

Printed by E. B. GARDNER, E. PICKARD HALL, and J. H. STACY,
at the Clarendon Press, Oxford,
and
By STEPHEN AUSTIN and SONS, Hertford.
1873.

DEDICATED TO
M. ADOLPHE REGNIER.

MEMBRE DE L'INSTITUT DE FRANCE,

AS A TOKEN OF SINCERE ADMIRATION
FOR THE THOROUGHNESS OF HIS SCHOLARSHIP,
THE ELEVATION OF HIS CHARACTER,
AND HIS LIFE-LONG DEVOTION TO HIS CONVICTIONS.

11

MAX MÜLLER.

PREFACE.

THIS edition of the text of the Rig-Veda, the first complete edition of that ancient text in both the *Samhitā* and *Pada* forms, is chiefly intended to answer the requirements of students in India. The Rig-Veda, the oldest book of Indian literature, has very properly been made one of the principal class-books for those who study Sanskrit in the schools and colleges in India, and though at present a scholar-like knowledge of the Vedic hymns is in the examination required of the more advanced students only, yet, as soon as editions, translations, grammars, and dictionaries shall have rendered the study of these ancient documents more accessible, I doubt not that the time will come when no one in India will call himself a Sanskrit scholar, who cannot construe the hymns of the ancient Rishis of his country. What should we think of a Greek scholar who could not read Euripides or Anakreon, but could not construe Homer? Yet this is, or, at all events, will be the position of a Sanskrit scholar who professes to pass in *Sakuntalā* and *Anura*, but is unable to understand the best hymns of the Rig-Veda.

When this new demand for a complete edition of the Rig-Veda arose, it was clearly impossible to meet it by a reprint of my large edition, containing both text and commentary. The first volume of that edition is nearly out of print, and, without the liberal assistance of the Government, no reprint of it could be brought out, except at a price that would place the book beyond the reach of most scholars. All that might be done, would be to reprint the first *Adhyāya* of the schools; for it may be safely said, to use the words of Śāyana, that he who has honestly worked his way through that first book, is able to understand all the rest of Śāyana's commentary.

But even a reprint of the text only of the Rig-Veda was by no means an easy undertaking. I have sometimes been told that I have been publishing such an edition long ago. All that I can say is, that I was most anxious, but that I was too poor to do so. I have now an edition of the two texts of the Rig-Veda, in the *Samhitā* and *Pada* forms, though everything was ready, the expense of the work had not yet

[illegible]

॥ पदपाठः ॥

॥ ओं ॥

॥ १ ॥ अग्निं ईळे पुरःऽहितं यज्ञस्य देवं ऋत्विजं होतारं
रत्नऽधातमं ॥ १ ॥ अग्निः पूर्वभिः ऋषिभिः ईड्यः नूतनैः
उत सः देवान् आ इह वक्षति ॥ २ ॥ अग्निना रयिं अश्ववत्
पोषं एव दिवेऽदिवे यशसं वीरवत्ऽतमं ॥ ३ ॥ अग्ने यं यज्ञं
अध्वरं विश्वतः परिऽभूः असि सः इत् देवेषु गच्छति ॥ ४ ॥
अग्निः होता कविऽक्रतुः सत्यः चित्रश्रवःऽतमः देवः देवेभिः
आ गमत् ॥ ५ ॥ १ ॥ यत् अंग दाशुषे त्वं अग्ने भद्रं करिष्यसि
तव इत् तत् सत्यं अंगिरः ॥ ६ ॥ उप त्वा अग्ने दिवेऽदिवे
दोषाऽवस्तः धिया वयं नमः भरतः आ इमसि ॥ ७ ॥ राजतं
अध्वराणां गोपां ऋतस्य दीदिविं वर्धमानं स्वे दमे ॥ ८ ॥
सः नः पिताऽइव सूनवे अग्ने सुऽउपायनः भव सचस्व नः
स्वस्तये ॥ ९ ॥ २ ॥

॥ २ ॥ वायो आ याहि दुर्गत इमे सोमाः अरंऽकृताः तेषां
याहि श्रुधि हवं ॥ १ ॥ वायो उक्थेभिः जरते त्वां अच्छं जरि-
रः सुतऽसोमाः अहःऽविदः ॥ २ ॥ वायो तव प्रऽपृच्छती
ता जिगाति दाशुषे उरूची सोमंऽपीतये ॥ ३ ॥ इंद्रवायू
मे सुताः उप प्रयःऽभिः आ गन् इंद्रवः वां उशंति हि ॥ ४ ॥
यो इंद्रः च चेतयः सुतानां वाजिनीऽवसू तौ आ यातं उप

द्रवत् ॥ ५ ॥ ३ ॥ वायो॑ उ॒द्रेः च॑ सु॒न्वतः॑ आ या॒तं उ॒प॑ निः॒ऽकृतं॑
 म॒क्षु इ॒त्या धि॒या न॒रा ॥ ६ ॥ मि॒त्रं हु॒वे प॒त॒ऽदं॒सं व॒रुणं॑ च
 रि॒शा॒द॒सं धि॒यं घृ॒ताचीं॑ साध॑ता ॥ ७ ॥ ज॒तेन॑ मि॒त्राव॑रु॒णी
 ज॒त॒ऽवृ॒धौ ज॒त॒ऽस्पृ॒गा क्र॒तुं नृ॒हंतं॑ आ॒या॒मे ॥ ८ ॥ क॒वी नः॑
 मि॒त्राव॑रु॒णा तु॒वि॒ऽजा॒तो उ॒रु॒ऽक्ष॒या द॒धं द॒धाते॑ अ॒प॒सं ॥ ९ ॥ ४ ॥

॥ ३ ॥ अ॒श्विना॑ य॒ज्ञरीः॑ इ॒पः द्र॒वत्॒ऽपा॒णी० शु॒भः प॒ती
 पु॒रु॒ऽभु॒जा च॒न॒स्यतं॑ ॥ १ ॥ अ॒श्विना॑ पु॒रु॒ऽदं॒स॒मा न॒रा ग॒नी॒र॒या
 धि॒या धि॒ष्ण्या॑ व॒न॒तं गि॒रः ॥ २ ॥ द॒सा यु॒वाक॑तः सु॒ताः ना॒स॒त्या
 वृ॒क्त॒ऽव॒र्हि॒पः आ या॒तं रु॒द्र॒ऽव॒र्त॒नी० ॥ ३ ॥ उ॒द्रे आ या॒हि चि॒त्र
 च॒ऽभा॒नो० सु॒ताः इ॒मे त्वा॒ऽय॒वं अ॒रु॒णीभिः॑ त॒ना पृ॒तासः॑ ॥ ४ ॥
 इ॒द्रे आ या॒हि धि॒या इ॒पितः॑ वि॒प्रं॒ऽज॒तः सु॒त॒ऽव॒तः उ॒प॑ व॒रु॒णाणि
 वा॒घ॒तः ॥ ५ ॥ इ॒द्रे आ या॒हि तृ॒तु॒जानः॑ उ॒प॑ व॒रु॒णाणि ह॒रि॒ऽवः
 सु॒ते द॒धि॒ष्ण॒ नः च॒नः ॥ ६ ॥ ५ ॥ ओ॒मा॒सः च॒र्प॒णि॒ऽधृ॒तः वि॒श्वे
 दे॒वा॒सः आ ग॒त॒ दा॒श्व॒ांसः॑ दा॒शु॒पः सु॒तं ॥ ७ ॥ वि॒श्वे दे॒वा॒सः
 अ॒प्॒ऽतु॒रः सु॒तं आ ग॒त॒ तू॒र्ण॒यः उ॒साः॒ऽइ॒व स्व॑स॒राणि ॥ ८ ॥
 वि॒श्वे दे॒वा॒सः अ॒सि॒धः ए॒हि॒ऽमा॒यासः॑ अ॒द्रु॒हः मे॒धं जु॒ष॒तं
 व॒ह्न॒यः ॥ ९ ॥ पा॒व॒का नः॑ स॒र॒स्व॒ती वा॒जेभिः॑ वा॒जिनी॑ऽव॒ती
 य॒ज्ञं व॒ष्टु धि॒या॒ऽव॒सुः ॥ १० ॥ चो॒द॒यि॒त्री सूनृ॑ता॒नां चे॒त॒न्ती
 सु॒ऽम॒ती॒नां य॒ज्ञं द॒धे स॒र॒स्व॒ती ॥ ११ ॥ म॒हः अ॒रु॒णः स॒र॒स्व॒ती प्र
 चे॒त॒य॒ति के॒तु॒नां धि॒यः वि॒श्व॒ाः वि रा॒ज॒ति ॥ १२ ॥ ६ ॥ १ ॥

॥ ४ ॥ सु॒रूप॑ऽकृ॒तुं ज॒तये॑ सु॒दु॒षां॑ऽइ॒व गो॑ऽदु॒हे जु॒हूम॑सि
 द्य॒वि॒ऽद्य॒वि ॥ १ ॥ उ॒प॑ नः स॒र्व॒ना आ ग॒हि सो॑म॒स्य सो॒म॒ऽपाः

अ० १. अ० १. व० १०.]

॥ ३ ॥

[म० १. अ० २. सू०

पिब गोऽदाः इत् रेवतः मदः ॥२॥ अथ ते अंतमानां विद्याम्
सुऽमतीनां मा नः अति ख्यः आ गृहि ॥३॥ परा इहि विय
अस्तृतं इंद्रं पृच्छ विपःऽचितं यः ते सखिऽभ्यः आ वरं ॥४॥
उत ब्रुवंतु नः निदः निः अन्यतः चित् आरुत दधानाः इंद्रं इत्
दुर्वः ॥५॥७॥ उत नः सुऽभगान् अरिः वोचेयुः दुस्म कृष्टयः
स्याम इत् इंद्रस्य शर्मणि ॥६॥ आ ई आपुं आशर्व भ्र
यज्ञऽश्रियं नृऽमादनं पतयत् मंदयत्ऽसखं ॥७॥ अस्य पीत्वा
शतऽक्रतो० धनः वृचाणां अभवः प्र आवः वाजेषु वाजिनं ॥८॥
तं त्वा वाजेषु वाजिनं वाज्यामः शतऽक्रतो० धनानां इंद्र
सातये ॥९॥ यः रायः अवनिः महान् सुऽपारः सुव्रतः सखा
तस्मै इंद्राय गायत ॥१०॥८॥

॥५॥ आ तु आ इत् नि सीदत् इंद्रं अभि प्र गायत सखायः
स्तोमंऽवाहसः ॥१॥ पुरुऽतमं पुरुणां ईशानं वार्याणां इंद्रं
सोमं सचा सुते ॥२॥ सः घ नः योगे आ भुवत् सः राये सः
पुरंऽध्यां गमत् वाजेभिः आ सः नः ॥३॥ यस्य संऽस्ये न वृषते
हरी समत्ऽसु शर्ववः तस्मै इंद्राय गायत ॥४॥ सुतऽपात्रं
सुताः इमे शुचयः संति वीतये सोमांसः दधिऽआशिरः ॥५॥९॥
त्वं सुतस्य पीतये सद्यः वृद्धः अजायघाः इंद्रं ज्यैष्ठ्याय सुऽक्र-
तो० ॥६॥ आ त्वा विशंतु आशर्वः सोमांसः इंद्रं निर्वणः नं ते
संतु प्रऽवेतसे ॥७॥ त्वां स्तोमाः अवीवृधन् त्वां उक्ता शतऽक्र-
तो० त्वां वर्धंतु नः निरः ॥८॥ अक्षितऽऊतिः सनेत् इमं वाजं
इंद्रः सहस्रिणं यस्मिन् विष्टानि पीत्वा ॥९॥ मा नः मतीः
अभि ब्रुहन् तनूनां इंद्रं निर्वणः ईशानः यवय वयं ॥१०॥१०॥

Journal of Management Education 30(6)

4

[Faint handwritten notes]

[illegible]

1. *Chlorophyll a* and *Chlorophyll b* were determined by the method of Arar and Collins (1971).

[illegible]

1000

$\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i = \bar{x}$

$$s = \frac{1}{2} \left(\frac{1}{\alpha} + \frac{1}{\beta} \right) \quad \text{and} \quad \sigma = \frac{1}{2} \left(\frac{1}{\alpha} - \frac{1}{\beta} \right).$$
[illegible]

अ० १. अ० १. व० १८.]

॥ ५ ॥

[म० १. अ० ३. सू० ८]

वसूनां इरज्यति इंद्रः पंच क्षितीनां ॥९॥ इंद्रं वः विश्वतः परि
हवामहे जनेभ्यः अस्माकं अस्तु केवलः ॥ १० ॥ १४ ॥ २ ॥

॥ ८ ॥ आ इंद्र सानसिं रयिं सऽजित्वांनं सदाऽसहं वर्षिष्ठं
ऊतये भर ॥ १ ॥ नि येन मुष्टिऽहत्यया नि वृत्रा रुणधामहै
त्वाऽर्जतासः नि अर्वता ॥ २ ॥ इंद्रं त्वाऽर्जतासः आ वयं वज्रं
घना ददीमहि जयेम सं युधि स्पृधः ॥ ३ ॥ वयं प्रूरैभिः अस्तुऽभिः
इंद्रं त्वया युजा वयं ससह्यामं पृतन्यतः ॥ ४ ॥ महान् इंद्रः परः च
नु महिऽत्वं अस्तु वज्रिणे द्यौः न प्रधिना शवः ॥ ५ ॥ १५ ॥
संऽओहे वा ये आशंत नरः तोक्तस्य सन्तितौ विप्रांसः वा धि-
याऽयवः ॥ ६ ॥ यः कुक्षिः सोमऽपातमः समुद्रऽइव पिबन्ते
उर्वीः आपः न काकुदः ॥ ७ ॥ एव हि अस्य सूनृतां विऽरुष्णी
गोऽमंती मही पक्षा शाखा न दाप्नुषे ॥ ८ ॥ एव हि ते विऽभू-
तयः ऊतयः इंद्र माऽवन्ते सद्यः चित् संति दाप्नुषे ॥ ९ ॥
एव हि अस्य काम्यां स्तोमः उक्थं च शंस्या इंद्राय सो-
मऽपीतये ॥ १० ॥ १६ ॥

॥ ९ ॥ इंद्र आ इहि मत्ति अंधंसः विश्वेभिः सोमपर्वऽभिः
महान् अभिष्टिः ओजसा ॥ १ ॥ आ ई एनं सृजत सुते मंदिं
इंद्राय मंदिने चक्रिं विश्वानि चक्रये ॥ २ ॥ मत्स्वं सुऽग्निप्र-
मंदिऽभिः स्तोनेभिः विश्वऽचर्षणे सचा एषु सवनेषु आ ॥ ३ ॥
अस्य इंद्र ते गिरः प्रति त्वां उज् अहान्त अजोपाः वृषभं
पति ॥ ४ ॥ सं चोदय चिवं ऊर्वाक् राधः इंद्र वरेण्यं अस्तं उत
ते विऽभु मऽभु ॥ ५ ॥ १७ ॥ अस्मान् नु तव चोदय इंद्र राये

अ० १. अ० १. व० १८.]

॥ ५ ॥

[म० १. अ० ३. सू० ९.]

वसूनां इरज्यति इंद्रः पंच क्षितीनां ॥९॥ इंद्रं वः विश्वतः परि
हवामहे जनेभ्यः अस्माकं अस्तु केवलः ॥ १० ॥ १४ ॥ २ ॥

॥ ८ ॥ आ इंद्र सानुसिं रुयिं सऽजित्वानं सदाऽसहं वर्षिष्ठं
जतये भर ॥ १ ॥ नि येन सुष्टिऽहृत्या नि वृचा रुणधामहै
त्वाऽजंतासः नि अर्वता ॥ २ ॥ इंद्रं त्वाऽजंतासः आ वयं वज्रं
घना ददीमहि जयेम सं युधि स्पृधः ॥ ३ ॥ वयं शूरेभिः अस्तुऽभिः
इंद्रं त्वया युजा वयं ससह्यामं पृतन्यतः ॥ ४ ॥ महान् इंद्रः परः च
नु महिऽत्वं अस्तु वज्रिणे द्यौः न प्रधिना शवः ॥ ५ ॥ १५ ॥
संऽओहे वा ये आशंत नरः तोकस्य सनिता विप्रांसः वा धि-
याऽयवः ॥ ६ ॥ यः कुक्षिः सोमऽपातमः समुद्रऽइव पिब्यते
उर्वीः आपः न काकुदः ॥ ७ ॥ एव हि अस्य सूनृतां विऽरप्सी
गोऽमंती मही पृक्षा शाखा न दाप्नुषे ॥ ८ ॥ एव हि ते विऽभू-
तयः जतयः इंद्र माऽवन्ते सद्यः चित् संति दाप्नुषे ॥ ९ ॥
एव हि अस्य काम्या त्लोमः उक्थं च शंस्या इद्राय सो-
मऽपीतये ॥ १० ॥ १६ ॥

॥ ९ ॥ इंद्रं आ इहि मत्ति अंधंसः विश्वेभिः सोमपर्वेऽभिः
महान् अभिष्टिः ओजंता ॥ १ ॥ आ इ एनं सृजत सुते मंदिं
इद्राय मंदिने चक्रि विश्वानि चक्रये ॥ २ ॥ मास्व सुऽग्निप्र
मंदिऽभिः त्लोमेभिः विश्वऽचर्वणे तचा एषु सवनेषु आ ॥ ३ ॥
अस्यं इंद्र ते गिरः प्रति त्वां उज् अहासत अजीषाः वृषभं
पति ॥ ४ ॥ सं चोदय चिबं अर्वाक राधः इंद्र वरेण्यं अस्तं उज्
ते विऽभु प्रऽभु ॥ ५ ॥ १७ ॥ अस्मान् नु तव चोदय इंद्र राये

अ० १. अ० १. व० २०.] ॥ ६ ॥ [म० १. अ० ३. सू० १०.]

रभस्वतः तुविऽद्युम्न यशस्वतः ॥ ६ ॥ सं गोऽमत् इन्द्र वाजऽवत्
अस्मे पृथु श्रवः वृहत् विश्वऽआयुः धेहि अक्षितं ॥ ७ ॥ अस्मे
धेहि श्रवः वृहत् द्युम्नं सहस्रऽसातमं इन्द्र ताः रथिनीः इषः ॥ ८ ॥
वसोः इन्द्र वसुऽपतिं गोऽभिः गृणतः ऋग्मियं होमं गन्तारं
ऊतये ॥ ९ ॥ सुतेऽसुते निऽओकसे वृहत् वृहते आ इत् अरिः
इद्राय श्रूषं अर्चति ॥ १० ॥ १८ ॥

॥ १० ॥ गायन्ति त्वा गायत्रिणः अर्चन्ति अर्के अर्किणः
ब्रह्माणः त्वा शतऽऋतो० उत् वंशऽइव येमिरे ॥ १ ॥ यत् सानोः
सानुं आ अरुहत् भूरि अस्पष्ट कर्त्तुं तत् इन्द्रः अर्थं चेतति यूथेन
वृष्णिः एजति ॥ २ ॥ युष्ट्व हि केशिना हरी वृषणा कस्यऽप्रा
अर्थं नः इन्द्र सोमऽपाः गिरां उपऽश्रुतिं चर ॥ ३ ॥ आ इहि
स्तोमान् अभि स्वर अभि गृणीहि आ रुव ब्रह्म च नः वसो
सर्चा इन्द्र यज्ञं च वर्धय ॥ ४ ॥ उक्थं इद्राय शंस्यं वर्धनं पुरु-
निऽसिधे शक्रः यथा सुतेषु नः ररणत् सख्येषु च ॥ ५ ॥ तम् इत्
सखिऽत्वे इमहे तं राये तं सुऽवीर्यं सः शक्रः उत् नः शक्रत् इन्द्रः
वसु दयमानः ॥ ६ ॥ १९ ॥ सुऽविवृतं सुनिऽअजं इन्द्र त्वाऽदातं
इत् यशः गवां अप ब्रजं वृधि कृणुष राधः अद्रिऽवः ॥ ७ ॥ नहि
त्वा रोदसी उभे ऋघायमाणं इन्वतः जेषः स्वऽवतीः अपः
सं गाः अस्मभ्यं धूनुहि ॥ ८ ॥ आश्रुत्ऽकर्णं श्रुधि हव नु चित्
दधिषु मे गिरः इन्द्र स्तोमं इमं मम कृष युजः चित् अन्तरं ॥ ९ ॥
विद्म हि त्वा वृषन्ऽतमं वाजेषु हवन्ऽश्रुतं वृषन्ऽतमस्य
हमहे ऊतिं सहस्रऽसातमां ॥ १० ॥ आ तु नः इन्द्र कौशिक मन्द-
सानः सुतं पिव नव्यं आयुः प्र सु तिर कृधि सहस्रऽसां

अ० १. अ० १. व० २२.]

॥ ७ ॥

[म० १. अ० ४. सू० १२.]

ऋषिं ॥११॥ परि त्वा गिर्वृणः गिरः इमाः भवन्तु विश्वतः
वृद्धऽआयुं अनु वृद्धयः जुष्टाः भवन्तु जुष्टयः ॥१२॥२०॥

॥११॥ इन्द्रं विश्वाः अवीवृधन् समुद्रऽव्यचसं गिरः रथिऽतमं
रथिनां वाजानां सत्ऽपतिं पतिं ॥१॥ सख्ये ते इन्द्र वाजिनः मा
भेम शवसः पते त्वां अभि प्र नोनुमः जेतारं अपराऽजितं ॥२॥
पूर्वीः इन्द्रस्य रातयः न वि दस्यन्ति जतयः यदि वाजस्य गोऽमंतः
स्तोतृऽभ्यः मंहते मघं ॥३॥ पुरां भिन्दुः युवां कविः अमि-
तऽओजाः अजायत इन्द्रः विश्वस्य कर्मणः धर्ता वज्री पुरुऽस्तु-
तः ॥४॥ त्वं वलस्य गोऽमंतः अप अवः अद्रिऽवः विलं त्वां
देवाः अविभ्युषः तुज्यमानासः आविषुः ॥५॥ तव अहं शूर
रातिऽभिः प्रति आयं सिधुं आऽवदन् उप अतिष्ठन्त गिर्वृणः
विदुः ते तस्य कारवः ॥६॥ मायाभिः इन्द्र मायिनं त्वं शुष्णं
अव अतिरः विदुः ते तस्य मेधिराः तेषां श्रवांसि उत्तिर ॥७॥
इन्द्र ईशानं ओजसा अभि स्तोमाः अनुषत सहस्रं यस्य रातयः
उत वा संति भूयसीः ॥८॥२१॥३॥

॥१२॥ अग्निं दूतं वृणीमहे होतारं विश्वऽवेदसं अस्य यज्ञस्य
सुऽक्रतुं ॥१॥ अग्निं ऽअग्निं हवीमऽभिः सदा हवन्त विश्वपतिं
हव्यऽवाहं पुरुऽप्रियं ॥२॥ अग्ने देवान् इह आ वह जज्ञानः
पृक्तऽवर्हिषे असिं होता नः ईज्यः ॥३॥ तान् उग्रतः वि बोधय
यत् अग्ने यासि दूत्यं देवैः आ सन्ति वर्हिषि ॥४॥ घृतं ऽआहवन्
दीदिऽवः प्रति स्त रिपतः दह अग्ने त्वं रक्षास्विनः ॥५॥ अग्निना
अग्निः सं इध्यते क्वचिः गृहऽपतिः युवां हव्यऽवाद् जुहुऽक्षा-

स्यः ॥ ६ ॥ २२ ॥ क॒विं अ॒ग्निं उ॒प स्तु॒हि स॒त्यऽध॒र्मा॒णं अ॒ध्व॒रे
 दे॒वं अ॒मी॒वऽचा॒त॒नं ॥ ७ ॥ यः त्वां अ॒ग्ने ह॒विःऽप॒तिः द॒त्तं दे॒व
 स॒प॒र्य॒ति तस्य॒ स्म प्रऽअ॒वि॒ता भ॒व ॥ ८ ॥ यः अ॒ग्निं दे॒वऽवी॒तये
 ह॒विष्मा॒न् आऽवि॒वा॒सति॒ तस्मै॒ पा॒व॒क॒ मृ॒ळ॒य ॥ ९ ॥ सः नः
 पा॒व॒क॒ दी॒दिऽवः॒ अ॒ग्ने दे॒वान् इ॒ह आ॒ वह॒ उ॒प य॒ज्ञं ह॒विः च
 नः ॥ १० ॥ सः नः स्त॒वानः॒ आ भ॒र् गा॒य॒त्रेण॒ नवी॒यसा॒ र॒यिं
 वी॒रऽव॒न्ती इ॒षं ॥ ११ ॥ अ॒ग्ने श्रु॒क्तेण॒ शो॒चि॒षा वि॒श्वामिः॒ दे॒व
 ह॒तिऽभिः॒ इ॒मं स्तो॒मं जु॒ष॒स्व नः ॥ १२ ॥ २३ ॥

॥ १३ ॥ सुऽस॒मि॒द्धः नः॒ आ वह॒ दे॒वान् अ॒ग्ने ह॒विष्मा॒ते हो॒तः
 पा॒व॒क॒ य॒क्षि च॒ ॥ १ ॥ म॒धुऽम॒न्तं त॒नूऽन॒पात् य॒ज्ञं दे॒वेषु॒ नः क॒वे
 अ॒द्य कृ॒णु॒हि वी॒तये॒ ॥ २ ॥ न॒रा॒शंसं॒ इ॒ह प्रि॒यं अ॒स्मिन् य॒ज्ञे उ॒प
 हू॒ये म॒धुऽजि॒ह्वं ह॒विःऽकृ॒तं ॥ ३ ॥ अ॒ग्ने सु॒खऽत॒मे रथे॒ दे॒वान्
 ई॒कृ॒तः आ वह॒ अ॒सिं हो॒ता म॒नुःऽहि॒तः ॥ ४ ॥ स्तृ॒णीत॒ वहिः॒
 आ॒नु॒प॒क् घृ॒तऽपृ॒ष्ठं म॒नी॒पि॒णः य॒त्र अ॒मृत॑स्य च॒क्ष॒णं ॥ ५ ॥
 वि अ॒य॒न्तां चा॒त॒तऽवृ॒धः द्वा॒रः दे॒वीः अ॒स॒श्च॒तः अ॒द्य नूनं॒ च
 य॒ष्ट॒वे ॥ ६ ॥ २४ ॥ न॒क्तो॒प॒सा सु॒ऽपे॒ण॒सा अ॒स्मिन् य॒ज्ञे उ॒प हू॒ये
 इ॒दं नः॒ वहिः॒ आऽस॒दे ॥ ७ ॥ ता सु॒ऽजि॒ह्वी उ॒प हू॒ये हो॒ता॒रा
 दै॒त्या क॒वी य॒ज्ञं नः॒ य॒क्षा॒तां इ॒मं ॥ ८ ॥ इ॒ळा सर॑स्वती म॒ही ति॒स्रः
 दे॒वीः म॒यःऽभु॒वः वहिः॒ सी॒द॒न्तु अ॒सि॒धः ॥ ९ ॥ इ॒ह त्व॑ष्टारं अ॒ग्रि॒यं
 वि॒श्वऽह॒म् उ॒प हू॒ये अ॒स्माकं॒ अ॒स्तु के॒वलः ॥ १० ॥ अ॒व सृ॒ज
 व॒न॒स्प॒ते दे॒वं दे॒वभ्यः॒ ह॒विः प्र॒ दा॒तुः अ॒स्तु चे॒त॒नं ॥ ११ ॥
 स्वा॒हा य॒ज्ञं कृ॒णो॒त॒न॒ इ॒न्द्रा॒य य॒ज्व॒नः गृ॒हे त॒त्र दे॒वान् उ॒प
 हू॒ये ॥ १२ ॥ २५ ॥

॥ आ एभिः अग्ने दुवः गिरः विश्वेभिः सोमं ऽ पीतये
याहि यक्षि च ॥ १ ॥ आ त्वा कणाः अहूषत गृणन्ति
धियः देवेभिः अग्ने आ गृहि ॥ २ ॥ इन्द्रवायू बृहस्पतिं
प्रमिं पूषणं भगं आदित्यान् मारुतं गृणं ॥ ३ ॥ म वः
इंदवः सत्सराः मादयिष्णवः द्रुसाः मध्वः चमू ऽ सदः ॥ ४ ॥
वां अवस्यवः कणांसः वृक्त ऽ बर्हिषः हविष्मंतः अरं ऽ कु-
॥ घृत ऽ पृष्ठाः मनुः ऽ युजः ये त्वा वहन्ति वह्नयः आ
सोमं ऽ पीतये ॥ ६ ॥ २६ ॥ तान् यजत्रान् ऋतु ऽ वृधः अग्ने
वतः कृधि मध्वः सु ऽ जिह्वा पायय ॥ ७ ॥ ये यजत्राः ये
ते ते पिबन्तु जिह्वया मधोः अग्ने वर्षट् ऽ कृति ॥ ८ ॥ आकीं
रोचनात् विश्वान् देवान् उषः ऽ बुधः विप्रः होता इह
त ॥ ९ ॥ विश्वेभिः सोम्यं मधु अग्ने इंद्रेण वायुनां पिवं
स्य धाम ऽ भिः ॥ १० ॥ त्वं होता मनुः ऽ हितः अग्ने यज्ञेषु
सि सः इमं नः अध्वरं यज ॥ ११ ॥ युष्ट्व हि अरुषीः रवे
तः देव रोहितः तामिः देवान् इह आ वह ॥ १२ ॥ २७ ॥

॥ १५ ॥ इन्द्र सोमं पिवं ऋतुनां आ त्वा विश्वन्तु इंदवः सत्स-
राः तत् ऽ ओक्सः ॥ १ ॥ मरुतः पिवन्त ऋतुनां पोचात् यज्ञं
तेतन यूयं हि स्प सु ऽ दानवः ॥ २ ॥ अभि यज्ञं गृणीहि नः
वः नेष्टः पिवं ऋतुनां त्वं हि रत्न ऽ धाः असि ॥ ३ ॥ अग्ने
तान् इह आ वह सादय योनिषु विषु परि भूष पिवं ऋतु-
नां ॥ ४ ॥ मासेणात् इन्द्र राधसः पिवं सोमं ऋतून् अनु तव
हि सख्यं अस्तुतं ॥ ५ ॥ सुर्व दक्षं धृत ऽ मृता निचां वरुणा
ऽ दमं ऋतुनां यज्ञं आगामे ॥ ६ ॥ २८ ॥ द्रविष्ठाः ऽ दाः द्रविष्ठाः

अ० १. अ० १. व० ३२.] ॥ १० ॥ [म० १. अ० ४. सू० ११.

ग्राव॑ऽहस्तासः अध्वरे यज्ञेषु देवं ईळते ॥ ७ ॥ द्रवि॑णःऽदाः
ददा॑तु नः वसू॑नि यानि॑ शृ॒ण्विरे दे॒वेषु॑ ता व॒नाम॑हे ॥ ८ ॥ द्रवि॑-
णःऽदाः पि॒पी॒षति॑ जु॒होत॑ प्र च ति॒ष्ठत॑ ने॒ष्टात् ऋ॒तुऽभिः
इ॒ष्यत॑ ॥ ९ ॥ यत् त्वा॒ तुरी॑यं ऋ॒तुऽभिः द्रवि॑णःऽदः यजामहे अध
स्म नः द॒दिः भ॒व ॥ १० ॥ अ॒श्वि॒ना पि॒वतं॑ मधु॒ दी॒दिऽअ॒ग्नी०
शुचि॑ऽव॒ता ऋ॒तुना॑ य॒ज्ञऽवा॒हसा॑ ॥ ११ ॥ गा॒र्हऽप॒त्येन॑ संत्य
ऋ॒तुना॑ य॒ज्ञऽनीः अ॒सि दे॒वान् दे॒वऽय॑ते य॒ज ॥ १२ ॥ २९ ॥

॥ १६ ॥ आ त्वा व॒हंतु॑ हर॒यः वृष॑णं सोमंऽपी॒तये॑ इंद्र॒ त्वा
सूर॑ऽचक्ष॒सः ॥ १ ॥ इ॒माः धा॒नाः घृ॒तऽस्तु॑वं ह॒री इ॒ह उ॒प व॒क्षतः॑
इंद्रं॑ सु॒खऽत॑मे रथे ॥ २ ॥ इंद्रं॑ प्रा॒तः ह॒वाम॑हे इंद्रं॑ प्रऽयति॑ अध्वरे
इंद्रं॑ सोम॑स्य पी॒तये॑ ॥ ३ ॥ उ॒प नः सु॒तं आ गृ॒हि ह॒रिऽभिः इंद्र॑
के॒शिऽभिः सु॒ते हि त्वा ह॒वाम॑हे ॥ ४ ॥ सः इ॒मं नः स्तोमं॑ आ
गृ॒हि उ॒प इ॒दं स॒र्वनं॑ सु॒तं गौ॒रः न तृ॒षितः॑ पि॒व ॥ ५ ॥ ३० ॥ इ॒मे
सोमा॑सः इंद्र॑वः सु॒तासः॑ अ॒धि व॒र्हिषि॑ तान् इंद्र॑ स॒हसे॑ पि॒व ॥ ६ ॥
अ॒यं ते स्तोमः॑ अ॒ग्नि॒यः ह॒दिऽस्पृ॒क् अ॒स्तु श॒म्ऽत॑मः अ॒यं सोमं॑
सु॒तं पि॒व ॥ ७ ॥ वि॒श्वं इ॒त् स॒र्वनं॑ सु॒तं इंद्रः॑ मदा॒य गृ॒च्छति॑
वृ॒त्रऽहा सोमं॑ऽपी॒तये॑ ॥ ८ ॥ सः इ॒मं नः का॒मं आ पृ॒ण गो॒भिः
अ॒श्वैः श॒तऽऋ॒तो॒ स्त॒वा॒म त्वा सु॒ऽआ॒ध्यः ॥ ९ ॥ ३१ ॥

॥ १७ ॥ इंद्रा॑व॒रुण॑योः अ॒हं संऽरा॒जोः अ॒वः आ वृ॒णे ता नः॑
मृ॒ळा॒तः ई॒दृशे॑ ॥ १ ॥ गं॒ता॒रा हि स्थः॑ अ॒वसे॑ ह॒वं वि॒प्रस्य॑ माऽव॒-
तः ध॒र्ता॒रा च॒र्षणी॑नां ॥ २ ॥ अ॒नुऽका॒मं त॒र्पये॒थां इंद्रा॑व॒रुणा॑
रा॒यः आ ता वा॑ ने॒दि॒ष्टं ई॒महे॑ ॥ ३ ॥ यु॒वाकुं॑ हि श॒ची॑नां यु॒वाकुं॑

अ० १. अ० १. व० ३६.] ॥ ११ ॥ [म० १. अ० ५. सू० १९.]

सुऽमतीनां भूयाम वाजऽदात्रां ॥४॥ इंद्रः सहस्रऽदात्रां वरुणः
शस्यानां क्रतुः भवति उक्थ्यः ॥५॥ ३२ ॥ तयोः इत् अवसा वयं
सनेम नि च धीमहि स्यात् उत प्रऽरेचनं ॥६॥ इंद्रावरुणा वां
अहं हुवे चिवाय राधसे अस्मान् सु जिग्युषः कृतं ॥७॥ इंद्रा-
वरुणा नु नु वां सिसासंतीषु धीषु आ अस्मभ्यं शर्म यच्छतं ॥८॥
प्र वां अश्रोतु सुऽस्तुतिः इंद्रावरुणा यां हुवे यां ऋधायै
सधऽस्तुतिं ॥९॥ ३३ ॥ ४ ॥

॥१८॥ सोमानं स्वरणं कृणुहि ब्रह्मणः पते कक्षीवतं यः
अशिजः ॥१॥ यः रेवान् यः अमीवऽहा वसुऽवित् पुष्टिऽवर्धनः
सः नः सिसृक्तु यः तुरः ॥२॥ मा नः शंसः अररुषः धूर्तिः प्रणक्
मर्त्यस्य रक्ष नः ब्रह्मणः पते ॥३॥ सः घ वीरः न रिष्यति यं इंद्रः
ब्रह्मणः पतिः सोमः हिनोति मर्त्यं ॥४॥ त्वं तं ब्रह्मणः पते सोमः
इंद्रः च मर्त्यं दक्षिणा पातु अहंसः ॥५॥ ३४ ॥ सदंसः पतिं अद्भुतं
प्रियं इंद्रस्य काम्यं सनिं मेधां अयासिषं ॥६॥ यस्मात् ऋते
न सिध्यति यज्ञः विषऽचितः च न सः धीनां योगं इन्वति ॥७॥
आत् ऋधोति हविऽकृतिं प्रांचं कृणोति अध्वरं होचा देवेषु
गच्छति ॥८॥ नराशंसं सुऽधृष्टं अपश्यं सप्रयऽतमं दिवः
न सन्नऽमखसं ॥९॥ ३५ ॥

॥१९॥ प्रति त्वं चारु अध्वरं गोऽपीषायं प्रहूयसे मरुत्ऽभिः
अग्ने आ गृहि ॥१॥ न हि देवः न मर्त्यः महः तव क्रतुं परः
मरुत्ऽभिः अग्ने आ गृहि ॥२॥ ये महः रजंसः विदुः विथे
देवासः अद्रुहः मरुत्ऽभिः अग्ने आ गृहि ॥३॥ ये उयाः अर्के

आनृचुः अनाधृष्टासः ओजसा मरुत्ऽभिः अग्ने आ गृहि ॥४॥
 ये शुभाः घोरऽवर्षसः सुऽक्ष्वासः रिशादसः मरुत्ऽभिः अग्ने
 आ गृहि ॥५॥ ३६॥ ये नाकस्य अधि रोचने दिवि देवासः
 आसते मरुत्ऽभिः अग्ने आ गृहि ॥६॥ ये ईखयन्ति पर्वतान्
 तिरः समुद्रं अर्णवं मरुत्ऽभिः अग्ने आ गृहि ॥७॥ आ ये तन्वन्ति
 रुग्मिऽभिः तिरः समुद्रं ओजसा मरुत्ऽभिः अग्ने आ गृहि ॥८॥
 अभि ता पूर्वऽपीतये सृजामि सोम्यं मधु मरुत्ऽभिः अग्ने आ
 गृहि ॥९॥ ३७॥ १॥

॥२०॥ अयं देवाय जन्मने स्तोमः विप्रेभिः आसया अकारि
 रन्ऽधातमः ॥१॥ ये इंद्राय वचःऽयुजा ततक्षुः मनसा हरीं
 शमीभिः यदा आगत ॥२॥ तक्षन् नासत्याभ्यां परिऽज्मानं
 मुऽणं रथं तक्षन् धेनुं मवःऽदुघां ॥३॥ युवाना पितरा पुनः
 श्वऽमीषाः ज्ञातुऽयवः ज्ञाभवः विष्टी अक्रत ॥४॥ सं वः मदा-
 शः शम्भत इंद्रेण अ मरुत्यता आदित्येभिः च राजऽभिः ॥५॥ १॥
 अथ त्वं यमस्य नयं तष्टुः देवस्य निःऽकृतं अकृतं चतुरः
 सुमेतद्वि न नः रत्नानि धत्तन विः आ साप्रानि मुच्यते
 म ईऽमर्षं मर्षस्तिऽभिः ॥७॥ आधारयन्त वह्नयः अभजन्त
 मऽदुघां भागं देव्यं यदियं ॥८॥ २॥

॥२१॥ उ३ इंद्राग्नीं उप ह्वये तयोः दत् स्तोमं उश्मसि ता
 मोमं मोमऽपातसा ॥१॥ ता यदियं प्र गंसत इंद्राग्नीं शुभत
 ता ता मर्षस्ति गायत ॥२॥ ता मित्रस्य प्रऽगंसते इंद्राग्नीं
 ता उश्मसि मोमऽपा मोमऽपीतये ॥३॥ उप्या संता हवामहे
 उ३ उ३ मर्षस्ति मर्ष इंद्राग्नीं आ उ३ गच्छतां ॥४॥ ता महांतां

सदस्पती' इन्द्राग्नी' रक्षः उज्जतं अम्रजाः संतु अत्रिणः ॥५॥ तेन
सत्येन जागृतं अधि प्रचेतुने पदे इन्द्राग्नी' शर्म यच्छतं ॥६॥३॥

॥२२॥ प्रातःऽयुजां वि बोधय अश्विनौ आ इह गच्छतां
अस्य सोमस्य पीतये ॥१॥ या सुऽरथा रथिऽतमा उभा
देवा दिविऽस्पृशा अश्विना ता हवामहे ॥२॥ या वां कशा
मधुऽमती अश्विना सूनृताऽवती तया यज्ञं मिमिक्षतं ॥३॥
नहि वां अस्ति दूरके यत्र रथेन गच्छथः अश्विना सोमिनः
गृहं ॥४॥ हिरण्यऽपाणिं ऊतये सवितारं उप हूये सः चेत्ता
देवता पदं ॥५॥४॥ अपां नपातं अवसे सवितारं उप स्तुहितस्य
व्रतानि उश्मसि ॥६॥ विऽभुक्तारं हवामहे वसोः चित्रस्य
राधसः सवितारं नृऽचक्षसं ॥७॥ सखायः आ नि सीदत सविता
स्तोम्यः नु नः दाता राधांसि शुभति ॥८॥ अग्ने पत्नीः इह आ
वह देवानां उशतीः उप त्वष्टारं सोमऽपीतये ॥९॥ आ माः अग्ने
इह अवसे होवां यविष्ठ भारती वरुची धिषणां वह ॥१०॥५॥
अभि नः देवीः अवसा महः शर्मेणा नृऽपत्नीः अच्छिन्नऽपचाः
सचंतां ॥११॥ इह इन्द्राग्नी उप हूये वरुणानी स्वस्तये अग्रायीं
सोमऽपीतये ॥१२॥ मही द्यौः पृथिवी च नः इमं यज्ञं मिमि-
क्षतां पिपृतां नः भरीमऽभिः ॥१३॥ तयोः इत् घृतऽवत् पर्यः
विप्राः रिहंति धीतिऽभिः गंधर्वस्य ध्रुवे पदे ॥१४॥ स्योना
पृथिवि भव अनृक्षरा निऽवेशनी यच्छ नः शर्म सऽप्र-
थः ॥१५॥६॥ अतः देवाः अवंतु नः यतः विष्णुः विऽचक्रमे
पृथिव्याः सप्र धामऽभिः ॥१६॥ इदं विष्णुः वि चक्रमे वेधा नि
दधे पदं संऽऊहं अस्य पांसुरे ॥१७॥ चीणिं पदा वि चक्रमे

विष्णुः गोपाः अदाभ्यः अतः धर्माणि धारयन् ॥ १८ ॥ विष्णोः
 कर्माणि पश्यन् यतः व्रतानि पश्यन् इन्द्रस्य युजाः सखा ॥ १९ ॥
 तत् विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति सूरयः दिविऽदेव चक्षुः
 आऽततं ॥ २० ॥ तत् विप्रासः विपन्यवः जागृऽवांसः सं इधते
 विष्णोः यत् परमं पदं ॥ २१ ॥ ७ ॥

॥ २३ ॥ तीव्राः सोमांसः आ गृहि आग्नीऽवैतः सुताः इमे
 वार्यो' तान् प्रऽस्थितान् पिव ॥ १ ॥ उभा देवा दिविऽस्पृगा
 इंद्रवायू' हवामहे अस्य सोमस्य पीतये ॥ २ ॥ इंद्रवायू' मनऽजु-
 वा विप्राः हवन्ते जतये सहस्रऽअक्षा धियः पती' ॥ ३ ॥ मित्रं
 वयं हवामहे वरुणं सोमऽपीतये जज्ञाना पूतऽदद्यासा ॥ ४ ॥
 ऋतेन यौ ऋतऽवृधौ ऋतस्य ज्योतिषः पती' ता मित्रावरुणा
 हुवे ॥ ५ ॥ ८ ॥ वरुणः प्रऽअविता भुवत् मित्रः विश्वाभिः
 जतिऽभिः करतां नः सुऽरार्धसः ॥ ६ ॥ मरुतं हवामहे इंद्रं आ
 सोमऽपीतये सऽजूः गणेन तृपतु ॥ ७ ॥ इंद्रऽज्येष्टाः मरुतऽग-
 णाः देवांसः पूषऽरातयः विश्वे मम श्रुत हव ॥ ८ ॥ हत वृत्रं
 सुऽदानवः इंद्रेण सहसा युजा मा नः दुःशंसः ईशत ॥ ९ ॥
 विश्वान् देवान् हवामहे मरुतः सोमऽपीतये उग्राः हि
 पृश्निऽमातरः ॥ १० ॥ ९ ॥ जयतांऽइव तन्यतुः मरुतां एति
 धृष्णुऽया यत् शुभं याथन नरः ॥ ११ ॥ हस्कारात् विऽद्युतः परि
 अतः जाताः अवन्तु नः मरुतः मृळयन्तु नः ॥ १२ ॥ आ पूषन्
 चित्रऽवर्हिषं आर्घृणे धरुणं दिवः आ अज नष्टं यथा पशुं ॥ १३ ॥
 पूषा राजानं आर्घृणिः अपऽगूळहं गुहा हितं अविदत् चि-
 त्रऽवर्हिषं ॥ १४ ॥ उतो' सः मह्यं इंद्रुऽभिः षट् युक्तान् अन्तुऽसे-

सिंधत् गोभिः यवै न चकृषत् ॥१५॥१०॥ अंचयः यन्ति
 अध्वऽभिः जामयः अध्वरिऽयतां पृचतीः मधुना पर्यः ॥१६॥
 अमूः याः उप सूर्ये याभिः वा सूर्यः सह ताः नः हिन्वंतु
 अध्वरं ॥१७॥ अपः देवीः उप ह्ये यत्र गावः पिबन्ति नः सिं-
 धुऽभ्यः कर्वे हविः ॥१८॥ अपऽसु अंतः अमृतं अपऽसु भेषजं
 अपां उत प्रऽशस्तये देवाः भवत वाजिनः ॥१९॥ अपऽसु मे
 सोमः अब्रवीत् अंतः विश्वानि भेषजा अग्निं च विश्वऽशंभुवं
 आपः च विश्वऽभेषजीः ॥२०॥११॥ आपः पृणीत भेषजं वरुथं
 तन्वे मम ज्योक् च सूर्ये हशे ॥२१॥ इदं आपः प्र वहत यत् किं च
 दुऽइतं मयि यत् वा अहं अभिऽदुद्रोहं यत् वा शेपे उत
 अन्नृतं ॥२२॥ आपः अद्य अन्तु अचारिषं रसेन सं अगस्महि
 पर्यस्वान् अग्ने आ गहि तं मा सं सृज वचसा ॥२३॥ सं मा अग्ने
 वचसा सृज सं प्रऽजयां सं आयुषा विद्युः मे अस्य देवाः इंद्रः
 विद्यात् सह ऋषिऽभिः ॥२४॥१२॥५॥

॥२४॥ कस्य नूनं कृतमस्य अमृतानां मनामहे चारु देवस्य
 नाम कः नः मयै अदितये पुनः दात् पितरं च हशेयं मातरं
 च ॥१॥ अग्नेः वयं प्रथमस्य अमृतानां मनामहे चारु देवस्य
 नाम सः नः मयै अदितये पुनः दात् पितरं च हशेयं मातरं
 च ॥२॥ अभि त्वा देव सवितुः ईशानं वार्याणां सदा अवन् भागं
 ईमहे ॥३॥ यः चित् हि ते इत्या भगः शशमानः पुरा निदः
 अद्वेषः हस्तयोः दधे ॥४॥ भगऽभक्तस्य ते वयं उत अशेम तव
 अवसा मूर्धानं रायः आऽरभे ॥५॥१३॥ नहि ते द्युचं न सहः
 न मन्युं वयः च न अमी पतर्यतः आपुः न इमाः आपः

अनिऽमिषं चरंतीः न ये वातस्य प्रऽमिनंति अभवँ ॥६॥ अनुभे
 राजा वरुणः वनस्य ऊर्ध्वे स्तूपं ददते पूतऽदंष्ट्राः नीचीनाः स्युः
 उपरि बुधः एषां अस्मे अंतः निऽहिताः केतवः स्युः ॥७॥ उरु
 हि राजा वरुणः चकार सूर्याय पंथां अनुऽएतवे ऊं अपदे पा-
 दां प्रतिऽधातवे अकः उत अपऽवक्ता हृदयऽविधः चित् ॥८॥
 शतं ते राजन् भिषजः सहस्रं उर्वीं गभीरा सुऽमतिः ते अस्तु
 वार्धस्व दूरे निऽऽकृतिं पराचैः कृतं चित् एनः प्र मुमुग्धि
 अस्मत् ॥९॥ अमी ये ऋक्षाः निऽहितासः उच्चा नक्तं दह्ये
 कुहं चित् दिवा इयुः अदब्धानि वरुणस्य व्रतानि विऽचाक्रेत
 चंद्रमाः नक्तं एति ॥१०॥१४॥ तत् त्वा यामि ब्रह्मणा वंदमानः
 तत् आ शास्ते यजमानः हविःऽभिः अहेळमानः वरुण उह
 वोधि उरुऽशंस मा नः आयुः प्र मोषीः ॥११॥ तत् उत नक्तं तत्
 दिवा मह्यं आहुः तत् अयं केतः हृदः आ वि चष्टे शुनः शेषः यं
 अहत् गृभीतः सः अस्मान् राजा वरुणः मुमोक्तु ॥१२॥ शुनः-
 शेषः हि अहत् गृभीतः त्रिषु आदित्यं दुपदेषु वद्धः अव एनं
 राजा वरुणः ससृज्यात् विद्वान् अदब्धः वि मुमोक्तु पा-
 शान् ॥१३॥ अव ते हेळः वरुण नमःऽभिः अव यज्ञेभिः इमहे
 हविःऽभिः क्षयन् अस्मभ्यं असुर प्रऽचेतः ० राजन् एतांसि
 शिअथः कृतानि ॥१४॥ उत उतऽतमं वरुण पाशं अस्मत् अव
 अधमं वि मध्यमं अथय अथ वयं आदित्य व्रते तव अनांगसः
 अदितये स्याम ॥१५॥१५॥

॥२५॥ यत् चित् हि ते विशः यथा प्रदेव वरुण व्रतं मिनी-
 मसि द्यविऽद्यवि ॥१॥ मा नः वधाय हन्तवे जिहीळानस्य

तिर्यः मा हृणानस्य मेन्यवे ॥२॥ विमृळीकार्यते मनः रथीः
 अश्वं न संदितं गीः ऽभिः वरुण सीमहि ॥३॥ परा हि मे
 विऽमन्यवः पतन्ति वस्यः ऽइष्टये वयः न वसतीः उप ॥४॥ कदा
 क्षुत्रऽश्रियं नरं आ वरुणं करासहे मृळीकार्य उरुऽचक्ष-
 सं ॥५॥ १६॥ तत् इत् समानं आशते वेनता न प्र युच्छतः
 धृतऽव्रताय दाशुवे ॥६॥ वेद यः वीनां पदं अंतरिक्षेण पततां
 वेद नावः समुद्रियः ॥७॥ वेद मासः धृतऽव्रतः द्वादश प्रजाऽवतः
 वेद यः उपऽजायते ॥८॥ वेद वार्तस्य वर्तनि उरोः ऋषस्य
 बृहत् वेद ये अधिऽआसते ॥९॥ नि ससाद् धृतऽव्रतः वरुणः
 पत्न्यासु आ सांऽराज्याय सुऽक्रतुः ॥१०॥ ११॥ अतः विश्वानि
 अद्भुता चिकित्वान् अभि पश्यति कृतानि या च कर्वा ॥११॥
 सः नः विश्वाहा सुऽक्रतुः आदित्यः सुऽपथा कृत प्र नः आयूषि
 तारिषत् ॥१२॥ विभ्रत् द्रुपिं हिरण्ययं वरुणः वस्त निऽनिजं
 परि स्पृशः नि सेदरे ॥१३॥ न यं दिस्संति दिस्सवः न द्रुहाणः
 जनानां न देवं अभिऽमातयः ॥१४॥ उत यः मानुषेषु आ वरः
 चक्रे असा मि आ अस्माकं उदरेषु आ ॥१५॥ १६॥ परा मे यन्ति
 धीतयः गावः न गव्यूतीः अनु इच्छन्तीः उरुऽचक्षसं ॥१६॥ सं
 नु वोचावहे पुनः यतः मे मधु आऽभृतं सोताऽदव तामसे
 प्रियं ॥१७॥ दशं नु विश्वऽदर्शनं दशं रथं अधि क्षमि तताः क्षमता
 मे गिरः ॥१८॥ इमं मे वरुण शुधि त्वं एषा न मृज्जन् मां
 अवस्युः आ चक्रे ॥१९॥ त्वं विश्वस्य मेधिर दिवः न मम
 च राजसि सः यामनि प्रति शुधि ॥२०॥ उत उत प्रत
 ममग्नि नः वि पाशं मध्वसं चत एव एषमर्तनि ज
 यसे ॥२१॥ १९॥

अग्निऽमिपं चरंतीः न ये वार्तस्य प्रऽमिनंति अभौ ॥६॥ अनुभि
 राजा वरुणः वनस्य ऊर्ध्वे स्तूपं ददते पूतऽदंशः नीचीनाः स्युः
 उपरि बुधः एषां अस्मे अंतः निऽहिताः केतवः स्युः ॥७॥ उरु
 हि राजा वरुणः चकार सूर्याय पंथां अनुऽएतवे ऊं अपदे पा-
 दा प्रतिऽधातवे अकः उत अपऽवक्ता हृदयऽविधः चित् ॥८॥
 शतं ते राजन् भिषजः सहस्रं उर्वी गृभीरा सुऽमतिः ते अस्तु
 वार्धस्व दूरे निऽऽतिं पराचैः कृतं चित् एनः प्र मुमुग्धि
 अस्मत् ॥९॥ अमी ये ऋक्षाः निऽहितासः उद्या नक्तं दह्ये
 कुहं चित् दिवा द्युः अदव्यानि वरुणस्य व्रतानि विऽचाकंशत्
 चंद्रमाः नक्तं एति ॥१०॥१४॥ तत् त्वा यामि व्रक्षणा वंदमानः
 तत् आ शस्ते यजमानः हविऽभिः अहेळमानः वरुण इह
 बोधि उरुऽशंस मा नः आयुः प्र मोपीः ॥११॥ तत् उत नक्तं तत्
 दिवा मह्यं आहुः तत् अयं केतः हृदः आ वि चष्टे शुनःशेपः यं
 अहंत् गृभीतः सः अस्मान् राजा वरुणः मुमोक्तु ॥१२॥ शुनः-
 शेपः हि अहंत् गृभीतः त्रिषु आदित्यं दुपदेषु वृद्धः अव एनं
 राजा वरुणः ससृज्यात् विद्वान् अदव्यः वि मुमोक्तु पा-
 शान् ॥१३॥ अव ते हेळः वरुण नमऽभिः अव यज्ञेभिः ईमहे
 हविऽभिः क्षयन् अस्मभ्यं असुर प्रऽचेतः राजन् एनांसि
 शिश्रथः कृतानि ॥१४॥ उत उतऽतमं वरुण पाशं अस्मत् अव
 अधमं वि मध्यमं अथय अथ वयं आदित्य व्रते तव अनागसः
 अदितये स्याम् ॥१५॥१५॥

॥२५॥ यत् चित् हि ते विशः यथा प्र देव वरुण व्रतं मिनी-
 मसि द्यविऽद्यवि ॥१॥ मा नः वधाय हृत्वे जिहीकानस्य

री॒र॒धः मा ह॒णान॒स्य मे॒न्यवे ॥२॥ वि मृ॒ळीका॒र्यते॒ मनः र॒थीः
 अ॒श्वं न सं॑दि॒तं गीः॑ऽभिः व॒रुण॒ सीम॒हि ॥३॥ परा॑ हि मे
 वि॑ऽम॒न्यवः प॒त॑न्ति व॒स्यः॑ऽइष्टये व॒यः न व॒स॒तीः उ॒प ॥४॥ क॒दा
 क्षु॒त्रऽश्रि॒यं नरं॑ आ व॒रुणं॑ क॒राम॒हे मृ॒ळीका॒र्य उ॒रुऽच॒क्ष-
 सं ॥५॥ १६॥ तत् इत् स॒मानं॑ आ॒शते॑ वे॒नता॑ न प्र यु॒च्छतः॑
 धृ॒तऽव्र॑ताय दा॒शुषे ॥६॥ वेद॑ यः वी॒नां प॒दं अ॒न्तरि॑क्षेण प॒त॑तां
 वेद॑ ना॒वः स॒मुद्रि॑यः ॥७॥ वेद॑ मा॒सः धृ॒तऽव्र॑तः द्वाद॑श प्र॒जाऽव॑तः
 वेद॑ यः उ॒पऽजा॑र्यते ॥८॥ वेद॑ वा॒तस्य॑ व॒र्त॑निं उ॒रोः ऋ॒षस्य॑
 वृ॒ह॒तः वेद॑ ये अ॒धिऽआ॑स॒न्ते ॥९॥ नि स॒साद् धृ॒तऽव्र॑तः व॒रुणः॑
 प॒स्त्या॑सु आ सां॑ऽरा॒ज्याय॑ सु॒ऽक्रतुः॑ ॥१०॥ १७॥ अ॒तः वि॒श्वानि॑
 अ॒हुता॑ चि॒क्त्वान् अ॒भि प॑श्य॒ति कृ॒तानि॑ या च॒ कवी ॥११॥
 सः नः॑ वि॒श्वाहा॑ सु॒ऽक्रतुः॑ आ॒दित्यः॑ सु॒ऽपथा॑ क॒रत् प्र नः॑ आ॒यूषि॑
 ता॒रि॒षत् ॥१२॥ वि॒भ॒त् द्रा॒पिं हि॒र॒ण्ययं॑ व॒रुणः॑ व॒स्त निः॑ऽनि॒जं
 परि॑ स्पर्शः नि से॒दिरे ॥१३॥ न यं॑ दि॒प्स॑न्ति दि॒प्सवः॑ न द्रु॒ह्माणः॑
 ज॒ना॒नां न दे॒वं अ॒भिऽमा॑तयः ॥१४॥ उ॒त यः॑ मा॒नुषे॑षु आ य॒शः
 च॒क्रे अ॒सामि॑ आ अ॒स्माकं॑ उ॒दरे॑षु आ ॥१५॥ १८॥ परा॑ मे य॒न्ति
 धी॒तयः॑ गा॒वः न ग॒व्यूतीः॑ अ॒नु इ॒च्छ॒तीः उ॒रुऽच॒क्षसं ॥१६॥ सं
 नु वो॒चाव॒है पु॒नः य॑तः मे म॒धु आऽभृ॑तं हो॒ताऽइ॒व द्वाद॑से
 प्रि॒यं ॥१७॥ दर्श॑ नु वि॒श्वऽदर्श॑तं दर्श॑ रथं अ॒धि क्षमि॑ ए॒ताः जु॒प॒त
 मे गि॑रः ॥१८॥ इ॒मं मे॑ व॒रुण॒ श्रुधि॑ ह॒वं अ॒द्य च॑ मृ॒ळय॒ त्वां
 अ॒व॒स्युः आ च॒क्रे ॥१९॥ त्वं वि॒श्वस्य॑ मे॒धिर॒ दि॒वः च॑ ग्मः
 च॒ रा॒ज॒सि सः॑ या॒म॒नि प्र॑ति श्रुधि ॥२०॥ उ॒त् उ॒त्ऽत॒मं
 मु॒मु॒ग्धि नः॑ वि पा॒शं म॒ध्य॒मं च॒त॒ अ॒व अ॒ध॒मानि॑ जी॒-
 च॒से ॥२१॥ १९॥

अ० १. अ० २. व० २७.] ॥ १९ ॥ [म० १. अ० ६. सू० २९.

अस्तु सन्तिता ॥ ९ ॥ जराऽबोध तत् विविद्धि विशेऽविशे यज्ञि-
याय स्तोमं रुद्राय दृशीकं ॥ १० ॥ २३ ॥ सः नः महान् अग्निऽमा-
नः धूमऽकेतुः पुरुऽचंद्रः धिये वाजाय हिन्वतु ॥ ११ ॥ सः
रेवान्ऽइव विशपतिः दैव्यः केतुः शृणोतु नः उक्थैः अग्निः
वृहत्ऽभानुः ॥ १२ ॥ नमः सहत्ऽभ्यः नमः अर्भकेभ्यः नमः
युवऽभ्यः नमः आशिनेभ्यः यजाम देवान् यदि शक्नवाम मा
ज्यायसः शंसं आ वृष्टि देवाः ॥ १३ ॥ २४ ॥

॥ २८ ॥ यत्र यावा पृथुऽबुधः ऊर्ध्वः भवन्ति सीतवे उलूख-
लऽसुतानां अव इत् ऊं इंद्र जल्गुलः ॥ १ ॥ यत्र द्यौऽइव
जघना अधिऽसवन्या कृता उलूखलऽसुतानां अव इत् ऊं
इंद्र जल्गुलः ॥ २ ॥ यत्र नारी अपऽच्यवं उपऽच्यवं च शिक्षते
उलूखलऽसुतानां अव इत् ऊं इंद्र जल्गुलः ॥ ३ ॥ यत्र मंथा
विऽबुधते रश्मीन् यमित्वैऽइव उलूखलऽसुतानां अव इत्
ऊं इंद्र जल्गुलः ॥ ४ ॥ यत् चित् हि त्वं गृहेऽगृहे उलूखलकं
युज्यसे इह द्युमतऽतमं वद् जयतांऽइव दुंदुभिः ॥ ५ ॥ २५ ॥ उत
स्म ते वनस्पते वातः वि वाति अयं इत् अथो इंद्राय पातवे
सुनु सोमं उलूखल ॥ ६ ॥ आऽयजी० वाजऽसातमा ता हि
उच्चा विऽजुर्भूतः हरीऽइव० अंधांसि वप्सता ॥ ७ ॥ ता नः
अद्य वनस्पतीं ऋषीं ऋषेभिः सोतृभिः इंद्राय मधुऽमत्
सुतं ॥ ८ ॥ उत शिष्टं चम्बोः भर सोमं पवित्रे आ सृज नि धेहि
गोः अर्धि त्वचि ॥ ९ ॥ २६ ॥

॥ २९ ॥ यत् चित् हि सत्य सोमऽपाः अनाशस्ताऽइव स्मसि
आ तु नः इंद्र शंसय गोषु अश्वेषु शृभिषु सहस्रेषु तुविऽमय ॥ १ ॥

शिप्रिन् वाजानां पते शचीऽवः तव दंसना आ तु नः इन्द्रं शंसय
 गोषु अश्वेषु शुभिषु सहस्रेषु तुविऽमघ ॥२॥ नि स्वापय सि-
 युऽदृशां सस्तां अवुध्यमाने आ तु नः इन्द्रं शंसय गोषु अश्वेषु
 शुभिषु सहस्रेषु तुविऽमघ ॥३॥ ससंतु त्याः अरातयः वोधंतु
 नूर रातयः आ तु नः इन्द्रं शंसय गोषु अश्वेषु शुभिषु सहस्रेषु
 तुविऽमघ ॥४॥ सं इन्द्रं गर्दभं मृणु नुवंतं पापया अमुया आ तु
 नः इन्द्रं शंसय गोषु अश्वेषु शुभिषु सहस्रेषु तुविऽमघ ॥५॥
 पताति कुङ्कुणाच्या दूरं वातः वनात् अधि आ तु नः इन्द्रं शंसय
 गोषु अश्वेषु शुभिषु सहस्रेषु तुविऽमघ ॥६॥ सर्वं परिऽक्रोशं
 जहि जंभयं कृकदाश्वं आ तु नः इन्द्रं शंसय गोषु अश्वेषु शुभिषु
 सहस्रेषु तुविऽमघ ॥७॥२७॥

॥३०॥ आ वः इन्द्रं क्रिविं यथा वाजऽयंतः शतऽकृतं मंहिषं
 मित्रं इन्द्रं ऽभिः ॥१॥ शतं वा यः शुचीनां सहस्रं वा संऽआगिरा
 आ इतं कुं निम्नं न रीयते ॥२॥ सं यत् मदाय शुष्मिणे एना
 रि आय्य उदरं समुद्रः न व्यचः दधे ॥३॥ अयं कुं ते सं अतमि
 योमः ऽदव गर्भं ऽधि वचः तत् चित् नः ओहसे ॥४॥ स्तोत्रं
 गंधानां पते गिवाहः वीर यस्य ते विऽभृतिः अस्तु सून-
 ता ॥५॥२८॥ ऊर्ध्वः तिष्ठ नः ऊतये अस्मिन् वाजे शतऽकृतो
 मं अल्पे ववावद ॥६॥ योगे ऽयोगे तवऽतरं वाजे ऽवाजे
 हवामहे मयायः इन्द्रं ऊतये ॥७॥ आ घ गमत् यदि अवंत् सह-
 चित्तिभिः ऊतिऽभिः वाजिभिः उप नः हव ॥८॥ अनु प्रानस्य
 ओक्ताः हव तुविऽप्रति नरं यं ते पृथं पिता हुवे ॥९॥ तं त्या
 वदं विष्टऽवार आ गाम्महे पुरुऽहृतं मया वसो जरि-

होतृऽवूर्ये असंज्ञोः भारं अयजः महः वसो ॥३॥ त्वं अग्ने मनवे
 द्यां अवाशयः पुरुरवसे सुऽकृते सुकृतऽतरः श्वानेण यत् पित्रोः
 मुच्यसे परि आ त्वा पूर्वं अनयन् आ अपरं पुनः ॥४॥ त्वं अग्ने
 वृषभः पुष्टिऽवर्धनः उद्यतऽसुचे भवसि अवाय्यः यः आऽहुतिं
 परि वेद वषट्ऽकृतिं एकंऽआयुः अग्ने विणः आऽविवा-
 ससि ॥५॥३२॥ त्वं अग्ने वृजिनऽवर्तनिं नरं सक्रान् पिपविं
 विदथे विऽचर्षणे यः शूरऽसाता परिऽतकम्ये धने दभेभिः
 चित् संऽकृता हंसि भूयसः ॥६॥ त्वं तं अग्ने अमृतऽत्वे उत्ऽतमे
 मते दधासि अवसे दिवेऽदिवे यः ततृषाणः उभयाय जन्मने
 मयः कृणोषि प्रयः आ च सूरये ॥७॥ त्वं नः अग्ने सनये धनानां
 यशसं कारुं कृणुहि स्तवानः ऋध्यामं कर्म अपसा नवेन देवैः
 द्यावापृथिवीं प्र अवतं नः ॥८॥ त्वं नः अग्ने पित्रोः उपऽस्थे
 आ देवः देवेषु अनवद्य जागृविः तनूऽकृत् बोधिं प्रऽमतिः च
 कारवे त्वं कल्याण वसु विश्वं आ ऊपिषे ॥९॥ त्वं अग्ने प्रऽमतिः
 त्वं पिता असि नः त्वं वयःऽकृत् तव जा मयः वयं सं त्वा रायः
 शतिनः सं सहस्रिणः सुऽवीरं यन्ति व्रतऽपां अदाभ्य ॥१०॥३३॥
 त्वां अग्ने प्रथमं आयुं आयवे देवाः अकृण्वन् ननुषस्य विशेपतिं
 इळां अकृण्वन् मनुषस्य शसनीं पितुः यत् पुत्रः समकस्य जा-
 यते ॥११॥ त्वं नः अग्ने तव देव पायुऽभिः मघोनः रक्ष तन्वः च
 वद्य त्राता तोकस्य तनये गवां असि अनिऽमेघं रक्षमाणः
 व्रते ॥१२॥ त्वं अग्ने यज्यवे पायुः अंतरः अनिषंगां च
 ऽऽक्षः इध्यसे यः रातऽहव्यः अवृकाय धार्यसे कीरेः चित्
 मव मनसा वनोषि तं ॥१३॥ त्वं अग्ने उरुऽशंसाय वाघते
 स्पाहे यत् रेक्णः परमं वनोषि तत् आध्रस्य चित् प्रऽमतिः

अ० १. अ० २. व० ३७.]

॥ २३ ॥

[म० १.]

उच्यसे पिता प्र पाकं शास्त्रिं प्र दिशः विदुः स
अग्ने प्रयतः दक्षिणं नरं वर्मः इव स्यूतं परि च
स्वादुः क्षमा यः वसतौ स्यो नः कृत् जीवः या
उपः समा दिवः ॥ १५ ॥ ३४ ॥ इमां अग्ने शरणिं मी
अध्वानं यं अगाम दूरात् आपिः पिता प्रः मति
भूमिः असि ऋषिः कृत् मर्त्यानां ॥ १६ ॥ मनुष्यत् अ
स्वत् अंगिरः ययातिः इवत् सदेने पूर्वः इवत् शुचे
आ वहु दैव्यं जनं आ सादय वहिषि यक्षि च प्रियं ॥ १७ ॥
अग्ने ब्रह्मणा ववृधस्व शक्तीं वा यत् ते चकृम विद
प्र नेषि अभि वस्यः अस्मान् सं नः सृज सुः स
जः इवत्या ॥ १८ ॥ ३५ ॥

॥ ३२ ॥ इंद्रस्य नु वीर्याणि प्र वोचं यानि चकार प्र
वृज्जी अहन् अहिं अनु अपः ततर्द प्र वृद्धाणाः अभिनुत् प
नां ॥ १ ॥ अहन् अहिं पर्वते शिप्रियाणं तर्दा अस्मि वज्रं
ततर्दा वाय्वाः इव धेनुवः म्यंदमानाः अंजः मनुष्यं अजं
आपः ॥ २ ॥ वृषः इयमाणाः अवृणीत मोमं चिः इयं देवेषु कृति
सुतस्य आ सायकं मघः इवा अटत् वज्रं अगम गन् प्रमम
अहीनां ॥ ३ ॥ यत् इंद्र अहन् प्रममः इवा अहीनां एता मयि
अमिनाः प्र उत मायाः आत् सूर्यं अगमयत् एता मयि
अर्चुं न किल चिदित्ते ॥ ४ ॥ अहन् वृषं वृषः इवा अहिः अगम
वज्रं गमता यधेन स्वपांसि इव कुतिसं न विः अगम
जातिः अगते उपः इव पृथिव्याः ॥ ५ ॥ ३६ ॥ अहोऽहो इव देव
तः एता हि कृते मताः इति इति इति इति इति इति इति इति इति इति

होतृऽवूर्ये असंघोः भारं अयजः सहः वसो ॥३॥ त्वं अग्ने मनवे
 द्यां अवाशयः पुरुरवसे सुऽकृते सुकृतऽतरः श्रात्रेण यत् पित्रोः
 मुच्यसे परि आ त्वा पूर्वं अनयन् आ अपरं पुनः ॥४॥ त्वं अग्ने
 वृषभः पुष्टिऽवर्धनः उद्यतऽसुचे भवसि अवाय्यः यः आऽहुतिं
 परि वेदं वषट्ऽकृतिं एकंऽआयुः अग्ने विणः आऽत्रिचा-
 ससि ॥५॥३२॥ त्वं अग्ने वृजिनऽवर्तनिं नरं सक्रान् पिपर्वि
 विदथे विऽचर्षणे यः शूरऽसाता परिऽतक्म्ये धने दभ्रेभिः
 चित् संऽकृता हंसि भूर्यसः ॥६॥ त्वं तं अग्ने अमृतऽत्वे उत्ऽतमे
 मते दधासि अवसे दिवेऽदिवे यः तत्तृपाणः उभयाय जन्मने
 मयः कृणोषि प्रयः आ च सूरये ॥७॥ त्वं नः अग्ने सनये धनानां
 यशसं कारुं कृणुहि स्तवानः ऋध्यामं कर्म अपसां नवेन देवैः
 द्यावापृथिवीं प्र अवतं नः ॥८॥ त्वं नः अग्ने पित्रोः उपऽस्थे
 आ देवः देवेषु अनवद्य जागृविः तनूऽकृत् बोधिं प्रऽमतिः च
 कारवे त्वं कल्याण वसु विश्वं आ ऊपिषे ॥९॥ त्वं अग्ने प्रऽमतिः
 त्वं पिता असि नः त्वं वयःऽकृत् तव जा मयः वयं सं त्वा रायः
 शतिनः सं सहस्रिणः सुऽवीरं यन्ति व्रतऽपां अदाभ्य ॥१०॥३३॥
 त्वां अग्ने प्रथमं आयुं आयवे देवाः अकृण्वन् नहुषस्य विशेपतिं
 इळां अकृण्वन् मनुषस्य शासनीं पितुः यत् पुत्रः समकस्य जा-
 यते ॥११॥ त्वं नः अग्ने तव देव पायुऽभिः मघोनः रक्ष तन्वः च
 वद्य त्राता तोकस्य तनये गवां असि अनिऽमेघं रक्षमाणः
 तव व्रते ॥१२॥ त्वं अग्ने यज्यवे पायुः अंतरः अन्तिषंगाय च-
 तुऽअक्षः इध्यसे यः रातऽह्व्यः अवृकाय धार्यसे कीरेः चित्
 मत्रं मनसा वनोषि तं ॥१३॥ त्वं अग्ने उरुऽशंसाय वाघते
 स्पार्हे यत् रेक्णः परमं वनोषि तत् आध्रस्य चित् प्रऽमतिः

अ० १. अ० २. व० ३७.]   ॥ २३ ॥   [म० १. अ० ७. सू० ३२.

उच्यसे पिता प्र पाकं शास्त्रिं प्र दिशः विदुःऽतरः ॥ १४ ॥ त्वं
अग्ने प्रयतऽदक्षिणं नरं वर्मऽइव स्यूतं परि पासि विश्वतः
स्वादुऽक्ष्मा यः वसतौ स्योन्ऽकृत् जीवऽयाजं यजते सः
उपऽमा दिवः ॥ १५ ॥ ३४ ॥ इमां अग्ने शरणिं मीमृषः नः इमं
अध्वानं यं अगाम दूरात् आपिः पिता प्रऽमतिः सोम्यानां
भूमिः असि ऋषिऽकृत् मर्त्यानां ॥ १६ ॥ मनुष्यत् अग्ने अंगिर-
स्वत् अंगिरः ययातिऽवत् सदनं पूर्वऽवत् शुचे अच्छं याहि
आ वह दैव्यं जनं आ सादय वहिषि यक्षि च प्रियं ॥ १७ ॥ एतेन
अग्ने ब्रह्मणा ववृधस्व शक्ती वा यत् ते चकृम विदा वा उत
प्र नेषि अभि वस्यः अस्मान् सं नः सृज सुऽमत्या वा-
जऽवत्या ॥ १८ ॥ ३५ ॥

॥ ३२ ॥ इंद्रस्य नु वीर्याणि प्र वोचं यानि चकार प्रयमानि
वजी अहन् अहिं अनु अपः ततर्द प्र वदणाः अभिनत् पर्वता-
नां ॥ १ ॥ अहन् अहिं पर्वते शिघ्रियाणं त्वष्टा अस्मै वर्जं स्वयं
ततर्द वाप्राःऽइव धेनवः स्यंदमानाः अंजः ममुदं अवं जग्मुः
आपः ॥ २ ॥ वृषऽयमाणः अवृणीत सोमं विऽदेहेषु ऋषिभ्यः
सुतस्य आ सायकं मघऽवा अटन यजं अतन ननं प्रथमऽवा
अहीनां ॥ ३ ॥ यत् इंद्र अहन् प्रथमऽवा अहीनां अतन मग्निना
अग्निनाः प्र उत मायाः स्पात् मुये जगयेन तां वधमं तां वीर्या
जग्मु न विलं विदित्से ॥ ४ ॥ अहन् वृषं वृषऽवा निऽदेहेषु
यजेण मग्निता वधेन स्वर्धांसिऽइव हविरेन विऽदेहेषु
अहिः मसते वषऽपव पक्षिणाः ॥ ५ ॥ अयोहाऽइव नऽम-
तः स्पा ति वृद्धे मताऽवीरं हविऽयायं स्वर्धांसि न अतन

अस्य संऽऋतिं वधानां सं रुजानां पिपिषे इंद्रंऽशत्रुः ॥ ६ ॥
 अपात् अहस्तः अपृतन्यत् इंद्रं आ अस्य वज्रं अधि सानौ
 जघान वृष्णः वधिः प्रतिऽमानं वुभूषन् पुरुऽवा वृत्रः अशयत्
 विऽअस्तः ॥ ७ ॥ नदं न भिन्नं अमुया शयानं मनः रुहाणाः
 अति यन्ति आपः याः चित् वृत्रः महिना परिऽअतिष्ठत् तासां
 अहिः पत्सुतऽशीः वभूव ॥ ८ ॥ नीचाऽवयाः अभवत् वृत्रऽपुत्रा
 इंद्रः अस्याः अव वधः जभार उत्तरा सूः अधरः पुत्रः आसीत्
 दानुः शये सहऽवत्सा न धेनुः ॥ ९ ॥ अतिष्ठंतीनां अनिऽवेश-
 नानां काष्ठानां मध्ये निऽहितं शरीरं वृत्रस्य निरणं वि चरन्ति
 आपः दीर्घं तमः आ अशयत् इंद्रंऽशत्रुः ॥ १० ॥ ३७ ॥ दासऽपत्नीः
 अहिऽगोपाः अतिष्ठन् निऽरुद्धाः आपः पणिनाऽइव गात्रः
 अपां विलं अपिऽहितं यत् आसीत् वृत्रं जघन्वान् अप तत्
 ववार ॥ ११ ॥ अश्वः वारः अभवः तत् इंद्रं सूके यत् त्वा प्रतिऽअ-
 हन् देवः एकः अर्जयः गाः अर्जयः शूर सोमं अव असृजः सर्तवे
 सप्त सिंधून् ॥ १२ ॥ न अस्मै विऽद्युत् न तन्यतुः सिसेध न यां
 मिहं अकिरत् हादुनिं च इंद्रः च यत् युयुधाते अहिः च उत्त
 अपरीभ्यः मघऽवा वि जिग्ये ॥ १३ ॥ अहेः यातारं कं अपश्यः
 इंद्रं हृदि यत् ते जघुषः भीः अगच्छत् नव च यत् नवतिं च
 सर्वतीः श्येनः न भीतः अतरः रजांसि ॥ १४ ॥ इंद्रः यातः
 अवऽसितस्य राजा शमस्य च शृंगिणः वज्रऽबाहुः सः इत्
 ऊं राजा दायति चर्षणीनां अरान् न नेमिः परि ता
 वभूव ॥ १५ ॥ ३८ ॥ २ ॥

॥ ३३ ॥ आ इत् अयाम उप गव्यंतः इंद्रं अस्माकं सु प्रऽमंति
 ववृधाति अनामृणः कुवित् आत् अस्य रायः गवां केतं परं

आऽवर्जते नः ॥१॥ उप इत् अहं धनऽदां अप्रतिऽइत् जुष्टां न
 श्येनः वसतिं पतामि इद्रं नमस्यन् उपऽमेभिः अर्कैः यः स्तो-
 तृऽभ्यः हव्यः अस्ति यामन् ॥२॥ नि सर्वेऽसेनः इषुऽधीन्
 असक्त सं अर्यः गाः अजति यस्य वष्टि चोष्कूयमाणः इद्र भूरि
 वामं मा परिः भूः अस्मत् अधि प्रऽवृद्ध ॥३॥ वधीः हि दस्युं
 धनिनं घनेन एकः चरन् उपऽशकेभिः इद्र धनोः अधि विषु-
 णक् ते वि आयन् अयज्वानः सन्काः प्रऽइतिं इयुः ॥४॥ परां
 चित् शीर्षा ववृजुः ते इद्र अयज्वानः यज्वंऽभिः स्पर्धमानाः प्र
 यत् दिवः हरिऽवः स्यात् उग्र निः अव्रतान् अधमः रोद-
 स्योः ॥५॥१॥ अयुयुत्सन् अनवद्यस्य सेनां अयातयन्त क्षितयः
 नवंऽग्वाः वृषऽयुधः न वध्रयः निऽअष्टाः प्रवत्ऽभिः इद्रात्
 चितयन्तः आयन् ॥६॥ त्वं एतान् रुदतः जक्षतः च अयोधयः
 रजसः इद्र पारे अव अदहः दिवः आ दस्युं उच्चा प्र सुन्वतः स्तु-
 वतः शंसं आवः ॥७॥ चक्राणासः परिऽनहं पृथिव्याः हिरण्येन
 मणिना शुभमानाः न हिव्नानासः तितिरुः ते इद्रं परि स्पर्शः
 अद्धात् सूर्येण ॥८॥ परि यत् इद्र रोदसी उभे अवुभोजीः
 सहिना विश्वतः सीं अमन्यमानान् अभि मन्यमानैः निः
 व्रत्तऽभिः अधमः दस्युं इद्र ॥९॥ न ये दिवः पृथिव्याः अंतं आपुः
 न मायभिः धनऽदां परिऽअभूवन् युजं वज्रं वृषभः चक्रे इद्रः
 निः ज्योतिषा तमसः गाः अधुक्षत् ॥१०॥२॥ अन्तु स्वधां अष्टा-
 न् आपः अस्य अवर्धत मध्ये आ नाव्यानां सग्नीचीनेन मन-
 ता तं इद्रः ओजिष्टेन हन्मना अहन् अभि ह्यन् ॥११॥ नि
 श्विध्यत् इलीविशस्य हृच्छा वि शुंगिरं अभिनत् शुष्णं
 इः यावत् तरः मयऽवन् यावत् ओजः वज्रेण गवु अवधाः

पृतन्युं ॥ १२ ॥ अभि सिभ्मः अजिगात् अस्म गनुत् निति मेतं
 वृषभेण पुरः अभेत् सं वजेण असृजत् नृवं दंडः प स्तां मतिं
 अतिरत् शार्गदानः ॥ १३ ॥ आवः कुतं दंड मस्मिन् नाकन् प
 आवः युभ्यंतं वृषभं दण्डं गृफः स्युतः रघुः नद्यात् शां उत
 श्वित्रेयः नृऽसहाय तस्यौ ॥ १४ ॥ आवः शर्म नृषभं तुय्यामु
 क्षेत्तुऽजेपे मधुऽवन् श्वित्र्यं गां ज्योक् चित् आव तस्मिन् वांसः
 अक्रन् शत्रुऽयतां अधरा वेदेना अक्रः ० ॥ १५ ॥ ३ ॥

॥ ३४ ॥ चिः चित् नः अद्य भवतं नवेदसा चिऽभुः वां यामः
 उत रातिः अश्विना युवोः हि यंत्रं हिम्याऽइव वासंसः
 अभिऽआयंसेन्या भवतं मनीषिऽभिः ॥ १ ॥ चयः पययः
 मधुऽवाहने रथे सोमस्य चेनां अनु विथे दत् चिदुः चयः
 स्कंभासः स्कंभितासः आऽरभे चिः नक्तं मायः चिः ऊं अश्विना
 दिवा ॥ २ ॥ समाने अहन् चिः अवद्यऽगोहना चिः अद्य यज्ञं
 मधुना मिमिक्षतं चिः वाजऽवतीः द्रपः अश्विना युवं दोषाः
 अस्मभ्यं उषसः च पिन्वतं ॥ ३ ॥ चिः वर्तिः यातं चिः अनुऽवते
 जने चिः सुप्रऽअव्ये त्रेधाऽइव शिष्यतं चिः नाद्यं वहतं अश्विना
 युवं चिः पृक्षः अस्मे अक्षराऽइव पिन्वतं ॥ ४ ॥ चिः नः रयिं
 वहतं अश्विना युवं चिः देवऽताता चिः उत अवतं धियः चिः
 सौभगऽत्वं चिः उत श्रवांसि नः चिऽस्थं वां सूरं दुहिता आ
 रुहत् रथं ॥ ५ ॥ चिः नः अश्विना दिव्यानि भेषजा चिः पार्थि-
 वानि चिः ऊं दत्तं अत्ऽभ्यः ओमानं शंऽयोः ममकाय सूनवे
 चिऽधातुं शर्मं वहतं शुभः पती ॥ ६ ॥ ४ ॥ चिः नः अश्विना
 यजता दिवेऽदिवे परि चिऽधातुं पृथिवीं अशायतं तिस्रः

नासत्या रथ्या पराऽवतः आत्माऽइव वातः स्वसंराणि गच्छ-
 तं ॥ ७ ॥ त्रिः अश्विना सिंधुऽभिः सप्तमातृऽभिः चयः आऽहा-
 वाः त्रेधा हविः कृतं तिस्रः पृथिवीः उपरि प्रवा दिवः नाकं
 रक्षेथे द्युऽभिः अक्षुऽभिः हितं ॥ ८ ॥ कं ची चक्रा त्रिऽवृतः
 रथस्य कं चयः बंधुरः ये सऽनीळाः कदा योगः वाजिनः रास-
 भस्य येन यज्ञं नासत्या उपऽयाधः ॥ ९ ॥ आ नासत्या गच्छतं
 हूयते हविः मध्वः पिवतं मधुऽपेभिः आसऽभिः युवोः हि पूर्वं
 सविता उषसः रथं ऋताय चित्रं घृतऽवतं इष्यति ॥ १० ॥ आ
 नासत्या त्रिऽभिः एकादशैः इह देवेभिः यातं मधुऽपेयं अश्विना
 प्र आयुः तारिष्टं निः रपांसि मृक्षतं सेधतं द्वेषः भवतं सचाऽभु-
 वा ॥ ११ ॥ आ नः अश्विना त्रिऽवृता रथेन अवाचं रयिं वहतं
 सुऽवीरं शृण्वतां वा अवसे जोहवीमि वृधे च नः भवतं वा-
 जऽसातौ ॥ १२ ॥ ५ ॥

॥ ३५ ॥ ह्यामि अग्निं प्रथमं स्वस्त्यै ह्यामि मित्रावरुणौ
 इह अवसे ह्यामि रात्रीं जगतः निऽवेशनीं ह्यामि देवं
 सवितारं ऊतये ॥ १ ॥ आ कृष्णेन रजसा वर्तमानः निऽवेशयन्
 अमृतं मर्त्यं च हिरण्ययेन सविता रथेन आ देवः याति भुव-
 नानि पश्यन् ॥ २ ॥ याति देवः प्रऽवता याति उत्ऽवता याति
 भ्राभ्यां यजतः हरिऽभ्यां आ देवः याति सविता पराऽवतः
 रपं विश्वा दुऽइता वार्धमानः ॥ ३ ॥ अभिऽवृतं कृशन्ति वि-
 ऽरूपं हिरण्यऽशम्यं यजतः वृहंतं आ अस्पात् रपं सविता
 इवऽभानुः कृष्णा रजांसि तविषीं दधानः ॥ ४ ॥ वि जनान्
 ॥ वाः शितिऽपादः अखन् रपं हिरण्यऽप्रउगं वहंतः शश्वन्

विशः सवितुः दैव्यस्य उपऽस्थे विश्वा भुवन्नानि तस्युः ॥५॥
 तिस्रः द्यावः सवितुः द्वौ उपऽस्था एका यमस्य भुवने विराषाट्
 आणि न रथ्यं अमृता अधि तस्युः इह ब्रवीतु यः ऊं तत् चि-
 केतत् ॥६॥६॥ वि सुऽपर्णः अंतरिक्षाणि अख्यत् गभीरऽवेपाः
 असुरः सुऽनीयः क इदानीं सूर्यः कः चिकेत कतमां द्यां रश्मिः
 अस्य आ ततान् ॥७॥ अष्टौ वि अख्यत् ककुभः पृथिव्याः त्री
 धन्व योजना सप्त सिधून् हिरण्यऽअक्षः सविता देवः आ
 अगात् दधत् रत्ना दाश्रुषे वार्याणि ॥८॥ हिरण्यऽपाणिः
 सविता विऽर्चर्षणिः उभे द्यावापृथिवी अंतः इयते अप
 अमीवां वार्धते वेति सूर्ये अभि कृष्णेन रजसा द्यां ऋणो-
 ति ॥९॥ हिरण्यऽहस्तः असुरः सुऽनीयः सुऽमृक्कीकः
 स्वऽवान् यातु अर्वाङ् अपऽसेधन् रक्षसः यातुऽधानान्
 अस्यात् देवः प्रतिऽदोषं गृणान् ॥१०॥ ये ते पंचाः सवितः
 पूर्यासः अरेणवः सुऽकृताः अंतरिक्षे तेभिः नः अद्य पयिऽभिः
 सुऽगेभिः रक्षा च नः अधि च ब्रूहि देव ॥११॥७॥७॥

॥३६॥ प्र वः यद्दं पुरुणां विशां देवऽयतीनां अग्निं
 सुऽउक्तेभिः वचःऽभिः इमहे यं सीं इत् अन्ये ईकृते ॥१॥
 जनासः अग्निं दधिरे सहःऽवृधं हविर्मातः विधेम ते सः त्वं नः
 अद्य सुऽमनाः इह अविता भवं वाजेषु संत्य ॥२॥ प्र त्वा दूतं
 वृणीमहे होतारं विश्वऽवेदसं महः ते सतः वि चरन्ति अर्चयः
 दिवि स्पृगन्ति भानवः ॥३॥ देवासः त्वा वरुणः मित्रः अर्यमा सं
 दूतं प्रन्नं इधते विश्वं सः अग्ने जयति त्वया धनं यः ते ददात
 मर्त्यः ॥४॥ मन्द्रः होता गृहऽपतिः अग्ने दूतः विशां असि त्वे

विश्वा संऽगंतानि व्रता ध्रुवा यानि देवाः अकुरुवत ॥
 इत् अग्ने सुऽभगे यविष्ठ्य विश्वं आ हूयते हविः सः त्व
 सुऽमनाः उत अपरं यक्षि देवान् सुऽवीर्या ॥६॥ तं घ
 नमस्विनः उप स्वऽराजं आसते होत्राभिः अग्निं म
 इंधते तितिर्वासः अति सिधः ॥७॥ घंतः वृचं अतरन् र
 अपः उरु क्षयाय चक्रिरे भुवत् कण्वे वृषा द्युम्नी आऽहुतः
 अश्वः गोऽइष्टिषु ॥८॥ सं सीदस्व महान् असि शो
 देवऽवीतमः वि धूमं अग्ने अरुषं मियेध्य सृज प्रऽशस्त
 तं ॥९॥ यं त्वा देवासः मनवे दधुः इह यजिष्ठं हव्यऽवाह
 कण्वः मेध्यऽअतिथिः धनऽस्पृतं यं वृषा यं उपऽस्तुतः ॥१०॥
 यं अग्निं मेध्यऽअतिथिः कण्वः इधे ऋतात् अधि तस्य प्र इ
 दीदियुः तं इमाः ऋचः तं अग्निं वर्धयामसि ॥११॥ रायः पूर्
 स्वधाऽवः अस्ति हि ते अग्ने देवेषु आर्यं त्वं वाजस्य श्रुत्यस्
 राजसि सः नः मृळ महान् असि ॥१२॥ ऊर्ध्वः ऊं सु नः ऊतये
 तिष्ठ देवः न सविता ऊर्ध्वः वाजस्य सनिता यत् अंजिऽभिः
 वाघत्ऽभिः विऽह्वयामहे ॥१३॥ ऊर्ध्वः नः पाहि अंहसः नि
 केतुना विश्वं सं अचिरं दह कृधि नः ऊर्ध्वान् चरघाय जीवसे
 विदाः देवेषु नः दुर्वः ॥१४॥ पाहि नः अग्ने रक्षसः पाहि धूर्तः
 अराव्याः पाहि रिषतः उत वा जियांसतः वृहत्ऽभानो
 यविष्ठ्य ॥१५॥१०॥ घनाऽइव विषक् वि जहि अराव्याः
 तपुऽजंभ यः अस्मऽधुक् यः मर्त्यः शिशीते अति अक्तुऽभिः
 मा नः सः रिपुः ईशत ॥१६॥ अग्निः वव्रे सुऽवीर्यं अग्निः
 कण्वाय सौभगं अग्निः प्र आवत् मित्रा उत मेध्यऽअतिथिं
 अग्निः सातौ उपऽस्तुतं ॥१७॥ अग्निना तुर्वर्गं यदुं पराऽवतः

उग्रदेवं हवामहे अग्निः नयत् नवऽवास्त्वं बृहत् ऽरयं तुवीति
 दस्यवे सहः ॥ १८ ॥ नि त्वां अग्ने मेनुः दधे ज्योतिः जनाय शश्वते
 दीदेयं कण्वे ऋतऽजातः उक्षितः यं नमस्यंति कृष्टयः ॥ १९ ॥
 त्वेषासः अग्नेः अमऽवन्तः अर्चयः भीमासः न प्रतिऽइतये रष्टा-
 स्विनः सदै इत् यातुऽमावन्तः विश्वं सं अचिरं दह ॥ २० ॥ ११ ॥

॥ ३७ ॥ क्रीळं वः शर्धः मारुतं अजुर्वारं रथेऽश्रुभै कणाः
 अभि प्र गायत ॥ १ ॥ ये पृषतीभिः ऋष्टिऽभिः साकं वाशीभिः
 अंजिऽभिः अजायन्त स्वऽभानवः ॥ २ ॥ इहऽइव शृण्वे एषां
 कणाः हस्तेषु यत् वदान् नि यामन् चित्रं कृजते ॥ ३ ॥ प्र वः
 शर्धाय घृष्टये त्वेषऽद्युम्नाय शुष्मिणे देवतै ब्रह्म गायत ॥ ४ ॥ प्र
 शंस गोषु अष्ट्यं क्रीळं यत् शर्धः मारुतं जंभे रसस्य ववृ-
 धे ॥ ५ ॥ १२ ॥ कः वः वर्षिष्ठः आ नरः दिवः च गमः च धूतयः यत्
 सीं अन्तं न धूनुथ ॥ ६ ॥ नि वः यामाय मानुषः दधे उग्राय
 मन्यवे जिहीत पर्वतः गिरिः ॥ ७ ॥ येषां अज्मेषु पृथिवी
 जुजुर्वान्ऽइव विश्वपतिः भिया यामेषु रेजते ॥ ८ ॥ स्थिरं हि
 जानै एषां वयः मातुः निऽएतवे यत् सीं अनु द्विता शवः ॥ ९ ॥
 उत् ऊं त्ये सूनवः गिरः काष्ठाः अज्मेषु अत्नन् वाश्राः
 अभिऽजु यातवे ॥ १० ॥ १३ ॥ त्यं चित् घ दीर्घं पृथुं मिहः नपातं
 अमृध्रं प्र च्यवयन्ति यामऽभिः ॥ ११ ॥ मरुतः यत् ह वः बलं
 जनान् अचुच्यवीतन् गिरीन् अचुच्यवीतन् ॥ १२ ॥ यत् ह
 यांति मरुतः सं ह ब्रुवते अध्वन् आ शृणोति कः चित्
 एषां ॥ १३ ॥ प्र यात शीर्भे आशुऽभिः संति कण्वेषु
 वः दुवः तत्रो सु मादयाच्यै ॥ १४ ॥ अस्ति हि स्म

अ० १. अ० ३. व० १८.]

॥ ३१ ॥

[म० १. अ० ८. सू० ३०]

मदाय वः स्मसि स्म वयं एषां विश्वं चित् आयुः जी-
वसे ॥ १५ ॥ १४ ॥

॥ ३८ ॥ कत् ह नूनं कथऽप्रियः पिता पुत्रं न हस्तयोः दधिध्वे
वृक्तऽवर्हिषः ॥ १ ॥ कं नूनं कत् वः अर्थं गतं दिवः न पृथिव्याः
कं वः गावः न रायंति ॥ २ ॥ कं वः सुम्ना नव्यांसि मरुतः कं
सुविता क्वो विश्वानि सौभगा ॥ ३ ॥ यत् यूयं पृश्निऽमातरः
मर्तासः स्यातंन स्तोता वः अमृतः स्यात् ॥ ४ ॥ मा वः मृगः
न यवसे जरिता भूत् अजोषः पथा यमस्य गात् उप ॥ ५ ॥ १५ ॥
मो सु नः पराऽपरा निऽच्छतिः दुऽहना वधीत् पदीष्ट
तृष्णाया सह ॥ ६ ॥ सत्यं त्वेषाः अमऽवतः धन्वन् चित् आ रुद्रि-
यासः मिहं कृण्वंति अवातां ॥ ७ ॥ वाश्वाऽइव विऽद्युत् मि-
माति वत्सं न माता सिसृक्ति यत् एषां वृष्टिः असर्जि ॥ ८ ॥
देवा चित् तमः कृण्वंति पर्जन्येन उदऽवाहेन यत् पृथिवीं
ऽउदंति ॥ ९ ॥ अर्धं स्वनात् मरुतां विश्वं आ सन्नं पार्थिवं
जितं प्र मानुषाः ॥ १० ॥ १६ ॥ मरुतः वीरुपाणिऽभिः चि-
रोधस्वतीः अनु यात ई अखिद्रयामऽभिः ॥ ११ ॥ स्थिराः
तु नेमयः रथाः अश्वासः एषां सुऽसंस्कृताः अभीशंवः ॥ १२ ॥
वद् तना गिरा जरायै ब्रह्मणः पतिं अग्निं मित्रं न दर्श-
॥ १३ ॥ मिमीहि श्लोकं आस्ये पर्जन्यऽइव ततनः गायं गायत्रं
॥ १४ ॥ वंदस्व मारुतं गुणं त्वेषं पनस्युं अर्किणं अस्मे
प्रसन् इह ॥ १५ ॥ १७ ॥

॥ प्र यत् इत्या पराऽवतः शोचिः न मानं अस्यंय कस्य
तः कस्य वर्षसा कं याघ कं ह धूतयः ॥ १ ॥ स्थिरा वः

संतु आयुधा पराऽनुदे वीरु उत प्रतिऽस्कभे युष्माकं अस्तु
तविषी पनीयसी मा मर्त्यस्य मायिनः ॥२॥ परा ह यत् स्थिरं
ह्य नरः वर्तेयथ गुरु वि याथन वनिनः पृथिव्याः वि आशाः
पर्वतानां ॥३॥ नहि वः शत्रुः विविदे अधि द्यवि न भूम्यां
रिशादसः युष्माकं अस्तु तविषी तना युजा रुद्रासः नु चित्
आऽधृषे ॥४॥ प्र वेपयन्ति पर्वतान् वि विंचन्ति वनस्पतीन्
प्रो' आरत मरुतः दुर्मदाःऽइव देवासः सर्वया विशा ॥५॥ १८॥
उपो' रथेषु पृषतीः अयुग्ध्वं प्रष्टिः वहति रोहितः आ वः या-
माय पृथिवी चित् अश्रोत् अवीभयन्त मानुषाः ॥६॥ आ वः
मक्षु तनाय कं रुद्राः अवः वृणीमहे गन्तं नूनं नः अवसा यथा
पुरा इत्या कखाय विभ्युषे ॥७॥ युष्माऽइषितः मरुतः मर्त्येऽइ-
षितः आ यः नः अभ्वः ईषते वि तं युयोत् शवसा वि ओजसा
वि युष्माकाभिः ऊतिऽभिः ॥८॥ अस्मि हि प्रऽयज्यवः कर्णं
दद प्रऽचेतसः अस्मिऽभिः मरुतः आ नः ऊतिऽभिः गन्तं
वृष्टिं न विऽद्युतः ॥९॥ अस्मि ओजः विभृथ सुऽदानवः
अस्मि धूतयः शवः ऋषिऽद्विषे मरुतः परिऽमन्यवे इधुं न
सृजत द्विषे ॥१०॥ १९॥

॥४०॥ उत तिष्ठ ब्रह्मणः पते देवऽयन्तः त्वा ईमहे उपं प्र
यन्तु मरुतः सुऽदानवः इन्द्रं प्राशूः भव सचा ॥१॥ त्वां इत् हि
सहसः पुत्र मर्त्यः उपऽवृते धने हिते सुऽवीर्ये मरुतः आ
सुऽअश्वं दधीत यः वः आऽचके ॥२॥ प्र एतु ब्रह्मणः पतिः प्र
देवी एतु सूनृता अश्व वीरं नयं पंक्तिऽराधसं देवाः यज्ञं नयन्तु
नः ॥३॥ यः वाघते ददाति सूनरं वसुं सः धत्ते अक्षिति अरवः

तस्मै इळां सुवीरां आ यजामहे सुऽप्रतूर्तिं अनेहसं ॥४॥ प्र
 नूनं ब्रह्मणः पतिः मंत्रं वदति उक्थ्यं यस्मिन् इंद्रः वरुणः
 मित्रः अर्यमा देवाः ओकांसि चक्रिरे ॥५॥ २०॥ तं इत् वोचेम
 विदर्धेषु शंभुवै मंत्रं देवाः अनेहसं इमां च वार्चं प्रतिऽहर्यथ
 नरः विश्वा इत् वामा वः अश्ववत् ॥६॥ कः देवऽयंतं अश्ववत्
 जनं कः वृक्षऽवर्हिषं प्रऽप्र दाश्वान् पस्त्याभिः अस्थित
 अंतऽवावत् क्षयं दधे ॥७॥ उप क्षत्रं पृचीत हंति राजऽभिः
 भये चित् सुऽक्षितिं दधे न अस्य वर्ता न तरुता महाऽधने न
 अर्भे अस्ति वज्रिणः ॥८॥ २१॥

॥४१॥ यं रक्षति प्रऽचेतसः वरुणः मित्रः अर्यमा तु चित्
 सः दुभ्यते जनः ॥१॥ यं बाहुताऽइव पिप्रति पांति मर्त्यं रिषः
 अरिष्टः सर्वः एधते ॥२॥ वि दुऽगा वि द्विषः पुरः घंति रा-
 तानः एषां नयति दुऽइता तिरः ॥३॥ सुऽगः पंधाः अनृक्षरः
 आदित्यासः अतं यते न अत्र अवऽखादः अस्ति वः ॥४॥ यं
 नयथ नरः आदित्याः अजुनां पथा प्र वः सः धीतये
 ॥५॥ २२॥ सः रत्नं मर्त्यः वसु विश्वं तोकं उत त्मनां अक्षं
 एति अस्तुतः ॥६॥ कथा राधाम् सुखायः स्तोमं मित्रस्य
 मर्हि पसरः वरुणस्य ॥७॥ मा वः मंतं मा नपंतं प्रति
 देवऽयंतं सुखैः इत् वः आ विवासे ॥८॥ यतुरः दित्
 नात् विभीयात् आ निऽधातोः न दुऽइताय नृह-
 ॥२३॥

॥२॥ सं पूषन् अर्धनः तिरं वि अंहः विऽनृदः नृमात
 य प्र नः पुरः ॥१॥ यः नः पूषन् अर्धः वृजः दुऽइतः
 ॥२॥

आऽदिदेशति अर्प स्म तं पथः जहि ॥ २ ॥ अर्प त्वं परिऽपंथिनं
मुषीवाणं हुरऽचितं दूरं अधि सुतेः अज ॥ ३ ॥ त्वं तस्य द्या-
विनः अधऽशंसस्य कस्य चित् पदा अभि तिष्ठ तपुषि ॥ ४ ॥ आ
तत् ते दस्र मंतुऽमः पूषन् अवः वृणीमहे येन पितृन् अचो-
दयः ॥ ५ ॥ २४ ॥ अध नः विश्वऽसीभग हिरण्यवाशीमत्ऽतम
धनानि सुऽसना कृधि ॥ ६ ॥ अति नः सश्वतः नय सुऽगा नः
सुऽपथा कृणु पूषन् इह क्रतुं विदः ॥ ७ ॥ अभि सुऽयवसं नय
न नवऽज्वारः अर्ध्वने पूषन् इह क्रतुं विदः ॥ ८ ॥ शुग्धि पूधि प्र
यंसि च शिशीहि प्रांसि उदरं पूषन् इह क्रतुं विदः ॥ ९ ॥ न
पूषणं मेथामसि सुऽउक्तैः अभि गृणीमसि वसूनि दस्मं
इमहे ॥ १० ॥ २५ ॥

॥ ४३ ॥ कत् रुद्राय प्रऽचेतसे मीळहुऽतमाय तव्यसे वोचेम
शंऽतमं हृदे ॥ १ ॥ यथा नः अदितिः करत् पथे नृऽभ्यः यथा
गवे यथा तीकाय रुद्रियं ॥ २ ॥ यथा नः मित्रः वरुणः यथा रुद्रः
चिकेतति यथा विश्वे सऽजोषसः ॥ ३ ॥ गाथऽपतिं मेधऽपतिं
रुद्रं जलापऽभेषजं तत् शंऽयोः सुम्न इमहे ॥ ४ ॥ यः शुक्रऽइव
सूर्यः हिरण्यंऽइव रोचते श्रेष्ठः देवानां वसुः ॥ ५ ॥ २६ ॥ शं नः
करति अर्वते सुऽगं मेघाय मेथे नृऽभ्यः नारिऽभ्यः गवे ॥ ६ ॥
अस्मे सोम श्रियं अधि नि धेहि शतस्य नृणां महि अवः
तुविऽनृम्णं ॥ ७ ॥ मा नः सोमऽपरिवाधः मा अरातयः जुहुरंत
आ नः इंदो वाजे भज ॥ ८ ॥ याः ते प्रऽजाः अमृतस्य परस्मिन्
धामन् ऋतस्य मूर्धा नाभाः सोम वेनः आऽभूवतीः सोम
वेदः ॥ ९ ॥ २७ ॥ ८ ॥

॥४४॥ अग्ने विवस्वत् उपसः चिचं राधः अमर्त्य आ दाशुषे
जातऽवेदः वह त्वं अद्य देवान् उपःऽबुधः ॥१॥ जुष्टः हि दूतः
असिं हव्यऽवाहनः अग्ने रधीः अध्वराणां सऽजूः अश्विऽभ्यां
उपसां सुऽवीर्यं अस्ते धेहि श्रवः बृहत् ॥२॥ अद्य दूतं वृणी-
महे वसुं अग्निं पुरुऽप्रियं धूमऽकेतुं भाऽऽज्जीकं विऽउष्टिषु
यज्ञानां अध्वरऽश्रियं ॥३॥ श्रेष्ठं यविष्ठं अतिथिं सुऽआहुतं
जुष्टं जनाय दाशुषे देवान् अच्छं यातवे जातऽवेदसं अग्निं इच्छे
विऽउष्टिषु ॥४॥ स्तविष्यामि त्वां अहं विश्वस्य अमृतं भोजनं
अग्ने चातारं अमृतं मियेध्य यजिष्ठं हव्यऽवाहन ॥५॥ २८॥
सुऽशंसः बोधि गृणते यविष्ठ्य मधुऽजिह्वः सुऽआहुतः
प्रस्कण्वस्य प्रऽतिरन् आयुः जीवसे नमस्य दैव्यं जनं ॥६॥
हीतारं विश्वऽवेदसं सं हि त्वा विशः इंधते सः आ वह पुरुऽहूत
ऽचेतसः अग्ने देवान् इह द्रवत् ॥७॥ सवितारं उपसं अश्विनां
अग्निं विऽउष्टिषु क्षयः कणांसः त्वा सुतऽसोमासः इंधते
उपःऽबुधः आ वह सोमऽपीतये देवान् अद्य स्वऽह-
॥८॥ अग्ने पूर्वाः अनु उपसः विभाऽवसो दीदियं वि-
शतः असिं ग्रामेषु अविता पुरऽहितः असिं यज्ञेषु
॥१०॥ २९॥ नि त्वा यज्ञस्य साधनं अग्ने हीतारं ऋत्विजं
देव धीमहि प्रऽचेतसं जीरं दूतं अमर्त्यं ॥११॥ यत्
मित्रऽमहः पुरऽहितः अंतरः यासि दूत्यं सिंधोऽइव
नेतासः ऊर्मयः अग्ने भ्राजते अर्चयः ॥१२॥ श्रुधि
वहिऽभिः देवैः अग्ने सदावऽभिः आ सीदंतु वहिषि
र्यमा प्रातःऽयावानः अध्वरं ॥१३॥ शृण्वंतु स्तोमं

अ० १. अ० ३. व० ३३.]   ॥ ३६ ॥   [म० १. अ० ९. सू० ४६.]

मरुतः सु०दानवः अग्नि०जिह्वाः ऋत०वृधः पिबतु सोमं
वरुणः धृत०व्रतः अश्वि०भ्यां उपसा स०जूः ॥ १४ ॥ ३० ॥

॥ ४५ ॥ त्वं अग्ने वसून् इह रुद्रान् आदित्यान् उत यज्ञं
सु०अध्वरं जनं मनु०जातं घृत०मुषं ॥ १ ॥ श्रुष्टी०वानः हि दा-
शुषे देवाः अग्ने वि०चैतसः तान् रोहि०त०अश्व गिर्व०णः
त्रयः०त्रिंशत् आ वह ॥ २ ॥ प्रिय०मेध०वत् अत्रि०वत् जा-
त०वेदः वि०रूप०वत् अंगि०र०स्वत् म०हि०व्रत० प्रस्क०णस्य श्रुधि-
हवँ ॥ ३ ॥ म०हि०केरवः ऊतये प्रिय०मेधाः अ०हूष०त० राज०त०
अध्व०राणां अग्निं श्रु०क्तेण शोचिषा ॥ ४ ॥ घृत०आ०हवन० संत-
इ०माः ऊं सु श्रुधि गिरः याभिः कण०स्य सूनवः हवँते अव०रं
त्वा ॥ ५ ॥ ३१ ॥ त्वां चि०त्र०श्रवः०तम० हवँते वि०क्षु ज०तवः शो-
चिः०कैशं पुरु०प्रिय० अग्ने ह०व्याय० वोळ०हवे ॥ ६ ॥ नि त्वा होत०
ऋ०त्विजं दधिरे वसु०वित्०तमं श्रुत्०कर्णं स०प्रयः०तमं विप्र-
अग्ने दि०विष्टिषु ॥ ७ ॥ आ त्वा वि०प्राः अ०चु०च्य०वुः सु०त०सोम-
अभि प्रयः वृ०हत् भाः वि०भ्रतः ह०विः अग्ने म०र्ताय दा०शुषे ॥
प्रा०तः०यावः स०हः०कृत० सोम०पेयाय संत्य इह अ०द्य तै-
जनं व०हिः आ सा०द्य० व०सो ॥ ९ ॥ अ०र्वाचं दै०व्यं जनं अ-
य०स्व स०हूति०भिः अ०यं सोमः सु०दान०वः तं पा०त०
रः०अ०ह्यं ॥ १० ॥ ३२ ॥

॥ ४६ ॥ ए०षो उ०षाः अपूर्०व्या वि उ०च्छति प्रि०या दि०वः
वां अ०श्वि०ना वृ०हत् ॥ १ ॥ या द०सा सि०धु०मातरा म०नो-
र०यीणां धि०या दे०वा वसु०विदा ॥ २ ॥ व०च्यंते वां क०कुह-

युवां हवन्ते अश्विना ॥४॥ याभिः कण्वं अभिष्टिऽभिः प्र आवतं
 युवं अश्विना ताभिः सु अस्मान् अवतं शुभः पती पातं सोमं
 चतुऽवृधा ॥५॥१॥ सुऽदासे दसा वसु विभ्रता रथे पृष्टाः बृहत्
 अश्विना रयिं समुद्रात् उत वा दिवः परि अस्मे धत्तं पुरुऽस्पृ-
 है ॥६॥ यत् नासत्या पराऽवति यत् वा स्थः अधि तुर्वर्गे अतः
 रथेन सुऽवृता नः आ गतं साकं सूर्यस्य रश्मिऽभिः ॥७॥
 अर्वाचा वा सप्तयः अध्वरऽश्वियः वहंतु सर्वना इत् उप इधं
 पृचंता सुऽकृते सुऽदानवे आ बर्हिः सीदतं नरा ॥८॥ तेन ना-
 सत्या आ गतं रथेन सूर्यऽत्वचा येन शश्वत् ऊहयुः दाशुषे वसु
 मध्वः सोमस्य पीतये ॥९॥ उक्येभिः अर्वाक् अवसे पुरुऽवसू०
 अर्केः च नि ह्यामहे शश्वत् कण्वानां सदसि प्रिये हि कं सोमं
 पपयुः अश्विना ॥१०॥२॥

॥४८॥ सह वामेन नः उषः वि उच्छ दुहितः दिवः सह
 द्युम्नेन बृहता विभाऽवरि राया देवि दास्वती ॥१॥ अश्वऽवतीः
 गोऽमतीः विश्वऽसुविदः भूरि च्यवंत वस्तवे उत ईरय प्रति मा
 सूनृताः उषः चोद राधः मघोना ॥२॥ उवास उषाः उच्छात्
 च नु देवी जीरा रथानां ये अस्याः आऽचरणेषु दधिरे समुद्रे न
 श्ववस्यवः ॥३॥ उषः ये ते प्र यामेषु युजते मनः दानाय सूरयः
 अवं अहं तत् कण्वः एषां कण्वऽतमः नाम गृणाति नृणां ॥४॥
 आ घ योषाऽइव सूनरी उषाः याति प्रऽभुंजती जरयंती वृजनं
 पत्ऽवत् ईयते उत पातयति पक्षिणः ॥५॥३॥ वि या सृजति
 समनं वि अर्थिनः पदं न वेति ओदती वयः नकिः ते पन्निऽवां-
 सः आसते विऽउष्टौ वाजिनीऽवति ॥६॥ एषा अयुक्ता

पराऽवतः सूर्यस्य उत्तऽअयनात् अधि शतं रथेभिः सुऽभगा
 उषाः इयं वि याति अभि मानुषान् ॥ ७ ॥ विश्वं अस्याः ननाम
 चक्षसे जगत् ज्योतिः कृणोति सूनरी अप द्वेषः मघोनी दुहिता
 दिवः उषाः उच्छत् अप सिधः ॥ ८ ॥ उषः आ भाहि भानुना
 चंद्रेण दुहितः दिवः आऽवहती भूरि अस्मभ्यं सौभगं विऽउच्छं-
 ती दिविष्टिषु ॥ ९ ॥ विश्वस्य हि प्राणनं जीवनं ते वि यत्
 उच्छसिं सूनरि सा नः रथेन बृहता विभाऽवरि श्रुधि चि-
 वऽमघे हव ॥ १० ॥ ४ ॥ उषः वाजं हि वंस्व यः चित्रः मानुषे
 जनं तेन आ वह सुऽकृतः अध्वरान् उप ये त्वा गृणन्ति बृह-
 यः ॥ ११ ॥ विश्वान् देवान् आ वह सोमऽपीतये अंतरिक्षात्
 उषः त्वं सा अस्मासु धाः गोऽमत् अश्वऽवत् उक्थ्य उषः वाजं
 ऽवीर्य ॥ १२ ॥ यस्याः रुशतः अर्चयः प्रति भद्राः अहक्षत सा
 रयिं विश्वऽवारं सुऽपेशसं उषाः ददातु सुगम्यं ॥ १३ ॥ ये
 त हि त्वां ऋषयः पूर्वं जतये जुहुरे अवसे महि सा नः स्तो-
 त अभि गृणीहि राधसा उषः शुक्रेण शोचिषा ॥ १४ ॥ उषः
 अद्य भानुना वि द्वारौ ऋणवः दिवः प्र नः यच्छतात्
 कं पृथु छर्दिः प्र देवि गोऽमतीः इषः ॥ १५ ॥ सं नः राया
 विश्वऽपेशसा मिमिक्ष्व सं इळाभिः आ सं द्युमेन वि-
 रा उषः महि सं वाजैः वाजिनीऽवति ॥ १६ ॥ ५ ॥

॥ १७ ॥ उषः भद्रेभिः आ गृहि दिवः चित् रोचनात् अधि
 गृणऽस्वः उप त्वा सोमिनः गृहं ॥ १८ ॥ सुऽपेशसं सुऽखं
 यधिऽअस्याः उषः त्वं तेन सुऽअवसं जनं प्र अव अद्य
 देवः ॥ १९ ॥ वयः चित् ते पतचिणः द्विऽपत् चतुऽपत्

युवां हवन्ते अश्विना ॥४॥ याभिः कर्णं अभिष्टिभिः प्र आवतं
 युवं अश्विना ताभिः सु अस्मान् अवतं शुभः पती पातं सोमं
 चतुःवृधा ॥५॥ १॥ सुऽदासे दसा वसु विभ्रता रथे पृथाः बृहत्
 अश्विना रयिं समुद्रात् उत वा दिवः परि अस्मे धत्तं पुरुऽस्पृ-
 हं ॥६॥ यत् नासत्या पराऽवति यत् वा स्थः अधि तुर्वणे अतः
 रथेन सुऽवृता नः आ गतं साकं सूर्यस्य रश्मिभिः ॥७॥
 अर्वाचा वां सप्रयः अध्वरऽश्रियः वहंतु सर्वना इत् उप इषं
 पृचंता सुऽकृते सुऽदानवे आ वहिः सीदतं नरा ॥८॥ तेन ना-
 सत्या आ गतं रथेन सूर्यऽत्वचा येन शश्वत् ऊहयुः दागुषे वसु
 मध्वः सोमस्य पीतये ॥९॥ उक्थेभिः अर्वाक् अवसे पुरुऽवसू०
 अर्केः च नि ह्यामहे शश्वत् कर्णानां सदसि प्रिये हि कं सोमं
 पपयुः अश्विना ॥१०॥ २॥

॥४८॥ सह वामेन नः उषः वि उच्छ दुहितः दिवः सह
 द्युमेन बृहता विभाऽवरि राया देवि दास्वती ॥१॥ अश्वऽवतीः
 गोऽमतीः विश्वऽसुविदः भूरि च्यवंत वस्तवे उत ईरय प्रति मा
 सूनृताः उषः चोद राधः मघोनां ॥२॥ उवास उषाः उच्छात्
 च नु देवी जीरा रथानां ये अस्याः आऽचरणेषु दधिरे समुद्रे न
 अवस्यवः ॥३॥ उषः ये ते प्र यामेषु युंजते मनः दानार्य सूरयः
 अत्र अहं तत् कर्णः एषां कर्णऽतमः नाम गृणाति नृणां ॥४॥
 आ घ योषाऽइव सूनरी उषाः याति प्रऽभुंजती जरयंती वृजनं
 पतऽवत् ईयते उत पातयति पक्षिणः ॥५॥ ३॥ वि या सृजति
 समनं वि अर्थिनः पदं न वेति ओदती वयः नकिं ते पप्तिऽवां-
 सः आसते विऽउष्टौ वाजिनीऽवति ॥६॥ एषा अयुक्त

सु० ४०
 उषाः इयं वि याति अभिमानुषान् ॥७॥ विश्वं अस्याः ननाम
 चक्षसे जगत् ज्योतिः कृणोति सूनरी अप द्वेषः मघोनी दुहिता
 दिवः उषाः उच्छत् अप सिधः ॥८॥ उषः आ भाहि भानुना
 चंद्रेण दुहितः दिवः आऽवहती भूरि अस्मभ्यं सौभगं विऽउच्छ-
 ती दिविष्टिषु ॥९॥ विश्वस्य हि प्राणनं जीवनं ते वि यत्
 उच्छसि सूनरि सा नः रथेन बृहता विभाऽवरि श्रुधि चि-
 वऽमघे हव ॥१०॥४॥ उषः वाजं हि वस्वं यः चित्रः मानुषे
 जने तेन आ वह सुऽकृतः अध्वरान् उप ये त्वा गृणन्ति वह-
 यः ॥११॥ विश्वान् देवान् आ वह सोमऽपीतये अंतरिक्षात्
 उषः त्वं सा अस्मासु धाः गोऽमत् अश्वऽवत् उक्थ्यं उषः वाजं
 सुऽवीर्यं ॥१२॥ यस्याः रुशंतः अर्चयः प्रति भद्राः अहक्षत सा
 नः रयिं विश्वऽवारं सुऽपेशंसं उषाः ददातु सुगम्यं ॥१३॥ ये
 चित् हि त्वां अर्षयः पूर्वं जतये जुहूरे अवसे महि सा नः स्तो-
 मान् अभि गृणीहि राधसा उषः शुक्रेण शोचिषा ॥१४॥ उषः
 यत् अद्य भानुना वि द्वारौ अणवः दिवः प्र नः यच्छतात्
 वृकं पृथु छर्दिः प्र देवि गोऽमतीः इषः ॥१५॥ सं नः राया
 हता विश्वऽपेशसा मिमिक्ष सं इळाभिः आ सं द्युक्तेन वि-
 तुरा उषः महि सं वाजैः वाजिनीऽवति ॥१६॥५॥

॥४९॥ उषः भद्रेभिः आ गृहि दिवः चित् रोचनात् अधि
 अरुणऽसंवः उप त्वा सोमिनः गृहं ॥१॥ सुऽपेशंसं सुऽखं
 अधिऽअस्याः उषः त्वं तेन सुऽअवसं जने प्र अव अद्य
 दिवः ॥२॥ वयः चित् ते पतचिणः द्विऽपत् चतुऽपत्

अर्जुनि उषः प्र आरन् ऋतून् अनु दिवः अर्तेभ्यः परि ॥३॥
 विऽउच्छंती हि रश्मिऽभिः विश्वं आऽभासि रोचनं तां त्वां
 उषः वसुऽयवः गीऽभिः कणाः अहूषत ॥४॥६॥

॥५०॥ उत् ऊं त्वं जातऽवेदसं देवं वहन्ति केतवः ह्ये
 विश्वाय सूर्य ॥१॥ अप त्वे तायवः यथा नक्षत्रा यन्ति अक्तुऽभिः
 सूराय विश्वऽचक्षसे ॥२॥ अहंश्रं अस्य केतवः वि रश्मयः
 जनान् अनु भर्जतः अग्रयः यथा ॥३॥ तरणिः विश्वऽदर्शतः
 ज्योतिःऽकृत् असि सूर्य विश्वं आ भासि रोचनं ॥४॥ प्रत्यङ्
 देवानां विशः प्रत्यङ् उत् एषि मानुषान् प्रत्यङ् विश्वं स्वः
 ह्ये ॥५॥७॥ येन पावक चक्षसा भुरण्यतं जनान् अनु त्वं वरुण
 पश्यसि ॥६॥ वि द्यां एषि रजः पृथु अहा मिमानः अक्तुऽभिः
 पश्यन् जन्मानि सूर्य ॥७॥ सप्त त्वा हरितः रथे वहन्ति देव सूर्य
 गोचिःऽकेशं विऽचक्षुः ॥८॥ अयुक्त सप्त शृङ्गधुवः सूरः रथस्य
 नक्षः ताभिः याति स्वयुक्तिऽभिः ॥९॥ उत् वयं तमसः परि
 ज्योतिः पश्यतः उत्ऽतरं देवं देवऽवा सूर्य अगन्म ज्योतिः
 उत्ऽतमं ॥१०॥ उत्ऽयन् अद्य मित्रऽमहः आऽरोहन् उत्ऽत-
 रां दिवं हृत्ऽरोगं मम सूर्य हरिमाणं च नाशय ॥११॥ शुक्रेषु मे
 हरिमाणं रोपणाकासु दध्मसि अयो हरिद्रुवेषु मे हरिमाणं
 नि दध्मसि ॥१२॥ उत् अगात् अयं आदित्यः विश्वेन सहसा
 मह द्विपतं मह्यं रंधयन् मो अहं द्विपते रधं ॥१३॥८॥९॥

॥५१॥ अभि त्वं मेयं पुरुऽहृतं ऋग्मियं इंद्रं गीऽभिः मदत
 वस्वः अर्णवं यस्य द्यावः न विऽचरति मानुषा भुजे मंहिष्टं

भि विप्रं अर्चत ॥ १ ॥ अभि ई अवन्वन् सुऽअभिष्टिं ऊतयः
 त्रिष्टुऽप्रां तविषीभिः आऽवृतं इंद्रं दक्षासः ऋभवः
 ऽच्युतं शतऽक्रतुं जवनी सूनृता आ अरुहत् ॥ २ ॥ त्वं गोत्रं
 गिरऽभ्यः अवृणोः अप उत अत्रये शतऽदुरेषु गातुऽवित्
 तेन चित् विऽमदाय अवहः वसु आजौ अद्रिं ववसानस्य
 र्भयन् ॥ ३ ॥ त्वं अपां अपिऽधाना अवृणोः अप आधारयः
 ते दानुऽमत् वसु वृचं यत् इंद्र शवसा अवधीः अहिं आत्
 रसूर्यं दिवि आ अरोहयः दृशे ॥ ४ ॥ त्वं मायाभिः अप मायिनः
 धमः स्वधाभिः ये अधि शुभ्रौ अजुह्वत त्वं पिप्रोः नृऽमनः प्र
 रुजः पुरः प्र ऋजिश्चानं दस्युऽहर्त्येषु आविध ॥ ५ ॥ १ ॥ त्वं
 तं शुष्णऽहर्त्येषु आविध अरंधयः अतिष्ठिऽग्वायं शंवरं
 हातं चित् अर्बुदं नि क्रमीः पदा सनात् एव दस्युऽहर्त्याय
 जिषे ॥ ६ ॥ त्वे विश्वा तविषी सध्र्यक् हिता तव राधः सो-
 ऽपीषाय हर्षते तव वज्रः चिकित्ते बाह्वोः हितः वृध्व शर्चोः
 तव विश्वानि वृष्ण्या ॥ ७ ॥ वि जानीहि आर्यान् ये च दस्यवः
 हिर्षते रंधय शासत् अव्रतान् शाकी भव यजमानस्य चो-
 दता विश्वा इत् ता ते सधऽमादेषु चाकन ॥ ८ ॥ अनुऽप्रताय
 धयन् अपऽप्रतान् आऽभूभिः इंद्रः ध्रुघयन् अनाभुवः वृद्धस्य
 चत् वर्धतः छां इनक्षतः स्तवानः वम्रः वि जघान् संऽदिहः ॥ ९ ॥
 क्षत् यत् ते उशना सहसा सहः वि रोदसी मृगना पापते
 तवः आ त्वा वातस्य नृऽमनः मनःऽयुजः सा पूदिसारां श्रुपहन्
 अभि श्रवः ॥ १० ॥ १० ॥ संदिष्ट यत् उगने पापे मरा इंद्रः यं कु-
 र्युऽतरा अधि तिष्ठति उयः ययि निः क्षपः सोतसा अमुजत्
 वि शुष्णस्य ऐहिताः ऐरयत् पुरः ॥ ११ ॥ सा स्म रप दृष्टऽपानेषु

तिष्ठसि शायीतस्य प्रऽभृताः येषु मंदसे इंद्रं यथा सुतऽसौमेषु
चाकनः अनर्वाणं श्योकं आ रोहसे दिवि ॥ १२ ॥ अददाः अर्भा
महते वचस्यवे कक्षीवते वृचयां इंद्रं सुन्वते मेना अभवः वृष-
णश्चस्य सुऽक्रतो० विश्वा इत् ता ते सर्वनेषु प्रऽवाच्या ॥ १३ ॥
इंद्रः अश्रायि सुऽध्यः निरेके पजेषु स्तोमः दुर्यः न यूपः अश्वऽयुः
गव्युः रथऽयुः वसुऽयुः इंद्रः इत् रायः क्षयति प्रऽयंता ॥ १४ ॥
इदं नमः वृषभाय स्वऽराजे सत्यऽशुष्माय तवसे अवाचि
अस्मिन् इंद्रं वृजने सर्वेऽवीराः स्मत् सूरिऽभिः तव शर्मन्
स्याम् ॥ १५ ॥ ११ ॥

॥ ५२ ॥ त्वं सु मेघं मह्यं स्वऽविदं शतं यस्य सुऽभ्वः साकं
ईरते अत्यं न वाजं हवनऽस्यदं रथं आ इंद्रं ववृत्त्यां अवसे
सुवृक्तिऽभिः ॥ १ ॥ सः पर्वतः न धरुणेषु अच्युतः सहस्रंऽजतिः
तविंषीषु ववृधे इंद्रः यत् वृचं अवधीत् नदीऽवृत्तं उन्नन्
अणीसि जहंषाणः अंधसा ॥ २ ॥ सः हि इरः इरिषु वव्रः ऊधनि
चंद्रऽबुधः मदऽवृद्धः मनीषिऽभिः इंद्रं तं अहे सुऽअपस्यया
धिया मंहिष्ठऽरातिं सः हि पप्रिः अंधसः ॥ ३ ॥ आ यं पृणंति
दिवि सन्नऽवर्हिपः समुद्रं न सुऽभ्वः स्वाः अभिष्टयः तं वृत्रऽहत्ये
अनुं तस्युः ऊतयः शुष्माः इंद्रं अवाताः अहुतऽप्सवः ॥ ४ ॥
अभि स्वऽवृष्टिं मदे अस्य युध्यतः रघीःऽइव प्रवणे ससुः ऊतयः
इंद्रः यत् वज्री धृपमाणः अंधसा भिनत् वलस्यं परिधीन्ऽइव
चितः ॥ ५ ॥ १२ ॥ परि ई घृणा चरति तित्विषे शवः अपः वृत्वी
रजसः बुधं आ अगयत् वृत्रस्यं यत् प्रवणे दुऽगृभिश्चनः
निऽजयंय हवीः इंद्रं तन्यतुं ॥ ६ ॥ हृदं न हि त्वा निऽक्षयंति

अ० १, अ० ४, व० १५.]

॥ ४३ ॥

[म० १, अ० १०.]

कुर्मयः ब्रह्माणि इंद्र तव यानि वर्धना त्वष्टा चित् ते युज्यं
शवः ततश्च वज्रं अभिभूतिऽओजसं ॥ ७ ॥ जघन्वान्
हरिऽभिः संभृतऽक्रतो० इंद्रं वृत्रं मनुषे गातुऽयन्
अयच्छथाः बाह्वीः वज्रं आयुसं आधारयः दिवि आ
दृशे ॥ ८ ॥ बृहत् स्वऽचंद्रं अमऽवत् यत् उक्थ्यं अकृण्वत्
यसा रोहणं दिवः यत् मानुषऽप्रधनाः इंद्रं जतयः स्वः नृऽसान्
मरुतः अमदन् अनु ॥ ९ ॥ द्यौः चित् अस्य अमऽवान् अहे
स्वनात् अयोयवीत् भियसा वज्रः इंद्र ते वृत्रस्य यत् बद्धधा-
नस्य रोदसी मदे सुतस्य शवसा अभिनत् शिरः ॥ १० ॥ १३ ॥
यत् इत् नु इंद्र पृथिवी दशऽभुजिः अहानि विश्वा ततनंत
कृष्टयः अत्र अहं ते मघऽवन् विऽश्रुतं सहः द्यां अनु शवसा
वर्हणा भुवत् ॥ ११ ॥ त्वं अस्य पारे रजसः विऽओमनः स्वभू-
तिऽओजाः अवसे धृषत्ऽमनः चकृषे भूमिं प्रतिऽमानं ओजसः
अपः स्वः परिऽभूः एषि आ दिवं ॥ १२ ॥ त्वं भुवः प्रतिऽमानं
पृथिव्याः ऋष्वऽवीरस्य बृहत् पतिः भूः विश्वं आ अप्राः अंत-
रिक्षं महिऽत्वा सत्यं अद्या नकिं अन्यः त्वाऽवान् ॥ १३ ॥ न
यस्य द्यावापृथिवी अनु व्यचः न सिधवः रजसः अंतं आनुशुः
न उत स्वऽवृष्टिं मदे अस्य युध्यतः एकः अन्यत् चकृषे विश्वं
आनुषक् ॥ १४ ॥ आर्चन् अत्र मरुतः सस्मिन् आजौ विश्वे
देवासः अमदन् अनु त्वा वृत्रस्य यत् भृष्टिऽमता वधेन नि त्वं
इंद्र प्रति आनं जघंध ॥ १५ ॥ १४ ॥

॥ ५३ ॥ नि जुं सु वाचं प्र महे भ्रामहे गिरः इंद्राय सदेने
वस्वतः नु चित् हि रत्नं ससृतांऽइव अविदत् न दुऽस्तुतिः

द्वि॒णः ऽदे॒षु श॒स्य॒ते ॥ १ ॥ दुरः अश्व॑स्य दुरः इं॒द्र गोः असि॑ दुरः
यव॑स्य वसु॑नः इ॒नः पतिः॑ शि॒क्षा ऽन॒रः प्र॒दिवः॑ अ॒काम॑ ऽकर्ण॑-
नः सखा॑ सखि॑ ऽभ्यः तं इ॒दं गृ॒णीम॑सि ॥ २ ॥ शची॑ ऽवः इं॒द्र
पुरु॑ ऽकृत् द्युम॑त् ऽत॒म तव॑ इत् इ॒दं अ॒भितः॑ चे॒किते॑ वसु॑ अ॒तः
सं॒गृभ्य॑ अ॒भि ऽभू॒ते आ भ॒र मा त्वा॒ऽयतः॑ ज॒रितुः॑ का॒मं ऊ॒न-
यीः ॥ ३ ॥ ए॒भिः द्यु॑ ऽभिः सु॒ऽमनाः॑ ए॒भिः इं॒द्रु॑ ऽभिः नि॒ऽरु॒धा॒नः
अ॒म॒तिं गो॑भिः अ॒श्विना॑ इं॒द्रेण॑ दस्यु॑ द॒रय॑तः इं॒द्रु॑ ऽभिः यु॒त ऽवैष॑-
सः सं इ॒षा र॒भेम॑हि ॥ ४ ॥ सं इं॒द्र रा॒या सं इ॒षा र॒भेम॑हि सं वा॒जै-
भिः पुरु॑ ऽच॒द्रेः अ॒भिद्यु॑ ऽभिः सं दे॒व्या प्र॑ऽम॒त्या वी॒र ऽश्रु॑ष्म॒या
गो॑ ऽअ॒ग्र॒या अ॒श्व ऽव॒त्या र॒भेम॑हि ॥ ५ ॥ १५ ॥ ते त्वा॒ मदाः॑
अ॒म॒दन् ता॒नि वृ॒ष्ण्या॑ ते सोमा॑सः वृ॒च ऽह॒त्येषु॑ स॒त् ऽप॒ते यत्
का॒रवे॑ द॒शं वृ॒चाणि॑ अ॒प्रति॑ व॒र्हिष्म॑ते नि स॒हस्रा॑णि व॒र्हयः॑ ॥ ६ ॥
यु॒धा यु॒धं उ॒प घ॒ इत् ए॒षि धृ॒ष्णु॑ ऽया पु॒रा पु॒रं सं इ॒दं हं॑सि ओ॒जसा॑
न॒म्या यत् इं॒द्र स॒ख्या प॒रा ऽव॑ति नि॒ऽव॒र्हयः॑ न॒मुचि॑ न॒ाम
मा॒यिनं॑ ॥ ७ ॥ त्वं का॑रं॒जं उ॒त प॒र्णय॑ व॒धीः तेजि॑ष्ठ॒या अ॒ति-
यि॑ ऽग्व॒स्य व॒र्तनी॑ त्वं श॒ता व॑गृ॒दस्य॑ अ॒भि॒न॒त् पु॒रः अ॒न॒नु॒ऽदः
प॒रि॒ऽमृ॒ताः ऋ॒जि॒श्व॒ना ॥ ८ ॥ त्वं ए॒तान् ज॒न॒ऽरा॒ज्ञः द्विः द॑शं
अ॒व॒धुना॑ सु॒ऽथ॒र्वसा॑ उ॒प॒ऽज॒ग्मुपः॑ प॒ष्टिं स॒हस्रा॑ न॒व॒तिं न॒व
यु॒तः नि च॒क्रेण॑ र॒थ्या दुः॑ऽप॒दा अ॒वृ॒णक् ॥ ९ ॥ त्वं आ॒वि॒ष्य
सु॒ऽथ॒र्वसं तव॑ ऊ॒ति॑ ऽभिः तव॑ चा॒म॑ ऽभिः इं॒द्र तू॒र्वया॑णं त्वं अ॒स्मै
कु॒र्म अ॒ति॒यि॑ ऽग्वं आ॒युं म॒हे रा॒ज्ञे यू॒ने अ॒र॒ध॒ना॒यः ॥ १० ॥ ये
उ॒त् ऽच॒र॒चि इं॒द्र दे॒व ऽगो॑पाः सखा॑यः ते शि॒व ऽत॑माः अ॒साम॑
तां श्लो॒पाम॑ त्वया॑ सु॒वी॒राः द्रा॒घी॒यः आ॒युः प्र॒ऽत॒रं द॒धा-
नाः ॥ ११ ॥ १६ ॥

॥५४॥ मा नुः अस्मिन् मघऽवन् पृत्ऽसु अंहसि न
अंतः शर्वसः परिऽनशे अक्रंदयः नद्यः रोरुवत् वना कथ
क्षोणीः भियसा सं आरत ॥१॥ अर्चं शक्राय शाकिने शचीऽ
मृगवंतं इंद्रं महयन् अभि स्तुहि यः धृष्णुना शर्वसा रीदं
उभे वृषा वृषऽत्वा वृषभः निऽञ्जते ॥२॥ अर्चं दिवे वृह
मूषं वचः स्वऽक्षं यस्य धृषतः धृषत् मनः वृहत्ऽश्रवा
असुरः वर्हणा कृतः पुरः हरिऽभ्यां वृषभः रथः हि सः ॥३॥ त्व
दिवः वृहत् सानुं कोपयः अवं त्मना धृषता शंवरं भिनत् यत्
मायिनः व्रंदिनः मंदिना धृषत् शितां गर्भस्तिं अशनिं पृतन्य-
सि ॥४॥ नि यत् वृणस्त्रिं श्वसनस्य मूर्धनिं श्रुणस्य चित् व्रंदि-
नः रोरुवत् वना प्राचीनेन मनसा वर्हणाऽवता यत् अद्य
चित् कृणवः क्रः त्वा परि ॥५॥ १७॥ त्वं आविष्य नयं तुर्वशं यदु
त्वं तुवीति वयं शतऽक्रतो० त्वं रथं एतं शं कृत्ये धने त्वं पुरः
नवतिं दंभयः नव ॥६॥ सः घ राजा सत्ऽपतिः शूश्रुवत् जनः
रातऽहंभ्यः प्रति यः शासं इन्वति उक्था वा यः अभिऽगृणति
राधसा दानुः अस्मै उपरा पिन्वते दिवः ॥७॥ असमं क्षत्रं
असमा मनीषा प्र सोमऽपाः अपसा संतु नेमे ये ते इंद्र ददुषः
वर्धयंति महि क्षत्रं स्थविरं वृषण्यं च ॥८॥ तुभ्यं इत् एते बहु-
लाः अद्रिऽदुग्धाः चमूऽसदः चमसाः इंद्रऽपानाः वि अश्रुहि
र्पयं कामं एषां अथ मनः वसुऽदेयाय कृष ॥९॥ अपां
तिष्ठत् धरुणऽह्वरं तमः अंतः वृत्रस्य जठरेषु पर्वतः अभि इं
द्रः नद्यः वविणा हिताः विश्वाः अनुऽस्थाः प्रवरोषु जिम्न-
१०॥ सः शेऽवृधं अधि धाः द्युमं अस्मे महि क्षत्रं जनापाट

अ० १. अ० ४. व० २१.] ॥ ४६ ॥ [म० १. अ० १०. सू० ५६.]

इंद्र तव्यं रक्षं च नः मघोनः पाहि सूरिन् राये च नः सुऽअपत्यै
इषे धाः ॥ ११ ॥ १८ ॥

॥ ५५ ॥ दिवः चित् अस्य वरिमा वि पप्रथे इंद्रं न मृहा
पृथिवी च न प्रति भीमः तुर्विष्मान् चर्षणिऽभ्यः आऽतपः
शिशीति वज्रं तेजसे न वंसगः ॥ १ ॥ सः अर्णवः न नद्यः समु-
द्रियः प्रति गृह्णाति विऽश्रिताः वरीमऽभिः इंद्रः सोमस्य
पीतये वृषऽयते सनात् सः युध्मः ओजसा पनस्यते ॥ २ ॥ त्वं तं
इंद्र पर्वतं न भोजसे महः नृणस्य धर्मणां इरज्यसि प्र वीर्येण
देवता अति चेकिते विश्वस्मै उग्रः कर्मणे पुरऽहितः ॥ ३ ॥ सः
इत् वने नमस्युऽभिः वचस्यते चारु जनेषु प्रऽब्रुवाणः इंद्रियं
वृषा छंदुः भवति हर्यतः वृषा स्नेमेण धेनां मघऽवा यत् इन्व-
ति ॥ ४ ॥ सः इत् महानि संऽइथानि मज्मना कृणोति युध्मः
ओजसा जनेभ्यः अघं च न अत् दधति त्विषिऽमते इंद्राय वज्रं
निऽघनिघ्नते वधं ॥ ५ ॥ १९ ॥ सः हि अवस्युः सदनानि कृविमा
क्षया वृधानः ओजसा विऽनाशयन् ज्योतींषि कृण्वन् अवृ-
कारिं यज्यवे अव सुऽक्रतुः सतैवै अपः सृजत् ॥ ६ ॥ दानाय
मनः सोमऽपावन् अस्तु ते अवाचा हरी वदन्ऽश्रुत् आ कृधि
यमिष्टासः सारथयः ये इंद्र ते न त्वा केताः आ दभ्रुवंति भूर्ण-
यः ॥ ७ ॥ अप्रऽक्षितं वसु विभर्षि हस्तयोः अषाढहं सहः तन्वि
श्रुतः दधे आऽवृतासः अवतासः न कर्तुऽभिः तनूषु ते क्रतवः
इंद्र भूरयः ॥ ८ ॥ २० ॥

॥ ५६ ॥ एषः प्र पूर्वीः अव तस्य चम्रिषः अत्यः न योषां
उत् अयंस्तु भुवर्णिः दद्यां महे पाययते हिरण्ययं रथं आऽवृत्य

अ० १. अ० ४. व० २२.]

॥ ४७ ॥

[म० १. अ० १०. सू०

हरिऽयोगं ऋभ्वंसं ॥१॥ तं गूर्तयः नेमन्ऽइषः परीणसः सु
न संऽचरणे सन्निषवः पतिं दक्षस्य विदथस्य नु सहः गिरि
वेनाः अधि रोह तेजसा ॥२॥ सः तुर्वणिः महान् अरेणु पौंस्
गिरिः भृष्टिः न भ्राजते तुजा शवः येन शुष्णं मायिनं आयसः
मदे दुधः आभूषु रमयत् नि दामनि ॥३॥ देवी यदि तविषी
त्वाऽवृधा ऊतये इंद्रं सिसक्ति उषसं न सूर्यः यः धृष्णुना शवसा
वाधते तमः इयति रेणुं बृहत् अहुरिऽस्वनिः ॥४॥ वि यत्
तिरः धरुणं अच्युतं रजः अतिस्थिपः दिवः आतासु वर्हणा
स्वःऽमीळहे यत् मदे इंद्र हर्षा अहन् वृचं निः अपां औजः
अर्णवं ॥५॥ त्वं दिवः धरुणं धिषे ओजसा पृथिव्याः इंद्र सदेनेषु
माहिनः त्वं सुतस्य मदे अरिणाः अपः वि वृचस्य समया पाण्या
अरुजः ॥६॥ २१॥

॥५७॥ प्र मंहिष्ठाय बृहते बृहत्ऽरये सत्यऽश्रुष्माय तवसे
मतिं भरे अपांऽइव प्रवणे यस्य दुःऽधरं राधः विश्वऽआयु
शवसे अपऽवृतं ॥१॥ अध ते विश्वं अनु ह असत् इष्टये आपः
नेवाऽइव सर्वना हविष्मतः यत् पर्वते न संऽअशीत हर्यतः
इस्य वज्रः अथिता हिरण्ययः ॥२॥ अस्मै भीमाय नमसा सं
धरे उषः न शुभ्रे आ भूर पनीयसे यस्य धाम अवसे नाम
यं ज्योतिः अकारि हरितः न अयसे ॥३॥ इमे ते इंद्र ते वयं
स्तुत ये ता आऽरभ्य चरामसि प्रभुऽवसो नहि त्वत्
गिर्वणः गिरः सघत् क्षोणीऽइव प्रति नः हर्य तत्
॥४॥ भूरि ते इंद्र वीर्यं तव स्मसि अस्य स्तोतुः मघऽवन्
आ पृण अनु ते द्यौः बृहती वीर्यं ममे इयं च ते पृथिवी

नेमे ओजसे ॥ ५ ॥ त्वं तं इन्द्र पर्वतं मह्यं उरुं वज्रेण वज्रिन्
पर्वऽशः चकर्तिथ्य अव असृजः निऽवृताः सर्तवै अपः सत्रा
विश्वं दधिपे केवलं सहः ॥ ६ ॥ २२ ॥ १० ॥

॥ ५८ ॥ नु चित् सहऽजाः अमृतः नि तुन्दते होता यत् दूतः
अभवत् विवस्वतः वि साधिष्ठेभिः पथिऽभिः रजः ममे आ
देवऽताता हविषा विवासति ॥ १ ॥ आ स्वं अन्नं युवमानः
अजरः तृषु अविष्यन् अतसेषु तिष्ठति अत्यः न पृष्ठं प्रुषितस्य
रोचते दिवः न सानुं स्तनयन् अचिक्कदत् ॥ २ ॥ काणा रुद्रेभिः
वसुऽभिः पुरऽहितः होता निऽसन्नः रयिषाद् अमर्त्यः रथः
न विक्षु ऋजसानः आयुषु वि आनुषक् वार्या देवः ऋख-
ति ॥ ३ ॥ वि वातऽजूतः अतसेषु तिष्ठते वृथा जुहूभिः सृण्या
तुविऽस्वनिः तृषु यत् अग्ने वनिनः वृषऽयसे कृष्णं ते एम
रुशत्ऽजर्मे अजर ॥ ४ ॥ तपुऽजंभः वने आ वातऽचोदितः
यूथे न सहान् अव वाति वंसंगः अभिऽव्रजन् अक्षितं पाजसा
रजः स्यातुः चरथं भयते पतत्रिणः ॥ ५ ॥ २३ ॥ दधुः त्वा भृगवः
मानुषेषु आ रयिं न चारुं सुऽहवै जनेभ्यः होतारं अग्ने अति-
थिं वरेण्यं मित्रं न शेवं दिव्याय जन्मने ॥ ६ ॥ होतारं सप्त जुहूः
यजिष्ठं यं वाघतः वृणते अध्वरेषु अग्निं विश्वेषां अरतिं वसूनां
सपर्यामि प्रयसा यामि रत्नं ॥ ७ ॥ अच्छिद्रा सूनो सहस्रः नः
अद्य स्तोतृऽभ्यः मित्रऽमहः शर्म यच्छ अग्ने गृणतं अंहसः
उरुष्य जर्जः नपात् पूऽभिः आयसीभिः ॥ ८ ॥ भव वरुथं गृणते
विभाऽवः भव मघऽवन् मघवत्ऽभ्यः शर्म उरुष्य अग्ने अंहसः
गृणतं प्रातः मक्षु धियाऽवसुः जगम्यात् ॥ ९ ॥ २४ ॥

अ० १. अ० ४. व० २६.]

॥ ४९ ॥

[स० १. अ० ११. सू० ६०.]

॥ ५९ ॥ वयाः इत् अग्ने अग्नयः ते अन्ये त्वे विश्वे अमृताः
मादयन्ते वैश्वानर नाभिः असि क्षितीनां स्थूणा इव जनान्
उपऽसित् ययञ्च ॥ १ ॥ मूर्धा दिवः नाभिः अग्निः पृथिव्याः
अथ अभवत् अरतिः रोदस्योः तं त्वा देवासः अजनयन्त देवं
वैश्वानर ज्योतिः इत् आर्याय ॥ २ ॥ आ सूर्ये न रश्मयः ध्रुवासः

वैश्वानरे दधिरे अग्ना वसूनि या पर्वतेषु ओषधीषु अपऽसु या
मानुषेषु असि तस्य राजा ॥ ३ ॥ बृहती इव० सूनवे रोदसी
गिरः होता मनुष्यः न दक्षः स्वऽवते सत्यऽश्रुष्माय पूर्वीः
वैश्वानराय नृऽतमाय यज्ञीः ॥ ४ ॥ दिवः चित् ते बृहत् जा-

तऽवेदः वैश्वानर प्र रिरिचे महिऽत्वं राजा कृष्टीनां असि
मानुषीणां युधा देवेभ्यः वरिवः चकर्थ ॥ ५ ॥ प्र नु महिऽत्वं
वृषभस्य वोचं यं पूरवः वृत्रऽहनं सचन्ते वैश्वानरः दस्यु अग्निः
जघन्वान् अधूनोत् काष्ठाः अव श्वरं भेत् ॥ ६ ॥ वैश्वा-

नरः महिम्ना विश्वऽकृष्टिः भरत्ऽवाजेषु यजतः विभाऽवा
शात्ऽवनेये शन्तिनीभिः अग्निः पुरुऽनीथे जरते सूनृ-
ताऽवान् ॥ ७ ॥ २५ ॥

॥ ६० ॥ वह्निं यशसं विदथस्य केतुं सुप्रऽअथ्यं दूतं सद्यऽअर्थं
हिऽजन्मानं रयिऽइव प्रऽशस्तं रातिं भरत् भृगवे मातरि-
श्वा ॥ १ ॥ अस्य शासुः उभयासः सचन्ते हविष्मन्तः उशिजः ये च
मर्ताः दिवः चित् पूर्वं नि असादि होता आऽपृच्छयः विश्व-
तः विष्णु वेधाः ॥ २ ॥ तं नव्यसी हृदः आ जायमानं अस्मत्
ऽकीर्तिः सधुऽजिह्वं अश्याः यं ऋत्विजः वृजने मानुषासः
स्वन्तः आयवः जीजनन्त ॥ ३ ॥ उशिक्ष पावकः वसुः मानुषेषु

अ० १. अ० ५. व० ६.]

॥ ५३ ॥ [म० १. अ० ११. सू० ६४.]

वज्रं ज॒रि॒ता वा॒होः धा॒त् येन॑ अ॒वि॒ह॒र्य॑त् ऽ॒क्रतो॑० अ॒मि॒त्रान्
पु॒रः इ॒ण॒सि पुरु॑ऽहू॒त् पू॒र्वीः ॥२॥ त्वं स॒त्यः इ॒ंद्र धृ॒ष्णुः ए॒तान् त्वं
च॒तु॒ष्पाः न॒र्यैः त्वं षा॒ट् त्वं श्रु॒ष्णं वृ॒जने॑ पृ॒ष्ठे आ॒णौ यू॒ने कु॒त्साय॑
द्यु॒ऽम॒ते स॒चा अ॒हन् ॥३॥ त्वं ह॒ त्यत् इ॒ंद्र चो॒दीः स॒खा वृ॒त्रं यत्
व॒जिन् वृ॒षऽक॒र्मन् उ॒भ्राः यत् ह॒ शूर॑ वृ॒षऽम॒नः प॒राचैः वि
द॒स्युन् यो॒नौ अ॒कृतः॑ वृ॒था॒षा॒ट् ॥४॥ त्वं ह॒ त्यत् इ॒ंद्र अ॒रि॒षण्य॑न्
ह॒व्ह॒स्य चि॒त् म॒र्ता॒नां अ॒जु॒ष्टौ वि अ॒स्मत् आ॒ का॒ष्ठाः अ॒व॒ते
वः घ॒नाऽइ॒व व॒जिन् अ॒धि॒हि अ॒मि॒त्रान् ॥५॥४॥ त्वां ह॒ त्यत्
इ॒ंद्र अ॒र्णो॒ऽसा॒तौ स्वः॑ऽमी॒व्ह॒ न॒रः आ॒जा ह॒व॒न्ते त॒व स्व॒धाऽवः
इ॒यं आ॒ स॒ऽम॒र्ये ज॒तिः वा॒जेषु॑ अ॒त॒सा॒य्या भू॒त् ॥६॥ त्वं ह॒ त्यत्
इ॒ंद्र स॒प्त यु॒ध्यन् पु॒रः व॒जिन् पुरु॑ऽकु॒त्साय॑ द॒र्दः० व॒र्हिः न॒ यत्
सु॒ऽदा॒से वृ॒था व॒र्कं अ॒होः रा॒जन् व॒रि॒वः पू॒र॒वे कः० ॥७॥ त्वं
त्वां नः॑ इ॒ंद्र दे॒व चि॒त्रां इ॒षं आ॒पः न॒ पी॒प॒यः परि॑ऽज्मन् य॒या
शूर॑ प्र॒ति अ॒स्मभ्यं॑ यं॒सि त्म॒नं ज॒जं न॒ वि॒श्व॒धं क्ष॒र॒थ्यै ॥८॥
अ॒का॒रि॒ते इ॒ंद्र गो॒त॒मेभिः॑ ब॒ह्मा॒णि आ॒ऽउ॒क्ता न॒म॒सा ह॒रि॑ऽभ्यां
सु॒ऽपे॒श॒सं वा॒जं आ॒ भ॒र नः॑ प्रा॒तः म॒क्षु धि॒याऽव॒सुः ज॒ग॒-
म्या॒त् ॥९॥५॥

॥ ६४ ॥ वृ॒ष्णे श॒र्धा॒य सु॒ऽम॒खाय॑ वे॒ध॒से नो॒धः सु॒ऽवृ॒त्तिं प्र॒भ॒र
म॒रु॒त॒ऽभ्यः॑ अ॒पः न॒ धी॒रः म॒न॒सा सु॒ऽह॒स्यः गि॒रः सं अ॒जे वि॒द॒र्येषु॑
आ॒ऽभु॒वः ॥१॥ ते ज॒ज्ञि॒रे दि॒वः च॒त्वा॒सः उ॒क्ष॒णः रु॒द्रस्य॑ म॒र्याः
अ॒सु॒राः अ॒रे॒प॒सः पा॒व॒का॒सः श्रु॒च॒यः सू॒र्याऽइ॒व स॒त्वा॒नः -
सि॒नः घो॒रऽव॒र्ष॒सः ॥२॥ यु॒वा॒नः रु॒द्राः अ॒ज॒राः अ॒भो॒क्ऽह॒न
व॒क्षुः अ॒धि॑ऽगा॒वः प॒र्व॒ताऽइ॒व ह॒व्ह॒ा चि॒त् वि॒श्वा॑ भु॒व॒ना॒नि

पार्थिवा प्र च्यवयन्ति दिव्यानि मज्जना ॥३॥ चित्रैः अंजिभिः
 वपुषे वि अंजते वक्षःऽसु रुक्मान् अधि येतिरे शुभे अमेपु
 एपां नि मिमृक्षुः ऋष्टयः साकं जज्ञिरे स्वधया दिवः नरः ॥४॥
 ईशानऽकृतः धुनयः रिशदसः वातान् विऽद्युतः तविषीभिः
 अक्रत दुहन्ति ऊधः दिव्यानि धूतयः भूमिं पिन्वन्ति पर्यसा
 परिऽजयः ॥५॥ ६॥ पिन्वन्ति अपः मरुतः सुऽदानवः पर्यः
 घृतऽवत् विदधेषु आऽभुवः अत्यं न मिहे वि नयन्ति वाजिनं
 उत्सं दुहन्ति स्तनयंतं अक्षितं ॥६॥ महिपासः मायिनः चि-
 वऽभानवः गिरयः न स्वऽतवसः रघुऽस्यदः मृगाऽइव
 हस्तिनः खादथ वना यत् आरुणीषु तविषीः अयुग्धं ॥७॥ सिं-
 हाऽइव नानदति प्रऽचेतसः पिशाऽइव सुऽपिशः विश्वऽवे-
 दसः क्षपः जिन्वन्तः पृषतीभिः ऋष्टिभिः सं इत् सऽवाधः
 शर्वसा अहिऽमन्यवः ॥८॥ रोदसी आ वदत्त गणऽश्रियः
 नृऽसाचः शूराः शर्वसा अहिऽमन्यवः आ वंधुरेषु अमतिः न
 दर्शता विऽद्युत् न तस्थौ मरुतः रथेषु वः ॥९॥ विश्वऽवेदसः
 रयिभिः संऽओकसः संऽमिश्वासः तविषीभिः विऽरप्तिनः
 अस्तारः इषुं दधिरे गभस्त्योः अनन्तऽश्रुप्ताः वृषऽखादयः
 नरः ॥१०॥ ७॥ हिरण्ययेभिः पविभिः पयःऽवृधः उत् जिघ्रन्ते
 आऽपथ्यः न पर्वतान् मखाः अयासः स्वऽसृतः ध्रुवऽच्युतः
 दुध्रऽकृतः मरुतः भाजत् ऋष्टयः ॥११॥ घृषुं पावकं वनिनं
 विऽचर्षणिं रुद्रस्य सूनुं हवसा गृणीमसि रजःऽतुरं तवसं
 मारुतं गणं ऋजीषिणं वृषणं सश्चत् श्रिये ॥१२॥ प्र नु सः
 मर्तैः शर्वसा जनान् अति तस्थौ वः ऊती मरुतः यं आवत्
 अर्वत्भिः वाजं भरते धना नृभिः आऽपृच्छयं क्रतुं आ क्षेति

अ० १. अ० ५. व० १०.] ॥ ५५ ॥ [म० १. अ० १२. सू० ६६.]

पुष्यंति ॥ १३ ॥ चर्कृत्यं मरुतः पृत्सु दुस्तरं द्युः संतं शुष्मं मघ-
वंत्सु धत्तन् धन्ऽस्पृतं उक्थ्यं विश्वऽचर्षणिं तोकं पुष्ये-
तन्नयं शतं हिमाः ॥ १४ ॥ नु स्थिरं मरुतः वीरऽवंतं ऋतिऽसहं
रयिं अस्मासु धत्त सहस्रिणं शतिनं शूशुऽवांसं प्रातः मरु-
धियाऽवसुः जगम्यात् ॥ १५ ॥ ८ ॥ ११ ॥

॥ ६५ ॥ पश्चा न तायुं गुहां चतंतं नमः युजानं नमः वहंतं
सऽजीषाः धीराः पदैः अनु गमन् उप त्वा सीदन् विश्वे यज-
चाः ॥ १ ॥ ऋतस्य देवाः अनु व्रता गुः भुवन् परिष्टिः द्यौः न भूमं
वर्धंति ईं आपः पन्वा सुऽशिंश्चिं ऋतस्य योनां गर्भे सुऽजातं ॥ २ ॥
पुष्टिः न रखा क्षितिः न पृथ्वी गिरिः न भुज्मं क्षोदः न शंऽभु
अत्यः न अज्मन् सर्गऽप्रतक्तः सिंधुः न क्षोदः कः ईं वराते ॥ ३ ॥
जामिः सिंधूनां भ्राताऽइव स्वसां इभ्यान् न राजा वनानि अत्ति
यत् वातऽजूतः वनां वि अस्यात् अग्निः ह दाति रोमं पृथि-
व्याः ॥ ४ ॥ श्वसिति अपऽसु हंसः न सीदन् क्रत्वा चेतिष्टः विशां
उषःऽभुत् सोमः न वेधाः ऋतऽप्रजातः पशुः न शिष्वा विऽभुः
दूरेऽभाः ॥ ५ ॥ ९ ॥

॥ ६६ ॥ रुयिः न चित्रा सूरः न संऽदृक् आयुः न प्राणः नित्यः
न सूनुः तक्षा न भूरिणः वनां सिंसक्ति पर्यः न धेनुः शुचिः वि-
भाऽवा ॥ १ ॥ दाधारं क्षेमं ओकः न रखाः ययः न पक्षः जेतां
जनानां ऋषिः न स्तुभ्वा विष्णु प्रऽगस्तः वाजी न प्रीतः वयः
दधाति ॥ २ ॥ दुरोकऽशोचिः क्रतुः न नित्यः जायाऽइव योनां
अरं विश्वस्मै चित्रः यत् अभाट श्वेतः न विष्णु रयः न रुक्मी त्वयः

अ० १. अ० ५. व० १२.] ॥ ५६ ॥ [म० १. अ० १२. सू० ६८.]

स॒मत्सु ॥३॥ से॒नाऽइ॒व सृ॒ष्टा अ॒मं द॒धाति॒ अस्तुः॒ न दि॒द्युत्
त्वे॒षऽप्र॒तीका॒ यमः॒ ह॒ जा॒तः य॒मः ज॒निऽत्वं जा॒रः क॒नीनां॑ प॒तिः
ज॒नीनां॑ ॥४॥ तं वः॒ च॒रा॒था व॒यं व॒स॒त्या अ॒स्तं न॒ गावः॑ नक्ष॑ते
इ॒धं सि॒धुः न क्षो॒दः प्र॒ नी॒चीः ऐ॒नो॒त् न॒व॑त गावः स्वः
दृ॒शी॒के ॥५॥ १० ॥

॥६७॥ व॒नेषु॑ जा॒युः म॒र्तेषु॑ मि॒त्रः वृ॒णी॒ते श्रु॒ष्टिं रा॒जाऽइ॒व
अ॒जु॒र्यं क्षे॒मः न सा॒धुः क॒र्तुः न भ॒द्रः भु॒वंत् सु॒ऽआ॒धीः हो॒ता
ह॒व्यऽवा॒द् ॥१॥ ह॒स्ते द॒धानः॑ नृ॒म्णा वि॒श्वानि॑ अ॒मे दे॒वान्
धा॒त् गु॒हा नि॒ऽसी॒दन् वि॒दंति॑ ई॒ अ॒त्र न॒रः धि॒यं॒ऽधाः ह॒दा यत्
त॒ष्टान् म॑न्त्रान् अ॒शंसन् ॥२॥ अ॒जः न क्षां॑ दा॒धारं पृ॒थि॒वीं त॒स्तं भ॑
द्यां म॑न्त्रेभिः स॒त्यैः प्रि॒या प॒दानि॑ प॒श्वः नि॒ पा॒हि वि॒श्वऽआ॒युः
अ॒ग्ने गु॒हा गु॒हं गाः ॥३॥ यः ई॒ चि॒केत् गु॒हा भ॑वंत आ॒ यः स॒
सा॒द॒धा॒रां ऋ॒तस्य॑ वि॒ ये चृ॒तंति॑ ऋ॒ता स॑प॑तः आ॒त् इ॒त् व॒सूनि॑
प्र॒ व॒याच॑ अ॒स्मै ॥४॥ वि॒ यः वी॒रु॒त्सु रो॒धत् म॒हि॒ऽत्वा उ॒त
प्र॒ऽजाः उ॒त प्र॒ऽसृ॒पु अ॒न्तः चि॒त्तिः अ॒पां द॑मे वि॒श्वऽआ॒युः
स॒न्नऽइ॒व धी॒राः सं॒ऽमा॒य च॒क्रुः ॥५॥ ११ ॥

॥६८॥ श्री॒णन् उ॒प॒ स्या॒त् दि॒वं भु॒र॒ण्युः स्या॒तुः च॒रथं॑ अ॒कून्
वि॒ कु॒णो॒त् परि॑ यत् ए॒षां ए॒कः वि॒श्वे॒षां भु॑वंत् दे॒वः दे॒वानां॑
म॒हि॒ऽत्वा ॥१॥ आ॒त् इ॒त् ते वि॒श्वे क॒र्तुं जु॒पन्त॑ शु॒ष्का॒त् यत् दे॒व
जी॒वः ज॒नि॒ष्टाः भ॒ज॑न्त वि॒श्वे दे॒वऽत्वं ना॒मं ऋ॒तं स॑प॑तः अ॒मृतं॑
म॒र्वः ॥२॥ ऋ॒तस्य॑ प्रे॒षाः ऋ॒तस्य॑ धी॒तिः वि॒श्वऽआ॒युः वि॒श्वे
अ॒पामि॑ च॒क्रुः यः तु॒भ्यं दा॒शा॒त् यः वा॒ ते जि॒ष्ठा॒त् तस्मि॑ चि॒कि॒-

अ० १. अ० ५. व० १४.]

॥ ५७ ॥

[म० १. अ० १]

त्वान् रयिं दयस्व ॥ ३ ॥ होता निऽसत्तः मनोः अपत्ये
नु आसां पतिः रयीणां इच्छन्तं रेतः मिथः तनूषु सं जा
दक्षैः अमूराः ॥ ४ ॥ पितुः न पुत्राः क्रतुं जुषन्त श्रोषन्
शसं तुरासः वि रायः और्णोत् दुरः पुरुऽक्षुः पिपेश
स्तृभिः दमूनाः ॥ ५ ॥ १२ ॥

॥ ६९ ॥ शुक्रः शुशुक्लान् उषः न जारः पमा संऽईची०
न ज्योतिः परि प्रऽजातः क्रत्वा बभूय भुवः देवानां पिता
सन् ॥ १ ॥ वेधाः अहमः अग्निः विऽजानन् ऊधः न गो
स्वाज्ञं पितॄणां जने न शेवः आऽहूर्यः सन् मध्ये निऽसत्तः र
दुरोणे ॥ २ ॥ पुत्रः न जातः रणवः दुरोणे वाजी न प्रीतः विश
वि तारीत् विशः यत् अहे नृऽभिः सऽनीळाः अग्निः देवऽत्व
विश्वानि अश्याः ॥ ३ ॥ नर्किः ते एता व्रता मिनन्ति नृऽभ्यः यत्
एभ्यः शुष्टिं चकर्थ तत् तु ते दंसः यत् अहन् समानैः नृऽभिः यत्
युक्तः विवेः रपांसि ॥ ४ ॥ उषः न जारः विभाऽवा उषः संज्ञा-
तऽरूपः चिकेतत् अस्मै त्मना वहंतः दुरः वि क्षृण्वन् नर्वत
विश्वे स्वः हशीके ॥ ५ ॥ १३ ॥

॥ ७० ॥ वनेम पूर्वीः अर्यः मनीषा अग्निः सुऽशोकः विश्वानि
अश्याः आ दैव्यानि व्रता चिकित्वान् आ मानुषस्य जनस्य
जन्म ॥ १ ॥ गर्भः यः अपां गर्भः वनानां गर्भः च स्यातां गर्भः
चरषां अद्रीं चित् अस्मै अंतः दुरोणे विशां न विशः अमृतः
सुऽआधीः ॥ २ ॥ सः हि क्षृपाऽवान् अग्निः रयीणां दाम्गत् यः
अस्मै अरं सुऽउक्तः एता चिकित्वः भूमं नि माहि देवानां जन्म

मर्तान् च विद्वान् ॥३॥ वर्धान् यं पूर्वीः क्षुपः विऽरूपाः स्यातुः
 च रथं ऋतऽप्रवीतं अराधि होता स्वः निऽसत्तः कृषन् वि-
 श्वानि अपांसि सत्या ॥४॥ गोषु प्रऽशस्तिं वनेषु धिषे भरत
 विश्वे वलिं स्वः नः वि त्वा नरः पुरुऽचा सपर्यन् पितुः न
 जित्रेः वि वेदः भरत ॥५॥ साधुः न गृधुः अस्ताऽइव शूरः
 याताऽइव भीमः तेषः समत्ऽसु ॥६॥ १४ ॥

॥७१॥ उप प्र जिन्वन् उशतीः उशतं पतिं न नित्यं जनयः
 सऽनीळाः स्वसारः श्यावीं अरुषीं अजुषन् चित्रं उच्छंतीं
 उषसं न गावः ॥१॥ वीळु चित् हळ्हा पितरः नः उक्थैः
 अद्रिं रुजन् अंगिरसः रवेण चक्रुः दिवः बृहतः गातुं अस्मे
 अहः स्वः विविदुः केतुं उसाः ॥२॥ दधन् ऋतं धनयन् अस्य
 धीतिं आत् इत् अर्यः दिधिष्वः विऽभृचाः अतृष्यतीः अपसः
 यन्ति अच्छ देवान् जन्म प्रयसा वर्धयंतीः ॥३॥ मयीत् यत् ई
 विऽभृतः मातरिश्वा गृहेऽगृहे श्येतः जेन्यः भूत् आत् ई राज्ञे न
 सहीयसे सचा सन् आ दूत्यं भृगवाणः विवाय ॥४॥ महे यत्
 पित्रे ई रसं दिवे कः अवत्सरत् पृशन्त्यः चिकित्वान् सृजत् अस्तां
 धृपता दिद्युं अस्मै स्वायां देवः दुहितरि त्विषिं धात् ॥५॥ १५ ॥
 स्वे आ यः तुभ्यं दमे आ विऽभाति नमः वा दाशात् उशतः
 अनु दून् वर्धो अग्रे वयः अस्य द्विऽवर्हाः यासन् राया सऽरयं
 यं जुनासि ॥६॥ अग्निं विश्वाः अभि पृक्षः सचन्ते समुद्रं न
 स्रवतः सप्त यहीः न जामिऽभिः वि चिकित्ते वयः नः विदाः
 देवेषु प्रऽमन्ति चिकित्वान् ॥७॥ आ यत् इपे नृऽपतिं तेजः
 आनन्द शुचिं रेतः निऽसिक्तं द्यौः अभीके अग्निः शर्धे अनवद्यं

अ० १. अ० ५. व० १८.]

॥ ५९ ॥

[म० १. अ० १२. सू० ७२]

युवानं सुऽआर्धं जनयत् सुदयत् च ॥ ८ ॥ मनः न यः अध्वनः
सद्यः एति एकः सचा सूरः वस्वः ईशे राजाना मित्रावरुणा
सुऽपाणी० गोषु प्रियं अमृतं रक्षमाणा ॥ ९ ॥ मा नः अग्ने
सख्या पित्राणि प्रमर्षिष्ठाः अभि विदुः कविः सन् नमः न रूपं
जरिमा मिनाति पुरा तस्याः अभिऽशस्तेः अधि इहि ॥ १० ॥ १६ ॥

॥ ७२ ॥ नि कार्या वेधसः शश्वतः कः हस्ते दधानः नयीं पुरु-
णि अग्निः भुवत् रयिऽपतिः रयीणां सचा चक्राणः अमृतानि
विश्वा ॥ १ ॥ अस्मे वत्सं परि संतं न विदन् इच्छंतः विश्वे अमृताः
अमूराः अमऽयुवः पदऽव्यः धियंऽधाः तस्थुः पदे परमे चारु
अग्ने ॥ २ ॥ तिस्रः यत् अग्ने शरदः त्वां इत् शुचिं घृतेन शुचयः
पर्यान् नामानि चित् दधिरे यज्ञियानि असूदयन्त तन्वः
ऽजाताः ॥ ३ ॥ आ रोदसी बृहती वेविदानाः प्र रुद्रिया ज-
र यज्ञियासः विदत् मर्तः नेमऽधिता चिकित्वान् अग्निं पदे
मे तस्थिऽवासं ॥ ४ ॥ संऽजानानाः उप सीदन् अभिऽजु
ऽवन्तः नमस्यन् नमस्यन् रिरिक्वांसः तन्वः कृण्वन् स्वाः सखा
ः निऽमिषि रक्षमाणाः ॥ ५ ॥ १७ ॥ विः सप्त यत् गुह्यानि
पदा अविदन् निऽहिता यज्ञियासः तेभिः रक्षन्ते अमृतं
वाः पशून् च स्थातृन् चरथं च पाहि ॥ ६ ॥ विद्वान् अग्ने
नि क्षितीनां वि आनुषक् पुरुधः जीवसे धाः अंतःऽवि-
ध्वनः देवऽयानान् अतंद्रः दूतः अभवः हविःऽवाद् ॥ ७ ॥
यः दिवः आ सप्त यज्ञीः रायः दुरः वि ऋतऽज्ञाः अ-
वेदत् गव्यं सरमा हव्हं ऊर्वं येन नु कं मानुषी भोजते
आ ये विश्वा सुऽअपत्यानि तस्थुः कृण्वानासः अमृ-

तत्त्वाय गातुं महा महत्सुभिः पृथिवी वि तस्ये माता पुत्रैः
अदितिः धारयसे वेः ॥ ९ ॥ अधि श्रियं नि दधुः चारुं अस्मिन्
दिवः यत् अक्षी अमृताः अकृण्वन् अर्धं सारंति सिंधवः न सृष्टाः
प्र नीचीः अग्ने अरुपीः अजानन् ॥ १० ॥ १६ ॥

॥ ७३ ॥ रयिः न यः पितृऽवित्तः वयःऽधाः सुऽप्रनीतिः
चिक्वितुषः न शासुः स्यो नऽग्नीः अतिथिः न प्रीणानः होताऽइव
सन्नं विधत्तः वि तारीत् ॥ १ ॥ देवः न यः सविता सत्यऽमन्मा
क्त्वा निऽपाति वृजनानि विश्वा पुरुऽप्रशस्तः अमतिः न सत्यः
आत्माऽइव शेवः दिधिषाय्यः भूत् ॥ २ ॥ देवः न यः पृथिवीं
विश्वऽधायाः उपऽक्षेति हितऽमित्रः न राजा पुरऽसदः
शर्मऽसदः न वीराः अनवद्या पतिजुष्टाऽइव नारी ॥ ३ ॥ तं त्वा
नरः दमे आ नित्यं इद्धं अग्ने सचैत क्षितिषु ध्रुवासु अधि द्युम्नं नि
दधुः भूरि अस्मिन् भवं विश्वऽआयुः धरुणः रयीणां ॥ ४ ॥ वि
पृक्षः अग्ने मघऽवानः अश्व्युः वि सूरयः ददतः विश्वं आयुः सनेम
वाजं संऽइषेष् अर्यः भागं देवेषु श्रवसे दधानाः ॥ ५ ॥ १९ ॥
ऋतस्य हि धेनवः वावशानाः स्मत्ऽऊग्नीः पीपयंत द्युऽभक्ताः
पराऽवतः सुऽमतिं भिक्षमाणाः वि सिंधवः समया ससुः अ-
द्रि ॥ ६ ॥ त्वे अग्ने सुऽमतिं भिक्षमाणाः दिवि श्रवः दधिरे यज्ञि-
यांसः नक्ता च चक्रुः उपसा विऽरूपे कृणां च वरुणं अरुणं च सं
धुः ॥ ७ ॥ यान् राये मर्तान् सुसूदः अग्ने ते स्याम मघऽवानः
वयं च छायाऽइव विश्वं भुवनं सिसृक्षि आपमिऽवान् रोदसी
अंतरिक्षं ॥ ८ ॥ अर्वत्सभिः अग्ने अर्वतः नृऽभिः नृन् वीरैः वी-
वनुयाम त्वाऽऊक्ताः ईशानासः पितृऽवित्तस्य रायः वि

अ० १. अ० ५. व० २३.]

॥ ६१ ॥

[म० १. अ० १३. सू० ७५]

सूरयः शंतऽहिमाः नः अशुः ॥ ९॥ एता ते अग्ने उचयानि वेधः
जुष्टानि संतु मनसे हृदे च शक्रेम रायः सुधुरः यमं ते अधि
श्रवः देवऽभक्तं दधानाः ॥ १० ॥ २० ॥ १२ ॥

॥ ७४ ॥ उपऽप्रयंतः अध्वरं मवं वोचेम अग्नये अरे अस्मे
च शृण्वते ॥ १ ॥ यः स्त्रीहितीषु पूर्यः संजग्मानासु कृष्टिषु अर-
क्षत् दाशुषे गयं ॥ २ ॥ उत ब्रुवंतु जंतवः उत अग्निः वृत्रऽहा
अजनि धनंऽजयः रणेऽरणे ॥ ३ ॥ यस्य दूतः असि क्षयं वेधि
हव्यानि वीतये दस्मत् कृणोषि अध्वरं ॥ ४ ॥ तं इत् सुहव्यं अं-
गिरः सुदेवं सहस्रः यहो जनाः आहुः सुवर्हिषं ॥ ५ ॥ २१ ॥
आ च वहांसि तान् इह देवान् उप मऽशस्तये हव्या सुचंद्र
वितये ॥ ६ ॥ न योः उपचिः अश्व्यः शृण्वे रघस्य क्त्वन यत्
मे यासि दूत्यं ॥ ७ ॥ त्वाऽजंतः वाजी अह्वयः अभि पूर्वस्मात्
परः म दाश्वान् अग्ने अस्यात् ॥ ८ ॥ उत द्युऽसत् सुवीचं
त् अग्ने विवाससि देवेभ्यः देव दाशुषे ॥ ९ ॥ २२ ॥

॥ ७५ ॥ जुषस्व समघःऽतमं वचः देवस्तरऽतमं हव्या
नः आसनि ॥ १ ॥ अघं ते अंगिरःऽतमं अग्ने वेधःऽतमं
वोचेम प्रत्न सानुमि ॥ २ ॥ कः ते जाग्निः जनांतां तमे वः
अध्वरः कः ह कस्मिन् अस्मि प्रितः ॥ ३ ॥ त्वं जाग्निः जना-
यं मिचः अस्मि प्रियः सखा सखिऽभ्यः ईश्वरः ॥ ४ ॥ यज
चावरुणा यज देवान् क्षतं दृष्ट्वा तमे अति मय
॥ २३ ॥

॥ ७६ ॥ का ते उषऽइतिः मनसा वराय भुवत् अग्ने शंसता
 का मनीषा कः वा यज्ञैः परि दशं ते आप केन वा ते मनसा
 दाशेम ॥ १ ॥ आ इहि अग्ने इह होता नि सीद अदत्तः सु पुनः ए-
 ता भव नः अवतां त्वा रोदसी विश्वं इन्द्रे० यज्ञं महे सोमन-
 सार्यदेवान् ॥ २ ॥ प्र सु विश्वान् रुद्रासः धर्मा अग्ने भव यज्ञानां
 अभिशस्तिऽपावा अथ आ वह सोमऽपतिं हरिऽभ्यां आतिथ्यं
 अस्मै चकृम सुऽदात्रे ॥ ३ ॥ प्रजाऽवता वचसा वहिः आसा आ
 च हुवे नि च सत्ति इह देवैः वेपि होत्रं उत पोत्रं यज्ञत्र बोधि
 प्रऽयंतः जनिंतः वसूनां ॥ ४ ॥ यथा विप्रस्य मनुषः हविऽभिः
 देवान् अयजः कविऽभिः कविः सन् एव होतः सत्यऽतर त्वं
 अद्य अग्ने मद्रया जुह्वा यजस्व ॥ ५ ॥ २४ ॥

॥ ७७ ॥ कथा दाशेम अग्नये का अस्मै देवऽजुष्टा उच्यते भा-
 मिने गीः यः मर्त्येषु अमृतः ऋतऽवा होता यजिष्ठः इत् कृणो-
 ति देवान् ॥ १ ॥ यः अध्वरेषु शंसतमः ऋतऽवा होता तं ऊं
 नमऽभिः आ कृणुध्वं अग्निः यत् वेः मर्ताय देवान् सः च बो-
 धाति मनसा यजाति ॥ २ ॥ सः हि क्रतुः सः मर्यः सः साधुः मित्रः
 न भूत् अद्भुतस्य रथीः तं मेधेषु प्रथमं देवऽयंतीः विश्वः उप
 ब्रुवते दुस्मं आरीः ॥ ३ ॥ सः नः नृणां नृऽतमः रिशादाः अग्निः
 गिरः अवसा वेतु धीतिं तना च ये मघऽवानः शविष्ठाः वा-
 जऽप्रसूताः इषयंत मन्म ॥ ४ ॥ एव अग्निः गोतमेभिः ऋतऽवा
 विप्रैभिः अस्तोष्ट जातऽवेदाः सः एषु द्युम्नं पीपयत् सः वाजं सः
 पुष्टिं याति जोषं आ चिकित्वान् ॥ ५ ॥ २५ ॥

अ० १. अ० ५. व० २८.]

॥ ६३ ॥

[म० १. अ० १३. सू० ७०]

॥ ७८ ॥ अभि त्वा गोत॑माः गिरा जात॑ऽवेदः विऽच॑र्धरे
द्यु॒मैः अभि प्र नो॒नुमः ॥ १ ॥ तं जुं॑ त्वा गोत॑मः गिरा रा॒यःऽका॑मः
दुव॒स्यति॑ द्यु॒मैः अभि प्र नो॒नुमः ॥ २ ॥ तं जुं॑ त्वा वा॒जऽसा॑त॑मं
अंगि॒रस्वत् ह॒वाम॒हे द्यु॒मैः अभि प्र नो॒नुमः ॥ ३ ॥ तं जुं॑ त्वा
वृ॒त्रह॑न्ऽत॑मं यः दस्य॑न् अव॒धूनु॑षे द्यु॒मैः अभि प्र नो॒नुमः ॥ ४ ॥
अवो॑चाम र॒हूग॑णाः अ॒ग्नये॑ मधु॒ऽमत् वचः॑ द्यु॒मैः अभि प्र नो॒नुमः ॥ ५ ॥ २६ ॥

॥ ७९ ॥ हिर॑ण्यऽकेशः रज॑सः विऽसा॒रे अहि॑ः धुनिः वा-
तःऽइ॒व ध॒र्जीमा॑न् शुचि॑ऽभ्राजाः उष॑सः नवे॑दाः यश॑स्वतीः
अ॒प॒स्युवः॑ न स॒त्याः ॥ १ ॥ आ ते॒ सुऽप॒र्णाः अ॒मिन॑न्त॒ एवैः॑ कृ॒ष्णः
गो॒नाव॑ वृष॒भः यदि॑ इ॒दं शि॒वाभिः॑ न स्म॑य॒माना॑भिः आ अ॒गात्
त॑ति मि॒हः स्त॒नय॑न्ति अ॒भ्रा ॥ २ ॥ यत् ई॒ ऋ॒तस्य॑ प॒र्यसा॑ पि-
नः न॑यन् ऋ॒तस्य॑ प॒धिऽभिः॑ रजि॑ष्ठैः अ॒र्य॒मा मि॒त्रः वरु॑णः
ऽज॒मा त्वचं॑ पृ॒चन्ति॑ उ॒पर॑स्य यो॒नौ ॥ ३ ॥ अ॒ग्ने वा॒जस्य॑
ऽम॑तः ई॒शानः॑ स॒हस्रः॑ य॒हो अ॒स्मे धेहि॑ जा॒तऽवे॒दः म॒हि
॥ ४ ॥ सः इ॒धानः॑ वसुः॑ क॒विः अ॒ग्निः ई॒ळेन्यः॑ गिरा रे॒वत्
भ्यं पु॒रुऽअ॒नीक॑ दी॒दिहि॑ ॥ ५ ॥ स्र॒पः रा॒जन् उ॒त त्म॑ना अ॒ग्ने
उ॒त उ॒षसः॑ सः ति॒ग्मऽज॑म् र॒क्षसः॑ द॒ह प्र॑ति ॥ ६ ॥ २७ ॥
अ॒ग्ने ऊ॒तिऽभिः॑ गा॒यत्र॑स्य प्रऽभ॑र्म॒णि वि॒श्वा॒सु धी॒षु
॥ ७ ॥ आ नः॑ अ॒ग्ने र॒यिं भर॑ स॒त्राऽस॑हं वे॒राय॑ वि॒श्वा॒सु
दु॒स्तरं॑ ॥ ८ ॥ आ नः॑ अ॒ग्ने सु॒चे॒तुना॑ र॒यिं वि॒श्वायु॑ऽपो-
किं धेहि॑ जी॒वसे॑ ॥ ९ ॥ प्र पू॒ताः ति॒ग्मऽशो॑चिषे वाचः॑
अ॒ग्नये॑ भर॑स्व सु॒म॒ऽयुः गिरः॑ ॥ १० ॥ यः नः॑ अ॒ग्ने

अ० १. अ० ५. व० ३१.] ॥ ६४ ॥ [म० १. अ० १३. सू० ८०.]

अभिऽदासन्ति अन्ति दूरे पदीष्ट सः अस्माकं इत् वृधे भव ॥ ११ ॥
सहस्रऽअक्षः विऽचर्षणिः अग्निः रक्षांसि सेधति होता गृणीते
उक्थ्यः ॥ १२ ॥ २८ ॥

॥ ८० ॥ इत्या हि सोमे इत् मदे ब्रह्मा चकार वर्धनं शविष्ट
वज्रिन् ओजसा पृथिव्याः निः शशाः अहिं अर्चन् अनु स्वऽरा-
ज्यं ॥ १ ॥ सः त्वा अमदत् वृषा मदेः सोमः श्येनऽआभूतः सुतः
येन वृचं निः अत्ऽभ्यः जघंथ वज्रिन् ओजसा अर्चन् अनु
स्वऽराज्यं ॥ २ ॥ प्र इहि अभि इहि धृष्णुहि न ते वज्रः नि यंसते
इंद्रं नृमृणं हि ते शवः हनः वृचं जयाः अपः अर्चन् अनु स्वऽरा-
ज्यं ॥ ३ ॥ निः इंद्र भूम्याः अधि वृचं जघंथ निः दिवः सृज मरु-
त्वतीः अव जीवऽधन्याः इमाः अपः अर्चन् अनु स्वऽराज्यं ॥ ४ ॥
इंद्रः वृचस्य दोधतः सानुं वज्रेण हीकृतः अभिऽक्रम्य अव
जिघ्रते अपः समीय चोदयन् अर्चन् अनु स्वऽराज्यं ॥ ५ ॥ २९ ॥
अधि सानौ नि जिघ्रते वज्रेण शतऽपर्वणा मंदानः इंद्रः अंधसः
मणिऽभ्यः गातुं इच्छति अर्चन् अनु स्वऽराज्यं ॥ ६ ॥ इंद्रं तुभ्यं
दत् अद्रिऽवः अनुत्तं वज्रिन् वीर्यं यत् ह त्वं मायिनं मृगं तं ऊं
त्वं मायया अवधीः अर्चन् अनु स्वऽराज्यं ॥ ७ ॥ वि ते वजांसः
अम्यिरन् नवतिं नाय्याः अनु महत् ते इंद्र वीर्यं बाह्वोः ते बलं
हितं अर्चन् अनु स्वऽराज्यं ॥ ८ ॥ सहस्रं साकं अर्चेत् परि स्तो-
भत् विंगतिः गता एनं अनु अनोनवुः इंद्राय ब्रह्म उत्ऽयत्तं
अर्चन् अनु स्वऽराज्यं ॥ ९ ॥ इंद्रः वृचस्य तविषीं निः अहन्
महमा महः महत् तत् अम्य पीस्यं वृचं जघन्यान् असृजत् अर्चन्
अनु स्वऽराज्यं ॥ १० ॥ ३० ॥ इमे चित् तव मन्यवे वेपेते भि-

अ० १. अ० ६. व० २.]

॥ ६५ ॥

[म० १. अ० १३. सू० ८]

यसां मही यत् इन्द्र वज्रिन् ओजसा वृचं मरुत्वान् अवधीः अर्चन्
अनु स्वऽराज्यं ॥ ११ ॥ न वेपसा न तन्यता इन्द्रं वृचः वि वीभ-
यत् अभि एनं वज्रः आयसः सहस्रं भृष्टिः आयत् अर्चन् अनु
स्वऽराज्यं ॥ १२ ॥ यत् वृचं तव च अशनिं वज्रेण संऽअयोधयः
अहिं इन्द्र जिघांसतः दिवि ते वृद्धे शवः अर्चन् अनु स्वऽरा-
ज्यं ॥ १३ ॥ अभिऽस्तने ते अद्रिऽवः यत् स्थाः जगत् च रेजते त्वष्टा
चित् तव मन्यवे इन्द्र वेविज्यते भिया अर्चन् अनु स्वऽरा-
ज्यं ॥ १४ ॥ नहि नु यात् अधिऽइमसि इन्द्रं कः वीर्या परः तस्मिन्
नृम्णे उत क्रतुं देवाः ओजांसि सं दधुः अर्चन् अनु स्वऽरा-
ज्यं ॥ १५ ॥ यां अथर्वा मनुः पिता दध्यङ् धियं अलन्त तस्मिन्
ब्रह्माणि पूर्वऽथा इन्द्र उक्था सं अगमत् अर्चन् अनु स्वऽरा-
ज्यं ॥ १६ ॥ ३१ ॥ ५ ॥

॥ ६१ ॥ इन्द्रः मदाय ववृधे शवसे वृचऽहा नृऽभिः तं इत्
त्ऽसु आजिषु उत ई अभि हवामहे स वाजेषु प्र नः अवि-
॥ १ ॥ असि हि वीर सेन्यः असि भूरि पराऽददिः असि दुभस्य
वृधः यजमानाय शिक्षसि सुन्वते भूरि ते वसु ॥ २ ॥ यत्
इरते आजयः धृणवे धीयते धना युक्त्व मद्ऽच्युता हरी कं
वसौ दधः अस्मान् इन्द्र वसौ दधः ॥ ३ ॥ क्रत्वा महान् अ-
धं भीमः आ ववृधे शवः श्रिये ऋषः उपाकरीः नि शि-
ऽवान् दधे हस्तयोः वज्रं आयसं ॥ ४ ॥ आ प्रमौ पार्थिवं
धे रोचना दिवि न त्वाऽवान् इन्द्र कः च न न जातः न
अति विश्वं ववृक्षिष्य ॥ ५ ॥ १ ॥ यः अर्यः मर्तऽभोजनं
ति दाप्नुषे इन्द्रः अस्मभ्यं शिक्षतु वि भज भूरि ते वसु

भक्षीय तव राधसः ॥ ६ ॥ मदेऽमदे हि नः ददिः यूथा गवां ऋ-
जुऽऽक्तुः सं गृभाय पुरु शता उभयाहस्त्या वसुं शिशीहि रायः
आ भर ॥ ७ ॥ मादयस्व सुते सचा शर्वसे शूर राधसे विन्न हि त्वा
पुरुऽवसुं उप कामान् ससृज्महे अर्थ नः अविता भव ॥ ८ ॥ एते
ते इन्द्र जंतवः विश्वं पुष्यंति वार्यं अंतः हि ख्यः जनानां अर्यः वेदः
अदाश्रुषां तेषां नः वेदः आ भर ॥ ९ ॥ २ ॥

॥ ८२ ॥ उपोऽसु शृणुहि गिरः मघऽवन् मा अतथाऽऽइव यदा
नः सूनृताऽवतः करः आत् अर्ययासे इत् योजं नु इन्द्र ते हरी ॥ १ ॥
अक्षन् असीमदंत हि अव प्रियाः अधूषत अस्तोषत स्वभा-
नवः विप्राः नविष्ठया मती योजं नु इन्द्र ते हरी ॥ २ ॥ सुऽसंहर्षं
त्वा वयं मघऽवन् वंदिषीमहि प्र नूनं पूर्णऽवंधुरः स्तुतः याहि
वशान् अनु योजं नु इन्द्र ते हरी ॥ ३ ॥ सः घ तं वृषणं रथं अधि-
तिष्ठाति गोऽविदं यः पात्रं हारिऽयोजनं पूर्णं इन्द्र चिकेतति
योजं नु इन्द्र ते हरी ॥ ४ ॥ युक्तः ते अस्तु दक्षिणः उत् सव्यः श-
तऽऽक्तो तेन जायां उप प्रियां मदानः याहि अंधसः योजं नु
इन्द्र ते हरी ॥ ५ ॥ युनज्मि ते ब्रह्मणा केशिना हरी उप प्र याहि
दधिपे गभस्त्योः उत् त्वा सुतासः रभसाः अमंदिषुः पूषणऽवान्
वजिन् सं ऊं पत्न्या अमदः ॥ ६ ॥ ३ ॥

॥ ८३ ॥ अश्वऽवति प्रथमः गोषु गच्छति सुप्रऽअवीः इन्द्र मर्त्यः
तव ऊतिऽभिः तं इत् पृणक्षि वसुना भवीयसा सिधुं आपः यथा
अभितः विऽचेतसः ॥ १ ॥ आपः न देवीः उप यंति होत्रियं अवः
पश्यंति विऽतंतं यथा रजः प्राचैः देवासः प्र नयंति देवऽयुं

अ० १. अ० ६. व० ६.]

॥ ६७ ॥

[म० १. अ० १३. सू०

व्रतः प्रियं जोषयन्ते वराः इव ॥ २ ॥ अधि द्वयोः अदधाः उव
वचः यत् सुचा मिथुना या सपर्यन्तः असं यत्तः व्रते ते क्षे
पुष्यति भद्रा शक्तिः यजमानाय सुन्वते ॥ ३ ॥ आत् अंगिराः प्रथ
दधिरे वयः इव अग्नयः शम्या ये सु कृत्यया सर्वे पणोः सं अ
विदन्त भोजनं अश्वं वान्तं गोमन्तं आपुं नरः ॥ ४ ॥ यज्ञैः अथर्व
प्रथमः पथः तत्ते ततः सूर्यः व्रत पाः वेनः आ अजनि आ गाः
आजत् उशना काव्यः सचा यमस्य जातं अमृतं यजामहे ॥ ५ ॥
वर्हिः वा यत् सु अपत्याय वृज्यते अर्कः वा श्लोकं आघोषते
द्विविधा वा यच्च वदन्ति कारुः उक्थ्यः तस्य इत् इन्द्रः अभिपि-
त्वेषु रणयति ॥ ६ ॥ ४ ॥

॥ ६४ ॥ असावि सोमः इन्द्र ते शविष्ठ धृष्णो आ गृहि आ त्वा
पृणक्तु इन्द्रियं रजः सूर्यः न रश्मिभिः ॥ १ ॥ इन्द्र इत् हरीं वहतः
अप्रतिधृष्ट शवसं ऋषीणां च स्तुतीः उप यज्ञं च मानुषा-
णां ॥ २ ॥ आ तिष्ठ वृत्रहन् रथं युक्ता ते ब्रह्मणा हरीं अर्वाचीनं
सु ते मनः यावा कृणोतु वयुना ॥ ३ ॥ इमं इन्द्र सुतं पिव ज्येष्ठं
प्रमर्त्य मदं शुक्रस्य त्वा अभि अक्षरन् धाराः कृतस्य सदन ॥ ४ ॥
द्राय नूनं अर्चत उक्थानि च ब्रवीत न सुताः अमत्सुः इन्द्रवः
ष्ठ नमस्यत सहः ॥ ५ ॥ ५ ॥ न किं त्वत् रथिः तर्हरी यत् इन्द्र
छसे न किं त्वा अनु मज्मना न किं सु अश्वः आनशे ॥ ६ ॥
एकः इत् विदयते वसु मर्तीय दाशुषे ईशानः अप्रतिः स्कुतः
अंग ॥ ७ ॥ कदा मर्ते अराधसं पदा क्षुपं इव स्फुरत् कदा नः
वत् गिरः इन्द्रः अंग ॥ ८ ॥ यः चित् हि त्वा बहुभ्यः आ
वान् आ विवांसति उग्रं तत् पत्यते शवः इन्द्रः अंग ॥ ९ ॥

स्वा॒दोः इ॒त्या वि॒षुऽव॒तः म॒ध्वः पि॒वंति॒ गौ॒र्यैः याः इं॒द्रेण॒ स॒ऽया-
व॒रीः वृ॒ष्णा म॒दंति॒ शो॒भसे॑ व॒स्वीः अ॒नु स्व॒ऽराज्यं॑ ॥ १० ॥ ६ ॥ ताः
अ॒स्य पृ॒श्नऽयु॒वः सोमं॑ श्री॒णन्ति॒ पृ॒श्नयः॑ प्रि॒याः इं॒द्रस्य॑ धे॒नवः॑
व॒ज्रं हि॒न्वन्ति॒ साय॑कं व॒स्वीः अ॒नु स्व॒ऽराज्यं॑ ॥ ११ ॥ ताः अ॒स्य
नम॑सा सहः स॒प॒र्येति॑ प्र॒ऽचेत॑सः व॒तानि॑ अ॒स्य स॒श्विरे॒ पुरु॑णि
पूर्व॑ऽचि॒त्तये॑ व॒स्वीः अ॒नु स्व॒ऽराज्यं॑ ॥ १२ ॥ इं॒द्रः द॒धीचः॑ अ॒-
स्य॒ऽभिः वृ॒त्राणि॑ अ॒प्रति॑ऽस्कुतः ज॒घान॑ न॒वतीः॑ न॒व ॥ १३ ॥
इ॒च्छन् अ॒श्वस्य॑ यत् शि॒रः प॑र्व॒तेषु॑ अ॒पऽश्रि॑तं तत् वि॒दत् श॒र्य-
णा॑ऽव॒ति ॥ १४ ॥ अ॒त्र अ॒हं गोः॑ अ॒मन्व॑त् ना॒म त्व॑ष्टुः अ॒पी॒च्यं
इ॒त्या च॑न्द्र॒मसः॑ गृ॒हे ॥ १५ ॥ ७ ॥ कः अ॒द्य यु॒क्ते धु॒रि गाः॑ ऋ॒तस्य॑
शि॒मीऽव॒तः भा॒मिनः॑ दुः॒ऽह॒णा॒यून् आ॒सन्ऽई॒षून् ह॒त्सुऽअ॒सः
म॒यऽभू॑न् यः ए॒षां भृ॒त्यां ऋ॒णध॑त् सः जी॒वात् ॥ १६ ॥ कः ई॒षते॑
तु॒ज्यते॑ कः वि॒भाय॑ कः म॒ंसते॑ सं॒तं इं॒द्रं कः अ॒न्ति॑ कः तो॒काय॑ कः
इ॒भाय॑ उ॒त रा॒ये अ॒धि ब्र॑व॒त् तन्वे॑ कः जना॑य ॥ १७ ॥ कः अ॒ग्निं
इ॒ष्टे ह॒विषा॑ घृ॒तेन॑ सु॒चा य॒जाते॑ ऋ॒तुऽभिः॑ ध्रु॒वेभिः॑ क॒स्मै दे॒वाः
आ॒ वह॑ान् आ॒शु हो॑मं कः म॒ंसते॑ वी॒तिऽहो॑त्रः सु॒ऽदेवः॑ ॥ १८ ॥
त्वं अ॒ंग प्र॑ शंसि॒षः दे॒वः श॒विष्ठ॑ म॒र्त्यं न॑ त्वत् अ॒न्यः म॒घऽव॑न् अ॒-
स्ति म॒र्दिता॑ इं॒द्रं ब्र॑वी॒मि ते॒ वचः॑ ॥ १९ ॥ मा ते॒ राधा॑सि मा ते॒
ऊ॒तयः॑ व॒सो अ॒स्मान् कदा॑ च॒न द॑भन् वि॒श्वा च॒ नः उप॑ऽमि-
मी॒हि मा॒नुष॑ व॒सूनि॑ च॒र्षणि॑ऽभ्यः आ ॥ २० ॥ ८ ॥ १३ ॥

॥ ८५ ॥ प्र ये शु॒भंते॑ जन॒यः न॑ स॒प्रयः॑ या॒मन् रु॒द्रस्य॑ सू॒नवः॑
सु॒ऽदंस॑सः रो॒दसी॑ हि म॒रुतः॑ च॒क्रिरे॑ वृ॒धे म॑दंति वी॒राः वि॒द-
थेषु॑ घृ॒ष्यः ॥ १ ॥ ते उ॒क्षि॒तासः॑ म॒हिमा॑नं आ॒शत॑ दि॒वि रु॒द्रासः॑

अ० १. अ० ६. व० १०.]

॥ ६९ ॥

[म० १. अ० १४.]

अधि चक्रिरे सदैः अर्चतः अर्के जनयंतः इंद्रियं अधि
दधिरे पृश्निऽमातरः ॥ २ ॥ गोऽमातरः यत् शुभयंते अंजि
तनूषु शुभाः दधिरे विरुक्मंतः बाधंते विश्वं अभिऽमातिनं
वर्त्मानि एषां अनु रीयते घृतं ॥ ३ ॥ वि ये भार्जते सुऽमख
चृष्टिऽभिः प्रऽच्यवयंतः अच्युता चित् ओजसा मनुऽजुवः
मरुतः रथेषु आ वृषऽवातासः पृषतीः अयुग्ध्वं ॥ ४ ॥ प्र य
रथेषु पृषतीः अयुग्ध्वं वाजे अर्द्रि मरुतः रंहयंतः उत अरुषस
वि स्यंति धाराः चर्मऽइव उदऽभिः वि उदंति भूमं ॥ ५ ॥ आ व
वहंतु सप्तयः रघुऽस्यदः रघुऽपत्नानः प्र जिगात वाहुऽभिः
सीदन्त आ वह्निः उरु वः सदैः कृतं मादयध्वं मरुतः मध्वः अ-
धसः ॥ ६ ॥ १॥ ते अवर्धन्त स्वऽतवसः महिऽत्वना आ नाकं तस्थुः
उरु चक्रिरे सदैः विष्णाः यत् ह आवत् वृषणं मदऽच्युतं वयः न
सीदन् अधि वह्निषि प्रिये ॥ ७ ॥ मूराऽइव इत् युयुधयः न ज-
ग्मयः अवस्यवः न पृतनासु येतिरे भयंते विश्वा भुवना मरु-
त्ऽभ्यः राजानऽइव त्वेषऽसंहशः नरः ॥ ८ ॥ त्वष्टा यत् वज्रं
सुऽकृतं हिरण्ययं सहस्रऽभृष्टिं सुऽअपाः अवर्तयत् धत्ते इंद्रः
नरि अपांसि कर्तवे अहन् वृत्रं निः अपां औञ्जत् अर्णवं ॥ ९ ॥
ऊर्ध्वं नुनुद्रे अवतन्ते ओजसा दह्महाणं चित् विभिदुः वि पर्वतं ध-
जस्त्रं नुनुद्रे अवतन्तया दिशा असिंचन् उत्सं गोतमाय तृष्णऽजे
ग गच्छन्ति ईं अवसा चित्रऽभानवः कामं विप्रस्य तर्पयन्त धा-
ऽभिः ॥ ११ ॥ या वः शर्म शशमानाय संति विऽधातूनि दापुषे
वरीं ॥ १२ ॥ १० ॥

॥ ८६ ॥ मरुतः यस्य हि क्षये पाथ दिवः विऽमहसः सः सुऽगो-
पातमः जनः ॥ १ ॥ यज्ञैः वा यज्ञऽवाहसः विप्रस्य वा मतीनां
मरुतः शृणुत हवँ ॥ २ ॥ उत वा यस्य वाजिनः अनु विप्रं अतक्षत
सः गता गोऽमति व्रजे ॥ ३ ॥ अस्य वीरस्य वहिषि सुतः सोमः
दिविष्टिषु उक्थं मदः च शस्यते ॥ ४ ॥ अस्य श्रोषंतु आ भुवः वि-
श्वाः यः चर्षणीः अभि सूरं चित् ससुषीः इषः ॥ ५ ॥ ११ ॥ पूर्वीभिः
हि ददाशिम शरत्ऽभिः मरुतः वयं अवःऽभिः चर्षणीनां ॥ ६ ॥
सुऽभगः सः प्रऽयज्यवः मरुतः अस्तु मर्त्यैः यस्य प्रयांसि
पर्वथ ॥ ७ ॥ शशमानस्य वा नरः स्वेदस्य सत्यऽश्वसः विद का-
मस्य वेनंतः ॥ ८ ॥ यूयं तत् सत्यऽश्वसः आविः कर्त महिऽत्नना
विध्यंत विऽद्युता रक्षः ॥ ९ ॥ गूहंत गुह्यं तमः वि यात विश्वं अ-
चिणं ज्योतिः कर्त यत् उश्मसि ॥ १० ॥ १२ ॥

॥ ८७ ॥ प्रऽत्वक्षसः प्रऽतवसः विऽरग्निनः अनानताः अ-
विद्युराः ऋजीषिणः जुष्टऽतमासः नृऽतमासः अंजिऽभिः वि
आनजे के चित् उसाःऽइव स्तुऽभिः ॥ १ ॥ उपऽहरेषु यत् अ-
चिध्वं ययिं वयःऽइव मरुतः केन चित् पथा श्योतंति कोशाः उप
वः रथेषु आ घृतं उद्यात मधुऽवर्णं अर्चते ॥ २ ॥ प्र एषां अज्मेषु
विद्युराऽइव रेजते भूमिः यामेषु यत् ह युंजते शुभे ते क्रीळयः
धुनयः भ्राजतऽऽष्टयः स्वयं महिऽत्वं पनयंत धूतयः ॥ ३ ॥ सः
हि स्वऽसृत् पृषत्ऽअश्वः युवा गणः अया ईशानः तविषीभिः
आऽवृतः असि सत्यः ऋणऽयावा अनेद्यः अस्याः धियः प्रऽअ-
विता अयं वृषा गणः ॥ ४ ॥ पितुः प्रानस्य जन्मना वदामसि
सोमस्य जिह्वा प्र जिगाति चक्षसा यत् ईं इंद्रं शमि ऋक्षाणः

अ० १. अ० ६. व० १५.]

॥ ७१ ॥

[म० १. अ० १४.]

आशत आत् इत् नामानि यज्ञियानि दधिरे ॥ ५ ॥ अत्रि
भानुऽभिः सं मिमिक्षिरे ते रुश्मिऽभिः ते ऋक्ऽभिः सुऽ
यः ते वाशीऽमंतः इषिणः अभीरवः विद्रे प्रियस्य मास
धाम्नः ॥ ६ ॥ १३ ॥

॥ ८८ ॥ आ विद्युन्मत्ऽभिः मरुतः सुऽअकैः रथेभिः य
चृष्टिमत्ऽभिः अश्वऽपर्यैः आ वर्षिष्ठया नः इषा वयः न प
सुऽमायाः ॥ १ ॥ ते अरुणेभिः वरं आ पिशंगैः शुभे कं यांति रथ
तूऽभिः अश्वैः रुक्मः न चित्रः स्वधितिऽवान् पय्या रथस्य जघ
नंत भूम ॥ २ ॥ श्रिये कं वः अधितनूषु वाशीः मेधा वना न कृण
वन्ते ऊर्ध्वा युष्मभ्यं कं मरुतः सुऽजाताः तुविऽद्युन्मासः धन्यन्ते
अद्रिं ॥ ३ ॥ अहानि गृध्राः परि आ वः आ अगुः इमां धियं वाका र्या
च देवी ब्रह्म कृण्वन्तः गोतमासः अकैः ऊर्ध्वं नुनुद्रे उत्सऽधि पि
वध्यै ॥ ४ ॥ एतत् त्यत् न योजनं अचेति सस्वः ह यत् मरुतः गो
तमः वः पश्यन् हिरण्यऽचक्रान् अयःऽदंष्ट्रान् विऽधावतः
वराहून् ॥ ५ ॥ एषा स्या वः मरुतः अनुऽभुवीं प्रति स्तोभति
वाघतः न वाणी अस्तोभयत् वृथा आसां अनुं स्वधां गर्भ
स्त्योः ॥ ६ ॥ १४ ॥

॥ ८९ ॥ आ नः भद्राः कर्तवः यंतु विश्वतः अदव्यासः अपरि
इतासः उत्ऽभिदः देवाः नः यथा सदैव वृधे असन् अग्रऽआ
वः रुक्षितारः दिवेऽदिवे ॥ १ ॥ देवानां भद्रा सुऽमतिः ऋजुऽय
देवानां रातिः अभि नः नि वर्ततां देवानां सुखं उप सदिम्
यं देवाः नः आयुः प्र तिरंतु जीवसे ॥ २ ॥ तान् पूर्वया निऽविदा
हे वयं भगं मित्रं अदितिं दक्षं असिधं अर्यमणं वरुणं सोमं

अश्विना सरस्वती नः सुभगा मयः कृत् ॥३॥ तत् नः वातः म-
यः ऽभु वा तु भेषजं तत् माता पृथिवी तत् पिता द्यौः तत् ग्रावाणः
सोमः सुतः मयः ऽभुवः तत् अश्विना शृणुतं धिष्ण्या युवं ॥४॥ तं
ईशानं जगतः तस्थुषः पतिं धियं ऽजिन्वं अर्वसे हूमहे वयं पूषा नः
यथा वेदसां असत् वृधे रक्षिता पायुः अदव्यः स्वस्तये ॥५॥ १५॥
स्वस्ति नः इन्द्रः वृद्धः श्रवाः स्वस्ति नः पूषा विश्वः वेदाः स्वस्ति
नः तार्ष्यः अरिष्टः नेमिः स्वस्ति नः बृहस्पतिः दधातु ॥६॥ पृषत-
ऽअश्वः मरुतः पृश्निः मातरः शुभं ऽयावानः विदथेषु जग्मयः
अग्निः जिह्वाः मनवः सूरः चक्षसः विश्वे नः देवाः अर्वसा आग-
मन् इह ॥७॥ भद्रं करिष्येभिः शृणुयाम देवाः भद्रं पश्येम अक्षः भिः
यजत्राः स्थिरैः अंगैः तुस्तु ऽवांसः तनूभिः वि अग्नेम देवः हितं
यत् आयुः ॥८॥ शतं इत् नु शरदः अंति देवाः यवं नः चक्रजरसं त-
नूनां पुत्रासः यवं पितरः भवंति मा नः मध्या रिरिषत् आयुः गं-
तोः ॥९॥ अदितिः द्यौः अदितिः अंतरिक्षं अदितिः माता सः पि-
ता सः पुत्रः विश्वे देवाः अदितिः पंच जनाः अदितिः जातं अदि-
तिः जनिः ऽत्वं ॥१०॥ १६॥

॥१०॥ ऋजुऽनीती नः वरुणः मित्रः नयतु विद्वान् अर्यमा
देवैः सऽजोषाः ॥१॥ ते हि वस्वः वसवानाः ते अप्रऽमूराः
महः ऽभिः व्रता रक्षन्ते विश्वाहा ॥२॥ ते अस्मभ्यं शर्म यंसन् अ-
मृताः मर्त्येभ्यः वाधमानाः अपं द्विषः ॥३॥ वि नः पथः सुवि-
ताय चियंतु इन्द्रः मरुतः पूषा भगः वंद्यासः ॥४॥ उत नः धियः
गोऽअग्राः पूषन् विष्णो एव ऽयावः कर्त नः स्वस्तिऽमतः
॥५॥ १७॥ मधुवाताः ऋतुऽयते मधु क्षरन्ति सिधवः माध्वी नः

संतु ओषधीः ॥ ६ ॥ मधु नक्तं उत उपसः मधुऽसन् पार्थिवं रजः
 मधु घीः अन्तु नः पिताः ॥ ७ ॥ मधुऽमान् नः वनस्पतिः
 मधुऽमान् अस्तु सूर्यः साध्वीः गावः भवन्तु नः ॥ ८ ॥ शं नः मित्रः
 शं वरुणः शं नः भवन्तु अर्यमा शं नः इंद्रः बृहस्पतिः शं नः विष्णुः
 उरुऽक्रमः ॥ ९ ॥ १८ ॥

॥ ९१ ॥ त्वं सोम प्र चिकितः सन्तीषा त्वं रजिष्ठं अन्तु नेषि पंधां
 तव प्रऽनीती पितरः नः इंद्रो देवेषु रत्नं अभजन्त धीराः ॥ १ ॥
 त्वं सोम क्रतुऽभिः सुऽक्रतुः भूः त्वं दक्षः सुऽदक्षः विश्वऽवेदाः त्वं
 वृषा वृषऽत्वेभिः सहिऽत्वा द्युन्नेभिः द्युन्नी अभवः नृऽचक्षाः ॥ २ ॥
 राज्ञः नु ते वरुणस्य व्रतानि बृहत्गभीरं तव सोम धामं शुचिः
 त्वं असि प्रियः न मित्रः दुक्षार्यः अर्यमाऽइव असि सोम ॥ ३ ॥
 या ते धामानि दिवि या पृथिव्यां या पर्वतेषु ओषधीषु अप्सु
 तेभिः नः विश्वैः सुऽमनाः अहेळन् राजन् सोम प्रति हव्या
 भाय ॥ ४ ॥ त्वं सोम असि सत्ऽपतिः त्वं राजा उत वृचऽहा त्वं
 द्रः असि क्रतुः ॥ ५ ॥ १९ ॥ त्वं च सोम नः वशः जीवातुं न मरामहे
 यऽस्तोत्रः वनस्पतिः ॥ ६ ॥ त्वं सोम महे भर्गं त्वं यूने ऋतयते
 दधासि जीवसे ॥ ७ ॥ त्वं नः सोम विश्वतः रक्ष राजन् अ-
 यतः न रिष्येत् त्वाऽवतः सखा ॥ ८ ॥ सोम याः ते मयऽभुवः
 यः संति दाश्रुषे ताभिः नः अविता भव ॥ ९ ॥ इमं यज्ञं इंद्रं
 जुजुषाणः उपऽआर्गहि सोम त्वं नः वृधे भव ॥ १० ॥ २० ॥
 गीऽभिः त्वा वयं वर्धयामः वचऽविदः सुऽमृच्छीकः नः
 वेश ॥ ११ ॥ गयऽस्फानः अमीवऽहा वसुऽवित् पुष्टिऽवर्धनः
 मित्रः सोम नः भव ॥ १२ ॥ सोम ररंधि नः हृदि गावः न

यवसेषु आ मर्यः ऽइव स्वे ओको ॥ १३ ॥ यः सोम सख्ये तव रुरणत्
 देव मर्यः तं दद्याः सचते कविः ॥ १४ ॥ उरुष्य नः अभि ऽगस्तेः
 सोम नि पाहि अंहसः सखा सु ऽशेवः एधि नः ॥ १५ ॥ २१ ॥ आ
 प्यायस्व सं एतु ते विश्वतः सोम वृषण्यं भव वाजस्य सं ऽगुथे ॥ १६ ॥
 आ प्यायस्व मदिन् ऽतम सोम विश्वेभिः अंशु ऽभिः भव नः सु-
 श्रवः ऽतमः सखा वृधे ॥ १७ ॥ सं ते पयांसि सं जुं यंतु वाजाः सं
 वृषण्यानि अभिमाति ऽसहः आ ऽप्यायमानः अमृताय सोम
 दिवि श्रवांसि उत ऽतमानि धिष्णु ॥ १८ ॥ या ते धामानि हविषा
 यजंति ता ते विश्वा परि ऽभूः अस्तु यजं गय ऽस्फानः प्र ऽतरणः
 सु ऽवीरः अवीर ऽहा प्र चर सोम दुर्यान् ॥ १९ ॥ सोमः धेनुं सोमः
 अवंतं आशुं सोमः वीरं कर्मण्यं ददाति सदन्यं विदुष्यं सभेयं पि-
 नु ऽश्रवणं यः ददाशत् अस्मै ॥ २० ॥ २२ ॥ अषाळ्हं युत ऽसु पृत-
 नासु परि स्वः ऽसां अप्सां वृजनस्य गोपां भरेषु ऽजां सु ऽक्षितिं
 सु ऽश्रवसं जयंतं त्वां अनु मदेम सोम ॥ २१ ॥ त्वं इमाः ओषधीः
 सोम विश्वाः त्वं अपः अजनयः त्वं गाः त्वं आ ततं य उरु अंतरिक्षं
 त्वं ज्योतिषा वि तमः ववर्थ ॥ २२ ॥ देवेन नः मनसा देव सोम
 रायः भागं सहसा ऽवन् अभि युध्य मा त्वा आ तनत् ईशिवे
 वीर्यस्य उभयेभ्यः प्र चिकित्स गो ऽइष्टौ ॥ २३ ॥ २३ ॥

॥ ९२ ॥ एताः जुं त्याः उषसः केतुं अक्रत पूर्वे अर्धे रजसः भानुं
 अंजते निः ऽकृण्वानाः आयुधानि ऽइव धृण्वः प्रति गावः अ-
 रूषीः यंति मातरः ॥ १ ॥ उत अपपन्न अरुणाः भानवः वृथा
 सु ऽआयुजः अरूषीः गाः अयुक्षत अक्रन् उषसः वयुनानि
 पूर्व ऽथा रुशंत भानुं अरूषीः अशि श्रयुः ॥ २ ॥ अचंति नारीः

अ० १. अ० ६. व० २६.]

॥ ७५ ॥

[म० १. अ० १४. सू० ९.]

अपसः न विष्टिभिः समानेन योजनेन आ पुराऽवतः इष
वहंतीः सुऽकृते सुऽदानवे विश्वा इत् अहं यजमानाय सुन्वते ॥३॥
अधि पेशांसि वपते नृतूःऽइव अप ऊर्णुते वक्षः उसाऽइव
वर्जहं ज्योतिः विश्वस्मै भुवनाय कृण्वती गावः न व्रजं वि उषाः
आवः० तमः ॥४॥ प्रति अर्चिः रुशत् अस्याः अदर्शि वि तिष्ठते
वाधते कृष्णं अभ्वं स्वरं न पेशः विदथेषु अजन् चित्रं दिवः दुहि-
ता भानुं अश्रेत् ॥५॥ २४ ॥ अतारिष्म तमसः पारं अस्य उषाः
उच्छंती वयुना कृणोति श्रिये छंदः न स्मयते विऽभाती सुऽप्र-
तीका सौमनसाय अजीगः ॥६॥ भास्वती नेची सूनृतानां दिवः
स्तवे दुहिता गोतमेभिः प्रजाऽवतः नृऽवतः अश्वऽबुध्यान् उषः
गोऽअयान् उप मासि वाजान् ॥७॥ उषः तं अश्यां यशसं सु-
ऽभासि वाजऽप्रसूता सुऽभगे बृहंतं ॥८॥ विश्वानि देवी भुवना
अभिऽचक्ष्य प्रतीची चक्षुः उर्विया वि भाति विश्वं जीवं चरसे
बोधयती विश्वस्य वाचं अविदत् मनायोः ॥९॥ पुनःऽपुनः
जायमाना पुराणी समानं वरुणं अभि शुभमाना श्वघ्नीऽइव
कृत्नुः विजः आऽमिनाना मर्तस्य देवी जरयती आयुः ॥१०॥ २५ ॥
विऽऊर्ण्वती दिवः अंतान् अवोधि अप स्वसारं सनुतः युयोति
प्रऽमिनती मनुष्या युगानि योषां जारस्य चक्षसा वि भाति ॥११॥
पशून् न चित्रा सुऽभगां प्रथाना सिंधुः न क्षोदः उर्विया वि अ-
श्वेत् अर्मिनती दैव्यानि व्रतानि सूर्यस्य चेति रश्मिभिः हृशा-
ना ॥१२॥ उषः तत् चित्रं आ भर अस्मभ्यं वाजिनीऽवति येन
गोकं च तनयं च धामहे ॥१३॥ उषः अद्य इह गोऽमति अश्व-
वति विभाऽवरि रेवत् अस्मे वि उच्छ सूनृताऽवति ॥१४॥

युष्ट्व हि वाजिनीऽवति अशान् अश्व अरुणान् उषः अयं नः
विष्वा सौभगानि आ बृह ॥ १५ ॥ २६ ॥ अश्विना वृतिः अस्मत्
आ गोऽमत् दसा हिरण्यऽवत् अवाक् रथं सऽमनसानि यच्छ-
तं ॥ १६ ॥ यौ इत्या श्लोकं आ दिवः ज्योतिः जनाय चक्रणुः आ
नः ऊर्जं बृहत् अश्विना युवं ॥ १७ ॥ आ इह देवा मयःऽभुवा दसा
हिरण्यऽवर्तनी० उषःऽबुधः बृहन्तु सोमऽपीतये ॥ १८ ॥ २७ ॥

॥ ९३ ॥ अग्नीषोमौ इमं सु मे गृणुतं वृषणा हवं प्रति सुऽउ-
क्तानि हर्यतं भवतं दाणुषे मयः ॥ १ ॥ अग्नीषोमा यः अद्य वां
इदं वचः सपर्यति तस्मै धत्तं सुऽवीर्यं गवां पोषं सुऽअश्व्यं ॥ २ ॥
अग्नीषोमा यः आऽहुतिं यः वां दाशात् हविःऽकृतिं सः प्रऽज-
या सुऽवीर्यं विश्वं आयुः वि अश्ववत् ॥ ३ ॥ अग्नीषोमा चेति तत्
वीर्यं वां यत् अमुष्णीतं अवसं पणिं गाः अव अतिरतं वृसयस्य
शेषः अविदतं ज्योतिः एकं बहुऽभ्यः ॥ ४ ॥ युवं एतानि दिवि
रोचनानि अग्निः च सोम सऽक्रतू० अधत्तं युवं सिधून् अभि-
ऽशस्तेः अवद्यात् अग्नीषोमौ अमुचतं गृभीतान् ॥ ५ ॥ आ अन्यं
दिवः मातरिष्वा जभार अमथात् अन्यं परि श्येनः अद्रेः अग्नी-
षोमा ब्रह्मणा ववृधाना उरुं यज्ञाय चक्रयुः ऊं लोकं ॥ ६ ॥ २८ ॥
अग्नीषोमा हविषः प्रऽस्थितस्य वीतं हर्यतं वृषणा जुषेयां सु-
ऽशर्माणा सुऽअवसा हिभूतं अथ धत्तं यजमानाय शं योः ॥ ७ ॥ यः
अग्नीषोमा हविषा सपर्यात् देवद्रीचा मनसा यः घृतेन तस्य व्रतं
रक्षतं पातं अंहसः विशे जनाय महि शर्म यच्छतं ॥ ८ ॥ अग्नी-
षोमा सऽवेदसा सऽहूती० वनतं गिरः सं देवऽवा बभूवयुः ॥ ९ ॥
अग्नीषोमौ अनेन वां यः वां घृतेन दाशति तस्मै दीदयतं बृहत्

॥ १० ॥ अग्नीषोमा इमानि नः युवं हव्या जुजोषतं आ यातं उप
नः सचा ॥ ११ ॥ अग्नीषोमा पिपृतं अर्वतः नः आ प्यायतां उ-
सेयाः हव्यऽसूदः अस्मे वलानि मघवत् सुधत्तं कृणुतं नः अ-
रं श्रुष्टिऽमंतं ॥ १२ ॥ २९ ॥ १४ ॥

॥ ९४ ॥ इमं स्तोमं अर्हते जातऽवैदसे रथंऽइव सं महेम म-
नीषया भद्रा हि नः प्रऽमतिः अस्य संऽसदि अग्ने सख्ये मा रि-
षाम वयं तव ॥ १ ॥ यस्मै त्वं आऽयजसे सः साधति अनुर्वा क्षेति
दधति सुऽवीर्यै सः तूताव न एनं अश्रोति अंहतिः अग्ने सख्ये मा
रिषाम वयं तव ॥ २ ॥ शक्रेम त्वा संऽइधं साधय धियः त्वे देवाः
हविः अदन्ति आऽहुतं त्वं आदित्यान् आ वह तान् हि उश्मसि
अग्ने सख्ये मा रिषाम वयं तव ॥ ३ ॥ भराम इध्मं कृण्वाम हवीषि
ते चितयंतः पर्वणाऽपर्वणा वयं जीवार्तवे प्रऽतरं साधय धियः
अग्ने सख्ये मा रिषाम वयं तव ॥ ४ ॥ विशां गोपाः अस्य चरन्ति
जंतवः द्विऽपत् च यत् उत चतुःऽपत् अक्तुऽभिः चित्रः प्रऽकेतः
उषसः महान् असि अग्ने सख्ये मा रिषाम वयं तव ॥ ५ ॥ ३० ॥
त्वं अध्वर्युः उत होता असि पूर्यः प्रऽशास्ता पोता जनुषा पु-
रःऽहितः विश्वा विद्वान् आर्त्विज्या धीर पुष्यसि अग्ने सख्ये मा
रिषाम वयं तव ॥ ६ ॥ यः विश्वतः सुऽप्रतीकः सऽदृङ् असि दूरे
चित् सन् तळित्ऽइव अति रोचसे रात्र्याः चित् अंधः अति देव
पुष्यसि अग्ने सख्ये मा रिषाम वयं तव ॥ ७ ॥ पूर्वः देवाः भवतु
चित् रथः अस्माकं शंसः अभि अस्तु दुःऽध्यः तत् आ जानीत
त पुष्यत् वचः अग्ने सख्ये मा रिषाम वयं तव ॥ ८ ॥ वधैः दुःऽशं-
न् अप दुःऽध्यः जहि दूरे वा ये अति वा के चित् अचिराः अथ

यज्ञाय गृणते सुऽगं कृधि अग्ने सख्ये मा रिषाम वयं तव ॥ ९॥
 यत् अयुक्थाः अरुषा रोहिता रथे वातऽजूता वृषभस्यऽड्वते
 रवं आत् इन्वसि वनिनः धूमऽकेतुना अग्ने सख्ये मा रिषाम वयं
 तव ॥ १० ॥ ३१ ॥ अर्धं स्वनात् उत विभ्युः पतत्रिणः द्रप्साः यत्
 ते यवसऽअदः वि अस्थिरन् सुऽगं तत् ते तावकेभ्यः रथेभ्यः अग्ने
 सख्ये मा रिषाम वयं तव ॥ ११ ॥ अयं मित्रस्य वरुणस्य धार्यसे
 अवऽयातां मरुतां हेळः अद्भुतः मृळ सु नः भूतु एषां मनः पुनः
 अग्ने सख्ये मा रिषाम वयं तव ॥ १२ ॥ देवः देवानां असि मित्रः
 अद्भुतः वसुः वसूनां असि चारुः अश्वरे शर्मन् स्याम तव सप्र-
 थः ऽतमे अग्ने सख्ये मा रिषाम वयं तव ॥ १३ ॥ तत् ते भद्रं यत्
 संऽइद्धः स्वे दमे सोमऽआहुतः जरसे मृळयत् ऽतमः दधासि रत्नं
 द्रविणं च दाश्रुषे अग्ने सख्ये मा रिषाम वयं तव ॥ १४ ॥ यस्मै त्वं
 सुऽद्रविणः ददाशः अनागाः ऽत्वं अदिते सर्वऽताता यं भद्रेण
 शर्वसा चोदयासि प्रजाऽवता राधसा ते स्याम ॥ १५ ॥ सः त्वं
 अग्ने सौभगऽत्वस्य विद्वान् अस्माकं आयुः प्र तिर इह देव तत्
 नः मित्रः वरुणः समहंतां अदितिः सिंधुः पृथिवी उत द्यौः
 ॥ १६ ॥ ३२ ॥ ६ ॥

॥ ९५ ॥ द्वे विऽरूपे चरतः सुऽअर्थे अन्यऽअन्या वत्सं
 उप धापयेते हरिः अन्यस्यां भवति स्वधाऽवान् शुक्रः अन्यस्यां
 दृष्टे सुऽवर्चाः ॥ १ ॥ दणं इमं त्वष्टुः जनयन्त गर्भे अतं द्रासः युव-
 तयः विऽभृवं तिग्मऽअनीकं स्वऽयं शंसं जनेषु विऽरोचमानं
 परि सी नयन्ति ॥ २ ॥ चीणिं जानां परि भूषन्ति अस्य समुद्रे एकं
 दिवि एकं अपऽसु पूर्वा अनुं प्र दिशं पार्थिवानां ऋतून् प्रऽश-

अ० १. अ० ७. व० ३.]

॥ ७९ ॥

[म० १. अ० १५. सू० ९६.]

सत् वि दुधौ अनुष्ठु ॥ ३ ॥ कः इमं वः निरयं आ चिकेत वत्सः
मातृः जनयत् स्वधाभिः वहीनां गर्भः अपसा उपऽस्थीत् महान्
कविः निः चरति स्वधाऽवान् ॥ ४ ॥ आविऽत्यः वर्धते चारुः
आसु जिह्मनां ऊर्ध्वः स्वऽयं शाः उपऽस्थे उभे त्वष्टुः विभ्यतुः
जायमानात् प्रतीची सिंहं प्रति जोषयेते ॥ ५ ॥ १ ॥ उभे भद्रे
जोषयेते न मेने गावः न वाश्राः उप तस्थुः एवैः सः दक्षाणां
दक्षऽपतिः बभूव अजंति यं दक्षिणतः हविऽभिः ॥ ६ ॥ उत् यय-
मीति सविताऽइव बाहू उभे सिचौ यतते भीमः अजन् उत्
शुक्रं अर्त्तं अजते सिमस्मात् नवा मातृऽभ्यः वसना जहाति ॥ ७ ॥
त्वेषरूपं कृणुते उत्तरं यत् संऽपुंचानः सदेने गोभिः अत्ऽभिः
कविः बुधं परि मर्मज्यते धीः सा देवऽताता संऽइतिः बभूव ॥ ८ ॥
उरु ते जयः परि एति बुधं विऽरोचमानं महिषस्य धाम वि-
श्वेभिः अग्ने स्वयंशऽभिः इक्षः अद्वेभिः पायुऽभिः पाहि अ-
सान् ॥ ९ ॥ धन्वन् सोतः कृणुते गातुं ऊर्मि शुक्रैः ऊर्मिऽभिः
अभि नक्षति द्वां विश्वा सनानि जठरेषु धत्ते अंतः नवासु चरति
सूषु ॥ १० ॥ एव नः अग्ने संऽइधा वृधानः रेवत् पावक श्रवसे
भाहि तत् नः मित्रः वरुणः ममहतां अदितिः सिंधुः पृथिवी
द्यौः ॥ ११ ॥ २ ॥

॥ ९६ ॥ सः प्रत्नऽधा सहसा जायमानः सद्यः काव्यानि वट-
त् विश्वा आपः च मित्रं धिषणा च साधन् देवाः अग्निं धा-
वृविणऽदां ॥ १ ॥ सः पूर्वया निऽविदा कव्यता आयोः
प्रऽजाः अजन् यत् मनूनां विवस्वता चक्षा द्यां अपः च
अग्निं धारयन् वृविणऽदां ॥ २ ॥ तं ईळत प्रथमं यजऽसार्ध

विशः आरीः आहुतं चांजमानं ऊर्जैः पुत्रंभरतं मृषऽदानुदेवाः
 अग्निं धारयन् द्रविणःऽदां ॥ ३ ॥ सः मातरिणां पुत्रवारंऽपुष्टिः
 विदत् गातुं तर्नयाय स्वःऽवित् विणां गोपाः जनिता रोदस्योः
 देवाः अग्निं धारयन् द्रविणःऽदां ॥ ४ ॥ नक्तोपसां वरीं आऽमे-
 म्याने० धापयेते० जिष्णुं एकै संऽईची० द्यावाद्यामा रुक्मः अंतः
 विभाति देवाः अग्निं धारयन् द्रविणःऽदां ॥ ५ ॥ ३ ॥ रायः बुधः
 संऽगमनः वसूनां यज्ञस्य केतुः मन्मऽसाधनः वेः० अमृतऽतं
 रक्षमाणासः एनं देवाः अग्निं धारयन् द्रविणःऽदां ॥ ६ ॥ नु च
 पुरा च सदनं रयीणां जातस्य च जायमानस्य च द्यां सतः च
 गोपां भवतः च भूरैः देवाः अग्निं धारयन् द्रविणःऽदां ॥ ७ ॥
 द्रविणःऽदाः द्रविणसः तुरस्य द्रविणःऽदाः सनरस्य प्र यंसत्
 द्रविणःऽदाः वीरऽवतीं इषं नः द्रविणःऽदाः रासते दीर्घं आ-
 युः ॥ ८ ॥ एव नः अग्ने संऽइधा वृधानः रेवत् पावक अवंसे वि
 भाहि तत् नः मित्रः वरुणः ममहंतां अदितिः सिंधुः पृथिवी
 उत द्यौः ॥ ९ ॥ ४ ॥

॥ ९७ ॥ अप नः शोष्चत् अघं अग्ने शुशुग्धि आ रुयिं अप
 नः शोष्चत् अघं ॥ १ ॥ सुऽक्षेत्रिया सुगातुऽया वसुऽया च
 यजामहे अप नः शोष्चत् अघं ॥ २ ॥ प्र यत् भंदिष्ठः एषां प्र
 अस्माकांसः च सूरयः अप नः शोष्चत् अघं ॥ ३ ॥ प्र यत् ते
 अग्ने सूरयः जायेमहि प्र ते वयं अप नः शोष्चत् अघं ॥ ४ ॥ प्र
 यत् अग्नेः सहस्वतः विश्वतः यंति भानवः अप नः शोष्चत्
 अघं ॥ ५ ॥ त्वं हि विश्वतःऽमुख विश्वतः परिऽभुः असिं अप नः
 शोष्चत् अघं ॥ ६ ॥ द्विषः नः विश्वतःऽमुख अतिं नावाऽइव

अ० १. अ० ७. व० ८.]

॥ ८१ ॥ [म० १. अ० १५. सू० १००.]

पारय अर्प नः शोभुचत् अर्घं ॥ ७ ॥ सः नः सिंधुं ऽ इव नावया
अति पर्ष स्वस्तये अर्प नः शोभुचत् अर्घं ॥ ८ ॥ ५ ॥

॥ ८६ ॥ वैश्वानरस्य सुऽमृतौ स्याम राजा हि कं भुवनानां
अभिऽश्रीः इतः जातः विश्वं इदं वि चष्टे वैश्वानरः यतते सूर्ये-
ण ॥ १ ॥ पृष्टः द्विवि पृष्टः अग्निः पृष्टिष्यां पृष्टः विश्वाः ओषधीः आ
विवेश वैश्वानरः सहसा पृष्टः अग्निः सः नः दिवा सः रिषः पातु
नक्तं ॥ २ ॥ वैश्वानर तव तत् सत्यं अस्तु अस्मान् रायः मघऽवा-
नः सचंतां तत् नः मित्रः वरुणः ममहंतां अदितिः सिंधुः पृ-
थिवी उत द्यौः ॥ ३ ॥ ६ ॥

॥ ८९ ॥ जातऽवेंदसे सुनवाम सोमं अरातिऽयतः नि द्वा-
ति वेदः सः नः पर्षत् अति दुऽगानि विश्वा नावाऽइव सिंधुं
ऽइता अति अग्निः ॥ १ ॥ ७ ॥

॥ १०० ॥ सः यः वृषा वृषार्येभिः संऽओकाः मूहः दिवः पृथि-
ः च संऽराट् सतीनऽसत्वा हव्यः भरेषु मरुत्वान् नः भवतु इंद्रः
ती ॥ १ ॥ यस्य अनाप्तः सूर्यस्यऽइव यामः भरेऽभरे वृचऽहा
मः अस्ति वृषन्ऽतमः सखिऽभिः स्वेभिः एवैः मरुत्वान् नः
तु इंद्रः ऊती ॥ २ ॥ दिवः न यस्य रेतसः दुर्घानाः पंधासः यंति
ता अर्परिऽइताः तरत्ऽद्वेषाः ससहिः पौंस्येभिः मरुत्वान् नः
इंद्रः ऊती ॥ ३ ॥ सः अंगिरऽभिः अंगिरऽतमः भूत् वृषा
भिः सखिऽभिः सखा सन् ऋग्मिऽभिः ऋग्मी गातुऽभिः
मरुत्वान् नः भवतु इंद्रः ऊती ॥ ४ ॥ सः सूनुऽभिः न रुद्रे-

भिः ऋभ्वा नृऽसह्ये ससहान् अमित्रान् सऽनीळेभिः श्रवस्या-
 नि तूर्वेन् मरुत्वान् नः भवतु इंद्रः ऊती ॥५॥८॥ सः मन्युऽमीः स-
 ऽमर्दनस्य कर्ता अस्माकैभिः नृऽभिः सूर्ये सनत् अस्मिन् अहन्
 सत्ऽपतिः पुरुऽहूतः मरुत्वान् नः भवतु इंद्रः ऊती ॥६॥ तं ऊतयः
 रणयन् शूरऽसाती तं क्षेमस्य क्षितयः कृण्वत वां सः विश्वस्य
 कुरुस्य ईगे एकः मरुत्वान् नः भवतु इंद्रः ऊती ॥७॥ तं अप्संत
 गर्वसः उत्ऽसवेषु नरः नरं अवसे तं धनाय सः अंधे चित् तमसि
 ज्योतिः चित् मरुत्वान् नः भवतु इंद्रः ऊती ॥८॥ सः सव्येन
 यमति माधतः चित् सः दक्षिणे संऽगृभीता कृतानि सः कीरि-
 गां चित् सनिता धनानि मरुत्वान् नः भवतु इंद्रः ऊती ॥९॥ सः
 यामेभिः मनिता सः रथेभिः विदे विश्वाभिः कृष्टिऽभिः नु अद्य
 मः पीथेभिः अभिऽभूः अगस्तीः मरुत्वान् नः भवतु इंद्रः ऊती
 ॥१०॥ सः जामिऽभिः यत् संऽअजाति मीळ्हे अजामिऽभिः
 नः पुरुऽहूतः एवः अपां तोकस्य तनयस्य जेपे मरुत्वान् नः
 भवतु इंद्रः ऊती ॥११॥ सः वज्रऽभूत् तस्युऽहा भीमः उग्रः सह-
 सऽभताः गतऽनीयः ऋभ्वा चम्रीपः न गर्वसा पांचऽजन्यः
 मरुत्वान् नः भवतु इंद्रः ऊती ॥१२॥ तस्य वज्रः क्रंदति स्मात्
 स्तऽसाः दिवः न तेषः रवयः गिमीऽवान् तं मचंते सनयः तं
 धनानि मरुत्वान् नः भवतु इंद्रः ऊती ॥१३॥ यस्य अजसं गर्वसा
 मरुत्वान् नः भवतु इंद्रः ऊती ॥१४॥ न यस्य
 दिवः दिवः न मताः आपः च न गर्वसा अंतं आपुः सः प्रऽरिक्ता
 नदः नदः दिवः च मरुत्वान् नः भवतु इंद्रः ऊती ॥१५॥ १०॥
 नदः नदः दिवः च मरुत्वान् नः भवतु इंद्रः ऊती ॥१६॥ १०॥

अ० १. अ० ७. व० १३.]

॥ ८३ ॥

[म० १. अ० १५. सू० १०१.]

श्वस्य वृषणऽवतं विभ्रती धूऽसु रथं मद्रा चिकेत नाहुषीषु
विष्णु ॥ १६ ॥ एतत् त्यत् ते इंद्र वृष्णे उक्थं वाष्पगिराः अभि
गृणन्ति राधः ऋजऽअश्वः प्रष्टिऽभिः अंवरीषः सहऽदेवः भय-
मानः सुऽराधाः ॥ १७ ॥ दस्यून् शिस्यून् च पुरुऽहूतः एवैः हुत्वा
पृथिव्यां शर्वानि वहीत् सनत् क्षेवं सखिऽभिः श्वित्येभिः सनत्
सूर्यं सनत् अपः सुऽवजः ॥ १८ ॥ विश्वाहा इंद्रः अधिऽवक्ता नः
अस्तु अपरिऽहृताः सनुयाम् वाजं तत् नः मित्रः वरुणः सम-
हंता अदितिः सिंधुः पृथिवी उत द्यौः ॥ १९ ॥ ११ ॥

॥ १०१ ॥ प्र मंदिने पितुऽमत् अर्चत् वचः यः कृष्णऽगर्भाः
निऽअहन् ऋजिश्चना अवस्यवः वृषणं वज्रऽदक्षिणं मरुत्वतं
सख्यायं हवामहे ॥ १ ॥ यः विऽअंसं जहृषाणेन मन्युना यः शंवरं
यः अहन् पित्रुं अव्रतं इंद्रः यः शुष्णं अशुषं नि अवृणक् मरुत्वतं
सख्यायं हवामहे ॥ २ ॥ यस्य द्यावापृथिवी पौंस्यं महत् यस्य
व्रते वरुणः यस्य सूर्यः यस्य इंद्रस्य सिंधवः सश्रति व्रतं मरुत्वतं
सख्यायं हवामहे ॥ ३ ॥ यः अश्वानां यः गवां गोऽपतिः वशी यः
आरितः कर्मणिऽकर्मणि स्थिरः वीळोः चित् इंद्रः यः असुन्वतः
वधः मरुत्वतं सख्यायं हवामहे ॥ ४ ॥ यः विश्वस्य जगतः प्राणतः
पतिः यः ब्रह्मणे प्रथमः गाः अविंदत् इंद्रः यः दस्यून् अधरान्
अवऽअतिरत् मरुत्वतं सख्यायं हवामहे ॥ ५ ॥ यः शूरेभिः हव्यः
च भीरुऽभिः यः धावन्तऽभिः हूयते यः च जिग्युऽभिः इंद्रं यं
वेष्वाभुवन्ता अभि संऽदधुः मरुत्वतं सख्यायं हवामहे ॥ ६ ॥ १२ ॥
द्राणां एति प्रऽदिशं विऽचक्षुणः रुद्रेभिः योषां तनुते पृथु ज-
इंद्रं मनीषा अभि अर्चति श्रुतं मरुत्वतं सख्यायं हवामहे ॥ ७ ॥

निः शुभान् नृऽसह्यै ससुहान् अमित्रान् सऽनीकेभिः शत्रुत्सा-
 नि त्वेत् ससुहान् नः भवतु इदंः ऊती ॥५॥८॥ सः मनुऽमीः स-
 ऽमर्दनस्य कृता अस्माकेभिः नृऽभिः सूर्ये सनत् अस्मिन् अहन्
 मनुऽपतिः पुतऽहूतः ससुहान् नः भवतु इदंः ऊती ॥६॥ तं ऊतयः
 रुग्णान् शूरऽमातो तं होमस्य द्वातयः कृण्वत चां सः विश्वस्य
 कृतान् देवे एकैः ससुहान् नः भवतु इदंः ऊती ॥७॥ तं अपात
 जनः कृतऽमोषं नरैः नरैः अवेसे तं धनाय सः अंधे चित् तममि
 ज्योतिः विगत ससुहान् नः भवतु इदंः ऊती ॥८॥ सः सयने
 अस्ति तपतः भित्त सः दृष्टिणे संऽगृभीता कृतानि सः कीर्ति-
 स्त विगत सनिता धनानि ससुहान् नः भवतु इदंः ऊती ॥९॥ सः
 सार्वभौमः शर्तव्यः सः रथेभिः विदेः विश्वभिः कृष्टिऽभिः नृ अश्व
 सः तं शत्रुभिः अग्निऽभुः शरणं गीः ससुहान् नः भवतु इदंः ऊती
 ॥१०॥ सः तामिऽभिः यत संऽयाताति मीच्छते अजाभिऽभिः
 सः शत्रुद्वन्द्वं यत सः शत्रुं तोकाय तनयस्य जेये ससुहान् नः
 भवतु इदंः ऊती ॥११॥ सः वज्रऽभूत दम्पुऽहा भीमः शत्रुः सप्त-
 सप्तः सप्तः सप्तऽनीयः शत्रुना अघीयः न शत्रुं सा चर्चऽजयः
 ससुहान् नः भवतु इदंः ऊती ॥१२॥ तस्य वज्रः ऊदति सात
 सप्तऽनीयः सप्तऽनीयः सप्तऽनीयः विभीऽद्यान तं सवन्त सप्तयैः तं
 सप्तऽनीयः सप्तऽनीयः सप्तऽनीयः इती ॥१३॥ यस्य शत्रुं सप्तऽनीयः
 सप्तऽनीयः सप्तऽनीयः सप्तऽनीयः विगतः रथैः सः पारिगतः अ-
 नृभिः सप्तऽनीयः सप्तऽनीयः सप्तऽनीयः सप्तऽनीयः नृभ्यः
 सप्तऽनीयः सप्तऽनीयः सप्तऽनीयः सप्तऽनीयः सप्तऽनीयः सप्तऽनीयः
 सप्तऽनीयः सप्तऽनीयः सप्तऽनीयः सप्तऽनीयः सप्तऽनीयः सप्तऽनीयः
 सप्तऽनीयः सप्तऽनीयः सप्तऽनीयः सप्तऽनीयः सप्तऽनीयः सप्तऽनीयः

अ० १. अ० ७. व० १३.]

॥ ८३ ॥

[म० १. अ० १५. सू० १०]

श्वस्य वृषणऽवन्तं विभ्रती धूऽसु रथं मंद्रा चिकेत नाहुषी
विष्णु ॥ १६ ॥ एतत् त्यत् ते इंद्र वृष्णे उक्थं वाष्पागिराः अभि-
गृणन्ति राधः ऋजऽअश्वः प्रष्टिऽभिः अंवरीषः सहऽदेवः भय-
मानः सुऽराधाः ॥ १७ ॥ दस्यून् शिष्यून् च पुरुऽहूतः एवैः हत्वा
पृथिव्यां शर्वा नि वहीत् सनत् क्षेवं सखिऽभिः श्वित्येभिः सनत्
सूर्यं सनत् अपः सुऽवजः ॥ १८ ॥ विश्वाहा इंद्रः अधिऽवक्ता नः
अस्तु अपरिऽकृताः सनुयाम् वाजं तत् नः मित्रः वरुणः मम-
हन्तां अदितिः सिंधुः पृथिवी उत द्यौः ॥ १९ ॥ ११ ॥

॥ १०१ ॥ प्र मंदिने पितुऽमत् अर्चत् वचः यः कृष्णऽगर्भाः
निऽअहन् ऋजिष्वना अवस्यवः वृषणं वज्रऽदक्षिणं मरुत्वंतं
सख्याय हवामहे ॥ १ ॥ यः विऽअंसं जहृषाणेन मन्युनां यः शंबरं
यः अहन् पित्रं अव्रतं इंद्रः यः शुष्णं अशुषं नि अवृणक् मरुत्वंतं
सख्याय हवामहे ॥ २ ॥ यस्य द्यावापृथिवी पौंस्यं मृहत् यस्य
व्रते वरुणः यस्य सूर्यः यस्य इंद्रस्य सिंधवः सश्रति व्रतं मरुत्वंतं
सख्याय हवामहे ॥ ३ ॥ यः अश्वानां यः गवां गोऽपतिः वशी यः
आरितः कर्मणिऽकर्मणि स्थिरः वीळोः चित् इंद्रः यः असुन्वतः
वधः मरुत्वंतं सख्याय हवामहे ॥ ४ ॥ यः विश्वस्य जगतः प्राणतः
पतिः यः ब्रह्मणे प्रथमः गाः अविंदत् इंद्रः यः दस्यून् अधरान्
अवऽअतिरत् मरुत्वंतं सख्याय हवामहे ॥ ५ ॥ यः शूरेभिः हव्यः
यः च भीरुभिः यः धावत्ऽभिः हूयते यः च जिग्युऽभिः इंद्रं यं
विश्वा भुवना अभि संऽदधुः मरुत्वंतं सख्याय हवामहे ॥ ६ ॥ १२ ॥
रुद्राणां एति प्रऽदिशा विऽचक्षुणः रुद्रेभिः योषां तनुते पृथुज-
यः इंद्रं मनीषा अभि अर्चति श्रुतं मरुत्वंतं सख्याय हवामहे ॥ ७ ॥

यत् वा मरुतः परमे सधऽस्थे यत् वा अवमे वृजनं मादयासे
 अतः आ याहि अध्वरं नः अच्छं त्वाऽया हविः चकृम सत्यऽरा-
 धः ॥ ८॥ त्वाऽया इंद्र सोमं सुसुम सुऽदक्षं त्वाऽया हविः चकृम
 ब्रह्मऽवाहः अधं नियुतः सऽगणः मरुतऽभिः अस्मिन् यज्ञे
 बर्हिषि मादयस्व ॥ ९॥ मादयस्व हरिऽभिः ये ते इंद्र वि स्यस्व
 शिमे वि सृजस्व धेने आ त्वा सुऽशिप्र हरयः वहंतु उशन हव्या-
 नि प्रति नः जुषस्व ॥ १०॥ मरुतऽस्तोत्रस्य वृजनस्य गोपाः वयं
 इंद्रेण सनुयाम वाजं तत् नः मित्रः वरुणः ममहंतां अदितिः
 सिंधुः पृथिवी उत द्यौः ॥ ११॥ १३॥

॥ १०२॥ इमां ते धियं प्र भरे महः महीं अस्य स्तोत्रे धिषणा
 यत् ते आनजे तं उतऽसवे च प्रऽसवे च सप्तहिं इंद्र देवासः शव-
 सा अमदन् अनु ॥ १॥ अस्य अवः नद्यः सप्त विभ्रति द्यावाद्या-
 मा पृथिवी दर्शतं वपुः अस्मे सूर्या चंद्रमसा अभिऽचक्षे अद्वेकं
 इंद्र चरतः विऽतर्तुरं ॥ २॥ तं स्म रयं मघऽवन् प्र अव सातये
 जैत्रं यं ते अनुऽमदाम संऽगमे आजा नः इंद्र मनसा पुरुऽस्तुत
 त्वायत्ऽभ्यः मघऽवन् शर्म यच्छ नः ॥ ३॥ वयं जयेम त्वया युजा
 वृतं अस्माकं अंशं उत अव भरेऽभरे अस्मभ्यं इंद्र वरिवः सुऽगं
 कृधि प्र शत्रूणां मघऽवन् वृषाया रुज ॥ ४॥ नाना हि त्वा हव-
 मानाः जनाः इमे धनानां धर्तः अवसा विपन्यवः अस्माकं स्म
 रयं आ तिष्ठ सातये जैत्रं हि इंद्र निऽभृतं मनः तव ॥ ५॥ १४॥
 गोऽजिता वाहू अमितऽक्रतुः सिमः कर्मन्ऽकर्मन् गतंऽऊ-
 तिः खजंऽक्षरः अकल्पः इंद्रः प्रतिऽमानं ओजसा अयं जनाः
 वि ह्वयते सिसासवः ॥ ६॥ उत ते गतात् मघऽवन् उत च भूयसः

अ० १. अ० ७. व० १७.]

॥ ८५ ॥

[म० १. अ० १५. सू० १०]

उत् सहसात् रिरिचे कृष्टिषु श्रवः अमात्रं त्वा धिषणां ति
 त्विषे मही अध वृत्राणि जिघ्रसे पुरं दूर ॥ ७ ॥ त्रिविष्टि धातु
 प्रतिमानं ओजसः तिस्रः भूमीः नृपते वीणि रोचना अति
 इदं विश्वं भुवनं ववक्षिष्य अशत्रुः इंद्रं जनुषां सनात् असि ॥ ८ ॥
 त्वां देवेषु प्रथमं हवामहे त्वं वभूथ पृतनासु ससहिः सः इमं नः
 कारुं उपऽमन्युं उत्ऽभिदं इंद्रः कृणोतु प्रऽसवे रथं पुरः ॥ ९ ॥ त्वं
 जिगेथ न धनां रुरोधिष्य अर्भेषु आज्ञा मघऽवन् महत्ऽसु च
 त्वां उयं अवसे सं शिशीमसि अथ नः इंद्र हवनेषु चोदय ॥ १० ॥
 विश्वाहा इंद्रः अधिऽवक्ता नः अस्तु अपरिऽकृताः सनुयाम
 वाजं तत् नः सिचः वरुणः ममहंतां अदितिः सिंधुः पृथिवी
 उत् द्यौः ॥ ११ ॥ १५ ॥

॥ १०३ ॥ तत् ते इंद्रियं परमं पराचैः अधारयंत कवयः पुरा
 इदं क्षमा इदं अन्यत् द्विवि अन्यत् अस्य सं ईं पृथ्यते समनाऽइव
 केतुः ॥ १ ॥ सः धारयत् पृथिवीं प्रथयत् च वज्रेण हुवा निः अपः
 ससर्ज अहन् अहिं अभिनत् रौहिणं वि अहन् विऽअसं मघऽवा
 शचीभिः ॥ २ ॥ सः जातूऽभर्मा अत्ऽदधानः ओजः पुरः वि-
 ऽभिदन् अचरत् वि दासीः विद्वान् वज्रिन् दस्यवे हेति अस्य
 आयै सहः वर्धय द्युन्नं इंद्र ॥ ३ ॥ तत् ऊचुषे मानुषा इमा युगा-
 नि कीर्तन्यं मघऽवा नामं विभत् उपऽप्रयन् दस्युऽहत्याय व-
 जी यत् ह सूनुः श्रवसे नामं दधे ॥ ४ ॥ तत् अस्य इदं पश्यत् भूरि
 पुष्टं अत् इंद्रस्य धत्तन् वीर्याय सः गाः अविन्दत् सः अविन्दत् अ-
 श्वान् सः ओषधीः सः अपः सः वनानि ॥ ५ ॥ १६ ॥ भूरिऽकर्मणे
 वृषभाय वृष्णे सत्यऽशुष्माय सुनवाम सोमं यः आऽहत्य परि-

अ० १. अ० ७. व० १९.] ॥ ८६ ॥ [म० १. अ० १५. सू० १०४.]

पंथीऽइव शूरः अयज्जनः विऽभजन् एति वेदः ॥ ६ ॥ तत् इद्र
प्रऽइव वीर्यं चकथे यत् ससंतं वज्रेण अवोधयः अहिं अनु त्वा
पत्नीः हृषितं वयः च विश्वे देवासः अमदन् अनु त्वा ॥ ७ ॥ शुष्णं
पिप्पुं कुर्यवं वृत्रं इद्र यदा अवधीः वि पुरः शंबरस्य तत् नः मित्रः
वरुणः ममहंता अदितिः सिंधुः पृथिवी उत द्यौः ॥ ८ ॥ १७ ॥

॥ १०४ ॥ योनिः ते इद्र निऽसदे अकारि तं आ नि सीदु स्वानः
न अर्वा विऽमुच्यं वयः अवऽसायं अश्वान् दोषा वस्तोः वहीय-
सः प्रऽपित्वे ॥ १ ॥ ओ' त्ये नरः इद्रं ऊतये गुः नु चित् तान् सद्यः
अर्ध्वनः जगम्यात् देवासः मन्युं दासस्य श्वम्नन् ते नः आ वदन्
सुविताय वरुण ॥ २ ॥ अव त्मना भरते केतऽवेदाः अव त्मना भरते
फेनं उदन् क्षीरेण सातः कुर्यवस्य योषे हते ते स्यातां प्रवणे
शिफायाः ॥ ३ ॥ युयोष नाभिः उपरस्य आयोः प्र पूर्वाभिः तिरते
राष्टि शूरः अंजसी कुलिशी वीरऽपत्नी पयः हिन्वानाः उद-
ऽभिः भरते ॥ ४ ॥ प्रति यत् स्या नीचा अदर्शि दस्योः ओकः न
अच्छं सदनं जानती गात् अधं स्म नः मघऽवन् चकृतात् इत्
मा नः मघाऽइव निष्पपी परा दाः ॥ ५ ॥ १८ ॥ सः त्वं नः इद्र सुयं
सः अपऽसु अनागाऽत्वे आ भज जीवऽशंसे मा अंतरां भुजं आ
रिरिषः नः अद्वितं ते महते इन्द्रियाय ॥ ६ ॥ अधं मन्ये श्रत् ते अस्मै
अधायि वृषां चोदस्व महते धनाय मा नः अकृते पुरुऽहूत योनौ
इद्रं क्षुध्यन्तऽभ्यः वयः आऽसुतिं दाः ॥ ७ ॥ मा नः वधीः इद्र मा
परा दाः मा नः प्रिया भोजनानि प्र मोषीः आंडा मा नः म-
घऽवन् शक्र निः भेत् मा नः पात्रां भेत् सहऽजानुषाणि ॥ ८ ॥
अर्वाङ् आ इहि सोमऽकामं त्वा आहुः अयं सुतः तस्य पिव

अ० १. अ० ७. व० २२.]

॥ ८७ ॥

[म० १. अ० १५. सू० १०]

मदाय उरुऽव्यचाः जुढरे आ वृषस्व पिताऽइव नः शृणुहि
ह्यमानः ॥ ९॥ १९॥

॥ १०५ ॥ चंद्रमाः अपऽसु अंतः आ सुऽपर्णाः धावते दिवि
न वः हिरण्यऽनेमयः पदं विंदन्ति विऽद्युतः वित्तं मे अस्य रो-
दसी ॥ १ ॥ अर्थे इत् वै ऊं अर्थिनः आ जाया युवते पतिं तु-
जाते वृष्यं पयः परिऽदाय रसंदुहे वित्तं मे अस्य रोदसी ॥ २ ॥
सु देवाः अदः स्वः अव पादि दिवः परि मा सोम्यस्यं शं-
भुवः शूनं भूम कदा च न वित्तं मे अस्य रोदसी ॥ ३ ॥ यज्ञं
पृच्छामि अवमं सः तत् दूतः वि वोचति कं ऋतं पूर्यं गतं कः
तत् विभर्ति नूतनः वित्तं मे अस्य रोदसी ॥ ४ ॥ अमी ये देवाः
स्थनं त्रिषु आ रोचने दिवः कत् वः ऋतं कत् अनृतं कं प्रत्ना वः
आऽहुतिः वित्तं मे अस्य रोदसी ॥ ५ ॥ २० ॥ कत् वः ऋतस्य
धर्णासि कत् वरुणस्य चक्ष्णं कत् अर्यम्णाः महः पथा अतिं ज्ञा-
मेम दुऽध्यः वित्तं मे अस्य रोदसी ॥ ६ ॥ अहं सः अस्मि यः पुरा
सुते वदामि कानि चित् तं मा व्यति आऽध्यः वृकः न तृणऽजं
मृगं वित्तं मे अस्य रोदसी ॥ ७ ॥ सं मा तपन्ति अभितः सप-
त्नीऽइव पर्शवः मूषः न शिश्ना वि अदन्ति मा आऽध्यः स्तो-
तारं ते शतऽक्रतो वित्तं मे अस्य रोदसी ॥ ८ ॥ अमी ये सप्त
रश्मयः तत्र मे नाभिः आऽतता चितः तत् वेद आश्रयः सः जा
मिऽत्वार्य रेभति वित्तं मे अस्य रोदसी ॥ ९ ॥ अमी ये पंच उ-
क्ष्णः मध्ये तस्युः महः दिवः देवऽवा नु प्रऽवाच्यं सघ्रीचीनाः
नि ववृतुः वित्तं मे अस्य रोदसी ॥ १० ॥ २१ ॥ सुऽपर्णाः एते
आसते मध्ये आऽरोधने दिवः ते सेधन्ति पथः वृकं तरंतं यद्-

अ० १. अ० ७. व० २४.] ॥ ८८ ॥ [म० १. अ० १६. सू० १०६.]

तीः अपः वित्तं मे अस्य रोदसी ॥ ११ ॥ नयं तत् उक्थ्यं हितं
 देवासः सुऽप्रवाचनं कृतं अर्षति सिधवः सत्यं ततान सूर्यः वित्तं
 मे अस्य रोदसी ॥ १२ ॥ अग्ने तव त्यत् उक्थ्यं देवेषु अस्ति आप
 सः नः सत्तः मनुष्यत् आ देवान् यक्षि विदुऽतरः वित्तं मे अस्य
 रोदसी ॥ १३ ॥ सत्तः होता मनुष्यत् आ देवान् अर्च्यं विदुऽतरः
 अग्निः हव्या सुसूदति देवः देवेषु मेधिरः वित्तं मे अस्य रोद-
 सी ॥ १४ ॥ ब्रह्म कृणोति वरुणः गातुऽविदं तं ईमहे वि ऊणो-
 ति हृदा मतिं नयः जायतां कृतं वित्तं मे अस्य रोदसी ॥ १५ ॥ २२ ॥
 असौ यः पंथाः आदित्यः दिवि प्रऽवाच्यं कृतः न सः देवाः अ-
 तिऽक्रमे तं मर्तासः न पश्यथ वित्तं मे अस्य रोदसी ॥ १६ ॥
 चितः कूपे अवऽहितः देवान् हवते ऊतये तत् शुश्राव बृहस्प-
 तिः कृण्वन् अंहुरणात् उरु वित्तं मे अस्य रोदसी ॥ १७ ॥ अरुणः
 मा सकृत् वृकः पथा यतं ददर्श हि उत् जिहीते निऽचायं तष्टा-
 ऽइव पृष्टिऽआमयी वित्तं मे अस्य रोदसी ॥ १८ ॥ एना आंगूष्णा
 वयं इंद्रऽवतः अभि स्याम वृजने सर्वऽवीराः तत् नः मित्रः वरु-
 नः ममहंतां अदितिः सिंधुः पृथिवी उत् द्यौः ॥ १९ ॥ २३ ॥ १५ ॥

१०६ ॥ इंद्रं मित्रं वरुणं अग्निं ऊतये मारुतं गर्धः अदितिं ह-
 र्यं न दुऽगात् वसवः सुऽदानवः विश्वस्मात् नः अंहसः
 र्वन ॥ १ ॥ ते आदित्याः आ गत सर्वऽतातये भूत देवाः
 शंभुवः रथं न दुऽगात् वसवः सुऽदानवः विश्व-
 सः निः पिपर्तन ॥ २ ॥ अवतु नः पितरः सुऽप्रवाच-
 वऽपुत्रे कृतऽवृथा रथं न दुऽगात् वसवः सु-
 त नः अंहसः निः पिपर्तन ॥ ३ ॥ नरागं मया

अ० १. अ० ७. व० ३०.]

॥ ९१ ॥

[म० १. अ० १६. सू० ११]

वा॒ धियं॑ वा॒ज॒ऽयंती॑ अ॒त॒स्तं॑ ॥१॥ अ॒श्र॒वं हि॑ भूरि॒दा॒वत्॑ऽतरा॒ व
वि॒ऽजा॒मातुः॑ उ॒त वा॒ घ॒ स्या॒लात् अ॒थ सोम॑स्य प्र॒ऽयंती॑ यु
व॒ऽभ्यां॑ इ॒न्द्रा॒ग्नी॒ स्तोमं॑ ज॒न॒यामि॑ न॒व्यं ॥२॥ मा॒ छे॒न्न र॒श्मीन्
इति॑ ना॒र्ध॒मानाः॑ पि॒तॄणां॑ श॒क्तीः अ॒नुऽय॒च्छ॒मानाः॑ इ॒न्द्रा॒ग्नि॒ऽभ्यां॑
कं वृ॒ष॒णः म॒द॒न्ति॑ ता हि अ॒द्री॑ धि॒षणा॑याः उ॒प॒ऽस्थे ॥३॥ यु॒वा-
भ्यां॑ दे॒वी धि॒षणा॑ म॒दा॒य इ॒न्द्रा॒ग्नी॒ सोमं॑ उ॒श॒ती सु॒नोति॑ तौ
अ॒श्वि॒ना भ॒द्र॒ऽह॒स्ता सु॒ऽपा॒णी० आ॒ धा॒वत् म॒धु॒ना पृ॒ङ्गं अ॒प॒ऽसु
॥४॥ यु॒वा इ॒न्द्रा॒ग्नी॒ वसु॑नः वि॒ऽभा॒गे त॒वःऽत॒मा श्रु॒श्र॒व॒वृ॒त्र॒ऽह॒त्ये
तौ आ॒ऽस॒द्यं ब॒र्हिषि॑ य॒ज्ञे अ॒स्मिन् प्र॒ च॒र्ष॒णी॒ मा॒द॒येथां॑ सु॒त-
स्यं ॥५॥ २८॥ प्र॒ च॒र्ष॒णि॒ऽभ्यः॑ पृ॒त॒ना॒ऽह॒वेषु॑ प्र॒ पृ॒थि॒व्याः रि॒रि-
वा॒थे दि॒वः च॒ प्र॒ सि॒न्धु॒ऽभ्यः॑ प्र॒ गि॒रि॒ऽभ्यः॑ म॒हि॒ऽत्वा प्र॒ इ॒न्द्रा॒ग्नी॒
वि॒श्वा भु॒व॒ना अ॒ति॑ अ॒न्या ॥६॥ आ॒ भ॒र॒तं शि॒क्ष॒तं व॒ज्र॒ऽवा॒हू०
अ॒स्मान् इ॒न्द्रा॒ग्नी॒ अ॒व॒तं श॒ची॒भिः इ॒मे नु॑ ते र॒श्मयः॑ सू॒र्य॑स्य
येभिः॑ स॒ऽपि॒त्वं पि॒तरः॑ नः आ॒सन् ॥७॥ पु॒र॒ऽद॒रा शि॒क्ष॒तं
व॒ज्र॒ऽह॒स्ता अ॒स्मान् इ॒न्द्रा॒ग्नी॒ अ॒व॒तं भ॒रेषु॑ तत् नः मि॒त्रः व॒रु॒णः
म॒म॒ह॒न्ता॑ अ॒दि॒तिः सि॒न्धुः पृ॒थि॒वी उ॒त द्यौः ॥८॥ २९॥

॥११०॥ त॒तं मे॒ अ॒पः॑ तत् जुं॑ ता॒य॒ते पु॒नः॑ स्वादि॒ष्टा धी॒तिः॑

उ॒च॒थाय॑ श॒स्य॒ते अ॒यं स॒मु॒द्रः इ॒ह वि॒श्व॒ऽदे॒व्यः स्वाहा॑ऽकृतस्य सं
जुं॑ तृ॒प्णु॒त ऋ॒भ॒वः ॥१॥ आ॒ऽभो॒ग॒यं प्र॒ यत् इ॒च्छ॒तः ऐ॒त॒न अ॒पा-
काः प्रा॑चः म॒म के॒ चि॒त् आ॒प॒यः सौ॒ध॒न्व॒नासः॑ च॒रि॒तस्य॑ भू॒मना॑
अ॒ग॒च्छ॒त स॒वि॒तुः दा॒श्रुषः॑ गृ॒हं ॥२॥ तत् स॒वि॒ता वः॑ अ॒मृत॑ऽत्वं आ
अ॒सु॒वत् अ॒गो॒ह्यं यत् अ॒व॒य॒तः ऐ॒त॒न त्वं॑ चि॒त् च॒म॒सं अ॒सु॒रस्य॑
भ॒क्ष॒णं ए॒कं स॒तं अ॒कृ॒णु॒त च॒तुः॑ऽव॒यं ॥३॥ वि॒ष्टी श॒मी त॒र॒णि॒ऽत्वेन॑

वृषणा आ वृषेयां ॥३॥ संऽइङ्गेषु अग्निषु आनजाना यतऽसुचा
वर्हिः ऊं तिस्तिराणा तीव्रैः सोमैः परिऽसिक्तेभिः अर्वाक् आ
इंद्राग्नीं सौमनसाय यातं ॥४॥ यानि इंद्राग्नीं चक्रयुः वीर्याणि
यानि रूपाणि उत वृषायां नि या वां प्रत्नानि सख्या शिवानि
तेभिः सोमस्य पिवतं सुतस्य ॥५॥ २६॥ यत् अत्रं वं प्रथमं वां
वृणानः अयं सोमः असुरैः नः विऽहव्यः तां सत्यां अद्वां अभि
आ हि यातं अथ सोमस्य पिवतं सुतस्य ॥६॥ यत् इंद्राग्नीं मदयः
स्वे दुरोणे यत् ब्रह्मणि राजनि वा यजत्रा अतः परि वृषणौ आ
हि यातं अथ सोमस्य पिवतं सुतस्य ॥७॥ यत् इंद्राग्नीं यदुषु
तुर्वशेषु यत् दुह्युषु अनुषु पूरुषु स्यः अतः परि वृषणौ आ हि
यातं अथ सोमस्य पिवतं सुतस्य ॥८॥ यत् इंद्राग्नीं अवमस्यां
पृथिव्यां मध्यमस्यां परमस्यां उत स्यः अतः परि वृषणौ आ हि
यातं अथ सोमस्य पिवतं सुतस्य ॥९॥ यत् इंद्राग्नीं परमस्यां
पृथिव्यां मध्यमस्यां अवमस्यां उत स्यः अतः परि वृषणौ आ
हि यातं अथ सोमस्य पिवतं सुतस्य ॥१०॥ यत् इंद्राग्नीं दिवि
स्यः यत् पृथिव्यां यत् पर्वतेषु ओषधीषु अपऽसु अतः परि वृष-
णौ आ हि यातं अथ सोमस्य पिवतं सुतस्य ॥११॥ यत् इंद्राग्नीं
उत्ऽइता सूर्यस्य मध्ये दिवः स्वधया मादयेये अतः परि वृषणौ
आ हि यातं अथ सोमस्य पिवतं सुतस्य ॥१२॥ एव इंद्राग्नीं प-
पिऽवांसां सुतस्य विश्वा अस्मभ्यं सं जयतं धनानि तत् नः मित्रः
वरुणः ममहंतां अदितिः सिंधुः पृथिवी उत द्यौः ॥१३॥ २७॥

॥१०९॥ वि हि अख्यं मनसा वस्यः इच्छन् इंद्राग्नीं ज्ञासः
उत वा सऽजातान् न अन्या युवत् प्रऽमतिः अस्ति मह्यं सः

वां धियं वाजऽयंतीं अतस्त्वं ॥ १ ॥ अश्वं हि भूरिदावत्तरा वां
विऽजा मातुः उत वा घ स्यालात् अथ सोमस्य प्रऽयंती यु-
वऽभ्यां इंद्राग्नी स्तोमं जनयामि नयं ॥ २ ॥ मा छेन्न रश्मीन्
इति नाधमानाः पितॄणां शक्तीः अनुऽयच्छमानाः इंद्राग्निऽभ्यां
कं वृषणः मदन्ति ता हि अद्रीं धिषणायाः उपऽस्थे ॥ ३ ॥ युवा-
भ्यां देवी धिषणा मदाय इंद्राग्नी सोमं उशती सुनोति तौ
अश्विना भद्रऽहस्ता सुऽपाणी० आ धावतं मधुना पृङ्गं अपऽसु
॥ ४ ॥ युवां इंद्राग्नी वसुनः विऽभागे तवऽतमा शुश्रव वृचऽहत्ये
तौ आऽसद्यं वह्निषि यज्ञे अस्मिन् प्र चर्षणी मादयेथां सुत-
स्य ॥ ५ ॥ २८ ॥ प्र चर्षणिऽभ्यः पृतनाऽहर्वेषु प्र पृथिव्याः रिरि-
चाये दिवः च प्र सिंधुऽभ्यः प्र गिरिऽभ्यः महिऽत्वा प्र इंद्राग्नी
विश्वा भुवन्ता अति अन्या ॥ ६ ॥ आ भरतं शिक्षतं वज्रऽबाहू
अस्मान् इंद्राग्नी अवतं शचीभिः इमे नु ते रश्मयः सूर्यस्य
येभिः सऽपित्वं पितरः नः आसन् ॥ ७ ॥ पुरऽदरा शिक्षतं
वज्रऽहस्ता अस्मान् इंद्राग्नी अवतं भरेषु तत् नः मित्रः वरुणः
ममहन्तां अदितिः सिंधुः पृथिवी उत द्यौः ॥ ८ ॥ २९ ॥

॥ ११० ॥ तत् मे अपः तत् ऊं तायते पुनः स्वादिष्टा धीतिः
उचर्थाय शस्यते अयं समुद्रः इह विश्वऽदेव्यः स्वाहाऽकृतस्य सं
ऊं तृप्णुत चृभवः ॥ १ ॥ आऽभोगयं प्र यत् इच्छंतः ऐतन्न अपा-
काः प्रांचः मम के चित् आपयः सौधन्वनासः चरितस्य भूमनां
अगच्छत सवितुः दाशुषः गृहं ॥ २ ॥ तत् सविता वः अमृतऽत्वं आ
असुवत् अगोस्यं यत् श्रवयंतः ऐतन्न त्वं चित् चमसं असुरस्य
भक्ष्यं एकं संतं अकृणुत चतुऽवयं ॥ ३ ॥ विष्टी शमी तरणिऽत्वेन

वा॒घतः॑ म॒र्तासः॑ संतः॑ अ॒मृत॑ऽत्वं आ॒न॒पुः सौ॒ध॒न्व॒नाः ऋ॒भ॒वः
सूर॑ऽच॒क्षसः॑ सं॒वत्स॑रे सं॒ अपृ॑च्यन्त॒ धी॒ति॑ऽभिः ॥४॥ श्रे॒च॑ऽइव वि
म॒सुः तेज॑नेन ए॒कं पा॒त्रं ऋ॒भ॒वः जेह॑मानं उ॒प॑ऽस्तुताः उ॒प॑ऽमं
ना॒र्ध॒मा॒नाः अ॒म॒र्त्ये॒षु श्र॑वः इ॒च्छ॒मा॒नाः ॥५॥ ३०॥ आ म॒नी॒पां
अ॒न्तरि॑क्षस्य नृ॒भ्यः सु॒चा॑ऽइव घृ॒तं जु॒हु॒वा॒म॒ वि॒घ्न॒ना त॒र॒णि॒ऽत्वा
ये पि॒तुः अ॒स्य स॒श्विरे॑ ऋ॒भ॒वः वाजं॑ अ॒रु॒हन् दि॒वः रजः॑ ॥६॥ ऋ॒भुः
नः इ॒ंद्रः श॒व॒सा न॒वी॒यान् ऋ॒भुः वाज॑भिः वसु॑ऽभिः वसुः द॒दिः
यु॒ष्माकं॑ दे॒वाः अ॒व॒सा अ॒ह॒नि प्रि॒ये अ॒भि ति॒ष्ठे॒म॒ पृ॒त्सु॒तीः अ॒
सु॒न्व॒तां ॥७॥ निः च॒र्म॒णः ऋ॒भ॒वः गां अ॒पि॒ण॒त॒ सं व॒त्सेन॑ अ॒सृ॒ज॒त
मा॒तरं॑ पु॒नः सौ॒ध॒न्व॒नासः सु॒अ॒प॒स्य॒या न॒रः जि॒घ्री॑ यु॒वा॒ना
पि॒तरा॑ अ॒कृ॒णो॒त॒न ॥८॥ वाज॑भिः नः वाज॑ऽसातौ अ॒वि॒डि॒ ऋ॒
भु॒ऽमा॒न् इ॒ंद्र चि॒वं आ द॒र्षि॒ रा॒धः तत् नः मि॒त्रः व॒रु॒णः म॒म॒ह॒न्तां
अ॒दि॒तिः सि॒न्धुः पृ॒थि॒वी उ॒त द्यौः ॥९॥ ३१॥

॥ ११११ ॥ तक्षन् रथं सु॒ऽवृ॒तं वि॒घ्न॒नाऽअ॒प॒सः तक्षन्॑ हरीं
इ॒न्द्र॒ऽवा॒हा वृष॑ण॒ऽव॒सू॒ तक्षन्॑ पि॒तृ॒भ्यो॑ ऋ॒भ॒वः यु॒वत् व॒यः
तक्षन्॑ व॒त्साय॑ मा॒तरं॑ स॒चा॒ऽभु॒वं ॥१॥ आ नः य॒ज्ञाय॑ तक्षन्त॒ ऋ॒
भु॒ऽमत् व॒यः क्र॒त्वे द॒क्षाय॑ सु॒ऽप्र॒जा॒व॒ती इ॒षं यथा॑ क्षया॒म स॒र्वे॒ऽवी॒
र॒या वि॒शा तत् नः श॒र्धाय॑ धा॒स॒थ सु॒ इ॒न्द्रि॒यं ॥२॥ आ तक्षन्त॒ सा॒तिं
अ॒स्मभ्यं॑ ऋ॒भ॒वः सा॒तिं रथा॑य सा॒तिं अ॒र्व॒ते न॒रः सा॒तिं नः जै॒वीं
सं म॒हे॒त॒ वि॒श्व॒हा जा॒मिं अ॒जा॒मिं पृ॒त॒ना॒सु स॒क्ष॒णिं ॥३॥ ऋ॒भु॒क्ष॒णं
इ॒ंद्र आ॒हु॒वे उ॒तये॑ ऋ॒भून् वाजा॑न् म॒रुतः॑ सोमं॒ऽपी॒तये॑ उ॒भा मि॒
त्रा॒व॒रु॒णा नूनं॑ अ॒श्वि॒ना ते नः हि॒न्व॒न्तु सा॒तये॑ धि॒ये जि॒षे ॥४॥
ऋ॒भुः भ॒राय॑ सं शि॒शातु॑ सा॒तिं स॒म॒र्ये॒ऽजि॒त् वाजः॑ अ॒स्मान्

अ० १. अ० ७. व० ३४.] ॥ ९३ ॥ [म० १. अ० १६. सू० ११२.

अविष्टु तत् नः मित्रः वरुणः समहंतां अदितिः सिंधुः पृथिवी
उत द्यौः ॥ ५ ॥ ३२ ॥

॥ ११२ ॥ ईळे द्यावापृथिवी पूर्वऽचित्तये अग्निं घर्मे सुऽरुचं
यामन् इष्टये याभिः भरे कारं अंशाय जिवन्धः ताभिः ऊं सु
ऊतिऽभिः अश्विना आ गतं ॥ १ ॥ युवोः दानाय सुऽभराः अस-
श्चतः रथं आ तस्थुः वचसं न मंतवे याभिः धियः अवधः कर्मन्
इष्टये ताभिः ऊं सु ऊतिऽभिः अश्विना आ गतं ॥ २ ॥ युवं तासां
दिव्यस्य प्रऽशासने विशां क्षयथः अमृतस्य मज्जमना याभिः धेनुं
अस्वं पिन्धः नरा ताभिः ऊं सु ऊतिऽभिः अश्विना आ
गतं ॥ ३ ॥ याभिः परिऽज्मा तनयस्य मज्जमना द्विऽमाता तूर्धु
तरणिः विऽभूषति याभिः त्रिऽमंतुः अभवत् विऽचक्षुणः ताभिः
ऊं सु ऊतिऽभिः अश्विना आ गतं ॥ ४ ॥ याभिः रेभं निऽवृतं
सितं अतऽभ्यः उत् वंदनं ऐरयतं स्वः हशे याभिः कण्वं प्र सिसा-
संतं आवतं ताभिः ऊं सु ऊतिऽभिः अश्विना आ गतं ॥ ५ ॥ ३३ ॥
याभिः अंतकं जसमानं आऽअरणे भुज्युं याभिः अव्यधिऽभिः
जिजिन्वधुः याभिः कर्कधुं वय्यं च जिवन्धः ताभिः ऊं सु ऊति-
ऽभिः अश्विना आ गतं ॥ ६ ॥ याभिः ऋचंति धनऽसां सुऽसंसदं
तप्रं घर्मे ओम्याऽवतं अचये याभिः पृथिऽगुं पुरुऽकुत्सं आवतं
ताभिः ऊं सु ऊतिऽभिः अश्विना आ गतं ॥ ७ ॥ याभिः शचीभिः
वृषणा पराऽवृजं प्र अंधं श्रोणं चक्षसे एतवे कृयः याभिः वार्ति-
कां यसितां अमुंचतं ताभिः ऊं सु ऊतिऽभिः अश्विना आ
गतं ॥ ८ ॥ याभिः सिंधुं मधुऽमंतं असंश्चतं वसिष्ठं याभिः अत्रो
अजिन्वतं याभिः कुत्सं श्रुतये नये आवतं ताभिः ऊं सु ऊति-

अ० १. अ० ७. व० ३६.] ॥ ९४ ॥ [म० १. अ० १६. सू० ११२.]

ऽभिः अश्विना आ गतं ॥ ९॥ याभिः विश्वलां धनऽसां अथर्व्यं
सहस्रं ऽमीळ्हे आजौ अजिन्वतं याभिः वशं अश्व्यं मेणिं आवतं
ताभिः ऊं सु ऊतिऽभिः अश्विना आ गतं ॥ १० ॥ ३४ ॥ याभिः
सुऽदानू० औशिजाय वणिजे दीर्घेऽश्रवसे मधु कोशः अक्षरत्
कक्षीवतं स्तोतारं याभिः आवतं ताभिः ऊं सु ऊतिऽभिः अ-
श्विना आ गतं ॥ ११ ॥ याभिः रसां क्षोदसा उद्गः पिपिन्वधुः
अनश्वं याभिः रथं आवतं जिषे याभिः त्रिऽशोकः उस्त्रियाः
उत्ऽआजत ताभिः ऊं सु ऊतिऽभिः अश्विना आ गतं ॥ १२ ॥
याभिः सूर्यं परिऽयाथः पराऽवति मंधातारं क्षैत्रेऽपत्येषु आवतं
याभिः विप्रं प्रभरत्ऽवाजं आवतं ताभिः ऊं सु ऊतिऽभिः अ-
श्विना आ गतं ॥ १३ ॥ याभिः महां अतिथिऽग्वं कशः ऽजुवं दि-
वः ऽदासं गंवरऽहत्ये आवतं याभिः पूः ऽभिद्ये चसदस्युं आवतं
ताभिः ऊं सु ऊतिऽभिः अश्विना आ गतं ॥ १४ ॥ याभिः वम्रं
विऽपिपानं उपऽस्तुतं कलिं याभिः वित्तऽजानिं दुवस्यथः या-
भिः विऽअथं उत पृथिं आवतं ताभिः ऊं सु ऊतिऽभिः अश्वि-
ना आ गतं ॥ १५ ॥ ३५ ॥ याभिः नरा गयवे याभिः अचये याभिः
पुग मनवे गातुं देपयुः याभिः गारीः आर्जतं स्यूमं ऽरश्मये ता-
भिः ऊं सु ऊतिऽभिः अश्विना आ गतं ॥ १६ ॥ याभिः पठवा
नरास्य मज्मना अग्निः न अदीदेत् चितः दुहः अज्मन् आ
याभिः गयोतं अचयः महाऽधने ताभिः ऊं सु ऊतिऽभिः अ-
श्विना आ गतं ॥ १७ ॥ याभिः अंगिरः मनसा निऽरण्यथः अयं
गच्छथः विऽवो गोऽअणमः याभिः मनु शूरं दुपा संऽआवतं
ताभिः ऊं सु ऊतिऽभिः अश्विना आ गतं ॥ १८ ॥ याभिः पत्नीः
विऽमदाय मिऽमहयुः आ ध वा याभिः अरुणीः अजिघातं या-

भिः सुऽदासे ऊहयुः सुऽदेव्यं ताभिः ऊं सु ऊतिऽभिः अश्विना
 आ गतं ॥ १९ ॥ याभिः शंऽताती० भवथः ददाशुषे भुज्युं याभिः
 अवथः याभिः अग्निऽगुं ओम्याऽवतीं सुऽभरां वृत्तऽस्तुभं ता-
 भिः ऊं सु ऊतिऽभिः अश्विना आ गतं ॥ २० ॥ ३६ ॥ याभिः कृ-
 शानुं असने दुवस्यथः जवे याभिः यूतः अवतं आवतं मधु प्रियं
 भरथः यत् सरदऽभ्यः ताभिः ऊं सु ऊतिऽभिः अश्विना आ
 गतं ॥ २१ ॥ याभिः नरं गोषुऽयुधं नृऽसह्ये शेवस्य साता तनयस्य
 जिवथः याभिः रथान् अवथः याभिः अवतः ताभिः ऊं सु ऊ-
 तिऽभिः अश्विना आ गतं ॥ २२ ॥ याभिः कुत्सं अर्जुनेयं शत-
 ऽक्रतू० प्रतुवीतिं प्र च दभीतिं आवतं याभिः ध्वसंतिं पुरुऽसंतिं
 आवतं ताभिः ऊं सु ऊतिऽभिः अश्विना आ गतं ॥ २३ ॥ अप्र-
 स्वतीं अश्विना वाचं अस्मे कृतं नः दसा वृषणा मनीषां अद्युत्ये
 अवसे नि ह्ये वा वृधे च नः भवतं वाजऽसातौ ॥ २४ ॥ द्युऽभिः
 अक्तुऽभिः परि पातं अस्मान् अरिष्टेभिः अश्विना सौभगेभिः
 तत् नः मित्रः वरुणः ममहंतां अदितिः सिंधुः पृथिवी उत
 द्यौः ॥ २५ ॥ ३७ ॥ ७ ॥

॥ ११३ ॥ इदं श्रेष्ठं ज्योतिषां ज्योतिः आ अगात् चित्रः प्रऽके-
 तः अजनिष्ट विऽभ्वा यथा प्रऽसूता सवितुः सवाय एव रात्री
 उषसे योनिं अरैक् ॥ १ ॥ रुशत्ऽवत्सा रुशती श्वेत्या आ अगात्
 अरैक् ऊं कृष्णा सदनानि अस्याः समानऽवधू० अमृते अनू-
 ची द्यावा वर्णं चरतः आऽमिनाने० ॥ २ ॥ समानः अद्यां स्व-
 सीः अनंतः तं अन्याऽअन्या चरतः देवऽशिष्टे० न मेपेते न
 तस्यतुः सुऽमेके० नक्तोपसा सऽमनसा विऽरूपे० ॥ ३ ॥ भा-

महे ॥ ४ ॥ दिवः वराहं अरुषं कपर्दिनं त्वेषं रूपं नमसा निहृ-
 यामहे हस्तैर्विभक्तं भेषजा वार्यीणि शर्मं वर्मं छर्दिः अस्मभ्यं
 यंमत् ॥ ५ ॥ ५ ॥ इदं पित्रे मरुतां उच्यते वचः स्वादोः स्वादीयः
 नृदामं वर्धनं रास्व च नः अमृतं मर्तुः भोजनं तमने तोकाय तन-
 नाय मूक्त ॥ ६ ॥ मा नः महान्तं उत मा नः अर्भकं मा नः उक्षान्तं
 उत मा नः उल्लितं मा नः वधीः पितरं मा उत मातरं मा नः
 मिमाः तनः रुद्र रिरिषः ॥ ७ ॥ मा नः तोकेतनये मा नः आयो
 मा नः गोतं मा नः अशेषु रिरिषः वीरान् मा नः रुद्र भामितः
 वधीः एविर्मातः सर्वं इतन्ना हवामहे ॥ ८ ॥ उप ते स्तोमान् पशु-
 तान् इतं सा अक्षरं रास्व पितः मरुतां सुम्नं अस्मे भद्रा हि ते
 सुम्नमतिः सुम्नया इतमा अयं ययं अवः इत ते वृणीमहे ॥ ९ ॥
 इत ते रीतं रीतं इत पुण्यं रीतं रीतं वीरं सुम्नं अस्मे ते अस्तु
 सुम्नं रीतं रीतं च सुहि देव अथ च नः शर्मं यच्छ हिऽव-
 ते ॥ १० ॥ इतं नाम नामः अस्मि अवमार्चः नृणां तु नः हवै रुद्रः
 इतं नाम नामः मित्रः वरुणः समस्तान् अर्दितिः सिंधुः पृथिवी
 इतं नाम नामः

अ० १. अ० ८. व० ९.] ॥ ९९ ॥ [म० १. अ० १७. सू० ११६.]

मध्या कर्तोः विऽतंतं सं जभार यदा इत् अयुक्त हरितः सध-
 ऽस्थात् आत् रात्री वासः तनुते सिमस्मै ॥४॥ तत् मित्रस्य वरु-
 णस्य अभिऽचक्षे सूर्यः रूपं कृणुते द्योः उपऽस्थे अनंतं अन्यत्
 रुशत् अस्य पाजः कृष्णं अन्यत् हरितः सं भरन्ति ॥५॥ अद्य देवाः
 उत्ऽईता सूर्यस्य निः अंहसः पिपृत निः अवद्यात् तत् नः मित्रः
 वरुणः समहन्तां अदितिः सिंधुः पृथिवी उत्त द्यौः ॥६॥ ७॥ १६॥

॥११६॥ नासत्याभ्यां बर्हिःऽइव प्र वृजे स्तोमान् इयमि
 अभियाऽइव वातः यौ अभैगाय विऽमदाय जायां सेनाऽजुवा
 निऽऊहतुः रथेन ॥१॥ वीऽकुपत्सऽभिः आऽप्सुहेमऽभिः वा देवा-
 नां वा जूतिऽभिः शशदाना तत् रासभः नासत्या सहस्रं आजा
 यमस्य प्रऽधने जिगाय ॥२॥ तुर्यः ह भुज्युं अश्विना उत्ऽमेघे रयिं
 न कः चित् मसृऽवान् अव अहाः तं ऊह्युः नौभिः आत्मन्ऽव-
 तीभिः अंतरिक्षप्रुतऽभिः अपऽउदकाभिः ॥३॥ तिस्रः क्षपः त्रिः
 अहा अतिव्रजत्ऽभिः नासत्या भुज्युं ऊह्युः पतंगैः समुद्रस्य
 धन्वन् आर्द्रस्य पारे त्रिऽभिः रथैः शतपत्ऽभिः षट्ऽअश्वैः ॥४॥
 अनारंभणे तत् अवीरयेयां अनास्याने अयभणे समुद्रे यत् अ-
 श्विनौ ऊह्युः भुज्युं अस्तं शतऽअरिचां नावं आतस्विऽचामं
 ॥५॥ ६॥ यं अश्विना ददयुः श्वेतं अश्वं अघऽअश्वाय शशत् इत्
 स्वस्ति तत् वां दावं महि कीर्तेन्यं भूत् पैदः वाजी सदं इत् हयः
 अर्यः ॥६॥ युवं नरा स्तुवते पज्जियाय कक्षीवन्ते अरदतं पुऽधिं
 कारोतरात् शफात् अश्वस्य वृष्णः शतं कुंभान् असिंचतं नुरा-
 याः ॥७॥ हिमेन अग्निं प्रंसं अवारयेयां पितुऽमती ऊजं अन्म
 अधत्तं अवीमं अविं अश्विना अवऽनीतं उत् नित्युः सर्वऽगरं

स्वस्ति ॥ ८ ॥ परा अवतं नासत्या अनुदेयां उच्चाऽवुधं चक्रयुः
जिसऽवारं क्षरन् आपः न पायनाय राये सहस्राय तृथेते गोत-
मस्य ॥ ९ ॥ जुजुर्षः नासत्या उत वविं प्र अमुंचतं द्रापिंऽइव
च्यवानात् प्र अतिरतं जहितस्य आयुः दसा आत् इत् पतिं अ-
कृणुतं कनीनां ॥ १० ॥ १॥ तत् वां नरा शंस्यं राध्यं च अभिष्टिऽमत्
नासत्या वरुथं यत् विद्वांसा निधिंऽइव अपंऽगूळ्हं उत दर्शतात्
ऊपथुः वंदनाय ॥ ११ ॥ तत् वां नरा सनये दंसः उग्रं आविः कृ-
णोमि तन्यतुः न वृष्टिं दध्यङ् ह यत् मधु आयवर्णः वां अश्वस्य
शीर्णा प्र यत् ई उवाच ॥ १२ ॥ अजोहवीत् नासत्या करा वां महे
यामन् पुरुऽभुजा पुरंऽधिः श्रुतं तत् शासुःऽइव वधिऽमत्याः
हिरण्यऽहस्तं अश्विनौ अदत्तं ॥ १३ ॥ ओत्तः वृकस्य वर्तिकां अ-
भीकै युवं नरा नासत्या अमुमुक्तं उतो कविं पुरुऽभुजा युवं ह
कृपमाणं अकृणुतं विऽचक्षे ॥ १४ ॥ चरित्रं हि वेऽइव अच्छेदि
पणं आजा खेलस्य परिऽतकम्यायां सद्यः जंघां आयसीं विशप-
लायै धने हि ते सतवे प्रति अधत्तं ॥ १५ ॥ १० ॥ शतं मेषान् वृक्ये
चक्षुदानं ऋजऽअश्वं तं पिता अंधं चकार तस्मै अक्षी नासत्या
विऽचक्षे आ अधत्तं दसा भिषजौ अनवन् ॥ १६ ॥ आ वां रथं
दुहिता सूर्यस्य कार्पस्यऽइव अतिष्ठत् अर्वता जयंती विश्वे देवाः
अनु अमन्यन्त हतऽभिः सं ऊं श्रिया नासत्या सचेये ॥ १७ ॥ यत्
अयातं दिवःऽदासाय वर्तिः भरत्ऽवाजाय अश्विना हयंता
रेवत् उवाह सचनः रथः वां वृषभः च शिंशुमारः च युक्ता ॥ १८ ॥
रयिं सुऽक्षत्रं सुऽअपत्यं आयुः सुऽवीर्यं नासत्या वहता आ जहा-
वीं सऽमनसा उप वाजैः त्रिः अहः भागं दधतीं अयातं ॥ १९ ॥
परिऽविष्टं जाहुषं विश्वतः सीं सुऽगेभिः नक्तं ऊहयुः रजःऽभिः

अ० १. अ० ८. व० १४.] ॥ १०१ ॥ [म० १. अ० १७. सू० ११७.

विऽभिन्दुना नासत्या रथेन वि पर्वतान् अजरयू' अयातं
॥ २० ॥ ११ ॥ एकस्याः वस्तोः आवतं रणाय वशं अश्विना सनये
सहस्रा निः अहतं दुच्छुनाः इन्द्रं वता पृथुऽश्रवसः वृषणौ अ-
रांतीः ॥ २१ ॥ शरस्य चित् आर्चत्कस्य अवतात् आ नीचात्
उच्चा चक्रथुः पातवे वाः शयवे चित् नासत्या शचीभिः जसुरये
स्तयं पिथथुः गां ॥ २२ ॥ अवस्यते स्तुवते कृष्ण्याय ऋजुऽयते
नासत्या शचीभिः पशुं न नष्टं इव दर्शनाय विष्णाप्वं ददथुः
विश्वकाय ॥ २३ ॥ दर्श रात्रीः अश्विनेन नव द्यून् अवऽनङ्गं श्र-
थितं अपऽसु अंतः विऽप्रुतं रेभं उदनिं प्रऽवृक्तं उत् नित्यथुः
सोमं इव सुवेण ॥ २४ ॥ प्र वां दंसांसि अश्विनौ अवोचं अस्य
पतिः स्यां सुऽगवः सुऽवीरः उत् पश्यन् अश्रुवन् दीर्घ आयुः
अस्तं इव इत् जरिमाणं जगम्यां ॥ २५ ॥ १२ ॥

॥ ११७ ॥ मध्वः सोमस्य अश्विना मदाय प्रत्नः होता आ वि-
वास्ते वां वर्हिष्मती रातिः विऽश्रिता गीः इषा यातं नासत्या
उप वाजैः ॥ १ ॥ यः वां अश्विना मनसः जवीयान् रथः सु-
ऽअश्वः विशः आऽजिगाति येन गच्छथः सुऽकृतः दुरोणं तेन
नरा वर्तिः अस्मभ्यं यातं ॥ २ ॥ ऋषिं नरौ अंहसः पांचऽजन्यं
ऋवीसात् अत्रिं मुच्यथः गुणेन मिनता दस्योः अश्विनस्य मा-
याः अनुऽपूर्वं वृषणा चोदयता ॥ ३ ॥ अश्वं न गूळ्हं अश्विना
दुऽएवैः ऋषिं नरा वृषणारेभं अपऽसु सं तं रिणीथः विऽप्रुतं
दंसऽभिः न वां जूर्यति पृथ्या कृतानि ॥ ४ ॥ सुसुप्वांसं न निः-
ऽऋतेः उपऽस्थे सूर्यं न दस्त्रा तमसि क्षियंतं शुभे रुक्मं न दर्शतं
निऽखातं उत् ऊपथुः अश्विना वंदनाय ॥ ५ ॥ १३ ॥ तत् वां नरा

स्वस्ति ॥ ८ ॥ परा अवतं नासत्या अनुदेया उच्चाऽवुधं चक्रयुः
जिह्वाऽवारं क्षरन् आपः न पायनाय राये सहसाय तृप्यते गोत-
मस्य ॥ ९ ॥ जुजुरुषः नासत्या उत वविं प्र अमुंचतं द्रापिंऽइव
च्यवानात् प्र अतिरतं जहितस्य आयुः दसा आत् इत् पतिं अ-
कृणुतं कनीनां ॥ १० ॥ १॥ तत् वां नरा शंस्यं राध्यं च अभिष्टिऽमत
नासत्या वरूथं यत् विद्वांसा निधिंऽइव अपंऽगूळ्हं उत दर्शतात्
ऊपयुः वंदनाय ॥ ११ ॥ तत् वां नरा सनये दंसः उग्रं आविः कृ-
णोमि तन्यतुः न वृष्टिं दध्यङ् ह यत् मधु आयव्वणः वां अश्वस्य
शीर्ष्णा प्र यत् ई उवाच ॥ १२ ॥ अजोहवीत् नासत्या करा वां महे
यामन् पुरुऽभुजा पुरंऽधिः श्रुतं तत् शासुःऽइव वधिऽमत्याः
हिरण्यऽहस्तं अश्विनौ अदत्तं ॥ १३ ॥ ओत्तः वृकस्य वर्तिकां अ-
भीकै युवं नरा नासत्या अमुमुक्तं उतो कविं पुरुऽभुजा युवं ह
कृपमाणं अकृणुतं विऽचक्षे ॥ १४ ॥ चरिचं हि वेःऽइव अच्छेदि
पणं आजा खेलस्य परिऽतकम्यायां सद्यः जंघां आयसीं विशप-
लायै धने हिते सतवे प्रति अधत्तं ॥ १५ ॥ १० ॥ शतं मेषान् वृक्ये
चक्षदानं ऋजऽअश्वं तं पिता अंधं चकार तस्मै अक्षी नासत्या
विऽचक्षे आ अधत्तं दसा भिषजौ अनवन् ॥ १६ ॥ आ वां रयं
दुहिता सूर्यस्य कार्प्यंऽइव अतिष्ठत् अर्वता जयंती विश्वे देवाः
अनु अमन्यन्त हत्ऽभिः सं ऊं श्रिया नासत्या सचेथे ॥ १७ ॥ यत्
अयातं दिवंऽदासाय वर्तिः भरत्ऽवाजाय अश्विना हयंता
रेवत् उवाह सचनः रयः वां वृषभः च शिंशुमारः च युक्ता ॥ १८ ॥
रयिं सुऽक्षत्रं सुऽअपत्यं आयुः सुऽवीर्यं नासत्या वहता आ जहा-
वीं सऽमनसा उप वाजैः विः अहः भागं दधतीं अयातं ॥ १९ ॥
परिऽविष्टं जाहुपं विश्वतः सीं सुऽगेभिः नक्तं ऊहयुः रजःऽभिः

अ० १. अ० ८. व० १६.] ॥ १०२ ॥ [म० १. अ० १७. मृ० ११७.]

शंस्यं पजिथेण कक्षीवता नासत्या परिऽज्मन् शफात् अश्वस्य
वाजिनः जनाय शतं कुभान् असिंचतं मधूनां ॥ ६ ॥ युवं नरा
स्तुवते कृष्णियाय विष्णाप्वं ददधुः विश्वकाय घोषाय चित् पि-
नृऽसदे दुरोणे पतिं जूर्येयै अश्विनौ अदत्तं ॥ ७ ॥ युवं श्यावाय
रुशती अदत्तं महः क्षोणस्य अश्विना कखाय प्रऽवाच्यं तत् वृ-
षणा कृतं वां यत् नासदाय श्वः अधिऽअधत्तं ॥ ८ ॥ पुरुवपी-
सि अश्विना दधाना नि पेदवै ऊहयुः आशुं अश्वं सहस्रऽसां
वाजिनं अप्रतिऽइतं अहिऽहनं श्वस्यं तरुवं ॥ ९ ॥ एतानि वां
श्वस्या सुऽदानू० ब्रह्म आंगूयं सदनं रोदस्योः यत् वां पजासः
अश्विना हवन्ते यातं इषा च विदुषे च वाजं ॥ १० ॥ १४ ॥ सूनोः
मानेन अश्विना गृणाना वाजं विप्राय भुरणा रदता अगस्त्ये
ब्रह्मणा ववृधाना सं विष्पलां नासत्या अरिणीतं ॥ ११ ॥ कुहं
यातां सुऽस्तुतिं काव्यस्य दिवः नपाता वृषणा श्युऽचा हिरण्य-
स्यऽइव कलशं निऽखातं उत् ऊपयुः दशमे अश्विना अहनं
॥ १२ ॥ युवं चवानं अश्विना जरतं पुनः युवानं चक्रयुः शचीभिः
युवोः रथं दुहिता सूर्यस्य सह श्रिया नासत्या अवृणीतं ॥ १३ ॥
युवं तुग्राय पूर्व्यभिः एवैः पुनःऽमन्यौ अभवतं युवाना युवं भुज्युं
पः निः समुद्रात् विऽभिः ऊहयुः ऋजेभिः अश्वैः ॥ १४ ॥
अश्विना तौग्यः वां प्रऽऊहः समुद्रं अव्यथिः
युषा यययुः सोनुं अद्रैः जातं वि-
॥ शतं मेघान् वृक्ये ममहानं तमः
आ अक्षी ऋजऽअश्वे अश्विनौ अ-

अ० १. अ० ८. व० १८.] ॥ १०३ ॥ [म० १. अ० १७. सू० ११८.

धत्तं ज्योतिः अंधाय चक्रयुः विऽचक्षे ॥ १७ ॥ श्रुतं अंधाय भरं
अह्वयत् सा वृकीः अश्विना वृषणा नरा इति जारः कनीनः
ऽइव चक्षुदानः ऋजऽअश्वः शतं एकं च मेषान् ॥ १८ ॥ मही वां
जतिः अश्विना मयऽभूः उत सामं धिषण्या सं रिणीयः अथ
युवां इत् अह्वयत् पुरंऽधिः आ अगच्छतं सीं वृषणौ अवः-
ऽभिः ॥ १९ ॥ अर्धेनुं दसा स्तयै विऽसक्तां अपिन्वतं शयवे अ-
श्विना गां युवं शचीभिः विऽमदाय जायां नि ऊह्युः पुरुऽमि-
त्रस्य योषां ॥ २० ॥ १६ ॥ यवं वृकेण अश्विना वपता इषं दुहतां
मनुषाय दसा अभि दस्युं वकुरेण धमता उरु ज्योतिः चक्रयुः
आर्याय ॥ २१ ॥ आघर्वणाय अश्विना दधीचे अश्वं शिरः प्रति
ऐरयतं सः वां मधुं प्र वोचत् ऋतऽयन् त्वाष्ट्रं यत् दसौ अपि-
ऽकक्ष्यं वां ॥ २२ ॥ सदा कवी सुऽमतिं आ चके वां विश्वाः धियः
अश्विना प्र अवतं मे अस्मे रयिं नासत्या वृहंतं अपत्यऽसाचं
श्रुत्यं ररायां ॥ २३ ॥ हिरण्यऽहस्तं अश्विना रराणा पुत्रं नरा
वध्निऽमत्याः अदत्तं चिधाहु श्यावं अश्विना विऽकस्तं उत जी-
वसे ऐरयतं सुऽदानू ॥ २४ ॥ एतानि वां अश्विना वीर्याणि प्र
पूर्याणि आयवः अवोचन् ब्रह्म कृण्वतः वृषणा युवऽभ्यां सु-
ऽवीरांसः विदयं आ वदेम ॥ २५ ॥ १७ ॥

॥ ११८ ॥ आ वां रयः अश्विना श्येनऽपत्वा सुऽमृच्छीकः
स्वऽवान् यातु अर्वाङ् यः मर्त्यस्य मनंसः जवीयान् त्रिऽवंधुरः
वृषणा वातंऽरंहाः ॥ १ ॥ त्रिऽवंधुरेण त्रिऽवृता रथेन त्रिऽच-
क्रेण सुऽवृता आ यातु अर्वाक् पिन्वतं गाः जिन्वतं अर्वतः नः
वर्धयतं अश्विना वीरं अस्मे ॥ २ ॥ प्रवत्ऽयामना सुऽवृता रथेन

दसौ इमं शृणुतं श्लोकं अद्वैतं किं अंगं वां प्रति अवर्ति गमिष्य
 आहुः विप्रासः अश्विना पुराऽजाः ॥ ३ ॥ आ वां श्येनासः अ-
 श्विना वहंतु रथे युक्तासः आश्वः पतंगाः ये अप्सतुरः दिव्या-
 सः न गृध्राः अभि प्रयः नासत्या वहन्ति ॥ ४ ॥ आ वां रथे युवतिः
 तिष्ठत् अत्र जुष्टी नरा दुहिता सूर्यस्य परि वां अश्वः वपुषः
 पतंगाः वयः वहंतु अरुषाः अभीके ॥ ५ ॥ १८ ॥ उत् वंदनं ऐरतं
 दंसनाभिः उत् रेभं दसा वृषणा शचीभिः निः तौग्यं पारययः
 समुद्रात् पुनः चवानं चक्रयुः युवानं ॥ ६ ॥ युवं अत्रये अवन्नी-
 ताय तप्तं ऊर्जं ओमानं अश्विनौ अधत्तं युवं कण्वाय अपिऽरि-
 प्राय चक्षुः प्रति अधत्तं सुऽस्तुतिं जुजुषाणा ॥ ७ ॥ युवं धेनुं श्यवे
 नाधिताय अपिन्वतं अश्विना पूर्याय अमुचतं वर्तिकां अंहसः
 निः प्रति जंघां विशपलायाः अधत्तं ॥ ८ ॥ युवं श्वेतं पेदवे इन्द्र-
 ऽजुतं अहिऽहनं अश्विना अदत्तं अश्वं जोहूवं अर्यः अभिऽभूतिं
 उग्रं सहस्रऽसां वृषणं वीरुऽअंगं ॥ ९ ॥ ता वां नरा सु अवसे
 सुऽजातां हवामहे अश्विना नाधमानाः आ नः उप वसुऽमता
 रथेन गिरः जुषाणा सुविताय यातं ॥ १० ॥ आ श्येनस्य जवसा
 नूतनेन अस्मे यातं नासत्या सऽजोषाः हवे हि वां अश्विना रा-
 तऽहव्यः शश्वत्ऽतमायाः उषसः विऽउष्टौ ॥ ११ ॥ १९ ॥

११९ ॥ आ वां रथे पुरुऽमायं मनऽजुवं जीरऽअश्वं यज्ञियं
 हवे सहस्रऽकेतुं वनिनं शततऽवसुं श्रुष्टीऽवानं वरि-
 ष्मि प्रयः ॥ १ ॥ ऊर्ध्वा धीतिः प्रति अस्य प्रऽयामनि
 मन् सं अयन्ते आ दिशः स्वदामि घर्मं प्रति यन्ति
 ऊर्जानीं रथे अश्विना अरुहत् ॥ २ ॥ सं यत् मिथः

घायाः पर्यः उ॒सियायाः ॥ ५ ॥ २४ ॥ अ॒र्धं प्र॒ जज्ञे॒ त॒रणिः॑ म॒म॒तु
 प्र॒रोचि॑ अ॒स्याः उ॒षसः॑ न॒ सूरः॑ इ॒दं येभिः॑ आ॒ष्टं स्व॑ऽइ॒दं ह॒व्यैः सु॒-
 वेण॑ सि॒चन् ज॒रणा॑ अ॒भि धाम॑ ॥ ६ ॥ सु॒ऽइ॒ध्मा यत् व॒न॑ ऽधि॒तिः
 अ॒प॒स्यात् सूरः॑ अ॒ध्वरे॑ परि॒ रोध॑ना गोः यत् ह॒ प्र॒भासि॑ कृ॒त्यान्
 अनु॑ द्यून् अ॒न॒र्वि॒शे प॒शुऽइ॒षे तुराय॑ ॥ ७ ॥ अ॒ष्टा म॒हः दि॒वः आ॒दः
 ह॒री इ॒ह द्यु॒म्नऽसहं॑ अ॒भि यो॒धानः॑ उ॒त्सं ह॒रिं यत् ते॒ मंदि॑नं धु॒क्षन्
 वृ॒धे गो॑ ऽर॒भसं॑ अ॒द्रि॒भिः वा॒ताप्यं॑ ॥ ८ ॥ त्वं आ॒य॒सं प्र॒ति वर्त॑यः
 गोः दि॒वः अ॒श्मानं॑ उ॒प॒ऽनीतं॑ अ॒भ्वां कु॒त्साय॑ यत्र॒ पुरु॑ऽहूत॒ व॒-
 न्वन् शु॒ष्णं अ॒न॒तैः परि॑ऽयासि॒ वृ॒धैः ॥ ९ ॥ पु॒रा यत् सूरः॑ त॒मसः॑
 अ॒पि॑ऽइ॒ते तं अ॒द्रि॒वः फ॒लि॒ऽगं हे॒तिं अ॒स्य शु॒ष्णस्य॑ चि॒त् परि॑-
 ऽहि॒तं यत् ओजः॑ दि॒वः परि॑ सु॒ऽय॒धितं॑ तत् आ॒ अ॒दः० ॥ १० ॥ २५ ॥
 अनु॑ त्वा म॒ही पा॒जसी॑ अ॒च॒क्रे द्या॒वा॒क्षामा॑ म॒द॒तां इ॒दं क॒र्मन्
 त्वं वृ॒त्रं आ॑ऽश॒यानं॑ सि॒रासु॑ म॒हः व॒ज्रेण॑ सि॒स्वपः॑ व॒राहुं॑ ॥ ११ ॥
 त्वं इ॒दं न॒र्यैः यान् अ॒वः नृ॒न् तिष्ठ॑ वा॒तस्य॑ सु॒ऽयुजः॑ व॒हिष्ठा॑न् यं
 ते का॒व्यः उ॒शना॑ मंदि॒नं दा॒त् वृ॒त्रऽह॑नं पा॒र्यं त॒त॒क्ष॒ वज्रं॑ ॥ १२ ॥
 त्वं सूरः॑ ह॒रितः॑ र॒म॒यः नृ॒न् भ॒रत् च॒क्रं ए॒त॒शः न॒ अ॒यं इ॒दं प्र॑ऽअ॒स्य
 पा॒रं न॒व॒तिं ना॒व्यानां॑ अ॒पि क॒र्त॒ अ॒व॒र्त॒यः अ॒य॒ज्यन् ॥ १३ ॥ त्वं नः॑
 अ॒स्याः इ॒दं दुः॑ऽह॒नायाः॑ पा॒हि व॒जि॒ऽवः दुः॑ऽइ॒तात् अ॒भीके॑ प्र
 नः वा॒जान् र॒थ्यः अ॒श्वऽवु॒ध्यान् इ॒षे यं॒धि अ॒व॒से सु॒नृता॑यै ॥ १४ ॥
 मा सा ते॒ अ॒स्मत् सु॑ऽम॒तिः वि॒द॒सत् वा॒जऽप्र॑महः सं इ॒षः प॒र॒त
 आ नः॑ भ॒ज म॒घऽव॑न् गो॒पु अ॒र्यः मं॒हि॒ष्ठाः ते स॒ध॒ऽमा॒रः ॥ १५ ॥
 ॥ १५ ॥ २६ ॥ ८ ॥ १ ॥

॥ १२२ ॥ प्र॒वः पा॒तं र॒घुऽम॒न्य॒वः अ॒र्धः ग॒तां

भ॒र॒ध्वं दि॒वः अ॒स्तो॒पि अ॒मुर॒स्य वी॒रैः इ॒षु॒ध्या ऽइ॒व म॒रुतः॑ रोद॒-
 स्योः॥१॥ प॒त्नी ऽइ॒व पू॒र्व ऽहू॒तिं व॒वृ॒ध॒ध्वै उ॒प॒सा॒न॒क्ता पु॒रु॒धा वि॒-
 दा॒ने स्त॒रीः न अ॒र्त्तं वि॒ ऽउ॒तं व॒सा॒ना सूर्य॑स्य श्रि॒या सु॒ऽदृशी॑
 हि॒र॒ण्यैः॥२॥ म॒म॒तु नः॑ प॒रि ऽज्मा व॒स॒हो म॒म॒तु वा॒तः अ॒पां
 वृष॑ण॒ ऽवा॒न् शि॒शी॒तं इ॒न्द्रा॒प॒र्व॒ता यु॒वं नः॑ तत् नः॑ वि॒श्वे व॒रि॒व॒-
 स्य॑न्तु दे॒वाः॥३॥ उ॒त त्या॒ मे य॒श॒सा श्वे॒त॒नायै॑ व्य॒न्ता पा॒न्ता औ॒-
 शि॒जः हु॒व॒ध्वै प्र वः॑ न॒पा॒न्तं अ॒पां कृ॒णु॒ध्वं प्र मा॒तरा॑ रा॒स्पि॒न॒स्य
 आ॒योः॥४॥ आ वः॑ रु॒व॒ण्यं औ॒शि॒जः हु॒व॒ध्वै घो॒षा ऽइ॒व शंसं॑
 अ॒र्जु॒न॒स्य न॒र्गे प्र वः॑ पू॒ष्णे दा॒वने॑ आ अ॒च्छं वो॒चे॒य व॒मु॒ऽता॒तिं
 अ॒ग्नेः॥५॥१॥ श्रु॒तं मे मि॒त्रा॒व॒रु॒णा ह॒वा इ॒मा उ॒त श्रु॒तं स॒दे॒ने
 वि॒श्वतः॑ सीं श्रो॒तु नः॑ श्रो॒तु ऽरा॒तिः सु॒ऽश्रो॒तुः सु॒ऽष्टो॒त्रा सि॒न्धुः
 अ॒त् ऽभिः॥६॥ स्तु॒पे सा वां व॒रु॒ण मि॒त्र रा॒तिः ग॒वां श॒ता पृ॒ष्टा॒-
 ऽयामे॒षु प॒जे श्रु॒त ऽर॒थे मि॒त्र ऽर॒थे द॒धा॒नाः स॒द्यः पु॒ष्टिं नि॒ऽरु॒-
 धा॒ना॒मः अ॒ग्म॒न्॥७॥ अ॒स्य स्तु॒पे म॒हि ऽम॒घ॒स्य रा॒धः स॒चा म॒-
 ने॒म न॒हुषः॑ मु॒ऽवी॒राः ज॒नः यः प॒जे॒भ्यः वा॒जि॒नीं ऽवा॒न् अ॒थ॒-
 ऽव॒तः र॒यि॒नः म॒र्त्य मृ॒रिः॥८॥ ज॒नः यः मि॒त्रा॒व॒रु॒णा अ॒भिऽध्रु॒क्
 अ॒पः न वां मृ॒नो॒ति अ॒द॒ण॒या ऽध्रु॒क् स्व॒यं सः य॒द॒मं हृ॒द॒ये नि॒ध॒ते
 अ॒पं य॒त इ॒ हो॒वा॒भिः ज॒तु ऽवा॑॥९॥ सः प्रा॒ध॒तः न॒हुषः॑ दं॒ऽमु॒-
 न॒तः श॒र्धः ऽत॒रः नृ॒गं गृ॒ते ऽथ॒वाः वि॒मृ॒ष्ट ऽरा॒तिः या॒ति वा॒ज॒-
 वि॒श्यां॒ पृ॒त ऽमु॒ म॒दे॒ उ॒त शृ॒तः॥१०॥०॥ अ॒र्धं ग॒म॒न्तं न॒हु॒-
 मृ॒गः य॒त रा॒जा॒नः अ॒मृ॒त॒स्य म॒न्दाः नृ॒भः ऽजु॒वः य॒त नि॒-
 धः प्र ऽग॒म॒ये म॒हि॒ना र॒थे ऽव॒ते॥११॥ ग॒तं श॒र्धं धा॒म
 ऽति॒ अ॒वो॒च॒न् द॒नं ऽत॒य॒स्य न॒र्गे दृ॒ष्टानि॑ येषु व॒मु॒-
 ऽर॒न् वि॒श्वे मृ॒त्युं प्र ऽमृ॒त्युं वा॒जं॥१२॥ म॒न्दा॒म॒दे द॒नं॒-

ऽतयस्य धामेः द्विः यत् पंच विभ्रतः यन्ति अन्ना किं
 इष्टऽरश्मिः एते इङ्गानासः तरुषः चाजते नृन् ॥ १३ ॥
 ऽकर्णे मणिऽग्रीवं अर्णेः तत् नः विश्वे वरिवस्यन्तु दे
 गिरः सद्यः आ जग्मुषीः आ उसाः चाकन्तु उभयेषु अस
 चत्वारः सा मग्गर्गारस्य शिष्वः त्रयः राज्ञः आर्यवसस्य
 रथः वा मित्रावरुणा दीर्घऽअप्साः स्यूमऽगभस्तिः सूर
 द्यौत् ॥ १५ ॥ ३ ॥

॥ १२३ ॥ पृथुः रथः दक्षिणायाः अयोजि आ एनं देवास
 मृतांसः अस्युः कृष्णात् उत् अस्यात् अर्या विऽहायाः चि
 त्सन्ती मानुषाय क्षयाय ॥ १ ॥ पूर्वा विश्वस्मात् भुवनात् अ
 जयन्ती वाजं बृहती सनुची उच्चा वि अख्यत् युवतिः पुनः
 आ उषाः अगन् प्रथमा पूर्वऽहंतौ ॥ २ ॥ यत् अद्य भागं विऽ
 जांसि नृऽभ्यः उषः देवि मर्त्यऽचा सुऽजाते देवः नः अत्र सवि
 दमूनाः अनांगसः वोचति सूर्याय ॥ ३ ॥ गृहंऽगृहं अहना या
 अच्छं दिवेऽदिवे अधि नाम दधाना सिसासन्ती द्यौतना शश्व
 आ अगात् अयंऽअयं इत् भजते वसूनां ॥ ४ ॥ भगस्य स्वस
 वरुणस्य जामिः उषः सूनृते प्रथमा जरस्व पश्चा सः दुध्याः यः
 अघस्य धाता जयेम तं दक्षिणया रथेन ॥ ५ ॥ ४ ॥ उत् ईरतां सूनृ
 ताः उत् पुरंऽधीः उत् अग्रयः शुश्रुचानासः अस्युः स्याहा वसूनि
 तमसा अपऽगूळ्हा आविः कृण्वन्ति उषसः विऽभातीः ॥ ६ ॥ अप
 प्रन्यत् एति अभि अन्यत् एति विषुऽरूपे० अहनी सं चरेते
 रिऽक्षितौः तमः अन्या गुहा अकः अद्यौत् उषाः शोश्रुचता
 येन ॥ ७ ॥ सऽदशीः अद्य सऽदशीः इत् जुं श्वः दीर्घ सचन्ते वरु-

भ॒र॒त्नं दि॒वः अ॒स्तो॒पि अ॒सुर॒स्य वी॒रैः इ॒षु॒ध्या ऽ इ॒व म॒रुतः॑ रोद॒-
 स्योः॥१॥ पत्नी॑ ऽ इ॒व पू॒र्व ऽ हू॒तिं व॒वृ॒ध॒धै उ॒पसा॒नक्ता पु॒रु॒धा वि॒-
 दा॒ने स्त॒रीः न अ॒र्त्कं वि॒ ऽ उ॒तं वसा॒ना सू॒र्यस्य॑ श्रि॒या सु॒ऽ दृ॒शी
 हि॒र॒ण्यैः॥२॥ म॒म॒तु नः॑ परि॒ऽ ज्मा व॒स॒र्हा म॒म॒तु वा॒तः अ॒पां
 वृ॒ष॒ण॒ऽ वान् शि॒शी॒तं इ॒न्द्रा॒प॒र्व॒ता यु॒वं नः॑ तत् नः॑ वि॒श्वे व॒रि॒व॒-
 स्य॑तु दे॒वाः॥३॥ उ॒त त्या मे॑ य॒शसा॑ श्वे॒त॒नायि॑ व्य॒न्ता पा॒न्ता औ॒-
 गि॒जः हु॒व॒धै प्र वः॑ न॒पातं॑ अ॒पां कृ॒णु॒ध्वं प्र मा॒तरा॑ रा॒स्पि॒नस्य॑
 जा॒योः॥४॥ आ वः॑ रु॒व॒ण्यं औ॒गि॒जः हु॒व॒धै घो॒षा ऽ इ॒व शंसि॑
 न॒ते॒न॒स्य न॑गे प्र वः॑ पू॒ष्णे दा॒वने॑ आ अ॒च्छ वो॒चे॒य व॒सु॒ऽ ता॒ति
 न॒गेः॥५॥ १॥ श्रु॒तं मे मि॒त्रा॒व॒रु॒णा ह॒वा इ॒मा उ॒त श्रु॒तं स॒दे॒ने
 ति॒यातः॑ मीं श्रो॒तुं नः॑ श्रो॒तुं ऽ रा॒तिः सु॒ऽ श्रो॒तुः सु॒ऽ द्यो॒त्रा सि॒धुः
 ग॒तः॑ निः॥६॥ स्तु॒पे मा वां व॒रु॒णा मि॒त्र रा॒तिः ग॒वां श॒ता पृ॒था॒-
 ऽ यो म॒पु प॒जे श्रु॒त ऽ र॒थे प्रि॒य ऽ र॒थे द॒धा॒नाः स॒द्यः पु॒ष्टिं नि॒ऽ रु॒-
 ष॒ता॒माः आ॒म॒न॥७॥ अ॒स्य स्तु॒पे म॒हि॒ऽ म॒घस्य॑ रा॒धः स॒चा म॒-
 ले॒य॒ म॒द॒यः सु॒ऽ वी॒गाः ज॒नः यः प॒जे॒भ्यः वा॒जि॒नी॒ऽ वान् अ॒श्व॒-
 ऽ य॒वाः वि॒याः स॒द्यो मू॒रिः॥८॥ ज॒नः यः मि॒त्रा॒व॒रु॒णा अ॒भि॒ऽ ध्रु॒क्
 आ॒रा रा॒या सु॒नो॒ति अ॒द॒णा॒या ऽ ध्रु॒क् स्व॒यं मः॑ य॒त्तमं॑ हृ॒दये॑ नि ध॒त्ते
 ह॒व॒ये य॒त्तं दे॒वा जा॒निः जा॒त ऽ वा॒॥९॥ सः धा॒र्य॒तः न॒हु॒पः दं॒ऽ सु॒-
 ऽ य॒वाः श॒शः॑ ऽ त॒राः न॒रां गृ॒ते॒ऽ य॒वाः वि॒मृ॒ष्टऽ रा॒तिः या॒ति वा॒ज॒-
 ऽ य॒वाः वि॒यातु॑ प॒त॒ऽ म॒ स॒दे॒ द॒त श्रु॒तः॥१०॥ २॥ अ॒र्धे ग॒म॒न्तं न॒हु॒-
 ऽ य॒त्तं धृ॒वाः श॒शः॑ रा॒जातः॑ अ॒मृ॒तस्य॑ सं॒द्राः न॒नुः ऽ ज॒वः॑ य॒त्त नि॒-
 ऽ य॒वाः रा॒याः प्र॒ऽ य॒व॒ये म॒हि॒ना र॒थे॒ऽ व॒त॥११॥ ग॒तं ग॒र्धे धा॒म
 ऽ य॒वाः सं॒द्राः द॒दि अ॒व॒ो॒च॒न द॒ग॒ऽ त॒य॒स्य न॑गे द॒ध्यानि॑ य॒प॒ य॒म॒-
 ऽ य॒वाः रा॒जातः॑ वि॒या सु॒नो॒ति प्र॒ऽ य॒व॒ये॒ वा॒त॥१२॥ सं॒द्रा म॒ते द॒ग॒-

ऽतयस्य धासेः द्विः यत् पंच विभ्रतः यन्ति अन्नां वि
 इष्टऽरश्मिः एते ईशानासः तरुषः जृजते नृन् ॥ १३ ॥
 ऽकर्णं मणिऽग्रीवं अर्णः तत् नः विश्वे वरिवस्यन्तु
 गिरः सद्यः आ जग्मुषीः आ उसाः चाकंतु उभयेषु अ
 चत्वारः मा मशर्शारस्य शिष्वः वयः राज्ञः आयवसस
 रथः वां मित्रावरुणा दीर्घऽअप्ताः स्यूमऽगभस्तिः सु
 द्यौत् ॥ १५ ॥ ३ ॥

॥ १२३ ॥ पृथुः रथः दक्षिणायाः अयोजि आ एनं देव
 मृतासः अस्थुः कृष्णात् उत् अस्थात् अर्या विऽहायाः
 त्संती मानुषाय क्षयाय ॥ १ ॥ पूर्वा विश्वस्मात् भुवनात् अ
 जयंती वाजं बृहती सनुची उच्चा वि अख्यत् युवतिः पुन
 आ उषाः अगन् प्रथमा पूर्वऽहूतौ ॥ २ ॥ यत् अद्य भागं वि
 जासि नृऽभ्यः उषः देवि मर्त्यऽचा सुऽजाते देवः नः अत्रं स
 दमूनाः अनागसः वोचति सूर्याय ॥ ३ ॥ गृहंऽगृहं अहना य
 अच्छं दिवेऽदिवे अधि नाम दधाना सिसासंती द्यौतना श
 आ अगात् अयंऽअयं इत् भजते वसूनां ॥ ४ ॥ भगस्य स्वर
 वरुणस्य जामिः उषः सूनृते प्रथमा जरस्व पश्चा सः दध्याः य
 अघस्य धाता जयेम तं दक्षिणाया रथेन ॥ ५ ॥ ४ ॥ उत् ईरतां सूनृ
 ताः उत् पुरंऽधीः उत् अग्रयः शुशुचानासः अस्थुः स्याहा वसूनि
 तमसा अपऽगूळ्हा आविः कृण्वन्ति उषसः विऽभातीः ॥ ६ ॥ अप
 अन्यत् एति अभि अन्यत् एति विषुऽरूपे० अहनी सं चरेते
 परिऽक्षितोः तमः अन्या गुहा अकः अद्यौत् उषाः शोशुचता
 रथेन ॥ ७ ॥ सऽदृशीः अद्य सऽदृशीः इत् जुं श्वः दीर्घं सचन्ते वरु-

णस्य धामं अनवद्याः त्रिंशतं योजनानि एकाऽएका क्रतुं पति-
यन्ति सद्यः ॥ ८ ॥ जानती अहः प्रथमस्य नाम शुक्रा कृणात् अ-
जनिष्ट श्रितीची चतस्र्य योषा न मिनाति धामं अहःऽअह-
निःऽकृतं आऽचरंती ॥ ९ ॥ कन्याऽइव तन्वा शाशदाना एषिदेवि
देवं इयक्षमाणं संऽस्मर्यमाना युवतिः पुरस्तात् आविः वक्ष्मां-
कृणुषे विऽभाती ॥ १० ॥ ५ ॥ सुऽसंकाशा मातृमृष्टाऽइव योषा
आविः तन्वं कृणुषे हृशे कं भद्रा त्वं उषः विऽतरं वि उच्छ न ता-
ते अन्याः उषसः नृशतं ॥ ११ ॥ अश्वऽवतीः गोऽमतीः विश्व-
ऽवाराः यतमानाः रश्मिऽभिः सूर्यस्य परा च यन्ति पुनः आ-
यन्ति भद्रा नैमं वहमानाः उषसः ॥ १२ ॥ चतस्र्य रश्मिं अ-
नुऽयच्छमाना भद्रंऽभद्रं क्रतुं अस्मासु धेहि उषः नः अद्य सुऽहव-
वि उच्छ अस्मासु रायः मघवत्ऽसु च स्युः ॥ १३ ॥ ६ ॥

॥ १२४ ॥ उषाः उच्छंती संऽइधाने अग्नौ उत्ऽयन् सूर्यः उर्वि-
या ज्योतिः अश्रेत् देवः नः अत्र सविता नु अर्धं प्र असावी-
द्विऽपत् प्र चतुऽपत् इत्यै ॥ १ ॥ अमिनती दैव्यानि व्रतानि
ऽमिनती मनुष्या युगानि इयुषीणां उपमा शश्वतीनां आ-
यतीनां प्रथमा उषाः वि अद्यौत् ॥ २ ॥ एषा दिवः दुहिता प्रति-
अदशि ज्योतिः वसाना समना पुरस्तात् चतस्र्य पंचा अनु एति
धु प्रजानतीऽइव न दिशः मिनाति ॥ ३ ॥ उपो अदग्निं शंभु-
वक्षः नोधाऽइव आविः अकृत प्रियारिण अदऽमत न-
वि बोधयंती शश्वत्ऽतमा आ अगात् पुनः आऽइयुषीणां
अर्धे रजसः अश्वस्य गवां जनिवी अकृत प्र क्रतुं वि अ-
रं वरीयः आ उभा पृणंती पित्रोः उपऽस्या ॥ ४ ॥

॥ १२७ ॥ अग्निं होतारं मन्ये दास्वतं वसुं सूनुं सहसः जात-
 ऽवैदसं विप्रं न जातऽवैदसं यः ऊर्ध्वया सुऽअध्वरः देवः देवाच्या
 कृपा घृतस्य विऽभ्राष्टिं अनु वष्टि शोचिषा आऽजुहानस्य
 सर्पिषः ॥ १ ॥ यजिष्ठं त्वा यजमानाः हुवेम ज्येष्ठं अंगिरसां विप्र
 मन्मऽभिः विप्रैभिः शुक्र मन्मऽभिः परिज्मानंऽइव द्यां होतारं
 चर्षणीनां शोचिःऽकेशं वृषणं यं इमाः विशः प्र अवंतु जूतये
 विशः ॥ २ ॥ सः हि पुरु चित् ओजसा विरुक्ता दीद्यानः भवति
 द्रुहंऽतरः परशुः न द्रुहंऽतरः वीळु चित् यस्य संऽकृतौ श्रुवत्
 वनाऽइव यत्स्थिरं निऽसहमानः यमते न अयते धन्वऽसहान
 अयते ॥ ३ ॥ द्रुह्या चित् अस्मै अनु दुः यथा विदे ते जिष्ठाभिः अ-
 रणिऽभिः दाष्टि अवसे अग्रये दाष्टि अवसे प्र यः पुरुणि गार्हते
 तक्षत् वनाऽइव शोचिषा स्थिरा चित् अन्ना नि रिणाति ओ-
 जसा नि स्थिराणि चित् ओजसा ॥ ४ ॥ तं अस्य पृक्षं उपरासु
 धीमहि नक्तं यः सुदर्शऽतरः दिवाऽतरात् अप्रऽआयुषे दिवा-
 ऽतरात् आत् अस्य आयुः यभणऽवत् वीळु शर्म न सूनवे भक्तं
 अभक्तं अवः व्यंतः अजराः अग्रयः व्यंतः अजराः ॥ ५ ॥ १२ ॥ सः
 हि शर्धः न मारुतं तुविऽस्वनिः अप्रस्वतीषु उर्वरासु इष्टनिः
 आर्तनासु इष्टनिः आर्दत् हव्यानि आऽददिः यज्ञस्य केतुः अर्ह-
 णा अर्ध स्म अस्य हर्षतः हर्षीवतः विश्वे जुषंत पंथां नरः शुभेन
 पंथां ॥ ६ ॥ द्विता यत् ई कीस्तासः अभिऽद्यवः नमस्यंतः उपऽवो-
 चंत भृगवः मघंतः दाशा भृगवः अग्निः ईशे वसूनां शुचिः यः
 धृणिः एषां प्रियान् अपिऽधीन् वनिपीष्ट मेधिरः आ वनिपीष्ट
 मेधिरः ॥ ७ ॥ विश्वासां त्वा विशां पतिं हवामहे सर्वासां समानं
 ऽऽपतिं भुजे सत्यऽगिर्वाहसं भुजे अतिपिं मानुषाणां पितुः न

यस्य आसया अमी च विश्वे अमृतासः आ वयः हव्या देवेषु आ
वयः ॥८॥ त्वं अग्ने सहसा सहन्तमः शुष्मिन्तमः जायसे देव-
ऽतातये रयिः न देवऽतातये शुष्मिन्तमः हि ते मदः द्युमिन्-
ऽतमः उत क्रतुः अध स्म ते परि चरन्ति अजर श्रुष्टीऽवानः न
अजर ॥९॥ प्र वः महे सहसा सहस्वते उपःऽवुधे पशुऽसे न अग्नये
स्तोमः बभूतु अग्नये प्रति यत् इ हविष्मान् विश्वासु द्यासु जोगुवे
अग्रे रेभः न जरते ऋषूणां जूणिः होता ऋषूणां ॥१०॥ सः नः ने-
दिष्टं दहशानः आ भर अग्ने देवेभिः सऽचनाः सुऽचेतुना महः
रायः सुऽचेतुना महि शविष्ट नः कृधि संऽचक्षे भुजे अस्यै महि
स्तोतृऽभ्यः मघऽवन् सुऽवीर्यं मयीः उग्रः न शर्वसा ॥११॥ १३॥

॥ १२८ ॥ अयं जायत मनुषः धरोमणि होता यजिष्ठः उशि-
जां अनु व्रतं अग्निः स्वं अनु व्रतं विश्वऽश्रुष्टिः सखिऽयते रयि-
ऽइव श्रवस्यते अदब्धः होता नि सद्त् इळः पदे परिऽवीतः इळः
पदे ॥१॥ तं यज्ञऽसाधं अपि वातयामसि ऋतस्य पथा नमसा
हविष्मता देवऽताता हविष्मता सः नः ऊर्जा उपऽआभृति अ-
या कृपा न जूर्यति यं मातरिष्वा मनवे पुराऽवतः देवं भाः प-
राऽवतः ॥२॥ एवेन सद्यः परि एति पार्थिवं मुहुऽगीः रेतं
वृषभः कनिःक्रदत् दधत् रेतः कनिःक्रदत् शतं चक्षाणः अक्षऽभि
देवः वर्नेषु तुर्वणिः सदः दधानः उपरेषु सानुषु अग्निः परेषु सा-
नुषु ॥३॥ सः सुऽक्रतुः पुरऽहितः दमेऽदमे अग्निः यज्ञस्य अध्व-
रस्य चेतति क्रत्वा यज्ञस्य चेतति क्रत्वा वेधाः इषुऽयते विश्व
जातानि पस्पशे यतः घृतऽश्रीः अतिथिः अजायत वह्निः वेधा
अजायत ॥४॥ क्रत्वा यत् अस्य तविषीषु पंचते अग्नेः अवेन म-

रुतां न भोज्यां इषिराय न भोज्यां सः हि स्म दानं इवति वसूनां
च मज्जनां सः नः चासते दुःइतात् अभिऽहुतः शंसात् अघात्
अभिऽहुतः ॥ ५ ॥ १४ ॥ विश्वः विऽहायाः अरतिः वसुः दधे हस्ते
दक्षिणे तरणिः न शिश्रथत् श्रवस्यया न शिश्रथत् विश्वस्मै इत्
इषुध्यते देवऽवा हव्यं आ ऊहिषे विश्वस्मै इत् सुऽकृते वारं ऋ-
खति अग्निः द्वारा वि ऋखति ॥ ६ ॥ सः मानुषे वृजने शंऽतमः
हितः अग्निः यज्ञेषु जेन्यः न विशपतिः प्रियः यज्ञेषु विशपतिः सः
हव्या मानुषाणां इळा कृतानि पत्यते सः नः चासते वरुणस्य
धूर्तेः महः देवस्य धूर्तेः ॥ ७ ॥ अग्निं होतारं ईळते वसुऽधितिं प्रियं
चेतिष्ठं अरतिं नि एरिरे हव्यऽवाहं नि एरिरे विश्वऽआयुं वि-
श्वऽवेदसं होतारं यजतं कविं देवासः रखं अवसे वसुऽयवः गीः-
ऽभिः रखं वसुऽयवः ॥ ८ ॥ १५ ॥

॥ १२९ ॥ यं त्वं रथं इंद्र मेघऽसांतये अपाका संतं इषिर प्रऽन-
यसि प्र अनवद्य नयसि सद्यः चित् तं अभिष्टये करः वरुणः च वा-
जिनं सः अस्माकं अनवद्य तूतुजान् वेधसां इमां वाचं न वेध-
सां ॥ १ ॥ सः श्रुधि यः स्म पृतनासु कासु चित् दद्यायः इंद्र भर-
ऽहूतये नृऽभिः असिं प्रऽतूर्तये नृऽभिः यः शूरः स्वः० सनिता
यः विप्रैः वाजं तरुता तं ईशानासः इरधंत वाजिनं पृथं अत्यं न
वाजिनं ॥ २ ॥ दुस्मः हि स्म वृषणं पिब्वसि त्वचं कं चित् यावीः
अरुं शूर मर्त्यं परिऽवृणक्षि मर्त्यं इंद्र उत तुभ्यं तत् दिवे तत् रु-
द्राय स्वऽयं शसे सिचायं वोचं वरुणाय सुऽप्रयः सुऽमृत्नीकाय
सुऽप्रयः ॥ ३ ॥ अस्माकं वः इंद्र उग्रमसि इष्टये सखायं विश्वऽआयुं
प्रऽसहं युजं वाजेषु प्रऽसहं युजं अस्माकं मत्सं उतये अव पृतुषु

कासुचित् न हि ता गतुः स्मरति स्मृणोपि यं विनो गतुं स्मृणोपि यं
 ॥४॥ नि सु नुम् अतिऽमतिं कर्गस्य चित्ते जिज्ञाभिः शूरमिऽभिः
 न ऊतिऽभिः उयाभिः उय ऊतिऽभिः नेपि नः यया पुरा जनेनाः
 शूरमन्यसे विद्यानि पुरोः अप पपि वहिः आमा वहिः नः अछ
 ॥५॥ १६॥ प्र तत् वोच्यं भर्थाय इदं व ह्यः न गः उपऽवन्त मम्
 रेजति रक्षःऽहा मन्मरेजति स्वयं सः आम्मत आ निदः पथिः अ-
 जेत दुःऽमतिं अयं सवेत् अयऽगंसः अवऽतरं अयं श्रुदंऽव स-
 वेत् ॥६॥ वनेमं तत् होत्रया चित्त्या वनेमं रयिं रयिऽवः सुऽवीयं
 रणं संतं सुऽवीयं दुःऽमन्मानं सुमंतुंऽभिः आ इ इया पृचीमहि
 आ सत्याभिः इदं द्युम्वहतिऽभिः यजत्रं द्युम्वहतिऽभिः ॥७॥ प्रऽमं
 वः अस्मे स्वयं गःऽभिः ऊती परिऽवर्गे इदं दुःऽमतीनां दरीमन्
 दुःऽमतीनां स्वयं सारिपयर्ध्या नः उपऽइपे अत्रिः हुता इ अस्त
 न वक्षति क्षिप्ता जूणिः न वक्षति ॥८॥ त्वं नः इदं राया परीणसा
 याहि पथा अनेहसा पुरः याहि अरक्षासा सचस्व नः पराके आ
 सचस्व अस्तऽइके आ पाहिनः दूरात् आरात् अभिष्टिऽभिः सदा
 पाहि अभिष्टिऽभिः ॥९॥ त्वं नः इदं राया तरुपसा उयं चित्त्वा म-
 हिमा सक्षत् अवसे महे मित्रं न अवसे ओजिष्ट चातः अविंतः
 रथं कं चित् अमर्त्यं अन्यं अस्मत् रिरिपेः कं चित् अद्रिऽवः रिरि-
 क्षंतं चित् अद्रिऽवः ॥१०॥ पाहिनः इदं सुऽस्तुत सिधः अवऽयाता
 सदै इत् दुःऽमतीनां देवः सन् दुःऽमतीनां हुता पापस्य रक्षासः
 चाता विप्रस्य माऽवतः अथ हि त्वा जनिता जीर्जनत् वसो
 रक्षाऽहनं त्वा जीर्जनत् वसो ॥११॥ ११॥

॥१३०॥ आ इदं याहि उप नः पराऽवतः न अयं अछ विद-

बृहत् जातः ओजसा प्रऽपित्वे वाचं अरुणः सुपायति देशानः
 आ सुपायति उशनां यत् पराऽवतः अजगन् ऊतये कवे सुम्ना-
 नि विश्वां मनुषाऽद्व तुर्वणिः अहां विश्वाऽद्व तुर्वणिः ॥९॥
 सः नः नव्येभिः वृषऽकर्मन् उक्थैः पुरां दत्तः० पायुऽभिः पाहि
 श्मैः दिवऽदासेभिः इंद्र स्तवानः ववृधीयाः अहोभिऽद्व
 द्यौः ॥ १० ॥ ११ ॥

॥ १३१ ॥ इंद्राय हि द्यौः असुरः अनन्त इन्द्राय मही पृथिवी
 वरीमऽभिः द्युम्नऽसाता वरीमऽभिः इंद्रं विश्वे सऽजोपसः दे-
 वासः दधिरे पुरः इंद्राय विश्वां सर्वनानि मानुषा रातानि संतु
 मानुषा ॥ १ ॥ विश्वेषु हि त्वा सर्वनेषु तुजते समानं एकं वृष-
 ऽमन्यवः पृथक् स्वः० सनिष्यवः पृथक् तं त्वा नावं न पर्षणि
 शूषस्यं धुरि धीमहि इंद्रं न यज्ञैः चितयंतः आयवः स्तोमेभिः
 इंद्रं आयवः ॥ २ ॥ वि त्वा ततसे मिथुनाः अवस्यवः व्रजस्यं साता
 गव्यस्य निऽसृजः सक्षंतः इंद्र निऽसृजः यत् गव्यंतां द्वा जनां
 स्वः यंतां संऽऊहंसि आविः करिक्त वृषणं सचाऽभुवं वज्रं
 इंद्र सचाऽभुवं ॥ ३ ॥ विदुः ते अस्य वीर्यस्य पूरवः पुरः यत् इंद्र
 शरंतीः अवऽअतिरः ससहानः अवऽअतिरः शासः तं इंद्रं मर्त्यं
 अयज्यं शवसः पते महीं अमुष्णाः पृथिवीं इमाः अपः मंदसानः
 अपः ॥ ४ ॥ आत् इत् ते अस्य वीर्यस्य चर्किरन् मर्देषु वृषन्
 यत् आविंथ सखिऽयतः यत् आविंथ चकथं कारं
 भ्यः पृतनासु प्रऽवैतवे ते अन्याऽअन्यां नद्यं सनिष्णत् अव-
 स्यंतः सनिष्णत् ॥ ५ ॥ उत्तो नः अस्याः उषसः जुषेत हि अर्कस्यं
 वोधि हविषः हवीमऽभिः स्वऽसाता हवीमऽभिः यत् इंद्र

वृहत् जातः ओजंसा प्रऽपित्वे वाचं अरुणः मुपायति इगानः
 आ मुपायति उशनां यत् पुराऽवतः अजंगन् जतये कवे सुमा-
 नि विश्वां मनुषाऽद्व तुर्वणिः अहो विश्वाऽद्व तुर्वणिः ॥ ९ ॥
 सः नः नव्येभिः वृषऽकर्मन् उवथैः पुरां दत्तैः पायुऽभिः पाहि
 शृगमैः दिवऽदासेभिः इंद्र स्तवानः ववृधीयाः अहोभिऽद्व
 द्यौः ॥ १० ॥ ११ ॥

॥ १३१ ॥ इंद्राय हि द्यौः असुरः अनन्त्रत इंद्राय मही पृथिवी
 वरीमऽभिः द्युमन्सांता वरीमऽभिः इंद्र विश्वे सऽजोषसः दे-
 वासः दधिरे पुरः इंद्राय विश्वां सवनानि मानुषा रातानि संतु
 मानुषा ॥ १ ॥ विश्वेषु हि त्वा सवनेषु तुंजते समानं एकं वृष-
 ऽमन्यवः पृथक् स्वः सनिष्यवः पृथक् तं त्वा नावं न पर्षणिं
 शूषस्य धुरि धीमहि इंद्रं न यज्ञैः चितयंतः आयवः स्तोमैभिः
 इंद्रं आयवः ॥ २ ॥ वि त्वा ततसे मियुनाः अवस्यवः व्रजस्य साता
 गव्यस्य निऽसृजः सक्षंतः इंद्र निऽसृजः यत् गव्यंतां द्वा जनां
 स्वः यंतां संऽजहंसि आविः करिक्तत् वृषणं सचाऽभुवं वज्रं
 इंद्र सचाऽभुवं ॥ ३ ॥ विदुः ते अस्य वीर्यस्य पूरवः पुरः यत् इंद्र
 शारदीः अवऽअतिरः ससहानः अवऽअतिरः शासः तं इंद्र मय्यै
 अयंज्युं शवसः पते महीं अमुष्णाः पृथिवीं इमाः अपः मंदसानः
 इमाः अपः ॥ ४ ॥ आत् इत् ते अस्य वीर्यस्य चर्किरन् मदेषु वृषन्
 उशिजः यत् आविथ सखिऽयतः यत् आविथ चकथे कारं
 एभ्यः पृतनासु प्रऽवतवे ते अन्याऽअन्यां नद्यं सनिष्णत् अव-
 स्यंतः सनिष्णत् ॥ ५ ॥ उत्तो नः अस्याः उषसः जुषेत हि अर्कस्य
 वोधि हविषः हवीमऽभिः स्वऽसाता हवीमऽभिः यत् इंद्र

अ०२.अ०१.व०२३.] ॥ १२० ॥ [म०१.अ०२०.सू०१३४.

इनक्षत् अस्माकं शत्रून् परि शूर विजयतः दुर्मा दुर्पीटि विजयतः
॥ ६ ॥ २१ ॥

॥ १३३ ॥ उभे पुनामि रोदसी ऋतेन दूहः दहामि सं महीः
अनिद्राः अभिऽवृग्यं यत्र हताः अमित्राः वैलऽस्यानं परि तृ-
द्धाः अशेरन् ॥ १ ॥ अभिऽवृग्यं चित् अद्रिऽवः शीघो यातु-
ऽमतीनां छिंधि वटूरिणा पदा महाऽवटूरिणा पदा ॥ २ ॥ अव
आसां मघऽवन् जहि शयः यातुऽमतीनां वैलऽस्यानके अर्मके
महाऽवैलस्ये अर्मके ॥ ३ ॥ यासां तिस्रः पंचाशतः अभिऽवृगैः
अपऽअवपः तत् सु ते मनायति तकात् सु ते मनायति ॥ ४ ॥
पिशंगऽभृष्टिं अभृष्टं पिशाचिं इंद्र सं मृण सर्व रक्षाः नि वह्य
॥ ५ ॥ अवः महः इंद्र ददहि शुधि नः शुशेचं हि द्यौः द्याः नभीषा
अद्रिऽवः घृणात् न भीषा अद्रिऽवः शुष्मिन्ऽतमः हि शुष्मि-
ऽभिः वधैः उयेभिः ईयसे अपुरुषऽघ्नः अप्रतिऽइत् शूर सत्वंऽभिः
त्रिऽसप्तैः शूर सत्वंऽभिः ॥ ६ ॥ वनोति हि सुन्वन् क्षयं परीणसः
सुन्वानः हि स्म यजंति अव द्विषः देवानां अव द्विषः सुन्वानः
इत् सिसासति सहसा वाजी अवृतः सुन्वानाय इंद्रः ददाति
आऽभुवं रयिं ददाति आऽभुवं ॥ ७ ॥ २२ ॥ १९ ॥

॥ १३४ ॥ आ त्वा जुवंः रूहाणाः अभि प्रयः वायो वहंतु इह
पूर्वऽपीतये सोमस्य पूर्वऽपीतये ऊर्ध्वा ते अनु सूनृतां मनः ति-
ष्ठतु जानती नियुत्वन्ता रथेन आ याहि दावने वायो मुखस्य
दावने ॥ १ ॥ मंदंतु त्वा मंदिनः वायो इंद्रवः अस्मत् क्राणासः
सुऽकृता अभिऽद्यवः गोभिः क्राणाः अभिऽद्यवः यत् ह क्राणाः

इरध्यै दद्यां सचते ऊतयः सध्रीचीनाः निऽयुतः दावने धियः उप
 व्रुवते ई धियः ॥ २ ॥ वायुः युंक्ते रोहिता वायुः अरुणा वायुः रथे
 अजिरा धुरि वोह्वे वहिष्ठा धुरि वोह्वे प्र बोधय पुरं धि
 जारः आ ससतींऽइव प्र चक्षय रोदसी वासय उषसः अवसे
 वासय उषसः ॥ ३ ॥ तुभ्यं उषसः शुचयः पराऽवति भद्रा वस्ता
 तन्वते दंऽसुं रश्मिषु चिवा नथेषु रश्मिषु तुभ्यं धेनुः सवःऽदुघा
 विश्वा वसूनि दोहते अजनयः मरुतः वक्षणाभ्यः दिवः आ वक्ष-
 णाभ्यः ॥ ४ ॥ तुभ्यं शुक्रासः शुचयः तुरणयवः मदेषु उयाः इष-
 णंत भुवणिं अपां इषंत भुवणिं त्वां त्सा री दसमानः भगं ईद्रे
 तक्ऽवीये त्वं विश्वस्मात् भुवनात् पासि धर्मणा असुर्यात् पा-
 सि धर्मणा ॥ ५ ॥ त्वं नः वायो एषां अपूर्व्यः सोमानां प्रथमः
 पीतिं अर्हसि सुतानां पीतिं अर्हसि उतो विहुत्मतीनां विशां
 ववर्जुषीणां विश्वाः इत् ते धेनवः दुहे आऽशिरं घृतं दुहते आ-
 ऽशिरं ॥ ६ ॥ २३ ॥

॥ १३५ ॥ स्तीर्णे वहिः उप नः याहि वीतये सहस्रेण निऽयुता
 नियुत्वते शतिनीभिः नियुत्वते तुभ्यं हि पूर्वऽपीतये देवाः देवाय
 येमिरे प्र ते सुतासः मधुऽमंतः अस्थिरन् मदाय क्रत्वे अस्थिरन्
 ॥ १ ॥ तुभ्यं अयं सोमः परिऽपूतः अद्रिऽभिः स्पार्हा वसानः परिं
 कोशं अर्षति शुक्रा वसानः अर्षति तवं अयं भागः आयुषु
 सोमः देवेषु हूयते वहं वायो निऽयुतः याहि अस्ऽयुः जुषाणः
 याहि अस्ऽयुः ॥ २ ॥ आ नः नियुत्ऽभिः शतिनीभिः अध्वरं
 सहस्रिणीभिः उप याहि वीतये वायो हव्यानि वीतये तवं
 अयं भागः ऋत्विग्यः सऽरश्मिः सूर्ये सचा अध्वर्युऽभिः भरमा-

ऋतस्य सं अयंस्त रश्मिभ्यः चक्षुः भगस्य रश्मिभ्यः द्युक्षं
 मित्रस्य सदनं अर्यमा वरुणस्य च अथ दधाते वृहत् उक्थ्यं
 वयः उपस्तुत्यं वृहत् वयः ॥२॥ ज्योतिष्मतीं अदितिं धारयत्-
 ऽक्षितिं स्वऽवतीं आ सचेते दिवेऽदिवे जागृऽवांसा दिवे-
 ऽदिवे ज्योतिष्मत् क्षत्रं आशाते आदित्या दानुनः पतीं मित्रः
 तयोः वरुणः यातयत् ऽजनः अर्यमा यातयत् ऽजनः ॥३॥ अयं
 मित्राय वरुणाय शंऽतमः सोमः भूतु अवऽपानेषु आऽभंगः
 देवः देवेषु आऽभंगः तं देवासः जुषेरत् विश्वे अद्य सऽजोषसः
 तथा राजाना करथः यत् ईमहे ऋतऽवाना यत् ईमहे ॥४॥ यः
 मित्राय वरुणाय अविधत् जनः अनर्वाणं तं परि पातः अंहसः
 दाश्वांसं मतीं अंहसः तं अर्यमा अभि रक्षति ऋजुऽयंतं अनु व्रतं
 उक्थैः यः एनोः परिऽभूषति व्रतं स्तोमैः आऽभूषति व्रतं ॥५॥
 नमः दिवे वृहते रोदसीभ्यां मित्राय वोचं वरुणाय मीऽद्भुषे सु-
 ऽमृक्काय मीऽद्भुषे इंद्रं अग्निं उप स्तुहि द्युक्षं अर्यमणं भगं
 ज्योक् जीवतः प्रऽजया सचेमहि सोमस्य ऊती सचेमहि ॥६॥
 ऊती देवानां वयं इंद्रऽवतः मंसीमहि स्वऽयंशसः मरुत्ऽभिः
 अग्निः मित्रः वरुणः शर्म यंसन् तत् अश्याम मघऽवानः वयं
 च ॥ ७ ॥ २६ ॥ १ ॥

॥१३७॥ सुसुम आ यातं अद्रिऽभिः गोऽथीताः मत्सराः इमे
 सोमांसः मत्सराः इमे आ राजाना दिविऽस्पृशा अस्सऽवा गंतं
 उप नः इमे वां मित्रावरुणा गोऽआशिरः सोमाः शुक्राः गो-
 ऽआशिरः ॥१॥ इमे आ यातं इंदवः सोमांसः दधिऽआशिरः सु-
 तांसः दधिऽआशिरः उत वां उपसः बुधि साकं सूर्यस्य रश्मि-

अ०२. अ०२. व०३.] ॥ १२४ ॥ [म०१. अ०२०. सू०१३९.]

ऽभिः सुतः मित्राय वरुणाय पीतये चारुः ऋताय पीतये ॥ २ ॥
तां वा धेनुं न वासरीं अंशुं दुहन्ति अद्रिऽभिः सोमं दुहन्ति अद्रि-
ऽभिः अस्मऽत्रा गन्तं उप नः अर्वाचा सोमंऽपीतये अयं वा
मित्रावरुणा नृऽभिः सुतः सोमः आ पीतये सुतः ॥ ३ ॥ १ ॥

॥ १३८ ॥ प्रऽग्रं पूष्णः तुविऽजातस्यं शस्यते महिऽत्वं अस्य
तवसः न तन्दते स्तोत्रं अस्य न तन्दते अर्चामि सुम्नऽयन् अहं
अन्तिऽऊतिं मयःऽभुवं विश्वस्य यः मनः आऽयुयुवे मुखः देवः
आऽयुयुवे मुखः ॥ १ ॥ प्र हि त्वा पूषन् अजिरं न यामनि स्तो-
मेभिः कृण्वे ऋणवः यथा मृधः उष्ट्रः न पीपरः मृधः हुवे यत् त्वा
मयःऽभुवं देवं सख्याय मर्त्यः अस्माकं आंगूषान् द्युम्निनः कृधि
वाजेषु द्युम्निनः कृधि ॥ २ ॥ यस्य ते पूषन् सख्ये विपन्यवः क्रत्वा
चित् संतः अवसा वुभुजिरे इति क्रत्वा वुभुजिरे तां अनु त्वा
नवीयसीं निऽयुतं रायः इमहे अहेळमानः उरुऽशंस सरी भव
वाजंऽवाजे सरी भव ॥ ३ ॥ अस्याः ऊं सु नः उप सातये भुवः
अहेळमानः ररिऽवान् अजऽअश्व श्वस्यतां अजऽअश्व ओ
सु त्वा ववृतीमहि स्तोमेभिः दुस् साधुऽभिः नहि त्वा पूषन्
अतिऽमन्ये आघृणे न ते सख्यं अपऽहुवे ॥ ४ ॥ २ ॥

॥ १३९ ॥ अस्तु औपद पुरः अग्निं धिया दुधे आ नु तत् शधेः
दिव्यं वृणीमहे इन्द्रवायू वृणीमहे यत् ह क्राना विवस्वन्ति
नां संऽदायि नव्यंसी अथ प्र सु नः उप यन्तु धीतयः देवान्
अच्छं न धीतयः ॥ १ ॥ यत् ह त्यत् मित्रावरुणा ऋतात् अधि

आऽददाये० अनृतं स्वेन मन्युना दक्षस्य स्वेन मन्युना युवोः
 इत्या अधि सन्नऽसु अपश्याम हिरण्यं धीभिः च न मनसा
 स्वेभिः अद्वाऽभिः सोमस्य स्वेभिः अद्वाऽभिः ॥ २ ॥ युवां स्तो-
 मेभिः देवऽयंतः अश्विना आश्रययंतःऽइव श्लोकं आयवः युवां
 हव्या अभि आयवः युवोः विश्वाः अधि श्रियः पृक्षाः च विश्व-
 ऽवेदसा प्रुषायंतं वा पवयः हिरण्यये रथे दसा हिरण्यये ॥ ३ ॥
 अचेति दसा वि ऊं नाकं ऋण्यः युजते वा रथऽयुजः दिवि-
 ष्टिषु अध्वस्मानः दिविष्टिषु अधि वा स्याम बंधुरे रथे दसा
 हिरण्यये पथाऽइव यंतौ अनुऽशासता रजः अंजसा शासता
 रजः ॥ ४ ॥ शचीभिः नः शचीऽवसू० दिवा नक्तं दशस्यतं मा वा
 रातिः उपं दसत कदा च न अस्सत रातिः कदा च न ॥ ५ ॥ ३ ॥
 वृषन् इंद्र वृषऽपानासः इंदवः इमे सुताः अद्रिऽसुतासः उत-
 ऽभिदः तुभ्यं सुतासः उतऽभिदः ते त्वा मंदंतु दावने महे चित्राय
 राधसे गीऽभिः गिर्वाहः स्तवंमानः आ गहि सुऽमृळीकः नः
 आ गहि ॥ ६ ॥ ओ सु नः अमे ऋणुहि त्वं इच्छितः देवेभ्यः ब्रवसि
 यज्ञियेभ्यः राजऽभ्यः यज्ञियेभ्यः यत ह त्यां अंगिरऽभ्यः धेनु देवाः
 अदत्तन वि तां दुहे अर्यमा कर्तारि सचा एषः तां वेद मे सचा ॥ ७ ॥
 मो सु वः अस्सत अभि तानि पौंस्यां सना भूवन् द्युस्मानि मा
 उत जारिषुः अस्सत पुरा उत जारिषुः यत वः चित्रं युगेऽयुगे
 नथ्य घोषात् अमर्त्यं अस्सासुं तत मरुतः यत च दुस्तरं दिधृत
 यत च दुस्तरं ॥ ८ ॥ दध्यङ् ह मे जनुषं पूर्वं अंगिराः प्रियऽमेधः
 काण्वः अचिः मनुः विदुः ते मे पूर्वं मनुः विदुः तेषां देवेषु आ-
 ऽयंतिः अस्साकं तेषु नाभ्यः तेषां पदेन महिं आ नमे गिरा
 इंद्राग्नी आ नमे गिरा ॥ ९ ॥ होता यक्षत वनिनः वंत वार्य व-

अ० २. अ० २. व० ६.] ॥ १२६ ॥ [म० १. अ० २१. सू० १४७.

हृस्पतिः यजति वेनः उद्वाऽभिः पुरुऽवारंभिः उद्वाऽभिः जगृभ्म
दूरेऽआदिशं श्लोकं अद्रेः अधं तमनां अधारयत् अरारिदानि सु-
ऽक्रतुः पुरु सन्नानि सुऽक्रतुः ॥ १० ॥ ये देवाऽसुः दिवि एकादश
स्य पृथिव्यां अधि एकादशस्य अप्सुऽदितः महिना एकादश
स्य ते देवाऽसुः यज्ञं इमं जुषध्वं ॥ ११ ॥ ४ ॥ २० ॥

॥ १४० ॥ वेदिऽसदे प्रियऽधांमाय सुऽद्युते धासिऽइव प्रभर
योनिं अग्रये वस्त्रेणऽइव वासय मन्मना शुचिं ज्योतिऽरयं शु-
क्रऽवर्णे तमऽहनं ॥ १ ॥ अभि द्विऽजन्मा त्रिऽवृत् अन्नं ऋज्यते
संवत्सरे ववृधे जगधं ई पुनः अन्यस्य आसा जिह्या जेन्यः वृषा
नि अन्येन वनिनः मृष्ट वारणः ॥ २ ॥ कृष्णऽप्रुतौ वेविजे अस्य
सऽक्षितौ उभा तरेते अभि मातरां शिशुं प्राचाऽजिह्वं ध्वसयंतं
तृषुऽच्युतं आसाच्यं कुपयं वर्धनं पितुः ॥ ३ ॥ मुमुह्वः मनवे मा-
नवस्यते रघुऽदुवः कृष्णऽसीतासः जुं जुवः असमनाः अजिरासः
रघुऽस्यदः वातऽजूताः उपं युज्यंते आशवः ॥ ४ ॥ आत अस्य ते
ध्वसयंतः वृथा ईरते कृष्णं अभ्वं महिं वर्षैः करिक्ततः यत् सीं महीं
अवनिं प्र अभि मर्मृशत् अभिऽश्वसन् स्तनयन् एति नानंदत्
॥ ५ ॥ ५ ॥ भूषन् न यः अधि वभूषु नक्षते वृषाऽइव पत्नीः अभि
एति रोहवत् ओजायमानः तन्वं च शुभते भीमः न शृंगां द्वि-
धाव दुऽगृभिः ॥ ६ ॥ सः संऽस्तिरः विऽस्तिरः सं गृभायति जा-
नन् एव जानतीः नित्यं आ शये पुनः वर्धते अपि यंति देव्यं
अन्यत् वर्षैः पित्रोः कृण्वते सचां ॥ ७ ॥ तं अयुवः केशिनीः सं
हिरेभिरे ऊर्ध्वाः तस्युः ममुषीः प्र आयवे पुनः तासां जरां प्रऽमुं-
चन् एति नानंदत् असुं परं जनयन् जीवं अस्तृतं ॥ ८ ॥ अधी-

अ० २. अ० २. व० १०.]   ॥ १२८ ॥   [म० १. अ० २१. सू० १४२.

प॒पृ॒चा॒ना॒सः॑ च॒ज॒ते॒ दे॒वान् यत् क्र॒त्वा म॒ज्म॒ना पु॒रु॒ऽस्तु॒तः म॒तै
 शंसं॑ वि॒श्वधा॑ वेति॒ धाय॑से ॥ ६ ॥ वि॒ यत् अ॒स्थात् य॒ज॒तः वा॒
 तं॒ऽचो॒दितः॑ ह्वा॒रः न व॒क्त्रा ज॒रणाः॑ अ॒ना॒कृतः॑ तस्य॒ प॒त्म॒न ध॒क्षुषः॑
 कृ॒ष्णऽज॑हसः शु॒चिऽज॑न्मनः रजः आ वि॒ऽअ॒ध्वनः॑ ॥ ७ ॥ रथः न
 या॒तः शि॒क्कऽभिः॑ कृतः द्यां अ॒ंगेभिः॑ अ॒रु॒षेभिः॑ ई॒यते॒ आत् अ॒स्य
 ते कृ॒ष्णासः॑ ध॒क्षि॒ सूर॑यः शूर॑स्यऽइव त्वे॒षथा॑त् ई॒षते॒ वयः॑ ॥ ८ ॥
 त्वया॑ हि अ॒ग्ने व॑रुणः धृतऽव॒ताः मि॒त्रः शा॒श॒द्रे अ॒र्य॒मा सु॒ऽदान॑वः
 यत् सो॑ अ॒नु॒ऽक्र॒तु॒ना वि॒श्वऽथा॑ वि॒ऽभुः अ॒रान् न ने॒मिः प॒रि॒ऽभूः
 अ॒जा॒यथाः॑ ॥ ९ ॥ त्वं अ॒ग्ने श॒श॒मा॒नाय॑ सु॒न्वते॒ रत्नं॑ य॒विष्ठ॑ दे॒व॒
 ऽता॑तिं इ॒न्व॒सि॒ तं त्वा॒ नु न॒व्यं स॒ह॒सः यु॒वन् व॒यं भ॒गं न का॑रे म॒हि॒
 ऽर॒त्न॒ धी॒म॒हि ॥ १० ॥ अ॒ग्ने र॒यिं न सु॒ऽअ॒र्थं द॒र्म॒न॒सं भ॒गं द॒क्षं
 न प॒पृ॒चा॒सि ध॒र्ण॒सिं र॒श्मी॒न्ऽइ॒व यः य॒म॒ति॒ ज॒न्म॒नी॒ उ॒भे दे॒वा॒
 नां शंसं॑ ज॒हते॒ आ च॑ सु॒ऽक्र॒तुः ॥ ११ ॥ उ॒त नः॑ सु॒ऽद्यो॒त्मा जी॒र॒
 ऽअ॒थः ही॒ता म॒द्रः शृ॒ण॒वत् च॒न्द्रऽर॑थः सः नः ने॒षत् ने॒ष॒ऽत॒मैः
 अ॒मूः अ॒ग्निः चा॒मं सु॒वि॒तं व॒स्यः अ॒च्छं ॥ १२ ॥ अ॒स्ता॒ वि अ॒ग्निः
 शि॒मी॒वत्ऽभिः॑ अ॒र्कः सां॒ऽरा॒ज्याय॑ प्र॒ऽत॒रं द॒धानः॑ अ॒मी च॑ ये
 म॒यऽवा॑नः व॒यं च॑ मि॒ह न॒ सूरः॑ अ॒ति॒ निः त॒त॒न्युः ॥ १३ ॥ १॥

॥ १४२ ॥ सं॒ऽद॒दः अ॒ग्ने आ॒ ब॒ह॒ दे॒वान् अ॒द्य यत्ऽसु॑चे तं॒तुं त॒नु॒
 ध्व॒ पृ॒थ॒ स॒तऽमो॑माय दा॒गु॒षे ॥ १ ॥ घृ॒तऽव॑तं उ॒प॒ मा॒सि॒ मधु॒
 ऽन॑तं त॒नु॒ न॒पात् य॒ज्ञं वि॒प्र॑स्य मा॒ऽव॑तः श॒श॒मा॒नस्य॑ दा॒गु॒षः
 ॥ २ ॥ शु॒चिः पा॒व॒कः अ॒द्रु॒तः म॒ध्या य॒ज्ञं मि॒मि॒दा॒ति न॒रा॒शंसः॑ विः
 आ॒ दि॒वः दे॒वः दे॒वेषु॑ य॒ज्ञियः॑ ॥ ३ ॥ इ॒च्छि॒तः अ॒ग्ने आ॒ ब॒ह॒ इ॒दं

चित्रं इह प्रियं इयं हि त्वा मतिः मम अच्छं सुऽ
 स्तृणानासः यत् सुऽसुचः वह्निः यज्ञे सुऽअध्वरे वृजे
 इंद्राय शर्म सुऽप्रथः ॥ ५ ॥ वि श्रयंतां ऋतुऽवृधं
 महीः पावकासः पुरुऽस्पृहः द्वारः देवीः असुश्वातः
 भंदमाने उपाके नक्तोषसां सुऽपेशंसा यहीः ऋ
 सीदंतां वह्निः आ सुऽमत ॥ ७ ॥ मंद्रऽजिह्वा जुगुर्व
 दैव्यां कवी यज्ञं नः यक्षतां इमं सिधं अद्य दिविऽ
 शुचिः देवेषु अपि ता होवां मरुत् सुऽभारंती इळ
 मही वह्निः सीदंतु यज्ञियाः ॥ ९ ॥ तत् नः तुरीपं अ
 अरं पुरु त्मनां त्वष्टां पोषाय वि स्यतु राये नाभां नः
 ॥ १० ॥ अवऽसृजन् उपं त्मनां देवान् यक्षि वनस्पते अ
 सुसूदति देवः देवेषु मेधिरः ॥ ११ ॥ पूषणऽवते मरुत्वते
 वाय वायवे स्वाहां गायत्रऽवेपसे हव्यं इंद्राय कर्तन
 स्वाहांऽकृतानि आ गहि उपं हव्यानि वीतये इंद्रं अ
 शुधि हवं त्वां हवते अध्वरे ॥ १३ ॥ ११ ॥

॥ १४३ ॥ प्र तयंसीं नयंसीं धीतिं अग्रये वाचः मतिं र
 सूनवे भरे अपां नपात् यः वसुऽभिः सह प्रियः होतां पृ
 नि असौ दत् ऋत्विजः ॥ १ ॥ सः जायमानः परमे विऽओ
 आविः अग्निः अभवत् मातरिश्चने अस्य ऋत्वां संऽइधान
 मज्मनां प्रद्यावां शोचिः पृथिवी अरोचयत् ॥ २ ॥ अस्य त्वे
 अजराः अस्य भानवः सुऽसंहशः सुऽप्रतीकस्य सुऽद्युतः न
 ॥ ३ ॥ यं आऽइरिरे भृगवः विश्वऽवेदसं नानां पृथिव्याः भवं

अ०२. अ०२. व० १३.]   ॥ १३० ॥   [म० १. अ० २१. सू० १४४.]

मज्जमना अग्निं तं गीऽभिः हिनुहि स्वे आ दमे यः एकः वस्वः
वरुणः न राजन्ति ॥ ४ ॥ न यः वराय मरुताऽइव स्वः न सेनाऽइव
सृष्टा दिव्या यथा अशनिः अग्निः जंभैः तिगितैः अग्नि भवति
योधः न शत्रून् सः वना नि जृजते ॥ ५ ॥ कुवित् नः अग्निः उच-
यस्य वीः असत् वसुः कुवित् वसुऽभिः कामं आऽवरत् चोदः
कुवित् तुतुज्यात् सातये धियः शुचिऽप्रतीकं तं अया धिया
गृणे ॥ ६ ॥ घृतऽप्रतीकं वः ऋतस्य धुऽसदं अग्निं मित्रं न सं-
ऽइधानः जृजते इंधानः अक्रः विदयेषु दीद्यत् शुक्रऽवर्णा उत्
ऊं नः यंसते धियं ॥ ७ ॥ अप्रऽयुच्छन् अप्रयुच्छत्ऽभिः अग्ने
शिवेभिः नः पायुऽभिः पाहि शुम्भैः अद्व्येभिः अद्वपितेभिः
इष्टे अनिमिषत्ऽभिः परि पाहि नः जाः ॥ ८ ॥ १२ ॥

॥ १४४ ॥ एति प्र होता व्रतं अस्य मायया ऊर्ध्वा दधानः शु-
चिऽपेशसं धियं अभि सुचः क्रमते दक्षिणाऽआवृतः याः अस्य
धामं प्रथमं ह निंसते ॥ १ ॥ अभि ईं ऋतस्य दोहनाः अनूषत्
योनी देवस्य सदने परिऽवृताः अपा उपऽस्थे विऽभृतः यत् आ
अवसत् अध स्वधाः अधयत् याभिः ईयते ॥ २ ॥ युयूषतः स-
ऽवयसा तत् इत् वपुः समानं अर्थं विऽतरिचता मिथः आत्
ईं भगः न हव्यः सं अस्मत् आ वोळ्हुः न रश्मीन् सं अयंस्त सा-
रथिः ॥ ३ ॥ यं ईं वा सऽवयसा सपर्यतः समाने योना मिथुना
संऽओकसा दिवा न नक्तं पलितः युवा अजनि पुरु चरन् अजरः
मानुषा युगा ॥ ४ ॥ तं ईं हिन्वन्ति धीतयः दशं त्रिशः देवं मर्तासः
ऊतये हवामहे धनोः अधि प्रऽवतः आ सः ऋण्वति अभिप्रः
जत्ऽभिः वयुना नवा अधित ॥ ५ ॥ त्वं हि अग्ने दिव्यस्य राजसि

अ० २, अ० २, व० १५.]

॥ १३१ ॥ [म० १, अ० २१, सू० १]

१ पाथिवस्य पशुपाऽइव त्मना एनी ते एते वृहती आ
श्रिया हिरण्ययी वक्त्री बर्हिः आशाते ॥६॥ अग्ने जुषस्व प्रा
तत् वचः मद्रं स्वधाऽवः ऋतं जात सुऽक्रतो यः विश्वत
इ अंसि दर्शतः एवः संऽदृष्टौ पितुमान्ऽइव क्षयः ॥७॥ १३१

१४५ ॥ तं पृच्छत सः जगाम सः वेद सः चिकित्वान् ईयते
... उ ईयते तस्मिन् संति प्रऽशिषः तस्मिन् इष्टयः सः वाजस्य
शवंसः शुष्मिणः पतिः ॥१॥ तं इत् पृच्छन्ति न सिमः वि पृच्छन्ति
स्वेनऽइव धीरः मनसा यत् अयभीत् न मृथते प्रथमं न अपरं
वचः अस्य क्रत्वा सचते अप्रऽदृष्टपितः ॥२॥ तं इत् गच्छन्ति जुह्वः
तं अर्वतीः विश्वानि एकः शृणुवत् वचांसि मे पुरुऽप्रैषः ततुरिः
यज्ञऽसाधनः अच्छिद्रऽजतिः शिशुः आ अदत्त संरभः ॥३॥ उप-
ऽस्थायं चरति यत् संऽआरत सद्यः जातः तत्सार युज्येभिः अभि-
श्वातं मृशते नाद्यै मुदे यत् ई गच्छन्ति उशतीः अपिऽस्थितं ॥४॥
सः ई मृगः अयः वनर्गुः उप त्वचि उपऽमस्या नि धायि वि अत्र-
वीत् वयुना मर्त्येभ्यः अग्निः विद्वान् ऋतऽचित् हि सत्यः ॥५॥ १४५

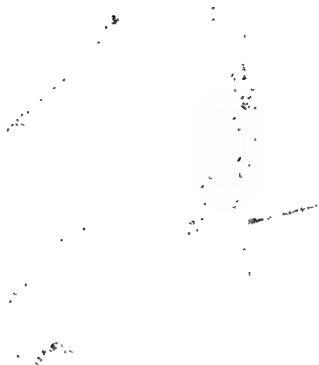
॥ १४६ ॥ चिऽमूर्धानं सप्तऽरश्मिं गृणीषे अनूनं अग्निं पित्रोः
पऽस्थे निऽसत्तं अस्य चरतः ध्रुवस्य विश्वा दिवः रोचना आ-
प्रिऽवांसं ॥१॥ उक्षा महान् अभि ववक्षे एने अजरः तस्यौ
ऽजतिः ऋष्वः उर्याः पदः नि दधाति सानौ रिहन्ति ऊधः
रुपासः अस्य ॥२॥ समानं वत्सं अभि संऽचरती विष्वक् धेनू-
चरतः सुऽमेकै अनपऽवृज्यान् अर्ध्वनः मिमाने विश्वान्
न अधि महः दधाने ॥३॥ धीरांसः पदं कवयः नयन्ति ना-

अ० २. अ० २. व० १७.] ॥ १३२ ॥ [म० १. अ० २१. सू० १४८.

नां हृदा रक्षमाणाः अजुयै सिसांसंतः परिअपश्यंत सिंधुं आ-
विः एभ्यः अभवत्सूर्यः नून ॥ ४ ॥ दिदृक्षेण्यः परि काष्ठासु जेन्यः
इळेन्यः महः अर्भाय जीवसे पुरुऽवा यत् अभवत्सूः अहं एभ्यः
गर्भेभ्यः मघऽवा विश्वऽदर्शतः ॥ ५ ॥ १५ ॥

॥ १४७ ॥ कथा ते अग्ने शुचयंतः आयोः ददाशुः वाजेभिः आ-
शुषाणाः उभे यत् तोके तनये दधानाः ऋतस्य सामन् रणयंत
देवाः ॥ १ ॥ बोधं मे अस्य वचंसः यविष्ठ मंहिष्ठस्य प्रऽभृतस्य
स्वधाऽवः पीयति त्वः अनु त्वः गृणाति वंदारुः ते तन्वं वंदे अग्ने
॥ २ ॥ ये पायवः मामतेयं ते अग्ने पश्यंतः अंधं दुःऽइतात् अरक्षन्
रक्षं तान् सुऽकृतः विश्वऽवेदाः दिप्संतः इत् रिपवः न अहं देभुः
॥ ३ ॥ यः नः अग्ने अररिऽवान् अघऽयुः अरातिऽवा मर्चयति द्वयेन
मंत्रः गुरुः पुनः अस्तु सः अस्मै अनु मृक्षीष्ट तन्वं दुःऽउक्तैः ॥ ४ ॥ उत
वा यः सहस्य प्रऽविद्वान् मर्तः मर्तं मर्चयति द्वयेन अतः पाहि
स्तवमान् स्तुवंतं अग्ने माकिः नः दुःऽइताय धायीः ॥ ५ ॥ १६ ॥

॥ १४८ ॥ मयीत् यत् ई विष्टः मातरिश्वां होतारं विश्वऽअंप्तुं
विश्वऽदेव्यं नि यं दधुः मनुष्यासु विस्तु स्वं न चित्रं वपुषे वि-
भाऽव ॥ १ ॥ ददानं इत् न ददभंत मन्मं अग्निः वरुणं मम तस्य
चाकन् जुषंत विश्वानि अस्य कर्म उपऽस्तुतिं भरमाणस्य का-
रोः ॥ २ ॥ नित्यं चित् नु यं सदेने जगृभे प्रशंस्तिऽभिः दधिरे यज्ञि-
यांसः प्र सु नयंत गृभयंतः इष्टौ अश्वांसः न रथ्यः ररहाणाः ॥ ३ ॥
पुरुणि दस्सः नि रिणाति जभैः आत् रोचते वने आ विभाऽवा
आत् अस्य वातः अनु वाति शोचिः अस्तुः न शयीं असनां अनु

अ०२.अ०२.व०२२.] ॥ १३४ ॥ [म० १.अ० २१.सू० १५२.]

रोदस्योः प्रऽवाच्यं वृषणा दक्षसे महे यत् ईं ऋताय भरयः यत्
 अर्वते प्रहोत्रया शिष्या वीथः अध्वरं ॥ ३ ॥ प्रसाक्षितिः असुरा
 या महिं प्रिया ऋतंऽवानौ ऋतं आ घोषयः वृहत् युवं दिवः
 वृहत् दक्षं आऽभुवं गां न धुरि उपं युंजाथे अपः ॥ ४ ॥ मही
 अत्रं महिना वारं ऋण्वयः अरेणवः तुजः आ सन्नं धेनवः
 स्वरंति ताः उपऽतांति सूर्य आ निऽमुचः उषसः तक्रवीऽइव
 ॥ ५ ॥ २० ॥ आ वां ऋताय केशिनीः अनूषत मित्रं यत्र वरुण
 गातुं अर्चयः अवत्सनां सृजतं पिन्वतं धियः युवं विप्रस्य मन्म-
 नां इरज्ययः ॥ ६ ॥ यः वां यज्ञैः शशमानः ह दाशति कविः होता
 यजति मन्मऽसाधनः उपं अहं तं गच्छथः वीथः अध्वरं अच्छ
 गिरः सुऽमतिं गतं अस्मऽयू ॥ ७ ॥ युवां यज्ञैः प्रथमा गोभिः
 अंजते ऋतंऽवाना मनसः न प्रऽयुक्तिषु भरति वां मन्मना सं-
 ऽयतां गिरः अदृष्यता मनसा रेवत् आशाथे ॥ ८ ॥ रेवत् वयः
 दधाथे रेवत् आशाथे नरां मायाभिः इतऽऊति माहिनं न वां
 द्यावः अहंभिः न उत सिंधवः न देवऽत्वं पणयः न आनशुः
 मयं ॥ ९ ॥ २१ ॥

॥ १५२ ॥ युवं वस्त्राणि पीवसा वसाथे युवोः अच्छिद्राः मंतवः
 ह सगाः अवं अतिरुतं अनृतानि विश्वा ऋतेन मित्रावरुणा
 सवेथे ॥ १ ॥ एतत् च न त्वः वि चिकेतत् एषां सत्यः मंत्रः कवि-
 ऽगुप्तः ऋवावान् विऽअथिंहंति चतुऽअथिः उयः देवऽनिदः
 ह प्रथमाः अज्येन ॥ २ ॥ अपात एति प्रथमा पतऽवतीनां कः
 तत वां मित्रावरुणा आ चिकेत गन्धः भारं भरति आ चित
 अन्य ऋतं पिपति अनृतं नितारोत ॥ ३ ॥ प्रऽयंत इत परि जारं

अ०२. अ०२. व०२६.] ॥ १३६ ॥ [म० १. अ० २१. सू० १५६.]

विऽममे विऽभिः इत् पदेभिः ॥ ३ ॥ यस्य त्री पूर्णा मधुना पदानि
अक्षीयमाणा स्वधया मदति यः ऊं विऽधातुं पृथिवीं उत द्यां
एकः दाधार भुवनानि विश्वा ॥ ४ ॥ तत् अस्य प्रियं अभि पाथः
अश्यां नरः यत्र देवऽयवः मदति उरुऽक्रमस्य सः हि वंधुः इत्या
विष्णोः पदे परमे मध्वः उत्सः ॥ ५ ॥ ता वां वास्तूनि उश्मसि
गमंथ्यै यत्र गावः भूरिऽशृंगाः अयासः अत्र अहं तत् उरुऽगा-
यस्य वृष्णः परमं पदं अत्र भाति भूरि ॥ ६ ॥ २४ ॥

॥ १५५ ॥ प्र वः पातं अंधसः धियाऽयते महे शूराय विष्णवे
च अर्चत या सानुनि पर्वतानां अदाभ्या महः तस्यतुः अर्व-
ताऽइव साधुनां ॥ १ ॥ तेषां इत्या संऽअरणं शिमीऽवतोः इंद्रा-
विष्णूः सुतऽपाः वां उरुप्यति या मर्त्याय प्रतिऽधीयमानं इत्
कृशानोः अस्तुः असनां उरुप्यथः ॥ २ ॥ ताः ईं वर्धति महि अस्य
पौंस्यं नि मातरां नयति रेतसे भुजे दधाति पुत्रः अवरं परं पितुः
नामं तृतीयं अधि रोचने दिवः ॥ ३ ॥ तत्ऽतत् इत् अस्य पौंस्यं
गृणीमसि इनस्यं चातुः अवृकस्यं मीऽह्वः यः पार्थिवानि वि-
ऽभिः इत् विगामऽभिः उरु क्रमिष्ट उरुऽगायाय जीवसे ॥ ४ ॥
द्वे इत् अस्य क्रमणे स्वऽदृशः अभिऽख्यायं मर्त्यैः भुराण्यति
तृतीयं अस्य नकिं आ दधर्षति वयः च न पतयंतः पतत्रिणः ॥ ५ ॥
चतुऽभिः साकं नवतिं च नामऽभिः चक्रं न वृत्तं व्यतीन् अवी-
विपत् बृहत्ऽशरीरः विऽमिमानः ऋक्ऽभिः युवां अकुमारः
प्रति एति आऽह्वं ॥ ६ ॥ २५ ॥

॥ १५६ ॥ भवं मित्रः न शेष्यः घृतऽआसुतिः विभूतऽद्युम्नः एव-
ऽयाः ऊं सऽप्रथाः अध ते विष्णो विदुषां चित् अर्ध्यः स्तोमः

अ० २. अ० २. व० २७.] ॥ १३७ ॥ [म० १. अ० २२. सू० १५७.

यज्ञः च राध्यः हविष्मता ॥ १ ॥ यः पूर्याय वेधसे नवीयसे सुमत-
 ऽजानये विष्णवे ददाशति यः जातं अस्य महतः महिं प्रवत सः
 इत् ऊं श्ववः ऽभिः युज्यं चित् अभि असत् ॥ २ ॥ तं ऊं स्तोतारः
 पूर्यं यथा विद ऋतस्य गर्भं जनुषां पिपर्तन आ अस्य जानतः
 नामं चित् विवक्तुन महः ते विष्णोः सुऽमतिं भजामहे ॥ ३ ॥
 तं अस्य राजा वरुणः तं अश्विना क्रतुं सचंत मारुतस्य वेधसः
 दाधारं दक्षं उत्तमं अहः ऽविदं व्रजं च विष्णुः सखिऽवान्
 अपऽकुरुते ॥ ४ ॥ आ यः विवायं सचथाय दैव्यः इंद्राय विष्णुः
 सुऽकृते सुकृतऽतरः वेधाः अजिन्वत् त्रिऽसधस्यः आर्यं ऋतस्य
 भागे यजमानं आ अभजत् ॥ ५ ॥ २६ ॥ २१ ॥

॥ १५७ ॥ अवोधि अग्निः जमः उत् एति सूर्यः वि उषाः चंद्रा
 मही आवः अर्चिषां अयुक्षातां अश्विना यातवे रथं प्र असा-
 वीत् देवः सविता जगत् पृथक् ॥ १ ॥ यत् युंजाथे वृषणं अश्विना
 रथं घृतेन नः मधुना क्षत्वं उक्षतं अस्माकं ब्रह्म पृतनासु जिन्वत्
 वयं धनां शूरऽसाता भजेमहि ॥ २ ॥ अर्वाङ् त्रिऽचक्रः मधु-
 ऽवाहनः रथः जीरऽअश्वः अश्विनोः यातु सुऽस्तुतः त्रिऽबन्धुरः
 मघऽवा विश्वऽसौभगः शं नः आ वक्षत् द्विऽपदे चतुऽपदे ॥ ३ ॥
 आ नः ऊर्जं वहतं अश्विना युवं मधुऽमत्या नः कशया मिमि-
 क्षत् प्र आयुः तारिष्टं निः रपांसि मृक्षत् सेधतं द्वेषः भवतं सचा-
 ऽभुवा ॥ ४ ॥ युवं ह गर्भं जगतीषु धृत्यः युवं विश्वेषु भुवनेषु अंतः
 युवं अग्निं च वृषणौ अपः च वनस्पतीन् अश्विनौ ऐरयेथां ॥ ५ ॥
 युवं हस्यः भिषजां भेषजेभिः अथो हस्यः रथ्या रथ्येभिः अथो ह
 क्षत्वं अधिधृत्यः उया यः वां हविष्मान् मनसा ददाशं ॥ ६ ॥ २७ ॥ २ ॥

अ०२. अ०२. व०२६.] ॥ १३६ ॥ [म० १. अ० २१. सू० १५६.]

वि॒ऽम॒मे वि॒ऽभिः इ॒त् प॒देभिः ॥ ३ ॥ यस्य॑ त्री॒ पू॒र्णा म॒धुनां॑ प॒दानि॑
अ॒क्षी॒यमा॒णा स्व॒धया॑ म॒दंति॑ यः ऊं॑ वि॒ऽधातुं॑ पृथि॒वीं उ॒त द्यां
एकः॑ दा॒धारं॑ भुव॒नानि॑ वि॒श्वा ॥ ४ ॥ तत् अ॒स्य प्रि॒यं अ॒भि पा॒थः
अ॒श्यां॑ नरः॑ यत्र॑ दे॒वऽयवः॑ म॒दंति॑ उ॒रुऽक्र॒मस्य॑ सः हि वं॒धुः इ॒त्या
वि॒ष्णोः प॒दे प॒रमे॑ म॒ध्वः उत्सः॑ ॥ ५ ॥ ता वां॑ वा॒स्तूनि॑ उ॒श्मसि॑
गम॑न्धै यत्र॑ गावः॑ भूरि॑ऽशृ॒गाः अ॒यासः॑ अत्र॑ अ॒हं तत् उ॒रुऽगा॒
यस्य॑ वृ॒ष्णः प॒रमं॑ प॒दं अ॒व भा॒ति भूरि॑ ॥ ६ ॥ २४ ॥

॥ १५५ ॥ प्र वः॑ पा॒तं अ॒धंसः॑ धि॒याऽय॑ते म॒हे शू॒राय॑ वि॒ष्णवे
च अ॒र्च॒त या॑ सा॒नुनि॑ प॒र्वता॑नां अ॒दाभ्या॑ म॒हः त॒स्यतुः॑ अ॒वै
ताऽइ॒व सा॒धुनां॑ ॥ १ ॥ त्वे॒षं इ॒त्या संऽअ॒रणं॑ शि॒मीऽव॑तोः इ॒न्द्रा॒
वि॒ष्णू॒ सुत॑ऽपाः वां॑ उ॒रुय॑ति॒ या म॒र्त्याय॑ प्र॒तिऽधी॑य॒मानं॑ इ॒त्
कृ॒शानोः॑ अ॒स्तुः अ॒स॒नां उ॒रुय॑थः ॥ २ ॥ ताः ई॒ व॒र्ध॑ति॒ महि॑ अ॒स्य
पौ॒ंस्यं नि॑ मा॒तरा॑ न॒यति॑ रे॒तसे॑ भु॒जे द॑धा॒ति पु॒त्रः अ॒वरं॑ प॒रं पि॑तुः
नामं॑ तृ॒तीयं॑ अ॒धि रो॒चने॑ दि॒वः ॥ ३ ॥ तत्ऽत॑त् इ॒त् अ॒स्य पौ॑ंस्यं
गृ॒णीम॑सि॒ इ॒नस्य॑ चा॒तुः अ॒वृ॒कस्य॑ मी॒ळुषः॑ यः पा॒र्थि॒वानि॑ वि॒
ऽभिः॑ इ॒त् वि॒गांम॑ऽभिः उ॒रु क्र॑मि॒ष्ट उ॒रुऽगा॒याय॑ जी॒वसे॑ ॥ ४ ॥
वे॒ इ॒त् अ॒स्य क्र॑म॒णे स्वः॑ऽदृ॒शः अ॒भिऽख्या॑यं म॒र्त्यः भु॑र॒णय॑ति॒
तृ॒तीयं॑ अ॒स्य न॑किः आ द॒ध॒र्ष॑ति॒ वयः॑ च॒न प॑त॒यंतः॑ प॒त॒त्रि॒णः ॥ ५ ॥
च॒तुऽभिः॑ सा॒कं न॑व॒तिं च॑ ना॒मंऽभिः॑ च॒क्रं न॑ वृ॒त्तं व्य॑ती॒न् अ॒वी॒
वि॒पत् वृ॒हत्ऽश॑रीरः वि॒ऽमि॒मानः॑ ऋ॒क्ऽभिः॑ यु॒वा अ॒कु॒मारः॑
प्र॒ति ए॒ति आ॒ऽह॒वं ॥ ६ ॥ २५ ॥

॥ १५६ ॥ भ॒वं मि॒त्रः न॑ शे॒व्यः घृ॒तऽआ॑सु॒तिः वि॒भूत॑ऽद्यु॒म्नः ए॒व
ऽयाः॑ ऊं॑ स॒ऽप्र॒थाः अ॒ध ते॑ वि॒ष्णो॒ वि॒दुषां॑ चि॒त् अ॒र्ध्यः स्तो॑मः

यज्ञः च राध्यः हविष्मन्ता ॥ १ ॥ यः पूर्याय वेधसे नवीयसे सुमत-
 ऽजानये विष्णवे ददांशति यः जातं अस्य महतः महिं प्रवत् सः
 इत् ऊं श्रवः ऽभिः युज्यं चित् अभि असत् ॥ २ ॥ तं ऊं स्तोतारः
 पूर्यं यथा विद ऋतस्य गर्भं जनुषां पिपर्तेन आ अस्य जानतः
 नामं चित् विवक्तुन महः ते विष्णोः सुऽमतिं भजामहे ॥ ३ ॥
 तं अस्य राजा वरुणः तं अश्विना क्रतुं सचंत मारुतस्य वेधसः
 दाधारं दक्षं उत्तमं अहः ऽविदं व्रजं च विष्णुः सखिऽवान्
 अपऽकर्णते ॥ ४ ॥ आ यः विवायं सचथाय दैव्यः इंद्राय विष्णुः
 सुऽकृते सुकृतऽतरः वेधाः अजिन्वत् त्रिऽसधस्यः आर्यं ऋतस्य
 भागे यजमानं आ अभजत् ॥ ५ ॥ २६ ॥ २१ ॥

॥ १५७ ॥ अवोधि अग्निः जमः उत् एति सूर्यः वि उषाः चंद्रा
 मही आवः अर्चिषां अयुक्षातां अश्विना यातवे रथं प्र असा-
 वीत् देवः सविता जगत् पृथक् ॥ १ ॥ यत् युंजाथे वृषणं अश्विना
 रथं घृतेन नः मधुना क्षत्वं उक्षतं अस्माकं ब्रह्म पृतनासु जिन्वत्
 वयं धनां शूरऽसाता भजेमहि ॥ २ ॥ अर्वाङ् त्रिऽचक्रः मधु-
 ऽवाहनः रथः जीरऽअश्वः अश्विनोः यातु सुऽस्तुतः त्रिऽबन्धुरः
 मघऽवा विश्वऽसौभगः शं नः आ वक्षत् द्विऽपदे चतुऽपदे ॥ ३ ॥
 आ नः ऊर्जं वहतं अश्विना युवं मधुऽमत्या नः कशया मिमि-
 क्षत् प्र आयुः तारिष्टं निः रपांसि मृक्षत् सेधतं द्वेषः भवतं सचा-
 ऽभुवा ॥ ४ ॥ युवं ह गर्भं जगंतीषु धृत्यः युवं विश्वेषु भुवनेषु अंतः
 युवं अग्निं च वृषणौ अपः च वनस्पतीन् अश्विनौ ऐरयेथां ॥ ५ ॥
 युवं हस्यः भिषजां भेषजेभिः अथो हस्यः रथ्या रथ्येभिः अथो ह
 क्षत्वं अधि धृत्यः ज्यायः वां हविष्मान् मनसा ददाशं ॥ ६ ॥ २७ ॥ २१ ॥

अ०२.अ०३.व०२.] ॥ १३८ ॥ [म०१.अ०२२.सू०१५९.

॥ १५८ ॥ वसूँ रुद्रा पुरुऽमंतूँ वृधंतां दशस्यतं नः वृषणी
अभिष्टौ दक्षा ह यत् रेक्कां औचथ्यः वां प्र यत् ससाथे अक-
वाभिः ऊती ॥ १ ॥ कः वां दाशत् सुऽमंतये चित् अस्यै वसूँ यत्
धेथे नमसा पदे गोः जिगृत् अस्मे रेवतीः पुरंऽधीः कामप्रेण-
ऽइव मनसा चरता ॥ २ ॥ युक्तः ह यत् वां तौग्याय पेरुः वि
मध्ये अर्णसः धायि पज्जः उप वां अवः शरणं गमेयं शूरः न अज्म
पतयत्ऽभिः एवैः ॥ ३ ॥ उपऽस्तुतिः औचथ्यं उरुथेत् मा मां
इमे पतत्रिणी वि दुग्धां मा मां एधः दशऽतयः चित् धाक्
प्र यत् वां वड्डः त्मनि खादति द्वां ॥ ४ ॥ न मा गरन् नद्यः मा-
तृऽतमाः दासाः यत् ई सुऽसंमुब्धं अवऽअधुः शिरः यत् अस्य
चैतनः विऽतक्षत् स्वयं दासः उरः अंसौ अपि गध० ॥ ५ ॥ दीर्घ-
ऽतमाः मामतेयः जुजुर्वान दशमे युगे अपां अर्थं यतीनां ब्रह्मा
भवति सारथिः ॥ ६ ॥ १ ॥

॥ १५९ ॥ प्र द्यावां यज्ञैः पृथिवी ऋतुऽवृधां मही स्तुषे वि-
दयेषु प्रऽचेतसा देवेभिः ये देवऽपुत्रे सुऽदंससा इत्या धिया
वार्याणि प्रऽभूषतः ॥ १ ॥ उत मन्ये पितुः अद्रुहः मनः मातुः महि
स्वऽतवः तत् हवीमऽभिः सुऽरेतसा पितरां भूमं चक्रतुः उरु
प्रऽजायाः अमृतं वरीमऽभिः ॥ २ ॥ ते सूनवः सुऽअपंसः सु-
ऽदंससः मही जजुः मातरां पूर्वऽचिन्तये स्थातुः च सत्यं जगतः
च धर्मेणि पुत्रस्य पायः पदं अद्ययाविनः ॥ ३ ॥ ते भायिनः
ममिरे सुऽप्रचेतसः जामी सऽयोनी मिथुना संऽओकसा न-
व्यऽनव्यं तंतु आ तन्वते दिवि समुद्रे अंतः कवयः सुऽदीतयः
॥ ४ ॥ तत् राधः अद्य सवितुः वरेण्यं वयं देवस्य प्रऽसवे मना-

अ० २. अ० ३. व० ४.]

॥ १३९ ॥ [म० १. अ० २.]

महे असभ्यं द्यावापृथिवी सुचेतुना रयिं धत्तं
शतऽग्विनं ॥ ५ ॥ २ ॥

॥ १६० ॥ ते हि द्यावापृथिवी विश्वऽशंभुवा ज्ञा-
रजंसः धारयतऽकंवी सुजन्मनी धिषणो अंतः ईयते
वी धर्मणा सूर्यः शुचिः ॥ १ ॥ उरुऽव्यचंसा महिनी अ-
पिता माता च भुवनानि रक्षतः सुधृष्टमे वपुषे न र-
पिता यत् सीं अभि रूपैः अवासयत् ॥ २ ॥ सः वह्निः पुत्रः पि-
पवित्रं वान पुनाति धीरः भुवनानि मायया धेनुं च पृथ्विं
सुऽरेतंसं विश्वाहां शुक्रं पयः अस्य धुक्षत ॥ ३ ॥ अयं देव-
अपसां अपऽतमः यः जजान रोदसी विश्वऽशंभुवा वि यः
रजंसी सुक्रतुऽयया अजरेभिः स्कंभनेभिः सं आनृचे ॥ ४ ॥
नः गृणाने महिनी महिं श्रवं क्षत्रं द्यावापृथिवी धास्य-
वृहत् येन अभि कृषीः ततनां विश्वहा पनाय्य ओजः अस्मे-
सं इवत्तं ॥ ५ ॥ ३ ॥

॥ १६१ ॥ किं जुं श्रेष्ठः किं यविष्ठः नः आ अजगन् किं ईयते
दूत्यं कत् यत् जुचिम न निदिम चमसं यः महाऽकुलः अग्ने भ्रातः
दुणः इत् भूतिं जुदिम ॥ १ ॥ एकं चमसं चतुरं कृणोत न तत् वः
देवाः अब्रुवन् तत् वः आ अगमं सौधन्वनाः यदि एव करिष्यथ
सां देवैः यज्ञियांसः भविष्यथ ॥ २ ॥ अयिं दूतं प्रति यत् अब्र-
वीतन अश्वः कर्त्तुः रयः उत इह कर्त्तुः धेनुः कर्त्वा युवशा कर्त्वा
दातानि भ्रातः अनु वः कृत्वा आ इमसि ॥ ३ ॥ चकृऽवांसः जृभुवः
तत् अपृच्छत कं इत् अभूत् यः स्यः दूतः नः आ अजगन् यदा
अवऽअख्यत् चमसान् चतुरं कृतान् आत् इत् त्वष्टा मासु अंतः

अ०२. अ०३. व०२.] ॥ १३८ ॥ [म०१. अ०२२. सू० १५९.

॥ १५८ ॥ वसूँ रुद्रा पुरुऽमंतूँ वृधंतां दशस्यतं नः वृषणौ
अभिष्टौ दक्षा ह यत् रेकणः औचथ्यः वां प्र यत् सप्तार्थे अक-
वाभिः ऊती ॥ १ ॥ कः वां दाशत् सुऽमतये चित् अस्यै वसूँ यत्
धेथे नमसा पदे गोः जिगृतं अस्मै रेवतीः पुरंऽधीः कामप्रेण-
ऽइव मनसा चरंता ॥ २ ॥ युक्तः ह यत् वां तौग्याय पेरुः वि
मध्ये अर्णोसः धायि पज्जः उपं वां अवः शरणं गमेयं शूरः न अज्म
पतयत्ऽभिः एवैः ॥ ३ ॥ उपंऽस्तुतिः औचथ्यं उरुष्येत् मा मां
इमे पतत्रिणी वि दुग्धां मा मां एधः दशंऽतयः चितः धाक्
प्र यत् वां वृद्धः त्मनि खादति द्वां ॥ ४ ॥ न मा गुरन् नद्यः मा-
तृऽतमाः दासाः यत् ई सुऽसंमुष्यं अवऽअधुः शिरः यत् अस्य
चैतनः विऽतक्षत् स्वयं दासः उरः असौ अपि ग्धं ॥ ५ ॥ दीर्घ-
ऽतमाः मामतेयः जुजुर्वान दशमे युगे अपां अर्थं यतीनां ब्रह्मा
भवति सारथिः ॥ ६ ॥ १ ॥

॥ १५९ ॥ प्र द्यावा यज्ञैः पृथिवी चतुऽवृधां मही स्तुषे वि-
दथेषु प्रऽचैतसा देवेभिः ये देवऽपुत्रे० सुऽदंससा इत्या धिया
वार्याणि प्रऽभूषतः ॥ १ ॥ उत मन्ये पितुः अदुहः मनः मातुः महि
स्वऽतवः तत् हवीमऽभिः सुऽरेतसा पितरां भूमं चक्रतुः उरु
प्रऽजायाः अमृतं वरीमऽभिः ॥ २ ॥ ते सूनवं सुऽअपंसः सु-
ऽदंससः मही जजुः मातरां पूर्वऽचिन्तये स्थातुः च सत्यं जगतः
च धर्मेणि पुत्रस्य पाथः पदं अङ्गयाविनः ॥ ३ ॥ ते मायिनः
ममिरे सुऽप्रचैतसः जामी सऽयोनी० मिथुना संऽओकसा न-
व्यंऽनव्यं तंतुं आ तन्वते दिवि समुद्रे अंतः कवयः सुऽदीतयः
॥ ४ ॥ तत् राधः अद्य सवितुः वरेण्यं वयं देवस्य प्रऽसवे मना-

सभ्यं द्यावापृथिवी सुचेतुना रयिं धत्तं वसुंसमंत
वनं ॥ ५ ॥ २ ॥

६० ॥ ते हि द्यावापृथिवी विश्वऽशंभुवा ऋतऽवरी०
धारयतऽकवी० सुऽजन्मनी० धिषणे० अंतः ईयते देवः दे-
वैणा सूर्यः शुचिः ॥ १ ॥ उरुऽव्यचंसा महिनी० असृश्वता
माता च भुवनानि रक्षतः सुऽधृष्टमे० वपुषे० न रोदसी०
यत् सी० अभि रूपैः अवांसयत् ॥ २ ॥ सः वह्निः पुत्रः पित्रोः
ऽवान् पुनाति धीरः भुवनानि मायया धेनुं च पृश्निं वृषभं
सं विश्वाहां शुक्रं पयः अस्य धुक्षत ॥ ३ ॥ अयं देवानां
अपःऽतमः यः जजानं रोदसी० विश्वऽशंभुवा वि यः ममे
सुक्रतुऽयया अजरेभिः स्कंभनेभिः सं आनृचे ॥ ४ ॥ ते
एने महिनी महि श्रवं क्षुत्रं द्यावापृथिवी धासथः
येन अभि कृष्टीः ततनाम विश्वहा पनाय्य ओजः अस्मे
वत्तं ॥ ५ ॥ ३ ॥

६१ ॥ किं जुं श्रेष्ठः किं यविष्ठः नः आ अजगन् किं ईयते
यत् जुचिम न निदिम चमसं यः महाऽकुलः अमेधातः
इत् भूतिं जुदिम ॥ १ ॥ एकं चमसं चतुरं कृणोतन तत् वः
अब्रुवन् तत् वः आ अगमं सौधन्वनाः यदि एव करिष्यथ
देवैः यज्ञियांसः भविष्यथ ॥ २ ॥ अग्निं दूतं प्रति यत् अत्र-
न अश्वः कर्त्तव्यः रथः उत इह कर्त्तव्यः धेनुः कर्त्वा युवशा कर्त्वा
निधातः अनु वः कृत्वा आ इमसि ॥ ३ ॥ चकृऽवांसः ऋभवः
अपृच्छत कं इत् अभूत् यः स्यः दूतः नः आ अजगन् यदा
अख्यत् चमसान् चतुरं कृतान् आत् इत् त्वष्टा मासु अंतः

नि आनजे ॥ ४ ॥ हनाम एनान इति त्वष्टा यत् अत्रवीत् चमसं
 ये देवऽपानं अनिर्दिष्टुः अन्या नामानि कृण्वते सुते सचा अन्यैः
 एनान् कन्या नामऽभिः स्पर्शत् ॥ ५ ॥ ४ ॥ इदं हरीं युयुजे अश्विनां
 रथं बृहस्पतिः विश्वऽरूपां उप आजत ऋभुः विऽभ्वां वाजः दे-
 वान् अगच्छत् सुऽअपसः यज्ञियं भागं ऐतन ॥ ६ ॥ निः चर्मणः
 गां अरिणीत् धीतिऽभिः या जरता युवशा ता अकृणोतन सौ-
 धन्वनाः अश्वात् अश्वं अतक्षत् युक्ता रथं उप देवान् अयातन
 ॥ ७ ॥ इदं उदकं पिबत् इति अत्रवीतन इदं वा घ पिबत् मुंज-
 ऽनेजनं सौधन्वनाः यदि तत् नऽइव हर्यथ तृतीयं घ सवने मा-
 दयाध्वे ॥ ८ ॥ आपः भूयिष्ठाः इति एकः अत्रवीत् अग्निः भूयिष्ठः
 इति अन्यः अत्रवीत् वधऽयंतीं बहुऽभ्यः प्र एकः अत्रवीत् ऋता
 वदतः चमसान् अपिंशत् ॥ ९ ॥ ओणां एकः उदकं गां अव अज-
 ति मांसं एकः पिंशति सूनया आऽभृतं आ निऽम्रुचः शकृत् एकः
 अयं अभरत् किं स्वित् पुत्रेभ्यः पितरौ उप आवतुः ॥ १० ॥ ५ ॥
 उदत्तऽसुं अस्मै अकृणोतन तृणं निवत्तऽसुं अपः सुऽअपस्य-
 यां नरः अगोह्यस्य यत् असंस्तन गृहे तत् अद्य इदं ऋभवः
 न अनु गच्छथ ॥ ११ ॥ संऽमील्यं यत् भुवना परिऽअसर्पत
 कं स्वित् तात्या पितरा वः आसतुः अशंपत यः करस्त्रं वः आ-
 ऽददे यः प्र अत्रवीत् प्रो तस्मै अत्रवीतन ॥ १२ ॥ सुमुष्वांसः
 ऋभवः तत् अपृच्छत् अगोह्य कः इदं नः अवबुधत् श्वानं
 वस्तः बोधयितारं अत्रवीत् संवत्सरे इदं अद्य वि अख्यत्
 ॥ १३ ॥ दिवा याति मरुतः भूम्या अग्निः अयं वातः अंतरि-
 दोण याति अत्तऽभिः याति वरुणः समुद्रैः युष्मान् इच्छतः
 शवसः नपातः ॥ १४ ॥ ६ ॥

॥ १६२ ॥ मा नः मित्रः वरुणः अर्यमा आयुः इंद्रः ऋभुक्षाः
मरुतः परि ख्यन् यत् वाजिनः देवऽजातस्य सप्तेः प्रऽवक्ष्यामः
विदथे वीर्याणि ॥ १ ॥ यत् निऽनिजा रेकणसा प्रावृतस्य रातिं
गृभीतां मुखतः नयंति सुऽप्राङ् अजः मेम्यत् विश्वऽरूपः इंद्रा-
पूष्णोः प्रियं अपि एति पार्थः ॥ २ ॥ एषः छागः पुरः अश्वेन वा-
जिनां पूष्णः भागः नीयते विश्वऽदेव्यः अभिऽप्रियं यत् पुरो-
क्ताशं अर्वता त्वष्टा इत् एनं सौश्रवसाय जिन्वति ॥ ३ ॥ यत्
हवित्थं ऋतुऽशः देवऽयानं चिः मानुषाः परि अश्वं नयंति अत्र
पूष्णः प्रथमः भागः एति यज्ञं देवेभ्यः प्रतिऽवेदयन् अजः ॥ ४ ॥
होता अध्वर्युः आऽव्याः अग्निऽइंधः यावऽयाभः उत शंस्तां
सुऽविप्रः तेन यज्ञेन सुऽअरंकृतेन सुऽइष्टेन वक्षणाः आ पृणध्वं
॥ ५ ॥ ७ ॥ यूपऽवस्काः उत ये यूपऽवाहाः चषालं ये अश्वऽयूपाय
तक्षंति ये च अर्वते पचनं संऽभरंति उतो तेषां अभिऽगूर्तिः
नः इन्वतु ॥ ६ ॥ उपं प्र अगात् सुऽमत मे अधायि मन्म देवानां
आशाः उपं वीतऽपृष्ठः अनु एनं विप्राः ऋषयः मदंति देवानां
पुष्टे चकृम सुऽबंधुं ॥ ७ ॥ यत् वाजिनः दामं संऽदानं अर्वतः या
शीर्षण्या रश्ना रज्जुः अस्य यत् वा घ अस्य प्रऽभृतं आस्ये तृणं
सर्वा ता ते अपि देवेषु अस्तु ॥ ८ ॥ यत् अश्वस्य ऋविषः मक्षि-
का आशं यत् वा स्वरौ स्वऽधितौ रिप्त्रं अस्ति यत् हस्तयोः शमि-
तुः यत् नखेषु सर्वा ता ते अपि देवेषु अस्तु ॥ ९ ॥ यत् ऊवंध्यं
उदरस्य अपऽवाति यः आमस्य ऋविषः गंधः अस्ति सुऽकृता
तत् शमितारः कृण्वंतु उत मेधं शृतऽपाकं पचंतु ॥ १० ॥ ८ ॥ यत्
ते गावां अग्निनां पच्यमानात् अभि शूलं निऽहंतस्य अव-
ऽधावन्ति मा तत् भूम्या आ श्रिषत् मा तृणेषु देवेभ्यः तत् उश-

अ०२. अ०२. व० १०.] ॥ १४२ ॥ [म० १. अ० २२. सू० १६२.]

तऽभ्यः रातं अस्तु ॥ ११ ॥ ये वाजिनं परिऽपरयति पक्वं ये ईं आहुः
सुरभिः निःहरइति ये च अर्वतः मांसऽभिद्यां उपऽआसते उतो
तेषां अभिऽगूर्तिः नः इन्वतु ॥ १२ ॥ यत् निऽईदं मांसं च न्याः
उखायाः या पात्राणि यूष्णः आऽसेचनानि ऊष्मण्या अपि-
ऽधानां चरूणां अंकाः सूनाः परिभूषन्ति अश्वं ॥ १३ ॥ निऽक्रमणं
निऽसदनं विऽवर्तनं यत् च पट्टीशं अर्वतः यत् च पपौ यत् च
घासिं जघासं सर्वा ता ते अपि देवेषु अस्तु ॥ १४ ॥ मा त्वा अग्निः
ध्वनयीत् धूमऽगंधिः मा उखा भ्राजती अभि विक्त जग्निः इष्टं वी-
तं अभिऽगूर्तिं वर्षटऽकृतं तं देवासः प्रति गृभ्णन्ति अश्वं ॥ १५ ॥ १॥
यत् अश्वाय वासः उपऽस्तृणन्ति अधीवासं या हिरण्यानि अस्मै
संऽदानं अर्वतं पट्टीशं प्रिया देवेषु आ यमयन्ति ॥ १६ ॥ यत् ते सादे
महसा श्रूकृतस्य पाषण्या वा कश्या वा तुतोदं सुचाऽइव ता
अध्वरेषु सर्वा ता ते ब्रह्मणा सूदयामि ॥ १७ ॥ चतुः-
ऽविंशत् वाजिनः देवऽवंधोः वंक्त्रीः अश्वस्य स्वऽधितिः सं एति
अच्छिद्रा गात्रा वयुना कृणोत परुःपरुः अनुऽघुष्य विशस्त
॥ १८ ॥ एकः त्वष्टुः अश्वस्य विऽशस्ता द्वा यंतारा भवतः तथा ऋतुः
ते गात्राणां ऋतुऽथा कृणोमि ताऽता पिंडानां प्र जुहोमि
॥ १९ ॥ मा त्वा तपत् प्रियः आत्मा अपिऽयंतं मा स्वऽधि-
तन्वं आ तिस्थिपत् ते मा ते गृभुः अविऽशस्ता अतिऽहाय
गात्राणि असिनां मिथुं कः ० ॥ २० ॥ न वै जुं एतत् त्रियसे
देवान इत् एषि पथिऽभिः सुऽगेभिः हरीं ते युंजा पृष-
अभूतां उप अस्यात् वाजी धुरि रासंभस्य ॥ २१ ॥ सुऽगव्यं नः
वाजी सुऽअश्वं पुंसः पुत्रान उत विश्वऽपुषं रयिं अनागाऽत्वं
नः अदितिः कृणोतु क्षत्रं नः अश्वः वनतां हविष्मान् ॥ २२ ॥ १० ॥

॥ १६३ ॥ यत् अर्कदः प्रथमं जायमानः उतऽयन् समुद्रात्
 उत वा पुरीषात् श्येनस्य पक्षा हरिणस्य बाहू उपऽस्तृत्य महि
 जातं ते अर्वन् ॥ १ ॥ यमेन दत्तं चितः एनं अयुनक् इंद्रः एनं
 प्रथमः अधि अतिष्ठत् गंधर्वः अस्य रशनां अगृभ्णात् सूरात्
 अश्वं वसवः निः अतष्ट ॥ २ ॥ असिं यमः असिं आदित्यः अर्वन्
 असिं चितः गुह्येन व्रतेन असिं सोमेन समया विऽपृक्तः आहुः
 ते चीणिं दिवि बंधनानि ॥ ३ ॥ चीणिं ते आहुः दिवि बंधना-
 नि चीणिं अपऽसु चीणिं अंतः समुद्रे उतऽइव मे वरुणः छंस्ति
 अर्वन् यच्च ते आहुः परमं जनिचं ॥ ४ ॥ इमा ते वाजिन अव-
 ऽमार्ज्जनानि इमा शफानां सनितुः निऽधानां अचं ते भद्राः
 रशनाः अपश्यं ऋतस्य याः अभिऽरक्षंति गोपाः ॥ ५ ॥ ११ ॥ आ-
 त्मानं ते मनसा आरात् अजानां अवः दिवा पतयंतं पतंगं शिरः
 अपश्यं पथिऽभिः सुऽगेभिः अरेणुऽभिः जेहमानं पतत्रि ॥ ६ ॥
 अचं ते रूपं उतऽतमं अपश्यं जिगीषमाणं इषः आ पदे गोः
 यदा ते मर्तः अनुं भोगं आनद् आत् इत् यसिष्ठः ओषधीः
 अजीगः ॥ ७ ॥ अनुं त्वा रथः अनुं मयैः अर्वन् अनुं गावं अनुं
 भगः कनीनां अनुं व्रातासः तवं सख्यं ईयुः अनुं देवाः समिरे वीर्यं
 ते ॥ ८ ॥ हिरण्यऽश्रृंगः अयः अस्य पादाः मनःऽजवाः अवरः इंद्रः
 आसीत् देवाः इत् अस्य हविःऽअद्य आयन् यः अर्वतं प्रथमः
 अधिऽअतिष्ठत् ॥ ९ ॥ ईर्मऽअंतासः सिलिंकऽमध्यमासः सं शू-
 रणासः दिव्यासः अत्याः हंसाऽइव श्रेणिऽशः यत्ते यत् आक्षि-
 षुः दिव्यं अज्मं अश्याः ॥ १० ॥ १२ ॥ तवं शरीरं पतयिष्णु अर्वन् तवं
 चित्तं वातऽइव ध्रजिमानं तवं श्रृंगाणि विऽस्थिता पुरुऽवा
 अरण्येषु जर्भराणा चरन्ति ॥ ११ ॥ उपं प्र अगात् शसनं वाजी

अ०२. अ०३. व० १५.] ॥ १४४ ॥ [म० १. अ० २२. सू० १६४.]

अर्वा देवद्रीचा मनसा दीध्यानः अजः पुरः नीयते नाभिः अस्य
अनु पश्चात् कवयः यन्ति रेभाः ॥ १२ ॥ उप्रं प्र अगात् परमं यत्
सधऽस्य अर्वान् अच्छं पितरं मातरं च अद्य देवान् जुष्टऽतमः
हि गम्याः अयं आ शास्ते दाशुषे वार्याणि ॥ १३ ॥ १३ ॥

॥ १६४ ॥ अस्य वामस्य पलितस्य होतुः तस्य भ्राता मध्यमः
अस्ति अश्वः तृतीयः भ्राता घृतऽपृष्ठः अस्य अत्र अपश्यं वि-
रपति सप्रऽपुत्रं ॥ १ ॥ सप्र युजन्ति रथं एकऽचक्रं एकः अश्वः
ब्रह्मति सप्रऽनामा त्रिऽनाभि चक्रं अजरं अनर्वं यत्र इमा वि-
श्वा भुवना अधि तस्युः ॥ २ ॥ इमं रथं अधि ये सप्र तस्युः सप्र-
ऽचक्रं सप्र ब्रह्मति अश्वाः सप्र स्वसारः अभि सं नवन्ते यत्र गवां
निऽहिता सप्र नाम ॥ ३ ॥ कः ददर्श प्रथमं जायमानं अस्य न-
ऽवन्तं यत् अनस्था विभर्ति भूम्याः असुः असृक् आत्मा कं स्वि-
कः विद्वांसं उप्रं गात् प्रष्टुं एतत् ॥ ४ ॥ पाकः पृच्छामि मनसा
अविऽजानन् देवानां एना निऽहिता पदानि वत्से वृष्कये
अधि सप्र तंतून् वि तन्निरे कवयः ओतवै जुं ॥ ५ ॥ १४ ॥
अचिंकित्वान् चिंकितुषः चित् अत्र कवीन् पृच्छामि विद्मने
न विद्वान् वि यः तस्तंभं षट् इमा रजांसि अजस्य रूपे किं
अपि स्वि- एकं ॥ ६ ॥ इह ब्रवीतु यः ई अंग वेद अस्य वामस्य
निऽहितं पदं वेः शीष्णः दीरं दुहते गावं अस्य वत्रिं वसानाः
उदकं पदा अपुः ॥ ७ ॥ माता पितरं ऋते आ वभाज धीती
अये मनसा संहि जग्मे सा वीभत्सुः गर्भेऽरसा निऽविंश नम-
स्वतः इत् उपऽवाकं द्रियुः ॥ ८ ॥ युक्ता माता आसीत् धुरिददि-

णायाः अतिष्ठत् गर्भेः वृजनीपुं अंतः अमीमेत् वत्सः अनु गां
 अपश्यत् विश्वऽरूपं त्रिषु योजनेषु ॥ ९ ॥ तिस्रः मातृः चीन
 पितृन् विभत् एकः ऊर्ध्वः तस्यौ न ई अव ग्लपयन्ति मन्त्रयन्ते
 दिवः अमुषं पृष्ठे विश्वऽविदं वाचं अविश्वऽमिन्वां ॥ १० ॥ १५ ॥
 द्वादशऽअरं नहि तत् जराय ववर्ति चक्रं परि द्यां ऋतस्य आ
 पुत्राः अग्ने मिथुनासः अत्र सप्त शतानि विंशतिः च तस्युः ॥ ११ ॥
 पंचऽपादं पितरं द्वादशऽआकृतिं दिवः आहुः परे अर्धे पुरी-
 षिणं अथ इमे अन्ये उपरे विऽचक्षुणं सप्तऽचक्रे षट्ऽअरे
 आहुः अपितं ॥ १२ ॥ पंचऽअरे चक्रे परिऽवर्तमाने तस्मिन् आ
 तस्युः भुवनानि विश्वा तस्यं न अक्षः तथ्यते भूरिऽभारः सनात्
 एव न शीर्यते सऽनाभिः ॥ १३ ॥ सऽनेमि चक्रं अजरं वि ववृते
 उक्तानायां दश युक्ताः वहन्ति सूर्यस्य चक्षुः रजसा एति आ-
 ऽवृतं तस्मिन् आपिता भुवनानि विश्वा ॥ १४ ॥ साक्ऽजानां
 सप्तयं आहुः एकऽजं षट् इत् यमाः ऋषयः देवऽजाः इति तेषां
 इष्टानि विऽहितानि धामऽशः स्यात्वे रजन्ते विऽकृतानि रूप-
 ऽशः ॥ १५ ॥ १६ ॥ स्त्रियः सतीः तान् जुं मे पुंसः आहुः पश्यत्
 अक्षुणऽवान् न वि चेतत् अंधः कविः यः पुत्रः सः ई आ चि-
 केत् यः ता विऽजानात् सः पितुः पिता अस्त ॥ १६ ॥ अवः
 परेण परः एना अवरिण पदा वत्सं विभन्ती गौः उत् अस्थात्
 सा कद्रीचीं कं स्वित् अर्धं परां अगात् कं स्वित् सूते नहि यूथे
 अंतः ॥ १७ ॥ अवः परेण पितरं यः अस्य अनुऽवेदं परः एना अव-
 रेण कविऽयमानः कः इह प्रवोचत् देवं मनः कुतः अधि प्रऽजातं
 ॥ १८ ॥ ये अर्वाचः तान् जुं पराचः आहुः ये पराचः तान् जुं अर्वा-
 चः आहुः इंद्रः च या चक्रयुः सोम तानि धुरा न युक्ताः रजसः

२. अ० ३. व० २२.] ॥ १४७ ॥ [म० १. अ० २२. सू० १६४.]

स्य चरति स्वधाभिः अमर्त्यः मर्त्येन सऽयौनिः ॥ ३० ॥ १९ ॥
 अपश्यं गोपां अग्निऽपद्यमानं आ च परां च पृथिऽभिः चरंतं सः
 मधीचीः सः विषूचीः वसानः आ वरीवर्ति भुवनेषु अंतः ॥ ३१ ॥
 यः ई चकार न सः अस्य वेद यः ई ददर्श हिरुक् इत् नु तस्मात् सः
 मातुः योनां परिऽवीतः अंतः बहुऽप्रजाः निऽऽकृतिं आ विवेश
 ॥ ३२ ॥ द्यौः मे पिता जनिता नाभिः अत्र बंधुः मे माता पृथि-
 वी मही इयं उक्तानयोः चम्बोः योनिः अंतः अत्र पिता दुहितुः
 गर्भे आ अधात् ॥ ३३ ॥ पृच्छामि त्वा परं अंतं पृथिव्याः पृच्छामि
 यत्र भुवनस्य नाभिः पृच्छामि त्वा वृणाः अश्वस्य रेतः पृच्छामि
 वाचः परं विऽओम ॥ ३४ ॥ इयं वेदिः परं अंतः पृथिव्याः
 अयं यज्ञः भुवनस्य नाभिः अयं सोमः वृणाः अश्वस्य रेतः ब्रह्मा
 अयं वाचः परं विऽओम ॥ ३५ ॥ २० ॥ सप्त अर्धऽगर्भाः भुवनस्य
 रेतः विष्णोः तिष्ठन्ति प्रऽदिशां विऽधर्मणि ते धीतिऽभिः मनसा
 ते विपऽचितः परिऽभुवः परि भवन्ति विश्वतः ॥ ३६ ॥ न वि
 जानामि यतऽइव इदं अस्मि निणयः संऽनंदः मनसा चरामि
 यदा मा आ अगन् प्रथमऽजाः ऋतस्य आत् इत् वाचः अश्रुवे
 भागं अस्याः ॥ ३७ ॥ अपां प्राङ् एति स्वधया गृभीतः अमर्त्यः
 मर्त्येन सऽयौनिः ता शश्वता विषूचीनां विऽयंतां नि अन्यं
 चिक्नुः न नि चिक्नुः अन्यं ॥ ३८ ॥ ऋचः अक्षरे परमे विऽओम न
 यस्मिन् देवाः अधि विश्वे निऽसेदुः यः तत् न वेद किं ऋचा
 करिष्यति ये इत् तत् विदुः ते इमे सं आसते ॥ ३९ ॥ सुयवऽसऽआ
 भगं वती हि भूयाः अथो वयं भगं वतः स्याम अदि तृ
 अध्ये विश्वऽदानीं पिवं शुद्धं उदकं आऽचरंती ॥ ४० ॥ २१ ॥ गौ
 मिमाय सलिलानि तक्षंती एकंऽपदी द्विऽपदी सा चतुऽप

अ० २. अ० ३. व० २३.] ॥ १४८ ॥ [म० १. अ० २२. सू० १६४.]

अष्टाऽपदी नवऽपदी बभूवृषीं सहस्रऽअक्षरा परमे विऽओमन् ॥ ४१ ॥ तस्याः समुद्राः अधि वि क्षरन्ति तेन जीवन्ति प्रऽदिशः चतस्रः ततः क्षरन्ति अक्षरं तत् विश्वं उप जीवति ॥ ४२ ॥ गृक्-
ऽमयं धूमं आरात् अपश्यं विषुऽवता परः एना अवरेण उद्धारं पृथ्विं अपचन्त वीराः तानि धर्माणि प्रथमानि आसन् ॥ ४३ ॥ त्रयः केशिनः ऋतुऽथा वि चक्षते संवत्सरं वपते एकः एषां विश्वं एकः अभि चष्टे शचीभिः धाजिः एकस्य दृष्टे न रूपं ॥ ४४ ॥ चत्वारि वाक् परिऽमिता पदानि तानि विदुः ब्राह्मणाः ये मनी-
षिणः गुहां त्रीणि निऽहिता न इंगयन्ति तुरीयं वाचः मनुष्याः वदन्ति ॥ ४५ ॥ इंद्रं मित्रं वरुणं अग्निं आहुः अयो दिव्यः सः सु-
ऽपर्णः गरुत्मान् एकं सत् विप्राः बहुधा वदन्ति अग्निं यमं मा-
तरिश्वां आहुः ॥ ४६ ॥ २२ ॥ कृष्णं निऽयानं हरयः सुऽपर्णाः अपः वसानाः दिवं उत पतन्ति ते आ अववृचन् सदेनात् ऋतस्य आत् इत् घृतेन पृथिवी वि उद्यते ॥ ४७ ॥ द्वादश प्रऽधयः चक्रं एकं त्रीणि नभ्यानि कः कुं तत् चिकेत तस्मिन् साकं विऽशताः न शंकवः अर्पिताः षष्टिः न चलाचलासः ॥ ४८ ॥ यः ते स्तनः शशयः यः मयःऽभूः येन विश्वा पुथसि वार्याणि यः रत्नऽधाः वसुऽवित् यः सुऽदत्तः सरस्वति तं इह धातवे कः ॥ ४९ ॥ यज्ञेन यज्ञं अयजन्त देवाः तानि धर्माणि प्रथमानि आसन् ते ह नार्कं महिमानं सचन्त यत्र पूर्वं साध्याः संति देवाः ॥ ५० ॥ समानं एतत् उदकं उत च एति अव च अहंऽभिः भूमिं पर्जन्याः जि-
न्वन्ति दिवं जिन्वन्ति अग्नयः ॥ ५१ ॥ दिव्यं सुऽपर्णं वायसं बृहन्तं अपां गर्भं दर्शतं ओषधीनां अभीपतः वृष्टिऽभिः तर्पयन्तं सर-
स्वतं अवसे जोह्वीमि ॥ ५२ ॥ २३ ॥ २२ ॥

॥ १६५ ॥ कया शुभा सऽव्यसः सऽनीलाः समाया मरुतः
सं मिमिक्षुः कया मती कुतः आऽइतासः एते अर्चति शुष्मं
वृषणः वसुऽया ॥ १ ॥ कस्य ब्रह्माणि जुजुषुः युवानः कः अध्वरे
मरुतः आ ववर्ते श्येनानऽइव ध्रजतः अंतरिक्षे केन महा मनसा
रीरमाम् ॥ २ ॥ कुतः त्वं इंद्र माहिनः सन् एकः यासि सतऽपते
किं ते इथा सं पृच्छसे संऽअराणः शुभानैः वोचेः तत् नः हरि-
ऽवः यत् ते अस्मे ॥ ३ ॥ ब्रह्माणि मे मतयः शं सुतासः शुष्मः
इयति प्रऽभृतः मे अद्रिः आ शासते प्रति हर्यति उक्था इमा
हरी वहतः ता नः अच्छ ॥ ४ ॥ अतः वयं अंतमेभिः युजानाः
स्वऽक्षत्रेभिः तन्वः शुभमानाः महऽभिः एतान् उप युज्महे
नु इंद्रं स्वधां अनु हि नः वभूथ ॥ ५ ॥ २४ ॥ कस्या वः मरुतः स्वधा
आसीत् यत् मां एकं संऽअधत्त अहिऽहत्ये अहं हि उयः तविषः
तुविष्मान् विश्वस्य शत्रोः अनमं वधऽसैः ॥ ६ ॥ भूरि चकथ्य
युज्येभिः अस्मे समानेभिः वृषभ पौंस्येभिः भूरीणि हि कृण-
वाम शविष्ठ इंद्रं क्रत्वा मरुतः यत् वशाम् ॥ ७ ॥ वधी वृचं मरुतः
इंद्रियेण स्वेन भामेन तविषः वभूवान् अहं एताः मनवे विश्व-
ऽचंद्राः सुऽगाः अपः चक्र वज्रऽवाहुः ॥ ८ ॥ अनुतं आ ते मघ-
ऽवन् नकिं नु न त्वाऽवान् अस्ति देवतां विदानः न जायमानः
नशते न जातः यानि करिष्या कृणुहि प्रऽवृद्ध ॥ ९ ॥ एकस्य
चित् मे विऽभु अस्तु ओजः या नु दधृष्वान् कृण्वै मनीषा
अहं हि उयः मरुतः विदानः यानि च्यवं इंद्रः इत् ईशे एषां
॥ १० ॥ २५ ॥ अमंदत् मा मरुतः स्तोमः अत्र यत् मे नरः श्रुत्यं ब्रह्मं
चक्र इंद्राय वृषेण सुऽमखाय मह्यं सख्यं सखायः तन्वे तनूभिः
॥ ११ ॥ एव इत् एते प्रति मा रोचमानाः अनेद्यः श्रवं आ इषः

अ० २. अ० ४. व० २.] ॥ १५० ॥ [म० १. अ० २३. सू० १६६.]

दधानाः संऽचक्ष्य मरुतः चंद्रऽवर्णाः अच्छांत मे हृदयां च
नूनं ॥ १२ ॥ कः नु अत्र मरुतः ममहे वः प्र यातन सखीन् अच्छ
सखायः मन्मानि चित्राः अपिऽवातयंतः एषां भूत नवेदाः मे
ऋतानां ॥ १३ ॥ आ यत् दुवस्यात् दुवसे न कारुः अस्मान् चक्रे
मान्यस्य मेधा ओ सु वर्त मरुतः विप्रं अच्छ इमा ब्रह्मणि
जरिता वः अर्चेत् ॥ १४ ॥ एषः वः स्तोमः मरुतः इयं गीः मां-
दार्यस्य मान्यस्य कारोः आ इषा यासीष्ट तन्वे वयां विद्याम
इषं वृजनं जीरऽदानुं ॥ १५ ॥ २६ ॥ ३ ॥

॥ १६६ ॥ तत् नु वोचाम रभसाय जन्मने पूर्वं महिऽत्वं वृ-
षभस्य केतवे ऐधाऽइव यामन् मरुतः तुविऽस्वनः युधाऽइव
शक्राः तविषाणि कर्तन ॥ १ ॥ नित्यं न सूनं मधु विभ्रतः उपं क्री-
कंति क्रीळाः विदयेषु घृष्वयः नक्षंति रुद्राः अवसा नमस्विनं
न मर्धंति स्वऽतंवसः हविऽकृतं ॥ २ ॥ यस्यै जमांसः अमृताः
अरांसत रायः पोषं च हविषां ददाशुषं उक्षंति अस्मै मरुतः
हिताऽइव पुरु रजांसि पयंसा मयऽभुवः ॥ ३ ॥ आ ये रजांसि
तविषीभिः अव्यंत प्र वः एवांसः स्वऽयंतासः अध्रजन् भयंते
विश्वं भुवनानि हर्म्या चित्रः वः यामंः प्रऽयंतासु ऋष्टिषु ॥ ४ ॥
यत् त्वेषऽयांमाः नदयंत पर्वतान् दिवः वा पृष्ठं नयीः अचु-
च्यवुः विश्वं वः अज्मन् भयंते वनस्पतिः रथियंतीऽइव प्र जि-
हीते ओषधिः ॥ ५ ॥ १ ॥ यूयं नः उयाः मरुतः सुऽचेतुनां अरि-
ष्टयामाः सुऽमृतिं पिपर्तन् यत्र वः दिद्युत् रदंति क्रिविऽदती
रिणाति पश्वः सुधिताऽइव वर्हणां ॥ ६ ॥ प्र स्कंभऽदेष्णाः अन-
वभ्रऽराधसः अलातृणासः विदयेषु सुऽस्तुताः अर्चंति अर्कं

म॒दि॒रस्यं पी॒तये॑ वि॒दुः वी॒रस्यं प्र॒द्य॒मानि॑ पौ॒स्या ॥ ७ ॥ श॒तभु॒-
 जि॒ऽभिः तं अ॒भिऽहु॑तेः अ॒घा॒त् पू॒ऽभिः र॒क्षा॒त् म॒रु॒तः यं आ॒व॒न्त
 ज॒नं यं उ॒याः त॒व॒सः वि॒ऽर॒प्ति॒नः पा॒थ॒नं शं॒सा॒त् त॒न॒य॒स्य पु॒-
 ष्पि॒पुं ॥ ८ ॥ वि॒श्या॒नि भ॒द्रा म॒रु॒तः रथे॑षु वः मि॒थ॒स्पृ॒ध्याऽइ॒व त॒वि॒-
 पा॒णिं आ॒ऽहि॒ता अं॒सेषु॑ आ वः प्र॒ऽप॒थेषु॑ खा॒दयः॑ अ॒क्षः वः च॒क्रा
 स॒मया॑ वि वृ॒ते ॥ ९ ॥ भू॒री॒णि भ॒द्रा ने॒र्येषु॑ वा॒हुषु॑ व॒क्षः॑ऽसु रु॒-
 क॒माः र॒भ॒सा॒सः अं॒ज॒यः अं॒सेषु॑ ए॒ताः प॒विषु॑ क्षु॒राः अ॒धि व॒यः न
 प॒क्षान् वि अ॒नु श्रि॒यः धि॒रे ॥ १० ॥ २ ॥ म॒हा॒न्तः म॒हा वि॒ऽभ्वः
 वि॒ऽभू॒त॒यः दू॒रे॒ऽदृ॒शः ये दि॒व्याऽइ॒व स्तृ॒ऽभिः म॒द्राः सु॒ऽजि॒ह्वाः
 स्व॒रि॒ता॒रः आ॒स॒ऽभिः सं॒ऽमि॒ष्टाः इ॒द्रे म॒रु॒तः प॒रि॒ऽस्तु॒भः ॥ ११ ॥
 त॒त् वः सु॒ऽजा॒ताः म॒रु॒तः म॒हि॒ऽत्वनं॑ दी॒र्घं वः दा॒वं अ॒दि॒तेऽइ॒व
 व्र॒तं इ॒द्रं च॒न॒त्य॒ज॒सा वि॒हु॒णा॒ति॒ त॒त् ज॒ना॒य॒ यस्मै॑ सु॒ऽकृ॒ते अ॒रा॒-
 ध्वं ॥ १२ ॥ त॒त् वः जा॒मि॒ऽत्वं म॒रु॒तः पे॒रे यु॒गे पु॒रु॒य॒त् शंसं॑ अ॒मृ॒ता॒सः
 आ॒व॒न्त अ॒या धि॒या म॒न॒वे श्रु॒ष्टिं आ॒व्य॑ सा॒कं न॒रः दंस॑नैः आ चि॒-
 कि॒चि॒रे ॥ १३ ॥ ये॒न दी॒र्घं म॒रु॒तः शू॒श॒वा॒म यु॒ष्माके॑न प॒री॒ण॒सा
 तु॒रा॒सः आ य॒त् त॒त॒न॒न् वृ॒ज॒ने ज॒ना॒सः ए॒भिः य॒ज्ञेभिः॑ त॒त् अ॒भि
 इ॒ष्टिं अ॒श्यां ॥ १४ ॥ ए॒षः वः स्तो॒मः म॒रु॒तः इ॒यं गीः मा॒दा॒र्य॒स्य
 मा॒न्य॒स्य का॒रोः आ इ॒षा या॒सी॒ष्ट त॒न्वे व॒यां वि॒द्या॒म इ॒षं वृ॒ज॒नं
 जी॒र॒ऽदा॒नुं ॥ १५ ॥ ३ ॥

॥ १६७ ॥ स॒हस्रं॑ ते इ॒द्रं उ॒त॒यः नः स॒हस्रं॑ इ॒षः ह॒रि॒ऽवः गूर्त॑-
 ऽत॒माः स॒हस्रं॑ रा॒यः मा॒द॒य॒धै स॒ह॒स्रि॒णः उ॒पं नः य॒न्तु॑ वा॒जाः ॥ १॥
 आ नः अ॒वः॑ऽभिः म॒रु॒तः या॒न्तु॑ अ॒च्छं ज्येष्ठे॑भिः वा वृ॒ह॒त॑ऽदि॒वैः
 सु॒ऽमा॒याः अ॒र्धं य॒त् ए॒षां नि॒ऽयु॒तः प॒र॒माः स॒मु॒द्र॒स्यं चि॒त्त॒ध॒न॒य॒न्त॑

पारे ॥ २ ॥ मिम्यक्षं येषु सुऽधिता घृताचीं हिरण्यऽनिर्निक्
उपरा न ऋष्टिः गुहां चरती मनुषः न योषां सभाऽवती वि-
द्व्याऽइव सं वाक् ॥ ३ ॥ परां शुभाः अयासः यव्या साधारण्या-
ऽइव मरुतः मिमिक्षुः न रोदसी अपं नुदंत घोराः जुषंत वृथं
सख्याय देवाः ॥ ४ ॥ जोषंत यत् ई असुर्या सचर्यै विसितऽस्तु-
का रोदसी नृऽमनाः आ सूर्याऽइव विधतः रथं गात त्वेपऽप्रती-
का नभसः न इत्या ॥ ५ ॥ ४ ॥ आ अस्थापयंत युवतिं युवानः
शुभे निऽमिंश्चां विदयेषु पज्जां अर्कः यत् वः मरुतः हविष्मान्
गायंत गाथं सुतऽसौमः दुवस्यन् ॥ ६ ॥ प्र तं विवक्ति वक्त्यः
यः एषां मरुतां महिमा सत्यः अस्ति सचां यत् ई वृषऽमनाः
अहंऽयुः स्थिरा चित् जनीः वहन्ते सुऽभागाः ॥ ७ ॥ पांतिं मि-
चावरुणौ अवद्यात् चयते ई अर्यमो अप्रऽशस्तान् उत च्यवन्ते
अच्युता ध्रुवाणि ववृधे ई मरुतः दातिऽवारः ॥ ८ ॥ नहि नु वः
मरुतः अंतिं असे आरात्तात् चित् शवसः अंतं आपुः ते धृ-
ष्णुनां शवसा शूशुऽवांसः अणैः न द्वेषः धृषता परि स्थुः ॥ ९ ॥
वयं अद्य इंद्रस्य प्रेक्षाः वयं श्वः वोचेमहि सऽमर्ये वयं पुरा महिं
च नः अनु दून तत् नः ऋभुक्षाः नरां अनु स्यात् ॥ १० ॥ एषः
वः स्तोमः मरुतः इयं गीः मांदार्यस्य मान्यस्य कारोः आ इषा
यासीष्ट तन्वे वयां विद्याम इषं वृजनं जीरऽदानुं ॥ ११ ॥ ५ ॥

॥ १६८ ॥ यज्ञाऽयज्ञा वः समना तुतुर्वेणिः धियंऽधियं वः दे-
वऽयाः ऊं दधिध्वे आ वः अर्वाचः सुविताय रोदस्योः महे ववृ-
त्यां अवसे सुवृक्तिऽभिः ॥ १ ॥ वव्रासः न ये स्वऽजाः स्वऽतवसः
इषं स्वः अभिऽजायंत धूतयः सहस्रियांसः अपां न ऊर्मयः आसा

अ० २. अ० ४. व० ८.] ॥ १५३ ॥ [म० १. अ० २३. सू० १६९.]

गावः वंद्यासः न उक्षरः ॥ २ ॥ सोमांसः न ये सुताः तृप्तऽअंशवः
हृतऽसु पीतासः दुवसः न आसन्ते आ एषां अंसेषु रंभिणीऽइव
रभे हस्तेषु खादिः च कृतिः च सं दुधे ॥ ३ ॥ अवं स्वऽयुक्ताः
दिवः आ वृथा ययुः अमर्त्याः कश्या चोदत त्मना अरेणवः
तुविऽजाताः अचुच्यवुः दृहानि चित् मरुतः भ्राजन्तऽअष्टयः
॥ ४ ॥ कः वः अंतः मरुतः अष्टिऽविद्युतः रेजन्ति त्मना हन्वा-
ऽइव जिह्या धन्वऽच्युतः इषां न यामनि पुरुऽप्रेषाः अहन्त्यः
न एतंशः ॥ ५ ॥ ६ ॥ कं स्वित्र अस्य रजसः महः परं कं अवरं मरुतः
यस्मिन् आऽयय यत् च्यवयथ विथुराऽइव संऽहितं वि अद्रि-
णा पतथ त्वेषं अर्णवं ॥ ६ ॥ सातिः न वः अमंऽवती स्वऽवती
त्वेषा विऽपांका मरुतः पिपिष्वती भद्रा वः रातिः पृणतः न
दक्षिणा पृथुऽजयी असुर्याऽइव जंजती ॥ ७ ॥ प्रति स्तोभन्ति
सिंधवः पविऽभ्यः यत् अभियां वाचं उतऽईरयन्ति अवं स्मयन्त
विऽद्युतः पृथिव्यां यदि घृतं मरुतः प्रुणुवन्ति ॥ ८ ॥ असूत पृथ्विः
महते रणाय त्वेषं अयासां मरुतां अनीकं ते सप्तरासः अजनयन्त
अर्भं आत इत् स्वधां इषिरां परि अपश्यन् ॥ ९ ॥ एषः वः स्तोमः
मरुतः इयं गीः मांदार्यस्य मान्यस्य कारोः आ इषा यासीष्ट
तन्वे वयां विद्याम इषं वृजनं जीरऽदानुं ॥ १० ॥ ७ ॥

॥ १६९ ॥ महः चित् त्वं इंद्र यतः एतान महः चित् अस्ति
त्यजसः वरुता सः नः वेधः मरुतां चिकित्वान सुम्ना वनुष्व तव
हि प्रेष्ठां ॥ १ ॥ अयुजन्ते इंद्र विश्वऽकुंरीः विदानासः निऽसिधः
मर्त्यऽत्रा मरुतां पृत्सुतिः हासमाना स्वऽमीह्रस्य प्रऽधनस्य
सातो ॥ २ ॥ अम्यंक् सा ते इंद्र अष्टिः असे सनेनि अर्भं

अ० २. अ० ४. व० ११.] ॥ १५४ ॥ [म० १. अ० २३. सू० १११.

मरुतः जुनन्ति अग्निः चित् हि स्म अतसे शुशुक्लान् आपः न
 द्वीपं दधति प्रयांसि ॥३॥ त्वं तु नः इन्द्र तं रयिं दाः ओजिष्ठया
 दक्षिणयाऽइव रातिं स्तुतः च याः ते चकनंत वायोः स्तनं न
 मध्वः पीपयंत वाजैः ॥४॥ त्वे रायः इन्द्र तोशऽतमाः प्रऽनेतारः
 कस्य चित् ऋतुऽयोः ते सु नः मरुतः मृळयंतु ये स्म पुरा गा-
 तुयन्तिऽइव देवाः ॥५॥ ६॥ प्रतिं प्र याहि इन्द्र मीळुषः नून महः
 पार्थिवे सदने यतस्व अर्धं यत् एषां पृथुऽबुधासः एताः तीर्थे
 न अर्यः पौंस्यानि तस्युः ॥६॥ प्रतिं घोराणां एतानां अयासां
 मरुतां शृण्वे आऽयतां उपच्छिः ये मर्त्यं पृतनाऽयंतं ऊमैः ऋ-
 णाऽवानं न पतयंत सगैः ॥ ७ ॥ त्वं मानेभ्यः इन्द्र विश्वऽजन्त्या
 रदं मरुतऽभिः शुरुधः गोऽअयाः स्तवानेभिः स्तवसे देव देवैः
 विद्यामं इषं वृजनं जीरऽदानुं ॥ ८ ॥ ९ ॥

॥ १७० ॥ न नूनं अस्ति नो श्वः कः तत् वेद यत् अद्भुतं अन्यस्य
 चित्तं अभि संऽचरेण्यं उत आऽधीतं वि नश्यति ॥ १ ॥ किं नः
 इन्द्र जिघांससि भ्रातरः मरुतः तवं तेभिः कल्पस्व साधुऽया मा
 नः संऽअरणे वधीः ॥ २ ॥ किं नः भ्रातः अगस्त्य सखां सन् अति
 मन्यसे विद्म हि ते यथा मनः अस्मभ्यं इत् न दित्ससि ॥ ३ ॥
 अरं कृण्वंतु वेदिं सं अग्निं इधतां पुरः तत्र अमृतस्य चेतनं यज्ञं
 ते तनवावहे ॥ ४ ॥ त्वं ईशिषे वसुऽपते वसूनां त्वं मित्राणां
 मित्रऽपते धेष्ठः इन्द्रं त्वं मरुतऽभिः सं वदस्व अर्धं प्र अशान
 ऋतुऽया हवींषि ॥ ५ ॥ १० ॥

॥ १७१ ॥ प्रतिं वः एना नमसा अहं एमि सुऽउक्तेनं भिक्षे सु-

अ० २. अ० ४. व० १३.] ॥ १५५ ॥ [म० १. अ० २३. सू० १७३.]

ऽम॒तिं तुरा॒णां रा॒णतां म॒रुतः वे॒द्याभिः नि हे॒ळः ध॒त्त वि मु॒-
च॒ध्वं अ॒श्वान् ॥ १ ॥ ए॒षः वः स्तोमः म॒रुतः नम॑स्त्वान् ह॒दा त॒ष्टः
मन॑सा धा॒यि दे॒वाः उप॑ ई॒ आ या॒त मन॑सा जुषा॒णाः यूयं हि स्व
नम॑सः इ॒त् वृ॒धासः ॥ २ ॥ स्तु॒तासः नः म॒रुतः मृ॒ळ्यन्तु उ॒त स्तु॒तः
म॒घऽवां शं॑भ॒विष्टः ऊ॒र्ध्वा नः संतु॑ को॒म्या वना॑नि अ॒हानि
वि॒श्वान् म॒रुतः जिगी॑षा ॥ ३ ॥ अ॒स्मात् अ॒हं त॒विपा॒त् ईष॑माणः
इ॒द्रात् भि॒या म॒रुतः रेज॑मानः यु॒ष्मभ्य॑ ह॒व्या निऽशि॑तानि आ॒-
सन् तानि॑ आ॒रे च॒कृम॑ मृ॒ळ्यन्त नः ॥ ४ ॥ येन॑ मा॒नांसः चि॒तय॑न्ते
उ॒स्माः विऽउ॑ष्टिषु श॒वंसा श॒श्वती॑नां सः नः म॒रुतऽभिः वृष॑भ
ध॒वं धाः उ॒यः उ॒येभिः स्यवि॑रः स॒हऽदाः ॥ ५ ॥ त्वं पा॒हि इ॒द्र
स॒हीय॑सः नृन् भ॒वं म॒रुतऽभिः अ॒वया॑त्तऽहे॒ळाः सुऽप्र॑के॒तेभिः
स॒स॒हिः द॒धानः वि॒द्याम॑ इ॒पं वृ॒जर्न॑ जी॒रऽदा॑न् ॥ ६ ॥ ११ ॥

॥ १७२ ॥ चि॒त्रः वः अ॒मृ॒यामः चि॒त्रः ऊ॒ती मु॒ऽदान॑वः म॒रुतः
आ॒हिऽभान॑यः ॥ १ ॥ आ॒रे सा वः मु॒ऽदान॑वः म॒रुतः च॒तु॒तो
श॒रः आ॒रे अ॒शमा॑ यं अ॒म्यंघ ॥ २ ॥ तृ॒णऽस्त॑द॒म्यं नृ॒ वि॒ष्ण॒ पा॒र
वृ॒क्त मु॒ऽदान॑वः ऊ॒र्ध्वान॑ नः या॒ते जी॒वमे ॥ ३ ॥ १२ ॥

॥ १७३ ॥ गा॒य॒त सा॒मं नृ॒भ॒व्यं यथा॑ वे॒ अ॒र्ध्वान॑ नृ॒त॒ वृ॒षा॒नं
स्वऽच॑त् गा॒यः धे॒नवः व॒हि॒षि वा॒स॒व्याः आ॒ च॒त॒स॒स्र॒ वै ॥ १ ॥
चि॒त्रा॒सान् ॥ १ ॥ अ॒थे॒त वृ॒षा वृ॒षऽभिः स्वऽउ॑ष्टिषु श॒वंसा श॒श्वती॑नां सः नः म॒रुतऽभिः
आ॒ति॒ यत्त॑ कु॒मु॒धात् प्र॒म॒द॒यः श॒वा मृ॒ते हो॒ता नृ॒त॒ वृ॒षा॒नं
सा अ॒ज॒यः ॥ २ ॥ ना॒श॒त हो॒ता पा॒रि॒स॒प्त॒ वि॒ष्ण॒ अ॒न॒ नृ॒त॒ वृ॒षा॒नं
सा अ॒र॒तः पृ॒थि॒व्याः ना॒श॒त अ॒श्वान॑ व॒स॒व्याः कु॒व॒र्ह॒त॒ वृ॒षा॒नं

अ० २, अ० ४, व० १८.]

॥ १५७ ॥ [म० १, अ० २३, सू० १७]

ऽदाः ॥ १ ॥ दनः विशः इंद्र मृधऽवाचः सप्त यत् पुरः शर्म शारद
दर्त ऋणोः अपः अनवद्य अणीः यूने वृचं पुरुऽकुत्साय रंधो
॥ २ ॥ अजं वृतः इंद्र शूरऽपत्नीः द्यां च येभिः पुरुऽहूत नूनं रक्षो
अमिं अशुषं तूर्वयाणं सिंहः न दमै अपांसि वस्तोः ॥ ३ ॥ शेषन
नु ते इंद्र सस्मिन् योनौ प्रऽशस्तये पर्वीरवस्य मृहा सृजत अणी-
सि एवं यत् युधा गाः तिष्ठत हरी धृषता मृष्ट वाजान् ॥ ४ ॥
वहं कुत्सं इंद्र यस्मिन् चाकन स्युमन्यू ऋजा वातस्य अश्वा
प्र सूरः चक्रं बृहतात् अभीके अभि स्पृधः यासिषत् वज्रऽबाहुः
॥ ५ ॥ १६ ॥ जघन्वान इंद्र मित्रेकृन् चोदऽप्रवृद्धः हरिऽवः अदा-
शून प्र ये पश्यन् अर्यमणं सचा आयोः त्वया शूर्ताः वहमा-
नाः अपत्यं ॥ ६ ॥ रपत् कविः इंद्र अर्केऽसांतौ क्षां दासाय उप-
ऽवर्हणीं कः करत् तिस्रः मघऽवां दानुऽचिचाः नि दुर्योणे कु-
यवाचं मृधि श्रेत् ॥ ७ ॥ सना ता ते इंद्र नव्याः आ अगुः सहः
नभः अविऽरणाय पूवीः भिनत् पुरः न भिदः अदेवीः ननमः
वधः अदेवस्य पीयोः ॥ ८ ॥ त्वं धुनिः इंद्र धुनिऽमतीः ऋणोः
अपः सीराः न सवतीः प्र यत् समुद्रं अति शूर पर्वि पारयं तु-
र्वशं यदुं स्वस्ति ॥ ९ ॥ त्वं अस्माकं इंद्र विश्वध स्याः अवृकऽतमः
नरां नृऽपाता सः नः विश्वासां स्पृधां सहऽदाः विद्यामं इषं
वृजनं जीरऽदानुं ॥ १० ॥ १७ ॥

॥ १७५ ॥ मत्सिं अपायि ते महः पाचंस्यऽइव हरिऽवः मत्सरः
दः वृषां ते वृष्णे इंद्रुः वाजी सहस्रऽसातमः ॥ १ ॥ आ नः ते
तु मत्सरः वृषां मदः वरेण्यः सहऽवान् इंद्र सानसिः पृतना-
द अमर्त्यः ॥ २ ॥ त्वं हि शूरः सनिता चोदयः मनुषः रयं सह-

अ० २. अ० ४. व० २०.] ॥ १५८ ॥ [म० १. अ० २३. सू० १७७.

ऽवान् दस्युं अव्रतं ओषः पात्रं न शोचिषा ॥ ३ ॥ मुषाय सूर्ये
कवे चक्रं ईशानः ओजसा वहं शुष्णाय वधं कुत्सं वातस्य अश्वैः
॥ ४ ॥ शुष्मिन्ऽतमः हि ते मदः द्युम्निन्ऽतमः उत क्रतुः वृत्र-
ऽघ्ना वरिवःऽविदा मंसीष्ठाः अश्वऽसातमः ॥ ५ ॥ यथा पूर्वभ्यः
जरितृभ्यः इन्द्र मयःऽइव आपः न तृप्यते बभूय तां अनु त्वा
निऽविदं जोहवीमि विद्यामं इषं वृजनं जीरऽदानुं ॥ ६ ॥ १८ ॥

॥ १७६ ॥ मत्तिं नः वस्यःऽइष्टये इन्द्र इन्दो वृषा आ विश ऋ-
घायमाणः इन्वसि शत्रुं अंतिं न विन्दसि ॥ १ ॥ तस्मिन् आ वे-
श्य गिरः यः एकः चर्षणीनां अनु स्वधा यं उष्यते यवं न चक्रे-
षत् वृषा ॥ २ ॥ यस्य विश्वानि हस्तयोः पंच क्षितीनां वसुं स्या-
शयस्व यः अस्मऽधुक् दिव्याऽइव अशनिः जहि ॥ ३ ॥ असुन्वतं
समं जहि दुःऽनशं यः न ते मयः अस्मभ्यं अस्य वेदनं दद्वि सूरिः
चित् ओहते ॥ ४ ॥ आवः यस्य द्विऽवर्हसः अर्केषु सानुषक् असत
आजौ इन्द्रस्य इन्दो प्र आवः वाजेषु वाजिनं ॥ ५ ॥ यथा पूर्वभ्यः
जरितृभ्यः इन्द्र मयःऽइव आपः न तृप्यते बभूय तां अनु त्वा
निऽविदं जोहवीमि विद्यामं इषं वृजनं जीरऽदानुं ॥ ६ ॥ १९ ॥

॥ १७७ ॥ आ चर्षणिऽप्राः वृषभः जनानां राजा कृष्टीनां पु-
रुऽहूतः इन्द्रः स्नुतः अयस्यन् अवसा उपं मद्रिक् युक्ता हरी वृ-
षणा आ याहि अवाद् ॥ १ ॥ ये ते वृषणः वृषभासः इन्द्र ब्रह्म-
ऽयुजः वृषंऽरयासः अत्याः तान् आ तिष्ठ तेभिः आ याहि अवाद्
हवामहे त्वा मुते इन्द्र सोमे ॥ २ ॥ आ तिष्ठ रथं वृषणं वृषां ते सुतः
सोमः पातिऽसिक्ता मधूनि युक्ता वृषंभ्यां वृषभं द्वातीनां हवि-

अ० २. अ० ४. व० २२.]

॥ १५९ ॥

[म० १. अ० २३. सू० १]

ऽभ्यां याहि प्रऽवतां उपं मद्विक् ॥ ३ ॥ अयं यज्ञः देवऽयाः अ-
मियेधः इमा ब्रह्माणि अयं इंद्र सोमः स्तीर्णं वह्निः आ तु श-
प्र याहि पिवं निऽसद्यं वि मुच हरीं इह ॥ ४ ॥ ओ सुऽस्तुत-
इंद्र याहि अर्वाङ् उपं ब्रह्माणि मान्यस्य कारोः विद्यामं वस्तो-
अवंसा गृणंतः विद्यामं इषं वृजनं जीरऽदानुं ॥ ५ ॥ २० ॥

॥ १७८ ॥ यत् ह स्या ते इंद्र श्रुष्टिः अस्ति यया वभूथ जरितृ-
ऽभ्यः जती मा नः कामं महयंतं आ धक् विश्वां ते अश्यां परि-
आपः आयोः ॥ १ ॥ न घ राजा इंद्रः आ दुभत नः या नु स्वसारा
कृण्वंत योनौ आपः चित् अस्यै सुऽतुकाः अवेषन् गमन्त नः
इंद्रः सख्या वयः च ॥ २ ॥ जेतां नृऽभिः इंद्रः पृतऽसु शूरः श्रोतां
हवं नाधमानस्य कारोः प्रऽभर्ता रथं दाशुषः उपाके उत्ऽयंता
गिरः यदि च त्मना भूत् ॥ ३ ॥ एव नृऽभिः इंद्रः सुऽश्रवस्या प्र-
ऽखादः पृक्षः अभि मित्रिणः भूत् सऽमर्ये इषः स्तवते विऽवाचि
सचाऽकरः यजमानस्य शंसः ॥ ४ ॥ तया वयं मघऽवन् इंद्र शत्रून्
अभि स्याम महतः मन्यमानान् त्वं चाता त्वं जुं नः वृधे भूः वि-
द्यामं इषं वृजनं जीरऽदानुं ॥ ५ ॥ २१ ॥

॥ १७९ ॥ पूर्वीः अहं शरदः शश्रमाणा दोषाः वस्तोः उषसः
जरयंतीः मिनातिं श्रियं जरिमा तनूनां अपि जुं नु पत्नीः वृ-
षणः जगम्युः ॥ १ ॥ ये चित् हि पूर्वे ऋतऽसापः आसन् साकं दे-
वेभिः अवदन् ऋतानि ते चित् अव असुः नहि अंतं आपुः सं
जुं नु पत्नीः वृषऽभिः जगम्युः ॥ २ ॥ न मृषां श्रान्तं यत् अवति
रूवाः विश्वाः इत् स्पृधः अभि अश्रवाव जयाव इत् अव शत-

ऽनीथं आजिं यत् सम्यंचां मिथुनौ अभि अजाव ॥३॥ नृदस्य
मा रुधतः कामः आ अग्न इतः आऽजातः अमुतः कुतः चित्
लोपांमुद्रा वृषणं निः रिणाति धीरं अधीरा धयति श्वसंतं ॥४॥
इमं नु सोमं अंतितः हतऽसु पीतं उप व्रुवे यत् सीं आगः चकृम
तत् सु मृळुतु पुलुऽकामः हि मत्यैः ॥ ५ ॥ अगस्त्यः खनमानः
खनिचैः प्रऽजां अपत्यं बलं दुच्छमानः उभौ वणीं ऋषिः उयः
पुपोष सत्याः देवेषु आऽशिषः जगाम ॥ ६ ॥ २२ ॥ २३ ॥

॥१६०॥ युवोः रजांसि सुऽयमांसः अश्याः रथः यत् वां परि
अर्णांसि दीयन्त हिरण्ययाः वां पवयः प्रुघायन् मध्वः पिवंतौ
उषसं सचेथे ॥ १ ॥ युवं अत्यस्य अव नक्षथः यत् विऽपत्मनः
नर्यस्य प्रऽयज्योः स्वसां यत् वां विश्वऽगूर्तीं भरांति वाजाय
ईष्टे मधुऽपौ इषे च ॥ २ ॥ युवं पयः उस्त्रियायां अधत्तं पक्वं आ-
मायां अव पूर्य गोः अंतः यत् वनिनः वां ऋतुऽसू हारः न
श्रुचिः यजते हविष्मान् ॥ ३ ॥ युवं ह घर्म मधुऽमंतं अत्रये अपः
न क्षोदः अवृणीत एषे तत् वां नरौ अश्विना पश्वऽइष्टिः रथ्या-
ऽइव चक्रा प्रतिं यन्ति मध्वः ॥ ४ ॥ आ वां दानाय ववृतीय दस्रा-
गोः ओहेन तौग्यः न जित्रिः अपः क्षोणी सचते माहिना वां
जूर्णः वां अक्षुः अंहसः यजत्रा ॥ ५ ॥ २३ ॥ नि यत् युवेथे निऽयुतः
सुऽदानू उप स्वधाभिः सृजथः पुरऽधि प्रेषत् वेषत् वातः न
सूरिः आ महे ददे सुऽव्रतः न वाजं ॥ ६ ॥ वयं चित् हि वां जरि-
तारः सत्याः विपन्यामहे वि पणिः हितऽवान् अध चित् हि
स्म अश्विनौ अनिद्या पाथः हि स्म वृषणौ अंतिऽदेवं ॥ ७ ॥ यु-
वां चित् हि स्म अश्विनौ अनु दून विऽरुद्रस्य प्रऽसर्वणस्य सा-

अ० २. अ० ४. व० २६.]

॥ १६१ ॥ [म० १. अ० २४. सू० १८१.]

तौ अगस्त्यः नरां नृषु प्रशस्तः काराधुनी इव चितयत् सहस्रैः
॥८॥ प्र यत् वहैथे महिना रथस्य प्रस्यद्रा याथः मनुषः न होता
धत्तं सूरिभ्यः उत वा सुअश्व्यनासत्या रयिः साचः स्याम ॥९॥
तं वा रथं वयं अद्य हुवेम स्तोमैः अश्विना सुविताय नय्यं अरि-
ष्टनेमिं परिद्यां इयानं विद्यामं इषं वृजनं जीरदानुं ॥१०॥ २४॥

॥ १८१ ॥ कत् जुं प्रेष्टौ इषां रयीणां अध्वर्यता यत् उतऽनि-
नीथः अपां अयं वां यज्ञः अकृत प्रशस्तिं वसुऽधिती० अवि-
तारा जनानां ॥ १ ॥ आ वां अश्वासः शुचयः पयऽपाः वात-
ऽरंहसः दिव्यासः अत्याः मनऽजुवः वृषणः वीतऽपृष्ठाः आ इह
स्वऽराजः अश्विना वहंतु ॥ २ ॥ आ वां रथः अवनिः न प्रवत्वान्
सृष्टवंधुरः सुविताय गुम्याः वृष्णः स्याता रा मनसः जवीयान्
अहंऽपूर्वः यज्ञतः धिष्ण्या यः ॥ ३ ॥ इहऽइह जाता सं अवावशी-
तां अरेपसा तन्वा नामऽभिः स्वैः जिष्णुः वां अन्यः सुमंखस्य
सूरिः दिवः अन्यः सुभगः पुत्रः ऊहे ॥ ४ ॥ प्र वां निऽचेरुः ककुहः
वशान् अनुं पिशंगऽरूपः सदनानि गुम्याः हरो अन्यस्य पी-
पयंत वाजैः मृगा रजांसि अश्विना विघोर्यैः ॥ ५ ॥ २५ ॥ प्र वां
शरतऽवान् वृषभः न निष्पाद् पूर्वीः इषः चरति मध्यः इष्णुः
एवैः अन्यस्य पीपयंत वाजैः वेपंती ऊर्ध्वा नद्यः नः आ अगुः
॥ ६ ॥ असर्जि वां स्थविरा वेधसा गीः पाह्मे अश्विना वेधा दारतो
उपऽस्तुतौ अवतं नार्धमानं यामन अयामन शृणुतं हवने ॥ ७ ॥
उत स्या वां रुशतः वस्संसः गीः विऽवर्हिषि सदसि पिन्वते
नून वृषा वां मेघः वृषणा पीपाय गोः न सेके मनुषः दक्षस्य न
॥ ८ ॥ युवां पूषा इव अश्विना पुरऽधिः अग्निं उपां न जगत् हवि-

अ० २. अ० ४. व० २९.] ॥ १६२ ॥ [म० १. अ० २४. सू० १६३.]

मान् हुवे यत् वां वरिवस्या गुणानः विद्यामं इषं वृजनं जीर-
ऽदानुं ॥ ९ ॥ २६ ॥

॥ १६२ ॥ अभूत इदं वयुनं ओ सुभूपत रयः वृषणऽवान् मदत
मनीषिणः धियंऽजिन्वा धिषण्यां विरपलावसू दिवः नपाता
सुऽकृते शुचिंऽवता ॥ १ ॥ इद्रंऽतमा हि धिषण्यां मरुतऽतमा
दुस्त्रा दंसिष्ठा रथ्या रथिऽतमा पूर्णे रथं वहेये मध्वः आऽचितं
तेन दाश्यांसं उप यायः अश्विना ॥ २ ॥ किं अत्र दुस्त्रा कृणुयः
किं आसाथे जनः यः कः चित् अहंविः महीयते अति क्रमिष्टं
जुरतं पणेः असुं ज्योतिः विप्राय कृणुतं वचस्यवे ॥ ३ ॥ जंभयतं
अभितः रायतः शुनः हुतं मृधः विदयुः तानि अश्विना वाचं-
ऽवाचं जरितुः रत्निनी कृतं उभा शंसं नासत्या अवतं मम ॥ ४ ॥
युवं एतं चक्रयुः सिंधुषु प्रवं आत्मनऽवतं पक्षिणं तौग्याय कं
येन देवऽवा मनसा निऽऊहयुः सुऽपन्ननि पेतयुः क्षोदंसः महः
॥ ५ ॥ २७ ॥ अवऽविडं तौग्यं अपऽसु अंतः अनारंभणे तमसि
प्रऽविडं चतस्रः नावं जठलस्य जुष्टाः उत् अश्विऽभ्यां इषिताः
पारयन्ति ॥ ६ ॥ कः स्वित्र वृक्षः निऽस्थितः मध्ये अणंसः यं तौ-
ग्यः नाधितः परिऽअसंस्वजत् पूर्णा मृगस्य पतरोऽइव आ-
ऽरभे उत् अश्विनौ ऊहयुः श्रोमंताय कं ॥ ७ ॥ तत् वां नरा ना-
सत्यौ अनु स्यात् यत् वां मानांसः उचयं अवोचन् अस्मात्
अद्य सदंसः सोम्यात् आ विद्यामं इषं वृजनं जीरऽदानुं ॥ ८ ॥ २८ ॥

॥ १६३ ॥ तं युंजाथां मनंसः यः जवीयान् त्रिऽबंधुरः वृषणा य
त्रिऽचक्रः येन उपऽयायः सुऽकृतः दुरोणं त्रिऽधातुना पतय

अ० २. अ० ५. व० १.]

॥ १६३ ॥

[म० १. अ० २४. सू० १८४.]

विः न प॒र्यैः ॥१॥ सु॒ऽवृत् रथः व॒र्तते यन् अ॒भि क्षां यत् तिष्ठ॑थः
 ऋतु॑ऽम॒न्ता अ॒नु पृ॒क्षे वपुः व॒पुषा स॒च॒तां इ॒यं गीः दि॒वः दु॒हि॒त्रा
 उ॒षसा॑ स॒चे॒थे ॥२॥ आ तिष्ठ॑तं सु॒ऽवृत्तं यः रथः वां अ॒नु व॒ता-
 ने॒ व॒र्तते ह॒विष्मा॑न् येन॒ न॒रा ना॒स॒त्या इ॒ष॒य॒ध्वै व॒र्तिः या॒थः त॒न-
 ।य॒ त्मने॑ च ॥३॥ मा वां वृ॒कः मा वृ॒कीः आ द॒ध॒षी॒त् मां परि॑
 व॒र्त्त॒ उ॒त मा अ॒ति ध॒क्तं अ॒यं वां भा॒गः निऽहि॑तः इ॒यं गीः द॒सौ
 इ॒मे वां निऽध॑यः म॒धूनां ॥४॥ यु॒वां गो॒त॒मः पु॒रु॒ऽमी॒न्द्रः अ॒र्विः
 द॒सा ह॒व॒न्ते अ॒व॒से ह॒विष्मा॑न् दि॒शं न दि॒ष्टां ऋ॒जु॒याऽइ॒व य॑तां
 आ मे ह॒व॒न् ना॒स॒त्या उ॒प॒ या॒तं ॥५॥ अ॒ता॒रि॒ष्म त॒म॒सः पा॒रं अ॒स्य
 प्र॒ति वां स्तो॒मः अ॒श्वि॒नौ अ॒धा॒यि आ इ॒ह या॑तं प॒थि॒ऽभिः दे॒-
 व॒ऽया॒नैः वि॒द्या॒मं इ॒षं वृ॒ज॒नं जी॒र॒ऽदा॒नुं ॥ ६ ॥ २९ ॥ ४ ॥

॥१८४॥ ता वां अ॒द्य तौ अ॒परं हु॒वे॒म उ॒च्छ॑त्या उ॒ष॒सि॒ वह्निः उ॒क्थैः
 ।स॒त्या कु॒हं चि॒त् सं॒तौ अ॒र्यः दि॒वः न॒पा॒ता सु॒दाऽत॑राय ॥१॥
 से॒ऽजं सु॒वृ॒ष॒णा मा॒द॒ये॒थां उ॒त प॒णी॒न् ह॒तं ऊ॒र्म्या म॒द॒ता श्रु॑तं
 अ॒च्छो॒क्ति॒ऽभिः म॒ती॒नां ए॒ष्टां न॒रा निऽचे॑ता॒रा च॒ क॒णैः ॥२॥
 । अ॒ये पू॒ष॒न् इ॒षु॒कृ॒तां॒ऽइ॒व दे॒वा ना॒स॒त्या व॒ह॒तुं सू॒र्या॒याः व॒च्य॑ते
 वां क॒कु॒हाः अ॒प्ऽसु जा॑ताः यु॒गा जू॒र्णा॒ऽइ॒व व॒रु॒णस्य॑ भू॒रैः ॥३॥
 अ॒से॒ सा वां मा॒ध्वी रा॒तिः अ॒स्तु स्तो॒मं हि॒नो॒तं मा॒न्यस्य॑ का॒रोः
 अ॒नु य॒त् वां अ॒व॒स्यां सु॒ऽदा॒नू॒ सु॒ऽवी॒र्या॑य च॒र्ष॒ण॒यः म॒द॒न्ति ॥४॥
 ए॒षः वां स्तो॒मः अ॒श्वि॒नौ अ॒का॒रि॒ मा॒ने॒भिः म॒घ॒ऽवा॒ना सु॒ऽवृ॒क्ति
 । तं व॒र्तिः त॒न॒या॒य त्म॒ने च॒ अ॒ग॒स्ये॒ ना॒स॒त्या म॒द॒ता ॥५॥ अ॒ता॒-
 र्ष्म त॒म॒सः पा॒रं अ॒स्य प्र॒ति वां स्तो॒मः अ॒श्वि॒नौ अ॒धा॒यि आ इ॒ह
 तं प॒थि॒ऽभिः दे॒व॒ऽया॒नैः वि॒द्या॒मं इ॒षं वृ॒ज॒नं जी॒र॒ऽदा॒नुं ॥ ६ ॥ ११ ॥

॥ १६५ ॥ क॒त॒रा पू॒र्वी क॒त॒रा अ॒प॒रा अ॒योः क॒था जा॒ते क॒व॒यः
 कः वि वे॒द् वि॒श्वं त्म॒नां वि॒भृ॒तः यत् ह॒ नामं वि॒ वृ॒तेति॒ अ॒ह॒नी
 च॒क्रियां॑ऽइ॒व ॥ १ ॥ भू॒रि॒ द्वे अ॒च॒र॒न्ती च॒र॒न्तं प॒त॒ऽव॒न्तं ग॒र्भे अ॒प॒-
 दी॒ द॒धा॒ते॒ नित्यं॑ न॒ सूनुं॑ पि॒त्रोः उ॒प॒ऽस्य॑ द्या॒वां रक्ष॑न्तं पृथि॒वी
 नः॒ अ॒भ्वा॒न्त ॥ २ ॥ अ॒ने॒हः दा॒त्रं अ॒दि॒तेः अ॒न॒वै हु॒वे स्वः॑ऽव॒त् अ॒व॒धं
 नम॑स्व॒त् तत् रो॒द॒सी ज॒न॒य॒तं ज॒रि॒चे द्या॒वां रक्ष॑न्तं पृथि॒वी नः॒
 अ॒भ्वा॒न्त ॥ ३ ॥ अ॒त॒प्य॒माने॑ अ॒व॒सा अ॒व॒न्ती अ॒नु स्या॒न् रो॒द॒सी
 दे॒वऽपु॒त्रे० उ॒भे दे॒वानां॑ उ॒भये॑भिः अ॒ह्ना द्या॒वां रक्ष॑न्तं पृथि॒वी
 नः॒ अ॒भ्वा॒न्त ॥ ४ ॥ सं॒ऽगच्छ॑माने० यु॒व॒ती सं॒ऽअ॒न्ते स्व॑सा॒रा जा॒-
 मी॒ पि॒त्रोः उ॒प॒ऽस्य॑ अ॒भिऽजिघ्र॑न्ती० भु॒व॒नस्य॑ नाभिं द्या॒व
 रक्ष॑न्तं पृथि॒वी नः॒ अ॒भ्वा॒न्त ॥ ५ ॥ २ ॥ उ॒र्वी स॒द्य॒नी वृ॒ह॒ती ऋ॒ते
 हु॒वे दे॒वानां॑ अ॒व॒सा ज॒नि॒त्री द॒धा॒ते ये अ॒मृ॒तं सु॒ऽप्र॒ती॒के द्या॒-
 वां रक्ष॑न्तं पृथि॒वी नः॒ अ॒भ्वा॒न्त ॥ ६ ॥ उ॒र्वी पृ॒थ्वी वृ॒ह॒ले दू॒रेऽअ॒न्ते
 उ॒प॒ ब्रु॒वे नम॑सा य॒ज्ञे अ॒स्मिन् द॒धा॒ते ये सु॒ऽभ॒गे सु॒ऽप्र॒तू॒ती
 द्या॒वां रक्ष॑न्तं पृथि॒वी नः॒ अ॒भ्वा॒न्त ॥ ७ ॥ दे॒वान् वा यत् च॒कृ॒-
 क॒त् चि॒त् आ॒गः स॒खायं॑ वा स॒दं इ॒त् जाऽप॑तिं वा इ॒यं ध॑
 भू॒याः अ॒व॒ऽया॒नं ए॒षां द्या॒वां रक्ष॑न्तं पृथि॒वी नः॒ अ॒भ्वा॒न्त ॥ ८ ॥
 उ॒भा शं॑सां न॒यी मां अ॒वि॒ष्टां उ॒भे मां ज॒ती अ॒व॒सा स॒चे
 भू॒रि चि॒त् अ॒र्यः सु॒दाऽत॑राय इ॒षा म॑द॒न्तः इ॒षये॑म॒ दे॒वाः ॥ ९ ॥
 ऋ॒तं दि॒वे त॒त् अ॒वो॒चं पृथि॒व्यै अ॒भिऽआ॒वायं॑ प्र॒य॒मं सु॒ऽमे
 पा॒तां अ॒व॒द्यात् दुः॒ऽइ॒तात् अ॒भी॒के पि॒ता मा॒ता च॒ रक्ष॑तां अ॒-
 ऽभिः ॥ १० ॥ इ॒दं द्या॒वापृथि॒वी स॒त्यं अ॒स्तु पि॒तः मा॒तः यत्
 उ॒प॒ऽब्रु॒वे वां भू॑तं दे॒वानां॑ अ॒व॒मे अ॒वः॑ऽभिः वि॒द्याम॑ इ॒षं वृ॒-
 जी॒ऽदा॒नुं ॥ ११ ॥ ३ ॥

॥ १८६ ॥ आ नः इच्छाभिः विदथे सुऽशस्ति विश्वानरः सविता
 देवः एतु अपि यथा युवानः मत्सं नः विश्वं जगत् अभिऽपित्वे
 मनीषा ॥ १ ॥ आ नः विश्वे आस्काः गमन्तु देवाः मित्रः अर्यमा
 वरुणः सुऽजोषाः भुवन् यथा नः विश्वे वृधासः कारन् सुऽसहां
 विधुरं न शवं ॥ २ ॥ प्रेष्टं वः अतिथिं गृणीषे अभिं शस्तिऽभिः
 तुर्वणिः सुऽजोषाः असंत यथा नः वरुणः सुऽकीर्तिः इषः च
 पर्षत अरिऽगूर्तः सूरिः ॥ ३ ॥ उप वः आ ईषे नमसा जिगीषा
 उषसानक्ता सुदुघाऽइव धेनुः समाने अहन् विऽमिमानः अर्क
 विषुऽरूपे पर्यसि ससिन् ऊर्धन् ॥ ४ ॥ उत नः अहिः बुध्यः मयः
 कः शिशुं न पिषुषीऽइव वेति सिंधुः येन नपातं अपां जुनाम
 मनःऽजुवं वृषणः यं वहति ॥ ५ ॥ ४ ॥ उत नः ई त्वष्टा आ गंतु
 अच्छं सत सूरिऽभिः अभिऽपित्वे सुऽजोषाः आ वृत्रऽहा इंद्रः
 चर्षणिऽप्राः तुविऽतमः नरां नः इह गम्याः ॥ ६ ॥ उत नः ई
 मतयः अश्वऽयोगाः शिशुं न गावं तरुणं रिहंति तं ई गिरः ज-
 नयः न पत्नीः सुरभिऽतमं नरां नसंत ॥ ७ ॥ उत नः ई मरुतः
 वृद्धऽसेनाः सत रोदसी सऽमनसः सदंतु पृषतऽअश्वासः अ-
 वनयः नरथाः रिशादसः मित्रऽयुजः न देवाः ॥ ८ ॥ प्रनुयत् एषां
 महिना चिकित्वे प्र युंजते प्रऽयुजः ते सुऽवृक्ति अध यत् एषां
 सुऽदिने न शरुः विश्वं आ इरिणं प्रुषायंत सेनाः ॥ ९ ॥ प्रो अ-
 श्विनौ अवसे कृणुध्वं प्र पूषणं स्वऽतवसः हि संति अद्वेषः वि-
 ष्णुः वातः ऋभुक्षाः अच्छं सुन्नाय ववृतीय देवान् ॥ १० ॥ इयं
 सा वः अस्मे दीधितिः यजत्राः अपिऽप्राणी च सदनी च भू-
 याः नि या देवेषु यतते वसुऽयुः विद्याम इषं वृजनं जीर-
 दांनु ॥ ११ ॥ ५ ॥

॥ १८७ ॥ पितुं नु स्तोपं महः धर्माणां तविपीं यस्य जितः वि
 ओजसा वृत्रं विऽपर्वं अर्दयत् ॥ १ ॥ स्वादोऽपितोऽमधोऽपितोऽ
 वयं त्वा ववृमहे अस्माकं अविता भव ॥ २ ॥ उपे नः पितोऽ
 चर शिवः शिवाभिः ऊतिऽभिः मयऽभुः अद्विषेण्यः सखा सु-
 ऽशेवंः अर्दयाः ॥ ३ ॥ तव त्वे पितोऽस्ताः रजांसि अनु विऽस्थि-
 ताः दिवि वाताऽऽइव श्रिताः ॥ ४ ॥ तव त्वे पितोऽददंतः तव
 स्वादिष्ट ते पितोऽप्र स्वाज्ञानः रसानां तुविपीवाऽऽइव ईरते
 ॥ ५ ॥ ६ ॥ त्वे पितोऽमहानां देवानां मनः हितं अकारि चारु
 केतुना तव अहिं अवसा अवधीत् ॥ ६ ॥ यत् अदः पितोऽअज-
 गन् विवस्वं पर्वतानां अत्र चित् नः मधोऽपितोऽअरं भक्षाय
 गम्याः ॥ ७ ॥ यत् अयां ओषधीनां परिशं आऽरिशमहे वातापि
 पीवंः इत् भव ॥ ८ ॥ यत् ते सोम गोऽआशिरः यवऽआशिरः
 भजामहे वातापि पीवंः इत् भव ॥ ९ ॥ करंभः ओषधे भव पीवंः
 वृक्षः उदारयिः वातापि पीवंः इत् भव ॥ १० ॥ तं त्वा वयं पितोऽ
 वचऽभिः गावंः न हव्या सुसूदिम देवेभ्यः त्वा सधऽमादं अ-
 सभ्यं त्वा सधऽमादं ॥ ११ ॥ ७ ॥

॥ १८८ ॥ संऽइडः अद्य राजसि देवः देवैः सहस्रऽजित दूतः
 हव्या कविः वह ॥ १ ॥ तनूऽनपात् ऋतं यते मध्वा यज्ञः सं अ-
 ज्यते दधत् सहस्रिणीः इषः ॥ २ ॥ आऽजुह्वानः नः ईड्यः देवान
 आ वक्षि यज्ञियान् अग्ने सहस्रऽसाः अस्ति ॥ ३ ॥ प्राचीनं वहिः
 ओजसा सहस्रऽवीरं अस्तृणन् यत्र आदित्याः विऽराजं ॥ ४ ॥
 विऽराट् संऽराट् विऽभ्वीः प्रऽभ्वीः वृह्णीः च भूयसीः च याः दुरः
 घृतानि अक्षरन् ॥ ५ ॥ ६ ॥ सुऽरुक्ने० हि सुऽपेशंसा अधि श्रिया

अ० २. अ० ५. व० ११.] ॥ १६७ ॥ [म० १. अ० २४. सू० १६९.

वि॒ऽराज॑तः उ॒षसौ॑ आ इ॒ह सी॒दतां॑ ॥ ६ ॥ प्र॒थ॒मा हि सु॒ऽवाच॑सा
 हो॒तां रा॒ दै॒व्या क॒वी य॒ज्ञं नः॑ य॒क्षतां॑ इ॒मं ॥ ७ ॥ भा॒रंति॑ इ॒ळे सर॑-
 स्व॒ति याः वः॒ सर्वाः उ॒प॒ऽब्रु॒वे ताः नः॑ चो॒दय॑त॒ श्रिये॑ ॥ ८ ॥ त्वष्टा॑
 रू॒पाणि॑ हि प्र॒ऽभुः प॒शून् वि॒श्वान् सं॒ऽआन॑जे तेषां नः स्फा-
 तिं आ य॒ज ॥ ९ ॥ उ॒प॒ त्म॒न्या व॒नस्प॑ते पाथः दे॒वेभ्यः॑ सृ॒ज अ॒ग्निः
 ह॒व्यानि॑ सि॒स्व॒दत् ॥ १० ॥ पु॒रऽगाः॑ अ॒ग्निः दे॒वानां॑ गा॒य॒त्रेण॑ सं
 अ॒ज्यते॑ स्वाहा॑ऽकृ॒तीषु॑ रो॒चते॑ ॥ ११ ॥ ९ ॥

॥ १६९ ॥ अ॒ग्ने न॒यं सु॒ऽपथां॑ रा॒ये अ॒स्मान् वि॒श्वानि॑ दे॒व व॒यु-
 ना॒नि वि॒द्वान् यु॒यो॒धि अ॒स्मत् जु॒हुरा॑णं ए॒नः भू॒यिष्ठां॑ ते नमः-
 ऽउ॒क्तिं वि॒धेम॑ ॥ १ ॥ अ॒ग्ने त्वं पा॒रय॑ न॒यः अ॒स्मान् स्व॒स्तिऽभिः॑
 अ॒तिं दुः॒ऽगानि॑ वि॒श्वानि॑ पूः च॒ पृथ॒ी व॒हुला॑ नः उ॒र्वी भ॒वं तो॒काय॑
 तन॑याय शं योः ॥ २ ॥ अ॒ग्ने त्वं अ॒स्मत् यु॒यो॒धि अ॒मी॒वाः अ॒न॒ग्नि-
 ऽवाः अ॒ग्नि अ॒म॒न्त कृ॒षीः पु॒नः अ॒स्मभ्य॑ सु॒वि॒ताय॑ दे॒व द्वा॑ वि-
 श्वे॒भिः अ॒मृते॑भिः य॒ज॒त्र ॥ ३ ॥ पा॒हि नः॑ अ॒ग्ने पा॒युऽभिः॑ अ॒ज॒स्रैः
 उ॒त प्रि॒ये स॒दने॑ आ श्रु॒श्रु॒कान् मा ते॒ भयं॑ ज॒रितारं॑ य॒विष्ट॑ नूनं
 वि॒दत् मा अ॒परं॑ स॒ह॒स्वः ॥ ४ ॥ मा नः॑ अ॒ग्ने अ॒वं सृ॒जः अ॒घायं॑
 अ॒वि॒ष्वे रि॒पवे॑ दु॒च्छुना॑यै मा द॒त्तते॑ द॒र्शते॑ मा अ॒द॒ते नः॑ मा रि-
 प॒ते स॒ह॒साऽव॒न् परां॑ दाः ॥ ५ ॥ १० ॥ वि॒घ॒त्ताऽवा॑न् अ॒तऽजा॑त्
 य॒स॒त् गृ॒णानः॑ अ॒ग्ने त॒न्वे व॒रु॒थं वि॒श्वान् रि॒रि॒क्षोः उ॒त या॒ नि-
 नि॒त्सोः अ॒भिऽहु॑तां अ॒सिं हि दे॒व वि॒ष्पद् ॥ ६ ॥ त्वं ता॒न् अ॒ग्ने
 उ॒भया॑न् वि॒ वि॒द्वान् वे॒पिं प्र॒ऽपित्वे॑ म॒नुषः॑ य॒ज॒त्र अ॒निऽपित्वे॑
 म॒न॒वे शा॒स्यः भूः म॒र्म॒जेन्यः॑ उ॒शिक्ष॑ऽभिः न अ॒क्रः ॥ ७ ॥ अ॒वा-

अ०२.अ०५.व०१४.] ॥ १६८ ॥ [म०१.अ०२४.सू०१९१.

चाम निऽवचनानि अस्मिन् मानस्य सूनुः सहसाने अग्नौ
वयं सहस्रं ऋषिंभिः सनेम विद्याम इषं वृजनं जीरुदा-
नुं ॥ ८ ॥ ११ ॥

॥ १९० ॥ अनर्वाणं वृषभं मद्रुजिह्वं बृहस्पतिं वर्धय नव्यं
अकैः गाभ्यान् यः सुऽरुचः यस्य देवाः आऽशृण्वन्ति नवमानस्य
मतीः ॥ १ ॥ तं ऋत्विजाः उप वाचः सचन्ते सर्गः न यः देवऽयती
असन्ति बृहस्पतिः सः हि अंजः वरांसि विऽभ्वा अभवत् सं ऋते
मातरिषां ॥ २ ॥ उपऽस्तुतिं नमसः उतऽयतिं च श्लोकं यं सत्
माताऽदेव प्र बाहू अस्य क्रावा अह्न्यः यः अस्ति मृगाः न
नीमाः अष्टासं तु विष्मान् ॥ ३ ॥ अस्य श्लोकः दिवि इयते पृथि-
वी अया न मेमात् यथाऽभूत् विऽचेताः मृगाणां न हेतयः यति
व रमाः कूरस्पतिः अग्निऽमायान अभि धून ॥ ४ ॥ ये ता देव
अंय त मयमानाः पापाः मद्रं उपऽजीवन्ति पृथाः न दुऽये
अनुऽशति नामे कूरस्पतिं वर्धसे इत् पिशाह ॥ ५ ॥ १२ ॥ सु-
मन्तु नुऽव सान पेयाः दुऽनिपेतुः पतिऽप्रीतः न मित्रः अन्-
तः न अन्नि वे यदात न अपिऽकृतः अपऽऽर्णुवन्तः अस्पृ-
तः न वे यदात न अनय न रीति समुद्रं न स्रवतः पथेऽवक्रा-
तः न वे यदात न अतः कूरस्पतिः ततः आपः च मृधः ॥ १३ ॥
न वे यदात न अतः तु विष्मान् कूरस्पतिः अपुनः पापि देवः
न वे यदात न अतः वानु मोऽमत विद्याम इषं वृजनं जी-
रुदाऽनुं ॥ १४ ॥

न वे यदात न अतः वानु मोऽमत विद्याम इषं वृजनं जी-
रुदाऽनुं ॥ १४ ॥

भुषीं इति नि अदृष्टाः अलिप्सत ॥ १ ॥ अदृष्टान् हन्ति आऽयत्
 अथो हन्ति पराऽयती अथो अवऽभ्यती हन्ति अथो पिनि
 पिबती ॥ २ ॥ शरासः कुशरासः दुर्भासः सैर्याः उत मौजाः अदृष्टा
 वैरिणाः सर्वे साकं नि अलिप्सत ॥ ३ ॥ निगावः गोऽस्ये असद्व
 नि मृगासः अविक्षत नि केतवः जनानां नि अदृष्टाः अलिप्सत
 ॥ ४ ॥ एते जुं त्ये प्रति अदृष्टन् प्रऽदोषं तस्कराऽइव अदृष्टाः वि-
 श्वऽदृष्टाः प्रतिऽबुद्धाः अभूतन् ॥ ५ ॥ १४ ॥ द्यौः वः पिता पृथिवी मा-
 ता सोमः भ्राता अदितिः स्वसा अदृष्टाः विश्वऽदृष्टाः तिष्ठत इ-
 ळ्यंत सु कं ॥ ६ ॥ ये अस्याः ये अंग्याः सूचीकाः ये प्रऽकंकताः अ-
 दृष्टाः किं च न इह वः सर्वे साकं नि जस्यत ॥ ७ ॥ उत पुरस्तात् सूर्यः
 एति विश्वऽदृष्टः अदृष्टऽहा अदृष्टान् सर्वान् जभयन् सर्वाः च
 यातुऽधान्यः ॥ ८ ॥ उत अपप्रत असौ सूर्यः पुरु विश्वानि जूर्वेन्
 आदित्यः पर्वतेभ्यः विश्वऽदृष्टः अदृष्टऽहा ॥ ९ ॥ सूर्ये विषं आ
 सजामि दितिं सुराऽवतः गृहे सः चित् नु न मराति नो वयं
 मराम आरे अस्य योजनं हरिऽस्थाः मधु त्वा मधुला चकार
 ॥ १० ॥ १५ ॥ इयत्तिका शकुंतिका सका जघास ते विषं सो चित्
 नु न मराति नो वयं मराम आरे अस्य योजनं हरिऽस्थाः
 मधु त्वा मधुला चकार ॥ ११ ॥ विः सप्त विष्पुलिंगकाः विषस्यं
 पुष्यं अक्षन् ताः चित् नु न मरति नो वयं मराम आरे अस्य
 योजनं हरिऽस्थाः मधु त्वा मधुला चकार ॥ १२ ॥ नवानां नव-
 तीनां विषस्यं रोपुषीणां सर्वासां अयभं नाम आरे अस्य यो-
 जनं हरिऽस्थाः मधु त्वा मधुला चकार ॥ १३ ॥ विः सप्त मयूर्यः
 सप्त स्वसारः अयुवः ताः ते विषं वि जभिरे उदकं कुंभिनीऽइव
 ॥ १४ ॥ इयत्तकः कुषुंभकः तं कं भिनन्नि अश्मना ततः विषं प्र

अ० २. अ० ५. व० १८.]   ॥ ११० ॥   [म० २. अ० १. सू० १.

ववृते पराचीः अनुसंवतः ॥ १५ ॥ कुषुभकः तत् अववीत् गिरेः
प्रवर्तमानकः वृश्चिकस्य असं विषं असं वृश्चिक ते विषं
॥ १६ ॥ १६ ॥ २४ ॥ १ ॥

॥ इति प्रथमं मंडलं समाप्तं ॥

॥ १ ॥ त्वं अग्ने द्युभिः त्वं आऽशुशुक्षणिः त्वं अतऽभ्यः त्वं अरम-
नः परि त्वं वनेभ्यः त्वं ओषधीभ्यः त्वं नृणां नृपते जायसे शुचिः
॥ १ ॥ त्वं अग्ने होत्रं त्वं पोत्रं ऋत्विजं त्वं नेष्ट्रं त्वं अग्निर्ऋत-
यतः त्वं प्रऽशास्त्रं त्वं अध्वरिऽयसि ब्रह्मा च असि गृहऽपतिः
नः दमे ॥ २ ॥ त्वं अग्ने इंद्रः वृषभः सतां असि त्वं विष्णुः उरु-
गायः नमस्यः त्वं ब्रह्मा रयिऽवित् ब्रह्मणः पते त्वं विऽधर्तः
चसे पुरऽध्या ॥ ३ ॥ त्वं अग्ने राजा वरुणः धृतऽव्रतः त्वं मित्रः
वसि दस्सः ईड्यः त्वं अर्यमा सतऽपतिः यस्य संऽभुजं त्वं
ग्रंथः विदये देव भाजयुः ॥ ४ ॥ त्वं अग्ने त्वष्टा विधते सुऽवीर्यं
त्वं यावः मित्रऽमहः सऽजात्यं त्वं आऽशुऽहेमा ररिषे सुऽअश्वं
यं नरां गर्धः असि पृहऽवसुः ॥ ५ ॥ ११ ॥ त्वं अग्ने रुद्रः असुरः
महः दिवः त्वं गर्धः मारुतं पृथाः ईशिषे त्वं वातैः अरुणैः यासि
॥ ६ ॥ त्वं अग्ने द्रविणः
दाः आऽकृते त्वं देवः सविता रुजऽधाः असि त्वं भगः नृपते
वत्सः ईशिषे त्वं पायुः दमे यः ते अविधत् ॥ ७ ॥ त्वां अग्ने दमे
आ विरपतिं विगं त्वां राजानं सुऽविद्वं ऋजते त्वं विश्वानि
नृऽअनीक पत्यसे त्वं सहस्राणि शता दगं प्रति ॥ ८ ॥ त्वां अग्ने
पितरऽदितिः नरः त्वां वाचायं गम्या तनूः रुचं त्वं पुत्रः भवसि

अ० २. अ० ५. व० २०.]

॥ १७१ ॥

[म० २. अ० १]

यः ते अविंध्यत त्वं सखा सुऽशेवं पासि आऽधृषः ॥ ९॥ त्वं
 ऋभुः आके नमस्यः त्वं वाजस्य सुऽमतः रायः ईशिषे त्वं
 भासि अनु धक्षि दावने त्वं विऽशिष्ठुः असि यज्ञं आऽत
 ॥ १० ॥ ११ ॥ त्वं अमे अदितिः देव दाशुषे त्वं होत्रा भारती व
 गिरा त्वं इळां शतऽहिमा असि दक्षसे त्वं वृत्रऽहा वसुऽपते स
 स्वती ॥ ११ ॥ त्वं अमे सुऽभृतः उत्तमं वयः तव स्यार्हे वरुण
 संऽदृशि श्रियः त्वं वाजः प्रऽतरणः बृहन् असि त्वं रयिः बहुल
 विश्वतः पृथुः ॥ १२ ॥ त्वां अमे आदित्यासः आस्यं त्वां जिह्वां शु
 चयः चक्रिरे कवे त्वां रातिऽसाचः अध्वरेषु सश्चिरे त्वे देवाः हविः
 अदिति आऽहुतं ॥ १३ ॥ त्वे अमे विश्वे अमृतासः अद्रुहः आसा
 देवाः हविः अदिति आऽहुतं त्वया मर्तासः स्वदंते आऽसुतिं त्वं
 गर्भः वीरुधां जज्ञिषे शुचिः ॥ १४ ॥ त्वं तान् संच प्रति च असि
 मज्मना अमे सुऽजात प्र च देव रिच्यसे पृक्षः यत् अचं महिना
 वि ते भुवन्त अनु द्यावापृथिवी रोदसी उभे ॥ १५ ॥ ये स्तोतृ
 ऽभ्यः गोऽअयां अश्वऽपेशसं अमे रातिं उपसृजंति सूरयः अ
 स्नान च तान् च प्र हि नेषि वस्यः आ बृहत् वदेम विदथे सु
 ऽवीराः ॥ १६ ॥ १७ ॥

॥ २ ॥ यज्ञेन वर्धत जातऽवेदसं अग्निं यजध्वं हविषा तनां गि
 तं सुऽइधानं सुऽप्रयसं स्वऽनरं द्युक्षं होतारं वृजनेषु धूऽसदं ॥ १ ॥
 अभि त्वा नक्ताः उषसः ववाशिरे अमे वत्सं न स्वसरेषु धेनवः
 वऽइव इत् अरतिः मानुषा युगा आ क्षपः भासि पुरुऽवार
 यतः ॥ २ ॥ तं देवाः बुधे रजंसः सुऽदंसं दिवः पृथिव्योः अरतिं
 एरि रथं इव वेद्यं शुक्रऽशौचिषं अग्निं मित्रं न क्षितिपुं

प्रऽशंस्यं ॥३॥ तं उक्षमाणं रजसि स्वे आ दमे चंद्रंऽइव सुऽरुचं
 हरे आ दधुः पृथ्याः पतरं चितयंतं अष्टाऽभिः पायः न पायुं
 जनंसी उभे अनु ॥४॥ सः होता विश्वं परि भूतु अध्वरं तं ऊं
 हव्यैः मनुषः ऋजते गिरा हिरिऽशिप्रः वृधसानासुं जर्भुरत् द्यौः
 न स्तृऽभिः चितयत् रोदंसी अनु ॥५॥२०॥ सः नः रेवत्संऽइधानः
 स्वस्तये संऽददस्वान रयिं अस्मासुं दीदिहि आ नः कृणुष्व सु-
 विताय रोदंसी अग्ने हव्या मनुषः देव वीतये ॥६॥ दाः नः अग्ने
 वृहतः दाः सहस्रिणः दुरः न वाजं श्रुत्य अपं वृधि प्राची द्या-
 वापृथिवी ब्रह्मणा कृधि स्वः न शुक्रं उषसः वि दिद्युतः ॥७॥
 सः इधानः उषसः राम्याः अनु स्वः न दीदेत् अरुषेण भानुना
 होत्राभिः अग्निः मनुषः सुऽअध्वरः राजा विशां अतिथिः चारुः
 आयवे ॥८॥ एव नः अग्ने अमृतेषु पूर्य धीः पीपाय वृहतऽदि-
 वेषु मानुषा दुहाना धेनुः वृजनेषु कारवे त्मनां शतिनं पुरुऽरूपं
 इषणि ॥९॥ वयं अग्ने अर्वता वा सुऽवीर्यं ब्रह्मणा वा चितयेम
 जनान् अति अस्माकं द्युम्नं अधि पंचं कृष्टिषु उच्चा स्वः न शु-
 शुचीत् दुस्तरं ॥१०॥ सः नः वोधि सहस्य प्रऽशंस्यः यस्मिन्
 सुऽजाताः इषयंत सूरयः यं अग्ने यज्ञं उपऽयंति वाजिनः नित्यं
 तोके दीदिऽवासं स्वे दमे ॥११॥ उभयांसः जातऽवेदः स्याम ते
 स्तोतारः अग्ने सूरयः च शर्मणि वस्वः रायः पुरुऽचंद्रस्य भूयंसः प्र-
 जाऽवतः सुऽअपत्यस्य शग्धि नः ॥१२॥ ये स्तोतृऽभ्यः गोऽअयां
 अश्वऽपेशसं अग्ने रातिं उपऽसृजंति सूरयः अस्मान् च तान् च
 प्र हि नेषि वस्यः आ वृहत वदेम विदथे सुऽवीराः ॥१३॥२१॥

॥३॥ संऽइहः अग्निः निऽहितः पृथिव्यां प्रत्यङ् विश्वानि भु-

वनानि अस्यात् होता पावकः प्रऽदिवः सुऽमेधाः देवः देवान्
 यजतु अग्निः अहेन ॥ १ ॥ नराशंसः प्रति धामानि अंजन तिस्रः
 दिवः प्रति महा सुऽअर्चिः घृतऽमुषा मनसा हव्यं उदन् मूर्धन
 यज्ञस्य सं अनक्तु देवान् ॥ २ ॥ ईकृतः अग्ने मनसा नः अहेन
 देवान् यक्षि मानुषात् पूर्वं अद्य सः आ वह मरुतां शयः अच्युतं
 इंद्रं नरः वहिऽसदं यजध्वं ॥ ३ ॥ देवं वहिः वर्धमानं सुऽवीरं स्तीर्णं
 राये सुऽभरं वेदीं अस्यां घृतेन अक्तं वसवः सीदत इदं विश्वे देवाः
 आदित्याः यज्ञियांसः ॥ ४ ॥ विश्रयंतां उर्विया हूयमानाः द्वारं दे-
 वीः सुप्रऽअयनाः नमःऽभिः व्यचस्वतीः विप्रयंतां अजुर्याः वरुणं
 पुनानाः यशसं सुऽवीरं ॥ ५ ॥ २२ ॥ साधु अपांसि सनतानः उक्षि-
 ते उषसानक्तां व्याऽइवरखिते तंतुं ततं संऽवयंतीं संऽईचीं
 यज्ञस्य पेशः सुऽदुधे पयस्वती ॥ ६ ॥ दैव्या होतारा प्रथमा वि-
 दुऽतंरा ऋजु यक्षतः सं ऋचा वपुऽतंरा देवान् यजंतौ ऋतुऽथा
 सं अंजतः नाभा पृथिव्याः अधि सानुषु त्रिषु ॥ ७ ॥ सरस्वती सा-
 धयंती धियं नः इळां देवी भारती विश्वऽतूर्तिः तिस्रः देवीः स्वध-
 यां वहिः आ इदं अच्छिद्रं पातु शरणं निऽसद्यं ॥ ८ ॥ पिशंगं रूपः
 सुऽभरः वयऽधाः श्रुष्टी वीरः जायते देवऽकामः प्रऽजां त्वष्टा वि-
 स्यतु नाभिं असे अयं देवानां अपि एतु पार्थः ॥ ९ ॥ वनस्पतिः
 अवऽसृजन् उप स्यात् अग्निः हविः सूदयाति प्रधीभिः त्रिधां
 संऽअक्तं नयतु प्रऽजानन् देवेभ्यः दैव्यः शमिता उपहव्यं ॥ १० ॥ घृतं
 मिमिक्षे घृतं अस्य योनिः घृते श्रितः घृतं जुं अस्य धामं अनु-
 ऽस्वधं आ वह मादयस्व स्वाहाऽकृतं वृषभ वक्षि हव्यं ॥ ११ ॥ २३ ॥
 ॥ ४ ॥ हुवे वः सुऽद्योत्मानं सुऽवृत्तिं विशां अग्निं अतिथिं सु-

यसं मित्रऽइव यः दिधिषाय्यः भूत् देवः आऽदेवे जने जा-
वेदाः ॥१॥ इमं विधंतः अपां सधऽस्ये द्विता अदधुः भृगवः
क्षु आयोः एषः विश्वानि अभि अस्तु भूमं देवानां अग्निः
रतिः जीरऽअश्वः ॥२॥ अग्निं देवासः मानुषीषु विक्षु प्रियं धुः
यंतः न मित्रं सः दीदयत् उशतीः ऊर्म्याः आ दक्षाय्यः यः दा-
ति दमे आ ॥३॥ अस्य रत्वा स्वस्यऽइव पुष्टिः संऽदृष्टिः अस्य
यानस्य धक्षोः वि यः भरिभत् ओषधीषु जिह्वां अत्यः न रथ्यः
धवीति वारान् ॥४॥ आ यत् मे अभ्वं वनदः पनंत उशक्-
यः न अमिमीत् वरुणं सः चित्रेण चिकित्ते रंसुं भासा जुजु-
न् यः मुहुः आ युवां भूत् ॥५॥ २४ ॥ आ यः वनां ततृषाणः न
ति वाः न पथा रथ्याऽइव स्वानीत् कृष्णऽअध्वा तपुः रत्नः
वकेत् द्यौऽइव स्मयमानः नभऽभिः ॥६॥ सः यः वि अस्थात्
भि धक्षत् उर्वीं पशुः न एति स्वऽयुः अगोपाः अग्निः शे-
वमान अतसानि उषान् कृष्णऽव्यथिः अस्वदयत् न भूमं ॥७॥
ते पूर्वस्य अवसः अधिऽइतौ तृतीये विदथे मन्मं शंसि असे-
मे संयत्ऽवीरं वृहंतं क्षुऽमंतं वाजं सुऽअपत्यं रयिं दाः ॥८॥
यां यथा गृत्सऽमदासः अग्ने गुहां वन्वंतः उपरान् अभि स्युः
ऽवीरांसः अभिमातिऽसहः सत् सूरिऽभ्यः गृणते तत् वयः
तः ॥९॥ २५ ॥

॥५॥ होतां अजनिष्ट चेतनः पिता पितृऽभ्यः ऊतये प्रऽयक्षन्
न्यं वसुं शक्रेम वाजिनः यमं ॥ १ ॥ आ यस्मिन् सप्त रश्मयः
ताः यज्ञस्य नेतरि मनुष्वत् दैव्यं अष्टमं पोता विश्वं तत् इन्वति
२ ॥ दधन्वे वा यत् ईं अनु वोचत् ब्रह्माणि वेः ऊं तत् परि

अ० २. अ० ५. व० २८.]

॥ १७५ ॥

[म० २. अ० १. सू० ७.]

विश्वानि काव्यां नेमिः चक्रं ऽइव अभवत् ॥ ३ ॥ साकं हि शु-
चिना शुचिः प्रऽशस्ता क्रतुना अजनि विद्वान् अस्य व्रता धु-
वा वयाः ऽइव अनु रोहते ॥ ४ ॥ ताः अस्य वरुणं आयुवः नेष्टुः
सचंत धेनवः कुवित तिसृभ्यः आ वरं स्वसारः याः इदं ययुः
॥ ५ ॥ यदि मातुः उप स्वसा घृतं भरती अस्थित तासां अध्वर्युः
आऽगंतौ यवः वृष्टी ऽइव मोदते ॥ ६ ॥ स्वः स्वायं धायसे कृ-
णुतां ऋत्विक् ऋत्विजं स्तोमं यज्ञं च आत् अरं वनेमं ररिम वयं
॥ ७ ॥ यथा विद्वान् अरं कारत् विश्वेभ्यः यजतेभ्यः अयं अये त्वे-
अपि यं यज्ञं चकृम वयं ॥ ८ ॥ २६ ॥

॥ ६ ॥ इमां मे अये संऽइधं इमां उपऽसदं वनेः० इमाः ऊं-
सु शुधि गिरः ॥ १ ॥ अया ते अये विधेम ऊर्जः नपात् अश्वं ऽइष्टे
एना सुऽउक्तेन सुऽजात् ॥ २ ॥ तं त्वा गीः ऽभिः गिवैणसं द्रुवि-
णस्यं द्रुविणः ऽदः सपर्येमं सपर्यवः ॥ ३ ॥ सः वोधि सूरिः मघ-
ऽवा वसुं ऽपते वसुं ऽदावन् युयोधि अस्मत् द्वेषांसि ॥ ४ ॥ सः
नः वृष्टिं दिवः परि सः नः वाजं अनर्वाणं सः नः सहस्रिणीः इषः
॥ ५ ॥ ईळानाय अवस्यवे यविष्ठ दूत नः गिरा यजिष्ठ होतः आ-
गृहि ॥ ६ ॥ अंतः हि अये ईयसे विद्वान् जन्म उभयां कवे दूतः
जन्यां ऽइव मित्र्यः ॥ ७ ॥ सः विद्वान् आ च पिप्रयः यक्षि चि-
क्वित् आनुषक् आ च अस्मिन् सस्ति वर्हिषि ॥ ८ ॥ २७ ॥

॥ ७ ॥ अष्टं यविष्ठ भारत अये द्युऽमंतं आ भर वसो पुरु-
ऽस्पृहं रयिं ॥ १ ॥ मा नः अरांतिः ईशत् देवस्य मर्त्यस्य च पापे
तस्याः उत द्विपः ॥ २ ॥ विश्वाः उत तया वयं धाराः उद्व्याः ऽइव

अति गाहेमहि द्विषः ॥३॥ शुचिः पावक वंद्यः अग्ने वृहत् वि
रोचसे त्वं घृतेभिः आऽहुतः ॥४॥ त्वं नः असि भारत अग्ने वशाभिः
उक्षऽभिः अष्टाऽपदीभिः आऽहुतः ॥५॥ दुऽअन्नः सर्पिः आसु-
तिः प्रत्नः होता वरेण्यः सहस्रः पुत्रः अद्भुतः ॥६॥ २८॥

॥८॥ वाजयन्ऽइव नुरथान् योगान् अग्नेः उप स्तुहि यशः-
ऽतमस्य मीळहुषः ॥१॥ यः सुऽनीयः ददाशुषे अजुयः जरयन्
अरि चारुऽप्रतीकः आऽहुतः ॥२॥ यः ऊं श्रिया दमेषु आ दोषा
उषसि प्रऽशस्यते यस्य व्रतं न मीयते ॥३॥ आ यः स्वः न भा-
नुना चित्रः विऽभाति अर्चिषा अंजानः अजरैः अभि ॥४॥
अविं अनु स्वऽराज्यं अग्निं उक्थानि ववृधुः विश्वाः अधि श्रियः
दधे ॥५॥ अग्नेः इंद्रस्य सोमस्य देवानां ऊतिऽभिः वयं अरिषंतः
सचेमहि अभि स्याम पृतन्यतः ॥६॥ २९॥ ५॥

॥९॥ नि होता होतृऽसदने विदानः त्वेषः दीदिऽवान् अस-
दत् सुऽदक्षः अदव्यव्रतऽप्रमतिः वसिष्ठः सहस्रंऽभरः शुचि-
ऽजिह्वः अग्निः ॥१॥ त्वं दूतः त्वं ऊं नः परऽपाः त्वं वस्यः आ
वृषन् प्रऽनेता अग्ने तोक्तस्य नः तने तनूनां अग्रंऽयुच्छन् दी-
द्यत् वोधि गोपाः ॥२॥ विधेम ते परमे जन्मन् अग्ने विधेम
स्तोमैः अवरे सधऽस्ये यस्मात् योनेः उतऽआरिष्य यजे तं प्र त्वे
हवीषि जुहुरे संऽइंद्रे ॥३॥ अग्ने यजस्व हविषां यजीयान् शुश्री
देष्णं अभि गृणीहि राधः त्वं हि असि रयिऽपतिः रयीणां त्वं
शुक्रस्य वचंसः मनोतां ॥४॥ उभयं ते न क्षीयते वसथ्यं दिवे-
ऽदिवे जायमानस्य दुस्स कृधि दुऽमंतं जरितारं अग्ने कृधि पतिं

सुऽअपत्यस्य रायः ॥ ५ ॥ सः एना अनीकेन सुऽविद्वः अस्मे
यष्टा देवान् आऽयंजिष्ठः स्वस्ति अदब्धः गोपाः उत नः परः
ऽपाः अमे द्युऽमत उत रेवत् दिदीहि ॥ ६ ॥ १ ॥

॥ १० ॥ जोहूचः अग्निः प्रथमः पिताऽइव इळः पदे मनुषा यत्
संऽइङ्घः श्रियं वसानः अमृतः विऽचेताः मर्मजेन्यः अवस्यः सः
वाजी ॥ १ ॥ श्रुयाः अग्निः चित्रऽभानुः हव मे विश्वाभिः गीऽभिः
अमृतः विऽचेताः श्यावा रथं वहतः रोहिता वा उत अरुषा
अहं चक्रे विऽभृचः ॥ २ ॥ उत्तानाया अजनयन् सुऽसूतं भुवत्
अग्निः पुरुऽपेशासु गर्भैः शिरिणायां चित् अक्षुना महऽभिः
अपरिऽवृतः वसति प्रऽचेताः ॥ ३ ॥ जिघर्मि अग्निं हविषा घृतेन
प्रतिऽक्षियंतं भुवनानि विश्वा पृथुं तिरश्चा वयंसा वृहंतं व्यचिष्टं
अन्नैः रभसं दृशानं ॥ ४ ॥ आ विश्वतः प्रत्यंच जिघर्मि अरक्षसां
मनसा तत् जुषेत् मर्येऽश्रीः स्पृहयत् वर्णः अग्निः न अभिऽमृशे
तन्वां जर्भुराणः ॥ ५ ॥ ज्ञेयाः भागं सहसानः वरेण त्वाऽदूतासः
मनुऽवत् वदेम अनूनं अग्निं जुह्वा वचस्या मधुऽपृचं धनऽसाः
जोहूवीमि ॥ ६ ॥ २ ॥

॥ ११ ॥ शुधि हव इन्द्र मा रिषण्यः स्याम ते दावने वसूनां इमाः
हि त्वां ऊर्जे वर्धयति वसुऽयवः सिधवः न क्षरतः ॥ १ ॥ सृजः महीः
इन्द्र याः अपिन्वः परिऽस्थिताः अहिना शूर पूर्वीः अमर्त्यं चित्
दासं मन्यमानं अव अभिनत् उक्थैः ववृधानः ॥ २ ॥ उक्थेयुं इत्
नु शूर येयुं चाकन स्तोमेषु इन्द्र रुद्रियेषु च तुभ्यं इत् एताः यासुं
मंदसानः प्रवायवे सिस्त्रतेन शुभाः ॥ ३ ॥ शुभं नु ते शुष्मं वर्धयतः
शुभं वज्रं वाहोः दधानाः शुभः त्वं इन्द्र ववृधानः अस्मे दासीः

विशः सूर्येण सहाः ॥ ४ ॥ गुहां हितं गुह्यं गूळहं अपऽसु अपि-
 ऽवृतं मायिनं क्षियंतं उतो अपः द्यां तस्तुभ्वासं अहंन अहिं
 शूर वीर्येण ॥ ५ ॥ ३ ॥ स्तवं नु ते इंद्र पूर्या महानि उत स्त्वाम
 नूतना कृतानि स्तवं वज्रं बाह्योः उशंतं स्तवं हरीं सूर्यस्य केतू
 ॥ ६ ॥ हरीं नु ते इंद्र वाजयता घृतऽश्रुतं स्वारं अस्वाष्टं वि
 समना भूमिः अप्रथिष्ट अरस्त पर्वतः चित् सरिष्यन् ॥ ७ ॥ नि
 पर्वतः सादि अप्रऽयुच्छन् सं मातृऽभिः वावशानः अक्रान् दूरे
 पारे वारुणीं वर्धयंतः इंद्रऽइषितां धमनिं पप्रथन् नि ॥ ८ ॥ इंद्रः
 महां सिंधुं आऽशयानं मायाऽविनं वृत्रं अस्फुरत् निः अरेजेतां
 रोदसीं भियाने कनिःक्रदतः वृष्णः अस्य वज्रात् ॥ ९ ॥ अरो-
 रवीत् वृष्णः अस्य वज्रः अमानुषं यत् मानुषः निऽजूवीत् नि
 मायिनः दानवस्य मायाः अपादयत् पपिऽवान् सुतस्य ॥ १० ॥ ४ ॥
 पिवंऽपिव इत् इंद्र शूर सोमं मंदंतु त्वा मंदिनः सुतासः पृणंतः
 ते कुक्षीः वर्धयंतु इत्या सुतः पौरः इंद्रं आव ॥ ११ ॥ ते इंद्र
 अपि अभूम विप्राः धियं वनेम ऋतुऽया सपंतः अवस्यवः धी-
 महि प्रऽशस्तिं सद्यः ते रायः दावने स्याम ॥ १२ ॥ स्याम ते ते
 इंद्र ये ते ऊती अवस्यवः ऊर्जं वर्धयंतः शुष्मिन्ऽतमं यं चा-
 कनाम देव अस्मे रयिं रासि वीरऽवतं ॥ १३ ॥ रासिं क्षयं रासिं
 मित्रं अस्मे रासिं शर्धः इंद्र मारुतं नः सऽजोषसः ये च मंदसा-
 नाः प्र वायवः पांति अयंऽनीतिं ॥ १४ ॥ व्यंतु इत् नु येषु मंदसानः
 तृपत् सोमं पाहि द्रव्यत् इंद्र अस्मान् सु पृतऽसु आ तरुन् अव-
 र्धयः द्यां बृहत्ऽभिः अकैः ॥ १५ ॥ ५ ॥ बृहंतः इत् नु ये ते तरुन्
 उक्येभिः वा सुन्नं आऽविवासान् स्तृणानासः बर्हिः पस्त्यंऽवत्
 त्वाऽऊताः इत् इंद्र वाजं अगमन् ॥ १६ ॥ उयेषु इत् नु शूर मंदसानः

त्रिऽकंदुकेषु पाहि सोमं इंद्र प्रऽदोधुवत् श्मश्रुषु प्रीणानः याहि
 हरिऽभ्यां सुतस्य पीतिं ॥ १७ ॥ धिष्व शवंः शूर येन वृचं अव-
 ऽअभिनत दानु और्णोऽवाभं अप अवृणोः ज्योतिः आर्याय नि
 सव्यतः सादि दस्युः इंद्र ॥ १८ ॥ सनेम ये ते ऊतिऽभिः तरतः वि-
 श्वाः स्पृधः आयेण दस्यून अस्मभ्यं तत् त्वाष्ट्रं विश्वऽरूपं अरंधयः
 साख्यस्य त्रिताय ॥ १९ ॥ अस्य सुवानस्यं मंदिनः त्रितस्य नि
 अवुदं ववृधानः अस्तः० अवर्तयत् सूर्यः न चक्रं भिनत् वलं इंद्रः
 अंगिरस्वान् ॥ २० ॥ नूनं सा ते प्रतिं वरं जरित्रे दुहीयत् इंद्र दक्षि-
 णा मघोनीं शिक्षं स्तोतृऽभ्यः मा अतिं धृक् भगः नः बृहत्
 वदेम विदये सुवीराः ॥ २१ ॥ ६ ॥ १ ॥

॥ १२ ॥ यः जातः एव प्रथमः मनस्वान् देवः देवान् क्रतुना
 परिऽअनूपत् यस्य शुष्मात् रोदसी अभ्यसेतां नृमणस्यं मूहा
 सः जनासः इंद्रः ॥ १ ॥ यः पृथिवी व्यधमानां अर्हहत् यः पवेतान्
 प्रऽकुपितान् अरम्णात् यः अंतरिक्षं विऽममे वरीयः यः द्यां अ-
 स्तध्मात् सः जनासः इंद्रः ॥ २ ॥ यः हत्वा अहिं अरिणात् सप्त
 सिंधून यः गाः उतऽआजत् अपऽधा वलस्यं यः अग्मनोः अंतः
 अग्निं जजानं संऽवृक् समत्ऽमुं सः जनासः इंद्रः ॥ ३ ॥ येन इमा
 विश्वा च्यवना कृतानि यः दासं वरीं अधरं गुहां अकः० शुभी-
 ऽइव यः जिगीवान् लक्षं आदत् अर्यः पुष्टानि सः जनासः इंद्रः ॥ ४ ॥
 यं स्तु पृच्छति कुहं सः इति घोरं उत इंद्र आहुः न एषः अस्ति दति
 एनं सः अर्यः पुष्टीः विजःऽइय आ मिनाति भत् अस्ति पत् नः
 जनासः इंद्रः ॥ ५ ॥ ७ ॥ यः रथस्य चोदिता यः कृण्वत् यः प्रवत्
 नाथमानस्य कीरेः सुक्तऽयाज्यः यः अविता नृगनिभः सुत-

ऽसोमस्य सः जनासः इंद्रः ॥ ६ ॥ यस्य अश्वांसः प्रऽदिशि यस्य
गावः यस्य यामाः यस्य विश्वे रथांसः यः सूर्यं यः उषसं जजानं
यः अपां नेता सः जनासः इंद्रः ॥ ७ ॥ यं क्रंदसी संऽयती० वि-
ऽह्वयेते० परे अक्षरे उभयाः अमित्राः समानं चित् रथं आ-
तस्थिऽवासां नानां ह्वेते सः जनासः इंद्रः ॥ ८ ॥ यस्मात् न ऋते
विऽजयते जनासः यं युध्यमानाः अवसे हवते यः विश्वस्य प्रति-
ऽमानं वभूव यः अच्युतऽच्युत् सः जनासः इंद्रः ॥ ९ ॥ यः शश्वतः
महि एनः दधानान् अमन्यमानान् शवां जघानं यः शर्धते न
अनुऽददाति शृध्यां यः दस्योः हुंता सः जनासः इंद्रः ॥ १० ॥ ६ ॥
यः शंवरं पर्वतेषु क्षियंतं चत्वारिंश्यां शरदि अनुऽअविंदत् ओ-
जायमानं यः अहिं जघानं दानुं शयानं सः जनासः इंद्रः ॥ ११ ॥
यः सप्तऽरश्मिः वृषभः तुविष्मान् अवऽअसृजत् सप्तवे सप्त सिं-
धून् यः रौहिणं अस्फुरत् वज्रंऽवाहुः द्यां आऽरोहतं सः जनासः
इंद्रः ॥ १२ ॥ द्यावां चित् अस्मै पृथिवी नमेते श्रुष्मात् चित्
अस्य पर्वताः भयंते यः सोमऽपाः निऽचित् वज्रंऽवाहुः यः
वज्रंऽहस्तः सः जनासः इंद्रः ॥ १३ ॥ यः सुन्वतं अवति यः पचंतं
यः शंसंतं यः शशमानं जती यस्य ब्रह्मं वर्धनं यस्य सोमः यस्य इंदं
राधः सः जनासः इंद्रः ॥ १४ ॥ यः सुन्वते पचते दुधः आ चित् वाजं
दर्दधि सः किल असि सत्यः वयं ते इंद्र विश्वहं प्रियासः सुऽवी-
रांसः विदथं आ वदेम ॥ १५ ॥ ९ ॥

॥ १३ ॥ ऋतुः जनिं च तस्याः अपः परि मल्लु जातः आ अवि-
शत् यासुं वर्धते तत् आहनाः अंशोः पीयु-
षं प्रयमं तत् उक्थं ॥ १॥ परि वि

विश्वऽस्याय प्र भरत भोजन समानः अध्वा प्रऽवता अनु-
 ऽस्यदे यः ता अकृणोः प्रथमं सः असि उक्थ्यः ॥२॥ अनु एकः
 वदति यत् ददाति तत् रूपा मिनन् तत् ऽअपाः एकः इयते वि-
 श्वाः एकस्य विऽनुदः तितिद्युते यः ता अकृणोः प्रथमं सः असि
 उक्थ्यः ॥३॥ प्रऽजाभ्यः पुष्टिं विऽभजतः आसते रयिं ऽइव पृष्ठं
 प्रऽभवतं आऽयते असिन्वन दंष्ट्रैः पितुः अति भोजनं यः ता
 अकृणोः प्रथमं सः असि उक्थ्यः ॥४॥ अध अकृणोः पृथिवी
 संऽदृशे दिवे यः धौतीनां अहिऽहन् अरिणक् पथः तं त्वा स्तो-
 मेभिः उदऽभिः न वाजिनं देवं देवाः अजनन् सः असि उक्थ्यः
 ॥५॥ १०॥ यः भोजनं च दयसे च वर्धनं आद्रात् आ शुष्कं मधु-
 ऽमतदुदोहिथसः शेवऽधिं नि दधिषे विवस्वति विश्वस्य एकः
 ईशिषे सः असि उक्थ्यः ॥६॥ यः पुष्पिणीः च प्रऽस्वः च धर्मेणा
 अधि दाने वि अवनीः आधारयः यः च असमाः अजनः दिद्युतः
 दिवः उरुः ज्वान् अभितः सः असि उक्थ्यः ॥७॥ यः नार्मरं
 सहऽवसुं निऽहंतवे पृष्ठाय च दासऽवेशाय च अवहः ऊर्जय-
 त्याः अपरिऽविष्टं आस्य उत एव अद्य पुरुऽकृत सः असि उ-
 कथ्यः ॥८॥ शतं वा यस्य दशं साकं आ अद्यः एकस्य शुष्टौ यत्
 ह चोदं आविथ अरज्जौ दस्यून सं उनप् दभीतये सुप्रऽअभ्यः
 अभवः सः असि उक्थ्यः ॥९॥ विश्वा इत् अनु रोधनाः अस्य
 पौंस्यं ददुः अस्यै दधिरे कृत्नवे धनं षट् अस्तम्भाः विऽस्तिरः पंच
 संऽदृशः परि परः अभवः सः असि उक्थ्यः ॥१०॥ ११॥ सुऽप्रवा-
 चनं तवं वीर वीर्यं यत् एकेन क्रतुना विंदसे वसुं जातूऽस्यि-
 रस्य प्र वयः सहस्वतः या चकथं सः इद्र विश्वा असि उक्थ्यः
 ॥११॥ अरमयः सरं अपसः तराय कं तुवीतये च वय्याय च सु-

तिं नीचा संतं उत अनयः पराऽवृजं प्र अंधं श्रोणं अवयन् सः
असि उक्थ्यः ॥ १२ ॥ अस्मभ्यं तत् वसो दानाय राधः सं अर्थ-
यस्व बहु ते वसथ्यं इंद्रं यत् चित्रं अवस्थाः अनु द्यून् बृहत्
वदेम विदथे सुऽवीराः ॥ १३ ॥ १२ ॥

॥ १४ ॥ अध्वर्यवः भरत इंद्राय सोमं आ अमंत्रेभिः सिंचत मघं
अंधः कामी हि वीरः सदं अस्य पीतिं जुहोत वृष्णे तत् इत् एषः
वष्टि ॥ १ ॥ अध्वर्यवः यः अपः वत्रिऽवांसं वृचं जघान अशन्या-
ऽइव वृक्षं तस्मै एतं भरत तत्ऽवशाय एषः इंद्रः अर्हति पीतिं
अस्य ॥ २ ॥ अध्वर्यवः यः हभीकं जघान यः गाः उतऽआजंत
अपं हि वलं वः० तस्मै एतं अंतरिक्षे न वातं इंद्रं सोमैः आ ऊ-
रुत जूः न वस्त्रैः ॥ ३ ॥ अध्वर्यवः यः उरणं जघान नवं चत्वासं
नवतिं च वाहून् यः अर्बुदं अव नीचा ववाधे तं इंद्रं सोमस्य
भृये हिनोत ॥ ४ ॥ अध्वर्यवः यः सु अश्रं जघान यः शुष्णं अशुषं
यः विऽअसं यः पिप्रुं नमुचिं यः रुधिऽक्रां तस्मै इंद्राय अंधसः
जुहोत ॥ ५ ॥ अध्वर्यवः यः शतं शंवरस्य पुरः विभेदं अशमना-
ऽइव पूर्वाः यः वचिनः शतं इंद्रः सहस्रं अपऽअवपत् भरत सोमं
अस्मै ॥ ६ ॥ १३ ॥ अध्वर्यवः यः शतं आ सहस्रं भूम्याः उपऽस्ये अव-
पत् जघन्वान् कुत्सस्य आयोः अतिथिऽग्वस्य वीरान् नि अवृ-
णक् भरत सोमं अस्मै ॥ ७ ॥ अध्वर्यवः यत् नरः कमयाध्वे श्रुती
बर्हतः नश्यत् तत् इंद्रं गर्भस्तिऽपूतं भरत श्रुताय इंद्राय सोमं
यज्यवः जुहोत ॥ ८ ॥ अध्वर्यवः कर्तन श्रुतिं अस्मै वने निऽपूतं
वने उत नयध्वं जुषाणः हस्त्यं अभि वावगे वः इंद्राय सोमं मदिः
जुहोत ॥ ९ ॥ अध्वर्यवः पयंसा ऊधः ययां गोः सोमेनिः इंद्रं पूणत

अ० २. अ० ६. व० १६.] ॥ १८३ ॥ [म० २. अ० २. सू० १५.

भोजं इंद्रं वेदं अहं अस्य निऽभृतं मे एतत् दिव्यं भूयः यजतः
चिकेत ॥ १० ॥ अर्ध्वर्यवः यः दिव्यस्य वस्वः यः पार्थिवस्य क्षम्यस्य
राजा तं ऊर्द्वं न पूणत यवेन इंद्रं सोमैभिः तत् अपः वः अस्तु
॥ ११ ॥ अस्मभ्यं तत् वसो दानाय राधः सं अर्थयस्व बहु ते
वसव्यं इंद्रं यत् चित्रं अवस्थाः अनु द्यून् बृहत् वदेम विदथे सु-
५ वीराः ॥ १२ ॥ १४ ॥

॥ १५ ॥ प्र घ नु अस्य महतः महानि सत्या सत्यस्य करणानि
वोचं चिऽकद्रुकेषु अपिवत् सुतस्य अस्य मदे अहिं इंद्रः जघान
॥ १ ॥ अवंशे द्यां अस्तभायत् बृहंतं आ रोदसी अपूणत् अंत-
रिक्षं सः धारयत् पृथिवी प्रथत् च सोमस्य ता मदे इंद्रः च-
कार ॥ २ ॥ सन्नऽइव प्राचः वि मिमाय मानैः वज्रेण खानि
अतृणत् नदीनां वृथा असृजत् पथिऽभिः दीर्घऽयाथैः सोमस्य
ता मदे इंद्रः चकार ॥ ३ ॥ सः प्रऽवोळ्ळून् परिऽगत्य दभीतैः
विश्वं अधाक् आयुधं इडे अग्नौ सं गोभिः अश्वैः असृजत् रथेभिः
सोमस्य ता मदे इंद्रः चकार ॥ ४ ॥ सः ई मही धुनि एतोः अर-
म्णात् सः अस्नातृन् अपारयत् स्वस्ति ते उतऽस्नाय रयिं अभि
प्र तस्युः सोमस्य ता मदे इंद्रः चकार ॥ ५ ॥ १५ ॥ सः उदंचं सिंधुं
अरिणात् महिऽत्वा वज्रेण अनः उषसः सं पिपेष अजवसः ज-
विनीभिः विऽवृश्चन् सोमस्य ता मदे इंद्रः चकार ॥ ६ ॥ सः वि-
द्वान् अपऽगोहं कनीनां आविः भवन् उत अतिष्ठत् पराऽवृ-
प्रति श्रोणः स्यात् वि अनक् अचष्ट सोमस्य ता मदे इंद्रः चका
॥ ७ ॥ भिनत् वलं अंगिरऽभिः गृणानः वि पर्वतस्य दंष्ट्रिर्ता
ऐरत् रिणक् रोधांसि कृचिमाणि एषां सोमस्य ता मदे इं

अ० २. अ० ६. व० १८.] ॥ १८४ ॥ [म० २. अ० २. सू० १६.]

चकार ॥ ८ ॥ स्वप्नेन अभिऽउषं चुमुरिं धुनिं च जघंय दस्युं प्र
दभीतिं आवः रंभी चित् अत्र विविदे हिरण्यं सोमस्य ता मदं
इंद्रः चकार ॥ ९ ॥ नूनं सा ते प्रतिं वरं जरित्रे दुहीयत् इंद्र दक्षि-
णा मघोनीं शिष्टां स्तोतृभ्यः मा अतिं धक् भगः नः बृहत् वदेम
विदथे सुवीराः ॥ १० ॥ १६ ॥

॥ १६ ॥ प्र वः सतां ज्येष्ठतमाय सुऽस्तुतिं अग्नौऽइव सं-
ऽइधाने हविः भरे इंद्रं अजुर्य जरयंत उक्षितं सनात् युवानं अवसे
हवामहे ॥ १ ॥ यस्मात् इंद्रात् बृहत् किं च न ई ऋते विश्वानि
अस्मिन् संऽभृता अधि वीर्यां जठरे सोमं तन्वि सहः महः हस्ते
वज्रं भरति शीर्षणिं क्रतुं ॥ २ ॥ न क्षोणीभ्यां परिऽभवे ते इंद्रियं
न समुद्रैः पर्वतैः इंद्र ते रथः न ते वज्रं अनुं अघ्नोति कः च न
यत् आशुऽभिः पतंसि योजना पुरु ॥ ३ ॥ विश्वे हि अस्मै यज-
ताय धृण्वे क्रतुं भरति वृषभाय सश्वं वृषां यजस्व हविषां
विदुऽतरः पिव इंद्र सोमं वृषभेण भानुना ॥ ४ ॥ वृष्णः कोशः
पवते मध्वः ऊर्मिः वृषभऽअन्नाय वृषभाय पातवे वृषणा अध्वर्युः
वृषभासः अद्रयः वृषणं सोमं वृषभाय सुस्वति ॥ ५ ॥ १७ ॥ वृषां
ते वज्रः उत ते वृषां रथः वृषणा हरो वृषभाणि आयुधा वृष्णः
मदस्य वृषभ त्वं ईशिषे इंद्र सोमस्य वृषभस्य तृणुहि ॥ ६ ॥ प्र
ते नावैन समने वचस्युवं ब्रह्मणा यामि सवनेषु दधृषिः कुवित
नः अस्य वचसः निऽवोधिषत् इंद्रं उत्तं न वसुनः सिचामहे
॥ ७ ॥ पुरा संऽवाधात् अभि आ ववृत्स्व नः धेनुः न वत्सं यवसस्य
पिप्युषीं सकृत् सु ते सुमतिऽभिः शतऽक्रतो० सं पत्नीभिः न
वृषणः नसीमहि ॥ ८ ॥ नूनं सा ते प्रतिं वरं जरित्रे दुहीयत् इंद्र

अ० २. अ० ६. व० २०.] ॥ १८५ ॥ [म० २. अ० २. सू० १७.

दक्षिणा मघोनीं शिक्षं स्तोतृभ्यः मा अति धक् भगः नः बृहत्
वदेम विदथे सुवीराः ॥ ९ ॥ १८ ॥

॥ १७ ॥ तत् अस्यै नव्यं अंगिरस्वत् अर्चत शुष्माः यत् अस्य
प्रत्नऽथा उतऽईरते विश्वा यत् गोत्रा सहसा परिऽवृता मदै
सोमस्य दंहितानि ऐरयत् ॥ १ ॥ सः भूतु यः ह प्रथमाय धायसे
ओजः मिमानः महिमानं आ अतिरत् शूरः यः युतऽसु तन्वं
परिऽव्यतं शीर्षणिं द्यां महिना प्रति अमुंचत् ॥ २ ॥ अध अकृणोः
प्रथमं वीर्यं महत् यत् अस्य अये ब्रह्मणा शुष्मं ऐरयः रथेऽस्येन
हरिऽअश्वेन विऽच्युताः प्र जीरयः सिस्रते सध्यक् पृथक् ॥ ३ ॥
अथ यः विश्वा भुवना अभि मज्जना ईशानऽकृत् प्रऽवयाः
अभि अवर्धत आत् रोदसी ज्योतिषा वहिः आ अतनोत् सी-
व्यं तमांसि दुधिता सं अव्ययत् ॥ ४ ॥ सः प्राचीनानं पर्वतान
दंहत् ओजसा अधराचीनं अकृणोत् अपां अपः अधारयत् पृ-
थिवी विश्वऽधायसं अस्तंभात् मायया द्यां अवऽस्रसः ॥ ५ ॥ १९ ॥
सः अस्यै अरं बाहुऽभ्यां यं पिता अकृणोत् विश्वस्मात् आ
जनुषः वेदसः परि येन पृथिव्यां नि क्रिविं शयधै वज्रेण हवी
अवृणक् तुविऽस्वनिः ॥ ६ ॥ अमाजूऽइव पित्रोः सचा सती
समानात् आ सदसः त्वां इये भगं कृधि प्रऽकेतं उप मांसि आ
भर दद्धि भागं तन्वं येन समहः ॥ ७ ॥ भोजं त्वां इंद्र वयं हुवेम
ददिः त्वं इंद्र अपांसि वाजान अविद्धि इंद्र चित्रया नः ऊती
कृधि वृषन् इंद्र वस्यंसः नः ॥ ८ ॥ नूनं सा ते प्रति वरं जरित्रे
दुहीयत् इंद्र दक्षिणा मघोनीं शिक्षं स्तोतृभ्यः मा अति धक्
भगः नः बृहत् वदेम विदथे सुवीराः ॥ ९ ॥ २० ॥

अ० २. अ० ६. व० २३.] ॥ १८६ ॥ [म० २. अ० २. सू० १९.]

॥ १८६ ॥ प्रातः रथः नवः योजि ससिः चतुःऽयुगः त्रिऽकणः
सप्तऽरश्मिः दशऽअरिचः मनुष्यः स्वःऽसाः सः इष्टिऽभिः म-
तिऽभिः रत्नः भूत ॥ १ ॥ सः अस्मै अरं प्रथमं सः द्वितीयं उतो
तृतीयं मनुष्यः सः होता अन्यस्याः गर्भं अन्ये कुं जनंत सः अ-
न्येभिः सचते जेन्यः वृषा ॥ २ ॥ हरीं नु कं रथे इंद्रस्य योजं आऽयै
सुऽउक्तेन वचसा नवेन मो सु त्वां अत्रं बृहवः हि विप्राः नि
रीरमन् यजमानासः अन्ये ॥ ३ ॥ आ वाभ्यां हरिऽभ्यां इंद्र याहि
आ चतुःऽभिः आ षट्ऽभिः हूयमानः आ अष्टाभिः दशऽभिः
सोमऽपेयं अयं सुतः सुऽमख मा मृधः कः ॥ ४ ॥ आ विंशत्या
त्रिंशता याहि अर्वाङ् आ चत्वारिंशतां हरिऽभिः युजानः आ
पंचाशतां सुऽरथेभिः इंद्र आ षष्ट्या सप्तत्या सोमऽपेयं ॥ ५ ॥ २१ ॥
आ अशीत्या नवत्या याहि अर्वाङ् आ शतेन हरिऽभिः उत्स-
मानः अयं हि ते शुनऽहोत्रेषु सोमः इंद्र त्वाऽया परिऽसिक्तः
मदाय ॥ ६ ॥ मम ब्रह्म इंद्र याहि अच्छं विश्वां हरीं धुरि धिष्व
रथस्य पुरुऽत्रा हि विऽहयः वभूथ अस्मिन् शूर सवने माद-
यस्व ॥ ७ ॥ न मे इंद्रेण सख्यं वि योषत् अस्मभ्यं अस्य दक्षिणा
दुहीत् उपं ज्येष्ठे वरुथे गभस्तौ प्रायेऽप्राये जिगीवांसः स्याम
॥ ८ ॥ नूनं सा ते प्रति वरं जरिचे दुहीयत् इंद्र दक्षिणा मघोनीं
शिक्षं स्तोतृऽभ्यः मा अति धक् भगः नः बृहत् वदेम विदथे सु-
वीराः ॥ ९ ॥ २२ ॥

॥ १९९ ॥ अपांयि अस्य अंधसः मदाय मनीषिणः सुवानस्य
प्रयंसः यस्मिन् इंद्रः प्रऽदिवि ववृधानः ओकः दधे ब्रह्मण्यंतः
चनरः ॥ १ ॥ अस्य मदानः मध्यः वज्रऽहस्तः अहिं इंद्रः अणीऽवृत्तं

वि वृश्चत् प्र यत् वयः न स्वसंराणि अर्च्छ प्रयांसि च नदीनां
 चक्रमंत ॥२॥ सः माहिंनः इंद्रः अर्यैः अपां प्र ऐरयत् अहि-
 ऽहा अर्च्छ समुद्रं अजनयत् सूर्यं विदत् गाः अक्षुनां अहो वयु-
 नानि साधत् ॥३॥ सः अप्रतीनिं मनवे पुरुणि इंद्रः दाशत् दाभुषं
 हंति वृचं सद्यः यः नृभ्यः अतसाय्यः भूत् पस्पृधानेभ्यः सूर्यस्य
 सातौ ॥४॥ सः सुन्वते इंद्रः सूर्यं आ देवः रिणक् मर्त्याय स्त्वान्
 आ यत् रयिं गुहत् अंवद्यं असै भरत् अंशं न एतंशः दशस्यन्
 ॥५॥२३॥ सः रंधयत् सऽदिवः सारंथये शुष्णं अभुषं कुर्यवं कुत्साय
 दिवंऽदासाय नवतिं च नवं इंद्रः पुरं वि ऐरत् शंबरस्य ॥६॥
 एव ते इंद्र उचयं अहेम अवस्या न त्मना वाजयंतः अश्यामं
 तत् साम् आप् शुषाणाः ननमः वधः अदेवस्य पीयोः ॥७॥ एव
 ते गृत्सऽमदाः शूर मन्म अवस्यवः न वयुनानि तक्षुः ब्रह्मण्यंतः
 इंद्र ते नवीयः इषं ऊर्जं सुऽक्षितिं सुक्षं अश्रुः ॥८॥ नूनं सा ते
 प्रतिं वरं जरित्रे दुहीयत् इंद्र दक्षिणा मघोनीं शिखं स्तोतृभ्यः
 मा अतिं धक् भगः नः वृहत् वदेम विदथं सुवीराः ॥९॥२४॥

॥२०॥ वयं ते वयः इंद्र विद्धि सु नः प्र भ्रामहे वाजऽयुः न
 रथं विपन्यवः दीध्यंतः मनीषा सुक्षं इयक्षंतः त्वाऽवंतः नृन् ॥१॥
 त्वं नः इंद्र त्वाभिः ऊती त्वाऽयतः अभिष्टिऽपा असि जनान् त्वं
 इनः दाभुषं वरुता इत्याऽधीः अभि यः नक्षंति त्वा ॥२॥ सः
 नः युवा इंद्रः जोहूचः सखां शिवः नरां अस्तु पाता यः शंसंतं यः
 शशमानं ऊती पचंतं च स्तुवंतं च प्रऽनेषंत ॥३॥ तं ऊं स्तुपे
 इंद्र तं गृणीषे यस्मिन् पुरा ववृधुः शाशदुः च सः वस्वः कामं
 पीपरत् इयानः ब्रह्मण्यतः नूतनस्य आयोः ॥४॥ सः अंगिरसां

उचयां जुजुष्वान ब्रह्म तूतोत् इन्द्रः गातुं दुष्णान् मृणान् उषसः
 सूर्येण स्तवान् अश्वस्य चित् शिश्रयत् पूर्याणि ॥ ५ ॥ २५ ॥ सः
 ह श्रुतः इन्द्रः नाम देवः ऊर्ध्वः भुवत् मनुषे दस्मऽतमः अवं प्रियं
 अशेसानस्य सहान् शिरः भरत् दासस्य स्वधाऽवान् ॥ ६ ॥ सः
 वृत्रऽहा इन्द्रः कृष्णऽयोनीः पुरऽदरः दासीः ऐरयत् वि अजंनयत्
 मनवे द्यां अपः च सचा शंसं यजमानस्य तूतोत् ॥ ७ ॥ तस्मै
 तवस्य अनुदायि सचा इन्द्राय देवेभिः अणेऽसातौ प्रतियत् अस्य
 वज्रं बाह्वोः धुः हवी दस्यून पुरः आयसीः नि तारीत् ॥ ८ ॥ नूनं
 सा ते प्रति वरं जरिचे दुहीयत् इन्द्र दक्षिणा मघोनीं शिवां स्तोतृ-
 ऽभ्यः मा अति धक् भगः नः बृहत् वदेम विदये सुवीराः ॥ ९ ॥ २६ ॥

॥ २१ ॥ विश्वऽजिते धनऽजिते स्वऽजिते सचाऽजिते नृऽजिते
 उर्वराऽजिते अश्वऽजिते गोऽजिते अपऽजिते भर इन्द्राय सोमं
 यजताय हर्यतं ॥ १ ॥ अभिऽभुवे अभिऽभंगाय वन्वते अषा-
 ळ्हाय सहमानाय वेधसे तुविऽयये वह्नये दुस्तरितवे सचाऽसहं
 नमः इन्द्राय वोचत् ॥ २ ॥ सचाऽसहः जनऽभक्षः जनऽसहः चवनः
 युध्मः अनु जोषं उक्षितः वृत्तऽचयः सहुरिः विशु आरितः इन्द्रस्य
 वोचं प्र कृतानि वीर्या ॥ ३ ॥ अननुऽदः वृषभः दोधतः वधः
 गंभीरः ऋष्वः असंमष्टऽकाव्यः रघऽचोदः अथनः वीळितः पृथुः
 इन्द्रः सुऽयज्ञः उषसः स्वः जनत् ॥ ४ ॥ यज्ञेन गातुं अपऽतुरं वि-
 विद्विरे धियः हिन्वानाः उशिजः मनीषिणः अभिऽस्वरां नि-
 ऽसदा गाः अवस्यवः इद्रे हिन्वानाः द्रविणानि आश्रुत् ॥ ५ ॥
 इन्द्र श्रेष्ठानि द्रविणानि धेहि चित्तिं दक्षस्य सुभगऽत्वं असे पोषं
 रयीणां अरिष्टिं तनूनां स्वाज्ञानं वाचः सुदिनऽत्वं अह्ना ॥ ६ ॥ २७ ॥

॥२२॥ त्रिऽकंद्रुकेषु म॒हिषः यवऽआशिरं तुविऽशुष्मः तृपत्
 सोमं अपि॒वत् विष्णु॑ना सु॒तं यथा॑ अव॒शत् सः ई॒ म॒माद् म॒हिं
 कर्म॑ कर्त॒वे म॒हां उ॒रु सः ए॒नं स॒श्वत् दे॒वः दे॒वं स॒त्यं इंद्रं॑ स॒त्यः इंद्रुः
 ॥१॥ अ॒र्धं त्वि॒षिऽमा॒न् अ॒भि ओज॑सा क्ति॒र्वि यु॒धा अ॒भ॒वत् आ
 रो॒दसी॑ अ॒पृण॑त् अ॒स्य म॒ज्मना॑ प्र व॒वृधे॒ अ॒र्धं त्व॑ अ॒न्यं ज॒ठरे॑ प्र
 ई॒ अ॒रि॒च्यत् सः ए॒नं स॒श्वत् दे॒वः दे॒वं स॒त्यं इंद्रं॑ स॒त्यः इंद्रुः ॥ २ ॥
 सा॒कं जा॒तः क॒र्तु॒ना सा॒कं ओज॑सा व॒वृक्षि॑य सा॒कं वृ॒द्धः वी॒र्यैः
 स॒स॒हिः मृ॒धः विऽच॑र्ष॒णिः दा॒तां रा॒धः स्तु॒वते॑ का॒म्यं व॒सुं सः ए॒नं
 स॒श्वत् दे॒वः दे॒वं स॒त्यं इंद्रं॑ स॒त्यः इंद्रुः ॥३॥ त॒व॒त्य॒त् न॒यं नृ॒तो॒ अपः॑
 इंद्र॑ प्र॒य॒मं पू॒र्य दि॒वि प्रऽवा॒च्यं कृ॒तं यत् दे॒वस्य॑ श॒वंसा॑ प्र अ॒-
 रि॒णाः अ॒सुं रि॒णन् अपः॑ भु॒वन् वि॒श्वं अ॒भि अ॒दे॒वं ओज॑सा वि॒-
 दा॒त् ऊ॒र्जी श॒तऽक॑तुः वि॒दात् इ॒षं ॥४॥ २८ ॥ २ ॥

॥२३॥ ग॒णानां॑ त्वा ग॒णऽप॑तिं ह॒वाम॒हे क॒विं क॒वीनां॑ उ॒प-
 म॒थ॒वऽत॑मं ज्येष्ठ॒ऽराजं॑ ब्रह्म॒णां ब्रह्म॒णः प॑ते आ नः शृ॒ण्वन् ऊ॒-
 तिऽभिः॑ सी॒द॒स॒दनं॑ ॥१॥ दे॒वाः चि॒त् ते अ॒सुर्ये॑ प्रऽचे॒तसः॑ वृ॒ह॒स्पते॑
 य॒ज्ञियं॑ भा॒गं आ॒न॒शुः उ॒स्राऽइ॒व मू॒र्येः ज्योति॑पा म॒हः वि॒श्वेपां॑
 इ॒त् ज॒नि॒ता ब्रह्म॒णां अ॒सि ॥२॥ आ विऽवा॒च्यं प॒रिऽर॑पः त॒र्मा-
 सि च॒ ज्योति॑ष्म॒तं रथं॑ च॒त॒स्य तिष्ठ॑सि वृ॒ह॒स्पते॑ भी॒मं अ॒भि-
 च॒द॒भ॒नं र॒क्षऽह॑नं गो॒च॒रि॒दं स्वऽपि॑दं ॥ ३ ॥ सु॒नी॒तिऽभिः॑
 न॒य॒सि चा॒य॒से ज॒नं यः तु॒भ्यं दा॒शात् न तं॑ अ॒हं अ॒प्र॒यत् न॒क्ष-
 ऽधि॑पः त॒प॒नः म॒न्युऽमीः अ॒सि वृ॒ह॒स्पते॑ म॒हिं तत् ते॒ म॒हिऽत॒नं
 ॥ ४ ॥ न तं॑ अ॒हं न दुऽइ॒तं कु॒तः च॒न न अ॒रा॒त॒वः ति॒ति॒कः न
 ध॒मा॒पि॒नः वि॒श्वाः इ॒त् अ॒सा॒त् ध॒र॒तः वि॒वा॒प॒ते यं नु॒गो॒पाः

रक्षसि ब्रह्मणः पते ॥ ५ ॥ २९ ॥ त्वं नः गोपाः पयिऽकृतविऽचक्षुः
तव व्रताय मतिऽभिः जरामहे वृहस्पते यः नः अभि ह्रः दधे
स्वा तं मर्मेतु दुच्छुना हरस्वती ॥ ६ ॥ उत वा यः नः मर्चयात्
अनांगसः अरातिऽवा मर्तः सानुकः वृकः वृहस्पते अप तं वर्तय
पथः सुऽगं नः अस्यै देवऽवीतये कृधि ॥ ७ ॥ चातारं त्वा तनूनां
हवामहे अवऽस्पते अधिऽवक्तारं अस्सऽयुं वृहस्पते देवऽनिदः
नि वह्ये मा दुऽएवाः उतऽतरं सुमं उत नश्न ॥ ८ ॥ त्वया वयं
सुऽवृधा ब्रह्मणः पते स्याही वसु मनुष्या आ ददीमहि याः नः
दूर तळितः याः अरातयः अभि संति जंभयं ताः अनप्रसः ॥ ९ ॥
त्वया वयं उतऽतमं धीमहे वयः वृहस्पते पप्रिणा सस्त्रिना युजा
मा नः दुऽशंसः अभिऽदिप्सुः ईशत प्र सुऽशंसाः मतिऽभिः ता-
रिषीमहि ॥ १० ॥ ३० ॥ अननुऽदः वृषभः जग्मिः आऽहवनिऽतं प्रा
शत्रुं पृतनासु ससहिः असि सत्यः ऋणऽयाः ब्रह्मणः पते उ-
यस्यं चित् दमिता वीळुऽहर्षिणः ॥ ११ ॥ अदेवेन मनसा यः
रिषण्यति शासां उयः मन्यमानः जिघांसति वृहस्पते मा प्रणक्
तस्यं नः वधः नि कर्म मन्युं दुऽएवस्य शर्धतः ॥ १२ ॥ भरेषु हव्यः
नमसा उपऽसद्यः गतां वाजेषु सनिता धनंऽधनं विश्वाः इत
अर्यः अभिऽदिप्स्वः मृधः वृहस्पतिः वि ववर्ह रथानऽइव ॥ १३ ॥
तेजिष्ठया तपनी रक्षसः तप ये त्वा निदे दधिरे दृष्टऽवीर्य आविः
तत् कृष्व यत् असत् ते उक्थ्यं वृहस्पते वि परिऽरपः अर्दय
॥ १४ ॥ वृहस्पते अतिं यत् अर्यः अर्हात् द्युऽमत विऽभातिं क्रतु-
ऽमत जनेषु यत् दीदयत् शवंसा ऋतऽप्रजात् तत् अस्मासुं
द्रविणं धेहि चित्रं ॥ १५ ॥ ३१ ॥ मा नः स्तेनेभ्यः ये अभि दुहः
पदे निरामिणः रिपवः अन्वेषु जगृधुः आ देवानां ओहंते वि

त्रयः हृदि बृहस्पते न परः साम्नः विदुः ॥१६॥ विश्वेभ्यः हि त्वा
 भुवनेभ्यः परित्वष्टा अर्जनत् साम्नः ऽसाम्नः कविः सः ऋणऽचित्
 ऋणऽयाः ब्रह्मणः पतिः दुहः हुता महः ऋतस्य धर्तरि ॥१७॥
 तव श्रिये वि अजिहीत पर्वतः गवां गोत्रं उत ऽअसृजः यत् अं-
 गिरः इद्रेण युजा तमसा परिऽवृतं बृहस्पते निः अपां औजः
 अर्णवं ॥१८॥ ब्रह्मणः पते त्वं अस्य यन्ता सुऽउक्तस्य बोधि तनयं
 च जिन्व विश्वं तत् भद्रं यत् अवन्ति देवाः बृहत् वदेम विदथे
 सुऽवीराः ॥१९॥ ३२ ॥ ६ ॥

॥२४॥ सः इमां अविद्धि प्रऽभृतिं यः ईशिंवे अया विधेम नव-
 या महा गिरा यथा नः मीढान् स्तवन्ते सखा तव बृहस्पते सीसंधः
 सः उत नः मतिं ॥१॥ यः नत्वा नि अनमत् नि ओजसा उत अ-
 द्दः मन्युना शंवराणि वि प्र अच्यवयत् अच्युता ब्रह्मणः पतिः
 आ च अविशत् वसुऽमंतं वि पर्वतं ॥२॥ तत् देवानां देवऽतमाय
 कर्त्तुं अश्रयन् दृढा अवदंत वीक्रिता उत गाः आजुत अ-
 भिनत् ब्रह्मणा वलं अगूहत् तमः वि अचक्षुत् स्वः ॥ ३ ॥
 अश्मऽआस्यं अवत् ब्रह्मणः पतिः मधुऽधारं अभि यं ओजसा
 अतृणत् तं एव विश्वे पपिरे स्वऽदृशः बहु साकं सिसिचुः उत्सं
 उद्विणं ॥४॥ सनाता का चित् भुवना भवीत्वा मातऽभिः शरत्-
 ऽभिः दुरः वरत् वः अयंतता चरत् अन्यत् ऽअन्यत् इत् या चकारं
 वयुना ब्रह्मणः पतिः ॥५॥१॥ अभिऽनक्षतः अभि ये तं आनशुः
 निऽधिं पृणीनां परमं गुहां हितं ते विद्वांसः प्रतिऽचक्ष्यं अनृ-
 ता पुनः यतः ऊं आयन् तत् उत इयुः आऽविशं ॥६॥ ऋतऽवा-
 नः प्रतिऽचक्ष्यं अनृता पुनः आ अतः आ तस्युः कवयः महः पथः

अ० २. अ० ७. व० ४.] ॥ १९२ ॥ [म० २. अ० ३. सू० २५.]

ते वाहुऽभ्यां ध॒मितं अ॒ग्निं अ॒श्मनि न॒किः सः अ॒स्ति अ॒रणः जुहुः
हि तं ॥ ७ ॥ ऋ॒तऽज्येन क्षि॒प्रेण॑ ब्रह्म॒णः पतिः॑ यत्र॒ वष्टि॑ प्र तत्
अ॒श्रोति॒ धन्व॑ना तस्य॒ सा॒ध्वीः इष॑वः याभिः॒ अस्य॑ति नृऽचक्ष॑सः
दृ॒श्ये क॒र्णेऽयो॑नयः ॥ ८ ॥ सः संऽन॒यः सः विऽन॒यः पुरऽहि॑तः
सः सुऽस्तु॑तः सः यु॒धि ब्रह्म॑णः पतिः॑ चा॒क्ष्मः यत् वा॒जं भ॑रते म॒ती
धना॑ आ॒त् इत् सूर्यैः त॒पति॒ तप्य॑तुः वृथा ॥ ९ ॥ विऽभु॒प्रऽभु॒प्रय॑मं
मे॒हना॑ऽवतः वृ॒हस्प॑तेः सुऽवि॒दत्रा॑णि रा॒ध्या इ॒मा सा॒तानि॑ वे॒न्य-
स्य॑ वा॒जिनः॑ येन॒ जनाः॑ उ॒भये॑ भुं॒जते॑ वि॒शः ॥ १० ॥ २ ॥ यः अ॒वरे॑
वृ॒जने॑ वि॒श्वऽथा॑ विऽभुः म॒हां जुं॑ र॒खः श॒वंसा॑ व॒वक्षि॑थ सः दे॒वः
दे॒वान् प्रति॑ प॒प्रथे॑ पृथु॒ विश्वा॑ इत् जुं॑ ता प॒रिऽभूः॑ ब्रह्म॒णः पतिः॑
॥ ११ ॥ वि॒श्वं स॒त्यं म॒घऽवा॒ना यु॒वोः इत् आपः॑ च॒न प्र मि॑न॒ति
व्रतं॑ वां अ॒च्छं इं॒द्रा ब्रह्म॑ण॒स्पती॑ ह॒विः नः॑ अ॒न्नं यु॒जाऽइ॒व वा॒-
जिना॑ जि॒गातं॑ ॥ १२ ॥ उ॒त आ॑शि॒ष्ठाः अ॒नु गृ॑ण्व॒न्ति व॒ह्नयः॑ स॒भेयः॑
वि॒प्रः भ॑रते म॒ती धना॑ वी॒ळुऽद्वे॒षाः अ॒नु व॑शां ऋ॒णं आ॑ऽददिः
सः ह॒ वा॒जी संऽइ॒ये ब्रह्म॑णः पतिः॑ ॥ १३ ॥ ब्रह्म॒णः पतेः॑ अ॒भ॒वत्
य॒थाऽव॑शं स॒त्यः म॒न्युः महि॑ कर्म॒ करि॑ष्यतः यः गाः उ॒तऽआ॑ज॒त
सः दि॒वे वि॒ च अ॒भ॒जत् म॒हीऽइ॒व री॑तिः श॒वंसा॑ अ॒स॒रत् पृथ॑क्
॥ १४ ॥ ब्रह्म॒णः पते॑ सुऽय॒मस्य॑ वि॒श्वहा॑ रा॒यः स्या॑म॒रथ्यः॑ व॒यं स्व॑तः
वी॒रि॒षु वी॒रान् उ॒प पृ॑ड्मि नः॒ त्वं यत् ई॑शा॒नः ब्रह्म॑णा वे॒षि मे॒ हव॑
॥ १५ ॥ ब्रह्म॒णः पते॑ त्वं अ॒स्य य॑न्ता सुऽउ॒क्तस्य॑ वो॒धि त॑न॒यं च॒ जि॒न्व
वि॒श्वं तत् भ॑द्रं यत् अ॒व॑न्ति दे॒वाः वृ॒हत् व॒देम॒ वि॒दथे॑ सुऽवी॒राः
॥ १६ ॥ ३ ॥

॥ २५ ॥ इं॒धानः॑ अ॒ग्निं व॒न॒वत् व॒नु॒प्यतः॑ कृ॒तऽब्र॑ह्मा शू॒यु-

व॒त् रा॒तऽह॒व्यः इ॒त् जा॒तेन॑ जा॒तं अ॒तिं सः प्र स॒सृते॑ यं॒ऽयं यु॒जं
कृ॒णु॒ते ब्र॒ह्म॒णः प॒तिः ॥१॥ वी॒रेभिः॑ वी॒रान् व॒न॒व॒त् व॒नु॒य॒तः गो॒भिः
र॒यिं प॒प्रथ॒त् बो॒ध॒ति त्म॒नां तो॒कं च॒ तस्य॑ त॒नयं॑ च॒ वर्ध॑ते यं॒ऽयं
यु॒जं कृ॒णु॒ते ब्र॒ह्म॒णः प॒तिः ॥२॥ सि॒न्धुः न क्षो॒दः शि॒मीऽवा॒न् ऋ॒घा॒
य॒तः वृ॒षाऽइ॒व व॒धीन् अ॒भि व॒ष्टि ओ॒ज॒सा अ॒ग्नेऽइ॒व प्रऽसि॑तिः
न अ॒हं वर्त॑वे यं॒ऽयं यु॒जं कृ॒णु॒ते ब्र॒ह्म॒णः प॒तिः ॥३॥ तस्मै॑ अ॒र्ष॒ति
दि॒व्याः अ॒स॒श्च॒तः सः स॒त्वंऽभिः॑ प्र॒थ॒मः गो॒षु ग॒च्छ॒ति अ॒निभृ॒
ष्ट॒तवि॑षिः ह॒न्ति ओ॒ज॒सा यं॒ऽयं यु॒जं कृ॒णु॒ते ब्र॒ह्म॒णः प॒तिः ॥४॥
तस्मै॑ इ॒त् वि॒श्वे धु॒नय॑न्त॒ सिन्ध॑वः अ॒च्छि॒द्रा श॒र्म॑ द॒धिरे॒ पुरु॑णि॒ दे॒वा॒
नां सु॒क्ते सु॒ऽभगः॑ सः ए॒ध॒ते यं॒ऽयं यु॒जं कृ॒णु॒ते ब्र॒ह्म॒णः प॒तिः ॥५॥४॥

॥२६॥ ऋ॒जुः इ॒त् शंसः॑ व॒न॒व॒त् व॒नु॒य॒तः दे॒वऽय॑न् इ॒त् अ॒दे॒व॒
ऽय॑न्तं अ॒भि अ॒स॒त् सु॒प्रऽअ॒वीः इ॒त् व॒न॒व॒त् पृ॒तऽसु॑ दु॒स्तरं॑ य॒ज्वा
इ॒त् अ॒य॑ज्योः वि॒भ॒जा॒ति भो॒ज॑नं ॥१॥ य॒ज॑स्व वी॒र प्र वि॒हि म॒ना॒
य॒तः भ॒द्रं म॒नः कृ॒णु॒ष्व वृ॒त्रऽतू॒र्यै ह॒विः कृ॒णु॒ष्व सु॒ऽभगः॑ यथा
अ॒संसि॑ ब्र॒ह्म॒णः प॒तेः अ॒वं आ वृ॒णीम॒हे ॥२॥ सः इ॒त् ज॒नेन॑ सः
वि॒शा सः ज॒न्म॑ना सः पु॒त्रैः वा॒जं भ॒र॒ते ध॒नां नृ॒ऽभिः दे॒वानां॑ यः
पि॒तरं॑ आ॒ऽवि॒वांस॑ति अ॒द्वाऽम॑नाः ह॒विषां॑ ब्र॒ह्म॒णः प॒तिं ॥३॥
यः अ॒स्मै ह॒व्यैः घृ॒तव॑न्त॒ऽभिः अ॒वि॑ध॒त् प्र तं प्रा॒चा न॒य॒ति ब्र॒ह्म॒णः
प॒तिः उ॒रु॒प॒तिं ई अ॒हंसः॑ र॒क्ष॑ति रि॒षः अ॒होः चि॒त् अ॒स्मै उ॒रु॒
ऽच॑क्रिः अ॒द्भु॑तः ॥ ४ ॥ ५ ॥

॥२७॥ इ॒माः गि॒रः आ॒दि॒त्येभ्यः॑ घृ॒तऽसूः॑ स॒नात् रा॒जंऽभ्यः॑
जु॒ह्वा जु॒होमि॑ ऋ॒णोतुं॑ मि॒त्रः अ॒र्य॑मा भगः नः तु वि॒ऽजा॒तः व॒रु॑णः

ते वाहुऽभ्या ध॒मितं अ॒ग्निं अ॒श्मन्नि न॒किः सः अ॒स्ति अ॒रणः जुहुः
 हि तं ॥ ७ ॥ ऋ॒तऽज्येन शि॒मेण॑ ब्रह्म॑णः पतिः यत्र॑ व॒ष्टि प्र तत्
 अ॒श्रोति॑ ध॒न्वना॑ तस्य॑ सा॒ध्वीः इ॒षवः॑ याभिः॑ अ॒स्यति॑ नृ॒ऽचक्षः॑
 दृ॒श्ये क॒णो॒ऽयो॒नयः॑ ॥ ८ ॥ सः सं॒ऽन॒यः सः वि॒ऽन॒यः पु॒रऽहि॑तः
 सः सु॒ऽस्तुतः॑ सः यु॒धि ब्रह्म॑णः पतिः चा॒क्षः यत् वा॒जं भ॑रते म॒ती
 धना॑ आ॒त् इत् सूर्यः॑ त॒पति॑ त॒प्यतुः॑ वृ॒था ॥ ९ ॥ वि॒ऽभु प्र॒ऽभु प्र॒यनं॑
 मे॒हना॑ऽवतः वृ॒हस्प॑तेः सु॒ऽवि॒द्वा॒णि रा॒ध्या इ॒मा सा॒तानि॑ वे॒न्य-
 स्य॑ वा॒जिनः॑ येन॑ जनाः उ॒भये॑ भुं॒जते॑ वि॒शः ॥ १० ॥ २ ॥ यः अ॒वरे
 वृ॒जने॑ वि॒श्वऽया॑ वि॒ऽभुः म॒हां जुं॑ र॒खः श॒वसा॑ व॒वदि॑थ सः दे॒वः
 दे॒वान् प्रति॑ प॒प्रये॑ पृथु॒ विश्वा॑ इत् जुं॑ ता प॒रिऽभूः॑ ब्रह्म॑णः पतिः
 ॥ ११ ॥ वि॒श्वं स॒त्यं म॒घऽवा॒ना यु॒वोः इत् आ॒पः च॒न प्र मि॒नन्ति॑
 व्र॒तं वा॑ अ॒च्छं इं॒द्रा ब्रह्म॑ण॒स्पती॑ ह॒विः नः॑ अ॒न्नं यु॒जाऽइ॒व वा॒-
 जिना॑ जि॒गातं॑ ॥ १२ ॥ उ॒त आ॒शि॒ष्ठाः अ॒नु गृ॒ह्णन्ति॑ व॒ह्नयः॑ स॒मेयः॑
 वि॒प्रः भ॑रते म॒ती धना॑ वी॒रुऽद्वे॒पाः अ॒नु व॒शां ऋ॒णं आ॒ऽदिः
 सः ह॒ वा॒जी सं॒ऽइ॒थे ब्रह्म॑णः पतिः ॥ १३ ॥ ब्रह्म॑णः पतेः अ॒भ॒वत्
 यथा॑ऽव॒शं स॒त्यः म॒न्युः म॒हिं क॑र्म क॒रिष्य॑तः यः गाः उ॒तऽआ॒जत॑
 सः दि॒वे वि॒ च अ॒भ॒जत् म॒हीऽइ॒व री॑तिः श॒वसा॑ अ॒स॒रत् पृथ॑क्
 ॥ १४ ॥ ब्रह्म॑णः प॒ते सु॒ऽयम॑स्य वि॒श्वहा॑ रा॒यः स्या॒म र॒थ्यः व॒यं स्व॑तः
 वी॒रेषु॑ वी॒रान् उ॒प पृ॒द्धि नः॑ त्वं यत् ई॒शानः॑ ब्रह्म॑णा वे॒धि मे॒ हव॑
 ॥ १५ ॥ ब्रह्म॑णः प॒ते त्वं अ॒स्य य॑न्ता सु॒ऽउ॒क्तस्य॑ वो॒धि त॑न॒यं च जि॒न्व
 वि॒श्वं तत् भ॒द्रं यत् अ॒वन्ति॑ दे॒वाः वृ॒हत् व॒देम॑ वि॒दथे॑ सु॒ऽवीराः॑
 ॥ १६ ॥ ३ ॥

व॒त् रा॒तऽह॑भ्यः इ॒त् जा॒तेन॑ जा॒तं अ॒ति सः प्र स॒र्तृते॑ यं॒ऽयं यु॒जं
 कृ॒णु॒ते ब्र॒ह्म॒णः प॒तिः ॥१॥ वी॒रेभिः॑ वी॒रान् व॒न॒व॒त् व॒नु॒ष्य॒तः गो॒भिः
 र॒यिं प॒प्र॒थ॒त् बो॒ध॒ति त्म॒ना॑ तो॒कं च॒ तस्य॑ त॒नयं॑ च॒ वर्ध॑ते॒ यं॒ऽयं
 यु॒जं कृ॒णु॒ते ब्र॒ह्म॒णः प॒तिः ॥२॥ सि॒न्धुः न क्षो॑दः शि॒मी॑ऽवा॒न् ऋ॒घा॒-
 य॒तः वृ॒षा॑ऽइ॒व व॒धी॒न् अ॒भि व॒ष्टि॒ ओज॑सा अ॒ग्नेऽइ॒व प्र॑ऽसि॒न्तिः
 न अ॒हं वर्त॑वे॒ यं॒ऽयं यु॒जं कृ॒णु॒ते ब्र॒ह्म॒णः प॒तिः ॥३॥ तस्मै॑ अ॒र्ष॒ति
 दि॒व्याः अ॒स॒श्च॒तः सः स॒त्त्वं॑ऽभिः प्र॒थ॒मः गो॒षु ग॒च्छ॒ति अ॒ग्नि॒भृ॒-
 ष॑ऽत॒वि॒षिः ह॑न्ति॒ ओज॑सा॒ यं॒ऽयं यु॒जं कृ॒णु॒ते ब्र॒ह्म॒णः प॒तिः ॥४॥
 तस्मै॑ इ॒त् वि॒श्वे॒धु॒न॒य॒न्त॒ सि॒न्ध॒वः अ॒च्छि॒द्रा श॒र्मै द॒धिरे॒ पु॒रु॒हि॒र्दे॒वा॒-
 ना॑ सु॒न्ने सु॑ऽभ॒गः सः ए॒ध॒ते॒ यं॒ऽयं यु॒जं कृ॒णु॒ते ब्र॒ह्म॒णः प॒तिः ॥५॥४॥

॥२६॥ ऋ॒जुः इ॒त् शंसः॑ व॒न॒व॒त् व॒नु॒ष्य॒तः दे॒वऽय॑न् इ॒त् अ॒दे॒व॒-
 ऽय॑न्तं अ॒भि अ॒स॒त् सु॒प्रऽअ॒वीः इ॒त् व॒न॒व॒त् पृ॒तऽसु॑ दु॒स्तरं॑ य॒ज्वा
 इ॒त् अ॒य॒ज्योः वि॒भ॒जा॒ति॒ भो॒ज॒नं ॥१॥ य॒ज॑स्व वी॒र प्र॒ वि॒हि॒ म॒ना॒-
 य॒तः भ॒द्रं म॒नः कृ॒णु॒ष्व वृ॒त्रऽतू॒र्यै ह॒विः कृ॒णु॒ष्व सु॑ऽभ॒गः यथा॑
 अ॒स॒सि ब्र॒ह्म॒णः प॒तेः अ॒वः आ वृ॒णी॒म॒हे ॥२॥ सः इ॒त् जने॑न सः
 वि॒शा सः जन्म॑ना सः पु॒त्रैः वा॒जं भ॒र॒ते ध॒ना नृ॑भिः दे॒वाना॑ यः
 पि॒तरं॑ आ॒ऽवि॒वा॑स॒ति अ॒द्वा॑ऽम॒नाः ह॒विषा॑ ब्र॒ह्म॒णः प॒तिं ॥३॥
 यः अ॒स्मै ह॒व्यैः घृ॒त॒वंत॑ऽभिः अ॒वि॒ध॒त् प्र॒तं प्रा॒चा न॒य॒ति ब्र॒ह्म॒णः
 प॒तिः उ॒रु॒ष्य॒ति ई॒ अ॒हंसः॑ र॒क्ष॒ति रि॒षः अ॒होः चि॒त् अ॒स्मै उ॒रु॒-
 ऽच॒क्रिः अ॒द्भु॒तः ॥४॥५॥

॥२७॥ इ॒माः गि॒रः आ॒दि॒त्ये॒भ्यः घृ॒तऽसूः॑ स॒नात् राज॑ऽभ्यः
 जु॒ह्वा जु॒हो॒मि शृ॒णो॒तुं मि॒त्रः अ॒र्य॒मा भ॒गः नः तु॒वि॑ऽजा॒तः व॒रु॒णः

ह्रस्वः वयाः सुवीरः न किं तं मतिं अतिं तः न दूरात् यः आदि-
 तानां भवन्ति प्रदीपिताः ॥ १३ ॥ अदिते मित्रं वरुण उत मृच्छ यत्
 वयं चकृम कत् चित् आगः उरु अश्यां अभयं ज्योतिः इन्द्र
 नः दीर्घाः अभि नश्नन् तमिस्राः ॥ १४ ॥ उभे असौ पीपयतः
 इन्द्रो वीर्यं ददिवः वृष्टिं सुभगः नाम पुथन् उभा क्षयौ आजयन्
 पति पत सु उभौ अधौ भवतः साधू असौ ॥ १५ ॥ याः वः मायाः
 अभि इन्द्रो यजत्राः पाशाः आदित्याः रिपवै विचृत्ताः अश्वी-
 र्वतान् अतिं येषं रथेन अरिष्टाः उरौ आ शर्मेन स्याम ॥ १६ ॥
 ना अहं मघोनः वरुण प्रियस्य भूरि दावः आ विदं शूनं आपेः
 मारायः राजन् सुयमात् अवस्थां बृहत् वदेम विदथे सुवीराः
 ॥ १७ ॥ ८ ॥

॥ २८ ॥ इदं कवेः आदित्यस्य स्वराजः विश्वानि संति अभि
 अस्तु महा अति यः मद्रः यजथाय देवः सुकीर्तिं भिक्षो वरुणस्य
 भूरः ॥ १ ॥ तव व्रते सुभगांसः स्याम सु आर्ध्यः वरुण तुस्तु वांसः
 उप अयने उषसां गोमतीनां अमयः न जरमाणाः अनु दून्
 ॥ २ ॥ तव स्याम पुरुवीरस्य शर्मेन उरु शंसस्य वरुण प्र-
 नेतः ययं नः पुत्राः अदितेः अद्व्याः अभि क्षमध्वं युज्याय
 देवाः ॥ ३ ॥ प्र सी आदित्यः असृजत् विधर्ता चतुर्तं सिधवः वरु-
 णस्य यन्ति न श्राम्यन्ति न वि मुच्यन्ति एते वयः न पद्मः रघु या
 परिज्मन् ॥ ४ ॥ वि मत् अथय रश्नां इव आगः चक्षुष्यं ते
 वरुण खां चतुर्तस्य मा तंतुः छेदि वयंतः धियं ने मा माचां शारि
 अपसं पुरा चतुतोः ॥ ५ ॥ १० ॥ अपोः सु म्यक्ष वरुण निपतं मत्
 सं राट् चतुःश्वः अनु मा गृभ्याय दानं इव वत्सात् वि ननुग्धि

अ०२. अ०७. व० ११.] ॥ १९६ ॥ [म०२. अ०३. सू० २९.

अ॒हं न॒हि त्वत् आ॒रे निऽमिषः च॒न ई॒शे ॥६॥ मा नः व॒धैः व॒रुण॑
ये ते इ॒ष्टौ ए॒नः कृ॒ण्वन्तं अ॒सुर॒भी॒रु॒न्ति मा ज्योति॑षः प्रऽव॒स॒थानि॑
ग॒न्म वि सु मृ॒धः शि॒श्र॒यः जी॒वसे॑ नः ॥७॥ नमः पुरा ते व॒रुण॑ उ॒त
नू॒नं उ॒त अ॒परं तु विऽजा॒त व॒वाम॒ त्वे हि कं प॑र्वते न श्रि॒तानि॑
अप्रऽच्यु॒तानि दुःऽद॒भ व॒तानि ॥८॥ परां ऋ॒णा सा॒वीः अ॒ध॒मत॑
ऽकृ॒तानि मा अ॒हं रा॒ज॒न अ॒न्यऽकृ॒तेन॑ भो॒जं अ॒विऽउ॒ष्टाः इ॒त
नु भू॒यसीः उ॒षसः॑ आ नः जी॒वान् व॒रुण॑ ता॒सुं शा॒धि ॥९॥ यः मे
रा॒ज॒न यु॒ज्यः वा सखा॑ वा स्व॒प्ने भ॒यं भी॒रवे॑ मह्यं आ॒ह स्तेनः॑ वा
यः दि॒प्सन्ति॑ नः वृ॒कः वा त्वं तस्मा॑त् व॒रुण॑ पा॒हि अ॒स्मान् ॥१०॥
मा अ॒हं म॒घो॒नः व॒रुण॑ प्रि॒यस्य॑ भूरिऽदा॒वः आ वि॒दं शूनं॑ आ॒पेः
मा रा॒यः रा॒ज॒न सु॒य॒मात् अ॒व॒स्थां वृ॒हत् व॒दे॒म वि॒दथे॑ सु॒वीराः॑
॥ ११ ॥ १० ॥

॥ २९ ॥ धृ॒तऽव॒ताः आ॒दि॒त्याः इ॒षि॒राः आ॒रे म॒त् क॒र्त॒र॒ह॒सूऽइ॒व
आ॒गं शृ॒ण्वन्तः॑ वः व॒रुण॑ मि॒त्रं दे॒वाः भ॒द्रस्य॑ वि॒द्वान् अ॒वसे॑ हु॒वे
वः ॥१॥ यू॒यं दे॒वाः प्रऽम॑न्तिः यू॒यं ओ॒जः यू॒यं द्वे॒षांसि॑ स॒नुतः॑ यु॒यो॒त
अ॒भिऽक्ष॑त्तारः अ॒भि च॑ क्षम॒ध्वं अ॒द्य च॒नः मृ॒ळय॑न्त अ॒परं च॑ ॥२॥
किं जुं॑ नु वः कृ॒ण्वाम॑ अ॒परे॑ण किं स॒नेन॑ व॒सवः॑ आ॒थेन॑ यू॒यं नः॑
मि॒त्रा व॒रुणा॑ अ॒दिते॑ च स्व॒स्ति इ॒न्द्रा म॒रुतः॑ द॒धात॑ ॥३॥ ह॒ये दे॒वाः
यू॒यं इ॒त आ॒पयः॑ स्य॒ ते मृ॒ळ॒त ना॒ध॒मा॒नाय॑ मह्यं मा वः र॒यः म॒ध्य॒
मऽवा॒ट् ऋ॒ते भू॒त् मा यु॒ष्माव॑न्तऽसु आ॒पिषु॑ श्रि॒मिष॑ ॥४॥ प्र वः
ए॒कं मि॒म॒य भूरि॑ आ॒गं यत् मा पि॒ताऽइ॒व कि॒त॒वं श॒शा॒स आ॒रे
पा॒शाः आ॒रे अ॒घानि॑ दे॒वाः मा मा अ॒धि पु॒त्रे वि॑ऽइ॒व य॒भीष्ट॑ ॥५॥
अ॒र्वाचः॑ अ॒द्य भ॒वत॑ य॒ज्ञ॒त्राः आ वः॑ हा॒दि भ॒य॒मानः॑ व्य॒येयं॑ चा॒ध्वं

देवाः निऽजुरः वृकस्य चाध्वं कर्तात् अवऽपदः यजत्राः ॥६॥ मा
हं मघोनः वरुण प्रियस्य भूरिऽदावः आ विदं शूनं आपेः मा
यः राजन् सुऽयमात् अवं स्यां बृहत् वदेम विदथे सुऽवीराः
७ ॥ ११ ॥

॥३०॥ ऋतं देवाय कृण्वते सवित्रे इन्द्राय अहिऽघ्ने न रमंते आपः
अहःऽअहः याति अक्तुः अपां कियति आ प्रथमः सर्गः आसां
१॥ यः वृत्राय सिनं अवं अभरिषत् प्र तं जनित्री विदुषे उवाच
यः रदंतीः अनुं जोषं अस्मै दिवेऽदिवे धुनयः यन्ति अर्थं ॥२॥ ऊ-
र्वः हि अस्यात् अधि अंतरिक्षे अध वृत्राय प्र वधं जभार मिहं
वसानः उप हि ई अदुद्रोत् तिग्मऽआयुधः अजयत् शत्रुं इंद्रः ॥३॥
वृहस्पते तपुषा अन्नाऽइव विध्य वृकऽड्वरसः असुरस्य वीरान्
यथा जघंथ धृषता पुरा चित् एव जहि शत्रुं अस्माकं इंद्र ॥४॥ अव
क्षिप दिवः अश्मानं उच्चा येन शत्रुं मंदसानः निऽजूर्वाः तोकस्य
सातौ तनयस्य भूरः अस्मान् अर्थ कृणुतात् इंद्र गोनां ॥५॥ १२॥
प्र हि क्रतुं वृहथः यं वनुथः रधस्य स्थः यजमानस्य चोदौ इंद्रासो-
मा युवं अस्मान् अविष्टं अस्मिन् भयऽस्ये कृणुतं ऊं लोकं ॥६॥
न मा तमत् न अमत् न उत तं द्रुत् न वोचाम मा सुनोत् इति सोमं
यः मे पृणात् यः ददत् यः निऽवोधात् यः मा सुन्वंतं उप गोभिः
आ अयत् ॥७॥ सरस्वति त्वं अस्मान् अविडि मरुत्वन्ती धृषती
जेषि शत्रून् त्यं चित् शर्थं तं तविषीऽयमाणं इंद्रः हन्ति वृषभं शंडि-
कानां ॥८॥ यः नः सनुत्यः उत वा जिघत्नुः अभिऽख्याय तं तिगि-
तेन विध्य वृहस्पते आयुधैः जेषि शत्रून् दुहे रिषंतं परि धेहि राजन्
॥९॥ अस्माकंभिः सत्वंऽभिः शूर शूरैः वीर्या कृधियानि ते कर्त्तानि

अ०२. अ० ७. व० १५.]

॥ १९८ ॥

[म०२. अ० ३. सू० ३२.]

ज्योक् अभूवन् अनुऽधूपितासः हृत्वी तेषां आ भू नः वसूनि
॥ १० ॥ तं वः शर्धं मारुतं सुम्नऽयुः गिरा उपं व्रुवे नमसा दैव्यं जनं
यथां रयिं सर्वेऽवीरं नशामहे अपत्यऽसाचं श्रुत्यं दिवेऽदिवे
॥ ११ ॥ १३ ॥

॥ ३१ ॥ अस्माकं मित्रावरुणा अवतं रथं आदित्यैः रुद्रैः वसु-
ऽभिः सचाऽभुवां प्र यत् वयं न पप्रन् वस्मनः परिं श्रवस्यवः
हृषीऽवतः वनऽसदः ॥ १ ॥ अधं स्म नः उत् अवत सऽजोपसः रथं
देवासः अभि विष्णु वाजऽयुं यत् आशवंः पद्याभिः तिव्रतः रजः
पृथिव्याः सानौ जघनंत पाणिऽभिः ॥ २ ॥ उत् स्यः नः इंद्रः विश्व-
ऽचर्षणिः दिवः शर्धेन मारुतेन सुऽक्रतुः अनु नु स्याति अवृका-
भिः ऊतिऽभिः रथं महे सनये वाजंऽसातये ॥ ३ ॥ उत् स्यः देवः
भुवनस्य सक्षणिः त्वष्टां याभिः सऽजोषां जूजुवत् रथं इळां भगः
वृहत्ऽदिवा उत् रोदसी पूषा पुरंऽधिः अश्विनौ अधं पती ॥ ४ ॥
उत् त्वे देवी सुऽभगे मिथुऽदृशा उषसानक्ता जगतां अपि-
ऽजुवां स्तुषे यत् वां पृथिवि नव्यं सा वचः स्यातुः च वयं विऽव-
याः उपऽस्तिरे ॥ ५ ॥ उत् वः शंसं उशिजांऽइव श्मसि अहिः बुध्न्यः
अजः एकंऽपात् उत् चितः ऋभुक्षाः सविता चनः दधे अपां न-
पात् आशुऽहेमां धिया शमि ॥ ६ ॥ एता वः वश्मि उत्ऽयता य-
जत्राः अतक्षन् आयवः नव्यं से सं श्रवस्यवः वाजं चकानाः सन्निः
न रथ्यः अहं धीतिं अश्याः ॥ ७ ॥ १४ ॥

॥ ३२ ॥ अस्य मे द्यावा पृथिवी ऋतऽयतः भूतं अवित्री वचंसः
सिसांसतः ययोः आयुः प्रऽतरं ते इदं पुरः उपंऽस्तुते वसुऽयुः वां

महः दधे ॥ १ ॥ मानः गुह्याः रिपः आयोः अहं न दभं न मा नः आ-
 भ्यः रीरधः दुच्छुनां भ्यः मा नः वि यौः सखा विद्धि तस्य नः सुस-
 ऽयता मनसा तत् त्वा ईमहे ॥ २ ॥ अहेळता मनसा श्रुष्टिं आ वह
 दुहानां धेनुं पिपुषीं असृश्वतं पद्यांभिः आशुं वचसा च वाजिनं
 त्वां हिनोमि पुरुऽहूत विश्वहा ॥ ३ ॥ राकां अहं सुऽहवां सुऽस्तुती
 हुवे शृणोतु नः सुऽभगां बोधतु त्मनां सीयंतु अपः सूच्या अ-
 च्छिद्यमानया ददातु वीरं शतऽदायं उक्थ्यं ॥ ४ ॥ याः ते राके सु-
 ऽमतयः सुऽपेशंसः याभिः ददांसि दाशुषे वसूनि ताभिः नः अद्य
 सुऽमनाः उपऽआगंहि सहस्रऽपोषं सुऽभगे राणा ॥ ५ ॥ सिनी-
 वालि पृथुऽस्तुके या देवानां असिं स्वसां जुषस्व हव्यं आऽहुतं
 प्रऽजां देवि दिदिद्धि नः ॥ ६ ॥ या सुऽबाहुः सुऽअंगुरिः सुऽसूमां
 बहुऽसूवरी तस्यै विरपत्यै हविः सिनीवात्यै जुहोत न ॥ ७ ॥ या
 गुंगूः या सिनीवाली या राका या सरस्वती इंद्राणी अहे जतये
 वरुणानी स्वस्तये ॥ ८ ॥ १५ ॥ ३ ॥

॥ ३३ ॥ आ ते पितः मरुतां सुमं एतु मानः सूर्यस्य संऽदृशः युयो-
 याः अभिनः वीरः अवेति क्षमेत प्र जायेमहि रुद्र प्रऽजाभिः ॥ १ ॥
 त्वाऽदत्तेभिः रुद्र शंऽतमेभिः शतं हिमाः अशीय भेषजेभिः विअ-
 सत् द्वेपः विऽतरं वि अहं वि अमीवाः चातयस्व विपूचीः ॥ २ ॥
 श्रेष्ठः जातस्य रुद्र श्रिया असि तवऽतमः तवसां चक्रऽबाहो
 पपि नः पारं अहंसः स्वस्ति विश्वाः अमिऽदंतीः रपंसः युयोधि
 ॥ ३ ॥ मा त्वा रुद्र चुक्रुधाम नमऽभिः मा दुऽस्तुती पुष न ना न-
 ऽहंती उत्त नः वीरान् अर्पय भेषजेभिः निषक्ऽतमं त्वा निषजां
 शृणोमि ॥ ४ ॥ हवीमऽभिः हवते यः हविऽभिः अब स्तोमेभिः

रुद्रं दिषीय ऋतुदरं सुहवः मा नः अस्यै वभुः सुशिप्रः रीरधत्
 मनायै ॥ ५ ॥ १६ ॥ उत मा ममंद वृषभः मरुत्वान् त्वक्षीयसा वयंसा
 नाधमानं घृणिं इव द्यायां अरपाः अशीय आ विवासेयं रुद्रस्य
 सुमं ॥ ६ ॥ कस्य ते रुद्र मृकयाकुः हस्तः यः अस्ति भेषजः जलापः
 अपऽभर्ता रपसः दैव्यस्य अभि नु मा वृषभ चक्षमीयाः ॥ ७ ॥ प्र
 वध्वे वृषभाय श्वितीचे महः मही सुस्तुतिं इरयामि नमस्य क-
 ल्मलीकिनं नमः ऽभिः गृणीमसि त्वेषं रुद्रस्य नाम ॥ ८ ॥ स्थिरेभिः
 अंगैः पुरुऽरूपः उयः वभुः शुक्तेभिः पिपिषे हिरण्यैः ईशानात्
 अस्य भुवनस्य भूरः न वै जुं योषत् रुद्रात् असुर्यैः ॥ ९ ॥ अहेन वि-
 भर्षि सायंकानि धन्वं अहेन निष्कं यजतं विश्वऽरूपं अहेन इदं
 दयसे विश्वं अभ्वं न वै ओजीयः रुद्र त्वत् अस्ति ॥ १० ॥ ११ ॥ स्तुहि
 श्रुतं गर्तं सदैव युवानं मृगं न भीमं उपऽहन्तुं उयं मृक जरित्रे रुद्र
 स्तवानः अन्यं ते अस्मत् नि वपंतु सेनाः ॥ १२ ॥ कुमारः चित् पितरं
 वंदमानं प्रति ननाम रुद्र उपऽयंतं भूरः दातारं सतऽपतिं गृणीषे
 स्तुतः त्वं भेषजा रासि अस्मे ॥ १३ ॥ या वः भेषजा मरुतः शुचीनि
 या शंसतां मा वृषणः या मयः ऽभु यानि मनुः अवृणीत पिता नः
 ता शं च योः च रुद्रस्य वरिम ॥ १४ ॥ परि नः हेति रुद्रस्य वृज्याः
 परित्वेपस्य दुःमतिः मही गात् अव स्थिरा मघवंतऽभ्यः तनुष्य
 मीढुः तोक्ताय तनयाय मृक ॥ १५ ॥ एव वभो वृषभ चेकितान्
 यया देव न हृणीषे न हंसि हवनऽश्रुत नः रुद्र इह वोधि वृहत
 वदेन विदये सुवीराः ॥ १५ ॥ १६ ॥

॥ ३४ ॥ धारावराः मरुतः धृणुऽओजसः मृगाः न भीमाः तवि-
 पीनिः अचिनः अग्रयः न शृगुचानाः ऋजीपिलः भूमिं धर्मतः

अपं गाः अवृण्वत ॥१॥ द्यावं न स्तृऽभिः चितयंत खादिनः वि
 अभियाः न द्युतयंत वृष्टयः रुद्रः यत् वः मरुतः रुक्मऽवक्षसः वृषा
 अजनि पृथ्वाः शुक्रे ऊर्धनि ॥२॥ उक्षंतं अश्वान् अत्यान्ऽइव
 आजिषु नदस्यं कर्णैः तुरयंत आशुऽभिः हिरण्यऽशिप्राः मरुतः
 दविंध्यतः पृक्षं याथ पृषतीभिः सऽमन्यवः ॥३॥ पृक्षे ता विश्वा भु-
 वना ववक्षिरे मित्राय वा सदै आ जीरऽदानवः पृषंतऽअश्वसः
 अनवधऽराधसः ऋजिष्वासः न वयुनेषु धूऽसदः ॥४॥ इधन्व-
 ऽभिः धेनुऽभिः रप्शदूधऽभिः अध्वस्मऽभिः पथिऽभिः भ्राजत-
 ऽऽष्टयः आ हंसासः न स्वसंराणि गंत न मधोः मदाय मरुतः स-
 ऽमन्यवः ॥५॥ १९॥ आ नः ब्रह्माणि मरुतः सऽमन्यवः नरां न शंसः
 सर्वनानि गंत न अश्वान्ऽइव पिप्यत धेनुं ऊर्धनि कर्त धियं जरिचे
 वाजंऽपेशसं ॥६॥ तं नः दात मरुतः वाजिनं रथे आपानं ब्रह्म चि-
 तयत् दिवेऽदिवे इषं स्तोतृऽभ्यः वृजनेषु कारवे सनि मेधां अरिष्टं
 दुस्तरं सहः ॥७॥ यत् युंजते मरुतः रुक्मऽवक्षसः अश्वान् रथेषु भगे
 आ सुऽदानवः धेनुः न शिष्ये स्वसरेषु पिन्वते जनाय रातऽहं विषे
 मही इषं ॥८॥ यः नः मरुतः वृकऽतांति मर्त्यैः रिपुः दधे वसवः
 रक्षंत रिषः वर्तयंत तपुषा चक्रिया अभि तं अवं रुद्राः अशंसः
 हंत न वधः ॥९॥ चित्रं तत् वः मरुतः यामं चेकिते पृथ्वाः
 यत् ऊर्धः अपि आपयः दुहुः यत् वा निदे नयमानस्य रुद्रियाः
 चितं जराय जरतां अदाभ्याः ॥१०॥ २०॥ तान यः महः मरुतः एष-
 ऽयावः विष्णोः एषस्य प्रऽभृषे हवामहे हिरण्यऽपर्णान् ककुहा-
 न यतऽसुचः ब्रह्मण्यंतः शंस्य राधः इमहे ॥११॥ ते दग्ग्याः प्र-
 माः यज्ञं जहिरे ते नः हिन्वन्तु उपसः विऽउंष्टिषु उपाः न राप्तीः
 अरुणः अपं ऊर्णते महः ज्योतिषा शुचता गोऽअरुता ॥१२॥ ते

णीभिः अरुणेभिः न अंजिऽभिः रुद्राः ऋतस्य सदनेषु ववृधुः
 ऽमेघमानाः अत्येन पाजसा सुऽचंद्रं वरुणं दधिरे सुऽपेशंसं
 ३॥ तान् इयानः महिं वरुथं ऊतये उपं घ इत् एना नमसा गृ-
 मसि चितः न यान् पंच होतृन् अभिष्टये आऽववर्तत अव-
 न चक्रिया अवसे ॥१४॥ यया रघं पारयथ अति अंहः यया नि-
 मुंचथ वंदितारं अर्वाचीं सा मरुतः या वः ऊतिः ओ सु वा-
 ऽइव सुऽमतिः जिगातु ॥ १५ ॥ २१ ॥

॥३५॥ उपं ई असृक्षि वाजऽयुः वचस्यां चनः दधीत नाद्यः
 रः मे अपां नपात् आशुऽहेमां कुवित सः सुऽपेशंसः करति
 षिषत् हि ॥१॥ इमं सु अस्मै हृदः आ सुऽतष्टं मंचं वोचेम कुवित
 स्य वेदत् अपां नपात् असुर्यस्य म्हा विश्वानि अर्यः भुवना
 जान ॥२॥ सं अन्याः यंति उपं यंति अन्याः समानं ऊर्व नद्यः
 णंति तं ऊं शुचिं शुचयः दीदिऽवांसं अपां नपात् परितस्युः
 पः ॥३॥ तं अस्मैराः युवतयः युवानं मर्मृज्यमानाः परि यंति
 पः सः शुक्तेभिः शिक्कऽभिः रेवत् अस्मे दीदाय अनिधमः घृत-
 नेर्निक अपऽसु ॥४॥ अस्मै तिस्रः अव्यथ्याय नारीः देवाय दे-
 : दिधिपंति अन्नं कृताः ऽइव उपं हि प्रऽसर्से अपऽसु सः पीयूषं
 पति पूर्वऽसूना ॥५॥ २२॥ अश्वस्य अचं जनिम अस्य च स्वः दुहः
 पः संऽपृचः पाहि सूरीन् आमासुं पूर्षु परः अप्रऽमृथं न अरा-
 यः विनृणन् न अनृतानि ॥६॥ स्वे आ दमे सुऽदुघा यस्य धेनुः
 थां पीपाय सुऽभु अन्नं अत्ति सः अपां नपात् ऊर्जयन् अप-
 अंतः वसुऽदेयाय विधत्ते विभाति ॥७॥ यः अपऽसु आ शुचि-
 द्येन ऋतऽवा अजस्रः उर्विया विऽभाति वयाः इत् अन्या

भुव॑नानि अस्य॒ प्रजा॑यन्ते वीरु॑धः च प्र॒ऽजाभिः॑ ॥६॥ अपां॑ नपा॑त्
आ हि अस्या॑त् उ॒प॒ऽस्थं जिह्वा॑नां ऊ॒र्ध्वः वि॒ऽद्युतं॑ वसा॑नः तस्य॑
ज्येष्ठं॑ म॒हि॒मानं॑ वह॑तीः हिर॑ण्य॒ऽवर्णाः परि॑ यन्ति॒ य॒ह्नीः ॥७॥ हि॒
रण्य॑ऽरूपः सः हिर॑ण्य॒ऽसं॒हक् अपां॑ नपा॑त् सः इत् ऊं॑ हिर॑ण्य॒
ऽवर्णः॑ हि॒रण्य॑यात् परि॒ योनेः॑ नि॒ऽसद्यं॑ हि॒रण्य॑ऽदाः द॒दति॑ अन्नं
अ॒स्यै ॥१०॥ २३॥ तत् अस्य॑ अ॒नीकं॑ उ॒त चारु॑ नाम अ॒पी॒र्यं वर्ध॑ते
न॒ष्टुः अपां॑ यं इ॒न्धते॑ यु॒वत॑यः सं इ॒त्था हिर॑ण्य॒ऽवर्णं॑ घृ॒तं अन्नं॑ अस्य॑
॥११॥ अ॒स्यै ब॒हूनां॑ अ॒व॒माय॑ स॒ख्ये य॒ज्ञैः वि॒धेम॑ नम॑सा ह॒विः॒ऽभिः
सं॒सानु॑ मा॒ज्जि॒र्म दि॒धिषा॑मि वि॒ल्मैः द॒धामि॑ अ॒न्नैः परि॑ व॒न्दे ऋक्-
ऽभिः ॥१२॥ सः ई॒ वृषां॑ अ॒ज॒न॒यत् तासु॑ गर्भ॑ सः ई॒ शिशुः॑ ध॒यति॑ तं
रि॒हन्ति॑ सः अपां॑ नपा॑त् अ॒न॒भि॒मूत॑ऽवर्णः अ॒न्यस्य॑ऽइव इ॒ह
त॒न्वा वि॒वेष॑ ॥१३॥ अ॒स्मिन् प॒दे पर॑मे त॒स्थि॒ऽवांसं॑ अ॒ध्व॒स्म॒ऽभिः
वि॒श्वहा॑ दी॒दि॒ऽवांसं॑ आ॒पः न॒ष्ट्रै घृ॒तं अन्नं॑ वह॑तीः स्व॒यं अ॒क्तैः परि॑
दी॒यन्ति॑ य॒ह्नीः ॥१४॥ अ॒यांसं॑ अ॒ग्रे सु॒ऽक्षि॒तिं जना॑य अ॒यांसं॑ ऊं॑
म॒घव॑न्त॒ऽभ्यः सु॒ऽवृ॒क्तिं वि॒श्वं तत् भ॒द्रं यत् अ॒वति॑ दे॒वाः बृ॒हत् व-
दे॒म वि॒दथे॑ सु॒ऽवीराः ॥ १५ ॥ २४ ॥

॥३६॥ तुभ्यं॑ हि॒न्वा॒नः व॒सि॒ष्ट॒गाः अपः॑ अधु॑क्षन् सी॒ अचि॑ऽभिः
अ॒द्रि॒ऽभिः नरः॑ पि॒ब इ॒न्द्र॒ स्वाहा॑ प्र॒ऽहुतं॑ व॒प॒द॒ऽकृतं॑ हो॒चात् आ
सोमं॑ प्र॒थ॒मः यः ई॒शि॒षे ॥१॥ य॒ज्ञैः सं॒ऽमि॒ष्टाः पृ॒प॒ती॒निः ऋ॒ष्टि॒ऽभिः
या॒मन् शु॒भ्रासं॑ अं॒जि॒पुं प्रि॒याः उ॒त आ॒ऽसद्यं॑ प॒हिः भ॒रत॑स्य नृ॒न्-
पः पो॒चात् आ सोमं॑ पि॒बत् दि॒वः नरः॑ ॥२॥ अ॒मा॒ऽइ॒प॒नः सु॒ऽह-
याः आ हि ग॑तं न नि व॒हि॒पिं स॒द॒त॒न् र॒णि॒ष्ट॒न अप॑ म॒द॒स्व नु॒नु-
पा॒णः अ॒प॒सः त्वष्टः॑ दे॒वेभिः॑ जनि॑ऽभिः सु॒मत॑ऽग॒णः ॥३॥ आ वा॒दि॒

अ० २. अ० ८. व० २.]

॥ २०४ ॥

[म० २. अ० ४. सू० ३८.]

देवान इह विप्र यस्मिं च उशन होतः नि सद योनिषु त्रिषु प्रति
वीहि प्रऽस्थितं सोम्यं मधु पिव आमीधात् तव भागस्य तृष्णु-
हि ॥४॥ एषः स्यः ते तन्वः नृणाऽवर्धनः सहः ओजः प्रऽदिवि वा-
होः हितः तुभ्यं सुतः मघऽवन तुभ्यं आऽभृतः त्वं अस्य ब्राह्मणात्
आ तृपत् पिव ॥५॥ जुषेथां यज्ञं बोधतं हवस्य मे सत्तः होता नि-
ऽविदः पूर्याः अनु अच्छ राजाना नमः एति आऽवृतं प्रऽश-
स्तात् आ पिवतं सोम्यं मधु ॥ ६ ॥ २५ ॥ ७ ॥

॥३७॥ मंदस्व होचात् अनु जोषं अंधसः अर्धर्यवः सः पूर्णा व-
ष्टि आऽसिचं तस्मै एतं भरत ततऽवशः ददिः होचात् सोमं द्रवि-
णऽदः पिव ऋतुऽभिः ॥१॥ यं जुं पूर्वं अहुवे तं इदं हुवे सः इत
जुं हव्यः ददिः यः नाम पत्यन्ते अर्धर्युऽभिः प्रऽस्थितं सोम्यं मधु
पोचात् सोमं द्रविणऽदः पिव ऋतुऽभिः ॥२॥ मेघंतु ते वह्नयः ये-
भिः इयंसे अरिषण्यन् वीळयस्व वनस्पते आऽयूय धृष्णो अ-
भिऽगूयं त्वं नेष्टात् सोमं द्रविणऽदः पिव ऋतुऽभिः ॥३॥ अपात
होचात् उत पोचात् अमत्त उत नेष्टात् अजुषत प्रयः हितं तुरीयं
पाचं अमृक्तं अमर्त्यं द्रविणऽदः पिवतु द्राविणऽदसः ॥४॥ अ-
वाचं अद्य यय्यं नृऽवाहनं रथं युंजाथां इह वां विऽमोचनं पृक्तं
हवीषिं मधुना आ हि कं गतं अथ सोमं पिवतं वाजिनीऽवसू-
॥५॥ जोषिं अग्ने संऽइधं जोषिं आऽहुतिं जोषिं ब्रह्म जयं जोषि-
सुऽस्तुतिं विश्वेभिः विश्वान ऋतुना वसो महः उशन देवान
उशतः पायय हविः ॥ ६ ॥ १ ॥

॥३८॥ उत जुं स्यः देवः सविता सवायं शश्वतऽतमं ततऽअपा

वह्निः अस्थात् नूनं देवेभ्यः वि हि धातिं रत्नं अथ अ
 वीतिऽहोत्रं स्वस्तौ ॥१॥ विश्वस्य हि श्रुष्टये देवः ऊर्ध्वः
 पृथुऽपाणिः सिसर्ति आपः चित् अस्य व्रते आ निऽमृ
 चित् वातः रमते परिऽज्मन् ॥२॥ आप्नुऽभिः चित् यान
 चाति नूनं अरीरमत् अतमानं चित् एतोः अहर्षूणां
 अयान् अविष्यां अनु व्रतं सवितुः मोकी आ अगात् ॥३॥
 सं अय्यत् विऽततं वयंती मध्या कर्तोः नि अधात् शकं ध
 संऽहाय अस्थात् वि चतून् अर्धः अरमतिः सविता दे
 अगात् ॥४॥ नाना ओकांसि दुर्यः विश्वं आयुः वि तिष्ठते प्र
 शोकः अग्नेः ज्येष्ठं माता सूनवे भागं आ अधात् अनु अस्य
 इषितं सवित्रा ॥५॥ २॥ संऽआववर्ति विऽस्थितः जिगीषुः वि
 षां कामः चरतां अमा अभूत् शश्वान् अपः विऽकृतं हिवी
 अगात् अनु व्रतं सवितुः दैव्यस्य ॥६॥ तया हितं अप्यं अपऽसु
 गंधन्वं अनु आ मृगयसः वि तस्युः वनानि विऽभ्यः न किं अ
 तानि व्रता देवस्य सवितुः मिनन्ति ॥७॥ यात्ऽराध्यं वरुणः यो
 अर्थं अनिऽशितं निऽमिषिं जर्भुराणः विश्वः मार्ताडः व्रजं अ
 पुषुः गात् स्यऽशः जन्मानि सविता वि आ अकः ॥८॥ न
 यस्य इंद्रः वरुणः न मित्रः व्रतं अयमा न मिनन्ति रुद्रः न अरा
 तयः तं इदं स्वस्ति हुवे देवं सवितारं नमःऽभिः ॥९॥ भर्गं धियं वा
 जयंतः पुरंऽधिं नराशंसः माः पतिः नः अप्याः आऽअये वानत्वं
 संऽगये रयीणां प्रियाः देवस्य सवितुः स्यान् ॥ १० ॥ अस्मभ्यं
 तत् दिवः अतऽभ्यः पृषिव्याः तया दत्तं काम्यं राधः सा गात्
 शं यत् स्तोतुऽभ्यः आपये भवाति उरुऽशंसाय सवितुः जरिधे
 ॥ ११ ॥ ३ ॥

देवान् इह विप्र यक्षिं च उशन होतः नि सद योनिषु त्रिषु प्रति
 वीहि प्रऽस्थितं सोम्यं मधु पिवं आग्नीध्रात् तवं भागस्य तृष्णु-
 हि ॥ ४ ॥ एषः स्यः ते तन्वंः नृम्णाऽवर्धनः सहः ओजः प्रऽदिवि वा-
 ह्योः हितः तुभ्यं सुतः मघऽवन तुभ्यं आऽभृतः त्वं अस्य ब्राह्मणात्
 आ तृपत् पिव ॥ ५ ॥ जुषेथां यज्ञं वोधतं हवस्य मे सत्तः होतां नि-
 ऽविदंः पूर्याः अनु अच्छ राजाना नमः एति आऽवृतं प्रऽश-
 स्नात् आ पिवतं सोम्यं मधु ॥ ६ ॥ २५ ॥ ७ ॥

॥ ३७ ॥ मंदस्व होत्रात् अनु जोषं अंधंसः अध्वर्यवः सः पूणा व-
 ष्टि आऽसिचं तस्मै एतं भरत तत् ऽवशः ददिः होत्रात् सोमं द्रवि-
 णऽदः पिवं ऋतुऽभिः ॥ १ ॥ यं जुं पूर्वं अहुवे तं इदं हुवे सः इत
 जुं हव्यः ददिः यः नाम पत्यते अध्वर्युऽभिः प्रऽस्थितं सोम्यं मधु
 पोत्रात् सोमं द्रविणऽदः पिवं ऋतुऽभिः ॥ २ ॥ मेघंतु ते वह्नयः ये-
 भिः द्यंसे अरिषण्यन् वीळयस्व वनस्पते आऽयूय धृष्णो अ-
 भिऽगूय त्वं नेष्टात् सोमं द्रविणऽदः पिवं ऋतुऽभिः ॥ ३ ॥ अपात
 होत्रात् उत पोत्रात् अमत्त उत नेष्टात् अजुषत प्रयः हितं तुरीयं
 पाचं अमृक्तं अमर्त्यं द्रविणऽदः पिवतु द्रविणऽदः सः ॥ ४ ॥ अ-
 वाचं अद्य यय्यं नृऽवाहनं रयं युंजाथां इह वां विऽमोचनं पृक्तं
 हवीषि मधुना आ हि कं गतं अयं सोमं पिवतं वाजिनीऽवसू-
 ॥ ५ ॥ जोषि अग्ने संऽदधं जोषि आऽहुतिं जोषि ब्रह्मं जन्यं जोषि
 सुऽस्तृतिं विश्वेभिः विश्वान् ऋतुनां वसो महः उशन देवान्
 उशनः पायय हविः ॥ ६ ॥ १ ॥

॥ ३८ ॥ उत जुं स्यः देवः सविता सवायं गृह्यत ऽतमं तत् ऽअपाः

विश्वऽमिन्वं विष्णुऽवृतं मनसा युज्यमानं तं जिन्वथः वृष-
 पंचऽरश्मिं ॥३॥ दिवि अन्यः सदनं चक्रे उच्चा पृथिव्या अन्यः अ-
 धि अंतरिक्षे तौ अस्मभ्यं पुरुऽवारं पुरुऽक्षं रायः पोषं वि स्यत-
 नाभिं अस्मे ॥४॥ विश्वानि अन्यः भुवना जजानं विश्वं अन्यः
 अभिऽचक्षाणः एति सोमा पूषणौ अवतं धियं मे युवाभ्यां वि-
 ष्याः पृतनाः जयेम ॥५॥ धियं पूषा जिन्वतु विश्वं इन्वः रयिं सोमः
 रयिऽपतिः दधातु अवतु देवी अदितिः अनर्वा बृहत् वदेम वि-
 दधे सुऽवीराः ॥६॥ ६॥

॥४१॥ वायो ये ते सहस्रिणः रथासः तेभिः आ गृहि नियुत्वान
 सोमं पीतये ॥१॥ नियुत्वान वायो आ गृहि अयं शुक्रः अयामि
 ते गतां असि सुन्वतः गृहं ॥२॥ शुक्रस्य अद्य गोऽआशिरः इंद्रवा-
 यू नियुत्वतः आ यातं पिवतं नरा ॥३॥ अयं वा मित्रावरुणा सुतः
 सोमः ऋतुऽवृधा मम इत् इह श्रुतं हव ॥४॥ राजानौ अनभिऽदु-
 हा ध्रुवे सदसि उतऽतमे सहसंऽस्थूणे आसाते ॥५॥ ७॥ ता सं-
 ऽराजा घृतऽआसुती आदित्या दानुनः पती सचेते अनव-
 ऽहरं ॥६॥ गोऽमत्तं जुं सु नासत्या अश्वऽवत् यातं अश्विना
 वर्तिः रुद्रानुऽपाथ्यं ॥७॥ न यत् परं न अंतरः आऽदधर्षत् वृषण-
 ऽवसू दुऽशंसं मर्त्यः रिपुः ॥८॥ ता नः आ वोळ्हं अश्विना रयिं
 पिशंगंऽसंहशं धिष्ण्यां वरिवऽविदं ॥९॥ इंद्रः अंग महत् भयं
 अभि सत् अपं चुच्यवत् सः हि स्थिरः विऽचर्षणिः ॥१०॥ ८॥ इंद्रः
 व मृळ्याति नः न नः पश्चात् अघं नशत् भद्रं भवाति नः पुरः
 ११॥ इंद्रः आशाभ्यः परि सर्वाभ्यः अभयं कर्तु जेता शत्रून् वि-
 चर्षणिः ॥१२॥ विश्वे देवासः आ गत शृणुत मे इमं हव आ इदं

विश्वऽमिन्वं विषुऽवृतं मनसा युज्यमानं तं जिन्वथः वृष-
 पंचऽरश्मिं॥३॥ दिवि अन्यः सदनं चक्रे उच्चा पृथिव्या अन्यः
 धि अंतरिक्षे तौ असभ्यं पुरुऽवारं पुरुऽक्षुं रायः पोषं वि स्यत-
 नाभिं असे॥४॥ विश्वानि अन्यः भुवना जजानं विश्वं अन्य-
 अभिऽचक्षाणः एति सोमा पूषणौ अवतं धियं मे युवाभ्यां वि-
 थाः पृतनाः जयेम॥५॥ धियं पूषा जिन्वतु विश्वं इन्वः रयिं सोमः
 रयिऽपतिः दधातु अवतु देवी अदितिः अनर्वा बृहत् वदेम वि-
 दथे सुऽवीराः॥६॥६॥

॥४१॥ वायो ये ते सहस्रिणः रथासः तेभिः आ गृहि नियुत्वान
 सोमं पीतये॥१॥ नियुत्वान वायो आ गृहि अयं शुक्रः अयामि
 ते गतां असि सुन्वतः गृहं॥२॥ शुक्रस्य अद्य गोऽआशिरः इंद्रवा-
 यू नियुत्वतः आ यातं पिवतं नरा॥३॥ अयं वा मित्रावरुणा सुतः
 सोमः ऋतुऽवृधा मम इत् इह श्रुतं हवँ॥४॥ राजानौ अनभिऽदु-
 हा ध्रुवे सदसि उत्तमे सहस्रं स्थूरे आसाते॥५॥७॥ ता सं-
 ऽराजा घृतऽआसुती आदित्या दानुनः पती सचेते अनव-
 ऽहरं॥६॥ गोऽमंत ऊं सु ना सत्या अश्वऽवत् यातं अश्विना
 वर्तिः रुद्रा नृऽपाय्यं॥७॥ न यत् परं न अंतरः आऽदधर्षत् वृषण-
 ऽवसू दुऽशंसः मर्त्यः रिपुः॥८॥ ता नः आ वोळ्हं अश्विना रयिं
 पिशंगं संहशं धिष्यां वरिवः विदं॥९॥ इंद्रः अंग महत् भयं
 अभि सत् अपं चुच्यवत् सः हि स्थिरः विऽचर्षणिः॥१०॥८॥ इंद्रः
 च मृळ्याति नः न नः पश्चात् अघं नशत् भद्रं भवाति नः पुरः
 ॥११॥ इंद्रः आशाभ्यः परि सर्वाभ्यः अभयं करत् जेतां शत्रून् वि-
 ऽचर्षणिः॥१२॥ विश्वे देवासः आ गत शृणुत मे इमं हवँ आ इदं

ब॒हिः नि सी॒दतु ॥१३॥ ती॒व्रः वः म॒धुऽमान् अ॒यं गु॒नऽहो॒वि
 म॒त्सरः ए॒तं पि॒बतु का॒म्य ॥१४॥ उ॒दं॒त॒ ज्ये॒ष्ठाः म॒हत्त॒ गणाः दे॒
 वांसः पू॒षं॒ रात॒यः वि॒श्वे म॒म य॒तं ह॒व ॥१५॥ १६॥ अ॒वि॒तमे॒ नदीः
 ऽतमे॒ देवि॒ ऽतमे॒ सर॒स्वति अ॒प्र॒ग॒स्ताः ऽइ॒व स॒सि॒ प्र॒शं॒स्ति अ॒व
 नः कृ॒धि ॥१६॥ त्वे॒ विश्वा॑ सर॒स्वति यि॒ता आ॒यू॒षि दे॒व्यां गु॒न
 ऽहो॒त्रेषु॑ म॒त्स्य प्र॒जां दे॒वि दि॒दि॒दि॒नुः ॥१७॥ इ॒मा ब्र॒ह्म सर॒स्वति
 जु॒पस्व वा॒जिनी॑ ऽव॒ति या ते॒ मन्म॑ गृ॒त्स॒ ऽम॒दाः ज॒तु॒ ऽव॒रि॒ प्रिया
 दे॒वेषु॑ जु॒ह॒न्ति ॥१८॥ प्र॒ इ॒तां य॒ज्ञस्य॑ शं॒भुवां॑ यु॒वां इ॒त आ॒ वृ॒णी
 म॒हे अ॒ग्निं च॒ हव्य॑ ऽवा॒हनं ॥१९॥ द्या॒वा नः॒ पृथि॒वी इ॒मं सि॒धं अ॒द्य
 दि॒वि॒ ऽस्पृ॒शं य॒ज्ञं दे॒वेषु॑ य॒च्छतां ॥२०॥ आ॒ वां उ॒प॒ ऽस्य॑ अ॒दृहा॒ दे॒
 वाः सी॒दंतु॑ य॒ज्ञियाः॑ इ॒ह अ॒द्य सो॒मं ऽपी॒तये ॥२१॥ १०॥

॥४२॥ कनि॒क्रद॒त ज॒नुषं॑ प्र॒ ऽवृ॒वा॒णः इ॒य॒ति वाचं॑ अ॒रि॒ता ऽइ॒व
 ना॒वं सु॒ऽमंग॒लः च॒ श॒कुने॒ भवा॑सि मा॒ त्वा का॒ चि॒त् अ॒भि॒ऽभा
 वि॒श्व्या॑ वि॒द॒त ॥१॥ मा॒ त्वा श्ये॒नः उ॒त् व॒धी॒त् मा सु॒ऽप॒र्णः मा॒ त्वा
 वि॒द॒त इ॒षु॒ऽमान् वी॒रः अ॒स्तां पि॒त्र्यां अ॒नु प्र॒ऽदि॒शं कनि॑क्रद॒त
 सु॒ऽमंग॒लः भ॒द्र॒ऽवा॒दी व॒द इ॒ह ॥२॥ अ॒व क्र॑ंद॒ दक्षि॑णतः गृ॒हाणां॑
 सु॒ऽमंग॒लः भ॒द्र॒ऽवा॒दी श॒कु॒ते मा॒ नः स्ते॒नः इ॒श॒त् मा अ॒घ॒ऽशंसः॑
 वृ॒ह॒त् व॒दे॒म वि॒द॒थे सु॒ऽवी॒राः ॥३॥ ११॥

॥४३॥ प्र॒ऽदक्षि॑णत अ॒भि गृ॒ण॒न्ति का॒र॒वं व॒यः व॒द॒तः ऋ॒तु
 ऽथा॒ श॒कु॒तं यः उ॒भे वा॒चौ व॒द॒ति सा॒म॒गाः ऽइ॒व गा॒य॒वं च॒ वै॒स्तु॒भं
 व॒ अ॒नु॒ रा॒ज॒ति ॥१॥ उ॒ज्जा॒ता ऽइ॒व श॒कु॒ने सा॒मं गा॒य॒सि ब्र॒ह्म पु॒त्रः
 इ॒व स॒र्व॒नेषु॑ शंस॒सि वृ॒षां ऽइ॒व वा॒जी शि॒शुं॒ ऽम॒तीः अ॒पि॒ ऽइ॒त्यं

अ०२. अ०६. व० १४.]

॥ २०९ ॥

[म० ३. अ० १. सू० १]

सर्वतः नः शकुने भद्रं आ वद विश्वतः नः शकुने पुण्यं आ वद ॥ २ ॥
आऽवदन् त्वं शकुने भद्रं आ वद तूष्णीं आसीनः सुऽमतिं चिक्वि-
द्वि नः यत् उतऽपतन् वदसि कर्करिः यथा बृहत् वदेम विदथे
सुऽवीराः ॥ ३ ॥ १२ ॥ ४ ॥ २ ॥

॥ इति द्वितीयं मंडलं समाप्तं ॥

॥ १ ॥ सोमस्य मा तवसें वक्षिं अग्रे वह्निं चकार्यं विदथे यजथ्यै
वान् अच्छं दीद्यन्तं युञ्जे अद्रिं शंऽआये अग्रे तन्वं जुषस्व ॥ १ ॥
प्राचं यज्ञं चकृम वर्धतां गीः समितऽभिः अग्निं नमसा दुवस्यन्
दिवः शशासुः विदथा कवीनां गृत्साय चित् तवसें गातुं ईषुः ॥ २ ॥
मयः दधे मेधिरः पूतऽदक्षः दिवः सुऽबंधुः जनुषा पृथिव्याः अवि-
दन् जं दर्शतं अप्सु अंतः देवासः अग्निं अपसिं स्वसृणां ॥ ३ ॥
अवर्धयन् सुऽभगं सप्त यहीः श्वेतं जज्ञानं अरुषं महिऽत्वा शिशुं
न जातं अभि आरुः अश्वाः देवासः अग्निं जनिमन् वपुथ्यन् ॥ ४ ॥
शुक्लेभिः अंगैः रजः आऽततन्वान् क्रतुं पुनानः कविऽभिः पवि-
त्रैः शोचिः वसानः परि आयुः अपां श्रियः मिमीते बृहतीः अनू-
नाः ॥ ५ ॥ १३ ॥ वव्राजं सो अनंदतीः अदब्धाः दिवः यहीः अवसा-
नाः अनग्नाः सनां अत्र युवतयः सऽयोनीः एकं गर्भं दधिरे सप्त
तणीः ॥ ६ ॥ स्तीर्णाः अस्य संऽहतः विश्वऽरूपाः घृतस्य योनौ
वथे मधूनां अस्युः अत्र धेनवं पिन्वंमानाः मही दसस्य मा-
तां संऽईची ॥ ७ ॥ बभ्राणः सूनोः सहस्रः वि अघौत दधानः शु-
भसा वपूषि श्वोर्तति धाराः मधुनः घृतस्य वृषां यत्र ववृधे

१
२
३
४

५
६
७
८
९
१०
११
१२

१३
१४
१५
१६
१७
१८
१९
२०

अ० २. अ० ८. व० १४.]

॥ २०९ ॥

[म० ३. अ० १. सू०]

सर्वतः नः शकुने भद्रं आ वद विश्वतः नः शकुने पुण्यं आ वद ॥
आऽवदन् त्वं शकुने भद्रं आ वद तूष्णीं आसीनः सुऽमतिं चि वि
द्वि नः यत् उतऽपतन् वदसि कर्करिः यथा बृहत् वदेम विदधे
सुऽवीराः ॥ ३ ॥ १२ ॥ ४ ॥ २ ॥

॥ इति द्वितीयं मंडलं समाप्तं ॥

॥ १ ॥ सोमस्य मा तवसं वक्षि अग्ने वह्नि चकर्थ विदथे यजध्ये
देवान् अच्छं दीद्यत् युंजे अद्रिं शंऽआये अग्ने तन्वं जुषस्व ॥ १ ॥
प्रांचं यज्ञं चकृम् वर्धतां गीः समितऽभिः अग्निं नमसा दुवस्यन्
दिवः शशासुः विदधा कवीनां गृत्साय चित् तवसे गातुं ईषुः ॥ २ ॥
मयः दधे मेधिरः पूतऽदक्षः दिवः सुऽबंधुः जनुषा पृथिव्याः अवि-
दन् ऊं दर्शतं अप्सु अंतः देवासः अग्निं अपसिं स्वसृणां ॥ ३ ॥
अवर्धयन् सुऽभगं सप्त यहीः श्वेतं जज्ञानं अरुषं महिऽत्वा शिशुं
न जातं अभि आरुः अश्वाः देवासः अग्निं जनिमन् वपुष्यन् ॥ ४ ॥
शुक्लेभिः अंगैः रजः आऽततन्वान क्रतुं पुनानः कविऽभिः पवि-
त्रैः शोचिः वसानः परि आयुः अपां श्रियः मिमीते बृहतीः अनू-
नाः ॥ ५ ॥ १३ ॥ वव्राजं सी अनंदतीः अदव्याः दिवः यहीः अवसा-
नाः अनग्नाः सनां अवं युवतयः सऽयोनीः एकं गर्भं दधिरे सप्त
वाणीः ॥ ६ ॥ स्तीर्णाः अस्य संऽहतः विश्वऽरूपाः घृतस्य योनीं
स्रवथे मधूनां अस्युः अवं धेनवं पिन्वमानाः मही दसस्य मा-
तरां संऽईची ॥ ७ ॥ बभ्राणः सूनोः सहस्रः वि अद्यौत् दधानः शु-
क्ला रभसा वपूषि श्रोतंति धाराः मधुनः घृतस्य वृषां यवं ववृधे

काव्येन ॥८॥ पितुः चित् ऊधः जनुपा विवेद विअस्य धाराः असृ-
 जत् वि धेनाः गुहां चरंतं सखिऽभिः शिवेभिः दिवः यद्भीभिः न
 गुहां वभूव ॥९॥ पितुः च गर्भं जनिनुः च वभ्रे पूर्वीः एकः अधयत्
 पीथानाः वृषे सऽपत्नीं शुचये सऽवधू उभे अस्मै मनुष्ये नि
 पाहि ॥ १० ॥ १४ ॥ उरौ महान् अनिऽवाधे ववर्ध आपः अग्निं
 यशसः सं हि पूर्वीः ऋतस्य योनीं अशयत् दमूनाः जामीनां
 अग्निः अपसिं स्वसृणां ॥ ११ ॥ अक्रः न वभ्रिः संऽइये महीनां दि-
 दृक्षेयः सूनवे भाऽऽञ्जीकः उत् उस्त्रियाः जनिता यः जजान
 अपां गर्भः नृऽतमः यद्भः अग्निः ॥ १२ ॥ अपां गर्भं दर्शतं ओषधीनां
 वनां जजान सुऽभगां विऽरूपं देवासः चित् मनसा सं हि जग्मुः
 पनिष्ठं जातं तवसं दुवस्यन् ॥ १३ ॥ बृहतं इत् भानवः भाऽऽञ्जी-
 कं अग्निं सचन्त विऽद्युतः न शुक्राः गुहाऽइव वृद्धं सदसि स्वे
 अंतः अपरि ऊर्वे अमृतं दुहानाः ॥ १४ ॥ ईळे च त्वा यजमानः ह-
 विऽभिः ईळे सखिऽत्वं सुऽमतिं निऽकामः देवैः अवः मिमीहि
 सं जरित्रे रक्षं च नः दम्येभिः अनीकैः ॥ १५ ॥ १५ ॥ उपऽक्षेतारं तवं
 सुऽप्रनीते अग्ने विश्वानि धन्या दधानाः सुऽरेतसा अवसा तुंज-
 मानाः अभि स्याम पृतनाऽयून् अदेवान् ॥ १६ ॥ आ देवानां अ-
 भवः केतुः अग्ने मद्रः विश्वानि काव्यानि विद्वान् प्रति मर्तान्
 अवासयः दमूनाः अनु देवान् रथिरः यासि साधन् ॥ १७ ॥ निदुरो-
 णे अमृतं मर्त्यानां राजा ससाद् विद्वानि साधन् घृतऽप्रतीकः
 उर्विया वि अद्यौत् अग्निः विश्वानि काव्यानि विद्वान् ॥ १८ ॥ आ
 नः गहि सख्येभिः शिवेभिः महान् महीभिः ऊतिऽभिः सरण्यन्
 अस्मे रयिं बहुलं संऽतरुचं सुऽवाचं भागं यशसं कृधि नः ॥ १९ ॥
 एता ते अग्ने जनिम सनानि प्र पूर्याय नूतनानि वोचं महांति

वृषोः सर्वना कृता इमा जन्मन्ऽजन्मन् निऽहितः जातऽवेद
 ॥२०॥ जन्मन्ऽजन्मन् निऽहितः जातऽवेदाः विश्वामित्रेभिः इ-
 ध्यते अजस्रः तस्य वयं सुऽमृतौ यज्ञियस्य अपि भद्रे सौमनसे
 स्याम ॥२१॥ इमं यज्ञं सहसाऽवन् त्वं नः देवऽवा धेहि सुऽक्रतो-
 राराणः प्रयंसि होतः वृहतीः इषः नः अग्ने महिं द्रविणं आ यजस्व
 ॥२२॥ इळाँ अग्ने पुरुऽदंसं सनिंगोः शश्वतऽतमं हवमानाय साध-
 स्यात् नः सूनुः तनयः विजाऽवा अग्ने सा ते सुऽमतिः भूतु अस्मे
 ॥२३॥ १६॥

॥२॥ वैश्वानराय धिषणां ऋतऽवृधे घृतं न पूतं अग्नये जना-
 मसि द्विता होतारं मनुषः च वाघतः धिया रथं न कुलिशः सं ऋ-
 खति ॥१॥ सः रोचयत् जनुषा रोदसी उभे सः माचोः अभवत्
 पुत्रः ईड्यः हव्यऽवाद् अग्निः अजरः चनऽहितः दुऽदभः विशां
 अतिथिः विभाऽवसुः ॥२॥ क्रत्वा दक्षस्य तरुषः विऽधर्मणि देवा-
 संः अग्निं जनयत् चित्तिऽभिः रुरुचानं भानुना ज्योतिषा महां
 अत्यं न वाजं सनिथन् उप ब्रुवे ॥३॥ आ मंद्रस्य सनिथतः वरेण्यं
 वृणीमहे अहं यं वाजं ऋग्मियं रातिं भृगूणां उशिजं कविऽक्रतुं
 अग्निं राजतं दिव्येन शोचिषा ॥४॥ अग्निं सुम्नायं दधिरे पुरः जनाः
 वाजंऽश्रवसं इह वृक्तऽवर्हिषः यतऽसुंचः सुऽरुचं विश्वऽदेव्यं रु-
 द्रं यज्ञानां साधतऽइष्टिं अपसां ॥५॥ १७॥ पावकऽशोचे तव हि
 क्षयं परि होतः यज्ञेषु वृक्तऽवर्हिषः नरः अग्ने दुवः इच्छमानासः
 आप्यं उप आसते द्रविणं धेहि तेभ्यः ॥६॥ आ रोदसी अपृणत्
 पास्वः महत् जातं यत् एनं अपसं अधारयन् सः अध्वराय परि-
 यते कविः अत्यं न वाजंऽसातये चनऽहितः ॥७॥ नमस्यत

काथेन॥८॥ पितुः चित् ऊधः जनुपा विवेद विअस्य धाराः असृ-
 जत् वि धेनाः गुहां चरंतं सखिऽभिः शिवेभिः दिवः यहीभिः न
 गुहां वभूव॥९॥ पितुः च गर्भं जनितुः च वभ्रे पूर्वीः एकः अधयत्
 पीषाणाः वृष्णे सुऽपत्नीं शुचये सुऽवधू उभे अस्मै मनुये नि
 पाहि॥ १० ॥ १४ ॥ उरौ महान् अग्निऽवाधे ववर्ध आपः अग्निं
 यशसः सं हि पूर्वीः ऋतस्य योनौ अशयत् दमूनाः जामीनां
 अग्निः अपसिं स्वसृणां॥११॥ अक्रः न वभिः संऽइये महीनां दि-
 दृक्षेयः सूनवे भाऽऽञ्जीकः उत्त उस्त्रियाः जनिता यः जजान
 अपां गर्भः नृऽतमः यहुः अग्निः॥१२॥ अपां गर्भं दर्शतं ओषधीनां
 वनां जजान सुऽभगां विऽरूपं देवासः चित् मनसा सं हि जग्मुः
 पनिष्ठं जातं तवसं दुवस्यन्॥१३॥ वृहतं इत् भानवः भाऽऽञ्जी-
 कं अग्निं सचंत विऽद्युतः न शुक्राः गुहांऽइव वृद्धं सदसि स्वे
 अंतः अपारे ऊर्वे अमृतं दुहानाः॥१४॥ ईळे च त्वा यजमानः ह-
 विऽभिः ईळे सखिऽत्वं सुऽमतिं निऽकामः देवैः अवः मिमीहि
 सं जरित्रे रक्षं च नः दम्येभिः अनीकैः॥१५॥१५॥ उपऽक्षेतारः तव
 सुऽप्रनीते अग्ने विश्वानि धन्या दधानाः सुऽरेतसा अवसा तुज-
 मानाः अभि स्याम पृतनाऽयून् अदेवान्॥१६॥ आ देवानां अ-
 भवः केतुः अग्ने मद्रः विश्वानि काव्यानि विद्वान् प्रति मर्तान्
 अवा सयः दमूनाः अनु देवान् रथिरः यासि साधन॥१७॥ निदुरो-
 णे अमृतः मर्त्यानां राजां ससाद् विद्वानि साधन घृतऽप्रतीकः
 उर्विया वि अद्यौत् अग्निः विश्वानि काव्यानि विद्वान्॥१८॥ आ
 नः गहि सख्येभिः शिवेभिः महान् महीभिः ऊतिऽभिः सरण्यन्
 अस्मै रयिं बहुलं संऽतरुचं सुऽवाचं भागं यशसं कृधि नः॥१९॥
 एता ते अग्ने जनिम सनानि प्र पूर्याय नूतनानि वोचं महांति

वृष्णां मयना कृता इमा जन्मनऽजन्मन निऽहितः जातऽवेदाः
 ॥२०॥ जन्मनऽजन्मन निऽहितः जातऽवेदाः विश्वामिचेभिः इ-
 थ्यते अजसः तस्य वयं सुऽमर्ता यज्ञियस्य अपि भूदे सौमनसे
 स्याम ॥२१॥ इमं यज्ञं महसाऽवन त्वं नः देवऽवा धेहि सुऽकृतो
 रराणः प्रयंसि होतः बृहतीः उपः नः अग्ने महि द्रविणं आ यज्ञस्व
 ॥२२॥ इच्छां अग्ने पुरुऽदमं मनिंगोः शश्वतऽतमं हवमानाय साध-
 स्यात नः सनुः तनयः विजाऽवा अग्ने सा ते सुऽमतिः भूतु असे
 ॥२३॥ १६ ॥

॥२॥ विश्वानराय धिपणां ऋतऽवृधे घृतं न पूतं अयये जना-
 मसि विता होतारं मनुषः च वाघतः धिया रथं न कुलिशः सं ऋ-
 खति ॥ १ ॥ सः रोचयत जुनुपा रोदसी उभे सः माचोः अभवत्
 पुत्रः ईड्यः हव्यऽवाद् अग्निः अजरः चनऽहितः दुऽदभः विशां
 अतिथिः विभाऽवसुः ॥२॥ ऋत्वा दक्षस्य तरुषः विऽधर्मणि देवा-
 सं अग्निं जनयंत चित्तिऽभिः रुरुचानं भानुना ज्योतिषा महं
 अत्यं न वाजं सनिषन् उपं ब्रुवे ॥३॥ आ मंद्रस्य सनिषंतः वरेण्यं
 वृणीमहे अहं यं वाजं ऋग्मियं रातिं भृगूणां उशिजं कविऽकृतं
 अग्निं राजतं दिव्येन शोचिषां ॥४॥ अग्निं सुम्नायं दधिरे पुरः जनाः
 वाजंऽश्रवसं इह वृक्तऽवर्हिषः यतऽसुचः सुऽरुचं विश्वऽदेव्यं रु-
 दं यज्ञानां साधतऽइष्टिं अपसां ॥५॥ १७ ॥ पावकऽशोचे तव हि
 रयं परि होतः यज्ञेषु वृक्तऽवर्हिषः नरः अग्ने दुवः इच्छमानासः
 त्वं उपं आसते द्रविणं धेहि तेभ्यः ॥६॥ आ रोदसी अपृणत्
 त्वं स्वः महत् जातं यत् एनं अपसं अधारयन् सः अध्वराय परि-
 यते कविः अत्यं न वाजंऽसातये चनऽहितः ॥७॥ नमस्यत

काथेन ॥ ८ ॥ पितुः चित् ऊधः जनुषां विवेद विअस्य धाराः असृ-
जत् वि धेनाः गुहां चरतं सखिऽभिः शिवेभिः दिवः यहीभिः न
गुहां वभूव ॥ ९ ॥ पितुः च गर्भं जनितुः च वभ्रे पूर्वीः एकः अधयत्
पीषाणाः वृष्णे सऽपत्नीं शुचये सऽवधू उभे अस्मै मनुष्ये नि
पाहि ॥ १० ॥ १४ ॥ उरौ महान् अग्निऽवाधे ववर्ध आपः अग्निं
यशसः सं हि पूर्वीः ऋतस्य योनौ अशयत् दमूनाः जामीनां
अग्निः अपसि स्वसृणां ॥ ११ ॥ अक्रः न वभिः संऽइये महीनां दि-
दृक्षेयः सूनवे भाऽऽञ्जीकः उत् उस्त्रियाः जनिता यः जजान
अपां गर्भः नृऽतमः यहः अग्निः ॥ १२ ॥ अपां गर्भं दर्शतं ओषधीनां
वनां जजान सुऽभगां विऽरूपं देवासः चित् मनसा सं हि जग्मुः
पनिष्ठं जातं तवसं दुवस्यन् ॥ १३ ॥ वृहतं इत् भानवः भाऽऽञ्जी-
कं अग्निं सचन्त विऽद्युतः न शुक्राः गुहाऽइव वृद्धं सदसि स्वे
अंतः अपारे ऊर्वे अमृतं दुहानाः ॥ १४ ॥ ईळं च त्वा यजमानः ह-
विऽभिः ईळं सखिऽत्वं सुऽमतिं निऽकामः देवैः अवः मिमीहि
सं जरिचे रक्षं च नः दस्येभिः अनीकैः ॥ १५ ॥ १५ ॥ उपऽक्षेतारः तव
सुऽप्रनीते अग्ने विश्वानि धन्या दधानाः सुऽरेतसा श्रवसा तुंज-
मानाः अभि स्याम पृतनाऽयून् अदेवान् ॥ १६ ॥ आ देवानां अ-
भवः केतुः अग्ने मंद्रः विश्वानि काव्यानि विद्वान् प्रति मर्तान्
अवा सयः दमूनाः अनु देवान् रथिरः यासि साधन् ॥ १७ ॥ निदुरो-
णे अमृतः मर्त्यानां राजा ससाद् विदथानि साधन् घृतऽप्रतीकः
उर्विया वि अद्यौत् अग्निः विश्वानि काव्यानि विद्वान् ॥ १८ ॥ आ
गृहि सख्येभिः शिवेभिः महान् महीभिः ऊतिऽभिः सरण्यन्
ले रयिं बहुलं संऽतरुचं सुऽवाचं भागं यशसं कृधि नः ॥ १९ ॥
ते अग्ने जनिम सनानि प्र पूर्याय नूतनानि वोचं महाति

वृणो सवना कृता इमा जन्मन्ऽजन्मन् निऽहितः जातऽवे
 ॥२०॥ जन्मन्ऽजन्मन् निऽहितः जातऽवेदाः विश्वामित्रेभिः
 ध्यते अजस्रः तस्य वयं सुऽमृतौ यज्ञियस्य अपि भद्रे सौमन्
 स्याम ॥२१॥ इमं यज्ञं सहसाऽवन् त्वं नः देवऽवा धेहि सुऽक्रतो
 रारणः प्रयंसि होतः बृहतीः इषः नः अग्ने महि द्रविणं आ यजस्व
 ॥२२॥ इच्छां अग्ने पुरुऽदंसं सनिंगोः शश्वतऽतमं हवमानाय साध
 स्यात् नः सूनुः तनयः विजाऽवा अग्ने सा ते सुऽमृतिः भूतु असे
 ॥२३॥ १६॥

॥२॥ वैश्वानराय धिषणां ऋतऽवृधे घृतं न पूतं अमये जना-
 मसि द्विता होतारं मनुषः च वाघतः धिया रथं न कुलिशः सं ऋ-
 खति ॥१॥ सः रोचयत् जनुषा रोदसी उभे सः माचोः अभवत्
 पुत्रः ईड्यः हव्यऽवाद् अग्निः अजरः चनऽहितः दुऽदभः विशां
 अतिथिः विभाऽवसुः ॥२॥ क्त्वा दक्षस्य तरुषः विऽधर्मणि देवा-
 सः अग्निं जनयन् चित्तिऽभिः रुरुचानं भानुना ज्योतिषा महान्
 अत्यं न वाजं सन्निधन् उप ब्रुवे ॥३॥ आ मद्रस्य सन्निधन्तः वरेण्यं
 वृणीमहे अह्यं वाजं ऋग्मियं रातिं भृगूणां उशिजं कविऽक्रतुं
 अग्निं राजतं दिव्येन शोचिषां ॥४॥ अग्निं सुम्नाय दधिरे पुरः जनाः
 वाजऽश्रवसं इह वृक्तऽवर्हिषः यतऽसुचः सुऽरुचं विश्वऽदेव्यं रु-
 द्रं यज्ञानां साधतऽइष्टिं अपसां ॥५॥ १७॥ पावकऽशोचे तव हि
 क्षयं परि होतः यज्ञेषु वृक्तऽवर्हिषः नरः अग्ने दुवः इच्छमानासः
 आथं उप आसते द्रविणं धेहि तेभ्यः ॥६॥ आ रोदसी अपृणत्
 आ स्वः महत् जातं यत् एनं अपसः अधारयन् सः अध्वराय परि
 नीयते कविः अत्यं न वाजऽसातये चनऽहितः ॥७॥ नमस्यत

अद्यौत उषसः वि॒ऽरो॒के॥२॥ अधा॑यि अ॒ग्निः मानु॑षीषु वि॒क्षु अ॒
 गर्भः॑ मि॒त्रः ऋ॒तेन॑ साध॒न आ ह॒र्यतः॑ य॒जतः॑ सानु॑ अ॒स्थात् अ॒भू॒
 जुं॑ वि॒प्रः ह॒व्यः म॒तीनां॑॥३॥ मि॒त्रः अ॒ग्निः भ॒वति॑ यत् सं॒ऽइ॒डः मि॒
 चः हो॒ता वरु॑णः जा॒तऽवे॒दाः मि॒त्रः अ॒ध्वर्युः इ॒षिरः द॒मूनाः मि॒त्रः
 सि॒धूनां॑ उ॒त प॒र्वता॑नां॥४॥ पा॒तिं प्रि॒यं रि॒पः अ॒यं प॒दं वेः पा॒ति
 य॒हः च॒रंणं॑ सूर्य॒स्य पा॒तिं ना॒भा स॒प्तऽशी॒र्षाणं॑ अ॒ग्निः पा॒ति दे॒वा-
 नां॑ उ॒पऽमा॒दं ऋ॒ष्वः॥५॥२४॥ ऋ॒भुः च॒क्रे ई॒ड्यं चा॒रुना॑म वि॒श्वा-
 नि॑ दे॒वः व॒युना॑नि वि॒द्वान् स॒सस्यं॑ च॒र्म घृ॒तऽव॑त् प॒दं वेः तत् इ॒त
 अ॒ग्निः र॒क्षति॑ अ॒प्रऽयु॒च्छन्॑॥६॥ आ यो॒निं अ॒ग्निः घृ॒तऽव॑त्तं अ॒-
 स्या॒त् पृथु॑ऽप्र॒गानं॑ उ॒श॑तं उ॒शानः॑ दी॒द्यानः॑ शु॒चिः ऋ॒ष्वः पा॒वकः॑
 पुनः॑ऽपुनः॑ मा॒तरा॑ न॒व्यसी॑ कः०॥७॥ स॒द्यः जा॒तः ओष॑धीभिः
 व॒वक्षे॑ यदि॒ वर्ध॑ति प्र॒ऽस्वः घृ॒तेन॑ आ॒पःऽइ॒व प्र॒ऽवता॑ शु॒भमा॑नाः
 उ॒रुप॑त् अ॒ग्निः पि॒त्रोः उ॒पऽस्थे॑॥८॥ उ॒त् जुं॑ स्तु॒तः सं॒ऽइ॒धा य॒हः
 अ॒द्यौत् व॒र्षेन॑ दि॒वः अ॒धि ना॒भा पृथि॑व्याः मि॒त्रः अ॒ग्निः ई॒ड्यः
 मा॒तरि॒श्वा आ दू॒तः व॒क्षत् य॒जथा॑य दे॒वान्॥९॥ उ॒त् अ॒स्तंभी॑त्
 सं॒ऽइ॒धाना॑कं ऋ॒ष्वः अ॒ग्निः भ॒वन् उ॒त्ऽत॒मः रो॒च॒नानां॑ यदि॒ भृ-
 गुं॑ऽभ्यः प॒रि मा॒तरि॒श्वा गुहा॑ संतं ह॒व्यऽवा॒हं सं॒ऽई॒धे॥१०॥ इ॒ळां
 अ॒ग्ने पु॒रुऽद॑सं स॒नि गोः॑ श॒श्वत्ऽत॒मं ह॒वमा॑नाय सा॒ध स्या॒त् नः॑
 सु॒नुः त॒नयः॑ वि॒जाऽवा॑ अ॒यं सा ते॒ सुऽम॒तिः भू॒तु अ॒स्मे॥११॥२५॥

॥६॥ प्र॒का॒रवः॑ म॒नुना॑ व॒च्यमा॑नाः दे॒वद्री॑चीं न॒यत् दे॒वऽय॑तः
 दक्षि॑णा॒ऽवाट् वा॒जिनीं॑ प्रा॒ची ए॒ति ह॒विः भ॑र॒ती अ॒ग्रये॑ घृ॒ताचीं॑
 १॥ आ रो॒दसी॑ अ॒पृणाः॑ जा॒यमा॑नः उ॒त् प्र रि॒क्ताः अ॒थ नु प्र-
 य॒ज्यो० दि॒वः चि॒त् अ॒ग्ने म॒हिना॑ पृथि॒व्याः व॒च्यंतां॑ ते व॒ह्यः स॒प्त-

ऽजिह्वाः॥२॥ द्यौः च त्वा पृथिवी यज्ञियांसः नि होतारं सादयते
 दमाय यदि विशं मानुषीः देवऽयंतीः प्रयस्वतीः ईरुते शुक्रं
 अर्चिः॥३॥ महान सधऽस्ये ध्रुवः आ निऽसंतः अंतः द्यावा मा-
 हिने हयेमाणः आस्के सऽपत्नी० अजरे अमृक्ते सवःऽदुषे० उ-
 रुऽगायस्य धेनू॥४॥ वृता ते अये महतः महानि तव क्रत्वा रो-
 दसी आ ततं य त्वं दूतः अभवः जायमानः त्वं नेता वृषभ चर्षणी-
 ना॥५॥२६॥ ऋतस्य वा केशिना योग्याभिः धृतऽक्षुवा रोहिता
 धुरे धिष्ण अयं आ वह देवान देव विश्वान सुऽअथरा कृणुहि
 तामऽ॥२७॥२६॥ दिवः चित आ ते रुचयंत रोकाः उपः विऽभातीः
 अनुभाभि पूर्वीः अपः पात अणे उशधक्वने पु होतुः मंद्रस्य पन-
 मत देवाः॥२८॥ उपा वा ये अंतरिक्षे मदति दिवः वा ये ऐ चने सति
 द्वाः क्रमात्वा ये सुतृवांसः यजचाः आऽये मिरे रथ्यः अये अ-
 थाः॥२९॥ आ एनिः अये सऽरथ पाहि अवाहनानाऽरथं वा वि-
 दन्त नि अथाः पत्नीऽवतः चिंत चीन च देवान अनुऽरथं
 आ रु मादयस्य॥३०॥ सा होता मस्य रोदसी चित उयी पक्ष-
 ० पक्ष अनि नृप गृणीतः प्रावी अथराऽरथ तस्थतुः सुऽमेके
 ० पक्षऽ॥३१॥ अतऽजातस्य सत्ये॥३२॥ उच्छा अये पुहऽदसी सति
 ० अथराऽतम दवमानाय साध स्वातनः सुनुः तनयः विवा-
 ० वा अथराऽतम सुऽमति नृतु अथरा॥३३॥२७॥२८॥२९॥

० अथराऽतम सुऽमति नृतु अथरा॥३३॥२७॥२८॥२९॥
 ० अथराऽतम सुऽमति नृतु अथरा॥३३॥२७॥२८॥२९॥
 ० अथराऽतम सुऽमति नृतु अथरा॥३३॥२७॥२८॥२९॥

निंगौः॥२॥ आसी अरोहत् सुऽयमाः भवतीः पतिः चिकित्वान्
 रयिऽवित् रयीणां प्रनीलंऽपृष्ठः अतसस्य धासेः ताः अवासयत्
 पुरुधऽप्रतीकः॥३॥ महित्वाष्टं ऊर्जयतीः अजुर्ये स्तुभुऽयमानं व-
 हतः वहन्ति वि अंगेभिः दिद्युतानः सधऽस्ये एकांऽइव रोदसी
 आ विवेश्॥४॥ जानन्ति वृष्णः अरुषस्य शेवं उत ब्रध्नस्य शासने
 रणन्ति दिवःऽरुचः सुऽरुचः रोचमानाः इळां येषां गण्यां माहि-
 नागीः॥५॥१॥ उतो पितृऽभ्यां प्रऽविदा अनु घोषं महः महत्-
 ऽभ्यां अनयन्त श्रूषं उक्षा ह यत्र परि धानं अक्तोः अनु स्वं धामं
 जरितुः ववक्ष्॥६॥ अध्वर्युऽभिः पंचऽभिः सप्त विप्राः प्रियं रक्षन्ति
 निऽहितं पदं वेः० प्रांचः मदन्ति उक्ष्णः अजुर्याः देवाः देवानां
 अनु हि व्रता गुः०॥७॥ दैव्या होतां रा प्रथमा नि ऋजे सप्त पृक्षासः
 स्वधया मदन्ति ऋतं शंसन्तः ऋतं इत् ते आहुः अनु व्रतं व्रतऽपाः
 दीध्यानाः॥८॥ वृषऽयन्ते महे अत्याय पूर्वीः वृष्णे चित्राय रश्मयः
 सुऽयामाः देवं होतः मद्रऽतरः चिकित्वान् महः देवान् रोदसी
 आ इह वक्षि॥९॥ पृक्षऽप्रयजः द्रविणः सुऽवाचः सुऽकेतवः उ-
 षसः रेवत् जुषुः उतो चित् अमे महिना पृथिव्याः कृतं चित्
 एनः सं महे दशस्य॥१०॥ इळां अमे पुरुऽदंसं सनिंगोः शश्वत-
 ऽतमं हवमानाय साध स्यात् नः सूनुः तनयः विजाऽवां अमे सा
 ते सुऽमतिः भूतु असे॥११॥२॥

॥८॥ अजन्ति त्वां अध्वरे देवऽयन्तः वनस्पते मधुना दैव्येन यत्
 ऊर्ध्वः तिष्ठाः द्रविणा इह धत्ता यत् वाक्षयः मातुः अस्याः उप-
 ऽस्ये॥१॥ संऽइदस्य श्रयमाणः पुरस्तात् ब्रह्म वन्वानः अजरं सु-
 ऽवीरं अरे अस्तत् अमन्ति वार्धमानः उत श्रयस्व महते सौभ-

गाय॥२॥ उ॒त् अ॒य॒स्व व॒न॒स्प॒ते व॒र्ष॒म॒न॒ पृ॒थि॒व्याः अ॒धि सु॒मि॒ती
मी॒य॒मा॒नः व॒र्चः धाः य॒ज्ञऽवा॒ह॒से ॥३॥ यु॒वा सु॒वा॒साः परि॒वी॒तः
आ अ॒गा॒त् सः ऊं॒ श्रे॒या॒न् भ॒व॒ति जा॒य॒मा॒नः तं धी॒रा॒सः क॒वयः
उ॒त् न॒य॒न्ति सु॒ऽआ॒ध्यः म॒न॒सा दे॒वऽय॒न्तः ॥४॥ जा॒तः जा॒य॒ते सु॒दि॒-
नऽत्वे अ॒ह्ना सु॒ऽम॒र्ये आ वि॒द॒थे व॒र्ध॒मा॒नः पु॒न॒न्ति धी॒राः अ॒प॒सः
म॒नी॒षा दे॒वऽयाः वि॒प्रः उ॒त् इ॒य॒ति वा॒चं ॥५॥३॥ या॒न वः नरः दे॒व-
ऽय॒न्तः नि॒ऽमि॒म्युः व॒न॒स्प॒ते स्व॒ऽधि॒तिः वा त॒तक्ष॑ ते दे॒वा॒सः स्व-
र॒वः त॒स्थिऽवा॒सः प्र॒जाऽव॒त् अ॒स्मे दि॒धि॒ष॒न्तु रत्नं ॥६॥ ये वृ॒क्षणा॒-
सः अ॒धि क्ष॒मि नि॒ऽमि॒ता॒सः य॒तऽसु॒चः ते नः व्य॑न्तु वा॒यं दे॒वऽवा
क्षे॒वऽसा॒ध॒सः ॥७॥ आ॒दि॒त्याः रु॒द्राः व॒स॒वः सु॒ऽनी॒याः द्या॒वा॒क्षा-
मा॑ पृ॒थि॒वी अ॒न्तरि॑क्षं सु॒ऽजो॒ष॒सः य॒ज्ञं अ॒व॒न्तु दे॒वाः ऊ॒र्ध्वं कृ॒ण्व॑न्तु
अ॒ध्व॒र॒स्य॑ के॒तुं ॥८॥ हं॒साऽइ॒व श्रे॒णिऽशः॑ य॒ता॒नाः शु॒क्रा व॒सा॒नाः
स्व॒र॒वः नः आ अ॒गुः उ॒त्ऽनी॒य॒मा॒नाः क॒विऽभिः॑ पु॒रस्ता॑त् दे॒वाः
दे॒वा॒नां अपि॑ य॒न्ति पा॒थः ॥९॥ शृ॒ंगा॒णिऽइ॒व इ॒त् शृ॒गि॒णां स॑ दृ॒ढः
श्रे च॒षाल॑ऽव॒न्तः स्व॒र॒वः पृ॒थि॒व्यां वा॒घ॒तऽभिः॑ वा वि॒ऽह॒वे श्रो-
ष॒मा॒णाः अ॒स्मान् अ॒व॒न्तु पृ॒त॒ना॒ज्येषु ॥१०॥ व॒न॒स्प॒ते श॒तऽव॑ल्शः
वि॒रो॒ह॒स॒हस्र॑ऽव॒ल्शाः वि॒व॒यं रु॒हे म॒यं त्वां अ॒यं स्व॒ऽधि॒तिः तेज॑-
मा॒नः प्र॒ऽनि॒नाय॑ म॒ह॒ते सौ॒भ॒गाय ॥ ११ ॥ ४ ॥

॥९॥ सखा॑यः त्वा व॒वृ॒म॒हे दे॒वं म॒ता॑सः ऊ॒तये॑ अ॒पां न॒पा॑न्तं सु॒-
ऽभ॒गं सु॒दी॒दि॒तिं सु॒ऽप्र॒तू॒र्ति अ॒ने॒ह॒सं ॥१॥ का॒य॒मा॒नः व॒ना त्वं य॒त्
मा॒तृः अ॒ज॒ग॒न् अ॒पः न॒त॒त् ते अ॒ग्ने प्र॒ऽमृ॒षे नि॒ऽव॒र्त॑न् य॒त् दू॒रे स॒न्
इ॒ह अ॒भ॒वः ॥२॥ अ॒ति तृ॒ष्टं व॒व॒क्षि॒थ अ॒थ ए॒व सु॒ऽम॒नाः अ॒सि प्र॒-
ऽप्र॒ अ॒न्ये य॒न्ति परि॑ अ॒न्ये आ॒स॒ते येषां स॒ख्ये अ॒सि श्रि॒तः ॥३॥ इ॒यि-

ऽवासं अतिं सिधः शश्वतीः अतिं सश्वतः अनु ई अविन्दन् नि-
 ऽचिरासः अद्रुहः अप्सु सिंहं ऽइव श्रितं ॥ ४ ॥ ससृवासं ऽइव
 त्मना अग्निं इत्था तिरः ऽहितं आ एनं नयत् मातरिषां परा ऽवतः
 देवेभ्यः मथितं परि ॥ ५ ॥ ५ ॥ तं त्वा मर्ताः अगृणत् देवेभ्यः हव्य-
 ऽवाहन विश्वान् यत् यज्ञान् अभिऽपासिं मानुष त्वं क्रत्वा य-
 विष्ठच ॥ ६ ॥ तत् भद्रं त्वं दंसनां पाकाय चित् छुदयति त्वां यत्
 अग्ने पशवः संऽआसति संऽइदं अपि ऽश्वरे ॥ ७ ॥ आ जुहोत सुऽअ-
 ध्वरं शीरं पावकऽशौचिषं आशुं दूतं अजिरं प्रत्नं ईडयं श्रुष्टी देवं
 सपर्यत ॥ ८ ॥ वीणिं शता वीसहस्राणि अग्निं त्रिंशत् च देवाः नवं
 च असपर्यन् औक्षन् घृतैः अस्तृणन् बर्हिः अस्मै आत् इत होतारं
 नि असादयत् ॥ ९ ॥ ६ ॥

॥ १० ॥ त्वां अग्ने मनीषिणः संऽराजं चर्षणीनां देवं मर्तासः इं-
 धते सं अध्वरे ॥ १ ॥ त्वां यज्ञेषु ऋत्विजं अग्ने होतारं ईकृते गोपाः
 ऋतस्य दीदिहि स्वे दमे ॥ २ ॥ सः घयः ते ददांशति संऽइधां जात-
 ऽवेदसे सः अग्ने धत्ते सुऽवीर्यं सः पुष्यति ॥ ३ ॥ सः केतुः अध्वराणां
 अग्निः देवेभिः आ गमत् अंजानः सप्त होतृऽभिः हविष्मते ॥ ४ ॥ प्र
 होत्रे पूर्य वचः अमये भरत् बृहत् विपां ज्योतींषि विभ्रते न वेधसे
 ॥ ५ ॥ ७ ॥ अग्निं वर्धतु नः गिरः यतः जायते उक्थ्यः महे वाजाय द्र-
 विणाय दर्शतः ॥ ६ ॥ अग्ने यजिष्ठः अध्वरे देवान् देवऽयते यज हो-
 तां मद्रः विराजसि अतिं सिधः ॥ ७ ॥ सः नः पावक दीदिहि घु-
 ऽमत् अस्मे सुऽवीर्यं भवं स्तोतृभ्यः अंतमः स्वस्तये ॥ ८ ॥ तं त्वा
 विप्राः विपन्यवः जागृऽवासं सं इधते हव्यऽवाहं अमर्त्य सहः-
 ऽवृथं ॥ ९ ॥ ८ ॥

॥११॥ अग्निः होता पुरःऽहितः अध्वरस्यं विऽचर्षणिः सः वेद-
यज्ञं आनुषक् ॥१॥ सः हव्यऽवाट् अमर्त्यः उशिक् दूतः चनःऽहितः
अग्निः धिया सं ऋणवति ॥२॥ अग्निः धिया सः चेतति केतुः यज्ञस्य
पूर्व्यः अर्थं हि अस्य तरणिं ॥३॥ अग्निं सूनुं सनऽश्रुतं सहसः जा-
तऽवेदसं वह्निं देवाः अकृणवत् ॥४॥ अदाभ्यः पुरःऽएता विशां
अग्निः मानुषीणां तूष्णिः रथः सदा नवः ॥५॥ ॥ संहान विश्वाः अ-
भिऽयुजः क्रतुः देवानां अमृक्तः अग्निः तु विश्रवःऽतमः ॥६॥ अभि-
प्रयांसि वाहसा दाश्वान् अश्रोति मर्त्यैः क्षयं पावकऽशोचिषः
॥७॥ परिविश्वानि सुऽधिंता अग्नेः अश्याम मन्मऽभिः विप्रांसः
जातऽवेदसः ॥८॥ अग्ने विश्वानि वार्यां वाजेषु सनिषामहे ते
देवासः आ ईरिरे ॥ ९ ॥ १० ॥

॥१२॥ इंद्राग्नी आगतं सुतंगीऽभिः नभः वरेण्यं अस्य पातं धि-
या इषिता ॥१॥ इंद्राग्नी जरितुः सचां यज्ञः जिगाति चेतनः अया
पातं इमं सुतं ॥२॥ इंद्रं अग्निं कविऽछदा यज्ञस्य जूत्या वृणे ता सो-
मस्य इह तृपतां ॥३॥ तोशा वृचऽहनां हुवे सऽजित्वांना अपरा-
ऽजिता इंद्राग्नी वाजऽसातमा ॥४॥ प्र वां अर्चति उक्थिनः नी-
थऽविदः जरितारः इंद्राग्नी इषः आ वृणे ॥५॥ ११॥ इंद्राग्नी नवति
पुरः दासऽपत्नीः अधूनुतं साकं एकेन कर्मणा ॥६॥ इंद्राग्नी अपसः
परि उपं प्र यंति धीतयः ऋतस्य पथ्याः अनं ॥७॥ इंद्राग्नी तवि-
षाणि वां सधऽस्थानि प्रयांसि च युवोः अपऽतूर्यं हितं ॥८॥
इंद्राग्नी रोचना दिवः परि वाजेषु भूषयः तत् वां चेति प्र वीर्यं
॥ ९ ॥ १२ ॥ १ ॥

॥१३॥ प्र वः देवाय अग्नये वह्निं अर्च अस्मै गमंत देवेभिः आ

सः नः यजिष्ठः वहिः आ सद्दत् ॥ १ ॥ ऋतऽवा यस्य रोदसी दक्षं
 सचैते ऊतयः हविष्मन्तः तं ईरुते तं सन्निपन्तः अवसे ॥ २ ॥ सः यं-
 ता विप्रः एपांसः यज्ञानां अथ हि सः अग्निं तं वः दुवस्यत दातां
 यः वनिता मघं ॥ ३ ॥ सः नः शर्माणि वीतये अग्निः यच्छतु शं तमा
 यतः नः प्रुणवन्त वसुं दिवि क्षितिऽभ्यः अप्सु आ ॥ ४ ॥ दीदिऽवां-
 सं अपूर्व्य वस्वीभिः अस्य धीतिऽभिः ऋकाणः अग्निं इंधते होतां रं
 विशपतिं विशां ॥ ५ ॥ उत नः ब्रह्मन् अविषः उक्थेषु देवऽहूतमः
 शं नः शोच मरुतऽवृधः अग्ने सहस्रऽसातमः ॥ ६ ॥ नु नः रास्व स-
 हस्रऽवत् तोक्ऽवत् पुष्टिऽमत् वसुं द्युऽमत् अग्ने सुऽवीर्यं वर्षिष्ठं
 अनुपऽक्षितं ॥ ७ ॥ १३ ॥

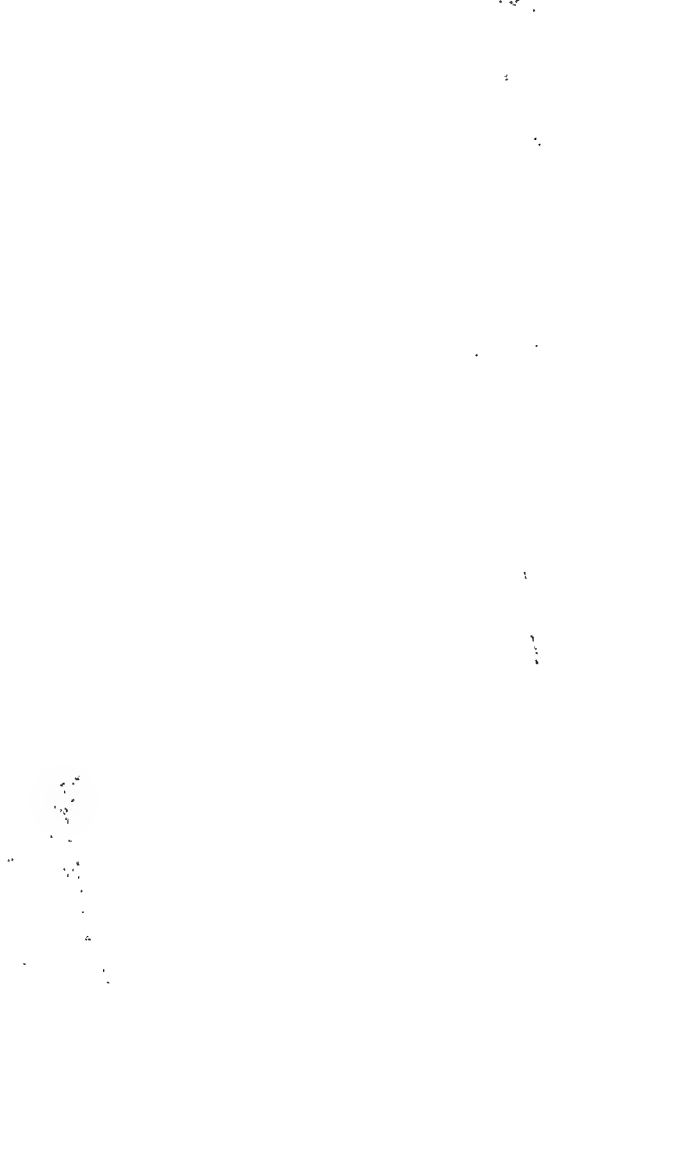
॥ १४ ॥ आ होतां मद्रः विदथानि अस्थात् सत्यः यज्वां कवि-
 ऽतमः सः वेधाः विद्युतऽरन्धः सहस्रः पुत्रः अग्निः शोचिऽकेशः
 पृथिव्यां पाजः अश्वेत् ॥ १ ॥ अयामिते नमः ऽउक्तिं जुषस्व ऋतं-
 ऽवः तुभ्यं चेतं ते सहस्वः विद्वान् आ वक्षि विदुषः नि सत्सि मध्ये
 आ वहिः ऊतये यजत्र ॥ २ ॥ द्रवतां ते उषसां वाजयंती अग्ने वा-
 तस्य पथ्याभिः अच्छं यत् सी अजंतिं पूर्य हविऽभिः आ बंधुरां-
 ऽइव तस्य तुः दुरोणे ॥ ३ ॥ मित्रः च तुभ्यं वरुणः सहस्वः अग्ने विश्वे
 मरुतः सुन्नं अर्चन् यत् शोचिषां सहस्रः पुत्र तिष्ठाः अभि क्षितीः
 प्रथयन् सूर्यः नृन् ॥ ४ ॥ वयं ते अद्य ररिम हि कामं उत्तानऽहंस्ताः
 नमसा उपऽसद्यं यजिष्ठेन मनसा यक्षि देवान् असेधता मन्मनां
 विप्रः अग्ने ॥ ५ ॥ त्वत् हि पुत्र सहस्रः वि पूर्वीः देवस्य यंति ऊ-
 तयः वि वाजाः त्वं देहि सहस्रिणं रयिं नः अद्रोघेण वचसा सत्यं
 अग्ने ॥ ६ ॥ तुभ्यं दक्ष कविऽक्तो यानि इमा देव मर्तासः अध्वरे

अजमेन विषस्य सुऽर्यस्य वीधिं सतीतत् अये अनुत्तरम् ॥
॥ ७ ॥ १३ ॥

॥ १५ ॥ वि पातंसा पुग्नां योजवानः वायस्य विषः प्राप्तः
अमीवाः सुऽर्यमेणः वृद्धः यमोणि स्या अयेः अहं सुऽर्यमेणः
उनीतो ॥ १॥ तं नः अस्याः उषसः विऽउषो लं मूर्त्तः उऽइति वीधि
गोपाः तन्मऽइव नित्यं तनमे मुपस्य त्तो मे मे अये तन्नां सुजात
॥ २ ॥ त्वं नृऽचक्षाः वृषभः अन्तं पूवीः कुषासु अये अरुपः विभाहि
वसो नेपि च पयि च दति अहं कुधि नः एये उरिजः यविष्ठ
॥ ३ ॥ अषाऽहः अये वृषभः दितीहि पुऽ विथाः सौभगा सुऽजि-
गीवान् यज्ञस्य नेता प्रयनस्य पायोः जातं उवेदः वृद्धः सुऽप्र-
णीते ॥ ४ ॥ अद्धिद्रा यमं जतिः पुहणि देवान् अद्ध दीधानः
सुऽमेधाः रयः न सधिः अभि वधि जात अये तं रोदसी नः सु-
ऽमेके ॥ ५ ॥ प्र पीपय वृषभ जिन्व वागान् अये तं रोदसी नः सु-
ऽदोषे देवेभिः देव सुऽरुचां रुचानः मानः मतेस्य दुऽमतिः पारि-
स्यात् ॥ ६ ॥ इळा अये पुरुऽदंसं सनि गोः शश्वत्तुऽतमं हवमानाय
साधु स्यात् नः सूनः तनयः विजाऽवां अये सा ते सुऽमतिः भूतु
अस्मे ॥ ७ ॥ १५ ॥

॥ १६ ॥ अयं अग्निः सुऽवीर्यस्य ईशे महः सौभगस्य रायः ईशे
सुऽअपत्यस्य गोऽमतः ईशे वृचऽहयानां ॥ १ ॥ इमं नरः महत्
सश्वत् वृधं यस्मिन् रायः शेऽवृधासः अभि ये संति पृतनासु दुः-
ऽध्यः विश्वोहां शत्रुं आऽदुभुः ॥ २ ॥ सः त्वं नः रायः शिशीहि मीढः
ने सुऽवीर्यस्य तुविऽद्युम्न वर्षिष्ठस्य प्रजाऽवन्तः अनमीवस्य

अ० ३. अ० १. व० २२.] ॥ २२५ ॥ [म० ३. अ० २. सू० २२.

अमृतस्य नाम याः च मायाः मायिनां विश्वं ऽ इन्वत्वे पूर्वीः सं-
 ऽ द्युः पृष्टं वंधो० ॥ ३ ॥ अग्निः नेता भगः ऽ इव क्षितीनां देवीनां
 देवः ऋतुऽ पाः ऋतुऽ वा सः वृत्रऽ हा सनयः विश्वऽ वेदाः पर्वत
 विश्वां अतिं दुऽ इता गृणंतं ॥ ४ ॥ दधिऽ क्तां अग्निं उषसं च देवी
 बृहस्पतिं सवितारं च देवं अश्विनां मित्रावरुणाभगं च वसूं रु-
 द्रान् आदित्यान् इह हुवे ॥ ५ ॥ २० ॥

॥ २१ ॥ इमं नः यज्ञं अमृतेषु धेहि इमा हव्या जातऽ वेदः जुषस्व
 स्तोकां नां अग्ने मेदंसः घृतस्य होतः प्र अशान प्रथमः निऽ सद्य
 ॥ १ ॥ घृतऽ वतः पावक ते स्तोकाः श्रोतंति मेदंसः स्वऽ धर्मन् दे-
 वऽ वीतये श्रेष्ठं नः धेहि वार्यं ॥ २ ॥ तुभ्यं स्तोकाः घृतऽ श्रुतः अग्ने
 विप्राय संत्य ऋषिः श्रेष्ठः सं इध्यसे यज्ञस्य प्रऽ अविता भव ॥ ३ ॥
 तुभ्यं श्रोतंति अधिऽ गो० शचीऽ वः स्तोकासः अग्ने मेदंसः घृतस्य
 कविऽ शस्तः बृहता भानुना आ अगाः हव्या जुषस्व मेधिर ॥ ४ ॥
 ओजिष्ठं ते मध्यतः मेदः उत्तं भृतं प्र ते वयं ददामहे श्रोतंति ते
 वसो स्तोकाः अधि त्वचि प्रति तान् देवऽ शः विहि ॥ ५ ॥ २१ ॥

॥ २२ ॥ अयंसः अग्निः यस्मिन् सोमं इंद्रः सुतं दधे जटरे वावशा-
 नः सहस्रिणं वाजं अत्यं न सप्रिंसुऽ वान् सन् स्तूयसे जातऽ वेदः
 ॥ १ ॥ अग्ने यत् ते दिवि वचः पृथिव्यां यत् ओषधीषु अप्सु आ
 यज्ञं येन अंतरिक्षं उरु आऽ ततं यं त्वेपः सः भानुः अर्षेपः नृ-
 ऽ चक्षाः ॥ २ ॥ अग्ने दिवः अर्णं अर्णं जिगासि अर्णं देवान् अर्चिमे
 धिष्याः ये याः रोचने परस्तात् सूर्यस्य याः च अस्त्यात् उष-
 ऽ तिष्ठते आपः ॥ ३ ॥ पृथिषांसः असवः प्रपृथेनिः सऽ ओषसः जु-

[म० ३. अ० २. सू० २५.] ॥ २२६ ॥

म० ३. अ० १. व० २५.] ॥ २२६ ॥ [म० ३. अ० २. सू० २५.]
 ततां यज्ञं अद्रुहः अनमीवाः इषः महीः ॥ ४ ॥ इळां अग्ने पुरुदंसं
 सनिं गोः शश्वतऽतमं हवमानाय साध स्यात् नः सूनुः तनयः वि-
 जाऽवा अग्ने सा ते सुऽमतिः भूतु अस्मे ॥ ५ ॥ २२ ॥

॥ २३ ॥ निऽमथितः सुऽधितः आ सधऽस्थे युवां कविः अध्व-
 रस्य प्रऽनेता जूर्यतऽसु अग्निः अजरः वनेषु अत्र दधे अमृतं जा-
 तऽवेदाः ॥ १ ॥ अमथिष्टां भारता रेवत् अग्निं देवऽश्रवाः देवऽवातः
 सुऽदक्षं अग्ने वि पश्य बृहता अभि राया इषां नः नेता भवतात्
 अनुद्यून ॥ २ ॥ दश क्षिपः पूर्यसी अजीजनन् सुऽजातं मातृषु मि-
 थं अग्निं स्तुहि देवऽवातं देवऽश्रवः यः जनानां असत् वशी ॥ ३ ॥
 नित्वा दधे वै आ पृथिव्याः इळायाः पदे सुदिनऽत्वे अह्नां दृषत्-
 स्वत्यां मानुषे आपयायां सरस्वत्यां रेवत् अग्ने दिदीहि ॥ ४ ॥ इळां
 अग्ने पुरुदंसं सनिं गोः शश्वतऽतमं हवमानाय साध स्यात् नः
 सूनुः तनयः विजाऽवा अग्ने सा ते सुऽमतिः भूतु अस्मे ॥ ५ ॥ २३ ॥

॥ २४ ॥ अग्ने सहस्व पृतनाः अभिऽमातीः अपं अस्य दुस्त-
 तरं अरातीः वर्चः धाः यज्ञऽवाहसे ॥ १ ॥ अग्ने इळा सं इध्यसे व-
 तिऽहोत्रः अमर्त्यः जुषस्व सु नः अध्वरं ॥ २ ॥ अग्ने द्युम्नेन जा-
 सहसः सूनो आऽहुत आ इदं वहिः सदः मम ॥ ३ ॥ अग्ने विश्वे
 अग्निऽभिः देवेभिः मह्य गिरः यज्ञेषु ये जुं चायवः ॥ ४ ॥ अग्ने
 दाशुषे रयिं वीरऽवतं परीणसं शिशीहि नः सूनुऽमतः ॥ ५ ॥

॥ २५ ॥ अग्ने दिवः सूनुः असि प्रऽचेताः तनां पृथिव्याः उ-
 तऽवेदाः ऋधक् देवान इह यज चिकित्वः ॥ १ ॥ अग्निः स-

वी॒र्या॑णि वि॒द्वान् स॒नोति॑ वा॒जं अ॒मृता॑य भूष॒न् सः नः दे॒वान् आ
 इ॒ह व॒ह पु॒रु॒ऽक्षो॑ ॥ २ ॥ अ॒ग्निः द्या॒वा पृ॒थि॒वी वि॒श्वऽज॑न्ये० आ॒भा-
 ति॑ दे॒वी अ॒मृतै॑ अ॒मूरः क्षय॑न् वा॒जैः पु॒रु॒ऽच॒न्द्रः नमः॑ऽभिः ॥ ३ ॥
 अ॒ग्ने इ॒न्द्रः च॒ दा॒शु॒षः दुरो॑णे सु॒तऽव॑न्तः य॒ज्ञं इ॒ह उ॒प या॑तुं अ॒मर्ध॑ता
 सो॒मऽपे॒याय॑ दे॒वा ॥ ४ ॥ अ॒ग्ने अ॒पां सं इ॒ध्य॒से दुरो॑णे नि॒त्यः सू॒नो
 स॒हस्रः जा॑तऽवे॒दः स॒धऽस्था॑नि म॒हय॑मानः ऊ॒ती ॥ ५ ॥ २५ ॥

॥ २६ ॥ वै॒श्वान॑रं म॒नसा॑ अ॒ग्निं निऽचा॒य्यं ह॒विष्म॑न्तः अ॒नुऽस॒त्यं
 स्वः॑ऽवि॒दं सु॒ऽदानु॑ दे॒वं र॒थि॒रं व॒सु॒ऽयवः॑ गीः॑ऽभिः र॒ण्वं कु॑शिका॒सः
 ह॒वाम॑हे ॥ १ ॥ तं शु॒भ्रं अ॒ग्निं अ॒वसे॑ ह॒वाम॑हे वै॒श्वान॑रं मा॒तरि॒श्वानं
 उ॒क्थ्यं वृ॑हस्पतिं म॒नुषः॑ दे॒वऽता॑न्तये विप्रं श्रो॒तांरं अ॒तिथिं॑ र॒घु-
 ऽस्य॑दं ॥ २ ॥ अ॒श्वः न क॑न्द॒न ज॒निऽभिः॑ सं इ॒ध्यते॑ वै॒श्वान॑रः कु॒शिके॑भिः
 यु॒गेऽयु॑गे सः नः अ॒ग्निः सु॒ऽवीर्यं॑ सु॒ऽअश्व्य॑ दधातु रत्नं अ॒मृतै॑षु जा-
 गृ॒विः ॥ ३ ॥ प्र य॑न्तु वा॒जाः त॒विषी॑भिः अ॒ग्नयः॑ शु॒भे संऽमि॑श्याः पृ-
 ष॒न्तीः अ॒युक्ष॑त वृ॒हत्ऽउ॒क्षः म॒रुतः॑ वि॒श्वऽवे॑दसः प्र वे॒पय॑न्ति पर्व-
 तान् अ॒दाभ्याः॑ ॥ ४ ॥ अ॒ग्निऽश्रि॒यः म॒रुतः॑ वि॒श्वऽकृ॑ष्टयः आ त्वे॒षं
 उ॒यं अ॒वः ई॒महे॑ व॒यं ते स्वा॒निनः॑ रु॒द्रियाः॑ व॒र्षऽनि॑र्निजः सि॒न्हाः
 न हे॒षऽक्र॑न्तवः सु॒ऽदान॑वः ॥ ५ ॥ २६ ॥ व्रा॒तं॑ऽव्रा॒तं गु॒णं॑ऽगु॒णं सु॒श-
 स्ति॑ऽभिः अ॒ग्ने भा॒मं म॒रुता॑ ओ॒जः ई॒महे॑ पृ॒षन्त॑ऽअश्व॑सः अ॒न॒व-
 भ॑रा॒धसः॑ ग॒न्ता॑रः य॒ज्ञं वि॒दथे॑षु धी॒राः ॥ ६ ॥ अ॒ग्निः अ॒स्मि ज॑न्म॒ना
 जा॑तऽवे॒दाः घृ॑तं मे च॒क्षुः अ॒मृतं॑ मे आ॒सन् अ॒र्कः त्रि॑धातुः र॒जसः॑
 वि॒ऽमानः॑ अ॒जस्रः॑ घ॒र्मः ह॒विः अ॒स्मि ना॒म ॥ ७ ॥ त्रि॑ऽभिः प॒वित्रैः॑
 अ॒पुं॒पोत् हि अ॒र्कहृ॑दा म॒तिं ज्यो॑तिः अ॒नुं प्र॑ऽजा॒नन् व॒र्षि॑ष्ठं रत्नं
 अ॒कृत॑ स्व॒धाभिः॑ आ॒त् इत् द्या॒वा पृ॒थि॒वी परि॑ अप॒श्यत् ॥ ८ ॥ श-

वी॒र्या॑णि वि॒द्वान॑ स॒नोति॑ वा॒जं अ॒मृता॑य भू॒पं नः॑ नः दे॒वान् आ
 इ॒ह व॒ह पु॒रुऽष्टो॑ ॥२॥ अ॒ग्निः द्या॒वा पृ॒थि॒वी वि॒श्वऽज॑न्ये० आ॒भा-
 ति॑ दे॒वी अ॒मृतं॑ अ॒मूरः॑ क्षय॑न् वा॒जैः पु॒रुऽच॑न्द्रः नमः॑ऽभिः ॥३॥
 अ॒ग्ने इ॒न्द्रं च॒ दा॒शुपः॑ दुरो॒णे सु॒तऽव॑तः य॒ज्ञं इ॒ह उ॒प या॑तं अ॒मर्ध॑ता
 सो॒मऽपे॑याय दे॒वा ॥४॥ अ॒ग्ने अ॒पां सं इ॒ध्यसे॑ दुरो॒णे नित्यं॑ सूनो॑
 स॒हस्रः॑ जा॒तऽवे॒दः स॒धऽस्था॑नि म॒ह्यमा॑नः ऊ॒ती ॥ ५ ॥ २५ ॥

॥२६॥ वै॒श्वान॑रं म॒नसा॑ अ॒ग्निं नि॒ऽचाय्य॑ ह॒विष्म॑तः अ॒नुऽस॒त्यं
 स्वः॑ऽवि॒दं सु॑दानुं दे॒वं र॒थि॒रं व॒सुऽय॑वः गीः॑ऽभिः र॒णं कु॑शिकासः
 ह॒वाम॑हे ॥१॥ तं श्रु॒भ्रं अ॒ग्निं अ॒वसे॑ ह॒वाम॑हे वै॒श्वान॑रं मा॒त॒रि॒श्वानं॑
 उ॒क्थ्यं वृ॒हस्प॑तिं म॒नुषः॑ दे॒वऽता॑तये वि॒प्रं श्रो॑ता॒रं अ॒तिथिं॑ र॒घु-
 ऽस्य॑दां ॥२॥ अ॒श्वः न ऋ॑दं न ज॒निऽभिः॑ सं इ॒ध्यते॑ वै॒श्वान॑रः कु॒शिके॑भिः
 युगे॑ऽयुगे सः नः अ॒ग्निः सु॑वी॒र्यं सु॑अ॒श्वं द॑धातु रत्नं अ॒मृतं॑ षु जा-
 गृ॒विः ॥३॥ प्र॒ यंतु॑ वा॒जाः त॒वि॒षीभिः॑ अ॒मयः॑ श्रु॒भे संऽमि॑ष्टाः पृ-
 ष॒ती अ॒युक्ष॑त वृ॒हत्तऽउ॒क्षः म॒रुतः॑ वि॒श्वऽवे॑दसः प्र॒ वे॒पय॑न्ति पर्व-
 तान् अ॒दाभ्याः॑ ॥४॥ अ॒ग्निऽश्रियः॑ म॒रुतः॑ वि॒श्वऽकृ॑ष्टयः आ त्वे॒षं
 उ॒यं अ॒वः ई॒महे॑ व॒यं ते स्वा॑निनः रु॒द्रियाः॑ व॒र्षऽनि॑र्निजः सि॒ंहाः
 न ह॑षऽऋतवः सु॑दानवः ॥५॥ २६॥ व्रा॒तं व्रा॒तं ग॒णं ग॒णं सु॒श-
 स्ति॑ऽभिः अ॒ग्ने भा॑मं म॒रुता॑ ओजः ई॒महे॑ पृ॒षतऽअ॒श्वासः॑ अ॒न॒व-
 भऽरा॑धसः गं॒ता॒रः य॒ज्ञं वि॒दथै॑षु धी॒राः ॥६॥ अ॒ग्निः अ॒स्मि ज॑न्मना
 जा॒तऽवे॑दाः घृ॒तं मे॑ चक्षुः अ॒मृतं॑ मे आ॒सन् अ॒र्कः त्रि॑धातुः रज॑सः
 वि॒मानः॑ अ॒जस्रः॑ घ॒र्मः ह॒विः अ॒स्मि ना॑म ॥७॥ त्रि॑ऽभिः प॒वित्रैः॑
 अ॒पुं पो॑त हि अ॒र्कं ह॒दा म॑तिं ज्योतिः अ॒नु प्र॑जानन् व॒र्षि॑ष्टं रत्नं
 अ॒कृत॑ स्व॒धाभिः॑ आ॒त इ॒ह द्या॒वा पृ॒थि॒वी परि॑ अ॒पश्य॑त ॥८॥ श-

जहिरक्षः मघऽवनरंधयस्व ॥ १६ ॥ उत्तवृहर्क्षः सहऽमूलं इंद्रवृष्य
 मध्यं प्रति अयं शृणीहि आ की वंतः सललूकं चकथं ब्रह्मऽद्विवेत-
 पुंघिहेति अस्य ॥ १७ ॥ स्वस्तये वाजिऽभिः च प्रऽनेतः संयत महीः
 इपः आऽसत्सि पूर्वीः रायः वंतारः वृहतः स्याम अस्मे अस्तु भगः
 इंद्र प्रजाऽवान ॥ १८ ॥ आ नः भर भग इंद्र द्युऽमंतं निते देणस्य धी-
 महि प्रऽरेके ऊर्वःऽइव पप्रथे कामः अस्मे तं आ पूण वसुऽपते
 वसूनां ॥ १९ ॥ इमं कामं मंदय गोभिः अश्वैः चंद्रऽवता राधसा प-
 प्रथः च स्वऽयवः मतिऽभिः तुभ्यं विप्राः इंद्राय वाहः कुशिकासः
 अक्रन् ॥ २० ॥ आ नः गोत्रा दृढेहि गोऽपते गाः सं अस्मभ्यं सनयः
 यंतु वाजाः दिवक्षाः असि वृषभ सत्यऽशुष्मः अस्मभ्यं सु मघ-
 ऽवन वोधि गोऽदाः ॥ २१ ॥ शुनं हुवेम मघऽवानं इंद्रं अस्मिन् भरे
 नृऽतमं वाजिऽसातौ शृण्वंतं उयं ऊतये समतऽसु घ्नंतं वृत्राणि
 संऽजितं धनानां ॥ २२ ॥ ४ ॥

॥ ३१ ॥ शासंत वहिः दुहितुः नप्यं गात विद्वान् ऋतस्य दीधि-
 ति सपर्येन पिता यत्र दुहितुः सेकं ऋंजनं सं शग्म्येन मनसा द-
 धन्वे ॥ १ ॥ न जामये तान्वः रिक्थं औरक् चकारं गर्भं सनितुः नि-
 ऽधानं यदि मातरः जनयंत वहिं अन्यः कर्ता सुऽकृतोः अन्यः
 ऋंधन् ॥ २ ॥ अग्निः जज्ञे जुहो रजमानः महः पुत्रान् अरुषस्य प्र-
 ऽयक्षे महान् गर्भः महि आ जातं एषां मही प्रऽवृत् हरिऽअश्वस्य
 यज्ञे ॥ ३ ॥ अभि जैवीः असंचंत स्पृधानं महि ज्योतिः तमंसः नि-
 अजानन् तं जानतीः प्रति उत्त आयन् उषसः पतिः गवां अभ-
 वत् एकः इंद्रः ॥ ४ ॥ वीळौ सतीः अभि धीराः अतृदन् प्राचा अ-
 चित् मनसा सप्त विप्राः विश्वां अविंदन् पथ्यां ऋतस्य

॥१६॥ अनु कृष्णे वसुं धिती० जिहाते उभे सूर्यस्य मंहना यज्ञ-
चे परि यत् ते महिमानं वृजध्यं सखायः इंद्र काभ्याः ऋजिषाः
॥१७॥ पतिः भव वृत्र हन सूनृतांनां गिरां विश्वऽआयुः वृषभः व-
यऽधाः आ नः गहि सख्येभिः शिवेभिः महान महीभिः ऊति-
ऽभिः सरण्यन् ॥१८॥ तं अंगिरस्वत नमसा सपर्यन् नव्यं कृणोमि
सत्यंसे पुराऽजां दुहः वि याहि बहुलाः अदेवीः स्वः० च नः मय-
ऽपन् सातये धाः ॥१९॥ मिहः पावकाः प्रऽतंताः अभूवन् स्वस्ति
नः पिपृहि पारं आसां इंद्र त्वं रथिरः पाहिनः रिपः मद्युऽमद्यु कृणु-
हि गोऽजितः नः ॥२०॥ अदेदिष्ट वृत्रऽहा गोऽपतिः गाः अंतः कृ-
ष्यान् अरुष्यः धामंऽभिः गात् प्र सूनृताः दिशमानः ऋतेन दुः व-
विद्याः अयृणीत् अपे स्वाः ॥२१॥ शुनं हुवेम मघऽवानं इंद्र अ-
ग्निन नोरे नृऽतमं वानंऽसाती शृण्वंतं उयं ऊतये समतऽमुभं
वृषाणि मंऽजितं धनानां ॥ २२ ॥ ८ ॥

॥२३॥ इंद्र सोम सोमऽपति पितृ दमं माध्यं दिनं सवनं चारु यत्
ते मं मय्य गिरं मय्य वृत्र जीपिन विऽमय्य हती इंद्र मादय-
न् ॥२४॥ गोऽआगिर भयिन इंद्र युक्तं पितृ सोमं परिम ते मदाय
व वः कृता मास्तन गगन सऽजायाः इंद्रः तृपत आ वृषस्व ॥२५॥
वत् शुक्रं पितृयो अवयेन अवेतः इंद्र मरुतः ते आजः माध्यं-
दिनं सवेन वः कृता पितृ इंद्रनिः सऽगणः सुऽविप्र ॥२६॥ ते म-
म आश्व मरुत विविप्र इंद्रव्य गयीः मरुतः ये आसनं येनिः वृ-
षावः रक्षितः शिवेष्ट अग्निमैताः सन्वमानस्य ममेताम् मनुष्यतः ॥
२७॥ मनुष्यतः इंद्र सोम मयत्त यो यो व सः आ वृषस्व इंद्रिऽअ-
ग्निः सवेन वः कृता पितृ इंद्रनिः सऽगणः सुऽविप्र ॥२८॥

अ० ३. अ० २. व० १४.]   ॥ २३६ ॥   [म० ३. अ० ३. सू० ३३.]

॥३३॥ प्र पर्वतानां उ॒श॒ती॒ उ॒प॒ऽस्था॒त अ॒श्वे॒ऽइव० वि॒ऽसि॒ते०
हास॑माने॒ गावा॑ऽइव शु॒भे॒ मा॒तरा॑ रि॒हा॒णे॒ वि॒ऽपा॒ट शु॒तु॒द्री प॒-
य॑सा ज॒वे॒ते॒ ॥१॥ इ॒न्द्रे॒ऽइषि॒ते० प्र॒ऽस॒वं भि॒क्ष॑माणे॒ अ॒च्छं स॒मु॒द्रं
र॒थ्या॑ऽइव या॒यः सं॒ऽआ॒रा॒णे० ऊ॒र्मि॑ऽभिः पि॒न्वं॒माने॑ अ॒न्या वा॑
अ॒न्यां अपि॑ ए॒ति शु॒भे॒ ॥२॥ अ॒च्छं सि॒धुं मा॒तृ॒ऽत॒मा अ॒या॒सं वि॒-
ऽपा॑शं उ॒र्वीं सु॒ऽभगा॑ अ॒ग॒न्म व॒त्सं॑ऽइव मा॒तरा॑ सं॒ऽरि॒हा॒णे० स॒-
मा॒नं योनिं॑ अ॒नु सं॒ऽच॑र॒ती० ॥३॥ ए॒ना व॒यं प॒य॑सा पि॒न्वं॒मानाः
अ॒नु योनिं॑ दे॒वऽकृ॑तं च॒र॒तीः न व॑र्त॒वे प्र॒ऽस॒वः सर्ग॑ऽत॒क्तः किं॑ऽयुः
वि॒मः न॒यः जो॒ह॒वी॒ति॥४॥ र॒मं॒धं मे॒ वच॑से सो॒म्याय॑ च॒त॒ऽव॒रीः
उ॒प॒ मु॒हूर्त॑ ए॒वं प्र॑ सि॒धुं अ॒च्छं वृ॒ह॒ती म॒नी॒षा अ॒व॒स्युः अ॒हो कु॒णि॒-
क॒स्य॑ म॒नुः ॥५॥१२॥ इ॒न्द्रः अ॒स्मान् अ॒र॒द॒त् वज्रं॑ऽवा॒हुः अपि॑ अ॒ह॒न
वृ॒त्रं प॒रि॒ऽधि॒ न॒दीनां॑ दे॒वः अ॒न॒य॒त स॒वि॒ता सु॒ऽपा॒णिः तस्य॑ व॒यं
प्र॒ऽस॒वः प॒य॑सः उ॒र्वीः ॥६॥ प्र॒ऽवा॒च्यं ग॒श्व॒धा ची॒र्य॑ त॒त् इ॒न्द्र॑स्य क॒र्म
य॒त॒ अ॒दि वि॒ऽबु॒ध॒त वि॒व॒जे॒ण प॒रि॒ऽस॒दः ज॒घान् आ॒येन॑ आ॒पे
अ॒य॒से॒ इ॒च्छ॑मानाः॥ आ॒ए॒त॒त व॒यः ज॒तिः॒ मा॒ अपि॑ मु॒ष्टाः आ॒य॒त
त॒ प्रो॒षा॒न॒ इ॒त॒ऽत॒रा यु॒गा॒नि उ॒त्थे॒यु॒ क॒रि॑म॒ प्रति॑ नः॒ नृप॑सु॒ मा
ना॒नि॒ आ॒ य॒ज॒न्म॒ना नमः॑ त॒ ॥७॥ आ॒ मु॒स्व॒मा॒ऽका॒र॒वे॒ शु॒णो॒त
व॒यं॒ क॒ इ॒त॒त अ॒न॒मा॒ वि॒न॒ नि॒ मु॒ न॒म॒य्य॑ न॒व॒त॒ मु॒ऽवा॒राः अ॒था॒-
इ॒च्छ॑म॒ऽनि॒य॒क॒ प्रो॒षा॒नि॒ः॥८॥ आ॒ त॒ का॒रि॑म॒ शु॒ण॒वाम॑ व॒र्षा॒मि
व॒य॒ व॒र॒त॒ अ॒न॒मा॒ वि॒न॒ नि॒ त॒ न॒म॒य्य॑ प्रो॒षा॒ना॒ इ॒व॒ प्रो॒षा॒म॒यो॒-
व॒ः॒ इ॒व॒ व॒य॒म॒ य॒ज॒न्म॒ना॒ य॒त॒ अ॒म॒न्म॒ना॒ य॒त॒ऽम॒न्म॒ना॒ य॒त॒ऽम॒न्म॒ना॒
य॒त॒ऽम॒न्म॒ना॒ य॒त॒ऽम॒न्म॒ना॒ य॒त॒ऽम॒न्म॒ना॒ य॒त॒ऽम॒न्म॒ना॒ य॒त॒ऽम॒न्म॒ना॒
य॒त॒ऽम॒न्म॒ना॒ य॒त॒ऽम॒न्म॒ना॒ य॒त॒ऽम॒न्म॒ना॒ य॒त॒ऽम॒न्म॒ना॒ य॒त॒ऽम॒न्म॒ना॒
य॒त॒ऽम॒न्म॒ना॒ य॒त॒ऽम॒न्म॒ना॒ य॒त॒ऽम॒न्म॒ना॒ य॒त॒ऽम॒न्म॒ना॒ य॒त॒ऽम॒न्म॒ना॒

[Faint, illegible handwritten notes]

[illegible]

अ० ३. अ० २. व० २३.]

॥ २४० ॥

[म० ३. अ० १. व० २३.]

वीरान् शश्वतः इन्द्र शिप्रिन ॥ १० ॥ शुनं हुवेम मघऽवानं इन्द्रं
स्मिन् भरे नृऽतमं वाजंऽसातौ शुखंतं उयं ऊतये समतऽमुं
वृचाणि संऽजितं धनानां ॥ ११ ॥ २० ॥

॥ ३७ ॥ वाचंऽहत्याय शर्वसे पृतनाऽसह्याय च इन्द्रं वा आर्वः
यामसि ॥ १ ॥ अर्वाचीनं सु ते मनः उत चक्षुः शतऽक्रतो० इन्द्रं कृ
खंतुं वाघतः ॥ २ ॥ नामानि ते शतऽक्रतो० विश्वाभिः गीऽभि
इमहे इन्द्रं अभिमातिऽसह्ये ॥ ३ ॥ पुरुऽस्तुतस्य धामंऽभिः शतं
महयामसि इन्द्रस्य चर्षणिऽधृतः ॥ ४ ॥ इन्द्रं वृचायं हंतवे पुरुऽस्तु
उपं व्रुवे भरेषु वाजंऽसातये ॥ ५ ॥ २१ ॥ वाजेषु ससहिः भवतां इमहे
शतऽक्रतो० इन्द्रं वृचायं हंतवे ॥ ६ ॥ द्युन्नेषु पृतनाज्यं पृतुतपुं शर्वः
ऽसु च इन्द्रं साक्षं अभिऽमातिषु ॥ ७ ॥ शुष्मिनऽतमं नः ऊतये
द्युम्निनं पाहि जागृविं इन्द्रं सोमं शतऽक्रतो० ॥ ८ ॥ इन्द्रियाणि शतः
ऽक्रतो० या ते जनेषु पंचऽसु इन्द्रं तानि ते आ वृणे ॥ ९ ॥ अगं इन्द्रं
शर्वः वृहत द्युम्नं दधिष्वदुस्तरं उत ते शुष्मं तिरामसि ॥ १० ॥ अ
र्वाऽवतः नः आ गृहि अयो शक्र पराऽवतः ऊं लोकः यः ते अ
द्रिऽवः इन्द्र इह ततः आ गृहि ॥ ११ ॥ २२ ॥

॥ ३८ ॥ अभि तष्टांऽइव दीधय मनीषां अत्यः न वाजी सुधु
जिहानः अभि प्रियाणि मर्मेशत पराणि कवीन इच्छामि
सऽमेधाः ॥ १ ॥ इना उत पृच्छ जनिम कवीनां मनऽध
यत द्यां इमाः ऊं ते प्रऽन्यः वर्धमानाः मनऽवा
न ॥ २ ॥ नि सी इत अचं गुह्यां दधानाः उत
न संमाचाभिः समिरेयेमुः उवी अंतः

हि अद्रिऽवः॥१॥ स॒त्तः हो॒तां नः॒ ऋ॒त्वि॒यः ति॒स्ति॒रे व॒र्हिः आ॒नु॒षक्
अ॒यु॒ज्ज॒न् प्रा॒तः अ॒द्र॒यः॥२॥ इ॒मा ब्र॒ह्म ब्र॒ह्मऽवा॒हः क्रि॒यंते आ॒ व॒र्हिः
सी॒द वी॒हि श्रू॒र पु॒रो॒ऽऽशं॥३॥ र॒ं॒धि स॒र्व॒नेषु॒ नः ए॒षु स्तो॒मेषु॒ वृ॒त्र-
ऽह॒न् उ॒क्थे॒षु इं॒द्र गि॒र्व॒णः॥४॥ म॒त॒यः सो॒मऽपां॒ उ॒रु रि॒हंति॑ श॒व॒सः
प॒तिं इं॒द्रं व॒त्सं न॒ मा॒त॒रं॥५॥३॥ सः म॒न्द॒स्व हि अ॒ंध॒सः रा॒ध॒से त॒न्वा
म॒हे न॒ स्तो॒ता॒रं नि॒दे॒क॒रः॥६॥ व॒यं इं॒द्र॒त्वाऽय॒वः ह॒वि॒ष्म॒तः ज॒राम॒हे
उ॒त त्वं अ॒स्म॒ऽयुः व॒सो॒॥७॥ मा॒ आ॒रे अ॒स्म॒त् वि॒मु॒मु॒चः ह॒रिऽप्रि॒य
अ॒र्वा॒ङ् या॒हि इं॒द्रं स्व॒धाऽवः॒ म॒त्स्वं इ॒ह॥८॥ अ॒र्वा॒चं॒ त्वा सु॒ऽखे रथे॑
व॒हंतां इं॒द्र के॒शिनां॑ घृ॒तऽसू॒० व॒र्हिः आ॒ऽस॒दे॒ ॥ ९ ॥ ४ ॥

॥४२॥ उ॒पं नः॒ सु॒तं आ॒ ग॒हि सो॒मं इं॒द्र॒गोऽआ॑शि॒रं ह॒रिऽभ्यां॑ यः
ते अ॒स्म॒ऽयुः॥१॥ तं इं॒द्र म॒दं आ॒ ग॒हि व॒र्हिःऽस्यां॑ या॒वंऽभिः॒ सु॒तं कु॒-
वि॒त् नु अ॒स्य॒ तृ॒ण॒वः॥२॥ इं॒द्रं इ॒त्या गि॒रः म॒म अ॒च्छं अ॒गुः इ॒षि॒ताः
इ॒तः आ॒ऽवृ॒ते सो॒मंऽपी॒त॒ये॥३॥ इं॒द्रं सो॒मं॒स्य पी॒त॒ये स्तो॒मैः इ॒ह ह॒-
वा॒म॒हे उ॒क्थे॒भिः कु॒वि॒त् आ॒ऽग॒म॒न्त॒ ॥ ४ ॥ इं॒द्रं सो॒माः सु॒ताः इ॒मे
ता॒न द॒धि॒ष्व॒ श॒तऽऽकृ॒तो॒० ज॒ठ॒रे वा॒जि॒नोऽव॒सो॒॥५॥५॥ वि॒द्म हि
त्वा ध॒नं॒ऽज॒यं वा॒जेषु॑ द॒धृषं॑ क॒वे अ॒धं ते॒ सु॒मं इ॒म॒हे ॥६॥ इ॒मं इं॒द्र
गोऽआ॑शि॒रं य॒वंऽआ॑शि॒रं च॒नः पि॒व आ॒ऽग॒त्य वृषं॑ऽभिः॒ सु॒तं॥७॥
तु॒भ्यं इ॒त् इं॒द्र स्वे ओ॒क्थे सो॒मं चो॒दामि॑ पी॒त॒ये ए॒षः र॒न्तु ते॒ ह॒दि
॥८॥ त्वां सु॒त॒स्य पी॒त॒ये म॒त्नं इं॒द्र ह॒वा॒म॒हे कु॒शिका॑सः अ॒व॒स्य॒वंः
॥ ९ ॥ ६ ॥

॥४३॥ आ॒ या॒हि अ॒र्वा॒ङ् उ॒पं व॑धु॒रेऽस्याः॒ त॒वं इ॒त् अ॒नु॒ प्रऽदि॒-
वंः सो॒मऽपे॒यं प्रि॒या स॒खा॒या वि॒मु॒च उ॒पं व॒र्हिः त्वां इ॒मे ह॒व्यऽवा॒-

अ० ३. अ० ३. व० ८.]

॥ २४४ ॥

[म० ३. अ० ४. सू० ४४]

अ

हं हवन्ते ॥ १ ॥ आ याहि पूर्वीः अति चर्षणीः आ अर्यः आऽरिः
उपनः हरिऽभ्यां इमाः हित्वा मतयः स्तोमंऽतथाः इंद्रं हवन्ते सखं
जुषाणाः ॥ २ ॥ आ नः यज्ञं नमःऽवृषं सऽजोषांः इंद्रं देवर्हाऽनिः
याहितूर्यं अहं हित्वा मतिऽभिः जोहवीमि घृतऽप्रयाः सधऽमादे
मधूनां ॥ ३ ॥ आ चत्वा एता वृषणा वहांतः हरीं सखाया सुऽधु
सुऽअंगा धानाऽवन्त इंद्रः सर्वं जुषाणः सखां सख्युः गृणवन्त
वंदनानि ॥ ४ ॥ कुवित् मा गोपां कर्से जनस्य कुवित् राजानं
मघऽवन ऋजीषिन् कुवित् मा ऋषिं पपिऽवांसं सुतस्य कु
वित् मे वस्वं अमृतस्य शिक्षाः ॥ ५ ॥ आ त्वा वृहंतः हरयः मुजानाः
अर्वाक् इंद्र सधऽमादः वंहन्तु प्र ये द्विता दिवः ऋजंति आताः
सुऽसंमृष्टासः वृषभस्य मूराः ॥ ६ ॥ इंद्रं पिवं वृषं धूतस्य वृषाः आ
यं ते श्येनः उशते जभारं यस्य मदे च्यवयंसि प्र कृष्टीः यस्य मदे
अपं गोचा ववथै ॥ ७ ॥ शुनं हुवेम मघऽवानं इंद्रं अस्मिन् भोनृ
ऽतमं वाजंऽसातो गृण्यंतं उयं ऊतये समतऽसु घंतं वृत्राणि सं
ऽजितं धनानां ॥ ८ ॥ १ ॥

॥ ४४ ॥ अयं ते अस्तु हयतः सोमः आ हरिऽभिः सुतः जुषाणाः इंद्र
हरिऽभिः नः आ गहि आ तिष्ठ हरितं रयं ॥ १ ॥ हयं उपसं अर्धं
सूर्यं हयं अगिचयः विद्वान् चिकित्वान् हरिऽअथ वृषं स इंद्रं वि
श्याः अग्नि श्रियः ॥ २ ॥ आ इंद्रः हरिऽधायसं पृथिवी हरिऽवपसं
अधोऽवत हस्तिः नृभिर्भोजनं ययोः अंतः हरिऽचरत ॥ ३ ॥ गजानां
हस्तिः वृषा विश्वं आ नाति रोचनं हरिऽअथः हस्तिं धत्ते आपु
आ वज्रं वाहोः हरिः ॥ ४ ॥ इंद्रः हयं अनेन वज्रं शुक्रिः अग्निः अ
अप अकृणोत् हरिऽभिः अदिऽभिः सुतं उत गाः हरिऽभिः अ
वत ॥ ५ ॥ १ ॥

॥ ४५ ॥ आ म॒न्द्रैः इ॒न्द्र ह॒रिऽभिः या॒हि म॒यू॒रोम॑ऽभिः मा त्वा के
चित् न॒य॒मन् वि॒न पा॒शिनः अति॑ ध॒न्वऽइव॑ तान् इ॒हि ॥ १ ॥ वृ॒त्र-
ऽखा॒दः व॒लं॑ऽरुजः पु॒रां द॒र्मः अ॒पां अ॒जः स्था॒तां रथ॑स्य ह॒योः अ-
भिऽस्व॒रे इ॒न्द्रः दृ॒ष्ट्वा चि॒त् आ॑ऽरुजः ॥ २ ॥ ग॒भी॒रान् उ॒द॒धीन्॑ऽइव
ऋतुं पु॒ष्य॒सि॒गाः॑ऽइव प्र॒सु॑ऽगो॒पाः यव॑सं॒धेन॑वः य॒था हृ॒दं कु॒ल्याः-
ऽइव॑ आ॒श॒त ॥ ३ ॥ आ नः तु॒जं र॒यिं भ॒र अंशं॑ न प्र॒ति॑ऽजा॒न॒ते वृ॒क्षं प॒क्कं
फ॒लं अ॒की॑ऽइव धू॒नुहि॑ इ॒न्द्रं सं॑ऽपा॒रणं व॒सु ॥ ४ ॥ स्व॒ऽयुः इ॒न्द्र स्व॒-
ऽरा॒ट् अ॒सि॒ स्मत्॑ऽदि॒ष्टिः स्व॒यंशः॑ऽतरः सः व॒वृ॒धा॒नः ओज॑सा पु॒-
रु॒ऽस्तु॒त भव॑ नः सु॒श्र॒वः॑ऽतमः ॥ ५ ॥ ९ ॥

॥ ४६ ॥ यु॒ध्मस्य॑ ते वृ॒षभ॑स्य स्व॒ऽराजः॑ उ॒यस्य॑ यू॒नः स्थ॒वि॒रस्य॑ घृ-
ध्वेः अ॒जूर्य॑तः व॒ज्रिणः॑ वी॒र्या॑णि इ॒न्द्रं श्रु॑तस्य म॒हतः॑ म॒हानि॑ ॥ १ ॥
म॒हान् अ॒सि म॒हिष॑ वृ॒ष्णये॑भिः ध॒नऽस्पृ॑त् उ॒य स॒ह॒मानः॑ अ॒न्यान्
एकः॑ वि॒श्वस्य॑ भुव॑नस्य राजा सः यो॒धयं॑ च॒क्षु॒ययं॑ च॒जनान्॑ ॥ २ ॥ प्र
मा॒त्राभिः॑ रि॒रि॒चे॒ रोच॑मानः प्र दे॒वेभिः॑ वि॒श्वतः॑ अ॒प्र॒ति॑ऽइतः प्र
म॒ज्ज॒मना॑ दि॒वः इ॒न्द्रः पृ॒थि॒व्याः प्र उ॒रोः म॒हः अ॒न्तरि॑क्षात् ऋ॒जी॒षी
॥ ३ ॥ उ॒रुं ग॒भी॒रं ज॒नुषां॑ अ॒भि उ॒यं वि॒श्वऽयं च॑ सं॒अ॒व॒तं म॒तीनां॑ इ॒न्द्रं
सो॒मांसः॑ प्र॒ऽदि॒विं सु॒तासः॑ स॒मु॒द्रं न स॒वतः॑ आ वि॒शंति॑ ॥ ४ ॥ यं
सो॒मं इ॒न्द्र पृ॒थि॒वीद्या॑वां ग॒र्भे न मा॒ता वि॒भूतः॑ त्वा॒ऽया तं॑ ते हि॒न्व-
ति॒ तं जं॑ ते मृ॒जंति॑ अ॒ध्व॒र्य॒वः वृ॒षभ॑ पा॒त॒वै जं॑ ॥ ५ ॥ १० ॥

॥ ४७ ॥ म॒रु॒त्वा॒न् इ॒न्द्र वृ॒षभः॑ रणा॒य पि॒वं सो॒मं अ॒नु॑ऽस्व॒धं म॒दा॒य
आ सि॒च॒स्व ज॒ठरे॑ म॒ध्वः ऊ॒र्मि॒त्वं रा॒जा अ॒सि प्र॒ऽदि॒वः सु॒तानां॑ ॥ १ ॥
स॒ऽजो॒पाः इ॒न्द्र स॒ऽग॒णः म॒रु॒तऽभिः॑ सो॒मं पि॒व वृ॒त्रऽहा॑ शू॒र वि॒-

अ० ३. अ० ३. व० १३.]   ॥ २४६ ॥   [म० ३. अ० ४. सू० ४०]

वान् जहि शत्रून् अपं मृधः नुदस्व अयं अभयं कृणुहि विषतः न
 ॥२॥ उत ऋतुऽभिः ऋतुऽपाः पाहि सोमं इंद्रं देवेभिः सासिऽभिः
 सुतं नः यान् आ अभंजः मरुतः येत्वा अनु अहं न वृचं अदधुः त्वं
 ओजः ॥३॥ येत्वा अहिऽहत्ये मघऽवन् अवर्धन् ये शां वरे हरिऽ
 ये गोऽइष्टौ येत्वा नूनं अनुऽमदति विप्राः पिवं इंद्र सोमं सऽमहः
 मरुतऽभिः ॥४॥ मरुतं वृषभं ववृधानं अकंवऽअरिं दिव्यं शसं
 इंद्रं विश्वऽसहं अवसे नूतनाय उयं सहऽदां इह तं हुवेम ॥५॥ ११॥

॥४६॥ सद्यः ह जातः वृषभः कनीनः प्रऽभर्तु आवत् अयं सः मु-
 तस्य साधोः पिव प्रतिऽकामं यथा ते रसऽआशिरः प्रथमं सोम्य-
 स्य ॥१॥ यत् जायंथाः तत् आहः आस्य कामे अंगोः पीयूषं अपिऽ
 गिरिऽस्यां तं माता परियोषां जनिनी महः पितुः दमे आ-
 मिषत् अये ॥२॥ उपऽस्थाय मातरि आनी एष्टु तिग्मं अपश्यत्
 अग्नि सोमं ऋधः प्रऽयचयन् आवत् गृत्सः अन्यान् मातानि ॥३॥
 पृथग् प्रतीकः ॥३॥ अयः तुरापाद अभिभूतिऽआजाः यथा व-
 तं वं जेष्टः त्वष्टार इंद्रः जनुषां अग्निऽनुय आऽमुयं सोमं क-
 विषत् वमृषु ॥४॥ युनं द्रुवम् मघऽवान् इंद्रं अस्मिन् नो रनुतम्
 वः तं कातो अयं तं उयं अतये समतऽमुमेतं वृषाणि संजित-
 वन्तऽसि ॥ ३ ॥ १२ ॥

इत्येवमन्तरा इंद्रं योऽस्मिन् विधाः आ कृष्टयोः सोमऽवाः काम-
 यः सन् वः कृष्टं कृष्टं मिषत् विष्णुऽतष्ट यन् वृषाणां जनयेत इति वा-
 तं वं जेष्टः त्वष्टार इंद्रः जनुषां अग्निऽनुय आऽमुयं सोमं क-
 विषत् वमृषु ॥४॥ युनं द्रुवम् मघऽवान् इंद्रं अस्मिन् नो रनुतम्
 वः तं कातो अयं तं उयं अतये समतऽमुमेतं वृषाणि संजित-
 वन्तऽसि ॥ ३ ॥ १२ ॥

स्योः॥२॥ सहऽवा पृतऽसुतरणिः न अर्वा विऽआनशिः रोदसी
मेहनाऽवानभगः न कारेहयः मतीनां पिताऽइव चारुः सुऽहवः
वयऽधाः॥३॥ धर्ता दिवः रजसः पृष्टः ऊर्ध्वः रथः न वायुः वसुऽभिः
नियुत्वां क्षुपां वस्ता जनिता सूर्यस्य विऽभक्ता भागं धिषणां-
ऽइव वाजं ॥४॥ अ॒नं हुवे॒म म॒घऽवा॒नं इ॒द्रं अ॒स्मिन् भ॑रे नृ॒ऽत॒मं
वाजं॑ऽसातौ शृ॒ख॑तं उ॒यं ऊ॒तये॑ स॒मतऽसुं घ॑तं वृ॒चाणि॑ संऽजितं
ध॒ना॒नां ॥ ५ ॥ १३ ॥

॥५०॥ इ॒द्रं स्वाहा॑ पि॒वतु॒ यस्य॑ सोमः आऽगत्य तुम्रः वृषभः
म॒रु॒त्वा॒न आ उ॒रुऽव्य॑चाः पृ॒णतां॑ ए॒भिः अ॒नैः आ अ॒स्य ह॒विः त॒-
न्वः का॒मं अ॒ध्याः ॥ १ ॥ आ ते स॒पर्यू॑ ज॒वसे॑ यु॒न॒ज्मि॒ ययोः॑ अ॒नु
प्रऽदि॒वः श्रु॒ष्टिं आ॒वः इ॒ह त्वा॒धेयुः॑ ह॒रयः॑ सुऽशि॒प्र पि॒वतु॒ अ॒स्य सु॒-
ऽसु॒तस्य॑ चारोः॥२॥ गोभिः मि॒मि॒क्षुं द॒धिरे॒ सुऽपा॒रं इ॒द्रं ज्यैष्ठ्या॑य
धा॒यसे॑ गृ॒णा॒नाः म॒न्दा॒नः सोमं॑ प॒पिऽवा॒न अ॒जी॒षिन् सं अ॒स्मभ्यं॑
पु॒रु॒धा गाः इ॒षण्य॑ ॥३॥ इ॒मं का॒मं म॒न्द॒य गोभिः॑ अ॒श्वैः च॒न्द्रऽव॑ता
रा॒धसा॑ प॒प्रयः॑ च॒ स्वऽय॑वः म॒तिऽभिः॑ तु॒भ्यं वि॒प्राः इ॒द्राय॑ वाहः
कु॒शिका॑सः अ॒क्रन् ॥४॥ अ॒नं हुवे॒म म॒घऽवा॒नं इ॒द्रं अ॒स्मिन् भ॑रे नृ॒ऽत॒मं
वाजं॑ऽसातौ शृ॒ख॑तं उ॒यं ऊ॒तये॑ स॒मतऽसुं घ॑तं वृ॒चाणि॑ संऽ-
जितं॑ ध॒ना॒नां ॥ ५ ॥ १४ ॥

॥५१॥ च॒र्षेणि॑ऽधृतं म॒घऽवा॒नं उ॒क्त्यं इ॒द्रं गि॒रः वृ॒हतीः॑ अ॒भि
अ॒नू॒षत॒ व॒वृ॒धा॒नं पु॒रुऽहू॑तं सु॒वृ॒क्तिऽभिः॑ अ॒म॒र्त्यं ज॑र॒माणं॑ दि॒वे-
ऽदि॒वे ॥ १ ॥ श॒तऽक्र॑तुं अ॒र्ण॒वं शा॒कि॒नं न॑रं गि॒रः मे॒ इ॒द्रं उ॒पं य॑ति
वि॒श्वतः॑ वा॒जऽस॑निं पूऽभि॒दं तू॒र्णि अ॒प्ऽतुर॑धा॒मऽसा॑चं अ॒भि-

ऽसाचं स्वः ऽविदं ॥ २ ॥ आ ऽकोरे वसोः जरिता पनस्यते अनेहसे
 स्तुभं इन्द्रं दुवस्यति विवस्वतः सदर्ने आ हि पिप्रिये सत्रा ऽसह
 अभिमाति ऽहनं स्तुहि ॥ ३ ॥ नृणां जुं त्वा नृऽतमं गीः ऽभिः उक्थैः
 अभि प्र वीरं अर्चत स ऽबाधः सं सहसे पुरुऽमायः जिहीते नमः
 अस्य प्र ऽदिवः एकः ईशे ॥ ४ ॥ पूर्वीः अस्य निः ऽसिधः मत्पेषु पुरु
 वसूनि पृथिवी विभर्ति इन्द्राय द्यावः ओषधीः उत आपः एभि
 रक्षंति जीरयः वनानि ॥ ५ ॥ १५ ॥ तुभ्यं ब्रह्माणि गिरः इन्द्र तुभ्यं सत्रा
 दधिरे हरिऽवः जुषस्व वोधि आपिः अवंसः नूतनस्य सखे वसो
 जरितुऽभ्यः वयः धाः ॥ ६ ॥ इन्द्रं मरुत्वः इह पाहि सोमं यथा शायते
 अपिंवः सुतस्य तव प्र ऽनीती तव शूर शर्मेन आ विवासंति क
 वयः सुऽयज्ञाः ॥ ७ ॥ सः वावशानः इह पाहि सोमं मरुतऽभिः इन्द्र
 सखिऽभिः सुतं नः जातं यतत्वा परिदेवाः अभूपन महेभराय पु
 रुऽहूत विश्वे ॥ ८ ॥ अप ऽतूयै मरुतः आपिः एषः अमदन इन्द्रं अनु
 दाति ऽवाराः तेभिः साकं पिबतु वृचऽखादः सुतं सोमं दाशुषः
 स्ये सधऽस्ये ॥ ९ ॥ इदं हि अनु ओजसा सुतं राधानां पते पिबतु
 अस्य गिर्वणः ॥ १० ॥ यः ते अनु स्वधां असत सुते नि यच्छ तन्वसः
 त्वा मम नृ सोम्य ॥ ११ ॥ प्र ते अश्रोतु कुक्ष्योः प्र इन्द्र वसंता शिरः प्र
 बाहू शूर राधसे ॥ १२ ॥ १६ ॥

॥ ५० ॥ धाना ऽवतं कंभिर्ण अपूप ऽवतं उक्थिनं इन्द्रं प्रातः नृ
 पत्न्य नः ॥ १ ॥ पृगेऽक्रागं पचय नृपस्व इन्द्र आ गुह्य च तुभ्यं ह
 व्यानि सिधते ॥ २ ॥ पृगेऽक्रागं च नः वसः शोषयासे गिरः वृत्त
 वधुः इदं च बोधणा ॥ ३ ॥ पृगेऽक्रागं सनऽयुत प्रातः ऽसापि नृ
 पत्न्य नः इन्द्र ऋतुः हिते वृद्धन ॥ ४ ॥ मार्ध्वदिनस्य सवनस्य धाना

अ०३. अ०३. व०२०.]

॥ २४९ ॥

[म०३. अ०४. सू०५३.]

पुरो॒क्ताशं॑ इ॒न्द्र कृ॒ष्व इ॒ह चा॒रुं प्र॒ यत् स्तो॒ता ज॒रिता॒ तूष्णि॑ऽअर्थः
वृष॑ऽयमा॒णः उप॑ गीऽभिः ई॒ष्टे ॥ ५ ॥ १७ ॥ तृती॑ये धा॒नाः स॒र्वने
पुरु॑ऽस्तुत॒ पुरो॒क्ताशं॑ आ॒हुतं॑ म॒म ह॒स्व नः॑ ऋ॒भुऽमंतं॑ वाज॑ऽवंतं
त्वा॒ क॒वे प्र॒यस्व॑तः उप॑ शि॒क्षेम॑ धी॒तिऽभिः ॥ ६ ॥ पू॒षण॑ऽवते॑ ते
च॒कृम॑ क॒रंभं॑ हरि॑ऽवते॒ हरि॑ऽअ॒श्वाय॑ धा॒नाः अ॒पूपं॑ अ॒ङ्घ्रिऽस॑ग॒णः
म॒रुत॑ऽभिः सोमं॑ पि॒व वृ॒त्रऽहा॒ शूर॑ वि॒द्वान् ॥ ७ ॥ प्र॒ति धा॒नाः भ॒रत॑
तू॒यं अ॒सै पुरो॒क्ताशं॑ वी॒रऽत॑मा॒य नृ॒णां दि॒वेऽदि॒वे स॑ऽदृ॒शीः इ॒न्द्र
तुभ्यं॑ व॒धे॒तु त्वा॒ सोम॑ऽपेया॑य धृ॒ष्णो ॥ ८ ॥ १८ ॥

॥ ५३ ॥ इ॒न्द्रां प॑र्वता वृ॒हता॒ रथे॑न वा॒मीः इ॒षः आ॒ वृ॒ह॒तं सु॑ऽवी॒राः
वी॒तं ह॒व्यानि॑ अ॒ध्वरे॑षु दे॒वा व॒धे॒यां गीऽभिः॑ इ॒ळं या॒ म॒द॒ता ॥ १ ॥
तिष्ठ॑ सु॒क्मं म॒घऽव॒न् मा॒ परां॑ गाः सोम॑स्य नु॒त्वा सु॑ऽसु॒तस्य॑ य॒क्षि
पि॒तुः न पु॒त्रः सि॒चं आ॒ र॒भे ते॒ इ॒न्द्र स्वा॑दि॒ष्टया॒ गिरा॑ श॒चीऽवः ॥ २ ॥
शंसा॑व अ॒ध्वर्यो॑ प्र॒ति मे॒ गृणी॑हि इ॒न्द्राय॑ वा॒हः कृ॒णवा॑व जुष्टं॑ आ
इ॒दं व॒र्हिः य॒ज॒मान॑स्य सी॒द् अ॒यं च॒ भूत॑ उ॒क्तं इ॒न्द्राय॑ श॒स्तं ॥ ३ ॥ जा॒-
या इ॒त् अ॒स्तं म॒घऽव॒न् सा॒ इ॒त् जुं॑ यो॒निः त॒त् इ॒त् त्वा॒ यु॒क्ताः ह॒रयः॑
वृ॒ह॒तु य॒दा क॒दा च॒ सु॒नवा॑म सोमं॑ अ॒ग्निः त्वा॒ दू॒तः ध॒न्वा॒ति अ॒च्छ
॥ ४ ॥ परा॑ या॒हि म॒घऽव॒न् आ॒ च या॑हि इ॒न्द्र भ्रा॑त॒ उ॒भय॑वं॒ते अ॒यं य॒-
अ॒पाः सोमं॑ अ॒स्तं इ॒न्द्र प्र॒या॒हि क॒ल्या॒णीः जा॒या सु॑ऽर॒णं गृ॒हे॒ते य॒व
र॒थस्य॑ वृ॒ह॒तः नि॑ऽधा॒नं वि॑ऽमो॒चनं॑ वा॒जिनः॑ रा॒स॒नस्य॑ ॥ ५ ॥ १९ ॥
इ॒मे भो॒जाः अ॒गि॑र॒सः वि॑ऽरू॒पाः दि॒वः पु॒त्रा॒सः अ॒नु॒र॒त्य वी॒राः वि॒-
श॒मि॒त्राय॑ द॒द॒तः म॒घानि॑ स॒हस्र॑ऽसा॒वे प्र॒ति॒र॒न्ते॒ आ॒नुः ॥ ६ ॥ ह॒यं-

अ० ३. अ० ३. व० २२.]

॥ २५० ॥

[म० ३. अ० ४. सू० ५३.]

ऽरूपं मघऽवा वो भवीति मायाः कृत्स्नानः तन्वं परिस्वां विः यत्
 दिवः परिमुहूर्त आ अगात् स्वैः मंत्रैः अनृतुऽपाः ऋतुऽवा ॥८॥
 महान् ऋषिः देवऽजाः देवऽजतः अस्तंभान् सिंधुं अर्णवं नृच-
 क्षाः विश्वामित्रः यत् अवहत् सुऽदासं अप्रियायत् कुशिकेभिः
 इंद्रः ॥९॥ हंसाऽइव कृणुय श्लोकं अद्रिऽभिः मदंतः गीऽभिः अ-
 ध्वरे सुते सचा देवेभिः विप्राः ऋषयः नृऽचक्षुसः विपिवध्वं कु-
 शिकाः सोम्यं मधु ॥१०॥ २०॥ उपं प्र इत् कुशिकाः चेतयध्वं अश्व-
 राये प्रमुंचत् सुऽदासः राजा वृत्रं जघ्नत् प्राक् अपाक् उदक् अय-
 यजाते वरे आ पृथिव्याः ॥११॥ यः इमे रोदसी उभे अहं इंद्र अतु-
 स्तवं विश्वामित्रस्य रक्षति ब्रह्म इंद्रं भारतं जनं ॥१२॥ विश्वामित्राः
 अरासत् ब्रह्म इंद्राय वज्रिणे करत इत् नः सुऽराधसः ॥१३॥ किंते
 कृण्वंति कीकटेषु गावः न आऽशिरं दुहे न तपंति घर्म आ नः भ्रा-
 प्रऽमंगदस्य वेदः नैचाऽशाखं मघऽवन रंधय नः ॥१४॥ सप्तर्षीः
 अमंतिं बाधमाना बृहत् मिमाय जमदग्निऽदत्ता आ सूर्यस्य दु-
 हिता ततान् श्रवः देवेषु अमृतं अजुय ॥१५॥ २१॥ सप्तर्षीः अभ्रत
 तूयं एभ्यः अधि श्रवः पांचऽजन्यासु कृष्टिषु सा पक्ष्या नय्य आयुः
 दधाना यां मे पलस्तिऽजमदग्नयः ददुः ॥१६॥ स्थिरौ गावौ भवतां
 वीळुः अक्षः मा इषा विवर्हि मा युगं वि शरि इंद्रः पातल्ये दद-
 तां शरीतोः अरिऽनेमे अभि नः सचस्व ॥१७॥ वलं धेहि तनूषु
 नः वलं इंद्र अनकुतऽसु नः वलं तोकाय तनयाय जीवसे त्वं हि
 वलदाः असि ॥१८॥ अभि व्ययस्व खदिरस्य सारं ओजः धेहि स्प-
 दने शिंशपायां अक्षं वीळो वीळित वीळयस्व मा यामात
 अस्मात् अव जीहिपः नः ॥१९॥ अयं अस्मान् वनस्पतिः मा च
 हाः मा च रिरिपत् स्वस्ति आ गृहेभ्यः आ अवऽसै आ विऽमो-

च॒नात् ॥२०॥ २१॥ इ॒न्द्रं ऊ॒तिऽभिः बहु॒लाभिः नः अ॒द्य या॒त् ऽश्रे॒ष्टा-
भिः स॒घऽवन् शूर॒जिन्व॒यः नः द्वेष्टि॑ अ॒धरः सः प॒दीष्ट॒यं ऊं॑ दि॒प्सः
तं ऊं॑ प्रा॒णः ज॒हात् ॥२१॥ पर॒शुं चि॒त् वि॒त् प॒ति॒ शि॒वलं॑ चि॒त् वि॒
वृ॒श्च॒ति॒ उ॒खा चि॒त् इ॒न्द्रं ये॒पंती॑ प्र॒यस्ता॑ फेनं अ॒स्य॒ति ॥२२॥ न सा-
य॒कस्य॑ चि॒किते॑ ज॒नासः॑ लो॒धं न॒यंति॑ प॒शुं म॒न्यमा॑नाः न अ॒वा-
जिनं॑ वा॒जिना॑ हा॒सय॑न्ति न ग॒र्दभं॑ पु॒रः अ॒श्वीत् न॒यंति॑ ॥२३॥ इ॒मे
इ॒न्द्रभ॒रत॑स्य पु॒त्राः अ॒पऽपि॒त्वं चि॒कितुः॑ न प्र॒यऽपि॒त्वं हि॒न्वन्ति॑ अ॒श्वं
अ॒र॒णं न नित्यं॑ ज्या॒ऽवाजं॑ परि न॒यंति॑ आ॒जौ ॥२४॥ २३॥ ४॥

॥५४॥ इ॒मं म॒हे वि॒द॒ध्याय॑ श्रू॒षं श॒श्वत् कृ॒त्वं ई॒ड्याय॑ प्र ज॒भ्रुः श्रू-
णो॒तुं नः॑ द॒म्येभिः॑ अ॒नीकैः श्रू॒णोतुं॑ अ॒ग्निः दि॒व्यैः अ॒जस्रः॑ ॥१॥ म॒हिं
म॒हे दि॒वे अ॒र्चं पृ॒थि॒व्यै का॒मः मे॒ इच्छ॑न् च॒रति॑ प्र॒य॒जान॑न् ययोः ह
स्तो॒मे वि॒द॒धेषु॑ दे॒वाः स॒पर्य॑वः मा॒दय॑न्ते स॒चा आ॒योः ॥२॥ यु॒वोः
ऋ॒तं रो॒दसी॑ स॒त्यं अ॒स्तु म॒हे सु॒नः सु॒वि॒ताय॑ प्र भू॒तं इ॒दं दि॒वे न॑मः
अ॒ग्ने पृ॒थि॒व्यै स॒पर्या॑मि प्र॒यसा॑ या॒मि रत्नं॑ ॥३॥ उ॒तो हि॒ वां पू॒र्याः
आ॒ऽवि॒वि॒द्रे ऋ॒तं ऽव॒री० रो॒दसी॑ स॒त्यऽवा॒चः नरः॑ चि॒त् वां सं॒ऽइ॒धे
शूर॑ऽसा॒तौ व॒वंदि॑रे पृ॒थि॒वि वे॒वि॒दानाः॑ ॥४॥ कः अ॒द्वा वे॒द कः इ॒ह
प्र वो॒चत् दे॒वान् अ॒च्छं प॒थ्यां का॑ सं ए॒ति द॒हंश्चे॒ एषां॑ अ॒वमा॑ स-
दा॑सि पे॒रेषु॑ या गु॒ह्येषु॑ व॒रतेषु॑ ॥५॥ २४॥ क॒विः नृ॒ऽच॒क्षाः अ॒भि सी॑
अ॒चष्ट॑ ऋ॒तस्य॑ यो॒नां वि॒ऽधृ॒ते० म॒दंती॑ ना॒नां च॒क्रा॒ते स॒दनं॑ य-
था॑ वेः स॒मा॒नेन॑ ऋ॒तुना॑ सं॒ऽवि॒दाने॑ ॥६॥ स॒मा॒न्या वि॒ऽयु॒ते०
दूरे॑ऽअ॒ते० ध्रु॒वे प॒दे त॒स्य॒तुः जा॒ग॒रु॒के॑ उ॒त्त स्व॑सा॒रा यु॒वती॑ भ॒व-
ती॑ आ॒त् ऊं ब्रु॒वा॒ते मि॒थु॒ना॒नि॒नामं॑ ॥७॥ वि॒श्वा इ॒त् ए॒ते ज॒निम॑
सं वि॒वि॒क्तः म॒हः दे॒वान् वि॒भ्रंती॑ न॒व्य॒थे॒ते ए॒जं॒त ध्रु॒वं प॒त्य॒ते वि॒श्वं

एकं चरत् पतत्रि विषुणं वि जातं ॥८॥ सनां पुराणं अधि एमि
आरात् महः पितुः जनितुः जामि तत् नः देवासः यत्र पनितारः
एवैः उरौ पथि विऽउते तस्युः अंतः ॥९॥ इमं स्तोमं रोदसी प्रत्र-
वीमि ऋदूदराः शृण्वन् अग्निऽजिह्वाः मित्रः संऽराजः वरुणः
युवानः आदित्यासः कवयः पप्रयानाः ॥१०॥ २५॥ हिरण्यऽपाणिः
सविता सुऽजिह्वः त्रिः आ दिवः विदथे पत्यमानः देवेषु च सवि-
तः श्योकं अश्वेः आत् अस्मभ्यं आ सुव सर्वऽतांति ॥११॥ सुऽकृत
सुऽपाणिः स्वऽवान् ऋतऽवा देवः त्वष्टा अवसे तानि नः धात
पूषणऽवंतः ऋभवः मादयध्वं ऊर्ध्वऽयावाणः अध्वरं अतष्ट ॥१२॥
विद्युत्ऽरथाः मरुतः ऋष्टिऽमंतः दिवः मयीः ऋतऽजाताः अ-
यासः सरस्वती शृण्वन् यज्ञियांसः धातं रयिं सहऽवीरं तुरासः
॥१३॥ विष्णुं स्तोमांसः पुरुऽदसं अर्काः भगंस्यऽइव कारिणः या-
मनिग्मन् उरुऽक्रमः ककुहः यस्य पूर्वीः न मर्धति युवतयः जनि-
चीः ॥१४॥ इंद्रः विश्वैः वीर्यैः पत्यमानः उभे आ प्रमौ रोदसी महि-
ऽत्वा पुरंऽदरः वृत्रऽहा धृष्णऽसेनः संऽगृभ्य नः आ भरभूरि पश्वः
॥१५॥ २६॥ नासत्या मे पितरां वंधुऽपृच्छां सऽजात्यं अश्विनोः चारु
नामं युवं हि स्यः रयिऽदौ नः रयीणां दात्रं रक्षेथे अकवैः अदव्या
॥१६॥ महत् तत् वः कवयः चारु नामं यत् ह देवाः भवथ विश्वे इंद्रं
सखां ऋभुऽभिः पुरुऽहूत प्रियेभिः इमां धियं सातये तक्षत नः
॥१७॥ अर्यमा नः अदितिः यज्ञियांसः अदव्यानि वरुणस्य व्रता-
नि युयोत नः अनपत्यानि गंतोः प्रजाऽवान नः पशुऽमान अस्तु
गातुः ॥१८॥ देवानां दूतः पुरुध प्रऽसूतः अनांगान नः वोचतु सर्व-
ऽतांता शृणोतु नः पृथिवी द्यौः उत आपः सूर्यः नक्षत्रैः उरु अं-
तरिक्षं ॥१९॥ शृण्वंतु नः वृषणः पर्वतासः ध्रुवऽक्षमासः इक्ष्वा

मदंतः आदित्यैः नः अदितिः शृणोतु यच्छंतु नः मरुतः शर्म भद्रं
॥ २० ॥ सदा सुऽगः पितुऽमान् अस्तु पंथाः मध्वा देवाः ओषधीः सं
पिपृक्त भगः मे अग्ने सख्ये न मृध्याः उत् रायः अश्यां सदनं पुरु-
ऽक्षोः ॥ २१ ॥ स्वदस्व हव्या सं इषः दिदीहि अस्मद्यं क सं मिमीहि
अवांसि विश्वान् अग्ने पृतऽसु तान जेषि शत्रून् अहां विश्वा सु-
ऽमनाः दीदिहि नः ॥ २२ ॥ २७ ॥

॥ ५५ ॥ उषसः पूर्वाः अध यत् विऽऊषुः महत् वि जज्ञे अक्षरं पदे
गोः वृता देवानां उप नु प्रऽभूषन् महत् देवानां असुरऽत्वं एकं
॥ १ ॥ सोऽसु नः अत्र जुहुरंत देवाः मा पूर्वे अग्ने पितरः पदऽज्ञाः पु-
राण्योः सन्नोः केतुः अंतः महत् देवानां असुरऽत्वं एकं ॥ २ ॥ वि
मे पुरुऽत्रा पतयंति कामाः शमिं अच्छं दीद्ये पूर्याणि संऽइडे अ-
सौ अतं इत् वदेम महत् देवानां असुरऽत्वं एकं ॥ ३ ॥ समानः राजां
विऽभृतः पुरुऽत्रा शयै शयासुं प्रऽयुतः वनां अनु अन्या वत्सं भरं-
ति क्षेति माता महत् देवानां असुरऽत्वं एकं ॥ ४ ॥ आऽक्षित पू-
र्वासु अपराः अनूरुत् सद्यः जातासुं तरुणीषु अंतः अंतऽवतीः
सुवते अप्रंऽवीताः महत् देवानां असुरऽत्वं एकं ॥ ५ ॥ २८ ॥ शयुः
परस्तात् अध नु द्विऽमाता अवंधनः चरति वत्सः एकः मित्रस्य
ता वरुणस्य वृतानि महत् देवानां असुरऽत्वं एकं ॥ ६ ॥ द्विऽमाता
होता विदथेषु संऽराट् अनु अयं चरति क्षेति बुधः प्र राण्यानि
रण्यऽवाचः भरंते महत् देवानां असुरऽत्वं एकं ॥ ७ ॥ शूरस्यऽइव
युध्यंतः अंतमस्य प्रतीचीनं दृष्टे विश्वं आऽयत् अंतः मतिः चर-
ति निऽसिधं गोः महत् देवानां असुरऽत्वं एकं ॥ ८ ॥ नि वेवेति

प॒लि॒तः दू॒तः आ॒सु अ॒न्तः म॒हान् च॒रति॒ रोच॒नेन॑ व॒पूषि॒ विभ्र॑त् अ॒-
 भि॒नः वि॒ च॒ष्टे म॒हत् दे॒वानां॑ अ॒सुर॒ऽत्वं ए॒कं ॥ ९० ॥ वि॒ष्णुः गो॒पाः
 प॒रमं॑ पा॒ति पा॒थः प्रि॒या धा॒मा॒नि अ॒मृता॑ द॒धानः॑ अ॒ग्निः ता वि॒-
 श्वा॑ भु॒वंना॒नि वे॒द म॒हत् दे॒वानां॑ अ॒सुर॒ऽत्वं ए॒कं ॥ १०॥ २९॥ ना॒नां
 च॒क्रा॒ते य॒म्या व॒पूषि॒ तयोः॑ अ॒न्यत् रोच॑न्ते कृ॒ष्णं अ॒न्यत् श्या॒वी च॒-
 यत् अ॒रु॒षी च॒ स्वसा॑रौ म॒हत् दे॒वानां॑ अ॒सुर॒ऽत्वं ए॒कं ॥ ११॥ मा॒ता
 च॒ यव॑ दु॒हिता च॒ धेनू॑ स॒वः ऽदु॒घे० धा॒पये॑ते सं॒ऽईची०॑ ऋ॒तस्य॑ ते
 स॒दसि॑ ई॒ळे अ॒न्तः म॒हत् दे॒वानां॑ अ॒सुर॒ऽत्वं ए॒कं ॥ १२॥ अ॒न्यस्याः॑
 व॒त्सं रि॒हती॑ मि॒मा॒य॒कया॑ भु॒वा नि॒दधे॑ धे॒नुः ऊ॒र्धः ऋ॒तस्य॑ सा प॒यं-
 सा अ॒पि॒न्वत् इ॒ळां म॒हत् दे॒वानां॑ अ॒सुर॒ऽत्वं ए॒कं ॥ १३॥ प॒द्या व॒त्से
 पु॒रु॒ऽरूपां॑ व॒पूषि॒ ऊ॒र्ध्वा त॒स्यौ चि॒ऽअ॒वि॒रे रि॒हाणा॑ ऋ॒तस्य॑ स॒मं
 वि॒ च॒रामि॑ वि॒द्यान॑ म॒हत् दे॒वानां॑ अ॒सुर॒ऽत्वं ए॒कं ॥ १४॥ प॒दे ऽई॒व०
 नि॒ऽहि॒ते० दु॒स्मे अ॒न्तः तयोः॑ अ॒न्यत् गु॒ह्यं आ॒विः अ॒न्यत् स॒धी॒वी-
 ना प॒थ्यां सा वि॒षूची॑ म॒हत् दे॒वानां॑ अ॒सुर॒ऽत्वं ए॒कं ॥ १५॥ ३०॥
 आ॒ धे॒नवः॑ ध॒न॒य॒न्तां अ॒शि॒श्वीः स॒वः ऽदु॒घाः श॒श्याः अ॒ग्रं ऽदु॒ग्धाः
 न॒य्याः न॒य्याः यु॒व॒तयः॑ भ॒व॒न्ती म॒हत् दे॒वानां॑ अ॒सुर॒ऽत्वं ए॒कं ॥ १६॥
 यत् अ॒न्यामु॑ वृ॒षभः॑ रो॒र॒यीति॑ सः अ॒न्यस्मिन्॑ यू॒ये नि॒दधा॑ति र॒तः
 सः हि॒ श॒पा॒ऽवान॑ सः भ॒गः सः रा॒जा म॒हत् दे॒वानां॑ अ॒सुर॒ऽत्वं ए॒कं
 ॥ १७॥ यो॒ऽस्य॑ नु॒मु॒ऽअ॒श्व॒ ज॒ना॒सः प्र॒नु॒वो॒चाम॑ वि॒दुः अ॒स्य॑ दे॒वाः
 यो॒ऽह्ना यु॒क्ताः प॒ंच॒ प॒ंच आ॒ वृ॒न्ति म॒हत् दे॒वानां॑ अ॒सुर॒ऽत्वं ए॒कं
 ॥ १८॥ दि॒वः त॒था स॒वि॒ता वि॒श्वः॒रूपः॑ पृ॒षो॒ष प्र॒जाः पु॒रु॒धा ज॒तान्
 इ॒मा च॒ वि॒श्वो नृ॒व॒नानि॑ अ॒स्य॑ म॒हत् दे॒वानां॑ अ॒सुर॒ऽत्वं ए॒कं ॥ १९॥
 म॒तो नृ॒प॒ति॒ च॒वः सं॒दे॒वी० इ॒मे ते॑ अ॒स्य॑ व॒स॒ना नि॒ऽऽदु॒ष्टे० शृ॒-
 त॒वो॒ वि॒द॒मानः॑ व॒सु॒नि म॒हत् दे॒वानां॑ अ॒सुर॒ऽत्वं ए॒कं ॥ २०॥ इ॒मा

अर्गोपां सद्यः चित् या दुदुहे भूरि धासे इंद्रः तत् अग्निः पनितः
 अस्याः ॥ १ ॥ इंद्रः सु पूषा वृषणा सुऽहस्ता दिवः न प्रीताः शशः
 दुदुहे विश्वे यत् अस्यां रणयंत देवाः प्र वः अवं वसवः सुमं अरसः
 ॥ २ ॥ याः जामयः वृष्णे इच्छंति शक्तिं नमस्यंतीः जानते गर्भं अ-
 स्मिन् अच्छं पुत्रं धेनवं वावशानाः महः चरंति विभ्रतं वंपूषि
 ॥ ३ ॥ अच्छं विवकि रोदसी सुऽमेकं याव्याः युजानः अखरे म-
 नीपा इमा ऊं ते मनवे भूरिऽवारा ऊर्ध्वा भवंति दर्शताः यजत्राः
 ॥ ४ ॥ या ते जिह्वा मधुऽमती सुऽमेधाः अग्ने देवेषु उच्यते उरूची
 तया इह विश्वान् अवसे यजत्रान् आसादय पायय च मधूनि ॥ ५ ॥
 या ते अग्ने पर्वतस्यऽइव धारां असंश्रंती पीपयंत देव चित्रातां
 अस्मभ्यं प्रऽमंति जातऽवेदः वसो रास्व सुऽमंति विश्वऽजंयां
 ॥ ६ ॥ २ ॥

॥ ५८ ॥ धेनुः प्रानस्य काम्यं दुहाना अंतः पुत्रः चरति दक्षिणा-
 याः आ द्योतनिं वहति शुभ्रऽयामा उपसः स्तोमः अश्विनी अ-
 नोगः ॥ १ ॥ सुऽयुक् वहति प्रति वां चतुतेन ऊर्ध्वा भवंति पितां-
 ऽद्वयमेधाः जरेयां अस्मत् विपणोः मनीषां युवोः अवः चक्रम आ-
 यातुं अत्राक ॥ २ ॥ सुयुक्ऽभिः अश्वैः सुऽवृता रथेन दर्शो इमं गु-
 णतुं द्योके अदेः किं द्यौग वां प्रति अवर्ति गमिषा आहुः विप्रांसः
 अश्विना पूगन्ताः ॥ ३ ॥ आ मन्येयां आ गतं कतचित् एयं प्रिये
 जनांसः अश्विना हव्यं दुमा हि वां गोऽजं जीका मधुनि प्रमि-
 तमः न दुदुऽइयः अये ॥ ४ ॥ तिरः पुत्रं चित् अश्विना रागमि आ-
 गतः वां मयऽवाना जनेषु आ इह यातुं पयिऽभिः देवऽमानिः
 देवो इह वा निऽअयः मधूनी ॥ ५ ॥ पूगुणं आकः सश्वं ग १ १

युवोः नरा द्रविणं जहाव्या पुनः कृण्वानाः सख्या शिवानि म-
 ध्वा मदेम सह नु समानाः ॥६॥ अश्विना वायुना युवं सुऽदक्षा
 नियुतऽभिः च सुऽजोषसा युवाना नासंत्यातिरऽअह्यं जुषाणा
 सोमं पिवत अस्मिधा सुऽदानू ॥७॥ अश्विना परि वां इषः पुरु-
 चीः इयुः गीऽभिः यतमानाः अमृधाः रथः हवां ऋतऽजाः अद्रि-
 ऽजतः परिद्यावां पृथिवी याति सद्यः ॥८॥ अश्विना मधुसुतऽतमः
 युवाकुः सोमः तं पातं आगतं दुरोणे रथः हवां भूरिवपैः करिक्त
 सुतऽवतः निऽकृतं आऽगमिष्ठः ॥ ९ ॥ ४ ॥

॥५९॥ मित्रः जनान यातयति ब्रुवाणः मित्रः दाधार पृथिवीं
 उत द्यां मित्रः कृष्टीः अग्निऽमिषा अभि चष्टे मित्राय हव्यं घृत-
 ऽवत जुहोत ॥१॥ प्र सः मित्र मर्तः अस्तु प्रयस्वान् यः ते आदित्य
 शिक्षति व्रतेन न हन्यते न जीयते त्वाऽजतः न एनं अंहः अश्नोति
 अंतितः न दूरात् ॥२॥ अनमीवासः इळया मदतः मितऽश्वः
 वरिमन् आ पृथिव्याः आदित्यस्य व्रतं उपऽक्षियंतः वयं मित्रस्य
 सुऽमतौ स्याम ॥३॥ अयं मित्रः नमस्यः सुऽशेवः राजा सुऽक्षत्रः
 अजनिष्ट वेधाः तस्य वयं सुऽमतौ यज्ञियस्य अपि भद्रे सौमनसे
 स्याम ॥४॥ महान् आदित्यः नमसा उपऽसद्यः यातयत् ऽजनः
 गृणते सुऽशेवः तस्मै एतत् पन्यऽतमाय जुष्टं अग्नौ मित्राय हविः
 आ जुहोत ॥५॥५॥ मित्रस्य चर्षणिऽधृतः अवं देवस्य सानसि द्युमं
 चित्रश्रवऽतमं ॥६॥ अभियः महिना दिवं मित्रः वभूव सऽप्रयाः
 अभि श्रवऽभिः पृथिवी ॥७॥ मित्राय पंच येमिरे जनाः अभिष्टि-
 ऽशवसे सः देवान विश्वान विभर्ति ॥८॥ मित्रः देवेषु आयुषु जना-
 य वृक्तऽवहिषे दयः इष्टऽवताः अक्रः ॥ ९ ॥ ६ ॥

अ०३. अ०४. व०४.]

॥ २ ॥

अगोपां सद्यः चित् या ददुहे भूति
अस्याः ॥१॥ इंद्रः सुपूषा वृषणा
ददुहे विश्वे यत् अस्यां रणयंत दे
॥२॥ याः जामयः वृषो इच्छंति
स्मिन् अच्छं पुत्रं धेनवः वावश
॥३॥ अच्छं विवक्ति रोदसी सु
नीषा इमा जुं ते मनवे भूरिऽवार
॥४॥ या ते जिह्वा मधुऽमती सु
तया इह विश्वान् अवसे यजत्रा
या ते अये पर्वतस्यऽइव धारा
अस्मभ्यं प्रऽमंति जातऽवेदः
॥६॥ २॥

॥५॥ धेनुः प्रत्नस्य काम्यं दु
याः आ द्योतनिं वहति शुभ्रऽ
जीगः ॥१॥ सुऽयुक् वहति प्रि
ऽइव मेधाः जरैथां अस्मत् वि
यातं अर्वाक् ॥२॥ सुयुक्ऽभि
णुतं श्लोकं अद्रैः किं अंगवा
अश्विना पुराऽजाः ॥३॥ आ
जनासः अश्विना हवन्ते इम
त्रासः न ददुः उस्तः अये ॥४॥
गघः वां मघऽवाना जनैषु
वां निऽधयः मधूनां ॥

य॒ष्ट्व॒ नः॒ वरु॑णं॒ रा॒णः॒ वी॒हि॒ मृ॒ळी॒कं॒ सु॒हवः॒ नः॒ ए॒धि॒ ॥ ५ ॥ १२ ॥
 अ॒स्य॒ श्रे॒ष्ठां॒ सु॒भग॑स्य॒ सं॒दृक् दे॒वस्य॑ चि॒त्र॒ऽत॒मा॒ म॒र्त्येषु॑ शु॒चिं
 घृ॒तं न॒ त॒प्तं अ॒घ्न्या॒याः॒ स्पा॒र्हा दे॒वस्य॑ म॒ह॒नां॒ इ॒व धे॒नोः॒ ॥ ६ ॥ त्रिः
 अ॒स्य॒ ता॒ पर॑मा॒ संति॒ स॒त्या॒ स्पा॒र्हा दे॒वस्य॑ ज॒नि॒मा॒नि अ॒ग्नेः अ॒न॒न्ते
 अ॒न्तः॒ परि॑ऽवी॒तः आ॒ अ॒गा॒त् शु॒चिः॒ शु॒क्रः अ॒र्यैः रो॑रु॒चानः॒ ॥ ७ ॥ सः
 दू॒तः वि॒श्वा इ॒त् अ॒भि व॒ष्टि स॒न्नं हो॒ता॒ हि॒र॒ण्य॒ऽरथः॒ रं॒ऽसु॒जिह्वः॒ रो॒-
 हि॒त॒ऽअ॒श्वः व॒पु॒ष्यः वि॒भा॒ऽवां स॒दा ए॒षः पि॒तृ॒म॒ती॒ऽइ॒व सं॒ऽस॒त्
 ॥ ८ ॥ सः चे॒त् य॒त् म॒नु॒षः य॒ज्ञ॒ऽवै॒धुः प्र॒ तं म॒ह्य॒ र॒श्न॒या न॒य॒न्ति॒ सः
 क्षे॒ति॒ अ॒स्य॒ दु॒र्या॑सु सा॒ध॒न॒ दे॒वः म॒र्त॒स्य स॒ध॒नि॒ऽत्वं आ॒प॒ ॥ ९ ॥ सः तु
 नः॒ अ॒ग्निः न॒य॒त् प्र॒ऽजा॒न॒न् अ॒च्छं र॒त्नं दे॒व॒ऽभ॒क्तं॒ य॒त् अ॒स्य॒ धि॒या
 य॒त् वि॒श्वे॒ अ॒मृ॒ताः अ॒कृ॒ण्वन् द्यौः पि॒ता ज॒नि॒ता स॒त्यं उ॒क्षन्
 ॥ १० ॥ १३ ॥ सः जा॒य॒त् प्र॒थ॒मः प॒स्त्या॑सु म॒हः वृ॒धे र॒ज॒सः अ॒स्य यो॒नौ
 अ॒पा॒त् अ॒शी॒र्षा गु॒ह॒मा॒नः अ॒न्ता आ॒ऽयो॒यु॒वानः॒ वृ॒ष॒भ॒स्य॒ नी॒ळे
 ॥ ११ ॥ प्र॒ श॒र्धेः आ॒र्त॒ प्र॒थ॒मं वि॒प॒न्या॒ ऋ॒त॒स्य॒ यो॒नां वृ॒ष॒भ॒स्य॒ नी॒ळे
 स्पा॒र्हः यु॒वा व॒पु॒ष्यः वि॒भा॒ऽवां स॒प्त प्रि॒या॒सः अ॒ज॒न॒य॒न्त॒ वृ॒ष्णे॒ ॥ १२ ॥
 अ॒स्माकं॑ अ॒त्र पि॒तरः॑ म॒नु॒ष्याः अ॒भि प्र॒से॒दुः ऋ॒तं आ॒शु॒षा॒णाः अ॒-
 श्म॑ऽव्र॒जाः सु॒दु॒घाः व॒त्रे अ॒न्तः उ॒त् उ॒साः आ॒ज॒न् उ॒ष॒सः हु॒वा॒नाः
 ॥ १३ ॥ ते म॒र्म॒ज॒त् द॒दृ॒ऽवां॒सः अ॒द्रिं त॒त् ए॒षां अ॒न्ये अ॒भितः॑ वि॒वो॒-
 च॒न् प॒श्व॒ऽयं वा॒सः अ॒भि का॒रं अ॒र्च॒न् वि॒द॒न्तं॒ ज्यो॒तिः च॒कृ॒प॒न्तं धी॒-
 भिः॒ ॥ १४ ॥ ते ग॒व्य॒ता म॒न॒सा दृ॒धं उ॒द्यं गाः॒ ये मा॒नं प॒रि सं॒तं अ॒द्रिं
 दृ॒ह्यं न॒रः व॒च॒सा दै॒व्येन॑ व्र॒जं गो॒ऽम॒न्तं उ॒शि॒जः वि॒वृ॒त्रुः ॥ १५ ॥ १४ ॥
 ते म॒न्व॒त् प्र॒थ॒मं ना॒मं धे॒नोः त्रिः स॒प्त मा॒तुः प॒र॒मा॒णि वि॒द॒न् त॒त्
 जा॒न॒तीः अ॒भि अ॒नू॒ष॒त् वाः आ॒विः भु॒व॒त् अ॒रु॒णीः य॒श॒सां गोः
 ॥ १६ ॥ ने॒श॒न्त॒ त॒मः दु॒धितं॑ रो॒च॒न्त॒ द्यौः उ॒त् दे॒व्याः उ॒प॒सः भा॒नुः अ॒र्त॒

अ०३. अ०४. व०१२.] ॥ २६० ॥ [म०४. अ०१. सू०१.

नरः सवि॒तारं॑ वि॒प्राः यज्ञैः सुवृ॒क्तिऽभिः न॒म॒स्यंति॑ धि॒या इ॒षिताः॑
॥१२॥ सोमः जि॒गाति॑ गा॒तुऽवि॒त॒ दे॒वानां॑ ए॒ति निः॒ऽकृतं॑ ऋ॒तस्य॑
योनिं॑ आ॒ऽसदं॑ ॥ १३॥ सोमः अ॒स्मभ्यं॑ द्विऽपदे॑ च॒तुः॒ऽपदे॑ च प॒शवे॑
अ॒न॒मी॒वाः इषः॑ क॒रत॑ ॥ १४॥ अ॒स्माकं॑ आ॒युः वर्ध॑यन् अ॒भिऽमा॑तीः
सह॑मानः सोमः स॒धऽस्थं॑ आ अ॒सद॑त् ॥ १५॥ आ नः मि॒त्रा व॒रुणा
घृ॒तैः ग॒व्यंति॑ उ॒क्षतं॑ म॒ध्वा रजांसि॑ सुऽ॒क्रतू॑ ॥ १६॥ उ॒रुऽशं॑सां न॒मः॒ऽवृ॒धा म॒ह्ना दक्ष॑स्य रा॒ज॒थः द्राधि॑ष्ठाभिः शुचिऽव॒त्रा ॥ १७॥
गृ॒णाना॑ ज॒मत्ऽअ॒ग्निना॑ यो॒नौ ऋ॒तस्य॑ सी॒दतं॑ पा॒तं सोमं॑ ऋ॒त॒ऽवृ॒धा ॥ १८ ॥ ११ ॥ ५ ॥ ३ ॥

॥ इति तृतीयं मंडलं समाप्तं ॥

॥१॥ त्वां हि अ॒ग्ने स॒दं इ॒त् स॒ऽम॒न्यवः॑ दे॒वासः दे॒वं अ॒र॒तिं निऽए॒रि
इति॑ ऋ॒त्वा निऽए॒रि अ॒म॒न्यं य॒जत॑ म॒न्येषु॑ आ दे॒वं आ॒ऽदे॒वं ज॒नत॑
प्रऽचे॑तसं वि॒श्वं आ॒ऽदे॒वं ज॒नत॑ प्रऽचे॑तसं ॥ १॥ सः भ्रा॒तरं॑ व॒रुणं॑ अ॒ग्ने
आ व॒वृ॒स्व दे॒वान् अ॒च्छं सु॒ऽम॒ती य॒ज्ञऽव॑नसं ज्येष्ठं य॒ज्ञऽव॑नसं
ऋ॒तऽवा॑नं आ॒दित्यं॑ च॒र्षणि॑ऽधृ॒तं रा॒जा॑नं च॒र्षणि॑ऽधृ॒तं ॥ २॥ सखे॑
सखा॑यं अ॒भि आ व॒वृ॒स्व आ॒शुं न च॒क्रं रथ्या॑ऽइ व॒ह्या अ॒स्मभ्यं॑
द॒स्म र॑ह्या अ॒ग्ने मृ॒ळीकं॑ व॒रुणे॑ सचा॒ वि॒तः म॒रुत॑ऽसुं वि॒श्वऽभा॑नुषु
तो॒कायं॑ तु॒जे शु॒शु॒चान॑ शं कृ॒धि अ॒स्मभ्यं॑ द॒स्म शं॑ कृ॒धि ॥ ३॥ त्वं नः॑
अ॒ग्ने व॒रुण॑स्य वि॒द्वान् दे॒वस्य॑ हे॒ळः अ॒व या॑सि॒सो॒ष्टाः यजि॑ष्ठः व॒ह्निऽत॑मः
शो॒शु॒चानः॑ वि॒श्वा द्वे॒षांसि॑ प्र मु॒मुग्धि॑ अ॒स्मत् ॥ ४॥ सः
त्वं नः॑ अ॒ग्ने अ॒व॒मः भ॒व॒ज॒ती ने॒दिष्ठः॑ अ॒स्याः उ॒पसः॑ विऽउ॒ष्टौ अ॒व

य॒ष्ट्व नः वरु॑णं ररा॑णः वी॒हि मृ॒ळीकं सु॒हवः नः ए॒धि ॥ ५ ॥ १२ ॥
 अ॒स्य श्रे॒ष्ठां सु॒भग॑स्य सं॒ऽहक् दे॒वस्य॑ चि॒त्रं त॒मा म॒र्त्येषु॑ शु॒चिं
 घृ॒तं न त॒प्तं अ॒ध्या॒याः स्पा॒र्हा दे॒वस्य॑ म॒हना॑ऽइव धे॒नोः ॥ ६ ॥ चिः
 अ॒स्य ता॒ पर॒मा सं॒ति स॒त्या स्पा॒र्हा दे॒वस्य॑ ज॒निमा॒नि अ॒ग्नेः अ॒न॒न्ते
 अ॒न्तः परि॑ऽवीतः आ अ॒गात् शु॒चिः शु॒क्रः अ॒र्यः रो॒रुचा॑नः ॥ ७ ॥ सः
 दू॒तः वि॒श्वा इ॒त् अ॒भि व॒ष्टि स॒न्न हो॒ता हि॒रण्य॑ऽरथः रं॒ऽसुं जि॒ह्वः रो॒-
 हि॒त् अ॒श्वः व॒पु॒यः वि॒भाऽवां स॒दा र॒खः पि॒तु म॒तीऽइव॑ सं॒ऽस॒त्
 ॥ ८ ॥ सः चे॒त् य॒त् म॒नु॒षः य॒ज्ञऽव॑धुः प्र तं म॒ह्या र॒श्नया॑ न॒य॒न्ति सः
 क्षे॒ति अ॒स्य दु॒र्या॒सु सा॒ध॒न दे॒वः म॒र्त॑स्य स॒ध॒निऽत्वं आ॒प ॥ ९ ॥ सः तु
 नः अ॒ग्निः न॒य॒तु प्र॑ऽजा॒न॒न् अ॒च्छं रत्नं॑ दे॒वऽभ॑क्तं य॒त् अ॒स्य धि॒या
 य॒त् वि॒श्वे अ॒मृ॒ताः अ॒कृ॒ण्वन् द्यौः पि॒ता ज॒निता॑ स॒त्यं उ॒क्षन्
 ॥ १० ॥ १३ ॥ सः जा॒य॒त प्र॒थ॒मः प॒त्यां सु॒म॒हः बु॒धे र॒ज॒सः अ॒स्य यो॒नौ
 अ॒पा॒त् अ॒शी॒र्षा गु॒हमा॑नः अ॒न्ता आ॑ऽयो॒यु॒वानः वृ॒षभ॑स्य नी॒ळे
 ॥ ११ ॥ प्र श॒र्धः आ॒र्त॑ प्र॒थ॒मं वि॒प॒न्या ऋ॒तस्य॑ यो॒ना वृ॒षभ॑स्य नी॒ळे
 स्पा॒र्हः यु॒वा व॒पु॒यः वि॒भाऽवां स॒न्न प्रि॒यासः॑ अ॒ज॒न॒य॒न्त वृ॒ष्णे ॥ १२ ॥
 अ॒स्माकं॑ अ॒र्च॒ पि॒तरः॑ म॒नु॒षाः अ॒भि प्र॑सेदुः ऋ॒तं आ॒शु॒षा॒णाः अ॒-
 श॒मऽव॒जाः सु॒दु॒घाः व॒त्रे अ॒न्तः उ॒त् उ॒त्साः॑ आ॒ज॒न् उ॒षसः॑ हु॒वा॒नाः
 ॥ १३ ॥ ते म॒मृ॒ज॒त द॒हऽवां॑सः अ॒द्रिं त॒त् ए॒षां अ॒न्ये अ॒भि॒तः वि॒वो-
 च॒न् प॒थऽयं॑ चा॒सः अ॒भि का॒रं अ॒र्च॒न् वि॒द॒न्तं ज्यो॒तिः च॒कृ॒प॒न्तं धी॒-
 भिः ॥ १४ ॥ ते ग॒व्य॒ता म॒न॒सा दृ॒धं उ॒व्यं गाः॑ ये॒मा॒नं परि॑ सं॒तं अ॒द्रिं
 दृ॒ह्यं न॒रः व॒च॒सा दै॒व्येन॑ व्र॒जं गो॑ऽम॒न्तं उ॒शि॒जः वि॒व॒वुः ॥ १५ ॥ १४ ॥
 ते म॒न्व॒त् प्र॒थ॒मं ना॒म धे॒नोः चिः स॒न्न मा॒तुः प॒र॒मा॒णि वि॒द॒न् त॒त्
 जा॒न॒तीः अ॒भि अ॒नू॒ष॒त् त्राः आ॒विः भु॒व॒त् अ॒रु॒णीः य॒श॒सां गोः
 ॥ १६ ॥ ने॒श॒न्त॒ तमः॑ दु॒धितं॑ रो॒च॒न्त द्यौः उ॒त् दे॒व्याः उ॒षसः॑ भा॒नुः अ॒र्त॑

आ सूर्यः बृहत् तिष्ठत् अजानं ऋजु मर्तेषु वृजिना च पर्यन
॥१७॥ आत् इत् पश्चा वुवुधानाः वि अख्यन् आत् इत् रत्न धार-
यन्त द्युऽभक्तं विश्वे विश्वांसु दुर्यांसु देवाः मित्रं धिये वरुण सत्यं
अस्तु ॥१८॥ अच्छं वोचेय शुशुचानं अग्निं होतारं विश्वऽभक्तं
यजिष्ठं शुचिं ऊधः अतृणत् न गवां अंधः न पूतं परिऽसिक्तं अंशोः
॥१९॥ विश्वेषां अदितिः यज्ञियांनां विश्वेषां अतिथिः मानुषाणां
अग्निः देवानां अवः आऽवृणानः सुऽमृच्छीकः भवतु जातऽवेदाः
॥ २० ॥ १५ ॥

॥२॥ यः मर्त्येषु अमृतः ऋतऽवां देवः देवेषु अरतिः निऽधायि
होता यजिष्ठः महा शुचयै हव्यैः अग्निः मनुषः ईरयधै ॥१॥ इह त्वं
सूनो सहस्रं नः अद्य जातः जातान् उभयान् अंतः अग्ने दूतः ईयसे
युयुजानः ऋष्व ऋजुऽमुष्कान् वृषणः शुक्रान् च ॥२॥ अत्या वृ-
धऽस्रूं रोहिता घृतऽस्रूं ऋतस्य मन्ये मनसा जविष्ठा अंतः ईयसे
अरुपा युजानः युष्मान् च देवान् विशः आ च मर्तान् ॥३॥ अग्ने-
मणं वरुणं मित्रं एषां इंद्राविष्णूः मरुतः अश्विना उत सुऽअश्वः
अग्ने सुऽरयः सुऽराधाः आ इत् ऊं वह सुऽहविषे जनाय ॥४॥ गो-
ऽमान् अग्ने अविऽमान् अश्वी यज्ञः नृवत् संखा सदै इत् अग्ने-
ऽमृष्यः इक्ताऽवान् एषः अमुर प्रजाऽवान् दीर्घः रयिः पूषुऽबुधः
सनाऽवान् ॥५॥ १६॥ यः ते दुधं जभरत् सिस्विदानः मूर्धानं वा
ततपन्ते त्वाऽया भुवः तस्य स्वऽतवान् पायुः अग्ने विश्वं स्मात् सी
अद्य यतः उरुष्य ॥६॥ यः ते भरात् अन्नियते चित् अन्नं निऽग्नि-
पत् मंद्रं अतिथिं उतऽइरत् आ देवऽयुः दुनधन्ते दुरोणे तस्मिन्
रयिः ध्रुवः अक्षु दास्वान् ॥७॥ यः त्वा दोषा यः उपसि प्रऽगं-

सा॒न्त॒ प्रि॒यं वा॒त्वा॒ कृ॒ण॒वन्ते॒ ह॒वि॒ष्मा॒न् अ॒श्वः॒ न॒स्वे॒ द॒मे॒ आ॒ हे॒म॒
 ऽवा॒न्तं॒ तं॒ अ॒हं॒सः॒ पी॒परः॒ दा॒श्व॒सं॒ ॥६॥ यः॒ तु॒भ्यं॒ अ॒ग्ने॒ अ॒मृ॒ता॒य॒ दा॒श॒
 दु॒वं॒ त्वे॒ कृ॒ण॒वन्ते॒ य॒त॒ ऽसु॒क्न॒सः॒ रा॒या॒ श॒श॒मा॒नः॒ वि॒यो॒ष॒त॒न॒ ए॒
 अ॒हं॒ परि॒ व॒र॒त् अ॒घ॒ऽयोः॒ ॥७॥ य॒स्य॒ त्वं॒ अ॒ग्ने॒ अ॒ध्व॒रं॒ जु॒जो॒षः॒ दे॒व॒
 म॒र्त॒स्य॒ सु॒ऽधि॒तं॒ र॒रा॒णः॒ प्री॒ता॒ इ॒त् अ॒स॒त् हो॒वा॒ सा॒ य॒वि॒ष्ट॒ अ॒सा॒म॒
 य॒स्य॒ वि॒ध॒तः॒ वृ॒धा॒सः॒ ॥१०॥ ११॥ चि॒त्तिं॒ अ॒चि॒त्तिं॒ चि॒न॒व॒त् वि॒वि॒-
 द्वा॒न् पृ॒ष्ठा॒ऽइ॒व॒ वी॒ता॒ वृ॒जि॒ना॒ च॒ म॒र्ता॒न् रा॒ये॒ च॒ नः॒ सु॒ऽअ॒प॒त्या॒यं॒
 दे॒व॒ दि॒त्तिं॒ च॒ रा॒स्व॒ अ॒दि॒त्तिं॒ उ॒रु॒ष्य॒ ॥११॥ क॒विं॒ श॒शा॒सुः॒ क॒व॒यः॒ अ॒द॒-
 व्याः॒ नि॒ऽधा॒र॒य॒तः॒ दु॒र्यो॒सु॒ आ॒योः॒ अ॒तः॒ त्वं॒ दृ॒श्या॒न् अ॒ग्ने॒ ए॒ता॒न् प॒द॒-
 ऽभिः॒ प॒श्येः॒ अ॒ङ्ग॒ता॒न् अ॒र्यः॒ ए॒वैः॒ ॥१२॥ त्वं॒ अ॒ग्ने॒ वा॒घ॒ते॒ सु॒ऽप्र॒नी॒तिः॒
 सु॒त॒ऽसौ॒मा॒य॒ वि॒ध॒ते॒ य॒वि॒ष्ट॒ र॒त्नं॒ भ॒र॒ श॒श॒मा॒ना॒य॒ घृ॒ष्वे॒ पृ॒थु॒ च॒द्रं॒
 अ॒व॒से॒ च॒र्ष॒णि॒ऽप्राः॒ ॥१३॥ अ॒ध॒ ह॒ य॒त् व॒यं॒ अ॒ग्ने॒ त्वा॒ऽया॒ प॒द॒ऽभिः॒
 ह॒स्ते॒भिः॒ च॒कृ॒म॒ त॒नू॒भिः॒ रथं॒ न॒ क्र॒तः॒ अ॒प॒सा॒ भु॒रि॒जोः॒ ऋ॒तं॒ ये॒मुः॒
 सु॒ऽध्यः॒ आ॒शु॒षा॒णाः॒ ॥१४॥ अ॒ध॒ मा॒तुः॒ उ॒ष॒सः॒ स॒प्र॒ वि॒प्राः॒ जा॒ये॒म॒हि॒
 प्र॒थ॒माः॒ वे॒ध॒सः॒ नृ॒न् दि॒वः॒ पु॒त्राः॒ अ॒गि॒र॒सः॒ भ॒वे॒म॒ अ॒द्रिं॒ रु॒जे॒म॒ ध॒-
 नि॒नं॒ श्रु॒च॒तः॒ ॥१५॥ १६॥ अ॒ध॒ य॒था॒ नः॒ पि॒तरः॒ प॒रा॒सः॒ प्र॒त्ना॒सः॒ अ॒ग्ने॒
 ऋ॒तं॒ आ॒शु॒षा॒णाः॒ श्रु॒चिं॒ इ॒त् अ॒य॒न् दी॒धि॒त्तिं॒ उ॒क्थ॒ऽश॒सः॒ क्षा॒र्म॒
 भि॒द॒तः॒ अ॒रु॒णीः॒ अ॒प॒ व॒न् ॥१६॥ सु॒ऽक॒र्मा॒णः॒ सु॒ऽरु॒चः॒ दे॒व॒ऽय॒तः॒
 अ॒यः॒ न॒ दे॒वाः॒ ज॒नि॒म॒ ध॒र्म॒तः॒ श्रु॒च॒तः॒ अ॒ग्निं॒ व॒वृ॒ध॒तः॒ इ॒न्द्रं॒ ऊ॒र्व॒ ग॒यं॒
 प॒रि॒ऽस॒द॒तः॒ अ॒ग्म॒न् ॥१७॥ आ॒ यू॒था॒ऽइ॒व॒ क्षु॒ऽम॒तिं॒ प॒श्वः॒ अ॒ख्य॒त्
 दे॒वा॒ना॒य॒त् ज॒नि॒म॒ अ॒न्ति॒ उ॒य॒ म॒र्ता॒नां॒ चि॒त् उ॒र्व॒शीः॒ अ॒कृ॒प्र॒न् वृ॒धे॒
 चि॒त् अ॒र्यः॒ उ॒प॒र॒स्य॒ आ॒योः॒ ॥१८॥ अ॒क॒र्म॒ ते॒ सु॒ऽअ॒प॒सः॒ अ॒भू॒म॒ ऋ॒तं॒
 अ॒व॒स॒न् उ॒प॒सः॒ वि॒भा॒तीः॒ अ॒नू॒नं॒ अ॒ग्निं॒ पु॒रु॒धा॒ सु॒ऽच॒द्रं॒ दे॒व॒स्य॒ म॒-
 र्मे॒ज॒तः॒ चा॒रु॒ च॒क्षुः॒ ॥१९॥ ए॒ता॒ ते॒ अ॒ग्ने॒ उ॒च॒या॒नि॒ वे॒धः॒ अ॒वो॒चा॒म॒

कवये ता जुषस्व उत शीचस्व कृणुहि वस्यसः नः महः रायः पुरु-
ऽवार प्र यंधि ॥ २० ॥ १९ ॥

॥३॥ आ वः राजानं अध्वरस्य रुद्रं होतारं सत्यऽयजं रोदस्योः
अग्निं पुरा तनयित्नोः अचिन्तां तहिरण्यऽरूपं अवसे कृणुध्वं ॥१॥
अयं योनिः चकृम यं वयं ते जायाऽइव पत्ये उशती सुऽवासाः
अर्वाचीनः परिऽवीतः नि सीद इमाः ऊं ते सुऽअपाक प्रतीचीः
॥२॥ आऽअृण्वते अहंपिताय मन्म नृऽचक्षसे सुऽमृळी काय वेधः
देवाय शस्तिं अमृताय शंस यावाऽइव सीता मधुऽसुत यं ईळे
॥३॥ त्वं चित नः शस्यै अग्ने अस्याः ऋतस्य वोधि ऋतऽचित सु-
ऽआधीः कदा ते उक्था सधऽमाद्यानि कदा भवंति सख्या गृहे
ते ॥४॥ कथा ह तत् वरुणाय त्वं अग्ने कथा दिवे गर्हसे कत नः
आगः कथा मित्राय मीळुषे पृथिव्यै ब्रवः कत अर्यम्णे कत भ-
गाय ॥५॥ २० ॥ कत धिष्ण्यां सु वृधसानः अग्ने कत वाताय प्र-
ऽतवसे शुभंऽये परिऽज्मने नासत्याय क्षे ब्रवः कत अग्ने रुद्राय
नृऽग्ने ॥६॥ कथा महे पुष्टिं भराय पूष्णे कत रुद्राय सुऽमखाय
हविःऽदे कत विष्णवे उरुऽगायाय रेतः ब्रवः कत अग्ने शरवे वृ-
हत्यै ॥७॥ कथा शर्धाय मरुतां ऋताय कथा सूर वृहते पृच्छ्यमानः
प्रति ब्रवः अदितये तुराय साधं दिवः जातऽवेदः चिकित्वान् ॥८॥
ऋतेन ऋतं निऽयंतं ईळे आगोः आमा सचा मधुऽमत पक्वं अग्ने
कृष्णा सती रुशंता धासिना एषा जामर्येण पयसा पीपाय ॥९॥
ऋतेन हि स्म वृषभः चित् अक्तः पुमान् अग्निः पयसा पृष्ठ्येन
अस्पंदमानः अचरत् वयःऽधाः वृषां शुक्रं दुदुहे पृश्निः ऊधः
॥१०॥ २१ ॥ ऋतेन अद्रिं वि असन् भिदंतः सं अंगिरसः नवंत गो-

अ०३. अ०४. व०२४.]

॥ २६५ ॥

[म०४. अ०१. सू०४.]

भिः शुनं नरं परि सदन उषसं आविः स्वः अभवत् जाते अग्नौ
॥११॥ ऋतेन देवीः अमृताः अमृताः अणीऽभिः आपः मधुमत-
ऽभिः अग्ने वाजी न सर्गेषु प्रऽस्तुभानः प्र सदै इत् सवि तवे दधन्युः
॥१२॥ मा कस्य यक्षं सदै इत् हुरः गाः मा वेशस्य प्रऽमिनतः मा
आपेः मा भ्रातुः अग्ने अनृजोः ऋणं वेः मा सख्युः दक्षं रिपोः भु-
जेम ॥१३॥ रक्षं नः अग्ने तवं रक्षणेभिः रक्षाणः सुऽमख प्रीणानः
प्रति स्फुर वि रुज वीळु अंहः जुहि रक्षः महिं चित ववृधानं ॥१४॥
एभिः भव सुऽमनाः अग्ने अकैः इमान् स्पृश मन्मऽभिः शूर वा-
जान् उत ब्रह्माणि अंगिरः जुषस्व सं ते शस्तिः देवऽवाता जरेत्
॥१५॥ एता विश्वा विदुषे तुभ्यं वेधः नीथानि अग्ने निण्या वचांसि
निऽवचना कवये काव्यानि अशंसिषं मतिऽभिः विप्रः उक्थैः
॥१६॥ २२ ॥

॥४॥ कृणुष्व पाजंः प्रऽसितिं न पृथ्वी याहि राजाऽइव अमं-
ऽवान् इमेन तृष्वी अनुं प्रऽसितिं दूणानः अस्तां असि विध्यं
रक्षसं तपिष्ठैः ॥१॥ तवं भ्रमासं आशुऽया पतंति अनुं स्पृश धृषता
शोशुंचानः तपूषि अग्ने जुह्वा पतंगान् असंऽदितः वि सृज वि-
ष्वक् उल्काः ॥२॥ प्रति स्पशं वि सृज तूणिऽतमः भवं पायुः विशः
अस्याः अदव्यः यः नः दूरे अघऽशंसः यः अंतिं अग्ने माकिं ते व्य-
थिः आ दधधीत् ॥३॥ उत अग्ने तिष्ठ प्रति आ तनुष्व नि अमित्रान्
ओषतात् तिग्मऽहेते यः नः अरातिं संऽइधान चक्रे नीचा तं
धाक्षि अतसं न शुष्कं ॥४॥ ऊर्ध्वः भव प्रति विध्य अधिं अस्मत्
आविः कृणुष्व दैव्यानि अग्ने अव स्थिरा तनुहि यातुऽजूनां जा-
मिं अजांमिं प्रमृणीहि शत्रून् ॥५॥ २३ ॥ सः ते जानाति सुऽमतिं

वचसा फल्गेन प्रतीत्येन कृधुना अतृपासः अध ते अग्ने किं इह
वदन्ति अनायुधासः असन्ता सचन्तां ॥१४॥ अस्य श्रिये संऽइधा-
नस्य वृणाः वसोः अनीकं दमे आरुरोच रुशन्त वसानः सुदृशीक-
ऽरूपः क्षितिः नराया पुरुऽवारः अद्यौत ॥१५॥३॥

॥६॥ ऊर्ध्वः ऊं सुनः अध्वरस्य होतः अग्ने तिष्ठ देवऽतांता यजो-
यान् त्वं हि विश्वं अभि असि मन्मं प्र वेधसः चित्तिरसि मनीषां
॥१॥ अमूरः होता नि असादि विक्षु अग्निः मंद्रः विदयेषु प्रऽचेताः
ऊर्ध्वं भानुं सविताऽइव अश्रेत मेताऽइव धूमं स्तभायत् उप द्यां
॥२॥ यता सुऽजूर्णिः रातिनीं घृताचीं प्रऽदक्षिणित् देवऽतांति
उराणः उत् ऊं स्वरुः नवऽजाः न अक्रः पश्वः अनक्ति सुऽधितः
सुऽमेकः ॥३॥ स्तीर्णे बर्हिषि संऽइधाने अग्नौ ऊर्ध्वः अध्वर्युः जुजु-
षाणः अस्थात् परि अग्निः पशुऽपाः न होतां चिऽविष्टि एति प्र-
ऽदिवः उराणः ॥४॥ परित्मना मितऽद्रुः एति होता अग्निः मंद्रः
मधुऽवचाः ऋतऽवा द्रवन्ति अस्य वाजिनः न शोकाः भयंते वि-
श्यां भुवना यत् अभाद् ॥५॥४॥ भद्रा ते अग्ने सुऽअनीक संऽद्वक्
घोरस्य सतः विपुणस्य चारुः न यत् ते शोचिः तमसा वरत न
व्यस्मानः तन्विरपः आ धुः ॥६॥ न यस्य सातुः जनितोः अवारि
न मातरां पितरां नु चित् इष्टौ अध मिचः न सुऽधितः पावकः
अग्निः दीदाय मानुषीषु विदुः ॥७॥ द्विः यं पंच जीर्जनं संऽवसा-
नाः स्वसाः अग्निं मानुषीषु विदुः उपऽवुधं अययं न दंतं शुक्रं
सुऽआसं परशुं न तिग्मं ॥८॥ तव त्वे अग्ने हरितः घृतऽघ्नाः रोहि-
तानः ऋतुऽअचं सुऽअचं अरुपासः वृषणः ऋतुऽमुष्काः आ
देवऽतांति अहंत दम्माः ॥९॥ ये ह त्वे ते सहमानाः अयासः त्रिपा-

सः अग्ने अर्चयः चरति श्येनासः न दुवसनासः अर्थं तु विऽस्वनसः
 मारुतं न शर्धः ॥ १० ॥ अकारि ब्रह्म संऽइधान तुभ्यं शंसाति उक्थं
 यजते विजुं धाः होतारं अग्निं मनुषः नि सेदुः न मस्यंतः उशिजः
 शंसं आयोः ॥ ११ ॥ ५ ॥

॥ ७ ॥ अयं इह प्रथमः धायि धातुऽभिः होतां यजिष्ठः अध्वरेषु
 ईड्यः यं अप्रवानः भृगवः विऽरुरुचुः वनेषु चित्रं विऽभ्वं विशे-
 ऽविशे ॥ १ ॥ अये कदा ते आनुषक् भुवत् देवस्य चेतनं अध हित्वा
 जगृध्विरे मतीसः विक्षु ईड्यं ॥ २ ॥ ऋतऽवानं विऽचेतसं पश्यंतः
 द्यांऽइव स्तुऽभिः विश्वेषां अध्वराणां हस्कर्तारं दमेऽदमे ॥ ३ ॥
 आप्नुं दूतं विवस्वतः विश्वाः यः चर्षणीः अभि आ जभुः केतुं आ-
 यवः भृगवाणं विशेऽविशे ॥ ४ ॥ तं ई होतारं आनुषक् चिकित्वांसं
 नि सेद्विरे राखं पावकऽशोचिषं यजिष्ठं सप्त धामऽभिः ॥ ५ ॥ ६ ॥ तं
 शश्वतीषु मातृषु वने आ वीतं अश्रितं चित्रं संतं गुहां हितं सुऽवेदं
 कूचितऽअर्थिनं ॥ ६ ॥ ससस्यं यत् विऽयुता सस्मिन् ऊधन् ऋ-
 तस्य धामन् रणयंत देवाः महान् अग्निः नमसा रातऽहव्यः वेः अ-
 ध्वराय सद इत् ऋतऽवा ॥ ७ ॥ वेः अध्वरस्य दूत्यानि विद्वान् उभे-
 अंतः रोदसी संऽचिकित्वान् दूतः ईयसे प्रऽदिवः उराणः विदुः-
 ऽतंरः दिवः आऽरोधनानि ॥ ८ ॥ कृष्णं ते एमं रुशंतः पुरः भाः चरिण्यु
 अर्चिः वपुषां इत् एकं यत् अप्रऽवीता दधते ह गर्भं सद्यः चित्
 जातः भवसि इत् जुं दूतः ॥ ९ ॥ सद्यः जातस्य दहंशानं ओजः यत्
 प्रस्य वातः अनुऽवातिं शोचिः वृणक्ति तिग्मां अतसेपुं जिह्वां
 स्यरा चित् अक्षां दयते विजर्भैः ॥ १० ॥ तृषु यत् अक्षां तृपुणां व-
 षं तृषु दूतं कृणुते यद् अग्निः वातस्य मेळिं सचते निऽजूर्वन्
 आप्नुं न वाजयते हिन्वे अवी ॥ ११ ॥ ७ ॥

वचसा फल्गुन प्रतीत्येन कृधुना अतृपासः अध ते अग्रे किं इह
 वदन्ति अनायुधासः असन्ता सचन्तां ॥१४॥ अस्य श्रिये संऽइधा-
 नस्य वृष्णः वसोः अनीकं दमे आ रुरोच रुशन्त वसानः सुदृशीक-
 ऽरूपः क्षितिः न राया पुरुऽवारः अद्यौत् ॥१५॥३॥

॥६॥ ऊर्ध्वः ऊं सुनः अध्वरस्य होतः अग्रे तिष्ठ देवऽतांता यज्ञो-
 यान् त्वं हि विश्वं अभि असि मन्मं प्र वेधसः चित् तिरसि मनीषां
 ॥१॥ अमूरः होतां नि असादि विदुः अग्निः मंद्रः विदयेषु प्रऽचेताः
 ऊर्ध्व भानुं सविताऽइव अथेत मेतांऽइव धूमं स्तभायत् उपं द्यां
 ॥२॥ यता सुऽजूर्णिः रातिनीं घृताचीं प्रऽदक्षिणित् देवऽतांति
 उराणः उत् ऊं स्वरुः नवऽजाः न अक्रः पश्वः अनक्ति सुऽधितः
 सुऽमेकः ॥३॥ स्तीर्णे वहिषि संऽइधाने अग्नौ ऊर्ध्वः अध्वर्युः जुजु-
 पाणः अस्यात् परि अग्निः पशुऽपाः न होतां चिऽविष्टि एति प्र-
 ऽदिवः उराणः ॥४॥ परित्मनां मितऽदुः एति होतां अग्निः मंद्रः
 मधुऽवचाः बहूतऽवां द्रवन्ति अस्य वाजिनः न गोकः भयते वि-
 श्वां नुवन्ता यत् अवाद् ॥५॥४॥ भद्रा ते अग्रे सुऽअनीक संऽइव
 धारण्य सतः विपुणस्य चारुः न यत् ते गोचिः तमसा वरत न
 ध्वस्तानः तन्विरपः आ धुः ॥६॥ न यस्य सातुः जनितोः अवारि
 न मातरा पितरा नु चित् इष्टी अध मिचः न सुऽधितः पावकः
 अग्निः दीदाय मानुषीषु विदुः ॥७॥ द्विः यं पंचं जीजनन् संऽवना-
 नाः स्वमाः अग्निं मानुषीषु विदुः उपःऽवुध आययैः न दंत शुक्रं
 नृऽआनं परशुं न तिग्मं ॥८॥ तव त्वे अग्रे हरितः घृतऽघ्नाः रोहि-
 ताः नः बहूनुऽअचः सुऽअचः अतृपासः वृषणः बहूनुऽमुष्काः आ-
 दिव न्नाति अहन्त दम्भाः ॥९॥ वे हत्ये ते मर्मानाः अयामः नृपा-

अ० ३. अ० ५. व० ७.]

॥ २६९ ॥

[म० ४. अ० १. सू०

सं: अग्ने अर्चयं: चरंति श्येनासं: न दुवसुनासं: अर्थं तु विऽस्वनर
मारुतं न शर्धः ॥ १० ॥ अकारि ब्रह्मं संऽइधानं तुभ्यं शंसाति उक्
यजते विजुं धा: होतारं अभिं मनुष: नि सेदु: नमस्यंत: उशिजं
शंसं आयो: ॥ ११ ॥ ५ ॥

॥ ७ ॥ अयं इह प्रथमः धायि धातृऽभि: होतां यजिष्ठ: अध्वरेषु
ईड्यं: यं अप्रवान: भृगव: विऽरुरुचु: वनेषु चित्रं विऽभ्वं विशे-
ऽविशे ॥ १ ॥ अये कदा ते आनुषक् भुवन् देवस्य चेतनं अध हित्वा
जगृभिरे मर्तास: विष्णु ईड्यं ॥ २ ॥ ऋतऽवानं विऽचेतसं पश्यंत:
द्यांऽइव स्तुऽभि: विश्वेषां अध्वराणां हस्कर्तारं दमेऽदमे ॥ ३ ॥
आशुं दूतं विवस्वत: विश्वा: य: चर्धणी: अभि आ जभु: कृतुं आ-
यव: भृगवाणं विशेऽविशे ॥ ४ ॥ तं ई होतां आनुषक् चिकित्वांसं
नि सेदिरे राखं पावकऽशोचिषं यजिष्ठं सप्र धामंऽभि: ॥ ५ ॥ ६ ॥ तं
शश्वतीषु मातृषु वने आ वीतं अश्रितं चित्रं संतं गुहां हितं सुऽवेदं
कूचितंऽअर्थिनं ॥ ६ ॥ ससस्यं यत विऽयुता सस्मिन् जधन् ऋ-
तस्य धामन रणयंत देवा: महान अग्नि: नमसा रातऽहव्य: वे: अ-
ध्वराय सदं इत ऋतऽवां ॥ ७ ॥ वे: अध्वरस्य दृत्यानि विद्वान उभे-
अंत: रोदसी संऽचिकित्वान् दृत: इयमे प्रऽदिव: उराण: विदु:-
ऽतर: दिव: आऽरोधनानि ॥ ८ ॥ कृष्णं ते एम रुजत: पुर:भा: चरिन्
अर्चि: वपुषां इत एकां यत अम्रंऽवीता दधते ह गर्भं सद्य: चित्त
जात: भवंसि इत ऊं दृत: ॥ ९ ॥ सद्य: जातस्य ददग्नानं सोम: यत
अस्य वात: अनुऽवाति शोचि: पूणक्ति तिग्मां जतसेषु विद्वान्
स्यिरा चित्त अक्षां दयते विजमं: ॥ १० ॥ तपु यत अक्षां तपुषां
यथा तपुं दूतं कृणुते यद्वा: अग्नि: वातस्य मोहि सचते निऽज्वन
आशुं न याजयते हिन्वे अवीं ॥ ११ ॥ ७ ॥

॥८॥ दूतं वः विश्वऽवेदसं हव्यऽवाहं अमर्त्यं यजिष्ठं ऋजुं से गि-
रा ॥१॥ सः हि वेदं वसुं धितिं महान् आऽरोधनं दिवः सः देवान्
आ इह वक्षति ॥२॥ सः वेददेवः आऽनमदेवान् ऋतऽयते दमेदा-
ति प्रियाणि चित् वसुं ॥३॥ सः होता सः इत् जुं दूत्यं चिकित्वान्
अंतः इयते विद्वान् आऽरोधनं दिवः ॥४॥ ते स्याम ये अग्रये द-
दाशुः हव्यदातिऽभिः ये ई पुष्यंतः इंधते ॥५॥ ते राया ते सुऽवीर्यैः
ससऽवांसः वि शृण्विरे ये अग्रा दधिरे दुवः ॥६॥ अस्मे रायः दि-
वेऽदिवे सं चरंतु पुरुऽस्पृहः अस्मे वाजांसः ईरतां ॥७॥ सः विप्रः
चर्षणीनां शवंसा मानुषाणां अतिं क्षिप्राऽइव विध्यति ॥८॥८॥

॥९॥ अग्रे मृळ महान् असि यः ई आ देवऽयुं जनं इयेयं वहिः
आऽसदं ॥१॥ सः मानुषीषु दुऽदमः विष्णु प्रऽअवीः अमर्त्यः दूतः
विश्वेषां भुवत् ॥२॥ सः सद्यं परिनीयते होता मंद्रः दिविष्टिषु उत
पोतां निसीदति ॥३॥ उत ग्राः अग्निः अध्वरे उतो गृहऽपतिः दमे
उत ब्रह्मा निसीदति ॥४॥ वेधिं हि अध्वरिऽयतां उपऽवक्ता जना-
नां हव्या च मानुषाणां ॥५॥ वेधिं इत् जुं अस्य दूत्यं यस्य जुजोषः
अध्वरं हव्यं मर्तस्य वोळ्वे ॥६॥ अस्माकं जोषि अध्वरं अस्माकं
यज्ञं अंगिरः अस्माकं शृणुधि हव ॥७॥ परि ते दुऽदमः रयः अ-
स्मान् अश्रोतु विश्वतः येन रक्षसि दाशुषः ॥८॥९॥

॥१०॥ अग्रे तं अद्य अश्वं न स्तोमैः क्रतुं न भद्रं हृदिऽस्पृशं ऋ-
ते ओहैः ॥१॥ अध हि अग्रे क्रतोः भद्रस्य दक्षस्य साधोः रयीः
ऋतस्य बृहतः वभूय ॥२॥ एभिः नः अकैः भवं नः अवाद्स्वः न

अ० ३. अ० ५. व० १२.]

॥ २७१ ॥

[म० ४. अ० २. सू० १२]

ज्योतिः अग्ने विश्वेभिः सुऽमनाः अनीकैः ॥३॥ आभिः ते अद्य गीः-
ऽभिः गृणंतः अग्ने दाशेम प्र ते दिवः न स्तनयन्ति शुष्माः ॥४॥ तव
स्वादिष्टा अग्ने संऽदृष्टिः इदा चित् अहः इदा चित् अक्तोः श्रिये
रुक्मः न रोचते उपाके ॥५॥ घृतं न पूतं तनूः अरेपाः शुचिं हिरण्यं
तत् ते रुक्मः न रोचत स्वधाऽवः ॥६॥ कृतं चित् हि स सनेमि द्वे-
षः अग्ने इनोषि मतीत इत्या यजमानात् ऋतऽवः ॥७॥ शिवानः
सख्या संतु भ्रात्रा अग्ने देवेषु युष्मे सा नः नाभिः सदेने सस्मिन्
जधन् ॥८॥ १० ॥ १॥

॥ ११ ॥ भद्रं ते अग्ने सहसिन अनीकं उपाके आ रोचते सूर्यस्य
रुशंत दृशे दृशे नक्तऽया चित् अरुक्षितं दृशे आ रूपे अन्नं ॥१॥
विसाहि अग्ने गृणते मनीषां खं वेपसा तु विऽजात स्तवानः वि-
श्वेभिः यत् ववनः शुक्र देवैः तत् नः रास्व सुऽमहः भूरि मन्म ॥२॥
त्वत् अग्ने काव्यां त्वत् मनीषाः त्वत् उक्या जायते राध्यानि त्वत्
एति द्रविणं वीरऽपेशाः इत्याऽधिये दाशुपे मर्त्याय ॥३॥ त्वत् वा-
जी वाजंऽभरः विऽहायाः अभिष्टिऽकृत जायते सत्यऽशुष्मः त्वत्
रयिः देवऽजूतः मयऽभुः त्वत् आशुः जृजुऽवान अग्ने अवो ॥४॥ त्वां
अग्ने प्रथमं देवऽयंतः देवं मतीः अमृत मंदऽजिह्वं द्वेषऽयुतं आ
विवासन्ति धीभिः दमूनसं गृहऽपतिं अमूरं ॥५॥ आरि अस्मत् अ-
मंति आरि अहं आरि विश्वा दुऽमतिं यत् निऽपामि दोषा नित्यः
सहस्रः सूनो अग्ने यं देवः आ चित् सचमे स्वस्ति ॥६॥ ११ ॥

॥ १२ ॥ यः त्वां अग्ने दनयते यत् सुऽकृषिते सच कृषत नस्मिन्
हंसः सुषुभिः अभि अस्तु प्रऽसदा तत् यः क्वा जगत् देवः चि-

॥८॥ दूतं वः विश्वऽवेदसं हव्यऽवाहं अमर्त्यं यजिष्ठं ऋजुं से गि-
 रा ॥ १ ॥ सः हि वेदं वसुं धितिं महान् आऽरोधनं दिवः सः देवान्
 आ इह वक्षति ॥ २ ॥ सः वेद देवः आऽनमं देवान् ऋतुऽयते दमे दा-
 तिं प्रियारिणिं चित् वसुं ॥ ३ ॥ सः होतां सः इत् ऊं दूत्यं चिकित्वान्
 अंतः इयते विद्वान् आऽरोधनं दिवः ॥ ४ ॥ ते स्याम ये अग्रये द-
 दाशुः हव्यदातिऽभिः ये ई पुथंतः इंधते ॥ ५ ॥ ते राया ते सुऽवीर्यैः
 ससऽवांसः वि शृण्विरे ये अग्रा दधिरे दुवः ॥ ६ ॥ अस्मे रायः दि-
 वेऽदिवे सं चरंतु पुरुऽस्पृहः अस्मे वाजांसः ईरतां ॥ ७ ॥ सः विप्रः
 चर्षणीनां शवंसा मानुषाणां अतिं क्षिप्राऽइव विध्यति ॥ ८ ॥ ८ ॥

॥ ९ ॥ अग्रे मृळ महान् असि यः ई आ देवऽयुं जनं इयेथं वहिः
 आऽसदं ॥ १ ॥ सः मानुषीषु दुऽदभः विष्णु प्रऽअवीः अमर्त्यः दूतः
 विश्वेषां भुवत् ॥ २ ॥ सः सद्यं परिनीयते होतां मद्रः दिविष्टिषु उत
 पोतां निसीदति ॥ ३ ॥ उत ग्राः अग्निः अध्वरे उतो गृहऽपतिः दमे
 उत ब्रह्मा निसीदति ॥ ४ ॥ वेषिं हि अध्वरिऽयतां उपऽवक्ता जना-
 नां हव्या च मानुषाणां ॥ ५ ॥ वेषिं इत् ऊं अस्य दूत्यं यस्य जुजोषः
 अध्वरं हव्यं मर्तस्य वोळ्वे ॥ ६ ॥ अस्माकं जोषि अध्वरं अस्माकं
 यज्ञं अंगिरः अस्माकं शृणुधि हवं ॥ ७ ॥ परि ते दुऽदभः रथः अ-
 स्मान् अश्रोतु विश्वतः येन रक्षसि दाशुषः ॥ ८ ॥ ९ ॥

॥ १० ॥ अग्रे तं अद्य अश्वं न स्तोमैः क्रतुं न भद्रं हृदिऽस्पृशं ऋ-
 ध्यामं ते ओहैः ॥ १ ॥ अध हि अग्रे क्रतोः भद्रस्य दक्षस्य साधोः रथीः
 ऋतस्य बृहतः वभूथ ॥ २ ॥ एभिः नः अकैः भवं नः अर्वाइस्वः न

अ० ३. अ० ५. व० १२.]

॥ २७१ ॥

[म० ४. अ० २. सू० १२]

ज्योतिः अये विश्वेभिः सुऽमनाः अनीकैः ॥३॥ आभिः ते अद्य गीः-
ऽभिः गृणतः अये दाशेम प्र ते दिवः न स्तनयन्ति शुष्माः ॥४॥ तव
स्वादिष्टा अये संऽदृष्टिः इदा चित् अहः इदा चित् अक्तोः श्रिये
रुक्मः न रोचते उपाके ॥५॥ घृतं न पूतं तनूः अरेपाः शुचिं हिरण्यं
तत् ते रुक्मः न रोचत स्वधाऽवः ॥६॥ कृतं चित् हि स्म सनेमि द्वे-
षः अये इनोषि मतीत् इत्या यजमानात् ऋतऽवः ॥७॥ शिवानः
सख्या संतु भ्रात्रा अये देवेषु युष्मे सा नः नाभिः सदेने सस्मिन्
जधन् ॥८॥ १० ॥ १॥

॥११॥ भद्रं ते अये सहसिन् अनीकं उपाके आ रोचते सूर्यस्य
रुशन्त दृशे दृशे नक्तऽया चित् अरुक्षितं दृशे आ रूपे अर्च ॥१॥
विसाहि अये गृणते मनीषां खं वेपसा तुविऽजात् स्तवानः वि-
श्वेभिः यत् ववनः शुक्र देवैः तत् नः रास्व सुऽमहः भूरि मन्म ॥२॥
त्वत् अये काव्या त्वत् मनीषाः त्वत् उक्वा जायन्ते राध्यानि त्वत्
एति द्रविणं वीरऽपेशाः इत्याऽधिये दाशुपे मत्वाय ॥३॥ त्वत् वा-
जी वाजंऽभरः विऽहायाः अभिष्टिऽकृत जायते मत्वाऽशुष्मः त्वत्
रयिः देवऽजुतः मयऽभुः त्वत् आशुः जुजुऽवान अये अर्वा ॥४॥ त्वां
अये प्रयमं देवऽयन्तः देवं मतीः अमृत मद्रऽजिह्वं द्वेषऽयुतं जा-
विवा संति धीभिः दमनसं गृहऽपतिं अमृतं ॥५॥ आरे अम्मत अ-
मतिं आरे अहः आरे विश्वा दुऽमतिं यत् निऽपाति दीपा निरः
महसः सूनी अये यं देवः आ चित् मयसे स्थानि ॥६॥ १३ ॥
॥१२॥ यः त्वां अये वनयते यत् सुकृतिः ते जयं कृतं यत् मन्निन
हन्तः सुशुभः अग्नि अस्तु प्रऽसप्तत तव कवा जातऽपुन्यि-

कित्वान् ॥ १ ॥ इध्मं यः ते जभरन्त शश्रमाणः महः अग्ने अनीकं आ
 सपर्यन्तसः इधानः प्रति दोषां उषसं पुष्यन् रयिं सचते घ्नन् अमि-
 त्वान् ॥ २ ॥ अग्निः ईशे बृहत्तः क्षत्रियस्य अग्निः वाजस्य परमस्य
 राग्रः दधाति रत्नं विधत्ते यविष्ठः विआनुषक् मर्त्याय स्वधाऽवान्
 ॥ ३ ॥ यत् चित् हि ते पुरुषऽवा यविष्ठ अचित्तिऽभिः चकृम कत्
 चित् आगः कृधिसु अस्मान् अदितेः अनागान् वि एनांसि शि-
 श्रथः विष्वक् अग्ने ॥ ४ ॥ महः चित् अग्ने एनसः अभीकं ऊर्वात्
 देवानां उत मर्त्यानां मा ते सखायः सदं इत् रिषाम यच्छं तो कायं
 तनयाय शं योः ॥ ५ ॥ यथा हृत्यत् वसवः गौर्यं चित् पदिसितां अ-
 मुंचत यजत्राः एवो सु अस्सत् मुंचत वि अंहः प्रतारि अग्ने प्रऽतरं
 नः आयुः ॥ ६ ॥ १२ ॥

॥ १३ ॥ प्रति अग्निः उषसां अयं अख्यत् विऽभातीनां सुऽमनाः
 रत्नऽधेयं यातं अश्विना सुऽकृतः दुरोणं उत सूर्यः ज्योतिषा देवः
 एति ॥ १ ॥ ऊर्ध्वं भानुं सविता देवः अश्वेत् द्रुप्सं दविध्वत् गोऽइषः
 न सत्वा अनु व्रतं वरुणः यन्ति मित्रः यत् सूर्यं दिवि आऽरोहयति
 ॥ २ ॥ यं सी अकृण्वन् तमसे विऽपृचे ध्रुवऽक्षेमाः अनवऽस्यन्तः
 अर्थं तं सूर्यं हरितः सप्त यद्भीः स्पर्शं विश्वस्य जगन्तः ब्रुहन्ति ॥ ३ ॥
 बहिष्ठेभिः विऽहरन् यासि तंतुं अवऽव्ययन् असितं देव वसं द-
 विध्वतः रश्मयः सूर्यस्य चर्मऽइव अव अधुः तमः अपऽसु अंतः
 ॥ ४ ॥ अनायतः अनिऽवहः कथा अयं न्यङ् उत्तानः अव पृद्यते न
 कया याति स्वधया कः ददर्श दिवः स्कंभः संऽज्जतः पाति नार्क
 ॥ ५ ॥ १३ ॥

॥ १४ ॥ प्रति अग्निः उषसं जातऽवेदाः अख्यत् देवः रोचमानाः

महःऽभिः आ नासत्या उरुऽगाया रथेन इमं यज्ञं उप नः यातं
 अच्छ॥१॥ ऊर्ध्वं केतुं सविता देवः अश्वेतज्योतिः विश्वं सैभुवनाय
 कृण्वन् आ अप्राः द्यावापृथिवी अंतरिक्षं वि सूर्यः रश्मिऽभिः
 चेकिंतानः॥२॥ आऽवहंती अरुणीः ज्योतिंषा आ अगात् मही
 चित्रा रश्मिऽभिः चेकिंताना प्रऽबोधयंती सुविताय देवी उषाः
 ईयते सुऽयुजां रथेन॥३॥ आ वां वहिष्ठाः इह ते वहंतु रथाः अश्वंसः
 उषसः विऽउंष्टौ इमे हि वां मधुऽपेयां सोमाः अस्मिन् यज्ञे वृ-
 षणा मादयेयां॥४॥ अनायतः अग्निऽवद्वः कथा अयं न्यङ् उत्तानः
 अव पद्यते न कया याति स्थयां कः ददर्श दिवः स्तंभः संऽच्युतः
 पाति नाकं ॥ ५ ॥ १४ ॥

॥१५॥ अग्निः होता नः अध्वरे वाजी सन् परि नीयते देवः देवेषु
 यज्ञियः॥१॥ परि विऽविष्टि अध्वरं याति अग्निः रथीऽइव आ दे-
 वेषु प्रयः दधत्॥२॥ परि वाजं पतिः कविः अग्निः हव्यानि अ-
 क्रमीत् दधत् रत्नानि दाप्नुषे॥३॥ अयं यः संजये पुरः देवऽवाते
 संऽइध्यते द्युऽमान अमित्रऽदंभनः॥४॥ अस्य घ वीरः ईवतः अग्नेः
 शीत मर्त्यः तिग्मऽजंभस्य मीढुषः॥५॥१५॥ तं अवीतं न सानुसिं-
 रुषं न दिवः शिशुं मर्मज्यंते दिवेऽदिवे॥६॥ बोधत् यत् मा ह-
 भ्यां कुमारः साहऽदेव्यः अच्छं न हूतः उत अरं॥७॥ उत त्या-
 ता हरीं कुमारात् साहऽदेव्यात् प्रऽयंता सद्यः आ ददे॥८॥
 वां देवौ अश्विना कुमारः साहऽदेव्यः दीर्घऽआयुः अस्तु सो-
 ॥९॥ तं युवं देवौ अश्विना कुमारं साहऽदेव्यं दीर्घऽआयुषं
 तन ॥ १० ॥ १६ ॥

॥१६॥ आ सत्यः यातु मघऽवान् ऋजीषी द्रवतु अस्य हरयः उप
नः तस्मै इत् अंधः सुसुम सुऽदक्षं इह अभिऽपित्वं करते गृणानः ॥१॥
अवस्य शूर अध्वनः न अति अस्मिन् नः अद्य सर्वने मंदध्यै शंसा-
ति उक्थं उशनाऽइव वेधाः चिकितुषे असुर्याय मन्म ॥२॥ कविः
न निणयं विदथानि साधन वृषा यत् सेकं विऽपिपानः अर्चात्
दिवः इत्या जीजनत् सप्त कारुण् अह्ना चित् चक्रुः वयुना गृणतः
॥३॥ स्वः यत् वेदिं सुऽदृशीकं अकैः महि ज्योतिः रुरुचुः यत् ह
वस्तोः अंधा तमांसि दुधिता विऽचक्षे नृऽभ्यः चकार नृऽतमः
अभिष्टौ ॥४॥ ववक्षे इंद्रः अमितं ऋजीषी उभे आ प्रपौ रोदसी
महिऽत्वा अतः चित् अस्य महिमा विरेचि अभि यः विश्वा भुव-
ना वभूव ॥५॥ १७॥ विश्वानि शक्रः नर्याणि विद्वान् अपः रिचि
सखिऽभिः निऽकामैः अश्मानं चित् ये विभिदुः वचःऽभिः व्रजं
गोऽमंतं उशिजः वि वव्रुः ० ॥६॥ अपः वृचं वव्रिऽवांसं परा अहन
प्र आवत् ते वज्रं पृथिवी सऽचेताः प्र अणीसि समुद्रियाणि ऐ-
नोः पतिः भवन् शर्वसा शूर धृष्णो ॥७॥ अपः यत् अद्रिं पुरुऽहूत्
ददः आविः भुवत् सरमा पूर्य ते सः नः नेता वाजं आ दर्धि भूरि
गोचा रुजन अंगिरऽभिः गृणानः ॥८॥ अच्छं कविं नृऽमनः गाः
अभिष्टौ स्वःऽसाता मघऽवन् नाधमानं ऊतिऽभिः तं इषणः शु-
म्नऽहूतौ नि मायाऽवान् अव्रह्मा दस्युः अर्त ॥९॥ आ दस्युऽघ्ना
मनसा याहि अस्तं भुवत् ते कुत्सः सख्ये निऽकामः स्वे योनौ नि
सदत्तं सऽरूपा वि वां चिकित्सत् ऋतुऽचित् ह नारि ॥१०॥ १८॥
यासि कुत्सेन सऽरयं अवस्युः तोदः वातस्य हयोः ईशानः ऋचा
वाजं न गध्यं युयूषन् कविः यत् अहन पायाय भूयात् ॥११॥ कु-
त्साय शुष्णं अशुषं नि वहीः प्रऽपित्वे अहः कुर्यं सहस्रा सद्यः

अ०३. अ०५. व०२१.]

॥ २७५ ॥

[म०४. अ०२. सू०१]

दस्यून प्रमृण कुत्सेन प्रमूरः चक्रं बृहतात् अभीके ॥१२॥ त्वं पि
मृगयं शूश्रुऽवांसं कृजिष्वने वैदधिनायं रंधीः पंचाशत् कृष्ण
निवपः सहसा अत्कं न पुरः जरिमा विदुः ० ॥१३॥ सूरः उपाके
तन्वं दधानः वियत्ते चेति अमृतस्य वर्षः मृगः न हस्ती तविंधी
उषाणः सिंहः न भीमः आयुधानि विभ्रत् ॥१४॥ इंद्रं कामाः वसु-
डयंतः अग्मनस्वऽमीळे न सवने चकानाः अवस्यवः शशमा-
नासः उक्थैः ओकः न रखा सुदृशीऽइव पुष्टिः ॥१५॥१९॥ तं इत् वः
इंद्रं सुऽहवं हुवेम यः ता चकार नयां पुरुणि यः माऽवन्ते जरिचे
गध्यं चित् मक्षु वाजं भरति स्पर्हऽराधाः ॥१६॥ तिग्मा यत् अंतः
अशनिः पताति कस्मिन् चित् शूरमुहुके जनानां घोरा यत् अर्यं
संऽकृतिः भवाति अधस्नः तन्वं वोधिगोपाः ॥१७॥ भुवः अ-
विता वामऽदेवस्य धीनां भुवः सखा अवृकः वाजंऽसातौ त्वां
अनुं प्रऽमंति आ जगन्म उरुऽशंसः जरिचे विश्वधं स्याः ॥१८॥ ए-
भिः नृऽभिः इंद्रत्वायुऽभिः त्वा मघवंतऽभिः मघऽवन विश्वे आजौ
द्यावः न द्युवैः अभि संतः अर्यः क्षपः मदेम शरदः च पूर्वीः ॥१९॥
एव इत् इंद्राय वृषभाय वृष्णे ब्रह्म अकर्म भृगंवः न रथं नु चित्
यथानः सख्या विऽयोषत् असंतनः उयः अविता तनूऽपाः ॥२०॥
नु स्तुतः इंद्र नु गृणानः इषं जरिचे नद्यः न पीपेः ० अकारि ते हरि-
ऽवः ब्रह्म नव्यं धिया स्याम रथ्यः सदाऽसाः ॥ २१ ॥ २० ॥

॥१७॥ त्वं महान् इंद्र तुभ्यं हृक्षाः अनुं क्षुवं मंहनां मन्यत द्यौः
त्वं वृचं शर्वसा जघन्वान् सृजः सिंधून अहिना जयसानान् ॥१॥
तवं त्विषः जनिमन् रेजत द्यौः रेजत भूमिः भियसां स्वस्य मन्योः
क्षुद्यायंत सुऽभ्यः पर्वतासः आर्देन् धन्वानि सरयते आपः ॥२॥ नि-

नत् गिरिं शर्वसा वज्रं इष्णन् आविःऽकृण्वानः सहसानः ओजः
वधीत् वृचं वज्रेण मन्दसानः सरन् आपः जर्वसा हतऽवृष्णीः ॥३॥
सुऽवीरः ते जनिता मन्यत द्यौः इन्द्रस्य कर्ता स्वपःऽतमः भूत यः इ
जजानं स्वयं सुऽवज्रं अनपऽच्युतं सदसः न भूमं ॥४॥ यः एकः इत
च्यवयति प्रभूमं राजा कृष्टीनां पुरुऽहूतः इन्द्रः सत्यं एनं अनु विधे
मदन्ति रातिं देवस्य गृणतः मघोनः ॥५॥ २१॥ सचा सोमाः अभवन्
अस्य विश्वे सचा मदासः बृहतः मदिष्ठाः सचा अभवः वसुऽपतिः
वसूनां दवे विश्वाः अधिधाः इन्द्र कृष्टीः ॥६॥ त्वं अध प्रथमं जाय-
मानः अमे विश्वाः अधिधाः इन्द्र कृष्टीः त्वं प्रति प्रऽवतः आऽश-
यानं अहिं वज्रेण मघऽवन् वि वृश्चः ॥७॥ सचाऽहनं दधृषितुमं
इन्द्रं महां अपारं वृषभं सुऽवज्रं हन्ता यः वृचं सनिता उत वाजं दा-
ता मघानि मघऽवा सुऽराधाः ॥८॥ अयं वृतः चातयते संऽईचीः
यः आजिषु मघऽवा शृण्वे एकः अयं वाजं भरति यं सनोति अस्य
प्रियासः सख्ये स्याम ॥९॥ अयं शृण्वे अध जयन् उत घ्नन् अयं उत
प्र कृणुते युधा गाः यदा सत्यं कृणुते मन्युं इन्द्रः विश्वं दृष्ट्वं भयते ए-
जन्त अस्मात् ॥१०॥ २२॥ सं इन्द्रः गाः अजयत् सं हिरण्या सं अश्वि-
या मघऽवा यः ह पूर्वीः एभिः नृऽभिः नृऽतमः अस्य शकैः रायः
विऽभक्ता संऽभरः च वस्वः ॥११॥ कियत् स्वित् इन्द्रः अधि एति
मातुः कियत् पितुः जनितुः यः जजानं यः अस्य शुष्मं मुहुकैः द-
यन्ति वातः न जूतः स्तनयत्ऽभिः अभैः ॥१२॥ शिष्यं तं त्वं अशिष्यं तं
कृणोति दयन्ति रेणुं मघऽवा संऽओहं विऽभं जनुः अशनिमान-
ऽद्व द्यौः उत स्तोतारं मघऽवा वसीधात् ॥१३॥ अयं चक्रं दपणात्
सूर्यस्य नि एतं गं रोऽमत् समृमाणं आ कृणः इ जुहुराणः जिघर्ति
त्वचः वृधे रजसः अस्य योनां ॥१४॥ असिं द्यां यजमानः न होता

अ० ३. अ० ५. व० २५.]

॥ २७७ ॥

[म० ४. अ० २. सू० १८]

॥ १५ ॥ २३ ॥ गृध्रं तः इन्द्रं सखायं विप्राः अश्वं यतः वृषणं वाजयंतः
जनिऽयतः जनिऽदां अक्षितऽजतिं आच्यवयामः अवतेन कोशं
॥ १६ ॥ चाता नः बोधि दहं शानः आपिः अभिऽख्याता मर्दिता
सोम्यानां सखां पिता पितृऽतमः पितृणां कर्ता ईजं लोकं उ-
शते वयोऽधाः ॥ १७ ॥ सखिऽयतां अविता बोधि सखां गृणानः
इन्द्रं स्तुवते वयः धाः वयं हि आ ते चकृम सऽवाधः आभिः शमी-
भिः महयंतः इन्द्रं ॥ १८ ॥ स्तुतः इन्द्रः मघऽवा यत ह वृचा भूरीणि एकः
अप्रतीनि हंति अस्य प्रियः जरिता यस्य शर्मन् न किं देवाः वा-
रयंत न मर्ताः ॥ १९ ॥ एव नः इन्द्रः मघऽवा विऽरप्णी करत सत्या
चर्षणिऽधृत अनर्वा त्वं राजा जनुषां धेहि अस्मे अधि श्रवः मा-
हिंनं यत जरिचे ॥ २० ॥ नु स्तुतः इन्द्रं नु गृणानः इषं जरिचे नद्यः न
पीपेः अकारिते हरिऽवः ब्रह्म नयं धिया स्याम रथ्यः सदाऽसाः
॥ २१ ॥ २४ ॥

॥ १८ ॥ अयं पंथाः अनुऽवित्तः पुराणः यतः देवाः उतऽअजायंत
विश्वे अतः चित् आ जनिषीष्ट प्रऽवृद्धः मा मातरं अमुया पत्तवे
कः ॥ १ ॥ न अहं अतः निः अयदुऽगहा एतत् तिरश्चतां पार्श्वान्
निः गमानि बहूनि मे अकृता कर्त्तानि युध्यै त्वेन सं त्वेन पृच्छे ॥ २ ॥
पुराऽयती मातरं अनु अचष्ट न न अनु गानि अनु नु गमानि त्वष्टुः
गृहे अपि वत् सोमं इन्द्रः शतऽधन्यं चम्बोः सुतस्य ॥ ३ ॥ किं सः अ-
यं कृणु वत् यं सहस्रं मासः जभारं शरदः च पूर्वीः नहि नु अस्य
तिऽमानं अस्ति अतः जातेषु उत ये जनिऽत्वाः ॥ ४ ॥ अवद्यं-
इव मन्यमाना गुहां अकः इन्द्रं माता वीर्येण निऽक्षुष्टं अयं उत
स्यात् स्वयं अत्कं वसानः आ रोदसी अपृणात् जायमानः

॥५॥२५॥ एताः अर्धति अललाऽभवन्तीः ऋतवरीःऽइव संऽक्रो-
 शमानाः एताः वि पृच्छ किं इदं भनन्ति कं आपः अर्द्धि परिऽधि
 रुजन्ति ॥६॥ किं कुं स्वित्र असै निऽविदः भनन्त इदंस्त्य अवधं
 दिधिषन्ते आपः मम एतान् पुत्रः महता वधेन वृचं जघन्वान् अ-
 सृजत् वि सिंधून् ॥७॥ ममन्त च नत्वा युवतिः पुराऽआसं ममन्त च न
 त्वा कुषवां जगारं ममन्त चित् आपः शिशवे ममृज्युः ममन्त चित्
 इन्द्रः सहसा उत् अतिष्ठत् ॥८॥ ममन्त च न ते मघऽवन् विऽअसः
 निऽवि विव्वान् अपं हनू जघान् अध निऽविदः उत्ऽतः व-
 भूवान् शिरः दासस्य सं पिणक् वधेन ॥९॥ गृष्टिः ससूव स्यविं
 तवागां अनाधृष्यं वृषभं तुमं इद्रं अरीं ह्वं वत्सं चरथाय माता
 स्ययं गातुं तन्वे इच्छमानं ॥१०॥ उत् माता महिषं अनु अवेनत्
 अमी त्वा जहति पुत्र देवाः अयं अववीत् वृचं इद्रः हनिष्यन् सते
 विष्णो विऽतरं वि क्रमस्य ॥११॥ कः ते मातरं विधवा अचक्रत्
 गयुं कः त्वां अजिघांसत् चरन्तं कः ते देवः अधि माडीके आसीत्
 यत् प्र अक्षिणाः पितरं पादऽगृह्य ॥१२॥ अवर्त्या शुनः आत्राणि
 पेयेन देवे पुं विविदे मडितारं अपश्यं जायां अमहीयमानां अध
 मे रयेनः मधु आ जभार ॥ १३ ॥ २६ ॥ ५ ॥

॥११॥ एव त्वा इद्रं वज्रिन् अर्ध विथे देवासः सृहवासः ऊमाः
 महां इने रोदसी वृद्धं ऋष्यं निः एकं इत् वृणते वृषऽह्वे ॥१॥
 अयं असृजत् त्रिवयः न देवाः भुवः संऽराद् इद्रं सत्यऽयोनिः अ-
 इन् अर्द्धि परिऽगयानं अणोः प्र वर्तनीः आरुः विथऽधेनाः ॥२॥
 अतृणवन्तं विऽयतं अचृथ्यं अचृथ्यमानं मृमृपानं इद्रं सत् प्रति
 दऽवतः आऽगयानं अर्द्धि वजेण विणिणाः अपयेन ॥३॥ अयो-

दयत् शर्वसा क्षामं बुधं वाः न वातः तविंषीभिः इंद्रः दृष्ट्वा नि
 औभात् उश्मानः ओजः अव अभिनत् कुकुभः पर्वतानां ॥ ४ ॥
 अभि प्र दद्रुः जनयः न गर्भं रथाः ऽ इव प्र ययुः साकं अद्रयः अतं-
 पैयः विऽसृतः उज्जः ऊर्मीन् त्वं वृतान् अरिणाः इंद्र सिंधून् ॥ ५ ॥ १ ॥
 त्वं मही अवनिं विश्वऽधेनां तुर्वीतये वय्याय क्षरंती अरंमयः न-
 मंसा एजंत् अर्णः सुऽतरणान् अकृणोः इंद्र सिंधून् ॥ ६ ॥ प्र अयुवंः
 न भन्वः न वक्राः ध्वसाः अपिन्वत् युवतीः अतऽज्ञाः धन्वानि
 अजान् अपृणक् तृषाणान् अधोक् इंद्रः स्तूर्यैः दंऽसुपत्नीः ॥ ७ ॥
 पूर्वीः उषसः शरदः च गूर्ताः वृचं जघन्वान् असृजत् वि सिंधून्
 परिऽस्थिताः अतृणत् वड्धधानाः सीराः इंद्रः सवितवे पृथिव्या
 ॥ ८ ॥ वस्रीभिः पुचं अयुवंः अदानं निऽवेशनात् हरिऽवः आ ज-
 भर्थं वि अंधः अख्यत् अहिं आऽददानः निः भूत् उखऽछित सं
 अरंत् पर्व ॥ ९ ॥ प्र ते पूर्वाणि करणानि विप्र आऽविद्वान् आह
 विदुषे करांसि यथाऽयथा वृषायां नि स्वऽगूर्ता अपांसि राजन्
 नयौ अविवेधीः ॥ १० ॥ नु स्तुतः इंद्र नु गृणानः इषं जरिचे नद्यः न
 पीपेः अकारि ते हरिऽवः ब्रह्म नर्थं धिया स्याम रथ्यः सदाऽसाः
 ॥ ११ ॥ २ ॥

॥ २० ॥ आ नः इंद्रः दूरात् आ नः आसात् अभिष्टिऽकृत् अवंसे
 यासत् उयः ओजिष्ठेभिः नृऽपतिः वज्रं ऽ वाहुः संऽगे समतऽसुंतु-
 वंणिः पृतन्यून ॥ १ ॥ आ नः इंद्रः हरिऽभिः यातु अख्यं अर्वाचीनः
 अवंसे राधंसे च तिष्ठाति वज्री मघऽवा विऽरप्शी इमं यज्ञं अनुं
 नः वाजं ऽ सातौ ॥ २ ॥ इमं यज्ञं त्वं अस्माकं इंद्र पुरः दधत् सन्निप्यसि
 कर्तुं नः श्वमीऽइव वज्रिन् सनयं धनानां त्वया वयं अर्यः आजिं

जयेम ॥३॥ उ॒ग्नं जुं॑ सु॒नः सु॒ऽमनाः॑ उ॒पा॒के सोम॑स्य नु सु॒ऽमुत॑स्य
 स्व॒धाऽवः॑ पाः इ॒न्द्रं प्र॑तिऽभूतस्य म॒ध्वः सं अ॑ध॒सा म॒मदः॑ पृ॒ष्ठेन
 ॥४॥ वि॒यः र॒र॒णे ऋ॒षिऽभिः॑ न॒वेभिः॑ वृ॒क्षाः न प॒कः सृ॒ण्यः न जेता॑
 म॒यैः न योषा॑ अभि॒मन्य॑मानः अ॒च्छं वि॒व॒क्त्रि॒ पुरु॑ऽहूतं इ॒न्द्रं ॥५॥३॥
 गि॒रिः न यः स्वऽत॑वान ऋ॒ष्वः इ॒न्द्रः म॒नात् ए॒व सह॑से जा॒तः उ॒यः
 आऽद॑र्ता वज्रं॑ स्थवि॒रं न भी॑मः उ॒न्नाऽइ॒व कोश॑वसु॒ना निऽऋ॑ष्टं
 ॥६॥ न य॑स्य व॒र्ता ज॒नुषा॑ नु अ॒स्ति न रा॑ध॒सः आऽम॑री॒ता म॒घस्य॑
 उ॒तऽव॑वृ॒षाणः॑ त॒विषी॑ऽवः उ॒य अ॒स्मभ्यं॑ द॒द्वि पुरु॑ऽहूत रा॒यः ॥७॥
 ई॒क्षे रा॒यः दाय॑स्य च॒र्षणी॑नां उ॒त व॒ज्रं अ॒पऽव॑र्ता अ॒सि गो॑नां शि॒-
 क्षाऽन॑रः संऽइ॒थेषु॑ प्र॒हाऽवा॑न व॒स्वः रा॒शिं अ॒भिऽने॑ता अ॒सि भू॑रि
 ॥८॥ कया॑ तत् शृ॒ण्वे श॒च्या श॒चि॒ष्ठः यया॑ कृ॒णोति॑ मुहुं का चि॒त्
 ऋ॒ष्वः पुरु॑दा॒शुषे॑ विऽचं॒यिष्ठः॑ अ॒हं अथ॑ द॒धाति॑ द्रवि॒णं ज॒रि॒वे
 ॥९॥ मा॒नः म॒धीः आ॒भर॑ द॒द्वि तत् नः॑ प्र॒दा॒शुषे॑ दा॒त॒वे भू॑रि॒यत्ते
 न॒य्ये दे॒ष्णे श॒स्ते अ॒स्मिन् ते उ॒क्थे॑ प्र॒व॒वाम॑ व॒यं इ॒न्द्रं स्तु॑वंतः ॥१०॥
 नु॒स्तुतः॑ इ॒न्द्रं नु॒गृणा॑नः इ॒षं ज॒रि॒वे न॒द्यः न पी॑पेः अ॒कारि॑ते ह॒रि॒-
 ऽवः॑ ब्र॒ह्म न॒य्यं धि॒या स्या॑म॒ रथ्यः॑ स॒दाऽसाः॑ ॥ ११ ॥ ४ ॥

॥२१॥ आ॒या॒तु इ॒न्द्रः अ॒व॒से उ॒प॒नः॑ इ॒ह स्तु॑तः स॒धऽमा॑त् अ॒सु॒-
 श्रू॒रः व॒वृ॒धा॒नः त॒वि॒षीः य॑स्य पू॒र्वीः द्यौः न क्षु॑चं अ॒भिऽभू॑ति पु॒ष्या
 ॥१॥ तस्य॑ इ॒त् इ॒ह स्तु॑व॒थ वृ॒षाणा॑नि तु॒विऽद्यु॑न्मस्य तु॒विऽरा॑ध॒-
 नृ॒न् य॑स्य क्र॒तुः वि॒द॒थ्यः न संऽरा॑द स॒ह्यान् त॒रु॒वः अ॒भि अ॒स्ति व॒-
 द्यौः ॥२॥ आ॒या॒तु इ॒न्द्रः दि॒वः आ॒ पृ॒थि॒व्याः म॒क्षु स॒मु॒द्रात् उ॒त
 पु॒री॒षात् स्वः॑ऽन॒रात् अ॒व॒से नः॑ म॒रु॒त्वा॑न् प॒राऽव॑तः वा॒ स॒द॒न
 ऋ॒तस्य॑ ॥३॥ स्यूर॑स्य रा॒यः वृ॒ह॒तः यः ई॒शं तं जुं॑ स्त॒वाम॑ वि॒द॒थेषु॑

अ० ३. अ० ६. व० ७.]

॥ २८१ ॥

[म० ४. अ० ३. सू० २२.]

यः वायुना जयति गोऽमंतीषु प्र धृष्णुऽया नयति वस्यः अच्छं
॥४॥ उपं यः नमः नमंसि स्तुभायन् इयति वाचं जनयन् यजं ध्यै
चंजसानः पुरुऽवारः उक्थैः आ इन्द्रं कृण्वीत सदनेषु हीता ॥५॥
धिषा यदि धिषण्यंतः सरणान सदैतः अद्रिं औशिजस्य गोहे
आ दुरोषाः पास्यस्य होता यः नः महान् संऽवरणेषु वह्निः ॥६॥
सत्रा यत् ईर्भावस्स्य वृष्णः सिसंक्ति शुष्मः स्तुवते भराय गुहा यत्
ई औशिजस्य गोहे प्र यत् धिये प्र अयंसे मदाय ॥७॥ वियत् वरा-
सि पर्वतस्य वृषे पयःऽभिः जिन्वे अपां जवांसि विदत् गौरस्य
गवयस्य गोहे यदि वाजाय सुऽध्यः वहति ॥८॥ भद्रा ते हस्ता सु-
ऽकृता उत्त पाणी प्रऽयंतारा स्तुवते राधः इन्द्र का ते निऽसंतिः
किं जुं नो ममस्ति किं न उत्तऽउत्त जुं हर्षसे दातवै जुं ॥९॥ एव
वस्वः इन्द्रः सत्यः संऽराट् हंता वृचं वरिवः पूरवे कः० पुरुऽस्तुत
क्रावा नः शुग्धि रायः भक्षीयते अवंसः दैव्यस्य ॥१०॥ नु स्तुतः इन्द्र
नु गृणानः इषं जरिचे नद्यः न पीपेः० अकारिते हरिऽवः ब्रह्म नर्थ
धिया स्याम रथ्यः सदाऽसाः ॥ ११ ॥ ६ ॥ २ ॥

॥२२॥ यत् नः इन्द्रः जुजुषे यत् च वष्टि तत् नः महान् करति शुष्मी
आ चित् ब्रह्मं स्तोमं मघऽवां सोमं उक्था यः अश्मानं शवंसा वि-
भंत् एति ॥१॥ वृषां वृषंधिं चतुःऽअग्निं अस्वन् उयः बाहुऽभ्यां
नृऽतमः शचीऽवान् ध्रिये परुष्णी उपमाणः ऊर्णा यस्याः पयो-
णि सख्याय विव्ये ॥२॥ यः देवः देवऽतमः जायमानः महः पाजिनिः
वृहत्ऽभिः च शुष्मैः दधानः वज्रं पाहोः उरंतं द्यां अमेन रज्यत्
भूमं ॥३॥ विशां रोधांसि प्रऽवतः च पूवीः द्यौः शुष्मात् जनि-
न रजत् द्याः आ मातरां भरति शुष्मी आ गोः नृऽपत् परि-

ऽज्मन् नोनुवंत वाताः ॥ ४ ॥ ता तु ते इन्द्र महतः महानि विश्वेषु
 इत्सर्वनेषु प्रऽवाच्यां यत् शूर धृष्णो धृषता दधृष्वान् अहिं व-
 ज्रेण शर्वसा अविवेधीः ॥ ५ ॥ ७ ॥ ता तु ते सत्या तु विऽनृम्ण विश्वा
 प्र धेनवः सिस्रते वृष्णः ऊधः अध ह त्वत् वृषऽमनः भियानाः प्र
 सिधवः जवसा चक्रमन्त ॥ ६ ॥ अत्र अहं ते हरिऽवः ताः ऊं देवीः
 अवःऽभिः इन्द्र स्तवंत स्वसारः यत् सी अनुं प्र मुचः वद्वधानाः दी-
 र्घा अनुं प्रऽसितिं स्यंदयध्वै ॥ ७ ॥ पिपीळे अंशुः मद्यः न सिधुः आ-
 त्वा शमीं शशमानस्यं शक्तिः अस्मद्यं क शुशुचानस्यं यस्याः आ-
 शुः न रश्मिं तु विऽओजसं गोः ॥ ८ ॥ अस्मे वर्षिष्ठा कृणुहि ज्येष्ठा
 नृम्णानि सत्वा सहुरे सहांसि अस्मभ्यं वृत्रा सुऽहनानि रंधि जहि
 वधः वनुषः मर्त्यस्य ॥ ९ ॥ अस्माकं इत्सु शृणुहि त्वं इन्द्र अस्मभ्यं
 चित्रान् उपमाहि वाजान् अस्मभ्यं विश्वाः इषणः पुरऽधीः अ-
 स्माकं सु मघऽवन् बोधि गोऽदाः ॥ १० ॥ नु स्तुतः इन्द्र नु गृणानः
 इषं जरिचे नद्यः न पीपेः अकारिते हरिऽवः ब्रह्म नयं धिया स्याम
 रथ्यः सदाऽसाः ॥ ११ ॥ ८ ॥

॥ २३ ॥ कथा महान् अवृधत् कस्य होतुः यज्ञं जुषाणः अभि सोमं
 ऊधः पिवन् उशानः जुषमाणः ऊधः ववदो ऋष्वः शुचते धनाय
 ॥ १ ॥ कः अस्य वीरः सधऽमादं आप सं आनंश सुमतिऽभिः कः
 अस्य कत् अस्य चित्रं चिकित्ते कत् ऊती वृधे भुवत् शशमानस्यं
 यज्योः ॥ २ ॥ कथा शृणोति ह्यमानं इन्द्रः कथा शृण्वान् अवसां
 अस्य वेद काः अस्य पूर्वीः उपऽमातयः ह कथा एनं आहुः पपुंरि
 जरिचे ॥ ३ ॥ कथा सऽवाधः शशमानः अस्य नरात् अभि द्रविणं
 दीप्यानः देवः भुवत् नवेदाः मे ऋतानां नमः जगृभ्वान् अभि

यत् जुजोषत् ॥४॥ कथा कात् अस्याः उषसं विऽउद्यौ देवः मर्तस्य
 सख्यं जुजोष कथा कात् अस्य सख्यं सखिऽभ्यः ये अस्मिन् कामं
 सुऽयुजं ततसे ॥५॥१॥ किं आत् अमवं सख्यं सखिऽभ्यः कदा नु ते
 भ्रात्रं प्र ब्रवाम् श्रिये सुऽदृशः वपुः अस्य सर्गाः स्वः न चित्रऽतमं
 इषे आ गोः ॥६॥ दुहं जिघांसन् ध्वरसं अनिन्द्रां तेतिक्ते तिग्मा तु-
 जसे अनीका ऋणा चित् यवं ऋणऽयाः नः उयः दूरे अज्ञाताः
 उषसं ववाधे ॥७॥ ऋतस्य हि शुरुधः संति पूर्वीः ऋतस्य धीतिः
 वृजिनानि हन्ति ऋतस्य श्लोकः वधिरा ततर्द कर्णौ बुधानः शु-
 चमानः आयोः ॥८॥ ऋतस्य दृष्ट्वा धरुणानि संति पुरुणि चंद्रा
 वपुषे वपूषि ऋतेन दीर्घ इषणंत पृक्षः ऋतेन गावः ऋतं आ
 विवेभुः ॥९॥ ऋतं येमानः ऋतं इत् वनोति ऋतस्य शुष्मः तु-
 रऽयाः ऊं गव्युः ऋताय पृथ्वी बहुले गभीरे ऋताय धेनू परमे
 दुहाते ॥१०॥ नु स्तुतः इंद्र नु गृणानः इषं जरित्रे नद्यः न पीपेः अ-
 कारिते हरिऽवः ब्रह्म नय्यं धिया स्याम रथ्यः सदाऽसाः ॥११॥१०॥

॥२४॥ का सुऽस्तुतिः शर्वसः मूनं इंद्रं अर्वाचीनं राधसे आ व-
 वर्तत ददिः हि वीरः गृणते वसूनि सः गोऽपतिः निऽसिधा नः
 जनासः ॥१॥ सः वृत्रऽहत्ये हव्यः सः देव्यः सः सुऽस्तुतः इंद्रः सत्य-
 राधाः सः यामन् आ मघऽवा मर्त्याय प्रक्षरण्यते मुत्सये वरियः
 धात् ॥२॥ तं इत् नरः विह्वयंते संऽइके रिरिकांसः तन्यः कृणत धां
 मियः यत् त्यागं उभयांसः अगमन् नरः तोकस्य तनयस्य नाता
 ॥३॥ ऋतुऽयंति क्षितयः योगे उय आशुपाणामः मियः सखी-
 ऽमाता संयत् विशः अववृषंत युध्माः आत् इत् नेमे इंद्रपते अ-
 नीके ॥४॥ आत् इत् नेमे इंद्रियं यजंते आत् इत् पक्तिः पुगोऽनाम

अ०३. अ०६. व०१६.]

॥ २८५ ॥

[म०४. अ०३. सू०२.]

॥ ५ ॥ १३ ॥ सुप्रऽअव्यः प्राप्नुपाद् एषः वीरः सुस्वैः पक्तिं कृणुते
केवला इन्द्रः न असुस्वेः आपिः न सखा न जामिः दुःप्रऽअव्यः
अवऽहन्ता इत् अवांचः ॥ ६ ॥ न रेवता परिना सख्यं इन्द्रः असु-
न्वता सुतऽपाः सं गृणीते आ अस्य वेदः खिदति हन्ति नयं वि
सुस्वये पक्तये केवलः भूत ॥ ७ ॥ इन्द्रं परे अवर मध्यमासः इन्द्रं यातः
अवऽसितासः इन्द्रं इन्द्रं क्षियन्तः उत युध्यमानाः इन्द्रं नरः वाज-
ऽयन्तः हवन्ते ॥ ८ ॥ १४ ॥

॥ २६ ॥ अहं मनुः अभवं सूर्यः च अहं कक्षीवान् ऋषिः अस्मि
विप्रः अहं कुत्सं आर्जुनेयं नि ऋजे अहं कविः उशना पश्यन्त मा
॥ १ ॥ अहं भूमिं अद्दां आर्याय अहं वृष्टिं दाप्नुषे मर्त्याय अहं अपः
अनयं वावशानाः मम देवासः अनु केतं आयन् ॥ २ ॥ अहं पुरः
मंदसानः वि ऐरं नव साकं नवतीः शंवरस्य शतऽतमं वेश्यं सर्व-
ऽताता दिवः ऽदासं अतिथिऽग्वं यत् आवं ॥ ३ ॥ प्र सुसः विऽभ्यः
मरुतः विः अस्तु प्र श्येनः श्येनेभ्यः आप्नुऽपत्वा अचक्रया यत्
स्वधया सुऽपर्णाः हव्यं भरत मनवे देवऽजुष्टं ॥ ४ ॥ भरत यदि विः
अतः वेविजानः पथा उरुणा मनः ऽजवाः असर्जि तूर्यं ययौ मधु-
ना सोम्येन उत श्रवः विविदे श्येनः अत्र ॥ ५ ॥ ऋजीपी श्येनः
ददमानः अंशुं पराऽवतः शकुनः मद्रं मदं सोमं भरत दहहाणः दे-
वऽवान् दिवः अमुष्मात् उतऽतरात् आऽदाय ॥ ६ ॥ आऽदाय
श्येनः अभरत् सोमं सहस्रं सवान् अयुतं च साकं अत्र पुरं ऽधिः
अजहात् अरांतीः मदं सोमस्य मूराः अमूरः ॥ ७ ॥ १५ ॥

॥ २७ ॥ गर्भेनु सन अनु एषां अवेदं अहं देवानां जनिमानि वि-

श्वां शतं मा पुरः आयसीः अरक्षन् अधश्येनः जवसां निःअदीयं
॥ १ ॥ न घसः मां अपं जोषं जभारअभि ई आस त्वदासा वीर्येण ई-
र्मा पुरं ऽधिः अजहात् अरांतीः उत वातांन अतरत् शूशुवानः
॥ २ ॥ अवयत्श्येनः अस्वनीत् अधद्योः वियत् यदि वा अतः ऊहुः
पुरं ऽधिं सृजत् यत् अस्मै अवह क्षिपत् ज्यां कृशानुः अस्तां मन-
सा भुरण्यन् ॥ ३ ॥ ऋजिष्यः ई इन्द्रं ऽवतः न भुज्यंश्येनः जभारवृहतः
अधिक्षोः अंतः पतत् पतत्रि अस्य पर्णे अधयामनि प्रऽसितस्य
तत् वेः ॥ ४ ॥ अधश्चेत् कलशं गोभिः अक्तं आऽपिष्यान्नं मघऽवां
शुक्रं अंधः अध्वर्युऽभिः प्रऽयतं मध्वः अयं इन्द्रः मदाय प्रति धत्
पिवंध्यै शूरः मदाय प्रति धत् पिवंध्यै ॥ ५ ॥ १६ ॥

॥ २८ ॥ त्वा युजा तवं तत् सोम सख्ये इन्द्रः अपः मनवे सऽसुतः
कः ० अहंन् अहिं अरिणात् सप्त सिंधून् अपं अवृणोत् अपिहि-
ताऽइव खानि ॥ १ ॥ त्वा युजा नि खिदत् सूर्यस्य इन्द्रः चक्रं सहसा
सद्यः इंदो अधिं सुनां वृहता वर्तमानं महः दुहः अपं विश्वऽआयु
धायि ॥ २ ॥ अहंन् इन्द्रः अदहत अग्निः इंदो पुरा दस्यून मध्यं दिनात्
अभीकें दुः ऽगे दुरोणे ऋत्वां न यातां पुरुसहस्रां शर्वां नि वर्हीत्
॥ ३ ॥ विश्वस्मात् सी अधमान् इन्द्र दस्यून विशः दासोः अकृणोः
अप्रऽशस्ताः अवांधियां अमृणतं नि शचून् अविंदेयां अपं ऽचि-
तिं वधच्चैः ॥ ४ ॥ एव सत्यं मघऽवाना युवं तत् इन्द्रः च सोम ऊर्व
अश्वं गोः आ अर्दहतं अपिं ऽहितानि अश्वां रिचिचयुः द्याः चित्
तत्तृदाना ॥ ५ ॥ १७ ॥

॥ २९ ॥ आ नः स्तुतः उप वाजेभिः ऊती इन्द्रं याहि हरिऽभिः मं-

अ०३. अ०६. व०२१.]

॥ २८७ ॥

[म०४. अ०३. सू०]

दसानः तिरः चित् अर्यः सर्वना पुरुणि आंगूषेभिः गृणानः सत्
 ऽराधाः ॥१॥ आ हि स्म याति नर्यः चिकित्वान हूयमानः सोतृऽभि
 उप यज्ञं सुऽअश्वः यः अभीरुः मन्यमानः सुस्वानेभिः मदति सं
 वीरैः ॥२॥ अथ य इत् अस्य कर्णं वाजयध्यै जुष्टां अनु प्र दिशं मं-
 द्यध्यै उतऽववृषाणः राधसे तु विष्मान् करत नः इंद्रः सुऽतीर्या
 अभयं च ॥३॥ अच्छ यः गतां नाधमानं ऊती इत्था विप्रं हवमानं
 गृणतं उप त्मनि दधानः धुरि आप्नून् सहस्राणि शतानि वज्र-
 ऽबाहुः ॥४॥ त्वाऽऊतासः मघऽवन् इंद्र विप्राः वयं ते स्याम सूरयः
 गृणतः भेजानासः बृहतऽदिवस्य रायः आऽकाव्यस्य दावने पुरु-
 ऽक्षोः ॥ ५ ॥ १८ ॥

॥३०॥ नकिः इंद्र त्वत् उतऽतरः न ज्यायान् अस्ति वृत्रऽहन्
 नकिः एव यथा त्वं ॥१॥ सत्वा ते अनु कृष्टयः विश्वा चक्राऽइव व-
 वृतुः सत्वा महान् असि श्रुतः ॥२॥ विश्वे च न इत् अना त्वा देवासः
 इंद्र युयुधुः यत् अहान्तं आ अतिरः ॥३॥ यत्र उत वाधितेभ्यः चक्रं
 कुत्साय युध्यते मुषायः इंद्र सूर्य ॥४॥ यत्र देवान् ऋघायतः विश्वान्
 अयुध्यः एकः इत् त्वं इंद्र वनून् अहन् ॥५॥ १९॥ यत्र उत मर्त्याय कं
 अरिणाः इंद्र सूर्यं प्र आवः शचीभिः एतं शं ॥६॥ किं आत् उत असि
 वृत्रऽहन् मघऽवन् मन्युमतऽतमः अत्र अहं दानुं आ अतिरः ॥७॥
 एतत् घ इत् उत वीर्यं इंद्रं चकथं पौंस्यं स्त्रियं यत् दुऽहना युवं व-
 धीः दुहितरं दिवः ॥८॥ दिवः चित् घ दुहितरं महान् महीयमानां
 उषसं इंद्रं संपिणक् ॥९॥ अप उषाः अनसः सरत् संऽपिंशत् अहं
 विभ्युषीं नि यत् सीं शिश्रयत् वृषा ॥१०॥ २०॥ एतत् अस्याः अनः
 शये सुऽसंपिष्टं विऽपांशि आ ससारं सीं पराऽवतः ॥११॥ उत सिधं

विऽवा॒ल्यं विऽत॒स्यानां॑ अधि॒क्षमि॑ परि॒स्थाः इन्द्र॑ मा॒यया॑ ॥ १२॥
 उ॒त श्रु॒णास्य॑ धृ॒ष्णुऽया प्र॑मृ॒क्षः अ॒भि वे॒दनं॑ पु॒रः यत् अ॒स्य संऽपि॒
 णक् ॥ १३॥ उ॒त दा॒सं कौ॒लिऽतरं॑ वृ॒हतः॑ पर्व॒तात् अ॒धि अ॒व अ॒हन्
 इन्द्र॑ शं॒वरं ॥ १४॥ उ॒त दा॒सस्य॑ व॒र्चिनः॑ स॒हस्रा॑णि श॒ता अ॒वधीः॑
 अ॒धि पंच॑ प्र॒धीन्ऽइ॒व ॥ १५॥ २१॥ उ॒त त्वं पु॒त्रं अ॒युवः॑ परा॑ऽवृ॒क्तं
 श॒तऽक्र॑तुः उ॒क्थे॑षु इन्द्रः॑ आ अ॒भज॑त् ॥ १६॥ उ॒त त्या तु॒र्वशा॑यदू॒
 अ॒स्नाता॑रा श॒चीऽप॑तिः इन्द्रः॑ वि॒द्वान् अ॒पा॒रय॑त् ॥ १७॥ उ॒त त्या
 स॒द्यः आ॒र्या स॒रयोः॑ इन्द्र॑ पा॒रतः॑ अ॒र्णा चि॒त्रं था अ॒वधीः॑ ॥ १८॥ अ॒नु
 वा ज॒हिता॑ न॒यः अ॒धं श्रो॒णं च॒ वृत्र॑ऽह॒न न॒त त॒ते सु॒म्नं अ॒ष्टवे॑ ॥ १९॥
 श॒तं अ॒श्मन्ऽम॒यीनां॑ पु॒रां इन्द्रः॑ वि आ॒स्यत् दि॒वऽदा॑साय दा॒
 श्रु॒षे ॥ २०॥ २२॥ अ॒स्वाप॑यत् द॒भीत॑ये स॒हस्रा॑ विंश॒तं ह॒यैः दा॑सानां
 इन्द्रः॑ मा॒यया॑ ॥ २१॥ सः घ॒ इत् उ॒त अ॒सि वृ॒त्रऽह॒न स॒मानः॑ इन्द्र॑ गो॒
 ऽप॑तिः यः ता वि॒श्वानि॑ चि॒च्युषे॑ ॥ २२॥ उ॒त नू॒नं यत् इन्द्रि॑यं क॒रिष्याः॑
 इन्द्र॑ पौ॒ंस्यं अ॒द्य न॒किः तत् आ॑ मि॒नत् ॥ २३॥ वा॒मंऽवा॒मं ते आ॑ऽदू॒रे
 दे॒वः द॒दातु॑ अ॒र्य॒मा वा॒मं पू॒षा वा॒मं भ॒गः वा॒मं दे॒वः क॒ळ॒ळती॑
 ॥ २४ ॥ २३ ॥

॥ ३१॥ क॒या नः॑ चि॒त्रः आ॑ भु॒वत् ऊ॒ती स॒दाऽवृ॑धः स॒खा क॒या
 श॒चिंष्ट॑या वृ॒ता ॥ १॥ कः॒ त्या स॒त्यः म॒दा॒नां मं॑हिष्ठः म॒त्स॒त् अ॒धंसः॑
 दृ॒ष्ट्वा चि॒त् आ॑ऽरु॒जे व॑सुं ॥ २॥ अ॒भि सु॒नः स॒खीनां॑ अ॒वि॒ता ज॒रि॒
 तृ॒णां श॒तं भ॒वा॒सि ऊ॒तिऽभिः॑ ॥ ३॥ अ॒भि नः॑ आ॒ वृ॒त्स्व च॒क्रं न
 वृ॒त्तं अ॒र्वतः॑ नि॒युत्ऽभिः॑ च॒र्षणी॑नां ॥ ४॥ प्र॑ऽव॒ता हि॑ क॒तूनां॑ आ॒ह
 प॒दाऽइ॒व गच्छ॑सि अ॒भंष्टि॑ सू॒र्ये स॒चा ॥ ५॥ २४॥ सं॒यत् ते॒ इन्द्र॑ म॒न्यवः॑
 सं च॒क्राणि॑ द॒धन्वि॑रे अ॒धं त्वे॑ अ॒धं सू॒र्ये ॥ ६॥ उ॒त स्म॒हि त्वां आ॑हुः

अ० ३. अ० ६. व० २९.]

॥ २६९ ॥

[म० ४. अ० ३. सू० ३२.]

इत् मघऽवानं शचीऽपते दातारं अविऽदीधुं ॥ ७ ॥ उत स्सुसद्यः
इत् परि शशमानाय सुन्वते पुरुचित मंहसे वसुं ॥ ८ ॥ नहि स्सुते
शतं चनराधः वरंते आऽमुरः न च्यौत्नानि करिष्यतः ॥ ९ ॥ अस्मान्
अवंतु ते शतं अस्मान् सहस्रं ऊतयः अस्मान् विश्वाः अभिष्टयः
॥ १० ॥ २५ ॥ अस्मान् इह वृणीष्व सख्याय स्वस्तये महः राये दिवि-
त्मते ॥ ११ ॥ अस्मान् अविद्धि विश्वहां इंद्रं राया परीणसा अस्मान्
विश्वाभिः ऊतिऽभिः ॥ १२ ॥ अस्मभ्यं तान् अर्प वृधि व्रजान् अ-
स्ताऽइव गोऽमंतः नवाभिः इंद्र ऊतिऽभिः ॥ १३ ॥ अस्माकं धृष्णु-
ऽया रथः द्युऽमान् इंद्र अनपऽच्युतः गव्युः अश्वऽयुः ईयते ॥ १४ ॥
अस्माकं उतऽतमं कृधि श्वं देवेषु सूर्यं वर्षिष्ठं द्याऽइव उपरि
॥ १५ ॥ २६ ॥

॥ ३२ ॥ आ तु नः इंद्र वृत्रऽहन् अस्माकं अर्धं आ गृहि महान्
महीभिः ऊतिऽभिः ॥ १ ॥ भूमिः चित घ असि तूतुंजिः आ चित्र
चित्रिणीषु आ चित्रं कृणोषि ऊतये ॥ २ ॥ दुधेभिः चित शशीयांसं
हंसिं व्राधंतं ओजसां सखिऽभिः ये त्वे सचां ॥ ३ ॥ वयं इंद्र त्वे सचां
वयं त्वा अभिनोनुमः अस्मान् अस्मान् इत् उत अत्र ॥ ४ ॥ सः नः
चित्राभिः अद्रिऽवः अनवद्याभिः ऊतिऽभिः अनाधृष्टाभिः आ
गृहि ॥ ५ ॥ २७ ॥ भूयामो सु त्वाऽवंतः सखायः इंद्र गोऽमंतः युजः
गजाय घृष्वये ॥ ६ ॥ त्वं हि एकः ईशिषि इंद्रं वाजस्य गोऽमंतः सः
यंधि मही इषं ॥ ७ ॥ न त्वा वरंते अन्यथा यत् दित्सं सिस्तुतः मधं
तुऽभ्यः इंद्र गिर्वणः ॥ ८ ॥ अभित्वा गोतमा गिरा अनूषत प्र
वने इंद्रं वाजाय घृष्वये ॥ ९ ॥ प्र ते वोचाम वीर्या याः मंदसानः
अरुजः पुरः दासीः अभिऽइत्यं ॥ १० ॥ २८ ॥ ता ते गृणन्ति वेधसः

यानि चकथे पौंस्या सुतेषु इंद्रु गिर्वणः ॥ ११ ॥ अर्वा वृधंत गोतं मा
इंद्रं त्वे स्तोमं वाहसः आ एषु धाः वीरः वंत यशः ॥ १२ ॥ यत् चित
हि शश्वतां असि इंद्रं साधारणः त्वं तं त्वा वयं हवामहे ॥ १३ ॥ अर्वा-
चीनः वसो भव अस्मे सुमत्स्व अंधसः सोमानां इंद्र सोमः पाः
॥ १४ ॥ अस्माकं त्वा मतीनां आ स्तोमः इंद्र यच्छतु अर्वाक् आ
वर्तय हरिं ॥ १५ ॥ पुरोऽऽशं च नः घसः जोषयांसे गिरः च नः वधू-
युः इव योषणां ॥ १६ ॥ २९ ॥ सहस्रं व्यतीनां युक्तानां इंद्र इमहे शतं
सोमस्य खार्यैः ॥ १७ ॥ सहस्रां ते शता वयं गवां आ च्यवयामसि
अस्मः वा राधः एतु ते ॥ १८ ॥ दशं ते कलशानां हिरण्यानां अधी-
महि भूरिः दाः असि वृत्रः हन ॥ १९ ॥ भूरिः दाः भूरिं देहि नः मा
दभं भूरिं आ भर भूरिं घ इत् इंद्र दित्सि ॥ २० ॥ भूरिः दाः हि असि
श्रुतः पुरुः वा शूर वृत्रः हन आ नः भजस्व राधसि ॥ २१ ॥ प्र ते वधू-
विः चक्षुण शंसामि गोऽसनः नपात् मा आभ्यां गाः अनुं शि-
श्रयः ॥ २२ ॥ कनीनका इव विद्रुधे नवे द्रुऽपदे अर्भके वधू यामेषु
शोभेते ॥ २३ ॥ अरं मे उस्तऽयाम्ने अरं अनुस्तऽयाम्ने वधू यामेषु
असिधां ॥ २४ ॥ ३० ॥ ६ ॥ ३ ॥

॥ ३३ ॥ प्र ऋभुऽभ्यः दूतं इव वाचं इष्ये उपऽस्तिरे श्वेतरं धेनुं
इंके ये वातं जूताः तरणिं भिः एवैः परि द्यां सद्यः अपसं वधूः
॥ १ ॥ यदा अरं अक्रन् ऋभवं पितृऽभ्यां परिऽविष्टी वेषणां दंस-
नांभिः आत् इत् देवानां उपं सख्यं आयन् धीरांसः पुष्टिं अवहन
मनायै ॥ २ ॥ पुनः ये चक्रुः पितरां युवानां सनां यूपां इव जराणां
गयांना ते वाजः विऽभ्यां ऋभुः इंद्रऽवतः मधुऽप्सरसः नः अवतं
यज्ञं ॥ ३ ॥ यत् संऽवात्सं ऋभवं गां अरं दान् यत् संऽवात्सं ऋभवं माः

अपिंशन यत् सुं० वासं अभरन् भासः अस्याः ताभिः शमीभिः
 अमृतं० त्वं आपुः॥४॥ ज्येष्ठः आह चमसा वा कर इति कनीयान
 चीन् कृण्वाम इति आह कनिष्ठः आह चतुरः कर इति त्वष्टा ऋ-
 भवः तत् पनयत् वचः वः॥५॥१॥ सत्यं ऊचुः नरः एव हि चक्रुः अनु-
 स्वधां ऋभवं जग्मुः एतां वि० भाजमानान चमसान् अहाऽइव
 अवेनत् त्वष्टा चतुरः दृष्टवान् ॥६॥ द्वादश द्यून् यत् अगोह्यस्य
 आतिथ्ये रणान् ऋभवं ससंतः सु० क्षेचां अकृण्वन् अनयन्त सिंधून्
 धन्वं आ अतिष्ठन् ओषधीः निम्नं आपः॥७॥ रथं ये चक्रुः सु० वृत्तं
 नरे० स्यां ये धेनुं विश्व० जुवं विश्व० रूपां ते आ तक्षन्तु ऋभवं रयिं
 नः सु० अवसः सु० अपसः सु० हस्ताः॥८॥ अपः हि एषां अजुषंत दे-
 वाः अभि क्रत्वा मनसा दीध्यानाः वाजः देवानां अभवत् सु० क-
 मां इंद्रस्य ऋभुक्षाः वरुणस्य वि० भ्वां॥९॥ ये हरीं मेधया उक्था
 मदंतः इंद्राय चक्रुः सु० युजां ये अश्वां ते रायः पोषं द्रविणानि
 अस्मे धत्त ऋभवः क्षेम० यंतः न मित्रं॥१०॥ इदा अहः पीतिं उत
 वः मदं धुः न ऋते आतस्यं सख्याय देवाः ते नूनं अस्मे ऋभवः
 वसूनि तृतीयै अस्मिन् सवने दधातु ॥ ११ ॥ २ ॥

॥३४॥ ऋभुः वि० भ्वां वाजः इंद्रः नः अच्छं इमं यज्ञं रत्न० धेयां
 उप यात इदा हि वः धिषणा देवी अह्नां अधात् पीतिं सं मदाः
 अग्मत वः॥१॥ विदानासः जन्मनः वाज० रत्नाः उत ऋतु० भिः
 ऋभवः मादयध्वं सं वः मदाः अग्मतं संपुरं० धिः सु० वीरां अस्मे
 रयिं आ इरयध्वं॥२॥ अयं वः यज्ञः ऋभवः अकारियं आ मनुष्यत्
 प्र० दिवः दधिध्वे प्र वः अच्छं जुजुषाणासः अस्त्युः अभूत विश्वे
 अपिया उत वाजाः॥३॥ अभूत ऊं वः विधत्ते रत्न० धेयं इदा नरः

दाशुषे मर्त्याय पिबन्त वाजाः ऋभवः ददे वः महिं तृतीयं सर्वं
मदाय ॥४॥ आ वाजाः यात उप नः ऋभुक्षाः महः नरः द्रविणस
गुणानाः आ वः पीतयः अभिऽपित्वे अह्ना इमाः अस्तं नवस्वः
ऽइव गमन् ॥५॥३॥ आ नपातः शवसः यातन उप इमं यज्ञं नमसा
हूयमानाः सुऽजोषसः सूरयः यस्य च स्य मध्वः पात रत्नऽधाः इन्द्र-
ऽवंतः ॥६॥ सुऽजोषाः इन्द्र वरुणेन सोमं सुऽजोषाः पाहि गिर्वण-
मरुतऽभिः अयेऽपाभिः ऋतुऽपाभिः सुऽजोषाः ग्राः पत्नीभिः
रत्नऽधाभिः सुऽजोषाः ॥७॥ सुऽजोषसः आदित्यैः मादयध्वं सु-
ऽजोषसः ऋभवः पर्वतेभिः सुऽजोषसः दैव्येन सवित्रा सुऽजोषसः
सिंधुऽभिः रत्नऽधेभिः ॥८॥ ये अश्विनां ये पितरां ये जती धेनुं
ततस्तुः ऋभवः ये अश्वं ये असंचा ये ऋधक् रोदसी ये विऽध्वः
नरः सुऽअपत्यानि चक्रुः ॥९॥ ये गोऽमंतं वाजंऽवंतं सुऽवीरयिं
धत्थ वसुंऽमंतं पुरुऽक्षुं ते अयेऽपाः ऋभवः मंदसानाः असे धत्त
ये च रातिं गृणन्ति ॥१०॥ न अपं अभूत न वः अतीतृषाम अनिः-
ऽशस्ताः ऋभवः यज्ञे अस्मिन् सं इंद्रेण मदय सं मरुतऽभिः सं
राजंऽभिः रत्नऽधेयाय देवाः ॥ ११ ॥ ४ ॥

॥३५॥ इह उप यात शवसः नपातः सौधन्वनाः ऋभवः मा अपं
भूत अस्मिन् हि वः सर्वने रत्नऽधेयं गमन्तु इन्द्रं अनु वः मदासः ॥१॥
आ अग्नं ऋभूणां इह रत्नऽधेयं अभूत सोमस्य सुऽसुतस्य पीतिः
सुऽकृत्या यात सुऽअपस्य यां च एकं विऽचक्र चमसं चतुऽधा
॥२॥ वि अकृणोत चमसं चतुऽधा सखे वि शिक्ष इति अब्रवीत
अथ ऐत वाजाः अमृतस्य पंथां गृणं देवानां ऋभवः सुऽहस्ताः
॥३॥ किंऽमयः स्वित्र चमसः एषः आस यं काव्येन चतुरः विऽचक्र

दा॒श्रुषे॑ म॒र्त्याय॑ पि॒वंत॑ वा॒जाः ऋ॒भ॒वः द॒दे वः॑ म॒हि तृ॒तीयं॑ स॒र्वं न॑
मदा॑य ॥४॥ आ वा॒जाः या॒त॒ उप॑ नः ऋ॒भुक्षाः॑ म॒हः न॒रः द्र॒विण॑सः
गृ॒णा॒नाः आ वः॑ पी॒तयः॑ अ॒भिऽपि॒त्वे अ॒ह्ना इ॒माः अ॒स्तं न॒व॒स्वः
ऽइ॒व ग॒म॒न् ॥५॥३॥ आ न॒पा॒तः श॒व॒सः या॒त॒न॒ उप॑ इ॒मं य॒ज्ञं न॑म॒सा
हू॒यमा॑नाः स॒ऽजोष॑सः सूर॒यः य॒स्य च॑ स्थ म॒ध्वः पा॒त॒ र॒त्नऽधाः॑ इ॒न्द्र-
ऽव॑न्तः ॥६॥ स॒ऽजोषाः॑ इ॒न्द्र व॑रुणे॒न सोमं॑ स॒ऽजोषाः॑ पा॒हि गि॒र्व॒णः
म॒रुत॑ऽभिः अ॒येऽपा॑भिः ऋ॒तुऽपा॑भिः स॒ऽजोषाः॑ ग्राः प॒त्नीभिः॑
र॒त्नऽधा॑भिः स॒ऽजोषाः॑ ॥७॥ स॒ऽजोष॑सः आ॒दि॒त्यैः मा॒द॒य॒ध्वं स॒-
ऽजोष॑सः ऋ॒भ॒वः प॒र्व॑तेभिः स॒ऽजोष॑सः दै॒व्ये॒न स॒वि॒त्रा स॒ऽजोष॑सः
सि॒न्धुऽभिः॑ र॒त्नऽधे॑भिः ॥८॥ ये अ॒श्विनां॑ ये पि॒तरां॑ ये ज॒ती धे॒नुं
त॒त॒क्षुः ऋ॒भ॒वः ये अ॒श्वं ये अ॑सं॒चा ये ऋ॒ध॒क् रो॑द॒सी ये वि॑ऽध्वः
न॒रः सु॑ऽअ॒प॒त्यानि॑ च॒क्रुः ॥९॥ ये गो॑ऽम॒न्तं वाजं॑ऽव॒न्तं सु॑वी॒रं रा॒यि
ध॒न्य व॑सु॑ऽम॒न्तं पु॒रुऽक्षु॑ते अ॒येऽपाः॑ ऋ॒भ॒वः म॑द॒सा॒नाः अ॒से ध॑त॒
ये च॒ रा॒तिं गृ॑ण॒न्ति ॥१०॥ न अ॒पं अ॒भू॒त न वः॑ अ॒ती॒तृषा॑म॒अनिः॑
ऽश॑स्ताः ऋ॒भ॒वः य॒ज्ञे अ॒स्मिन् सं इ॒न्द्रेण॑ म॒द॒य सं म॒रुत॑ऽभिः सं
राजं॑ऽभिः र॒त्नऽधे॒याय॑ दे॒वाः ॥ ११ ॥ ४ ॥

॥३५॥ इ॒ह उप॑ या॒त॒ श॒व॒सः न॒पा॒तः सौ॒ध॒न्व॒नाः ऋ॒भ॒वः मा॒अप॑
भू॒त अ॒स्मिन् हि वः॑ स॒र्वे न॑ र॒त्नऽधे॒यं ग॑म॒न्तु इ॒न्द्रं अ॒नु वः॑ मदा॑सः ॥१॥
आ अ॒ग॒न् ऋ॒भू॒णां इ॒ह र॒त्नऽधे॒यं अ॒भू॒त सोम॑स्य सु॑ऽसु॒तस्य॑ पी॒तिः
सु॑ऽकृ॒त्यया॑ यत् सु॑ऽअ॒प॒स्यया॑ च॒ एकं॑ वि॒ऽच॒क्र च॒म॒सं च॒तुऽधा॑
॥२॥ वि॒ अ॒कृ॒णो॒त च॒म॒सं च॒तुऽधा॑ सखे॒ वि शि॑क्ष इति॒ अ॒ब्र॒वी॒त
अ॒यं ऐ॒त वा॒जाः अ॒मृ॒तस्य॑ प॒न्थां गृ॑ण॒न् दे॒वानां॑ ऋ॒भ॒वः सु॑ऽह॒स्ताः
॥३॥ किं॑ऽम॒यः स्वि॒त् च॒म॒सः ए॒षः आ॒स॒ यं का॒व्ये॒न च॒तुरः॑ वि॒ऽच॒क्र

सः सु० वीर्यं दधे यं वाजः वि० भ्वा ऋभवः यं आविषुः ॥ ६ ॥ श्रेष्ठं वः
पेशः अधि धायि दर्शतं स्तोमः वाजाः ऋभवः तं जुजुष्टुन धीरांसः
हि स्थ कवयः विपः चितः तान वः एना ब्रह्मणा आ वेदयामसि
॥ ७ ॥ यूयं अस्मभ्यं धिषणाभ्यः परिविद्वांसः विश्वा नर्याणि भो-
जना द्यु० मंतं वाजं वृषं शुभं उत० तमं आ नः रयिं ऋभवः तक्षत
आ वयः ॥ ८ ॥ इह प्र० जां इह रयिं रराणाः इह श्रवः वीर० वत तक्षत
नः येन वयं चितयेम अतिं अन्यान् तं वाजं चित्रं ऋभवः ददनः
॥ ९ ॥ ८ ॥

॥ ३७ ॥ उप नः वाजाः अध्वरं ऋभुक्षाः देवाः यात पथि० भिः
देव० यानैः यथा यज्ञं मनुषः वि० क्षु आसु दधिव्ये रखाः सु० दिनेषु
अह्नां ॥ १ ॥ ते वः हृदे मनसे संतु यज्ञाः जुष्टांसः अद्य घृत० निर्निजः
गुः प्र वः सुतासः हरयंत पूर्णाः क्रत्वे दक्षां य हर्षयंत पीताः ॥ २ ॥ वि-
० उदायं देव० हितं यथा वः स्तोमः वाजाः ऋभुक्षाः देव वः जुह्वे
मनुष्वत उपरासु वि० क्षु युष्मे सचा वृहत० दिवेषु सोमं ॥ ३ ॥ पी-
वः ० अश्वाः शुचत० रथाः हि भूत अयः ० शिप्राः वाजिनः सु० नि-
ष्काः इंद्रस्य सूनो शवसः नपातः अनु वः चेति अयियं मदाय
॥ ४ ॥ ऋभुं ऋभुक्षाः रयिं वाजं वाजिन० तमं युजं इंद्रस्वतं हवा-
महे सदा० सातमं अश्विनं ॥ ५ ॥ ९ ॥ सः इत् ऋभवः यं अवय यूयं
इंद्रः च मर्त्य सः धीभिः अस्तु सनिता मेध० साता सः अर्वता ॥ ६ ॥
विनः वाजाः ऋभुक्षाः पथः चितन यष्टवे अस्मभ्यं सूरयः स्तुताः
विश्वाः आशाः तरीषणि ॥ ७ ॥ तं नः वाजाः ऋभुक्षाः इंद्रं नासत्या
रयिं सं अश्वं चर्षणि० भ्यः आ पुरु शस्त मघत्तये ॥ ८ ॥ १० ॥

॥ ३८ ॥ उतो हि वां दा० वा संति पूर्वा या पूरु० भ्यः ब्रसदस्युः नि-

अ० ३. अ० ७. व० १५.] ॥ २९६ ॥ [म० ४. अ० ४. सू० ४१.]

रस्य वृष्णः यं पूरुऽभ्यः दीदिऽवांसं न अग्निं ददयुः मित्रावरुणा
ततुरि॥२॥ यः अश्वस्य दधिऽक्राव्णः अकारित संऽइद्वे अग्नौ उ-
षसः विऽउष्टौ अनागसं तं अदितिः कृणोतु सः मित्रेण वरुणेन
सऽजोषाः॥३॥ दधिऽक्राव्णः इषः ऊर्जः महः यत् अमन्महि मरु-
तां नामं भद्रं स्वस्तये वरुणं मित्रं अग्निं हवामहे इन्द्रं वज्रं वाहुं
॥४॥ इन्द्रं इव इत् उभये विह्वयन्ते उतऽईराणाः यज्ञं उपऽप्रयंतः
दधिऽक्रां ऊं सूदनं मर्त्याय ददयुः मित्रावरुणा नः अश्वं॥५॥ द-
धिऽक्राव्णः अकारिषं जिष्णोः अश्वस्य वाजिनः सुराभि नः मुखां
करत् प्र नः आयूषि तारिषत् ॥ ६ ॥ १३ ॥

॥४०॥ दधिऽक्राव्णः इत् ऊं नु चर्किराम विश्वाः इत् मां उषसः
सूदयन्तु अपां अग्नेः उषसः सूर्यस्य बृहस्पतेः आंगिरसस्य जिष्णोः
॥१॥ सत्वा भरिषः गोऽइषः दुवन्यऽसत् श्रवस्यात् इषः उषसः तुर-
ण्यऽसत् सत्यः द्रवः द्रवरः पतंगरः दधिऽक्रावां इषं ऊर्जं स्वः जनत्
॥२॥ उत स्म अस्य द्रवतः तुरण्यतः पर्णं न वेः अनुं वाति प्रऽग-
र्धिनः श्येनस्यऽइव ध्रजतः अंकसं परि दधिऽक्राव्णः सह ऊर्जा
तारिवत्॥३॥ उत स्यः वाजी क्षिपणिं तुरण्यति यीवायां वद्धः अ-
पिऽकक्षे आसनिं क्रतुं दधिऽक्राः अनुं संऽतवीत्वत् पयां अंकांसि
अनुं आऽपनीफणत् ॥४॥ हंसः शुचिऽसत् वसुः अंतःरिद्विऽसत्
होता वेदिऽसत् अतिथिः दुरोणऽसत् नृऽसत् वरुऽसत् ऋत-
ऽसत् व्योमऽसत् अपऽजाः गोऽजाः ऋतऽजाः अद्रिऽजाः ऋतं
॥ ५ ॥ १४ ॥

॥४१॥ इन्द्रा कः वां वरुणा सुमं आप स्तोमः हविष्मान् अमृतः

अ० ३. अ० ७. व० १९.] ॥ २९८ ॥ [म० ४. अ० ४. सू० ४३.]

यथा नः क्रतुं सचन्ते वरुणस्य देवाः राजांमि कृष्टेः उपमस्य ववेः
॥१॥ अहं राजा वरुणः मह्यं तानि असुर्याणि प्रथमा धारयन्त क्रतुं
सचन्ते वरुणस्य देवाः राजांमि कृष्टेः उपमस्य ववेः ॥२॥ अहं इंद्रः
वरुणः ते महिऽत्वा उर्वी गभीरे रजसी सुऽमेकै० त्वष्टाऽइव वि-
श्वा भुवनानि विद्वान् सं ऐरयं रोदसी धारयं च ॥३॥ अहं अपः
अपिन्वं उक्षमाणाः धारयं दिवं सदर्ने ऋतस्य ऋतेन पुत्रः अ-
दितेः ऋतऽवा उत त्रिऽधातुं प्रथयत् विभूमं ॥४॥ मां नरः सुऽअ-
श्वाः वाजयन्तः मां वृताः संऽअरणे हवन्ते कृणोमि आजिमघऽवा
अहं इंद्रः इर्यामि रेणुं अभिभूतिऽओजाः ॥५॥ १७॥ अहं ता विश्वा
चकरं न किं मा दैव्यं सहं वरते अप्रतिऽइतं यत् मा सोमांसः म-
म दर्न यत् उक्था उभे भयेते रजसी अपारे ॥६॥ विदुः ते विश्वा
भुवनानि तस्य ता प्र ब्रवीषि वरुणाय वेधः त्वं वृत्राणि शृण्विषे
जघन्वान् त्वं वृतान् अरिणाः इंद्र सिंधून् ॥७॥ अस्माकं अत्र पि-
तरं ते आसन् सप्त ऋषयः दौऽगृहे वध्यमाने ते आ अयजन्त व-
सदस्युं अस्याः इंद्रं न वृत्रऽतुरं अर्धऽदेवं ॥८॥ पुरुऽकुत्सानी हि वां
अदाशत् हव्येभिः इंद्रावरुणा नमःऽभिः अथ राजानं वसदस्युं
अस्याः वृत्रऽहनं ददयुः अर्धऽदेवं ॥९॥ राया वयं ससऽवांसः मदेम
हव्येन देवाः यवसेन गावः तां धेनुं इंद्रावरुणा युवं नः विश्वाहा
धत्तं अनपऽस्फुरन्ती ॥ १० ॥ १८ ॥

॥ ४३ ॥ कः ऊं अ० व० क० त० मः य० ज्ञि० या० नां व० दा० रु० दे० वः क० त० मः जु०
पा० ते क० स्य० इ० मां दे० वी० अ० मृ० ते० पु० मे० षां हृ० दि० श्रे० षा० म० सु० स्तु० तिं सु० ह० व्यां
॥ १ ॥ कः मृ० ऋ० ति० क० त० मः आ० गं मि० षः दे० वानां ऊं क० त० मः शं० मं-
वि० षः र० यं कं आ० हुः दृ० व० तऽअं श्वं आ० गुं यं सू० र्य० स्य० दु० हि० ता अ० वृ० णी० त

पृथ्वी सा इयं अस्मि मृदु मतिः वाजः एना उहयतं जृष्टितारं यमं
हृष्टितः कामः नासत्या युवदिक् ॥ १॥ २०॥

॥ ४५ ॥ एषः स्यः भानुः उत इयति युजते रयः परिऽज्मा दिवः
अस्य सानेवि पृथासः अस्मिन् मियुनाः अधि वयः दतिः तुरीयः
मधुनः विरुण्यते ॥ १ ॥ उत वा पृथासः मधुऽमंतः इति रयाः अथा-
सः उपसः विऽउष्टिषु अपऽऊणो वतः तमः आ परिऽवृतं स्वः न
शुक्रं तन्वतः आ रजः ॥ २ ॥ मध्वः पिवतं मधुऽपेभिः आसऽभिः उत
प्रियं मधुने युजायां रयं आ वतेनि मधुना जिन्वयः पयः दति
वहेषे मधुऽमंतं अश्विना ॥ ३ ॥ हंसासः ये वा मधुऽमंतः अस्मिधः
हिरण्यऽपर्णाः उहुवः उपऽवुधः उदऽमुतः मंदिनः मंदिऽनि-
स्पृशः मध्वः न मद्याः सवनानि गच्छयः ॥ ४ ॥ सुऽअध्वरासः मधु-
ऽमंतः अययः उसा जरते प्रति वस्तोः अश्विना यत् निक्तऽहस्तः
तरणिः विऽचक्षुणः सोमं सुसावं मधुऽमंतं अद्रिऽभिः ॥ ५ ॥ आक्ते-
ऽनिपासः अहंऽभिः दविध्यतः स्वः न शुक्रं तन्वतः आ रजः सूरः
चित् अश्वान युयुजानः इयते विश्वान अनु स्वधया चेतयः पयः
॥ ६ ॥ प्र वा अवीचं अश्विना धियंऽधाः रयः सुऽअश्वः अजरः यः
अस्ति येन सद्यः परि रजांसि यायः हविष्मंतं तरणिं भोजं अर्द्धं
॥ ७ ॥ २१ ॥ ४ ॥

॥ ४६ ॥ अयं पिव मधूनां सुतं वायो दिविष्टिषु त्वं हि पूर्वऽपाः
असि ॥ १ ॥ शतेन नः अभिष्टिऽभिः नियुत्वान इद्रंऽसारथिः वायो
सुतस्य तृपतं ॥ २ ॥ आ वा सहस्रं हरयः इद्रं वायू अभि प्रयः वहंतु
सोमंऽपीतये ॥ ३ ॥ रयं हिरण्यऽवंधुरं इद्रं वायू सुऽअध्वरं आ हि

ऽपा सोमं ऽपीतये ॥३॥ अस्मे इन्द्रा वृहस्पती रयिं धत्तं शतं ऽग्विनं
अश्वं ऽवंतं सहस्रिणं ॥४॥ इन्द्रा वृहस्पती वयं सुते गीः ऽभिः हवा-
महे अस्य सोमस्य पीतये ॥५॥ सोमं इन्द्रा वृहस्पती पिवन्तं दाशुषः
गृहे मादयेथां ततः ऽओकसा ॥ ६ ॥ २५ ॥

॥५०॥ यः तस्तंभं सहसा विज्मः अन्तान् वृहस्पतिः विऽसधस्यः
रवेण तं प्रत्नासः ऋषयः दीध्यानाः पुरः विप्राः दधिरे मद्रं ऽजिह्वं
॥१॥ धुनः ऽइतयः सुऽप्रकेतं मदंतः वृहस्पते अभियेनः ततसे पृषतं
सृप्रं अदब्धं ऊर्वं वृहस्पते रक्षतात् अस्य योनिं ॥२॥ वृहस्पते या
परमा पराऽवत् अतः आ ते ऋतः ऽस्पृशः नि सेदुः तुभ्यं खाताः
अवताः अद्रिः दुग्धाः मध्वः श्रोतंति अभितः विऽरुष्णं ॥३॥ वृह-
स्पतिः प्रथमं जायमानः महः ज्योतिषः परमे विऽओमन् सप्र-
ऽआस्यः तुविऽजातः रवेण विसप्रऽरंश्मिः अधमत तमांसि ॥४॥
सः सुऽस्तुभां सः ऋकंता गणेन वलं रुरोज फलिऽगं रवेण वृह-
स्पतिः उस्त्रियाः हव्यऽसूदः कनिऽकदत् वावशतीः उत आजत
॥५॥ २६ ॥ एव पित्रे विश्वऽदेवाय वृष्णे यज्ञैः विधेम नमंसा हविः-
ऽभिः वृहस्पते सुऽप्रजाः वीरऽवतः वयं स्याम पतयः रयीणां ॥६॥
सः इत् राजां प्रतिऽजन्यानि विश्वा शुष्मेण तस्थौ अभि वीर्येण
वृहस्पतिं यः सुऽभृतं विभर्ति वल्गुऽयति वंदते पूर्वऽभाजं ॥७॥ सः
इत् द्योति सुऽधितः ओकसि स्वे तस्मै इळां पिन्वते विश्वऽदानीं
तस्मै विशः स्वयं एव नमंते यस्मिन् ब्रह्मा राजन्नि पूर्वः एति ॥८॥
अप्रतिऽइतः जयति सं धनानि प्रतिऽजन्यानि उत या सऽजन्या
अवस्येवं यः वरिवः कृणोति ब्रह्मणं राजा तं अयन्ति देवाः ॥९॥
दंद्रः च सोमं पिवन्तं वृहस्पते अस्मिन् यज्ञे मद्रसाना वृष्णऽवन्तु

तीः प्रजाऽवतं यच्छत अस्मासु देवीः स्योनात् आ वः प्रतिऽबु-
 ध्यमानाः सुऽवीर्यस्य पतयः स्याम ॥ १० ॥ तत् वः दिवः दुहितः
 विऽभातीः उपब्रुवे उषसः यज्ञऽकैतुः वयं स्याम यशसः जनैषु तत्
 द्यौः च धत्तां पृथिवी च देवी ॥ ११ ॥ २ ॥

॥ ५२ ॥ प्रति स्या सूनरीं जनीं विऽउच्छतीं परिस्वसुः दिवः अ-
 दर्शे दुहिता ॥ १ ॥ अश्वाऽइव चित्रा अरुषी माता गवां ऋतऽवी-
 सखा अभूत् अश्विनोः उषाः ॥ २ ॥ उत सखा असि अश्विनोः उत
 माता गवां असि उत उषः वस्वः ईशिषे ॥ ३ ॥ यवयत् ऽद्वेषं ता-
 चिकित्वित् सूनृताऽवरि प्रति स्तोमैः अभुत्सहि ॥ ४ ॥ प्रति भद्राः
 अदृक्षत् गवां सर्गाः नरश्मयः आ उषाः अप्राः उरुजयः ॥ ५ ॥ आ-
 ऽपप्रुषीं विभाऽवरि वि आवः ज्योतिषा तमः उषः अनु स्वधां
 अव ॥ ६ ॥ आ द्यां तनोषि रश्मिऽभिः आ अंतरिक्षं उरु प्रियं उषः
 शुक्लेण शोचिषा ॥ ७ ॥ ३ ॥

॥ ५३ ॥ तत् देवस्य सवितुः वार्यं महत् वृणीमहे असुरस्य प्रऽचै-
 तसः छदिः येन दाशुपे यच्छति त्मनां तत् नः महान् उत अयान्
 देवः अक्तुऽभिः ॥ १ ॥ दिवः धर्ता भुवनस्य प्रजाऽपतिः पिशंगं द्रापिं
 प्रति मंचते कविः विऽचक्ष्णः प्रययन् आऽपृणन् उरु अजीत-
 नत् सविता सुम्नं उक्थ्य ॥ २ ॥ आ अप्राः रजांसि दिव्यानि पार्थिवा-
 श्लोकं देवः कृणुते स्वायं धर्मेणे प्र वाहू अस्माक् सविता सर्वोम-
 नि निऽवेगयन् प्रऽसुवन अक्तुऽभिः जगत् ॥ ३ ॥ अदाभ्यः भुवना-
 नि प्रऽचाकंगत् व्रतानि देवः सविता अभि रश्नते प्र अस्माक्
 वाहू भुवनस्य प्रऽजान्यः धृतऽव्रतः महः अग्नेस्य राजति ॥ ४ ॥

देवाः ॥ १ ॥ प्र ये धामानि पूर्याणि अर्चान वि यत् उच्छान वि
 ऽयोतारः अमूराः वि ऽधातारः वि ते दधुः अजंसाः ऋत ऽधीतयः
 रुरुचंत दस्माः ॥ २ ॥ प्र पस्त्यां अदितिं सिंधुं अकैः स्वस्ति ईळे स
 ख्यायं देवी उभे यथा नः अहनी नि ऽपातः उपसानतां कृतां
 अदव्ये ॥ ३ ॥ वि अर्यमा वरुणः चेति पंधां इषः पतिः सुवितं गातुं
 अग्निः इंद्रां विष्णू नृ ऽवत् जुं सु स्तवांना शर्म नः यंतं अमं ऽवत्
 वरुणं ॥ ४ ॥ आ पर्वतस्य मरुतां अवांसि देवस्य चातुः अविभगस्य
 पात् पतिः जन्यात् अंहसः नः मित्रः मित्रियात् उत नः उरुयेत्
 ॥ ५ ॥ ६ ॥ नु रोदसी अहिना बुध्येन स्तुवीत देवी अप्येभिः इष्टैः स
 मुद्रं न सं ऽचरणे सनिषवः घर्म ऽस्वरसः नद्यः अपं वन ॥ ६ ॥ देवैः
 नः देवी अदितिः नि पातु देवः चाता चायतां अप्रं ऽयुच्छन नहि
 मित्रस्य वरुणस्य धासिं अर्हामसि प्र ऽमियं सानुं अग्नेः ॥ ७ ॥ अ
 ग्निः इष्टे वसव्यस्य अग्निः महः सौभगस्य तानि अस्मभ्यं रासते
 ॥ ८ ॥ उपः मघोनि आ वहू सूनृते वायां पुरु अस्मभ्यं वाजिनी ऽव
 ति ॥ ९ ॥ तत् सु नः सविता भगः वरुणः मित्रः अर्यमा इंद्रः नः राधं
 सा आ गमत् ॥ १० ॥ ७ ॥

॥ ५६ ॥ मही द्यावापृथिवी इह ज्येष्ठे रुचा भवतां शुचयंत
 ऽग्निः अकैः यत् सी वरिष्ठे बृहती वि ऽमिन्वन रुवत् ह उशा
 प्रप्रयानेभिः एवैः ॥ १ ॥ देवी देवेभिः यजते यजत्रैः अमिनती
 तस्यतुः उशमाणे ऋत ऽवरी० अद्रुहा देव ऽपुत्रे० यज्ञस्य नेत्री
 शुचयत ऽग्निः अकैः ॥ २ ॥ सः इत् सृ ऽअपाः भुवनेषु आस यः इमे
 द्यावापृथिवी ज्ञान उर्वी गनीरे रजसी मुग्मेके० अचंगे धीः
 शच्यां सं ऽपुत् ॥ ३ ॥ नु रोदसी बृहत् ऽग्निः नः वरुणः पत्नी वात ऽग्निः

धारया॒म॒न॒मः॑ऽभिः॒उ॒प॒ब्र॒ह्मा॒शृ॒णु॒व॒त् श॒स्य॒मा॒नं॑ च॒तुः॑ऽशृ॒गः॒स्र॒
 व॒मी॒त् गौ॒रः ए॒तत् ॥२॥ च॒त्वा॒रि॒ शृ॒गां त्र॒यः अ॒स्य॒ पा॒दाः द्वे॒ शी॒र्षे
 स॒प्र॒ह॒स्तांसः॑ अ॒स्य॒ त्रि॒धा वृ॒द्धः वृ॒षभः॑ रो॒र॒वी॒ति॒ म॒हः दे॒वः म॒र्या॒न
 आ॒ वि॒वेश ॥३॥ त्रि॒धा हि॒तं प॒णिऽभिः॑ गु॒ह्य॒मा॒नं ग॒वि॒दे॒वांसः॑ घृ॒तं
 अ॒नु अ॒वि॒न्द॒न् इ॒न्द्रः ए॒कं सूर्यः॑ ए॒कं ज॒जान॑ वे॒नात् ए॒कं स्व॒ध॒मा॒तिः
 त॒त॒स्तुः ॥४॥ ए॒ताः अ॒र्ष॑ति॒ हृ॒द्यात् स॒मु॒द्रात् श॒तऽव॒जाः रि॒पु॒णा॒न
 अ॒वऽचक्षे॑ घृ॒तस्य॑ धा॒राः अ॒भि चा॒क॒शी॒मि॒ हि॒र॒ण्य॒यः वे॒त॒सः म॒धे
 आ॒सां ॥५॥ १०॥ स॒म्यक् स॒वं॒ति॒ स॒रि॒तः न धे॒नाः अ॒न्तः हृ॒दा म॒न॒सा
 पू॒य॒मा॒नाः ए॒ते अ॒र्ष॑ति॒ ऊ॒र्म॒यः घृ॒तस्य॑ मृ॒गाःऽइ॒व क्षि॒प॒णोः क्षि॒प॒
 मा॒णाः ॥६॥ सि॒न्धोःऽइ॒व म॒ऽअ॒ध्व॒ने शू॒घ॒ना॒सः वा॒तऽप्र॒मि॒श्रः
 प॒त॒य॑न्ति॒ य॒ज्ञाः घृ॒तस्य॑ धा॒राः अ॒रू॒पः न वा॒जी का॒ष्ठाः भि॒न्द॒न् ऊ॒
 मि॒ऽभिः पि॒न्व॑मानः ॥७॥ अ॒भि प्र॒वं॒त॒ स॒म॒नाऽइ॒व यो॒याः क॒न्याः
 ए॒यः स्म॒य॑मा॒नासः अ॒ग्निं घृ॒तस्य॑ धा॒राः संऽइ॒धः न॒स॒न्ताः जु॒पा॒णः
 हृ॒षे॒ति॒ ता॒तऽवे॒दाः ॥८॥ क॒न्याःऽइ॒व व॒ह॒तुं ए॒त॒वि॒ ऊ॒ अ॒ग्निं अ॒न्ता॒
 नाः अ॒भि चा॒क॒शी॒मि॒ य॒ज्ञं सो॒मः सूर्यो॑ य॒ज्ञं य॒ज्ञाः घृ॒तस्य॑ धा॒राः
 अ॒भि त॒त॒ प्र॒व॑न्ति ॥९॥ अ॒भि अ॒वे॒त॒ मृ॒द॒स्तृ॒तिं ग॒व्यं आ॒ति॒ आ॒सा॒म
 न॒द्रा द्रा॒वि॒णानि॑ ध॒त्त॒ इ॒मं य॒ज्ञं न॒य॒त॒ दे॒वता॑ नः घृ॒तस्य॑ धा॒राः म॒धुः
 इ॒मं त॒ प्र॒व॑न्ति ॥१०॥ धा॒म॒न् ते॒ वि॒श्वं नु॒व॒नं अ॒धि॒ श्रि॒तं अ॒न्तः स॒मु॒द्र
 इ॒दि अ॒न्तः आ॒यु॒षि अ॒पां अ॒र्नी॒कि संऽइ॒थे॒ यः आ॒नृ॒तः तं अ॒प्या॒न
 म॒धुः इ॒मं तं॒ इ॒मि॒ ॥ ११ ॥ ११ ॥ ५ ॥ ४ ॥

॥ इति अतुर्थ मंडले समाप्तं ॥

गविष्ठिरः नमसा स्तोमं अग्नौ दिविऽद्वं रुक्मं उरुऽव्यं च अ-
थेत् ॥ १२ ॥ १३ ॥

॥२॥ कुमारं माता युवतिः संऽउव्यं गुहां विभर्ति न ददाति
पित्रे अनीकं अस्य न मिनत् जनांसः पुरः पश्यन्ति निऽहितं अ-
रुतौ ॥१॥ कं एतं त्वं युवते कुमारं पेयो विभर्षि महिषी जजान
पूर्वीः हि गर्भः शरदः ववर्ध अपश्यं जातं यत् असूत माता ॥२॥
हिरण्यऽदंतं शुचिऽवर्णं आरात् क्षेचात् अपश्यं आयुधा मि-
मानं ददानः अस्मै अमृतं विपृक्तं किं मां अनिद्राः कृण्वन्
अनुकथाः ॥३॥ क्षेचात् अपश्यं सनुतः चरंतं सुऽमत यूयं न पुरु-
शोभमानं न ताः अगृभन् अजनिष्ट हि सः पलिंक्तीः इत् युवतयः
भवन्ति ॥४॥ के मे मर्यकं वि यवंत गोभिः न येषां गोपाः अरणः
चित् आसं ये ई जगृभुः अव ते सृजंतु आ अजाति पश्वः उप नः
चिकित्वान् ॥५॥ वसां राजानं वसतिं जनानां अरातयः निद्रुः
मर्त्येषु ब्रह्माणि अत्रैः अव तं सृजंतु निन्दितारः निन्दांसः भवन्तु
॥६॥ १४॥ शुनःऽशेषं चित् निऽदितं सहस्रात् यूपात् अमुंचः अ-
शमिष्ट हि सः एव अस्मत् अग्ने वि मुमुग्धि पाशान् होतः चि-
कित्वः इह तु निऽसद्यं ॥७॥ हृणीयमानः अप हि मत् ऐयैः प्र मे
देवानां व्रतऽपाः उवाच इंद्रः विद्वान् अनु हि त्वा च चक्ष तेन
अहं अग्ने अनुऽशिष्टः आ अगां ॥८॥ वि ज्योतिषा बृहता भाति
अग्निः आविः विश्वानि कृणुते महिऽत्वा प्र अदेवीः मायाः सहते
दुऽएवाः शिशीते शृंगै रक्षसे विऽनिक्षे ॥९॥ उत स्वानासः दिवि
संतु अग्नेः तिग्मऽआयुधाः रक्षसे हंत वै ऊं मदे चित् अस्य प्र रु-
जन्ति भामाः न वरन्ते परिऽवाधः अदेवीः ॥१०॥ एतं ते स्तोमं तु-

विशे ददाति विश्वऽर्चषणिः अग्निः राये सुऽआभुवं सः प्रीतः या-
 ति वायं इषं स्तोतृऽभ्यः आ भर ॥ ३ ॥ आ ते अग्ने इधीमहि ह्युऽमंतं
 देव अजरं यत् ह स्या ते पर्नीयसी संऽइत् दीदयति द्यवि इषं स्तो-
 तृऽभ्यः आ भर ॥ ४ ॥ आ ते अग्ने ऋचा हविः शुक्रं स्य शोचिषः पते
 सुऽचंद्र दस्मं विशपते हव्यऽवाट् तुभ्यं हूयते इषं स्तोतृऽभ्यः आ भर
 ॥ ५ ॥ २२ ॥ प्रो त्वे अग्नयः अग्निषु विश्वं पुष्यंति वायं ते हि न्विरे ते इ-
 न्विरे ते इषण्यंति आनुषक् इषं स्तोतृऽभ्यः आ भर ॥ ६ ॥ तव ते
 अग्ने अर्चयः महिं बाधंत वाजिनः ये पत्वंऽभिः शफानां व्रजाभु-
 रंतं गोनां इषं स्तोतृऽभ्यः आ भर ॥ ७ ॥ नवाः नः अग्ने आ भर स्तोतृ-
 ऽभ्यः सुऽक्षितीः इषः ते स्याम ये आनृचुः त्वाऽदूतासः दमेऽदमे
 इषं स्तोतृऽभ्यः आ भर ॥ ८ ॥ उभे सुऽचंद्र सर्पिषः दवीं श्रीणीषे
 आसनि उतो नः उत पुपूर्याः उक्थेषु शवसः पते इषं स्तोतृऽभ्यः
 आ भर ॥ ९ ॥ एव अग्निं अजुर्यमुः गीऽभिः यज्ञेभिः आनुषक् दधत
 अस्मे सुऽवीर्यं उत त्यत् आशुऽअश्व्यं इषं स्तोतृऽभ्यः आ भर
 ॥ १० ॥ २३ ॥

॥ ७ ॥ सखायः सं वः सम्यंच इषं स्तोमं च अग्नये वर्षिष्ठाय क्षि-
 तीनां ऊर्जः नम्रे सहस्यते ॥ १ ॥ कुत्र चित यस्य संऽऋतौ रत्नाः नरं
 नृऽसदने अर्हंतः चित यं दुधते संऽजनयंति जंतवः ॥ २ ॥ सं यत्
 दुयः वनामहे सं हव्या मानुषाणां उत ह्युमस्य शवसा ऋतस्य
 रश्मिं आ ददे ॥ ३ ॥ सः स्म कृणोति केतुं आ नक्तं चित दूरे आ सते
 पावकः यत् वनस्पतीन् प्र स्म मिनाति अजरः ॥ ४ ॥ अयं स्म यस्य
 वेपथे स्वेदं पयिषु जुहति अग्नि इ अहं स्वऽजेन्यं भूमं पृष्टाऽइव
 रुद्रः ॥ ५ ॥ २४ ॥ यं मर्त्यैः पुरुऽस्पृहं विदत् विश्वस्य धारसे प्र स्वा-

॥९॥ त्वां अग्ने हविष्मंतः देवं मर्तांसः ईळते मन्ये त्वा जातऽवे-
 दसं सः हव्या वक्षि आनुषक् ॥ १॥ अग्निः होता दास्वतः क्षयस्य
 वृक्तऽवर्हिषः सं यज्ञासः चरन्ति यं सं वाजांसः अवस्यवं ॥ २॥ उत
 स्म यं शिशुं यथा नवं जनिष्ट अरणीं धर्तारं मानुषीणां विशां
 अग्निं सुऽअध्वरं ॥ ३॥ उत स्म दुऽगृभीयसे पुत्रः न हार्याणां पुरु-
 यः दग्धा असि वना अग्ने पशुः न यवसे ॥ ४॥ अधं स्म यस्य अर्चयः
 सम्यक् सं यंति धूमिनः यत् ई अहं त्रितः दिवि उप ध्माताऽइव
 धमन्ति शिशीते ध्मातरि यथा ॥ ५॥ तव अहं अग्ने ऊतिऽभिः मि-
 चस्य च प्रशस्तिऽभिः द्वेषऽयुतः न दुऽइता तुर्याम मर्त्यानां ॥ ६॥
 तं नः अग्ने अभिनरः रयिं सहस्वः आ भर सः क्षेपयत् सः पोषयत्
 भुवं वाजस्य सातये उत एधि पृतऽसु नः वृधे ॥ ७॥ १॥

॥ १०॥ अग्ने ओजिष्ठं आ भर द्युम्नं अस्मभ्यं अधिऽगो० प्रनः राया
 परीणसा रत्तिं वाजाय पंथा ॥ १॥ त्वं नः अग्ने अद्भुतं क्रत्वा दक्षस्य
 मंहनां त्वे असुर्य आ अरुहत् क्राणा मित्रः न यज्ञियः ॥ २॥ त्वं नः
 अग्ने एषां गयं पुष्टिं च वर्धय ये स्तोमैभिः प्र सूरयः नरः मघानि
 आनशुः ॥ ३॥ ये अग्ने चंद्र ते गिरः शुभंति अश्वऽराधसः शुष्मैभिः
 शुष्मिणः नरः दिवः चित् येषां वृहत् सुऽकीर्तिः वोधन्ति त्मनां
 ॥ ४॥ तव त्वे अग्ने अर्चयः भ्राजंतः यंति धृष्णुऽया परिऽज्मानः न
 विऽद्युतः स्वानः रयः न वाजऽयुः ॥ ५॥ नु नः अग्ने ऊतये सऽवा-
 धंसः च रातये अस्माकांसः च सूरयः विश्वाः आशाः तरीषणि ॥ ६॥
 त्वं नः अग्ने अंगिरः स्तुतः स्त्वानः आ भर होतः विभ्वऽसह रयिं
 स्तोतऽभ्यः स्तवसे च नः उत एधि पृतऽसु नः वृधे ॥ ७॥ २॥

2000

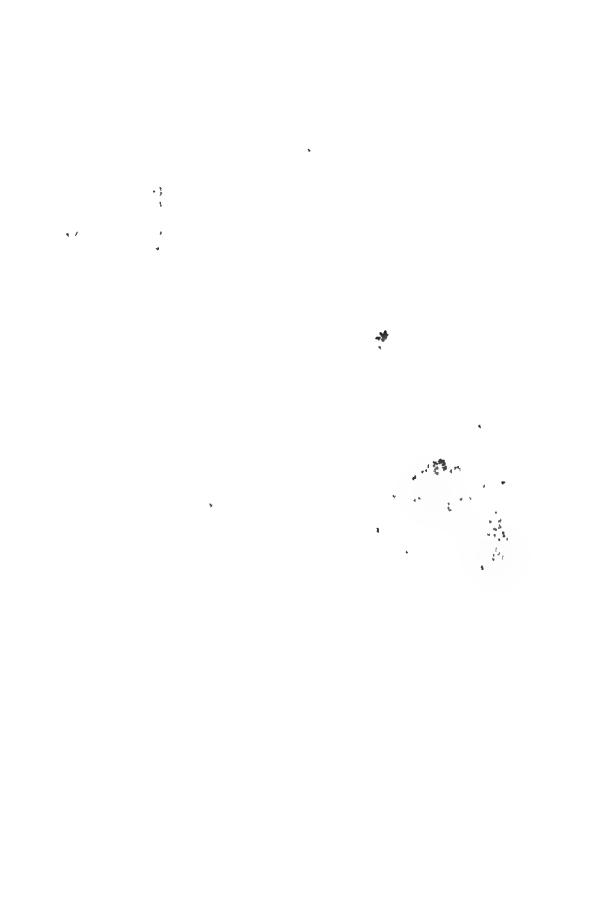
2000

यज्ञं ईदृष्टं ऋतं सः पाति अनुपत्यं पूरणं तस्य क्षयः पूषः आ साध
एतु प्रऽससीणस्य नहुपस्य गेयः ॥ ६ ॥ ४ ॥

॥ १३ ॥ अर्चतः त्वा हुवामहे अर्चतः सं दुधीमहि अग्ने अर्चतः
ऊतये ॥ १ ॥ अग्नेः स्तोमं मनामहे सिधं अद्य दिविऽस्पृशः देवस्य
दृविणस्य वः ॥ २ ॥ अग्निः जुपत नः गिरः होता यः मानुषेषु आ सः
यदात् देव्यं जनं ॥ ३ ॥ त्वं अग्ने सऽप्रयाः असि जुष्टः होता वरेण्यः
त्वया यज्ञं वि तन्वते ॥ ४ ॥ त्वां अग्ने वाजऽसातमं विप्राः वर्धति सु-
ऽस्तुतं सः नः रास्य सुऽवीर्य ॥ ५ ॥ अग्ने नेमिः अरानऽद्व देवान्
त्वं परिऽभूः असि आ राधः चित्रं ऋजसे ॥ ६ ॥ ५ ॥

॥ १४ ॥ अग्निं स्तोमेन बोधय संऽदधानः अमर्त्यं हव्या देवेषु नः
दधत् ॥ १ ॥ तं अथ्वरेषु ईळते देवं मतीः अमर्त्यं यजिष्ठं मानुषे जनं
॥ २ ॥ तं हि शश्वतः ईळते सूचा देवं घृतऽश्रुतां अग्निं हव्याय बो-
द्धवे ॥ ३ ॥ अग्निः जातः अरोचत घ्नन् दस्यून ज्योतिषा तमः अ-
विंदत् गाः अपः स्वः ॥ ४ ॥ अग्निं ईळन्त्यं कविं घृतऽपृष्टं सपर्यत
वेतुं मे शृण्वन्त हव ॥ ५ ॥ अग्निं घृतेन ववृधुः स्तोमेभिः विश्वऽवर्ष-
णिं सुऽआधीभिः वचस्युऽभिः ॥ ६ ॥ ६ ॥ १ ॥

॥ १५ ॥ प्रवेधसे कवये वेद्याय गिरं भरे यशसे पूर्याय घृतऽप्रसक्तः
असुरः सुऽशेवः रायः धर्ता धरुणः वस्वः अग्निः ॥ १ ॥ ऋतेन ऋतं
धरुणं धारयन्त यज्ञस्य शके परमे विऽओमन् दिवः धर्मेन धरुणे
सेदुषः नृन् जातैः अजातान् अभि ये न नक्षुः ॥ २ ॥ अंहः युवः तन्वः
तन्वते वि वयः महत् दुस्तरं पूर्याय सः संऽवतः नवऽजातः तुतु-

नि यः अमर्त्यः हव्या मर्तेषु रण्यंति ॥ १ ॥ जिताय मृक्तऽवाहमे
स्वस्य दक्षस्य मंहनां उदैसः धत्ते आनुपक् स्तोता चित्ते अमर्त्ये
॥ २ ॥ तं वः दीर्घायुं गोचिपं गिरा हवे मघोनां अरिष्टः येषां रयः
विअम्यऽदावनर्दयंते ॥ ३ ॥ चित्रा वा येपुं दीधितिः आसन् उक्वा
पांति ये स्तीर्णं बर्हिः स्वःऽनरे श्रवांसि दधिरे परि ॥ ४ ॥ ये मे पं-
चाशतं ददुः अश्वानां सधऽस्तुति ह्युऽमत् अग्ने महि श्रवः बृहत्
कृधि मघोनां नृऽवत् अमृत नृणां ॥ ५ ॥ १० ॥

॥ ११ ॥ अभि अवऽस्याः प्रजायंते प्रवत्रेः वत्रिः चिकेत उपऽत्ये
मातुः वि चष्टे ॥ १ ॥ जुहुरे वि चितयंतः अग्निंऽमिषं नृगणं पांति
आ दृह्णां पुरं विविशुः ॥ २ ॥ आ श्वेचेयस्य जंतवः ह्युऽमत् वर्धत
कृष्टयः निष्कऽयीवः बृहत्ऽउक्वयः एना मघ्वां न वाजऽयुः ॥ ३ ॥
प्रियं दुग्धं न काम्यं अजामि जाम्योः सचां घर्मः न वाजऽजठरः
अदब्धः शश्वतः दभः ॥ ४ ॥ क्रीळं न नः रश्मे आभुवः संभसं ना वा-
युनां वेविंदानः ताः अस्य सन् धृषजः न तिग्माः सुऽसंशिताः व-
क्ष्यः वक्षणेऽस्याः ॥ ५ ॥ ११ ॥

॥ २० ॥ यं अग्ने वाजऽसातमत्वं चित् मर्त्यसे रयितं नः गीऽग्निः
श्रवाय्यं देवऽवा पनय युजं ॥ १ ॥ ये अग्ने न ईरयंति ते वृद्धाः उयस्यं
शवसः अपं द्वेषः अपं ह्वरः अन्यऽव्रतस्य सश्चिरे ॥ २ ॥ होतारं ता
वृणीमहे अग्ने दक्षस्य साधनं यज्ञेषु पूर्य गिरा प्रयस्वतः हवा-
महे ॥ ३ ॥ इत्या यथा ते ऊतये सहसाऽवन दिवेऽदिवे राये ऋ-
ताय सुऽक्तो गोभिः स्याम सधऽमादः वीरैः स्याम सधऽमादः
॥ ४ ॥ २० ॥

अ० ४. अ० १. व० १९.] ॥ ३२२ ॥ [म० ५. अ० २. सू० २६.]

अग्निः वसुऽथवाः अच्छं नक्षि द्युमतऽतमं रयिं दाः ॥ १ ॥ सः नः
बोधि श्रुधि हवँ उरुष्य नः अघऽयतः समस्मात् तं त्वा शोचिष्ठ दी-
दिऽवः सुम्नाय नूनं ईमहे सखिऽभ्यः ॥ ३ ॥ ४ ॥ १६ ॥

॥ २५ ॥ अच्छं वः अग्निं अवसे देवं गासि सः नः वसुः रासंत पुत्रः
ऋषूणां ऋतऽवा पृषति द्विषः ॥ १ ॥ सः हि सत्यः यं पूर्वे चित् देवा-
सः चित् यं ईधिरे होतारं मद्रऽजिह्वं इत् सुदीतिऽभिः विभाऽवसुं
॥ २ ॥ सः नः धीती वरिष्ठया श्रेष्ठया च सुऽमत्या अग्ने रायः दिदीहि
नः सुवृक्तिऽभिः वरेण्य ॥ ३ ॥ अग्निः देवेषु राजति अग्निः मतेषु आ-
ऽविशन् अग्निः नः हव्यऽवाहनः अग्निं धीभिः सपर्यत ॥ ४ ॥ अग्निः
तु विश्रवःऽतमं तु विऽब्रह्माणं उतऽतमं अतूर्तं अवयत्ऽपतिं
पुचं ददाति दाशुषे ॥ ५ ॥ १७ ॥ अग्निः ददाति सत्ऽपतिं ससाहं यः
युधानृऽभिः अग्निः अत्यं रघुऽस्य दं जेतारं अपराऽजितं ॥ ६ ॥ यत्
वाहिष्ठं तत् अग्नये बृहत् अर्चं विभाऽवसो० महिषीऽइव तत्
रयिः तत् वाजाः उत ईरते ॥ ७ ॥ तव द्युऽमंतः अर्चयः यावाऽइव
उच्यते बृहत् उतो ते तन्यतुः यथा स्वानः अर्तं त्मना दिवः ॥ ८ ॥
एव अग्निं वसुऽयवः सहसानं ववंदिम सः नः विश्वाः अति द्विषः
पृषत नावाऽइव सुऽक्तुः ॥ ९ ॥ १८ ॥

॥ २६ ॥ अग्ने पावक रोचिषां मद्रयां देव जिह्वया आ देवान् व-
दि यक्षि च ॥ १ ॥ तं त्वा घृतऽस्रो० ईमहे चिचंऽभानो० स्वऽदृशं
देवान् आ वीतये बृह ॥ २ ॥ वीतिऽहोचं त्वा कवे द्युऽमंतं सं दधी-
महि अग्ने बृहंतं अच्यरे ॥ ३ ॥ अग्ने विश्वेभिः आ गहि देवेभिः हव्य-
ऽदांतये होतारं त्वा वृणीमहे ॥ ४ ॥ यजमानाय सुन्यते आ अग्ने

नि॒ उ॒तऽत॒मानि॑ सं॒तु सं॒जाऽप॒त्यं सु॒ऽयम॑ आ कृ॒णु॒ष्व श॒त्रुऽय॑तां
अ॒भि ति॒ष्ठ म॒हांसि॑ ॥३॥ सं॒ऽइ॒न्द्रस्य॑ प्र॒ऽम॒हसः॑ अ॒ग्ने वे॒दं त॒वे श्रियं॑
वृ॒षभः॑ द्यु॒म्नऽवा॑न अ॒सि सं अ॒ध्वरे॑षु इ॒ध्यसे॑ ॥४॥ सं॒ऽइ॒न्द्रः अ॒ग्ने आ॒
ऽहु॒त दे॒वान॑ य॒क्षि सु॒ऽअ॒ध्वर॑त्वं हि ह॒व्यऽवा॑त् अ॒सि ॥५॥ आ॒ जु॒होत॑
दु॒व॒स्यत॑ अ॒ग्निं प्र॒ऽयति॑ अ॒ध्वरे॑ वृ॒णी॒ध्वं ह॒व्यऽवा॑हनं ॥६॥ २२॥

॥२१॥ ची॒ अ॒र्य॒मा म॒नुषः॑ दे॒वऽता॑ता ची॒ रो॒च॒ना दि॒व्या धा॒रय॑त
अ॒र्च॑ति त्वा म॒रुतः॑ पू॒तऽद॑क्षाः त्वं ए॒षां ऋ॒षिः इ॒न्द्र अ॒सि॒धीरः॑ ॥१॥
अ॒नु य॑त् इ॒ म॒रुतः॑ म॒न्द॒सानं॑ आ॒र्च॑न् इ॒न्द्रं प॒पिऽवा॑सं सु॒तस्य॑ आ
अ॒द॒त्त व॒ज्रं अ॒भि य॑त् अ॒हिं ह॑न् अ॒पः य॒ज्ञीः अ॒सृ॒ज॒त॒ स॒र्वे वै जं॑
॥२॥ उ॒त ब्र॒ह्मा॒णः म॒रुतः॑ मे अ॒स्य इ॒न्द्रः सो॒मस्य॑ सु॒ऽसु॒तस्य॑ पे॒याः
तत् हि॒ ह॒व्यं म॒नुषे॑ गाः अ॒वि॒द॒त् अ॒ह॒न् अ॒हिं प॒पिऽवा॑न इ॒न्द्रः अ॒स्य
॥३॥ आ॒त् रो॒द॒सी वि॒ऽत॒रं वि॒स्क॒भा॒य॒त् सं॒ वि॒व्या॒नः चि॒त् नि॒
य॑से मृ॒गं कः० जि॒ग॒र्ति इ॒न्द्रः अ॒पऽज॑गु॒राणः॑ प्र॒ति श्व॑स॒तं अ॒व॒दा॒
न॒वं ह॑न् ॥४॥ अ॒धं कृ॒त्वा म॒घऽव॑न् तुभ्यं दे॒वाः अ॒नु वि॒श्वे अ॒द्भुः
सो॒मऽपे॑यं यत् सू॒र्यस्य॑ ह॒रि॒तः प॑त॒तीः पु॒रः स॒तीः उ॒प॒राः ए॒तं शे॑क०
॥५॥ २३॥ न॒वं य॑त् अ॒स्य न॒व॒तिं च॒ भो॒गा॒न् सा॒कं व॒ज्रेण॑ म॒घः
ऽवा॑ वि॒ऽवृ॒श्च॒त् अ॒र्च॑ति इ॒न्द्रं म॒रुतः॑ स॒धऽस्ये॑ चै॒स्तु॒भेन॑ व॒च॒सा
वा॒ध॒त द्यां॑ ॥६॥ स॒खा स॒ख्ये अ॒प॒च॒त् तू॒यं अ॒ग्निः अ॒स्य कृ॒त्वा म॒
हि॒षा ची॒ श॒तानि॑ ची॒ सा॒कं इ॒न्द्रः म॒नुषः॑ स॒रांसि॑ सु॒तं पि॒व॒त् वृ॒त्रः
ऽह॒त्या॒य सो॒मं ॥७॥ ची॒ यत् श॒ता म॒हि॒षा॒णां अ॒घः माः॑ ची॒ स॒रांसि॑
म॒घऽवा॑ सो॒म्या अ॒पाः का॒रं न॑ वि॒श्वे अ॒ह॒न्त॑ दे॒वाः भ॑रं इ॒न्द्रा॒य य॑त्
अ॒हिं जु॒घान॑ ॥८॥ उ॒श॒नां य॑त् स॒ह॒स्यैः अ॒या॒तं गृ॒हं इ॒न्द्र जु॒जु॒वा॒नेनिः॑
अ॒श्वैः व॒न्वा॒नः अ॒चं स॒ऽरथं॑ य॒या॒य॒ कु॒त्से॒न दे॒वैः अ॒व॒नोः ह॒ शु॒क्रं

अ० ४. अ० १. व० २९.] ॥ ३२६ ॥ [म० ५. अ० २. सू० ३१

त्नीः ॥ ५ ॥ २६ ॥ तुभ्यं इत् एते मरुतः सुऽ शेवाः अर्चति अर्कं सुवति
अंधः अहिं ओहानं अपः आऽ श्यानं प्र मायाभिः मायिनं सदात्
इंद्रः ॥ ६ ॥ वि सु मृधः जनुषां दानं इवन् अहन् गवां मघऽ वन्
संऽ चकानः अचं दासस्यं नमुचेः शिरः यत् अवर्तयः मनवे गातुं
इच्छन् ॥ ७ ॥ युजं हि मां अकृथाः आत् इत् इंद्र शिरः दासस्यं न-
मुचेः मथायन् अश्मानं चित् स्वर्यं वर्तमानं प्र चक्रियाऽ द्य
रोदसी मरुतऽ भ्यः ॥ ८ ॥ स्त्रियः हि दासः आयुधानि चक्रे किं मा-
करन् अवलाः अस्य सेनाः अंतः हि अख्यं उभे अस्य धेने अयं
उपं प्र ऐत् युधये दस्युं इंद्रः ॥ ९ ॥ सं अचं गावः अभितः अनवत्
इहऽ इह वत्सैः विऽ युताः यत् आसन् सं ताः इंद्रः अमृजत् अस्
गाकिः यत् ई सोमांसः सुऽ सुताः अमंदन् ॥ १० ॥ २७ ॥ यत् ई सोमां-
सुभुऽ धृताः अमंदन् अरोरवीत् वृषभः सदर्नेषु पुरंऽ द्यः पपि-
ऽ वान इंद्रः अस्य पुनः गवां अददात् उक्षियाणां ॥ ११ ॥ भद्रं इदं
रुग्मांसः अये अकृन् गवां चत्वारि ददतः सहस्रां ऋणांऽ चयस्यं प्र-
ऽ यता मधानि प्रति अयनीष्म नृऽ तं मस्य नृणां ॥ १२ ॥ सुऽ पेगं सं
मा अये मृजंति अस्तं गवां सहस्रैः रुग्मांसः अये तीव्राः इंद्र अ-
मृजंत् सुतांसः अक्ताः विऽ उद्यौ परिऽ तव म्यायाः ॥ १३ ॥ औच्छ्रित
मा ए नौ परिऽ तव म्या या ऋणांऽ चये राजंनि रुग्मांसां अयः न
वत्सो युः अयमानः वधुः चत्वारि अमनत् सहस्रां ॥ १४ ॥ वत्स-
मृजंत् गयन् पथः प्रति अयनीष्म रुग्मेषु अये घमे चित् तं
प्रऽ कृजे यः आसीत् अयस्मयः तं कं आदाम विप्रः ॥ १५ ॥ २८ ॥

३२७ ॥ इन्द्राय प्रदत्तं कृणाति यं अग्निऽ अस्मात् मयः वा

वानेत नु ते मतोः अमृत मो ते अंहः आ अमुन वृषं धियज्युन उत
तेषु धेहि ओजः जनेषु येषु ते स्वाम ॥ १३ ॥ ३१ ॥

॥ ३० ॥ आददेः उत्सं अमृतः विधानि त्वं अण्वान् वृधानान्
अरुणाः महान्तं इन्द्र पर्वतं च यत वः० मृतः विधाराः अवदानव
हन् ॥ १ ॥ तं उत्सान् जतुऽभिः वृधानान् आहः ऊधः पर्वतस्य
वज्जिन् अहिं चित उय प्रऽयुतं शयानं जघन्वान् इन्द्र तविषी अ-
धृत्वाः ॥ २ ॥ त्यस्य चित महतः निः मृगस्य वधः जघान तविषीभिः
इन्द्रः यः एकः इत् अप्रतिः मन्यमानः आत् अस्मात् अन्यः अज-
निष्ट तप्यान् ॥ ३ ॥ त्यं चित एषां स्वाधया मदतं मिहः नपातं सुऽवृषं
तमःऽगां वृषंऽप्रभर्मा दानवस्य भार्म वज्रेण वज्जी निजघान शु-
ष्णं ॥ ४ ॥ त्यं चित अस्य क्रतुऽभिः निऽसंतं अमर्मेणः विदत् इत् अस्य
मर्म यत् ई सुऽष्टात्र प्रऽभृता मदस्य युयुत्संतं तमसि हृस्ये धाः ॥ ५ ॥
त्यं चित इत्या कल्पयं शयानं असूर्ये तमसि ववृधानं तं चित मं-
दानः वृषभः सुतस्य उच्चैः इन्द्रः अपऽगूर्यं जघान ॥ ६ ॥ ३२ ॥ उत यत्
इन्द्रः महते दानवाय वधः यमिष्ट सहः अप्रतिऽइतं यत् ई वज्रस्य
प्रऽभृतौ द्दामं विश्वस्य जंतोः अधमं चकार ॥ ७ ॥ त्यं चित अण्वं
मधुऽपं शयानं असिन्वं ववं महिं आदत् उयः अपादं अचं महता
वधेन निदुर्योणे अवृणक् मृधऽवाचं ॥ ८ ॥ कः अस्य शुष्मं तविषी
वराते एकः धनां भारते अप्रतिऽइतः इमे चित अस्य जयसः नु
देवी इन्द्रस्य ओजसः भियसा जिहाते ॥ ९ ॥ नि अस्यै देवी स्व-
ऽधिनिः जिहीते इन्द्राय गातुः उशतीऽइव येमे सं यत् ओजः युवते
विश्वं आभिः अनु स्वधाऽवै क्षितयः नमंत ॥ १० ॥ एकं नु त्वा सत-
ऽपतिं पांचऽजन्यं जातं शृणोमि यशसं जनेषु तं मे जगृभे आ-

॥३४॥ अजातऽशनुं अजरां स्वंऽवती अनु स्वधा अमिता
 दस्मिं इयते सुनोतन पचंत वसंऽवाहसे पुरुऽस्तुतायं प्रऽतरं दुधा-
 तन ॥१॥ आ यः सोमेन जठरं अपिप्रत अमंदत मघऽवां मघं
 अंधसः यत् ई मृगायं हंतवे महाऽबंधः सहसंऽभृष्टिं उशनां वधं
 यमंत ॥२॥ यः अस्मै प्रसे उत वा यः ऊधनि सोमं सुनोति भवति
 ह्युऽमान् अहं अपऽअप शक्रः ततनुष्टिं ऊहति तनूऽशुभं मघ-
 ऽवां यः कवऽसखः ॥३॥ यस्य अवधीत् पितरं यस्य मातरं यस्य
 शक्रः भ्रातरं न अतः इषते वेति इत् ऊं अस्य प्रऽयता यतऽकरः न
 किल्बिं पात् इषते वस्वं आऽकरः ॥४॥ न पंचऽभिः दशऽभिः वष्टि
 आऽरभं न असुन्वता सचते पुयंता च न जिनाति वा इत् अमुया
 हंति वा धुनिः आ देवऽयुं भजति गोऽमति व्रजे ॥५॥ ३॥ विऽत्त-
 ष्णः संऽऋतौ चक्रंऽआसजः असुन्वतः विष्णुणः सुन्वतः वृधः
 इंद्रः विश्वस्य दमिता विऽभीषणः ययाऽवशं नयति दासं आर्यः
 ॥६॥ सं ई पणेः अजति भोजनं मुषे वि दाशुषे भजति सूनरं वसुं
 दुऽगे च न ध्रियते विश्वः आ पुरुजनः यः अस्य तविंधी अचुक्रुधत्
 ॥७॥ सं यत् जनौ सुऽधनौ विश्वऽशर्धसौ अवेत् इंद्रः मघऽवां गोषुं
 शुभिषुं युजं हि अन्यं अकृत प्रऽवेपनी उत ई गव्यं सृजते सत्वं-
 ऽभिः धुनिः ॥८॥ सहस्रऽसां आयिंऽवेशिं गृणीषे शत्रिं अग्ने उप-
 ऽमां केतुं अर्यः तस्मै आपः संऽयतः पीपयंत तस्मिन् क्षवं अम-
 ऽवत् त्वेषं अस्तु ॥९॥ ४॥

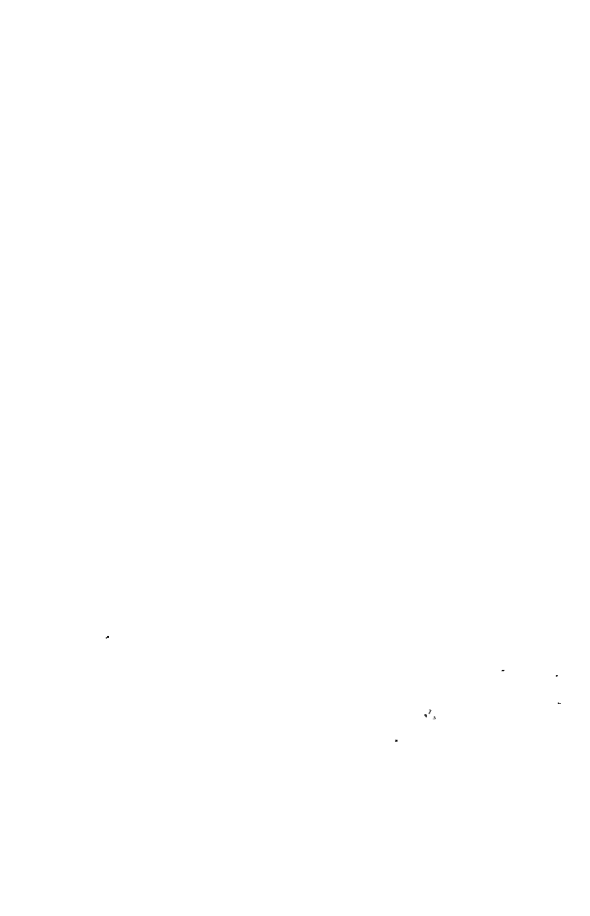
॥३५॥ यः ते साधिष्ठः अवसे इंद्रं क्रतुः तं आभर असभ्यं चर्षणि-
 ऽसहं सस्त्रिं वाजेषु दुस्तरं ॥१॥ यत् इंद्र ते चतस्रः यत् शूर संति
 तिस्रः यत् वा पंचं क्षितीनां अवः तत् सुनः आभर ॥२॥ आ ते अवः

चाः तस्मै अमृताः उपसः वि उच्छान् यः इंद्राय नृनवांस इति
 आहं ॥१॥ समिद्धाः अयिः वनवत् लीर्णः चर्हिः युक्तः पाया मृत-
 ऽसौमः जराते यावाणः यस्य इषिरं वदति अयं त अय्ययुः हविषा
 अव सिंधु ॥२॥ वधूः इयं पतिं इच्छंती एति यः इ वहांति महिषी
 इषिरां आ अस्य अवस्यात् रयः आ च घोषात् पुरु सहस्रां पारि
 वर्तयाते ॥३॥ न सः राजा व्ययते यस्मिन् इंद्रः तीव्रं सोमं पिबति
 गोऽसंखायं आ सत्वनैः अजंति हंति वृचं द्योतिं द्योतीः सुऽभ्याः
 नामं पुष्यन् ॥४॥ पुष्यात् द्योमे अभियोगे भवाति उभे वृत्तौ संज-
 ती० सं जयाति प्रियः सूर्ये प्रियः अया भवाति यः इंद्राय नृन-
 ऽसौमः ददांश्त ॥ ५ ॥ ६ ॥

॥३६॥ उरोः ते इंद्र राधंसः विऽभ्वी रातिः शतऽक्रतो० अधनः
 विश्वऽचर्षणे द्युम्ना सुऽदात्र मंहय ॥१॥ यत् इंद्र श्रवाय्यं इयं
 श्विष्ट दधिषे पप्रये दीर्घश्रुतऽतमं हिरण्यऽवर्णं दुस्तरं ॥२॥ शु-
 प्मांसः ये ते अद्रिऽवः मेहनां केतऽसायः उभा देवौ अभिष्टये
 दिवः चग्मः च राजयः ॥३॥ उत्तो नः अस्य कस्य चित् दक्षस्य तव
 वृत्रऽहन् अस्मभ्यं नृमणं आ भर अस्मभ्यं नृऽमनस्यसे ॥४॥ नु ते
 आभिः अभिष्टिऽभिः तव शर्मेन शतऽक्रतो० इंद्रं स्याम सुऽगो-
 पाः शूरं स्याम सुऽगोपाः ॥ ५ ॥ ६ ॥

॥३७॥ यत् इंद्र चित्र मेहनां अस्ति त्वाऽदातं अद्रिऽवः राधः तत्
 नः विदत्तऽवसो० उभया हस्ति आ भर ॥१॥ यत् मन्यसे वरेण्यं इंद्रं
 द्युक्षं तत् आ भर विद्यामं तस्य ते वयं अकूपारस्य दावने ॥२॥ यत्
 ते दित्सु प्रऽराध्यं मनः अस्ति श्रुतं बृहत् तेन दृष्ट्वा चित् अद्रिऽवः

11. 10. 1962

[The page contains several lines of extremely faint, illegible text.]

11

12

13

14

यज्ञं गिरं जरितुः सुऽस्तुतिं च विश्वे गंतमरुतः विश्वे जती ॥ १० ॥ २१ ॥
 आ नः दिवः बृहत्तः पर्वतात् आ सरस्वती यजता गंतु यज्ञं हव
 देवी जुजुषाणा घृताचीं शग्मानः वाचं उशती शृणोतु ॥ ११ ॥ आ
 वेधसं नीलं पृष्ठं बृहंतं बृहस्पतिं सदेने सादयध्वं सादतऽयोनिं
 दमे आ दीदिऽवांसं हिरण्यऽवर्णं अरुषं सपेम ॥ १२ ॥ आ धर्णेसिः
 बृहत्तऽदिवः रराणः विश्वेभिः गंतु ओमंऽभिः हुवानः गाः वसानः
 ओषधीः अमृधः विधातुंऽशृंगः वृषभः वयऽधाः ॥ १३ ॥ मातुः पदे
 परमे शुक्ले आयोः विपन्यवः रास्मिरासः अगमन सुऽशेव्यं नमसा
 रातऽहं व्याः शिशुं मृजंति आयवः न वासे ॥ १४ ॥ बृहत्त वयः बृहते
 तुभ्यं अग्ने धियाऽजुरं मिथुनासः सचंत देवऽदेवः सुऽहवः भूतु
 मल्लं मानः माता पृथिवी दुऽमतौ धात ॥ १५ ॥ उरौ देवाः अनि-
 ऽवाधे स्याम ॥ १६ ॥ सं अश्विनोः अवसा नूतनेन मयऽभुवा सु-
 ऽप्रनीती गमेम आ नः रयिं बृहत्तं आ उत वीरान आ विश्वानि
 अमृता सौभगानि ॥ १७ ॥ २२ ॥

॥ ४४ ॥ तं प्रत्नऽथा पूर्वऽथा विश्वऽथा इमऽथा ज्येष्ठऽतांति व-
 हिऽसदं स्वःऽविदं प्रतीचीनं वृजनं दोहसे गिरा आशुं जयंतं अनु
 यासुं वर्धसे ॥ १ ॥ श्रिये सुऽदृशीः उपरस्य याः स्वः विऽरोचमानः
 ककुभां अचोदते सुऽगोपाः असि न दभां य सुऽकृतो परः माया-
 भिः कृते आस नामं ते ॥ २ ॥ अत्यं हविः सचते सत् च धातुं च
 अरिष्टऽगातुः सः होता सहऽभरिः प्रऽसर्षाणः अनु वहिः वृषा
 शिशुः मध्ये युवा अजरः विऽसुहां हितः ॥ ३ ॥ प्र वः एते सुऽयुजः
 यामन इष्टये नीचीः अमुष्मै यम्यः कृतऽवृधः सुयंतुंऽभिः सर्व-
 ऽशसैः अभीशुंऽभिः क्रिविः नामानि प्रवणे मुषायति ॥ ४ ॥ सं-

॥४५॥ वि॒दाः दि॒वः वि॒ऽस्यन् अ॒द्रि उ॒क्थैः आ॒ऽय॒त्याः उ॒षसः
 अ॒र्चिनः गुः अ॒पं अ॒वृत् व॒जिनीः उ॒त् स्वः गा॒त् वि॒ दुरः मा॒नुषीः
 दे॒वः आ॒वः ॥१॥ वि॒ सूर्यैः अ॒मर्तिं न श्रियं सा॒त् आ॒ उ॒र्वीत् ग॒वा
 मा॒ता जा॒नती गा॒त् ध॒न्वंऽअ॒र्णसः नद्यः खा॒दःऽअ॒र्णाः स्मू॒णाः
 ऽइ॒व सु॒ऽमिता दृ॒हत् द्यौः ॥२॥ अ॒स्मै उ॒क्थायं प॒र्वतस्य गर्भः
 म॒हीनां ज॒नुषे पू॒र्यायं वि॒ पर्वतः जिही॑त साध॑त द्यौः आ॒ऽवि॒
 वा॑संतः द॒स॒यंत॒ भूमं ॥३॥ सु॒ऽउ॒क्तेभिः वः वचःऽभिः दे॒वऽजुष्टैः
 इं॒द्रां नु अ॒ग्नी अ॒वसे हु॒वधै उ॒क्थेभिः हि स्म॒ क॒वयः सु॒ऽय॒ज्ञाः
 आ॒ऽवि॒वा॑संतः म॒रुतः यज॑न्ति ॥४॥ ए॒तो नु अ॒द्य सु॒ऽध्यः भ॒वांम
 प्र॒दुच्छु॒नाः मि॒न॒वा॒म व॒रीयः आ॒रे द्वे॒षां॑ सि॒स॒नुतः द॒धाम॒ अ॒याम
 प्रा॑चः यज॑मानं अ॒च्छ ॥५॥ २६॥ आ॒ इ॒त् धि॒यं कृ॒ण॒वांम स॒खायः
 अ॒पं या मा॒ता ऋ॒णु॒त् व॒जं गोः यया॑ म॒नुः वि॒शि॒ऽशि॒मं जि॒गाय
 यया॑ व॒णिक॒ वंकुः आप॑ पुरी॑षं ॥६॥ अ॒नू॒नो॒त् अ॒च ह॒स्तऽय॒तः
 अ॒द्रिः आ॒र्च॒न ये॒न द॒श मा॒सः न॒वंऽग्वाः ऋ॒तं य॒ती स॒रमा॑ गाः
 अ॒वि॒दत् वि॒श्या॑नि स॒त्या अ॒ंगिराः च॒कार ॥७॥ वि॒श्वे अ॒स्याः
 वि॒ऽउ॒पि मा॒हि॒ना॒याः सं य॒त् गो॒भिः अ॒ंगिर॑सः न॒वैत॒ उ॒सः आ॒
 सां प॒रमे॒ स॒धऽस्थे ऋ॒तस्य॑ प॒था स॒रमा॑ वि॒दत् गाः ॥८॥ आ॒ सूर्यैः
 या॒त् स॒प्तऽअ॒श्वः दो॒त्रं य॒त् अ॒स्य उ॒र्वि॒या दी॒घेऽया॒थे र॒घुः श्ये॒नः
 प॒त॒य॒त् अ॒धः अ॒च्छ यु॒वा क॒विः दी॒द॒य॒त् गो॒धुं ग॒च्छन् ॥९॥ आ॒
 सूर्यैः अ॒रु॒हत् अ॒यु॒क्तं अ॒र्णः अ॒यु॒क्त य॒त् ह॒रिः वी॒तऽपृ॒ष्टाः उ॒त्रा न
 ना॒वं अ॒न॒य॒न्त॒ धी॒राः आ॒ऽशृ॒ण्व॒तीः आपः अ॒र्वाक् अ॒ति॒ष्ठन् ॥१०॥
 धि॒यं वः अ॒प॒ऽसु द॒धि॒ये स्वःऽसां॑ यया॑ अ॒तर॑न् द॒श मा॒सः न॒वं
 ऽग्वाः अ॒या धि॒या स्या॑म॒ दे॒वऽगो॒पाः अ॒या धि॒या तु॒तु॒ये॒म अ॒
 ति॒ अ॒द्रिः ॥११॥ २७॥

सः पाति अंतौ ॥३॥ चत्वारः ई विभ्रति क्षेमऽयंतः दशं गर्भं चत्सं
 धापयंते त्रिऽधातंवः परमाः अस्य गावं दिवः चरंति परिस्रवः
 अंतान् ॥४॥ इदं वपुः निऽवचनं जनासः चरंति यत् नद्यः तस्युः
 आपः द्वे यत् ई विभ्रतः मातुः अन्ये इहऽइह जाते यस्यां सऽवपुः
 ॥५॥ वि तन्वते धियः अस्मै अपांसि वस्त्रा पुत्राय मातरं वयंति
 उपऽप्रक्षे वृषणः मोदमानाः दिवः पथा वध्वः यंति अच्छ ॥६॥
 तत् अस्तु मित्रावरुणा तत् अग्ने शं योः अस्मभ्यं इदं अस्तु शस्तं
 अशीमहि गाधं उत प्रतिऽस्थां नमः दिवे बृहते सदेनाय ॥७॥ १॥

॥४८॥ कत् ऊं प्रियाय धाम्ने मनामहे स्वऽक्षात्राय स्वऽयंगसे
 महे वयं आऽमेन्यस्यं रजंसः यत् अभ्रे आ अपः वृणाना विऽतनो
 ति मायिनी ॥१॥ ताः अन्नत वयुनं वीरऽवक्ष्णं समान्या वृतया
 विश्वं आ रजः अपो अपांची अपरा अपं ईजते प्र पूर्वाभिः ति
 रते देवऽयुः जनः ॥२॥ आ यावऽभिः अहन्येभिः अक्षुऽभिः वरिष
 वज्रं आ जिघृति मायिनि शतं वा यस्य प्रऽचरन् स्वे दमे संऽवतं
 यंतः वि च वर्तयन् अहां ॥३॥ तां अस्य रीतिं परागोऽद्वयं प्रति
 अनीकं अख्यं भुजे अस्य वर्षसः सचा यदि पितुर्मतं इदं दायं रज
 दधाति भाऽहूतये विगे ॥४॥ सः जिह्या चतुःऽअनीकः चां तत
 चारु वसानः वरुणः यतन् अरिं न तस्य विद्म पुरुषत्वंतां यय
 यतः भगः सविता दाति वार्य ॥५॥ २॥

॥४९॥ देवं वः अद्य सवितारं आ देवे भगं च रत्नं विदुः न वीर
 आयोः आ वां नरा पुरुऽभुजा ववृत्या दिवेऽदिवे वित अयिना
 सन्निऽयन् ॥१॥ प्रति प्रऽयानं अमृतस्य विद्वान् मुऽउक्तः देवम-

सुतानां पीतिं अर्हथः तान् जुषेयां अरेपसौ अभिप्रयः ॥६॥ सुताः
 इंद्राय वायवे सोमांसः दधिऽआशिरः निम्नं नयन्ति सिंधवः अभि
 प्रयः ॥७॥ सऽजूः विश्वेभिः देवेभिः अश्विऽभ्यां उषसां सऽजूः आ
 याहि अग्ने अत्रिऽवत् सुते रण ॥ ८ ॥ सऽजूः मित्रावरुणाभ्यां
 सऽजूः सोमैर्न विष्णुना आ याहि अग्ने अत्रिऽवत् सुते रण ॥ ९ ॥
 सऽजूः आदित्यैः वसुंभिः सऽजूः इंद्रेण वायुना आ याहि अग्ने
 अत्रिऽवत् सुते रण ॥ १० ॥ ६ ॥ स्वस्ति नः मिमीतां अश्विनां भगः
 स्वस्ति देवी अदितिः अनर्वणः स्वस्ति पूषा असुरः दधातु नः स्व
 स्ति द्यावापृथिवी सुऽचेतुनां ॥ ११ ॥ स्वस्तये वायुं उपं व्रवामहे
 सोमं स्वस्ति भुवनस्य यः पतिः बृहस्पतिं सर्वेऽगणं स्वस्तये स्व
 स्तये आदित्यासः भवंतु नः ॥ १२ ॥ विश्वे देवाः नः अद्य स्वस्तये
 विश्वानरः वसुः अग्निः स्वस्तये देवाः अवंतु ऋभवं स्वस्तये स्वस्ति
 नः रुद्रः पातु अंहसः ॥ १३ ॥ स्वस्ति मित्रावरुणा स्वस्ति पथ्ये
 रेवति स्वस्ति नः इंद्रः च अग्निः च स्वस्ति नः अदिते कृधि ॥ १४ ॥
 स्वस्ति पथां अनु चरेम सूर्याचंद्रमसींऽइव पुनः ददता अमृता
 जानता सं गमेमहि ॥ १५ ॥ ७ ॥

॥ ५२ ॥ प्र श्यावऽअश्व धृष्णऽया अर्चं मरुतऽभिः ऋकंऽभिः ये
 अद्रोघं अनुऽस्वधं श्रवं मदन्ति यज्ञियाः ॥ १ ॥ ते हि स्थिरस्यं श्रवं नः
 सखायः सन्ति धृष्णऽया ते यामेन आ धृष्यतऽविनः त्मनां पाति
 श्रवंतः ॥ २ ॥ ते स्युं द्रासः न उद्याणः अतिं स्तुदन्ति श्रवंतेः मरुता
 अध महे दिवि दामा च मन्महे ॥ ३ ॥ मरुतऽसु वः दधीमहि सोम
 यज्ञं च धृष्णऽया विश्वे ये मानुषा युगा पाति मयि रिपः ॥ ४ ॥ अहेत
 ये मरुदानवः नः असांमिऽश्रवंतः प्र यज्ञं यज्ञियेभ्यः दिवः श्रवं

पसंः इमान् पश्यन् इति स्तुहि ॥३॥ ये अंजिषु ये वाशीषु स्वऽभा-
नवः स्रष्टु रुक्मेषु खादिषु आयाः रथेषु धन्वंऽसु ॥४॥ युष्माकं स-
रथान् अनु मुदे दधे मरुतः जीरऽदानवः वृष्टी द्यावः यतीऽइव
॥५॥ ११॥ आ यं नरः सुऽदानवः ददाशुषे दिवः कोशं अचुच्यवुः वि-
पर्जन्यं सृजन्ति रोदसी अनु धन्वंना यन्ति वृष्टयः ॥६॥ ततृदानाः
सिंधवः क्षोदसा रजः प्र सस्रुः धेनवः यथा स्यन्ताः अश्वःऽइव अ-
ध्वनः विऽमोचने वि यत् वर्तते एन्यः ॥७॥ आ यात मरुतः दिवः
आ अंतरिक्षात् अमात् उत मा अव स्यात् पराऽवतः ॥८॥ मा वः
रसा अनितभा कुभा क्रुमुः मा वः सिंधुः नि रीरमत् मा वः परि
स्यात् सरयुः पुरीषिणी असे इत् सुम्न अस्तु वः ॥९॥ तं वः शर्ध-
रथानां त्वेषं गणं मारुतं नव्यसीनां अनु प्र यन्ति वृष्टयः ॥१०॥ १२॥
शर्धेऽशर्धे वः एषां व्रातंऽव्रातं गणंऽगणं सुशस्तिऽभिः अनु क्रा-
मेमधीतिऽभिः ॥११॥ कस्मै अद्य सुऽजाताय रातऽहव्याय प्र यु-
एना यामेन मरुतः ॥१२॥ येन तोकाय तनयाय धान्यं बीजं वहध्वे
अक्षितं अस्मभ्यं तत् धत्तन् यत् वः ईमहे राधः विश्वऽआयुसौभागं
॥१३॥ अति इयाम् निदः तिरः स्वस्तिऽभिः हित्वा अवद्यं अरातीः
वृष्टी शं योः आपः उस्मि भेषजं स्यामं मरुतः सह ॥१४॥ सुऽदेवः
समह असति सुऽवीरः नरः मरुतः सः मर्त्यः यं चायध्वे स्यामं ते
॥१५॥ स्तुहि भोजान् स्तुवतः अस्य यामनि रणं गावः न यवसे
यतः पूर्वानऽइव सखीन् अनु ह्वय गिरा गृणीहि कामिनः
॥ १६ ॥ १३ ॥

॥५४॥ प्र शर्धाय मारुताय स्वऽभानवे इमां वाचं अनज पर्व-
तऽच्युते धर्मऽस्तुभे दिवः आ पृष्ठऽयज्वने द्युम्नऽअवसे महि नृत्प

मरुतः वि॒ऽचे॒त॒सः रा॒यः स्या॒म॒र॒थ्यः व॒यं स्व॒तः न॒यः यु॒च्छ॒ति ति॒थ्यः
यथा॑ दि॒वः अ॒स्मे र॒तं म॒रुतः स॒हस्रि॒णं ॥१३॥ यू॒यं र॒यिं म॒रुतः
स्पा॒र्ह॒ऽवी॒रं यू॒यं ऋ॒षिं अ॒व॒थ सा॒मं॒ऽवि॒प्रं यू॒यं अ॒वी॒तं भ॒र॒ताय॑
वा॒जं यू॒यं ध॒न्य॒ राजा॑नं श्रु॒ष्टि॒ऽम॒तं ॥१४॥ तत् वः या॒मि द्र॒वि॒णं
स॒द्यः॒ऽऊ॒त॒यः येन॑ स्वं न त॒तना॑म नृ॒न अभि॑ इ॒दं सु॒ मे म॒रुतः ह॒र्य॑त
वचः॑ य॒स्य ते॒र॒म ते॒सा श॒तं हि॒माः ॥१५॥१६॥

॥५५॥ प्र॒ऽय॒ज्य॒वः म॒रुतः॑ भा॒ज॒त॒ऽऽ॒ष्ट॒यः वृ॒ह॒त व॒यः द॒धिरे
रु॒क्म॒ऽव॒क्ष॒सः ई॒यंते अ॒श्वैः सु॒ऽय॒मे॒भिः आ॒शु॒ऽभिः शु॒भं या॒तां अ॒नु
र॒थाः अ॒वृ॒त्स॒त ॥१॥ स्व॒यं द॒धि॒ध्वे त॒वि॒धी यथा॑ वि॒द वृ॒ह॒त म॒हा॒तः
उ॒र्वि॒या वि॒ रा॒ज॒य उ॒त अ॒न्तरि॑क्षं म॒मिरे॒ वि ओ॒ज॒सा शु॒भं या॒तां
अ॒नु॒र॒थाः अ॒वृ॒त्स॒त ॥२॥ सा॒कं जा॒ताः सु॒ऽभ्वः सा॒कं उ॒क्षि॒ताः श्रि॒ये
चि॒त् आ॒ प्र॒ऽत॒रं व॒वृ॒धुः न॒रः वि॒ऽरो॒कि॒णः सूर्य॑स्य॒ऽइ॒व र॒श्मयः॑ शु॒भं
या॒तां अ॒नु॒र॒थाः अ॒वृ॒त्स॒त ॥३॥ आ॒ऽभू॒षे॒ण्यं वः म॒रुतः॑ म॒हि॒ऽत्नं
दि॒दृ॒क्षे॒ण्यं सूर्य॑स्य॒ऽइ॒व च॒क्ष॒णं उ॒तो अ॒स्मान् अ॒मृत॑ऽत्वे द॒धा॒त॒न
शु॒भं या॒तां अ॒नु॒र॒थाः अ॒वृ॒त्स॒त ॥४॥ उ॒त् ई॒र॒य॒थ म॒रुतः॑ स॒मु॒द्र॒तः
यू॒यं वृ॒ष्टिं व॒र्ष॒य॒थ पु॒री॒षि॒णः न वः द॒क्षाः उ॒पं द॒स्यंति॑ धे॒नवः॑ शु॒भं
या॒तां अ॒नु॒र॒थाः अ॒वृ॒त्स॒त ॥५॥१७॥ यत् अ॒श्वान् धूः॒ऽसु पृ॒ष॒तीः
अ॒यु॒ग्धं हि॒र॒ण्य॒या॒न् प्र॒ति अ॒त्कान् अ॒मु॒ग्धं वि॒श्वाः इ॒त् स्पृ॒धः
म॒रुतः॑ वि॒ अ॒स्य॒थ शु॒भं या॒तां अ॒नु॒र॒थाः अ॒वृ॒त्स॒त ॥६॥ न प॒र्व॒ताः
न न॒द्यः व॒र॒त वः यत्र॑ अ॒चि॒ध्वं म॒रुतः॑ ग॒च्छ॒थ इ॒त् ऊ॒ं तत् उ॒त द्या॑
वा॒पृ॒थि॒वी या॒थ॒न॒ परि॑ शु॒भं या॒तां अ॒नु॒र॒थाः अ॒वृ॒त्स॒त ॥७॥ यत्
पू॒र्व्यं म॒रुतः॑ यत् च नू॒त॒नं यत् उ॒द्यते॑ व॒स॒वः यत् च श॒स्यते॑ वि॒श्वस्य॑
तस्य॑ भ॒व॒थ न॒वे॒द॒सः शु॒भं या॒तां अ॒नु॒र॒थाः अ॒वृ॒त्स॒त ॥८॥ मृ॒ळ॒त

उत्ताः उदयवे ॥१॥ वाशीऽमंतः ऋष्टिऽमंतः मनीषिणः सुध-
 न्वानः इषुऽमंतः निषंगिणः सुऽअश्वाः स्थ सुऽरथाः पृश्निऽमातरः
 सुऽआयुधाः मरुतः याथन शुभं ॥२॥ धूनुय द्यां पर्वतान दाशुषे
 वसु नि वः वना जिहते यामनः भिया कोपयथ पृथिवी पृश्नि-
 ऽमातरः शुभे यत् उयाः पृषतीः अयुग्ध्वं ॥३॥ वातऽत्विषः मरुतः
 वर्षऽनिर्निजः यमाऽइव सुऽसदृशः सुऽपेशंसः पिशंगऽअश्वाः
 अरुणऽअश्वाः अरेपसः प्रऽत्वक्षसः महिना द्यौऽइव उरवः ॥४॥
 पुरुऽद्रप्साः अंजिऽमंतः सुऽदानवः त्वेषऽसदृशः अनवभृऽराधसः
 सुऽजातासः जनुषा रुक्मऽवक्षसः दिवः अर्काः अमृतं नाम भे-
 जिरे ॥५॥२१॥ ऋष्टयः वः मरुतः असंयोः अधि सहः ओजः वाहोः
 वः बलं हितं नृम्णा शीर्षऽसु आयुधा रथेषु वः विश्वा वः श्रीः अधि
 तनूषु पिपिशे ॥६॥ गोऽमंतः अश्वऽवत् रथऽवत् सुऽवीरं चंद्रऽवत्
 राधः मरुतः ददनः प्रऽशस्तिं नः कृणुत रुद्रियासः भक्षीय वः अ-
 वसः दैव्यस्य ॥७॥ ह्येनरः मरुतः मृळतं नः तुविऽमघासः अमृताः
 ऋतऽज्ञाः सत्यऽश्रुतः कवयः युवानः बृहत्तऽगिरयः बृहत् उक्ष-
 माणाः ॥८॥२२॥

॥५८॥ तं जुं नूनं तविषीऽमंतं एषां स्तुषे गृणं मारुतं नव्यसीनां
 ये आशुऽअश्वाः अमऽवत् वहते उत् ईशिरे अमृतस्य स्वऽराजः
 ॥१॥ त्वेषं गृणं तवसं खादिऽहस्तं धुनिऽवतं मायिनं दातिऽवारं
 मयऽभुवः ये अमिताः महिऽत्वा वंदस्व विप्र तुविऽराधसः नून
 ॥२॥ आ वः यंतु उदऽवाहासः अद्य वृष्टिं ये विश्वे मरुतः जुनंति
 अयं यः अग्निः मरुतः संऽइद्वः एतं जुषध्वं कवयः युवानः ॥३॥ यूयं
 राजानं इयं जनाय विभ्वऽतष्टं जनयथ यजत्राः युष्मत् एति मु-

एषां उभये यथा विदुः प्र पर्वतस्य नभनून् अचुच्युः ॥ ७ ॥ मि
मांतु द्यौः अदितिः वीतये नः सं दानुं ऽ चित्राः उषसः यतंतां अ
अचुच्युः दिव्यं कोशं एते ऋषे रूद्रस्य मरुतः गृणानाः ॥ ८ ॥ २४

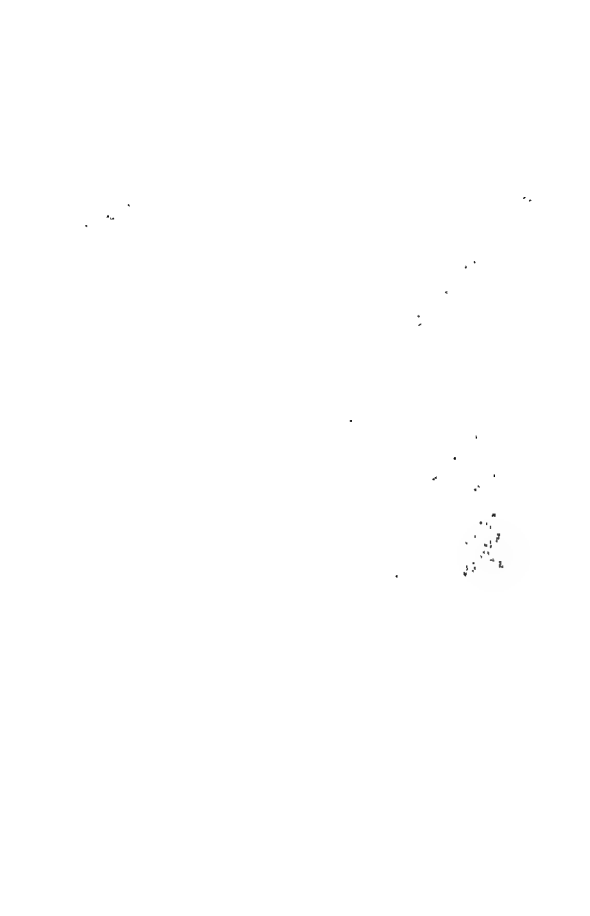
॥ ६० ॥ ईकं अग्निं सुऽअवसं नमः ऽभिः इह प्रऽसत्तः वि चयत्
कृतं नः रथैः ऽइव प्रभरे वाजयत् ऽभिः प्रऽदक्षिणित् मरुतां स्तोमं
ऋध्यां ॥ १ ॥ आ ये तस्युः पृषतीषु श्रुतासु सुऽखेषु रूद्राः मरुतां
रथेषु वनां चित् उयाः जिहते नि वः भिया पृथिवी चित् रेजते
पर्वतः चित् ॥ २ ॥ पर्वतः चित् महि वृद्धः विभाय दिवः चित् सानुं
रेजत स्वने वः यत् क्रीळंथ मरुतः ऋष्टिऽमंतः आपः ऽइव सध्वं
चः धवध्वे ॥ ३ ॥ वराः ऽइव इत् रेवतासः हिरण्यैः अभि स्वधानिः
तन्वंः पिपिथे श्रिये श्रेयांसः तवसः रथेषु सत्वा महांसि चक्रि
तनूषु ॥ ४ ॥ अज्येष्टासः अकनिष्ठासः एते सं भ्रातरः ववृधुः सौमं
गाय युवां पिता सुऽअपाः रूद्रः एषां सुऽदुघां पृश्निः सुऽदिनां
मरुतऽभ्यः ॥ ५ ॥ यत् उत् ऽतमे मरुतः मध्यमे वा यत् वा अवमे
सुऽभगासः दिवि स्थ अतः नः रूद्राः उत् वा नु अस्य अग्ने वि
त्तात् हविषः यत् यजाम ॥ ६ ॥ अग्निः च यत् मरुतः विश्वऽवेदसः
दिवः वहध्वे उत् ऽतरात् अधिं सुऽभिः ते मंदसानाः धुनयः रि
शादसः वामं धत्त यजमानाय सुन्वते ॥ ७ ॥ अग्ने मरुतऽभिः शु
भयत् ऽभिः ऋक् ऽभिः सोमं पिव मंदसानः गणश्चिऽभिः पाव
केभिः विश्वं ऽइन्वेभिः आयुऽभिः वैश्वानर प्रऽदिवां केतुनां स
ऽजूः ॥ ८ ॥ २५ ॥

॥ ६१ ॥ के स्य नरः श्रेष्ठऽतमाः ये एकः ऽ एकः आऽयय परमस्याः

अ० ४. अ० ४. व० ५.] ॥ ३५६ ॥ [म० ५. अ० ५. सू० ६९]

दीर्घश्रुतऽतमा ता सतऽपती० ऋतऽवृधा ऋतऽवाना जनैऽजने
॥२॥ ता वां इयानः अवसे पूर्वौ उप ब्रुवे सचा सुऽअश्वासः सुचे-
तुनां वाजांन् अभि प्र दावने ॥३॥ मित्रः अंहोः चित आत उरु-
क्षयां यगातुं वनते मित्रस्य हि प्रऽतूर्वतः सुऽमतिः अस्ति विधतः
॥४॥ वयं मित्रस्य अवसि स्यामं सप्रथःऽतमे अनेहसः त्वाऽऊतयः
सचा वरुणऽशेषसः ॥५॥ युवं मित्रा इमं जनं यतथः संचनयथः
मा मघोनः परि ख्यतं मो अस्माकं ऋषीणां गोऽपीथेनः उरु-
यतं ॥ ६ ॥ ३ ॥

॥६६॥ आ चिकितान सुऽक्रतू० देवी मर्त रिशादसा वरुणाय
ऋतऽपेशसे दधीत प्रयंसे महे ॥१॥ ता हि क्षत्रं अविऽहृतं सम्यक्
असुर्यं आशाते अध व्रताऽइव मानुषं स्वः न धायि दर्शतं ॥२॥ ता
वां एषे रथानां उर्वी गव्यूतिं एषां रातऽहव्यस्य सुऽस्तुतिं दधृक्
स्तोमैः मनामहे ॥३॥ अध हि काव्या युवं दक्षस्य पूऽभिः अद्भुता
निकेतुनां जनानां चिकेथे पूतऽदक्षसा ॥४॥ तत् ऋतं पृथिवि
बृहत् श्रवःऽएषे ऋषीणां जयसानौ अरं पृथु अति क्षरंति याम-
ऽभिः ॥५॥ आ यत् वां इयऽचक्षसा मित्रा वयं च सूरयः व्यचिधे
बहुऽपाय्यं यतमहि स्वऽराज्ये ॥ ६ ॥ ४ ॥

॥६७॥ वद् इत्या देवा निऽकृतं आदित्या यजतं बृहत् वरुण
मित्रं अयं मन वपिंष्टं क्षत्रं आशाये ॥१॥ आ यत् योनिं हिरण्य
वरुण मित्रं सदयः धर्तारां चपेणीनां यतं सुधं रिशादमा ॥२॥
विश्वे हि विश्वऽवेदसः वरुणः मित्रः अयं मा यता पदाऽइव तथि-
रे प्राति मर्त्य रिषः ॥ ३ ॥ ते हि सत्याः ऋतऽस्पृशः ऋतऽवानः

अ० ४. अ० ४. व० १२.]

॥ ३५८ ॥

[म० ५. अ० ६. सू० १३.]

सु० वा० तुर्यामं दस्यून तनूभिः ॥३॥ मा कस्य अद्भुतऽक्रतू यक्ष
भुजेम तनूभिः मा शेषसा मा तनसा ॥ ४ ॥ ८ ॥

॥ ११ ॥ आ नः गतं रिगा० तमा वरुण मित्रं वर्हेणा उप० इमं चारं
अध्वरं ॥ १ ॥ विश्वस्य हि प्र० चेतमा वरुण मित्रं राजयः ईशाना
पिप्यतं धियः ॥ २ ॥ उप० नः सुतं आ गतं वरुण मित्रं दा० शुषः अस्य
सोमस्य पीतये ॥ ३ ॥ ९ ॥

॥ १२ ॥ आ मित्रे वरुणे वयं गीः ० भिः जुहुमः अत्रि० वत् नि
वर्हिषि सदतं सोम० पीतये ॥ १ ॥ व्रतेन स्यः ध्रुव० क्षोमा धर्मणा
यात० यत् ० जना नि वर्हिषि सदतं सोम० पीतये ॥ २ ॥ मित्रः व
नः वरुणः च जुषेतां यज्ञं इष्टये नि वर्हिषि सदतां सोम० पीतये
॥ ३ ॥ १० ॥ ५ ॥

॥ १३ ॥ यत् अद्य स्यः परा० वति यत् अर्वा० वति अश्विना यत्
वा० पुरु० पुरु० भुजा यत् अंतरिक्षे आ गतं ॥ १ ॥ इह त्या पुरु० भूतमा
पुरु० दंसांसि विभ्रता वरस्या यामि अधि० गू० हुवे तृविः ० तमा
भुजे ॥ २ ॥ ईर्मा अन्यत् वपुषे वपुः चक्रं रथस्य येमयुः परि० अन्या
नाहुषा युगा म० ह्रा रजांसि दीयथः ॥ ३ ॥ तत् ऊं सु वां एना कृतं
वेशां यत् वां अनु० स्तवे० नानां जातो अरेपसां सं अस्मे बंधु० आ
मित्राः ॥ ४ ॥ आ यत् वां सूर्या रथं तिष्ठत रथं सदां परि० वां अ
वरुण वयं घृणा वरंते आ० तपः ॥ ५ ॥

चानं चेत

वां अरेपस

यामेपुस

विः चिक्तेति

भुरण्यति

100

100

अ० ४. अ० ४. व० १७.] ॥ ३६० ॥ [म० ५. अ० ६. सू० ७६.]

नौ च॒ष्टिः स्तोमे॑न॒ प्रति॑ भूष॒ति मा॒ध्वी॑ मम॒ श्रुतं॑ ह॒वँ ॥ १ ॥ अ॒ति॒
 ऽआ॒यातं॑ अ॒श्विना॒ तिरः॑ वि॒श्वाः अ॒हं स॒ना द॒स्रा हिर॑ण्य॒ ऽवर्त॑नी०
 सु॒ऽसु॒म्ना सि॒धुऽवा॒हसा॑ मा॒ध्वी॑ मम॒ श्रुतं॑ ह॒वँ ॥ २ ॥ आ नः॒ रत्ना॑नि
 वि॒भ्रतौ॑ अ॒श्विना॒ गच्छ॑तं यु॒वं रु॒द्रा हिर॑ण्य॒ ऽवर्त॑नी० जु॒षाणा॒ वा॒
 जि॒नीऽव॒सू० मा॒ध्वी॑ मम॒ श्रुतं॑ ह॒वँ ॥ ३ ॥ सु॒ऽस्तु॒भः वा॑ वृ॒षण॑ऽव॒सू०
 रथे॑ वा॒णीची॑ आ॒ऽहि॒ता उ॒त वा॑ क॒कुहः॑ मृ॒गः पृ॒क्षः कृ॒णोति॑ वा॒
 पु॒षः मा॒ध्वी॑ मम॒ श्रुतं॑ ह॒वँ ॥ ४ ॥ वो॒धित॑ऽम॒नसा॑ र॒थ्या इ॒षिरा॑
 ह॒व॒नऽश्रु॑ता॒ वि॒ऽभिः च॒वानं॑ अ॒श्विना॒ नि या॒थः अ॒द्वया॑वि॒नं
 मा॒ध्वी॑ मम॒ श्रुतं॑ ह॒वँ ॥ ५ ॥ १५ ॥ आ वा॑ न॒रा म॒नऽयु॑जः अ॒श्वसः॑ प्र॒
 षि॒तऽस॑वः व॒यः व॒हंतु॑ पी॒तये॑ स॒ह सु॒स्त्रेभिः॑ अ॒श्विना॒ मा॒ध्वी॑ मम॒
 श्रुतं॑ ह॒वँ ॥ ६ ॥ अ॒श्विनौ॑ आ इ॒ह ग॒च्छतं॑ ना॒स॒त्या मा॒ वि वे॒नतं॑ तिः
 चि॒त् अ॒र्ये॒ऽया परि॑व॒र्तिः या॒तं अ॒दा॒भ्या मा॒ध्वी॑ मम॒ श्रुतं॑ ह॒वँ ॥ ७ ॥
 अ॒स्मिन् य॒ज्ञे अ॒दा॒भ्या ज॒रितारं॑ गृ॒भः प॒ती अ॒वस्युं॑ अ॒श्विना॒ यु॒वं
 गृ॒णंतं॑ उ॒प भू॒षथः॑ मा॒ध्वी॑ मम॒ श्रुतं॑ ह॒वँ ॥ ८ ॥ अ॒भूत् उ॒षाः रु॒गत॑
 ऽप॒गुः आ अ॒ग्निः अ॒धा॒यि च॒तुर्वि॑यः अ॒योजि॑ वा॒ वृ॒षण॑ऽव॒सू० रथः॑
 द॒स्रा अ॒मर्त्यः॑ मा॒ध्वी॑ मम॒ श्रुतं॑ ह॒वँ ॥ ९ ॥ १६ ॥

॥ १६ ॥ आ॒भा॒ति अ॒ग्निः उ॒पसा॑ अ॒नीकं॑ उ॒त् वि॒प्रा॒णां दे॒वऽयाः॑
 वा॒चः अ॒स्युः अ॒वा॒चा नृ॒नं र॒थ्या इ॒ह या॒तं पी॒पिऽवा॑सं अ॒श्विना॒
 य॒मं अ॒च्छ ॥ १ ॥ न स॒ंस्कृतं॑ प्र॒मिमी॑तः ग॒मि॒ष्टा अ॒न्ति नृ॒नं अ॒श्विना॒
 उ॒पऽस्तु॑ता इ॒ह दि॒वा अ॒भिऽपि॒त्वे अ॒वसा॑ आ॒ऽग॒मि॒ष्टा प्र॒ति अ॒
 व॒र्ति दा॒गुपे॑ गं॒ऽभवि॑ष्टा ॥ २ ॥ उ॒त् आ या॒तं मं॒ऽग॒वे प्रा॑तः अ॒हः स॒
 ध्यंदि॑ने उ॒त्ऽद॒ता सूर्य॑स्य दि॒वा न॒क्तं अ॒वसा॑ गं॒ऽतमे॑न न॒ द॒दानी॑
 पी॒तिः अ॒श्विना॑ आ॒ त॒तान् ॥ ३ ॥ इ॒दं हि॑ वा॒ प्रऽदि॒वि स्या॑नं अ॒ोकः॑

श्विना हवँ सप्तऽवधिं च मुंचतं ॥५॥ भीताय नाधमानाय ऋषये
 सप्तऽवधये मायाभिः अश्विना युवं वृक्षं स च वि च अचयः ॥६॥
 यथा वातः पुष्करिणीं सऽङ्गयन्ति सर्वतः एव ते गर्भः एजतु निः
 ऽऐतुं दशऽमास्यः ॥७॥ यथा वातः यथा वनं यथा समुद्रः एजति
 एव त्वं दशऽमास्य सह अवं इहि जरायुणा ॥८॥ दश मासान् श-
 शयानः कुमारः अधि मातरि निऽऐतुं जीवः अक्षतः जीवः जी-
 वंत्याः अधि ॥ ९ ॥ २० ॥

॥७९॥ महेनः अद्य वोधय उषः राये दिवित्मन्ती यथा चित्तः
 अवोधयः सत्यऽश्वसि वाय्ये सुऽजाति अश्वऽसूनृते ॥१॥ या सु-
 ऽनीये शौचतऽरये वि औच्छः दुहितः दिवः सा वि उच्छः सहीय-
 सि सत्यऽश्वसि वाय्ये सुऽजाति अश्वऽसूनृते ॥२॥ सा नः अद्य
 आभरतऽवसुः वि उच्छः दुहितः दिवः यो वि औच्छः सहीयसि
 सत्यऽश्वसि वाय्ये सुऽजाति अश्वऽसूनृते ॥३॥ अभियेत्वा विना-
 ऽवरिस्तोमैः गृणन्ति वह्नयः मधैः मघोनि सुऽश्रियः दामनऽवतः
 सुऽरातयः सुऽजाति अश्वऽसूनृते ॥४॥ यत् चित् हिते गृणाः दुमे
 दयन्ति मघत्तये परिचित् वटयः दधुः ददतः राधः अह्नयं सुऽजाति
 अश्वऽसूनृते ॥५॥ २१॥ आ एषु धाः वीरऽवत यगः उपः मघोनि
 सृष्टिं येन राधांसि अह्नया मघऽवानः अरांसत सुऽजाति अश्व-
 ऽसूनृते ॥६॥ तेभ्यः दृष्टं बृहत् यगः उपः मघोनि आ वह्नये नः
 राधामि अश्व्यां गव्या भजंत सूरयः सुऽजाति अश्वऽसूनृते ॥७॥ इत
 नः गोऽमन्तीः दपः आ वह्न दुहितः दिवः साकं सूर्यस्य रश्मिभिः
 शृङ्गः गोचतऽभिः अर्चिऽभिः सुऽजाति अश्वऽसूनृते ॥८॥ वि उच्छः
 दुहितः दिवः मा चिरं तनुयाः अपः न इत् त्वा स्तेनं यथा पिपि

अ०४.अ०४.व०२७.] ॥३६४॥ [म०५.अ०६.सू०६३.]

तंशः रजांसि देवः सविता महिऽत्वना ॥३॥ उत यासि सवितः
चीणि रोचना उत सूर्यस्य रश्मिऽभिः सं उच्यसि उत रात्री उभ-
यतः परि ईयसे उत मित्रः भवसि देव धर्मऽभिः ॥४॥ उत ईशिषे
प्रऽसवस्यं त्वं एकः इत् उत पूषा भवसि देव यामऽभिः उत इदं
विश्वं भुवनं वि राजसि श्यावऽअश्वः ते सवितः स्तोमं आनगे
॥ ५ ॥ २४ ॥

॥६२॥ तत् सवितुः वृणीमहे वयं देवस्य भोजनं श्रेष्ठं सर्वऽधा-
॥मं तुरं भगस्य धीमहि ॥१॥ अस्य हि स्वयंशऽतरं सवितुः कत्
चन प्रियं नमिनंति स्वऽराज्यं ॥२॥ सः हि रत्नानि दाश्रुषे सुवातिं
सविता भगः तं भागं चित्रं ईमहे ॥३॥ अद्य नः देव सवितः प्र-
जाऽवत् सावीः सौभगं परां दुऽस्वप्यं सुव ॥४॥ विश्वानि देव
सवितुः दुऽइतानि परां सुव यत् भद्रं तत् नः आ सुव ॥५॥ २५॥ अ-
नागसः अदितये देवस्य सवितुः सुवे विश्वां वामानि धीमहि
॥६॥ आ विश्वऽदेवं सतऽपतिं सुऽउक्तैः अद्य वृणीमहे सत्यऽसंव
सवितारं ॥७॥ यः इमे उभे अहनी पुरः एति अप्रऽयुच्छन् सु-
ऽआधीः देवः सविता ॥८॥ यः इमा विश्वां जातानि आऽश्ववयंति
श्लोकेन प्र च सुवातिं सविता ॥ ९ ॥ २६ ॥

॥६३॥ अच्छं वद् तवसं गीऽभिः आभिः स्तुहि पर्जन्यं नमसा
आ विवास कनिऽक्रदत् वृषभः जीरऽदानुः रेतः दधाति ओषधीषु
गर्भं ॥१॥ वि वृक्षान् हन्ति उत हन्ति रक्षसः विश्वं विभाय भुवनं म-
हाऽवधात् उत अनागाः ईषते वृषयऽवतः यत् पर्जन्यः स्तनयन्
हन्ति दुऽकृतः ॥२॥ रथीऽइव कशया अश्वान् अभिऽक्षिपन् आ-

अ०४. अ०४. व०३६.] ॥ ३६८ ॥ [म०६. अ०१. सू०१.

पर्वतासः विऽओमनि यूयंतस्य प्रऽचेतसः स्यातं दुऽधर्तेव निदः
॥ ९ ॥ ३४ ॥ ६ ॥ ५ ॥

॥ इति पंचमं मंडलं समाप्तं ॥

॥१॥ त्वं हि अग्ने प्रथमः मनोतां अस्याः धियः अभवः दुस्स हो-
तां त्वं सी वृषन् अकृणोः दुस्तरौ तु सहः विश्वस्मै सहसे सहध्वे ॥१॥
अध होतां नि असीदः यजीयान् इच्छः पदे इषयन् ईड्यः सनतं त्वा
नरः प्रथमं देवऽयंतः महः राये चितयंतः अनुगमन् ॥२॥ वृताऽइव
यंतं बहुऽभिः वसव्यैः त्वे रयिं जागृऽवांसंः अनुगमन् रुशंतं अग्निं
दर्शंतं वृहंतं वपाऽवंतं विश्वहां दीदिऽवांसं ॥३॥ पदं देवस्य नमसा
व्यंतः अवस्यवः श्रवः आपन् अमृतं नामानि चित् दुधिरै यज्ञि-
यां निभद्रायां ते रणयंत संऽदृष्टौ ॥४॥ त्वां वर्धति क्षितयः पृथिव्यां
त्वां रायः उभयांसः जनानां त्वं चाता तरणे चेत्यः भूः पिता माता
सदं इत् मानुषाणां ॥५॥ ३५॥ सपर्येण्यः सः प्रियः विष्णु अग्निः हो-
तां मद्रः नि ससाद् यजीयान् तं त्वा वयं दमे आ दीदिऽवांसं उप-
जुऽवाधः नमसा सदेम ॥६॥ तं त्वा वयं सुऽध्यः नव्यं अग्ने सुम्नऽयवः
ईमहे देवऽयंतः त्वं विशं अनयः दीद्यानः दिवः अग्ने वृहता रोच-
नेन ॥७॥ विशां कविं विश्वपतिं शश्वतीनां निऽतोशनं वृषभं वर्ष-
णीनां प्रेतिऽइषणिं इषयंत पावकं राजंतं अग्निं यजतं रयीणां
॥८॥ सः अग्ने ईजे शशमे च मर्तः यः ते आनन्दं संऽइधां हव्यऽदातियः
आऽहुतिं परिवेद नमःऽभिः विश्वा इत् सः वामा दुधते त्वाऽजंतः
॥९॥ अस्मै जुं ते महिं महे विधेम नमःऽभिः अग्ने संऽइधां उत
हव्यैः वेदीं सूनो सहसः गीऽभिः उक्थैः आ ते भद्रायां सुऽमता

॥३॥ अये सः क्षेपत ऋतुऽपाः ऋतेऽजाः उरु ज्योतिः नृगते
 देवऽयुः ते यं त्वं मित्रेणं वरुणः सऽजोपाः देवं पासिं त्यजंसा मतं
 अंहः ॥१॥ ईजे यज्ञेभिः शशमे शमीभिः ऋधतऽवाराय अयमेद-
 दाश् एव च न तं यशसां अजुष्टिः न अंहः मर्तः नृगते न प्रऽहतिः
 ॥२॥ सूरः न यस्य हृतिः अरेपाः भीमा यत् एति शुचतः ते सा धीः
 हेपं स्वतः शुरुधः न अयं अक्तोः कुर्वं चित् एव वसतिः वनेऽवाः
 ॥३॥ तिग्मं चित् एमं महिं वपैः अस्य भसंत अश्वः न यमसानः
 आसा विऽजेहमानः परशुः न जिह्वां द्रुविः न द्रवयति दारुधत्त
 ॥४॥ सः दत् अस्ताऽद्वप्रति धात् असिथन गिशीत तेनः अयमः
 न धारा चिन्ऽधनतिः अरुतिः यः अक्तोः वेः न दुऽसवा रुपयम्-
 ऽगंहाः ॥५॥ ३॥ सः ईरेभः न प्रति वस्ते उद्याः गोविपां एपीति
 मिन्ऽमेहाः नक्तं यः ई अरुपः यः दिवा नृन् अमर्त्यः अरुपः यः दि-
 वा नृन् ॥६॥ दिवः न यस्य विधतः नवीनीत् वृषां रुधाः ओषधीषु
 नृनात् घृणा न यः धनसा पत्नना यन् आ रोदसी वसुना देम-
 ऽपनी ॥७॥ धायऽनिः वा यः युज्येभिः अक्तेः विऽमृत नदी
 योत् स्वेनिः शुक्लः गधेः वा यः मरुता ततश्च ऋतुः न तेषां
 नानः अयोत्त ॥८॥ ४॥

यथा इति मनुष्यदेवताता यज्ञेभिः मृना मरुतः पति-

यममना मरुतानां यज्ञे अये उगतः यज्ञे दत्त

यथा वसुभिः न वज्रोः अग्निः वदाह वेदः वत-

मृताः मये पुत्रयः मृतं नृत अतिविक्रम-

न यन्व यन्वति यन्व नानां यन्व नृपते

यित अतः यज्ञे अग्नेय विवत् मित्रपति

मन्म॥६॥ अश्यामं तं कामं अग्ने तव ऊती अश्यामं रयिं रयिऽवः
सुऽवीरं अश्यामं वाजं अभि वाजयंतः अश्यामं द्युम्नं अजरं अजरं
ते ॥ ७ ॥ ७ ॥

॥६॥ प्र नयंसा सहसः सूनुं अच्छं यज्ञेन गातुं अवः इच्छमानः
वृश्चत्ऽवनं कृष्णऽयामं रुशंतं वीती होतां रं दिव्यं जिगाति॥१॥ सः
श्वितानः तन्यतुः रोचनऽस्थाः अजरेभिः नानंदत्ऽभिः यविष्ठः यः
पावकः पुरुऽतमः पुरुणि पृथूनि अग्निः अनुऽयाति भवेन्॥२॥
वि ते विष्वक् वातऽजूतासः अग्ने भामासः शुचे शुचयः चरंति
तुविऽमक्षासः दिव्याः नवऽग्वाः वनां वनंति धृषता रुजंतः॥३॥
ये ते शुक्रासः शुचयः शुचिष्मः क्षां वपंति विऽसितासः अश्वाः
अधंभ्रमः ते उर्विया विभाति यातयमानः अधि सानुं पृथ्वेः॥४॥
अधं जिह्वा पापतीति प्र वृष्णः गोषुऽयुधः न अशनिः सृजाना
शूरस्यऽइव प्रऽसितिः क्षातिः अग्ने दुऽवर्तुः भीमः दयते वनानि
॥५॥ आ भानुनां पार्थिवानि जयांसि महः तोदस्यं धृषता ततं य
सः वाधस्व अपं भया सहःऽभिः स्पृधः वनुष्यन् वनुषः नि जुर्व
॥६॥ सः चित्रं चित्रं चितयंतं अस्मे चित्रंऽक्षत्रं चित्रऽतमं वयः
ऽधां चंद्रं रयिं पुरुऽवीरं वृहंतं चंद्रं चंद्राभिः गृणते युवस्व॥७॥ ६॥

॥ ७ ॥ मूर्धानं दिवः अरतिं पृथिव्याः वैश्वानरं ऋते आ जातं
अग्निं कविं संऽराजं अतिथिं जनानां आसन् आ पार्चं जनयंतं
देवाः॥९॥ नाभिं यज्ञानां सदनं रयीणां मह्यं आऽहावं अनिसं
नवंतं वैश्वानरं रथ्यं अथ्वराणां यज्ञस्यं केतुं जनयंतं देवाः॥१०॥
त्वत् विप्रः जयते वाजी अग्ने त्वत् वीरासः अभिमातिऽसहः व-

भिः तत्र गोपाभिः दृष्टे अस्माकं पाहि विऽनधस्य सूरान् रक्ष च
नः ददुषां शयः अये वैश्वानर प्र च तारीः स्तवानः ॥ ७ ॥ १० ॥

॥ १॥ अहं च कृष्णं अहं अजेनं च वि वतेति रजसी वेद्याभिः
वैश्वानरः जायमानः न राजा अव अतिरत् ज्योतिषा अग्निः
तमांसि ॥ १ ॥ न अहं तंतुं न वि जानामि ओतुं न यं वयति
संऽअरे अतमानाः कस्य स्वित्र पुत्रः इह वक्त्रानि परः वदाति
अवरेण पित्रा ॥ २ ॥ सः इत् तंतुं सः वि जानाति ओतुं सः वक्त्रानि
ऋतुऽया वदाति यः इ चिकेतत् अमृतस्य गोपाः अवः चरन्
परः अन्येन पश्यन् ॥ ३ ॥ अयं होता प्रथमः पश्यन्त इमं इदं ज्योतिः
अमृतं मर्त्येषु अयं सः जज्ञे ध्रुवः आ निऽसन्तः अमर्त्यः तन्वां वध-
मानः ॥ ४ ॥ ध्रुवं ज्योतिः निऽहितं दृश्ये कं मनः जविष्ठं पतयन्त-
ऽसु अंतः विश्वे देवाः सऽमनसः सऽकेताः एकं क्रतुं अभि वि
यन्ति साधु ॥ ५ ॥ वि मे कर्णा पतयन्तः वि चक्षुः वि इदं ज्योतिः हृदये
आऽहितं यत् वि मे मनः चरति दूरेऽआधीः किं स्वित्र वक्ष्यामि
किं जुं नु मन्त्रिये ॥ ६ ॥ विश्वे देवाः अनमस्यन् भियानाः त्वां अग्ने
तमंसि तस्थिऽवांसं वैश्वानरः अवतु ऊतये नः अमर्त्यः अवतु
ऊतये नः ॥ ७ ॥ ११ ॥

॥ १० ॥ पुरः वः मंदं दिव्यं सुऽवृत्तिं प्रऽयति यज्ञे अग्निं अध्वरेद-
धिध्वं पुरः उक्थेभिः सः हि नः विभाऽवां सुऽअध्वरा कर्ति जात-
ऽवेदाः ॥ १ ॥ तं जुं द्युऽमः पुरुऽअनीक होतः अग्ने अग्निऽभिः मनुषः
इधानः स्तोमं यं अस्मै ममतांऽइव शूषं घृतं न शुचिं मतयः पवति
॥ २ ॥ पीपायंसः श्रवंसा मर्त्येषु यः अग्नये द्दशं विप्रः उक्थैः वि-

अ०४. अ०५. व०१४.]

॥ ३७५ ॥

[म०६. अ०१. सू०१२.]

चाभिः तं कृतिऽभिः चित्रऽगोचिः वज्रस्य साता गोऽमंतः दुधा-
ति ॥३॥ आ यः प्रप्रा जायमानः उर्वी दूरेऽदृशा भासा कृष्णऽअ-
ध्या अथ बहु चित् तमः ऊर्म्यायाः तिरः शोचिषां दृढे पावकः
॥४॥ नु नः चित्रं पुरुऽवाजाभिः कृती अग्ने रयिं मघवंतऽभ्यः च
धेहि ये राधंसा श्रवंसा च अतिं अन्यान सुऽवीर्येभिः च अभि
संति जनान् ॥५॥ इमं यजं चनः धाः अग्ने उग्न यं ते आसानः
जुहुते हविष्मान् भरतऽवाजेषु दधिपे सुऽवृक्तिं अवीः वाजंस्य
गथंस्य साता ॥६॥ वि द्वेपांसि दनुहि वर्धय इळां मदेम शत-
ऽहिमाः सुऽवीराः ॥ ७ ॥ १२ ॥

॥११॥ यजंस्व होतः इषितः यजीयान अग्ने वाधः मरुतां न प्र-
ऽयुक्ति आ नः मित्रावरुणा नासत्या द्यावां होत्राय पृथिवी व-
वृत्ताः ॥१॥ त्वं होता मद्रऽतमः नः अधुक् अंतः देवः विदथा मर्त्येषु
पावकया जुह्वां वह्निः आसा अग्ने यजंस्व तन्वंतवं स्वां ॥२॥ धन्या
चित् हि ते धिषणां वष्टिं प्र देवान् जन्मं गृणते यजंथ्ये वेपिष्ठः
प्रंगिरसां यत ह विप्रः मधु छंदः भनन्ति रेभः इष्टौ ॥३॥ अदिद्युत त
अपाकः विऽभावा अग्ने यजंस्व रोदसी उरुची आयुं न यं न-
सा रातऽहं व्याः अजंति सुऽप्रयसं पंच जनाः ॥४॥ वृंजे ह यत
नमंसा वह्निः अग्नौ अयामि सुक् घृतऽवंती सुऽवृक्तिः अम्यक्षि
सन्नं सदनं पृथिव्याः अथायि यज्ञः सूर्ये न चक्षुः ॥५॥ दशस्य नः
पुरुऽअनीक होतः देवेभिः अग्ने अयिऽभिः इधानः रायः सूनो
सहस्रः ववसानाः अतिं ससेम वृजनं न अंहः ॥ ६ ॥ १३ ॥

॥१२॥ मथ्ये होता दुरोणे वर्हिषः राट् जगि

अ० ४. अ० ५. व० १५.] ॥ ३७६ ॥ [म० ६. अ० १. सू० १३.]

यज॑ध्यै अ॒यंसः॑ सूनुः सहस्रः ऋत॑ऽवां दूरा॑त् सूर्यैः न शोचि॑षां त॒ता-
न॑ ॥ १॥ आ यस्मि॑न् त्वे सु अ॒पां के यज॑त्र यक्ष॑त् राज॑न् सर्व॑तांता-
ऽइव नु द्यौः त्रि॑ऽस॒धस्थः॑ त॒तरुषः॑ न ज॑हः ह॒व्या म॒घानि॑ मानु॒षा
यज॑ध्यै ॥ २॥ तेजि॑ष्ठा यस्य अ॒रतिः॑ वने॑ऽराट् तोदः अ॒ध्वन् न वृध॑-
सानः अ॒द्यौत् अ॒द्रोघः॑ न द्र॒विता चे॒तति॑ त्मन् अ॒मर्त्यः॑ अ॒वर्त्रः॑
ओष॑धीषु ॥ ३॥ सः अ॒स्माकै॑भिः ए॒तरि॑न् श्रूषैः अ॒ग्निः स्त॒वे द॑मे आ
जा॒तऽवे॒दाः दुऽअ॒न्नः व॒न्वन् क्रा॒त्वा न अ॒वा उ॒स्रः पि॒ताऽइ॒व जा॒-
र्यायि॑ य॒ज्ञैः ॥ ४॥ अ॒ध स्म अ॒स्य प॒नय॑न्ति भा॒सः वृथा॑ यत् तक्ष॑त्
अ॒नुऽया॒ति पृथ्वी॑ स॒द्यः यः स्य॑द्रः वि॒ऽसि॒तः ध॒वी॒यान् ऋ॒णः न
ता॒युः अ॒ति ध॑न्व॒ राट् ॥ ५॥ सः त्वं नः अ॒र्वन् नि॒दायाः॑ वि॒श्वेभिः॑ अ॒ग्ने
अ॒ग्निऽभिः॑ इ॒धानः॑ वे॒षि रा॒यः वि॒यासि॑ दु॒च्छुनाः॑ म॒देम॑ श॒तऽहि॑-
माः सु॑ऽवीराः ॥ ६ ॥ १४ ॥

॥ १३ ॥ त्वत् विश्वा॑ सु॑ऽभ॒ग॒ सौभ॑गानि अ॒ग्ने वि॒यन्ति॑ व॒निनः॑ न
व॒याः श्रु॒ष्टी र॒यिः वाजः॑ वृ॒त्रऽतू॒र्यै दि॒वः वृ॒ष्टिः ई॒ड्यः॑ री॒तिः अ॒पां
॥ १॥ त्वं भ॑गः नः आ हि रत्नं इ॒षे परि॑ज्माऽइव क्ष॒यसि॑ द॒स्सऽव॑चाः
अ॒ग्ने मि॒त्रः न वृ॒हतः॑ ऋ॒तस्य॑ अ॒सिं क्ष॒त्ता वा॒मस्य॑ दे॒व भू॑रैः ॥ २॥ सः
स॒तऽप॑तिः श॒वसा॑ ह॒न्ति वृ॒त्रं अ॒ग्ने वि॒प्रः वि॒प्रणे॑ भ॒र्ति वाजं॑ यं त्वं
प्र॑ऽचे॒तः ऋ॒तऽजा॒त रा॒या स॑ऽजोषाः न॒म्रा अ॒पां हि॒नोषि॑ ॥ ३॥ यः
ते॒सू॒नो स॒हस्रः॑ गीः॑ऽभिः उ॒क्थैः॑ य॒ज्ञैः म॒तैः नि॑ऽशि॒तिं वे॒द्या आ॒न॒द
वि॒श्वे सः॑ दे॒व प्र॑ति॒ वा अ॒रं अ॒ग्ने ध॒त्ते धान्यं॑ प॒त्यते॑ व॒स॒थैः ॥ ४॥ ता
नृ॑ऽभ्यः आ सौ॒श्रव॑सा सु॑ऽवीरा अ॒ग्ने सू॒नो स॒हस्रः॑ पु॒ण्यसे॑ धाः कृ॒-
णोषि॑ यत् श॒वसा॑ भूरि॒ प॒श्वः व॒यः वृ॒काय॑ अ॒रये॑ ज॒सुर॑ये ॥ ५॥ व॒श्रा
सू॒नो स॒हस्रः॑ नः वि॒ऽहा॒याः अ॒ग्ने तो॒कं तन॑यं वा॒जिनः॑ दाः वि॒श्वा-

अ० ४. अ० ५. व० १७.]

॥ ३७७ ॥

[म० ६. अ० १. सू० १५.]

भिः गीः ऽभिः अभि पूति अश्यां मदेम शतऽहिमाः सुऽवीराः
॥ ६ ॥ १५ ॥

॥ १४ ॥ अग्रा यः मर्त्यैः दुवः धियं जुजोष धीतिऽभिः भसतनु सः
प्र पूर्यः इषं वुरीत अवसे ॥ १ ॥ अमिः इत हि प्रऽचेताः अमिः वेधः-
ऽतमः ऋषिः अमिं होतारं ईळते यज्ञेषु मनुषः विशः ॥ २ ॥ नानां
हि अमे अवसे स्पर्थते रायः अर्यः तूर्वतः दस्युं आयवः व्रतैः सीक्षतः
अव्रतं ॥ ३ ॥ अमिः अप्सां ऋतिऽसहं वीरं ददाति सतऽपतिं यस्य
वसंति शवंसः संऽचक्षिं शववः भिया ॥ ४ ॥ अमिः हि विघ्नना निदः
देवः मर्त उरुयति सहऽवा यस्य अवृतः रयिः वाजेषु अवृतः ॥ ५ ॥
अच्छं नः मिचऽमहः देव देवान अमे वोचः सुऽमतिं रोदस्योः वी-
हि स्वस्तिं सुऽक्षितिं दिवः नून द्विषः अहांसि दुऽइता तरेमता
तरेम तव अवसा तरेम ॥ ६ ॥ १६ ॥

॥ १५ ॥ इमं जं सु वः अतिथिं उषः ऽबुधं विश्वासां विशां पतिं
चंजसे गिरा वेति इत दिवः जनुषां कत चित् आ शुचिः ज्योक्
चित् अति गर्भः यत अच्युतं ॥ १ ॥ मिचं न यं सुऽधितं भृगवः दधुः
वनस्पतौ ईड्यं ऊर्ध्वऽशोचिषं सः त्वं सुऽप्रीतः वीतऽहं व्ये अद्भुत
प्रशंस्तिऽभिः महयसे दिवेऽदिवे ॥ २ ॥ सः त्वं दक्षस्य अवृकः वृधः
भूः अर्यः परस्य अंतरस्य तरुषः रायः सूनो सहसः मर्त्येषु आ छुर्दिः
यच्छ वीतऽहं व्याय सुऽप्रयः भरतऽवाजाय सुऽप्रयः ॥ ३ ॥ द्युतानं
वः अतिथिं स्वः ऽनरं अमिं होतारं मनुषः सुऽअध्वरं विप्रं न द्युक्ष-
ऽवंचसं सुवृक्तिऽभिः हव्यऽवाहं अरतिं देवं चंजसे ॥ ४ ॥ पावकयां

यः चित्तयन्त्या कृपा क्षामन् रुरुचे उषसः न भानुना तूवेन न या-
मन् एतं शस्य नुरणे आ यः घृणे न ततृषाणः अजरः ॥ ५ ॥ १७ ॥ अ-
ग्निंऽअग्निं वः संऽइधा दुवस्यत प्रियंऽप्रियं वः अतिथिं गृणीषणिं
उप वः गीऽभिः अमृतं विवासत देवः देवेषु वनंते हि वार्य देवः
देवेषु वनंते हि नः दुवः ॥ ६ ॥ संऽइधं अग्निं संऽइधा गिरा गृणे शुचिं
पावकं पुरः अध्वरे ध्रुवं विप्रं होतारं पुरुऽवारं अद्रुहं कविं सुन्नैः
इमहे जातऽवेदसं ॥ ७ ॥ त्वां दूतं अग्ने अमृतं युगेऽयुगे हव्यऽवाहं
दधिरे पायुं ईड्यं देवासः च मर्तासः च जागृविं विऽभुं विश्रतिं
नमंसा नि सेदुरे ॥ ८ ॥ विऽभूषन् अग्ने उभयान् अनु व्रता दूतः
देवानां रजसी सं ईयसे यत् ते धीतिं सुऽमतिं आऽवृणीमहे
अधं स्म नः त्रिऽवरुथः शिवः भव ॥ ९ ॥ तं सुऽप्रतीकं सुऽदृशं सु-
ऽअंचं अविद्वांसः विदुऽतं सपेम सः यक्षत् विश्वा वयुनानि
विद्वान् प्रहव्यं अग्निः अमृतेषु वोचत् ॥ १० ॥ १८ ॥ तं अग्ने पासि उत
तं पिपर्षि यः ते आनन्दं कवये शूर धीतिं यज्ञस्य वा निऽशितिं वा
उतऽइति वा तं इत् पृणक्षि शवंसा उत राया ॥ ११ ॥ त्वं अग्ने वनु-
यतः नि पाहित्वं जुं नः सहसाऽवन अवद्यात् संत्वा ध्वस्मन्ऽवत्
अभि एतु पायः सं रयिः स्पृहयाय्यः सहस्री ॥ १२ ॥ अग्निः होता
गृहऽपतिः सः राजा विश्वा वेद् जनिमा जातऽवेदाः देवानां उत
यः मर्त्यानां यजिष्ठः सः प्र यजतां ऋतऽवां ॥ १३ ॥ अग्ने यत् अद्य
विशः अध्वरस्य होतः पावकऽशोचे वेः त्वं हि यज्वां ऋता यजासि
महिना वि यत् भूः हव्या वह यविष्ठ या ते अद्य ॥ १४ ॥ अभि प्रया-
सि सुऽधितानि हि ख्यः नि त्वा दधीत रोदसी यजंघ्ये अव नः
मघऽवन वाजंऽसातौ अग्ने विश्वानि दुऽइता तरेम ता तरेम तव
अवंसा तरेम ॥ १५ ॥ १९ ॥ अग्ने विश्वेभिः सुऽअनीक देवैः ऊर्णाऽवंतं

अ० ४. अ० ५. व० २३.]

॥ ३७९ ॥

[म० ६. अ० २. सू० १६.]

प्रथमः सीद् योनिं कुलायिनं घृतऽवतं सवित्रे यज्ञं नय यजमा-
नाय साधु ॥ १६ ॥ इमं जुं त्वं अथर्वऽवत् अग्निं संयंति वेधसः यं
अंकुऽयतं आ अनयन अमूरं श्याव्याभ्यः ॥ १७ ॥ जनिष्व देवऽवी-
तये सर्वऽताता स्वस्तये आ देवान वक्षि अमृतां न ऋतऽवृधः
यज्ञं देवेषु पिस्मृशः ॥ १८ ॥ वयं जुं त्वा गृहऽपते जनानां अग्ने अकर्म
संऽइधा वृहतं अस्थूरि नः गार्हऽपत्यानि संतु तिग्मेन नः तेजसा
सं शिशधि ॥ १९ ॥ २० ॥ १ ॥

॥ १६ ॥ त्वं अग्ने यज्ञानां होता विश्वेषां हितः देवेभिः मानुषे जने
॥ १ ॥ सः नः मंद्राभिः अध्वरे जिह्वाभिः यज्ञ महः आ देवान वक्षि
यक्षि च ॥ २ ॥ वेत्यं हि वेधः अध्वनः पथः च देव अजंसा अग्ने यज्ञेषु
सुऽक्तो ॥ ३ ॥ त्वां ईळे अध द्विता भरतः वाजिऽभिः शुनं ईजे
यज्ञेषु यज्ञियं ॥ ४ ॥ त्वं इमा वार्या पुरु दिवःऽदासाय मुन्वते भरत-
ऽवाजाय दाशुषे ॥ ५ ॥ २१ ॥ त्वं दूतः अमर्त्यः आ वह दैव्यं जनं श्रूयन्
विप्रस्य सुऽस्तुतिं ॥ ६ ॥ त्वां अग्ने सुऽआध्यः मर्तासः देवऽवीतये
यज्ञेषु देवं ईळते ॥ ७ ॥ तव प्र यक्षि संऽदृशं उत क्रतुं सुऽदानवः
विश्वे जुषंत कामिनः ॥ ८ ॥ त्वं होता मनुःऽहितः वह्निः आसा विदुः-
ऽतरः अग्ने यक्षि दिवः विशः ॥ ९ ॥ अग्ने आ याहि वीतये गृणानः
हव्यऽदांतये नि होता सत्सि वर्हिषि ॥ १० ॥ २२ ॥ तं त्वा समितऽभिः
अंगिरः घृतेन वर्धयामसि बृहत् शोच यविष्ठय ॥ ११ ॥ सः नः पृथु
अवाय्यं अख्यं देव विवाससि बृहत् अग्ने सुऽवीर्यं ॥ १२ ॥ त्वां अग्ने
पुष्करात् अधि अथर्वा निः अमंपत मूर्धः विश्वस्य वाघतः ॥ १३ ॥
तं जुं त्वा दध्यङ् ऋषिः पुचः ईधे अथर्वणः वृत्रऽहनं पुरंऽदरं ॥ १४ ॥
तं जुं त्वा पाय्यः वृषां सं ईधे दस्युहनऽतमं धनंऽजयं रणेऽरणे

पीताः उक्षयंत द्युऽमंतं महां अनूनं तवसं विऽभूतिं मत्सरा
जृष्टं प्रऽसहं ॥४॥ येभिः सूर्य उषसं मंदसानः अवासयः अपा-
हानिदं तमहां अद्रिं परिगाः इंद्रसंतं नृत्थाः अच्युतं सदसः पी-
स्वात् ॥५॥१॥ तव क्रत्वा तव तत दंसनाभिः आमासु पङ्क गच्छाति
दीधः० औणोः दुरः उस्त्रियाभ्यः विहृह्णा उत् ऊर्वात् गाः अमृ-
अंगिरस्वान् ॥६॥ पप्राथं क्षां महिं दंसः वि उर्वी उप द्यां ऋ-
बृहत् इंद्र स्तभायः अधारयः रोदसी देवऽपुत्रे० प्रत्ने मातरा
ह्री ऋतस्य ॥७॥ अध त्वा विश्वे पुरः इंद्र देवाः एकं तवसं दधिरे-
राय अदेवः यत् अभि औहिष्ठ देवान् स्वंऽसाता वृणते इंद्रं ऋ-
॥८॥ अध द्यौः चित ते अप सा नु वज्रात् विता अनमत भियसा
स्तस्य मन्योः अहिं यात् इंद्रः अभि औहंसानं निचित विश्वऽआ-
गयथे नृधाने ॥९॥ अध त्वष्टां ते महः उय वज्रं सहसंऽभृष्टि वृषत
भतऽआथि निऽकामं आऽमनसं येन नवतं अहिं संपिणक्त
भीषेन ॥१०॥२॥ अधीन यं विश्वे मस्तः सुऽगोपाः पर्वत गत
महिषान इंद्र नृभ्य पृषा विश्वाः चीणिं सारांसि धावन् वृष-
महि अय अग्नि ॥११॥ आ द्यौः महि वृतं नदीनां पारिऽमितं
अनृतः अग्नि अपां तामा अनु प्रऽवतः इंद्र पंथां प्रऽआदेवा नी वी-
अवतः अमृष्टे पिता एव ता विश्वा वृकुर्वासी इंद्र महां उय अमृ-
तस्य अमृतः पीत्वा मृग आयुधं मृगवज्रं आ वसे नय अयमेव
वज्रः ॥१२॥ सः नृ आता य अयमेव अयमेव पति मृगमतः इं-
द्रि मम नयतः वा न मृगवतः इंद्र मृगेन दिवि वृष्य पापि पापक-
इंद्र इंद्रः अवा यत् नृवदितं मनसु मदेम गतं इंद्रमा मृग गो-
म ॥१३॥३॥

अ०४. अ०६. व०६.]

॥ ३८३ ॥

[म०६. अ०२. सू०१]

ऽहूतः इंद्रः अपांऽहं उयं सहमानं आभिः गीऽभिः वर्धे वृषभः
चर्षणीनां ॥१॥ सः युध्मः सत्वा खजऽकृत् समतऽवां तुविऽमृक्षः
नदनुऽमान ऋजीपी वृहतऽरेणुः च्यवनः मानुषीणां एकः कृष्टी-
नां अभवत् सहऽवां ॥२॥ त्वं ह नु न्यत् अदमयः दस्यून एकः कृष्टी-
अवनोः आर्याय अस्ति स्वित् नु वीर्यं तत् ते इंद्र न स्वित् अस्ति
त ऋतुऽथा वि वोचः ॥३॥ सत् इत् हि ते तुविऽजातस्य मन्ये
हं सहिष्ठ तुरतः तुरस्यं उयं उयस्यं तवसं तवीयः अरधस्य रध-
० तुरः वभूव ॥४॥ तत् नः प्रत्नं सख्यं अस्तु युष्मे इत्था वदत् ऽभिः
वलं अंगिरऽभिः हन् अच्युत् ऽच्युत् दस् इषयंतं ऋणोः पुरः वि-
दुरः अस्य विश्वाः ॥५॥४॥ सः हि धीभिः हव्यः अस्ति उयः ईशान-
ऽकृत् महति वृचऽतूयै सः तोकऽसांता तनये सः वज्री वितंत-
सायः अभवत् समतऽसुं ॥६॥ सः मज्मनां जनिम मानुषाणां
अमर्त्येन नाम्ना अतिं प्र सस्त्रे सः द्युन्नेन सः शवंसा उत् राया सः
वीर्येण नृऽतमः संऽओकाः ॥७॥ सः यः न मुहे न मिथुं जनः भूत्
मंतुऽनामा चुमुरिं धुनिं च वृणक् पिमुं शवंरं शुष्णं इंद्रः पुरां
गौत्नाय शयथाय नु चित ॥८॥ उत् ऽअवंता त्वक्षसा पत्यसा च वृ-
हत्याय रथं इंद्र तिष्ठ धिष्व वज्रं हस्ते आ दक्षिणऽचा अभि प्र-
१५ पुरुऽदत्त मायाः ॥९॥ अग्निः न शुष्कं वनं इंद्र हेतिः रक्षः नि-
धिक्षि अशनिः न भीमा गंभीरयां ऋष्वयां यः रुरोज अध्वनयत्
दुऽइता दंभयत् च ॥१०॥५॥ आ सहस्रं पृथिऽभिः इंद्र राया तुवि-
ऽद्युस् तुविऽवाजेभिः अर्वाक् याहि सूनो सहस्रः यस्य नु चित
अदेवः ईशं पुरुऽहूत योतोः ॥११॥ प्रतुविऽद्युस्स्यं स्य विरस्य घृष्वेः
दिवः रुरो महिमा पृथिव्याः न अस्य शत्रुः न प्रतिऽमानं अस्ति
न प्रतिऽस्थिः पुरुऽमायस्यं सद्योः ॥१२॥ प्रतत् ते अद्य करणं कृतं

भूत कुत्सं यत् आयुं अतिथिऽग्वं अस्मै पुरु सहस्रा नि शिशाः
 अभिष्ठां उत्तूर्वायाणं धृषता निनेथ ॥ १३ ॥ अनुत्वा अहिऽग्ने अथ
 देव देवाः मदन् विश्वे कविऽतमं कवीनां करः यत्र वरिवः बाधि-
 तार्य दिवे जनाय तन्वे गृणानः ॥ १४ ॥ अनु द्यावा पृथिवी तत् ते
 ओजः अमर्त्याः जिहते इन्द्र देवाः कृष्व कृत्नो अकृतं यत् ते अस्ति
 उक्थं नवीयः जनयस्व यज्ञैः ॥ १५ ॥ ६ ॥

॥ १९ ॥ महान् इन्द्रः नृऽवत् आ चर्धेणिऽमाः उत्त द्विऽबर्हीः अ-
 मिनः सहऽभिः अस्मद्भक् ववृधे वीर्याय उरुः पृथुः सुऽकृतः कर्तु-
 ऽभिः भूत ॥ १ ॥ इन्द्र एव धिषणां सातये धातु बृहंतं ऋष्वं अजा
 युवानं अषाब्हेन शवसा शूणुऽवांसं सद्यः चित्त यः ववृधे असा-
 मि ॥ २ ॥ पृथूः करसा बहुला गर्भस्ती अस्मद्भक् संमिमीहि श-
 वांसि यूथाऽदेव पृथः पृणुऽपाः दमूनाः अस्मान् इन्द्र अभि अ-
 ववृत्स्व आजी ॥ ३ ॥ तं वः इन्द्रं चतिनै अस्य शकैः इह नूनं वाज-
 ऽयंतः हृवेम यथा चित्त पूर्वे जरितारः आसुः अनेद्याः अनवद्या
 अरिष्टाः ॥ ४ ॥ धृतऽधंतः धनऽदाः सोमऽवृद्धः सः हि वामस्य वसुन-
 पुरुऽद्भुः सं जग्मिरे पथ्याः रायः अस्मिन् समुद्रे न सिंधवः याद-
 मानाः ॥ ५ ॥ १ ॥ शविष्ठं नः आभूर शूर शवः ओजिष्ठं ओजः अभि-
 ऽनृते उयं विश्वा दृक्षा वृष्ण्या मानुपाणां अस्मभ्यं दाः हविऽव-
 मादयथ्य ॥ ६ ॥ यः ते मदः पृतनापाद् अमृधः इन्द्र ते नः आभूर शू-
 णुऽवांसं येन तोकस्य तनेयस्य साती मंसीमहि तिगीवां-
 त्वाऽकृताः ॥ ७ ॥ आ नः भूरवृषणं शुष्मं इन्द्र धनऽस्पृतं शूणुऽवा-
 सुऽदशं येन वंसां पृतनासु गर्भून् तव कृतिभिः उत्त तामी-
 अजामीन ॥ ८ ॥ आ ते शुष्मं वृषनः एतु पथ्यात् आ उत्त पात अथ

अ०४. अ०६. व०१०.]

॥ ३८५ ॥

[म०६. अ०२. सू०२०.]

रात आ पुरस्तात् आ विश्वतः अभि सं एतु अर्वाङ् इन्द्रं द्युम्नं स्वः-
ऽवत् धेहि अस्मे ॥९॥ नृऽवत् ते इन्द्र नृऽतमाभिः ऊती वंसीमहि
वामं श्रोमंतेभिः ईक्षेहि वस्वः उभयस्य राजन् धाः रत्नं महि स्थूरं
वृहंतं ॥१०॥ मरुत्वंतं वृषभं ववृधानं अकवऽअरिं दिव्यं शासं इन्द्रं
विश्वऽसहं अवसे नूतनाय उयं सहऽदां इह तं हुवेम ॥११॥ जनं
वज्रिन महि चित् मन्वमानं एभ्यः नृऽभ्यः रंधय येषु अस्मि अंधं
हि त्वा पृथिव्यां शूरऽसातौ हवामहे तनये गोषु अपऽसु ॥१२॥
वयं ते एभिः पुरुऽहूत सख्यैः शत्रोऽशत्रोः उतऽतरे इत स्याम
मृतः वृचाणि उभयानि शूर राया मदेम वृहता त्वाऽऊताः
॥ १३ ॥ ८ ॥

॥२०॥ द्यौः न यः इन्द्र अभिभूय अर्यः तस्यौरयिः शवंसा पृतऽसु
जनानं तं नः सहस्रऽभरं उर्वराऽसां दधि मृनो महसः वृचऽतुरं
॥१॥ दिवः न तुभ्यं अनु इन्द्र सचा असुर्य देवेभिः धायि विश्वं अहिं
त वृचं अपः वविऽवांसं हन अजीषिन् विष्णुना सचानः ॥२॥
वैन ओजीयान तवसः तवीयान कृतऽब्रह्मा इन्द्रः वृचऽमंहाः
ता अभवत् मधुनः सोम्यस्य विश्वासां यत् पुरां दानु आवत्
शतैः अपद्रुन पणयः इन्द्र अचं दशं ओणये कवये अकऽसातौ
शुष्णस्य अशुषस्य मायाः पित्वः न अरिरेचीत् किं च न प्र
उरु सः सऽरयं सारपये कः इन्द्रः कुत्नाय मृपेत्य सातौ
प्रश्येनः न मदिरं अंशुं अस्मि शिरः दानत्यं नमुचेः मृपा-
अपत् नमी सायं ससंतं पूणक् राया सं इपा सं त्वलि
पिप्रोः अहिंऽमायत्व इज्जाः पुरः वज्रिन गवता नददः

अ० ४. अ० ६. व० १३.]

॥ ३८७ ॥

[म० ६. अ० २. सू० २]

पराणि प्रान्ता ते इन्द्र श्रुत्या अनु येमुः अर्चामसि वीर ब्रह्म वाह
यात् एव विद्म तात् त्वा महान्तं ॥ ६ ॥ अभि त्वा पाजः रक्षसः वि
तस्ये महिं जज्ञानं अभितत सु तिष्ठ तव प्रान्तेन युज्येन सख्या व
ज्रेण धृष्णी अपतानुदस्व ॥ ७ ॥ सः तु श्रुधि इन्द्र नूतनस्य ब्रह्मण्यतः
वीर कारुऽधायः त्वं हि आपिः प्रऽदिर्वि पितृणां शश्वत् वभूथ सु
ऽहवः आऽइष्टौ ॥ ८ ॥ प्र ऊतये वरुणं मित्रं इन्द्रं मरुतः कृष्व अवसे
नः अद्य प्र पूषणं विष्णुं अग्निं पुरं ऽधिं सवितारं ओषधीः पर्वतान
च ॥ ९ ॥ इमे जुं त्वा पुरुऽशाक प्रऽयज्यो जरितारः अभि अर्च-
ति अकैः श्रुधि हव आ हुवतः हुवानः न त्वाऽवान अन्यः अमृत
त्वत् अस्ति ॥ १० ॥ नु मे आ वाचं उप याहि विद्वान विश्वेभिः
सूनो सहसः यजचैः ये अग्निऽजिह्वाः अतऽसापः आसुः ये मनु
चक्रुः उपरं दसाय ॥ ११ ॥ सः नः वोधि पुरऽएता सुऽगेषु उत दुः-
ऽगेषु पथिऽकृत विदानः ये अश्रमासः उरवः वहिष्ठाः तेभि नः
इन्द्र अभि वक्षि वाजं ॥ १२ ॥ १२ ॥

॥ २२ ॥ यः एकः इत् हव्यः चर्षणीनां इन्द्रं तं गीऽभिः अभि अर्च-
आभिः यः पत्यते वृषभः वृषायऽवान सत्यः सत्वा पुरुऽमायः स-
हंस्वान् ॥ १ ॥ तं जुं नः पूर्वे पितरः नवंऽग्वाः सप्र विप्रांसः अभि
वाजयंतः नक्षत्रऽदाभं ततुरि पर्वतेऽस्यां अद्रोघऽवाचं मति-
ऽभिः शविष्ठं ॥ २ ॥ तं ईमहे इन्द्रं अस्य रायः पुरुऽवीरस्य नृऽवतः
पुरुऽक्षोः यः अस्कृधोयुः अजरः स्वऽवान तं आ भर हरिऽवः मा-
दयर्ध्वं ॥ ३ ॥ तत् नः वि वोचः यदि ते पुरा चित् जरितारः आनशुः
सुखं इन्द्रकः ते भागः किं वयः दुध्र खिद्धः पुरुऽहूत पुरुऽवसो अस्म-
रऽमः ॥ ४ ॥ तं पृच्छंती वज्रं हस्तं रयेऽस्यां इन्द्रं वेपी वक्रो यस्य नु

गीः तुविऽयाभं तुविऽकूर्मि रभःऽदां गातुं इषे नक्षते तुमं अच्छं
॥ ५॥ १३॥ अया हृत्य मायया ववृधानं मनःऽजुवां स्वऽतवः पर्व-
तेन अच्युता चित् वीक्रिता सुऽओजः रुजः विदृह्या धृषता वि-
ऽरप्षिन ॥ ६॥ तं वः धिया नव्यस्या गविष्ठं प्रत्नं प्रत्नऽवत् परि-
ऽतंसयध्यै सः नः वक्षत् अनिऽमानः सुऽवक्षा इन्द्रः विश्वानि अति
दुऽगहानि ॥ ७॥ आ जनाय दुहणे पार्थिवानि दिव्यानि दीपयः
अंतरिक्षा तपं वृषन् विश्वतः शोचिषां तान् ब्रह्मऽद्विषे शोचय
क्षां अपः च ॥ ८॥ भुवः जनस्य दिव्यस्य राजा पार्थिवस्य जगतः
त्वेष्टऽसंहक् धिष्व वज्रं दक्षिणे इन्द्र हस्ते विश्वाः अजुर्य दयसे वि
मायाः ॥ ९॥ आ संऽयतं इन्द्र नः स्वस्तिं शत्रुऽतूयाय वृहती अमृधां
यया दासानि आर्याणि वृत्रा करः वज्रिन् सुऽतुकां नाहुषाणि
॥ १०॥ सः नः नियुतऽभिः पुरुऽहूत वेधः विश्वऽवाराभिः आ गहि
प्रऽयज्यो० न याः अदेवः वरते न देवः आ आभिः याहि तूयं आ
मृद्यद्रिक् ॥ ११ ॥ १४ ॥

॥ २३॥ सुते इतत्वं निऽमिषः इन्द्र सोमं स्तोमं ब्रह्मणि शस्यमाने
उक्थे यत् वा युक्ताभ्यां मघऽवन् हरिऽभ्यां विभ्रत वज्रं वाहोः
इन्द्र यासि ॥ १॥ यत् वा दिवि पायै सुस्विं इन्द्र वृत्रऽहत्ये अवसि
शूरऽसातौ यत् वा दक्षस्य विभ्युषः अविभ्यत् अरधयः शर्धतः
इन्द्र दस्यून ॥ २॥ पातां सुतं इन्द्रः अस्तु सोमं प्रऽनेनीः उयः जरितारं
ऊती कर्ता वीराय सुस्वये जुं लोकं दातां वसुस्तु वते कीरये चित्
॥ ३॥ गतां इयंति सर्वना हरिऽभ्यां वभिः वज्रं पपिः सोमं ददिः गाः
कर्ता वीरं नयं सर्वेऽवीरं श्रोतां हवै गृणतः स्तोमं वाहाः ॥ ४॥
अस्मै वयं यत् ववानं तत् विविष्मः इन्द्राय यः नः प्रऽदिवः अपः

अ० ४. अ० ६. व० १८.]

॥ ३८९ ॥

[म० ६. अ० ३. सू० २]

कः० सुते सोमे स्तुमसिं शंसन्त उक्था इन्द्राय ब्रह्म वर्धनं यथा
असन्त ॥ ५ ॥ १५ ॥ ब्रह्माणि हि चकृषे वर्धनानि तावन्ते ते इन्द्र मति-
ऽभिः विविष्मः सुते सोमे सुतऽपाः शंसन्तमानि रात्र्या क्रियास्
वक्ष्णानि यज्ञैः ॥ ६ ॥ सः नः बोधि पुरोऽक्षां रराणः पिवन्तु सोमे
गोऽञ्जिकं इन्द्र आ इदं वर्हिः यजमानस्य सीद उरुं कृधि त्वा-
ऽयतः जुं लोकं ॥ ७ ॥ सः मन्दस्व हि अन्तुं जोषं उय प्रत्वा यज्ञासः
इमे अश्रुवन्तु प्र इमे हवांसः पुरुऽहूतं अस्मे आ त्वा इयं धीः अवसे
इन्द्र यस्याः ॥ ८ ॥ तं वः सखायः सं यथा सुतेषु सोमेभिः ई पृणत भोजं
इन्द्रं कुवित तस्मै असन्ति नः भराय न सुस्विं इन्द्रः अवसे मृधाति
॥ ९ ॥ एव इत् इन्द्रः सुते अस्ता वि सोमे भरतऽवाजेषु क्षयत् इत् म-
घोनः असन्त यथा जरिचे उत सूरिः इन्द्रः रायः विश्वऽवारस्य दाता
॥ १० ॥ १६ ॥ २ ॥

॥ २४ ॥ वृषां मदः इद्रे श्लोकः उक्था सचां सोमेषु सुतऽपाः
ञ्जिषी अर्चय्यः मघऽवा नृऽभ्यः उक्थैः द्युक्षः राजा गिरां अ-
क्षितऽजतिः ॥ १ ॥ ततुरिः वीरः नर्यः विऽचेताः श्रोतां हवन् गृणतः
उर्विऽजतिः वसुः शंसः नरां कारुऽधायाः वाजी स्तुतः विदथे
दाति वाजं ॥ २ ॥ अक्षः न चक्र्योः शूर वृहन् प्र ते महा रिचि रोद-
स्योः वृक्षस्य नु ते पुरुऽहूत वयाः वि जतयः रुरुहुः इन्द्र पूवीः ॥ ३ ॥
शचीऽवतः ते पुरुऽशाक शाकाः गवाँऽइव सुतयः संऽचरणीः
वत्सानां न तंतयः ते इन्द्र दामन्ऽवतः अदामानः सुऽदान्न ॥ ४ ॥
अन्यत् अद्य कर्वरं अन्यत् जुं श्वः असन्त च सत मुहुः आऽचन्तिः
इन्द्रः मित्रः नः अत्र वरुणः च पूषा अर्यः वशस्य परिऽएता अस्ति
॥ ५ ॥ १७ ॥ वित्तत् आपः न पर्वतस्य पृष्ठात् उक्थेभिः इन्द्र अनयन्त

यज्ञैः तं त्वा आभिः सुस्तुतिभिः वाजयंतः आजिं न जग्मुः गिर्वाहः
 अश्वानां ॥ ६ ॥ न यं जरति शरदः न मासाः न द्यावः इंद्रं अवऽकर्षयति
 वृद्धस्य चित् वर्धतां अस्य तनूः स्तोमेभिः उक्थैः च शस्यमाना
 ॥ ७ ॥ न वीळ्वे नमंते न स्थिराय न शर्धते दस्युं जूताय स्तवान्
 अज्जाः इंद्रस्य गिरयः चित् ऋष्वाः गंभीरे चित् भवति गाथं
 अस्मै ॥ ८ ॥ गंभीरेण नः उरुणा अमन्त्रिन प्रदुषः यंधि सुतऽपावन
 वाजान् स्याः ऊं सु ऊर्ध्वः ऊती अरिषण्यन् अक्तोः विऽउंष्टौ
 परिऽतक्म्यायां ॥ ९ ॥ सचंस्व नायं अवसे अभीके इतः वा तं इंद्रं
 पाहि रिषः अमा च एनं अरण्ये पाहि रिषः मदेम शतऽहिमाः
 सुऽवीराः ॥ १० ॥ १८ ॥

॥ २५ ॥ या ते ऊतिः अवमा या परमा या मध्यमा इंद्र शुष्मिन्
 अस्ति ताभिः ऊं सु वृत्रऽहत्ये अवीः नः एभिः च वाजैः महानः
 उय ॥ १ ॥ आभिः स्पृधः मिथ्यतीः अरिषण्यन् अमित्रस्य व्ययम्
 मन्युं इंद्र आभिः विश्वाः अभिऽयुजः विषूचीः आयाय विशः अव
 तारीः दासीः ॥ २ ॥ इंद्रं जामयः उत ये अजामयः अर्वाचीनासः
 वनुषः युयुजे त्वं एषां विद्युरा शवांसि जहि वृष्ण्यानि कृणुहि
 पराचः ॥ ३ ॥ शूरं वा शूरं वनते शरीरैः तनूऽरुचां तरुषि यत् कृ
 खेतं तोके वा गोपुं तनये यत् अपऽसु विक्कंदसी उर्वरां सुवर्धते
 ॥ ४ ॥ नहि त्वा शूरं न तुरः न धृष्णुः न त्वा योधः मन्यमानः युमोध
 इंद्रं न किं त्वा प्रति अस्ति एषां विश्वां जातानि अभि असि तानि
 ॥ ५ ॥ १९ ॥ सः पत्यते उभयोः नृमणं अयोः यदि वेधसः संऽद्वे
 हवन्ते वृत्रे वा महः नृवति दाये वा व्यचंस्वन्ता यदि वितंतं सितं
 ॥ ६ ॥ अधं स्मृते चपेणयः यत् एजान् इंद्रं बाता उत भव वृक्षता

अ०४. अ०६. व०२३.]

॥३९१॥

[म०६. अ०३. सू०२७]

असाकांसः ये नृऽतमासः अर्यः इंद्रं सूरयः दधिरे पुरः नः ॥७॥ अनु
ते दायिमहे इंद्रियाय सत्वा ते विश्वं अनु वृत्तऽहत्ये अनु क्ष्वं अनु
सहः यजत्र इंद्रं देवेभिः अनु ते नृऽसह्ये ॥८॥ एव नः स्पृधः सं अज
समतऽसु इंद्रं ररधि मिथतीः अदेवीः विद्याम वस्तोः अवसा गृ-
णतः भरतऽवाजाः उत ते इंद्रं नूनं ॥९॥२०॥

॥२६॥ शुधिनः इंद्रं ह्यामसि त्वा महः वाजस्य सातौ ववृषा-
णाः सं यत् विशः अयंत शूरऽसातौ उयं नः अवः पार्ये अहन दाः

॥१॥ त्वां वाजी हवते वाजिनेयः महः वाजस्य गध्यस्य सातौ त्वां
वृत्रेषु इंद्रं सतऽपतिं तरुचं त्वां चष्टे मुष्टिऽहा गोषु युध्यन् ॥२॥ त्वं
कविं चोदयः अर्कऽसातौ त्वं कुत्साय शुष्णं दाशुषे वर्कं त्वं शिरः
अमर्मणः परा अहन अतिथिऽग्वायं शंस्यं करिष्यन् ॥३॥ त्वं रथं

प्रभरः योधं ऋष्वं आवः युध्यंत वृषभं दशऽद्युत्वं तुर्यं वेतसवे सचां
अहन त्वं तुजिं गृणतं इंद्रं तूतोः ॥४॥ त्वं तत् उक्थं इंद्रं वर्हणां
कः० प्र यत् शता सहस्रां शूरं दधिं अव गिरेः दासं शंवरं हन प्र

आवः दिवऽदासं चित्राभिः जुती ॥५॥२१॥ त्वं श्रद्धाभिः मंदसानः
सोमैः दुभीतये चुमुरि इंद्रं सिस्वप् त्वं रजिं पिठीनसे दशस्यन्
षष्टिं सहस्रां शच्यां सचां अहन ॥६॥ अहं च न तत् सूरिऽभिः आ-

नश्यां तवं ज्यायः इंद्रं सुमं ओजः त्वया यत् स्तवते सधऽवीरवीराः
चिऽवरुथेन नहुषा शविष्ट ॥७॥ वयं ते अस्यां इंद्रं द्युन्नऽहंतौ स-
खायः स्याम महिन् प्रेष्टाः प्रातर्दनिः क्षत्रऽथीः अस्तु श्रेष्ठः घने
वृत्राणां सुनये धनानां ॥८॥२२॥

॥२७॥ किं अस्य मदे किं जं अस्य पीतौ इंद्रः किं अस्य सख्ये

चकाररणाः वा ये निऽसदि किं ते अस्य पुरा विविद्रे किं जुं नूत-
नासः ॥ १ ॥ सत् अस्य मदे सत् जुं अस्य पीतौ इंद्रः सत् अस्य सखे
चकाररणाः वा ये निऽसदि सत् ते अस्य पुरा विविद्रे सत् जुं नू-
तनासः ॥ २ ॥ नहिनु ते महि मनः समस्य न मघऽवत् मघवत् ऽत्वस्य
विद्म न राधसः ऽराधसः नूतनस्य इंद्रं न किं दृष्टे इन्द्रियं ते ॥ ३ ॥
एतत् त्यत् ते इन्द्रियं अचेति येन अवधीः वरऽशिखस्य शेषः व-
ज्रस्य यत् ते निऽहतस्य शुष्मात् स्वनात् चित इद्र परमः ददा
॥ ४ ॥ वधीत् इंद्रः वरऽशिखस्य शेषः अभिऽआवर्तिने चायमा-
नायं शिष्टान वृचीवतः यत् हरिऽयूपीयां यां हन पूर्वं अधे भियसा
अपरः दर्त ॥ ५ ॥ २३ ॥ त्रिंशत् ऽशतं वर्मिणः इंद्र साकं यव्याऽव्यां
पुरुऽहूत अवस्या वृचीवतः शरवे पत्यमानाः पात्रां भिदानाः
निऽअर्थानि आयन् ॥ ६ ॥ यस्य गावो अरुषा सुऽयवस्यु० अंतः
जुं सु चतः रेहिहाणा सः संजयाय तूर्वशं परां अदात् वृचीवतः
दिवऽवातायं शिष्टान ॥ ७ ॥ वयान् अग्ने रयिनः त्रिंशतिं गाः वधु-
ऽमंतः मघऽवां मघं संऽराद् अभिऽआवर्ती चायमानः ददाति
दुऽनगां इयं दक्षिणा पार्थिवानां ॥ ८ ॥ २४ ॥

॥ २८ ॥ आ गावः अग्नेन उत मद्रं अक्नसीदतु गोऽस्य एणवत्
अग्ने मृताऽवतीः पुरुऽरुषाः इह स्युः इद्राय पूर्वीः उपसः दुहा-
नाः ॥ १ ॥ इद्रः यजने पूर्णते च शिष्टान्ति उपे इत् ददाति न स्त-
नृषापति नृषऽनृषः रयिं इत् अस्य वधेयेन अग्निने निऽये नि-
दधाति दिवऽयुः ॥ २ ॥ न ताः नृगति न दमाति तस्मै न आना आ-
निषाव्यविः आदयति दिवान् च यानिः पतते ददाति वयोव-
ज्रं तानि नृवते गोऽपतिः मद्राऽन ताः अवी एणवत् कवा-

अ० ४. अ० ७. व० १.]

॥ ३९३ ॥

[म० ६. अ० ३. सू० २९.]

अ॒धु॒ते॒ न सं॒स्कृ॒तऽ॒चं॒ उ॒पं॒ यं॒ति॒ ताः॒ अ॒भि॒ उ॒रुऽ॒गा॒यं॒ अ॒भ॒यं॒ तस्य॑
ताः॒ अ॒नु॒ गा॒वः॒ म॒र्त॒स्य॒ वि॒ च॒रं॒ति॒ य॒ज्व॒नः॑ ॥ ४ ॥ गा॒वः॒ भ॒गः॒ गा॒वः
इ॒ंद्रः॒ मे॒ अ॒च्छा॒न॒ गा॒वः॒ सो॒म॒स्य॒ प्र॒थ॒म॒स्य॒ भ॒क्षः॒ इ॒माः॒ याः॒ गा॒वः॒ संः
ज॒ना॒सः॒ इ॒ंद्रः॒ इ॒च्छा॒मि॒ इ॒त॒ ह॒दा॒ म॒न॒सा॒ चि॒त् इ॒ंद्रं॑ ॥ ५ ॥ यू॒यं॒ गा॒वः
मे॒द॒य॒थ॒ कृ॒शं॒ चि॒त् अ॒श्री॒रं॒ चि॒त् कृ॒णु॒थ॒ सु॒ऽ॒प्र॒ती॒कं॒ भ॒द्रं॒ गृ॒हं॒ कृ॒णु॒थ॒
भ॒द्रऽ॒वा॒चः॒ वृ॒ह॒त॒ वः॒ व॒यः॒ उ॒च्य॒ते॒ स॒भा॒सु॑ ॥ ६ ॥ प्र॒जाऽ॒व॒तीः॒ सु॒ऽ॒य॒
वं॒सं॒ रि॒शं॒तीः॒ श्रु॒द्धाः॒ अ॒पः॒ सु॒ऽ॒प्र॒पा॒ने॒ पि॒वं॒तीः॒ मा॒ वः॒ स्ते॒नः॒ ई॒श॒त॒
मा॒ अ॒घऽ॒शंसः॒ परि॒वः॒ हे॒तिः॒ रु॒द्र॒स्य॒ वृ॒ज्याः॑ ॥ ७ ॥ उ॒पं॒ इ॒दं॒ उ॒प॒ऽ॒प॒च॒नं॒
आ॒सु॒ गो॒षु॒ उ॒पं॒ पृ॒च्य॒तां॒ उ॒पं॒ ऋ॒ष॒भ॒स्य॒ रे॒त॒सि॒ उ॒पं॒ इ॒ंद्र॒ त॒वं॒ वी॒र्यं॑
॥ ८ ॥ २५ ॥ ६ ॥

॥ २९ ॥ इ॒ंद्रं॒ वः॒ न॒रः॒ स॒ख्या॒यं॒ से॒पुः॒ म॒हः॒ यं॒तः॒ सु॒ऽ॒म॒त॒ये॒ च॒का॒नाः॒
म॒हः॒ हि॒ दा॒ता॒ व॒ज्रऽ॒ह॒स्तः॒ अ॒स्ति॒ म॒हां॒ जुं॒ रा॒खं॒ अ॒व॒से॒ य॒ज॒ध्वं॑ ॥ १ ॥
आ॒ य॒स्मि॒न॒ ह॒स्ते॒ न॒यीः॒ मि॒मि॒क्षुः॒ आ॒ रथे॑ हि॒ रा॒ण॒य॒ये॒ रथे॑ऽ॒स्याः॒ आ॒
र॒थ॒म॒यः॒ ग॒भ॒स्त्योः॒ स्थू॒र॒योः॒ आ॒ अ॒ध्व॒न॒ अ॒श्व॒ांसः॒ वृ॒ष॒णः॒ यु॒ज॒नाः॒
॥ २ ॥ अ॒ध्रि॒ये॒ ते॒ पा॒दां॒ दु॒र्वः॒ आ॒ मि॒मि॒क्षुः॒ धृ॒णुः॒ व॒ज्री॒ श॒व॒सा॒ दक्षि॑ण॒
ऽ॒वा॒न॒ व॒सा॒नः॒ अ॒र्कं॒ सु॒र॒भिं॒ दृ॒शे॒ कं॒ स्वः॒ न॒नृ॒तो॒ इ॒पि॒रः॒ व॒भू॒थ॑ ॥ ३ ॥
सः॒ सो॒मः॒ आ॒मि॒ष्टऽ॒त॒मः॒ सु॒तः॒ भू॒त॒ य॒स्मि॒न॒ प॒क्तिः॒ प॒च्य॒ते॒ सं॒ति॒
धा॒नाः॒ इ॒ंद्रं॒ न॒रः॒ स्तु॒वं॒तः॒ ब्र॒ह्म॑ऽ॒का॒राः॒ उ॒क्त्वा॒ शंस॑तः॒ दे॒व॒वा॒न्त॑ऽ॒त॒माः॒
॥ ४ ॥ न॒ ते॒ अ॒न्तः॒ श॒व॒सः॒ धा॒यि॒ अ॒स्य॒ वि॒ तु॒ वा॒व॒धे॒ रो॒द॒सी॒ म॒हि॑ऽ॒त्वा
आ॒ ता॒ सूरिः॒ पृ॒ण॒ति॒ तू॒नु॒जा॒नः॒ यू॒याऽ॒इ॒व॒ अ॒प्ऽ॒सु॒ सं॒ऽ॒ई॒ज॒मानः॑
॥ ५ ॥ ए॒व॒ इ॒त॒ इ॒ंद्रः॒ सु॒ऽ॒ह॒वः॒ ऋ॒ष्वः॒ अ॒स्तु॒ कृ॒ती॒ अ॒नू॒न्ती॒ हि॒रि॒
शे॒प्रः॒ स॒त्वा॒ ए॒व॒ हि॒ जा॒तः॒ अ॒स॒मा॒ति॑ऽ॒ओ॒जाः॒ पु॒रु॒च॒ वृ॒चा॒ ह॒न॒ति॒
द॒स्यु॒न् ॥ ६ ॥ १ ॥

॥३०॥ भूयः इत् ववृधे वीर्याय एकः अजुर्यः दयते वसूनि प्ररि-
 रिचे दिवः इंद्रः पृथिव्याः अर्ध इत् अस्य प्रति रोदसी उभे ॥१॥
 अध मन्वे वृहत् असुर्य अस्य यानि दाधारं नकिः आ मिनाति
 दिवेऽदिवे सूर्यः दर्शतः भूत् वि सन्नानि उर्विया सुऽक्रतुः धात्
 ॥२॥ अद्य चित्तनु चित्ततत् अपः नदीनां यत् आभ्यः अरदः गातुं
 इंद्र निपर्वताः अन्नऽसदः न सेदुः त्वया हृह्णानि सुऽक्रतो रजांसि
 ॥३॥ सत्यं इत् तत् न त्वाऽवान् अन्यः अस्ति इंद्र देवः न मर्त्यः ज्य-
 यान् अहं न अहिं परिऽशयानं अणीः अव असृजः अपः अन्नं
 समुद्रं ॥४॥ त्वं अपः वि दुरः विषूचीः इंद्रं हृह्णं अरुजः पर्वतस्य
 राजा अभवः जगतः चर्षणीनां साकं सूर्यं जनयन् द्यां उपस-
 ॥ ५ ॥ २ ॥

॥३१॥ अभूः एकः रयिऽपते रयीणां आ हस्तं योः अधियाः इंद्र-
 कृटीः वि तोके अपऽसु तनये च सूरं अवोचंत चर्षणयः विऽवा-
 यः ॥१॥ त्वत् भिया इंद्र पाथिंवानि विश्वा अच्युता चित् च्ययंते
 रजांसि द्यावाऽधामा पर्वतासः वनानि विश्वं हृह्णं भयते अन्नं
 आ ते ॥२॥ त्वं कुत्सेन अभि शुष्णं इंद्र अशुषं युध्य कुर्यवं गोऽंश-
 दश प्रऽपित्वे अध सूर्यस्य मुपायः चक्रं अविचेः रपांसि ॥३॥ त्वं
 गतानि अत्र गन्धरस्य पुरः जघंथ अप्रतीनि दस्योः अशिष्टाः य-
 ग्या गच्छीऽवः दिवः ददासाय मन्वते सुतऽक्रे भरतऽवा जाय ग-
 णते वसूनि ॥४॥ सः सत्यऽसत्त्वन महते रणां प र्य आ तिष्ठती-
 न्मन्त्रा नीमं याहि प्रऽपयिन् अवसा उपमद्रिक् प्र च युत य-
 चर्षणिऽन्यः ॥ ५ ॥ ३ ॥

॥३२॥ अयुधो पुरुषतमानि अग्निं महे श्रीयमे त्वमे ताव-

अ० ४. अ० ७. व० ६.]

॥ ३९५ ॥

[म० ६. अ० ३. सू० ३४.]

विऽरप्तिने वज्रिणे शंऽतमानि वचांसि आसा स्यविराय तक्षं
॥ १ ॥ सः मातरां सूर्येण कवीनां अवांसयत् रुजत् अद्रिगृणानः
सुऽआधीभिः ऋक्ऽभिः वावशानः उत् उसियाणां असृजत्
निऽदानं ॥ २ ॥ सः वह्निऽभिः ऋक्ऽभिः गोषु शश्वत् मितक्षुऽभिः
पुरुऽकृत्वा जिगाय पुरः पुरऽहा सखिऽभिः सखिऽयन् दृष्ट्वा रु-
रोज कविऽभिः कविः सन् ॥ ३ ॥ सः नीव्याभिः जरितारं अर्च्छ महः
वाजेभिः महत्ऽभिः च शुष्मैः पुरुऽवीराभिः वृषभ क्षितीनां आ
गिर्वणः सुवितायं प्रयाहि ॥ ४ ॥ सः सगैरेण शर्वसा तक्तः अत्यैः अपः
इंद्रः दक्षिणतः तुराषाट् इत्या सृजानाः अनपऽवृत् अर्थं दिवे-
ऽदिवे विविषुः अप्रऽमृष्यं ॥ ५ ॥ ४ ॥

॥ ३३ ॥ यः ओजिष्ठः इंद्रं तं सु नः दाः मदः वृषन् सुऽअभिष्टिः
दास्वान् सौवश्यं यः वनवत् सुऽअश्वः वृचा समतऽमुं ससहत्
अमिचान् ॥ १ ॥ त्वां हि इंद्रं अवसे विऽवाचः हवते चर्षणयः शूर-
सातौ त्वं विप्रैभिः वि पृणीन् अशायः त्वाऽजंतः इत् सनिता
जं अवी ॥ २ ॥ त्वं तान् इंद्र उभयान् अमिचान् दासां वृचारिणं
यौ च शूर वधीः वनाऽइव सुऽधितेभिः अत्कैः आ पृतऽसु दुर्षि
नृऽतम् ॥ ३ ॥ सः त्वं नः इंद्र अकवाभिः ऊती सखा विश्वऽआ-
विता वृधे भूः स्वऽसाता यत् ह्यामसि त्वा युध्यंतः नेम-
पृतऽसु शूर ॥ ४ ॥ नूनं नः इंद्र अपरायं च स्याः भवं मृच्छीकः
अभिष्टौ इत्या गृणंतः महिनस्य शर्मन् दिवि स्यान् पायै
तमाः ॥ ५ ॥ ५ ॥

॥ सं च त्वे जग्मुः गिरः इंद्रं पूर्वीः वि च त्वत् यन्ति विऽभ्वः

मनीषाः पुरानूनं च स्तुतयः ऋषीणां पस्पृशे इदं अधि उक्थऽअ-
 का ॥ १ ॥ पुरुऽहूतः यः पुरुऽगूर्तः ऋभ्वां एकः पुरुऽप्रशस्तः अस्ति
 यज्ञैः रथः न महे शवसे युजानः अस्माभिः इन्द्रः अनुमाद्यः भूतः ॥ २ ॥
 न यं हिंसेति धीतयः न वाणीः इन्द्रं न क्षति इत् अभि वर्धयतीः यदि
 स्तोतारः शतं यत् सहस्रं गृणन्ति गिर्वेणसं शतं तत् अस्मै ॥ ३ ॥ अस्मै
 एतत् दिवि अर्चाऽइव मासा मिमिक्षः इदं नि अयामि सोमः
 जनं न धन्वंन् अभि सं यत् आपः सचा ववृधुः हवनानि यज्ञैः ॥ ४ ॥
 अस्मै एतत् महि आंगूषं अस्मै इन्द्राय स्तोत्रं मतिऽभिः अवाचि
 असत् यथा महति वृचऽतूये इन्द्रः विश्वऽआयुः अविता वृधः च
 ॥ ५ ॥ ६ ॥

॥ ३५ ॥ कदा भुवन रथऽक्षयाणि ब्रह्म कदा स्तोत्रे सहस्रऽपोथं
 दाः कदा स्तोमं वासयः अस्य राया कदा धियः करसि वाजऽरत्नाः
 ॥ १ ॥ कर्हि स्वित् तत् इन्द्र यत् नृऽभिः नृन् वीरैः वीरान् नीळयासे
 जयं आजीन् चिऽधातुंगाः अधि जयासि गोषु इन्द्र द्युम्नं स्वऽवत्
 धेहि अस्मे ॥ २ ॥ कर्हि स्वित् तत् इन्द्र यत् जरिचे विश्वऽप्सु ब्रह्मं
 कृणवंः गविष्ठ कदा धियः न निऽयुतः युवासे कदा गोऽमघा ह-
 वनानि गच्छाः ॥ ३ ॥ सः गोऽमघाः जरिचे अश्वऽचन्द्राः वाजऽश्व-
 वसः अधि धेहि पृक्षाः पीपिहि इषः सुऽदुघां इन्द्र धेनुं भरत्ऽवाजेषु
 सुऽरुचंः रुरुच्याः ॥ ४ ॥ तं आ नूनं वृजनं अन्यथा चित् शूरः यत् गक्र
 विदुरः गृणीषे मा निः अरं शुक्रऽदुघस्य धेनोः आंगिरस्तान् ब्रह्म-
 णा विप्र जिन्व ॥ ५ ॥ ७ ॥

॥ ३६ ॥ सचा मदांसः तवं विश्वऽजंन्याः सचा रायः अधये पा-

अ० ४. अ० ७. व० १०.]

॥ ३९७ ॥

[म० ६. अ० ३. सू० ३८.]

धि॒वासः स॒त्रा वाजा॑नां अ॒भ॒वः वि॒ऽभ॒क्ता यत् दे॒वेषु॑ धा॒रय॑थाः
अ॒सुर्यै॑ ॥ १ ॥ अ॒नु प्र॒ येजे॒ जनः॑ ओजः अ॒स्य स॒त्रा द॒धिरे॒ अनु॑ वी॒र्या॑य
स्यू॒मऽगृ॒भै दु॒धये॒ अर्व॑ते च॒ क्रतुं॑ वृ॒जंति॑ अ॒पि वृ॒त्रऽह॒त्ये ॥ २ ॥ तं स॒-
ध्री॒र्चाः ऊ॒तयः॑ वृ॒ष्ण्यानि॑ पौ॒स्यानि॑ नि॒ऽयुतः॑ स॒श्रुः इंद्रं॑ स॒मुद्रं॑ न
सि॒धवः॑ उ॒क्थऽश्रु॒ष्माः उ॒रुऽव्य॑च॒सं गि॑रः आ॒ वि॒शंति॑ ॥ ३ ॥ सः रा॒यः
खां उ॒प॒सृज॑ गृ॒णानः॑ पु॒रुऽचंद्र॑स्य॒ त्वं इंद्र॑ व॒स्वः पतिः॑ व॒भूय॑ अ॒समः
जना॑नां एकः वि॒श्वस्य॑ भु॒व॒नस्य॑ राजा ॥ ४ ॥ सः तु श्रु॒धि श्रु॒त्या यः
दु॒वऽयुः॑ द्यौः न भू॒मं अ॒भि रा॒यः अ॒र्यः अ॒सः यथा॑ नः श॒वसा॑ च॒-
का॒नः युगे॑ऽयुगे वय॑सा चे॒कि॒तानः॑ ॥ ५ ॥ ६ ॥

॥ ३७ ॥ अ॒र्वा॒क॒रथं॑ वि॒श्वऽवा॑रं॒ ते उ॒य इंद्रं॑ यु॒क्तासः॑ ह॒रयः॑ व॒हंतु॑
की॒रिः चि॒त्त॒हि॒त्वा ह॑व॒न्ते स्वः॑ऽवा॒न् ऋ॒धी॒महि॑ स॒धऽमा॑दः॒ ते अ॒द्य
१ ॥ प्रो॒ द्रो॒णे ह॑र॒यः क॑र्म अ॒ग्म॒न पु॒ना॒नासः॑ ऋ॒ज्यंतः॑ अ॒भूव॑न् इंद्रः
अ॒स्य पू॒र्यः प॒पी॒यात् द्यु॒क्षः म॑द॒स्य सो॒म्यस्य॑ राजा ॥ २ ॥ आ॒-
स॒सा॒णासः॑ श॒वसा॑नं अ॒च्छं इंद्रं॑ सु॒ऽच॒क्रे र॒थ्यासः॑ अ॒श्वः अ॒भि
वः ऋ॒ज्यंतः॑ व॒हेयुः॑ नु चि॒त् नु वा॒योः अ॒मृतं॑ वि॒ द॒स्येत् ॥ ३ ॥
अ॒स्य द॑क्षि॒णां इ॒यति॑ इंद्रः म॒घोना॑ तु वि॒कूर्मि॑ऽत॒मः यया॑
वः प॒रि॒ऽया॒सि अ॒हं म॒घा च॑ धृ॒ष्णो द॑य॒से वि॒सूरी॑न् ॥ ४ ॥
वा॒जस्य॑ स्थवि॒रस्य॑ दा॒ता इंद्रः॑ गीः॒ऽभिः वर्ध॑तां वृ॒द्धऽम॑हाः
च॒ हनि॑ष्ठः अ॒स्तु स॒त्वा आ॒ ता सू॒रिः पू॒णति॑ तू॒तुं जा॑नः ॥ ५ ॥ १९ ॥

अ॒पांत॑ इ॒तः उ॒त्तं जुं॑ नः चि॒त्रऽत॑मः म॒ही भ॑र्ष॒त् द्यु॒ऽम॒र्तो
प॒त्यंसी॑ धी॒तिं दै॒व्यस्य॑ या॒म॒नं ज॑न॒स्य रा॒तिं व॑न॒ते सु॒-
१ ॥ दू॒रात् चि॒त् आ॒ व॒स॒तः अ॒स्य क॑र्णो घो॒पांत॑ इंद्र॒स्य

तन्यति ब्रुवाणः आ इयं एनं देवऽहूतिः ववृत्त्यात् मद्यं क इन्द्र इयं
 ऋच्यमाना ॥ २ ॥ तं वः धिया परमया पुराऽजां अजरं इन्द्रं अभि
 अनुषि अकैः ब्रह्मं च गिरं दधिरे सं अस्मिन् महान् च स्तोमः
 अधि वर्धत इन्द्रं ॥ ३ ॥ वर्धात यं यज्ञः उत सोमः इन्द्रं वर्धात ब्रह्म गिरं
 उक्था च मन्मं वर्धे अहं एनं उषसं यामन अक्तोः वर्धान मासाः
 शरदः द्यावः इन्द्रं ॥ ४ ॥ एव जज्ञानं सहसे असांमि ववृधानं राधसे
 च श्रुताय महां उयं अवसे विप्र नूनं आ विवासेम वृत्रतूयेषु
 ॥ ५ ॥ १० ॥

॥ ३९ ॥ मंद्रस्यं कवेः दिव्यस्यं वहैः विप्रंऽमन्मनः वचनस्यं मध्वः
 अपाः नः तस्यं सचनस्यं देव इषः युवस्व गृणते गोऽअयाः ॥ १ ॥
 अयं उशानः परि अद्रिं उस्त्राः ऋतधीतिऽभिः ऋतऽयुक् युजानः
 रुजत् अरुगणं वि बलस्यं सानुं पणीन् वचःऽभिः अभि योधत्
 इन्द्रः ॥ २ ॥ अयं द्योतयत् अद्युतः वि अक्तून् दोषा वस्तोः शरदः इन्द्रः
 इन्द्र इमं केतुं अदधुः नु चित् अह्नां शुचिंऽजन्मनः उषसं चकार
 ॥ ३ ॥ अयं रोचयत् अरुचं रुचानः अयं वासयत् वि ऋतेन पूर्वीः
 अयं इयते ऋतयुक्ऽभिः अश्वैः स्वःऽविदा नाभिना चर्षणिऽप्राः
 ॥ ४ ॥ नु गृणानः गृणते प्रत्न राजन् इषः पिन्व वसुऽदेयाय पूर्वीः
 अपः ओषधीः अविषा वनानि गाः अवेतः नृन् ऋचसे रिषिहि
 ॥ ५ ॥ ११ ॥

॥ ४० ॥ इन्द्रं पिवंतुभ्यं सुतः मदाय अवस्य हरीं वि मुच सखाया
 उत प्र गाय गणे आ निऽसद्यं अयं यज्ञाय गृणते वयं धाः ॥ १ ॥
 अस्यं पिव यस्यं जज्ञानः इन्द्र मदाय ऋत्वे अपिंवः विऽरग्निन्

अ० ४. अ० ७. व० १४.]

॥ ३९९ ॥

[म० ६. अ० ३. सू० ४२.]

तं जुं ते गावं नरः आपः अद्रिः इंदुं सं अह्नन् पीतये सं अस्मै ॥२॥
संस्रद्धे अग्नौ सुते इंद्र सोमे आत्वा वहंतु हरयः वहिष्ठाः त्वाऽयता
मनसा जोहवीमि इंद्र आ याहि सुविताय महे नः ॥३॥ आ याहि
शश्वत् उशता ययाथ इंद्र महा मनसा सोमऽपेयं उप ब्रह्माणि
शृणुवः इमा नः अथ ते यज्ञः तन्वे वयः धातु ॥४॥ यत् इंद्र दिवि
पायै यत् अर्धं क्यत् वा स्वे सदेने यत् वा असि अतः नः यज्ञं अ-
वसे नियुत्वान सऽजोषाः पाहि गिर्वणः मरुतऽभिः ॥५॥ १२॥

॥४१॥ अहेळमानः उप याहि यज्ञं तुभ्यं पवन्ते इंदवः सुतासः
गावं न वज्रिन स्वं ओकः अच्छ इंद्र आ गहि प्रथमः यज्ञियानां
॥१॥ या ते काकुत् सुऽकृता या वरिष्ठा यया शश्वत् पिर्वसि मध्वः
जर्मितया पाहि प्र ते अध्वर्युः अस्यात् सं ते वज्रः वर्तता इंद्र गव्युः
॥२॥ एषः द्रुप्तः वृषभः विश्वरूपः इंद्राय वृष्णे सं अकारि सोमः एतं
वह्रिऽवः स्यात् उय यस्य ईशिषे प्रऽदिवि यः ते अन्नं ॥३॥
तः सोमः असुतात् इंद्र वस्यान् अयं श्रेयान् चिकितुषे रणाय
तितिर्वः उप याहि यज्ञं तेन विश्वाः तविषीः आ पूणस्व ॥४॥
मसि त्वा आ इंद्र याहि अर्वाङ् अरं ते सोमः तन्वे भवाति
क्रतो मादयस्व सुतेषु प्र अस्मान अव पृतनासु प्र विष्णु
१३ ॥

॥१॥ प्रति अस्मै पिपीषते विश्वानि विदुषे भर अरंऽगुमायं
अपश्चात् दध्ने नरं ॥१॥ आ ई एनं प्रतिऽएतं न सोमेभिः
तमं अमन्त्रेभिः ऋजीषिणं इंद्र सुतेभिः इंदुभिः ॥२॥
भिः इंदुभिः सोमेभिः प्रतिऽभूषथ वेदं विश्वस्य मेधिरः

अ० ४. अ० ७. व० १७.] ॥ ४०० ॥ [म० ६. अ० ४. सू० ४८]

धृषत् तं ऽ तं इत् आ ईषते ॥ ३ ॥ अस्मै ऽ अस्मै इत् अंधसः अध्वयं
प्रभरसुतं कुवित् समस्य जेन्यस्य शर्धतः अभि ऽ शस्तेः अव ऽ स्यत्
॥ ४ ॥ १४ ॥

॥ ४३ ॥ यस्य त्यत् शंवरं मदे दिवः ऽ दासाय रंधयः अयं सः सोमः
इंद्र ते सुतः पिवं ॥ १ ॥ यस्य तीव्र ऽ सुतं मदे मध्यं अंतं च रक्षासे अयं
सः सोमः इंद्र ते सुतः पिवं ॥ २ ॥ यस्य गाः अंतः अश्मनः मदे दृष्टाः
अव ऽ असृजः अयं सः सोमः इंद्र ते सुतः पिवं ॥ ३ ॥ यस्य मदानः
अंधसः माघोनं दधिषे शवः अयं सः सोमः इंद्र ते सुतः पिवं
॥ ४ ॥ १५ ॥ ३ ॥

॥ ४४ ॥ यः रयि ऽ वः रयिं ऽ तमः यः द्युमैः द्युम्वत् ऽ तमः सोमः सुतः
सः इंद्र ते अस्ति स्वधा ऽ पते मदे ॥ १ ॥ यः शग्मः तुवि ऽ शग्म ते रायः
दामा मतीनां सोमः सुतः सः इंद्र ते अस्ति स्वधा ऽ पते मदे ॥ २ ॥
येन वृद्धः न शवसा तुरः न स्वाभिः ऊति ऽ भिः सोमः सुतः सः इंद्र
ते अस्ति स्वधा ऽ पते मदे ॥ ३ ॥ त्यं ऊं वः अप्रं ऽ हनं गृणीषे शवंसं
पतिं इंद्रं विश्व ऽ सहं नरं मंहिष्ठं विश्व ऽ चर्षणिं ॥ ४ ॥ यं वर्धयति इत्
गिरः पतिं तुरस्य राधसः तं इत् नु अस्य रोदसी देवी शुष्मं सप्-
र्यतः ॥ ५ ॥ १६ ॥ तत् वः उक्थस्य वर्हेणां इंद्राय उप ऽ स्तृणीपणिं
विषं न यस्य ऊतयः वि यत् रोहंति स ऽ क्षितः ॥ ६ ॥ अविंदत् दश
मित्रः नवीयान् पपानः देवेभ्यः वस्यः अचैत् सस ऽ वान् स्तौला-
भिः धौतराभिः उरुष्या पायुः अभवत् सखिं ऽ भ्यः ॥ ७ ॥ ऋतस्य
पयि वेधाः अपायि थिये मनांसि देवासः अक्रुन् दधानः
नानं महः वचं ऽ भिः वपुः दृग्ये वेन्यः वि आ वः ॥ ८ ॥ द्युमतं ऽ तमं

अ० ४. अ० ९. व० २०.]   ॥ ४०१ ॥   [म० ६. अ० ४. सू० ४४.]

दक्षं धेहि असे' सेधं जनानां पूर्वीः अरांतीः वर्षीयः वयं कृणुहि
 शचीभिः धनस्य सातौ अस्मान् अविद्धि ॥ ९॥ इन्द्रं तुभ्यं इत् मघ-
 ऽवन् अभूम वयं दावे हरिऽवः मा वि वैनः नकिः आपिः ददृशे
 मर्त्यऽचा किं अंग रघऽचोदनं त्वा आहुः ॥ १० ॥ ११ ॥ मा जस्वने
 वृषभनः ररीथाः मा ते रेवतः सख्ये रिषाम पूर्वीः ते इन्द्र निऽसिधः
 जनेषु जहि असुंस्वीन प्र वृह अर्पणतः ॥ १२ ॥ उत अभाणिऽइव
 स्तनयन् इयति इन्द्रः राधांसि अश्व्यानि गथां त्वं असि प्रऽदिवः
 कारुऽधायाः मा त्वा अदामानः आ दभन् मघोनः ॥ १३ ॥ अश्वर्यो
 वीर प्र महे सुतानां इन्द्राय भर सः हि अस्य राजा यः पूर्याभिः उत
 नूतनाभिः गीऽभिः ववृधे गृणतां ऋषीणां ॥ १४ ॥ अस्य मदे पुरु
 वपीसि विद्वान् इन्द्रः वृत्राणि अप्रति जघान तं ऊं प्र होषि मधु-
 ऽमन्तं अस्मै सोमं वीराय शिप्रिणे पिवध्वे ॥ १५ ॥ पातां सुतं इन्द्रः
 अस्तु सोमं हन्ता वृचं वज्रेण मन्दसानः गन्ता यज्ञं पराऽवतः चित्
 अच्छ वसुः धीनां अविता कारुऽधायाः ॥ १६ ॥ १७ ॥ इदं त्यत् पात्रं
 इन्द्रऽपानं इन्द्रस्य प्रियं अमृतं अपायि मत्सन्त यया सौमनसायं
 देवं वि अस्मत् द्वेषः युयवन्त वि अंहः ॥ १८ ॥ एना मन्दानः जहि शूर
 शत्रून् जामिं अजामिं मघऽवन् अमिवांन् अभिऽसेनान् अग्नि
 आऽदेदिशानान् परांचः इन्द्र प्र मृण जहि च ॥ १९ ॥ आनु स्तनः
 मघऽवन् इन्द्र पृतऽसु अस्मभ्यं महिं वरिवः सुऽगं कः० अपां तो-
 कस्य तनयस्य जेपे इन्द्र सूरिन् कृणुहि स्तनः अर्प ॥ २० ॥ आ त्वा
 हरयः वृषणः मुजानाः वृषंऽरपासः वृषंऽरश्मयः अत्वाः अस्म-
 चांचः वृषणः वज्रऽवाहः वृषे मदाय सुऽमुजः ब्रह्मन् ॥ २१ ॥ आ ते
 वृषन् वृषणः द्रोणं अस्तुः पृतऽमुषः न ऊर्मयः मदेतः इन्द्र प्र तुभ्यं
 वृषंऽभिः सुतानां वृषे भरति वृषनाय सोमः ॥ २२ ॥ २३ ॥ वृषा अग्नि

दिवः वृषभः पृथिव्याः वृषां सिंधूनां वृषभः स्तियानां वृषेते इंदुः
वृषभ पीपाय स्वादुः रसः मधुऽपेयः वराय ॥२१॥ अयं देवः सहसा
जायमानः इंद्रेण युजा परिं अस्तभायत् अयं स्वस्य पितुः आयुं
धानि इंदुः अमुष्णात् अशिवस्य मायाः ॥२२॥ अयं अकृणोत्
उषसं सुऽपत्नीः अयं सूर्ये अदधात् ज्योतिः अंतः अयं त्रिऽधातुं
दिवि रोचनेषु चितेषु विंदत् अमृतं निऽगूळं ॥२३॥ अयं द्यावा-
पृथिवी वि स्तभायत् अयं रथं अयुनक् सप्तऽरश्मिं अयं गोषु
शच्या पक्कं अंतः सोमः दाधार दशऽयंत्रं उत्सं ॥२४॥ २०॥

॥४५॥ यः आ अनयत् पराऽवतः सुऽनीती तुर्वशं यदु इंदुः सः
नः युवा सखा ॥१॥ अविप्रे चित वयः दधत् अनाश्रुनां चित अर्व-
ता इंदुः जेता हितं धनं ॥२॥ महीः अस्य प्रऽनीतयः पूर्वीः उत
प्रऽशस्तयः न अस्य क्षीयन्ते उतयः ॥३॥ सखायः ब्रह्मऽवाहसे स-
चंत प्र च गायत् सः हि नः प्रऽमंतिः मही ॥४॥ त्वं एकस्य वृत्रऽहन्
अविता द्वयोः असि उत इंदुशे यथा वयं ॥५॥ २१॥ नयसि इत ऊं
अति द्विषः कृणोषि उक्थऽशंसिनः नृऽभिः सुऽवीरः उच्यसे ॥६॥
ब्रह्माणं ब्रह्मऽवाहसंगीऽभिः सखायं ऋग्मियं गां न दोहसे हवे
॥७॥ यस्य विश्वानि हस्तयोः ऊचुः वसूनि नि द्विता वीरस्य पृत-
नाऽसहः ॥८॥ विद्वहानि चित अद्रिऽवः जनानां शचीऽपते बृह-
मायाः अनानत ॥९॥ तं ऊं त्वा सत्य सोमऽपाः इंदुं वाजानां पते
अहं महि श्वस्यवः ॥१०॥ २२॥ तं ऊं त्वा यः पुरा आसि यः वा
नूनं हिते धने हव्यः सः शुधि हव ॥११॥ धीभिः अर्वतऽभिः अर्वतः
वाजान इंदु श्वाय्यां न त्वया जेष्य हितं धनं ॥१२॥ अभूः ऊं वीर-
गिर्वणः महान् इंदु धने हिते भेर वितत साय्यः ॥१३॥ या ते अतिः

अ० ४. अ० ७. व० २६.]

॥ ४०३ ॥

[म० ६. अ० ४. सू० ४५.]

अमिचऽहन् मक्षुजं वऽतमा असति तया नः हिनुहि रथं ॥ १४ ॥
सः रथेन रथिऽतमः अस्माकेन अभिऽयुग्वना जेषि जिष्णो हितं
धनं ॥ १५ ॥ २३ ॥ यः एकः इत् तं जुं स्तुहि कृष्टीनां विऽचर्षणिः पतिः
जुज्ञे वृषऽक्तुः ॥ १६ ॥ यः गृणतां इत् आसिंथ आपिः ऊती शिवः
सखांसः त्वनः इद्र मृळय ॥ १७ ॥ धिष्व वज्रं गभस्त्योः रक्षऽहत्याय
वज्रिऽवः ससहीष्ठाः अभिस्पृधः ॥ १८ ॥ प्रत्नं रयीणां युजं सखायं
कीरिऽचोदनं ब्रह्मवाहऽतमं हुवे ॥ १९ ॥ सः हि विश्वांनि पार्थिवा
एकः वसूनि पत्यन्ते गिर्वणऽतमः अधिऽगुः ॥ २० ॥ २४ ॥ सः नः नि-
युतऽभिः आपृण कामं वाजेभिः अश्विऽभिः गोमन्तऽभिः गोऽपते
धृषत् ॥ २१ ॥ तत् वः गाय सुते सचां पुरुऽहूताय सत्त्वेन शं यत् गवे
न शाकिने ॥ २२ ॥ न घ वसुः नि यमते दानं वाजस्य गोऽमन्तः यत्
सी उप श्रवन्त गिरः ॥ २३ ॥ कुवितऽसस्य प्र हि व्रजं गोऽमन्तं दस्यु-
गभि प्र नोनुवुः गिरः इद्रं वत्सं न मातरः ॥ २४ ॥ इमाः जुं त्वा शतऽक्तती०
व्यं तव गौः असि वीर गव्यते अश्वः अश्वऽयते भव ॥ २६ ॥
मंदस्व हि अंधसः राधसे तन्वां महे न स्तोतारं निदे करः
॥ २७ ॥ इमाः जुं त्वा सुतेऽसुते नक्षन्ते गिर्वणः गिरः वत्सं गावं न
यतां ॥ २८ ॥ अस्माकं इद्रं भूतु ते स्तोमः वाहिष्ठः अंतमः
न राये महे हिनु ॥ ३० ॥ अधि वृवुः पणीनां वर्षिष्ठे मूर्धन
र उरुः कक्षः न गांग्यः ॥ ३१ ॥ यस्य वायोऽड्व द्रवत्
तिः सहस्रिणी सद्यः दानाय मंहते ॥ ३२ ॥ तत् सु नः विश्वे
सदा गृणन्ति कारवः वृवुं सहस्रऽदातमं सूरिं सहस्र-
॥ ३३ ॥ २६ ॥

॥४६॥ त्वां इत् हि हवां महे साता वाजस्य कारवः त्वां वृषे पुं इन्द्र
सत्तऽपतिं नरः त्वां काष्ठां सु अर्वतः ॥१॥ सः त्वं नः चित्र वज्रऽहस्त
धृष्णुऽया महः स्तवानः अद्रिऽवः गां अश्वं रथ्यं इन्द्र संकिर सत्रा
वाजं न जिग्युषे ॥२॥ यः सत्राऽहा विऽचर्धणिः इन्द्रं तं हूमहे वयं
सहस्रऽमुष्क तुविऽनृमण सत्तऽपते भवं समतऽसु नः वृधे ॥३॥
वाधसे जनान् वृषभाऽइव मन्युनां घृषौ मीळे ऋचीषम अ-
स्माकं वोधि अविता महाऽधने तनूषु अपऽसु सूर्ये ॥४॥ इन्द्रं ज्येष्ठ
नः आभर ओजिष्ठं पपुरि श्रवः येन इमे चित्र वज्रऽहस्त ऐदसी
आ उभे सुऽशिप्र प्राः ॥५॥ ॥२७॥ त्वां उयं अवसे चर्धणिऽसहं राजन
देवेषु हूमहे विश्वां सु नः वियुरा पिच्छना वसो अमित्रान् सुऽस-
हान् कृधि ॥६॥ यत् इन्द्र नाहुं षीषु आ ओजः नृमणं च कृष्टिषु यत्
वा पंच क्षितीनां द्युम्न आभर सत्रा विश्वां नि पौंस्या ॥७॥ यत् वा
तृक्षौ मघऽवन द्रुह्यौ आ जने यत् पूरौ कत् च वृषाय अस्मभ्यं तत्
रिरीहि सं नृऽसह्यं अमित्रान् पृतऽसु तुर्वणे ॥८॥ इन्द्रं विऽधातुं
शरणं विऽवरुथं स्वस्तिऽमत छर्दिः यच्छ मघवतऽभ्यः च मह्यं च
यवयं दिद्युं एभ्यः ॥९॥ ये गव्यता मनसा शत्रुं आऽदुभुः अभिऽप्र-
भ्रंति धृष्णुऽया अधं स्म नः मघऽवन इन्द्रं गिर्वणः तनूऽपाः अंतसः
भव ॥१०॥ ॥२८॥ अधं स्म नः वृधे भव इन्द्रं नायं अव युधि यत् अंतरिक्षे
पतयंति पर्णिनः दिद्युवः तिग्मऽमूर्धानः ॥११॥ यत्र शूरांसः तन्वः
विऽतन्वते प्रिया शर्म पितृणां अधं स्म यच्छ तन्वे तने च छर्दिः अ-
चित्तं यवयं द्वेषः ॥१२॥ यत् इन्द्र सगै अर्वतः चोदयासे महाऽधने
असमने अश्वनि वृजिने पथि श्येनान् इव श्रवस्यतः ॥१३॥ सिं-
धूनऽइव प्रवणे आशुऽया यतः यदि क्लोशं अनु स्वनि आ ये वयं
न वर्वतति आमिषि गृभीताः वाहोः गविं ॥ १४ ॥ २९ ॥

अ०४. अ०७. व०३२.]

॥ ४०५ ॥

[म०६. अ०४. सू०४७.]

॥ ४७ ॥ स्वादुः किलं अयं मधुऽमान उत अयं तीव्रः किलं
अयं रसऽवान् उत अयं उतो नु अस्य पपिऽवांसं इंद्रं न कः
च न सहते आऽहवेषु ॥ १ ॥ अयं स्वादुः इह मदिष्ठः आसु यस्य
इंद्रः वृत्रऽहत्ये ममादं पुरुणि यः च्यौत्ना शंबरस्य वि नवतिं
नव च देह्यः हन् ॥ २ ॥ अयं मे पीतः उत इयति वाचं अयं
मनीषां उशन्ती अजीगः अयं षट् उर्वीः अमिमीत् धीरः न
याभ्यः भुवनं कत् च न आरे ॥ ३ ॥ अयं सः यः वरिमाणं पृथि-
व्याः वर्माणं दिवः अकृणोत् अयं सः अयं पीयूषं तिसृषु
प्रवत्सु सोमः दाधार उरु अंतरिक्षं ॥ ४ ॥ अयं विदत् चित्र-
ऽदृशीकं अर्यः शुक्रऽसंज्ञनां उपसां अनीके अयं महान् महता
स्त्वंभनेन उत द्यां अस्तन्नात् वृषभः मरुत्वान् ॥ ५ ॥ ३० ॥ धृपत्
पिव कलशे सोमं इंद्र वृत्रऽहा शूर संऽअरे वसूनां माथ्यदिने
सर्वे आ वृषस्व रयिऽस्थानः रयिं अस्मासु धेहि ॥ ६ ॥ इंद्रं प्र
पारः अतिऽपारयः नः भवं सुऽनीतिः उत वामऽनीतिः ॥ ७ ॥
नः लोकं अनु नेषि विद्वान् स्वऽवत् ज्योतिः अभयं
॥ ८ ॥ वरिष्ठे नः इंद्र वंधुरे धाः वहिष्ठयोः शतऽवन अथ-
आ इषं आ वक्षि इषां वर्षिष्ठां मा नः तारीत् नयऽवन
अर्यः ॥ ९ ॥ इंद्रं मृळ मय्य जीवातुं इच्छ चोदय धियं अ-
धारां यत् किं च अहं त्वाऽयुः इदं वदानि तत् जुपस्व
देवऽवतं ॥ १० ॥ ३१ ॥ चातारं इंद्रं अचितारं इंद्रं हवेऽहवे
शूरं इंद्रं हवामि शक्रं पुरुऽहृतं इंद्रं स्वस्ति नः नयऽवा
॥ ११ ॥ इंद्रः सुऽवानां स्वऽवान् अयऽनिः सुऽमृच्छी-

अ०४. अ०७. व०३४.] ॥४०६॥ [म०६. अ०४. सू०४३]

कः भवतु विश्वऽवेदाः वाधतां द्वेषः अभयं कृणोतु सुऽवीर्यः
तयः स्याम ॥१२॥ तस्य वयं सुऽमृतौ यज्ञियस्य अपि भद्रे सौमित्रे
स्यामसः सुऽचामां स्वऽवान् इन्द्रः असे आरातचित् द्वेषः सतु
युयोतु ॥१३॥ अवन्ते इन्द्र प्रऽवतः न ऊर्मिः गिरः ब्रह्माणिनि
धवन्ते उरुन राधः सर्वना पुरुणि अपः गाः वज्रिन् युवसे सं
॥१४॥ कः ईस्तवत् कः पृणात् कः यजाते यत् उयं इत् मघऽवां
श्वहां अवैत् पादां इव प्रऽहरन् अन्यऽअन्यं कृणोति पूर्वऽअ
शचीभिः ॥१५॥ ३२॥ शृण्वे वीरः उयं उयं दमऽयन् अन्यऽअ
अतिऽनेनीयमानः एधमानऽद्विद् अभयस्य राजा चोन्म
विशः इन्द्रः मनुष्यान् ॥१६॥ परां पूर्वेषां सख्या वृणक्ति विऽतु
णः अपरेभिः एति अननुऽभूतीः अवऽधून्वानः पूर्वीः इन्द्रः
तर्तरीति ॥१७॥ रूपं रूपं प्रतिऽरूपः वभूव तत् अस्य रूपं प्रा
ऽचक्षणां इन्द्रः मायाभिः पुरुऽरूपः इयते युक्ताः हि अस्य इ
शता दश ॥१८॥ युजानः हरितां रथे भूरि त्वष्टा इह राजति
श्वहां द्विपतः पदाः आसते उत आसीनेषु सूरिषु ॥१९॥ अग्न
क्षेत्रं आ अगन्म देवाः उर्वी सती भूमिः अंहुराणा अभूत् वृ
प्र चिक्विस गोऽइष्टौ इत्या सते जरिचे इन्द्र पयसा ॥२०॥ ३३
इदिवे सऽदृशीः अन्यं अधी कृष्णाः असेधत् अपसन्नः जा
दामा धूपनः वसुऽयन्ता उदऽवन्ते वचिनं गवर्च ॥२१॥ प्र
उत नु राधसः ते इन्द्र दश कोशयोः दश वाजिनः अदात् दिव
मात् अतिथिऽग्वस्य राधः गवर्च वसुं प्रति अयनीम्
अथान दश कोशान् दश वस्वा अधिऽभोजना दशो रि
इदिवान् दिवऽदात्तात् अमानियं ॥२२॥ दश रथान् प्रा
गते गाः अथयऽन्यः अथयः पापये अथयऽन्यः ॥२३॥ मरि

अ० ४. अ० ८. व० ६.]

॥ ४०९ ॥

[म० ६. अ० ४. सू० ४९.]

परः हि मर्त्यैः असिं समः देवैः उत श्रिया अभिरुच्यः पूषन् पृतनासु
नः त्वं अवनूनं यथा पुरा ॥ १९ ॥ वामी वामस्य धृतयः प्रऽनीतिः
अस्तु सूनृता देवस्य वा मरुतः मर्त्यस्य वा ईजानस्य प्रऽयज्यवः
॥ २० ॥ सद्यः चित यस्य चकृतिः परिद्यां देवः न एति सूर्यः त्वेषं शवः
दधिरे नाम यज्ञियं मरुतः वृत्रऽहं शवः ज्येष्ठं वृत्रऽहं शवः ॥ २१ ॥
सकृत् ह द्यौः अजायत सकृत् भूमिः अजायत पृथ्व्याः दुग्धं सकृत्
पयः तत् अन्यः न अनु जायते ॥ २२ ॥ ४ ॥

॥ ४९ ॥ स्तुषे जनं सुऽवतं नव्यं सीभिः गीऽभिः मित्रावरुणा
सुस्रऽयतां ते आ गमन्तु ते इह श्रुवन्तु सुऽक्ष्वासाः वरुणः मित्रः
अग्निः ॥ १ ॥ विशऽविशः ईड्यं अध्वरेषु अहं प्रऽक्रतुं अरतिं युवत्योः
दिवः शिश्रुं सहसः सूनुं अग्निं यज्ञस्य केतुं अरुषं यजध्वै ॥ २ ॥ अरु-
षस्य दुहितरां विऽरुपे० स्तुऽभिः अन्या पिपिशे सूरः अन्या मि-
थऽतुरां विऽचरंती० पावके मन्मं श्रुतं नक्षतः ऋच्यमाने ॥ ३ ॥
प्र वायुं अच्छं बृहती मनीषा बृहत्ऽरयिं विश्वऽवारं रथऽप्रां द्यु-
तऽयामा निऽयुतः पत्यमानः कविः कविं इयक्षसि प्रऽयज्यो०
४ ॥ सः मे वपुः हृदयत् अश्विनोः यः रथः विरुक्मानं मनसा यु-
नः येन नरा नासत्या इषयध्वै वर्तिः यायः तनयाय तमने च
॥ ५ ॥ पर्जन्यवाता वृषभा पृथिव्याः पुरीषाणि जिन्वतं अषानि
॥ ६ ॥ श्रुतः कवयः यस्य गीऽभिः जगंतः स्यातः जगंत आ कृणुध्वं
॥ ७ ॥ पावीरवी कन्या चित्रऽआयुः सरस्वती वीरऽपत्नी धियं
माभिः अच्छिद्रं शरणं सऽजोषाः दुऽआधर्षं गृणते शर्म
॥ ८ ॥ पथऽपथः परिऽपतिं वचस्या कामेन कृतः अभिआ-
कसः नः रासत् शुरुधः चंद्रऽअयाः धियंऽधियं सीसधाति

यं आपः अद्रयः वना गर्भं ऋतस्य पिप्रति सहसा यः मथितः
जायते नृभिः पृथिव्याः अधिसानवि ॥५॥१॥ आ यः प्रमोभानु-
नारोदसी उभे धूमेन धावते दिवि तिरः तमः ददृशे ऊर्म्यासु आ
श्यावासु अरुषः वृषा आ श्यावाः अरुषः वृषा ॥६॥ वृहतःभिः
अग्ने अर्चिःभिः शुक्लेण देव शोचिषा भरतऽवाजे संऽद्धानः
यविष्ठय रेवत नः शुक्र दीदिहि द्युऽमत पावक दीदिहि ॥७॥ वि-
श्वासां गृहऽपतिः विशां असि त्वं अग्ने मानुषीणां शतं पूःभिः
यविष्ठ पाहि अंहसः संऽएद्धारं शतं हिमाः स्तोतुऽभ्यः ये च ददति
॥८॥ त्वं नः चित्रः जुत्या वसो राधांसि चोदय अस्य रायः त्वं अग्ने
रथीः असि विदाः गाधं तुचे तु नः ॥९॥ पथि तोकं तनयं पतुऽभिः
त्वं अदव्यैः अप्रयुत्वऽभिः अग्ने हेळांसि दैव्या युयोधि नः अदेवा-
नि ह्वरांसि च ॥१०॥२॥ आ सुखायः सवःऽदुर्घां धेनुं अजध्वं उप
नव्यसा वचः सृजध्वं अनपऽस्फुरां ॥११॥ या शर्धाय मारुताय
स्वऽभानवे श्वः अमृत्यु धुक्षंत या मृळीके मरुतां तुराणां या
सुम्नैः एवऽयावरी ॥१२॥ भरतऽवाजाय अवं धुक्षत द्विता धेनुं च
विश्वऽदोहसं इषं च विश्वऽभोजसं ॥१३॥ तं वः इंद्रं न सुऽक्रतुं वरु-
णंऽइव मायिनं अर्यमणं न मंद्रं सृष्टऽभोजसं विष्णुं न स्तुषे आ-
दिशे ॥१४॥ त्वेषं शर्धः न मारुतं तुविऽस्वनिं अनर्वाणं पूषणं सं
यथां शता सं सहस्रां कारिषत् चर्षणिऽभ्यः आ आविः गूह्णा वसुं
करत् सुऽवेदा नः वसुं करत् ॥१५॥ आ मा पूषन् उप द्रव शंसिषंतु
ते अपिऽकर्णे आघृणे अघाः अर्यः अरांतयः ॥१६॥३॥ मा का-
कवीरं उत वृहः वनस्पतिं अशंस्तीः वि हि नीनशः मा उत सूरः
अहः एव च न ग्रीवाः आऽदधते वेः ॥१७॥ हतेऽइव ते अक्वकं
अस्तु सख्यं अच्छिद्रस्य दधन्ऽवतः सुऽपूर्णस्य दधन्ऽवतः ॥१८॥

अ० ४. अ० ६. व० ६.]

॥ ४०९ ॥

[म० ६. अ० ४. सू० ४९.]

परः हि मर्त्यैः असिं समः देवैः उत श्रिया अभिरुच्यः पूषन् पृतनासु
नः त्वं अव नूनं यथा पुरा ॥ १९ ॥ वामी वामस्य धृतयः प्रऽनीतिः
अस्तु सूनृता देवस्य वा मरुतः मर्त्यस्य वा ईजानस्य प्रऽयज्यवः
॥ २० ॥ सद्यः चित् यस्य चर्कृतिः परिद्यां देवः न एति सूर्यः त्वेषं शवः
दधिरे नाम यज्ञियं मरुतः वृत्रऽहं शवः ज्येष्ठं वृत्रऽहं शवः ॥ २१ ॥
सकृत् ह द्यौः अजायत सकृत् भूमिः अजायत पृथ्व्याः दुग्धं सकृत्
पयः तत् अन्यः न अनु जायते ॥ २२ ॥ ४ ॥

॥ ४९ ॥ स्तुषे जनं सुऽव्रतं नव्यं सीभिः गीऽभिः मित्रावरुणा
सुस्रऽयतां ते आ गमन्तु ते इह श्रुवन्तु सुऽक्ष्वासाः वरुणः मित्रः
अग्निः ॥ १ ॥ विशऽविशः ईड्यं अध्वरेषु अदृष्टऽक्रतुं अरतिं युवत्योः
दिवः शिशुं सहसः सूनुं अग्निं यज्ञस्य केतुं अरुषं यजध्वे ॥ २ ॥ अरु-
षस्य दुहितरां विऽरूपे० स्तुऽभिः अन्या पिपिशे सूरः अन्या मि-
थऽतुरां विऽचरन्ती० पावके० मन्मं श्रुतं नक्षतः ऋच्यमाने ॥ ३ ॥
प्रवायुं अच्छं बृहती मनीषा बृहत्ऽरयिं विश्वऽवारं रथऽप्रां द्यु-
तऽयामा निऽयुतः पत्यमानः कविः कविं इयक्षसि प्रऽयज्यो०
४ ॥ सः मे वपुः छदयत् अश्विनोः यः रथः विरुक्मानं मनसा यु-
वानः येन नरा नासत्या इषयध्वै वर्तिः याथः तनयाय त्मने च
॥ ५ ॥ पर्जन्यवाता वृषभा पृथिव्याः पुरीषाणि जिन्वतं अप्यानि
ऽश्रुतः कवयः यस्य गीऽभिः जगन्तः स्यान्तः जगन्त आ कृणुध्वं
। पावीरवी कन्या चित्रऽआयुः सरस्वती वीरऽपत्नी धियं
माभिः अच्छिद्रं शरणं सऽजोषाः दुऽआधर्षं गृणते शर्म
॥ ७ ॥ पथऽपथः परिऽपतिं वचस्या कामेन कृतः अभिआ-
कसः नः रासत् शुरुधः चन्द्रऽअयाः धियंऽधियं सीसधाति

प्र पूषा ॥ ८ ॥ प्रथमऽभाजं यशसं वयः ऽधां सुऽपाणिं देवं सुऽगम-
स्तिं ऋभ्वं होतां यक्षत यजतं पस्त्यानां अग्निः त्वष्टारं सुऽहवं
विभाऽवां ॥ ९ ॥ भुवनस्य पितरं गीः ऽभिः आभिः रुद्रं दिवा वर्धय
रुद्रं अक्तौ वृहतं ऋष्वं अजरं सुऽसुम्नं ऋधक् हुवेम कविना इषि-
तासः ॥ १० ॥ ६ ॥ आ युवानः कवयः यज्ञियासः मरुतः गंत गृणतः
वरस्यां अचित्रं चित्रं हि जिन्वथ वृधंतः इत्या नक्षतः नरः अंगि-
रस्वत ॥ ११ ॥ प्र वीरायं प्र तवसें तुरायं अजं यूथाऽइव पशुऽरक्षिः
अस्तं सः पिस्पृशति तन्विं श्रुतस्यं स्तुऽभिः न नाकं वचनस्यं वि-
पः ॥ १२ ॥ यः रजांसि विऽममे पार्थिवानि त्रिः चित्रं विष्णुः मनवे
वाधितायं तस्यं ते शर्मन् उपऽदद्यमाने राया मदेम तन्वां तनां
च ॥ १३ ॥ तत् नः अहिः बुध्यः अतऽभिः अकैः तत् पर्वतः तत्
सविता चनः धातु तत् ओषधीभिः अभि रातिऽसाचः भगः पुर-
ऽधिः जिन्वतु प्र राये ॥ १४ ॥ नु नः रयिं रथ्यं चर्षणिऽप्रां पुरुऽवीरं
महः ऋतस्यं गोपां क्षयं दातु अजरं येन जनानं स्पृधः अदेवीः
अभि च क्रमांम विशः आऽदेवीः अभि अश्रवांम ॥ १५ ॥ ७ ॥ ४ ॥

॥ ५० ॥ हुवे वः देवी अदितिं नमः ऽभिः मृळीकायं वरुणं मित्रं
अग्निं अभिऽक्षदां अर्यमणं सुऽशेवं चातृन् देवान् सवितारं भगं
च ॥ १ ॥ सुऽज्योतिषः सूर्यं दक्षं ऽपितृन् अनागाः ऽत्वे सुऽमहः वीहि
देवान् द्विऽजन्मानः ये ऋतऽसार्पः सत्याः स्वः ऽवतः यजताः अ-
ग्निऽजिह्वाः ॥ २ ॥ उत द्यावापृथिवी क्षत्रं उरु वृहत् रोदसी शरणं
सुऽसुम्ने० महः करयः वरिवः यथा नः असे क्षयाय धिषणे
अनेहः ॥ ३ ॥ आ नः रुद्रस्यं सूनवं नमंतां अद्य हूतासः वसंवः अधृ-
ष्टाः यत् ई अभे महति वा हितासः वाधे मरुतः अह्नांम देवान्

अ०४. अ०८. व०११.]

॥ ४११ ॥

[म०६. अ०५. सू०५१.]

॥४॥ मिम्यक्षं येषु रोदसी नु देवी सिसंक्ति पूषा अभ्यर्धऽयज्वां शु-
त्वा हवँ मरुतः यत् ह याथ भूमं रेजंते अध्वंनि प्रऽविक्ते ॥५॥ ८॥
अभित्यं वीरं गिर्वेणसं अर्चं इंद्रं ब्रह्मणा जरितः नवेन श्रवंत इत्
हवँ उपं च स्तवानः रासंत वाजान् उपं महः गृणानः ॥६॥ ओ-
मानं आपः मानुषीः अमृक्तं धातं तोकाय तनयाय शं योः यूयं हि
स्य भिषजः मातृऽतमाः विश्वस्य स्यातुः जगतः जनिवीः ॥७॥ आ
नः देवः सविता चायमाणः हिरण्यऽपाणिः यजतः जगम्यात् यः
दत्तं वान उषसः न प्रतीकं विऽजुर्णुते दाशुषे वार्याणि ॥८॥ उत
त्वं सूनो सहसः नः अद्य आ देवान् अस्मिन् अध्वरे ववृत्याः स्यां
अहं ते सदैव इत् रातौ तव स्यां अग्रे अवसा सुऽवीरः ॥९॥ उत त्या
मे हवँ आ जगम्यातं नासत्या धीभिः युवं अंग विप्रा अचिं न महः
तमसः अमुमुक्तं तूर्वतं नरा दुःऽइतात् अभीके ॥१०॥ १॥ ते नः रायः
द्युऽमतः वाजऽवतः दातारः भूत नृऽवतः पुरुऽक्षोः दशस्यंतः दि-
व्याः पार्थिवासः गोऽजाताः अप्याः मृळतं च देवाः ॥११॥ ते नः
रुद्रः सरस्वती सऽजोषाः मीळुष्मंतः विष्णुः मृळंतु वायुः ऋभु-
क्षाः वाजः दैव्यः विऽधाता पर्जन्यावाता पिप्यता इषं नः ॥१२॥
उत स्यः देवः सविता भगः नः अपां नपांत अवतु दानुं पप्रिः
वष्टां देवेभिः जनिऽभिः सऽजोषाः द्यौः देवेभिः पृथिवी समुद्रैः
१३॥ उत नः अहिः बुध्यः शृणोतु अजः एकऽपात् पृथिवी समु-
वतु ॥१४॥ एव नपांतः मम तस्य धीभिः भरतऽवाजाः अग्नि
वति अकैः माः हुतासः वसंवः अधृष्टाः विश्वे स्तुतासः भूत य-
ः ॥१५॥ १० ॥
१५॥ उत जुं त्यत् चक्षुः माहिं निवयोः आ एतिं प्रियं वहेण-

योः अदव्यं ऋतस्य शुचिं दर्शतं अनीकं रुक्मः न दिवः उतऽइता
विअद्यौत ॥१॥ वेदयः चीणिं विदयानि एषां देवानां जन्म स-
नुतः आ च विप्रः ऋजु मतेषु वृजिना च पश्यन् अभि चष्टे सूरः
अर्यः एवान् ॥२॥ स्तुषे जुं वः महः ऋतस्य गोपान् अदितिं मित्रं
वरुणं सुऽजातान् अर्यमणं भगं अदव्यऽधीतीन् अर्च्यं वोचे
सऽधन्यः पावकान् ॥३॥ रिशादंसः सतऽपंतीन् अदव्यान् महः
राज्ञः सुऽवसनस्य दातृन् यूनः सुऽक्षत्रान् क्षयंतः दिवः नून आ-
दित्यान् यामि अदितिं दुवऽयु ॥४॥ द्यौः पितः पृथिवि मातः
अध्रुक् अग्रे भ्रातः वसवः मृळतं नः विश्वे आदित्याः अदिते स-
ऽजोषाः अस्मभ्यं शर्म बहुलं वि यंत ॥५॥११॥ मानः वृकाय वृकं
समस्मै अघऽयते रीरधत यजत्राः यूयं हि स्य रथ्यः नः तनूनां यूयं
दक्षस्य वचंसः वभूव ॥६॥ मा वः एनः अन्यऽकृतं भुजेम मा तत्
कर्म वसवः यत् चयंध्वे विश्वस्य हि क्षयंथ विश्वऽदेवाः स्वयं रिपुः
तन्वं रिषीष्ट ॥७॥ नमः इत् उयं नमः आ विवासे नमः दाधार
पृथिवी उत द्यां नमः देवेभ्यः नमः ईशे एषां कृतं चित एनः नमः
सा आ विवासे ॥८॥ ऋतस्य वः रथ्यः पूतऽदक्षान् ऋतस्य पस्त्य-
ऽसदः अदव्यान् तान् आ नमऽभिः उरुऽचक्षंसः नून विश्वान्
वः आ नमे महः यजत्राः ॥९॥ ते हि श्रेष्ठऽवर्चसः ते जुं नः तिरः वि-
श्वानि दुऽइता नयंति सुऽक्षत्रासः वरुणः मित्रः अग्निः ऋतऽधी-
तयः वक्त्रराजऽसत्याः ॥१०॥१२॥ ते नः इंद्रः पृथिवी क्षामं वर्धन्
पूषा भगः अदितिः पंच जनाः सुऽशमीणः सुऽअवंसः सुऽनीयाः
भवंतु नः सुऽत्रात्रासः सुऽगोपाः ॥११॥ नु सन्नानं दिव्यं नंशि देवाः
भारतऽवाजः सुऽमतिं याति होता आसानेभिः यजमानः मि-
येधः देवानां जन्म वसुऽयुः ववंद ॥१२॥ अपं त्यं वृजिनं रिपुं स्तेनं

अ० ४. अ० ८. व० १६.]

॥ ४१३ ॥

[म० ६. अ० ५. सू० ५२.]

अग्ने दुःस्राध्यं दविष्टं अस्य सतः पते कृधिसुः ॥ १३ ॥ यावाणः
सोमनः हि कंसखिः त्वनायं वावशुः जहि नि अचिणं पणिं वृकः
हिसः ॥ १४ ॥ यूयं हि स्थ सुः दानवः इंद्रो ज्येष्ठाः अभिः द्यवः कर्त
नः अध्वं आ सुः गोपाः अमा ॥ १५ ॥ अपि पंथां अगन्महि
स्वस्तिः गां अनेहसं येन विश्वाः परि द्विषः वृणक्ति विंदते वसु
॥ १६ ॥ १३ ॥

॥ ५२ ॥ न तत् दिवा न पृथिव्या अनु मन्ये न यज्ञे न न उत शमी-
भिः आभिः उज्जंतु तं सुः पर्वतासः नि हीयतां अतिः याजस्य
यष्टा ॥ १ ॥ अतिं वा यः मरुतः मन्यते नः ब्रह्म वा यः क्रियमाणं नि-
निस्तात् तपूषि तस्मै वृजिनानि संतु ब्रह्मः द्विषं अभि तं शोचतु
द्यौः ॥ २ ॥ किं अंगत्वा ब्रह्मणः सोम गोपां किं अंगत्वा आहुः अ-
भिः स्तिः पां नः किं अंग नः पश्यसि निद्यमानान् ब्रह्मः द्विषं
तपूषि हेति अस्य ॥ ३ ॥ अवंतु मां उपसः जायमानाः अवंतु मा
मंधवः पिन्वंमानाः अवंतु मा पर्वतासः ध्रुवासः अवंतु मा पि-
देवः हूतौ ॥ ४ ॥ विश्वः दानीं सुः मनसः स्याम पश्येमनु सूर्य
ः चरंतं तथा कुरु वसुः पतिः वसूनां देवान् ओहां नः अवसा
गमिष्ठः ॥ ५ ॥ १४ ॥ इंद्रः नेदिष्टं अवसा आः गमिष्ठः सरस्वती
भिः पिन्वंमाना पर्जन्यः नः ओषधीभिः मयः सुभुः अग्निः
सः सुः हवः पिता इव ॥ ६ ॥ विश्वे देवासः आ गत शृणुत मे
व आ इदं वहिः नि सीदत ॥ ७ ॥ यः वः देवाः घृतं क्षुना ह-
तिः भूषति तं विश्वे उप गच्छय ॥ ८ ॥ उप नः सूनवः गिरः
अमृतं त्यये सुः मृच्छीकाः भवंतु नः ॥ ९ ॥ विश्वे देवाः श्रुत-
युतुभिः हवन्ः श्रुतः जुषतां युज्यं पयः ॥ १० ॥ १५ ॥ त्वो-

चं इन्द्रं मरुतऽगणः त्वष्टुऽमान मित्रः अर्यमा इमा हव्या जुषत न
 ॥११॥ इमं नः अग्ने अध्वरं होतः वयुनऽगः यज चिकित्वा नैदं जनं
 ॥१२॥ विश्वे देवाः शृणुत इमं हवँ मे ये अंतरिक्षे ये उप द्यवि स्ये
 अग्निऽजिह्वाः उत वा यजत्राः आऽसद्य अस्मिन् वहिषि मा-
 दयध्वं ॥१३॥ विश्वे देवाः मम शृण्वंतु यज्ञियाः उभे रोदसी अपां
 नपात च मन्म मा वः वचांसि परिऽचक्ष्याणि वोचं सुन्नेषु इत
 वः अंतमाः मदेम ॥१४॥ ये के च ज्मा महिनः अहिऽमायाः दिवः
 जज्ञिरे अपां सधऽस्ये ते अस्मभ्यं इषये विश्वं आयुः क्षपः उता
 वरिवस्यंतु देवाः ॥१५॥ अग्नौ पर्जन्यौ अवतं धियं मे अस्मिन् हवँ
 सुऽहवा सुऽस्तुतिं नः इच्छां अन्यः जनयंत गर्भं अन्यः प्रजाऽवतीः
 इषः आ धत्तं अस्मे ॥१६॥ स्तीर्णे वहिषि संऽइधाने अग्नौ सुऽउ-
 क्तेन महा नमसा आ विवासे अस्मिन् नः अद्य विदये यजत्राः
 विश्वे देवाः हविषि मादयध्वं ॥ १७ ॥ १६ ॥

॥५३॥ वयं जुं त्वा पथः पते रथं न वाजंऽसातये धिये पूषन् अ-
 युज्महि ॥१॥ अभिनः नयं वसु वीरं प्रयंतऽदक्षिणं वामं गृहऽपतिं
 नय ॥२॥ अदित्संतं चित् आघृणे पूषन् दानाय चोदय पणेः चित्
 विमृद्मनः ॥३॥ वि पथः वाजंऽसातये चिनुहि विमृधः जहि सा-
 धंतां उयनः धियः ॥४॥ परितुं धि पणीनां आरया हृदया कवे अथ
 ई अस्मभ्यं रंधय ॥५॥ १७॥ वि पूषन् आरया तुद पणेः इच्छ हृदि
 प्रियं अथ ई अस्मभ्यं रंधय ॥६॥ आ रिख किकिरा कृणु पणीनां
 हृदया कवे अथ ई अस्मभ्यं रंधय ॥७॥ यां पूषन् ब्रह्मऽचोदनी
 आरां विभर्षि आघृणे तया समस्य हृदयं आ रिख किकिरा कृणु
 ॥८॥ या ते अष्टा गोऽओपशा आघृणे पशुऽसाधनी तस्याः ते

अ० ४. अ० ८. व० २२.]

॥ ४१५ ॥

[म० ६. अ० ५. सू० ५६.]

सुमं ईमहे ॥ १॥ उत नः गोऽसनिं धियं अश्वऽसां वाजऽसां उत नृ-
ऽवत् कृणुहि वीतये ॥ १० ॥ १८ ॥

॥ ५४ ॥ सं पूषन् विदुषां नय यः अंजंसा अनुऽशासति यः एव
इदं इति ब्रवंत ॥ १ ॥ सं जुं पूषा गमेमहि यः गृहान् अभिऽशास-
ति इमे एव इति च ब्रवंत ॥ २ ॥ पूषा चक्रं न रिषति न कोशः अव-
पद्यते नो अस्य व्यथते पविः ॥ ३ ॥ यः अस्मै हविषा अविधत् न तं
पूषा अपि मृयते प्रथमः विंदते वसु ॥ ४ ॥ पूषा गाः अनु एतु नः
पूषा रक्षतु अर्वतः पूषा वाजं सनोतु नः ॥ ५ ॥ १९ ॥ पूषन् अनु प्रगाः
इहि यजमानस्य सुन्वतः अस्माकं स्तुवतां उत ॥ ६ ॥ माकिः नेशत्
माकीं रिषत् माकीं सं शारि केवटे अयं अरिष्टाभिः आ गृहि ॥ ७ ॥
शृण्वंतं पूषणं वयं इयं अनष्ट वेदसं ईशानं रायः ईमहे ॥ ८ ॥ पूषन्
तव व्रते वयं न रिषेम कदा च न स्तोतारः ते इह स्मसि ॥ ९ ॥ परि
पूषा परस्तात् हस्तं दधातु दक्षिणं पुनः नः नष्टं आ अजतु
॥ १० ॥ २० ॥

॥ ५५ ॥ आ इहि वां विऽमुचः नपात् आघृणे सं सचावहै रथीः
चतस्यं नः भव ॥ १ ॥ रायिऽतमं कपर्दिनं ईशानं राधसः महः रायः
सखायं ईमहे ॥ २ ॥ रायः धारां असि आघृणे वसोः राशिः अज-
ऽअश्वधीवतः ऽधीवतः सखा ॥ ३ ॥ पूषणं नु अजऽअश्व उपं स्तो-
षाम वाजिनं स्वसुः यः जारः उच्यते ॥ ४ ॥ मातुः दिधिषुं अव्रवं
स्वसुः जारः शृणोतु नः भ्राता इद्रस्य सखा मम ॥ ५ ॥ आ अजासः
पूषणं रथे निऽश्रुभाः ते जनऽश्रियं देवं वहंतु विभंतः ॥ ६ ॥ २१ ॥

॥ ५६ ॥ यः एनं आऽदिदेशति करंभऽअत इति पूषणं न तेन देवः

आऽदिशे ॥ १ ॥ उत घ सः रुयिऽतमः सख्यां सतऽपतिः युजा इंदुः
 वृत्राणि जिघ्रते ॥ २ ॥ उत अदः पुरुषे गवि मूढं चक्रं हिरण्यं नि
 ऐरयत् रुयिऽतमः ॥ ३ ॥ यत् अद्य त्वा पुरुऽस्तुत त्रवाम दस मंतुः
 ऽमः तत् सुनः मन्म साधय ॥ ४ ॥ इमं च नः गोऽएषणं सातये सी-
 सधः गुणं आरात् पूषन् असि श्रुतः ॥ ५ ॥ आ ते स्वस्ति इमहे
 आरेऽअंघां उपऽवसुं अद्य च सर्वऽतांतये श्वः च सर्वऽतांतये
 ॥ ६ ॥ २२ ॥

॥ ५७ ॥ इंद्रानु पूषणां वयं सख्यायं स्वस्तये हुवेम वाजऽसातये
 ॥ १ ॥ सोमं अन्यः उपं असदत् पातवे चम्बोः सुतं कुरुं अन्यः इ-
 च्छति ॥ २ ॥ अजाः अन्यस्य वह्न्यः हरीः अन्यस्य संऽभृता ताभ्यां
 वृत्राणि जिघ्रते ॥ ३ ॥ यत् इंद्रः अनयत् रितः महीः अपः वृषन्
 ऽतमः तत्र पूषा अभवत् सचां ॥ ४ ॥ तां पूषाः सुऽमतिं वयं वृक्षस्य
 प्र वयांऽइव इंद्रस्य च आ रभामहे ॥ ५ ॥ उत पूषणं युवामहे अभी-
 शून्ऽइव सारथिः मह्ये इंद्रं स्वस्तये ॥ ६ ॥ २३ ॥

॥ ५८ ॥ शुक्रं ते अन्यत् यजतं ते अन्यत् विष्णुऽरूपे० अहं नी द्यौः
 ऽइव असि विश्वाः हि मायाः अवसि स्वधाऽवः भद्रा ते पूषन्
 इह रातिः अस्तु ॥ १ ॥ अजऽअश्वः पशुऽपाः वाजऽपस्त्यः धियं-
 ऽजिन्वः भुवने विश्वे अपितः अष्टां पूषा शिथिरां उतऽवरी वृजत
 संऽचक्षाणः भुवना देवः ईयते ॥ २ ॥ याः ते पूषन् नावः अंतः समुद्रे
 हिरण्ययीः अंतरिक्षे चरन्ति ताभिः यासि दूत्यां सूर्यस्य कामेन कृत
 श्वः इच्छमानः ॥ ३ ॥ पूषा सुऽबंधुः दिवः आ पृथिव्याः इळः पतिः
 मघऽवा दसऽवर्चाः यं देवासः अददुः सूर्यायै कामेन कृतं तवसं
 सुऽअंचं ॥ ४ ॥ २४ ॥

हुवे ययोः इदं प॒त्रे वि॒श्वं पु॒रा कृ॒तं इं॒द्रा॒ग्नी॒ न म॒र्धतः ॥४॥ उ॒या वि॒
 ऽघ॒निना॑ म॒र्धः इं॒द्रा॒ग्नी॒ ह॒वा म॒हे ता नः॑ मृ॒ळातः॑ इ॒दृशे ॥५॥ २९
 ह॒तः वृ॒त्राणि॑ आ॒र्या॑ ह॒तः दा॒सा॒नि स॒तऽप॑ती० ह॒तः वि॒श्वं अ॒प
 द्विषः ॥६॥ इं॒द्रा॒ग्नी॒ यु॒वां इ॒मे अ॒भि स्तो॒माः अ॒नू॒षत॑ पि॒वंतं श॒
 ऽभु॒वा सु॒तं ॥७॥ या वां॑ सं॒ति पु॒रु॒ऽस्पृ॒हः नि॒ऽयु॒तः दा॒शु॒षे न॒
 इं॒द्रा॒ग्नी॒ ताभिः॑ आ॒गतं॑ ॥८॥ ताभिः॑ आ॒गच्छ॑तं न॒रा उ॒प इ॒दं स॒र्वं
 सु॒तं इं॒द्रा॒ग्नी॒ सोमं॑ ऽपी॒तये ॥९॥ तं इ॒च्छि॒ष्व यः अ॒र्चिषा॑ व॒ना वि॒
 श्वां प॒रि॒ऽस्व॒जंत॑ कृ॒ष्णा कृ॒णोति॑ जि॒ह्वायां ॥१०॥ २८॥ यः इ॒द्वे आ॒
 ऽवि॒वांस॑ति सु॒न्नं इं॒द्रस्य॑ म॒र्त्यैः द्यु॒न्नायं॑ सु॒ऽतराः॑ अ॒पः ॥११॥ ता नः॑
 वा॒जं ऽव॑तीः इ॒षः आ॒शून् पि॒पृतं॑ अ॒र्वतः॑ इं॒द्रं अ॒ग्निं च॑ वो॒ह्वे
 ॥१२॥ उ॒भा वां॑ इं॒द्रा॒ग्नी॒ आ॒ऽहु॒व॒ध्यै उ॒भा रा॒धसः॑ स॒ह मा॒द॒य॒थै
 उ॒भा दा॒तारौ॑ इ॒षां र॒यी॒णां उ॒भा वा॒जस्य॑ सा॒तये॑ हु॒वे वां॑ ॥१३॥ आ॒
 नः ग॒व्येभिः॑ अ॒श्व्यैः व॒स॒थैः उ॒प ग॒च्छतं॑ स॒खा यौ दे॒वौ स॒ख्यायं॑ शं॒
 ऽभु॒वा इं॒द्रा॒ग्नी॒ ता ह॒वा म॒हे ॥१४॥ इं॒द्रा॒ग्नी॒ शृ॒णुतं॑ ह॒वं य॒ज॒मानस्य॑
 सु॒न्वतः॑ वी॒तं ह॒व्यानि॑ आ॒गतं॑ पि॒वंतं॑ सो॒म्यं म॒धु ॥१५॥ २९॥

॥६१॥ इ॒यं अ॒द॒दा॒त र॒भसं॑ ऋ॒णऽच्यु॑तं दि॒वं ऽदा॑सं व॒ध्निऽअ॒
 श्वायं॑ दा॒शु॒षे या श॒श्वंतं॑ आ॒ऽच॒खादं॑ अ॒व॒सं प॒णिं ता ते॑ दा॒त्राणि॑
 त॒वि॒षा स॒र॒स्वति॑ ॥१॥ इ॒यं शु॒प्तेभिः॑ वि॒स॒खाऽइ॒व अ॒रु॒जत॑ सा॒नु
 गि॒री॒णां त॒वि॒षेभिः॑ ऊ॒र्मिऽभिः॑ पा॒रा॒वत॑ ऽघ्नी॒ अव॑से मु॒वृ॒क्तिऽभिः॑
 स॒र॒स्वती॑ आ॒ वि॒वा॒से म॒धी॒तिऽभिः॑ ॥२॥ स॒र॒स्वति॑ दे॒वऽनि॒दः नि
 व॒ह्य प्र॒ऽजां वि॒श्वस्य॑ वृ॒सं॒यस्य॑ मा॒यिनः॑ उ॒त क्षि॒तिऽभ्यः॑ अ॒वनीः॑
 अ॒वि॒दः वि॒षं ए॒भ्यः अ॒स्र॒वः वा॒जिनी॑ ऽव॒ति ॥३॥ प्र नः॑ दे॒वी स॒र॒

वांना ॥ ४ ॥ ता वल्गू दृष्ट्वा पुरुषाकंऽतमा प्रज्जानम्यंसा वचंसा
 आ विवासे या गंसंते स्तुवते गंऽभविष्टा वन्ववतुः गृणते चि-
 ऽरांती० ॥ ५ ॥ १ ॥ ता भुज्यं विऽभिः अतऽभ्यः समुद्रात् तुर्यस्य स्तु-
 ञ्जहयुः रजःऽभिः अरेणुऽभिः योजनेभिः भुजंता पतविऽभिः अ-
 रोंसः निः उपऽस्यात् ॥ ६ ॥ वि जयुषां रथ्या यातं अद्रिं श्रुतं हव-
 वृषणा वधिऽमत्याः दशस्यंतां शयवे पिप्ययुः गां इति चवाना-
 सुऽमतिं भुरण्यू ॥ ७ ॥ यत् रोदसी प्रऽदिवः अस्ति भूमं हेळ-
 देवानां उत मर्त्येऽचा तत् आदित्याः वसवः रुद्रियासः रक्षाऽयुज-
 तपुः अघं दधात् ॥ ८ ॥ यः ई राजानौ ऋतुऽया विऽदधत् रज-
 मित्रः वरुणः चिकेतत् गंभीराय रक्षसे हेतिं अस्य द्रोघाय चित-
 वचंसे आनवाय ॥ ९ ॥ अंतरेः चक्रैः तनयाय वर्तिः द्युऽमतां आ-
 यातं नृऽवतां रथेन सनुत्येन त्यजंसा मर्त्यस्य वनुयतां अपि शी-
 र्षा ववृक्तं ॥ १० ॥ आ परमाभिः उत मध्यमाभिः नियुतऽभिः यातं
 अवमाभिः अर्वाक् दृष्टस्य चित् गोऽमंतः वि व्रजस्य दुः वतं
 गृणते चिचऽरांती० ॥ ११ ॥ २ ॥

॥ ६३ ॥ कं त्या वल्गू पुरुऽहूता अद्य दूतः न स्तोमः अविदत्
 नमस्वान् आ यः अर्वाक् नासत्या ववर्त प्रेष्टां हि असंयः अस्य
 मन्मन् ॥ १ ॥ अरं मे गंतं हवनाय असै गृणाना यथा पिवायः
 अंधः परि हृत्यत् वर्तिः याथः रिषः न यत् परं न अंतरः तुतुर्यात्
 ॥ २ ॥ अकारि वां अंधसः वरीमन् अस्तारि वर्हिः सुप्रऽअयनतमं
 उत्तानऽहस्तः युवयुः ववंद आ वां नक्षतः अद्रयः आजन् ॥ ३ ॥
 ऊर्ध्वः वां अग्निः अध्वरेषु अस्यात् प्ररातिः एति जूर्णिनीं घृताचीं
 प्र होतां गूर्तऽमनाः उराणः अयुक्त यः नासत्या हवीमन् ॥ ४ ॥

दर्शता भूः ॥ ५ ॥ उत ते वयः चित् वसतेः अपप्रन् नरः च ये पितु-
ऽभाजः विऽउष्टौ अमा सते वहसि भूरि वामं उषः देवि दाशुषे
मर्त्याय ॥ ६ ॥ ५ ॥

॥ ६५ ॥ एषा स्या नः दुहिता दिवऽजाः क्षितीः उच्छंती मानु-
षीः अजीगः या भानुना रुशता राम्यासु अज्ञायि तिरः तमसः
चित् अक्तून ॥ १ ॥ वि तत् ययुः अरुणयुक्ऽभिः अश्वैः चित्रं भांति
उषसः चंद्रऽरथाः अयं यज्ञस्य बृहतः नयंतीः वि ताः वाधंते तमः
ऊर्म्यायाः ॥ २ ॥ अवंः वाजं इषं ऊर्जं वहंतीः नि दाशुषे उषसः म-
र्त्याय मघोनीः वीरऽवन्त पत्यमानाः अवंः धात विधते रत्नं अद्य
॥ ३ ॥ इदा हि वः विधते रत्नं अस्ति इदा वीरायं दाशुषे उषसः इदा
विप्राय जरते यत् उक्था नि स्म माऽवन्ते वहथ पुरा चित् ॥ ४ ॥
इदा हि ते उषः अद्रिऽसानो गोत्रा गवां अंगिरसः गृणंति वि
अर्केण विभिदुः ब्रह्मणा च सत्या नृणां अभवत् देवऽहूतिः ॥ ५ ॥
उच्छ दिवः दुहितः प्रत्नऽवत् नः भरद्वाजऽवत् विधते मघोनि
सुऽवीरं रयिं गृणते रिरीहि उरुऽगायं अधि धेहि अवंः नः ॥ ६ ॥ ६ ॥

॥ ६६ ॥ वपुः नु तत् चिकितुषे चित् अस्तु समानं नाम धेनु प-
त्यमानं मतेषु अन्यत दोहसे पीपायं सकृत् शुक्रं दुदुहे पृश्निः ऊधः
॥ १ ॥ ये अग्रयः न शोशुचन् इधानाः द्विः यत् विः मरुतः ववृधंत
अरेणवं हिरण्ययांसः एषां साकं नृगैः पौंस्येभिः च भूवन् ॥ २ ॥
रुद्रस्य ये मीढुषः संति पुत्राः यान् चो नु दाधृविः भरद्वा विदेहि
माता महः मही सा सा इत् पृश्निः सुऽभ्वे गर्भे आ अधात् ॥ ३ ॥
न ये ईषंते जनुषः अया नु अंतः संतः अवद्यानि पुनानाः निः

11

12

13

रिपवै निदीधः०॥४॥ विश्वे यत्वां मंहनां मंदमानाः द्वात्रिं देवासः
 अदधुः सऽजोषाः परि यत् भूयः रोदसी चित उर्वी संति स्मः
 अदध्यासः अमूराः॥५॥९॥ ता हि द्वात्रिं धारयेये अनु दून हरेये
 सानुं उपमात् सऽद्व द्योः हृहः नदात्रः उत विश्वऽदेवः भूमिं आ
 अतान् द्यां धासिनां आयोः॥६॥ ता वियं धिये जुठरं पृणध्वं आ
 यत् सद्यं सऽभृतयः पृणंति न मृयंते युवतयः अवाताः वि यत्
 पयः विश्वऽजिन्वा भरते॥७॥ ता जिह्यां सदै आ इदं सुऽमेधा
 आ यत् वां सत्यः अरतिः ऋते भूत तत् वां महिऽत्वं घृतऽअन्नौ
 अस्तु युवं दाशुषे वि चयिष्टं अंहः॥८॥ प्र यत् वां मित्रावरुणा
 स्पृधेन प्रिया धामं युवऽधिंता मिनंति न ये देवासः ओहंसा न
 मतीः अयंज्ञऽसाचः अयः न पुत्राः॥९॥ वि यत् वाचं कीर्त्तासः
 भरते शंसंति केचित् निऽविदः मनानाः आत्वां व्रवाम सत्यानि
 उक्त्वा न किं देवेभिः यतयः महिऽत्वा॥१०॥ अवोः इत्या वां ह
 दिषः अभिष्टौ युवोः मित्रावरुणौ अस्कृधोयु अनु यत् गावं
 स्फुरान् ऋजिष्यं धृष्णुं यत् रणे वृषणं युनजन्॥११॥१०॥

॥६८॥ शुष्टी वां यज्ञः उतऽयंतः सऽजोषाः मनुष्वत् वृक्तऽव
 हिषः यजंथ्ये आ यः इंद्रावरुणौ इषे अद्य महे सुम्नायं महे आऽव
 वर्तत॥१॥ ता हि श्रेष्ठा देवऽतांता तुजा शूराणां शविष्ठा ता हि
 भूतं मघोनां मंहिष्ठा तुविऽशुष्मां ऋतेन वृत्रऽतुरां सर्वऽसेना
 ॥२॥ ता गृणीहि नमस्येभिः शूषैः सुन्नेभिः इंद्रावरुणा चकाना
 वज्रेण अन्यः शवंसा हंति वृत्रं सिसंक्ति अन्यः वृजनेषु विप्रः॥३॥
 आः च यत् नरः च ववृधंत विश्वे देवासः नरां स्वऽगूर्ताः प्र एभ्यः
 इंद्रावरुणा महिऽत्वा द्यौः च पृथिवि भूतं उर्वी॥४॥ सः इत् सु

अ० ५. अ० १. व० १४.] ॥ ४२६ ॥ [म० ६. अ० ६. सू० ७०.]

णुतं गिरं मे ॥ ४ ॥ इंद्राविष्णू तत पनयाय्यं वां सोमस्य मदे उरु
चक्रमाथे अकृणुतं अंतरिक्षं वरीयः अप्रथतं जीवसे नः रजांसि
॥ ५ ॥ इंद्राविष्णू हविषा ववृधाना अयं ऽ अद्याना नमसा रात-
ऽ हव्या घृतं ऽ आसुती० द्रविणं धत्तं अस्मे समुद्रः स्थः कलशः सो-
मऽ धानः ॥ ६ ॥ इंद्राविष्णू पिबतं मध्वः अस्य सोमस्य दत्ता जठरं
पृणेषां आ वां अंधांसि मदिराणि अगमन् उप ब्रह्माणि शृणुतं
हव मे ॥ ७ ॥ उभा जिग्यथुः न परा जयेथे न परा जिग्ये कतरः च न
एनोः इंद्रः च विष्णो यत् अपस्पृधेषां त्रेधा सहस्रं वितत् ऐरमे-
षां ॥ ८ ॥ १३ ॥

॥ ७० ॥ घृतऽ वती० भुवनानां अभिऽ श्रिया उर्वी पृथ्वी मधु-
ऽ दुधे० सुऽ पेशसा द्यावापृथिवी वरुणस्य धर्मणा विऽ स्कभिते०
अजरे भूरिऽ रेतसा ॥ १ ॥ असंश्रंती भूरिऽ धारे० पयस्वती घृतं दु-
हाते सुऽ कृते शुचिऽ वते० राजती अस्य भुवनस्य रोदसी अस्मे
रेतः सिंचतं यत् मनुऽ हितं ॥ २ ॥ यः वां ऋजवे क्रमणाय रोदसी
मतः ददाशं धिषणे सः साधति प्र प्रऽ जाभिः जायते धर्मणः पति-
युवोः सिक्ता विष्णुऽ रूपाणि सऽ वता ॥ ३ ॥ घृतेन द्यावापृथिवी
अभिऽ वते० घृतं ऽ श्रिया घृतं ऽ पृचा घृतं ऽ वृधा उर्वी पृथ्वी हेतु-
ऽ वृथे पृऽ हिते० ते दत्त विप्राः इच्छते सुसं दृष्टये ॥ ४ ॥ मधु नः द्या-
वापृथिवी निमिद्वतां मधुऽ श्रुतां मधुऽ दुधे० मधुऽ वते० दधानि
यत्नं द्रविणं च देवता महि श्रवः वाजं अस्मे सुऽ वीर्ये ॥ ५ ॥ ऊर्जनं
द्याः च पृथिवी च पिबन्वतां पिता माता विश्वऽ विदा सुऽ दंसा
संनृणो रोदसी विश्वऽ गं भुवासनि वाजं रयि अस्मे सं दृष्टये ॥ ६ ॥
॥ ६ ॥ १४ ॥

अ० ५. अ० १. व० १६.] ॥ ४२७ ॥ [म० ६. अ० ६. सू० ७२.]

॥ ७१ ॥ उ॒त् कुं॑ स्यः दे॒वः स॒वि॒ता हि॒र॒ण्य॒या वा॒हू॑ अ॒यं स्तु॒ स॒
व॒नाय॑ सु॒ऽऋतुः॑ घृ॒तेन॑ पा॒णी॒ अभि॑ प्रु॒ष्णु॒ते म॒खः यु॒वा सु॒ऽदक्षः॑
रज॑सः वि॒ऽध॒र्म॒णि ॥ १ ॥ दे॒वस्य॑ व॒यं स॒वि॒तुः स॒र्वी॒मनि॑ श्रेष्ठे॒ स्याम॑
वसु॑नः च॒ दा॒वने॑ यः वि॒श्वस्य॑ द्वि॒ऽपदः॑ यः चतुः॒ऽपदः॑ नि॒ऽवेश॑ने
प्र॒ऽस॒वे च॒ असि॑भूमनः ॥ २ ॥ अ॒द॒व्येभिः॑ स॒वि॒तः पा॒युऽभिः॑ त्वं शि॒-
वेभिः॑ अ॒द्य परि॑ पा॒हि॒नः ग॒यं हि॒र॒ण्य॒ऽजिह्वः॑ सु॒वि॒ताय॑ न॒व्यं से॒रक्षं॑
माकि॑नः अ॒घ॒ऽशंसः॑ ई॒शु॒त ॥ ३ ॥ उ॒त् कुं॑ स्यः दे॒वः स॒वि॒ता द॒मूनाः॑
हि॒र॒ण्य॒ऽपा॒णिः प्र॒ति॒ऽदोषं॑ अ॒स्यात् अ॒यः॒ऽह॒नुः य॒ज॒तः म॒न्द्र॒ऽजि॒-
ह्वः आ॒दा॒शुषे॑ सु॒व॒ति भूरि॑ वा॒मं ॥ ४ ॥ उ॒त् कुं॑ अ॒यान् उ॒प॒व॒क्ता॒-
ऽइ॒व वा॒हू॑ हि॒र॒ण्य॒या स॒वि॒ता सु॒ऽप्रती॑का दि॒वः रो॒हां॑ सि अ॒रु॒ह॒त
पृथि॒व्याः अ॒री॒र॒म॒त् प॒त॒य॒त् क॒त् चि॒त् अ॒भ्वं ॥ ५ ॥ वा॒मं अ॒द्य स॒-
वि॒तः वा॒मं कुं॑ श्वः दि॒वे॒ऽदि॒वे वा॒मं अ॒स॒भ्यं सा॒वीः वा॒मस्य॑ हि
क्ष॒यस्य॑ दे॒व भूरैः॑ अ॒या धि॒या वा॒म॒ऽभाजः॑ स्याम ॥ ६ ॥ १५ ॥

॥ ७२ ॥ इं॒द्रा॒सो॒मा म॒हि॒त॒त् वां म॒हि॒ऽत्वं यु॒वं म॒हा॒नि प्र॒थ॒मा॒नि
च॒क्र॒युः यु॒वं सू॒र्यं वि॒वि॒द॒युः यु॒वं स्वं॑ वि॒श्या॑ त॒मा॒सि अ॒ह॒तं नि॒दः
च ॥ १ ॥ इं॒द्रा॒सो॒मा वा॒स॒य॒थः उ॒ष॒सं उ॒त् सू॒र्यं न॒य॒थः ज्योति॑पा स॒ह
उ॒प॒द्यां स्कुं॑भयुः स्कुं॑भनेन अ॒प्र॒थ॒तं पृथि॒वी मा॒त॒रं वि॑ ॥ २ ॥ इं॒द्रा॒सो॒-
मौ अ॒हिं अ॒पः प॒रि॒ऽस्यां ह॒यः वृ॒चं अ॒नु॒ वां द्यौः अ॒म॒न्य॒त् प्र अ॒-
णी॑सि ऐ॒र॒य॒तं न॒दीनां॑ आ स॒मु॒द्रा॒णि प॒प्र॒युः पु॒रु॒हि ॥ ३ ॥ इं॒द्रा॒सो॒-
मा प॒कुं आ॒मा॒सुं अ॒तः नि॑ ग॒वां इ॒त् द॒ध॒युः व॒क्ष॒णां॑ सु॒ ज॒गृ॒न॒युः
अ॒न॒पि॒ऽन॒यं आ॒सु॒रु॒श॒त् चि॒वा॒सुं ज॒गंती॑षु अ॒तः ॥ ४ ॥ इं॒द्रा॒सो॒मा
यु॒वं अंग॑ त॒रु॒चं अ॒प॒त्य॒ऽसा॒चं श्रु॒त्य॑ र॒रा॒ये यु॒वं शु॒ष्मं न॒यं च॒र्प॒णि॒-
ऽभ्यः॑ सं वि॒ष्य॒युः पृ॒त॒ना॒ऽस॒हं उ॒या ॥ ५ ॥ १६ ॥

॥७३॥ यः अद्रिऽभित् प्रथमऽजाः ऋतऽवा वृहस्पतिः आगि-
रसः हविष्मान् द्विवर्हऽज्मा प्राघर्मऽसत् पिता नः आ रोदसी
वृषभः रोदसीति ॥१॥ जनाय चित् यः ईवते जुं लोकं वृहस्पतिः
देवऽहूतौ चकारं घ्नन् वृत्राणि विपुरः दर्दरीति जयन् शत्रून् अ-
मित्रान् पृतऽसु सहन् ॥२॥ वृहस्पतिः सं अजयत् वसूनि मह-
व्रजान् गोऽमंतः देवः एषः अपः सिसांसन् स्वः अप्रतिऽशत-
वृहस्पतिः हन्ति अमित्रं अकैः ॥३॥ १७ ॥

॥७४॥ सोमार्द्रा धारयेथां असुर्यं प्र वां इष्टयः अरं अश्रुवन्तु
दमेऽदमे सप्त रत्नां दधाना शं नः भूतं द्विऽपदे शं चतुऽपदे ॥१॥
सोमार्द्रा वि वृहत्तं विषूची अमौवा या नः गयं आऽविवेशं
आरे वाधेथां निऽऽर्चति पराचैः अस्मे भद्रा सौश्रवसानि संतु
॥२॥ सोमार्द्रा युवं एतानि अस्मे विश्वा तनूषु भेषजानि धत्तं
अवस्यतं मुंचतं यत् नः अस्ति तनूषु वडं कृतं एनः अस्सत् ॥३॥
तिग्मऽआयुधौ तिग्मऽहेती० सुऽशेवौ सोमार्द्रौ इह सुमृकृतौ
नः प्र नः मुंचतं वरुणस्य पाशात् गोपायतं नः सुऽमनस्यमानौ
॥ ४ ॥ १८ ॥

॥७५॥ जीमूतस्यऽइव भवति प्रतीकं यत् वर्मी याति सऽमदा
उपऽस्ये अनां विदया तन्वा जयत्वं सः त्वा वर्मेणः महिमा पिपति
॥१॥ धन्वंना गाः धन्वंना आजिं जयेम धन्वंना तीव्राः सऽमदा
जयेम धनुः शत्रोः अपऽकामं कृणोति धन्वंना सर्वाः प्रऽदिशः ॥

येम ॥ २ ॥ वक्ष्यंतीऽइव इत् आ गनीगंति करिं प्रियं सखायं परि-
 ऽसस्वजाना योषाऽइव शिंक्ते विऽतंता अधि धन्वंन् ज्या इयं
 समने पारयंती ॥ ३ ॥ ते आऽचरंती० समनाऽइव योषा माता-
 ऽइव पुत्रं विभृतां उपऽस्थे अपं शत्रून् विध्यतां संऽविदाने०
 आत्नी इमे विऽस्फुरंती० अमित्रान् ॥ ४ ॥ वहीनां पिता बहुः
 अस्य पुत्रः चिश्वा कृणोति समना अवऽगत्य इषुऽधिः संकाः पृ-
 तनाः च सर्वाः पृष्ठे निऽनंद्वा जयति प्रऽसूतः ॥ ५ ॥ १९ ॥ रथे तिष्ठन्
 नयति वाजिनः पुरः यत्रऽयत्र कामयते सुऽसारथिः अभीष्टूनां
 महिमानं पनायत मनः पश्चात् अनु यच्छंति रश्मयः ॥ ६ ॥ तीव्रान्
 घोषान् कृण्वते वृषऽपाणयः अश्वाः रथेभिः सह वाजयंतः अव-
 ऽक्रामंतः प्रऽपदैः अमित्रान् क्षिणंति शत्रून् अनपऽव्ययंतः ॥ ७ ॥
 रथऽवाहनं हविः अस्य नाम यत्र आयुधं निऽहितं अस्य वर्मे तत्र
 रथे उपं शर्मं सदेम विश्वाहा वयं सुऽमनस्यमानाः ॥ ८ ॥ स्वा-
 दुऽसंसदः पितरः वयऽधाः कृच्छेऽश्रितः शक्तिऽवंतः गभीराः
 चित्रऽसेनाः इषुऽबलाः अमृधाः सतऽवीराः उरवः ब्रातऽसहाः
 ॥ ९ ॥ ब्राह्मणासः पितरः सोम्यासः शिवे नः द्यावापृथिवी अने-
 हसा पूषा नः पातु दुऽइतात् ऋतऽवृधः रक्ष माकिः नः अघ-
 ऽशंसः ईशत ॥ १० ॥ २० ॥ सुऽपर्ण वस्ते मृगः अस्याः दंतः गोभिः
 संऽनंद्वा पतति प्रऽसूता यत्र नरः सं च वि च द्रवंति तत्र अस्मभ्यं
 इषवः शर्म यंसन् ॥ ११ ॥ ऋजीते परिवृद्धिनः अश्मा भवतु नः तनूः
 सोमः अधि ब्रवीतु नः अदितिः शर्म यच्छतु ॥ १२ ॥ आ जंघंति सानुं
 एषां जघनान् उपं जिघ्रते अश्वऽअजनि प्रऽचेतसः अश्वान्
 समतऽसुं चोदय ॥ १३ ॥ अहिऽइव भोगैः परि एति वाहुं ज्या-
 याः हेति परिऽबाधमानः हस्तऽघ्नः विश्वा वयुनानि विद्वान् पु-

मा॒न पु॒माँसं प॒रि पा॒तु वि॒श्वतः॥ १४॥ आ॒लं ऽ अ॒क्ता या रु॒हं ऽ गी॒
ष्णीं अ॒थो यस्याः अ॒यः मुखं इ॒दं प॒र्जन्यं ऽ रे॒तसे इ॒ध्वं दे॒व्यै ब॒हू
नमः॥ १५॥ २१॥ अ॒वं ऽ सृ॒ष्टा प॒रा प॒तु श॒रव्ये ब्र॒ह्मं ऽ सं॒शिते ग॒ब
अ॒मित्रा॒न् प्र प॒द्यस्व॒ मा अ॒मीषां कं च॒न उ॒त् शि॒षुः॥ १६॥ य
वा॒णाः सं ऽ प॒त॑न्ति कु॒मा॒राः वि॒शि॒खाः ऽ इ॒व तत्र॑ नः ब्र॒ह्मणः प॒तिः
अ॒दि॒तिः श॒र्म य॒च्छ॒तु वि॒श्वाहा॑ श॒र्म य॒च्छ॒तु॥ १७॥ म॒माँसि॑ ते
व॒र्म॒णा छा॒द्यामि॒ सोमः॒ त्वा रा॒जा अ॒मृते॑न अ॒नु व॒स्ता उ॒रोः
री॒यः व॒रुणः॒ ते कृ॒णो॒तु ज॒य॑तं त्वा अ॒नु दे॒वाः म॒द॑न्तु॥ १८॥ यः नः स
अ॒रणः यः च॒ नि॒ष्ट्यः जिघाँ॑सति दे॒वाः तं स॒र्वे धूर्व॑न्तु ब्र॒ह्म व॒र्म॒म
अ॒न्तरं॑॥ १९॥ २२॥ ६॥ ६॥

॥ इति षष्ठं मंडलं समाप्तं ॥

॥ पदपाठः ॥

॥ ओं ॥

॥ १ ॥ अग्निं नरः दीधितिऽभिः अरण्योः हस्तऽच्युती जनयंत
 प्रऽशस्तं दूरेऽदृशं गृहऽपतिं अथयुं ॥ १ ॥ तं अग्निं अस्ते वसवः नि
 ऋण्वन् सुऽप्रतिचक्षं अवसे कुतः चित् दक्षाय्यः यः दमे आस
 नित्यः ॥ २ ॥ प्रऽइद्धः अग्ने दीदिहि पुरः नः अजस्रया सूर्म्या यविष्ठ
 त्वां शश्वतः उप यंति वाजाः ॥ ३ ॥ प्र ते अग्नयः अग्निऽभ्यः वरं निः
 सुऽवीरासः शोऽनुचंत द्युऽमंतः यव नरः संऽआसते सुऽजाताः
 ॥ ४ ॥ दाः नः अग्ने धिया रयिं सुऽवीरं सुऽअपत्यं सहस्य प्रऽशस्तं
 न यं यावा तरति यातुऽमावान् ॥ ५ ॥ २३ ॥ उप यं एति युवतिः
 सुऽदक्षं दोषा वस्तोः हविष्मती घृताची उप स्वा एनं अरमतिः
 वसुऽयुः ॥ ६ ॥ विश्वाः अग्ने अपं दह अरातीः येभिः तपःऽभिः
 अदहः जरूथं प्र निऽस्वरं चातयस्व अमीवां ॥ ७ ॥ आ यः ते अग्ने
 इधते अनीकं वसिष्ठ शुक्रं दीदिऽवः पावंक उतो नः एभिः स्त-
 वथैः इह स्याः ॥ ८ ॥ वि ये ते अग्ने भेजिरे अनीकं मतीः नरः पि-
 च्यासः पुरुऽवा उतो नः एभिः सुऽमनाः इह स्याः ॥ ९ ॥ इमे नरः
 वृत्रऽहत्येषु शूराः विश्वाः अदेवीः अभि संतु मायाः ये मे धियं
 पनयंत प्रऽशस्तां ॥ १० ॥ २४ ॥ मा शूनं अग्ने नि सदाम नृणां मा
 अशेषसः अवीरता परि त्वा प्रजाऽवतीषु दुर्यसु दुर्य ॥ ११ ॥ यं
 अश्वी नित्यं उपऽयाति यज्ञं प्रजाऽवतं सुऽअपत्यं क्षयं नः स्व-
 ऽजन्मना शेषसा वृधानं ॥ १२ ॥ पाहि नः अग्ने रक्षसः अजुष्टात्

गृहि धूर्तेः अररुषः अघऽयोः त्वा युजा पृतनाऽयून् अभि स्यां
 १३॥ सः इत् अग्निः अग्नीन् अति अस्तु अन्यान् यत्र वाजी तनयः
 वीळुऽपाणिः सहस्रऽपाथाः अक्षरां संऽएति ॥ १४ ॥ सः इत्
 अग्निः यः वनुष्यतः निऽपाति संऽएद्वारं अंहसः उरुष्यात् सु-
 ऽजातासः परि चरन्ति वीराः ॥ १५ ॥ २५ ॥ अयं सः अग्निः आऽह-
 तः पुरुऽचा यं ईशानः सं इत् इधे हविष्मान् परि यं एति अथरेषु
 होता ॥ १६ ॥ त्वे अग्ने आऽहवन्नानि भूरि ईशानासः आ जुहुयाम
 नित्या उभा कृण्वतः वहतू मियेधे ॥ १७ ॥ इमो अग्ने वीतऽतमा-
 नि ह्या अजस्रः वक्षि देवऽताति अच्छ प्रति नः ई सुरभीणि
 व्यंतु ॥ १८ ॥ मा नः अग्ने अवीरन्ते परां दाः दुऽवाससे अमतये
 मा नः अस्य मा नः क्षुधे मा रक्षसे ज्ञातऽवः मा नः दमे मा वते
 आ जुहुयाः ॥ १९ ॥ नु मे ब्रह्माणि अग्ने उत् शशाधि त्वं देव मघ-
 भतऽन्यः मुमुदः रातो स्याम उभयांसः आ ते यूयं पात स्वस्ति-
 ऽग्निः सदा नः ॥ २० ॥ २६ ॥ त्वं अग्ने सुऽहवः रणऽसैद्वक् मुऽदीती
 मुनो महमः दिदीहि मा त्वे सचा तनय नित्ये आ धक् मा वीतः
 अमत नयः वि दासीत ॥ २१ ॥ मा नः अग्ने दुऽमृतये सचा एषु
 देवैऽवेषु अग्निषु प्र योवः मा ते अस्मान दुऽमतयः मुनात
 वित देवन्य मुनो महमः नृगन्तु ॥ २२ ॥ सः मर्तः अग्ने मुऽअनीक
 रवान अमर्त्य यः आ जुहोति ह्यं सः देवतां यमुऽयनि दधाति
 नं मूर्तिः अयो पृच्छमानः एति ॥ २३ ॥ महः नः अग्ने मुषितान्य
 विद्वान् एषं मूर्तिऽन्यः आ वहतुहंत येन वयं महमाऽयन सदन
 अवि निशितमः आवृषा मुऽयोगाः ॥ २४ ॥ नु मे ब्रह्माणि अग्ने
 उत् शशाधि त्वं देव मघभतऽन्यः मुमुदः रातो स्याम इतवान्
 आ ते यूयं पात स्वस्ति ऽग्निः सदा नः ॥ २५ ॥ २७ ॥ ११

॥ २ ॥ जुषस्वनः संऽइधं अग्ने अद्य शोचं बृहत् यजतं धूमं ऋ-
 एवन् उपं स्पृश दिव्यं सानुं स्तूपैः सं रश्मिऽभिः ततनः सूर्यस्य
 ॥ १ ॥ नराशंसस्य महिमानं एषां उपं स्तोषाम यजतस्य यज्ञैः ये
 सुऽक्रतवः श्रुचयः धियंऽधाः स्वदंति देवाः उभयानि हव्या ॥ २ ॥
 ईकेन्यं वः असुरं सुऽदक्षं अंतः दूतं रोदसी सत्यऽवाचं मनुष्यत्
 अग्निं मनुना संऽइधं सं अध्वराय सदं इत् मह्यम् ॥ ३ ॥ सपर्यवः
 भरमाणाः अभिऽङ्गु प्र वृजते नमसा वहिः अग्नौ आऽजुह्वानाः
 घृतऽपृष्ठं पृषत्ऽवत् अध्वर्यवः हविषा मर्जयध्वं ॥ ४ ॥ सुऽआध्यः
 वि दुरः देवऽयंतः अशिश्नयुः रथऽयुः देवऽताता पूर्वीं शिशुं न
 मातरां रिहाणे सं अग्नवः न समनेषु अंजन् ॥ ५ ॥ १ ॥ उत योष-
 णे दिव्ये मही नः उषसानक्ता सुदुधाऽइव धेनुः वहिऽसदा
 पुरुऽहूते० मघोनीं आ यज्ञिये सुविताय अयेतां ॥ ६ ॥ विप्रा
 यज्ञेषु मानुषेषु कारू मने वां जातऽवेदसा यजथ्यै ऊर्ध्वं नः अ-
 ध्वरं कृतं हवेषु ता देवेषु वनथः वार्याणि ॥ ७ ॥ आ भारती भार-
 तीभिः सुऽजोषाः इळां देवैः मनुष्यैभिः अग्निः सरस्वती सार-
 स्वतेभिः अर्वाक् तिस्रः देवीः वहिः आ इदं सदंतु ॥ ८ ॥ तत् नः
 तुरीपं अधं पोषयित्नु देवं त्वष्टः वि रराणः स्यस्व० यतः वीरः
 कर्मण्यः सुऽदक्षः युक्तऽग्रावा जायते देवऽकामः ॥ ९ ॥ वनस्पते
 अव सृज उपं देवान् अग्निः हविः शमिता सृदयाति सः इत् ऊं
 होता सत्यऽतरः यजाति यथा देवानां जनिमानि वेद ॥ १० ॥ आ
 याहि अग्ने संऽइधानः अर्वाङ् इद्रेण देवैः सऽरथं तुरेभिः वहिः नः
 आस्तां अदितिः सुऽपुत्रा स्वाहा देवाः अमृताः मादयन्तां ॥ ११ ॥ २ ॥

॥ ३ ॥ अग्निं वः देवं अग्निऽभिः सुऽजोषाः यजिष्ठं दूतं अध्वरे

पाहि धूर्तेः अररुषः अघऽयोः त्वा युजा पृतनाऽयून् अभि स्यां
 ॥ १३ ॥ सः इत् अग्निः अग्नीन् अति अस्तु अन्यान् यत्र वाजी तनयः
 वीरुऽपाणिः सहस्रऽपाथाः अक्षरां संऽएति ॥ १४ ॥ सः इत्
 अग्निः यः वनुष्यतः निऽपाति संऽएद्वारं अंहसः उरुष्यात् सु-
 ऽजातासः परि चरन्ति वीराः ॥ १५ ॥ २५ ॥ अयं सः अग्निः आऽहु-
 तः पुरुऽचा यं ईशानः सं इत् इधे हविष्मान् परि यं एति अव्येषु
 होता ॥ १६ ॥ त्वे अग्ने आऽहवन्नानि भूरि ईशानासः आ जुहुयाम-
 नित्या उभा कृण्वन्तः बहून् मियेधे ॥ १७ ॥ इमो अग्ने वीतऽतमा-
 नि हव्या अजस्रः वक्षि देवऽताति अच्छं प्रति नः ई सुरभीणि
 व्यन्तु ॥ १८ ॥ मा नः अग्ने अवीरते परा दाः दुःऽवाससे अमृतये
 मा नः अस्यै मा नः क्षुधे मा रक्षसे ऋतुऽवः मा नः दमे मा वने
 आ जुहुर्याः ॥ १९ ॥ नु मे ब्रह्माणि अग्ने उत् गुणाधि त्वं देव मघ-
 वन्तऽभ्यः सुसूदः रातौ स्याम उभयांसः आ ते यूयं पात स्वस्ति-
 ऽभिः सदा नः ॥ २० ॥ २६ ॥ त्वं अग्ने सुऽहवः रणवऽसंहक् सुऽदीती
 सूनो सहस्रः दिदीहि मा त्वे सचा तनये नित्ये आ धक् मा वीरः
 अस्मत् नर्यः वि दासीत् ॥ २१ ॥ मा नः अग्ने दुःऽभृतये सचा एषु
 देवऽदंष्ट्रेषु अग्निषु प्र वोचः मा ते अस्मान् दुःऽमतयः भृमात्
 चित् देवस्य सूनो सहस्रः न शन्त ॥ २२ ॥ सः मर्तः अग्ने सुऽअनीक
 रेवान् अमृत्ये यः आऽजुहोति हव्यं सः देवता वसुऽवनि दधाति
 यं सूरिः अर्थी पृच्छमानः एति ॥ २३ ॥ महः नः अग्ने सुवितस्य
 विद्वान् रयिं सूरिऽभ्यः आ बहू बृहन्तं येन वयं सहसाऽवन् मदेम
 अविऽशितासः आयुषा सुऽवीराः ॥ २४ ॥ नु मे ब्रह्माणि अग्ने
 उत् गुणाधि त्वं देव मघवन्तऽभ्यः सुसूदः रातौ स्याम उभयांसः
 आ ते यूयं पात स्वस्ति ऽभिः सदा नः ॥ २५ ॥ २७ ॥ १ ॥

गृत्सः अग्निः तरुणः चित् अस्तु यतः यविष्ठः अर्जनिष्ठ मातुः सं
यः वना युवते शुचिऽदन् भूरि चित् अन्ना सं इत् अत्ति सद्यः ॥२॥
अस्य देवस्य संऽसदि अनीके यं मतीसः श्येतं जगृभे नि यः गृभं
पौरुषेयी उवोच दुःऽओकं अग्निः आयवे शुशोच ॥३॥ अयं क-
विः अर्कविषु प्रऽचेताः मतेषु अग्निः अमृतः नि धायि सः मा नः
अत्र जुहुरः सहस्वः सदा ते सुऽमनंसः स्याम ॥४॥ आ यः योनिं
देवऽकृतं ससाद क्रत्वा हि अग्निः अमृतान् अतारीत् तं ओषधीः
च वनिनः च गर्भं भूमिः च विश्वऽधाय सं विभर्ति ॥५॥५॥ ईशे हि
अग्निः अमृतस्य भूरः ईशे रायः सुऽवीर्यस्य दातोः मा त्वा वयं स-
हसाऽवन् अवीराः मा अप्सवः परि सदा म मा अदुवः ॥६॥ प-
रिऽसद्यं हि अरण्यस्य रेक्णः नित्यस्य रायः पतयः स्याम न शेषः
अग्ने अन्यऽजातं अस्ति अचेतानस्य मा पयः वि दुह्यः ॥७॥ न हि
ग्रभाय अरण्यः सुऽशेवः अन्यऽउदर्यः मनसा मंतवै जुं अर्धं चित्
ओकः पुनः इत् सः एति आ नः वाजी अभीषाट् एतु नव्यः ॥८॥
त्वं अग्ने वनुष्यतः नि पाहि त्वं जुं नः सहसाऽवन् अवद्यात् सं
त्वा ध्वस्मन्ऽवत् अभि एतु पायः सं रयिः स्पृहयाय्यः सहस्री
॥९॥ एता नः अग्ने सौभगा दिदीहि अपिं क्रतुं सुऽचेतसं वतेम
विश्वा स्तोतुऽभ्यः गृणते च संतु यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा नः
॥१०॥६॥

॥५॥ प्र अग्रये तवसे भरध्वं गिरं दिवः अरतये पृषियाः यः
विशेषां अमृतानां उपऽस्य वैश्वानरः ववृधे जागृवत्ऽभिः ॥१॥
पृष्टः दिवि धायि अग्निः पृषियां नेता सिंधूनां वृषभः स्तिषानां
सः मानुषीः अग्नि विशः विभाति वैश्वानरः ववृधानः वरेण ॥

त्वत् भिया विशः आयन् असिक्नीः असमनाः जहतीः भोजनानि
 वैश्वानर पूरवे शोशुचानः पुरः यत् अग्ने दुरयन् अदीदेः ॥३॥ तव
 त्रिधातुं पृथिवी उत द्यौः वैश्वानर व्रतं अग्ने सचंत त्वं भासा रो-
 दसी आ ततं य अजसेण शोचिषा शोशुचानः ॥४॥ त्वं अग्ने ह-
 रितः वावशानाः गिरः सचन्ते धुनयः घृताचीः पतिं कृष्टीनां र-
 थ्यं रयीणां वैश्वानरं उषसां केतुं अह्नां ॥५॥ ७॥ त्वे असुर्यं वसवः
 नि ऋण्वन् क्रतुं हि ते मित्रऽमहः जुषंतं त्वं दस्यून् ओकसः अग्ने
 आजः उरु ज्योतिः जनयन् आर्याय ॥६॥ सः जायमानः परमे
 विऽओमन् वायुः न पाथः परि पासि सद्यः त्वं भुवना जनयन्
 अभि क्रन् अपत्याय जातऽवेदः दशस्यन् ॥७॥ तां अग्ने अस्मे
 इषं आ ईरयस्व वैश्वानर द्युऽमतीं जातऽवेदः यया राधः पिब-
 सि विश्वऽवार पृथु श्रवः दाशुषे मर्त्याय ॥८॥ तं नः अग्ने मघवा-
 ऽभ्यः पुरुऽक्षुं रयिं नि वाजं श्रुत्य युवस्व वैश्वानर महि नः शर्म
 यच्छ रुद्रेभिः अग्ने वसुऽभिः सऽजोषाः ॥९॥ ८॥

॥ ६ ॥ प्र संऽराजः असुरस्य प्रऽशस्तिं पुंसः कृष्टीनां अनुऽमा-
 द्यस्य इन्द्रस्य ऽइव प्र तवसः कृतानि वंदे दारुं वंदमानः विवक्ति
 ॥१॥ कविं केतुं धासिं भानुं अद्रेः हिन्वन्ति शं राज्यं रोदस्योः पुरं-
 रगीऽभिः आ विवासे अग्नेः व्रतानि पूर्या महानि ॥२॥
 अक्रतून् गृथिनः मृधऽवाचः पणीन् अश्रुद्वान् अवृधान् अ-
 प्रऽप्र तान् दस्यून् अग्निः विवाय पूर्वेः चकार अपरान्
 अयज्यून ॥३॥ यः अपाचीने तमसि मदतीः प्राचीः चकार नृ-
 ऽतमः शचीभिः तं ईशानं वस्वः अग्निं गृणीषे अनानतं दमयंतं
 पृतन्यून ॥४॥ यः देह्यः अनमयत् वधऽस्रैः यः अर्यऽपत्नीः उषसः

५. अ० २. व० ११.]

॥ ७ ॥

[म० ७. अ० १. सू० ८.]

कारं सः निऽरुध्यं नहुषः यद्दः अग्निः विशः चक्रे वलिऽहतः
हःऽभिः॥५॥ यस्य शर्मन् उपं विश्वे जनासः एवैः तस्युः सुऽम-
तं भिक्षमाणाः वैश्वानरः वरं आ रोदस्योः आ अग्निः ससाद पि-
त्रोः उपऽस्य॥६॥ आ देवः ददे बुध्या वसूनि वैश्वानरः उतऽइता
सूर्यस्य आ समुद्रात् अवरात् आ परस्मात् आ अग्निः ददे दिवः
आ पृथिव्याः॥७॥९॥

॥७॥ प्र वः देवं चित् सहसानं अग्निं अश्वं न वाजिनं हिषे न-
मःऽभिः भवं नः दूतः अध्वरस्य विद्वान् त्मना देवेषु विविदे मि-
तऽदुः॥१॥ आ याहि अग्ने पथ्याः अनु स्वाः मद्रः देवानां सख्यं
जुषाणः आ सानु शुष्मैः नदयन् पृथिव्याः जंभेभिः विश्वं उशधक्
वनानि॥२॥ प्राचीनः यज्ञः सुऽर्धितं हि वहिः प्रीणीते अग्निः
इळितः न होता आ मातरा विश्वऽवारि० हुवानः यतः यविष्ठ
जज्ञिषे सुऽश्वैः॥३॥ सद्यः अध्वरे रथिरं जनंत मानुषासः वि-
ऽचेतसः यः एषां विशां अधायि विशपतिः दुरोणे अग्निः मद्रः
मधुऽवचाः ऋतऽवा॥४॥ असादि वृतः वहिः आऽजगन्वान्
अग्निः ब्रह्मा नृऽसदेने विऽधर्ता द्यौः च यं पृथिवी ववृधाते आ
यं होता यजति विश्वऽवारं॥५॥ एते द्युम्नेभिः विश्वं आ अतिरंत
मंत्रं ये वा अरं नर्याः अतक्षन् प्र ये विशः तिरंत श्रोषमाणाः आ
ये मे अस्य दीधयन् ऋतस्य॥६॥ नुत्वां अग्ने इमहे वसिष्ठाः ईशानं
सूनो सहसः वसूनां इषं स्तोतुऽभ्यः मघवंतऽभ्यः आनद् यूयं
पात स्वस्तिऽभिः सदा नः॥७॥१०॥

॥८॥ इधे राजा सं अर्यः नमःऽभिः यस्य प्रतीकं आऽहुतं घृतेन

अ० ५. अ० २. व० १७.] ॥ १० ॥ [म० ७. अ० १. सू० १४.]

कृतस्य ऋतुं हि अस्य वसवः जुषंतं अथ देवाः दधिरे हव्यऽवाहं
॥४॥ आ अग्ने वह हविःऽअद्याय देवान् इंद्रऽज्येष्ठासः इह माद-
यंतां इमं यज्ञं दिवि देवेषु धेहि यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा नः
॥५॥ १४॥

॥१२॥ अगन्म महा नमसा यविष्ठं यः दीदाय संऽइन्द्रः स्वेदु-
रोणे चित्रऽभानुं रोदसी अंतः उर्वी सुऽआहुतं विश्वतः प्रत्यं च
॥१॥ सः महा विश्वा दुःऽइतानि संहान् अग्निः स्तवे दमे आ जा-
तऽवेदाः सः नः रक्षिषत् दुःऽइतात् अवद्यात् अस्मान् गृणतः
उत नः मघोनः ॥२॥ त्वं वरुणः उत मित्रः अग्ने त्वां वर्धति मति-
ऽभिः वसिष्ठाः त्वे वसु सुऽसन नानि संतु यूयं पात स्वस्तिऽभिः
सदा नः ॥३॥ १५॥

॥१३॥ प्र अग्नये विश्वऽशुचं धियंऽधे असुरऽग्ने मन्म धीतिं
भरध्वं भरे हविः न वर्हिषि प्रीणानः वैश्वानराय यतये मतीनां
॥१॥ त्वं अग्ने शोचिषा शोशुचानः आ रोदसी अपृणाः जायमा-
नः त्वं देवान् अभिऽशंस्तेऽअमुंचः वैश्वानर जातऽवेदः महिऽत्वा
॥२॥ जातः यत् अग्ने भुवना वि अख्यः पशून् न गोपाः इयैः परि-
ऽज्मा वैश्वानर ब्रह्मणे विंद गातुं यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा नः
॥३॥ १६॥

॥१४॥ संऽइधा जातऽवेदसे देवाय देवहूतिऽभिः हविःऽभिः
शुक्रऽशोचिषे नमस्विनः वयं दाशेम अग्नये ॥१॥ वयं ते अग्ने
संऽइधा विधेम वयं दाशेम सुऽस्तुती यजत्र वयं घृतेन अध्वरस्य

होतः वयं देव हविषा भद्रं शोचं ॥२॥ आ न देवेभिः उप देवः हू-
तिं अग्ने याहि वषट् कृतिं जुषाणः तुभ्यं देवाय दाशतः स्याम
यूयं पात स्वस्ति ऽभिः सदा नः ॥३॥ १७ ॥

॥ १५ ॥ उप ऽसद्याय मीळहुषे आस्ये जुहुत हविः यः नः नेदिष्ठं
आप्यं ॥ १ ॥ यः पंच चर्षणीः अभि नि ऽससाद दमे ऽदमे कविः
गृह ऽपतिः युवा ॥ २ ॥ सः नः वेदः अमात्यं अग्निः रक्षतु विश्वतः
उत अस्मान् पातु अंहसः ॥ ३ ॥ नव नु स्तोमं अग्नये दिवः श्येनाय
जीजनं वस्वः कुवित् वनातिं नः ॥ ४ ॥ स्पार्हाः यस्य श्रियः दृशे
रयिः वीर ऽवतः यथा अये यज्ञस्य शोचतः ॥ ५ ॥ १८ ॥ सः इमां
वेतु वषट् कृतिं अग्निः जुषत नः गिरः यजिष्ठः हव्य ऽवाहनः
॥ ६ ॥ नि त्वा नक्ष्य विशपते द्यु ऽमंतं देव धीमहि सु ऽवीरं अग्ने
आ ऽहुत ॥ ७ ॥ क्षपः उतः च दीदिहि सु ऽअग्नयः त्वया वयं सु-
ऽवीरः त्वं अस्म ऽयुः ॥ ८ ॥ उप त्वा सातये नरः विप्रासः यंति धी-
ति ऽभिः उप अक्षरा सहस्रिणी ॥ ९ ॥ अग्निः रक्षांसि सेधति शुक्र-
ऽशोचिः अमर्त्यः शुचिः पावकः ईड्याः ॥ १० ॥ १९ ॥ सः नः रा-
धांसि आ भर ईशानः सहस्रः यहो भगः च दातु वार्यं ॥ ११ ॥ त्वं
अग्ने वीर ऽवत यशः देवः च सविता भगः दितिः च दाति वार्यं
॥ १२ ॥ अग्ने रक्ष नः अंहसः प्रति स्म देव रिषतः तपिष्ठैः अजरः
दह ॥ १३ ॥ अध मही नः आयसी अनाधृष्टः नृ ऽपीतये पूः भव
शत ऽभुजिः ॥ १४ ॥ त्वं नः पाहि अंहसः दोषा ऽवस्तः अघ ऽयतः
दिवा नक्तं अदाभ्य ॥ १५ ॥ २० ॥

॥ १६ ॥ एना वः अग्निं नमसा ऊर्जः नपातं आ हुवे प्रियं चे-

1. 凡在本行存款者，其利息按日计算，按月复利。如存款人要求提前支取，其利息按实际存款天数计算。

2. 本行办理一切银行业务，均遵守政府颁布之法律及规章。如有违反，本行概不受理。

3. 本行在办理存款业务时，如发现存款人有异常行为，本行有权暂停其存款，并报告有关机关处理。

4. 本行在办理贷款业务时，借款人必须提供真实、完整之资料，并按时还款。如有违约，本行有权收回贷款，并追究法律责任。

5. 本行在办理汇兑业务时，手续费按汇款金额之一定比例收取。如汇款人要求加急，其手续费另议。

6. 本行在办理证券业务时，必须遵守国家有关证券法规，不得进行内幕交易或操纵市场。

7. 本行在办理信托业务时，受托人必须忠实履行信托义务，不得滥用职权或谋取私利。

8. 本行在办理保险业务时，投保人必须如实告知有关情况，不得隐瞒或虚构事实。

9. 本行在办理其他金融业务时，均遵循公平、公正、公开之原则，不得有歧视性或不正当行为。

10. 本行在办理一切业务时，均注重客户隐私保护，不得泄露客户信息。如有违反，本行将依法处理。

जातऽवेदः ॥ ३ ॥ सुऽअध्वरा क॒रति जातऽवेदाः यक्षन् देवान्
अमृतान् पिप्रयत् च ॥ ४ ॥ वंस्व विश्वा वार्याणि प्रऽचेतः
सत्याः भवन्तु आऽशिषः नः अद्य ॥ ५ ॥ त्वां जुं ते दधिरे हव्यऽवाहै
देवासः अग्ने ऊर्जः आ नपातं ॥ ६ ॥ ते ते देवाय दार्शतः स्याम महः
नः रत्ना वि दधः इयानः ॥ ७ ॥ २३ ॥ १ ॥

॥ १८ ॥ त्वे ह यत् पितरः चित् नः इन्द्र विश्वा वामा जरितारः
असन्वन् त्वे गावः सुऽदुधाः त्वे हि अश्वाः त्वं वसु देवऽयते व-
निष्ठः ॥ १ ॥ राजाऽइव हि जनिऽभिः क्षेपि एव अव द्युऽभिः अ-
भि विदुः कविः सन् पिशा गिरः मघऽवन् गोभिः अश्वैः त्वा-
ऽयतः शिशीहि राये अस्मान् ॥ २ ॥ इमाः जुं त्वा पस्पृधानासः
अव मद्राः गिरः देवऽयंतीः उप स्युः अर्वाची ते पथ्या रायः एतु
स्याम ते सुऽमती इन्द्र शर्मन् ॥ ३ ॥ धेनुं न त्वा सुऽयवसे दुधुक्षन् उप
ब्रह्माणि ससृजे वसिष्ठः त्वां इत् मे गोऽपतिं विश्वः आह आ नः
इन्द्रः सुऽमतिं गन्तु अच्छ ॥ ४ ॥ अर्णीसि चित् पप्रथाना सुऽदासे
इन्द्रः गाधानि अकृणोत् सुऽपारा शर्धतं शिम्यु उचयस्य नव्यः शपे
सिंधूनां अकृणोत् अशस्तीः ॥ ५ ॥ २४ ॥ पुरोळाः इत् तुर्वशः यक्षुः
आसीत् राये मत्स्यासः निऽशिताः अपिऽइव श्रुष्टिं चक्रुः भृगवः
दुह्यवः च सखा सखायं अतरत् विषूचोः ॥ ६ ॥ आ पक्ष्यासः भ-
लानसः भनन्त आ अलिनासः विषाणिनः शिवासः आ यः अ-
नयत् सधऽमाः आर्यस्य गव्या तृत्सुऽभ्यः अजगन् युधा नृन् ॥ ७ ॥
दुऽआर्यः अदितिं सेवयतः अचेतसः वि जगृभ्रे परुष्णीं मूहा
अविव्यक् पृथिवीं पत्यमानः पशुः कविः अश्रयत् चायमानः
॥ ८ ॥ इयुः अर्धं न निऽअर्धं परुष्णीं आशुः च न इत् अनिऽपित्वं

जगाम सुऽदासे इन्द्रः सुऽतुक्कान् अमित्रान् अरंधयत् मानुषे व
धिऽवाचः ॥ ९ ॥ ईयुः गावः न यवसात् अगोपाः मयाऽपुन
अभि मित्रं चितासः पृश्निऽगावः पृश्निऽनिप्रेषितासः प्रा
चक्रुः निऽयुतः रत्तयः च ॥ १० ॥ २५ ॥ एकै च यः विंशतिं व श्रुत
स्या वैकर्णयोः जनान् राजानि अस्तः० दुस्मः न सन्नन् निमि
शान्ति बहिः शूरः सर्गं अकुणोत् इन्द्रः एषां ॥ ११ ॥ अध श्रुतं कृतं
वृद्धं अपऽसु अनु दुष्यं नि वृणक् वज्रं ऽबाहुः वृणानाः अत्र स
ख्यामं सख्यं ताऽयतः ये अमदन् अनुता ॥ १२ ॥ वि सद्यः पिशा
तं इतानि एषां इन्द्रः पुरः सहसा सप्रदुः० वि आनवस्य तृती
मयं भाह मेष्मं पुरुं विदथे मुधऽवाचं ॥ १३ ॥ नि गृध्रवः अतः
दृसतः च पृष्टिः शता सुसुपुः पद सप्तशो पृष्टिः वीरासः अपि प
दः ऽपुनियोत् इन्द्रस्य वीर्यो कृतानि ॥ १४ ॥ इन्द्रेण एतं तृती
मं विभाणाः आपः न मुधाः अपवन्त नीवीः दुऽमित्रासः प्रक
रुन्वित मिमाताः नरः विर्यानिभोजता सुऽदासी ॥ १५ ॥ अध
अपि वीर्यं श्रुतं यो अनिद्रं पथे शपेत् ननुदुः अभि शो र्के
मन्मं मन्मन्मः मिमाय नंत पथाः वर्तन्ति पत्यमाना ॥ १६ ॥ आ
पयं विवृतं ततः ० एतं वक्राह सिन्धो वित पत्येन तयान् अत्र स
ह्यः मया अकुपत इन्द्रः प्र अयच्छत विर्यानां तना सुऽदामेता
मयताः विवृतः एषः तं न दस्य वित शपेत् विद्रं मणिं मतीन
वन्तं श्रुतः कः कुणोति तिरमेतस्मिन्न नि नति व नं इन्द्र ॥ १७ ॥
अपि इन्द्रं वन्दुना तृतीयाः न प्र अत्र नंदस्येताता मुपायत अ
वन्तः च विवृतः वक्राहः च वल्लिं गोवर्णिं नरः अश्वानि
नन्तः तले इन्द्रं नन्दस्येताता क मं वदो पुनः शमः न दस्य
इन्द्रं वित नन्दस्येताता वल्लिं अत्र अना वृद्धः नन्दस्येताता

॥ २० ॥ २७ ॥ प्रये गृहात् अममदुःत्वाऽया पराऽशरः शतऽयातुः
 वसिष्ठः न ते भोजस्य सख्यं मृषंत अध सूरिऽभ्यः सुऽदिनां वि
 उच्छान् ॥ २१ ॥ द्वे नष्टुः देवऽवतः शते गोः द्वा रथा वधूऽमता
 सुऽदासः अहन् अग्ने पैजऽवनस्य दानं होताऽइव सन्नं परि
 एमि रेभन् ॥ २२ ॥ चत्वारः मा पैजऽवनस्य दानाः स्मत्ऽदिष्टयः
 कृशनिनः निऽरेके ऋजासः मा पृथिविऽस्थाः सुऽदासः तोकं
 तोकाय श्रवसे वहन्ति ॥ २३ ॥ यस्य श्रवः रोदसी अंतः उर्वी शी-
 ष्णेऽशीष्णे विऽवभाजं विऽभक्ता सप्त इत् इद्रं न स्रवतः गृणन्ति
 नि युध्यामधिं अशिशात् अभीके ॥ २४ ॥ इमं नरः मरुतः सश्रुत
 अन्तु दिवःऽदासं न पितरं सुऽदासः अविष्टनं पैजऽवनस्य केतं
 दुःऽनशं क्षुचं अजरं दुवःऽयु ॥ २५ ॥ २६ ॥

॥ १९ ॥ यः तिग्मऽश्रृंगः वृषभः न भीमः एकः कृष्टीः च्यवयंति
 प्र विश्वाः यः शश्वतः अदाशुषः गयस्य प्रऽयंता अस्ति सुस्वि-
 ऽतराय वेदः ॥ १ ॥ त्वं ह त्वत् इद्रं कुत्सं आवः शुश्रूषमाणः तन्वां
 सऽमर्ये दासं यत् शुष्णं कुर्यवं नि अस्मै अरंधयः आर्जुनेयाय
 शिष्यन् ॥ २ ॥ त्वं धृष्णो धृषता वीतऽहंयं प्र आवः विश्वाभिः ऊ-
 तिऽभिः सुऽदासं प्र पौरुऽकुत्सिं वसदस्युं आवः क्षेवंऽसाता वृ-
 चऽहत्येषु पूरुं ॥ ३ ॥ त्वं नृऽभिः नृऽमनः देवऽवीतौ भूरीणि वृत्रा
 हरिऽअश्वं हंसि त्वं नि दस्युं चुमुरिं धुनिं च अस्त्वापयः दभीतये
 सुऽहंतुं ॥ ४ ॥ त्वं व्यौत्मानि वज्रऽहस्तं तानि न वं यत् पुरः नृ-
 तिं च सद्यः निऽवेशने शतऽतमा अविषेधीः अहन् च वृचं नमु-
 चिं उत अहन् ॥ ५ ॥ २९ ॥ सनां ता ते इद्रं भोजनानि रातऽहं व्याय
 दाशुषे सुऽदासे पृष्णे ते हरीं वृषणा मुनज्जि व्यंतुं ब्रह्माणि पुरु-

ॐ शुकवाजं ॥ ६ ॥ मा ते अस्यां सहसा ऽवन् परिष्टो अपावभूत्
 हरिऽवः पराऽदैवायस्वनः अवुकेभिः बह्वैः तत्र प्रियासः भू-
 रिषु स्यात् ॥ ७ ॥ प्रियासः इत् ते मघऽवन् अगिष्टो नरः मदे-
 शुरणे सखायः नि तुर्वशं नि यावँ शिशीहि अतिथिऽप्यायं गं-
 करिष्यन् ॥ ८ ॥ मघः चित् नु ते मघऽवन् अभिष्टो नरः प्रसा-
 दकऽप्यासः उक्था ये ते हवैभिः नि पृथीन् अदीशन् अस्मान्
 नृणां पुत्रां यतस्मे ॥ ९ ॥ एते स्तोमाः नरां नृऽतम तुभ्यं अस्म-
 द्वाचः ददतः मघानि ते वा इन्द्रं च वऽहर्त्ये शिवः भूः सखा नृणां
 वांसा नृणां ॥ १० ॥ नु इन्द्रं पूर स्वर्चमानः ज्ञाती जमऽपुतः
 तन्वा नृणां उप नृः जानाव मिमीहि उप स्तीन् पुत्रं पात-
 ॥ ११ ॥ ननेः सश नः ॥ १२ ॥ ३० ॥ २॥

[illegible]

राये ऋतुऽपाः ऋतेऽजाः ॥ ६ ॥ यत् इन्द्रं पूर्वैः अपराय शिक्षन् अ-
यत् ज्यायान् कनीयसः देष्णं अमृतं इत् परि आसीत् दूरं आचित्रं
चित्रं भरुरयिनः ॥ ७ ॥ यः ते इन्द्रं प्रियः जनः ददाशत् असत् नि-
रेके अद्रिऽवः सखा ते वयं ते अस्यां सुऽमतौ च निष्ठाः स्याम व-
रूये अघ्नतः नृऽपीतौ ॥ ८ ॥ एषः स्तोमः अचिक्रदत् वृषा ते उत
स्तामुः मघऽवन् अक्रपिष्ट रायः कामः जरितारं ते आ अगन्त्वं
अंगं शक्र वस्वः आ शक्रः नः ॥ ९ ॥ सः नः इन्द्र त्वऽयतायै इषे धाः
त्मना च ये मघऽवानः जुनन्ति वस्वीं सु ते जरित्रे अस्तु शक्तिः यूयं
पात् स्वस्तिऽभिः सदा नः ॥ १० ॥ २ ॥

॥ २१ ॥ असावि देवं गोऽऋजीकं अंधः नि अस्मिन् इन्द्रः जु-
नुषा ई उवोच बोधामसित्वा हरिऽअश्व यज्ञैः बोध नः स्तोमं अं-
धसः मर्देषु ॥ १ ॥ प्र यन्ति यज्ञं विपयन्ति वहिः सोमऽमादः विदधे
दुधऽवाचः नि ऊं भ्रियन्ते यशसः गृभात् आ दूरऽउपच्छः वृषणः
नृऽसाचः ॥ २ ॥ त्वं इन्द्र सवित्वै अपः कः परिऽस्थिताः अहिना
भूरपूर्वीः तत् वावक्नेरथ्यः न धेनाः रेजन्ते विश्वा कृत्रिमाणि भी-
पा ॥ ३ ॥ भीमः विवेष आर्युधेभिः एषां अपांसि विश्वा नर्याणि
विद्वान् इन्द्रः पुरः जह्वाणः वि दूधोत् वि वज्रऽहस्तः महिना ज-
घान् ॥ ४ ॥ न यातवः इन्द्र जूजुवुः नः न वन्दना श्विष्ट वेद्याभिः सः
शर्यत् अर्यः विषुणस्य जन्तोः मा शिश्रऽदेवाः अपि गुः ऋतं नः
॥ ५ ॥ ३ ॥ अभि क्रत्वा इन्द्र भूः अर्धं ज्मन् न ते विव्यक् महिनानं र-
जांसि स्वेन हि वृचं शवसा जघपं न शवुः अंतं विविदत् युधा ते
॥ ६ ॥ देवाः चित्ते असुर्याय पूर्वे अनु क्षत्राय मन्त्रिरे सहांति इन्द्रः
मयानि दयते विऽसखं इन्द्रं वाजस्य जोहुवन्त सता ॥ ७ ॥ कीरिः

ऽशाक वाजं ॥ ६ ॥ मा ते अस्यां सहसा ऽवन् परिष्टौ अघाय भूम
 हरि ऽवः परा ऽदै चार्यस्व नः अवृकेभिः वरुचैः तव प्रियासः सु-
 रिषु स्याम ॥ ७ ॥ प्रियासः इत् ते मघ ऽवन् अभिष्टौ नरः मदेम
 शरणे सखायः नि तुर्वशं नि याद्वं शिशीहि अतिथि ऽग्वाय शंसं
 करिष्यन् ॥ ८ ॥ सद्यः चित् नु ते मघ ऽवन् अभिष्टौ नरः शंसति
 उक्थ ऽशासः उक्था ये ते हवैभिः वि पृणीन् अदाशन् अस्मान्
 वृणीषु युज्याय तस्मै ॥ ९ ॥ एते स्तोमाः नरां नृ ऽतम् तुभ्यं अस्म-
 द्यंच ददतः मघानि तेषां इंद्र वृत्र ऽहत्ये शिवः भूः सखा च शूरः
 अविता च नृणां ॥ १० ॥ नु इंद्र शूर स्तवमानः ऊती ब्रह्म ऽजुतः
 तन्वा ववृधस्व उप नः वाजान् मिमीहि उप स्तीन् यूयं पात
 स्वस्ति ऽभिः सदानः ॥ ११ ॥ ३० ॥ २ ॥

॥ २० ॥ उयः जज्ञे वीर्यीय स्वधा ऽवान् चक्रिः अपः नर्यः यत्
 करिष्यन् जग्मिः युवां नृ ऽसदनं अवः ऽभिः चाता नः इंद्रः एतसः
 महः चित् ॥ १ ॥ हंता वृत्रं इंद्रः शूणुवानः प्र आवीत् नु वीरः जग्मि-
 तारं ऊती कर्ता सु ऽदासे अहं वै ऊं लोकं दाता वसुं मुहुः आ दा-
 शुपे भूत् ॥ २ ॥ युध्मः अनवा खज ऽकृत् समत् ऽवा शूरः सत्रा पाद
 जनुपां इंद्र अपाळहः वि आसे इंद्रः पृतनाः सु ऽओजाः अध विष्म
 शत्रु ऽयंतं जघान् ॥ ३ ॥ उमे चित् इंद्र रोदसी महि ऽत्वा आ प प्रा-
 तविषीभिः तुविष्मः नि वज्रं इंद्रः हरि ऽवान् मिमिक्षान् सं अ-
 धंता मदेषु वै उवाच ॥ ४ ॥ वृषा जज्ञान् वृषेणं रणां य तं ऊं वित्
 नारी नर्यं ससृव प्र यः सेना ऽनीः अध नृ ऽभ्यः अस्ति इतः सता
 गो ऽएयणः सः धृष्णुः ॥ ५ ॥ १ ॥ नु चित् सः धेयते जनः नरेयत मनः
 यः अन्य घोरे आ ऽविवासात् यज्ञः यः इंद्र दधति दुवांसि दायत सः

चित् हि त्वां अवसे जुहावं ईशानं इंद्र सौभगस्य भूरः अवः बभूव
 शतं ऽ ऊते अस्मे अभि ऽ षातुः त्वा ऽ वतः वरुता ॥ ८ ॥ सखायः ते
 इंद्र विश्वहं स्याम नमः ऽ वृधासः महिना तरुव वन्वतु स्म ते अव-
 सा सं ऽ ईके अभि ऽ इति अर्यः वनुषां शवांसि ॥ ९ ॥ सः नः इंद्र त-
 ऽ यतायै इषे धाः त्मना च ये मघ ऽ वानः जुनन्ति वस्वी सु ते जरिरे
 अस्तु शक्तिः यूयं पात स्वस्ति ऽ भिः सदा नः ॥ १० ॥ ४ ॥

॥ २२ ॥ पिव सोमं इंद्र मंदतु त्वा यं ते सुसावं हरि ऽ अश्व अद्रिः
 सोतुः वाहु ऽ भ्यां सु ऽ यतः न अर्वा ॥ १ ॥ यः ते मदः युज्यः चारुः अ-
 स्ति येन वृत्राणि हरि ऽ अश्व हंसि सः त्वां इंद्र प्रभु ऽ वसो मम तु
 ॥ २ ॥ वोधं सु मे मघ ऽ वन् वाचं आ इमां यां ते वसिष्ठः अर्चति
 प्र ऽ शस्ति इमा ब्रह्म सध ऽ मादे जुषस्व ॥ ३ ॥ श्रुधि हव वि ऽ पिपा-
 नस्य अद्रेः वोधं विप्रस्य अर्चतः मनीषां कृष दुवांसि अंतमा
 सचा इमा ॥ ४ ॥ न ते गिरः अपि मृषे तुरस्य न सु ऽ स्तुतिं असु यं स्व
 विद्वान् सदा ते नाम स्व ऽ यशः विवक्ति ॥ ५ ॥ ५ ॥ भूरि हि ते सर्व-
 ना मानुषेषु भूरि मनीषी हवते त्वां इत् मा अरे अस्मत् मघ ऽ वन्
 ज्योक् कः ० ॥ ६ ॥ तुभ्य इत् इमा सर्वना शूर विश्वा तुभ्य ब्रह्माणि
 वर्धना कृणो मि त्वं नृ ऽ भिः हव्यः विश्वधा असि ॥ ७ ॥ नु चित् तु ते
 मन्यमानस्य दुस्म उत् अश्रुवन्ति महिमानं उय न वीर्यं इंद्र ते न
 राधः ॥ ८ ॥ ये च पूर्वे ऋषयः ये च नृत्नाः इंद्र ब्रह्माणि जनयंत
 विप्राः अस्मे ते संतु सख्या शिवानि यूयं पात स्वस्ति ऽ भिः सदा
 नः ॥ ९ ॥ ६ ॥

॥ २३ ॥ उत् ऊं ब्रह्माणि ऐरत श्रवस्या इंद्र स ऽ मर्ये महय वसिष्ठ

मिथः ऽतुरः ऊतयः यस्य पूर्वीः अस्मे भद्राणि सञ्चत
॥ ४ ॥ एव वसिष्ठः इन्द्रं ऊतये नृन् कृष्टीनां वृषभं सुते
त सहस्रिणः उप नः माहि वाजान् यूयं पात स्वस्ति ऽभिः
॥ ५ ॥ १० ॥

२७ ॥ इन्द्रं नरः नेम ऽ धिता हुवन्ते यत् पार्याः युनजन्ते धियः
नृः नृऽसाता शवसः चकानः आ गोऽमन्ति ब्रजे भज त्व नः
यः इन्द्र शुष्मः मघ ऽ वन्ते अस्ति शिक्षं सखि ऽभ्यः पुरु ऽ हूत
भ्यः त्वं हि दृष्ट्वा मघ ऽ वन् वि ऽ चेताः अप वृधि परि ऽ वृतं न
धः ॥ २ ॥ इन्द्रः राजा जगतः चर्षणीनां अधि क्षमिं विषु ऽ रूपं
अस्ति ततः ददाति दाशुषे वसूनि चोदत् राधः उप ऽ स्तुतः
अर्वाक् ॥ ३ ॥ नु चित् नः इन्द्रः मघ ऽ वा स ऽ हूती दानः वाजं
यमते नः ऊती अनूना यस्य दक्षिणा पीपाय वामं नृऽभ्यः
अभि ऽ वीता सखि ऽभ्यः ॥ ४ ॥ नु इन्द्र राये वरिवः कृधि नः आ ते
मनः ववृत्याम मघाय गोऽमन्त अश्व ऽ वत् रथ ऽ वत् व्यतः यूयं
पात स्वस्ति ऽभिः सदा नः ॥ ५ ॥ ११ ॥

२८ ॥ ब्रह्म नः इन्द्र उप याहि विद्वान् अर्वाचः ते हरयः संतु
चित् हि नः वि ऽ हवन् मर्ताः अस्माकं इत् शृणुहि
॥ १ ॥ हवन् महिमा वि आनृत् ब्रह्म यत् पासि
आ जं दधिषे हस्ते उप घोरः सन् क्रत्वा
ः ॥ २ ॥ इन्द्र प्र ऽ नीती इन्द्र जोहुवानान् सं यत्
शवसे हि जज्ञे अतूतुजिं चित्
नः इन्द्र अहं ऽभिः दुःस्य दुः ऽभिः

पिन्व मघवत्ऽभ्यः सुऽवीरां यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा नः
॥ ६ ॥ ८ ॥

॥ २५ ॥ आ ते महः इन्द्र ऊती उग्र सऽमन्यवः यत्संऽअरंत से-
नाः पताति दिद्युत् नयस्य बाहोः मा ते मनः विप्रद्यक् विचा-
रीत् ॥ १ ॥ नि दुःऽगे इन्द्र अथिहि अमिचान् अभि ये नः मर्तासः
असंति अरे तं शंसं कृणुहि निनिस्तोः आ नः भर संऽभरणं वसू-
नां ॥ २ ॥ शतं ते शिप्रिन् ऊतयः सुऽदासे सहस्रं शंसाः उत रातिः
अस्तु जहि वधः वनुपः मर्त्यस्य अस्मे द्युम्नं अधि रत्नं च धेहि
॥ ३ ॥ त्वाऽवतः हि इन्द्र ऋते अस्मि त्वाऽवतः अवितुः शूर रातो
विश्वा इत् अहानि तविषीऽवः उग्र ओकः कृणुषु हरिऽवः न
मधीः ॥ ४ ॥ कुत्साः एते हरिऽअश्वाय शूषं इंद्रे सहः देवऽजूतं इया-
नाः सचा कृधि सुऽहनां शूर वृचा वयं तरुचाः सनुयाम वाजं
॥ ५ ॥ एव नः इन्द्र वार्यस्य पूरि प्र ते मही सुऽमतिं वेविदाम इधं
पिन्व मघवत्ऽभ्यः सुऽवीरां यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा नः
॥ ६ ॥ ९ ॥

॥ २६ ॥ न सोमः इंद्र असुतः ममाद् न अब्रह्माणः मघऽवानं
सुतासः तस्मै उक्थं जनये यत् जुजोषत् नृऽवत् नवीयः शृणवत्
यथा नः ॥ १ ॥ उक्थेऽउक्थे सोमः इंद्र ममाद् नीथेऽनीथे मघ-
ऽवानं सुतासः यत् ई सऽवाधः पितरं न पुत्राः समानऽदक्षाः
अवसे हवन्ते ॥ २ ॥ चकार ता कृणवत् नूनं अन्या यानि ब्रुवन्ति
वेधसः सुतेषु जनीऽइव पतिः एकः समानः नि ममृजे पुरः इंद्रः
सु सर्वाः ॥ ३ ॥ एव तं आहुः उत शृण्वे इंद्रः एकः विऽभक्ता तरणिः

चासः हि क्षि॒तयः प॒र्व॑ते प्र॒ति यत् च॒ष्टे अ॒नृतं अ॒ने॒नाः अ॒व॒क्षि॒ता
वरु॑णः मा॒यी नः सा॒त् ॥४॥ वो॒चे॒म इ॒त् इ॒दं म॒घऽवा॒नं ए॒नं म॒हः
रा॒यः रा॒ध॑सः यत् द॒द॑त् नः यः अ॒र्च॑तः ब्र॒ह्मऽकृ॒तिं अ॒वि॒ष्टः यू॒यं
पा॒त स्व॒स्तिऽभिः सदा॑ नः ॥५॥ १२ ॥

॥२९॥ अ॒यं सो॒मः इ॒न्द्र॒तु॒भ्यं सु॒न्वे आ॒ तु प्र॒या॒हि ह॒रिऽवः त॒तः
ऽओ॒काः पि॒वं तु अ॒स्य सु॒ऽसु॒तस्य चा॒रोः द॒दः म॒घा॒नि म॒घऽव॒न्
इ॒या॒नः ॥१॥ ब्र॒ह्म॒न् वी॒रु ब्र॒ह्मऽकृ॒तिं जु॒पा॒णः अ॒र्वा॒ची॒नः ह॒रिः
ऽभिः या॒हि तू॒यं अ॒स्मिन् जं॑ सु॒ सर्व॑ने मा॒द॒य॒स्व॒ उप॑ ब्र॒ह्मा॒णि
शृ॒ण॒वः इ॒मा नः ॥२॥ का ते अ॒स्ति अ॒रं॑ऽकृ॒तिः सु॒ऽउ॒क्तैः क॒दा
नू॒नं ते म॒घऽव॒न् दा॒शे॒म वि॒श्वाः म॒तीः आ॒ त॒त॒ने त्वा॒ऽया अ॒ध॑ मे
इ॒न्द्र शृ॒ण॒वः ह॒वा इ॒मा ॥३॥ उ॒तो॑ घ॒ ते पु॒रु॒षाः इ॒त् आ॒स॒न् येषां
पू॒र्वेषां अ॒शृ॒णोः ऋ॒षी॒णां अ॒ध॑ अ॒हं त्वा॒ म॒घऽव॒न् जो॒ह॒वी॒मि॒त्वं
नः इ॒न्द्र अ॒सि प्र॑ऽम॒तिः पि॒ताऽइ॒व ॥४॥ वो॒चे॒म इ॒त् इ॒दं म॒घऽवा॒नं
ए॒नं म॒हः रा॒यः रा॒ध॑सः यत् द॒द॑त् नः यः अ॒र्च॑तः ब्र॒ह्मऽकृ॒तिं अ॒-
वि॒ष्टः यू॒यं पा॒त स्व॒स्तिऽभिः सदा॑ नः ॥५॥ १३ ॥

॥३०॥ आ॒ नः दे॒व श॒र्व॑सा या॒हि श्रु॒प्मिन् भ॒वं वृ॒धः इ॒न्द्र रा॒यः
अ॒स्य म॒हे नृ॒ग्णाय॑ नृ॒ऽप॒ते सु॒ऽव॒ज्ज॒ म॒हिं क्ष॒त्राय॑ पौ॒ंस्या॒य शूर॑
॥१॥ ह॒वँते जं॑ त्वा॒ ह॒व्यं वि॒ऽवा॒चि त॒नू॒षु शू॒राः सू॒र्यस्य॑ सा॒तौ त्वं
वि॒श्वेषु॑ से॒न्यः जने॑षु त्वं वृ॒त्राणि॑ रं॒ध॒य सु॒ऽहं॒तु ॥२॥ अ॒हा यत् इ॒न्द्र
सु॒ऽदि॒ना वि॒ऽउ॒च्छा॒न् द॒धः यत् के॒तुं उ॒प॒ऽमं स॒मत्ऽसु॑ नि॒ अ॒ग्निः
सी॒द॒त् अ॒सुरः न॑ हो॒ता हु॒वा॒नः अ॒त्र सु॒ऽभ॒गा॒य दे॒वान् ॥३॥ व॒यं ते
ते इ॒न्द्र ये च॒ दे॒व स्त॒वँत॑ शूर॒ द॒द॑तः म॒घा॒नि य॒च्छ॑ सू॒रिऽभ्यः॑ उ॒प॒ऽमं

अ० ५. अ० ३. व० १७.] ॥ २३ ॥ [म० ७. अ० २. सू० ३२.

वरुणं सुऽआभुवः जरुणां अश्रुवन्त ॥४॥ वोचेम इत् इद्रं मघ-
ऽवानं एनं महः रायः राधसः यत् ददन् नः यः अर्चतः ब्रह्मऽकृ-
तिं अविष्टः यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा नः ॥५॥१४॥

॥३१॥ प्र वः इंद्राय मादनं हरिऽअश्वाय गायत सखायः सो-
मऽपावै ॥१॥ शंस इत् उक्थं सुऽदानं वे उत द्युक्षं यथा नरः चकृम
सत्यऽराधसे ॥२॥ त्वं नः इंद्र वाजऽयुः त्वं गयुः शतऽक्रतो० त्वं हि-
रण्यऽयुः वसो ॥३॥ वयं इंद्र त्वाऽयवः अभि प्र नो नुमः वृषन्
विद्धि तु अस्य नः वसो ॥४॥ मा नः निदे च वक्तवे अर्यः रंधीः
अराव्ये त्वे अपि क्रतुः मम ॥५॥ त्वं वर्म असि सऽप्रथः पुरः-
ऽयोधः च वृत्रऽहन् त्वया प्रति ब्रुवे युजा ॥६॥१५॥ महान् उत
असि यस्य ते अनु स्वधाऽवरी० सहः मन्नाते इंद्र रोदसी ॥७॥
तं त्वा मरुत्वती परिभुवत् वाणी सऽयावरी नक्षमाणा सह द्यु-
ऽभिः ॥८॥ ऊर्ध्वासः त्वा अनु इंद्रवः भुवन् दस्मं उप द्यवि सं ते
नमन्त कृष्टयः ॥९॥ प्र वः महे महिऽवृधे भरध्वं प्रऽचेतसे प्र सुऽम-
तिं कृणुध्वं विशः पूर्वीः प्र चर चर्षणिऽप्राः ॥१०॥ उरुऽव्यचसे
महिने सुऽवृक्तिं इंद्राय ब्रह्म जनयन्त विप्राः तस्य व्रतानि न मि-
नन्ति धीराः ॥११॥ इंद्रं वाणीः अनुत्तऽमन्युं एव सत्वा राजानं
दधिरे सहधै हरिऽअश्वाय वरुणं स आपीन् ॥१२॥१६॥

॥३२॥ सो सु त्वा वाघतः च न अरे अस्मत् नि रीरमन् आ-
रातात् चित्सधऽमादं नः आ गहि इह वा सन् उप श्रुधि ॥१॥ इमे
हिते ब्रह्मऽकृतः सुते सचा मधौ न मक्षः आसते इंद्रं कामं जरिता-
रः वमुऽयवः रथे न पादं आ दधुः ॥२॥ रायऽकामः वज्रऽहस्तं सु-

ऽदक्षिणं पुत्रः न पितरं हुवे ॥३॥ इमे इन्द्राय सुन्विरे सोमांसः द-
धिऽआशिरः तान् आ मदाय वज्रऽहस्त पीतये हरिऽभ्यां याहि
ओकः आ ॥४॥ अवंत् श्रुतऽकर्णः इयते वसूनां नु चित्नः मधि-
षत् गिरः सद्यः चित् यः सहस्राणि शता ददत् नकिः दित्संत आ
मिनत् ॥५॥ १७॥ सः वीरः अप्रतिऽस्कृतः इंद्रेण शूश्रुवे नृऽभिः यः
ते गभीरा सर्वानानि वृत्रऽहन् सुनोति आ च धावति ॥६॥ भव
वरूथं मघऽवन् मघोनां यत् संऽअजासि शर्धतः वि त्वाऽहतस्य
वेदनं भजेमहि आ दुऽनशः भर गयं ॥७॥ सुनोत सोमऽपात्रे
सोमं इन्द्राय वज्रिणे पचंत पक्तीः अवसे कृणुध्वं इत् पृणन् इत् पृ-
णते मयः ॥८॥ मा सेधत् सोमिनः दक्षत महे कृणुध्वं राये आऽतु-
जे तरणिः इत् जयति क्षेति पुष्यति न देवासः कवन्तवे ॥९॥ नकिः
सुऽदासः रथं परि आस न रीरमत् इंद्रः यस्य अविता यस्य मरुतः
गमत् सः गोऽमन्ति व्रजे ॥१०॥ १८॥ गमत् वाजं वाजयन् इंद्र मर्त्यः
यस्य त्वं अविता भुवः अस्माकं बोधि अविता रथानां अस्माकं
शूर नृणां ॥११॥ उत् इत् नु अस्य रिच्यते अंशः धनं न जिग्युषः
यः इंद्रः हरिऽवान् न दभंति तं रिपः दक्षं दधाति सोमिनि ॥१२॥
मंत्रं अखर्वं सुऽधितं सुऽपेशंसं दधात यज्ञियेषु आ पूर्वीः च न प्र-
ऽसितयः तरंति तं यः इंद्रं कर्मणा भुवंत् ॥१३॥ कः तं इंद्र त्वाऽवसुं
आ मर्त्यः दधर्षति श्रद्धा इत् ते मघऽवन् पार्ये दिवि वाजी वाजं
सिसासति ॥१४॥ मघोनः स्म वृत्रऽहत्येषु चोदय ये ददति प्रिया
वसु तव प्रऽनीती हरिऽअश्व सूरिऽभिः विश्वा तरेम दुऽइता
॥१५॥ १९॥ तव इत् इंद्र अवमं वसु त्वं पुष्यसि मध्यमं सत्रा वि-
श्वस्य परमस्य राजसि नकिः त्वा गोषु वृण्वते ॥१६॥ त्वं विश्वस्य
धनऽदाः असि श्रुतः ये ई भवन्ति आजयः तव अयं विश्वः पुरु-

अ० ५. अ० ३. व० २२.] ॥ २५ ॥ [म० ७. अ० २. सू० ३३.]

ऽहूत॒ पार्थि॑वः अ॒व॒स्युः नाम॑ भि॒क्षु॒ते ॥ १७ ॥ यत् इ॒न्द्र या॑वतः त्वं
ए॒ताव॑त् अ॒हं ई॒शी॒य॒ स्तो॒तारं॑ इत् दि॒धिषे॑य र॒दऽव॑सो० न पा॒प-
ऽत्वा॑य रा॒सी॒य ॥ १८ ॥ शि॒क्षे॒यं इत् म॒हऽय॑ते दि॒वेऽदि॑वे रा॒यः आ
कु॒ह॒चित् वि॒दे न॒हि त्वत् अ॒न्यत् म॒घऽव॑न् नः आ॒र्यं व॑स्यः अ॒स्ति
पि॒ता च॑न ॥ १९ ॥ त॒रणिः॑ इत् सि॒सा॒स॒ति वा॒जं पु॑रं॒ऽध्या यु॒जा आ
वः इ॒न्द्र पु॑रु॒ऽहूतं॑ न॒मे गि॒रा ने॒मिं त॒ष्टाऽइ॒व सु॑ऽद्वं ॥ २० ॥ २० ॥ न
दुःऽस्तु॒ती म॒र्यैः वि॑न्द॒ते व॑सु॒ न स्ने॑ध॒तं र॒यिः न॒शत् सु॑ऽशक्तिः इत्
म॒घऽव॑न् तु॒भ्यं मा॑ऽव॒ते दे॒ष्टं यत् पा॑र्यं दि॒वि ॥ २१ ॥ अ॒भि त्वा॑ श्रू॒
नो॒नु॒मः अ॒दुग्धाः॑ऽइ॒व धे॒नवः॑ ई॒शानं॑ अ॒स्य ज॑ग॒तः स्वः॑ऽदृ॒शं
ई॒शानं॑ इ॒न्द्र त॒स्युषः॑ ॥ २२ ॥ न त्वाऽवा॑न् अ॒न्यः दि॒व्यः न पा॑र्थि॒वः
न जा॑तः न ज॒नि॒ष्यते॑ अ॒श्वऽय॑तं म॒घऽव॑न् इ॒न्द्र वा॑जिनः ग॒व्यं तः॑
त्वा॒ ह॒वाम॑हे ॥ २३ ॥ अ॒भि स॑तः तत् आ॒भर॑ इ॒न्द्र ज्या॑यः क॒नी॒यसः
पु॑रु॒ऽव॑सुः हि म॒घऽव॑न् स॒नात् अ॒सिं भे॑रं॒ऽभरे॑ च॒ ह॒व्यः ॥ २४ ॥ प॒रा
नु॒द॒स्व म॒घऽव॑न् अ॒मि॒त्रान् सु॑ऽवे॒दा नः॑ व॑सु॒ कृ॒धि अ॒स्माकं॑ वो॒धि
अ॒वि॒ता म॒हाऽध॑ने भ॒वं वृ॒धः स॒खी॒नां ॥ २५ ॥ इ॒न्द्र क॑र्तुं नः आ॒भर॑
पि॒ता पु॒त्रेभ्यः॑ यथा॒ शि॒क्षं नः॑ अ॒स्मिन् पु॑रु॒ऽहूत॑ या॒म॒नि जी॒वाः
ज्यो॒तिः अ॒शी॒म॒हि ॥ २६ ॥ मा नः॑ अ॒ज्ञा॒ताः वृ॒ज॒नाः दुः॑ऽआ॒ध्यः
मा अ॒शि॒वासः॑ अ॒व क्र॑मुः त्वया॒ व॒यं प्र॑ऽव॒तः श॒श्व॒तीः अ॒पः अ॒ति
श्रू॒त॒रा॒म॒सि ॥ २७ ॥ २९ ॥

॥ ३३ ॥ श्वित्यंचः मा दक्षिणतः ऽकपदाः धियं ऽजिन्वासः अ-
भि हि प्रऽमंदुः उत् ऽतिष्ठन् वोचे परि वर्हिपः नृन् न मे दूरात्
अवितवे वसिष्ठाः ॥ १ ॥ दूरात् इन्द्रं अनयन् आ सुतेन तिरः वैशतं
अति पातं उयं पाशं ऽद्युम्नस्य वायतस्य सोमात् सुतात् इन्द्रः अवृ-

णीत वसिष्ठान् ॥ २ ॥ एव इत् नु कं सिंधुं एभिः ततार एव इत् नु कं
 भेदं एभिः जघान एव इत् नु कं दाशऽराज्ञे सुऽदासं प्र आत्
 इंद्रः ब्रह्मणा वः वसिष्ठाः ॥ ३ ॥ जुष्टौ नरः ब्रह्मणा वः पितृणां
 अदौ अव्ययं न किल रिषाथ यत् शकरीषु बृहता रवेण इंद्रं गुप्तं
 अदधात वसिष्ठाः ॥ ४ ॥ उत् द्यांऽइव इत् तृष्णऽजः नाभितासः
 अदीधयुः दाशऽराज्ञे वृतासः वसिष्ठस्य स्तुवतः इंद्रः अथोत्तरं
 तृत्सुऽभ्यः अकुणोत् कं लोकं ॥ ५ ॥ २२ ॥ दंडाऽइव इत् गोऽश्व-
 जनासः आसन् परिऽछिन्नाः भरताः अभिकासः अभवत् च पु-
 रःऽएता वसिष्ठः आत् इत् तृत्सूनां विशः अप्रथंत ॥ ६ ॥ त्रयः कु-
 र्वन्ति भुवनेषु रेतः तिस्रः प्रजाः आर्याः ज्योतिःऽअयाः त्रयः
 घमासः उपसं सचन्ति सर्वान् उत् तान् अनु विदुः वसिष्ठाः ॥ ७ ॥
 सूर्यस्यऽइव वदार्थः ज्योतिः एषां समुद्रस्यऽइव महिमा गभीरा
 वातस्यऽइव प्रजवः न अन्येन स्तोमः वसिष्ठाः अनुऽएतं व-
 ॥ ८ ॥ ते इत् निर्णयं इदमस्य प्रदेकैः सहस्रंऽवत्सं अभि सं चरन्ति
 यनेन तत् परिऽधि ययंतः अप्सारसः त्रयं सेदुः वसिष्ठाः ॥ ९ ॥ सि-
 ऽधुतः ज्योतिः परि संऽनिहानं मिधावहेणा यत् अप्यगतां ता-
 तत ते नम आ एकं वसिष्ठ आगस्त्यः यत्वा विशः आऽतमा
 ॥ १० ॥ २३ ॥ इत् अग्निमि नावकणः वसिष्ठ उवेण्याः ब्रह्मन् मनसा
 अग्निं वातः दसं लब्धं ब्रह्मणा दध्यन विथे द्याः पुष्करेला सु-
 ॥ ११ ॥ २४ ॥ सः प्रदेकैः उभयस्य प्रविज्ञान सहस्रंऽदानः आ-
 त नऽदानः यनेन तत् परिऽधि ययित्वा अप्सारसः परि त्रयं
 वसिष्ठः ॥ १२ ॥ सवेदं जाता दीयता नमऽग्निः कुने रतः मिम-
 चन्तः नमः ततः द मानः इत् व्याय मध्यांत ततः वातं कृषि-
 अग्निं वसिष्ठः ॥ १३ ॥ इत्यनुत्तं नामऽनुत्तं विनोत पातान् वि-

अ० ५. अ० ३. व० २७.] ॥ २७ ॥ [म० ७. अ० ३. सू० ३४.

भत् प्र वदाति अग्रे उप एनं आध्वं सुऽमनस्यमानाः आ वः
गच्छाति प्रऽतृदः वसिष्ठः ॥ १४ ॥ २४ ॥ २ ॥

॥ ३४ ॥ प्र शुक्ला एतु देवी मनीषा अस्मत् सुऽतृष्टः रथः न
वाजी ॥ १ ॥ विदुः पृथिव्याः दिवः जनित्रं शुखंति आपः अधक्ष-
रंती ॥ २ ॥ आपः चित् अस्मै पिबन्त पृथ्वीः वृत्रेषु शूराः मंसंते
उग्राः ॥ ३ ॥ आ धूः सु अस्मै दधात अश्वान् इन्द्रः न वजी हिरण्य-
ऽवाहुः ॥ ४ ॥ अभि प्र स्यात् अहं इव यज्ञं याता इव पत्नन्
त्मना हिनोत ॥ ५ ॥ त्मना समत् सु हिनोत यज्ञं दधात केतुं ज-
नाय वीरं ॥ ६ ॥ उत् अस्य शुष्मात् भानुः न आर्तं विभर्ति भारं
पृथिवी न भूमं ॥ ७ ॥ ह्यामि देवान् अयातुः अग्ने साधन् ऋ-
तेन धियं दधामि ॥ ८ ॥ अभि वः देवीं धियं दधिध्वं प्र वः देवऽवा
वाचं कृणुध्वं ॥ ९ ॥ आ चष्टे आसां पार्थः नदीनां वरुणः उग्रः स-
हस्रं चक्षाः ॥ १० ॥ २५ ॥ राजा राष्ट्रानां पेशः नदीनां अनुत्तं
अस्मै क्षत्रं विश्वऽआयु ॥ ११ ॥ अविष्टो अस्मान् विश्वासु विश्नु
अद्युं कृणोत शंसं निनिस्सोः ॥ १२ ॥ वि एतु दिद्युत् द्विषां अशेवा
युयोत विषक् रपः तनूनां ॥ १३ ॥ अवीत् नः अग्निः हव्यऽअत्
नमः ऽभिः प्रेष्टः अस्मै अधायि स्तोमः ॥ १४ ॥ सऽजूः देवेभिः अ-
पां नपातं सखायं कृध्वं शिवः नः अस्तु ॥ १५ ॥ अपऽजां उक्थैः
अहिं गृणीषे बुध्ने नदीनां रजः सु सीदन् ॥ १६ ॥ मा नः अहिः
बुध्न्यः रिषे धात् मा यज्ञः अस्य सिधत् ऋतुऽयोः ॥ १७ ॥ उत् नः
एषु नृषु श्रवः धुः प्र राये यंतु शर्धतः अर्यः ॥ १८ ॥ तपति शत्रुं स्वः
न भूमं महाऽसेनासः अमेभिः एषां ॥ १९ ॥ आ यत् नः पत्नीः
गमंति अच्छं त्वष्टा सुऽपाणिः दधातु वीरान् ॥ २० ॥ २६ ॥ प्रति नः

स्तोमं त्वष्टा जुषेत स्यात् अस्मे अरमन्तिः वसुऽयुः ॥ २१ ॥ ता
नः रासन् रातिऽसाचः वसून्ति आ रोदसी वरुणानी ऋणोतु
वरुचीभिः सुऽशरणः नः अस्तु त्वष्टा सुऽदत्रः वि दधातु रायः
॥ २२ ॥ तत् नः रायः पर्वताः तत् नः आपः तत् रातिऽसाचः ओ-
षधीः उत द्यौः वनस्पतिऽभिः पृथिवी सुऽजोषाः उभे रोदसी
परि पासतः नः ॥ २३ ॥ अनु तत् उर्वी रोदसी जिहातां अनु
द्युक्षः वरुणः इंद्रऽसखा अनु विश्वे मरुतः ये सहासः रायः स्याम
धरुणं धियध्यै ॥ २४ ॥ तत् नः इंद्रः वरुणः मित्रः अग्निः आपः ओ-
षधीः वनिनः जुषन्त शर्मन् स्याम मरुतां उपऽस्थे यूयं पात स्व-
स्तिऽभिः सदा नः ॥ २५ ॥ २७ ॥

॥ ३५ ॥ शं नः इंद्राग्नी भवतां अवऽभिः शं नः इंद्रावरुणा
रातऽहंव्या शं इंद्रासोमा सुविताय शं योः शं नः इंद्रापूषणा वा-
जऽसातौ ॥ १ ॥ शं नः भगः शं ऊं नः शंसः अस्तु शं नः पुरंऽधिः
शं ऊं संतु रायः शं नः सत्यस्य सुऽयमस्य शंसः शं नः अर्यमा पु-
रुऽजातः अस्तु ॥ २ ॥ शं नः धाता शं ऊं धर्ता नः अस्तु शं नः उ-
रुची भवतु स्वधाभिः शं रोदसी वृहती शं नः अद्रिः शं नः दे-
वानां सुऽहवानि संतु ॥ ३ ॥ शं नः अग्निः ज्योतिऽअनीकः अस्तु
शं नः मित्रावरुणौ अश्विनां शं शं नः सुऽकृतां सुऽकृतानि संतु
शं नः इधिरः अभि वातु वातः ॥ ४ ॥ शं नः द्यावापृथिवी पूर्व-
ऽहूतौ शं अंतरिक्षं दृश्ये नः अस्तु शं नः ओषधीः वनिनः भवतु
शं नः रजसः पतिः अस्तु जिष्णुः ॥ ५ ॥ २८ ॥ शं नः इंद्रः वसुऽभिः
देवः अस्तु शं आदित्येभिः वरुणः सुऽशंसः शं नः रुद्रः रुद्रेभिः ज-
लायः शं नः त्वष्टा ग्राभिः दुह ऋणोतु ॥ ६ ॥ शं नः सोमः भवतु

सनिता असि प्रऽवतः दाशुषे चित् याभिः विवेषः हरिऽअश्व
 धीभिः ववन्म नु ते युज्याभिः ऊती कदा नः इन्द्र रायः आ दशस्येः
 ॥५॥ ३॥ वासयसिऽइव वेधसः त्वं नः कदा नः इन्द्र वचसः वु-
 बोधः अस्तं तात्या धिया रयिं सुऽवीरं पृक्षः नः अवी नि उहीत
 वाजी ॥६॥ अभि यं देवी निःऽकृतिः चित् ईशे नक्षते इन्द्र शरदः
 सुऽपृक्षः उपं चिऽबन्धुः जरत्ऽअष्टिं एति अस्वऽवेशं यं कृण्वत
 मतीः ॥७॥ आ नः राधांसि सवितः स्तवधै आ रायः यंतु पर्व-
 तस्य रातौ सदा नः दिव्यः पायुः सिसक्तु यूयं पात स्वस्तिऽभिः
 सदा नः ॥८॥ ४॥

॥३८॥ उत् ऊं स्यः देवः सविता ययाम हिरण्ययीं अमतिं यां
 अशिश्नेत् नूनं भगः हव्यः मानुषेभिः वि यः रत्नां पुरुऽवसुः
 दधाति ॥१॥ उत् ऊं तिष्ठ सवितः श्रुधि अस्य हिरण्यऽपाणे
 प्रऽभृती कृतस्य वि उर्वी पृथ्वीं अमतिं सृजानः आ नृऽभ्यः मर्त-
 ऽभोजनं सुवानः ॥२॥ अपि स्तुतः सविता देवः अस्तु यं आ चित्
 विश्वे वसवः गृणन्ति सः नः स्तोमान् नमस्यः चनः धात् विश्वेभिः
 पातु पायुऽभिः नि सूरीन् ॥३॥ अभि यं देवी अदितिः गृणाति
 सव देवस्य सवितुः जुषाणा अभि संऽराजः वरुणः गृणन्ति अभि
 मिवासः अर्यमा सऽजोषाः ॥४॥ अभि ये मिथः वनुषः सपते
 रातिं दिवः रातिऽसाचः पृथिव्याः अहिः बुध्नः उत् नः शृणोतु
 वहन्वी एकधेनुऽभिः नि पातु ॥५॥ अनु तत् नः जाः पतिः मंसीष्ट
 रत्नं देवस्य सवितुः इयानः भगं उयः अवसे जोहवीति भगं अ-
 नुयः अध याति रत्नं ॥६॥ शं नः भवन्तु वाजिनः हवेषु देवऽतांता
 मितऽद्रवः सुऽअक्षाः जंभयतः अहिं वृकै रक्षांसि सनेमि अस्मत्

युयवन् अमीवाः ॥ ७ ॥ वाजेऽवाजे अवत वाजिनः नः धनेषु
विप्राः अमृताः ऋतुऽज्ञाः अस्य सध्वः पिवत मादयध्वं तृप्ताः
यात पथिऽभिः देवऽयानैः ॥ ८ ॥ ५ ॥

॥ ३९ ॥ ऊर्ध्वः अग्निः सुऽमतिं वस्वः अश्रेत् प्रतीची जूणिः देव-
ऽतातिं एति भेजाते अद्री रथ्याऽइव पंथां ऋतं होता नः इषि-
तः यजाति ॥ १ ॥ प्र ववृजे सुऽप्रयाः वहिः एषां आ विशपतीऽइव
वीरिटे इयाते विशां अक्तोः उषसः पूर्वऽहूतौ वायुः पूषा स्वस्तये
नियुत्वान् ॥ २ ॥ जमयाः अत्र वसवः रंत देवाः उरौ अंतरिक्षे मर्ज-
यंत शुभाः अर्वाक् पथः उरुऽजयः कृणुध्वं श्रोत दूतस्य जमुषः
नः अस्य ॥ ३ ॥ ते हि यज्ञेषु यज्ञियासः ऊमाः सधऽस्य विश्वे अभि-
संति देवाः तान् अध्वरे उशतः यक्षि अग्ने शुष्टी भगं नासत्या पुर-
ऽधि ॥ ४ ॥ आ अग्ने गिरः दिवः आ पृथिव्याः मित्रं वह वरुणं इंद्रं
अग्निं आ अर्यमणं अदितिं विष्णुं एषां सरस्वती मरुतः मादय-
तां ॥ ५ ॥ ररे हव्यं मतिऽभिः यज्ञियानां नक्षत् कामं मर्त्यानां अ-
सिन्वन् धातं रयिं अविऽदस्यं सदाऽसां सक्षीमहि युज्येभिः नु
देवैः ॥ ६ ॥ नु रोदसी अभिऽस्तुते वसिष्ठैः ऋतुऽवानः वरुणः
मित्रः अग्निः यच्छंतु चंद्राः उपऽमं नः अर्के यूयं पात स्वस्तिऽभिः
सदा नः ॥ ७ ॥ ६ ॥

॥ ४० ॥ ओ शुष्टिः विदथ्यां सं एतु प्रति स्तोमं दधीमहि तुरा-
णां यत् अद्य देवः सविता सुवाति स्याम अस्य रत्निनः विऽभागे
॥ १ ॥ मित्रः तत् नः वरुणः रोदसी च द्युऽभक्तं इंद्रः अर्यमा ददातु
दिदष्टु देवी अदितिः रेक्काः वायुः च यत् निऽयुवैते भगः च

॥ २॥ सः इत् उग्रः अस्तु मरुतः सः शुष्मी यं मर्त्यं पृषत् ऽ अश्वः
 अवाथ उत ई अग्निः सरस्वती जुनंति न तस्य रायः परि ऽ एता
 अस्ति ॥ ३॥ अयं हि नेता वरुणः ऋतस्य मित्रः राजानः अर्यमा
 अपः धुः सु ऽ हवा देवी अदितिः अनर्वा ते नः अंहः अति पर्षन्
 अरिष्टान् ॥ ४॥ अस्य देवस्य मीळहुषः वयाः विष्णोः एषस्य प्र-
 ऽ भृथे हविः ऽभिः विदे हि रुद्रः रुद्रियं महि ऽ त्वं यासिष्टं वर्तिः अ-
 श्विनौ इरा ऽ वत् ॥ ५॥ मा अत्र पृषन् आ ऽ घृणे इरस्यः वरुची
 यत् राति ऽ साचः च रासन् मयः ऽ भुवः नः अर्वतः नि पांतु वृष्टिं
 परि ऽ ज्मा वातः ददातु ॥ ६॥ नु रोदसी अभि ऽ स्तुते वसिष्ठैः
 ऋत ऽ वानः वरुणः मित्रः अग्निः यच्छतु चंद्राः उप ऽ मं नः अर्के
 यूयं पात स्वस्ति ऽभिः सदा नः ॥ ७॥ ७॥

॥ ४९॥ प्रातः अग्निं प्रातः इंद्रं हवामहे प्रातः मित्रावरुणा प्रा-
 तः अश्विनां प्रातः भगं पृषणं ब्रह्मणः पतिं प्रातः सोमं उत रुद्रं
 हुवेम ॥ १॥ प्रातः ऽ जितं भगं उग्रं हुवेम वयं पुत्रं अदितेः यः वि-
 ऽ धर्ता आध्रः चित् यं मर्त्यमानः तुरः चित् राजा चित् यं भगं भ-
 क्षि इति आहं ॥ २॥ भगं प्र ऽ नेतः भगं सत्यं ऽ राधः भगं इमां धियं
 उत अव ददत् नः भगं प्र नः जनय गोभिः अश्वैः भगं प्र नृ ऽभिः
 नृ ऽ वंतः स्याम ॥ ३॥ उत इदानीं भगं ऽ वंतः स्याम उत प्र ऽ पित्वे
 उत मध्ये अह्नां उत उत ऽ ईता मघ ऽ वन् सूर्यस्य वयं देवानां सु-
 ऽ मृतौ स्याम ॥ ४॥ भगः एव भगं ऽ वान् अस्तु देवाः तेन वयं भगं-
 ऽ वंतः स्याम तं त्वा भग सर्वः इत् जोहवीति सः नः भग पुरः ऽ एता
 भव इह ॥ ५॥ सं अध्वराय उषसः नमंत दधिक्तावां ऽ इव शुचये
 पदाय अर्वाचीनं वसु ऽ विदं भगं नः रथं ऽ इव अश्वः वाजिनः

आ वहंतु ॥ ६ ॥ अश्वऽवतीः गोऽमतीः नः उषसः वीरऽवतीः
सदं उच्छंतु भद्राः घृतं दुहानाः विश्वतः प्रऽपीताः यूयं पात स्व-
स्तिऽभिः सदा नः ॥ ७ ॥ ८ ॥

॥ ४२ ॥ प्र ब्रह्माणः अंगिरसः नक्षंत प्र क्रंदनुः नभन्यस्य वेतु प्र
धेनवः उदऽमुतः नवंत युज्यातां अद्रीं अध्वरस्य पेशः ॥ १ ॥ सु-
ऽगः ते अग्ने सनऽवित्तः अध्वा युंस्व सुते हरितः रोहितः च ये वा
सन्नन् अरुषाः वीरऽवाहः हुवे देवानां जनिमानि सत्तः ॥ २ ॥ सं
जं वः यज्ञं महयन् नमःऽभिः प्र होता मद्रः रिरिचे उपाके यज-
स्व सु पुरुऽअनीक देवान् आ यज्ञियां अरमतिं ववृत्वाः ॥ ३ ॥ य-
दा वीरस्य रेवतः दुरोणे स्योनऽशीः अतिथिः आऽचिकेत सु-
ऽप्रीतः अग्निः सुऽधितः दमे आ सः विशे दाति वार्यं इयत्यै ॥ ४ ॥
इमं नः अग्ने अध्वरं जुषस्व मरुतऽसु इंद्रे यशसं कृधि नः आ नक्ता
वर्हिः सदतां उषसा उशंतां मित्रावरुणा यज इह ॥ ५ ॥ एव अग्निं
सहस्यं वसिष्ठः रायऽकामः विश्वऽपत्यस्य स्तौत् इषं रयिं प्र-
थत् वाजं अस्मे यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा नः ॥ ६ ॥ ७ ॥

॥ ४३ ॥ प्र वः यज्ञेषु देवऽयंतः अर्चन् द्यावा नमःऽभिः पृथि-
वी इषधै येषां ब्रह्माणि असमानि विप्राः विषक् विऽयंति व-
निनः न शाखाः ॥ १ ॥ प्र यज्ञः एतु हेत्वं न सप्तिः उत् यच्छ्वं स-
ऽमनसः घृताचीः स्तृणीत वर्हिः अध्वराय साधु ऊर्ध्वा शोचीयि
देवऽयूनि अस्थुः ॥ २ ॥ आ पुत्रासः न मातरं विऽभृत्राः सानौ
देवासः वर्हिषः सदंतु आ विश्वाचीं विद्व्यां अनक्तु अग्ने मा नः
देवऽतांता मृधः कः ॥ ३ ॥ ते सीषपंत जोषं आ यजत्राः ऋतस्य

धाराः सुऽदुघाः दुहानाः ज्येष्ठं वः अद्य महः आ वसूनां आ गंतुं
 सऽमनसः यतिं स्थ ॥ ४ ॥ एव नः अग्ने विष्णु आ दशस्य त्वया वयं
 सहसाऽवन् आस्त्राः राया युजा सधऽमादः अरिष्टाः यूयं पात
 स्वस्ति ऽभिः सदा नः ॥ ५ ॥ १० ॥

॥ ४४ ॥ दधिऽक्रां वः प्रथमं अश्विना उषसं अग्निं संऽईडं भगं
 ऊतये हुवे इन्द्रं विष्णुं पूषणं ब्रह्मणः पतिं आदित्यान् द्यावापृथि-
 वी अपः स्वः ॥ १ ॥ दधिऽक्रां ऊं नमसा बोधयंतः उत्ऽईरा-
 णाः यज्ञं उपऽप्रयंतः इळां देवीं बर्हिषि सादयंतः अश्विना वि-
 प्रां सुऽहवा हुवेम ॥ २ ॥ दधिऽक्रावाणं वुवुधानः अग्निं उप व्रुवे
 उषसं सूर्ये गां ब्रह्मं मंश्चतोः वरुणस्य वभुंते विश्वा अस्मत् दुऽइ-
 ता यवयंतु ॥ ३ ॥ दधिऽक्रावा प्रथमः वाजी अर्वा अये रथानां
 भवति प्रऽजानन् संऽविदानः उषसा सूर्येण आदित्येभिः वसु-
 ऽभिः अंगिरः ऽभिः ॥ ४ ॥ आ नः दधिऽक्राः पथ्यां अनक्तु वृतस्य
 पंथां अनुऽएतवै ऊं शृणोतु नः दैव्यं शर्धः अग्निः शृण्वंतु विश्वे
 महिषाः अमूराः ॥ ५ ॥ ११ ॥

॥ ४५ ॥ आ देवः यातु सविता सुऽरत्नः अंतरिक्षऽप्राः वहमा-
 नः अश्वैः हस्ते दधानः नर्यां पुरुणि निऽवेशयन् च प्रऽमुवन्
 चभूमं ॥ १ ॥ उत् अस्य बाहू शिथिरा वृहतां हिरण्यया दिवः अं-
 तान् अनृष्टां नूनं सः अस्य महिमा पतिष्ट सूरः चित् अस्मै अनुं
 दात् अपस्यां ॥ २ ॥ सः घ नः देवः सविता सहऽवा आ साविपत्
 वसुऽपतिः वसूनि विऽश्रयमाणः अमतिं उरुचीं मर्तऽभोजनं
 अध रासते नः ॥ ३ ॥ इमाः गिरः सवितारे मुऽजिह्वं पूर्यऽगं भस्ति

ई॒ळते॒ सु॒ऽपा॒णिं चि॒त्रं व॒यः वृ॒हत् अ॒स्मे द॒धातु॒ यूयं पा॒त स्व॒स्ति॒
ऽभिः सदा॑ नः ॥ ४ ॥ १२ ॥

॥ ४६ ॥ इ॒माः रु॒द्राय॑ स्थि॒रऽध॑न्वने गि॒रः क्षि॒प्रऽइ॒षवे॑ दे॒वाय॑
स्व॒धाऽवै॑ अ॒र्षा॒व्हाय॑ सह॒मानाय॑ वे॒धसे॑ ति॒ग्मऽआ॑यु॒धाय॑ भ॒रत॑
शृ॒णोतु॑ नः ॥ १ ॥ सः हि क्ष॒येण॑ क्ष॒म्यस्य॑ जन्म॒नः सां॑ऽरा॒ज्येन॑ दि॒
व्यस्य॑ चे॒तति॑ अ॒वन् अ॒व॑तीः उ॒प॒नः दु॒रः च॒र अ॒न॒मी॒वः रु॒द्र जा॑सु॒
नः भ॒व ॥ २ ॥ या ते दि॒द्युत् अ॒व॑ऽसृ॒ष्टा दि॒वः परि॑ क्ष॒मया॑ च॒रति॑ परि॒
सा वृ॒ण॒क्तु नः॑ सह॒स्रं ते॒ सु॒ऽअ॒पि॒वा॒त भेष॑जा मा नः॒ तो॒केषु॑ तन॒
येषु॑ रि॒रिषः॑ ॥ ३ ॥ मा नः॒ व॒धीः रु॒द्र मा॑ य॒रा दाः॑ मा ते॒ भूम॑ प्र॒सि॒
तौ ही॒ळित॑स्य आ नः॒ भ॒ज॒वर्हि॑षि जी॒वऽश॑से यू॒यं पा॒त स्व॒स्ति॒
ऽभिः सदा॑ नः ॥ ४ ॥ १३ ॥

॥ ४७ ॥ आ॒पः यं वः॑ प्र॒थमं॑ दे॒वऽय॑तं इ॒न्द्रऽपा॑नं ऊ॒र्मि अ॒कृ॒
णव॑त इ॒ळः तं वः॑ व॒यं श्रु॑चिं अ॒रि॒प्रं अ॒द्य घृ॑तऽप्रु॒षं म॒धुऽम॑तं व॒नेम॑
॥ १ ॥ तं ऊ॒र्मि आ॒पः म॒धुम॑त्ऽतमं वः॑ अ॒पां न॑पात् अ॒वतु॑ आ॒शु॒
ऽहे॒मां यस्मि॑न् इ॒न्द्रः वसु॑ऽभिः मा॒दया॑ति तं अ॒श्याम॑ दे॒वऽय॑तं वः॑
अ॒द्य ॥ २ ॥ श॒तऽप॑वि॒त्राः स्व॒धया॑ म॒द॑तीः दे॒वीः दे॒वानां॑ अ॒पि यं॑
ति पा॒र्यः ताः॑ इ॒न्द्रस्य॑ न मि॒न॑न्ति व॒तानि॑ सि॒धुऽभ्यः॑ ह॒व्यं घृ॑तऽव॒त
जु॒होत॑ ॥ ३ ॥ याः सूर्यैः॑ र॒श्मिऽभिः॑ आ॒ऽत॒तानं॑ या॒भ्यः इ॒न्द्रः अ॒र॑दत्
गा॒तुं ऊ॒र्मि ते॑ सि॒धवः॑ व॒रि॒वः धा॒त॒न नः॑ यू॒यं पा॒त स्व॒स्ति॒ऽभिः स॑
दा॑ नः ॥ ४ ॥ १४ ॥

॥ ४८ ॥ ऋ॒भु॒क्ष॒णः वा॒जाः मा॒दय॑ध्वं अ॒स्मे न॒रः म॒घऽवा॑नः

इ॒ळते॒ सु॒ऽपा॒णिं चि॒त्रं व॒यः वृ॒हत् अ॒स्मे द॒धा॒तु यू॒यं पा॒त स्व॒स्ति॒
ऽभिः सदा नः ॥ ४ ॥ १२ ॥

॥ ४६ ॥ इ॒माः रु॒द्राय॑ स्थि॒रऽध॑न्वने गि॒रः क्षि॒प्रऽइ॒षवे॑ दे॒वाय॑
स्व॒धाऽवै॑ अ॒र्षा॒ळ्हाय॑ सह॒मानाय॑ वे॒धसे॑ ति॒ग्मऽआ॑यु॒धाय॑ भ॒रत॑
शृ॒णोतु॑ नः ॥ १ ॥ सः हि क्ष॒येण॑ क्ष॒म्यस्य॑ जन्म॒नः सां॑ऽरा॒ज्येन॑ दि॒
व्यस्य॑ चे॒तति॑ अ॒वन् अ॒व॑तीः उ॒प॒नः दु॒रः च॒र अ॒न॒मी॒वः रु॒द्र जा॑सु
नः भ॒व ॥ २ ॥ या ते दि॒द्युत् अ॒व॑ऽसृ॒ष्टा दि॒वः परि॑ क्ष॒मया॑ च॒रति॑ परि
सा वृ॒णक्तु॑ नः सह॒स्रं ते सु॒ऽअ॒पि॒वा॒त भे॒षजा॑ मा नः तो॒केषु॑ तन॒
येषु॑ रि॒रिषः॑ ॥ ३ ॥ मा नः व॒धीः रु॒द्र मा॑ प॒रा दाः॑ मा ते भू॒म प्र॑ऽसि॒
तौ ही॒ळित॑स्य॒ आ नः॑ भ॒ज व॒र्हिषि॑ जी॒वऽश॑से यू॒यं पा॒त स्व॒स्ति॒
ऽभिः सदा नः ॥ ४ ॥ १३ ॥

॥ ४७ ॥ आ॒पः यं वः प्र॒थमं॑ दे॒वऽय॑तः इ॒न्द्रऽपा॒नं ऊ॒र्मि अ॒कृ॒
णव॑त इ॒ळः तं वः व॒यं श्रु॑चिं अ॒रि॒मं अ॒द्य घृ॑तऽप्रु॒षं मधु॑ऽम॒तं व॒नेम॑
॥ १ ॥ तं ऊ॒र्मि आ॒पः मधु॑मत्ऽत॒मं वः अ॒पां न॑पात् अ॒वतु॑ आ॒शु॒
ऽहेमा॑ यस्मिन् इ॒न्द्रः वसु॑ऽभिः मा॒दया॑ति तं अ॒श्याम॑ दे॒वऽय॑तः वः
अ॒द्य ॥ २ ॥ श॒तऽप॑वि॒त्राः स्व॒धया॑ म॒द॑तीः दे॒वीः दे॒वाना॑ अ॒पि यं
ति पा॒यः ताः इ॒न्द्रस्य॑ न मि॒न॑न्ति व्र॒तानि॑ सि॒धुऽभ्यः॑ ह॒व्यं घृ॑तऽव॒त्
जु॒होत॑ ॥ ३ ॥ याः सू॒र्यः रु॒श्मि॑ऽभिः आ॒ऽत॒तान॑ या॒भ्यः इ॒न्द्रः अ॒र॑द॒त्
गा॒तुं ऊ॒र्मि ते सि॒धवः॑ व॒रि॒वः धा॑त॒न नः॑ यू॒यं पा॒त स्व॒स्ति॒ऽभिः स॒
दा नः ॥ ४ ॥ १४ ॥

॥ ४८ ॥ ऋ॒भु॒क्ष॒णः वा॒जाः मा॒दय॑ध्वं अ॒स्मे न॒रः म॒घऽवा॑नः
३६ *

सुतस्य आ वः अर्वाचः क्रतवः न यातां विऽभ्वः रथं नयं वर्तयन्तु
 ॥१॥ ऋभुः ऋभुऽभिः अभि वः स्याम विऽभ्वः विभुऽभिः शर्वसा
 शर्वासि वाजः अस्मान् अवतु वाजऽसातौ इंद्रेण युजा तरुषेम
 वृत्रं ॥२॥ ते चित् हि पूर्वीः अभि संति शसा विश्वान् अर्यः उप-
 रऽतांति वन्वन् इंद्रः विऽभ्वां ऋभुक्षाः वाजः अर्यः शर्वाः मिथ-
 त्या कृण्वन् वि नृमृणं ॥३॥ नु देवासः वरिवः कर्तन नः भूत नः
 विश्वे अवसे सऽजीषाः सं अस्मे इपं वसवः ददीरन् यूयं पात
 स्वस्तिऽभिः सदा नः ॥४॥ १५॥

॥४९॥ समुद्रऽज्येष्ठाः सलिलस्य मध्यात् पुनानाः यन्ति अ-
 निऽविशमानाः इंद्रः याः वज्री वृषभः रराद ताः आपः देवीः इह
 मां अवन्तु ॥१॥ याः आपः दिव्याः उत वा स्रवन्ति खनिचिनाः उत
 वा याः स्वयंऽजाः समुद्रऽअर्थाः याः शुचयः पापकाः ताः आपः
 देवीः इह मां अवन्तु ॥२॥ यासां राजा वरुणः याति मध्यं सत्या-
 नृते अवऽपश्यन् जनानां मधुश्रुतः शुचयः याः पापकाः ताः
 आपः देवीः इह मां अवन्तु ॥३॥ यासुं राजा वरुणः यासुं सोमः
 विश्वे देवाः यासुं ऊर्जं मदति वैश्वानरः यासुं अग्निः प्रऽपिष्टः
 ताः आपः देवीः इह मां अवन्तु ॥४॥ १६॥

॥५०॥ आ मां मिपावरुणा इह रक्षतं कुलाययन्तु विऽश्वयन्तु
 मानः आ गन् अजकाऽपं दुःऽदृशीकंतिरः दुपे नानां पथेन र-
 पंसा विदत् त्तरुः ॥१॥ यत् पिऽजानन् पक्षि यदन्तं नुवत् अ-
 धीयन्तां परि कुर्वन् पदेहत् अग्निः तत् सोचन् अप वापतां इतः
 मा मां पथेन रपंसा विदत् त्तरुः ॥२॥ यत् सृजन्तौ नवति यत्

नदीषु यत् ओषधीभ्यः परि जायते विषं विश्वे देवाः निः द्रुतः तत्
 सुवन्तु मा मां पद्येन रपसा विदत् त्सरुः ॥ ३ ॥ याः प्रऽवतः निः
 ऽवतः उतऽवतः उदन्ऽवतीः अनुदकाः च याः ताः अस्मभ्यं प-
 यंसा पिबन्मानाः शिवाः देवीः अशिपदाः भवन्तु सर्वाः नद्यः अ-
 शिमिदाः भवन्तु ॥ ४ ॥ १७ ॥

॥ ५१ ॥ आदित्यानां अवसा नूतनेन सक्षीमहि शर्मणा शं-
 ऽतमेन अनागाः ऽत्वे अदितिऽत्वे तुरासः इमं यज्ञं दधतु ओष-
 माणाः ॥ १ ॥ आदित्यासः अदितिः मादयन्तां मित्रः अर्यमा वह्णः
 रजिष्ठाः अस्माकं संतु भुवनस्य गोपाः पिबन्तु सोमं अर्यसे नः
 अथ ॥ २ ॥ आदित्याः विश्वे महताः च विश्वे देवाः च विश्वे ज-
 न्याः च विश्वे रुद्रः अग्निः अश्विनां तुस्तुवानाः यूयं पात स्वस्ति-
 ऽग्निः सदा नः ॥ ३ ॥ १८ ॥

॥ ५२ ॥ आदित्यासः अदितयः स्याम यूः देवऽना अमवः मयि-
 दवा सनेम मित्रावरुणा सनेतः भवेम आवापृथिवी भनेतः
 ॥ १ ॥ नि ४ तत नः वह्णः ममस्तं शर्म तो काये तर्नयाप गोपाः
 मा क नूतमे अयऽजात एनः मा तत कमे अमवः यत वयं
 ॥ २ ॥ तुरासः अग्निः नयन्त रत्नी देवस्य मयितुः स्याता
 शिवा च तज नः महान वज्रः विश्वे देवाः सऽमेतसः यूयं
 ॥ ३ ॥ १९ ॥

॥ ५३ ॥ अवापृथिवी नमः ऽग्निः सऽवापृथिवी नमः
 ॥ १ ॥ अवापृथिवी नमः ऽग्निः सऽवापृथिवी नमः
 ॥ २ ॥ अवापृथिवी नमः ऽग्निः सऽवापृथिवी नमः
 ॥ ३ ॥ २० ॥

अ० ५. अ० ४. व० २४.] ॥ ४० ॥ [म० ७. अ० ४. सू० ५६.]

तेन सहस्येन वयं नि जनान् स्वापयामसि ॥ ७ ॥ प्रोष्ठेऽश्याः
वह्नेऽश्याः नारीः याः तल्पेऽशीवरीः स्त्रियः याः पुण्येऽगंधाः
ताः सर्वाः स्वापयामसि ॥ ८ ॥ २२ ॥ ३ ॥

॥ ५६ ॥ के ई विऽअक्ताः नरः सऽनीळाः रुद्रस्य मर्याः अथ
सुऽअश्याः ॥ १ ॥ नकिः हि एषां जनूंषि वेद ते अंग विद्रे मिथः
जनित्रं ॥ २ ॥ अभि स्वऽपूभिः मिथः वपंत वातऽस्वनसः श्येनाः
अस्पृधन् ॥ ३ ॥ एतानि धीरः निरया चिकेत पृश्निः यत् ऊधः मही
जभारं ॥ ४ ॥ सा विट् सुऽवीरा मरुतऽभिः अस्तु सनात् सहती
पुथ्यंती नृम्णं ॥ ५ ॥ यामं येष्टाः शुभा शोभिष्ठाः श्रिया संऽमिष्ठाः
ओजःऽभिः उग्राः ॥ ६ ॥ उग्रं वः ओजः स्थिरा शवांसि अध मरुतः
ऽभिः गुणः तुविष्मान् ॥ ७ ॥ शुभ्रः वः शुष्मः क्रुध्मी मनांसि
धुनिः मुनिःऽइव शर्धस्य धृष्णोः ॥ ८ ॥ सनेमि अस्मत् युयोत दिद्यु
मा वः दुःऽमतिः इह प्रणक् नः ॥ ९ ॥ प्रिया वः नाम हुवे तुराणा
आ यत् नृपत् मरुतः वावशानाः ॥ १० ॥ २३ ॥ सुऽआयुधासः
इष्मिणः सुऽनिष्काः उत स्वयं तन्वः शुभमानाः ॥ ११ ॥ शुची
वः हव्या मरुतः शुचीनां शुचिं हिनोमि अध्वरं शुचिऽभ्यः ऋ
तेन सत्यं ऋतऽसापः आयन् शुचिऽजन्मानः शुचयः पावकाः
॥ १२ ॥ अंसेषु आ मरुतः खादयः वः वक्षाऽसु रुक्माः उपऽशिश्नि
याणाः वि विऽद्युतः न वृष्टिऽभिः रुचानाः अनु स्वधा आयुधिः
यच्छमानाः ॥ १३ ॥ प्र बुध्या वः ईरते महोसि प्र नामानि प्रऽय
ज्यवः तिरध्वं सहस्रियं दम्यं भागं एतं गृहऽमेधीयं मरुतः नृपथं
॥ १४ ॥ यदि स्तुतस्य मरुतः अधिऽइय इत्या विप्रस्य वाजिनः
मद्यु रायः सुऽवीर्यस्य दात नु चित् यं अन्यः आऽदभत

०४. व० २७.]   ॥ ४१ ॥   [म० ७. अ० ४. सू० ५७.]

॥ १५ ॥ २४ ॥ अत्यासः न ये मरुतः सुऽअंचः यक्षुऽदृशः न
त मर्याः ते हर्म्येऽस्थाः शिशवः न शुभाः वत्सासः न प्रऽत्री-
ः पयःऽधाः ॥ १६ ॥ दृशस्यंतः नः मरुतः मृळंतु वरिवस्यंतः
मी सुऽमेकं अरे गोऽहा नृऽहा वधः वः अस्तु सुस्नेभिः अ-
वसवः नमध्वं ॥ १७ ॥ आ वः होता जोहवीति सत्तः सत्वाची
तं मरुतः गृणानः यः ईवतः वृषणः अस्ति गोपाः सः अद्व-
वी हवते वः उक्थैः ॥ १८ ॥ इमे तुरं मरुतः रमयंति इमे सहः
हंसः आ नमंति इमे शंसं वनुथतः नि पांति गुरु द्वेषः अरुषे
ध्वंति ॥ १९ ॥ इमे रधं चित् मरुतः जुनंति भूमिं चित् यथा वसवः
जुषंत अप वाधध्वं वृषणः तमांसि धत्त विश्वं तनयं तोकं अस्मे
॥ २० ॥ २५ ॥ मा वः दात्रात् मरुतः निः अराम मा पश्चात् दध्म
रथ्यः विऽभागे आ नः स्याहे भजतन वसव्ये यत् ई सुऽजातं वृ-
षणः वः अस्ति ॥ २१ ॥ सं यत् हनंत मन्युऽभिः जनांसः शूराः य-
द्वीषु औषधीषु विश्वे अध स्म नः मरुतः रुद्रियासः चातारः भूत
पृतनासु अर्यः ॥ २२ ॥ भूरि चक्र मरुतः पित्र्याणि उक्थानि या
वः शस्यंते पुरा चित् मरुतऽभिः उयः पृतनासु साळ्हा मरुत-
ऽभिः इत् सनिता वाजं अवी ॥ २३ ॥ अस्मे वीरः मरुतः शुष्मी
अस्तु जनानां यः असुरः विऽधर्ता अपः येन सुऽक्षितये तरेम
अध स्वं ओकः अभि वः स्याम ॥ २४ ॥ तत् नः इंद्रः वरुणः मित्रः
अग्निः आपः औषधीः वनिनः जुषंत शर्मन् स्याम मरुता उप-
ऽस्यै यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा नः ॥ २५ ॥ २६ ॥

॥ ५७ ॥ मध्वः वः नाम मरुतं यजत्राः प्र यज्ञेषु शर्वसा मदंति
नेत्रे चयंति रोदंती चित् उवी पिबंति उत्सं यत् अयासुः उयाः

॥ १ ॥ निऽचेतारः हि मरुतः गृणन्तं प्रऽनेतारः यजमानस्य मन्त्रं
 अस्माकं अद्य विदथेषु वहिः आ वीतये सदत् पिप्रियाणाः ॥ २ ॥
 न एतावत् अन्ये मरुतः यथा इमे भ्राजन्ते रुक्मैः आयुधैः तनूभिः
 आ रोदसी विश्वऽपिशः पिशानाः समानं अंजि अंजते शुभे कं
 ॥ ३ ॥ ऋधक् सा वः मरुतः दिद्युत् अस्तु यत् वः आगः पुरुषतां
 कराम मा वः तस्यां अपि भूम यजत्राः अस्मे वः अस्तु सुऽमतिः
 च निष्ठा ॥ ४ ॥ कृते चित् अत्र मरुतः रणन्त अनवद्यासः शुचयः
 पावकाः प्र नः अवत् सुमतिऽभिः यजत्राः प्र वाजेभिः तिरत्
 पुथसे नः ॥ ५ ॥ उत स्तुतासः मरुतः व्यन्तु विश्वेभिः नामऽभिः नरः
 हवींषि ददात नः अमृतस्य प्रऽजायै जिगृत् रायः सूनृता मघा-
 नि ॥ ६ ॥ आ स्तुतासः मरुतः विश्वे ऊती अच्छ सूरीन् सर्वऽताता
 जिगात् ये नः त्मना श्रुतिनः वर्धयन्ति यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा
 नः ॥ ७ ॥ २७ ॥

॥ ५८ ॥ प्र साकंऽउक्षे अर्चन्त गणाय यः दैव्यस्य धाम्नः तुवि-
 ष्मान् उत क्षोदन्ति रोदसी महिऽत्वा नक्षन्ते नाकं निऽऽर्चते
 अवंशात् ॥ १ ॥ जनूः चित् वः मरुतः त्वेषेण भीमासः तुविऽम-
 न्यवः अयासः प्र ये महःऽभिः ओजसा उत संति विश्वः वः यामन्
 भयते स्वःऽदृक् ॥ २ ॥ बृहत् वयः मघवन्तऽभ्यः दधात् जुजोषन् इत्
 मरुतः सुऽस्तुतिं नः गतः न अध्वा वि तिराति जन्तुं प्र नः स्याही-
 भिः ऊतिऽभिः तिरत् ॥ ३ ॥ युष्माऽर्जतः विप्रः मरुतः शतस्वी
 युष्माऽर्जतः अर्वा सहुरिः सहस्री युष्माऽर्जतः संऽराट् उत हन्ति
 वृत्रं प्र तत् वः अस्तु धूतयः देष्णं ॥ ४ ॥ तान् आ रुद्रस्य मीळहुषः
 विवासे कुवित् न संते मरुतः पुनः नः यत् सस्वती जिहीक्रे

अ० ५. अ० ४. व० ३०.] ॥ ४३ ॥ [म० १. अ० ४. सू० ५९.

यत् अविः अव तत् एनः इमहे तुराणाँ ॥ ५ ॥ प्र सा वाचि सु-
ऽस्तुतिः मघोनाँ इदं सुऽउक्तं मरुतः जुषंत आरात् चित् द्वेषः
वृषणः युयोत् यूयं पात् स्वस्तिऽभिः सदा नः ॥ ६ ॥ २८ ॥

॥ ५९ ॥ यं चायध्वे इदंऽइदं देवासः यं च नयंय तस्मै अग्ने वरुण
मित्रं अर्यमन् मरुतः शर्म यच्छत ॥ १ ॥ युष्माकं देवाः अवसा अ-
हनि प्रिये ईजानः तरति द्विषः प्र सः क्षयं तिरते वि महीः इषः
यः वः वराय दाशति ॥ २ ॥ नहि वः चरमं च न वसिष्ठः परिऽमं-
सते अस्माकं अद्य मरुतः सुते सचा विश्वे पिवत कामिनः ॥ ३ ॥
नहि वः ऊतिः पृतनासु मर्धति यस्मै अराध्वं नरः अभि वः आ
अवर्त सुऽमतिः नवीयसी तूयं यात् पिपीपवः ॥ ४ ॥ ओ सु घृ-
ष्विऽराधसः यातनं अंधाँसि पीतये इमा वः हव्या मरुतः रेर हि कं
मो सु अन्यत्र गंतन ॥ ५ ॥ आ च नः वहिः सदत अवित च नः
स्याहाँणि दातवे वसु असेधंतः मरुतः सोम्ये मघाँ स्वाहा इह
मादयाध्वै ॥ ६ ॥ २९ ॥ सस्वः चित् हि तन्वः शुभमानाः आहंसासं
नीलंऽपृष्ठाः अपप्रन् विश्वे शर्धः अभितः मा नि सेद नरः न
खाः सर्वने मदतः ॥ ७ ॥ यः नः मरुतः अभि दुऽइणायुः ति
चित्तानि वसवः जिघाँसति दुहः पाशान् प्रति सः मुचीष्ट त
धेन हन्मना हंतन तं ॥ ८ ॥ सांऽतपनाः इदं हविः मरुतः तत्
जुष्टन् युष्माकं ऊती रिशादसः ॥ ९ ॥ गृहंऽमेधासः आगत म
मा अपभूतन् युष्माकं ऊती सुऽदानवः ॥ १० ॥ इहऽइह वः
ऽतपसः कपयः सूर्यंऽत्वचः यज्ञं मरुतः आ वृणे ॥ ११ ॥ चंय
जामहे सुगंधिं पुष्टिर्वधनं उर्वारुकमिव पधनान्मृत्योर्
मामृतात् ॥ १२ ॥ ३० ॥ ४ ॥

॥ ६० ॥ यत् अद्य सूर्यं ब्रवः अनागाः उत्स्यन् मित्राय वरु-
णाय सत्यं वयं देवऽत्रा अदिते स्याम तव प्रियासः अर्यमन् गृ-
णतः ॥ १ ॥ एषः स्यः मित्रावरुणा नृचक्षाः उभे उत् एति सूर्यः
अभिज्मन् विश्वस्य स्यातुः जगतः च गोपाः ऋजु मर्तेषु वृजिता
च पश्यन् ॥ २ ॥ अयुक्त सप्त हरितः सधऽस्यात् याः ईं वहति सूर्यं
घृताचीः धामानि मित्रावरुणा युवाकुः सं यः यूथाऽइव जनि-
मानि चष्टे ॥ ३ ॥ उत् वां पृक्षासः मधुऽमंतः अस्युः आ सूर्यः अरु-
हत् शुक्रं अणैः यस्मै आदित्याः अध्वनः रदति मित्रः अर्यमा व-
रुणः सुऽजोषाः ॥ ४ ॥ इमे चेतारः अनृतस्य भूरः मित्रः अर्यमा
वरुणः हि संति इमे ऋतस्य ववृधुः दुरोणे श्म मासः पुत्राः अदितेः
अदव्याः ॥ ५ ॥ इमे मित्रः वरुणः दुऽदभासः अचेतसं चित् चित्-
यन्ति दक्षैः अपि क्रतुं सुऽचेतसं वतंतः तिरः चित् अंहः सुऽपथा
नयन्ति ॥ ६ ॥ १ ॥ इमे दिवः अनिऽमिषा पृथिव्याः चिकित्वांसः अ-
चेतसं नयन्ति प्रऽवाजे चित् नद्यः गाधं अस्ति पारं नः अस्य वि-
धितस्य पथं ॥ ७ ॥ यत् गोपावत् अदितिः शर्म भद्रं मित्रः
यच्छति वरुणः सुऽदासे तस्मिन् आ लोकं तनयं दधानाः
मा कर्म देवऽहेळनं तुरासः ॥ ८ ॥ अव वेदि होत्राभिः यजेत
रिपः काः चित् वरुणऽधृतः सः परि वेपःऽभिः अर्यमा वृणु
उरु सुऽदासे वृषणौ ऊं लोकं ॥ ९ ॥ सस्वः चित् हि संऽजतिः
त्वेषी एषां अपीच्येन सहसा सहते युष्मत् भिया वृषणः रज-
मानाः दद्यास्य चित् महिना मृळत नः ॥ १० ॥ यः ब्रह्मणे
सुऽमृतिं आऽयजाति वाजस्य सातौ परमस्य रायः सीदात
मन्युं मघऽवानः अर्यः उरु दयाय चक्रिरे सुऽधातु ॥ ११ ॥
इयं देवा पुरऽहितिः युवऽभ्यां यजेयु मित्रावरुणा अकारि

विश्वानि दुः५गा पिपृतं तिरः नः यूयं पात स्वस्ति५भिः सदा
नः ॥ १२ ॥ २ ॥

॥ ६१ ॥ उत् वां चक्षुः वरुणा सु५प्रतीकं देवयोः एति सूर्यः त-
तन्वान् अभि यः विश्वा भुवनानि चष्टे सः मन्युं मर्त्येषु आ चिकेत
॥ १ ॥ प्र वां सः मित्रावरुणौ ऋत५वा विप्रः मन्मानि दीर्घ५श्रुत्
इयति यस्य ब्रह्माणि सु५ऋतू० अवायः आ यत् ऋत्वा न शरदः
पृथैथे ॥ २ ॥ प्र उरोः मित्रावरुणा पृथिव्याः प्र दिवः ऋषात् वृ-
हतः सु५दानू० स्पर्शः दधाथे ओषधीषु विष्णु ऋधक् यतः अनि-
५मिषं रक्षमाणा ॥ ३ ॥ शंस मित्रस्य वरुणस्य धामं शुष्मः रोद-
सी वद्धे महि५त्वा अयन् मासाः अयज्वनां अवीराः प्र यज्ञ-
५मन्मा वृजनं तिराते ॥ ४ ॥ अमूरा विश्वा वृषणौ इमाः वां न यासु
चित्रं ददृशे न यक्षं दुहः सचन्ते अनृता जनानां न वां नि५एयानि
अचिते अभूवन् ॥ ५ ॥ सं जं वां यज्ञं मह्यं नमः ५भिः हुवे वां मि-
त्रावरुणा स५वाधः प्र वां मन्मानि ऋचसे नवानि कृतानि ब्रह्म
जुजुषन् इमानि ॥ ६ ॥ इयं देवा पुरः ५हितिः युव ५भ्यां यज्ञेषु मि-
त्रावरुणौ अकारि विश्वानि दुः५गा पिपृतं तिरः नः यूयं पात
स्वस्ति५भिः सदा नः ॥ ७ ॥ ३ ॥

॥ ६२ ॥ उत् सूर्यः बृहत् अचीपिं अश्रेत् पुरु विश्वां जनिम
मानुपाणां समः दिवा दृष्टे रोचमानः ऋत्वा कृतः सु५कृतः कर्तृ-
५भिः भूत् ॥ १ ॥ सः सूर्य प्रति पुरः नः उत् गाः एनिः स्तोमिनिः
एतमेभिः एवैः प्र नः मित्राय वरुणाय वोचः अनागतः अर्घ्यो
अर्घ्ये च ॥ २ ॥ पि नः सहस्रं शुरुषः रदंतु ऋत५वानः वरुणः निवः

अग्निः यच्छंतु चंद्राः उपऽमं नः अर्के आ नः कामं पूषुरंतु स्रवा-
 नाः ॥ ३ ॥ द्यावाभूमी अदिते त्रासीयां नः ये वां जज्ञुः सुऽजनि-
 मानः ऋषे मा हेळे भूम वरुणस्य वायोः मा मित्रस्य प्रियऽतः
 मस्य नृणां ॥ ४ ॥ प्र वाहवा सिंसृतं जीवसे नः आ नः गव्यूति उ-
 क्षतं घृतं न आ नः जने श्रवयतं युवाना श्रुतं मे मित्रावरुणा हवा
 इमा ॥ ५ ॥ नु मित्रः वरुणः अर्यमा नः तमने तो काय वरिवः दधंतु
 सुऽगा नः विश्वा सुऽपथानि संतु यूयं पात स्वस्ति ऽभिः सदा
 नः ॥ ६ ॥ ४ ॥

॥ ६३ ॥ उत् ऊं एति सुऽभगः विश्वऽचक्षाः साधारणः सूर्यः
 मानुषाणां चक्षुः मित्रस्य वरुणस्य देवः चर्मऽइव यः संऽअवि-
 व्यक्तमांसि ॥ १ ॥ उत् ऊं एति प्रऽसविता जनानां महान् केतुः
 अर्णवः सूर्यस्य समानं चक्रं परिऽआविवृत्सन् यत् एत शः वहति
 धूः सु युक्तः ॥ २ ॥ विऽभ्राजमानः उषसां उपऽस्थात् रेभैः उत्
 एति अनुऽमद्यमानः एषः मे देवः सविता चच्छंद यः समानं न
 प्रऽमिनाति धाम ॥ ३ ॥ दिवः रुक्मः उरुऽचक्षाः उत् एति दूरे-
 ऽअर्थः तरणिः भ्राजमानः नूनं जनाः सूर्येण प्रऽसूताः अयन्
 अर्थानि कृण्वन् अपांसि ॥ ४ ॥ यत्र चक्रुः अमृताः गातुं अस्मै
 श्येनः न दीयन् अनु एति पाथः प्रति वां सूरं उत्ऽइते विधेम
 नमः ऽभिः मित्रावरुणा उत् हव्यैः ॥ ५ ॥ नु मित्रः वरुणः अर्यमा
 नः तमने तो काय वरिवः दधंतु सुऽगा नः विश्वा सुऽपथानि संतु
 यूयं पात स्वस्ति ऽभिः सदा नः ॥ ६ ॥ ५ ॥

॥ ६४ ॥ दिवि क्षयंता : पृथिव्यां प्र वां घृतस्य निऽनिजः

ददीरन् हव्यं नः मित्रः अर्यमा सुऽजातः राजा सुऽक्षत्रः वरुणः
 जुषत ॥ १ ॥ आ राजाना महः ऋतस्य गोपा सिंधुऽपती० क्षत्रिया
 यातं अर्वाक् इळां नः मित्रावरुणा उत वृष्टिं अव दिवः इत्वतं
 जीरऽदानू० ॥ २ ॥ मित्रः तत् नः वरुणः देवः अर्यः प्र साधिष्ठेभिः
 पथिऽभिः नयंतु ब्रवंत् यथा नः आत् अरिः सुऽदासे इषा मदेम
 सह देवऽगोपाः ॥ ३ ॥ यः वां गर्ते मनसा तक्षत् एतं ऊर्ध्वा धीतिं
 कृण्वत् धारयत् च उक्षेयां मित्रावरुणा घृतेन ता राजाना सु-
 ऽक्षितीः तर्पयेयां ॥ ४ ॥ एषः स्तोमः वरुण मित्र तुभ्यं सोमः शुक्रः
 न वायवे अयामि अविष्टं धियः जिगृतं पुरंऽधीः यूयं पात स्व-
 स्तिऽभिः सदा नः ॥ ५ ॥ ६ ॥

॥ ६ ॥ प्रति वां सूरं उतऽइते सुऽउक्तैः मित्रं हुवे वरुणं पूत-
 ऽदक्षं ययोः असुर्यं अक्षितं ज्येष्ठं विश्वस्य यामन् आऽचितां जि-
 गृन्तु ॥ १ ॥ ता हि देवानां असुरा तौ अर्या ता नः क्षितीः कुरतं
 ऊर्जयतीः अश्याम मित्रावरुणा वयं वां द्यावा च यत्र पीपयन्
 अहां च ॥ २ ॥ ता भूरिऽपाशौ अनृतस्य सेतू दुःऽअत्येतू० रिपवे
 मर्त्याय ऋतस्य मित्रावरुणा पथा वां अपः न नावा दुःऽइता
 तरेम ॥ ३ ॥ आ नः मित्रावरुणा हव्यऽजुष्टिं घृतैः गव्यंति उक्षतं
 इळाभिः प्रति वां अत्र वरं आ जनाय पूणीतं उद्गः दिव्यस्य चा-
 रोः ॥ ४ ॥ एषः स्तोमः वरुण मित्र तुभ्यं सोमः शुक्रः न वायवे
 अयामि अविष्टं धियः जिगृतं पुरंऽधीः यूयं पात स्वस्तिऽभिः
 सदा नः ॥ ५ ॥ ७ ॥

॥ ६६ ॥ प्र मित्रयोः वरुणयोः स्तोमः नः एतु शूयः नमस्वान

तुविऽजातयोः ॥ १॥ या धारयंत देवाः सुऽदक्षा दक्षाऽपितर
 असुर्याय प्रऽमहसा ॥ २॥ तानः स्तिऽपा तनूऽपा वरुण जरित
 रणां मित्रं साधयंत धियः ॥ ३॥ यत् अद्य सूरं उत्ऽइते अनागा
 मित्रः अर्यमा सुवातिं सविता भगः ॥ ४॥ सुप्रऽअवीः अस्तु स
 क्षयः प्रनुयामन् सुऽदानवः ये नः अंहः अतिऽपिप्रति ॥ ५॥
 उत् स्वऽराजः अदितिः अदव्यस्य व्रतस्य ये महः राजानः इ
 ॥ ६॥ प्रति वां सूरं उत्ऽइते मित्रं गृणीषे वरुणं अर्यमणं रिशद
 ॥ ७॥ राया हिरण्यऽया मतिः इयं अवृकाय श्वसे इयं विप्रामे
 धऽसांतये ॥ ८॥ ते स्याम देव वरुण ते मित्र सूरिऽभिः सह
 स्वः० च धीमहि ॥ ९॥ वहवः सूरं चक्षसः अग्निऽजिह्वाः कृत
 ऽवृधः त्रीणि ये येमुः विदयानि धीतिऽभिः विश्वानि परिभूति
 ऽभिः ॥ १०॥ १॥ विये दधुः शरदं मासं आत् अहं यज्ञं अक्तुं च आ
 ऋचं अनाथं वरुणः मित्रः अर्यमा क्षत्रं राजानः आशत ॥ ११॥
 तत् वः अद्य मनामहे सुऽउक्तैः सूरं उत्ऽइते यत् ओहते वरुण
 मित्रः अर्यमा यूयं ऋतस्य रथ्यः ॥ १२॥ ऋतऽवानः ऋतऽजात
 ऋतऽवृधः घोरासः अनृतऽद्विषः तेषां वः सुमे सुच्छदिऽस्त
 नरः स्याम ये च सूरयः ॥ १३॥ उत् ऊं त्यत् दर्शतं वपुः दिवः ए
 प्रतिऽहरे यत् ईं आप्नुः वहति देवः एतं शः विश्वस्मै चक्षसे
 ॥ १४॥ शीर्ष्णऽशीर्ष्णः जगतः तस्युषः पतिं समया विश्वं
 रजः सप्त स्वसारः सुविताय सूर्यं वहति हरितः रथे ॥ १५॥ १५॥
 तत् चक्षुः देवऽहितं शुक्रं उत्ऽचरत् पश्येम शरदः शतं जीवे
 शरदः शतं ॥ १६॥ काव्येभिः अदाभ्या आ यातं वरुण द्युऽम
 मित्रः च सोमऽपीतये ॥ १७॥ दिवः धामऽभिः वरुण मि
 च आ यातं अदुहां पिवतं सोमं आऽतुजी० ॥ १८॥ आ य

मि॒त्रा॒व॒रु॒णा जु॒षा॒णौ आ॒ऽहु॒तिं न॒रा पा॒तं सोमै॑ ऋ॒त॒ऽवृ॒धा
॥ १९ ॥ ११ ॥

॥ ६७ ॥ प्रति॑ वां रथे॑ नृ॒ऽप॒ती० ज॒र॒थ्यै॑ ह॒वि॒ष्म॑ता मन॑सा य॒-
ज्ञि॒येन॑ यः वां दू॒तः न धि॒ष्ण॑यौ अजी॑गः अ॒च्छ॑ सू॒नुः न पि॒तरा॑
वि॒व॒क्त्रि॑ ॥ १ ॥ अ॒शो॒चि॒ अ॒ग्निः सं॒ऽइ॒धा॒नः अ॒स्मे॑ उ॒पो॑ अ॒ह॒श्च॒न्
त॒म॒सः चि॒त् अ॒न्ताः अ॒र्चे॒ति के॒तुः उ॒ष॒सः पु॒र॒स्ता॒त् श्रि॒ये दि॒वः दु॒-
हि॒तुः जा॒य॒मा॒नः ॥ २ ॥ अ॒भि वां नू॒नं अ॒श्वि॒ना सु॒ऽहो॒ता स्तोमै॑ः
सि॒स॒क्ति॒ ना॒स॒त्या वि॒व॒क्त्रा॒न् पू॒र्वी॒भिः या॒तं प॒थ्या॒भिः अ॒र्वा॒क्
स्वः॒ऽवि॒दा व॒सु॒ऽम॒ता रथे॑न ॥ ३ ॥ अ॒वोः वां नू॒नं अ॒श्वि॒ना यु॒वा॒क्
हु॒वे यत् वां सु॒ते मा॒ध्वी॑ व॒सु॒ऽयुः आ वां व॒ह॑न्तु स्य॒वि॒रा॒सः अ॒श्वः
पि॒वा॒थः अ॒स्मे॑ सु॒ऽसु॒ता म॒धू॒नि ॥ ४ ॥ प्रा॒चीं जुं॑ दे॒वा अ॒श्वि॒ना
धि॒यै मे॒ अ॒मृ॒धां सा॒तये॑ कृ॒तं व॒सु॒ऽयुं वि॒श्वाः अ॒वि॒ष्टं वा॒जे आ पु॒र-
ऽधीः॑ ता नः श॒क्तं श॒ची॒ऽप॒ती० श॒ची॒भिः ॥ ५ ॥ १२ ॥ अ॒वि॒ष्टं धी॒षु
अ॒श्वि॒ना नः॑ आ॒सु प्र॒जा॒ऽव॒त् रे॒तः अ॒ह॒यं नः॑ अ॒स्तु आ वां तो॒के
त॒न॒ये तू॒त॒जा॒नाः सु॒ऽर॒त्ना॒सः दे॒व॒ऽवी॒तिं ग॒मे॒म ॥ ६ ॥ ए॒षः स्यः
वां पू॒र्व॒ग॒त्वा॒ऽइ॒व स॒ख्ये नि॒ऽधिः॑ हि॒तः मा॒ध्वी॑ रा॒तः अ॒स्मे॑ अ॒-
है॒ळ॒ता मन॑सा आ या॒तं अ॒र्वा॒क् अ॒श्व॒न्ता॑ ह॒व्यं मा॒नु॒षी॒षु वि॒क्षु ॥ ७ ॥
ए॒क॒स्मिन्॑ यो॒गे भु॒र॒णा स॒मा॒ने परि॑ वां स॒न्न स॒व॒तः रथः॑ गा॒त् न
वा॒यंति॑ सु॒ऽभ्वः॑ दे॒व॒ऽयु॒क्ताः ये वां धूः॑ सु॒त॒र॒ण॒यः व॒ह॑न्ति ॥ ८ ॥
अ॒स॒श्च॒ता म॒घ॒व॒त् ऽभ्यः॑ हि भू॒तं ये रा॒या म॒घ॒ऽदे॒यं जु॒न॑न्ति प्र॒ ये
व॒धुं सू॒नृ॒ता॒भिः ति॒र॒न्ते॑ ग॒व्या पृ॒च॒न्तः॑ अ॒श्व॒ आ म॒घा॒नि ॥ ९ ॥ नु मे॑
ह॒वै आ शृ॒णु॒तं यु॒वा॒ना या॒सि॒ष्टं व॒र्तिः॑ अ॒श्वि॒नौ इ॒रा॒ऽव॒त् ध॒त्तं र॒-
त्ना॒नि ज॒र॒तं च॒सू॒री॒न् यू॒यं पा॒त स्व॒स्ति॒ऽभिः॑ स॒दा नः॑ ॥ १० ॥ १३ ॥

तुविऽजातयोः ॥ १ ॥ या धारयंत देवाः सुऽदक्षा दक्षऽपितरा
 असुर्याय प्रऽमहसा ॥ २ ॥ तानः स्तिऽपा तनूऽपा वरुण जरित-
 णां मित्रं साधयंत धियः ॥ ३ ॥ यत् अद्य सूरं उत्ऽइते अनागाः
 मित्रः अर्यमा सुवातिं सविता भगः ॥ ४ ॥ सुप्रऽअवीः अस्तु सः
 क्षयः प्रनु यामन् सुऽदानवः ये नः अंहः अतिऽपिप्रति ॥ ५ ॥
 उत् स्वऽराजः अदितिः अदब्धस्य व्रतस्य ये महः राजानः ईशते
 ॥ ६ ॥ प्रति वां सूरं उत्ऽइते मित्रं गृणीषे वरुणं अर्यमणं रिशादंसं
 ॥ ७ ॥ राया हिरण्यं या मतिः इयं अवृकाय शवसे इयं विप्रामे-
 धऽसांतये ॥ ८ ॥ ते स्याम देव वरुण ते मित्र सूरिऽभिः सह इ-
 स्वः० च धीमहि ॥ ९ ॥ वहवः सूरं चक्षसः अग्निऽजिह्वाः ऋत-
 ऽवृधः त्रीणि ये येमुः विदधानि धीतिऽभिः विश्वानि परिभूति-
 ऽभिः ॥ १० ॥ १॥ वि ये दधुः शरदं मासं आत् अहः यज्ञं अक्तुं च आत्
 ऋचं अनाप्यं वरुणः मित्रः अर्यमा क्षत्रं राजानः आशत ॥ ११ ॥
 तत् वः अद्य मनामहे सुऽउक्तैः सूरं उत्ऽइते यत् ओहते वरुणः
 मित्रः अर्यमा यूयं ऋतस्य रथ्यः ॥ १२ ॥ ऋतऽवानः ऋतऽजातः
 ऋतऽवृधः घोरासः अनृतऽद्विषः तेषां वः सुम्ने सुच्छर्दिऽतमे
 नरः स्याम ये च सूरयः ॥ १३ ॥ उत् ऊं त्यत् दर्शतं वपुः दिवः एति
 प्रतिऽहूरे यत् ईं आशुः वहति देवः एतं शः विश्वस्मै चक्षसे अर्य-
 ॥ १४ ॥ शीर्ष्णऽशीर्ष्णः जगतः तस्युषः पतिं समया विश्वं आ-
 रजः सप्त स्वसारः सुविताय सूर्यं वहति हरितः रथे ॥ १५ ॥ १० ॥
 तत् चक्षुः देवऽहितं शुक्रं उत्ऽचरत् पश्येम शरदः शतं जीवेम
 शरदः शतं ॥ १६ ॥ काव्येभिः अदाभ्या आ यातं वरुण द्युऽमत
 मित्रः च सोमऽपीतये ॥ १७ ॥ दिवः धामऽभिः वरुण मित्र-
 च आ यातं अदुहां पिबतं सोमं आऽतुजी० ॥ १८ ॥ आ यातं

मित्रावरुणा जुषाणौ आऽहुतिं नरा पातं सोमं ऋतऽवृधा
॥ १९ ॥ ११ ॥

॥ ६७ ॥ प्रति वां रथे नृऽपती० जरथ्यै हविष्मता मनसा य-
ज्ञियेन यः वां दूतः न धिष्यौ अजीगः अच्छं सुनुः न पितरा
विवक्ति ॥ १ ॥ अशोचि अग्निः संऽइधानः अस्मे उपो अहश्च न
तमंसः चित् अंताः अचेति केतुः उषसः पुरस्तात् श्रिये दिवः दु-
हितुः जायमानः ॥ २ ॥ अभि वां नूनं अश्विना सुऽहोता स्तोमैः
सिसक्ति नासत्या विवक्षान् पूर्वीभिः यातं पथ्याभिः अर्वाक्
स्वःऽविदा वसुऽमता रथेन ॥ ३ ॥ अयोः वां नूनं अश्विना युवाकुः
हुवे यत् वां सुते माध्वी वसुऽयुः आ वां वहंतु स्यविरासः अश्वः
पिवायः अस्मे सुऽसुता मधूनि ॥ ४ ॥ प्राचीं जं देवा अश्विना
धियं मे अमृधां सातये कृतं वसुऽयुं विश्वाः अविष्टं वाजे आ पुर-
ऽधीः तानः शक्तं शचीऽपती० शचीभिः ॥ ५ ॥ १२ ॥ अविष्टं धीषु
अश्विना नः आसु प्रजाऽवतरेतः अहयं नः अस्तु आ वां तोके
तनये तूतुजानाः सुऽरत्नासः देवऽवीतिं गमेम ॥ ६ ॥ एषः स्यः
वां पूर्वगत्वाऽइव सख्ये निऽधिः हितः माध्वी रातः अस्मे अ-
हेळता मनसा आ यातं अर्वाक् अश्वंता हव्यं मानुषीषु विष्णु ॥ ७ ॥
एकस्मिन् योगे भुरणा समा ने परि वां सप्त स्रवतः रथः गात् न
वायंति सुऽभ्वः देवऽयुक्ताः ये वां धूःऽसु तरणयः वहति ॥ ८ ॥
असश्वता मघवत्ऽभ्यः हि भूतं ये राया मघऽदेयं जुनंति प्र ये
बंधुं सूनृताभिः तिरंते गव्यां पृंचंतः अश्व्या मघानि ॥ ९ ॥ नु मे
हवं आ शृणुतं सुवाना यासिष्टं वर्तिः अश्विनौ इराऽवत् धत्तं र-
त्नानि जरतं च सूरिन् यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा नः ॥ १० ॥ १३ ॥

॥ ६८ ॥ आ शुभ्रा यातं अश्विना सुऽअश्वी गिरः दत्ता जुजुषा-
 णा युवाकोः हव्यानि च प्रतिऽभृता वीतं नः ॥ १ ॥ प्र वां अंधांसि
 मद्यानि अस्थुः अरं गंतं हविषः वीतये मे तिरः अर्यः हवनाति
 श्रुतं नः ॥ २ ॥ प्र वां रथः मनःऽजवाः इयति तिरः रजांसि अश्वि-
 ना शतऽऊतिः अस्मभ्यं सूर्यावसू इयानः ॥ ३ ॥ अयं ह यत् वां
 देवऽयाः ऊं अद्रिः ऊर्ध्वः विवक्ति सोमऽसुत युवऽभ्यां आ वल्गू
 विप्रः ववृतीत हव्यैः ॥ ४ ॥ चित्रं ह यत् वां भोजनं नु अस्ति निऽ-
 त्रये महिषंतं युयोतं यः वां ओमानं दधते प्रियः सन् ॥ ५ ॥ १४ ॥
 उत त्यत् वां जुरते अश्विना भूत् चवानाय प्रतीत्यं हविः दे अभि
 यत् वर्षः इतःऽऊति धृत्यः ॥ ६ ॥ उत त्यं भुज्यं अश्विना सखायः
 मध्ये जहुः दुः एवासः समुद्रे निः ई पर्वत् अरावा यः युवाकुः ॥ ७ ॥
 वृकाय चित् जसमानाय शक्तं उत श्रुतं शयवे हूयमाना यौ अ-
 ध्यां अपिन्वतं अपः न स्तर्यं चित् शक्ती अश्विना शचीभिः ॥ ८ ॥
 एषः स्यः कारुः जरते सुऽऊतैः अग्रं बुधानः उपसां सुऽममा
 इषा तं वर्धत् अग्न्या पयःऽभिः यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा नः
 ॥ ९ ॥ १५ ॥

॥ ६९ ॥ आ वां रथः रोदसी वद्धधानः हिरण्ययः वर्षऽभिः
 यातु अश्वैः घृतऽवर्तनिः पविऽभिः रुचानः इषां वोळ्हा नृऽप-
 तिः वाजिनीऽवान् ॥ १ ॥ सः पप्रथानः अभि पंच भूमं त्रिऽव-
 धुरः मनसा आ यातु युक्तः विणः येन गच्छथः देवऽयंतीः कु-
 चित् यामं अश्विना दधाना ॥ २ ॥ सुऽअश्वी यशसा आ यातं अ-
 वाक् दत्ता निऽधिं मधुऽमंतं पिवायः वि वां रथः वद्धा याद-
 मानः अंतान् दिवः वाधते वर्तनिऽभ्यां ॥ ३ ॥ युवोः श्रियं पति

योषां अवृणीत सूरः दुहिता परिऽतक्म्यायां यत् देवऽयंतं अव-
 वथः शचीभिः परि ग्रंसं ओमनां वां वयः गात् ॥ ४ ॥ यः ह स्यः
 वां रथिरा वस्ते उस्त्राः रथः युजानः परिऽयातिं वर्तिः तेन नः शं
 योः उषसः विऽउष्टौ नि अश्विना वहतं यज्ञे अस्मिन् ॥ ५ ॥ नरा
 गौराऽइव विऽद्युतं तृषाणा अस्माकं अद्य सर्वना उप यातं पुरु-
 ऽवा हि वां मतिभिः हवते मा वां अन्ये नि यमन् देवऽयंतः ॥ ६ ॥
 युवं भुज्युं अवऽविडं समुद्रे उत् ऊह्युः अर्णसः अस्त्रिधानैः पत-
 त्विऽभिः अश्रमैः अव्यथिऽभिः दंसनाभिः अश्विना पारयता
 ॥ ७ ॥ नु मे हव आ शृणुतं युवाना यासिष्टं वर्तिः अश्विनौ इरा-
 ऽवत् धत्तं रत्नानि जरतं च सूरीन् यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा
 नः ॥ ८ ॥ १६ ॥

॥ ७० ॥ आ विश्वऽवारा अश्विना गतं नः प्र तत् स्थानं अवा-
 चि वां पृथिव्यां अश्वः न वाजी शुनऽपृष्ठः अस्यात् आ यत्
 सेदयुः ध्रुवसे न योनिं ॥ १ ॥ सिसंक्ति सा वां सुऽमतिः चनिष्ठा
 अतापि घर्मः मनुषः दुरोणे यः वां समुद्रान् सरितः पिपति एत-
 ऽग्वा चित् न सुऽयुजा युजानः ॥ २ ॥ यानि स्थानानि अश्विना
 दधाय दिवः यद्भीषु ओषधीषु विश्व नि पर्वतस्य मूर्धनि सदेता
 इषं जनाय दाशुषे वहता ॥ ३ ॥ चनिष्टं देवौ ओषधीषु अपऽनु
 यत् योग्याः अश्रवैवे अषीणां पुरुणि रत्ना दधतौ नि अस्मे
 अनु पूर्वाणि चख्युः युगानि ॥ ४ ॥ शुश्रुऽवांसां चित् अश्विना
 पुरुणि अभि व्रक्षाणि चक्षाये अषीणां प्रति प्र यातं वर आ
 जनाय अस्मे वां अस्तु सुऽमतिः चनिष्ठा ॥ ५ ॥ यः वां यज्ञः ना-
 सत्या हविष्मान् कृतऽव्रक्षा सुऽमर्यः भवाति उप प्र यातं वर आ

वसिष्ठं इमा ब्रह्माणि कृच्यन्ते युवऽभ्यां ॥६॥ इयं मनीषा इयं
अश्विना गीः इमां सुऽवृत्तिं वृषणा जुषेयां इमा ब्रह्माणि युव-
ऽयूनि अगमन् यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा नः ॥७॥ १७ ॥४॥

॥७१॥ अप स्वसुः उषसः नक् जिहीते रिणक्ति कृष्णीः अरु-
षाय पंथां अश्वऽमघा गोऽमघा वां हुवेम दिवा नक्तं शरं अ-
स्मत् युयोतं ॥१॥ उपऽआयातं दाशुषे मर्त्याय रथेन वामं अ-
श्विना वहता युयुतं अस्मत् अनिरां अमीं वां दिवा नक्तं माध्वी-
वासीथां नः ॥२॥ आ वां रथं अवमस्यां विऽउष्टौ सुमऽयवः
वृषणः वर्तयन्तु स्यूमऽगभस्तिं कृतयुक्ऽभिः अश्वैः आ अश्विना
वसुऽमन्तं वहेयां ॥३॥ यः वां रथः नृऽपती० अस्ति वोऽह्ना नि-
ऽवंधुरः वसुऽमान् उस्त्रऽयामा आ नः एना नासत्या उप यातं
अभि यत् वां विश्वऽष्ट्यः जिगांति ॥४॥ युवं चवानं जस्तं
अमुमुक्तं नि पेद्वे ऊह्युः आशुं अश्वं निः अंहंसः तमंसः स्मर्ति
अविं नि जाहुषं शिथिरे धातं अंतः ॥५॥ इयं मनीषा इयं अश्वि-
ना गीः इमां सुऽवृत्तिं वृषणा जुषेयां इमा ब्रह्माणि युवऽयूनि
अगमन् यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा नः ॥६॥ १८ ॥

॥७२॥ आ गोऽमन्ता नासत्या रथेन अश्वऽवता पुरुऽचंद्रेण
यातं अभि वां विश्वाः निऽयुतः सचन्ते स्याह्यां श्रिया तन्वां शु-
भाना ॥१॥ आ नः देवेभिः उप यातं अर्वाक् सुऽजोषसा नास-
त्या रथेन युवोः हि नः सख्या पित्र्याणि समानः बंधुः उत तस्य
वित्तं ॥२॥ उत ऊं स्तोमांसः अश्विनीः अवुधन् जामि ब्रह्माणि
उषसः च देवीः आऽविवासन् रोदसी धिष्ये इमे अरु विप्रः

अ० ५. अ० ५. व० २९.] ॥ ५३ ॥ [म० ७. अ० ५. सू० ७४.

नासत्या विवक्तिः ॥ ३ ॥ वि च इत् उच्छंति अश्विनौ उषसः प्र वां
ब्रह्माणि कारवः भरते ऊर्ध्वं भानुं सविता देवः अश्वेत् बृहत् अ-
ग्नयः संऽइधा जरते ॥ ४ ॥ आ पश्चातात् नासत्या आ पुरस्तात् आ
अश्विना यातं अधरात् उदक्तात् आ विश्वतः पांचंऽजन्येन राया
यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा नः ॥ ५ ॥ १९॥

॥ ७३ ॥ अतारिष्म तमंसः पारं अस्य प्रति स्तोमं देवऽयंतः
दधानाः पुरुऽदंसा पुरुऽतमा पुराऽजा अमर्त्या हवते अश्विना
गीः ॥ १ ॥ नि जुं प्रियः मनुषः सादि होता नासत्या यः यजते
वंदते च अग्नीतं मध्वः अश्विनौ उपाके आ वां वोचे विदथेषु
प्रयस्वान् ॥ २ ॥ अहेम यज्ञं पथां उराणाः इमां सुऽवृक्तिं वृषणा
जुषेयां श्रुष्टीवाऽइव प्रऽइषितः वां अवोधि प्रति स्तोमैः जर-
माणः वसिष्ठः ॥ ३ ॥ उप त्या वह्नी गमतः विशं नः रक्षःऽहनां
संऽभृता वीकुऽपाणी० सं अंधांसि अगमत मत्सराणि मा नः
मर्धिष्टं आ गतं शिवेन ॥ ४ ॥ आ पश्चातात् नासत्या आ पुरस्तात्
आ अश्विना यातं अधरात् उदक्तात् आ विश्वतः पांचंऽजन्येन
राया यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा नः ॥ ५ ॥ २० ॥

॥ ७४ ॥ इमाः जुं वां दिविष्टयः उसा हवते अश्विना अयं वां
अहे अवसे शचीऽवसू० विशंऽविशं हि गच्छयः ॥ १ ॥ युवं चिचं
ददधुः भोजनं नरा चोदेषां सूनृतांऽवते अवाकूरयं सऽमनसा
नि यच्छतं पिवतं सोम्यं मधु ॥ २ ॥ आ यातं उपं भूषतं मध्वः पि-
वतं अश्विना दुग्धं पयः वृषणा जेन्यावसू मा नः मर्धिष्टं आ गतं
॥ ३ ॥ अश्वासः ये वां उपं दाशुषः गृहं युवां दीयेति विवतः नृदा-

युऽभिः नरा हयिभिः अश्विना आ देवा यातं अस्मऽयू० ॥४॥ अथ
ह यंतः अश्विना पृथाः सचंत सूरयः ता यंसतः मघवन्तऽभ्यः प्रुव
यशः छर्दिः अस्मभ्यं नासत्या ॥५॥ प्र ये ययुः अवृकासः रयाः
ऽइव नृऽपातारः जनानां उत स्वेन शवसा शुशुवुः नरः आ
क्षियन्ति सुऽक्षितिं ॥६॥ २१ ॥

॥७५॥ वि उषाः आवः दिविऽजाः ऋतेन आविऽकृत्वा
महिमानं आ अगात् अपं दुहः तमः आवः अजुष्टं अंगिरऽतमा
पथ्याः अजीगः ॥१॥ महे नः अद्य सुविताय वोधि उपः महेसो
भंगाय प्र यंधि चित्रं रयिं यशसं धेहि अस्मे देवि मर्तेषु मानुषि
श्रवस्युं ॥२॥ एतेत्येभानवः दर्शतायाः चित्राः उपसः अमृतासः
आ अंगुः जनयंतः दैव्यानि व्रतानि आऽपृणंतः अंतरिक्षा वि
अस्युः ॥३॥ एषा स्या युजानां पराकात् पंच क्षितीः परि सद्यः
जिगाति अभिऽपश्यंती वयुनां जनानां दिवः दुहिता भुवनस्य
पत्नी ॥४॥ वाजिनीऽवती सूर्यस्य योषा चित्रऽमघा रायः इति
वसूनां ऋषिऽस्तुता जरयंती मघोनी उषाः उच्छति वहिऽभिः
गृणाना ॥५॥ प्रति द्युतानां अरुषासः अश्व्याः चित्राः अहश्च
उषसं वहंतः याति शुभा विश्वऽपिशा रथेन दधाति रत्नं विधते
जनाय ॥६॥ सत्या सत्येभिः महती महत्ऽभिः देवी देवेभिः यजता
यजत्रैः रुजत् दहानि ददत् उस्त्रियाणां प्रति गावः उपसं वा
वशंत ॥७॥ नु नः गोऽमत् वीरऽवत् धेहि रत्नं उपः अश्वऽवत्
पुरुऽभोजः अस्मे मा नः वहिः पुरुषता निदे कः यूयं पात स्व
स्तिऽभिः सदानः ॥८॥ २२ ॥

॥७६॥ उत् ऊं ज्योतिः अमृतं विश्वऽजन्यं विश्वानरः सवि-
 तादेवः अश्वेत् क्रत्वा देवानां अजनिष्ट चक्षुः आविः अकः भुवं
 विश्वं उषाः ॥१॥ प्र मे पथाः देवऽयानाः अहश्च अमर्धतः वसु-
 ऽभिः इष्कृतासः अभूत् ऊं केतुः उषसः पुरस्तात् प्रतीची आ अ-
 गात् अधि हर्म्येभ्यः ॥२॥ तानि इत् अहानि बहुलानि आसन्
 या प्राचीनं उत् इता सूर्यस्य यतः परि जारः इव आऽचरंती
 उषः दृष्टे न पुनः यतीऽइव ॥३॥ ते इत् देवानां सधऽमादः आ-
 सन् ऋतऽवानः कवयः पूर्यासः गूळहं ज्योतिः पितरः अनु
 अविदन् सत्यऽमवाः अजनयन् उषसं ॥४॥ समा ने ऊर्वे अधि
 संऽगतासः सं जानते न यतंते मिथः ते ते देवानां न मिनन्ति व्र-
 तानि अमर्धतः वसुऽभिः यादमानाः ॥५॥ प्रति त्वा स्तोमैः ईळते
 वसिष्ठाः उषःऽबुधः सुऽभगे तुस्तुऽवांसः गवां नेची वाजऽपत्नी
 नः उच्छ उषः सुऽजाते प्रथमा जरस्व ॥६॥ एषा नेची राधसः
 सूनृतांनां उषाः उच्छंती रिभ्यते वसिष्ठैः दीर्घऽश्रुतं रयिं अस्मे
 दधाना यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा नः ॥७॥ २३॥

॥७७॥ उपो रुरुचे युवतिः न योषा विश्वं जीवं प्रऽसुवंती
 चरयि अमृत अग्निः संऽइधे मानुषाणां अकः ज्योतिः वाधमा-
 ना तमांसि ॥१॥ विश्वं प्रतीची सऽप्रथाः उत् अस्यात् रुशत् वा-
 सः विभंती श्रुक् अश्वेत् हिरण्यऽवर्णा सुहशीकऽसंहक् गवां
 माता नेची अह्नां अरोचि ॥२॥ देवानां चक्षुः सुऽभगां वहंती
 श्वेतं नयंती सुऽहशीकं अश्वं उषाः अदर्शि रश्मिऽभिः विऽअक्ता
 चिचऽमघा विश्वं अनु प्रऽभूता ॥३॥ अंतिऽवामा दूरे अमित्रं
 उच्छ उर्वी गव्यूतिं अभयं कृधि नः यवय द्वेयः आभर वसूनि चो-

अ० ५, अ० ५, व० २६.] ॥ ५६ ॥ [म० ७, अ० ५, सू० ७९]

दयं राधः गृणते मघोनि ॥ ४ ॥ अस्मे श्रेष्ठेभिः भानुऽभिः विभा-
हि उपः देवि प्रऽतिरंती नः आयुः इयं च नः दधती विश्वऽवा-
गोऽमन्त अश्वऽवत् रथऽवत् च राधः ॥ ५ ॥ यां त्वा दिवः दुहिता
वर्धयंति उपः सुऽजाते मतिऽभिः वसिष्ठाः सा अस्मासु धाः रथि
चतुष्टयं वृहन्तं यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा नः ॥ ६ ॥ २४ ॥

॥ ७८ ॥ प्रति केतवः प्रथमाः अहश्चन् ऊर्ध्वाः अस्याः अंजय-
वि श्रयंते उपः अर्वाचा वृहता रथेन ज्योतिष्मता वामं अस्मभ-
वक्षि ॥ १ ॥ प्रति सीं अग्निः जुरते संऽइद्वः प्रति विप्रांसः मति-
ऽभिः गृणन्तः उषाः याति ज्योतिषा बाधमाना विश्वा तमांसि
दुःऽइता अपं देवी ॥ २ ॥ एताः ऊं त्याः प्रति अहश्चन् पुरस्तात्
ज्योतिः यच्छंतीः उषसः विऽभातीः अजीजनन् सूर्यं यज्ञं अग्निं
अपाचीनं तमः अगात् अजुष्टं ॥ ३ ॥ अचेति दिवः दुहिता मघो-
नीं विश्वे पश्यन्ति उषसं विऽभातीं आ अस्यात् रथं स्वधया युज्य-
मानं आ यं अश्वासः सुऽयुजः वहन्ति ॥ ४ ॥ प्रति त्वा अद्य सुऽम-
नसः वुधन्त अस्माकांसः मघऽवानः वयं च तिल्विलायध्वं उपसः
विऽभातीः यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा नः ॥ ५ ॥ २५ ॥

॥ ७९ ॥ वि उषाः आवः पथ्या जनानां पंच क्षितीः मानुषीः
बोधयंती सुसंहक्ऽभिः उक्षऽभिः भानुं अश्रेत् वि सूर्यः रोदसी
चक्षसा आवः ० ॥ १ ॥ वि अंजते दिवः अंतेषु अकून् विशः न यु-
क्ताः उषसः यतते सं ते गावः तमः आ वर्तयन्ति ज्योतिः यच्छन्ति
सविताऽइव वाहू ॥ २ ॥ अभूत् उषाः इन्द्रऽतमा मघोनीं अजी-
जनत् सुविताय श्रवांसि वि दिवः देवी दुहिता दधाति अंगि-

रः ऽतमा सुऽकृते वसूनि ॥३॥ तावत् उषः राधः अस्मभ्यं रास्व
 यावत् स्तोतृभ्यः अरदः गृणाना यां त्वा जङ्घुः वृषभस्य रवेण वि
 दृढस्य दुरः अद्रेः और्णोः ॥४॥ देवऽदेवं राधसे चोदयंती अ-
 स्मद्यक् सूनृताः ईरयंती विऽउच्छंती नः सूनये धियः धाः यूयं
 पात स्वस्तिऽभिः सदा नः ॥५॥ २६ ॥

॥ ८० ॥ प्रति स्तोमेभिः उषसं वसिष्ठाः गीऽभिः विप्रांसः
 प्रथमाः अवुधन् विऽवर्तयंती रजसी संऽअंते० आविऽकृण्व-
 ती भुवनानि विश्वा ॥१॥ एषा स्या नय्यं आयुः दधाना गूढी तमः
 ज्योतिषा उषाः अवोधि अये एति युवतिः अहंयाणा प्र अचि-
 कित् सूर्यं यज्ञं अग्निं ॥२॥ अश्वऽवतीः गोऽमतीः नः उषसः
 वीरऽवतीः सदै उच्छंतु भद्राः घृतं दुहानाः विश्वतः प्रऽपीताः
 यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा नः ॥३॥ २७ ॥ ५ ॥

॥ ८१ ॥ प्रति जुं अदर्शि आऽयती उच्छंती दुहिता दिवः अ-
 पो महि व्ययति चक्षसे तमः ज्योतिः कृणोति सूनरी ॥१॥ उत्
 उस्त्रियाः सृजते सूर्यः सचा उत्ऽयत् नक्षत्रं अर्चिऽवत् तव इत्
 उषः विऽउषि सूर्यस्य च सं भक्तेन गमेमहि ॥२॥ प्रति त्वा
 दुहितः दिवः उषः जीराः अभुत्स्महि या वहसि पुरु स्याहं
 वनन्ऽवति रत्नं न दाशुषे मयः ॥३॥ उच्छंती या कृणोषि
 मंहना महि प्रऽख्यै देवि स्वः हृशे तस्याः ते रत्नऽभाजः इमहे
 वयं स्याम मातुः न सूनवः ॥४॥ तत् चित्रं राधः आ भर उषः
 यत् दीर्घश्रुतऽतमं यत् ते दिवः दुहितः मर्तऽभोजनं तत् रास्व
 भुनजामहे ॥५॥ श्रवः सूरिभ्यः अमृतं वसुऽत्नं वाजान् अ-

स्मभ्यै गोऽमंतः सोदयित्री मन्वन्तः मनुतां मन्ता उवाः उवाः
अयं सिधः ॥ ६॥ १॥

॥ ६२ ॥ इंद्रावरुणा युतां अश्वराय नः त्रिषे जनाय महि शं
मुच्छतं दीपेऽप्रमज्जं अति मः वनयति वयं जयेत पृतनामुदुः
ऽभ्यः ॥ १॥ संऽराद् अन्यः स्तऽराद् अन्यः उच्यते वा महांतीं स्तः
वरुणा महाऽवसू विषे देवांसः परमे विऽओमति सं वां ओ-
जः वृषणा सं बलं दुधुः ॥ २॥ अनु अपां खानि अतृतं ओजसा अ-
सूयै एरयतं दिवि प्रऽभुं इंद्रावरुणा मदे अस्य मापिनः अपिवा-
अपितः पिवांतं धियः ॥ ३॥ सुवां इत् युतऽस्तु पृतनासु वहुमः
वां दोमस्य प्रऽसवे मितऽज्ञः देशाना वस्वः उभयस्य कार-
इंद्रावरुणा सुऽहवा हवामहे ॥ ४॥ इंद्रावरुणा यत् इमानि चक्र-
विषां जातानि भुवनस्य मज्जनां दोमेण मित्रः वरुणं दुवस्यति
मरुतऽभिः उयः शुभं अन्यः देयते ॥ ५॥ २॥ महे शुल्काय वरुणस्य तु
त्रिषे ओजः मिमाते ध्रुवं अस्य यत् स्वं अजामि अन्यः श्रययंतं
आ अतिरत् दुभेभिः अन्यः प्र वृणोति भूयसः ॥ ६॥ न तं अहं न
दुऽइतानि मय्ये इंद्रावरुणा न तपः कुतः च न यस्य देवा गच्छ-
वीथः अध्वरं न तं मर्तस्य नश्यते परिऽहृतिः ॥ ७॥ अर्वाक् न
दैव्येन अवसा आ गतं शृणुतं हवै यदि मे जुजोषथ युवोः हिस-
ख्यं उत वा यत् आर्यं माडीकं इंद्रावरुणा नि यच्छतं ॥ ८॥ अ-
इंद्रावरुणा भेरऽभरे पुरऽयोधा भवतं कृष्टिऽओजसा यत्
हवैते उभये अधं स्पृधि नरः तोकस्य तनयस्य सातिषु ॥ ९॥
अस्मे इंद्रः वरुणः मित्रः अर्यमा द्युमं यच्छंतु महि शर्म सऽप्रथः
अवधं ज्योतिः अदितेः ऋतऽवृधः देवस्य श्योकं सवितुः मना-
महे ॥ १०॥ ३॥

॥ ८३ ॥ युवां नरा पश्यमानासः आर्यं प्राचा गृथंतः पृथुऽप-
 र्शवः ययुः दासा च वृत्रा हतं आर्याणि च सुऽदासं इंद्रावरुणा अ-
 वंसा अवतंत ॥ १ ॥ यत्र नरः संऽअर्यंते कृतऽध्वजः यस्मिन् आजा
 भवति किं च न प्रियं यत्र भयंते भुवना स्वःऽदृशः तत्र नः इंद्रा-
 वरुणा अधि वो चतंत ॥ २ ॥ संभूम्याः अंताः ध्वसिराः अहक्षत इंद्रा-
 वरुणा दिवि घोषः आ अरुहत् अस्थुः जनानां उपमां अरांतयः
 अर्वाक् अवंसा हवनऽश्रुता आ गतंत ॥ ३ ॥ इंद्रावरुणा वधनाभिः
 अप्रति मेदं वन्वतां प्र सुऽदासं आवतंत वत्साणि एषां शृणुतं ह-
 वीमनि सत्या तृत्सूनां अभवत् पुरःऽहितिः ॥ ४ ॥ इंद्रावरुणौ अ-
 भि आ तपंति मा अघानि अर्यैः वनुषां अरांतयः युवं हि वस्वः
 उभयस्य राज्ञ्यः अधस्म नः अवतंत पोर्ये दिवि ॥ ५ ॥ ४ ॥ युवां हवंते
 उभयांसः आजिषु इंद्रं च वस्वः वरुणं च सातये यत्र राजऽभिः
 दशऽभिः निऽवाधितं प्र सुऽदासं आवतंत तृत्सुऽभिः सह ॥ ६ ॥
 दशं राजानः संऽइताः अर्यज्यवः सुऽदासं इंद्रावरुणा न युयुधुः
 सत्या नृणां अद्भ्यऽसदा उपऽस्तुतिः देवाः एषां अभवन् देवऽहं-
 तिषु ॥ ७ ॥ दशऽराज्ञे परिऽयत्ताय विश्वतः सुऽदासं इंद्रावरुणौ
 अशिक्षतं श्वित्यंचः यत्र नमंसा कपदिनः धिया धीऽवतः अस-
 पंत तृत्सवः ॥ ८ ॥ वृत्राणि अन्यः संऽइपेषु जिघ्रते व्रतानि अन्यः
 अभि रक्षते सदा हवामहे वां वृषणा सुवृक्तिऽभिः अस्मे इंद्राव-
 रुणा शर्म यच्छतंत ॥ ९ ॥ अस्मे इंद्रः वरुणः निचः अर्यना द्युक्षं य-
 च्छंतु महि शर्म सऽप्रयः अवप्रं ज्योतिः अदितेः क्षतऽवृषः देवस्य
 शोकं सवितुः मनामहे ॥ १० ॥ ५ ॥

॥ ८४ ॥ आ वां राजानौ अघ्रे यज्यां ह्येनिः इंद्रावरुणा

अ० ५. अ० ६. व० ८.] ॥ ६० ॥ [म० ७. अ० ५. सू० ६.]

नमः ऽभिः प्र वां घृताचीं वाहोः दधाना परि त्मना विषु ऽरुणा
जिगाति ॥ १ ॥ युवोः राष्ट्रं बृहत् इवति द्यौः यौ सेतु ऽभिः अ-
रज्जु ऽभिः सिनीथः परि नः हेळः वरुणस्य वृज्याः उरु नः इन्द्र-
कृणवत् ऊं लोकं ॥ २ ॥ कृतं नः यज्ञं विदयेषु चारुं कृतं ब्रह्मणि
सूरिषु प्र ऽशस्ता उपो रयिः देव ऽजूतः नः एतु प्र नः स्याही-
भिः ऊति ऽभिः तिरतं ॥ ३ ॥ अस्मे इन्द्रावरुणा विश्व ऽवारं रयिं
धत्तं वसु ऽमंतं पुरु ऽक्षुं प्र यः आदित्यः अनृता मिनाति अमिता
शूरः द्यते वसूनि ॥ ४ ॥ इयं इन्द्रं वरुणं अष्ट मे गीः प्र आवत् तोके
तनये तूतुजाना सु ऽरत्नासः देव ऽवीतिं गमेम यूयं पात स्व-
स्ति ऽभिः सदा नः ॥ ५ ॥ ६ ॥

॥ ८५ ॥ पुनीषे वां अरक्षसं मनीषां सोमं इन्द्राय वरुणाय जु-
ह्वत् घृत ऽप्रतीकां उषसं न देवीं ता नः यामन् उरुष्यतां अभीषि-
॥ १ ॥ स्पधंते वै ऊं देव ऽहूये अत्र येषु ध्वजेषु दिद्यवः पतंति युव-
तान् इन्द्रावरुणौ अमित्रान् हतं पराचः शर्वा विषूचः ॥ २ ॥ आ-
पः चित् हि स्व ऽयशसः सदः ऽसु देवीः इन्द्रं वरुणं देवतां धुः कृ-
ष्टीः अन्यः धारयति प्र ऽविक्ताः वृत्राणि अन्यः अप्रतीनि हंति
॥ ३ ॥ सः सु ऽक्रतुः ऋतु ऽचित् अस्तु होता यः आदित्या शर्वसा
वां नमस्वान् आ ऽववर्तत् अवसे वां हविष्मान् असंत इत् सः
सुविताय प्रयस्वान् ॥ ४ ॥ इयं इन्द्रं वरुणं अष्ट मे गीः प्र आवत्
तोके तनये तूतुजाना सु ऽरत्नासः देव ऽवीतिं गमेम यूयं पात
स्वस्ति ऽभिः सदा नः ॥ ५ ॥ ७ ॥

॥ ८६ ॥ धीरां तु अस्य महिना जनूंषि वि यः तस्तंभं रोदसी

चित् उवीं प्र नाकं ऋषं नुनुदे वृहंतं द्विता नक्षत्रं पप्रथत् च भूमं
 ॥१॥ उत स्वया तत्त्वा सं वदे तत् कदा नु अंतः वरुणे भुवानि किं
 मे हव्यं अहंणानः जुषेत कदा मृळीकं सुऽमनाः अभि ख्यं ॥२॥
 पृच्छे तत् एनः वरुण दिदृक्षु उषो एमि चिकितुषः विऽपृच्छं स-
 मानं इत् मे कवयः चित् आहुः अयं ह तुभ्यं वरुणः हृणीते ॥३॥
 किं आगः आस वरुण ज्येष्ठं यत् स्तोतारं जिघांससि सखायं प्र
 तत् मे वोचः दुऽदभ स्वधाऽवः अव त्वा अनेनाः नमसा तुरः
 इयां ॥४॥ अव दुग्धानि पित्र्या सृज नः अव या वयं चकृम तनू-
 भिः अव राजन् पशुऽतृपं न ता युं सृज वत्सं न दाम्नः वसिष्ठं ॥५॥
 न सः स्वः दक्षः वरुण ध्रुतिः सा सुरा मन्युः विऽभीदकः अचिन्तिः
 अस्ति ज्यायान् कनीयसः उपऽअरे स्वप्नः च न इत् अनृतस्य प्र-
 ऽयोता ॥६॥ अरं दासः न मीळहुषे कराणि अहं देवाय भूर्ये
 अनागाः अचेतयत् अचितः देवः अर्यः गृत्सं राये कविऽतरः जु-
 नाति ॥७॥ अयं सु तुभ्यं वरुण स्वधाऽवः हृदि स्तोमः उपऽश्रितः
 चित् अस्तु शं नः क्षेमं शं जुं योगे नः अस्तु यूयं पात स्वस्ति ऽभिः
 सदा नः ॥८॥ ८॥

॥८७॥ रदत् पथः वरुणः सूर्याय प्र अर्णांति समुद्रिया नदीनां
 सर्गः न सृष्टः अर्वतीः ऋतऽयन् चकार महीः अवतीः अहंऽभ्यः
 ॥१॥ आत्मा ते वातः रजः आ नवीनोत् पशुः न भूरिः यवसे न-
 सऽवान् अंतः मही पृहती रोदसी इमे विश्वा ते धाम वरुण
 प्रियाणि ॥२॥ परि स्पर्शः वरुणस्य स्मत् ऽइष्टाः उमे पश्यंति रो-
 दसी सुऽमेकं ऋतऽवानः कवयः यज्ञऽधीराः प्रऽचेतनः ये
 इपयंत मन्मं ॥३॥ उवाच मे वरुणः मेधिराम विः सन्न नान अघ्ना

विभर्ति विद्वान् पदस्य गुह्या न वोचत् युगाय विप्रः उपराय
 शिक्षान् ॥४॥ तिस्रः द्यावः निऽहिताः अंतः अस्मिन् तिस्रः भू-
 मीः उपराः षट्ऽविधानाः गृत्सः राजा वरुणः चक्रे एतं दिवि
 प्रऽईखं हिरण्ययं शुभे कं ॥५॥ अव सिंधुं वरुणः द्यौःऽइव स्वात्
 द्रुप्तः न श्वेतः मृगः तुविष्मान् गंभीरऽशंसः रजसः विऽमानः
 सुपारऽक्षत्रः सतः अस्य राजा ॥६॥ यः मृळयाति चक्रुषे चित्
 आगः वयं स्याम वरुणे अनागाः अनु व्रतानि अदितेः कृधातः
 यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा नः ॥७॥९॥

॥६६॥ प्र शुंध्युवै वरुणाय प्रेष्टां मतिं वसिष्ठ मीळुधुवै भरत
 यः ईं अवाचं करते यजत्रं सहस्रंऽमघं वृषणं वृहतं ॥१॥ अधनु
 अस्य संऽदृशं जगन्वान् अग्नेः अनीकं वरुणस्य मंसि स्वः यत्
 अश्मन् अधिऽपाः ऊं अंधः अभि मा वपुः दृश्ये निनीयात्
 ॥२॥ आ यत् रुहाव वरुणः च नावै प्र यत् समुद्रं ईरयाव मयं
 अधि यत् अपां स्नुऽभिः चराव प्र प्रऽईखे ईखयावहै शुभे कं ॥३॥
 वसिष्ठं ह वरुणः नावि आ अधात् ऋषिं चकार सुऽअपाः महः
 ऽभिः स्तोतारं विप्रः सुदिनऽत्वे अह्नां यात् नु द्यावः ततनन् यात्
 उषसः ॥४॥ कं त्यानि नौ सख्या वभूवुः सचावहे यत् अवृकं पुरा
 चित् वृहतं मानं वरुण स्वधाऽवः सहस्रंऽद्वारं जगम गृहं ते ॥५॥
 यः आपिः नित्यः वरुण प्रियः सन् त्वां आगांसि कृणवत् सखा
 ते मा ते एनंस्वतः यक्षिन् भुजेम यंधि स्म विप्रः स्तुवते वरुणं
 ॥६॥ ध्रुवासु त्वा आसु क्षितिषु क्षियंतः वि अस्मत् पार्श्वं वरुणः
 मुमोचत् अवः वन्वानाः अदितेः उपऽस्यात् यूयं पात स्वस्ति-
 ऽभिः सदा नः ॥७॥१०॥

॥ ६९ ॥ सो' सु वरुण मृत्समयं गृहं राजन् अहं गमं मृळ
सुसक्षत्र मृळय ॥ १ ॥ यत् एमिं प्रस्फुरन्स्रव इति न ध्मातः
अद्रिऽवः मृळ सुसक्षत्र मृळय ॥ २ ॥ ऋतः समह दीनता प्र-
तिऽईपं जगम शुचे मृळ सुसक्षत्र मृळय ॥ ३ ॥ अपां मध्ये त-
स्थिऽवांसं तृणां अविदत् जरितारं मृळ सुसक्षत्र मृळय ॥ ४ ॥
यत् किं च इदं वरुण दैत्ये जने अभिऽद्रोहं मनुष्याः चरामसि अ-
चिन्ती यत् तव धर्मं युयोपिम मा नः तस्मात् एनंसः देव रिरिषः
॥ ५ ॥ ११ ॥ ५ ॥

॥ ९० ॥ प्र वीरऽया शुचयः दद्रे वां अर्धयुऽभिः मधुऽमंतः
सुतासः वहं वायो निऽयुतः याहि अच्छं पिवं सुतस्य अंधसः
मदाय ॥ १ ॥ ईशानाय प्रऽहुतिं यः ते आनंद शुचिं सोमं शुचि-
ऽपाः तुभ्यं वायो कृणोषि तं मर्त्येषु प्रऽशस्तं जातऽजातः जायते
वाजी अस्य ॥ २ ॥ राये नु यं जज्ञतुः रोदसी इमे राये देवी धिषणा
धाति देवं अर्धं वायुं निऽयुतः सश्वत स्वाः उत श्वेतं वसुऽधितिं
निऽरेके ॥ ३ ॥ उच्छन् उषसः सुऽदिनाः अरिप्राः उरु ज्योतिः
विविदुः दीध्यानाः गयं चित् ऊर्वं उशिजः वि वव्रुः तेषां अनु
प्रऽदिवः ससुः आपः ॥ ४ ॥ ते सत्येनं मनसा दीध्यानाः स्वेन यु-
क्तासः ऋतुना वहन्ति इंद्रवायू वीरऽवाहं रथं वां ईशानयोः अ-
भि पृक्षः सचन्ते ॥ ५ ॥ ईशानासः ये दधते स्वः नः गोभिः अश्वेभिः
वसुऽभिः हिरण्यैः इंद्रवायू सूरयः विश्वं आयुः अर्वतऽभिः
वीरैः पृतनासु सव्युः ॥ ६ ॥ अर्वतः न श्रवसः निक्षमाणाः इंद्र-
वायू सुस्तुतिऽभिः वसिष्ठाः वाजऽयंतः नु अवसे हुवेन यूयं
पात स्वस्तिऽभिः सदा नः ॥ ७ ॥ १२ ॥

॥९१॥ कुवित् अंग नमसा ये वृधासः पुरा देवाः अनवधासः
 आसन्ते वायवे मनवे वाधिताय अवासयन् उषसं सूर्यम् ॥१॥
 उशंता दूता न दभाय गोपा मासः च पाथः शरदः च पूर्वीः इन्द्र-
 वायू सुस्तुतिः वां इयाना माडीकिं ईष्टे सुवितं च नय्य ॥२॥ पी-
 वः ऽअन्नान् रयिऽवृधः सुऽमेधाः श्वेतः सिसक्ति निऽयुता अभि-
 ऽश्रीः ते वायवे सऽमनसः वि तस्थुः विश्वा इत् नरः सुऽअप-
 त्यानि चक्रुः ॥३॥ यावत् तरः तन्वः यावत् ओजः यावत् न-
 चक्षसा दीधानाः शुचिं सोमं शुचिऽपा पातं अस्मे इन्द्रवायू
 सदतं वह्निः आ इदं ॥४॥ निऽयुवाना निऽयुतः स्पार्हऽवाराः
 इन्द्रवायू सऽरथं यातं अर्वाक् इदं हि वां प्रऽभृतं मध्वः अयं रूपं
 प्रीणाना विमुमुक्तं अस्मे ॥५॥ याः वां शतं निऽयुतः याः सहस्रं
 इन्द्रवायू विश्वऽवाराः सचन्ते आ आभिः यातं सुऽविदवाभिः
 अर्वाक् पातं नरा प्रतिऽभृतस्य मध्वः ॥६॥ अवैतः न श्वसतः
 भिद्यमाणाः इन्द्रवायू सुस्तुतिऽभिः वसिष्ठाः वाजऽयंतः सु-
 वसे हुवेम यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा नः ॥७॥ १३॥

॥९२॥ आ वायो भूय शुचिऽपाः उप नः सहस्रं ते निऽयुतः
 विश्वऽवार उपो ते अंधः मद्यं अयामि यस्य देव दधिपे पूर्वऽपे
 ॥१॥ प्र सोता जीरः अच्यरेषु अस्यात् सोमं इन्द्राय वायवे पिबे
 प्र यत् वां मध्वः अग्रियं भरन्ति अच्यरेवः देवऽयंतः शचीनि
 ॥२॥ प्र याभिः यासिं दाश्यासं अर्चं निऽयुतऽभिः वायो इन्द्राय
 दुरोणे नि नः रयिं सुऽभोजसं युवस्व नि वीरं गय्यं अश्वं च राधं
 ॥३॥ ये वायवे इन्द्रऽमादनासः आऽदेवासः निऽतोशनासः अ-
 व्रतः वृत्राणि सूरिऽभिः स्याम सप्तहांसः युधा नृऽभिः अभि-

॥ ९१ ॥ कुवित् अंग नमसा ये वृधासः पुरा देवाः अनया
 आसन्ते वायवे मनवे बाधिताय अवासयन् उपसं सुमे ॥ १ ॥
 उशंता दूता न दभाय गोपा मासः च पाथः शरदः च पूर्वीः
 वायूः सुऽस्तुतिः वां इयाना माडीकं ईद्रे सुवितं च नभ्यं ॥ २ ॥
 वः अन्नान् रयिऽवृधः सुऽमेधाः श्वेतः सिसृक्ति निऽयुतां अग्निः
 ऽश्रीः ते वायवे सऽमनसः वि तस्युः विश्वा इत् नरः सुऽअप-
 त्यानि चक्षुः ॥ ३ ॥ यावत् तरः तन्वः यावत् ओजः यावत् त-
 चदासा दीध्यानाः शुचिं सोमं शुचिऽपा पातं अस्मे इन्द्राय
 सदतं बर्हिः आ इदं ॥ ४ ॥ निऽयुवाना निऽयुतः स्पार्हऽपीतः
 इन्द्राय सऽरथं यातं अवाक् इदं हि वां प्रऽभृतं मध्यः अप्यं म-
 प्रीणाना वि मुमुक्तं अस्मे ॥ ५ ॥ याः वां शतं निऽयुतः याः सह-
 इन्द्राय वि श्वऽवाराः सवन्ते आ आभिः यातं सुऽविदमानि
 अवाक् पातं नरा प्रतिऽभृतस्य मध्यः ॥ ६ ॥ अर्चतः न अवा-
 निशमाणाः इन्द्राय सुऽस्तुतिऽभिः वसिष्ठाः वाजऽयंतः मु-
 चसं नृपम युयं पातं स्वस्तिऽभिः सदा नः ॥ ७ ॥ १३ ॥

॥ ९१ ॥ आ वायो भूय अविऽपाः उप नः सहर्धं ते निऽयुतः
 वि श्वऽवाराऽपीतः ते अर्धः मध्यं अपामि यस्य देव दुधिये पुनऽप्ये-
 १११ प्रजाता नोऽः अर्धेऽप्यु अस्यात् सोमं इन्द्राय वायवे वि श्वे
 म वत वा मध्यः अपि यं नरति अर्धेऽप्ये देवऽयंतः न वीरि-
 १११ प्र जाभिः पाति दायां अर्धं निऽयुतऽभिः वायो इन्द्राय
 दूतं नि नः एवै सुऽनो तमं युवस्तु नि योतं मध्यं अर्धं व त-
 १११ वि वायवे इन्द्राय सदासाः आ देवासः निऽतो जनासः अर्धं
 मेव नृपम युयं पातं स्वस्तिऽभिः सदा नः ॥ ७ ॥ १३ ॥

अ० ५. अ० ६. व० १७.]   ॥ ६५ ॥   [म० ७. अ० ६. सू० ९४.

वान् ॥४॥ आ नः नियुत् ऽभिः श्रुतिनीभिः अध्वरं सहस्रिणीभिः
उप याहि यज्ञं वायो अस्मिन् सर्वने मादयस्व यूयं पात स्वस्ति-
ऽभिः सदा नः ॥५॥ १४॥

॥ ९३ ॥ शुचिं नु स्तोमं नवं ऽजातं अद्य इंद्राग्नीं वृत्रं ऽहना
जुषेथां उभा हि वां सु ऽहवा जोहवीमि ता वाजं सद्यः उशते धेष्ठां
॥ १ ॥ ता सा नसी शवसाना हि भूतं सा कुं ऽवृधा शवसा शूशु ऽवा-
सा क्षयंतौ रायः यवसस्य भूरैः पृक्तं वाजस्य स्थविरस्य घृष्टैः ॥ २ ॥
उपो हयत् विदथं वाजिनः गुः धीभिः विप्राः प्र ऽमंति इच्छमा-
नाः अवेतः न काष्ठां नक्षमाणाः इंद्राग्नीं जोहुवतः नरः ते ॥ ३ ॥
गीः ऽभिः विप्रः प्र ऽमंति इच्छमानः ईदृ रयिं यशसं पूर्व ऽभाजं
इंद्राग्नीं वृत्रं ऽहना सु ऽवजा प्र नः नथेभिः तिरतं देष्णैः ॥ ४ ॥
सं यत् मही मिथती स्पर्धमाने तनू ऽरुचा शूरं ऽसाता यतैते
अदेव ऽयुं विदथे देव यु ऽभिः सचा हतं सोमं ऽसुता जनेन ॥ ५ ॥ १५ ॥
इमां कुं सु सोमं ऽसुति उप नः आ इंद्राग्नीं सौमनसाय यातं नु
चित् हि परि ऽमन्नाथे० अस्मान् आ वां शश्वत् ऽभिः ववृतीय
वाजैः ॥ ६ ॥ सः अग्ने एना नमसां सं ऽइद्वः अच्छं मित्रं वरुणं इंद्रं
वोचेः यत् सीं आगं चकृम तत् सु मृळ तत् अर्यमा अदितिः
शिश्नयंतु ॥ ७ ॥ एताः अग्ने आशुषाणासः इष्टीः युवोः सचा अ-
भि अश्याम वाजान् मा इंद्रं नः विष्णुं मरुतः परि ख्यन् यूयं
पात स्वस्ति ऽभिः सदा नः ॥ ८ ॥ १६ ॥

॥ ९४ ॥ इयं वां अस्य मन्मनः इंद्राग्नीं पूर्य ऽस्तुतिः अधात्
वृष्टिः ऽइव अजनि ॥ १ ॥ शृणुतं जरितुः हव इंद्राग्नीं वनंतं गिरः

इंशाना पिप्यतं धियः ॥ २ ॥ मा पापऽत्वार्य नः नरा इन्द्राग्नी मा
अभिऽशस्तये मा नः रीरधतं निदे ॥ ३ ॥ इंद्रे अग्ना नमः बृहत्सु-
ऽवृक्तिं आ ईरयामहे धिया धेनाः अवस्यवः ॥ ४ ॥ ता हि शश्वतः
ईळते इत्या विप्रासः ऊतये सऽबाधः वाजऽसातये ॥ ५ ॥ ता वां
गीऽभिः विपन्यवः प्रयस्वतः हवामहे मेधऽसाता सनिषवः
॥ ६ ॥ १७ ॥ इन्द्राग्नी अवसा आ गतं अस्मभ्यं चर्षणिऽसहा मा नः
दुऽशंसः ईशत ॥ ७ ॥ मा कस्य नः अररुषः धूर्तिः प्र नक् मर्त्यस्य
इन्द्राग्नी शर्म यच्छतं ॥ ८ ॥ गोऽमत् हिरण्यऽवत् वसु यत् वां अ-
श्वऽवत् ईमहे इन्द्राग्नी तत् वनेमहि ॥ ९ ॥ यत् सोमै आ सुते नरः
इन्द्राग्नी अजो हवुः सप्रिऽवता सपर्यवः ॥ १० ॥ उक्थेभिः वृष-
हन्ऽतमा या मंदा ना चित् आ गिरा आंगूषैः आऽविवासतः
॥ ११ ॥ तौ इत् दुऽशंसं मर्त्यं दुऽविद्वांसं रक्षस्विनं आऽभोगं
हन्मना हतं उद्ऽधिं हन्मना हतं ॥ १२ ॥ १८ ॥

॥ १५ ॥ प्र क्षोदसा धायसा ससे एषा सरस्वती धरुणं आयसी
मूः प्रऽवावधाना रथ्याऽइव याति विश्वाः अपः महिना सिंधुः
अन्याः ॥ १ ॥ एका अचेतत् सरस्वती नदीनां शुचिः यती गिरि-
ऽभ्यः आ समुद्रात् रायः चेतंती भुवनस्य भूरः घृतं पयः दुदुहे ना-
हुषाय ॥ २ ॥ सः ववृधे नर्यः योषणासु वृषां शिशुः वृषभः यज्ञि-
यासु सः वाजिनं मघवंतऽभ्यः दधाति वि सातये तन्वं ममृजीत
॥ ३ ॥ उत स्या नः सरस्वती जुषाणा उपं श्रवत् सुऽभगा यज्ञे अ-
स्मिन् मितज्ञंऽभिः नमस्यैः इया ना राया युजा चित् उतऽतरा
सखिऽभ्यः ॥ ४ ॥ इभ्रा जुहानाः युष्मत् आ नमःऽभिः प्रति सोमं
सरस्वति जुषस्व तव शर्मन् प्रियऽतमे दधानाः उपं स्पेयाम

अ० ५. अ० ६. व० २१.] ॥ ६७ ॥ [म० ७. अ० ६. सू० ९७.]

शर॒णं न वृ॒क्षं ॥५॥ अ॒यं जुं॑ ते॒ सर॒स्व॒ति॒ वसि॑ष्ठः द्वा॒रौ ऋ॒तस्य॑ सु॒-
ऽभ॒गे वि आ॒वः० वर्ध॑ ऋ॒भ्रे स्तु॒वते रा॒सि वा॒जान् यू॒यं पा॒त स्व॒-
स्तिऽभिः सदा॑ नः ॥ ६॥ १९॥

॥ ९६ ॥ वृ॒हत् जुं॑ गा॒यिषे॒ वचः॑ अ॒सुर्या॑ न॒दीनां॑ सर॒स्वतीं॑ इत्
म॒ह्य सु॒वृ॒क्षिऽभिः॑ स्तो॒मैः व॒सिष्ठ॑ रोद॒सी ॥१॥ उ॒भे यत्ते॒ म॒हि॒-
ना ऋ॒भ्रे अ॒धंसी॑ अ॒धिऽक्षि॒यन्ति॑ पू॒रवः॑ सा नः॒ वो॒धि अ॒वि॒ची
म॒रुत्ऽसं॒खा चोद॑ राधः॒ म॒घोनां॑ ॥२॥ भ॒द्रं इत् भ॒द्रा कृ॒णवत्
सर॒स्वती अ॒कं वऽअ॒री चे॒तति॑ वा॒जिनीं॑ऽवती गृ॒णाना॑ ज॒म॒-
द॒ग्निऽवत् स्तु॒वाना॑ च व॒सिष्ठ॑ऽवत् ॥३॥ ज॒न्निऽय॑न्तः नु अ॒यं वः॑
पु॒त्रिऽय॑न्तः सु॒ऽदान॑वः सर॒स्वंतं ह॒वाम॒हे ॥४॥ ये ते॒ सर॒स्वः जु॒र्म॒-
यः म॒धुऽम॑न्तः घृ॒तऽश्रु॑तः तेभिः नः अ॒वि॒ता भ॒व ॥५॥ पी॒प्ति॒-
ऽवांसं॑ सर॒स्वतः॑ स्तनं॒ यः वि॒श्वऽदर्श॑तः भ॒क्षी॒महि॑ प्र॒ऽजां इ॒पं
॥ ६ ॥ २० ॥

॥ ९७ ॥ य॒ज्ञे दि॒वः नृ॑ऽस॒दने॑ पृथि॒व्याः नरः॑ यत्र दे॒वऽय॑वः
म॒दति॑ इ॒न्द्राय॑ यत्र स॒र्वना॑नि सु॒न्वे ग॑मन् म॒दाय॑ प्र॒थमं॑ वयः च
॥१॥ आ॒ दै॒व्या वृ॒णीम॒हे अ॒वांसि॑ वृ॒हस्प॑तिः नः म॒हे आ स॒खायः॑
यथा॑ भवे॒म मी॒ळ्हुषे॑ अ॒नागाः॑ यः नः दा॒ता प॒राऽव॑तः पि॒ता-
ऽइ॒व ॥२॥ तं जुं॑ ज्येष्ठं न॒मसा॑ ह॒विऽभिः॑ सु॒ऽशेवं॑ ब्रह्म॒णः प॑तिं
गृ॒णीषे॒ इन्द्रं॑ श्लो॒कः म॒हि दै॒व्यः सि॒सृक्षु॑ यः ब्रह्म॒णः दे॒वऽकृ॑तस्य रा॒-
जा ॥३॥ सः आ नः॒ योनिं॑ स॒दतु॑ प्रेष्टः वृ॒हस्प॑तिः वि॒श्वऽवा॑रः यः
अ॒स्ति का॒मः रा॒यः सु॒ऽवीर्य॑स्य तं दा॒त् प॑र्य॒त् नः अ॒ति स॒द्यतः॑
अ॒रि॒ष्टान् ॥४॥ तं आ नः॒ अ॒र्कं अ॒मृता॑य जुष्टं इ॒मे धा॒नुः अ॒मृता॑-

सः पुराऽजाः शुचिऽक्रंदं यजतं पस्त्यानां वृहस्पतिं अनर्वाणं
हुवेम ॥ ५ ॥ २१ ॥ तं शुग्मासः अरुषासः अश्वः वृहस्पतिं सहऽवा-
हः वहन्ति सहः चित् यस्य नीळऽवत् सधऽस्य नभः न रूपं अ-
रुषं वसानाः ॥ ६ ॥ सः हि शुचिः शतऽपंचः सः श्रुंध्युः हिरण्य-
ऽवाशीः इषिरः स्वऽसाः वृहस्पतिः सः सुऽआवेशः ऋषः पुरु-
सखिऽभ्यः आऽसुतिं करिष्ठः ॥ ७ ॥ देवी देवस्य रोदसी जनित्री
वृहस्पतिं ववृधतुः महिऽत्वा दक्षायाय दक्षत सखायः कर्तृव-
क्षणे सुऽतरां सुऽगाधा ॥ ८ ॥ इयं वां व्रक्षणः पते सुऽवृक्तिः व्रक्ष-
इंद्राय वज्रिणे अकारि अविष्टं धियः जिगृतं पुरेऽधीः जजस्तं
अर्यः वनुषां अरांतीः ॥ ९ ॥ वृहस्पते युवं इंद्रः च वस्वः दिव्यस्य
इंशाये उत पार्थिवस्य धत्तं रयिं स्तुवते कीरये चित् यूयं पात-
स्वस्तिऽभिः सदा नः ॥ १० ॥ २२ ॥

॥ ९८ ॥ अर्धर्यवः अरुणं दुग्धं अंशुं जुहोत न वृषभाय क्षिती-
नां गौरात् वेदीयान् अवऽपानं इंद्रः विश्वाहा इत् याति सुत-
ऽसोमं इच्छन् ॥ १ ॥ यत् दधिषे प्रऽदिविं चारुं अन्नं दिवेऽदिवे
पीतिं इत् अस्य वक्षि उत हृदा उत मनसा जुषाणः उशन इंद्र प्र-
ऽस्थितान् पाहि सोमान् ॥ २ ॥ जज्ञानः सोमं सहसे पपाय प्रते
माता महिमानं उवाच आ इंद्र पप्रथ उरु अंतरिक्षं युधा देवेभ्यः
वरिवः चकर्थ ॥ ३ ॥ यत् योधयाः महतः मन्यमानान् साक्षाम
तान् बाहुऽभिः शशदानान् यत्वा नृऽभिः वृतः इंद्र अभिऽयु-
ध्याः तं त्वया आजिं सौश्रवसं जयेम ॥ ४ ॥ प्र इंद्रस्य वोचं प्रथमा
कृतानि प्र नूतना मघऽवा या चकार यदा इत् अदेवीः असहिष्ट-
मायाः अथ अभवत् केवलः सोमः अस्य ॥ ५ ॥ तव इंद्र विश्वं अ-

अ० ५. अ० ६. व० २५.] ॥ ६९ ॥ [म० ७. अ० ६. सू० १००.

भितः पश्यं यत् पश्यसि चक्षसा सूर्यस्य गवाँ असि गोऽपतिः
एकः इंद्र भक्षी महि ते प्रऽयंतस्य वस्वः ॥ ६॥ वृहस्पते युवं इंद्रः च
वस्वः दिव्यस्य ईशायै उत पार्थिवस्य धत्तं रुयिं स्तुवते कीरये
चित् यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा नः ॥ ७ ॥ २३ ॥

॥ ९९ ॥ परः मात्रया तन्वा वृधान न ते महिऽत्वं अनु अश्रुवन्ति
उभे ते विद्म रजसी पृथिव्याः विष्णो देव त्वं परमस्य वित्से ॥ १ ॥
न ते विष्णो जायमानः न जातः देवं महिम्नः परं अतं आप उत
अस्तम्भाः नाकं ऋषं वृहंतं दाधर्यं प्राचीं ककुभं पृथिव्याः ॥ २ ॥
इराऽवती० धेनुऽमती० हि भूतं सुऽयवसिनी० मनुषे दशस्या
वि अस्तम्भाः रोदसी विष्णो एते दाधर्यं पृथिवीं अभितः म-
यूखैः ॥ ३ ॥ उरुं यज्ञाय चक्रयुः ऊं लोकं जनयता सूर्ये उषसं अग्निं
दासस्य चित् वृषऽशिप्रस्य मायाः जघ्नयुः नरा पृतनाज्येषु ॥ ४ ॥
इन्द्राविष्णू हंहिताः शंवरस्य नवं पुरं नवतिं च अयिष्टं शतं
वर्चिनः सहस्रं च साकं हयः अप्रति असुरस्य वीरान् ॥ ५ ॥
इयं मनीषा वृहती वृहता उरुऽक्रमा तवसा वर्धयती रे
वां स्तोमं विदथेषु विष्णो पिन्वतं इषः वृजनैषु इंद्र ॥ ६ ॥ वषट्
ते विष्णो आसः आ कृणोमि तत् मे जुषस्व शिपिऽविष्ट हव्यं
वर्धतु त्वा सुऽस्तुतयः गिरः मे यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा नः
॥ ७ ॥ २४ ॥

॥ १०० ॥ नु मर्तः द्यते सन्निथन् यः विष्णवे उरुऽगायाय दा-
शत् प्र यः सत्राचा मनसा यजाति एतावतं नर्ये आऽविवासात्
॥ १ ॥ त्वं विष्णो सुऽमतिं विश्वऽज्यां अप्रऽयुतां एवऽयावः

म॒तिं दा॒ः प॒र्चैः यथा॑ न॒ः सु॒वि॒त॒स्य॑ भू॒रैः अ॒श्व॑ऽव॒तः पु॒रु॑ऽच॒न्द्र॒स्य॑
रा॒यः ॥२॥ त्रिः दे॒वः पृ॒थि॒वीं ए॒षः ए॒तां वि च॒क्र॒मे श॒त॑ऽअ॒र्च॒सं
म॒हि॑ऽत्वा प्र वि॒ष्णुः अ॒स्तु त॒व॒सः त॒वी॒या॒न् त्वे॒षं हि अ॒स्य॑ स्य॒वि॒
र॒स्य॑ ना॒म॥३॥ वि च॒क्र॒मे पृ॒थि॒वीं ए॒षः ए॒तां क्षे॒त्रा॒य वि॒ष्णुः म॒
नु॒षे द॒श॒स्य॑न् ध्रु॒वा॒सः अ॒स्य॑ की॒र॒यः ज॒ना॒सः उ॒रु॑ऽक्षि॒तिं सु॑ऽज॒
नि॒मा च॒कार॑ ॥४॥ प्र त॒त्ते अ॒द्य शि॒पि॑ऽवि॒ष्ट॒ ना॒म॑ अ॒र्यैः शं॒सा॒मि
व॒यु॒ना॒नि वि॒द्वान् तं त्वा॑ गृ॒णामि॑ त॒व॒सं अ॒त॒व्या॒न् क्ष॒यं॑तं अ॒स्य॑
र॒ज॒सः प॒रा॒के॥५॥ किं इ॒त्ते वि॒ष्णो॑ परि॑ऽच॒क्ष्यं भू॒त् प्र य॒त् व॒क्षे
शि॒पि॑ऽवि॒ष्टः अ॒स्मि॒मा व॒र्षैः अ॒स्मत् अप॑ गू॒हः ए॒तत् य॒त् अ॒न्य॒
ऽरू॒पः सं॑ऽइ॒ये व॒भू॒य ॥६॥ व॒ष॑द॒ते वि॒ष्णो॑ आ॒सः आ॒ कृ॒णो॒मि
त॒त् मे जु॒ष॒स्व शि॒पि॑ऽवि॒ष्ट॒ ह॒व्यं व॒र्ध॑तु॒त्वा सु॑ऽस्तु॒तयः॑ गि॒रः मे॒ यू॒यं
पा॒त॒ स्व॒स्ति॑ऽभिः सदा॑ न॒ः ॥७॥ २५ ॥६॥

॥ १०१ ॥ ति॒स्रः वा॒चः प्र व॒द् ज्यो॒तिः॑ऽअ॒ग्राः याः ए॒तत् दु॒ष्टे
म॒धु॑ऽदो॒षं ज॒धः सः व॒त्सं कृ॒ण्वन् गर्भे॑ ओ॒ष॑धी॒नां स॒द्यः जा॒तः वृ॒
ष॒भः रो॒र॒वी॒ति ॥१॥ यः व॒र्ध॑नः ओ॒ष॑धी॒नां यः अपां॑ यः वि॒श्व॑स्य
ज॒ग॑तः दे॒वः ई॒शे सः त्रि॑ऽधा॒तुं श॒रणं श॒र्मं य॑स॒त् त्रि॑ऽव॒र्तुं ज्यो॒तिः
सु॑ऽअ॒भि॒ष्टि अ॒स्मे ॥२॥ स्त॒रीः ऊं त्व॑त् भ॒व॑ति सू॒ते ऊं त्व॑त् य॒या॒
ऽव॑शं॒त॒न्वं च॒क्रे ए॒षः पि॒तुः प॒यः प्र॒ति गृ॒भ्णा॒ति मा॒ता ते॒न पि॒ता
व॒र्ध॑ते ते॒न पु॒त्रः ॥३॥ यस्मि॑न् वि॒श्वानि॑ भु॒व॑नानि त॒स्युः ति॒स्रः
द्या॒वः त्रे॒धा स॒स्रुः आ॒पः त्र्यः॑ को॒शा॒सः उ॒प॑ऽसे॒च॑ना॒सः म॒ध्वः
श्रो॒त॑न्ति अ॒भितः॑ वि॒ऽर॒प्शं ॥४॥ इ॒दं व॒चः प॒र्जन्या॑य स्व॒ऽरा॒जे द॒दः
अ॒स्तु अ॒न्तरं॑ तत् जु॒जो॒प॒त् म॒यः ऽभु॒वः वृ॒ष्टयः॑ संतु॑ अ॒स्मे सु॑ऽपि॒
प॒लाः ओ॒ष॑धीः दे॒व॑ऽगो॒पाः ॥५॥ सः रे॒तः ऽधाः॑ वृ॒ष॒भः श॒श्वः

अ० ५. अ० ७. व० ४.] ॥ ७१ ॥ [म० ७. अ० ६. सू० १०३.]

तीनां तस्मिन् आत्मा जगत् तस्युषः च तत् मा चतुर्पातु शत-
ऽशरदाय यूयं पातु स्वस्ति ऽभिः सदा नः ॥ ६ ॥ १ ॥

॥ १०२ ॥ पर्जन्याय प्र गायत दिवः पुत्राय मी॒ऋ॒धुषे सः नः य-
वसं इच्छतु ॥ १ ॥ यः गर्भे ओषधीनां गवां कृणोति अर्वतां पर्ज-
न्यः पुरुषीणां ॥ २ ॥ तस्मै इत् आस्ये हविः जुहोत मधुमत् ऽतमं
इळां नः सं ऽयतं कुरुत् ॥ ३ ॥ २ ॥

॥ १०३ ॥ संवत्सरं शश्यानाः ब्राह्मणाः व्रत ऽचारिणः वाचं
पर्जन्यं ऽजिन्वितां प्र मंडूकाः अवादिषुः ॥ १ ॥ दिव्याः आपः अभि-
यत् एनं आयन् दृतिं न शुष्कं सुरसी शयानं गवां अहं न मायुः
वत्तिनीनां मंडूकानां वयुः अत्र सं एति ॥ २ ॥ यत् ई एनान् उशतः
अभि अर्वषीत् तृषा ऽवतः प्रावृषि आ ऽगतायां अखवलीकृत्य
पितरं न पुत्रः अन्यः अन्यं उप वदतं एति ॥ ३ ॥ अन्यः अन्यं अनु-
गृह्णाति एनोः अपां प्र ऽसर्गे यत् अमदिषातां मंडूकः यत् अभि-
ऽवृष्टः कनिष्कन् पृश्निः सं ऽपृक्ते हरितेन वाचं ॥ ४ ॥ यत् एषां अ-
न्यः अन्यस्य वाचं शाक्तस्य ऽइव वदति शिक्षमाणः सर्वं तत् एषां
समृधां ऽइव पर्वं यत् सु ऽवाचः वदयन अधि अप् ऽसु ॥ ५ ॥ ३ ॥
गो ऽमायुः एकः अज ऽमायुः एकः पृश्निः एकः हरितः एकः एषां
समानं नाम विधत्तः वि ऽरूपाः पुरु ऽवा वाचं पिपिषुः वदतः
॥ ६ ॥ ब्राह्मणासः अति ऽरात्रे न सोमै सरः न पूर्णं अभितः वदतः
संवत्सरस्य तत् अहः परि स्य यत् मंडूकाः प्रावृषीणं वनूव ॥ ७ ॥
ब्राह्मणासः सोमिनः वाचं अक्रत ब्रह्म कृण्वतः परिवत्सरीणं
अध्वर्यवः घर्मिणः सित्विदानाः आविः भवन्ति गुह्याः न के

चित् ॥ ८ ॥ देवऽहिंति जुगुपुः द्वादशस्य ऋतुं नरः न प्रमिनंति
 एते संवत्सरे प्रावृषि आऽगतायां तप्ताः घर्माः अश्रुवते वि
 ऽसर्गं ॥ ९ ॥ गोऽमायुः अदात् अजऽमायुः अदात् पृश्निः अदात्
 हरितः नः वसूनि गवां मंडूकाः ददंतः शतानि सहस्रऽसावे प्र
 तिरंते आयुः ॥ १० ॥ ४ ॥

॥ १०४ ॥ इंद्रासोमा तपंतं रक्षः उज्जतं नि अर्पयतं वृषणा त-
 मः ऽवृधः परां शृणीतं अचितः नि ओषतं हतं नुदेयां नि शिशीतं
 अचिणः ॥ १ ॥ इंद्रासोमा सं अघऽशंसं अभि अघं तपुः ययस्तु चरुः
 अग्निवान् ऽइव ब्रह्म ऽद्विषे क्रव्य ऽअदे घोरऽचक्षसे द्वेषः धत्तं अ-
 नवायं किमीदिने ॥ २ ॥ इंद्रासोमा दुः ऽकृतः ववे अंतः अनारं-
 भणे तमसि प्र विध्यतं यथा न अतः पुनः एकः च न उत् ऽअयंत
 तत् वां अस्तु सहसे मन्युऽमत् शवः ॥ ३ ॥ इंद्रासोमा वर्तयतं दिवः
 वधं सं पृथिव्याः अघऽशंसाय तर्हेणं उत् तक्षतं स्वयं पर्वतेभ्यः
 येन रक्षः ववृधानं नि ऽजूर्वथः ॥ ४ ॥ इंद्रासोमा वर्तयतं दिवः परि
 अग्निऽतप्तेभिः युवं अश्महन्मऽभिः तपुः ऽवधेभिः अजरेभिः अ-
 चिणः नि पर्शने विध्यतं यंतु नि ऽस्वरं ॥ ५ ॥ ५ ॥ इंद्रासोमा परि
 वां भूतु विश्वतः इयं मतिः कक्ष्या अश्वाऽइव वाजिनां यां वां हो-
 चां परि ऽहिनीमि मेधया इमा ब्रह्माणि नृपतीं ऽइव जिन्वतं
 ॥ ६ ॥ प्रति स्मरेथां तुजयत् ऽभिः एवैः हतं दुहः रक्षसः भंगुरऽवतः
 इंद्रासोमा दुः ऽकृते मा सुऽगं भूत् यः नः कदा चित् अभिऽदासति
 दुहा ॥ ७ ॥ यः मा पाकेन मनसा चरंतं अभिऽचष्टे अनृतेभिः व-
 चः ऽभिः आपः ऽइव काशिनां संऽगृभीताः असन् अस्तु असंतः
 इंद्र वक्ता ॥ ८ ॥ ये पाकऽशंसं विऽहरंते एवैः ये वा भद्रं दूषयंति

स्वधाभिः अहये वा तान् प्रऽददातु सोमः आ वा दधातु निः-
 ऽऋतेः उपऽस्थे ॥ ९॥ यः नः रसं दिप्संति पितृः अग्ने यः अश्वानां
 यः गवां यः तनूनां रिपुः स्तेनः स्तेयऽकृत् दभं एतु नि सः
 हीयतां तन्वा तना च ॥ १० ॥ ६ ॥ परः सः अस्तु तन्वा तना च तिस्रः
 पृथिवीः अधः अस्तु विश्वाः प्रति शुष्यतु यशः अस्य देवाः यः नः
 दिवा दिप्संति यः च नक्तं ॥ ११ ॥ सुऽविज्ञानं चिकितुषे जनाय
 सत् च असत् च वचसी पस्पृधाते तयोः यत् सत्यं यत् रत् ऋजी-
 यः तत् इत् सोमः अवति हंति असत् ॥ १२ ॥ न वै ऊं सोमः वृ-
 जिनं हिनोति न क्षत्रियं मिथुया धारयंतं हंति रक्षः हंति असत्
 वदंत उभौ इंद्रस्य प्रऽसितौ श्याते ॥ १३ ॥ यदि वा अहं अनृत-
 ऽदेवः आसं मोघं वा देवान् अपिऽऊहे अग्ने किं अस्मभ्यं जात-
 ऽवेदः हृणीषे द्रोघऽवाचः ते निऽऋथं सचंतां ॥ १४ ॥ अद्य सु-
 रीय यदि यातुऽधानः अस्मि यदि वा आयुः तत्तपं पुरुषस्य अधः
 सः वीरैः दशभिः वि यूयाः यः मा मोघं यातुऽधान इति आहं
 ॥ १५ ॥ ७ ॥ यः मा अयातुं यातुऽधान इति आहं यः वा रक्षाः शु-
 चिः अस्मि इति आहं इंद्रः तंहंतु महुता वधेन विश्वस्य जंतोः अ-
 धमः पदीष्ट ॥ १६ ॥ प्र या जिगाति खर्गलाऽइव नक्तं अपं दुहा
 तन्वं गूहमाना ववान् अनंतान् अव सा पदीष्ट यावाणः झंतु
 रक्षसः उपच्यैः ॥ १७ ॥ वि तिष्ठध्वं मरुतः विक्षु इच्छतं गृभायतं
 रक्षसः सं पिनष्टन् वयः ये भूत्वा पतयंति नक्तऽभिः ये वा रिपः
 दधिरे देवे अध्वरे ॥ १८ ॥ प्र वर्तय दिवंः अश्मानं इंद्र सोमऽशितं
 मघऽवन्सं शिशाधि प्राक्तात् अपाक्तात् अधरात् उदक्तात् अ-
 भि जहि रक्षसः पर्वतेन ॥ १९ ॥ एते ऊं त्ये पतयंति श्वऽयातवः
 इंद्रं दिप्संति दिप्सवः अदाभ्यं शिशीते शक्रः पिशुनेभ्यः वधं नूनं

चित् ॥ ८ ॥ देवऽहिंति जुगुपुः द्वादशस्य ऋतुं नरः न प्रमिनंति
 एते संवत्सरे प्रावृषिं आऽगतायां तप्ताः घर्माः अश्रुक्ते वि
 ऽसर्गं ॥ ९ ॥ गोऽमायुः अदात् अजऽमायुः अदात् पृश्निः अदात्
 हरितः नः वसूनि गवां मंडूकाः ददंतः शतानि सहस्रऽसावे प्र
 तिरंते आयुः ॥ १० ॥ ४ ॥

॥ १०४ ॥ इंद्रासोमा तपंतं रक्षः उज्जतं नि अर्पयंतं वृषणा त-
 मः ऽवृधः परां शृणीतं अचितः नि ओषतं हतं नुदेयां नि शिशीतं
 अचिणः ॥ १ ॥ इंद्रासोमा सं अघऽशंसं अभि अघं तपुः ययस्तु चरः
 अग्निवान् ऽइव ब्रह्म ऽद्विषे क्रव्य ऽअदे घोरऽचक्षसे द्वेयः धत्तं अ-
 नवायं किमीदिने ॥ २ ॥ इंद्रासोमा दुः ऽकृतः ववे अंतः अनारं-
 भणे तमसि प्र विध्यतं यथा न अतः पुनः एकः च न उत ऽअयतं
 तत् वां अस्तु सहसे मन्युऽमत् शवः ॥ ३ ॥ इंद्रासोमा वर्तयंतं दिवः
 वृधं सं पृथिव्याः अघऽशंसाय तर्ह्येणं उत तक्षतं स्वयं पर्वतेभ्यः
 येन रक्षः ववृधानं नि ऽजूर्वथः ॥ ४ ॥ इंद्रासोमा वर्तयंतं दिवः परि
 अग्निऽतप्तेभिः युवं अश्महन्मऽभिः तपुः ऽवधेभिः अजरेभिः अ-
 चिणः नि पर्शने विध्यतं यंतु नि ऽस्वरं ॥ ५ ॥ ५ ॥ इंद्रासोमा परि
 वां भूतु विश्वतः इयं मतिः कृत्स्यां अश्वाऽइव वाजिनां यां वां हो-
 त्रां परिऽहिनीमि मेधया इमा ब्रह्माणि नृपतीं ऽइव जिवांतं
 ॥ ६ ॥ प्रति स्मरेयां तुजयत् ऽभिः एवैः हतं दुहः रक्षसः भंगुरऽवतः
 इंद्रासोमा दुः ऽकृते मा सुऽगं भूत यः नः कदा चित् अभिऽदासति
 दुहा ॥ ७ ॥ यः मा पाकेन मनसा चरंतं अभिऽचष्टे अनृतेभिः व-
 चः ऽभिः आपः ऽइव काशिनां संऽगृभीताः असन् अस्तु असंतः
 इंद्र वक्ता ॥ ८ ॥ ये पाकऽशंसं विऽहरंते एवैः ये वा भद्रं दूषयंति

स्वधाभिः अहये वा तान् प्रऽददातु सोमः आ वा दधातु निः-
 ऽऽऽतेः उपऽस्थे ॥ ९॥ यः नः रसं दिप्संति पितृः अग्ने यः अश्वी-
 नां यः गवां यः तनूनां रिपुः स्तेनः स्तेयऽकृत् दुभं एतु नि सः
 हीयतां तन्वा तना च ॥ १० ॥ ६ ॥ परः सः अस्तु तन्वा तना च तिस्रः
 पृथिवीः अधः अस्तु विश्वाः प्रति शुष्यतु यशः अस्य देवाः यः नः
 दिवा दिप्संति यः च नक्तं ॥ ११ ॥ सुऽविज्ञानं चिकितुषे जनाय
 सत् च असत् च वचंसी पस्पृधाते तयोः यत् सत्यं यत् रत् ऋजी-
 यः तत् इत् सोमः अवति हंति असत् ॥ १२ ॥ न वै ऊं सोमः वृ-
 जिनं हिनोति न क्षत्रियं मिथुया धारयंतं हंति रक्षः हंति असत्
 वदंतं उभौ इंद्रस्य प्रऽसितौ श्याते ॥ १३ ॥ यदि वा अहं अनृत-
 ऽदेवः आसं मोघं वा देवान् अपिऽऊहे अग्ने किं अस्मभ्यं जात-
 ऽवेदः हृणीषे द्रोघऽवाचः ते निऽऽकृत्यं सचंतां ॥ १४ ॥ अद्य मु-
 रीय यदि यातुऽधानः अस्मि यदि वा आयुः तत्तपं पुरुषस्य अध-
 सः वीरैः दशभिः वि यूयाः यः मा मोघं यातुऽधान इति आहं
 ॥ १५ ॥ ७ ॥ यः मा अयातुं यातुऽधान इति आहं यः वा रक्षाः शु-
 चिः अस्मि इति आहं इंद्रः तंहंतु महता वधेन विश्वस्य जंतोः अ-
 धमः पदीष्ट ॥ १६ ॥ प्र या जिगाति खर्गलाऽइव नक्तं अपं दुहा
 तन्वं गूहमाना ववान् अनंतान् अव सा पदीष्ट यावाणः घंतु
 रक्षसः उपच्यैः ॥ १७ ॥ वि तिष्ठध्वं मरुतः विश्व इच्छतं गृभायतं
 रक्षसः सं पिनष्टन वयः ये भूत्वा पतयंति नक्तऽभिः ये वा रिपः
 दधिरे देवे अध्वरे ॥ १८ ॥ प्र वर्तय दिवः अश्मानं इंद्र सोमऽशितं
 मघऽवन् सं शिशाधि प्राक्तात् अपाक्तात् अधरात् उदक्तात् अ-
 भि जुहि रक्षसः पर्वतेन ॥ १९ ॥ एते ऊं त्ये पतयंति श्वऽयातवः
 इंद्रं दिप्संति दिप्सवः अदाभ्यं शिशीति शक्रः पिशुनेभ्यः वधं नूनं

सृजत् अशनिं यातुमत्ऽभ्यः ॥ २० ॥ ८ ॥ इंद्रः यातूनां अभवत् प-
 राऽश्वः हविःऽमयीनां अभि आऽविवांसतां अभि इत् ऊं म-
 क्रः परशुः यया वनं पात्राऽइव भिंदन् सतः एति रक्षसः ॥ २१ ॥
 उलूकऽयातुं शुशुलूकऽयातुं जहि श्वऽयातुं उत कोकऽयातुं मु-
 पर्णऽयातुं उत गृध्रऽयातुं हृषदाऽइव प्र मृण रक्षः इंद्र ॥ २२ ॥ मा-
 नः रक्षः अभि नद् यातुऽमावतां अप उच्छतु मियुना या कि-
 मीदिना पृथिवी नः पार्थिवात् पातु अंहसः अंतरिक्षं दिव्यात्
 पातु अस्मान् ॥ २३ ॥ इंद्र जहि पुमांसं यातुऽधानं उत स्त्रियं मा-
 यया शशदानां विऽग्रीवासः मूरऽदेवाः ऋदंतु मा ते दृशन्सू-
 उतऽचरंत ॥ २४ ॥ प्रति चक्ष्व वि चक्ष्व इंद्रः च सोम जागृत रक्षः-
 ऽभ्यः वधं अस्यतं अशनिं यातुमत्ऽभ्यः ॥ २५ ॥ ९ ॥ ६ ॥ ७ ॥

॥ इति सप्तमं मंडलं समाप्तं ॥

॥ १ ॥ मा चित् अन्यत् वि शंसत सखायः मा रिषण्यत इंद्रं श-
 स्तोत वृषणं सचा सुते मुहुः उक्थ्या च शंसत ॥ १ ॥ अवऽक्रक्षि-
 वृषभं यथा अजुरंगां न चर्षणिऽसहं विऽद्वेषणं संऽवनना अ-
 यंऽकरं मंहिष्ठं उभयाविनं ॥ २ ॥ यत् चित् हित्वा जनाः इमे नाता
 हवते ऊतये अस्माकं वस इदं इंद्र भूतु ते अहां विश्वा च वर्धनं
 ॥ ३ ॥ वि तर्तूर्यते मघऽवन् विपःऽचितः अर्यः विपः जनानां
 उपं क्रमस्व पुरुऽरूपं आ भर वाजं नेदिष्ठं ऊतये ॥ ४ ॥ महे च न-
 त्वां अद्रिऽवः परां शुल्काय देयां न सहस्राय न अयुताय वजि-
 ऽवः न शताय शतऽमघ ॥ ५ ॥ १० ॥ वस्यान् इंद्र असि मे पितुः उत
 भ्रातुः अभुजतः माता च मे हृदयथः समा वसो वसुऽत्वनाय रा-

ध॑से ॥ ६ ॥ कं॒ इ॒य॒य॒ कं॒ इ॒त् अ॒सि॒ पु॒रु॒ऽवा॒ चि॒त् हि॒ ते॒ मनः॑ अ॒लं पि॑
यु॒ध्म॒ ख॒ज॒ऽकृ॒त् पु॒रं॒ऽद॒र॒ प्र॒गा॒य॒त्राः अ॒गा॒सि॒षुः ॥ ७ ॥ प्र॒अ॒स्मै॒ गा॒-
य॒त्रं अ॒र्च॒त॒ व॒वा॒तुः॑ यः पु॒रं॒ऽद॒रः॑ याभिः॑ का॒ख॒स्य॑ उ॒प॒ व॒हिः आ॒-
ऽस॒दै॒ या॒स॒त् व॒जी॒ भि॒न॒त् पु॒रः ॥ ८ ॥ ये॒ते॒ सं॒ति॒ द॒श॒ऽग्वि॒नः॑ श॒ति॒-
नः॑ ये॒स॒ह॒स्रि॒णः॑ अ॒श्व॑सः ये॒ते॒ वृ॒ष॒णः॑ र॒घु॒ऽदु॒वः॑ तेभिः॑ नः॒ तू॒यं आ॒
ग॒हि ॥ ९ ॥ आ॒ तु॒ अ॒द्य॒ स॒वः॑ ऽदु॒षां॑ हु॒वे॒ गा॒य॒त्र॑ ऽवै॒प॒सं॑ इ॒ंद्रं॑ धे॒नुं सु॒-
ऽदु॒षां॑ अ॒न्यां॑ इ॒षं॑ उ॒रु॒ऽधा॒रां अ॒रं॒ऽकृ॒तं ॥ १० ॥ ११ ॥ य॒त् तु॒द॒त् सूरः॑
ए॒त॒शं॑ व॒कू॒ वा॒त॒स्य॑ प॒रि॒णां॑ व॒ह॒त् कु॒त्सं॑ आ॒र्जु॒ने॒यं॑ श॒त॑ ऽ॒क्र॒तुः॒ त॒स॒-
र॒त् ग॒ंध॒र्वे॑ अ॒स्तृ॒तं ॥ ११ ॥ यः॒ ऋ॒ते॒ चि॒त् अ॒भि॒ऽश्रि॒षः॑ पु॒रा॒ ज॒त्रु॒-
ऽभ्यः॑ आ॒ऽतृ॒दः॑ सं॒ऽधा॒ता॒ सं॒ऽधि॑ म॒घ॑ऽवा॒ पु॒रु॒ऽव॒सुः॑ इ॒ष्क॑र्ता
वि॒ऽह॒तं॑ पु॒नः॑ ॥ १२ ॥ मा॒भू॒म॒ नि॒ष्ट्याः॑ ऽइ॒व॒ इ॒ंद्रं॑ त्वत् अ॒र॒णाः॑ ऽइ॒व
व॒ना॒नि॒ न॒ प्र॒ऽज॒हि॒ता॒नि॒ अ॒द्रि॒ऽवः॑ दुरो॒षा॑सः अ॒म॒न्म॒हि ॥ १३ ॥
अ॒म॒न्म॒हि॒ इ॒त् अ॒ना॒श॒वः॑ अ॒नु॒या॑सः च॒ वृ॒त्र॒ऽह॒न् स॒कृ॒त् सु॒ते॒ म॒ह॒-
ता॒ शूर॒रा॒ध॑सा अ॒नु॒ स्तो॒मं॑ मु॒दी॒म॒हि ॥ १४ ॥ य॒दि॒ स्तो॒मं॑ म॒म॒ अ॒व॒त्
अ॒स्मा॒कं॑ इ॒ंद्रं॑ इ॒ंद्र॒वः॑ ति॒रः॒ प॒वि॒त्रं॑ स॒सृ॒ऽवा॑सः आ॒श॒वः॑ म॒दै॒तु॒ तु॒ग्य॒-
ऽवृ॒धः॑ ॥ १५ ॥ १२ ॥ आ॒ तु॒ अ॒द्य॒ स॒ध॑ऽ स्तु॒तिं॑ व॒वा॒तुः॑ स॒ख्युः॑ आ॒ ग॒हि
उ॒प॑ऽस्तु॒तिः॒ म॒घो॒नां॑ प्र॒ त्वा॒ अ॒व॒त् अ॒ध॑ते॒ व॒श्मि॒ सु॒ऽस्तु॒तिं ॥ १६ ॥
सो॒तं॒ हि॒ सो॒मं॑ अ॒द्रि॒ऽभिः॑ आ॒ ई॒ ए॒नं॑ अ॒प् स॒ु धा॒व॒त् ग॒व्या॒ व॒स्त्रा॒-
ऽइ॒व॒ वा॒स॒य॑तः इ॒त् न॒रः॑ निः॒ धु॒क्ष॒न् व॒क्ष॒णा॒भ्यः ॥ १७ ॥ अ॒ध॑ ज॒मः॑
अ॒ध॑ वा॒ दि॒वः॑ वृ॒ह॒तः॑ रो॒च॒ना॒त् अ॒धि॑ अ॒या॒ व॒र्ध॑स्व॒ त॒न्वा॒ गि॒रा॒
म॒म॑ आ॒ जा॒ता॒ सु॒ऽक्र॒तो॒ पृ॒ण ॥ १८ ॥ इ॒ंद्रा॒य॒ सु॒ म॒दि॒न्ऽत॑मं॒ सो॒मं॑
सो॒त॒ व॒रे॒ण्यं॑ श॒क्रः॒ ए॒नं॑ पी॒प॒य॒त् वि॒श्व॑या॒ धि॒या॒ हि॒न्वा॒नं॑ न॒ वा॒ज॒-
ऽयुं ॥ १९ ॥ मा॒ त्वा॒ सो॒म॑स्य ग॒ल्द॑या॒ स॒दा॑ या॒च॒न् अ॒हं॑ गि॒रा॒ भू॒रि॑
मृ॒गं॑ न॒ स॒व॑नेषु चु॒क्रु॒धं॒ कः॑ ई॒शा॒नं॑ न॒ या॒चि॒ष॒त् ॥ २० ॥ १३ ॥ म॒दै॒न

इ॒षि॒तं म॒दं उ॒ग्रं उ॒ग्रेण॑ श॒वसा॑ वि॒श्वेषां॑ त॒रुता॑रं म॒दऽच्युतं॑ म॒दे हि
 स्म॒ ददा॑ति नः ॥ २१ ॥ शे॒वरि॒वायी॑ पु॒रुदे॒वः म॒र्ताय॑ दा॒गुपे॑ सः सु॒
 न्व॒ते च॒ स्तुव॑ते च॒ रा॒सते॒ विश्व॑ऽगू॒र्तः अ॒रिऽस्तु॑तः ॥ २२ ॥ आ इ॒न्द्र
 या॒हि म॒त्स्वं चि॒त्रेण॑ दे॒व रा॒धसा॑ सरः न प्रा॒सि उ॒दरं॑ स॒पीति॑ऽभिः
 आ सोमे॑भिः उ॒रु स्फि॑रं ॥ २३ ॥ आ त्वा स॒हस्रं॑ आ श॒तं यु॒क्ताः रथे॑
 हि॒र॒ण्ये ब्र॒ह्मऽयु॑जः ह॒रयः॑ इ॒न्द्र के॑शि॒नः वह॑तु सोमं॑ऽपी॒तये॑ ॥ २४ ॥
 आ त्वा रथे॑ हि॒र॒ण्ये ह॒री म॒यूरं॑ऽशेष्या शि॒तिऽपृ॑ष्ठा ब॒हता॑ म॒ध्वः
 अ॒धसः॑ वि॒वक्षा॑णस्य पी॒तये॑ ॥ २५ ॥ १४ ॥ पि॒वं तु अ॒स्य गि॒र्वणः॑ सु॒
 तस्य॑ पू॒र्वपाः॑ऽइ॒व परि॑ऽकृतस्य र॒सिनः॑ इ॒यं आऽसु॑तिः चा॒रुः म॒
 दा॒य प॒त्यते॑ ॥ २६ ॥ यः ए॒कः अ॒स्ति दं॑सना॒ महान्॑ उ॒ग्रः अ॒भि व्र॑तैः
 ग॒मत् सः॑ शि॒प्री न सः॑ यो॒षत् आ ग॒मत् ह॒वं न परि॑ व॒र्जति॑ ॥ २७ ॥
 त्वं पु॒रं च॒रि॒ष्वव॑ व॒धैः श्रु॑णा॒स्य सं पि॒णक् त्वं भाः॑ अ॒नु च॒रः अ॒ध
 द्वि॒ता यत् इ॒न्द्र ह॒व्यः भु॒वः ॥ २८ ॥ म॒म त्वा सू॑र उ॒त्तऽइ॒ते म॒म म॒ध्यं
 दि॒ने दि॒वः म॒म प्रऽपि॒त्वे अ॒पिऽश॒र्वरे॑ व॒सो आ स्तो॑मा॒सः अ॒वृ॒
 त्त॒त ॥ २९ ॥ स्तु॒हि स्तु॒हि इ॒त् ए॒ते घ॒ ते मं॑हि॒ष्ठासः॑ म॒घोना॑ नि॒दि॒तः
 ऽअ॒श्वः प्रऽप॒थी पर॑म॒ऽज्याः म॒घस्य॑ मे॒ध्यऽअ॒ति॒थे ॥ ३० ॥ १५ ॥
 आ यत् अ॒श्वान् व॒नन्ऽव॑तः अ॒ध्या अ॒हं रथे॑ रु॒हं उ॒त वा॒मस्य॑
 व॒सुनः॑ चि॒के॒त॒ति॒ यः अ॒स्ति या॒ज्ञः प॒शुः ॥ ३१ ॥ यः ऋ॒जा मह्यं॑
 म॒महे॑ स॒ह त्व॒चा हि॒र॒ण्यया॑ ए॒षः वि॒श्वानि॑ अ॒भि अ॒स्तु सौ॒भगा
 आऽसं॑गस्य स्व॒नत्ऽर॑थः ॥ ३२ ॥ अ॒ध प्रा॒यो॒गिः अ॒ति दा॑स॒त् अ॒
 न्यान् आऽसं॑गः अ॒ग्ने द॒शऽभिः॑ स॒हस्रैः॑ अ॒ध उ॒क्ष्णः॑ द॒श मह्यं॑
 रु॒शंतः॑ न॒ळाऽइ॒व सर॑सः निः अ॒ति॒ष्ठन् ॥ ३३ ॥ अ॒नु अ॒स्य स्थू॑र
 द॒ह॒शे पु॒रस्ता॑त् अ॒न॒स्यः ऊ॒रुः अ॒व॒ऽरं॒वमा॑णः श॒श्वती॑ ना॒री अ॒
 भिऽच॑क्ष्य आ॒ह सु॑ऽभ॒द्रं अ॒र्य भो॑ज॒नं वि॒भर्षि॑ ॥ ३४ ॥ १६ ॥

श्रीरः ऽइव जामाता ॥ २० ॥ २० ॥ विद्म हि अस्य वीरस्य भूरि ऽदा-
 वरीं सु ऽमतिं त्रिषु जातस्य मनांसि ॥ २१ ॥ आ तु सिंच कर्षं ऽमंतं
 न घ विद्म श्वसानात् यशः ऽतरं शतं ऽर्जते ॥ २२ ॥ ज्येष्ठेन सोतः
 इंद्राय सोमं वीराय शक्राय भरं पिवन्त नयीय ॥ २३ ॥ यः वेदिष्ठः
 अव्यथिषु अश्वं ऽवंतं जरितु ऽभ्यः वाजं स्तोतु ऽभ्यः गो ऽमंतं ॥ २४ ॥
 पन्यं ऽपन्यं इत् सोतारः आ धावत मद्याय सोमं वीराय शूराय
 ॥ २५ ॥ २१ ॥ पाता वृत्र ऽहा सुतं आ घ गमत् न अरिरे अस्मत् नि-
 यमते शतं ऽर्जतिः ॥ २६ ॥ आ इह हरीं ब्रह्म ऽयुजां शग्मा वक्षतः
 सखायंगीः ऽभिः श्रुतं गिर्वेणसं ॥ २७ ॥ स्वादवः सोमाः आ याहि
 श्रीताः सोमाः आ याहि शिप्रिन् ऋषिं ऽवः शचीं ऽवः न अयं
 अच्छ सध ऽमादं ॥ २८ ॥ स्तुतः च याः त्वा वधंति महे राधसे नृणां य-
 इंद्रं कारिणं वृधंतः ॥ २९ ॥ गिरं च याः ते गिर्वाहः उक्या चतुर्भ्य-
 तानि सत्रा दधिरे शवांसि ॥ ३० ॥ २२ ॥ एव इत् एषः तुवि ऽकूर्मिः
 वाजान् एकः वज्रं ऽहस्तः सनात् अमृक्तः दयते ॥ ३१ ॥ हंता वृत्रं
 दक्षिणेन इंद्रः पुरु पुरु ऽहूतः महान् महीभिः शचीभिः ॥ ३२ ॥ य-
 स्मिन् विश्वाः चर्षणयः उत च्यौत्ना जयांसि च अनु घ इत् मदी-
 मघोनः ॥ ३३ ॥ एषः एतानि चकार इंद्रः विश्वा यः अति शूल-
 वाजं ऽदावा मघोनां ॥ ३४ ॥ प्र ऽभर्ता रथं गव्यं तं अपाकात् चित्
 यं अवति इतः वसुं सः हि वोळ्हा ॥ ३५ ॥ २३ ॥ सनिता विप्रः
 अवैत् ऽभिः हंता वृत्रं नृ ऽभिः शूरः सत्यः अविता विधंतं ॥ ३६ ॥
 यजध्व एनं प्रिय ऽमेधाः इंद्रं सत्राचा मनंसा यः भूत् सोमैः सत्य-
 ऽमंढा ॥ ३७ ॥ गाथ ऽश्वसं सत् ऽपतिं श्ववं ऽकामं पुरु ऽत्मानं
 कर्षांसः गात वाजिनं ॥ ३८ ॥ यः ऋते चित् गाः पदेभ्यः दात् सखां
 नृ ऽभ्यः शचीं ऽवान् ये अस्मिन् कामं अश्रियन् ॥ ३९ ॥ इत्वा

अ० ५. अ० ७. व० २७.] ॥ ७९ ॥ [म० ८. अ० १. सू० ३.

धीऽवैतं अद्रिऽवः का॒खं मे॒ध्यऽअतिथिं मे॒षः भू॒तः अ॒भि यन्
अ॒यः ॥४०॥ शि॒क्षं वि॒ऽभि॒न्दो॒ अ॒स्मै च॒त्वारि॑ अ॒युता॑ द॒दत् अ॒ष्ट
प॒रः स॒हस्रा॑ ॥४१॥ उ॒त सु॒ त्ये॑ प॒यःऽवृ॒धा मा॒की॑ र॒णस्य॑ न॒प्ता
ज॒निऽत्व॒नाय॑ म॒महे॑ ॥४२॥ २४॥

॥३॥ पि॒वं सु॒तस्य॑ र॒सिनः॑ म॒त्स्वं नः॑ इ॒न्द्र गोऽम॑तः आ॒पिः नः॑
वो॒धि स॒धऽमा॑द्यः वृ॒धे अ॒स्मान् अ॒वन्तु॑ ते॒ धियः॑ ॥१॥ भू॒याम॑ ते
सु॒ऽम॒तौ वा॒जिनः॑ व॒यं मा नः॑ स्तुः अ॒भिऽमा॑तये अ॒स्मान् चि॒
त्वाभिः॑ अ॒वता॑त् अ॒भिष्टि॑ऽभिः आ नः॑ सु॒न्नेषु॑ य॒मय॑ ॥२॥ इ॒माः ऊं
त्वा पु॒रुऽव॒सो॒ गिरः॑ व॒र्धन्तु॑ याः म॒म पा॒वक॑ऽव॒र्णाः श्रु॑च॒यः वि॒
पःऽचितः॑ अ॒भि स्तो॒मैः अ॒नूष॑त ॥३॥ अ॒यं स॒हस्रं॑ ऋ॒षिऽभिः॑
स॒हःऽकृतः॑ स॒मुद्रः॑ऽइ॒व प॒प्रथे॑ स॒त्यः सः॑ अ॒स्य म॒हिमा॑ गृ॒णे श॒वः
य॒ज्ञेषु॑ वि॒प्रऽरा॒ज्ये ॥४॥ इ॒न्द्र इ॒त् दे॒वऽता॑तये इ॒न्द्र प्र॑ऽयति अ॒ध्वरे॑ इ॒न्द्र
संऽई॒के व॒निनः॑ ह॒वामहे॑ इ॒न्द्र ध॒नस्य॑ सा॒तये॑ ॥५॥ २५॥ इ॒न्द्रः म॒हा
रो॒दसी॑ प॒प्रथ॑त् श॒वः इ॒न्द्रः सू॒र्यं अ॒रोच॑यत् इ॒न्द्रे ह॒ वि॒श्वा भु॒व॒नानि॑
ये॒मिरे॑ इ॒न्द्रे सु॒वा॒नासः॑ इ॒न्द्रवः॑ ॥६॥ अ॒भि त्वा॒ पूर्वं॑ऽपी॒तये॑ इ॒न्द्र स्तो॒
मैभिः॑ आ॒यवः॑ संऽई॒ची॒नासः॑ ऋ॒भवं॑ सं अ॒स्वर॑न् रु॒द्राः गृ॒णन्त॑
पूर्व्यं ॥७॥ अ॒स्य इ॒त् इ॒न्द्रः व॒वृ॒धे वृ॒ष्ण्यं॑ श॒वः म॒दे सु॒तस्य॑ वि॒ष्णवि॑
अ॒द्य तं अ॒स्य म॒हिमा॑नं आ॒यवः॑ अ॒नु स्तु॑वन्ति पू॒र्वऽथा॑ ॥८॥ तत्
त्वा या॒मि सु॒ऽवीर्यं॑ तत् ब्र॒ह्मं पू॒र्वऽचि॑त्तये येन॑ यति॑ऽभ्यः भृ॒गवे॑
ध॒ने हि॒ते येन॑ प्र॒स्क॒णं आ॒वि॒थ ॥९॥ येन॑ स॒मुद्रं॑ अ॒सृजः॑ म॒हीऽअ॒पः
तत् इ॒न्द्र वृ॒ष्णि॑ते श॒वः स॒द्यः सः॑ अ॒स्य म॒हिमा॑ न संऽन॒शे यं क्षो॒णीः
अ॒नुऽच॒क्रदे॑ ॥१०॥ २६॥ श॒ग्धि नः॑ इ॒न्द्र य॑त् त्वा॒ रयि॑ं या॒मि सु॒ऽवीर्यं॑
श॒ग्धि वा॒जाय॑ प्र॒थ॒मं सि॒सा॒सते॑ श॒ग्धि स्तो॒माय॑ पूर्व्यं ॥११॥ श॒ग्धि

नः अत्यन्तं हृषीकेशं आविश्य धियः इन्द्रसिंहासतः शम्भो
यन्मं यथापेक्षं कुरुष्व इन्द्रं प्रजापतिः स्वः ॥ १२ ॥ कृतं नमः
सीतां तुरः गृणीतु मर्त्यैः नहि नु अत्यन्तं महिमानं इन्द्रिणं स्व
यंतः आनृणः ॥ १३ ॥ कृतं कुरुष्व स्वयंतः कृतं ॥ १४ ॥
कः विष्णुः ओम् नमो कृता हवीं मयः ॥ १५ ॥ इन्द्रमुत्तमः कृतं ॥ १६ ॥
आनृणः ॥ १७ ॥ कृतं कुरुष्व मयः ॥ १८ ॥ गिरिः स्वोभासः
सर्वः ॥ १९ ॥ पतनः ॥ २० ॥ अविशतः ॥ २१ ॥ वाजः ॥ २२ ॥
॥ २३ ॥ ॥ २४ ॥ ॥ २५ ॥ ॥ २६ ॥ ॥ २७ ॥ ॥ २८ ॥ ॥ २९ ॥ ॥ ३० ॥
॥ ३१ ॥ ॥ ३२ ॥ ॥ ३३ ॥ ॥ ३४ ॥ ॥ ३५ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३७ ॥ ॥ ३८ ॥ ॥ ३९ ॥ ॥ ४० ॥
॥ ४१ ॥ ॥ ४२ ॥ ॥ ४३ ॥ ॥ ४४ ॥ ॥ ४५ ॥ ॥ ४६ ॥ ॥ ४७ ॥ ॥ ४८ ॥ ॥ ४९ ॥ ॥ ५० ॥
॥ ५१ ॥ ॥ ५२ ॥ ॥ ५३ ॥ ॥ ५४ ॥ ॥ ५५ ॥ ॥ ५६ ॥ ॥ ५७ ॥ ॥ ५८ ॥ ॥ ५९ ॥ ॥ ६० ॥
॥ ६१ ॥ ॥ ६२ ॥ ॥ ६३ ॥ ॥ ६४ ॥ ॥ ६५ ॥ ॥ ६६ ॥ ॥ ६७ ॥ ॥ ६८ ॥ ॥ ६९ ॥ ॥ ७० ॥
॥ ७१ ॥ ॥ ७२ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७४ ॥ ॥ ७५ ॥ ॥ ७६ ॥ ॥ ७७ ॥ ॥ ७८ ॥ ॥ ७९ ॥ ॥ ८० ॥
॥ ८१ ॥ ॥ ८२ ॥ ॥ ८३ ॥ ॥ ८४ ॥ ॥ ८५ ॥ ॥ ८६ ॥ ॥ ८७ ॥ ॥ ८८ ॥ ॥ ८९ ॥ ॥ ९० ॥
॥ ९१ ॥ ॥ ९२ ॥ ॥ ९३ ॥ ॥ ९४ ॥ ॥ ९५ ॥ ॥ ९६ ॥ ॥ ९७ ॥ ॥ ९८ ॥ ॥ ९९ ॥ ॥ १०० ॥

पुरु नृऽसूतः असि आनवे असि प्रऽशुर्ध तुर्वशे ॥१॥ यत् वा रुमे
 रुशमे श्यावके कृपे इन्द्र मादयसे सचा कखासः त्वा ब्रह्मऽभिः
 स्तोमऽवाहसः इन्द्र आ यच्छन्ति आ गृहि ॥२॥ यथा गौरः अपा
 कृतं तृथन् एति अव इरिणं आऽपित्वे नः प्रऽपित्वे तूयं आ गृहि
 कखेषु सु सचा पिव ॥३॥ मंदंतु त्वा मघऽवन् इन्द्र इंदवः राधऽदे-
 याय सुन्वते आऽमुथं सोमं अपिवः चमू सुतं ज्येष्ठं तत् दधिषे
 सहः ॥४॥ प्र चक्रे सहसा सहः वभंजं मन्युं ओजंसा विश्वे ते इन्द्र
 पृतनाऽयवः यहो नि वृक्षाऽऽइव येमिरे ॥५॥३०॥ सहस्रेणऽइव
 सचते यविऽयुधा यः ते आनंद उपऽस्तुतिं पुत्रं प्रावर्गं कृणुते सु-
 ऽवीर्यं दाश्रोति नमउक्तिऽभिः ॥६॥ मा भेम मा अमिषम उपस्य
 सख्ये तव महत् ते वृष्णः अभिऽचक्ष्यं कृतं पश्येम तुर्वशं यदुं ॥७॥
 सव्यां अनु स्फिग्यं ववसे वृषा न दानः अस्य रोषति मध्वा संऽपृ-
 क्ताः सारधेण धेनवः तूयं आ इहि द्रव पिव ॥८॥ अश्वी रथी सु-
 ऽरूपः इत् गोऽमान् इत् इन्द्र ते सखा श्वात्रऽभाजा वयसा सचते
 सदा चंद्रः याति सभां उप ॥९॥ ऋश्यः न तृथन् अवऽपानं आ
 गृहि पिव सोमं वशान् अनु निऽमेघमानः मघऽवन् दिवेऽदिवे
 ओजिष्ठं दधिषे सहः ॥१०॥३१॥ अध्वर्यो द्रवय त्वं सोमं इन्द्रः पि-
 पासति उप नूनं युयुजे वृषणा हरीं आ च जगाम वृत्रऽहा ॥११॥
 स्वयं चित् सः मन्यते दाशुरिः जनः यत्र सोमस्य तृपसि इदं ते
 अन्नं युज्यं संऽउक्षितं तस्य आ इहि प्र द्रव पिव ॥१२॥ रथेऽस्थाय
 अध्वर्यवः सोमं इंद्राय सोतन् अधि ब्रध्नस्य अद्रयः वि चक्षते सु-
 न्वतः दाशुऽअध्वरं ॥१३॥ उप ब्रध्नं ववाता वृषणा हरीं इन्द्र अप-
 ऽसु वक्षतः अर्वाचं त्वा सप्रयः अध्वरऽश्रियः वहंतु सर्वना इत्
 उप ॥१४॥ प्र पूषणं वृणीमहे युज्याय पुरुऽवसुं सः शक्र शिष्टा

पु०ऽहूत० नः धिया तुजे राये वि० मोचन॥१५॥३२॥ संतः शिरी
 भुरिजाःऽइव शूरं रास्वं रायः वि० मोचन० ले० तत् नः सु०
 उ० स्रियं वसुं यत्वं हिनोषि म० त्यं॥१६॥ वेमि० त्वा पू० प० न् कृ० तसे रा०
 स्तोत० वे आ० घृ० णे न तस्य वेमि० अ० रं० णं हि तत् प्र० सो० सु० प० प्र०
 सा० च० ॥१७॥ परां गावः यवसं कृत् चित् आ० घृ० णे नित्यं रा०
 अ० म० त्यं अ० स्मा० कै पू० प० न् अ० वि० ता शि० वः भ० व० मं० हि० षः पा० तं० स० सा० तं०
 ॥१८॥ सूरं राधंः श्रुत० अ० श्वं कु० ह० ग० स्यं दि० वि० षि० षि० रा० द० ले० य० स० व०
 उ० भ० ग० स्य रा० ति० पु० त० र्व० गे० पु० अ० म० न्म० हि० ॥१९॥ धी० भिः सा० ता० नि० कृ०
 रा० स्यं पा० जि० तंः प्रि० य० मे० धिः अ० भि० मु० ऽभिः प० षि० सह० घ्रा० अ० नु० नि०
 उ० म० ग० तां अ० नु० नि० य० य० आ० नि० ग० वां ज० हृ० षिः ॥२०॥ यु० द्वाः वि० त्
 अ० नि० ऽपि० ले० अ० र० णः गां भ० ज० तं० मे० ह० नां अ० श्वं भ० ज० तं० मे० ह० नां
 ॥२१॥३३॥१॥

॥१५॥ दु० ग० तं० इ० ऽइ० व० य० तं० स० तां० अ० रु० ण० ऽश्वः अ० गि० शि० त० तं०
 न्या० त० वि० य० धा० अ० त० नु० तं० ॥१६॥ मु० द० व० त० ह० घ्रा० म० नः० द्यु० तां० स० र्व०
 उ० भ० ग० स्य० मं० व० व० अ० यि० ना० इ० य० धि० ॥१७॥ यु० वा० न्यां० वा० ति० नी० नि०
 कृ० तं० आ० नां० अ० द० नु० तं० वा० च० दृ० तः० य० था० आ० नु० षि० ॥१८॥ पु० ह० गि० तं०
 न० अ० त० व० पु० न० मे० द० पु० न० व० म० लु० प० क० षा० मः० अ० यि० नां० उ० भ०
 षि० द० वा० त० म० ना० त० ना० इ० य० व० ता० न० नः० प० ती० गं० ता० रा० द्यु० तां०
 न० ॥१९॥ तां० मु० द० व० तं० रा० व० द्यु० तां० मु० द० मे० धां० अ० वि० तां० नि०
 न० पु० र्व० व० इ० श० व० ॥२०॥ आ० नु० कृ० षां० मे० उ० भ० द० व० तं० पु० र्व० य० व० न० नि०
 उ० भ० ग० स्यं० अ० नु० नि० अ० यि० नां० ॥२१॥ वे० मि० ति० वः० प० रा० द० वा० ति०
 वि० य० नां० वि० य० नां० वि० य० नां० अ० कृ० तं० वि० य० नां० वि० य० नां० ॥२२॥ अ० त० न०
 उ० भ० ग० स्यं० इ० य० द० नु० तं० वि० य० नां० अ० कृ० तं० वि० य० नां० वि० य० नां०

आ नः गोऽमंतं अश्विना सुऽवीरं सुऽरथं रयिं वोऽहं अश्वऽवतीः
 इषः ॥ १० ॥ २॥ ववृधाना शुभः पती दसा हिरण्यऽवर्तनी० पि-
 वतं सोम्यं मधु ॥ ११ ॥ अस्मभ्यं वाजिनीऽवसू० मघवत्ऽभ्यः च
 सऽप्रथः छुदिः यंतं अदाभ्यं ॥ १२ ॥ नि सु ब्रह्म जनां नां या अविष्टं
 तूयं आ गतं मो' सु अन्यान् उप अरतं ॥ १३ ॥ अस्य पिवतं अ-
 श्विना युवं मदस्य चारुणः मध्वः रातस्य धिषण्या ॥ १४ ॥ अस्मे
 आ वहतं रयिं शतऽवतं सहस्रिणं पुरुऽक्षुं विश्वऽधायसं ॥ १५ ॥ ३॥
 पुरुऽवा चित् हि वां नरा विऽह्वयंते मनीषिणः वाघत्ऽभिः अ-
 श्विना आ गतं ॥ १६ ॥ जनांसः वृक्तऽवर्हिषः हविष्मंतः अरंऽकृतः
 युवां हवन्ते अश्विना ॥ १७ ॥ अस्माकं अद्य वां अयं स्तोमः वा-
 हिष्ठः अंतमः युवाभ्यां भूतु अश्विना ॥ १८ ॥ यः ह वां मधुनः दतिः
 आऽहितः रथऽचर्षणे ततः पिवतं अश्विना ॥ १९ ॥ तेन नः वा-
 जिनीऽवसू० प्रश्वे तोकायं शं गवे वहतं पीवरीः इषः ॥ २० ॥ ४॥
 उत नः दिव्याः इषः उत सिधून् अहःऽविदा अपं दाराऽइव व-
 र्षथः ॥ २१ ॥ कदा वां तौग्यः विधत् समुद्रे जहितः नरा यत् वां
 रथः विऽभिः पतात् ॥ २२ ॥ युवं कखाय नासत्या अपिऽरिप्राय
 हर्म्ये शश्वत् ऊतीः दशस्यथः ॥ २३ ॥ ताभिः आ यातं ऊतिऽभिः
 नयसीभिः सुशस्तिऽभिः यत् वां वृषणऽवसू० हुवे ॥ २४ ॥ यथा
 चित् कर्षं आवतं प्रियऽमेधं उपऽस्तुतं अचिं शिंजारं अश्विना
 ॥ २५ ॥ ५॥ यथा उत कृत्ये धने अंशुं गोषु अगस्त्यं यथा वाजेषु
 सोभरि ॥ २६ ॥ एतावत् वां वृषणऽवसू० अतः वा भूयः अश्विना
 गृणंतः सुम्नं ईमहे ॥ २७ ॥ रथं हिरण्यऽवधुरं हिरण्यऽअभीशुं अ-
 श्विना आ हि स्थाथः दिविऽस्पृशं ॥ २८ ॥ हिरण्ययीं वां रभिः ईषा
 अक्षः हिरण्ययः उभा चक्रा हिरण्यया ॥ २९ ॥ तेन नः वाजिनी-

ऽवसू पराऽवतः चित् आ गतं उप इमां सुऽस्तुतिं मम ॥३०॥ ६॥
 आ वह्ये पराकात् पूर्वीः अश्रंतौ अश्विना इपः दासीः अमर्त्या
 ॥३१॥ आ नः द्युमैः आ श्रवःऽभिः आ राया यातं अश्विना पुं-
 ऽचंद्रा नासत्या ॥३२॥ आ इह वां प्रुषितऽस्वः वयः वहंतु प-
 रिणः अच्छं सुऽअध्वरं जनं ॥३३॥ रथं वां अनुऽगायसं यः इषा
 वर्तते सह न चक्रं अभि वाधते ॥३४॥ हिरण्ययेन रथेन द्रवत्पा-
 णिऽभिः अश्वैः धीऽज्वना नासत्या ॥३५॥ ७॥ युवं मृगं जागृ-
 ऽवासं स्वदयः वा वृषणऽवसू० ता नः पृक्तं इषा रयिं ॥३६॥
 ता मे अश्विना सनीनां विद्यातं नवानां यथा चित् चैद्यः कशुः
 शतं उष्ट्रानां ददत् सहस्रां दशं गोनां ॥३७॥ यः मे हिरण्यऽसंहशः
 दशं राज्ञः अमहत् अधःऽपदाः इत् चैद्यस्य कृष्टयः चर्मऽस्त्राः अ-
 भितः जनाः ॥३८॥ माकिः एना पथा गात् येन इमे यंति चैद्यः
 अन्यः न इत् सूरिः ओहंते भूरिदावत्ऽतरः जनः ॥३९॥ ८॥ १॥

॥ ६॥ महान् इंद्रः यः ओजसा पर्जन्यः वृष्टिमान्ऽइव स्तोमैः
 वत्सस्य ववृधे ॥ १ ॥ प्रऽजां ऋतस्य पिप्रतः प्र यत् भरत वह्यः
 विप्राः ऋतस्य वाहसा ॥ २ ॥ कखाः इंद्रं यत् अक्रत स्तोमैः यज्ञस्य
 सार्धनं जामि ब्रुवते आयुधं ॥ ३ ॥ सं अस्य मन्यवे विशः विश्वाः न-
 मंत कृष्टयः समुद्रायऽइव सिधवः ॥ ४ ॥ ओजः तत् अस्य तित्विषे
 उभे यत् संऽअवर्तयत् इंद्रः चर्मऽइव रोदसी ॥ ५ ॥ १॥ विचित् वृ-
 चस्य दोधतः वज्रेण शतऽपर्वणा शिरः विभेद् वृष्णिनां ॥ ६ ॥ इ-
 माः अभि प्र नोऽनुमः विपां अग्नेषु धीतयः अग्नेः शोचिः न दिद्युतः
 ॥ ७ ॥ गुहां सतीः उप त्मनां प्र यत् शोचत धीतयः कखाः ऋतस्य
 धारया ॥ ८ ॥ प्र तं इंद्र नशीमहिरयिं गोऽमंतं अश्विनं प्र वसं पूर्व-

ऽचिन्तये ॥ ९॥ अहं इत् हि पितुः परि मेधां ऋतस्य जयम अहं
 सूर्यः ऽइव अजनि ॥ १०॥ १०॥ अहं प्रत्नेन मन्मना गिरः शुभामि
 कण्ठवत् येन इन्द्रः शुष्मं इत् दधे ॥ ११॥ ये त्वां इन्द्र न तुस्तुवुः ऋ-
 पयः ये च तुस्तुवुः मम इत् वर्धस्व सुऽस्तुतः ॥ १२॥ यत् अस्य म-
 न्युः अर्ध्वनीत् वि वृचं पर्वऽशः रुजन् अपः समुद्रं ऐरयत् ॥ १३॥
 नि शुष्णे इन्द्र धर्णसिं वज्रं जघंथ दस्यवि वृषा हि उग्र शृण्विषे
 ॥ १४॥ न द्यावः इन्द्र ओजसा न अंतरिक्षाणि वज्रिणं न विव्यचंत
 भूमयः ॥ १५॥ ११॥ यः ते इन्द्र महीः अपः स्तभुऽयमानः आ अश-
 यत् नि तं पद्यासु शिश्रयः ॥ १६॥ यः इमे रोदसी मही संऽईची०
 संऽअजयभीत् तमः ऽभिः इन्द्र तं गुहः ॥ १७॥ ये इन्द्र यतयः त्वा भृ-
 गवः ये च तुस्तुवुः मम इत् उग्र शुधि हव ॥ १८॥ इमाः ते इन्द्र पृश्नयः
 घृतं दुहते आऽशिरं एनां ऋतस्य पिप्पुषीः ॥ १९॥ याः इन्द्र प्रऽस्वः
 त्वा आसा गर्भं अचक्रिरन् परि धर्मऽइव सूर्य ॥ २०॥ १२॥ त्वां इत्
 शवसः पते कणाः उक्थेन ववृधुः त्वां सुतासः इंदवः ॥ २१॥ तव
 इत् इन्द्र प्रऽनीतिषु उत प्रऽशस्तिः अद्रिऽवः यज्ञः वितंतसाय्यः
 ॥ २२॥ आ नः इन्द्र मही इषं पुरं न दुषि गोऽमंतीं उत प्रऽजां सु-
 ऽवीर्य ॥ २३॥ उत त्यत् आशुऽअर्ध्वं यत् इन्द्र नाहुषीषु आ अयं
 विक्षु प्रऽदीदयत् ॥ २४॥ अभि व्रजं न तन्निषे सूरः उपाकऽचक्षसं
 यत् इन्द्र मूळयांसि नः ॥ २५॥ १३॥ यत् अंग तविषीऽयसे इन्द्र प्र-
 ऽराजसि क्षितीः महान् अपारः ओजसा ॥ २६॥ तं त्वा हविष्म-
 तीः विशः उपं ब्रुवते ऊतये उरुऽजयसं इंदुऽभिः ॥ २७॥ उप-
 ऽहूरे गिरीणां संऽगथे च नदीनां धिया विप्रः अजायत ॥ २८॥
 अतः समुद्रं उतऽवतः चिकित्वान् अव पश्यति यतः विपानः
 एजति ॥ २९॥ आत् इत् प्रत्नस्य रतंसः ज्योतिः पश्यति वासुरं परः

यत् इध्यते दिवा ॥३०॥ १४॥ कणासः इन्द्र ते मतिं विश्वे वर्धति पौ-
 स्यं उतो शविष्ठ वृधाय ॥३१॥ इमां मे इन्द्र सुस्तुतिं जुषस्व प्रसुमां
 अव उत प्र वर्धय मतिं ॥३२॥ उत ब्रह्मण्या वयं तुभ्यं प्र वृद्ध व-
 जिऽवः विप्राः अतस्म जीवसे ॥३३॥ अभि कणाः अनुपत आ-
 पः न प्रऽवता यतीः इन्द्रं वनन्ऽवती मतिः ॥३४॥ इन्द्र उक्यानि
 ववृधुः समुद्रंऽइव सिधंवः अनुत्तऽमन्यं अजरं ॥३५॥ १५॥ आनु-
 याहि पराऽवतः हरिऽभ्यां हर्यताभ्यां इमं इन्द्र सुतं पिव ॥३६॥
 त्वां इत् वृत्रहन्ऽतम जनासः वृक्तऽवर्हिषः हवते वाजऽसातये
 ॥३७॥ अनु त्वा रोदसी उभे चक्रं न वर्ति एतं शं अनु सुवा नासः
 इंदवः ॥३८॥ मंदस्व सु स्वःऽनरे उत इन्द्र शर्यणाऽवति मास्व
 विवस्वतः मती ॥३९॥ ववृधानः उप द्यवि वृषा वजी अरोरवीत्
 वृत्रऽहा सोमऽपातमः ॥४०॥ १६॥ ऋषिः हि पूर्वऽजाः असि
 एकः ईशानः ओजसा इन्द्रं चोष्कूयसे वसु ॥४१॥ अस्माकं त्वामु-
 तान् उप वीतऽपृष्ठाः अभि प्रयः शतं वहंतु हरयः ॥४२॥ इमां
 सु पूर्या धियं मधोः घृतस्य पिप्पुषी कणाः उक्येन ववृधुः ॥४३॥
 इन्द्र इत् विऽमहीनां मेधे वृणीत मर्त्यः इन्द्रं सन्निधुः ऊतये ॥४४॥
 अवाचं त्वा पुरुऽस्तुत प्रियमेधऽस्तुता हरी सोमऽपेयाय वक्षतः
 ॥४५॥ शतं अहं तिरिदिरे सहस्रं पशौ आ ददे राधांसि याद्वानां
 ॥४६॥ चीणि शतानि अवातां सहसा दश गोनां ददुः पञ्चायसा-
 मे ॥४७॥ उत् आनट् ककुहः दिवं उष्ट्रान् चतुऽयुजः ददत् अव-
 सा याद्वं जनं ॥४८॥ १७॥

॥७॥ प्र यत् वः त्रिऽस्तुभं इषं मरुतः विप्रः अक्षरत् वि पर्वतेषु
 राजय ॥१॥ यत् अंग त विषीऽयवः यामं शुभ्राः अचिध्वं नि पर्व-

ताः अहासत ॥ २ ॥ उत् ईरयन्त वायुऽभिः वाश्रासः पृथ्विऽमातरः
धुक्षन्त पिप्पुषी इषं ॥ ३ ॥ वपन्ति मरुतः मिहं प्र वेपयन्ति पर्वतान्
यत् यामं यांति वायुऽभिः ॥ ४ ॥ नि यत् यामाय वः गिरिः नि
सिंधवः विऽधर्मणे महे शुष्माय येमिरे ॥ ५ ॥ १८ ॥ युष्मान् ऊं
नक्तं ऊतये युष्मान् दिवा हवामहे युष्मान् प्रऽयति अध्वरे ॥ ६ ॥
उत् ऊं त्ये अरुणऽप्सवः चित्राः यामेभिः ईरते वाश्राः अधि
स्तुना दिवः ॥ ७ ॥ सृजन्ति रुश्मिं ओजसा पंथां सूर्याय यातवे ते
भानुऽभिः वि तस्थिरे ॥ ८ ॥ इमां मे मरुतः गिरं इमं स्तोमं ऋभु-
क्षुणः इमं मे वनत हव ॥ ९ ॥ चीणिं सरांसि पृथ्व्यः ददुहे वज्रिणे
मधु उत्सं कवधं उद्विणं ॥ १० ॥ १९ ॥ मरुतः यत् ह वः दिवः सुम्न-
ऽयन्तः हवामहे आ तु नः उप गन्त न ॥ ११ ॥ यूयं हि स्थ सुऽदान वः
रुद्राः ऋभुक्षुणः दमे उत् प्रऽचेतसः मदे ॥ १२ ॥ आ नः रयिं मद्-
ऽच्युतं पुरुऽक्षुं विश्वऽधायसं इयन्त मरुतः दिवः ॥ १३ ॥ अधिऽइव
यत् गिरीणां यामं शुभ्राः अचिध्वं सुवानैः मन्द्वे इदंऽभिः ॥ १४ ॥
एतावतः चित् एषां सुम्नं भिक्षेत मर्त्यः अदाभ्यस्य मन्मऽभिः
॥ १५ ॥ २० ॥ ये दृप्साः इव रोदसी धमन्ति अन्तु वृष्टिऽभिः उत्सं
दुहन्तः अक्षितं ॥ १६ ॥ उत् ऊं स्वानेभिः ईरते उत् रयैः उत् ऊं वा-
युऽभिः उत् स्तोमैः पृथ्विऽमातरः ॥ १७ ॥ येन आव तुर्वशं यदुं
येन कर्णं धनऽस्पृत् राये सु तस्य धीमहि ॥ १८ ॥ इमाः ऊं वः सु-
ऽदान वः घृतं न पिप्पुषीः इषः वर्धान् काखस्य मन्मऽभिः ॥ १९ ॥
ऊं नूनं सुऽदान वः मदय वृक्तऽवर्हिषः ब्रह्मा कः वः सपयति
॥ २० ॥ २१ ॥ नहि स्म यत् ह वः पुरा स्तोमैभिः वृक्तऽवर्हिषः शर्धान्
चतस्य जिन्वय ॥ २१ ॥ सं ऊं त्ये महतीः अपः सं क्षोणी सं ऊं
सूर्यं सं वज्रं पर्वऽशः दधुः ॥ २२ ॥ वि वृचं पर्वऽशः ययुः वि पर्व-

तान् अराजिनः चक्राणाः वृष्णि पौंस्यं ॥ २३ ॥ अनु त्रितस्य यु-
 ध्यंतः शुष्मं आवन् उत क्रतुं अनु इदं वृत्र ऽतूर्ये ॥ २४ ॥ विद्युत् ह-
 स्ताः अभि ऽद्यवः शिप्राः शीर्षन् हिरण्ययीः शुभाः वि अंजत-
 श्रिये ॥ २५ ॥ २२ ॥ उशनां यत् परा ऽवतः उक्ष्णः रंघ्रं अयातन द्यौ-
 न चक्रदत् भिया ॥ २६ ॥ आ नः मुखस्य दावने अश्वैः हिरण्यपा-
 णि ऽभिः देवासः उप गंतन् ॥ २७ ॥ यत् एषां पृषतीः रथे प्रष्टिः
 वहति रोहितः यांति शुभाः रिणन् अपः ॥ २८ ॥ सु ऽसोमे गर्भ-
 णा ऽवति आर्जी के पस्त्य ऽवति ययुः नि ऽचक्रया नरः ॥ २९ ॥
 कदा गच्छाय मरुतः इत्या विप्रं हवमानं माडी केभिः नाधमानं
 ॥ ३० ॥ २३ ॥ कात् ह नूनं कथ ऽप्रियः यत् इदं अजहातन कः वः स-
 खि ऽत्वे ओहते ॥ ३१ ॥ सहो सु नः वज्र ऽहस्तैः कणांसः अग्निं म-
 रुत् ऽभिः स्तुपे हिरण्य ऽवाशीभिः ॥ ३२ ॥ ओ सु वृष्णः प्र ऽयं जूत-
 आ नयंसे सुविताय ववृत्यां चित्र ऽवाजान् ॥ ३३ ॥ गिरयः चित्र-
 नि जिहते पर्शानासः मन्यमानाः पर्वताः चित्र नि येमिरे ॥ ३४ ॥
 आ अक्ष्ण ऽयावानः वहन्ति अंतरिक्षेण पतंतः धातारः सुवो-
 वयः ॥ ३५ ॥ अग्निः हि जनि पूर्यः छंदः न सूरः अर्चिषां ते भानु-
 ऽभिः वि तस्थिरे ॥ ३६ ॥ २४ ॥

॥ ८ ॥ आ नः विश्वाभिः ऊति ऽभिः अश्विना गच्छतं युवं दम्ना
 हिरण्य ऽवर्तनी० पिवतं सोम्यं मधु ॥ १ ॥ आ नूनं यातं अश्विना
 रथेन सूर्य ऽत्वचा भुजीं हिरण्य ऽपेशसा कवीं गंभीर ऽचेतसा
 ॥ २ ॥ आ यातं नहुपः परि आ अंतरिक्षात् सुवृक्ति ऽभिः पिवायः
 अश्विना मधु कणांनां सर्वने मुतं ॥ ३ ॥ आ नः यातं दिवः परि
 आ अंतरिक्षात् अध ऽप्रिया पुत्रः कणस्य वा इह मृसाव मोम्यं

मधु॥४॥ आ नः यातं उपऽश्रुति अश्विना सोमंऽपीतये स्वाहा
 स्तोमस्य वर्धना प्र कवी धीतिऽभिः नरा॥५॥२५॥ यत् चित् हि
 वां पुरा ऋषयः जुहूरे अवसे नरा आ यातं अश्विना आ गतं उप
 इमां सुऽस्तुतिं मम॥६॥ दिवः चित् रोचनात् अधि आ नः गतं
 स्वऽविदा धीभिः वत्सऽप्रचेतसा स्तोमेभिः हवनऽश्रुता॥७॥
 किं अन्ये परि आसते अस्मत् स्तोमेभिः अश्विना पुत्रः कर्णस्य वां
 ऋषिः गीऽभिः वत्सः अवीवृधत्॥८॥ आ वां विप्रः इह अवसे
 अहत् स्तोमेभिः अश्विना अरिप्रा वृंहन्ऽतमा तानः भूतं म-
 यऽभुवा॥९॥ आ यत् वां योषणा रथे अतिष्ठत् वाजिनीऽवसू०
 विश्वानि अश्विना युवं प्र धीतानि अगच्छतं॥१०॥२६॥ अतः
 सहस्रंऽनिर्निजा रथेन आ यातं अश्विना वत्सः वां मधुऽमत् व-
 चः अशंसीत् काव्यः कविः॥११॥ पुरुऽमंद्रा पुरुऽवसू० मनोतरा
 रयीणां स्तोमं मे अश्विनौ इमं अभि वहीं अनुपातां॥१२॥ आ
 नः विश्वानि अश्विना धत्तं राधांसि अहया कृतं नः ऋत्विज्यऽवतः
 मा नः रीरधतं निदे॥१३॥ यत् नासत्या पराऽवति यत् वा त्यः
 अधि अवरे अतः सहस्रंऽनिर्निजा रथेन आ यातं अश्विना॥१४॥
 यः वां नासत्यौ ऋषिः गीऽभिः वत्सः अवीवृधत् तस्मै सहस्रं-
 ऽनिर्निजं इषं धत्तं घृतऽश्रुतं॥१५॥२७॥ प्र अस्मै ऊजं घृतऽश्रुतं
 अश्विना यच्छतं युवं यः वां सुस्त्राय तुस्त वत् वसुऽयात् दानुनः
 पती॥१६॥ आ नः गतं रिशादसा इमं स्तोमं पुरुऽभुजा कृतं नः
 सुऽश्रियः नरा इमा दातं अनिष्टये॥१७॥ आ वां विश्वानिः ऊ-
 तिऽभिः प्रियऽमेधाः अहपत् राजंतौ अध्वराणां अश्विना यामं-
 ऽहूतिषु॥१८॥ आ नः गतं मयऽभुवा अश्विना मंऽभुवा पुत्रं यः
 वां पिपन्यू धीतिऽभिः गीऽभिः वत्सः अवीवृधत्॥१९॥ यानिः

कखं मेधऽअतिथिं याभिः वशं दशऽव्रजं याभिः गोऽशयं आवतं
 ताभिः नः अवतं नरा ॥ २० ॥ २८ ॥ याभिः नरा वसदस्युं आवतं
 कृत्ये धने ताभिः सु अस्मान् अश्विना प्र अवतं वाजऽसातये
 ॥ २१ ॥ प्र वां स्तोमाः सुऽवृक्तयः गिरः वर्धेतु अश्विना पुरुऽश
 वृचहन्ऽतमा तानः भूतं पुरुऽस्पृहा ॥ २२ ॥ वीणिं पदानि अश्वि
 नोः आविः संति गुहा परः कवी ऋतस्य पत्नऽभिः अर्वाक् जी
 वेभ्यः परि ॥ २३ ॥ २९ ॥

॥ ९ ॥ आ नूनं अश्विना युवं वत्सस्य गंतं अवसे प्र अस्मे व
 च्छतं अवृकं पृथु हृदिः युयुतं याः अरातयः ॥ १ ॥ यत् अंतरिक्षे
 यत् दिवि यत् पंच मानुषान् अनु नृगणं तत् धत्तं अश्विना ॥ २ ॥
 ये वां दंसांसि अश्विना विप्रांसः परिऽममृशुः एव इत् काण्वस्य
 बोधतं ॥ ३ ॥ अयं वां घर्मः अश्विना स्तोमेन परि सिच्यते अ
 सोमः मधुऽमान् वाजिनीऽवसू० येन वृचं चिकेतयः ॥ ४ ॥ यत्
 अपऽसु यत् वनस्पतौ यत् ओषधीषु पुरुऽदंससा कृतं तेन मा
 अविष्टं अश्विना ॥ ५ ॥ ३० ॥ यत् नासत्या भुरण्ययः यत् वा देवा
 भिपज्ययः अयं वां वत्सः मतिऽभिः न विंधते हविष्मंतं हि ग
 च्छयः ॥ ६ ॥ आ नूनं अश्विनोः ऋषिः स्तोमं चिकेत वाममा
 सोमं मधुमत्ऽतमं घर्मं सिंचात् अथर्वणि ॥ ७ ॥ आ नूनं एष
 ऽवर्तनि रथं तिष्ठायः अश्विना आ वां स्तोमाः दुमे मम तनः न
 चुच्यवीरत ॥ ८ ॥ यत् अद्य वां नासत्या उक्थैः आ चुच्यवीरति
 यत् वा वाणीभिः अश्विना एव इत् काण्वस्य बोधतं ॥ ९ ॥ यत्
 वां कदीवान् उत यत् विऽअश्वः ऋषिः यत् वा दीवेऽतमा
 ऋदाव पृथो यत् वा वन्यः सदेनेषु एव इत् अतः अश्विना वत-

अ० ५. अ० ८. व० ३४.] ॥ ९१ ॥ [म० ८. अ० २. सू० १०.

येथां ॥ १० ॥ ३१ ॥ यातं छर्दिः ऽपौ उत नः परः ऽपा भूतं जगत् ऽपौ
उत नः तनू ऽपा वर्तिः तो कायं तनयाय यातं ॥ ११ ॥ यत् इंद्रेण स-
ऽरथं याथः अश्विना यत् वा वायुना भवथः सं ऽओ कसा यत्
आदित्येभिः ऋभु ऽभिः स ऽजोषसा यत् वा विष्णोः वि ऽक्रमणेषु
तिष्ठथः ॥ १२ ॥ यत् अद्य अश्विनौ अहं हुवेयं वाजं ऽसातये यत्
पृत् ऽसु तुर्वणे सहः तत् श्रेष्ठं अश्विनोः अवं ॥ १३ ॥ आ नूनं यातं
अश्विना इमा हव्यानि वां हिता इमे सोमांसः अधिं तुर्वशे यदौ
इमे कर्णेषु वां अथ ॥ १४ ॥ यत् नासत्या परा के अर्वा के अस्ति भेष-
जं तेन नूनं वि ऽमदाय प्र ऽचेतसा छर्दिः वत्साय यच्छतं ॥ १५ ॥ ३२ ॥
अभुत्सि ऊं प्र देव्या साकं वाचा अहं अश्विनोः वि आवः देवि आ
मतिं वि रातिं मर्त्येभ्यः ॥ १६ ॥ प्र बोधय उषः अश्विना प्र देवि
सूनृते महि प्र यज्ञ ऽहोतः आनुषक् प्र मदाय अवं बृहत् ॥ १७ ॥
यत् उषः यासि भानुना सं सूर्येण रोचसे आ ह अयं अश्विनोः
रथः वर्तिः याति नृ ऽपाय्यं ॥ १८ ॥ यत् आ ऽपीतासः अंशवं गावं
न दुहे ऊधं ऽभिः यत् वा वाणीः अनूषत प्र देव ऽयंतः अश्विना
॥ १९ ॥ प्र द्युम्नाय प्र शर्वसे प्र नृ ऽसहाय शर्मणे प्र दक्षाय प्र ऽचे-
तसा ॥ २० ॥ यत् नूनं धीभिः अश्विना पितुः योनां नि ऽसीदथः
यत् वा सुमेभिः उक्थ्या ॥ २१ ॥ ३३ ॥

॥ १० ॥ यत् स्थः दीर्घं ऽप्रसन्ननि यत् वा अदः रोचने दिवः यत्
वा स मुद्रे अधिं आ ऽकृते गृहे अतः आ यातं अश्विना ॥ १ ॥ यत् वा
यज्ञं मनवे सं ऽमि मिक्षयुः एव इत् काखस्य बोधतं बृहस्पतिं
विश्वान् देवान् अहं हुवे इंद्रा विष्णूः अश्विनौ आप्नु ऽहेयसा ॥ २ ॥
त्या नु अश्विना हुवे सु ऽदंससा गृभे कृता ययोः अस्ति प्र नः सख्यं

देवेषु अधि आर्यं ॥३॥ ययोः अधि प्र यज्ञाः असूरे संति सूर्यः
 यज्ञस्य अध्वरस्य प्रचेतसा स्वधाभिः या पिवंतः सोमं
 ॥४॥ यत् अद्य अश्विनौ अपाक् यत् प्राक् स्थः वाजिनोऽसु
 यत् दुह्यविं अनवि तुर्वशे यदौ हुवे वां अथ मा आगतं ॥५॥
 अंतरिक्षे पतयः पुरुऽभुजा यत् वा इमे रोदसी अनु यत् ना स
 धाभिः अधिऽतिष्ठयः रथं अतः आ यातं अश्विना ॥६॥ ३४ ॥

॥११॥ त्वं अग्ने वृत्तऽपाः असि देवः आ मर्येषु आ त्वं मर्ये
 देवाः ॥१॥ त्वं असि प्रऽशस्यः विदथेषु सहंत्य अग्ने रथीः अप
 राणां ॥२॥ सः त्वं अस्मात् अप धिपः युयोधि जातऽवेदः अदो
 अग्ने अरातीः ॥३॥ अंति चित्संतं अहं यज्ञं मर्तस्य रिपोः त
 येपि जातऽवेदः ॥४॥ मर्तीः आमर्त्यस्य ते भूरि नाम मना मर्ता
 मांसः जातऽवेदसः ॥५॥ ३५ ॥ विप्रं विप्रोसः अर्चसे देवं मर्ता
 मर्तये अग्निं गीऽभिः हवामहे ॥६॥ आ ते वत्साः मनः यमतपा
 मात वित सधऽस्थात अग्ने त्वांऽक्तामया गिरा ॥७॥ पुनः ना
 मर्तय अग्निं विप्रोः विप्रोः अनु प्रऽभुः समतऽसु तां तां
 ॥८॥ यमतऽभु अग्निं अर्चसे वाजऽयंतः हवामहे वाजेषु विप्र
 माधतऽभु प्रतः हि कं देवाः अथ्वेऽप्य सनात च हीतां तयो
 नमि म स्वा व अग्ने तत्त्वं विप्रयस्व अस्मभ्यं च सोमं आ यत
 ॥९॥ ३६ ॥

३७ ॥ यः इह सोमऽपातनः मदेः गविह वेतति वेतं रमि
 नि अविनेतं देवदे ॥१॥ वेतऽभुऽभ्य अग्निऽभुऽवेदयंतं मर्तय
 वेतऽभुऽभ्य अग्निऽभुऽवेतऽभुऽभ्य अग्निऽभुऽवेतऽभुऽभ्य

प्रऽचोदयः पंथां ऋतस्य यातवे तं इमहे ॥३॥ इमं स्तोमं अभिष्टये
 घृतं न पूतं अद्रिऽवः येन नु सद्यः ओजसा ववक्षिष्य ॥४॥ इमं जु-
 षस्व गिर्वणः समुद्रः ऽइव पिन्वते इंद्रं विश्वाभिः ऊतिऽभिः वव-
 क्षिष्य ॥५॥१॥ यः नः देवः पराऽवतः सखिऽत्वनाय ममहे दिवः
 न वृष्टिं प्रथयन् ववक्षिष्य ॥६॥ ववक्षुः अस्य केतवः उत वज्रः
 गर्भस्त्योः यत् सूर्यः न रोदसी अवर्धयत् ॥७॥ यदि प्रऽवृद्ध सत्-
 ऽपते सहस्रं महिषान् अघः आत् इत्ते इन्द्रियं महिं प्र ववृधे ॥८॥
 इंद्रः सूर्यस्य रश्मिऽभिः नि अर्शसानं ओषति अग्निः वनाऽइव
 ससहिः प्र ववृधे ॥९॥ इयंते ऋत्वियऽवती धीतिः एति नवीयसी
 सपर्येती पुरुऽप्रिया मिमीते इत् ॥१०॥२॥ गर्भः यज्ञस्य देवऽयुः
 ऋतुं पुनीते आनुषक् स्तोमैः इंद्रस्य ववृधे मिमीते इत् ॥११॥ स-
 निः मित्रस्य पप्रथे इंद्रः सोमस्य पीतये प्राचीं वाशीऽइव सुन्वते
 मिमीते इत् ॥१२॥ यं विप्राः उक्थऽवाहसः अभिऽप्रमंदुः आ-
 यवः घृतं न पिपे आसनिं ऋतस्य यत् ॥१३॥ उत स्वऽराजं अ-
 दितिः स्तोमं इंद्राय जीजनत् पुरुऽप्रशस्तं ऊतये ऋतस्य यत्
 ॥१४॥ अभि वह्नयः ऊतये अनूषत प्रऽशस्तये न देव विऽव्रता
 हरीं ऋतस्य यत् ॥१५॥३॥ यत् सोमं इंद्रं विष्णो वि यत् वा घृत्रिते
 आशे यत् वा मरुतऽसुं मंदसे सं इंद्रुऽभिः ॥१६॥ यत् वा शुक्र प-
 राऽवति समुद्रे अधि मंदसे अस्माकं इत् सुते रण सं इंद्रुऽभिः
 ॥१७॥ यत् वा असिं सुन्वतः वृधः यजमानस्य सत् ऽपते उक्थे वा
 यस्य रण्यसि सं इंद्रुऽभिः ॥१८॥ देवं देवं वः अवसे इंद्रुऽइंद्रं गृ-
 णीषणिं अध यज्ञाय तुर्वणे वि आनुषुः ॥१९॥ यज्ञेभिः यज्ञऽवा-
 हसं सोमेभिः सोमऽपातमं होत्राभिः इंद्रं ववृधुः वि आनुषुः
 ॥२०॥४॥ महीः अस्य प्रऽनीतयः पूर्वीः उत प्रऽशस्तयः विश्वा

वसूनि दाशुषे वि आनुशुः ॥ २१ ॥ इन्द्रं वृत्राय हन्तवे देवासं
 धिरे पुरः इन्द्रं वाणीः अनुषत् सं ओजसे ॥ २२ ॥ महान्तं मरु
 वयं स्तोमेभिः हवनऽश्रुतं अकैः अभि प्र नोनुमः सं ओ
 ॥ २३ ॥ न यं विविक्तः रोदसी न अंतरिक्षाणि वज्रिणं अम
 इत् अस्य तित्विषे सं ओजसे ॥ २४ ॥ यत् इन्द्रं पृतनाजं देवाः
 दधिरे पुरः आत् इत् ते हर्यता हरीं ववृक्षतुः ॥ २५ ॥ ५ ॥ यदा
 नदीऽवृतं शवसा वज्रिन् अवधीः आत् इत् ते हर्यता हरीं व
 क्षतुः ॥ २६ ॥ यदा ते विष्णुः ओजसा वीणि पदा विऽवक्रमे
 इत् ते हर्यता हरीं ववृक्षतुः ॥ २७ ॥ यदा ते हर्यता हरीं व
 दिवेऽदिवे आत् इत् ते विष्वा भुवनानि येमिरे ॥ २८ ॥ यदा
 मा हतीः विषां तुभ्यं इन्द्रं निऽयेमिरे आत् इत् ते विष्वा भुवनानि
 येमिरे ॥ २९ ॥ यदा सूर्ये अमं दिवि शुक्रं ज्योतिः अधारयः
 इत् ते विष्वा भुवनानि येमिरे ॥ ३० ॥ इमां ते इन्द्रं सुऽस्तुतिं वि
 इषते पीतिग्निः नामि पदाऽदेव विप्रतीं प्र अर्धे ॥ ३१ ॥ अ
 अन्व धामानि प्रिये सं देवीनामः अस्वन्नामानां यदाव्य दौदता
 म अन्व ॥ ३२ ॥ मृगयो ये सुऽअर्ध्या सुऽगव्यं इन्द्रं दुहि तुः पीता
 ॥ ३३ ॥ सुऽअर्ध्या सुऽगव्यं प्र अर्धे ॥ ३३ ॥ दे० २ ॥

॥ ३३ ॥ इन्द्रः भुजिषु गोमेषु कर्तुं पुनीति इत्यर्थः विदुः भुजिषु
 अथः मन्त्रान् दिनाः ॥ १ ॥ अः प्रथमे विदुः सोमनि देवाता नदी
 भुजः भुजिषु नृपयः इतः सं अमृजितः ॥ २ ॥ अर्धे ॥ ३ ॥
 अन्वः अन्वः इन्द्रं नदीयः भुजिषु नृपयः नः भुजः अन्तः मन्त्राः भुजः
 इन्द्रं इन्द्रं नदीयः भुजिषु नृपयः नः भुजः अन्तः मन्त्राः भुजः
 इन्द्रं इन्द्रं नदीयः भुजिषु नृपयः नः भुजः अन्तः मन्त्राः भुजः

अ० ६. अ० १. व० ११.] ॥ ९५ ॥ [म० ८. अ० ३. सू० १३.

चित्रं आभरस्वऽविदं॥५॥७॥ स्तोता यत्ते विऽचर्षणिः अति-
 ऽप्रश्रयत् गिरः वयाऽइव अनु रोहते जुषंतं यत्॥६॥ प्रत्नऽवत्
 जनय गिरः शृणुधि जरितुः हवं मदेऽमदे ववक्षिथ सुऽकृत्वने
 ॥७॥ क्रीक्रीति अस्य सूनृताः आपः न प्रऽवतां यतीः अया धिया
 यः उच्यते पतिः दिवः॥८॥ उतो पतिः यः उच्यते कृष्टीनां एकः
 इत् वशी नमऽवृधैः अवस्युऽभिः सुते रण॥९॥ स्तुहि श्रुतं विपः-
 ऽचितं हरीं यस्य प्रऽसक्षिणां गंतारा दाशुषः गृहं नमस्त्विनः
 ॥१०॥८॥ तूतुजानः महेऽमते अश्वेभिः प्रुषितप्सुऽभिः आ याहि
 यज्ञं आशुऽभिः शं इत् हि ते॥११॥ इंद्रं शविष्ठ सत्ऽपते रयिं गृ-
 णत्ऽसु धारय श्रवं सूरिऽभ्यः अमृतं वसुऽत्वनं॥१२॥ हवे त्वा
 सूरं उतऽइते हवे मध्यं दिने दिवः जुषाणः इंद्रं सन्निऽभिः नः आ
 गहि॥१३॥ आ तु गहि प्र तु द्रव मत्स्वं सुतस्य गोऽमतः तंतुं तनुषु
 पूर्यं यथा विदे॥१४॥ यत् शक्र असिं पराऽवति यत् अर्वाऽवति
 वृत्रऽहन् यत् वा समुद्रे अंधसः अविता इत् असि॥१५॥९॥ इंद्रं
 वर्धेतु नः गिरः इंद्रं सुतासः इंद्रवः इंद्रं हविष्मतीः विशः अरा-
 णिषुः॥१६॥ तं इत् विप्राः अवस्यवं प्रवत्वंतीभिः ऊतिऽभिः इंद्रं
 क्षोणीः अवर्धयन् वयाऽइव॥१७॥ त्रिऽकंदुकेषु चेतनं देवासः
 यज्ञं अल्लत तं इत् वर्धेतु नः गिरः सदाऽवृधं॥१८॥ स्तोता यत्ते
 अनुऽव्रतः उक्त्यानि ऋतुऽथा दधे शुचिः पावकः उच्यते सः अ-
 ऋतः॥१९॥ तत् इत् रुद्रस्य चेतति यज्ञं प्रत्नेषु धामंऽसु मनः यत्र
 वितत् द्युः विऽचेतसः॥२०॥१०॥ यदि मे सख्यं आऽवरः इमस्य
 पाहि अंधसः येन विश्वाः अतिं द्विषः अतारिम॥२१॥ कदा ते इंद्र
 गिर्वेणः स्तोता भ्वाति शंऽतमः कदा नः गये अश्वे वसौ द्युः
 ॥२२॥ उत ते सुऽस्तुता हरीं वृषणा वहतः रयं अजुर्यस्य मदिन-

अ० ६. अ० १. व० १९.] ॥ ९७ ॥ [म० ८. अ० ३. सू० १५.

नुदे वलं ॥ ८॥ इंद्रेण रोचना दिवः हृळ्हानि हंहितानि च स्थि-
राणि न पराऽनुदे ॥ ९॥ अपां ऊर्मिः मदन्ऽइव स्तोमः इंद्र अ-
जिरऽयते विते मदाः अराजिषुः ॥ १०॥ १५॥ त्वं हि स्तोमऽवर्धनः
इंद्र असि उक्थऽवर्धनः स्तोतृणां उत भद्रऽकृत् ॥ ११॥ इंद्र इत्
केशिना हरी सोमऽपेयाय वक्षतः उप यज्ञं सुऽराधसं ॥ १२॥
अपां फेनेन नमुचेः शिरः इंद्र उत अवर्तयः विश्वाः यत् अजयः
स्पृधः ॥ १३॥ मायाभिः उतऽसिसृप्ततः इंद्र द्यां आऽरुरुक्षतः अव
दस्युन् अधूनुयाः ॥ १४॥ असुन्वा इंद्र संऽसदं विषूचीं वि अना-
शयः सोमऽपाः उतऽतरः भवन् ॥ १५॥ १६॥

॥ १५॥ तं ऊं अभिप्रगायत पुरुऽहूतं पुरुऽस्तुतं इंद्रं गीऽभिः
तविषं आ विवासत ॥ १॥ यस्य द्विऽवहंसः बृहत् सहः दाधार रो-
दसी गिरीन् अजान् अपः स्वः वृषऽत्वना ॥ २॥ सः राजसि पु-
रुऽस्तुत एकः वृचाणि जिघ्रसे इंद्र जैचा श्रवस्या च यंतवे ॥ ३॥
तं ते मदं गृणीमसि वृषणं पृत्ऽसु सप्तहिं ऊं लोकऽकृत्नुं अद्रि-
ऽवः हरिऽश्रियं ॥ ४॥ येन ज्योतींषि आयवे मनवे च विवेदिय
मंदानः अस्य वर्हिषः वि राजसि ॥ ५॥ १७॥ तत् अद्य चित् ते उ-
क्थिनः अनु स्तुवंति पूर्वऽथा वृषऽपत्नीः अपः ज्यु दिवेऽदिवे
॥ ६॥ तवं त्यत् इन्द्रियं बृहत् तवं शुष्मं उत क्रतुं वज्रं शिशति धि-
षणां वरेण्यं ॥ ७॥ तवं द्यौः इंद्र पौंस्यं पृथिवी वर्धति श्रवः त्वां
आपः पर्वतासः च हिन्विरे ॥ ८॥ त्वां विष्णुः बृहन् शयः निचः
गृणाति वरुणः त्वां शर्धः मृदति अनु मारुतं ॥ ९॥ त्वं वृषां जनानां
मंहिष्ठः इंद्र जज्ञिषे सचा विष्वा सुऽअपत्यानि दुधिषे ॥ १०॥ १८॥
सचा त्वं पुरुऽस्तुत एकः वृचाणि तोशसे न अन्यः इद्रात् करणं

भूर्यः इत्यति ॥ ११ ॥ यत् इन्द्रं मन्त्रं ऽशः त्वा नानां हवति जतवे
स्माकेभिः नृभिः अब स्तः जय ॥ १२ ॥ अरं क्षयाय नः महे वि
रूपाणि आ ऽविशन् इन्द्रं जैत्राय हृषेय गची ऽपति ॥ १३ ॥ ११

॥ १६ ॥ प्र सं ऽराजं चर्षणीनां इन्द्रं स्तोत नय्यं गीः ऽभिः तं
नृ ऽसहं मंहिष्ठं ॥ १ ॥ यस्मिन् उक्थानि रण्यंति विश्वानि च
वस्यां अपां अवः न समुद्रे ॥ २ ॥ तं सु ऽस्तुत्या आ विवासे जो
ऽराजं भैरं कृत्नुं महः वाजिनं सनि ऽभ्यः ॥ ३ ॥ यस्य अनूताः
भीराः मदाः उरवः तरुवाः हृषु ऽमंतः शूरं ऽसातौ ॥ ४ ॥ तं
धनेषु हितेषु अधि ऽवाकायं हवन्ते येषां इन्द्रः ते जयन्ति ॥ ५ ॥ तं
इत् च्यौत्नैः आर्यंति तं कृतेभिः चर्षणयः एषः इन्द्रः वरिवः ऽकृ
॥ ६ ॥ २० ॥ इन्द्रः ब्रह्मा इन्द्रः ऋषिः इन्द्रः पुरु पुरु ऽहूतः महान् मही
भिः शचीभिः ॥ ७ ॥ सः स्तोम्यः सः हव्यः सत्यः सत्वा तुवि ऽकृ
एकः चित् सन् अभि ऽभूतिः ॥ ८ ॥ तं अर्केभिः तं सामं ऽभिः तं
गायत्रैः चर्षणयः इन्द्रं वर्धन्ति क्षितयः ॥ ९ ॥ प्र ऽनेतारं वस्यः अब
कर्तारं ज्योतिः समत् ऽसुं ससह्रांसं युधा अमित्रान् ॥ १० ॥ सः तः
पप्रिः पारयाति स्वस्ति ना वा पुरु ऽहूतः इन्द्रः विश्वाः अति विष
॥ ११ ॥ सः त्वं नः इन्द्रं वाजेभिः दशस्य च गातु ऽय च अच्छं च न
सुमं नेषि ॥ १२ ॥ २१ ॥

॥ १७ ॥ आ याहि सुसुम हिते इन्द्रं सोमं पिव इमं आ इन्द्रं वहिः
सदुः मम ॥ १ ॥ आ त्वा ब्रह्म ऽयुजां हरीं वहतां इन्द्रं केशिनां उप
ब्रह्माणि नः शृणु ॥ २ ॥ ब्रह्माणः त्वा वयं युजा सोम ऽपां इन्द्र सो
मिनः सुत ऽवतः हवामहे ॥ ३ ॥ आ नः याहि सुत ऽवतः अस्माकं

सुऽस्तुतीः उपं पिवंसु शिप्रिन् अंधसः ॥ ४ ॥ आ ते सिंचामि कु-
 ष्योः अनुगात्रा विधावतु गृभाय जिह्या मधु ॥ ५ ॥ २२ ॥ स्वादुः
 ते अस्तु संऽसुदे मधुऽमान् तन्वे तव सोमः शं अस्तु ते हृदे ॥ ६ ॥
 अयं जुं त्वा विऽचर्षणे जनीऽइव अभि संऽवृतः प्र सोमः इंद्र
 सर्पतु ॥ ७ ॥ तुविऽग्रीवः वपाऽउदरः सुऽबाहुः अंधसः मदे इंद्रः
 वृत्राणि जिघ्रते ॥ ८ ॥ इंद्रं प्र इहि पुरः त्वं विश्वस्य ईशानः ओजसा
 वृत्राणि वृत्रऽहन् जहि ॥ ९ ॥ दीर्घः ते अस्तु अंकुशः येन वसु प्र-
 ऽयच्छसि यजमानाय सुन्वते ॥ १० ॥ २३ ॥ अयं ते इंद्र सोमः नि-
 ऽपूतः अधि वर्हिषि आ इहि ई अस्य द्रव पिव ॥ ११ ॥ शचिऽगो०
 शचिऽपूजन अयं रणाय ते सुतः आखंडल प्र हूयसे ॥ १२ ॥ यः ते
 शृंगऽवृषः नपात् प्रऽनपात्० कुंडऽपाय्यः नि अस्मिन् दुधे आ
 मनः ॥ १३ ॥ वास्तोः पते ध्रुवा स्थूणा असंच सोम्यानां द्रुप्तः भेत्ता
 पुरां शश्वतीनां इंद्रः मुनीनां सखा ॥ १४ ॥ पृदाकुऽसानुः यजतः
 गोऽएषणः एकः सन् अभि भूयसः भूणि अश्वं नयत् तुजा पुरः
 गृभा इंद्रं सोमस्य पीतये ॥ १५ ॥ २४ ॥

॥ १८ ॥ इदं ह नूनं एषां सुसं भिक्षेत् मर्त्यः आदित्यानां अपूर्व्यं
 सर्वा मनि ॥ १ ॥ अनुवाणः हि एषां पंचाः आदित्यानां अदव्याः
 संति पायवः सुगेऽवृधः ॥ २ ॥ तत् सु नुः सविता भगः वरुणः नि-
 चः अयमा शर्म यच्छंतु सऽप्रयः यत् ईमहे ॥ ३ ॥ देवेभिः देवि अ-
 दिते अरिष्टऽभर्मन् आ गृहि स्मत् सूरिऽभिः पुरुऽप्रिये सुशर्म-
 ऽनिः ॥ ४ ॥ ते हि पुत्रासः अदितेः विदुः द्वेषांसि पीतवे अंहोः चित्
 उरुऽचक्रयः अनेहसः ॥ ५ ॥ २५ ॥ अदितिः नुः दिवा पशुं अदि-
 तिः नक्तं अदव्याः अदितिः पातु अंहसः सदाऽवृधा ॥ ६ ॥ उत स्या

नः दिवा मतिः अदितिः ऊत्या आ गमत् सा शंताति मयः का
अपं सिधः ॥ ७ ॥ उत त्या दैव्या भिषजा शं नः करतः अश्विना
युयातां इतः रपः अपं सिधः ॥ ८ ॥ शं अग्निः अग्निऽभिः का
नः तपतु सूर्यः शं वातः वातु अरपाः अपं सिधः ॥ ९ ॥ अपं अमी
वां अपं सिधं अपं सेधत दुऽमतिं आदित्यासः युयोतन नः अह
सः ॥ १० ॥ २६ ॥ युयोत शरं अस्मत् आ आदित्यासः उत अमतिं
अधक् द्वेषः कृणुत विश्वऽवेदसः ॥ ११ ॥ तत् सु नः शर्म यच्छत
आदित्याः यत् मुमोचति एनस्वंतं चित् एनसः सुऽदानवः ॥ १२ ॥
यः नः कः चित् रिरिक्षति रक्षऽत्वेन मर्त्यैः स्वैः सः एवैः रिरि
षीष्ट युः जनः ॥ १३ ॥ सं इत् तं अघं अश्ववत् दुऽशंसं मर्त्यै रियुं वः
अस्मऽचा दुऽहनावान् उपं द्वयुः ॥ १४ ॥ पाक्ऽचा स्यन देवाः
हत्ऽसु जानीथ मर्त्यै उपं द्वयुं च अद्वयुं च वसवः ॥ १५ ॥ २७ ॥ अ
शर्म पर्वतानां आ उत अपां वृणीमहे द्यावाक्षामा आरे अस्मत्
रपः कृतं ॥ १६ ॥ ते नः भद्रेण शर्मणा युष्माकं नावा वसवः अति
विश्वानि दुऽइता पिपर्तन ॥ १७ ॥ तु चे तनाय तत् सु नः द्राघीयः
आयुः जीवसे आदित्यासः सुऽमहसः कृणोतन ॥ १८ ॥ यज्ञः हीळः
वः अंतरः आदित्याः अस्ति मृळतं युष्मे इत् वः अपि स्मसि
ऽजात्ये ॥ १९ ॥ बृहत् वरुणं मरुतां देवं चातारं अश्विना मिच ई
महे वरुणं स्वस्तये ॥ २० ॥ अनेहः मित्र अर्यमन् नृऽवत् वरु
शंस्यं त्रिऽवरुणं मरुतः यंत नः छर्दिः ॥ २१ ॥ ये चित् हि मृत्यु
ऽबंधवः आदित्याः मनवः स्मसि प्र सु नः आयुः जीवसे तिरेतन
॥ २२ ॥ २८ ॥

॥ १९ ॥ तं गूर्धय स्वऽनरं देवासः देवं अरतिं दधन्विरे देवऽवा

अ० ६. अ० १. व० ३२.] ॥ १०१ ॥ [म० ८. अ० ३. सू० १९.

ह्यं आ ऊहिरे ॥ १ ॥ विभूतऽरातिं विप्र चित्रऽशौचिषं अग्निं
ईच्छिषु यंतुरे अस्य मेधस्य सोम्यस्य सोभरे प्र ई अध्वराय पूथ्यं
॥ २ ॥ यजिष्ठं त्वा ववृमहे देवं देवऽवा होतारं अमर्त्यं अस्य यज्ञस्य
सुऽक्रतुं ॥ ३ ॥ ऊर्जः नपातं सुऽभगं सुऽदीदिति अग्निं श्रेष्ठऽशो-
चिषंसः नः मित्रस्य वरुणस्य सः अपां आ सुमं यक्षते दिवि ॥ ४ ॥
यः संऽइधा यः आऽहुती यः वेदेन ददाशं मर्तः अग्नये यः नमसा
सुऽअध्वरः ॥ ५ ॥ २९ ॥ तस्य इत् अर्वतः रंहयंते आशवः तस्य द्युम्नि-
ऽतमं यशः न तं अंहः देवऽकृतं कृतः च न न मर्त्यऽकृतं नृशत्
॥ ६ ॥ सुऽअग्नयः वः अग्निऽभिः स्यामं सूनो सहसः ऊर्जा पते
सुऽवीरः त्वं अस्मऽयुः ॥ ७ ॥ प्रऽशंसमानः अतिथिः न मित्रियः
अग्निः रथः न वेद्यः त्वे स्तेमांसः अपि संति साधवः त्वं राजा रयी-
णां ॥ ८ ॥ सः अद्या दाप्नुऽअध्वरः अग्ने मर्तः सुऽभग सः प्रऽशंस्यः
सः धीभिः अस्तु सनिता ॥ ९ ॥ यस्य त्वं ऊर्ध्वः अध्वराय तिष्ठसि
क्षयत्ऽवीरः सः साधते सः अर्वत्ऽभिः सनिता स विपन्युऽभिः
सः श्रूरः सनिता कृतं ॥ १० ॥ ३० ॥ यस्य अग्निः वपुः गृहे स्तोमं
चनः दधीत विष्वऽवार्यः हव्या वा वेविषत् विषः ॥ ११ ॥ विप्रस्य
वा स्तुवतः सहसः यहो मधुऽतमस्य रातिषु अवऽदेवं उपरि-
ऽमर्त्यं कृधि वसो विविदुषः वचः ॥ १२ ॥ यः अग्निं हव्यदाति-
ऽभिः नमःऽभिः वा सुऽदक्षं आऽविवांसति गिरा वा अजिर-
ऽशौचिषं ॥ १३ ॥ संऽइधा यः निऽशिंती दाशत् अदिति धामऽभिः
अस्य मर्त्यः विश्वा इत् सः धीभिः सुऽभगः जनान् अति द्युम्निः
उन्नऽइव तारिषत् ॥ १४ ॥ तत् अग्ने द्युम्नं आभर यत् ससहत् सदेने
कंचित् अचिरं मृत्युं जनस्य दुऽध्यः ॥ १५ ॥ ३१ ॥ देनं चष्टे वरुणः
मित्रः अयमा येन नासत्या भगः वयं तत् ते शवसा गातुवित्-

ऽतमाः इन्द्रत्वाऽऽकृताः विधेमहि ॥ १६ ॥ ते घ इत् अग्ने सुऽआभ्य
 ये त्वा विप्र निऽदधिरे नृऽचक्षसं विप्रांसः देव सुऽऋतुं ॥ १७ ॥
 ते इत् वेदिं सुऽभगते आऽहुतिं ते सोतुं चक्रिरे दिविते इत् वाज्रे
 भिः जिग्युः महत् धनं ये त्वे कामं निऽहरिरे ॥ १८ ॥ भद्रः नः अ
 ग्निः आऽहुतः भद्रा रातिः सुऽभग भद्रः अध्वरः भद्राः उत प्रऽश
 स्तयः ॥ १९ ॥ भद्रं मनः कृणुष्व वृत्रऽतूर्ये येन समत् सुऽसहः अ
 स्थिरा तनुहि भूरि शर्धतां वनेमते अभिष्टिऽभिः ॥ २० ॥ ३२ ॥ ई
 गिरा मनुः ऽहितं यं देवाः दूतं अरतिं निऽहरिरे यजिष्ठं हव्य
 ऽवाहनं ॥ २१ ॥ तिग्मऽजं भाय तरुणाय राजते प्रयः गायसि अ
 ग्रये यः पिंशते सूनृताभिः सुऽवीर्यं अग्निः घृतेभिः आऽहुतः
 ॥ २२ ॥ यदि घृतेभिः आऽहुतः वाशी अग्निः भरते उत् च अव च
 असुरः ऽइव निऽनिजं ॥ २३ ॥ यः हव्यानि ऐरयत मनुः ऽहितः
 देवः आसा सुऽगंधिना विवांसते वार्याणि सुऽअध्वरः होता
 देवः अमर्त्यः ॥ २४ ॥ यत् अग्ने मर्त्यः त्वं स्यां अहं मित्रऽमहः अ
 मर्त्यः सहसः सूनो आऽहुत ॥ २५ ॥ ३३ ॥ न त्वा रासीय अभिऽश
 स्तये वसो न पापऽत्वाय संत्य न मे स्तोता अमतिऽवा न दुः
 ऽहितः स्यात् अग्ने न पापया ॥ २६ ॥ पितुः न पुत्रः सुऽभृतः दुःखे
 आ देवान् एतु प्र नः हविः ॥ २७ ॥ तव अहं अग्ने ऊतिऽभिः नेदि
 २८ ॥ स्थि गोपं आ वसो सदा देवस्य मर्त्यः ॥ २८ ॥ तव क्रपा
 ऽभिः सुचेय अग्ने तव प्रशस्तिऽभिः त्वां इत् आहुः प्रऽम
 सनेयं तव राति दातवे ॥ २९ ॥ प्र सः अग्ने तव ऊति
 ति वसो मम वाजभर्मऽभिः यस्य त्वं सख्यं आऽया
 ऽभिः वागः ऋत्विजः इंधान मि
 ॥ ३० ॥ प्रियः दापः वस्तुषु रात्रि
 षो

॥ ३१ ॥ तं आ अगन्म सोभरयः सहस्रं सुष्कं सुअभिष्टिं अवसे
संराजं चासदस्यवं ॥ ३२ ॥ यस्य ते अग्ने अन्ये अग्नयः उपक्षितः
व्याः इव विपः न द्युम्ना नि युवे जनानां तव क्षत्राणि वर्धयन्
॥ ३३ ॥ यं आदित्यासः अद्दुहः पारं नयथ मर्त्यं मघोनां विश्वेषां
सुदानवः ॥ ३४ ॥ यूयं राजानः कंचित् चर्षणिं सहः क्षयंत मा-
नुषान् अनु वयं ते वः वरुण मित्रं अर्यमन् स्याम इत् कृतस्य
रथ्यः ॥ ३५ ॥ अदात् मे पौरुकुत्स्यः पंचाशतं वसदस्युः वधूनां
महिष्ठः अर्यः सत्पतिः ॥ ३६ ॥ उत मे प्रयियोः वयियोः सु-
वास्वाः अधि तुर्वनि तिसृणां सप्ततीनां श्यावः प्रनेता भुवत्
वसुः दियानां पतिः ॥ ३७ ॥ ३५ ॥

॥ २० ॥ आ गंत मा रिपण्यत् प्रस्यावानः मा अप स्यात् स-
मन्यवः स्थिरा चित् नमयिष्णवः ॥ १ ॥ वीळुपपि ऽभिः मरुतः
चभुक्ष्णः आ रुद्रासः सुदीति ऽभिः इपा नः अद्य आ गत पुरु-
ऽस्पृहः यज्ञं आ सोभरी ऽयवः ॥ २ ॥ विन्न हि रुद्रियाणां शुष्मं उयं
मरुतां शिमी ऽवतां विष्णोः एषस्य मीळुपपां ॥ ३ ॥ वि डीपानि
पापंतन्तिष्ठत् दुच्छुना उभे युजंत रोदसी प्रधन्वानि ऐरत् शु-
भ्र ऽखाद्यः यत् एजं पस्व ऽभानवः ॥ ४ ॥ अप्युता चित् वः अज्मन्
आ नानंदति पर्वतासः वनस्पतिः भूमिः यामेषु रजते ॥ ५ ॥ ३६ ॥
अमाय वः मरुतः यातये द्यौः जिहीते उत् ऽतरा वृहत् यव नरः
देदिशते तनूपुं आ त्वक्षांसि पाहु ऽजो जसः ॥ ६ ॥ स्वपां अनु श्रियं
नरः महि त्वेषाः अमं ऽवतः वृषं ऽपसवः वहते अहुत ऽपसवः ॥ ७ ॥
गोभिः पाणः अज्यते सोमरीणां रथं कोमि हिरण्ये गो ऽवधवः
सु ऽजातासः इधे भुजे महांतः नः स्वरसे नु ॥ ८ ॥ प्रति वः वृषत्-

ऽअंजयः वृष्णे शर्षाय मास्ताय भरुधं हव्या वृषं ऽप्रयात्रे ॥ १०१ ॥
 वृषणश्चेन मरुतः वृषं ऽप्सुना रयेन वृषं ऽनाभिना आश्वेनासं
 न पक्षिणः वृषां नरः हव्या नः वीतर्ये गत ॥ १०॥ ३७ ॥ समातं
 अंजि एषां विभ्राजते रुक्मासः अधि बाहुषु दविद्युतति कृष्टवः
 ॥ ११ ॥ ते उयासः वृषणः उयऽबाहवः नकिः तनूषु येतिरे स्त्रिण
 धन्वानि आयुधा रथेषु वः अनीकिषु अधि श्रियः ॥ १२ ॥ येषां अहं
 न सऽप्रथः नाम त्वेषं शश्यातां एकं इत् भुजे वयः न पित्र्यं स्तः
 ॥ १३ ॥ तान् वंदस्व मरुतः तान् उप स्तुहि तेषां हि धुनीनां आ-
 रणं न चरमः तत् एषां दाना मूहा तत् एषां ॥ १४ ॥ सुऽभगः सः
 वः ऊतिषु आसं पूर्वासु मरुतः विऽउष्टिषु यः वा नूनं उत असीति
 ॥ १५ ॥ ३८ ॥ यस्य वा यूयं प्रति वाजिनः नरः आ हव्या वीतर्ये गव
 अभि सः द्युमैः उत वाजं साति ऽभिः सुन्वा वः धूतयः नशत् ॥ १६ ॥
 यथा रुद्रस्य सूनवः दिवः वशंति असुरस्य वेधसः युवानः तथा
 इत् असत् ॥ १७ ॥ ये च अहंति मरुतः सुऽदानवः स्मत् मीऽऽहुषः
 चरंति ये अतः चित् आ नः उप वस्यसा हृदा युवानः आ ववृध्वं
 ॥ १८ ॥ यूनः ऊं सु नविष्ठया वृष्णाः पावकान् अभि सोभरे गिरा
 गायं गाः ऽइव चकृषत् ॥ १९ ॥ सहाः ये संति मुष्टिहा ऽइव हव्यः
 विश्वासु पृत् ऽसु होतृषु वृष्णाः चंद्रान् न सुश्रवः ऽतमान् गिरा
 वंदस्व मरुतः अहं ॥ २० ॥ ३९ ॥ गावः चित् घ सऽमन्यवः सऽजा-
 त्येन मरुतः सऽवंधवः रिहते ककुभः स्त्रियः ॥ २१ ॥ मर्तः चित् वः
 नृतवः रुक्मऽवक्षसः उप भ्रातृऽत्वं आ अयति अधि नः गात म-
 रुतः सदा हि वः आपि ऽत्वं अस्ति निऽधुवि ॥ २२ ॥ मरुतः मा-
 रुतस्य नः आ भेषजस्य वहेत् सुऽदानवः यूयं सखायः सप्रयः
 ॥ २३ ॥ याभिः सिंधुं अवथ याभिः तूर्वथ याभिः दृशस्यथ क्रिवि

मयः नः भूत ऊतिऽभिः मयःऽभुवः शिवाभिः असचऽद्विषः
 ॥२४॥ यत् सिंधौ यत् असिक्कां यत् समुद्रेषु मरुतः सुऽवर्हिषः
 यत् पर्वतेषु भेषजं ॥२५॥ विश्वं पश्यंतः विभृथ तनूषु आ तेन
 नः अधि वोचत क्षमा रपः मरुतः आतुरस्य नः इष्कर्त विऽहुतं
 पुनः ॥२६॥ ४० ॥ १ ॥ ३ ॥

॥२१॥ वयं जुं त्वां अपूर्व्यं स्थूरं न कात् चित् भरंतः अवस्यवः
 वाजं चिचं हवामहे ॥१॥ उप त्वा कर्मन् ऊतये सः नः युवा उग्रः
 चक्राम यः धृषत् त्वां इत् हि अविता रं ववृमहे सखायः इंद्र सान्-
 सिं ॥२॥ आ याहि इमे इंद्रवः अश्वंऽपते गोऽपते उर्वराऽपते
 सोमं सोमऽपते पिव ॥३॥ वयं हि त्वा वंधुऽमंतं अवंधवः वि-
 प्रांसः इंद्र येमिम या ते धामानि वृषभ तेभिः आ गृहि विश्वेभिः
 सोमंऽपीतये ॥४॥ सीदंतः ते वयः यथा गोऽश्रीते मधौ मृदिरे
 विवक्षणे अभि त्वां इंद्र नोनुमः ॥५॥ १ ॥ अच्छ च त्वा एना नमसा
 वदामसि किं मुहुः चित् वि दीधयः संति कामांसः हरिऽवः ददिः
 त्वं स्मः वयं संति नः धियः ॥६॥ नूत्नाः इत् इंद्र ते वयं ऊती अभूम
 नहि नु ते अद्रिऽवः विद्म पुरा परीणसः ॥७॥ विद्म सखिऽत्वं उत
 शूर भोज्यं आ ते ता वज्रिन् ईमहे उतो समस्मिन् आ शिशीहि
 नः वसो वाजं सुऽशिप्र गोऽमति ॥८॥ यः नः इंद्रं इंद्रं पुरा प्र
 वस्यः आऽनिनाय तं जुं वः स्तुषे सखायः इंद्र ऊतये ॥९॥ हरि-
 ऽअश्वं सत्ऽपतिं चर्षणिऽसहै सः हि स्म यः अमंदत आ तु नः
 सः वयति गयं अश्वं स्तोतुऽभ्यः मघऽवा शतं ॥१०॥ २ ॥ त्वया ह
 स्वित् युजा वयं प्रति श्वसंतं वृषभ ब्रुवीमहि संऽस्ये जनस्य गो-
 ऽमंतः ॥११॥ जयेम कारे पुरुऽहूत कारिणः अभि तिष्ठेम दुऽध्यः

अ० ६. अ० २. व० ६.] ॥ १०६ ॥ [म० ८. अ० ४. सू० २२]

नृऽभिः वृत्रं हन्यामं शूश्रूयामं च अवेः इन्द्र प्र नः धियः ॥ १२ ॥ अ
भ्रातृव्यः अना त्वं अनापिः इन्द्र जनुषा सनात् असि युधा इत् आ
पिऽत्वं इच्छसे ॥ १३ ॥ न किः रेवंतं सख्याय विंदसे पीयति ते सुरा
श्वः यदा कृणोषि नदनुं सं ऊहसि आत् इत् पिताऽइव हूयसे ॥ १४ ॥
मा ते अमाऽजुरः यथा मूरासः इन्द्र सख्ये त्वाऽवंतः नि सदा
सचा सुते ॥ १५ ॥ ३ ॥ मा ते गोऽदत्र निः अराम राधसः इन्द्र मा
गृहामहि दृढहा चित् अर्यः प्र मृश अभि आ भर न ते दामा
आऽदभे ॥ १६ ॥ इन्द्रः वा घ इत् इयत् मघं सरस्वती वा सुऽभ
ददिः वसुं त्वं वा चित्र दाशुषे ॥ १७ ॥ चित्रः इत् राजा राजकाः
अन्यके यके सरस्वतीं अनु पर्जन्यःऽइव ततनत् हि वृष्णा स
अयुता ददत् ॥ १८ ॥ ४ ॥

॥ २२ ॥ ओ त्वं अहे आ रथं अद्य दंसिष्ठं ऊतये यं अश्विना
ऽहवा रुद्रऽवर्तनी० आ सूर्यायै तस्थयुः ॥ १ ॥ पूर्वऽआयुषं सु
पुरुऽस्पृहं भुज्युं वाजेषु पूष्यं सचनाऽवंतं सुमतिऽभिः सोमरे
ऽद्वेषसं अनेहसं ॥ २ ॥ इह त्या पुरुऽभूतं मा देवा नमःऽभिः अ
अर्वाचीना सु अवसे करामहे गंतारा दाशुषः गृहं ॥ ३ ॥ युवे
थस्य परि चक्रं इयते ईर्मा अन्यत् वां इषण्यति अस्मान्
सुऽमतिः वां शुभः पती आ धेनुःऽइव धावतु ॥ ४ ॥ रथः य
त्रिऽवंधुरः हिरण्यऽअभीशुः अश्विना परि द्यावापृथिवी
ति श्रुतः तेन नासत्या आ गतं ॥ ५ ॥ ५ ॥ दशस्यंता मनवे पूष्यं
यवं वृकेण कर्षयः ता वां अद्य सुमतिऽभिः शुभः पती अ
प्र स्तुवीमहि ॥ ६ ॥ उप नः वाजिनीऽवसू० यातं ऋतस्य
ऽभिः येभिः तृप्तिं वृषणा चासदस्यवं महे क्षत्राय जिव्यं

अयं वां अद्रिऽभिः सुतः सोमः नरा वृषणऽवसू० आ यातं सोम-
 ऽपीतये पिवतं दाशुषः गृहे ॥ ८ ॥ आ हि रुहतं अश्विना रथे कोशे
 हिरण्यये वृषणऽवसू० युंजाथा पीवरीः इषः ॥ ९ ॥ याभिः पक्थं
 अवथः याभिः अद्रिऽगुं याभिः वभुं विऽजोषसं ताभिः नः मक्षु
 तूयं अश्विना आ गतं मिषज्यतं यत् आतुरं ॥ १० ॥ ६ ॥ यत् अद्रि-
 ऽगावः अद्रिऽगू० इदा चित् अहः अश्विना हवामहे वयं गीः-
 ऽभिः विपन्यवः ॥ ११ ॥ ताभिः आ यातं वृषणा उपमे हव विश्व-
 ऽसुं विश्वऽवार्ये इषा मंहिष्ठा पुरुऽभूतमा नरा याभिः क्रिविं
 ववृधुः ताभिः आ गतं ॥ १२ ॥ तौ इदा चित् अहानां तौ अश्विना
 वंदमानः उप ब्रुवे तौ जुं नमः ऽभिः इमहे ॥ १३ ॥ तौ इत् दोषा
 तौ उषसि शुभः पती ता यामन् रुद्रऽवर्तनी० मा नः मर्ताय
 रिपवे वाजिनीऽवसू० परः रुद्रो अति ख्यतं ॥ १४ ॥ आ सुगम्याय
 सुगम्यं प्रातः रथेन अश्विना वा सक्षणी हुवे पिताऽदेव सोमरी
 ॥ १५ ॥ ७ ॥ मनः ऽजवसा वृषणा मदऽच्युता मक्षुऽगमाभिः ऊ-
 तिऽभिः आरातात् चित् भूतं अस्मे अवसे पूवीभिः पुरुऽभोजसा
 ॥ १६ ॥ आ नः अश्वऽवत् अश्विना वर्तिः यासिष्टं मधुऽपातमा
 नरा गोऽमत् दसा हिरण्यऽवत् ॥ १७ ॥ सुऽप्रावर्गं सुऽवीर्यं सुष्टु
 वार्यं अनाधृष्टं रक्षस्विना अस्मिन् आ वां आऽयाने वाजिनी-
 ऽवसू० विश्वा वामानि धीमहि ॥ १८ ॥ ८ ॥

॥ २३ ॥ ईळिष्व हि प्रतीच्यं यजस्व जातऽवेदसं चरिष्युऽधूमं
 अगृभीतऽशोचिषं ॥ १ ॥ दामानं विश्वऽचर्षणे अग्निं विश्वऽमनः
 गिरा उत स्तुपे विऽस्यर्धसः रथानां ॥ २ ॥ येषां आऽबाधः क्षु-
 ग्मियः इयः पृष्टः च निऽयमे उपऽविदा वह्निः विंदते वसु ॥ ३ ॥

उत् अस्य शोचिः अस्थात् दीदियुषः वि अजरं तपुः ऽजंभस्य सु-
 ऽद्युतं गृणऽश्रियः ॥४॥ उत् ऊं तिष्ठ सुऽअध्वरस्तवान् देव्या कृ-
 पा अभिऽख्या भासा वृहता शुशुक्निः ॥५॥ १॥ अग्ने याहि सु-
 स्तिऽभिः हव्या जुह्वानः आनुषक् यथा दूतः वभूय हव्यऽवाहन्तः
 ॥६॥ अग्निं वः पूर्य्य हुवे होतारं चर्षणीनां तं अया वाचा गृहेतं
 ऊं वः स्तुषे ॥७॥ यज्ञेभिः अद्भुतऽक्रतुं यं कृपा सूदयते इत् मित्रं
 जने सुऽधितं ऋतऽवनि ॥८॥ ऋतऽवानं ऋतऽयवः यज्ञस्वसा-
 धनं गिरा उपो एनं जुजुषुः नमसः पदे ॥९॥ अच्छ नः अंगिर-
 ऽतमं यज्ञासः यंतु संऽयतः होता यः अस्ति विद्यु आ यशऽतमः
 ॥१०॥ १०॥ अग्ने तव त्वे अजर इंधानासः वृहत् भाः अथाऽऽ-
 वृषणः तविषीऽयवः ॥११॥ स त्वं नः ऊर्जा पते रयिं रास्व सु-
 ऽवीर्यं प्र अव नः तोके तनये समत्ऽसु आ ॥१२॥ यत् वै ऊं वि-
 शपतिः शितः सुऽप्रीतः मनुषः विशि विश्वा इत् अग्निः प्रति
 रक्षांसि सेधति ॥१३॥ श्रुष्टी अग्ने नवस्य मे स्तोमस्य वीर विरपते
 नि मायिनः तपुषा रक्षासः दह ॥१४॥ न तस्य मायया च न रिपुः
 देगीत मर्त्यः यः अग्नये द्ददाश हव्यदातिऽभिः ॥१५॥ ११॥ वि-
 ऽअश्वः त्वा वसुऽविदं उक्षाण्युः अप्रीणात् ऋषिः महः राये त
 ऊं त्वा संदधीमहि ॥१६॥ उगना काव्यः त्वा नि होतारं असादयत्
 आऽयजित्वा मनवे जातऽवेदसं ॥१७॥ विश्वे हि त्वा सऽजोयसः
 देवासः दूतं अक्रत श्रुष्टी देव प्रथमः यज्ञियः भुवः ॥१८॥ इमं प्र
 तिरः अमृतं दूतं कृण्वीत मर्त्यः पावकं कृष्णऽवर्तनिं विऽहायमं
 यव वृक्षं हुवेम यत्ऽसुचः सुऽभासं गृक्षऽशोचियं विशां अग्निं
 प्र लुवीमो देव्य ॥२०॥ १२॥ यः अस्मि हव्यदातिऽभिः आऽ-
 ऽभिः येभिः तृ भूरि पोष सः धत्ते वीरऽवन्त यशः ॥२१॥ १३॥

जातऽवेदसं अग्निं यज्ञेषु पूर्य्य प्रति सुक् एति नमसा हविष्मती
॥२२॥ आभिः विधेम अग्नये ज्येष्ठाभिः व्यश्वऽवत् मंहिष्ठाभिः
मतिऽभिः शुक्रऽशोचिषे ॥२३॥ नूनं अर्चं विऽहायसे स्तोमेभिः
स्थूरयूपऽवत् ऋषे वैयश्व दम्याय अग्नये ॥२४॥ अतिथिं मानु-
षाणां सूनुं वनस्पतीनां विप्राः अग्निं अवसे प्रत्नं ईळते ॥२५॥ १३॥
महः विश्वान् अभि सतः अभि हव्यानि मानुषा अग्ने नि सत्ति
नमसा अधि बर्हिषि ॥२६॥ वंस्वं नः वार्या पुरु वंस्वं रायः पुरु-
ऽस्पृहः सुऽवीर्यस्य प्रजाऽवतः यशस्वतः ॥२७॥ त्वं वरो सुऽसान्ने
अग्ने जनाय चोदय सदा वसो रातिं यविष्ठ शश्वते ॥२८॥ त्वं हि
सुऽप्रतूः असि त्वं नः गोऽमती इषः महः रायः सातिं अग्ने अप
वृधि ॥२९॥ अग्ने त्वं यशाः असि आ मित्रावरुणा वहु कृतऽवा-
ना संऽराजा पूतऽदक्षसा ॥३०॥ १४॥

॥ २४ ॥ सखायः आ शिषामहि ब्रह्म इंद्राय वज्रिणे स्तुषे ऊं सु
वः नृऽतमाय धृष्णवे ॥१॥ शर्वसा हि असि श्रुतः वृत्रऽहत्येन
वृत्रऽहामयैः मघोनेः अति शूरदाशसि ॥२॥ सः नः स्तवानः आ
भर रयिं चित्रश्रवःऽतमं निरेके चित् यः हरिऽवः वसुः ददिः
॥३॥ आ निरेकं उत प्रियं इंद्रं दर्षि जनानां धृषता धृष्णो स्तवं-
मानः आ भर ॥४॥ न ते सव्यं न दक्षिणं हस्तं वरंते आऽमुरः न
परिऽवार्यः हरिऽवः गोऽईष्टिषु ॥५॥ १५॥ आ त्वा गोभिःऽइव
व्रजं गीऽभिः ऋणोमि अद्रिऽवः आ स्म कामं जरितुः आ मनः
पृण ॥६॥ विश्वानि विश्वऽमनसः धिया नः वृत्रहन्ऽतम उग्रं
प्रऽनेतः अधिसु वसो गृहि ॥७॥ वयं ते अस्य वृत्रऽहन् विद्यामं
शूर नव्यसः वसोः स्पर्हस्य पुरुऽहूत राधंसः ॥८॥ इंद्रं यथा हि अ-

स्ति ते अपरिऽदतं नृतो शवः अमृक्ता रातिः पुरुऽहूत दाशुषे
 ॥९॥ आ वृषस्व महाऽमह महे नृतम राधसे हृहः चित् हृह
 मघऽवन् मघत्तये ॥१०॥ १६॥ नु अन्यत्र चित् अद्रिऽवः तत् न
 जग्मुः आऽशसः मघऽवन् शग्धि तव तत् नः ऊतिऽभिः ॥११॥
 नहि अंग नृतो तत् अन्य विंदामि राधसे राये द्युम्नाय शवसे
 गिर्वणः ॥१२॥ आ इंदु इंद्राय सिंचत पिवाति सोम्यं मधुं प्रराध-
 सा चोदयाते महिऽत्वना ॥१३॥ उपो हरीणां पतिं दक्षं पृंचत
 अव्रवं नूनं शुधि स्तुवतः अश्वस्य ॥१४॥ नहि अंग पुरा चत जवे
 वीरऽतरः तत् न किः राया न एवऽथा न भंदना ॥१५॥ १७॥ आ
 इत् ऊं मध्वः मदिन्ऽतरं सिंच वा अध्वर्यो अंधसः एव हि
 वीरः स्तवते सदाऽवृधः ॥१६॥ इंद्र स्यातः हरीणां न किः ते पूर्व-
 ऽस्तुतिं उत् आनंश शवसा न भंदना ॥१७॥ तं वः वाजानां पतिं
 अहूमहि अवस्यवः अप्रायुऽभिः यज्ञेभिः ववृधेन्य ॥१८॥ एतो
 नु इंद्र स्तवाम सखायः स्तोम्यं नरं कृष्टीः यः विश्वाः अभि अस्ति
 एकः इत् ॥१९॥ अगोऽरुधाय गोऽइषे द्युक्षाय दस्यं वचः घृतात्
 स्वादीयः मधुनः च वोचत ॥२०॥ १८॥ यस्य अमितानि वीर्यं
 न राधः परिऽएतवे ज्योतिः न विश्वं अभि अस्ति दक्षिणा ॥२१॥
 स्तुहि इंद्र व्यश्वऽवत् अनूर्मि वाजिनं यमं अर्यः गर्यं महमानं वि-
 दाशुषे ॥२२॥ एव नूनं उप स्तुहि वैयंश्च दशमं नवं सुऽविंशं
 चर्कृत्यं चरणीनां ॥२३॥ वेत्य हि निऽऽतीनां वज्रऽहस्त परि-
 ऽवृजं अहःऽअहः शुंध्युः परिपदाऽइव ॥२४॥ तत् इंद्र अवः आ
 भर येन दंसिष्ठ कृत्वने द्विता कुत्साय शिश्रथः नि चोदय ॥२५॥ १९॥
 तं ऊं त्वा नूनं इमहे नव्यं दंसिष्ठ सन्यसे सः त्वं नः विश्वाः अभि-
 ऽमातीः सक्षणिः ॥२६॥ यः ऋक्षात् अंहसः मुचत् यः वा आर्यात्

सप्त सिंधुषु वधः दासस्य तु विऽनृम्ण नीनमः ॥ २७ ॥ यथा वरो
 सुऽसामै सनिऽभ्यः आ अवहः रयिं विऽअश्वेभ्यः सुऽभगे वा-
 जिनीऽवति ॥ २८ ॥ आ नार्यस्य दक्षिणा विऽअश्वान् एतु सो-
 मिनः स्थूरं च राधः शतऽवत् सहस्रंऽवत् ॥ २९ ॥ यत् त्वा पृच्छात्
 ईजानः कुह्या कुह्याऽकृते एषः अपंऽश्रितः वलः गोऽमती
 अव तिष्ठति ॥ ३० ॥ २० ॥

॥ २५ ॥ ता वां विश्वस्य गोपा देवा देवेषु यज्ञियां ऋतऽवाना
 यज्ञसे पूतऽदक्षसा ॥ १ ॥ मित्रा तनां न रथ्या वरुणः यः च सु-
 ऽक्रतुः सनात् सुऽजाता तनया धृतऽव्रता ॥ २ ॥ ता माता विश्व-
 ऽवेदसा असुर्याय प्रऽमहसा मही जजान् अदितिः ऋतऽवरी
 ॥ ३ ॥ महांतां मित्रावरुणा संऽराजां देवौ असुरा ऋतऽवानौ
 ऋतं आ घोषतः वृहत् ॥ ४ ॥ नपांता शवसः महः सूनू दक्षस्य
 सुऽक्रतू सुप्रऽदानू इषः वास्तु अधि क्षितः ॥ ५ ॥ २१ ॥ सं या
 दानूनि येमथुः दिव्याः पार्थिवीः इषः नभस्वतीः आ वां चरंतु
 वृष्टयः ॥ ६ ॥ अधि या वृहत् दिवः अभि यूषाऽइव पश्यतः ऋ-
 तऽवाना संऽराजां नमसे हिता ॥ ७ ॥ ऋतऽवाना नि सेदतुः सां-
 ऽराज्याय सुऽक्रतू धृतऽव्रता क्षत्रियां क्षत्रं आशतुः ॥ ८ ॥ अक्ष्णः
 चित् गातु वित्तरा अनुल्वणेन चक्षसा नि चित् मिषंतां नि-
 ऽचिरा नि चिक्वतुः ॥ ९ ॥ उत नः देवी अदितिः उरुप्यतां नास-
 त्या उरुप्यंतु मरुतः वृद्धऽशवसः ॥ १० ॥ २२ ॥ ते नः नावं उरुप्यत
 दिवां नक्तं सुऽदानवः अरिप्यंतः नि पायुऽभिः सचेमहि ॥ ११ ॥
 अघ्नंते विष्णवे वयं अरिप्यंतः सुऽदानवे श्रुधि स्वऽयावन् सिंधो
 पूर्वऽचित्तये ॥ १२ ॥ तत् वार्यं वृणीमहे वरिष्ठं गोपयत्य मित्रः

अ० ६. अ० २. व० २७.] ॥ ११२ ॥ [म० ८. अ० ४. सू० २६.]

यत् पांति वरुणः यत् अर्यमा ॥ १३ ॥ उत नः सिंधुः अपां तत् म-
रुतः तत् अश्विना इंद्रः विष्णुः मीढांसः सुऽजोषसः ॥ १४ ॥ ते हि
स्म वनुषः नरः अभिऽमांति कयस्य चित् तिग्मं न क्षोदः प्रति-
ऽघ्नंति भूर्ययः ॥ १५ ॥ २३ ॥ अयं एकः इत्या पुरु उरु चष्टे वि वि-
शपतिः तस्य व्रतानि अनु वः चरामसि ॥ १६ ॥ अनु पूर्वाणि
ओक्या सांऽराज्यस्य सश्विम मित्रस्य व्रता वरुणस्य दीर्घऽश्रुत
॥ १७ ॥ परि यः रुश्मिना दिवः अंतान् ममे पृथिव्याः उभे आ
पप्रौ रोदसी महिऽत्वा ॥ १८ ॥ उत् ऊं स्यः शरणे दिवः ज्योतिः
अयंस्त सूर्यः अग्निः न शुक्रः संऽइधानः आऽहुतः ॥ १९ ॥ वचः
दीर्घऽप्रसन्ननि ईशे वाजस्य गोऽमंतः ईशे हि पितृः अविषस्य
दावने ॥ २० ॥ २४ ॥ तत् सूर्य रोदसी उभे दोषा वस्तीः उप ब्रुवे
भोजेषु अस्मान् अभि उत् चर सदा ॥ २१ ॥ ऋजं उक्षण्याने
रुजतं हरयाणे रथं युक्तं असनाम् सुऽसामनि ॥ २२ ॥ ता मे अ-
ध्वानां हरीणां निऽतोशना उतो नु कृत्वा नां नृऽवाहसा ॥ २३ ॥
स्मत्ऽअभीष्मू कशाऽवंता विप्रा नविष्टया मती महः वाजिनौ
अर्वता सचा असनं ॥ २४ ॥ २५ ॥

॥ २६ ॥ युवोः ऊं सु रथं हुवे सधऽस्तुत्याय सूरिषु अतूर्तऽदद्या
वृषणा वृषणऽवसू ॥ १ ॥ युवं वरो सुऽसाम्ने महे तने नास्त्या
अवऽभिः याथः वृषणा वृषणऽवसू ॥ २ ॥ ता वां अद्य हवामहे
हव्येभिः वाजिनीऽवसू पूर्वीः इषः इषयंतौ अति दायः ॥ ३ ॥
आ वां वाहिष्ठः अश्विना रथः यातु श्रुतः नरा उप स्तोमान् नुर-
स्य दर्शयः श्रिये ॥ ४ ॥ जुहुराणा चित् अश्विना आ मन्येयां वृषण-
ऽवसू युवं हि रुद्रा पथयः अति द्वियः ॥ ५ ॥ २६ ॥ दसा हि वियं

अ० ६. अ० २. व० ३०.] ॥ ११३ ॥ [म० ८. अ० ४. सू० २६.]

आनुषक् मधुऽभिः परिऽदीयथः धियंऽजिन्वा मधुऽवर्णा शुभः
पती ॥ ६ ॥ उप नः यातं अश्विना राया विश्वऽपुषा सह मघऽवा-
ना सुऽवीरौ अनपऽच्युता ॥ ७ ॥ आ मे अस्य प्रतीव्यं इंद्रनासत्या
गतं देवा देवेभिः अद्य सचनःऽतमा ॥ ८ ॥ वयं हि वां हवामहे उ-
क्षयंतः व्यश्वऽवत्सुमतिऽभिः उप विप्रौ इह आ गतं ॥ ९ ॥ अ-
श्विनां सु क्षुषे स्तुहि कुवित् ते श्रवतः हवं नेदीयसः कूळयातः
पणीन् उत ॥ १० ॥ २७ ॥ वैयश्वस्यं श्रुतं नरा उतो मे अस्य वे-
दथः सऽजोषसा वरुणः मित्रः अर्यमा ॥ ११ ॥ युवाऽदेतस्य धि-
षण्या युवाऽनीतस्य सूरिऽभिः अहःऽअहः वृषणा मह्यं शिक्षतं
॥ १२ ॥ यः वां यज्ञेभिः आऽवृतः अधिऽवत्ता वधूःऽइव सपर्य-
तां शुभे चक्राते अश्विना ॥ १३ ॥ यः वां उरुयचःऽतमं चि-
केतति नृऽपाय्यं वर्तिः अश्विना परि यातं अस्मऽयू० ॥ १४ ॥
अस्मभ्यं सु वृषणऽवसू० यातं वर्तिः नृऽपाय्यं विपुद्रुहांऽदव
यज्ञं ऊहयुः गिरा ॥ १५ ॥ २८ ॥ वाहिष्ठः वां हवानां स्तोमः दूतः
हुवत् नरा युवाभ्यां भूतु अश्विना ॥ १६ ॥ यत् अदः दिवः अणवे
इषः वा मदथः गृहे श्रुतं इत् मे अमर्त्या ॥ १७ ॥ उत स्या श्वेतऽया-
वरी वाहिष्ठा वां नदीनां सिंधुः हिरण्यऽवर्तनिः ॥ १८ ॥ स्मत्
एतया सुऽकीर्त्या अश्विना श्वेतया धिया वहंषे शुधऽयावाना
॥ १९ ॥ युस्व हि त्वं रघुऽसहा युवस्व पोषां वसो आत् नः वायो
मधु पिव अस्माकं सर्वना आ गहि ॥ २० ॥ २९ ॥ तव वायो
श्रुतःऽपते त्वष्टुः जामातः अद्भुत अवांसि आ वृणीनिहे ॥ २१ ॥
त्वष्टुः जामातरं ययं इशानं रायः इमहे नुतऽवतः वायुं युद्धा
जनांसः ॥ २२ ॥ वायो गहि शिव आ दिवः वहंस्व नु नृऽअश्वं
वहंस्व नृहः मृषुऽपक्षसा रये ॥ २३ ॥ तां हि नृस्तरऽतनं नृ-

ऽसदनेषु हुमहे यावाणं न अणऽपृष्ठं मंहना ॥२४॥ सः तं नः
देव मनसा वायो मदानः अयियः कुधि वाजान् अपः धियः
॥२५॥ ३० ॥

॥२७॥ अग्निः उक्थे पुरऽहितः यावाणः वहिः अवरं ऋचा
यामि मरुतः ब्रह्मणः पतिं देवान् अवः वरेण्यं ॥१॥ आ पशुगा-
सि पृथिवीं वनस्पतीन् उपसां नक्तं ओषधीः विश्वे च नः वसवः
विश्वेऽवेदसः धीनां भूत प्रऽअवितारः ॥२॥ प्र सु नः एतु अवरः
अग्रा देवेषु पूर्यः आदित्येषु प्र वरुणे धृतऽवन्ते मरुत्ऽसु विश्व-
ऽभानुषु ॥३॥ विश्वे हि स्म मनवे विश्वेऽवेदसः भुवन् वृधेरिण-
दसः अरिष्टेभिः पायुऽभिः विश्वेऽवेदसः यंतं नः अवृक्तं हृदि
॥४॥ आ नः अद्य सऽमनसः गंतं विश्वे सऽजोषसः ऋचा गिरा
मरुतः देवि अदिते सदने पत्ये महि ॥५॥ ३१ ॥ अभि प्रिया मरुतः
या वः अय्या हव्या मित्र प्रऽयायनं आ वहिः इंद्रः वरुणः तुरा-
नरः आदित्यासः सदंतु नः ॥६॥ वयं वः वृक्तऽवर्हिषः हितऽप्र-
यसः आनुषक् सुतऽसौमासः वरुण हवामहे मनुष्यत् इवऽअ-
ग्नयः ॥७॥ आ प्र यात मरुतः विष्णो अश्विना पूषन् मार्कीनया
धिया इंद्रः आ यातु प्रथमः सनिषुऽभिः वृषा यः वृत्रऽहा गृणे
॥८॥ वि नः देवासः अदुहः अच्छिद्रं शर्म यच्छत न यत् दूरात् वस-
वः नु चित् अतितः वरुण्यं आऽदधर्षति ॥९॥ अस्ति हि वः स-
ऽजात्यं रिशादसः देवासः अस्ति आर्यं प्र नः पूर्वस्मै सुविताय
वोचत मक्षु सुम्नाय नव्यसे ॥१०॥ ३२ ॥ इदा हि वः उपऽस्तुतिं इदा
वामस्य भक्तये उप वः विश्वेऽवेदसः नमस्युः आ असृक्षि अय्या-
ऽइव ॥११॥ उत् ऊं स्यः वः सविता सुऽप्रनीतयः अस्यात् ऊर्वः

ऽसदनेषु हूमहे ग्रावाणं न अश्वेऽपृष्ठं मंहना ॥ २४ ॥ सः
देव मनसा वायो मंदानः अग्नियः कृधि वाजान् अपः
॥ २५ ॥ ३० ॥

॥ २७ ॥ अग्निः उक्थे पुरःऽहितः ग्रावाणः वर्हिः अध्वरे
यामि मरुतः ब्रह्मणः पतिं देवान् अवः वेरण्यं ॥ १ ॥ आपृशु
सि पृथिवीं वनस्पतीन् उषसा नक्तं ओषधीः विश्वे च नः वः
विश्वेऽवेदसः धीनां भूत प्रऽअवितारः ॥ २ ॥ प्र सु नः एतु अ
अग्ना देवेषु पूर्यः आदित्येषु प्र वरुणे धृतऽव्रते मरुतऽसु वि
ऽभानुषु ॥ ३ ॥ विश्वे हि स्म मनवे विश्वेऽवेदसः भुवन् वृधेरि
दसः अरिष्टेभिः पायुऽभिः विश्वेऽवेदसः यंत नः अवृकं ह्य
॥ ४ ॥ आ नः अद्य सऽमनसः गंत विश्वे सऽजोषसः ऋचा गि
मरुतः देवि अदिते सदने पस्त्ये महि ॥ ५ ॥ ३१ ॥ अभि प्रिया मरु
या वः अश्व्या हव्या मित्र प्रऽयाथन आ वर्हिः इंद्रः वरुणः तु
नरः आदित्यासः सदंतु नः ॥ ६ ॥ वयं वः वृक्तऽवर्हिषः हितऽप्र
यसः आनुषक् सुतऽसौमासः वरुण हवामहे मनुष्यत् इवऽअ
ग्नयः ॥ ७ ॥ आ प्र यात मरुतः विष्णो अश्विना पूषन् मार्कीनवा
धिया इंद्रः आ यातु प्रथमः सन्निषुऽभिः वृषा यः वृत्रऽहा गृणे
॥ ८ ॥ वि नः देवासः अदुहः अच्छिद्रं शर्म यच्छत न यत् दूरात् वस
वः नु चित् अतितः वरुण्यं आऽदुधर्षति ॥ ९ ॥ अस्ति हि वः स
ऽजात्यं रिशादसः देवासः अस्ति आप्यं प्र नः पूर्वस्मै सुविताय
वोचत मधुसुम्नाय नव्यसे ॥ १० ॥ ३२ ॥ इदा हि वः उपऽस्तुतिं इदा
वामस्य भक्तये उप वः विश्वेऽवेदसः नमस्युः आ असृष्टि अन्या
ऽइव ॥ ११ ॥ उत ऊं स्यः वः सविता सऽमनीतयः अस्यात् ऊर्ध्वः

वेरैण्यः नि द्विऽपादः चतुःऽपादः अर्थिनः अविंशन् पतयि-
 ण्वः ॥ १२ ॥ देवऽदेवं वः अवसे देवऽदेवं अभिष्टये देवऽदेवं हु-
 वेम वाजऽसातये गृणंतः देव्या धिया ॥ १३ ॥ देवासः हि स्म मनवे
 सऽमन्यवः विश्वे साकं सऽरातयः ते नः अद्य ते अपरं तु चे तु नः
 भवन्तु वरिवऽविदः ॥ १४ ॥ प्र वः शंसामि अद्रुहः संऽस्ये उपऽस्तु-
 तीनां न तं धूर्तिः वरुण मित्र मर्त्य यः वः धामऽभ्यः अविधत्
 ॥ १५ ॥ प्र सः स्वयं तिरते वि महीः इषः यः वः वराय दाशति प्र
 प्रऽजाभिः जायते धर्मणः परि अरिष्टः सर्वैः एधते ॥ १६ ॥ ३३ ॥ ऋते
 सः विंदते युधः सुऽगेभिः याति अध्वनः अर्यमा मित्रः वरुणः स-
 ऽरातयः यं चायंते सऽजोषसः ॥ १७ ॥ अजे चित् अस्मै कृणुथ नि-
 ऽअंचनं दुऽगे चित् आ सुऽसरणं एषा चित् अस्मात् अशनिः
 परः नु सा असेधंती वि नश्यतु ॥ १८ ॥ यत् अद्य सूर्ये उतऽयति
 प्रियऽक्षत्राः ऋतं दध यत् निऽमुचिं प्रऽबुधिं विश्वऽवेदसः यत्
 वा मध्यंदिने दिवः ॥ १९ ॥ यत् वा अभिऽपित्वे असुराः ऋतं यते
 छर्दिः येम वि दाप्नुषे वयं तत् वः वसवः विश्वऽवेदसः उपऽस्ये-
 याम मध्ये आ ॥ २० ॥ यत् अद्य सूर्ये उतऽइते यत् मध्यंदिने आ-
 ऽतुचिं वामं धत्थ मनवे विश्वऽवेदसः जुहानाय प्रऽचेतसे ॥ २१ ॥
 वयं तत् वः संऽराजः आ वृणीमहे पुत्रः न बहुऽपाय्यं अश्यामं
 तत् आदित्याः जुहंतः हविः येन वस्यः अनशमहै ॥ २२ ॥ ३४ ॥

॥ २८ ॥ ये चिंशति त्रयः परः देवासः बर्हिः आ असदन् विदन्
 अहं द्विता असन् ॥ १ ॥ वरुणः मित्रः अर्यमा स्मद्रातिऽसाचः
 अग्रयः पत्नीऽवंतः वर्षटऽकृताः ॥ २ ॥ ते नः गोपाः अपाच्याः ते
 उदक्ते इत्या न्यक् पुरस्तात् सर्वया विशा ॥ ३ ॥ यथा वशंति देवाः

अ० ६. अ० २. व० ३८.] ॥ ११६ ॥ [म० ८. अ० ५. सू० ३१.]

तथा इत् असत् तत् एषां नर्किः आ मिन्त् अरावा च न मयः
॥४॥ सप्तानां सप्त ऋष्टयः सप्त द्युम्नानि एषां सप्तो अधि श्रियः
धिरे ॥५॥३५॥

॥२९॥ वभुः एकः विषुणः सूनरः युवा अंजि अंके हिरण्यम्
॥१॥ योनिं एकः आ ससाद् द्योतनः अंतः देवेषु मेधिरः ॥२॥ वा-
शी एकः विभर्ति हस्ते आयसी अंतः देवेषु निऽधुविः ॥३॥ वज्र-
एकः विभर्ति हस्ते आऽहितं तेन वृचाणि जिघ्रते ॥४॥ तिग्मं एकः
विभर्ति हस्ते आयुधं शुचिः उग्रः जलाघऽभेषजः ॥५॥ पथः एकः
पीपाय तस्करः यथा एषः वेद् निऽधीनां ॥६॥ चीणि एकः उह-
ऽगायः वि चक्रमे यत्र देवासः मदन्ति ॥७॥ विऽभिः द्वा चक्राः
एकया सह प्र प्रवासाऽइव वसतः ॥८॥ सदः द्वा चक्राते उपऽमा
दिवि संऽराजा सर्पिःऽआसुती० ॥९॥ अर्चतः एकं महि सामं
मन्वत तेन सूर्यं अरोचयन् ॥१०॥३६॥

॥३०॥ नहि यः अस्ति अर्भकः देवासः न कुमारकः विश्वे म-
तःऽमहातः इत् ॥१॥ इति स्तुतासः अस्य रिगादसः ये स्य अपः
च त्रिंशत् च मनोः देवाः यज्ञियासः ॥२॥ ते नः चाध्यंते अश्वतं
ऊं नः अधि वोचत मा नः पथः पित्र्यात् मानवात् अधि
नेष्ट पराऽवतः ॥३॥ ये देवासः उह स्यन् विश्वे विश्वानुताः आ
अस्मन्यं गर्भे सऽप्रयः गर्वं अश्वाय यच्छत ॥४॥३१॥४॥

॥३१॥ यः यज्ञाति यज्ञति इत् मन्वत च पवाति च प्रसात

इंद्रस्य चाकनत् ॥ १ ॥ पुरोळाशं यः अस्मै सोमं ररते आऽशिरं
पात् इत्तं शक्रः अंहसः ॥ २ ॥ तस्य द्युऽमान् असत् रथः देवऽजूतः
सः शूश्रुवत् विश्वा वन्वन् अमिचियां ॥ ३ ॥ अस्य प्रजाऽवती गृहे
असंश्र्वंती दिवेऽदिवे इळा धेनुऽमती दुहे ॥ ४ ॥ या दंऽपती०
सऽमनसा सुनुतः आ च धावतः देवासः नित्यया आऽशिरां
॥ ५ ॥ ३८ ॥ प्रति प्राशब्धान् इतः सम्यंचा वहिः आशते न ता
वाजेषु वायतः ॥ ६ ॥ न देवानां अपि हुतः सुऽमतिं न जुघुक्षतः
श्रवः बृहत् विवासतः ॥ ७ ॥ पुत्रिणां तां कुमारिणां विश्वं आयुः
वि अश्रुतः उभा हिरण्यऽपेशसा ॥ ८ ॥ वीतिऽहोत्रा कृतत्ऽवसू०
दशस्यंतां अमृताय कं सं ऊधः रोमशं हुतः देवेषु कृणुतः दुवं
॥ ९ ॥ आ शर्म पर्वतानां वृणीमहे नदीनां आ विष्णोः सचाऽभुवः
॥ १० ॥ ३९ ॥ आ एतु पूषा रयिः भगः स्वस्ति सर्वऽधातमः उरुः
अधा स्वस्तये ॥ ११ ॥ अरमंतिः अनर्वणः विश्वः देवस्य मनसा
आदित्यानां अनेहः इत् ॥ १२ ॥ यथा नः मित्रः अर्यमा वरुणः संति
गोपाः सुऽगाः ऋतस्य पंथाः ॥ १३ ॥ अग्निं वः पूर्य गिरा देवं इंळे
वसूनां सपर्यंतः पुरुऽप्रियं मित्रं न क्षेवऽसाधसं ॥ १४ ॥ मक्षु देव-
ऽवतः रथः शूरः वा पृतऽसु कासु चित् देवानां यः इत् मनः यज-
मानः इयक्षति अभि इत् अयज्वनः भुवत् ॥ १५ ॥ न यजमानः रि-
प्सि न सुन्वान् न देवऽयो० देवानां यः इत् मनः यजमानः इय-
क्षति अभि इत् अयज्वनः भुवत् ॥ १६ ॥ न किं तं कर्मणा न शत्
न प्र योषत् न योषति देवानां यः इत् मनः यजमानः इयक्षति
अभि इत् अयज्वनः भुवत् ॥ १७ ॥ असत् अत्र सुऽवीर्यं उत त्यत्
आशुऽअश्वं देवानां यः इत् मनः यजमानः इयक्षति अभि इत्
अयज्वनः भुवत् ॥ १८ ॥ ४० ॥ २ ॥

॥३२॥ प्रकृतानि ऋजीषिणः कखाः इंद्रस्य गायया मदे सो-
मस्य वोचत ॥१॥ यः सृविंदं अनर्शनिं पिपुं दासं अहीशुवं वधीत्
उग्रः रिणन् अपः ॥२॥ नि अर्वुदस्य विष्टपं वर्ष्माणं बृहतः तिर-
कृषे तत् इंद्र पौंस्यं ॥३॥ प्रति श्रुताय वः धृषत् तूर्णांशं न गिरेः
अधि हुवे सुऽशिप्रं ऊतये ॥४॥ सः गोः अश्वस्य वि व्रजं मंदातः
सोम्येभ्यः पुरं न शूर दर्षसि ॥५॥ १॥ यदि मे ररणः सुते उक्थे वा
दधसे चनः आरात् उप स्वधा आ गृहि ॥६॥ वयं घ ते अपि स्मसि
स्तोतारः इंद्र गिर्वणः त्वं नः जिन्व सोमऽपाः ॥७॥ उत नः पितुं
आभर संऽरराणः अविऽक्षितं मघऽवन्भूरि ते वसु ॥८॥ उत नः
गोऽमंतः कृधि हिरण्यऽवतः अश्विनः इळाभिः सं रभेमहि ॥९॥
बृवत्ऽउक्थं हवामहे सृप्रऽकरसं ऊतये साधु कृण्वंतं अयंते
॥१०॥ २॥ यः संऽस्ये चित् शतऽक्रतुः आत् दे कृणोति वृत्रऽहा
जरित्ऽभ्यः पुरुऽवसुः ॥११॥ सः नः शक्रः चित् आ शक्रत् दान-
ऽवान् अंतरऽआभरः इंद्रः विश्वाभिः ऊतिऽभिः ॥१२॥ यः रावः
अयनिः महान् सुऽपारः सुव्यतः सखा तं इंद्रं अभि गायत ॥१३॥
आऽयंतारं महि स्थिरं पृतनासु अयःऽजितं भूरः देशानं आक्रमा
॥१४॥ नकिः अस्य शचीनां निऽयंता सूनृतानां नकिः वृक्षा न
दात् इति ॥१५॥ ३॥ न नूनं ब्रह्मणां ऋणं प्राशूनां अस्ति सुव्यतां न
सोमः अप्रता पपे ॥१६॥ पन्ये इत् उप गायत पन्ये उक्थानि गंमत
ब्रह्म कृणोत् पन्ये इत् ॥१७॥ पन्यः आ ददिरत् गता सहस्रा वासी
अवृतः इंद्रः यः यज्वनः वृधः ॥१८॥ वि सु चर स्वधाः अनु कृषी-
नां अनु आऽहुवः इंद्र पिवं सुतानां ॥१९॥ पिवं स्वधैतवानां
उत यः तृम्ये नचा उत अयं इंद्र यः तव ॥२०॥ ४॥ अति इहि मन्व-
ऽमाविने नृनुऽवासे उपऽअरणे इमं गतं नृतं पिव ॥२१॥ १॥

अ० ६. अ० ३. व० ८.]   ॥ ११९ ॥   [म० ८. अ० ५. सू० ३३.]

तिस्रः पराऽवतः इहि पंच जनान् अति धेनाः इंद्र अवऽचाकशत्
॥ २२ ॥ सूर्यः रश्मिं यथा सृज आत्वा यच्छंतु मे गिरः निम्नं आपः
न सृज्यक् ॥ २३ ॥ अध्वर्यो आ तु हि सिंच सोमं वीराय शिप्रिणे
भरं सुतस्य पीतये ॥ २४ ॥ यः उद्भः फलिऽगं भिनत् न्यक् सिंधून्
अवऽअसृजत् यः गोषु पक्वं धारयत् ॥ २५ ॥ ५ ॥ अहं वृचं ऋची-
षमः और्णाऽवाभं अहीशुर्व हिमेनं अविध्यत् अर्बुदं ॥ २६ ॥ प्र वः
उमार्य निःऽतुरे अषाढहाय प्रऽसक्षिणे देवतं ब्रह्म गायत् ॥ २७ ॥
यः विश्वानि अभि व्रता सोमस्य मदे अंधसः इंद्रः देवेषु चेतति
॥ २८ ॥ इह त्या सधऽमाद्या हरीं हिरण्यऽकेश्या वोळ्हां अभि
प्रयः हितं ॥ २९ ॥ अर्वाचं त्वा पुरुऽस्तु प्रियमेधऽस्तुता हरीं सो-
मऽपेयाय वक्षतः ॥ ३० ॥ ६ ॥

॥ ३३ ॥ वयं घत्वा सुतऽवतः आपः न वृक्तऽवर्हिषः प्रविचंस्य
प्रऽसर्वणेषु वृचऽहन् परि स्तोतारः आसते ॥ १ ॥ स्वरंति त्वा सुते
नरः वसो निरेके उक्थिनः कदा सुतं तृषाणः ओकः आ गम्
इंद्र स्वच्छीऽइव वंसगः ॥ २ ॥ कण्वेभिः धृणो आ धृषत् वाजं दुर्षि
सहस्रिणं पिशंगऽरूपं मघऽवन् विऽचर्षणे मक्षु गोऽमतं इमहे
॥ ३ ॥ पाहि गाय अंधसः मदे इंद्राय मेध्यऽअतिये यः संऽमिष्यः
हयोः यः सुते सचा वजी रथः हिरण्ययः ॥ ४ ॥ यः सुऽसव्यः सु-
ऽदक्षिणः इनः यः सुऽऋतुः गृणे यः आऽकरः सहस्रा यः शत-
ऽमघः इंद्रः यः पूऽभित् आरितः ॥ ५ ॥ ७ ॥ यः धृषितः यः अवृतः
यः अस्ति शमश्रुषु श्रितः विभूतऽद्युम्नः च्यवनः पुरुऽस्तुतः ऋता
गौऽइव शक्तिनः ॥ ६ ॥ कः ई वेद् सुते सचा पिवतं कत् वयं दुधे
अयं यः पुरः विऽभिनति ओजसा मंदानः शिप्री अंधसः ॥ ७ ॥

दा॒ना मृ॒गः न वा॒र॒णः पु॒रु॒ऽवा च॒रथं॑ द॒धे न॒किः त्वा॒ नि य॒मत् आ
सु॒ते ग॒मः म॒हान् च॒र॒सि ओ॒ज॒सा ॥ ८ ॥ यः उ॒ग्रः स॒न् अ॒निऽसृ॒तः
स्वि॒रः र॒णाय॑ सं॒स्कृतः॑ य॒दि स्तो॒तुः म॒घऽवा शृ॒ण्वन् ह॒वै न इ॒दं
यो॒ष॒ति आ ग॒मत् ॥ ९ ॥ स॒त्यं इ॒त्या वृ॒षा इ॒त् अ॒सि वृ॒षऽजू॒तिः नः
अ॒वृ॒तः वृ॒षा हि उ॒ग्र शृ॒खि॒षे प॒राऽव॒ति वृ॒षो अ॒र्वाऽव॒ति श्रु॒तः
॥ १० ॥ ८ ॥ वृ॒ष॒णः ते अ॒भी॒श॒वः वृ॒षा क॒शा हि॒र॒ण्ययी॑ वृ॒षा रथः
म॒घऽव॒न् वृ॒ष॒णा ह॒री वृ॒षा त्वं श॒तऽक्र॒तो ॥ ११ ॥ वृ॒षा सो॒ता सु॒
नो॒तु ते वृ॒षन् ऋ॒जी॒पिन् आ भ॒र वृ॒षा द॒ध॒न्वे वृ॒ष॒णं न॒दीषु॑ आ
तु॒भ्यं स्था॒तः ह॒री॒णां ॥ १२ ॥ आ इ॒न्द्र या॒हि पी॒तये॑ म॒धुं श॒वि॒ष्ठ सो॒म्यं
न अ॒यं अ॒च्छ म॒घऽवा शृ॒ण्वन् गि॒रः ब्र॒ह्म उ॒क्था च॒ सुऽक्र॒तुः
॥ १३ ॥ व॒हंतु॑ त्वा र॒थेऽस्यां॑ आ ह॒रयः॑ र॒थऽयु॒जः ति॒रः चि॒त् अ॒र्थे
स॒र्व॒ना॒नि वृ॒त्रऽह॒न् अ॒न्येषां॑ या श॒तऽक्र॒तो ॥ १४ ॥ अ॒स्माकं॑ अ॒द्य
अ॒न्त॒मं स्तो॒मं धि॒ष्व म॒हाऽम॒हं अ॒स्माकं॑ ते स॒र्व॒ना सं॒तु शं॒त॒मा
म॒दा॒य द्यु॒क्ष सो॒मऽपाः ॥ १५ ॥ ९ ॥ न॒हि सः त॒व नो॑ म॒म श॒स्त्रे
अ॒न्यस्य॑ र॒ण्य॒ति यः अ॒स्मान् वी॒रः आ अ॒न॒यत् ॥ १६ ॥ इ॒न्द्रः चि॒त्
घ त॒त् अ॒व॒वीत् स्त्रि॒याः अ॒शा॒स्यं म॒नः उ॒तो अ॒हं क्र॒तुं र॒घुं ॥ १७ ॥
स॒प्ती चि॒त् घ म॒दऽच्यु॒ता मि॒थु॒ना ब॒हतः॑ रथं॑ ए॒व इ॒त् धूः वृ॒षाः
उ॒त्ऽत॒रा ॥ १८ ॥ अ॒धः प॒श्य॒स्व मा उ॒परि॑ सं॒ऽत॒रां पा॒द॒कौ ह॒र मा
ते क॒शऽप्र॒कौ द॒श॒न् स्त्री हि ब्र॒ह्मा व॒भू॒विथ ॥ १९ ॥ १० ॥

॥ ३४ ॥ आ इ॒न्द्र या॒हि ह॒रिऽभिः॑ उ॒पं क॒ण्व॑स्य सु॒ऽस्तु॒तिं दि॒वः
अ॒मुष्य॑ शा॒स॒तः दि॒वै य॒य दि॒वाऽव॒सो ॥ १ ॥ आ त्वा॒ या॒वा व॒दन्
इ॒ह सो॒मी घो॒षेण॑ य॒च्छ॒तु दि॒वः अ॒मुष्य॑ शा॒स॒तः दि॒वै य॒य दि॒वा
ऽव॒सो ॥ २ ॥ अ॒व वि॒ ने॒मिः ए॒षां उ॒रां न धू॒नुते॑ वृ॒कः दि॒वः अ॒

अ० ६. अ० ३. व० १३.]   ॥ १२१ ॥   [म० ८. अ० ५. सू० ३४.]

मुष्यं शासंतः दिवं यय दिवाऽवसो० ॥३॥ आ त्वा कणाः इह अ-
वसे हवन्ते वाजंऽसातये दिवः अमुष्यं शासंतः दिवं यय दिवा-
ऽवसो० ॥४॥ दधामिते सुतानां वृष्णे न पूर्वऽपार्यं दिवः अमुष्यं
शासंतः दिवं यय दिवाऽवसो० ॥५॥ ११॥ स्मत्ऽपुरंधिः नः आ
गृहि विश्वतःऽधीः नः ऊतये दिवः अमुष्यं शासंतः दिवं यय दि-
वाऽवसो० ॥६॥ आ नः याहि महेऽमते सहस्रऽऊते शतऽमघ
दिवः अमुष्यं शासंतः दिवं यय दिवाऽवसो० ॥७॥ आ त्वा होता
मनुःऽहितः देवऽवा वक्षत ईद्वाः दिवः अमुष्यं शासंतः दिवं यय
दिवाऽवसो० ॥८॥ आ त्वा मद्ऽच्युता हरी श्येनं पद्माऽइव व-
क्षतः दिवः अमुष्यं शासंतः दिवं यय दिवाऽवसो० ॥९॥ आ याहि
अर्यः आ परि स्वाहा सोमस्य पीतये दिवः अमुष्यं शासंतः दिवं
यय दिवाऽवसो० ॥१०॥ १२॥ आ नः याहि उपऽश्रुति उक्थेपु
रण्य इह दिवः अमुष्यं शासंतः दिवं यय दिवाऽवसो० ॥११॥ स-
ऽरूपैः आ सु नः गृहि संऽभृतैः संभृतऽअश्वः दिवः अमुष्यं शास-
तः दिवं यय दिवाऽवसो० ॥१२॥ आ याहि पपतेभ्यः समुद्रस्य
अधि विष्टपः दिवः अमुष्यं शासंतः दिवं यय दिवाऽवसो० ॥१३॥
आ नः गव्यानि अश्वानि सहस्रा शूर दहहि दिवः अमुष्यं शासंतः
दिवं यय दिवाऽवसो० ॥१४॥ आ नः सहस्रऽशः भर अमुतानि नृ-
तानि च दिवः अमुष्यं शासंतः दिवं यय दिवाऽवसो० ॥१५॥ आ
यत् ईदं च ददहे सहस्रं वसुऽरोचिषः ओजिष्ठं अश्वं पशुं ॥१६॥
ये अश्वानाः वातऽरंहसः अरुपासः रघुऽस्वदः धावन्ते नृजाऽदव
॥१७॥ पारावतस्य रातिषु द्रवत् चक्रेषु आशुषु तिष्ठे वनस्य
मध्यं आ ॥१८॥ १३॥

अ० ६, अ० ३, व० १७.] ॥ १२३ ॥ [म० ८, अ० ५, सू० ३५.]

मि॒त्राव॑रुण॒ऽवन्तौ॒ उ॒त ध॒र्म॑ऽवन्ता म॒रुत्वा॑न्ता ज॒रितुः॒ ग॒च्छथः॒ हवँ॑
स॒ऽजोष॑सौ उ॒षसा॑ सू॒र्येण॒ च आ॒दित्यैः॒ यातं॑ अ॒श्विना॒ ॥ १३ ॥ अं-
गि॒रस्व॑न्तौ उ॒त विष्णु॑ऽवन्ता म॒रुत्वा॑न्ता ज॒रितुः॒ ग॒च्छथः॒ हवँ॑ स॒ऽजो-
षसौ॑ उ॒षसा॑ सू॒र्येण॒ च आ॒दित्यैः॒ यातं॑ अ॒श्विना॒ ॥ १४ ॥ ऋ॒भुऽमन्ता॑
वृष॒णा वा॒ज॑ऽवन्ता म॒रुत्वा॑न्ता ज॒रितुः॒ ग॒च्छथः॒ हवँ॑ स॒ऽजोष॑सौ
उ॒षसा॑ सू॒र्येण॒ च आ॒दित्यैः॒ यातं॑ अ॒श्विना॒ ॥ १५ ॥ ब्र॒ह्म जि॒न्वतं॑ उ॒त
जि॒न्वतं॑ धि॒यः ह॒तं रक्षा॑सि से॒धतं॑ अ॒मीवाः॒ स॒ऽजोष॑सौ उ॒षसा॑
सू॒र्येण॒ च सोमं॑ सु॒न्वतः॒ अ॒श्विना॒ ॥ १६ ॥ क्ष॒त्रं जि॒न्वतं॑ उ॒त जि॒न्वतं॑
नृ॒न् ह॒तं रक्षा॑सि से॒धतं॑ अ॒मीवाः॒ स॒ऽजोष॑सौ उ॒षसा॑ सू॒र्येण॒ च
सोमं॑ सु॒न्वतः॒ अ॒श्विना॒ ॥ १७ ॥ धे॒नूः जि॒न्वतं॑ उ॒त जि॒न्वतं॑ वि॒शः
ह॒तं रक्षा॑सि से॒धतं॑ अ॒मीवाः॒ स॒ऽजोष॑सौ उ॒षसा॑ सू॒र्येण॒ च सोमं॑
सु॒न्वतः॒ अ॒श्विना॒ ॥ १८ ॥ १६ ॥ अ॒त्रैऽइ॒व ऋ॒णु॒त पू॒र्य॑ऽस्तुतिं श्या॒-
व॑ऽअ॒श्वस्य॑ सु॒न्वतः॒ म॒द॑ऽच्युता॒ स॒ऽजोष॑सौ उ॒षसा॑ सू॒र्येण॒ च अ॒-
श्वि॑ना ति॒रऽअ॒ह्यं ॥ १९ ॥ सर्गा॑न्ऽइ॒व सृ॒जतं॑ सु॒ऽस्तुतीः॒ उप॑
श्या॒व॑ऽअ॒श्वस्य॑ सु॒न्वतः॒ म॒द॑ऽच्युता॒ स॒ऽजोष॑सौ उ॒षसा॑ सू॒र्येण॒ च अ॒-
श्वि॑ना ति॒रऽअ॒ह्यं ॥ २० ॥ र॒श्मीन्ऽइ॒व य॒च्छतं॑ अ॒ध्व॒रान् उप॑
श्या॒व॑ऽअ॒श्वस्य॑ सु॒न्वतः॒ म॒द॑ऽच्युता॒ स॒ऽजोष॑सौ उ॒षसा॑ सू॒र्येण॒ च
अ॒श्वि॑ना ति॒रऽअ॒ह्यं ॥ २१ ॥ अ॒र्वाक् रथं॑ नि य॒च्छतं॑ पि॒वतं॑ सो-
म्यं म॒धु आ॒ यातं॑ अ॒श्विना॒ आ ग॒तं अ॒व॒स्युः वा॑ अ॒हं हु॒वे ध॒त्तं र॒-
त्नानि॑ दा॒प्नुषे॑ ॥ २२ ॥ न॒मः॑ऽवा॒के प्र॑ऽस्थि॒ते अ॒ध्व॒रे न॒रा वि॒वदा॑-
णस्य॑ पी॒तये॑ आ॒ यातं॑ अ॒श्विना॒ आ ग॒तं अ॒व॒स्युः वा॑ अ॒हं हु॒वे ध॒त्तं
रत्नानि॑ दा॒प्नुषे॑ ॥ २३ ॥ स्वाहा॑ऽकृतस्य॑ तृ॒प॒तं सु॒तस्य॑ दे॒वौ अ॒ध॒तः
आ॒ यातं॑ अ॒श्विना॒ आ ग॒तं अ॒व॒स्युः वा॑ अ॒हं हु॒वे ध॒त्तं रत्नानि॑ दा॒-
प्नुषे॑ ॥ २४ ॥ १७ ॥

अ० ६, अ० ३, व० १९.] ॥ १२४ ॥ [म० ८, अ० ५, सू० ३७]

॥ ३६ ॥ अ॒वि॒ता अ॒सि सु॒च॒तः वृ॒क्तऽव॑र्हिषः पि॒वं सोमं॑ म॒दाय॑
 कं श॒तऽऋ॒तो० यं ते॒ भा॒गं अ॒धा॒रयन्॑ वि॒श्वाः से॒हा॒नः पृ॒त॒नाः उ॒रु
 ज॒यः सं अ॒प्सुऽजि॒त् म॒रु॒त्वा॒न् इ॒न्द्र स॒त्ऽप॒ते ॥ १ ॥ प्र अ॒व स्तो॒ता॒र
 म॒घऽव॒न् अ॒व त्वां पि॒वं सोमं॑ म॒दाय॑ कं श॒तऽऋ॒तो० यं ते॒ भा॒गं
 अ॒धा॒रयन्॑ वि॒श्वाः से॒हा॒नः पृ॒त॒नाः उ॒रु ज॒यः सं अ॒प्सुऽजि॒त् म॒रु॒
 त्वा॒न् इ॒न्द्र स॒त्ऽप॒ते ॥ २ ॥ ऊ॒र्जा दे॒वा॒न् अ॒व॒सि ओ॒ज॒सा त्वां पि॒वं
 सोमं॑ म॒दाय॑ कं श॒तऽऋ॒तो० यं ते॒ भा॒गं अ॒धा॒रयन्॑ वि॒श्वाः से॒हा॒नः
 पृ॒त॒नाः उ॒रु ज॒यः सं अ॒प्सुऽजि॒त् म॒रु॒त्वा॒न् इ॒न्द्र स॒त्ऽप॒ते ॥ ३ ॥ ज॒
 नि॒ता दि॒वः ज॒नि॒ता पृ॒थि॒व्याः पि॒वं सोमं॑ म॒दाय॑ कं श॒तऽऋ॒तो०
 यं ते॒ भा॒गं अ॒धा॒रयन्॑ वि॒श्वाः से॒हा॒नः पृ॒त॒नाः उ॒रु ज॒यः सं अ॒प्सुऽ
 जि॒त् म॒रु॒त्वा॒न् इ॒न्द्र स॒त्ऽप॒ते ॥ ४ ॥ ज॒नि॒ता अ॒श्व॒नां ज॒नि॒ता ग॒
 वां अ॒सि पि॒वं सोमं॑ म॒दाय॑ कं श॒तऽऋ॒तो० यं ते॒ भा॒गं अ॒धा॒रयन्॑
 वि॒श्वाः से॒हा॒नः पृ॒त॒नाः उ॒रु ज॒यः सं अ॒प्सुऽजि॒त् म॒रु॒त्वा॒न् इ॒न्द्र
 स॒त्ऽप॒ते ॥ ५ ॥ अ॒ची॒णां स्तोमं॑ अ॒द्रिऽवः॒ महः॑ कृ॒धि पि॒वं सोमं॑
 म॒दाय॑ कं श॒तऽऋ॒तो० यं ते॒ भा॒गं अ॒धा॒रयन्॑ वि॒श्वाः से॒हा॒नः पृ॒
 त॒नाः उ॒रु ज॒यः सं अ॒प्सुऽजि॒त् म॒रु॒त्वा॒न् इ॒न्द्र स॒त्ऽप॒ते ॥ ६ ॥ श्या॒
 वऽअ॒श्वस्य॑ सु॒च॒तः त॒था शृ॒णु य॒था अ॒शृ॒णोः अ॒त्रेः क॒र्माणि॑ कृ॒
 ण॒वतः॑ प्र च॒स॒दस्युं॑ आ॒वि॒ष्य॒ त्वं ए॒कः इ॒त् नृ॒ऽस॒ह्ये इ॒न्द्र ब्र॒ह्मा॒णि व॒
 र्धय॑न् ॥ ७ ॥ १८ ॥

॥ ३७ ॥ प्र इ॒दं ब्र॒ह्म वृ॒त्रऽतू॒र्येषु॑ आ॒वि॒ष्य प्र सु॒च॒तः श॒चीऽप॒ते
 इ॒न्द्र वि॒श्वा॒भिः ऊ॒तिऽभिः॑ मा॒ध्यं॑दि॒नस्य॑ स॒र्व॒नस्य॑ वृ॒त्रऽह॒न् अ॒ने॒द्य
 पि॒वं सोम॑स्य व॒ज्रिऽवः॑ ॥ १ ॥ से॒हा॒नः उ॒य पृ॒त॒नाः अ॒भि॒दु॒हः श॒ची॒
 ऽप॒ते इ॒न्द्र वि॒श्वा॒भिः ऊ॒तिऽभिः॑ मा॒ध्यं॑दि॒नस्य॑ स॒र्व॒नस्य॑ वृ॒त्रऽह॒न्

[म० ट. अ० ५, सू० ३६.]

अनेद्य पिवं सोमस्य वज्रिऽवः ॥२॥ एकऽराट् अस्य भुवंनस्य रा-
जसि शचीऽपते इंद्रं विश्वाभिः ऊतिऽभिः माध्यंदिनस्य सवंनस्य
वृत्रऽहन् अनेद्य पिवं सोमस्य वज्रिऽवः ॥३॥ सऽस्थावांना यव-
यसि त्वं एकः इत् शचीऽपते इंद्रं विश्वाभिः ऊतिऽभिः माध्यंदि-
नस्य सवंनस्य वृत्रऽहन् अनेद्य पिवं सोमस्य वज्रिऽवः ॥४॥
क्षेमस्य च प्रऽयुजः च त्वं ईशिषे शचीऽपते इंद्रं विश्वाभिः ऊति-
ऽभिः माध्यंदिनस्य सवंनस्य वृत्रऽहन् अनेद्य पिवं सोमस्य व-
ज्रिऽवः ॥५॥ क्षत्राय त्वं अवसि न त्वं आविथ शचीऽपते इंद्रं वि-
श्वाभिः ऊतिऽभिः माध्यंदिनस्य सवंनस्य वृत्रऽहन् अनेद्य पिवं
सोमस्य वज्रिऽवः ॥६॥ श्यावऽअश्वस्य रेभंतः तथा ऋणु यथा
अमृणोः अत्रेः कर्माणि कृण्वतः प्र च सदस्युं आविथ त्वं एकः इत्
नृऽसह्ये इंद्रं क्षत्राणि वर्धयन् ॥७॥ १९॥

॥३८॥ यज्ञस्य हि स्थः ऋत्विजां सस्त्रीं वाजेषु कर्मसु इंद्राग्नीं
तस्य बोधतं ॥१॥ तोशासां रथस्यावांना वृत्रहनां अपरां जि-
ता इंद्राग्नीं तस्य बोधतं ॥२॥ इदं वां मृदिरं मधुं अधुं क्षन् अद्रि-
भिः नरः इंद्राग्नीं तस्य बोधतं ॥३॥ जुषेथां यज्ञं इष्टये सुतं सोमं
सधस्यास्तुतीं इंद्राग्नीं आगतं नरा ॥४॥ इमा जुषेथां सर्वना येभिः
हव्यानि ऊहयुः इंद्राग्नीं आगतं नरा ॥५॥ इमां गायत्र्यवर्तनिं
जुषेथां सुस्तुतिं मम इंद्राग्नीं आगतं नरा ॥६॥ २०॥ प्रातर्याव-
भिः आगतं देवेभिः जेन्यावसू इंद्राग्नीं सोमं पीतये ॥७॥ श्या-
वस्याश्वस्य सुन्वतः अर्वाणां शृणुतं हवें इंद्राग्नीं सोमं पीतये
॥८॥ एव वां अह्ने ऊतये यथा अहुवंत मेधिराः इंद्राग्नीं सोमं-

अ० ६. अ० ३. व० २३.] ॥ १२६ ॥ [म० ८. अ० ५. सू० ३९.]

ऽपीतये ॥ ९ ॥ आ अहं सरस्वतीऽवतोः इंद्राग्न्योः अवः वृणे
याभ्यां गा॒य॒त्रं ऋ॒च्यते ॥ १० ॥ २१ ॥

॥ ३९ ॥ अ॒ग्निं अ॒स्तो॒षि ऋ॒ग्मि॒यं अ॒ग्निं ई॒ळा य॒जथै॒ अ॒ग्निः
दे॒वान् अ॒न॒क्तु नः उ॒भे हि वि॒दथै॒ क॒विः अ॒न्तः च॒रति॒ दू॒त्यं न॒भ॑तां
अ॒न्य॒के स॒मे ॥ १ ॥ नि अ॒ग्ने न॒यसा॒ वचः॑ त॒नूषु॑ शंसं ए॒षां नि अ॒रा॒-
तीः ररा॒वणां॑ वि॒श्वाः अ॒र्यः अ॒रा॒तीः इ॒तः यु॒च्छं॒तु आ॒ऽमु॒रः न॒भ॑तां
अ॒न्य॒के स॒मे ॥ २ ॥ अ॒ग्ने म॒न्मा॒नि तु॒भ्यं कं घृ॑तं न जु॒हे आ॒सनि॑ सः
दे॒वेषु॑ प्र चि॒कि॒द्धि त्वं हि अ॒सि पू॒र्यः शि॒वः दू॒तः वि॒वस्व॑तः न॒भ॑तां
अ॒न्य॒के स॒मे ॥ ३ ॥ तत् ऽत॑त् अ॒ग्निः व॒यः द॒धे यथा॑ ऽयथा कृ॒प॒ण्यति॑
ऊ॒र्जा ऽआ॒हुतिः॑ वसू॒नां शं च॒ योः च॒ मयः॑ द॒धे वि॒श्वस्यै॑ दे॒वऽहू॒त्यै
न॒भ॑तां अ॒न्य॒के स॒मे ॥ ४ ॥ सः चि॒केत॑ स॒ही॒यसा॑ अ॒ग्निः चि॒त्रेण॑ कर्म॒-
णा सः॑ हो॒ता श॒श्वती॑नां दक्षि॒णाभिः॑ अ॒भिऽवृ॑तः इ॒नोति॑ च प्र॒-
ती॒र्य न॒भ॑तां अ॒न्य॒के स॒मे ॥ ५ ॥ २२ ॥ अ॒ग्निः जा॒ता दे॒वानां॑ अ॒ग्निः
वे॒द् म॒तीनां॑ अ॒पी॒र्य अ॒ग्निः सः द्र॒वि॒णः ऽदाः॑ अ॒ग्निः द्वा॒रा वि॒-
ऊ॒र्णते॑ सु॒ऽआ॒हुतः॑ नवी॒यसा॑ न॒भ॑तां अ॒न्य॒के स॒मे ॥ ६ ॥ अ॒ग्निः दे॒-
वेषु॑ सं ऽव॒सुः सः वि॒क्षु य॒ज्ञिया॑सु आ सः मु॒दा का॒व्या पु॒रु वि॒श्वं
भू॒मं ऽइ॒व पु॒ष्यति॑ दे॒वः दे॒वेषु॑ य॒ज्ञियः॑ न॒भ॑तां अ॒न्य॒के स॒मे ॥ ७ ॥ यः
अ॒ग्निः स॒प्रऽमा॑नुषः श्रि॒तः वि॒श्वेषु॑ सि॒धुषु॑ तं आ अ॒ग्नम् वि॒ऽप॒-
स्यं म॒धातुः॑ द॒स्युह॑न् ऽत॑मं अ॒ग्निं य॒ज्ञेषु॑ पू॒र्य न॒भ॑तां अ॒न्य॒के स॒मे
॥ ८ ॥ अ॒ग्निः ची॒रिं वि॒ऽधातू॑नि आ क्षे॒ति वि॒दया॑ क॒विः सः ची॒न्
एका॒द॒शान् इ॒ह यक्ष॑त् च पि॒प्रय॑त् च नः वि॒प्रः दू॒तः परि॑ऽकृतः
न॒भ॑तां अ॒न्य॒के स॒मे ॥ ९ ॥ त्वं नः॑ अ॒ग्ने आ॒युषु॑ त्वं दे॒वेषु॑ पू॒र्य व॒स्वः

अ० ६, अ० ३, व० २५.] ॥ १२७ ॥ [म० ८, अ० ५, सू० ४०.

एकः इरज्यसि त्वां आपः परिऽसुतः परि यंति स्वऽसेतवः
नभंतां अन्यके समे ॥ १० ॥ २३ ॥

॥ ४० ॥ इंद्राग्नी युवं सु नः सहंता दासंथेः रयिं येन दृळ्हा स-
मत्ऽसु आ वीळु चित् सहिषीमहि अग्निः वनाऽइव वाते इत्
नभंतां अन्यके समे ॥ १ ॥ नहि वां वव्रयामहे अथ इंद्र इत् यजामहे
शविष्ठं नृणां नरं सः नः कदा चित् अवैता गमत् आ वाजंऽसा-
तये गमत् आ मेधऽसातये नभंतां अन्यके समे ॥ २ ॥ ता हि मध्यं
भराणां इंद्राग्नी अधिऽक्षितः तौ ऊं कविऽत्वना कवी पृच्छ्य-
माना सखिऽयते सं धीतं अश्रुतं नरा नभंतां अन्यके समे ॥ ३ ॥
अभि अर्च नभाकऽवत् इंद्राग्नी यजसा गिरा ययोः विश्वं इदं
जगत् इयं द्यौः पृथिवी मही उपऽस्ये विभृतः वसु नभंतां अन्यके
समे ॥ ४ ॥ प्र ब्रह्माणि नभाकऽवत् इंद्राग्निऽभ्यां इरज्यत या सप्र-
ऽवुधं अर्णवं जिह्मऽवारं अपऽऊर्णुतः इंद्रः ईशानः ओजसा
नभंतां अन्यके समे ॥ ५ ॥ अपि वृश्च पुराणऽवत् व्रततेऽइव गु-
ष्पितं ओजः दासस्य दंभय वयं तत् अस्य संऽभृतं वसु इंद्रेण वि-
भजेमहि नभंतां अन्यके समे ॥ ६ ॥ २४ ॥ यत् इंद्राग्नी जनाः इमे
विऽह्वयंते तना गिरा अस्माकेभिः नृऽभिः वयं ससह्याम पृतन्यतः
वनुयाम वनुषतः नभंतां अन्यके समे ॥ ७ ॥ या नु श्वेतौ अश्वः दि-
वः उत्ऽचरातः उपं द्युऽभिः इंद्राग्न्योः अनु व्रतं उहानाः यंति
सिधंवः यान्सीं वंधात् अमुचतां नभंतां अन्यके समे ॥ ८ ॥ पूर्वीः
ते इंद्र उपऽमातयः पूर्वीः उत् प्रऽशस्तयः सूना हिन्वस्य हरि-
ऽवः वस्वः वीरस्य आऽपृचः याः नु सार्धत नः धियः नभंतां
अन्यके समे ॥ ९ ॥ तं शिशीत नुवृक्तिऽभिः त्वेषं सत्वानं अग्निमयं

[The page contains extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side.]

अ० ६. अ० ३. व० २९.] ॥ १२९ ॥ [म० ८. अ० ६. सू० ४३.

सः मायाः अर्चिना पदा अस्तृणात् नाकं आ अरुहत् नभतां अ-
न्यके समे ॥ ८ ॥ यस्य श्वेता विऽचक्षणा तिस्रः भूमीः अधिऽक्षितः
त्रिः उत्ऽतराणि पप्रतुः वरुणस्य ध्रुवं सदेः सः सप्तानां इरज्यति
नभतां अन्यके समे ॥ ९ ॥ यः श्वेतान् अधिऽनिर्निजः चक्रे कृष्णान्
अनुं व्रता सः धामं पूर्य ममे यः स्कंभेन वि रोदसी अजः न द्यां
अधारयत् नभतां अन्यके समे ॥ १० ॥ २७ ॥

॥ ४२ ॥ अस्तंभात् द्यां असुरः विश्वेऽवेदाः अमिमीत वरि-
माणं पृथिव्याः आ असीदत् विश्वा भुवनानि संऽराद् विश्वा इत्
तानि वरुणस्य व्रतानि ॥ १ ॥ एव वंदस्व वरुणं बृहंतं नमस्य धीरं
अमृतस्य गोपां सः नः शर्म त्रिऽवरुणं वि यंसत् पातं नः द्यावा-
'पृथिवी' उपऽस्थे ॥ २ ॥ इमां धियं शिक्षमाणस्य देव क्रतुं दक्षं व-
रुणं सं शिशाधि यया अति विश्वा दुऽइता तरेम सुऽतर्माणं अ-
धि नावै रुहेम ॥ ३ ॥ आ वां यावाणः अश्विना धीभिः विप्राः अ-
चुच्युवुः नासत्या सोमंऽपीतये नभतां अन्यके समे ॥ ४ ॥ यथा वां
अत्रिः अश्विना गीऽभिः विप्रः अजोहवीत् नासत्या सोमंऽपी-
तये नभतां अन्यके समे ॥ ५ ॥ एव वां अहे ऊतये यथा अहुवंत
मेधिराः नासत्या सोमंऽपीतये नभतां अन्यके समे ॥ ६ ॥ २८ ॥ ५ ॥

॥ ४३ ॥ इमे विप्रस्य वेधसः अग्नेः अस्तृतऽयज्वनः गिरः स्तो-
मांसः इरते ॥ १ ॥ अस्मै ते प्रतिऽहर्यते जातं वेदः विऽचर्षणे अग्ने
जनामि सुऽस्तुति ॥ २ ॥ आरोकाः इव घ इत् अहं तिग्माः अग्ने
तव त्विषः दत्ऽभिः वनानि वप्सति ॥ ३ ॥ हरयः धूमऽकेतवः वा-

अ० ६. अ० ३. व० ३३.] ॥ १३० ॥ [म० ८. अ० ६. सू० ४३.]

तं जूताः उप द्यवि यतंते वृथक् अग्रयः ॥४॥ एते ते वृथक् अग्रयः
इद्वासः सं अदृक्षत उपसां इव केतवः ॥५॥ २९॥ कृष्ण रजसि
पत्सुतः प्रऽयाने जातऽवेदसः अग्निः यत् रोधति क्षमि ॥६॥ धा-
सिं कृष्णानः ओषधीः वप्सत् अग्निः न वायति पुनः यन्तरुणीः
अपि ॥७॥ जिह्वाभिः अहं ननंमत् अर्चिषा जंजणाऽभवन् अ-
ग्निः वनेषु रोचते ॥८॥ अपऽसु अग्ने सधिः तव सः ओषधीः अनु-
रुध्यसे गर्भे सन् जायसे पुनः ॥९॥ उत अग्ने तव तत् घृतात् अर्चिः
रोचते आऽहुतं निसानं जुह्वः मुखे ॥१०॥ ३०॥ उदाऽअन्नाय व-
शाऽअन्नाय सोमंऽपृष्टाय वेधसे स्तोमैः विधेम अग्रये ॥११॥
उत त्वानमसा वयं होतः वरेण्यऽऽकृतो अग्ने समित्ऽभिः इमहे
॥१२॥ उत त्वा भृगुऽवत् शुचे मनुष्यत् अग्ने आऽहुत अंगिरस्त-
ह्वामहे ॥१३॥ त्वं हि अग्ने अग्निना विप्रः विप्रेण सन्सता सता
सख्या संऽइध्यसे ॥१४॥ सः त्वं विप्राय दाशुषे रयिं देहि सहस्रिष-
अग्ने वीरऽवतीं इष ॥१५॥ ३१॥ अग्ने भ्रातः सहऽऽकृत रोहितऽअ-
श्व शुचिऽव्रत इमं स्तोमं जुषस्व मे ॥१६॥ उत त्वा अग्ने मम सुतः
वाश्राय प्रतिऽहर्यते गोऽस्य गावः इव आशत ॥१७॥ तुभ्यं ताः
अंगिरःऽतम विश्वाः सुऽक्षितयः पृथक् अग्ने कामाय येमिरे
॥१८॥ अग्निं धीभिः मनीषिणः मेधिरासः विपःऽचितः अग्र-
ऽसद्याय हिन्विरे ॥१९॥ तं त्वां अज्मेषु वाजिनं तन्वानाः अग्ने
अव्वरं वह्निं होतारं इच्छते ॥२०॥ ३२॥ पुरुऽचा हि सऽदृष्ट असिं
विशः विश्वाः अनु प्रऽभुः समत्ऽसु त्वा ह्वामहे ॥२१॥ तं इच्छिष-
यः आऽहुतः अग्निः विऽभ्राजते घृते इमं नः शृण्वत् हव ॥२२॥
तं त्वा वयं ह्वामहे शृण्वन्तं जातऽवेदसं अग्ने घन्तं अपं द्विषः ॥२३॥
विशां राजानं अद्भुतं अधिऽअक्षं धर्मेणां इमं अग्निं इच्छे सः ॥

अ० ६. अ० ३. व० ३७.] ॥ १३१ ॥ [म० ८. अ० ६. सू० ४४.

अ॒वत् ॥ २४ ॥ अ॒ग्निं वि॒श्वायु॑ऽवे॒षसं म॑र्यं न वा॒जिनं॑ हि॒तं स॒प्रि॒न
वा॒ज॒या॒म॒सि ॥ २५ ॥ ३३ ॥ म॒न् मृ॒ध्राणि॑ अ॒पं द्वि॒षः द॑हन् रक्षांसि
वि॒श्वहा॑ अ॒ग्ने ति॒ग्मेन॑ दी॒दिहि॑ ॥ २६ ॥ यं त्वा ज॒ना॑सः इ॒धते म॑नु॒ष्यत्
अ॒गिरः॑ ऽत॒म अ॒ग्ने सः वो॒धि मे॒ वचः॑ ॥ २७ ॥ यत् अ॒ग्ने दि॒वि ऽजाः
अ॒सि अ॒प्सु ऽजाः वा स॒हः ऽकृ॒तं तं त्वा गीः॑ ऽभिः ह॒वाम॑हे ॥ २८ ॥
तुभ्यं घ॒ इत्ते॑ ज॒नाः इ॒मे वि॒श्वाः सु॑ऽक्षि॒तयः॑ पृथ॒क्धा॒सिं हि॒न्वन्ति॑
अ॒र्त्तवे॑ ॥ २९ ॥ ते घ॒ इत् अ॒ग्ने सु॑ऽआ॒ध्यः अ॒हा वि॒श्वा नृ॑ऽचक्ष॑सः
त॒र॑तः स्या॒म दुः॑ऽग॒हा ॥ ३० ॥ ३४ ॥ अ॒ग्निं म॑द्रं पु॒रु ऽप्रि॒यं शी॒रं पा॒-
व॒क ऽशो॑चिषं ह॒त् ऽभिः म॑द्रेभिः इ॒महे॑ ॥ ३१ ॥ सः त्वं अ॒ग्ने वि॒भा॒-
ऽव॑सुः सृ॒जन् सू॒र्यः न रु॒श्मि ऽभिः श॑र्धन् तमांसि जि॒घ्रसे॑ ॥ ३२ ॥
तत् ते स॒हस्वः॑ इ॒महे॑ दा॒वं यत् न उ॒प ऽद॑स्यति त्वत् अ॒ग्ने वा॒र्यं वसुं॑
॥ ३३ ॥ ३५ ॥

॥ ४४ ॥ सं ऽइ॒धा अ॒ग्निं दु॒वस्य॑त घृ॒तैः वो॒धय॑त अ॒तिथिं॑ आ
अ॒स्मिन् ह॒व्या जु॒होत॑न् ॥ १ ॥ अ॒ग्ने स्तोमं॑ जु॒षस्व मे॒ वर्ध॑स्व अ॒-
नेन॑ म॒न्म॑ना प्र॒ति सु॑ऽउ॒क्तानि॑ ह॒र्य नः॑ ॥ २ ॥ अ॒ग्निं दू॒तं पु॒रः दु॒धे ह॒-
व्य॑ऽवाहं॑ उ॒पं ब्रु॒वे दे॒वान् आ सा॒दया॑त् इ॒ह ॥ ३ ॥ उ॒त्ते वृ॒ह॑तः अ॒-
र्च॑यः सं ऽइ॒धानस्य॑ दी॒दिऽवः॑ अ॒ग्ने शु॒क्रासः॑ इ॒रते॑ ॥ ४ ॥ उ॒पं त्वा
जु॒ह्वः म॑म॒ घृ॒ताचीः॑ य॒न्तु ह॒र्य॑त अ॒ग्ने ह॒व्या जु॒षस्व नः॑ ॥ ५ ॥ ३६ ॥
म॑द्रं हो॒तारं॑ ऋ॒त्विजं॑ चि॒व ऽभा॑नुं वि॒भा ऽव॑सुं अ॒ग्निं ई॒ळे सः॑ ऊं
अ॒वत् ॥ ६ ॥ प्र॒त्नं हो॒तारं॑ ई॒ड्यं जु॒ष्टं अ॒ग्निं क॒वि ऽक्र॑तुं अ॒ध्वरा॑णां
अ॒ग्नि ऽप्रि॒यं ॥ ७ ॥ जु॒षा॒णः अ॒गिरः॑ ऽत॒म इ॒मा ह॒व्यानि॑ आ॒नुष॑क
अ॒ग्ने य॒ज्ञं न॒य ऋ॒तु ऽया ॥ ८ ॥ सं ऽइ॒धानः॑ ऊं स॒न्त्य शु॒क्रं ऽशो॑च इ॒ह
आ व॒ह चि॒क्वि॒त्वा न॒दैव्यं॑ ज॒नं ॥ ९ ॥ पि॒त्रं हो॒तारं॑ अ॒दुहं॑ ध॒नं ऽक्र॑तुं

अ० ६, अ० ३, व० ४१.] ॥ १३२ ॥ [म० ८, अ० ६, सू० ४४]

विभाऽवसुं यज्ञानां केतुं ईमहे ॥ १० ॥ ३७ ॥ अग्ने नि पाहि नः तं
 प्रति स्म देव रिषतः भिंधि द्वेषः सहऽकृत ॥ ११ ॥ अग्निः प्रत्नेन
 मन्मना शुभानः तन्वं स्वां कविः विप्रेण ववृधे ॥ १२ ॥ ऊर्जः न
 पातं आहुवे अग्निं पावकऽशोचिषं अस्मिन् यज्ञे सुऽअध्वरे ॥ १३ ॥
 सः नः मित्रऽमहः त्वं अग्ने शुक्लेण शोचिषा देवैः आ सत्सि वहि-
 षि ॥ १४ ॥ यः अग्निं तन्वं दमे देवं मर्तः सपर्यति तस्मै इत् दीदया
 वसु ॥ १५ ॥ ३८ ॥ अग्निः मूर्धा दिवः ककुत् पतिः पृथिव्याः अयं अ-
 पां रेतोऽसि जिन्वति ॥ १६ ॥ उत् अग्ने शुचयः तवं शुक्ताः भार्जतः
 ईरते तवं ज्योतीषि अर्चयः ॥ १७ ॥ ईशिषे वार्यस्य हि दात्रस्य अग्ने
 स्वऽपतिः स्तोता स्यां तवं शर्मणि ॥ १८ ॥ त्वां अग्ने मनीषिणः
 त्वां हिन्वति चित्तिऽभिः त्वां वर्धतु नः गिरः ॥ १९ ॥ अदव्यस्य स्व-
 धाऽवतः दूतस्य रेभतः सदा अग्नेः सख्यं वृणीमहे ॥ २० ॥ ३९ ॥
 अग्निः शुचिं व्रतऽतमः शुचिः विप्रः शुचिः कविः शुचिः रोचते
 आऽहुतः ॥ २१ ॥ उत् त्वा धीतयः मम गिरः वर्धतु विश्वहा अग्ने
 सख्यस्य बोधि नः ॥ २२ ॥ यत् अग्ने स्यां अहं त्वं त्वं वा घ स्याः अहं
 स्युः ते सत्याः इह आऽशिषः ॥ २३ ॥ वसुः वसुऽपतिः हि कं अ-
 सि अग्ने विभाऽवसुः स्याम ते सुऽमतौ अपि ॥ २४ ॥ अग्ने धृत-
 ऽव्रताय ते समुद्रायऽइव सिंधवः गिरः वाऽश्रासः ईरते ॥ २५ ॥ ४० ॥
 युवानं विशपतिं कविं विश्वऽअदं पुरुऽवेपसं अग्निं शुभानि म-
 न्मऽभिः ॥ २६ ॥ यज्ञानां रथ्ये वयं तिग्मऽजं भाय वीळवे स्तमैः
 इषेम अग्नये ॥ २७ ॥ अयं अग्ने त्वे अपि जरिता भूतु संत्य तस्मै पा-
 वक मृळय ॥ २८ ॥ धीरः हि असि अन्नऽसत् विप्रः न जागृविः
 सदा अग्ने दीदयसि द्यवि ॥ २९ ॥ पुरा अग्ने दुऽइतेभ्यः पुरा मृधेभ्यः
 कवे प्र नः आयुः वसो तिर ॥ ३० ॥ ४१ ॥

विभाऽवसुं यज्ञानां केतुं ईमहे ॥ १० ॥ ३७ ॥ अग्ने नि पाहि नः त्वं
 प्रति स्म देव रिषंतः भिंधि द्वेषः सहऽकृत ॥ ११ ॥ अग्निः प्रत्नेन
 मन्मना शुभानः तन्वं स्वां कविः विप्रेण ववृधे ॥ १२ ॥ ऊर्जः न-
 पातं आहुवे अग्निं पावकऽशोचिषं अस्मिन् यज्ञे सुऽअध्वरे ॥ १३ ॥
 सः नः मित्रऽमहः त्वं अग्ने शुक्लेण शोचिषा देवैः आसत्सि वहि-
 षि ॥ १४ ॥ यः अग्निं तन्वं दमे देवं मर्तः सपर्यति तस्मै इत् दीदयत्
 वसुं ॥ १५ ॥ ३८ ॥ अग्निः मूर्धा दिवः ककुत् पतिः पृथिव्याः अयं अ-
 पां रेतांसि जिन्वति ॥ १६ ॥ उत अग्ने शुचयः तव शुक्राः भाजंतः
 ईरते तव ज्योतीं वि अर्चयः ॥ १७ ॥ ईशिषे वार्यस्य हि दात्रस्य अग्ने
 स्वऽपतिः स्तोता स्यां तव शर्मणि ॥ १८ ॥ त्वां अग्ने मनीषिणः
 त्वां हिन्वति चित्तिऽभिः त्वां वर्धतु नः गिरः ॥ १९ ॥ अदव्यस्य स्व-
 धाऽवतः दूतस्य रेभतः सदा अग्नेः सख्यं वृणीमहे ॥ २० ॥ ३९ ॥
 अग्निः शुचिं व्रतऽतमः शुचिः विप्रः शुचिः कविः शुचिः रोचते
 आऽहुतः ॥ २१ ॥ उत त्वा धीतयः मम गिरः वर्धतु विश्वहा अग्ने
 सख्यस्य वोधि नः ॥ २२ ॥ यत् अग्ने स्यां अहं त्वं त्वं वा घ स्याः अहं
 स्युः ते सत्याः इह आऽशिषः ॥ २३ ॥ वसुः वसुऽपतिः हि कुं अ-
 सि अग्ने विभाऽवसुः स्याम ते सुऽमृतौ अपि ॥ २४ ॥ अग्ने धृत-
 ऽव्रताय ते समुद्रायऽइव सिधवः गिरः वाश्रासः ईरते ॥ २५ ॥ ४० ॥
 युवानं विशपतिं कविं विश्वऽअदं पुरुऽवेपसं अग्निं शुभामि म-
 न्मऽभिः ॥ २६ ॥ यज्ञानां रथ्ये वयं तिग्मऽजं भाय वीळवे स्तोमैः
 इषेम अग्नये ॥ २७ ॥ अयं अग्ने त्वे अपि जरिता भूत संत्य तस्मै पा-
 वक मृळय ॥ २८ ॥ धीरः हि असि अन्नऽसत् विप्रः न जागृविः
 सदा अग्ने दीदयसि द्यवि ॥ २९ ॥ पुरा अग्ने दुऽइतेभ्यः पुरा मृधेभ्यः
 कवे प्र नः आयुः वसो तिर ॥ ३० ॥ ४१ ॥

अ० ६. अ० ३. व० ४६.] ॥ १३३ ॥ [म० ८. अ० ६. सू० ४५.]

॥४५॥ आ घृये अग्निं इंधते स्तृणन्ति वह्निः आनुषक् येषां इंद्रः
युवां सखा ॥ १ ॥ बृहन् इत् इध्मः एषां भूरि शस्तं पृथुः स्वरुः येषां
इंद्रः युवां सखा ॥ २ ॥ अयुधः इत् युधा वृत्तं शूरः आ अजति सत्व-
ऽभिः येषां इंद्रः युवां सखा ॥ ३ ॥ आ वुदं वृत्रऽहा ददे जातः पृच्छत्
वि मातरं के उयाः के हृ शृग्वरे ॥ ४ ॥ प्रति त्वा श्वसी वदत् गिरौ
असः न योधिषत् यः ते शत्रुऽत्वं आऽचके ॥ ५ ॥ ४२ ॥ उत त्वं मघ-
ऽवन् शृणु यः ते वष्टिं ववक्षिं तत् यत् वीळयासि वीळु तत् ॥ ६ ॥
यत् आजिं याति आजिऽकृत् इंद्रः स्वश्वऽयुः उप रथिऽतमः र-
थिना ॥ ७ ॥ विसु विश्वाः अभिऽयुजः वज्रिन् विष्टक् यथा बृहभ-
वन् सुश्रवःऽतमः ॥ ८ ॥ अस्माकं सु रथं पुरः इंद्रः कृणोतु सातये न
यं धूर्वति धूर्तयः ॥ ९ ॥ वृज्यामं ते परि द्विषः अरं ते शक्रदावने ग-
मेमं इत् इंद्र गोऽमंतः ॥ १० ॥ ४३ ॥ शनैः चित् यंतः अद्रिऽवः अ-
श्वऽवंतः शतऽग्विनः विवक्षणाः अनेहसः ॥ ११ ॥ ऊर्ध्वा हि ते
दिवेऽदिवे सहस्रां सूनृतां शता जरितुऽभ्यः विऽमंहते ॥ १२ ॥ विद्म
हि त्वा धनंऽजयं इंद्रं दृळ्हा चित् आऽरुजं आऽदारिणं यथा गयं
॥ १३ ॥ ककुहं चित् त्वा कवे मंदंतु धृष्णो इंद्रवः आ त्वा पणिं यत्
ईमहे ॥ १४ ॥ यः ते रेवान् अदांशुरिः प्रऽममर्षं मघत्तये तस्य नः
वेदः आभर ॥ १५ ॥ ४४ ॥ इमे ऊं त्वा वि चक्षते सखायः इंद्र सोमिनः
पुष्टऽवंतः यथा पशुं ॥ १६ ॥ उत त्वा अवधिरं वयं श्रुतऽकर्णं संतं
ऊतये दूरात् इह हवामहे ॥ १७ ॥ यत् शृश्रुयाः इमं हवदुऽमर्षं च-
क्रियाः उत भवेः आपि नः अंतमः ॥ १८ ॥ यत् चित् हि ते अपि
व्यथिः जगन्वांसः अमन्महि गोऽदाः इत् इंद्र वोधि नः ॥ १९ ॥ आ
त्वा रंभं न जिब्रयः ररभ्म श्वसः पते उश्मसिं त्वा सधऽस्ये आ
॥ २० ॥ ४५ ॥ स्तोत्रं इंद्राय गायत पुरुऽनृन्नाय सत्त्वं न किं यं वृ-

खते युधि ॥ २१ ॥ अभित्वा वृषभ सुते सुतं सृजामि पीतयेतुं पवि
 अश्रुहि मदं ॥ २२ ॥ मा त्वा मूराः अविष्यवः मा उपऽहस्वानः
 आ दभन् माकीं ब्रह्मऽद्विषः वनः ॥ २३ ॥ इह त्वा गोऽपरीणसा
 महे मंदंतु राधसे सरः गौरः यथा पिव ॥ २४ ॥ या वृत्रऽहा परा-
 ऽवति सना नवा च चुच्युवे ता संसत्ऽसुं प्र वोचत ॥ २५ ॥ ४६ ॥
 अपिवत् कटुवः सुतं इंद्रः सहस्रऽवाह्ये अत्र अदेदिष्ट पौंस्यं ॥ २६ ॥
 सत्यं तत् तुर्वशे यदौ विदानः अहवाय्यं वि आनद तुर्वशे शमि
 ॥ २७ ॥ तरणिं वः जनानां च दं वाजस्य गोऽमतः समानं जुं प्र
 शंसिषं ॥ २८ ॥ ऋभुक्षणे न वर्तवे उक्थेषु तुग्यऽवृधं इंद्रं सोमैस-
 चा सुते ॥ २९ ॥ यः कृतत् इत् वि योन्यं चिऽशोकाय गिरिं पृथुंगो-
 भ्यः गातुं निऽएतवे ॥ ३० ॥ ४७ ॥ यत् दधिषे मनस्यसि मंदानः
 प्र इत् इयक्षसि मा तत् कः इंद्र मृळय ॥ ३१ ॥ दभं चित् हि त्वाऽवतः
 कृतं श्रुखे अधि क्षमि जिगातु इंद्र ते मनः ॥ ३२ ॥ तव इत् जुं ताः
 सुऽकीर्तयः असन् उत प्रऽशस्तयः यत् इंद्र मृळयासि नः ॥ ३३ ॥
 मा नः एकस्मिन् आगंसि मा द्वयोः उत त्रिषु वधीः मा शूर
 भूरिषु ॥ ३४ ॥ विभयं हि त्वाऽवतः उग्रात् अभिऽप्रभंगिनः द-
 स्मात् अहं ऋतिऽसहः ॥ ३५ ॥ ४८ ॥ मा सख्युः शूनं आ विदे मा
 पुत्रस्य प्रभुऽवसो आऽवृत्तं भूतु ते मनः ॥ ३६ ॥ कः नु मर्याः
 अमिथितः सखा सखायं अव्रवीत् जहा कः अस्मत् ईपते ॥ ३७ ॥
 एवारं वृषभ सुते असिन्वन् भूरि आवयः श्वघ्नीऽइव निऽवता
 चरन् ॥ ३८ ॥ आ ते एता वचःऽयुजा हरी गृभ्ये सुमतऽरया यत्
 ई ब्रह्मऽभ्यः इत् ददः ॥ ३९ ॥ भिंधि विश्वाः अपं द्विषः परि वाधः
 जहि मृधः वसुं स्याहं तत् आ भर ॥ ४० ॥ यत् वीकौ इंद्र यत्
 स्थिरे यत् पर्शने पराऽभृतं वसुं स्याहं तत् आ भर ॥ ४१ ॥ यस्य ते

अ० ६. अ० ४. व० ३.] ॥ १३५ ॥ [म० ८. अ० ६. सू० ४६.

विश्वऽमानुषः भूरः दत्तस्य वेदति वसुं स्याहं तत् आ भर ॥ ४२ ॥
॥ ४९ ॥ ३ ॥

॥ ४६ ॥ त्वाऽवतः पुरुऽवसो० वयं इंद्र प्रऽनेतः० स्मसिं स्यातः
हरीणां ॥ १ ॥ त्वां हि सत्यं अद्रिऽवः विन्न दातारं इषां विन्न दातारं
रयीणां ॥ २ ॥ आ यस्य ते महिमानं शतं ऽ ऊते शतं ऽ क्रतो० गीः-
ऽभिः गृणंति कारवः ॥ ३ ॥ सुऽनीथः घसः मर्त्यः यं मरुतः यं अर्य-
मामित्रः पांति अदुहः ॥ ४ ॥ दधानः गोऽमत् अश्वऽवत् सुऽवीर्यं
आदित्यऽजूतः एधते सदा राया पुरुऽस्पृहा ॥ ५ ॥ १ ॥ तं इंद्रं दानं
इमहे शवसानं अभीर्वं ईशानं रायः इमहे ॥ ६ ॥ तस्मिन् हि संति
ऊतयः विश्वाः अभीरवः सचां तं आ वहंतु सप्तयः पुरुऽवसुं म-
दाय हरयः सुतं ॥ ७ ॥ यः ते मदः वरेण्यः यः इंद्र वृत्रहन् ऽ तमः यः
आऽददिः स्वः नृऽभिः यः पृतनासु दुस्तरः ॥ ८ ॥ यः दुस्तरः वि-
श्वऽवारु अवाय्यः वाजेषु अस्ति तरुता सः नः शविष्ठ सवना आ
वसो गृहि गमेम गोऽमति व्रजे ॥ ९ ॥ गव्यो सु नः यथा पुरा अ-
श्वऽया उत रथऽया वरिवस्य महाऽमह ॥ १० ॥ २ ॥ नहि ते शूर
राधंसः अंतं विं दामि सचा दशस्य नः मघऽवन् नु चित् अद्रिऽवः
धियः वाजैभिः आविथ ॥ ११ ॥ यः ऋषः अवयत् ऽ संखा विश्वा
इत् सः वेद् जनिम पुरुऽस्तुतः तं विश्वे मानुषा युगा इंद्रं हवन्ते
तविषं यत् ऽ सुचः ॥ १२ ॥ सः नः वाजेषु अविता पुरुऽवसुः पुरः-
ऽस्थाता मघऽवा वृत्रऽहा भुवत् ॥ १३ ॥ अभिवः वीरं अंधंसः मर्देषु
गाय गिरा महा विऽचेतसं इंद्रं नाम श्रुत्य शक्तिं वचः यथा
॥ १४ ॥ ददिः रेक्णः तन्वे ददिः वसुं ददिः वाजेषु पुरुऽहूत वाजिनं

अ० ६. अ० ४. व० ६.] ॥ १३६ ॥ [म० ८. अ० ६. सू० ४६.]

नूनं अथ ॥ १५ ॥ ३ ॥ विश्वेषां इरज्यंतं वसूनां ससह्रांसं चित् अस्य
वर्षसः कृपऽयतः नूनं अति अथ ॥ १६ ॥ महः सु वः अरं इषे स्त-
वामहे मीळहुषे अरं ऽगमाय जग्मये यज्ञेभिः गीः ऽभिः विश्व-
ऽमनुषां मरुतां इयक्षसि गायेत्वा नमसा गिरा ॥ १७ ॥ ये पातयेते
अज्मं ऽभिः गिरीणां स्तु ऽभिः एषां यज्ञं महि ऽस्वनीनां सुमंतु-
वि ऽस्वनीनां प्र अध्वरे ॥ १८ ॥ प्र ऽभंगं दुः ऽमतीनां इंद्रं शविष्ठ आ-
भर रयिं अस्मभ्यं युज्यं चोदयत् ऽमते ज्येष्ठं चोदयत् ऽमते ॥ १९ ॥
सन्नितः सु ऽसन्नितः उग्रं चित्रं चेतिष्ठ सूनृत प्र ऽसहा सं ऽराट्
सहुरिं सहंतं भुज्युं वाजेषु पूर्यं ॥ २० ॥ ४ ॥ आ सः एतु यः ईवत् आ-
अदेवः पूर्तं आ ऽददे यथा चित् वशः अश्व्यः पृथु ऽश्रवसि कानीति
अस्याः वि ऽउषिं आ ऽददे ॥ २१ ॥ षष्टिं सहस्रां अश्व्यस्य अयुतां
असनं उष्ट्रानां विंशतिं शता दशं श्यावीनां शता दशं वि ऽअर-
षीणां दशं गवां सहस्रां ॥ २२ ॥ दशं श्यावाः ऋधत् ऽरयः वीत-
ऽवारासः आश्वः मथ्राः नेमिं नि ववृतुः ॥ २३ ॥ दानांसः पृ-
थु ऽश्रवसः कानीतस्य सु ऽराधंसः रथं हिरण्ययं ददत् महिष्ठः
सूरिः अभूत् वर्षिष्ठं अकूत श्रवः ॥ २४ ॥ आ नः वायो महे तने
याहि मखाय पाजसे वयं हि ते चकूम भूरि दावने सद्यः चित्
महि दावने ॥ २५ ॥ ५ ॥ यः अश्वेभिः वहते वस्ते उस्त्राः त्रिः सप्त
सप्ततीनां एभिः सोमेभिः सोमसुत ऽभिः सोम ऽपाः दानाय
शुक्रपूत ऽपाः ॥ २६ ॥ यः मे इमं चित् जुं त्मना अमंदत् चित्रं
दावने अरवे अक्षे नहुषे सु ऽकृत्वनि सुकृत् ऽतराय सु ऽक्रतुः
॥ २७ ॥ उचथ्ये वर्षुषि यः स्व ऽराट् उत वायो घृत ऽस्त्राः अश्व ऽद-
पितं रजः ऽइपितं शुनां ऽइपितं प्र अज्मं तत् इदं नु तत् ॥ २८ ॥ अथ
प्रियं इषिराय षष्टिं सहस्रां असनं अश्वानां इत् न वृणां ॥ २९ ॥

अ० ६. अ० ४. व० ८.] ॥ १३७ ॥ [म० ८. अ० ६. सू० ४७.

गावः न यूथं उप यंति वध्रयः उप मा आ यंति वध्रयः ॥ ३० ॥ अध
यत् चारथे गृणे शतं उष्टान् अचिन्नदत् अध श्वित्नेषु विंशतिं
शता ॥ ३१ ॥ शतं दासे वल्बूथे विप्रः तरुक्षे आ ददेते ते वायो इमे
जनाः मदंति इंद्रो गोपाः मदंति देवो गोपाः ॥ ३२ ॥ अध स्या यो-
षणा मही प्रतीची वशं अश्वं अधि रुक्मा वि नीयते ॥ ३३ ॥ ६ ॥

॥ ४७ ॥ महि वः महुतां अवः वरुण मित्रं दाशुषे यं आदित्याः
अभि दुहः रक्षथ न ई अधं न शत् अनेहसः वः ऊतयः सु ऊतयः
वः ऊतयः ॥ १ ॥ विद देवाः अधाना आदित्यासः अप आकृतिं
पक्षा वयः यथा उपरि वि अस्मे शर्म यच्छत अनेहसः वः ऊतयः
सु ऊतयः वः ऊतयः ॥ २ ॥ वि अस्मे अधि शर्म तत् पक्षा वयः
न यतन् विश्वानि विश्व वेदसः वरुथ्या मनामहे अनेहसः वः
ऊतयः सु ऊतयः वः ऊतयः ॥ ३ ॥ यस्मै अरासत क्षयं जीवातुं च
प्रचेतसः मनोः विश्वस्य घ इत् इमे आदित्याः रायः ईशते अने-
हसः वः ऊतयः सु ऊतयः वः ऊतयः ॥ ४ ॥ परि नः वृणजन् अधा
दुःगानि रथ्यः यथा स्याम इत् इंद्रस्य शर्मणि आदित्यानां उत
अवसि अनेहसः वः ऊतयः सु ऊतयः वः ऊतयः ॥ ५ ॥ ७ ॥ परि-
ऽहृता इत् अना जनः युष्मादंत्तस्य वायति देवाः अदभं आश
वः यं आदित्याः अहेतन अनेहसः वः ऊतयः सु ऊतयः वः ऊ-
तयः ॥ ६ ॥ न तं तिग्मं च न त्यजः न द्रासत् अभि तं गुरु यस्मै ऊं
शर्म सुप्रयः आदित्यासः अराध्वं अनेहसः वः ऊतयः सु ऊतयः
वः ऊतयः ॥ ७ ॥ युष्मे देवाः अपि स्मसि युर्थतः इव वर्म सु
यूयं महः नः एनसः यूयं अर्भात् उरुष्यत अनेहसः वः ऊतयः सु-
ऊतयः वः ऊतयः ॥ ८ ॥ अदितिः नः उरुष्यतु अदितिः शर्म य-

च्छतु माता मित्रस्य रेवतः अर्यम्णः वरुणस्य च अनेहसः वः
 ऊतयः सुऽऊतयः वः ऊतयः ॥ ९॥ यत् देवाः शर्म शरणं यत् भद्रं
 यत् अनातुरं त्रिऽधातुं यत् वरूथ्यं तत् अस्मासु वि यंत न अने-
 हसः वः ऊतयः सुऽऊतयः वः ऊतयः ॥ १० ॥ ८॥ आदित्याः अवहि-
 ख्यत अधि कूलान् इव स्पर्शः सुऽतीर्थे अवतः यथा अनु नः ने-
 षथ सुऽगं अनेहसः वः ऊतयः सुऽऊतयः वः ऊतयः ॥ ११ ॥ न इह
 भद्रं रक्षस्विने न अवऽयै न उपऽयै उत गवे च भद्रं धेनवे वीराय
 च श्रवस्यते अनेहसः वः ऊतयः सुऽऊतयः वः ऊतयः ॥ १२ ॥ यत्
 आविः यत् अपीच्यं देवासः अस्ति दुऽकृतं त्रिते तत् विश्वे आशे
 आरे अस्मत् दधात न अनेहसः वः ऊतयः सुऽऊतयः वः ऊतयः
 ॥ १३ ॥ यत् च गोषु दुःस्वप्नं यत् च अस्मे दुहितः दिवः त्रिताय तत्
 विभाऽवरि आशाय परा वह अनेहसः वः ऊतयः सुऽऊतयः वः
 ऊतयः ॥ १४ ॥ निष्कं वा घ कृणवते सज्जं वा दुहितः दिवः त्रिते दुः-
 ऽस्वप्नं सर्वे आशे परि दद्मसि अनेहसः वः ऊतयः सुऽऊतयः वः
 ऊतयः ॥ १५ ॥ ९॥ तत् अन्नाय तत् अपसे तं भागं उपऽसे दुषे वि-
 ताय च द्विताय च उषः दुऽस्वप्नं वह अनेहसः वः ऊतयः सुऽऊ-
 तयः वः ऊतयः ॥ १६ ॥ यथा कलां यथा शफं यथा ऋणं सं नया-
 मसि एव दुऽस्वप्नं सर्वे आशे सं नयामसि अनेहसः वः ऊतयः
 सुऽऊतयः वः ऊतयः ॥ १७ ॥ अजैष्म अद्य असं नाम च अभूम अ-
 नागसः वयं उषः यस्मात् दुऽस्वप्नात् अभैष्म अपं तत् उच्छतु
 अनेहसः वः ऊतयः सुऽऊतयः वः ऊतयः ॥ १८ ॥ १० ॥

॥ ४८ ॥ स्वादोः अभक्षि वयंसः सुऽमेधाः सुऽआध्यः वरिवो-
 वित्ऽतरस्य विश्वे यं देवाः उत मर्त्यासः मधुं ब्रुवतः अभि सं-

ऽचरंति ॥ १ ॥ अंतः च प्र अगाः अदितिः भवासि अव ऽया ता हर-
 सः दैव्यस्य इंदो' इंद्रस्य सख्यं जुषाणः श्रौष्टी ऽइव धुरं अनु राये
 ऋध्याः ॥ २ ॥ अपाम सोमं अमृताः अभूम अगन्म ज्योतिः अवि-
 दाम देवान् किं नूनं अस्मान् कृणवत् अरातिः किं जुं धूर्तिः अ-
 मृत मर्त्यस्य ॥ ३ ॥ शं नः भव हृदे आ पीतः इंदो' पिता ऽइव सोम
 सूनवे सु ऽशेवः सखा ऽइव सख्ये उरु ऽशंस धीरः प्र नः आयुः जी-
 वसे सोम तारीः ॥ ४ ॥ इमे मा पीताः यशसः उरुथवः रथं न गा-
 वः सं अनाह पर्वे ऽसुते मा रक्षंतु वि ऽस्रसः चरित्रात् उत मा स्ना-
 मात् यवयंतु इंदवः ॥ ५ ॥ ११ ॥ अग्निं न मा मयितं सं दिदीपः प्र
 चक्षय कृणुहि वस्यसः नः अथ हि ते मदे आ सोम मन्ये रेवान्-
 ऽइव प्र चर पुष्टिं अच्छ ॥ ६ ॥ इपिरेण ते मनसा मुतस्य भृष्टी महि
 पित्र्यस्य ऽइव रायः सोमं राजन् प्र नः आयुषि तारीः अहानि-
 ऽइव सूर्यः वासराणि ॥ ७ ॥ सोमं राजन् मृळय नः स्वस्ति तपं
 स्मसि प्रत्याः तस्य विद्धि अलंति दक्षः उत मन्युः इंदो' मा नः
 अयः अनु ऽकामं परा दाः ॥ ८ ॥ त्वं हि नः तन्यः सोम गोपाः गा-
 चे ऽगाधे नि ऽससत्य नृ ऽचक्षाः यत् ते वयं प्र ऽमिनाम प्रतानि
 सः नः मृळ सु ऽसखा देव वस्यः ॥ ९ ॥ ऋदूदेरेण सखा सचेय यः
 मा न रिषेत् हरि ऽअश्व पीतः अयं यः सोमः नि अघायि अस्मि
 तस्मै इंद्रे प्र ऽतिरं एमि आयुः ॥ १० ॥ १२ ॥ अपत्याः अस्त्युः अनि-
 राः अमीवाः निः अपसन् तमिंधीचीः अन्युः आ नोनः अ-
 स्मान् अरुहत् वि ऽहायाः अगन्म यचं प्र ऽतिरंति आयुः ॥ ११ ॥ यः
 नः इंदुः पितरः हत् ऽनु पीतः असत्यः मर्त्यान् आ ऽपिवेग तस्मै
 सोमाय हविषा पिषेम् मृळीके अस्त्य नृ ऽमृता स्मान् ॥ १२ ॥ त्वं
 सोम पि नृ ऽनिः सं ऽविदानः अनु दायापिषी' आ तत्ते प तस्मै

ते इंदो हविषा विधेम वयं स्याम पतयः रयीणां ॥ १३ ॥ वाताः
 देवाः अधि वोचत नः मा नः निऽद्रा ईशत मा उत जल्पिः वर
 सोमस्य विश्वहं प्रियासः सुऽवीरासः विदयं आ वदेम ॥ १४ ॥ तं
 नः सोम विश्वतः वयः ऽधाः त्वं स्वः ऽवित् आ विश नृऽचक्षाः तं
 नः इंदो ऊतिऽभिः सुऽजोषाः पाहि पश्चातात् उत वा पुरस्तात्
 ॥ १५ ॥ १३ ॥ ६ ॥

॥ अथ वालखिल्यं ॥

॥ ४९ ॥ अभि प्र वः सुऽराधसं इंद्रं अर्चं यथा विदे यः जति-
 ऽभ्यः मघऽवा पुरुऽवसुः सहस्रेण ऽइव शिद्यति ॥ १ ॥ शतानी-
 काऽइव प्रजिगाति धृष्णुऽया हंति वृचाणि दागुपे गिरेः ऽइव प्र
 रसाः अस्य पिबिरे दक्षाणि पुरुऽभोजसः ॥ २ ॥ आ त्वा सुतासः
 इंदवः मदाः ये इंद्र गिर्वणः आपः नु वज्रिन् अनु ओक्थं सरः पृ-
 णंति गूर राधसे ॥ ३ ॥ अनेहसं प्रऽतरणं विवक्षाणं मध्यः स्वादिष
 ई पिव आ यथा मंदसानः किरासि नः प्र द्युद्राऽइव त्मना भुषत
 ॥ ४ ॥ आ नः सोम उप द्रवत् हिया नः अश्वः न सोतृऽनिः यंति
 स्वधाऽवन् स्वदयंति धेनवः इंद्र कलेषु रातयः ॥ ५ ॥ १४ ॥ यं
 न वीरं नमस्ता उप सेदिम विऽभूतिं अक्षातऽवसुं उद्रीऽइव व-
 ज्रिन् अवतः न सिंवते दारंति इंद्र धीतयः ॥ ६ ॥ यत् हु नूनं वा
 वा यजे यत् वा पृथिव्यां अधि अतः नः यज्ञं आगुऽनिः मदे-
 ऽमते उपः उपेभिः आ गृहि ॥ ७ ॥ अजिरासः हरयः ये ते आगवः
 वाताऽइव प्रऽसाक्षिणः येभिः अर्पत्यं मनुष्यः परिऽद्वेयं येभिः
 विश्वे स्वः दृगे ॥ ८ ॥ एतावतः ते देमदे इंद्र मृषस्य गोऽमोतः व-
 द्या प्र आवः मघऽवन् मेध्यऽअतिथिं यथा जीपऽअतिथि

अ० ६. अ० ४. व० १८.] ॥ १४१ ॥ [म० ८. अ० ६. सू० ५१.

धने ॥ ९ ॥ यथा कखे मघऽवन् त्सदस्यवि यथा पक्थे दश-
ऽवजे यथा गोऽशये असनोः ऋजिष्वनि इंद्र गोऽमत् हिरण्य-
ऽवत् ॥ १० ॥ १५ ॥

॥ ५० ॥ प्र सु श्रुतं सुऽराधसं अर्चं शक्रं अभिष्टये यः सुन्वते स्तु-
वते काम्यं वसु सहस्रेणऽइव मंहते ॥ १ ॥ शतऽअनीकाः हेतयः
अस्य दुस्तराः इंद्रस्य संऽइषः महीः गिरिः न भुज्मा मघवत्ऽसु
पिन्वते यत् ई सुताः अमैदिषुः ॥ २ ॥ यत् ई सुतासः इंदवः अभि
प्रियं अमैदिषुः आपः न धायि सवनं मे आ वसो दुधाऽइव उप
दाशुषे ॥ ३ ॥ अनेहसे वः हवमानं ऊतये मध्वः क्षरंति धीतयः आ
त्वा वसो हवमानासः इंदवः उप स्तोत्रेषु दधिरे ॥ ४ ॥ आ नः सोमै
सुऽअध्वरे इयानः अत्यः न तोशते यंते स्वदाऽवन् स्वदंति गूर्तयः
पैरे छंद्यसे हव ॥ ५ ॥ १६ ॥ प्र वीरं उयं विविचिं धनऽस्पृते वि-
ऽभूतिं राधसः महः उद्रीऽइव वज्रिन् अवतः वसुऽत्वना सदा
पीपेथ दाशुषे ॥ ६ ॥ यत् ह नूनं पराऽवति यत् वा पृथिव्यां दिवि
युजानः इंद्र हरिऽभिः महेऽमते ऋषः ऋषेभिः आ गृहि ॥ ७ ॥
रुधिरासः हरयः ये ते अस्त्रिधः ओजः वातस्य पिप्रति येभिः नि
दस्यु मनुषः निऽघोषयः येभिः स्वः परिऽईयसे ॥ ८ ॥ एतावतः
ते वसो विद्यामं शूर नथ्यसः यथा प्रऽआवः एतं शं कृत्ये धने य-
था वशं दशऽवजे ॥ ९ ॥ यथा कखे मघऽवन् मेधे अध्वरे दीर्घ-
ऽनीचे दमूनसि यथा गोऽशये असिसासः अद्रिऽवः मयि गोत्रं
हरिऽश्रियं ॥ १० ॥ १७ ॥

॥ ५१ ॥ यथा मनौ सांऽवरणौ सोमं इंद्र अपिंवः सुतं नीप-

ऽअतिथौ मघऽवन् मेध्यऽअतिथौ पुष्टिऽगौ शुष्टिऽगौ सचा ॥ १ ॥
 पार्षद्वाणः प्रस्कृण्वं सं असादयत् शयानं जिबिं उडितं सहस्राणि
 असिसासत् गवां ऋषिः त्वाऽऊतः दस्यवे वृकः ॥ २ ॥ यः उक्थे-
 भिः न विंधते चिकित्थः ऋषिऽचोदनः इंद्रं तं अच्छं वद नयं स्या
 मती अविष्यंतं न भोजसे ॥ ३ ॥ यस्मै अर्कं सप्तऽशीर्षाणं आनृचुः
 विऽधातुं उतऽतमे पदे सः तु इमा विश्वा भुवनानि चिक्कदत् आत्
 इत् जनिष्ट पौंस्यं ॥ ४ ॥ यः नः दाता वसूनां इंद्रं तं हूमहे वयं विप्र
 हि अस्य सुऽमतिं नवीयसीं गुमेमं गोऽमतिं व्रजे ॥ ५ ॥ १८ ॥ यस्मै
 त्वं वसो दाताय शिषांसि सः रायः पोषं अश्रुते तं त्वा वयं मघ-
 ऽवन् इंद्रं गिर्वणः सुतऽवतः हवामहे ॥ ६ ॥ कदा च न स्तरीऽअसि
 न इंद्रं सश्वसि दाशुषं उपऽउप इत् नु मघऽवन् भूयः इत् नु ते दा-
 नं देवस्य पृच्यते ॥ ७ ॥ प्र यः न नक्षे अभि ओजसा क्रिविं वधैः शु-
 णं निऽघोषयन् यदा इत् अस्तं भीत् प्रथयन् अमूं दिवं आत् इत्
 जनिष्ट पार्थिवः ॥ ८ ॥ यस्य अयं विश्वः आर्यः दासः शेवधिऽपाः
 अरिः तिरः चित् अर्ये रुशमे पवीरवि तुभ्य इत् सः अज्यते रयिः
 ॥ ९ ॥ तुरण्यवः मधुऽमंतं घृतऽश्रुतं विप्रांसः अर्कं आनृचुः अ-
 स्मे रयिः पप्रथे वृष्ययं शवः अस्मे सुवानासः इंदवः ॥ १० ॥ १९ ॥

॥ ५२ ॥ यथा मनौ विवस्वति सोमं शक्र अपिवः सुतं यथा त्रिते
 छंदः इंद्रं जुजोषसि आयौ मादयसे सचा ॥ १ ॥ पृषध्रे मेध्ये मातरि-
 श्वनि इंद्रं सुवाने अमंदयाः यथा सोमं दशं शिमे दशं ओण्ये स्यू-
 मं रश्मौ ऋजूनसि ॥ २ ॥ यः उक्थ्या केवला दधे यः सोमं धृषिता
 अपिवत् यस्मै विष्णुः वीणिं पदा विऽचक्रमे उप मित्रस्य धर्म-
 ऽभिः ॥ ३ ॥ यस्य त्वं इंद्रं स्तोमेषु चाकनः वाजे वाजिन् शतऽक्रतो

अ० ६. अ० ४. व० २३.] ॥ १४३ ॥ [म० ६. अ० ६. सू० ५३.]

तं त्वा वयं सुदुर्घाऽइव गोऽदुर्हः जुहुमसि अवस्यवः ॥४॥ यः नः
दाता सः नः पिता महान् उयः ईशानऽकृत् अयामन् उयः मघ-
ऽवां पुरुऽवसुः गोः अश्वस्य प्र दातु नः ॥५॥ २०॥ यस्मै त्वं वसो
दानाय मंहसे सः रायः पोषं इन्वति वसुऽयवः वसुऽपतिं शत-
ऽक्रतुं स्तोमैः इन्द्रं हवामहे ॥६॥ कदा च न प्र युच्छसि उभे नि पा-
सि जन्मनी तुरीय अदित्य हवनं ते इन्द्रियं आ तस्थौ अमृतं दिवि
॥७॥ यस्मै त्वं मघऽवन् इन्द्र गिर्वणः शिक्षो शिक्षसि दाशुषे अ-
स्माकं गिरः उत सुऽस्तुतिं वसो कण्वऽवत् शृणुधि हव ॥८॥ अ-
स्तावि मन्म पूर्य ब्रह्म इन्द्राय वोचत पूर्वीः ऋतस्य बृहतीः अनू-
षत स्तोतुः मेधाः असृक्षत ॥९॥ सं इन्द्रः रायः बृहतीः अधूनुत सं
क्षोणी संजं सूर्यं सं श्रुक्तासः श्रुचयः संगोऽआशिरः सोमाः इन्द्रं
अमन्दिषुः ॥१०॥ २१॥

॥५३॥ उपऽमं त्वा मघीना ज्येष्ठं च वृषभाणां पूर्भितऽतमं
मघऽवन् इन्द्र गोऽविदं ईशानं रायः इमहे ॥१॥ यः आयुं कुत्सं अ-
तिथिऽग्वं अर्देयः ववृधानः दिवेऽदिवे तं त्वा वयं हरिऽअश्वं श-
तऽक्रतुं वाजऽयतं हवामहे ॥२॥ आ नः विश्वेषां रसं मध्वः सिं-
चन्तु अर्देयः ये पराऽवति सुन्विरे जनैषु आ ये अर्वाऽवति इन्द्रवः
॥३॥ विश्वा द्वेषांसि जहि च अव च आ कृधि विश्वे सन्वन्तु आवसुं
शीष्टेषु चित् ते मदिरासः अंशवः यच सोमस्य तृपसि ॥४॥ २२॥
इन्द्रं नेदीयः आ इत् इहि मितऽमेधाभिः ऊतिऽभिः आ शंसतम्
शंसतमाभिः अभिष्टिऽभिः आ सुऽआपे स्वापिऽभिः ॥५॥ आ-
जिऽतुरं सतऽपतिं विश्वऽचर्षणिं कृधि प्रऽजासु आऽभगं प्र सु-
तिर शचीभिः ये ते उक्थिनः क्रतुं पुनते आनुषक् ॥६॥ यः ते सा-

अ० ६. अ० ४. व० २६.] ॥ १४४ ॥ [स० ८. अ० ६. सू० ५५.]

धिष्ठः अवसे ते स्याम भरेषु ते वयं होत्राभिः उत देवहूतिभिः
ससऽवांसः मनामहे ॥ ७ ॥ अहं हिते हरिऽवः ब्रह्म वाजऽयुः आ-
जिं यामि सदा ऊतिऽभिः त्वां इत् एव तं अमे सं अथऽयुः गणः
अये मयीनां ॥ ८ ॥ २३ ॥

॥५४॥ एतत्ते इन्द्र वीर्यं गीः ऽभिः गृणन्ति कारवः ते स्तोमैः
ऊर्जं आवन् घृतं ऽश्रुतं पौरासः नृक्षन् धीतिः ऽभिः ॥१॥ नमते
इन्द्रं अवसे सुऽकृत्यया येषां सुतेषु मंदसे यथा संऽवर्ते अमंदः यथा
कृगे एव अस्मे इन्द्र मत्स्व ॥२॥ आ नः विश्वे सऽजोपसाः द्या-
साः गंतं न उप नः वसंवः रुद्राः अवसे नः आ गुमन् गृणन्तु म-
रुतः हवैः ॥३॥ पूषा विष्णुः हवनं मे सरस्वती अर्वातु सप्त सिधेः
आयः वातः पर्वतासः वनस्पतिः गृणन्तु पृथिवी हवैः ॥४॥ २४।
यत् इन्द्र राधेः अस्ति ते माघेनं मघवत् ऽतम ते नः नोपि सप्त-
दमाद्यः बृधे नगः दानाय बृधेऽहुन् ॥५॥ आतिं ऽपते नृऽपते व-
रुतं हि नः वाने आ वृक्षि सुऽकृतो वीती होत्राभिः उत द्या-
ति रनिः समऽवांसः विश्विरे ॥६॥ संति हि अये आ गीः पि-
आयुः तनांता अस्मान नृक्षस्व मघवन् उप अवसे गृक्ष-
विष्णो दये ॥७॥ वयं ते इन्द्र स्तोमैः विधेम त्वं अस्माकं न-
मः कृतो महि प्युतं गृण्यं राधेः अह्वं प्रस्तोताय नितो नमः
॥८॥ २५।

॥ १५ ॥ नृपि इत उदस्य श्रीपि वि श्रुत्वा यनि आ श्रुत्वा तपि
तेन स्य वि श्रुत्वा ॥ १५ ॥ अतः येनासः यथापि वि श्रुत्वा तपि न
इति वि श्रुत्वा तपि ॥ १५ ॥ अतः येनासः यथापि वि श्रुत्वा तपि न

अ० ६. अ० ४. व० २९.] ॥ १४५ ॥ [म० ८. अ० ६. सू० ५८.]

तानि शतं मे वल्बजऽस्तुकाः अरुषीणां चतुःशतं ॥३॥ सुदे-
वाः स्य काखायनाः वयःश्वयः विचरन्तः अश्वासः न चक्रमत
॥४॥ आत् इत् साप्रस्य चर्किरन् न अनूनस्य महि श्रवः श्यावीः
अतिऽध्वसन् पथः चक्षुषा च न संनशे ॥५॥ २६॥

॥५६॥ प्रति ते दस्यवे वृक राधः अदर्शि अह्रयं द्यौः न प्रथिना
श्वः ॥१॥ दशं मह्यं पौतऽक्रतः सहस्रा दस्यवे वृकः नित्यात् रायः
अमंहत ॥२॥ शतं मे गर्द्भानां शतं ऊर्णाऽवतीनां शतं दासान्
अति स्रजः ॥३॥ तत्रो अपि प्र अनीयत पूतऽक्रतायै विअ-
क्ता अश्वानां इत् न यूथ्या ॥४॥ अचेति अग्निः चिकितुः हव्य-
ऽवाद् सः सुमत्ऽरयः अग्निः शुक्लेण शोचिषा बृहत् सूरः अरो-
चत दिवि सूर्यः अरोचत ॥५॥ २७॥

॥५७॥ युवं देवा क्रतुना पूर्व्येण युक्ता रथेन तविषं यजत्रा आ
अगच्छतं नासत्या शचीभिः इदं तृतीयं सर्वनं पिवाथः ॥१॥ युवां
देवाः त्रयः एकादशासः सत्याः सत्यस्य दहशे पुरस्तात् अस्माकं
यज्ञं सर्वनं जुषाणा पातं सोमं अश्विना दीदिऽअग्नी ॥२॥
पनाथ्यं तत् अश्विना कृतं वां वृषभः दिवः रजंसः पृथिव्याः
सहस्रं शंसाः उत ये गोऽइष्टौ सर्वान् इत् तान् उपं यात पि-
वथ्यै ॥३॥ अयं वां भागः निऽहितः यजत्रा इमाः गिरः नास-
त्या उपं यातं पिवतं सोमं मधुऽमंतं अस्मे प्र दाश्वंसं अवतं
शचीभिः ॥४॥ २८॥

॥५८॥ यं चतुर्विजः बहुधा कल्पयंतः सऽचेतसः यज्ञं इमं वह-

अ० ६. अ० ४. व० ३२.] ॥ १४६ ॥ [म० ८. अ० ७. सू० ६०.]

ति यः अनुचानः ब्राह्मणः युक्तः आसीत् का स्वित् तत्र यजमा-
नस्य संऽवित् ॥ १ ॥ एकः एव अग्निः बहुधा संऽईद्वः एकः सूर्यः
विश्वं अनु प्रऽभूतः एका एव उषाः सर्वे इदं वि भाति एकै वै इदं
वि बभूव सर्वे ॥ २ ॥ ज्योतिष्मन्तं केतुऽमन्तं त्रिऽचक्रं सुऽखं रयं सु-
ऽसदं भूरिऽवारं चित्रऽमघा यस्य योगे अधिऽजज्ञे तं वां हुवे अ-
ति रिक्तं पिवध्वै ॥ ३ ॥ २९ ॥

॥ ५९ ॥ इमानि वां भागऽधेयानि सिस्त्रते इंद्रावरुणा प्र महे
सुतेषु वां यज्ञेऽयज्ञे ह सर्वना भुरण्यथः यत् सुन्वते यजमानाय
शिक्षथः ॥ १ ॥ निऽसिध्वरीः ओषधीः आपः आस्ता इंद्रावरुणा
महिमानं आशत या सिस्त्रतुः रजसः पारे अध्वनः ययोः शत्रुः न-
किः अदेवः ओहते ॥ २ ॥ सत्यं तत् इंद्रावरुणा कृशस्य वां मध्वः जर्मि
दुहते सप्त वाणीः ताभिः दाश्यांसं अवतं शुभः पती यः वां अदेव्यः
अभि पाति चित्तिऽभिः ॥ ३ ॥ घृतऽमुषः सौम्याः जीरऽदानवः
सप्त स्वसारः सदेने ऋतस्य याः ह वां इंद्रावरुणा घृतऽश्रुतः ता-
भिः धत्तं यजमानाय शिक्षतं ॥ ४ ॥ ३० ॥ अवोचाम महते सौमगाय
सत्यं त्वेषाभ्यां महिमानं इंद्रियं अस्मान् सु इंद्रावरुणा घृतऽश्रुतः
त्रिऽभिः साप्तेभिः अवतं शुभः पती ॥ ५ ॥ इंद्रावरुणा यत् ऋषि-
ऽभ्यः मनीषां वाचः मतिं श्रुतं अदत्तं अग्रे यानि स्थानानि अ-
सृजन्त धीराः यज्ञं तन्वानाः तपसा अभि अपश्यं ॥ ६ ॥ इंद्रावरुणा
सौमन् हप्रं रायः पोषं यजमानेषु धत्तं प्रऽजां पुष्टिं भूतिं अ-

र्वायुऽत्वायं प्र तिरतं नः आयुः ॥ ७ ॥ ३१ ॥

॥ ५५ ॥ भूरिऽइति वालखिल्यं समाप्तं ॥

ते दस्यवे वृक ॥ १ ॥ ३२ ॥
हा दिवें न तस्तभुः ॥ २ ॥ हि अग्निऽभिः होतारं त्वा वृणीमहे आत्मा

अनक्तु प्रऽयता हविष्मती यजिष्ठं वह्निः आऽसदे ॥ १ ॥ अच्छ हि
 त्वा सहसः सूनो अंगिरः सुचः चरति अध्वरे ऊर्जः नपातं घृत-
 ऽकेशं ईमहे अग्निं यज्ञेषु पूर्य ॥ २ ॥ अग्ने कविः वेधाः असि होता
 पावक यक्ष्यः मद्रः यजिष्ठः अध्वरेषु ईडाः विप्रैभिः शुक्र मन्म-
 ऽभिः ॥ ३ ॥ अद्रोघं आ वह उशतः यविष्य देवान् अजस्र वीतये
 अभि प्रयांसि सुऽधिता आ वसो गृहि मंदस्व धीतिऽभिः हितः
 ॥ ४ ॥ त्वं इत् सऽप्रथाः असि अग्ने चातः ऋतः कविः त्वां विप्रांसः
 संऽइधान् दीदिऽवः आ विवासंति वेधसः ॥ ५ ॥ ३२ ॥ शोचं शो-
 चिष्ठ दीदिहि विशे मयः रास्व स्तोत्रे महान् असि देवानां शर्मन्
 मम संतु सूरयः शत्रुऽसहः सुऽअग्रयः ॥ ६ ॥ यथा चित् वृद्धं अतसं
 अग्ने संऽजूवसि क्षमि एव दह मित्रऽमहः यः अस्मऽधुकदुऽम-
 न्मां कः च वेनन्ति ॥ ७ ॥ मानुः मर्तीय रिपवे रक्षस्विने मा अघ-
 ऽशसाय रीरधः असेधत्ऽभिः तरणिऽभिः यविष्य शिवेभिः पा-
 हि पायुऽभिः ॥ ८ ॥ पाहि नः अग्ने एकया पाहि उत द्वितीयया पा-
 हि गीऽभिः तिसृऽभिः ऊर्जा पते पाहि चतसृऽभिः वसो ॥ ९ ॥
 पाहि विश्वस्मात् रक्षसः अरावणः प्र स्म वाजेषु नः अव त्वां इत्
 हि नेदिष्ठं देवऽतातये आपि नक्षामहे वृधे ॥ १० ॥ ३३ ॥ आ नः अग्ने
 वयः ऽवृधं रयिं पावक शंस्य रास्व च नः उपऽमाते पुरुऽस्पृहं सु-
 ऽनीती स्वयंशऽतरं ॥ ११ ॥ येन वंसांम पृतनासु शर्धतः तरतः
 अर्यः आऽदिशः सः त्वं नः वृधं प्रयंसा शचीऽवसो जिन्व
 धियः वसुऽविदः ॥ १२ ॥ शिशानः वृषभः यपा अग्निः शृगे द-
 विध्वत् तिग्माः अस्य हनवः न प्रतिऽधृषे सुऽजंनः सहसः यहुः
 ॥ १३ ॥ नृहि ते अग्ने वृषभ प्रतिऽधृषे जंभांसः यत् विऽतिष्ठसे सः
 त्वं नः होतः सुऽहुतं हविः कृधि वंस्व नः वार्या पुरु ॥ १४ ॥ शेषं

अ० ६, अ० ४, व० ३९.] ॥ १४८ ॥ [म० ८, अ० ९, सू० ६९]

वनेषु मात्रोः संत्वा मर्तासः इंधते अतंद्रः हव्या वहसि हविः ऽकृतः
 आत् इत् देवेषु राजसि ॥ १५ ॥ ३४ ॥ सप्त होतारः तं इत् ईकृते ता
 अग्ने सु ऽत्यजं अहंयं भिनत्ति अद्रिं तपसा वि शोचिषा प्र अग्ने
 तिष्ठ जनान् अति ॥ १६ ॥ अग्निं ऽ अग्निं वः अग्निं ऽ गुं हुवेम वृक्त-
 ऽ र्वर्हिषः अग्निं हित ऽ प्रयसः शश्वतीषु आ होतारं चर्षणीनां ॥ १७ ॥
 केतेन शर्मन् सचते सु ऽ सामनि अग्ने तुभ्यं चिकित्वना इषण्यया
 नः पुरु ऽ रूपं आभर वाजं नेदिष्टं ऊतये ॥ १८ ॥ अग्ने जरितः वि-
 शपतिः तेपानः देव रक्षसः अप्रोषि ऽ वान् गृह ऽ पतिः महान्
 असि दिवः पायुः दुरोण ऽ युः ॥ १९ ॥ मा नः रक्षः आ वेशीत् आ-
 घृणि ऽ वसो० मा यातुः यातु ऽ मावतां परः ऽ गव्यूति अनिरा अप-
 क्षुधं अग्ने सेध रक्षस्विनः ॥ २० ॥ ३५ ॥

॥ ६१ ॥ उभयं शृणवत् च नः इंद्रः अर्वाक् इदं वचः सत्राया
 मघ ऽ वा सोमं ऽ पीतये धिया शविष्ठः आ गमत् ॥ १ ॥ तं हि स्व-
 ऽ राजं वृषभं तं ओजसे धिषणे निः ऽ तत क्षतुः उत उप ऽ मानां
 प्रथमः नि सीदसि सोमं ऽ कामं हिते मनः ॥ २ ॥ आ वृषस्व पुरु-
 ऽ वसो० सुतस्य इंद्र अंधसः विद्म हि त्वा हरि ऽ वः पृत ऽ सु ससहि
 अधृष्टं चित् दधृष्टणिं ॥ ३ ॥ अप्रामि ऽ सत्य मघ ऽ वन् तथा इत् अ-
 सत् इंद्र ऋत्वा यथा वशः सनेम वाजं तव शिप्रिन् अवसा मघ
 चित् यंतः अद्रि ऽ वः ॥ ४ ॥ शग्धि ऊं सु शची ऽ पते इंद्र विश्वामिः
 ऊति ऽ भिः भगं न हि त्वा यशसं वसु ऽ विदं अनु शूर चरामसि
 ॥ ५ ॥ ३६ ॥ पौरः अश्वस्य पुरु ऽ कृत् गवां असि उत्सः देव हिरण्ययः
 नकिः हि दानं परि ऽ मधिषत्वे यत् ऽ यत् यामि तत् आभर ॥ ६ ॥
 त्वं हि आ इहि चरवे विदाः भगं वसुतये उत ववृषस्व मघ ऽ वन्

अ० ६. अ० ४. व० ४०.] ॥ १४९ ॥ [म० ८. अ० ७. सू० ६२.]

गोऽइष्टये उत इन्द्र अश्वंऽइष्टये ॥ ७ ॥ त्वं पुरु सहस्राणि शतानि च
यूथा दानाय मंहसे आ पुरंऽदरं चकृम विप्रंऽवचसः इन्द्रं गायंतः
अवसे ॥ ८ ॥ अविप्रः वा यत् अविधत् विप्रः वा इन्द्र ते वचः सः प्र
ममंदत् त्वाऽया शतऽक्रतो० प्राचाऽमन्यो० अहंऽसन ॥ ९ ॥ उग्र-
ऽबाहुः स्रक्षऽकृत्वा पुरंऽदरः यदि मे शृण्वन्त हव वसुऽयवः वसु-
ऽपतिं शतऽक्रतुं स्तोमैः इन्द्रं हवामहे ॥ १० ॥ ३७ ॥ न पापासः म-
नामहे न अरायासः न जळहवः यत् इत् नु इन्द्रं वृषणं सचा सुते
सखायं कृण्वामहे ॥ ११ ॥ उयं युयुज्म पृतनासु ससहिं चृणऽका-
तिं अदाभ्यं वेद भूमं चित् सनिता रथिऽतमः वाजिनं यं इत् ऊं
नशत् ॥ १२ ॥ यतः इन्द्र भयामहे ततः नः अभयं कृधि मघऽवन् श-
ग्धि तव तत् नः ऊतिऽभिः वि द्विषः वि मृधः जहि ॥ १३ ॥ त्वं हि
राधऽपते राधसः महः क्षयस्य असिं विधत् तं त्वा वयं मघऽवन्
इन्द्र गिर्वणः सुतऽवतः हवामहे ॥ १४ ॥ इन्द्रः स्पष्ट उत वृचऽहा प-
रऽपाः नः वरेण्यः सः नः रक्षिषत् चरमंसः मध्यमंसः पश्चात्
पातु नः पुरः ॥ १५ ॥ ३८ ॥ त्वं नः पश्चात् अधरात् उत्तरात् पुरः इन्द्रं
नि पाहि विश्वतः आरे अस्मत् कृणुहि देव्यं भयं आरे हेतीः अदे-
वीः ॥ १६ ॥ अद्यऽअद्य श्वऽश्वः इन्द्रं वास्व परे च नः विश्वा च नः
जरितृन् सतऽपते अहां दिवा नक्तं च रक्षिष्यः ॥ १७ ॥ प्रऽभंगी
शूरः मघऽवा तुविऽमघः संऽमिधः वीर्याय कं उभा ते वाहू
वृषणा शतऽक्रतो० नि या वज्रं मिमिक्षतुः ॥ १८ ॥ ३९ ॥

॥ ६२ ॥ प्रो० अस्मै उपऽस्तुतिं भरंत यत् जुजोषति उक्थैः इन्द्र-
स्य माहि नं वयं वर्धति सोमिनः भद्राः इन्द्रस्य रातयः ॥ १ ॥ अयु-
जः असमः नृऽभिः एकः कृषीः अयास्यः पूर्वीः अतिं प्र ववृधे

विश्वा जातानि ओजसा भद्राः इंद्रस्य रातयः ॥ २ ॥ अहितेन चित्
अर्वता जीरऽदानुः सिसासति प्रऽवाच्यं इंद्र तत् तव वीर्येण
करिष्यतः भद्राः इंद्रस्य रातयः ॥ ३ ॥ आ याहि कृण्वाम ते इंद्र ब्र-
ह्माणि वर्धना येभिः शविष्ठ चाकनः भद्रं इह श्रवस्यते भद्राः इंद्र-
स्य रातयः ॥ ४ ॥ धृषतः चित् धृषत् मनः कृणोषि इंद्र यत् त्वं तीव्रैः
सोमैः सपर्यतः नमःऽभिः प्रतिऽभूषतः भद्राः इंद्रस्य रातयः ॥ ५ ॥
अव चष्टे ऋचीषमः अवतान्ऽइव मानुषः जुष्टी दक्षस्य सोमि-
नः सखायं कृणुते युजं भद्राः इंद्रस्य रातयः ॥ ६ ॥ ४० ॥ विश्वे ते इंद्र
वीर्यं देवाः अनु क्रतुं ददुः भुवः विश्वस्य गोऽपतिः पुरुऽस्तु भ-
द्राः इंद्रस्य रातयः ॥ ७ ॥ गृणे तत् इंद्र ते शवः उपऽमं देवऽतांते मे
यत् हंसि वृत्रं ओजसा शचीऽपते भद्राः इंद्रस्य रातयः ॥ ८ ॥ सम-
नाऽइव वपुष्यतः कृण्वन् मानुषा युगा विदे तत् इंद्रः चेतनं अध-
श्रुतः भद्राः इंद्रस्य रातयः ॥ ९ ॥ उत् जातं इंद्र ते शवः उत् त्वां उत्
तव क्रतुं भूरिऽगो० भूरि ववृधुः मघऽवन् तव शर्मेण भद्राः इं-
द्रस्य रातयः ॥ १० ॥ अहं च त्वं च वृत्रऽहन् सं युज्याव सतिऽभ्यः
आ अरातिऽवा चित् अद्रिऽवः अनु नौ शूर मंसते भद्राः इंद्रस्य
रातयः ॥ ११ ॥ सत्यं इत् वै ऊं तं वयं इंद्रं स्तवाम न अनृतं स-
हान् असुन्वतः वधः भूरि ज्योतींषि सुन्वतः भद्राः इंद्रस्य रातयः
॥ १२ ॥ ४१ ॥

॥ ६३ ॥ सः पूर्यः महानां वेनः क्रतुऽभिः आनजे यस्य वारं
मनुः पिता देवेषु धियः आनजे ॥ १ ॥ दिवः मानं न उत्सदन् सो-
मंऽपृष्टासः अद्रयः उक्या ब्रह्मं च शंस्या ॥ २ ॥ सः विद्वान् संगि-
रऽभ्यः इंद्रः गाः अवृणोत् अप स्तुपे तत् अस्य पौंस्यं ॥ ३ ॥ सः प्र-

अ० ६. अ० ४. व० ४५.] ॥ १५१ ॥ [म० ८. अ० ७. सू० ६४.

त्नऽथा कविऽवृधः इंद्रः वाकस्य वक्षणिः शिवः अर्केस्य होमनि
 अस्मऽत्रा गंतु अवसे ॥४॥ आत् ऊं नुते अनु क्रतुं स्वाहा वरस्य
 यज्यवः श्वा चं अर्काः अनुषत इंद्र गोत्रस्य दावने ॥५॥ इंद्रे विश्वा-
 नि वीर्या कृतानि कर्त्तानि च यं अर्काः अध्वरं विदुः ॥६॥ ४२॥ यत्
 पांचऽजन्यया विशा इंद्रे घोषाः असृक्षत अस्तृणात् वर्हणा विपः
 अर्यः मानस्य सः क्षयः ॥७॥ इयं ऊं ते अनुऽस्तुतिः चकृषे तानि
 पैस्या प्र आवः चक्रस्य वर्तनि ॥८॥ अस्य वृष्णः विऽओदने उरु
 क्रमिष्ट जीवसे यवै न पश्वः आ ददे ॥९॥ तत् दधानाः अवस्यवः
 युष्माभिः दक्षऽपितरः स्याम मरुत्वतः वृधे ॥१०॥ वट् ऋत्वियाय
 धाम्ने ऋक्ऽभिः शूर नो नुमः जेषाम इंद्र त्वया युजा ॥११॥ अस्मे
 रुद्राः मेहना पर्वतासः वृत्रऽहत्ये भरऽहूतौ सऽजोषाः यः शंसते
 स्तुवते धारि पञ्जः इंद्रऽज्येष्ठाः अस्मान् अवंतु देवाः ॥१२॥ ४३॥

॥६४॥ उत्त्वा मंदंतु स्तोमाः कृणुष्व राधः अद्रिऽवः अव ब्र-
 ह्मऽद्विषः जहि ॥१॥ पदा पणीन् अराधसः नि वाधस्व महान्
 असि नहि त्वा कः च न प्रति ॥२॥ त्वं ईशिषे सुतानां इंद्र त्वं असु-
 तानां त्वं राजा जनानां ॥३॥ आ इहि प्र इहि क्षयः दिवि आऽघो-
 षन् चर्षणीनां आ उभे पृणासि रोदसी ॥४॥ त्वं चित् पर्वतं गि-
 रि शतऽवैतं सहस्रिणं वि स्तोतुऽभ्यः रुरोजिथ ॥५॥ वयं ऊं त्वा
 दिवा सुते वयं नक्तं हवामहे अस्माकं कामं आ पृण ॥६॥ ४४॥ कं
 स्यः वृषभः युवा तु विऽयीवः अनानतः ब्रह्मा कः तं सपर्यति ॥७॥
 कस्य स्वित् सर्वनं वृषा जुजुषान् अव गच्छति इंद्र कः ऊं स्वित्
 आ चके ॥८॥ कं ते दानाः असृक्षत वृत्रऽहनं कं सुऽवीर्या उक्थे कः
 ऊं स्वित् अंतमः ॥९॥ अयं ते मानुषे जने सोमः पूरुषं सूयते तस्य

अ० ६. अ० ४. व० ४८.] ॥ १५२ ॥ [म० ८. अ० ७. सू० ६६.]

आ इहि प्रद्रव पिव ॥ १० ॥ अयं ते शर्यणाऽवति सुऽसोमायां अधि
प्रियः आजीकीये मदिन्ऽतमः ॥ ११ ॥ तं अद्य राधसे महे चारं
मदाय घृष्ये आ इहि ईं इंद्र द्रव पिव ॥ १२ ॥ ४५ ॥

॥ ६५ ॥ यत् इंद्र प्राक् अपाक् उदक् न्यक् वा हूयसे नृऽभिः आ
याहि तूयं आशुऽभिः ॥ १ ॥ यत् वा प्रऽस्र वणे दिवः मादयासे स्वः
ऽनरे यत् वा समुद्रे अंधसः ॥ २ ॥ आ त्वा गीऽभिः महं उरु हुवे
गांऽइव भोजसे इंद्र सोमस्य पीतये ॥ ३ ॥ आ ते इंद्र महिमानं हरं
यः देव ते महः रथे वहंतु विभ्रतः ॥ ४ ॥ इंद्रं गृणीषे ऊं स्तुषे महान्
उग्रः ईशानऽकृत् आ इहि नः सुतं पिव ॥ ५ ॥ सुतऽवतः त्वा वयं
प्रयस्वतः हवामहे इंद्रं नः वहिः आऽसदे ॥ ६ ॥ ४६ ॥ यत् चित् हि
शश्वतां असि इंद्रं साधारणः त्वं तं त्वा वयं हवामहे ॥ ७ ॥ इंद्रं ते सो-
म्यं मधु अधुक्षन् अद्रिऽभिः नरः जुषाणः इंद्रं तत् पिव ॥ ८ ॥ वि-
श्वान् अर्यः विपऽचितः अति ख्यः तूयं आ गहि अस्मे धेहि अ-
वः बृहत् ॥ ९ ॥ दाता मे पृषतीनां राजा हिरण्यऽवीनां मा देवाः
मवऽवा रिषत् ॥ १० ॥ सहस्रे पृषतीनां अधि चंद्रं बृहत् पृथु मुक्
हिरण्यं आ ददे ॥ ११ ॥ नपातः दुऽगहस्य मे सहस्रेण सुऽराधसः
अवः देवेषु अक्रत ॥ १२ ॥ ४७ ॥

॥ ६६ ॥ तरऽभिः वः विदत्ऽवसुं इंद्रं सुऽवाधः ऊतये बृहत्
गायंतः सुतऽसोमे अश्वरे हुवे भरं न कारिणं ॥ १ ॥ न यं दुधाः वति
न स्थिराः सुरः मदे सुऽग्निं अंधसः यः आऽहत्यं शशमानाय सु-
वते दाता जरित्रे उक्थ्य ॥ २ ॥ यः शक्रः मृदाः अश्वः यः वा कीतः
हिरण्ययः सः ऊर्वस्य रेजयति अपऽवृति इंद्रः गव्यस्य वृषऽहा

अ० ६. अ० ४. व० ५१.] ॥ १५३ ॥ [म० ८. अ० ७. सू० ६७.

॥३॥ निऽखातं चित् यः पुरुऽसंभृतं वसुं उत इत् वपति दाशुषे
वज्री सुऽशिप्रः हरिऽअश्वः इत् कारत् इंद्रः क्रत्वा यथा वशत् ॥४॥
यत् ववंथं पुरुऽस्तुत पुरा चित् शूर नृणां वयं तत ते इंद्र संभराम-
सि यज्ञं उक्थं तुरं वचः ॥५॥ ४८॥ सचा सोमेषु पुरुऽहूत वज्रिऽवः
मदाय द्युक्ष सोमऽपाः त्वं इत् हि ब्रह्मऽकृते काम्यं वसुं देष्टुः सुन्वते
भुवः ॥६॥ वयं एनं इदा ह्यः अपीपेम इह वज्रिणं तस्मै जुं अद्य
समना सुतं भर आ नूनं भूषत श्रुते ॥७॥ वृकः चित् अस्य वारणः
उराऽमथिः आ वयुनेषु भूषति सः इमं नः स्तोमं जुजुषाणः आ
गृहि इंद्रं प्रचित्रया धिया ॥८॥ कत् जुं नु अस्य अकृतं इंद्रस्य अस्ति
पौंस्यं केनो नु कुं श्रोमतेन न शुश्रुवे जनुपः परि वृत्रऽहा ॥९॥
कत् जुं महीः अधृष्टाः अस्य तविपीः कत् जुं वृत्रऽघ्नः अस्तृतं
इंद्रः विश्वान् वेकऽनाटान् अहःऽदृशः उत क्रत्वा पणीन् अभि
॥१०॥ ४९॥ वयं घ ते अपूर्व्या इंद्रं ब्रह्माणि वृत्रऽहन् पुरुऽतमांसः
पुरुऽहूत वज्रिऽवः भृतिं न प्र भरामसि ॥११॥ पूर्वीः चित् हित्वे
तुविऽकूर्मिन् आऽशंसः हवते इंद्रं ऊतयः तिरः चित् अयः सयना
आ वसो गृहि शविष्ठ श्रुधिमे हव ॥१२॥ वयं घ ते त्वे इत् जुं इंद्रं
विप्राः अपि स्मसि नहि त्वत् अन्यः पुरुऽहूत कः च न मघऽवन्
अस्ति मर्दिता ॥१३॥ त्वं नः अस्याः अमते उत क्षुधः अनिऽशस्तेः
अवं स्पृधि त्वं नः ऊती तवं चित्रया धिया शिष्टं शचिष्ठ गातु-
ऽवित् ॥१४॥ सोमः इत् वः सुतः अस्तु कलयः मा विनीतन अयं
इत् एषः ध्वस्मा अयति स्वयं घ एषः अयं अयति ॥१५॥ ५०॥

॥६७॥ त्वान्नु क्षत्रियान् अयं आदित्यान् माचिषान्हे नु-
ऽमृच्छीकान् अनिष्टं च ॥१॥ मित्रः नः अतिं अंहतिं वरुणः परित्

अ० ६. अ० ४. व० ५४.] ॥ १५४ ॥ [म० ८. अ० ७. सू० ६७.]

अ॒र्य॒मा आ॒दि॒त्यासः॑ यथा॑ वि॒दुः॥२॥ तेषां॑ हि चि॒त्रं उ॒क्त्यं व॒रु॒धं
अ॒स्ति दा॒शुषे॑ आ॒दि॒त्यानां॑ अ॒रं ऽकृ॒ते॥३॥ म॒हि वः॑ म॒हतां॑ अ॒वः
व॒रु॒ण मि॒त्रं अ॒र्यं ऽम॒न् अ॒वांसि॑ आ वृ॒णीम॒हे॥४॥ जी॒वान् नः॑
अ॒भि धे॒त॒न आ॒दि॒त्यासः॑ पु॒रा ह॒यात् क॒त् ह॒स्य ह॒व॒न॒ऽश्रु॒तः॥५॥
॥५१॥ यत् वः॑ आ॒ताय॑ सु॒न्व॒ते व॒रु॒धं अ॒स्ति यत् हृ॒दिः ते॒न नः॑ अ॒-
धि वो॒च॒त॥६॥ अ॒स्ति दे॒वाः अ॒होः उ॒रु अ॒स्ति र॒त्नं अ॒ना॒गसः॑
आ॒दि॒त्याः अ॒द्भु॒त॒ऽए॒नसः॑॥७॥ मा नः॑ से॒तुः सि॒सेत् अ॒यं म॒हे वृ॒-
ण॒क्तु नः॑ परि॒ इ॒न्द्रः इ॒त् हि श्रु॒तः व॒शी॥८॥ मा नः॑ मृ॒चा रि॒पू॒णां
वृ॒जि॒ना॒नां अ॒वि॒ष्य॒वः दे॒वाः अ॒भि प्र॑ मृ॒क्ष॒त॥९॥ उ॒त त्वां अ॒दि॒ते
म॒हि अ॒हं दे॒वि उ॒षं ब्रु॒वे सु॒ऽमृ॒ळी॒कां अ॒भिष्ट॑ये॥१०॥५२॥ प॒थि
दी॒ने ग॒भी॒रे आ॒ उ॒ग्रं ऽपु॒त्रे जिघां॑सतः मा॒किः तो॒कस्य॑ नः॒ रि॒प॒त्
॥११॥ अ॒ने॒हः नः॑ उ॒रुऽव॒जे उ॒रु॒चि वि॒ प्र॒ऽस॒र्त॒वे कृ॒धि तो॒कां॒पे
जी॒वसे॑॥१२॥ ये मूर्धा॑नः क्षि॒ती॒नां अ॒द॒व्यासः॑ स्व॒ऽयं श॒सः प्र॒ता
रक्ष॑न्ति अ॒दु॒हः॥१३॥ ते नः॑ आ॒स्रः वृ॒का॒णां आ॒दि॒त्यासः॑ मु॒मोच॑त
स्ते॒नं व॒ञ्चं॑ ऽइ॒व अ॒दि॒ते॥१४॥ अ॒पो सु॒नः इ॒यं श॒रुः आ॒दि॒त्याः अ॒पं
दुः॒ऽम॒तिः अ॒स्मत् ए॒तु अ॒ज॒घुषी॑॥१५॥५३॥ श॒श्वत् हि वः॑ सु॒ऽदा॒-
न॒वः आ॒दि॒त्याः ऊ॒ति॒ऽभिः॑ व॒यं पु॒रा नू॒नं वु॒भु॒ज्महे॑॥१६॥ श॒श्वत्
हि प्र॒ऽचे॒त॒सः प्र॒ति॒ऽय॒तं चि॒त् ए॒नसः॑ दे॒वाः कृ॒णु॒ष जी॒वसे॑॥१७॥
तत् सु॒नः न॒व्यं स॒न्यसे॑ आ॒दि॒त्याः यत् मु॒मोच॑ति व॒न्धात् व॒ञ्चं॑ ऽइ॒व
अ॒दि॒ते॥१८॥ न अ॒स्माकं॑ अ॒स्ति तत् त॒रः आ॒दि॒त्यासः॑ अ॒ति॒ऽस्ते॒रि
यू॒यं अ॒स्मभ्यं॑ मृ॒ळ॒त॥१९॥ मा नः॑ हे॒तिः वि॒वस्व॑तः आ॒दि॒त्याः
कृ॒त्रि॒मा श॒रुः पु॒रा नु॒ ज॒रसः॑ व॒धीत्॥२०॥ वि सु॒ वे॒पः वि अ॒-
ह॒ति आ॒दि॒त्यासः॑ वि सं॒ऽहि॒तं वि॒ष्वक् वि॒ बृ॒ह॒त् र॒पः॥२१॥
॥५४॥४॥

॥ ६८ ॥ आ त्वा रथं यथा ऊतये सुम्नाय वर्तयामसि तु विऽकूर्मि
 ऋतिऽसहै इन्द्रं शविष्ठ सत्ऽपते ॥ १॥ तु विऽश्रुप्स तु विऽऋतो
 शचीऽवः विश्वया मते आ पप्राथ महिऽत्वना ॥ २॥ यस्य ते म-
 हिना महः परि ज्मायंतं ईयतुः हस्ता वज्रं हिरण्ययं ॥ ३॥ विश्वा-
 नरस्य वः पतिं अनानतस्य शवसः एवैः च चर्षणीनां ऊती हुवे
 रथानां ॥ ४॥ अभिष्टये सदाऽवृधं स्वःऽमीळहेषु यं नरः नाना ह-
 वंते ऊतये ॥ ५॥ १॥ परःऽमाचं ऋचीषमं इन्द्रं उयं सुऽराधसं ईशानं
 चित् वसूनां ॥ ६॥ तंऽतं इत् राधसे महे इन्द्रं चोदामि पीतये यः
 पूर्या अनुऽस्तुतिं ईशं कृष्टीनां नृतुः ॥ ७॥ न यस्य ते शवसान सु-
 ख्यं आनंशं मर्त्यः न किं शवांसि ते नृशत् ॥ ८॥ त्वाऽऊतासः त्वा
 युजा अप्ऽसु सूर्ये महत् धनं जयेम पृतऽसु वज्रिऽवः ॥ ९॥ तं त्वा
 यज्ञेभिः ईमहे तं गीऽभिः गिर्वृणःऽतम इन्द्रं यथा चित् आविष्य
 वाजेषु पुरुऽमाय्यं ॥ १०॥ २॥ यस्य ते स्वादु सुख्यं स्वाद्वी प्रऽनीतिः
 अद्रिऽवः यज्ञः वितंतसाय्यः ॥ ११॥ उरु नः तन्वे तने उरु क्षयाय
 नः कृधि उरु नः यंधि जीवसे ॥ १२॥ उरु नृऽभ्यः उरु गवे उरु र-
 थाय पंथा देवऽवीति मनामहे ॥ १३॥ उप मा षट् द्वाऽद्वा नरः
 सोमस्य हर्था तिष्ठंति स्वादुऽरातयः ॥ १४॥ ऋजौ इन्द्रोते आ ददे
 हरीं ऋक्षस्य सूनविं आश्वऽमेधस्य रोहिता ॥ १५॥ ३॥ सुऽर-
 थान् आतिथिऽग्वे सुऽअभीशून् आर्क्षे आश्वऽमेधे सुऽपेशंसः
 ॥ १६॥ षट् अश्वान् आतिथिऽग्वे इन्द्रोते वधूऽमतः सचा पूत-
 ऽऋतौ सनं ॥ १७॥ आ एषु चेतत् वृषणऽवती अंतः ऋजेषु अ-
 रूषी सुऽअभीशुः कशाऽवती ॥ १८॥ न युष्मे वाजऽबंधवः नि-
 नित्सुः च न मर्त्यः अवद्यं अधि दीधरत् ॥ १९॥ ४॥

अ० ६. अ० ४. व० ५४.]   ॥ १५४ ॥   [म० ८. अ० ७. सू० ६७.]

अ॒र्य॒मा आ॒दि॒त्यासः॑ यथा॑ वि॒दुः॥२॥ तेषां॑ हि चि॒त्रं उ॒क्थ्यं व॒रु॒ण
अ॒स्ति दा॒शुषे॑ आ॒दि॒त्यानां॑ अ॒रं ऽकृते॑ ॥३॥ म॒हि वः॑ म॒हतां॑ अ॒वः
व॒रु॒ण मि॒त्रं अ॒र्यं ऽम॒न् अ॒वांसि॑ आ वृ॒णीम॒हे ॥४॥ जी॒वान् नः॑
अ॒भि धे॒त॒न आ॒दि॒त्यासः॑ पु॒रा ह॒यात् क॒त् ह॒ स्थ ह॒व॒न ऽश्रुतः॑ ॥५॥
॥५१॥ यत् वः॑ आ॒न्ताय॑ सु॒न्वते॑ व॒रु॒ण अ॒स्ति यत् हृ॒दिः तेन॑ नः॒ अ॒
धि वो॒चत॑ ॥६॥ अ॒स्ति दे॒वाः अ॒होः उ॒रु अ॒स्ति र॒त्नं अ॒ना॒गसः॑
आ॒दि॒त्याः अ॒द्भुत॑ ऽए॒नसः॑ ॥७॥ मा नः॑ सेतुः॑ सि॒सेत् अ॒यं म॒हे वृ॒
ण॒क्तु नः॑ परि॑ इ॒ंद्रः इ॒त् हि श्रुतः॑ व॒शी ॥८॥ मा नः॑ मृ॒चा रि॒पू॒णा
वृ॒जि॒नानां॑ अ॒वि॒थ॒वः दे॒वाः अ॒भि प्र मृ॒क्षत॑ ॥९॥ उ॒त त्वां अ॒दि॒ते
म॒हि अ॒हं दे॒वि उ॒प॑ ब्रु॒वे सु॒ ऽमृ॒च्छी॒कां अ॒भिष्ट॑ये ॥१०॥ ५२॥ प॒र्षि
दी॒ने ग॒भी॒रे आ॒ उ॒यं ऽपु॒त्रे जिघांस॑तः॒ मा॒किः तो॒कस्य॑ नः॒ रि॒षात्
॥११॥ अ॒ने॒हः नः॑ उ॒रु ऽव॒जे उ॒रु॒चि वि प्र॑ ऽस॒र्त॒वे कृ॒धि तो॒काय॑
जी॒वसे॑ ॥१२॥ ये मूर्धा॑नः॒ क्षि॒ती॒नां अ॒द॒ब्धासः॑ स्व॒यं श॑सः॒ व॒ता
र॒क्ष॑न्ते अ॒दु॒हः ॥१३॥ ते नः॑ आ॒स्रः वृ॒का॒णां आ॒दि॒त्यासः॑ मु॒मो॒च॒त
स्तेनं॑ व॒द्धं ऽइ॒व अ॒दि॒ते ॥१४॥ अ॒पो सु॒ नः॒ इ॒यं श॑रुः॒ आ॒दि॒त्याः अ॒प
दुः ऽम॒तिः अ॒स्मत् ए॒तु अ॒ज॒मु॒षी ॥१५॥ ५३॥ श॒श्वत् हि वः॑ सु॒ ऽदा॒
न॒वः आ॒दि॒त्याः ऊ॒ति ऽभिः॑ व॒यं पु॒रा नू॒नं वु॒भु॒ज्महे॑ ॥१६॥ श॒श्वत्
हि प्र॑ ऽचे॒त॒सः प्र॒ति॒ ऽयं॑ चि॒त् ए॒न॒सः दे॒वाः कृ॒णु॒ष जी॒वसे॑ ॥१७॥
तत् सु॒ नः॒ न॒व्यं स॒न्य॑से आ॒दि॒त्याः यत् मु॒मो॒च॒ति व॒न्धात् व॒द्धं ऽइ॒व
अ॒दि॒ते ॥१८॥ न अ॒स्माकं॑ अ॒स्ति तत् त॒रः आ॒दि॒त्यासः॑ अ॒ति॒ ऽस्क॑रं
यू॒यं अ॒स्मभ्यं॑ मृ॒च्छत॑ ॥१९॥ मा नः॑ हे॒तिः वि॒व॒स्व॒तः आ॒दि॒त्याः
कृ॒त्रि॒मा श॑रुः पु॒रा नु॑ ज॒रसः॑ व॒धीत् ॥२०॥ वि सु॒ ब्र॑पः॒ वि अ॒ं
ह॒तिं आ॒दि॒त्यासः॑ वि सं॑ ऽहि॒तं वि॒घ्नक् वि वृ॒हत् र॑पः ॥२१॥
॥ ५४ ॥ ४ ॥

॥६८॥ आ त्वा रथं यथा ऊतये सुम्नाय वर्तयामसि तु विऽकूर्मि
 ऋतिऽसहं इंद्रं शविष्ठ सत् ऽपते ॥ १॥ तु विऽश्रुष्म तु विऽऋतो
 शचीऽवः विश्वाया मते आ पप्राथ म हिऽत्वना ॥ २॥ यस्य ते म-
 हिना महः परिज्मायंतं ईयतुः हस्ता वज्रं हिरण्ययं ॥ ३॥ विश्वा-
 नरस्य वः पतिं अनानतस्य शवसः एवैः च चर्षणीनां ऊती हुवे
 रथानां ॥ ४॥ अभिष्टये सदा ऽवृधं स्वः ऽमीळहेषु यं नरः नाना ह-
 वते ऊतये ॥ ५॥ १॥ परः ऽमात्रं ऋचीषमं इंद्रं उयं सुऽराधसं ईशानं
 चित् वसूनां ॥ ६॥ तं ऽतं इत् राधसे महे इंद्रं चोदामि पीतये यः
 पूर्या अनुऽस्तुतिं ईशे कृष्टीनां नृतुः ॥ ७॥ न यस्य ते शवसान स-
 ख्यं आनंशं मर्त्यः न किं शवांसि ते नृशत् ॥ ८॥ त्वा ऽऊतासः त्वा
 युजा अप् ऽसु सूये महत् धनं जयेम पृत् ऽसु वज्रिऽवः ॥ ९॥ तं त्वा
 यज्ञेभिः ईमहे तं गीऽभिः गिर्वणऽतम इंद्रं यथा चित् आविथ
 वाजेषु पुरुऽमाय्यं ॥ १०॥ २॥ यस्य ते स्वादु सख्यं स्वाद्वी प्रऽनीतिः
 अद्रिऽवः यज्ञः वितंतसाय्यः ॥ ११॥ उरु नः तन्वे तने उरु क्षयाय
 नः कृधि उरु नः यंधि जीवसे ॥ १२॥ उरु नृऽभ्यः उरु गवे उरु र-
 थाय पंथा देवऽवीतिं मनामहे ॥ १३॥ उप मा षट् द्वाऽद्वा नरः
 सोमस्य हर्षा तिष्ठति स्वादुऽरातयः ॥ १४॥ ऋजौ इंद्रोते आ ददे
 हरीं ऋक्षस्य सूनवि आश्वऽमेधस्य रोहिता ॥ १५॥ ३॥ सुऽर-
 थान् आतिथिऽग्वे सुऽअभीषून् आर्क्षे आश्वऽमेधे सुऽपेशंसः
 ॥ १६॥ षट् अश्वान् आतिथिऽग्वे इंद्रोते वधूऽमतः सचा पूत-
 ऽऋतो सनं ॥ १७॥ आ एषु चेतत् वृषणऽवती अंतः ऋजेपु अ-
 रूपी सुऽअभीषुः कशाऽवती ॥ १८॥ न युष्मे वाजऽवंधवः नि-
 नित्सुः च न मर्त्यः अवद्यं अधि दीधरत् ॥ १९॥ ४॥

अ० ६. अ० ४. व० ५४.] ॥ १५६

अ॒र्य॒मा आ॒दि॒त्यासः॑ यया॑ वि॒दुः॥
अ॒स्ति दा॒गु॒धे आ॒दि॒त्यानां॑ अ॒रं ऽ
वरु॑ण मित्रं अ॒र्यं ऽमन् अ॒वांसि॑
अ॒भि धे॒त॒न आ॒दि॒त्यासः॑ पु॒रा ह॒य
॥५१॥ यत् वः॒ आ॒न्ताय॑ सु॒न्वते॒ वरु॑
धि वो॒च॒त ॥६॥ अ॒स्ति दे॒वाः अं
आ॒दि॒त्याः अ॒द्भुत॑ ऽ ए॒नसः॑ ॥७॥
ए॒तु नः॒ परि॑ इ॒न्द्रः इ॒त् हि श्रु॒तः
वृ॒जि॒नानां॑ अ॒वि॒ष्य॒वः दे॒वाः अ॒
म॒हि अ॒हं दे॒वि उ॒प॒ ब्रु॒वे सु॑ ऽ मृ॒क्त
दी॒ने ग॒भी॒रे आ॒ उ॒यं ऽ पु॒त्रे जि॒घां
॥११॥ अ॒ने॒हः नः॒ उ॒रु॑ ऽ ब्र॒जे उ॒र
जी॒वसे॑ ॥१२॥ ये मूर्ध॑नः॒ क्षि॒ती
रक्ष॑न्ते अ॒दु॒र्हः ॥१३॥ ते नः॒ आ॒स्र
स्ते॒नं व॒ह्मं ऽ इ॒व अ॒दि॒ते ॥१४॥ अ॒
दुः ऽ म॒तिः अ॒स्मत् ए॒तु अ॒जं गु॒षी
न॒वः आ॒दि॒त्याः ऊ॒ति ऽ भिः॒ व॒यं
हि प्र॑ ऽ चे॒त॒सः प्र॒ति ऽ य॑तं चि॒त्
तत् सु॒नः न॒य्यं स॒न्यसे॑ आ॒दि॒त्य
अ॒दि॒ते ॥१६॥ न अ॒स्माकं॑ अ॒स्ति
यू॒यं अ॒स्मभ्यं॑ मृ॒क्त ॥१७॥ म
कृ॒त्रि॒मा श॒रुः पु॒रा नु॑ ज॒रसः॑
ह॒तिं आ॒दि॒त्यासः॑ वि॒ सं ऽ हिं
॥५४॥ ४॥

अ० ६. अ० ५. व० १०.] ॥ १५७ ॥ [म० ८. अ० ८. सू० ७०.]

सुधितं यत् एतं वे आऽवर्तयति दावने ॥ १७ ॥ अनु प्रत्नस्य ओ-
कसः प्रियऽमेधासः एषां पूर्वा अनु प्रऽयति वृक्तऽवर्हिषः हि-
तऽप्रयसः आशत ॥ १८ ॥ ७ ॥ ७ ॥

॥ ७० ॥ यः राजा चर्षणीनां याता रथेभिः अधिऽगुः विश्वासां
तरुता पृतनानां ज्येष्ठः यः वृत्रऽहा गृणे ॥ १ ॥ इन्द्रं तं शुभं पुरुऽह-
न्मन् अवसे यस्य द्विता विऽधर्तरि हस्ताय वज्रः प्रति धायि दर्श-
तः महः दिवे न सूर्यः ॥ २ ॥ नकिः तं कर्मणा नशत् यः चकार सु-
दाऽवृधं इन्द्रं न यज्ञैः विश्वऽगूर्ते ऋभ्वसं अधृष्टं धृष्णुऽओजसं ॥ ३ ॥
अषाढं उयं पृतनासु ससहिं यस्मिन् महीः उरुऽजयः सं धेन-
वः जायमाने अनो न वुः द्यावः क्षामः अनो न वुः ॥ ४ ॥ यत् द्यावः
इन्द्र ते शतं शतं भूमीः उत स्युः न त्वा वज्रिन् सहस्रं सूर्याः अनु न
जातं अष्ट रोदसी ॥ ५ ॥ ८ ॥ आ पप्राथ महिना वृषण्या वृषन् वि-
श्वो शविष्ठ शवसा अस्मान् अव मघऽवन् गोऽमति व्रजे वज्रिन्
चित्राभिः ऊतिऽभिः ॥ ६ ॥ न सी अदेवः आपत् इषं दीर्घऽआयो०
मर्त्यः एतऽग्वा चित् यः एतं शा युयोजते हरी इन्द्रः युयोजते ॥ ७ ॥
तं वः महः महाय्यं इन्द्रं दानाय सस्रणिं यः गाधेषु यः आऽअरणेषु
हव्यः वाजेषु अस्ति हव्यः ॥ ८ ॥ उत ऊं सु नः वसो महे मृशस्व पूर
राधसे उत ऊं सु मस्यै मघऽवन् मघत्तये उत इन्द्र अवसे महे ॥ ९ ॥
त्वं नः इन्द्र ऋतऽयुः त्वाऽनिदः नितुं पसि मध्ये वसिष्ठ तु विऽनृम्ण
ऊर्वोः नि दासं शिश्रथः हयैः ॥ १० ॥ १० ॥ अन्यऽव्रतं अमानुषं अ-
यज्वानं अदेवऽयुं अव स्वः सखा दुधुवीत पर्वतः सुऽघ्नाय दस्युं
पर्वतः ॥ ११ ॥ त्वं नः इन्द्र आसां हस्ते शविष्ठ दावने धानानां न सं
गृभाय अस्मऽयुः द्विः संगृभाय अस्मऽयुः ॥ १२ ॥ सखायः क्रतुं इ-

च्छत् कया राधाम शरस्य उपऽस्तुतिं भोजः सूरिः यः अहयः
 ॥१३॥ भूरिऽभिः समहृ ऋषिऽभिः वर्हिष्मत्ऽभिः स्तविष्यसे
 यत् इत्थं एकंऽएकं इत् शरं वत्सान् पराऽददः ॥१४॥ कर्णऽगृह्य
 मघऽवा शौरऽदेव्यः वत्सं नः त्रिऽभ्यः आ अनयत् अजां सूरिः
 न धातवे ॥१५॥ १०॥

॥११॥ त्वं नः अग्ने महःऽभिः पाहि विश्वस्याः अरतिः उत द्वि-
 यः मर्त्यस्य ॥१॥ नहि मन्युः पौरुषेयः ईशे हि वः प्रियऽजातं तं
 इत् असि द्वापाऽवान् ॥२॥ सः नः विश्वेभिः देवेभिः ऊर्जः नपात्
 भद्रऽशोचे रयिं देहि विश्वऽवारं ॥३॥ न तं अग्ने अरांतयः मर्त्येषु
 वंत रायः यं नायसे दाश्वासं ॥४॥ यं त्वं विप्र मेघऽसांतौ अग्ने हि-
 नोपि धनाय सः तव ऊती गोषु गंतां ॥५॥ ११॥ त्वं रयिं पुरुऽवीरं
 अग्ने दाशुषे मर्ताय प्र नः नय वस्यः अच्छ ॥६॥ उरुष्य नः मा परा
 दाः अघऽयते जातऽवेदः दुःऽआध्ये मर्ताय ॥७॥ अग्ने माकिः ते
 देवस्य रातिं अदेवः युयोत त्वं ईशिषे वसूनां ॥८॥ सः नः वस्वः
 उप मासि ऊर्जः नपात् माहि नस्य सखे वसो जरितुऽभ्यः ॥९॥
 अच्छ नः शौरऽशोचिषं गिरं यंतु दर्शतं अच्छ यज्ञासं नमसा पु-
 रुऽवसुं पुरुऽप्रशस्तं ऊतये ॥१०॥ १२॥ अग्निं सूनुं सहसः जातऽवे-
 दानाय वार्याणां द्विता यः भूत् अमृतः मर्त्येषु आ होता मं-
 विशि ॥११॥ अग्निं वः देवऽयज्यया अग्निं प्रऽयति अथरे
 धीषु प्रथमं अग्निं अर्वति अग्निं क्षेचाय साधसे ॥१२॥ अग्निः
 सख्ये ददातु नः ईशे यः वार्याणां अग्निं तोकेतनये शश्वत् ई-
 महे वसुं संतं तनूऽपां ॥१३॥ अग्निं ईळिष्व अवसे गाथाभिः शी-
 रऽशोचिषं अग्निं राये पुरुऽमीळ्ह श्रुतं नरः अग्निं सुऽदीतये

अ० ६. अ० ५. व० १७.] ॥ १५९ ॥ [म० ८. अ० ८. सू० ७२.

छुर्दिः॥१४॥ अग्निं द्वेषः योतवैनः गृणीमसि अग्निं शं योः च दातवे
विश्वासु विष्णु अविताऽइव हव्यः भुवत् वस्तुः ऋषूणां॥१५॥१३॥

॥७२॥ हविः कृणुध्वं आ गमत् अध्वर्युः वनते पुनः विद्वान्
अस्य प्रऽशासनं ॥१॥ नि तिग्मं अभि अंशुं सीदत् होता मनौ
अधि जुषाणः अस्य सख्यं ॥२॥ अंतः इच्छंति तं जने रुद्रं परः म-
नीषया गृभ्णंति जिह्वायां ससं ॥३॥ जामि अतीतपे धनुः वयः-
ऽधाः अरुहत् वनं हृषदं जिह्वायां आ अवधीत् ॥४॥ चरन् वत्सः
रुशन् इह निऽदातारं न विन्दते वेति स्तोतवे अंभ्यं ॥५॥१४॥ उतो
नु अस्य यत् महत् अश्वऽवत् योजनं वृहत् दामा रथस्य दहंशे ॥६॥
दुहंति सप्त एकां उपं द्वा पंच सृजतः तीर्थे सिंधोः अधि स्वरे ॥७॥
आ दशऽभिः विवस्वतः इंद्रः कोशं अचुच्यवीत् खेदया चिऽवृतां
दिवः ॥८॥ परि चिऽधातुः अध्वरं जूणिः एति नवीयसी मध्या हो-
तारः अंजते ॥९॥ सिंचंति नमसा अवतं उच्चाऽचक्रं परिऽज्मानं
नीचीनऽवारं अक्षितं ॥१०॥१५॥ अभिऽआरं इत् अद्रयः नि-
ऽसिक्तं पुष्करे मधु अवतस्यं विऽसर्जने ॥११॥ गावः उपं अवत
अवतं मही यज्ञस्य रप्सुदा उभा कर्णा हिरण्यया ॥१२॥ आ सुते
सिंचत श्रियं रोदस्योः अभिऽश्रियं रसा दधीत् वृषभं ॥१३॥ ते
जानत स्वं ओक्थं सं वत्सासः न मातृऽभिः मियः नसंत जामि-
ऽभिः ॥१४॥ उपं स्रक्षु वप्संतः कृण्वते धरुणं दिवि इंद्रं अग्रा न-
मः स्वः ॥१५॥१६॥ अधुक्षत् पिप्पुषी इपं ऊर्जं सप्तऽपदीं अरिः
सूर्यस्य सप्त रश्मिऽभिः ॥१६॥ सोमस्य मित्रावरुणा उत्ऽइता
सूरं आ ददे तत् आतुरस्य भेषजं ॥१७॥ उतो नु अस्य यत् पदं ह-
र्यतस्य निऽधान्यं परि द्यां जिह्वायां अतनत् ॥१८॥१७॥

च्छत कथा राधाम शरस्य उपऽस्तुतिं भोजः सूरिः यः अहयः
॥१३॥ भूरिऽभिः समह ऋषिऽभिः वर्हिष्मत्ऽभिः स्तविषसे
यत् इत्थं एकंऽएकं इत् शर वत्सान् पराऽददः ॥१४॥ कर्णऽगृह्य
मघऽवा शौरऽदेव्यः वत्सं नः त्रिऽभ्यः आ अनयत् अजां सूरिः
न धातवे ॥१५॥ १०॥

॥११॥ त्वं नः अग्ने महःऽभिः पाहि विश्वस्याः अरतिः उत द्वि-
षः मर्त्यस्य ॥१॥ नहि मन्युः पौरुषेयः ईशे हि वः प्रियऽजात त्वं
इत् असि क्षपाऽवान् ॥२॥ सः नः विश्वेभिः देवेभिः ऊर्जः नपात्
भद्रऽशोचे रयिं देहि विश्वऽवारं ॥३॥ न तं अग्ने अरातयः मर्त्येषु
वन्त रायः यं चायसे दाश्वासं ॥४॥ यं त्वं विप्र मेधऽसातौ अग्ने हि-
नोषि धनाय सः तव ऊती गोषु गन्ता ॥५॥ ११॥ त्वं रयिं पुरुऽवीर
अग्ने दाशुषे मर्तीय प्र नः नय वस्यः अच्छ ॥६॥ उरुष्य नः मा परा
दाः अघऽयते जातऽवेदः दुःऽआध्ये मर्तीय ॥७॥ अग्ने मार्किः ते
देवस्य रातिं अदेवः युयोत त्वं ईशिषे वसूनां ॥८॥ सः नः वस्वः
उप मासि ऊर्जः नपात् माहि नस्य सखे वसो जरितृऽभ्यः ॥९॥
अच्छ नः शीरऽशोचिषं गिरः यंतु दर्शत अच्छ यज्ञासः नमसा पु-
रुऽवसुं पुरुऽप्रशस्तं ऊतये ॥१०॥ १२॥ अग्निं सूनुं सहसः जातऽवे-
दानाय वार्याणां द्विता यः भूत् अमृतः मर्त्येषु आ होता मं-
विशि ॥११॥ अग्निं वः देवऽयज्यया अग्निं प्रऽयति अध्वरे
धीषु प्रथमं अग्निं अवैति अग्निं क्षैत्राय साधसे ॥१२॥ अग्निः
सख्ये ददातु नः ईशे यः वार्याणां अग्निं तोकेतनये शश्वत् ई-
महे वसुं संतं तनूऽपां ॥१३॥ अग्निं ईळिषु अवसे गाथाभिः शी-
रऽशोचिषं अग्निं राये पुरुऽमीळ्ह श्रुतं नरः अग्निं सुऽदीतये

अ० ६. अ० ५. व० १७.]   ॥ १५९ ॥   [म० ८. अ० ८. सू० ७२.

हृदिः॥१४॥ अग्निं द्वेषः योतवैनः गृणीमसि अग्निं शं योः च दातवे
विश्वा सु विष्णु अविता ऽ इव हव्यः भुवत् वस्तुः ऋषूणां ॥१५॥ १३॥

॥७२॥ हविः कृणुध्वं आ गमत् अध्वर्युः वनते पुनः विद्वान्
अस्य प्रऽशासनं ॥१॥ नि तिग्मं अभि अंशुं सीदत् होता मनौ
अधि जुषाणः अस्य सख्यं ॥२॥ अंतः इच्छंति तं जने रुद्रं परः म-
नीषया गृभ्णंति जिह्वायां ससं ॥३॥ जामि अतीतपे धनुः वयः-
ऽधाः अरुहत् वनं दृषदं जिह्वायां आ अवधीत् ॥४॥ चरन् वत्सः
रुशन् इह निऽदातारं न विंदते वेति स्तोतवे अव्यं ॥५॥ १४॥ उतो
नु अस्य यत् महत् अश्वं ऽवत् योजनं बृहत् दामा रथस्य दहंशे ॥६॥
दुहंति सप्त एकां उपं द्वा पंच सृजतः तीर्थे सिंधोः अधि स्वरे ॥७॥
आ दशऽभिः विवस्वतः इंद्रः कोशं अचुच्यवीत् खेदया त्रिऽवृतां
दिवः ॥८॥ परि त्रिऽधातुः अध्वरं जूणिः एति नवीयसी मध्वा हो-
तारः अंजते ॥९॥ सिंचंति नमसा अवत उच्चाऽचक्रं परिऽज्मानं
नीचीनं ऽवारं अक्षितं ॥१०॥ १५॥ अभिऽआरं इत् अद्रयः नि-
ऽसिक्तं पुष्करे मधु अवतस्य विऽसर्जने ॥११॥ गावः उपं अवत
अवतं मही यज्ञस्य रप्सुदा उभा कर्णी हिरण्यया ॥१२॥ आ सुते
सिंचत थ्रियं रोदस्योः अभिऽथ्रियं रसा दधीत् वृषभं ॥१३॥ ते
जानत स्वं ओक्त्वं सं वत्सासः न मातृऽभिः मिथः न संत जामि-
ऽभिः ॥१४॥ उपं स्रक्षेवप्सतः कृण्वते धरुणं दिवि इंद्रे अग्रा न-
मः स्वः ॥१५॥ १६॥ अधुक्षत् पिप्पुषो इषं ऊर्जं सप्तऽपदी अरिः
सूर्यस्य सप्त रश्मिऽभिः ॥१६॥ सोमस्य मित्रावरुणा उत्ऽइता
सूरं आ ददे तत् आतुरस्य भेषजं ॥१७॥ उतो नु अस्य यत् पदं ह-
र्यतस्य निऽधान्यं परि द्यां जिह्वायां अतनत् ॥१८॥ १७॥

च्छत् कथा राधाम शरस्य उपऽस्तुतिं भोजः सूरिः यः अहंयः
॥ १३ ॥ भूरिऽभिः समह ऋषिऽभिः वर्हिष्मत्ऽभिः स्तविष्यसे
यत् इत्थं एकंऽएकं इत् शरं वत्सान् पराऽददः ॥ १४ ॥ कर्णऽगृह्य
मघऽवा शौरऽदेव्यः वत्सं नः त्रिऽभ्यः आ अनयत् अजां सूरिः
न धातवे ॥ १५ ॥ १० ॥

॥ ७१ ॥ त्वं नः अग्ने महःऽभिः पाहि विश्वस्याः अरातिः उत वि-
षः मर्त्यस्य ॥ १ ॥ नहि मन्युः पौरुषेयः ईशे हि वः प्रियऽजात त्वं
इत् असि क्षपाऽवान् ॥ २ ॥ सः नः विश्वेभिः देवेभिः ऊर्जः नपात्
भद्रऽशोचे रयिं देहि विश्वऽवारं ॥ ३ ॥ न तं अग्ने अरातयः मर्त्येषु
वंत रायः यं चायसे दाश्यासं ॥ ४ ॥ यं त्वं विप्र मेघऽसातौ अग्ने हि-
नोषि धनाय सः तव ऊती गोषु गन्तां ॥ ५ ॥ ११ ॥ त्वं रयिं पुरुऽवीरं
अग्ने दाश्रुषे मर्ताय प्र नः नय वस्यः अच्छ ॥ ६ ॥ उरुय नः मा परा
दाः अघऽयते जातऽवेदः दुःऽआर्थे मर्ताय ॥ ७ ॥ अग्ने माकिः ते
देवस्य रातिं अदेवः युयोत् त्वं ईशिषे वसूनां ॥ ८ ॥ सः नः वसः
उप मासि ऊर्जः नपात् माहिनस्य सखे वसो जरितृऽभ्यः ॥ ९ ॥
अच्छ नः शौरऽशोचिषं गिरं यंतु दर्शतं अच्छ यज्ञासः नमसा पु-
रुऽवसुं पुरुऽप्रशस्तं ऊतये ॥ १० ॥ १२ ॥ अग्निं सूनुं सहसः जातऽवे-
दसं दानाय वार्याणां द्विता यः भूत् अमृतः मर्त्येषु आ होतां मं-
ः विशि ॥ ११ ॥ अग्निं वः देवऽयज्यया अग्निं प्रऽयति अघ्वरे
धिषु प्रथमं अग्निं अर्वति अग्निं क्षैत्राय साधसे ॥ १२ ॥ अग्निः
इषां सख्ये ददातु नः ईशे यः वार्याणां अग्निं तोकेतनये शश्वत् ई-
महे वसुं संतं तनूऽपां ॥ १३ ॥ अग्निं ईळिष्व अर्वसे गाथाभिः शी-
रऽशोचिषं अग्निं राये पुरुऽमीळ्व श्रुतं नरः अग्निं सुऽदीतये

अ० ६. अ० ५. व० १७.]   ॥ १५९ ॥   [म० ८. अ० ८. सू० ७२.

छर्दिः॥१४॥ अग्निं द्वेषः योतवैनः गृणीमसि अग्निं शं योः च दातवे
विश्वांसु विष्णु अविताऽइव हव्यः भुवत् वस्तुः ऋषूणां॥१५॥१३॥

॥७२॥ हविः कृणुध्वं आ गमत् अध्वर्युः वनते पुनः विद्वान्
अस्य प्रऽशासनं ॥१॥ नि तिग्मं अभि अंशुं सीदत् होता मनौ
अधि जुषाणः अस्य सख्यं ॥२॥ अंतः इच्छंति तं जनै रुद्रं परः म-
नीषया गृभ्णंति जिह्वायां ससं ॥३॥ जामि अतीतपे धनुः वयः-
ऽधाः अरुहत् वनं दृषदं जिह्वायां आ अवधीत् ॥४॥ चरन् वत्सः
रुशन् इह निऽदातारं न विंदते वेति स्तोतवे अव्यं ॥५॥१४॥ उतो
नु अस्य यत् महत् अश्वऽवत् योजनं बृहत् दामा रथस्य दहशे ॥६॥
दुहंति सप्त एकां उपं द्वा पंचं सृजतः तीर्थे सिंधोः अधि स्वरे ॥७॥
आ दशऽभिः विवस्वतः इंद्रः कोशं अचुच्यवीत् खेदया त्रिऽवृतां
दिवः ॥८॥ परि त्रिऽधातुः अध्वरं जूणिः एति नवीयसी मध्वा हो-
तारः अंजते ॥९॥ सिंचंति नमसा अवतं उच्चाऽचक्रं परिऽज्मानं
नीचीनऽवारं अक्षितं ॥१०॥१५॥ अभिऽआरं इत् अद्रयः नि-
ऽसिक्तं पुष्करे मधु अवतस्य विऽसर्जने ॥११॥ गावः उपं अवत
अवतं मही यज्ञस्य रप्सुदा उभा कर्णा हिरण्यया ॥१२॥ आ सुते
सिंचत श्रियं रोदस्योः अभिऽश्रियं रसा दधीत वृषभं ॥१३॥ ते
जानत स्वं ओक्थं सं वत्सासः न मातुऽभिः मिथः न संत जामि-
ऽभिः ॥१४॥ उपं सक्केषु वप्सतः कृण्वते धरूणं दिवि इंद्रं अग्रा न-
मः स्वः ० ॥१५॥१६॥ अधुक्षत् पिप्युषो इषं जर्जं सप्तऽपदीं अरिः
सूर्यस्य सप्त रश्मिऽभिः ॥१६॥ सोमस्य मित्रावरुणा उत्ऽइता
सूरं आ ददे तत् आतुरस्य भेषजं ॥१७॥ उतो नु अस्य यत् पदं ह-
र्यतस्य निऽधान्यं परि द्यां जिह्वायां अतनत् ॥१८॥१७॥

च्छत कथा राधाम शरस्य उपऽस्तुतिं भोजः सूरिः यः अहंयः
 ॥१३॥ भूरिऽभिः समह ऋषिऽभिः वर्हिष्मन्तऽभिः स्तविष्यसे
 यत् इत्थं एकंऽएकं इत् शरं वत्सान् पराऽददः ॥१४॥ कर्णऽगृह्य
 मघऽवा शौरऽदेव्यः वत्सं नः त्रिऽभ्यः आ अनयत् अजां सूरिः
 न धातवे ॥१५॥ १०॥

॥७१॥ त्वं नः अग्ने महःऽभिः पाहि विश्वस्याः अरातिः उत वि-
 षः मर्त्यस्य ॥१॥ न हि मन्युः पौरुषेयः ईशे हि वः प्रियऽजात त्वं
 इत् असि क्षपाऽवान् ॥२॥ सः नः विश्वेभिः देवेभिः ऊर्जः न पात
 भद्रऽशोचे रयिं देहि विश्वऽवारं ॥३॥ न तं अग्ने अरातयः मर्त्ये सु-
 वन्त रायः यं चायसे दाश्यांसं ॥४॥ यं त्वं विप्र मेघऽसातौ अग्ने हि-
 नोषि धनाय सः तव ऊती गोषु गन्तां ॥५॥ ११॥ त्वं रयिं पुरुऽवीरं
 अग्ने दाशुषे मर्ताय प्र नः नय वस्यः अच्छ ॥६॥ उरुय नः मा परा
 दाः अघऽयते जातऽवेदः दुःऽआध्ये मर्ताय ॥७॥ अग्ने मा किं ते
 देवस्य रातिं अदेवः युयोत त्वं ईशिषे वसूनां ॥८॥ सः नः वस्वः
 उप मासि ऊर्जः न पात माहि नस्य सखे वसो जरितुऽभ्यः ॥९॥
 अच्छ नः शीरऽशोचिषं गिरं यंतु दर्शतं अच्छ यज्ञासः नमसा पु-
 रुऽवसुं पुरुऽप्रशस्तं ऊतये ॥१०॥ १२॥ अग्निं सूनुं सहसः जातऽवे-
 दसं दानाय वार्याणां द्विता यः भूत् अमृतः मर्त्येषु आ होता मं-
 दऽतमः विशि ॥११॥ अग्निं वः देवऽयज्यया अग्निं प्रऽयति अघ्ये
 अग्निं धीषु प्रथमं अग्निं अर्वन्ति अग्निं द्यौचाय साधसे ॥१२॥ अग्निः
 इषां सख्ये ददातु नः ईशे यः वार्याणां अग्निं तोकेतनये शश्वत् ई-
 महे वसुं संतं तनूऽपां ॥१३॥ अग्निं ईक्षिषु अवसे गार्वाभिः शी-
 रऽशोचिषं अग्निं राये पुरुऽमीळ्ह श्रुतं नरः अग्निं सुऽदीतये

६. अ० ५. व० ११.]   ॥ १५९ ॥   [म० ८. अ० ८. सू० १२.

दिः॥१४॥ अग्निं द्वेषः योतवैनः गृणीमसि अग्निं शं योः च दातवे
 आसु विष्णु अविताऽइव हव्यः भुवत् वस्तुः ऋषूणां ॥१५॥१३॥

॥१२॥ हविः कृणुध्वं आ गमत् अध्वर्युः वनते पुनः विद्वान्
 अस्य प्रऽशासनं ॥१॥ नि तिग्मं अभि अंगुं सीदत् होता मनौ
 अधि जुषाणः अस्य सुख्यं ॥२॥ अंतः इच्छति तं जने रुद्रं परः म-
 नीषया गृभ्णति जिह्वायां ससं ॥३॥ जामि अतीतपे धनुः वयः-
 ऽधाः अरुहत् वनं हृषदं जिह्वायां आ अवधीत् ॥४॥ चरन् वत्सः
 रुशन् इह निऽदातारं न विन्दते वेति स्तोतवे अव्यं ॥५॥१४॥ उत्तो-
 नु अस्य यत् महत् अश्वऽवत् योजनं बृहत् दामा रथस्य दहंशे ॥६॥
 दुहंति सप्त एकां उपं द्वा पंचं सृजतः तीर्थे सिंधोः अधि स्वरे ॥७॥
 आ दशऽभिः विवस्वतः इंद्रः कोशं अचुच्यवीत् खेदया त्रिऽवृता
 दिवः ॥८॥ परि त्रिऽधातुः अध्वरं जूणिः एति नवीयसी मध्वा हो-
 तारः अंजते ॥९॥ सिंचंति नमसा अवतं उच्चाऽचक्रं परिऽज्मानं
 नीचीनऽवारं अक्षितं ॥१०॥१५॥ अभिऽआरं इत् अद्रयः नि-
 ऽसिक्तं पुष्करे मधुं अवतस्यं विऽसर्जने ॥११॥ गावः उपं अवत
 अवतं मही यज्ञस्य रप्सुदा उभा कर्णां हिरण्यया ॥१२॥ आ सुते
 सिंचत श्रियं रोदस्योः अभिऽश्रियं रसा दधीत् वृषभं ॥१३॥ ते
 जानत स्वं ओक्थं सं वत्सासः न मातुऽभिः मिथः न संत जामि-
 ऽभिः ॥१४॥ उपं सक्तेषु वप्संतः कृण्वते धरुणं दिवि इंद्रं अग्रा न-
 मः स्वः ॥१५॥१६॥ अधुक्षत् पिपुषीं इषं ऊर्जं सप्तऽपदीं अरिः
 सूर्यस्य सप्त रश्मिऽभिः ॥१६॥ सोमस्य मित्रावरुणा उत्ऽइता
 सूरं आ ददेत त आतुरस्य भेषजं ॥१७॥ उत्तो नु अस्य यत् पदं ह-
 र्यतस्य निऽधान्यं परि द्यां जिह्वायां अतनत् ॥१८॥१७॥

च्छत कथा राधाम शरस्य उपऽस्तुतिं भोजः सूरिः यः अहयः
॥ १३ ॥ भूरिऽभिः समह ऋषिऽभिः वर्हिष्मत्ऽभिः स्तविष्यसे
यत् इत्थं एकंऽएकं इत् शरं वत्सान् पराऽददः ॥ १४ ॥ कर्णऽगृह्य
मघऽवा शौरऽदेव्यः वत्सं नः त्रिऽभ्यः आ अनयत् अजां सूरिः
न धातवे ॥ १५ ॥ १० ॥

॥ ११ ॥ त्वं नः अग्ने महःऽभिः पाहि विश्वस्याः अरातिः उत वि-
षः मर्त्यस्य ॥ १ ॥ न हि मन्युः पौरुषेयः ईशे हि वः प्रियऽजात तं
इत् असि क्षपाऽवान् ॥ २ ॥ सः नः विश्वेभिः देवेभिः ऊर्जः नपात्
भद्रऽशोचे रयिं देहि विश्वऽवारं ॥ ३ ॥ न तं अग्ने अरातयः मर्त्येषु
वन्त रायः यं चायसे दास्यांसि ॥ ४ ॥ यं त्वं विप्र मेधऽसांतौ अग्ने हि-
नोषि धनाय सः तव ऊती गोषु गन्ता ॥ ५ ॥ ११ ॥ त्वं रयिं पुरुऽवीरं
अग्ने दाशुषे मर्ताय प्र नः नय वस्यः अच्छ ॥ ६ ॥ उरुष्य नः मा परा
दाः अघऽयते जातऽवेदः दुःऽआध्ये मर्ताय ॥ ७ ॥ अग्ने माकिः ते
देवस्य रातिं अदेवः युयोत त्वं ईशिषे वसूनां ॥ ८ ॥ सः नः वस्वः
उप मासि ऊर्जः नपात् माहिनस्य सखे वसो जरितृऽभ्यः ॥ ९ ॥
अच्छ नः शौरऽशोचिषं गिरं यंतु दर्शतं अच्छ यज्ञासः नमसा पु-
रुऽवसुं पुरुऽप्रशस्तं ऊतये ॥ १० ॥ १२ ॥ अग्निं सूनुं सहसः जातऽव-
दसं दानाय वार्याणां द्विता यः भूत् अमृतः मर्त्येषु आ होतां मं-
द्रऽतमः विशि ॥ ११ ॥ अग्निं वः देवऽयज्यया अग्निं प्रऽयति अघोर
अग्निं धीषु प्रयमं अग्निं अर्वन्ति अग्निं दौचाय साधसे ॥ १२ ॥ अग्निः
इषां सख्ये ददातु नः ईशे यः वार्याणां अग्निं तोकेतनये शश्वत् ई-
महे वसुं संतं तनूऽपां ॥ १३ ॥ अग्निं ईळिषु अवसे गायाभिः शी-
रऽशोचिषं अग्निं राये पुरुऽमीळ्ह श्रुतं नरः अग्निं मुऽदीतये

च्छत कथा राधाम शरस्य उपऽस्तुतिं भोजः सूरिः यः अहंयः
 ॥१३॥ भूरिऽभिः समह ऋषिऽभिः वर्हिष्मत्ऽभिः स्तविष्यसे
 यत् इत्थं एकंऽएकं इत् शरं वत्सान् पराऽददः ॥१४॥ कर्णऽगृह्य
 मघऽवा शौरऽदेव्यः वत्सं नः त्रिऽभ्यः आ अनयत् अजां सूरिः
 न धातवे ॥ १५ ॥ १० ॥

॥७१॥ त्वं नः अग्ने महःऽभिः पाहि विश्वस्याः अरतिः उत वि-
 षः मर्त्यस्य ॥१॥ न हि मन्युः पौरुषेयः ईशे हि वः प्रियऽजातं
 इत् असि क्षपाऽवान् ॥२॥ सः नः विश्वेभिः देवेभिः ऊर्जः न पात
 भद्रऽशोचे रयिं देहि विश्वऽवारं ॥३॥ न तं अग्ने अरातयः मर्त्येषु
 वंत रायः यं चायसे दाश्वासं ॥४॥ यं त्वं विप्र मेघऽसांतौ अग्ने हि-
 नोषि धनाय सः तव ऊती गोषु गंतां ॥५॥ ११ ॥ त्वं रयिं पुरुऽवीरं
 अग्ने दाशुषे मर्ताय प्र नः नय वस्यः अच्छ ॥६॥ उरुष्य नः मा परा
 दाः अघऽयते जातऽवेदः दुःऽआध्ये मर्ताय ॥७॥ अग्ने मा किं ते
 देवस्य रातिं अदेवः युयोत त्वं ईशिषे वसूनां ॥८॥ सः नः वस्वः
 उप मासि ऊर्जः न पात माहिनस्य सखे वसो जरितुऽभ्यः ॥९॥
 अच्छ नः शौरऽशोचिषं गिरः यंतु दर्शतं अच्छ यज्ञासः नमसा पु-
 रुऽवसुं पुरुऽप्रशस्तं ऊतये ॥१०॥ १२ ॥ अग्निं सूनुं सहसः जातऽवे-
 दसं दानाय वार्याणां दिता यः भूत् अमृतः मर्त्येषु आ होता मं-
 दऽतमः विशि ॥११॥ अग्निं वः देवऽयज्यया अग्निं प्रऽयति अघोर
 अग्निं धीषु प्रयमं अग्निं अर्वेति अग्निं दौचाय साधसे ॥१२॥ अग्निः
 दूपां सुख्ये ददातु नः ईशे यः वार्याणां अग्निं तोकेतनये गन्धर्वा इ-
 महे वसुं संतं तनूऽपां ॥१३॥ अग्निं इच्छिषु अर्वसे गायानिः गो-
 रऽशोचिषं अग्निं राये पुरुऽमीच्छु श्रुतं नरः अग्निं मुऽदीतये

च्छत कथा राधाम शरस्य उपऽस्तुतिं भोजः सूरिः यः अहंयः
 ॥१३॥ भूरिऽभिः समह ऋषिऽभिः वर्हिष्मत्ऽभिः स्तविष्यसे
 यत् इत्थं एकंऽएकं इत् शरं वत्सान् पराऽददः ॥१४॥ कर्णऽगृह्य
 मघऽवा शौरऽदेव्यः वत्सं नः त्रिऽभ्यः आ अनयत् अजां सूरिः
 न धातवे ॥१५॥ १०॥

॥७१॥ त्वं नः अग्ने महःऽभिः पाहि विश्वस्याः अरातिः उत वि-
 षः मर्त्यस्य ॥१॥ न हि मन्युः पौरुषेयः ईशे हि वः प्रियऽजात त्वं
 इत् असि क्षपाऽवान् ॥२॥ सः नः विश्वेभिः देवेभिः ऊर्जः न पात
 भद्रऽशोचे रयिं देहि विश्वऽवारं ॥३॥ न तं अग्ने अरातयः मर्त्यो-
 वन्त रायः यं चायसे दाश्वासं ॥४॥ यं त्वं विप्र मेधऽसातौ अग्ने हि-
 नोषि धनाय सः तव ऊती गोषु गन्ता ॥५॥ ११॥ त्वं रयिं पुरुऽवीरं
 अग्ने दाशुषे मर्ताय प्र नः नय वस्यः अच्छ ॥६॥ उरुय नः मा परा
 दाः अघऽयते जातऽवेदः दुःऽआध्ये मर्ताय ॥७॥ अग्ने मा किं ते
 देवस्य रातिं अदेवः युयोत त्वं ईशिषे वसूनां ॥८॥ सः नः वस्वः
 उप मासि ऊर्जः न पात माहि नस्य सखे वसो जरितृऽभ्यः ॥९॥
 अच्छ नः शीरऽशोचिषं गिरः यंतु दर्शतं अच्छ यज्ञासः नमसा पु-
 रुऽवसुं पुरुऽप्रशस्तं ऊतये ॥१०॥ १२॥ अग्निं सूनुं सहसः जातऽवे-
 दसं दानाय वार्याणां द्विता यः भूत् अमृतः मर्त्येषु आ होता मं-
 द्रऽतमः विशि ॥११॥ अग्निं वः देवऽयज्यया अग्निं प्रऽयति अच्ये
 अग्निं धीषु प्रथमं अग्निं अर्वति अग्निं दौत्राय साधसे ॥१२॥ अग्निः
 इषां सख्ये ददातु नः ईशे यः वार्याणां अग्निं तोकेतनये शश्वत् ई-
 महे वसुं संतं तनूऽपां ॥१३॥ अग्निं ईक्रिषु अवसे गायाभिः शी-
 रऽशोचिषं अग्निं राये पुरुऽमीळ्ह श्रुतं नरः अग्निं सुऽदीतये

अ० ६. अ० ५. व० १७.] ॥ १५९ ॥ [म० ८. अ० ८. सू० ७२.

छदिः॥१४॥ अग्निं द्वेषः योतवैनः गृणीमसि अग्निं शं योः च दातवे
विश्वांसु विष्णु अविताऽइव हव्यः भुवन् वस्तुः ऋषूणां॥१५॥१३॥

॥७२॥ हविः कृणुध्वं आ गमत् अध्वर्युः वनते पुनः विद्वान्
अस्य प्रऽशासनं ॥१॥ नि तिग्मं अभि अंशुं सीदन् होता मनौ
अधि जुषाणः अस्य सख्यं ॥२॥ अंतः इच्छंति तं जने रुद्रं परः म-
नीषया गृभ्णंति जिह्वायां ससं ॥३॥ जामि अतीतपे धनुः वयः-
ऽधाः अरुहन् वनं दृषदं जिह्वायां आ अवधीत् ॥४॥ चरन् वत्सः
रुशन् इह निऽदातारं न विन्दते वेति स्तोतवे अव्यं ॥५॥१४॥ उतो
नु अस्य यत् महत् अश्वऽवत् योजनं बृहत् दामा रथस्य ददृशे ॥६॥
दुहंति सप्त एकां उपं द्वा पंचं सृजतः तीर्थे सिंधोः अधि स्वरे ॥७॥
आ दशऽभिः विवस्वतः इंद्रः कोशं अचुच्यवीत् खेदया त्रिऽवृतां
दिवः ॥८॥ परि त्रिऽधातुः अध्वरं जूणिः एति नवीयसी मध्वा हो-
तारः अंजते ॥९॥ सिंचंति नमसा अवतं उच्चाऽचक्रं परिऽज्मानं
नीचीनऽवारं अक्षितं ॥१०॥१५॥ अभिऽआरं इत् अद्रयः नि-
ऽसिक्तं पुष्करे मधु अवतस्य विऽसर्जने ॥११॥ गावंः उपं अवत
अवतं मही यज्ञस्य रप्सुदा उभा कर्णी हिरण्यया ॥१२॥ आ सुते
सिंचत श्रियं रोदस्योः अभिऽश्रियं रसा दधीत वृषभं ॥१३॥ ते
जानत स्वं ओक्थं सं वत्सासः न मातुऽभिः मिथः न संत जामि-
ऽभिः ॥१४॥ उपं सक्तेषु वप्सतः कृण्वते धरुणं दिवि इंद्रे अग्रा न-
मः स्वः ० ॥१५॥१६॥ अधुक्षत् पिप्पुषीं इषं ऊर्जं सप्तऽपदीं अरिः
सूर्यस्य सप्त रश्मिऽभिः ॥१६॥ सोमस्य मित्रावरुणा उत्ऽइता
सूरं आ ददेतत् आतुरस्य भेषजं ॥१७॥ उतो नु अस्य यत् पदं ह-
र्यतस्य निऽधान्यं परि द्यां जिह्वायां अतनत् ॥१८॥१७॥

च्छत कथा राधाम शरस्य उपऽस्तुतिं भोजः सूरिः यः अहंयः
॥ १३ ॥ भूरिऽभिः समह ऋषिऽभिः वर्हिष्मत्ऽभिः स्तविष्यसे
यत् इत्थं एकंऽएकं इत् शरं वत्सान् पराऽददः ॥ १४ ॥ कर्णऽगृह्य
मघऽवा शौरऽदेव्यः वत्सं नः त्रिऽभ्यः आ अनयत् अजां सूरिः
न धातवे ॥ १५ ॥ १० ॥

॥ ११ ॥ त्वं नः अग्ने महःऽभिः पाहि विश्वस्याः अरातिः उत वि-
षः मर्त्यस्य ॥ १ ॥ न हि मन्युः पौरुषेयः ईशे हि वः प्रियऽजात त्वं
इत् असि क्षपाऽवान् ॥ २ ॥ सः नः विश्वेभिः देवेभिः ऊर्जः न पात
भद्रऽशोचे रयिं देहि विश्वऽवारं ॥ ३ ॥ न तं अग्ने अरातयः मर्त्येषु
वन्त रायः यं त्रायसे दाश्वान्सं ॥ ४ ॥ यं त्वं विप्र मेधऽसातौ अग्ने हि-
नोषि धनाय सः तव ऊती गोषु गन्तां ॥ ५ ॥ ११ ॥ त्वं रयिं पुरुऽवीरं
अग्ने दाशुषे मर्ताय प्र नः नय वस्यः अच्छ ॥ ६ ॥ उरुय नः मा परा
दाः अघऽयते जातऽवेदः दुःऽआध्ये मर्ताय ॥ ७ ॥ अग्ने माकिं ते
देवस्य रातिं अदेवः युयोत त्वं ईशिषे वसूनां ॥ ८ ॥ सः नः वस्वः
उप मासि ऊर्जः न पात माहिनस्य सखे वसो जरितृऽभ्यः ॥ ९ ॥
अच्छ नः शीरऽशोचिषं गिरः यंतु दर्शतं अच्छ यज्ञासः नमसा पु-
रुऽवसुं पुरुऽप्रशस्तं ऊतये ॥ १० ॥ १२ ॥ अग्निं सूनुं सहसः जातऽवे-
दसं दानाय वार्याणां द्विता यः भूत् अमृतः मर्त्येषु आ होता मं-
द्रऽतमः विशि ॥ ११ ॥ अग्निं वः देवऽयज्यया अग्निं प्रऽयति अघ्वरे
अग्निं धीषु प्रथमं अग्निं अर्वति अग्निं क्षैत्राय साधसे ॥ १२ ॥ अग्निः
इषां सख्ये ददातु नः ईशे यः वार्याणां अग्निं तोकेतनये शश्वत् ई-
महे वसुं संतं तनूऽपां ॥ १३ ॥ अग्निं ईक्षिषु अवसे गायाभिः शी-
रऽशोचिषं अग्निं राये पुरुऽमीळ्ह श्रुतं नरः अग्निं सुऽदीतये

च्छत कथा राधाम शरस्य उपऽस्तुतिं भोजः सूरिः यः अहंयः
 ॥१३॥ भूरिऽभिः समह ऋषिऽभिः वर्हिष्मत्ऽभिः स्तविष्यसे
 यत् इत्थं एकंऽएकं इत् शरं वत्सान् पराऽददः ॥१४॥ कर्णऽगृह्य
 मघऽवा शौरऽदेव्यः वत्सं नः त्रिऽभ्यः आ अनयत् अजां सूरिः
 न धातवे ॥१५॥ १०॥

॥७१॥ त्वं नः अग्ने महःऽभिः पाहि विश्वस्याः अरतिः उत द्वि-
 षः मर्त्यस्य ॥१॥ न हि मन्युः पौरुषेयः ईशे हि वः प्रियऽजात त्वं
 इत् असि क्षपाऽवान् ॥२॥ सः नः विश्वेभिः देवेभिः ऊर्जः न पात
 भद्रऽशोचे रुयिं देहि विश्वऽवारं ॥३॥ न तं अग्ने अरातयः मर्त्येषु
 वन्त रायः यं चायसे दाश्यांसं ॥४॥ यं त्वं विप्र मेधऽसातौ अग्ने हि-
 नोषि धनाय सः तव ऊती गोषु गन्तां ॥५॥ ११॥ त्वं रुयिं पुरुऽवीरं
 अग्ने दाशुषे मर्ताय प्र नः नय वस्यः अच्छ ॥६॥ उरुष्य नः मा परा
 दाः अघऽयते जातऽवेदः दुःऽआध्ये मर्ताय ॥७॥ अग्ने मा किं ते
 देवस्य रातिं अदेवः युयोत त्वं ईशिषे वसूनां ॥८॥ सः नः वस्वः
 उप मासि ऊर्जः न पात माहि नस्य सखे वसो जरितुऽभ्यः ॥९॥
 अच्छ नः शीरऽशोचिषं गिरं यंतु दर्शत अच्छ यज्ञासः नमसा पु-
 रुऽवसुं पुरुऽप्रशस्तं ऊतये ॥१०॥ १२॥ अग्निं सूनुं सहसः जातऽवे-
 दसं दानाय वार्याणां द्विता यः भूत् अमृतः मर्त्येषु आ होता मं-
 द्रऽतमः विशि ॥११॥ अग्निं वः देवऽयज्यया अग्निं प्रऽयति अघ्ये
 अग्निं धीषु प्रथमं अग्निं अर्वन्ति अग्निं दौचाय साधसे ॥१२॥ अग्निः
 इषां सख्ये ददातु नः ईशे यः वार्याणां अग्निं तोकेतनये शश्वत् ई-
 महे वसुं संतं तनूऽपां ॥१३॥ अग्निं ईळिषु अवसे गार्याभिः शी-
 रऽशोचिषं अग्निं राये पुरुऽमीळ्ह श्रुतं नरः अग्निं सुऽदीतये

च्छत कथा राधाम शरस्य उपऽस्तुतिं भोजः सूरिः यः अहयः
 ॥१३॥ भूरिऽभिः समह ऋषिऽभिः वर्हिष्मत्ऽभिः स्तविषसे
 यत् इत्थं एकंऽएकं इत् शरं वत्सान् पराऽददः ॥१४॥ कर्णऽगृह्य
 मघऽवा शौरऽदेव्यः वत्सं नः त्रिऽभ्यः आ अनयत् अजां सूरिः
 न धातवे ॥१५॥ १०॥

॥७१॥ त्वं नः अग्ने महःऽभिः पाहि विश्वस्याः अरातिः उत वि-
 षः मर्त्यस्य ॥१॥ न हि मन्युः पौरुषेयः ईशे हि वः प्रियऽजात तं
 इत् असि क्षपाऽवान् ॥२॥ सः नः विश्वेभिः देवेभिः ऊर्जः नपात्
 भद्रऽशोचे रयिं देहि विश्वऽवारं ॥३॥ न तं अग्ने अरातयः मर्त्य-
 वन्त रायः यं चायसे दाश्यांसं ॥४॥ यं त्वं विप्र मेघऽसांतौ अग्ने हि-
 नोषि धनाय सः तव ऊती गोषु गन्तां ॥५॥ ११॥ त्वं रयिं पुरुऽवीरं
 अग्ने दाशुषे मर्ताय प्र नः नय वस्यः अच्छ ॥६॥ उरुय नः मा पा
 दाः अघऽयते जातऽवेदः दुःऽआध्ये मर्ताय ॥७॥ अग्ने मा किं ते
 देवस्य रातिं अदेवः युयोत त्वं ईशिषे वसूनां ॥८॥ सः नः वसः
 उप मासि ऊर्जः नपात् माहिनस्य सखे वसो जरितुऽभ्यः ॥९॥
 अच्छ नः शौरऽशोचिषं गिरं यंतु दर्शतं अच्छ यज्ञासं नमसा पु-
 रुऽवसुं पुरुऽप्रशस्तं ऊतये ॥१०॥ १२॥ अग्निं सूनुं सहसः जातऽवे-
 दसं दानाय वार्याणां द्विता यः भूत् अमृतः मर्त्येषु आ होता मं-
 द्रऽतमः विशि ॥११॥ अग्निं वः देवऽयज्यया अग्निं प्रऽयति अघरे
 अग्निं धीषु प्रथमं अग्निं अर्वति अग्निं दौत्राय साधसे ॥१२॥ अग्निः
 इपां सख्ये ददातु नः ईशे यः वार्याणां अग्निं तोकेतनये शश्वत् ई-
 महे वसुं संतं तनूऽपां ॥१३॥ अग्निं ईक्रिषु अवसे गावाभिः शी-
 रऽशोचिषं अग्निं राये पुरुऽमीळ्ळु श्रुतं नरः अग्निं मुऽदीतवे

श्रुतिनः पतिः मूर्धा कविः रयीणां ॥ ४ ॥ तं नेमिं ऋभवः यथा आ
नमस्व सहतिऽभिः नेदीयः यज्ञं अंगिरः ॥ ५ ॥ २४ ॥ तस्मै नूनं अ-
भिऽद्य वेवाचा विऽरूप नित्यया वृष्णे चोदस्व सुऽस्तुतिं ॥ ६ ॥ कं
कुं स्वित् अस्य सेनया अग्नेः अपाकऽचक्षसः परिं गोषु स्ररा-
महे ॥ ७ ॥ मा नः देवानां विशः प्रस्रातीऽइव उसाः कुशं न हामुः
अघ्नीः ॥ ८ ॥ मा नः समस्य दुऽध्यः परिऽद्वेषसः अंहतिः जमिः
न नावं आवधीत् ॥ ९ ॥ नमः ते अग्ने ओजसे गृणंति देव कृष्यः
अमैः अमित्रं अर्दय ॥ १० ॥ २५ ॥ कुवित्सु नः गोऽइष्टये अग्ने सं-
ऽवेपिषः रयिं उरुऽकृत् उरु नः कृधि ॥ ११ ॥ मा नः अस्मिन् म-
हाऽधने परां वर्क् भारऽभृत् यथा संऽवर्गं सं रयिं जय ॥ १२ ॥ अन्यं
अस्मत् भियै द्यं अग्ने सिसक्तु दुच्छुनां वर्ध नः अमऽवत् शवः
॥ १३ ॥ यस्य अजुषत् नमस्विनः शमो अदुऽमखस्य वा तं घ इत्
अग्निः वृधा अवति ॥ १४ ॥ परस्याः अधि संऽवतः अवरान् अभि
आ तरय च अहं अस्मि तान् अव ॥ १५ ॥ विद्म हिते पुरा वयं अग्ने
पितुः यथा अवसः अध ते सुम्न इमहे ॥ १६ ॥ २६ ॥

॥ ७६ ॥ इमं नु मायिनं हुवे इंद्रं ईशानं ओजसा मरुत्वतं न वृ-
जसे ॥ १ ॥ अयं इंद्रः मरुत् संखा वि वृचस्य अभिनत् शिरः वज्रेण
शतऽपर्वणा ॥ २ ॥ ववृधानः मरुत् संखा इंद्रः वि वृचं ऐरयत् सृ-
जन् समुद्रियाः अपः ॥ ३ ॥ अयं ह येत्त वै इदं स्वः मरुत्वता जितं
इंद्रेण सोमऽपीतये ॥ ४ ॥ मरुत्वतं ऋजीषिणं ओजस्वतं विऽर-
प्तिनं इंद्रं गीऽभिः हवामहे ॥ ५ ॥ इंद्रं प्रत्नेन मन्मना मरुत्वतं ह-
वामहे अस्य सोमस्य पीतये ॥ ६ ॥ २७ ॥ मरुत्वान् इंद्र मीदुः पिव
सोमं शतऽक्रतो० अस्मिन् यज्ञे पुरुऽस्तुत् ॥ ७ ॥ तुभ्य इत् इद्र म-

श्रुतिनः पतिः सूर्या कविः रयीणां ॥४॥ तं नेमिं ऋभवं यया आ
 नमस्व सहतिऽभिः नेदीयः यज्ञं अंगिरः ॥५॥ २४॥ तस्मै नूनं अ-
 भिऽद्य वे वाचा विऽरूप नित्यया वृषे चोदस्व सुऽस्तुतिं ॥६॥ कं
 ऊं स्वित् अस्य सेनया अग्नेः अपाकऽचदासः पुरिं गोषु स्रा-
 महे ॥७॥ मा नः देवानां विशः प्रस्रातीऽइव उसाः कृशं न हामुः
 अघ्नाः ॥८॥ मा नः समस्य दुऽध्यः परिऽवेपसः अंहतिः ऊमिः
 न नाव आ वधीत् ॥९॥ नमः ते अग्ने ओजसे गृणंति देव कृष्यः
 अमैः अमित्रं अर्दय ॥१०॥ २५॥ कुवित्सु नः गोऽइष्टये अग्ने सं-
 ऽवेपिपः रयिं उरुऽकृत् उरु नः कृधि ॥११॥ मा नः अस्मिन् स-
 हाऽधने परा वक् भारऽभृत् यया संऽवर्गं सं रयिं जय ॥१२॥ अयं
 अस्मत् भियै इयं अग्ने सिसंक्तु दुच्छुना वधं नः अमऽवत् शवः
 ॥१३॥ यस्य अजुपत् नमस्विनः शमो अदुऽमखस्य वा तं घृत्
 अग्निः वृधा अवति ॥१४॥ परस्याः अधि संऽवतः अवरान् अभि
 आ तर यत्र अहं अस्मि तान् अव ॥१५॥ विप्र हिते पुरा वयं अग्ने
 पितुः यथा अवसः अध ते सुम्न ईमहे ॥१६॥ २६॥

॥७६॥ इमं नु मायिनं हुवे इन्द्रं ईशानं ओजसा मरुत्वतं न वृ-
 जसे ॥१॥ अयं इन्द्रः मरुत् संखा वि वृत्रस्य अभिनत् शिरः वज्रेण
 शतऽपर्वणा ॥२॥ ववृधानः मरुत् संखा इन्द्रः वि वृत्रं ऐरयत् सृ-
 जन् समुद्रियाः अपः ॥३॥ अयं ह येन वै इदं स्वः मरुत्वता जितं
 इन्द्रेण सोमं ऽपीतये ॥४॥ मरुत्वतं ऋजीषिणं ओजस्वतं विऽर-
 पिशेनं इन्द्रं गीऽभिः हवामहे ॥५॥ इन्द्रं प्रत्नेन मन्मना मरुत्वतं ह-
 वामहे अस्य सोमस्य पीतये ॥६॥ २७॥ मरुत्वान् इन्द्र मीढुः पिब
 सोमं शतऽक्रतो अस्मिन् यज्ञे पुरुऽस्तुत ॥७॥ तुभ्य इत् इन्द्र म-

शुतिनः पतिः मूर्धा कविः रयीणां ॥ ४ ॥ तं नेमिं ऋभवं यया आ
नमस्व सहतिऽभिः नेदीयः यज्ञं अंगिरः ॥ ५ ॥ २४ ॥ तस्मै नूनं अ-
भिऽद्यं वे वाचा विऽरूपं नित्यं या वृणो चोदस्व सुऽस्तुतिं ॥ ६ ॥ वं
कुं स्विता अस्य सेनया अग्नेः अपाकऽचक्षसः परिं गोषु स्तरा-
महे ॥ ७ ॥ मा नः देवानां विशः प्रस्रातीऽऽ इव उम्नाः कुशं न हसुः
अघ्नीः ॥ ८ ॥ मा नः समस्य दुऽध्यः परिऽधेयसः अंहतिः जमिः
न नावै आ वधीत् ॥ ९ ॥ नमः ते अग्ने ओजसे गृणंति देव कृत्यः
अमैः अमित्रं अर्दय ॥ १० ॥ २५ ॥ कुवित्सु नः गोऽदृष्टये अग्ने सं-
ऽवेपिपः रयिं उरुऽकृत् उरु नः कृधि ॥ ११ ॥ मा नः अस्मिन् म-
हाऽधने परां वक्त्रं भारऽभृत् यया संऽवर्गं सं रयिं जय ॥ १२ ॥ अत्यं
अस्मत् भियै इयं अग्ने सिसक्तु दुच्छुनां वर्ध नः अमऽवत् शवः
॥ १३ ॥ यस्य अजुषत् नमस्विनः शमो अदुऽमखस्य वा तं घ इत्
अग्निः वृधा अवति ॥ १४ ॥ परंस्याः अधि संऽवतः अवरान् अभि
आ तर यत्र अहं अस्मि तान् अव ॥ १५ ॥ विद्म हिते पुरा वयं अग्ने
पितुः यथा अवसः अध ते सुसं इमहे ॥ १६ ॥ २६ ॥

॥ ७६ ॥ इमं नु मायिनं हुवे इन्द्रं ईशानं ओजसा मरुत्वतं न वृ-
जसे ॥ १ ॥ अयं इन्द्रः मरुत् संखा वि वृत्रस्य अभिनत् शिरः वज्रेण
शतऽपर्वणा ॥ २ ॥ वृवृधानः मरुत् संखा इन्द्रः वि वृत्रं ऐरयत् सृ-
जन् समुद्रियाः अपः ॥ ३ ॥ अयं ह येन वै इदं स्वः मरुत्वता जितं
इन्द्रेण सोमं पीतये ॥ ४ ॥ मरुत्वतं ऋजीषिणं ओजस्वतं विऽर-
प्तिनं इन्द्रं गीऽभिः हवामहे ॥ ५ ॥ इन्द्रं प्रत्नेन मन्मना मरुत्वतं ह-
वामहे अस्य सोमस्य पीतये ॥ ६ ॥ २७ ॥ मरुत्वान् इन्द्र मीढुः पिव
सोमं शतऽक्रतो० अस्मिन् यज्ञे पुरुऽस्तुत ॥ ७ ॥ तुभ्यं इत् इन्द्र म-

श॒तिनः॑ प॒तिः मूर्धा॑ क॒विः र॒यी॒णां ॥ ४ ॥ तं ने॒मिं ऋ॒भवं॑ य॒था आ
न॒मस्व॑ स॒हूतिऽभिः॑ ने॒दीयः॑ य॒ज्ञं अंगि॒रः ॥ ५ ॥ २४ ॥ तस्मै॑ नूनं अ॒-
भिऽद्य॑ वे वा॒चा वि॒रूप॑ नि॒त्यया॑ वृ॒णो चो॒दस्व॑ सु॒स्तुतिं॑ ॥ ६ ॥ कं
ऊं॑ स्वि॒त् अ॒स्य से॒नया॑ अ॒ग्नेः अ॒पाकऽचक्ष॑सः प॒णिं गोषु॑ स॒रा-
म॒हे ॥ ७ ॥ मा नः॑ दे॒वानां॑ वि॒शः प्र॒स्रा॒तीऽइ॒व उ॒स्राः कु॑शं न हा॒सुः
अ॒घ्नाः ॥ ८ ॥ मा नः॑ स॒मस्य॑ दुः॒ऽध्यः परि॑ऽद्वेष॑सः अ॒ह॒तिः ऊ॒र्मिः
न ना॒वै आ व॑धीत् ॥ ९ ॥ नमः॑ ते अ॒ग्ने ओज॑से गृ॒णंति॑ दे॒व कृ॑ष्यः
अ॒मैः अ॒मित्रं॑ अ॒र्दय॑ ॥ १० ॥ २५ ॥ कु॒वित् सु॒नः गोऽइ॒ष्टये॑ अ॒ग्ने सं-
ऽवे॒षिपः॑ र॒यिं उरु॑ऽकृत् उ॒रु नः॑ कृ॒धि ॥ ११ ॥ मा नः॑ अ॒स्मिन् म॒-
हा॒ऽध॒ने परा॑ व॒क् भार॑ऽभृत् य॒था सं॒ऽवर्गं॑ सं र॒यिं ज॒य ॥ १२ ॥ अ॒न्यं
अ॒स्मत् भि॒यै इ॒यं अ॒ग्ने सि॑सं॒क्तु दु॒च्छुना॑ व॒र्ध नः॑ अ॒मऽवत् श॑वः
॥ १३ ॥ यस्य॑ अ॒जुष॑त् न॒मस्वि॑नः श॒मो अ॒दुःऽम॒खस्य॑ वा तं घ॒ इत्
अ॒ग्निः वृ॒धा अ॒व॒ति ॥ १४ ॥ पर॑स्याः अ॒धि सं॒ऽवतः॑ अ॒वरान् अ॒भि
आ॒त॒र॒य॒त्र अ॒हं अ॒स्मि॑ तान् अ॒व ॥ १५ ॥ वि॒द्म हि॒ ते पु॒रा व॒यं अ॒ग्ने
पि॒तुः यथा॑ अ॒व॑सः अ॒ध॒ ते सु॒म्न इ॒महे ॥ १६ ॥ २६ ॥

॥ ७६ ॥ इ॒मं नु॒ मा॒यिनं॑ हु॒वे इ॒न्द्र इ॒शानं॑ ओज॑सा म॒रुत्वंतं॑ न वृ॒-
ज॑से ॥ १ ॥ अ॒यं इ॒न्द्रः म॒रुत्ऽसं॒खा वि॒ वृ॒त्रस्य॑ अ॒भि॒न॒त् शि॒रः व॒ज्र॑ण
श॒तऽप॑र्व॒णा ॥ २ ॥ वृ॒वृ॒धा॒नः म॒रुत्ऽसं॒खा इ॒न्द्रः वि॒ वृ॒त्रं ऐ॒र॒य॒त् सृ॒-
ज॑न् स॒मु॒द्रि॒याः अ॒पः ॥ ३ ॥ अ॒यं ह॒ येन॑ वै इ॒दं स्वः॑ म॒रुत्वंता॑ जि॒तं
इ॒द्रेण॑ सोमं॒ऽपी॒तये॑ ॥ ४ ॥ म॒रुत्वंतं॑ ऋ॒जी॒षि॒णं ओज॑स्वंतं वि॒ऽर-
प्ति॑नं इ॒न्द्रं गीः॑ऽभिः ह॒वाम॑हे ॥ ५ ॥ इ॒न्द्रं प्र॒त्नेन॑ म॒न्म॒ना म॒रुत्वंतं॑ ह॒-
वाम॑हे अ॒स्य सोम॑स्य पी॒तये॑ ॥ ६ ॥ २७ ॥ म॒रुत्वान् इ॒न्द्र मी॒दुः पि॒वं
सोमं॑ श॒तऽऽक॑तो॒ अ॒स्मिन् य॒ज्ञे पु॒रुऽस्तु॑त् ॥ ७ ॥ तु॒भ्य इ॒त् इ॒न्द्र म॒-

शतिनः पतिः मूर्धा कविः रयीणां ॥ ४ ॥ तं नेमिं ऋभवं यथा आ
नमस्व सहूतिऽभिः नेदीयः यज्ञं अंगिरः ॥ ५ ॥ २४ ॥ तस्मै नूनं अ-
भिऽद्य वेवाचा विऽरूप नित्यया वृणो चोदस्व सुऽस्तुतिं ॥ ६ ॥ वं
जं स्वित् अस्य सेनया अग्नेः अपाकऽचक्षसः परिं गोषु स्रा-
महे ॥ ७ ॥ मा नः देवानां विशः प्रस्रातीऽऽ इव उसाः कृशं न हासुः
अघ्नाः ॥ ८ ॥ मा नः समस्य दुऽर्धः परिऽद्वेषसः अंहतिः ऊर्मिः
न नावै आ वधीत् ॥ ९ ॥ नमः ते अग्ने ओजसे गृणंति देव कृष्यः
अमैः अमित्रं अर्दय ॥ १० ॥ २५ ॥ कुवित् सु नः गोऽइष्टये अग्ने सं-
ऽवेषिषः रयिं उरुऽकृत् उरु नः कृधि ॥ ११ ॥ मा नः अस्मिन् म-
हाऽधने परां वर्क भारऽभृत् यथा संऽवर्गं सं रयिं जय ॥ १२ ॥ अन्व-
अस्मत् भियै इयं अग्ने सिसंक्तु दुच्छुनां वर्ध नः अमऽवत् शवः
॥ १३ ॥ यस्य अजुषत् नमस्विनः शमो अदुऽमखस्य वा तं घ इत्
अग्निः वृधा अवति ॥ १४ ॥ परस्याः अधि संऽवतः अवरान् अभि
आ तरय च अहं अस्मि तान् अव ॥ १५ ॥ विद्म हिते पुरा वयं अग्ने
पितुः यथा अवसः अध ते सुम्न ईमहे ॥ १६ ॥ २६ ॥

॥ १७ ॥ इमं नु मायिनं हुवे इदं ईशानं ओजसा मरुत्वतं न वृ-
जसे ॥ १ ॥ अयं इद्रः मरुत् संखा वि वृत्रस्य अभिनत् शिरः वज्रेण
शतऽपर्वणा ॥ २ ॥ ववृधानः मरुत् संखा इद्रः वि वृत्रं ऐरयत् सृ-
जन् समुद्रियाः अपः ॥ ३ ॥ अयं ह येन वै इदं स्वः मरुत्वता जितं
इद्रेण सोमं पीतये ॥ ४ ॥ मरुत्वतं ऋजीषिणं ओजस्वतं विऽर-
प्तिनं इद्रं गीऽभिः हवामहे ॥ ५ ॥ इद्रं प्रत्नेन मन्मना मरुत्वतं ह-
वामहे अस्य सोमस्य पीतये ॥ ६ ॥ २७ ॥ मरुत्वान् इद्रं मीढुः पियं
सोमं शतऽक्रतो० अस्मिन् यज्ञे पुरुऽस्तुत् ॥ ७ ॥ तुभ्यं इत् इद्रं म-

शतिनः पतिः मूर्धा कविः रयीणां ॥ ४ ॥ तं नेमिं ऋभवं यथा आ
नमस्व सहूतिऽभिः नेदीयः यज्ञं अंगिरः ॥ ५ ॥ २४ ॥ तस्मै नूनं अ-
भिऽद्य वेवाचा विऽरूप नित्यया वृणो चोदस्व सुऽस्तुतिं ॥ ६ ॥ वं
जं स्वित् अस्य सेनया अग्नेः अपाकऽचक्षसः परिं गोषु स्रग-
महे ॥ ७ ॥ मा नः देवानां विशः प्रस्रातीऽइव उसाः कृशं न हामुः
अध्याः ॥ ८ ॥ मा नः समस्य दुऽध्यः परिऽद्वेषसः अंहतिः ऊर्मिः
न नावँ आ वधीत् ॥ ९ ॥ नमः ते अग्ने ओजसे गृणंति देव कृष्टयः
अमैः अमिचँ अर्दय ॥ १० ॥ २५ ॥ कुवित् सु नः गोऽइष्टये अग्ने सं-
ऽवेषिषः रयिं उरुऽकृत् उरु नः कृधि ॥ ११ ॥ मा नः अस्मिन् म-
हाऽधने परा वक् भारऽभृत् यथा संऽवर्गं सं रयिं जय ॥ १२ ॥ अन्व
अस्मत् भियै इयं अग्ने सिसंक्तु दुच्छुनां वर्ध नः अमऽवत् शवः
॥ १३ ॥ यस्य अजुषत् नमस्विनः शमो अदुऽमखस्य वा तं घ इत्
अग्निः वृधा अवति ॥ १४ ॥ परस्याः अधि संऽवतः अवरान् अभि
आ तर यचँ अहं अस्मि तान् अव ॥ १५ ॥ विद्म हिते पुरा वयं अग्ने
पितुः यथा अवसः अथ ते सुम्न ईमहे ॥ १६ ॥ २६ ॥

॥ १७ ॥ इमं नु मायिनं हुवे इन्द्र ईशानं ओजसा मरुत्वतं न वृ-
जसे ॥ १ ॥ अयं इन्द्रः मरुत् संखा वि वृत्रस्य अभिनत् शिरः वज्रै
शतऽपर्वणा ॥ २ ॥ ववृधानः मरुत् संखा इन्द्रः वि वृत्रं ऐरयत् सृ-
जन् समुद्रियाः अपः ॥ ३ ॥ अयं ह येन वै इदं स्वः मरुत्वता जितं
इन्द्रेण सोमऽपीतये ॥ ४ ॥ मरुत्वतं ऋजीषिणं ओजस्वतं विऽर-
प्श्निनं इन्द्रं गीऽभिः हवामहे ॥ ५ ॥ इन्द्रं प्रत्नेन मन्मना मरुत्वतं ह-
वामहे अस्य सोमस्य पीतये ॥ ६ ॥ २७ ॥ मरुत्वान् इन्द्र मीढुः पिब
सोमं शतऽक्रतो० अस्मिन् यज्ञे पुरुऽस्तुत ॥ ७ ॥ तुभ्यं इत् इन्द्र म-

अ० ६. अ० ५. व० ३१.] ॥ १६३ ॥ [म० ८. अ० ८. सू० ७८.]

रुत्वन्ते सुताः सोमांसः अद्रिऽवः हृदा हूयन्ते उक्थिनः ॥ ८ ॥ पिव
इत् इन्द्र मरुत्सखा सुतं सोमं दिविष्टिषु वज्रं शिशानः ओजसा
॥ ९ ॥ उत्तिष्ठन् ओजसा सह पीत्वी शिप्रैः अवेपयः सोमं इन्द्र
चमू सुतं ॥ १० ॥ अनु त्वा रोदसी उभे ऋक्षमाणं अकृपेतां इन्द्र
यत् दस्युऽहा अभवः ॥ ११ ॥ वाचं अष्टाऽपदीं अहं नवऽसक्तिं
चतुऽस्पृशं इन्द्रात् परितन्वं ममे ॥ १२ ॥ २८ ॥

॥ ७७ ॥ जज्ञानः नु शतऽक्रतुः विपृच्छत् इति मातरं के उयाः
के हृन्मुखिरे ॥ १ ॥ आत् ईशवसी अववीत् और्णऽवाभं अहीशुवै
ते पुत्र संतु निऽतुरः ॥ २ ॥ सं इत्तान् वृत्रऽहा अखिदत् खे अ-
रान् इव खेदया प्रऽवृद्धः दस्युऽहा अभवत् ॥ ३ ॥ एकया प्रति-
ऽधा अपिवत् साकं सरांसि त्रिंशतं इन्द्रः सोमस्य काणुका ॥ ४ ॥
अभिगंधर्वे अतृणत् अवुधेषु रजःऽसु आ इन्द्रः ब्रह्मऽभ्यः इत् वृधे
॥ ५ ॥ २९ ॥ निः अविध्यत् गिरिऽभ्यः आ धारयत् पक्वं ओदनं इन्द्रः
वुदं सुऽआततं ॥ ६ ॥ शतऽब्रधः इषुः तव सहस्रऽपर्णः एकः इत्
यं इन्द्र चकृषे युजं ॥ ७ ॥ तेन स्तोतुऽभ्यः आभर नृऽभ्यः नारिऽभ्यः
अत्तवे सद्यः जातः ऋभुऽस्थिर ॥ ८ ॥ एता च्यौत्नानि ते कृता व-
पिष्ठानि परीणसा हृदा वीळु अधारयः ॥ ९ ॥ विश्वा इत्ता विष्णुः
आ अभरत् उरुऽक्रमः त्वाऽइषितः शतं महिषान् क्षीरऽपाकं
ओदनं वराहं इन्द्रः एमुषं ॥ १० ॥ तुविऽक्षन्ते सुऽकृतं सुऽमयं धनुः
साधुः वुदः हिरण्ययः उभा ते वाहू रण्यां सुऽसंस्कृता चतुऽपे
चित् चतुऽवृधा ॥ ११ ॥ ३० ॥

॥ ७८ ॥ पुरोऽकाशं नः अंधसः इन्द्रं सहस्रं आभर शता च शूर

अ० ६. अ० ५. व० २८.] ॥ १६२ ॥ [म० ८. अ० ८. सू० १६.]

शतिनः पतिः मूर्धा कविः रयीणां ॥ ४ ॥ तं नेमिं ऋभवं यथा आ
नमस्व सहूतिऽभिः नेदीयः यज्ञं अंगिरः ॥ ५ ॥ २४ ॥ तस्मै नूनं अ-
भिऽद्य वेवाचा विऽरूप नित्यया वृणो चोदस्व सुऽस्तुतिं ॥ ६ ॥ कं
जं स्वित् अस्य सेनया अग्नेः अपाकऽचक्षसः परिं गोषु स्र-
महे ॥ ७ ॥ मा नः देवानां विशः प्रस्तातीऽऽइव उसाः कृशं न हासुः
अध्याः ॥ ८ ॥ मा नः समस्य दुऽध्यः परिऽद्वेषसः अंहतिः ऊर्मिः
न नाव आ वधीत् ॥ ९ ॥ नमः ते अग्ने ओजसे गृणंति देव कृष्यः
अमैः अमिचं अर्दय ॥ १० ॥ २५ ॥ कुवित् सु नः गोऽइष्टये अग्ने सं-
ऽवेषिषः रयिं उरुऽकृत् उरु नः कृधि ॥ ११ ॥ मा नः अस्मिन् म-
हाऽधने परा वक् भारऽभृत् यथा संऽवर्गं सं रयिं जय ॥ १२ ॥ अन्यं
अस्मत् भियै इयं अग्ने सिसक्तु दुच्छुनां वर्ध नः अमऽवत् शवः
॥ १३ ॥ यस्य अजुषत् नमस्विनः शमो अर्दुऽमखस्य वा तं घ इत्
अग्निः वृधा अवति ॥ १४ ॥ परस्याः अधि संऽवतः अवरान् अभि
आ तर यच अहं अस्मि तान् अव ॥ १५ ॥ विद्म हिते पुरा वयं अग्ने
पितुः यथा अवसः अध ते सुम्न इमहे ॥ १६ ॥ २६ ॥

॥ ७६ ॥ इमं नु मायिनं हुवे इंद्रं ईशानं ओजसा मरुत्वतं न वृ-
जसे ॥ १ ॥ अयं इंद्रः मरुत् संखा वि वृचस्य अभिनत् शिरः वज्रेण
शतऽपर्वणा ॥ २ ॥ ववृधानः मरुत् संखा इंद्रः वि वृचं ऐरयत् सृ-
जन् समुद्रियाः अपः ॥ ३ ॥ अयं ह येन वै इदं स्वः मरुत्वता जितं
इंद्रेण सोमऽपीतये ॥ ४ ॥ मरुत्वतं ऋजीपिणं ओजस्वतं विऽर-
प्तिनं इंद्रं गीऽभिः हवामहे ॥ ५ ॥ इंद्रं प्रत्नेन मन्मना मरुत्वतं ह-
वामहे अस्य सोमस्य पीतये ॥ ६ ॥ २७ ॥ मरुत्वान् इंद्रं मीदुः पिब
सोमं शतऽक्रतो० अस्मिन् यज्ञे पुरुऽस्तुत् ॥ ७ ॥ तुभ्यं दत् इंद्र म-

अ० ६. अ० ५. व० ३९.]   ॥ १६३ ॥   [म० ८. अ० ८. सू० ७८.]

रुत्वन्ते सुताः सोमांसः अद्रिऽवः हृदा हूयन्ते उक्थिनः ॥ ८ ॥ पिवं
इत् इद्रं मरुत्संखा सुतं सोमं दिविंष्टिषु वज्रं शिशानः ओजसा
॥ ९ ॥ उत्सतिष्ठन् ओजसा सह पीत्वी शिमे' अवेपयः सोमं इद्रं
चमू' सुतं ॥ १० ॥ अनुत्वा रोदसी' उभे' ऋक्षमाणं अकृपेतां इद्रं
यत् दस्युऽहा अभवः ॥ ११ ॥ वाचं अष्टाऽपदी' अहं नवऽसक्तिं
ऋत्ऽस्पृशं इद्रात् परि तन्वं ममे ॥ १२ ॥ २८ ॥

॥ ७७ ॥ जज्ञानः नु शतऽक्रतुः वि पृच्छत् इति मातरं के उयाः
केह मृखिरे ॥ १ ॥ आत् ईश्वसी अववीत् और्णऽवाभं अहीश्रुवं
ते पुत्र संतु निःऽतुरः ॥ २ ॥ सं इत् तान् वृत्रऽहा अखिदत् खे अ-
रान् इव खेदया प्रऽवृद्धः दस्युऽहा अभवत् ॥ ३ ॥ एकया प्रति-
ऽधा अपिवत् साकं सरांसि त्रिंशतं इद्रं सोमस्य काणुका ॥ ४ ॥
अभि गंधर्वं अतृणत् अवुधेषु रजःऽसु आ इद्रं ब्रह्मऽभ्यः इत् वृधे
॥ ५ ॥ २९ ॥ निः अविध्यत् गिरिऽभ्यः आ धारयत् पक्वं ओदनं इद्रं
वुदं सुऽआततं ॥ ६ ॥ शतऽब्रध्नः इषुः तवं सहस्रंऽपर्णः एकः इत्
यं इद्रं चकृषे युजं ॥ ७ ॥ तेनं स्तोतुऽभ्यः आभर नृऽभ्यः नारिऽभ्यः
अत्तवे सद्यः जातः ऋभुऽस्थिर ॥ ८ ॥ एता व्यौत्नानि ते कृता व-
पिष्ठानि परीणसा हृदा वीळु अधारयः ॥ ९ ॥ विश्वा इत् ता विष्णुः
आ अभरत् उरुऽक्रमः त्वाऽइषितः शतं महिषान् क्षीरऽपाकं
ओदनं वराहं इद्रं एमुषं ॥ १० ॥ तुविऽक्षं ते सुऽकृतं सुऽमयं धनुः
साधुः वुदः हिरण्ययः उभा ते वाहू रण्यां सुऽसंस्कृता ऋदुऽपे
चित् ऋदुऽवृधा ॥ ११ ॥ ३० ॥

॥ ७८ ॥ पुरोऽकारं नः अंधंसः इद्रं सहस्रं आभर शता च गूर

शतिनः पतिः मूर्धा कविः रयीणां ॥ ४ ॥ तं नेमिं ऋभवं यथा आ
नमस्व सहूतिऽभिः नेदीयः यज्ञं अंगिरः ॥ ५ ॥ २४ ॥ तस्मै नूनं अ-
भिऽद्यं वे वाचा विऽरूपं नित्यं या वृषो चोदस्व सुऽस्तुतिं ॥ ६ ॥ वं
ऊं स्विता अस्य सेनया अग्नेः अपाकऽचक्षसः परिं गोषु स्र-
महे ॥ ७ ॥ मा नः देवानां विशः प्रस्रातीऽइव उम्नाः कृशं न हासुः
अघ्नीः ॥ ८ ॥ मा नः समस्य दुऽध्यः परिऽद्वेषसः अंहतिः ऊर्मिः
न नावै आ वधीत् ॥ ९ ॥ नमः ते अग्ने ओजसे गृणंति देव कृष्यः
अमैः अमित्रं अर्दय ॥ १० ॥ २५ ॥ कुवित् सु नः गोऽइष्टये अग्ने सं-
ऽवेषिषः रयिं उरुऽकृत् उरु नः कृधि ॥ ११ ॥ मा नः अस्मिन् म-
हाऽधने परा वक् भारऽभृत् यथा संऽवर्गं सं रयिं जय ॥ १२ ॥ अन्यं
अस्मत् भियै इयं अग्ने सिसक्तु दुच्छुनां वर्ध नः अमऽवत् शवः
॥ १३ ॥ यस्य अजुषत् नमस्विनः शमो अदुऽमखस्य वा तं य इत्
अग्निः वृधा अवति ॥ १४ ॥ परस्याः अधि संऽवतः अवरान् अभि
आ तरय च अहं अस्मि तान् अव ॥ १५ ॥ विद्म हिते पुरा वयं अग्ने
पितुः यथा अवसः अध ते सुम्न इमहे ॥ १६ ॥ २६ ॥

॥ ७६ ॥ इमं नु मायिनं हुवे इदं ईशानं ओजसा मरुत्वतं न वृ-
जसे ॥ १ ॥ अयं इन्द्रः मरुत् संखा वि वृत्रस्य अभिनत् शिरः वज्रै-
शतऽपर्वणा ॥ २ ॥ ववृधानः मरुत् संखा इन्द्रः वि वृत्रं ऐरयत् सृ-
जन् समुद्रियाः अपः ॥ ३ ॥ अयं ह येन वै इदं स्वः मरुत्वता जितं
इद्रेण सोमं पीतये ॥ ४ ॥ मरुत्वतं ऋजीषिणं ओजस्वतं विऽर-
प्तिनं इदं गीऽभिः हवामहे ॥ ५ ॥ इदं प्रत्नेन मन्मना मरुत्वतं ह-
वामहे अस्य सोमस्य पीतये ॥ ६ ॥ २७ ॥ मरुत्वान् इद्र मीदुः पिव
सोमं शतऽक्रतो० अस्मिन् यज्ञे पुरुऽस्तुत ॥ ७ ॥ तुभ्य इत् इद्र म-

अ० ६. अ० ५. व० ३१.] ॥ १६३ ॥ [म० ८. अ० ८. सू० ७८:

रुन्ते सुताः सोमांसः अद्रिऽवः हृदा हूयन्ते उक्थिनः ॥ ८ ॥ पिवं
इत् इद्रं मरुत्संखा सुतं सोमं दिविंष्टिषु वज्रं शिशानः ओजसा
॥ ९ ॥ उत्तिष्ठन् ओजसा सह पीत्वी शिप्रैः अवेपयः सोमं इद्रं
चमूः सुतं ॥ १० ॥ अनुत्वा रोदसी उभेः क्रक्षमाणं अकूपेतां इद्रं
यत् दस्युऽहा अभवः ॥ ११ ॥ वाचं अष्टाऽपदीं अहं नवऽसक्तिं
ऋत् दस्युशं इद्रात् परितन्वं ममे ॥ १२ ॥ २८ ॥

॥ ७७ ॥ जज्ञानः नु शतऽक्रतुः विपृच्छत् इति मातरं के उयाः
केहृशृखिरे ॥ १ ॥ आत् ईश्वसी अव्रवीत् और्णऽवाभं अहीश्रुवं
ते पुत्रसंतु निऽतुरः ॥ २ ॥ सं इत्तान् वृत्रऽहा अखिदत् खे अ-
रान् इव खेदया प्रऽवृद्धः दस्युऽहा अभवत् ॥ ३ ॥ एकया प्रति-
ऽधा अपिवत् साकं सरांसि विंशतं इद्रंः सोमस्य काणुका ॥ ४ ॥
अभिगंधर्वं अतृणत् अवुधेषु रजऽसु आ इद्रंः ब्रह्मऽभ्यः इत् वृधे
॥ ५ ॥ २९ ॥ निः अविध्यत् गिरिऽभ्यः आ धारयत् पक्वं ओदनं इद्रंः
वुदं सुऽआततं ॥ ६ ॥ शतऽव्रधः इषुः तव सहस्रंऽपर्णः एकः इत्
यं इद्रं चक्षुषे युजं ॥ ७ ॥ तेन स्तोतुऽभ्यः आभर नृऽभ्यः नारिऽभ्यः
अत्रवे सद्यः जातः ऋभुऽस्थिर ॥ ८ ॥ एता च्यौत्नानि ते कृता व-
पिष्ठानि परीणसा हृदा वीळु अधारयः ॥ ९ ॥ विश्वा इत्ता विष्णुः
आ अभरत् उरुऽक्रमः त्वाऽइषितः शतं महिषान् स्त्रीऽपाकं
ओदनं वराहं इद्रंः एमुषं ॥ १० ॥ तुविऽसंते सुऽकृतं सुऽमयं धनुः
साधुः वुदः हिरण्ययः उभा ते वाहू रण्यां सुऽसंस्कृता ऋदुऽपे
चित् ऋदुऽवृधा ॥ ११ ॥ ३० ॥

॥ ७८ ॥ पुरोऽकाशं नः अंधसः इद्रं सहस्रं आभर शता च शूर

अ० ६, अ० ५, व० ३४.] ॥ १६४ ॥ [म० ८, अ० ८, सू० १९]

गोनां ॥ १ ॥ आ नः भर विऽअंजनं गां अश्वं अभिऽअंजनं सर्वा
मना हिरण्यया ॥ २ ॥ उत नः कर्णऽशोभना पुरुणि धृष्णे आ
भर त्वं हि शृण्विषे वसो ॥ ३ ॥ नकीं वृधीकः इंद्र ते न सुऽसाः न
सुऽदाः उत न अन्यः त्वत् शूर वाघतः ॥ ४ ॥ नकीं इंद्रः निऽकर्तवे
न शक्रः परिऽशक्तवे विश्वं शृणोति पश्यति ॥ ५ ॥ ३१ ॥ सः मनुं
मर्त्यानां अदव्यः नि चिकीषते पुरा निदः चिकीषते ॥ ६ ॥ ऋतः
इत् पूर्णं उदरं तुरस्य अस्ति विधतः वृत्रऽघ्नः सोमऽपावः ॥ ७ ॥ त्वं
वसूनि संऽगता विश्वा च सोम सौभगा सुऽदातु अपरिऽहृता ॥ ८ ॥
त्वां इत् यवऽयुः मम कामः गव्युः हिरण्यऽयुः त्वां अश्वऽयुः आ
ईषते ॥ ९ ॥ तव इत् इंद्र अहं आऽशसा हस्ते दात्रं च न आ देदिन-
स्य वा मघऽवन् संऽभृतस्य वा पूरि यवस्य काशिना ॥ १० ॥ ३२ ॥

॥ १९ ॥ अयं कृत्नुः अगृभीतः विश्वऽजित् उतऽभित् इत् सोमः
ऋषिः विप्रः कार्येन ॥ १ ॥ अभि ऊर्णोति यत् नमं भिषक्तिं विश्वं
यत् तुरं प्र ई अंधः ख्यत् निः श्रोणः भूत् ॥ २ ॥ त्वं सोम तनूकृत्ऽभ्यः
द्वेषऽभ्यः अन्यऽकृतेभ्यः उरु यन्ता असि वरुथं ॥ ३ ॥ त्वं चित्री तव
दक्षैः दिवः आ पृथिव्याः ऋजीषिन् यावीः अघस्य चित् द्वेषः
॥ ४ ॥ अर्थिनः यन्ति च इत् अर्थं गच्छान् इत् ददुषः राति ववृज्युः
तृथतः कामं ॥ ५ ॥ ३३ ॥ विदत् यत् पूर्यं नष्टं उत् ई ऋतऽयुं ईरयत्
प्र ई आयुः तारीत् अतीर्णं ॥ ६ ॥ सुऽशेवः नः मृळयाकुः अघ्न-
ऽक्रतुः अवातः भव नः सोम शंहदे ॥ ७ ॥ मा नः सोम सं वीविजः
मा वि वीभिषयाः राजन् मा नः हार्दि त्विषा वधीः ॥ ८ ॥ अव यत्
स्वे सधऽस्य देवानां दुऽमतीः ईक्षे राजन् अपं द्विपः सेध मीद्वः
अपं सिधः सेध ॥ ९ ॥ ३४ ॥

अ० ६, अ० ५, व० ३८.]   ॥ १६५ ॥   [म० ८, अ० ९, सू० ८१.

॥ ८० ॥ नहि अन्यं वळा अकरं मडितारं शतऽऋतो० त्वं नः
इंद्र मृळय ॥ १ ॥ यः नः शश्वत् पुरा आविष्य अमृधः वाजऽसातये
सः त्वं नः इंद्र मृळय ॥ २ ॥ किं अंग रघुऽचोदनः सुन्वानस्य अविता
इत् असि कुवित् सु इंद्र नः शक्रः ॥ ३ ॥ इंद्र प्र नः रथं अव पश्चात्
चित् संतं अद्रिऽवः पुरस्तात् एनं मे कृधि ॥ ४ ॥ हंतो नु किं आ-
ससे प्रथमं नः रथं कृधि उपऽमं वाजऽयु श्रवः ॥ ५ ॥ ३५ ॥ अव नः
वाजऽयु रथं सुऽकरं ते किं इत् परि अस्मान् सु जिग्युषः कृधि ॥ ६ ॥
इंद्र दृष्टस्व पूः असि भद्रा ते एति निऽकृतं इयं धीः ऋत्विजऽवती
॥ ७ ॥ मा सीं अवद्ये आभाक् उर्वी काष्ठा हितं धनं अपऽआवृक्ताः
अरत्नयः ॥ ८ ॥ तुरीयं नाम यज्ञियं यदा करं तत् उश्मसि आत्
इत् पतिः नः ओहसे ॥ ९ ॥ अवीवृधत् वः अमृताः अमदीत् एक-
ऽद्युः देवाः उत याः च देवीः तस्मै जुं राधः कृणुत प्रऽशस्तं प्रातः
मक्षु धियाऽवसुः जगम्यात् ॥ १० ॥ ३६ ॥ ८ ॥

॥ ८१ ॥ आ तु नः इंद्र क्षुऽमंतं चित्रं याभं संगृभाय महाऽहस्तं
दक्षिणेन ॥ १ ॥ विद्म हि त्वा तुविऽकूर्मिं तुविऽदेष्टुं तुविऽमं
तुविऽमात्रं अवऽभिः ॥ २ ॥ नहि त्वा शूर देवाः न मर्तासः ति-
त्संतं भीमं न गां वारयंते ॥ ३ ॥ आ इत् जुं नु इंद्रं स्तवाम ईश-
वस्वः स्वऽराजं न राधसा मर्धिषत् नः ॥ ४ ॥ प्र स्तोषत् उपं म-
सिषत् श्रवत् सामं गीयमानं अभि राधसा जुगुरत् ॥ ५ ॥ ३७ ॥
नः भर दक्षिणेन अभि सव्येन प्र मृश इंद्रं मा नः वसोः निः
॥ ६ ॥ उपं क्रमस्व आ भर धृषता धृष्णो जनानां अदाशूऽत-
वेदः ॥ ७ ॥ इंद्र यः जुं नु ते अस्ति वाजः विप्रेभिः सनिबः अ-

अ० ६, अ० ५, व० ३४.] ॥ १६४ ॥ [म० ८, अ० ८, सू० ७९.

गोनां ॥ १ ॥ आ नः भरु विऽअंजनं गां अश्वं अभिऽअंजनं सचा
मना हिरण्यया ॥ २ ॥ उत नः कर्णऽशोभना पुरुणि धृणो आ
भरु त्वं हि शृण्विषे वसो ॥ ३ ॥ नकी वृधीकः इंद्र ते न सुऽसाः न
सुऽदाः उत न अन्यः त्वत् शूर वाघतः ॥ ४ ॥ नकी इंद्रः निऽकर्तवे
न शक्रः परिऽशक्तवे विश्वं शृणोति पश्यति ॥ ५ ॥ ३१ ॥ सः मनुं
मर्त्यानां अदव्यः नि चिकीषते पुरा निदः चिकीषते ॥ ६ ॥ ऋतः
इत् पूर्णं उदरं तुरस्य अस्ति विधतः वृत्रऽघ्नः सोमऽपावः ॥ ७ ॥ ते
वसूनि संऽगता विश्वा च सोम सौभगा सुऽदातुं अपरिऽहृता ॥ ८ ॥
त्वां इत् यवऽयुः मम कामः गव्युः हिरण्यऽयुः त्वां अश्वऽयुः आ
इषते ॥ ९ ॥ तव इत् इंद्र अहं आऽशसां हस्ते दात्रं च न आ देदिन-
स्य वा मघऽवन् संऽभृतस्य वा पूधि यवस्य काशिना ॥ १० ॥ ३२ ॥

॥ ७९ ॥ अयं कृत्नुः अगृभीतः विश्वऽजित् उतऽभित् इत् सोमः
ऋषिः विप्रः कार्येन ॥ १ ॥ अभि ऊर्णोति यत् नमं भिषक्तिं विश्वं
यत् तुरं प्र ई अंधः ख्यत् निः श्रोणः भूत् ॥ २ ॥ त्वं सोम तनूकृत्ऽभ्यः
द्वेषःऽभ्यः अन्यऽकृतेभ्यः उरु यन्ता असि वरुणं ॥ ३ ॥ त्वं चिती तव
दक्षैः दिवः आ पृथिव्याः ऋजीषिन् यावीः अघस्यं चित् द्वेषः
॥ ४ ॥ अर्थिनः यन्ति च इत् अर्थं गच्छान् इत् दुदुषः रातिं ववृन्तुः
नृपतः कामं ॥ ५ ॥ ३३ ॥ विदत् यत् पूर्यं नष्टं उत् ई ऋतऽयुं ईरयत्
प्र ई आयुः तारीत् अतीर्णं ॥ ६ ॥ सुऽशेवः नः मृळयाकुः अहं-
ऽक्रतुः अवातः भवं नः सोम शंहदे ॥ ७ ॥ मा नः सोम सं वीवित्रः
मा वि वीभिषयाः राजन् मा नः हार्दि त्विषा वृधीः ॥ ८ ॥ अवं यत्
स्वे सधऽस्य देवानां दुऽमतीः ईदो राजन् अपं द्विषः सेध मीदः
अपं सिधः सेध ॥ ९ ॥ ३४ ॥

अ० ६. अ० ५. व० ३८.] ॥ १६५ ॥ [म० ८. अ० ९. सू० ८९.

॥ ८० ॥ नहि अन्यं वळा अकरं मडितारं शतऽऽक्रतो० त्वं नः
इंद्र मृळय ॥ १ ॥ यः नः शश्वत् पुरा आविष्य अमृधः वाजऽसातये
सः त्वं नः इंद्र मृळय ॥ २ ॥ किं अंग रधऽचोदनः सुन्वानस्य अविता
इत् असि कुवित् सु इंद्र नः शकः ॥ ३ ॥ इंद्रं प्र नः रथं अव पश्चात्
चित् संतं अद्रिऽवः पुरस्तात् एनं मे कृधि ॥ ४ ॥ हंतो नु किं आ-
ससे प्रथमं नः रथं कृधि उपऽमं वाजऽयु अवः ॥ ५ ॥ ३५ ॥ अव नः
वाजऽयु रथं सुऽकरं ते किं इत् परि अस्मान् सु जिग्युषः कृधि ॥ ६ ॥
इंद्रं हव्यं स्व पूः असि भद्रा ते एति निऽकृतं इयं धीः ऋत्वियं वती
॥ ७ ॥ मा सीं अवद्ये आ भाक् उवीं काष्ठा हितं धनं अपऽआवृक्ताः
अरत्नयः ॥ ८ ॥ तुरीयं नाम यज्ञियं यदा करः तत् उश्मसि आत्
इत् पतिः नः ओहसे ॥ ९ ॥ अवीवृधत् वः अमृताः अमदीत् एक-
ऽद्युः देवाः उत याः च देवीः तस्मै जुं राधः कृणुत प्रऽशस्तं प्रातः
मक्षु धियाऽवसुः जगम्यात् ॥ १० ॥ ३६ ॥ ८ ॥

॥ ८१ ॥ आ तु नः इंद्र क्षुऽमंतं चित्रं यामं संगृभाय महाऽहस्ती
दक्षिणेन ॥ १ ॥ विद्म हि त्वा तुविऽकूर्मिं तुविऽदेणं तुविऽमघं
तुविऽमात्रं अवऽभिः ॥ २ ॥ नहि त्वा शूर देवाः न मर्तासः दि-
त्संतं भीमं न गां वारयंते ॥ ३ ॥ आ इत् जुं नु इंद्रं स्तवाम ईशानं
वस्वंः स्वऽराजं न राधंसा मर्धिषत् नः ॥ ४ ॥ प्र स्तोषत् उपं गा-
सिषत् श्रवंत्सामं गीयमानं अनिराधंसा जुगुरत् ॥ ५ ॥ ३७ ॥ आ
नः भूर दक्षिणेन अभि सव्येन प्र मृश इंद्रं मा नः वसोः निः भाक्
॥ ६ ॥ उपं क्रमस्व आ भूर धृषता धृष्णो जनानां अदाशूऽतरस्य
वेदः ॥ ७ ॥ इंद्रं यः जुं नु ते अस्ति वाजः विप्रैभिः सन्निवः अस्मा-

अ० द. अ० द. व० ४.] ॥ १६६ ॥ [म० ८. अ० ९. सू० ८३.]

भिः सुतं सनुहि ॥ ८ ॥ सद्यः ऽजुवः ते वाजाः अस्मभ्यं विश्वऽचंद्राः
वशैः च मधु जरते ॥ ९ ॥ ३८ ॥ ५ ॥

॥ ८२ ॥ आ प्र द्रव पराऽवतः अर्वाऽवतः च वृत्रऽहन् मयः
प्रति प्रऽभर्मणि ॥ १ ॥ तीव्राः सोमांसः आ गृहि सुतासः मादयि-
ष्णवः पिवं दधृक यया ओचिपे ॥ २ ॥ इपा मंदस्व आत् ऊं ते अर-
वराय मन्यवे भुवन्ते इन्द्रं शं हृदे ॥ ३ ॥ आ तु अश्वो आ गृहि नि
उकथानि च हूयसे उपऽमे रोचने दिवः ॥ ४ ॥ तुभ्यं अयं अद्रिऽनिः
सुतः गोभिः श्रीतः मदायकं प्र सोमः इन्द्र हूयते ॥ ५ ॥ १ ॥ इन्द्रं शुधि
सु मे हवँ अस्मे सुतस्य गोऽमतः वि पीतिं तृप्तिं अश्रुहि ॥ ६ ॥ यः
इन्द्रं च मसेषु आ सोमः च मूषु ते सुतः पिवं इत् अस्य त्वं ईशिषे
॥ ७ ॥ यः अपऽसु चंद्रमाः ऽइव सोमः च मूषु ददंशे पिवं इत् अस्य
त्वं ईशिषे ॥ ८ ॥ यं ते श्येनः पदा आ अभरत् तिरः रजोसि अस्मृतं
पिवं इत् अस्य त्वं ईशिषे ॥ ९ ॥ २ ॥

॥ ८३ ॥ देवानां इत् अवः महत् तत् आ वृणीमहे वयं वृणां
अस्मभ्यं ऊतये ॥ १ ॥ ते नः संतु युजः सदा वरुणः मित्रः अर्यऽमा
वृधासः च प्रऽचेतसः ॥ २ ॥ अतिं नः विष्पिता पुरु नौभिः अपः
न पर्षथ यूयं ऋतस्य रथ्यः ॥ ३ ॥ वामं नः अस्तु अर्यमन् वामं व-
रुणं शंस्यं वामं हि आऽवृणीमहे ॥ ४ ॥ वामस्य हि प्रऽचेतसः ई-
शानासः रिशादसः न ई आदित्याः अघस्यं यत् ॥ ५ ॥ ३ ॥ वयं इत्
वः सुऽदानवः क्षियन्तः यातः अध्वन् आ देवाः वृधाय हूमहे ॥ ६ ॥
अधि नः इन्द्र एषां विष्णोः सऽजात्यानां इत् महतः अश्विना ॥ ७ ॥
प्र भ्रातृऽत्वं सुऽदानवः अथ द्विता समान्या मातुः गर्भे भ्रा-

अ० द्. अ० द्. व० ट.] ॥ १६७ ॥ [म० ट. अ० ९. सू० ८५.]

महे॥८॥ यूयं हि स्थ सुऽदानवः इदंऽज्येष्ठाः अभिऽद्यवः अधचित्
वः उत ब्रुवे॥९॥४॥

॥८४॥ प्रेष्ठं वः अतिथिं स्तुवे मित्रंऽइव प्रियं अग्निं रथं न वेद्यं
॥१॥ कविंऽइव प्रऽचेतसं यं देवासः अध द्विता नि मर्त्येषु आ-
ऽदधुः॥२॥ त्वं यविष्ठ दाश्रुषः नृन् पाहि शृणुधि गिरः रक्ष तोक्
उत त्मना॥३॥ कया ते अग्ने अंगिरः ऊर्जः नपात् उपऽस्तुतिं व-
राय देव मन्यवे॥४॥ दार्षेम कस्य मनसा यज्ञस्य सहसः यहो कत्
ऊं वोचे इदं नमः॥५॥५॥ अध त्वं हि नः करः विश्वाः अस्मभ्यं
सुऽक्षितीः वाजंऽद्रविणसः गिरः॥६॥ कस्य नृन् परीणतः धियः
जिन्वसि दंऽपते गोऽसाता यस्य ते गिरः॥७॥ तं मज्जेयंत सुऽकृतं
पुरऽयावानं आजिषु स्वेषु क्षयेषु वाजिनं॥८॥ क्षेति द्यमेभिः
साधुऽभिः नकिः यं म्रतिं हन्ति यः अग्ने सुऽवीरः एधते॥९॥६॥

॥८५॥ आ मे हव्यं नासत्या अश्विना गच्छतं युवं मध्यः सोमस्य
पीतये॥१॥ इमं मे स्तोमं अश्विना इमं मे शृणुतं हव्यं मध्यः सोम-
स्य पीतये॥२॥ अयं वां कृष्णः अश्विना हवते वाजिनीऽवन् न-
ध्यः सोमस्य पीतये॥३॥ शृणुतं जरितुः हव्यं कृष्णस्य स्तुवतः नरा
मध्यः सोमस्य पीतये॥४॥ छदिः यंतं अदाभ्यं विमोह स्तुवत न-
रा मध्यः सोमस्य पीतये॥५॥७॥ गच्छतं दाश्रुषः गृहं इत्या स्तु-
वतः अश्विना मध्यः सोमस्य पीतये॥६॥ युजायां राननं रथं वी-
ह्यऽअंगे यधुणऽवन् मध्यः सोमस्य पीतये॥७॥ विऽयं पुरा
विऽपूता रथेन आ सातं अश्विना मध्यः सोमस्य पीतये॥८॥ नृ

अ० द०, अ० द०, व० १०.] ॥ १६८ ॥ [म० ८, अ० ९, सू० ८९.

मे गिरः नास्त्या अश्विना प्र अवतं युवं मध्वः सोमस्य पीतवे
॥ ९॥ ८॥

॥ ८६ ॥ उभा हि दसा भिषजा मयः ऽभुवा उभा दसास्य वचसः
बभूवयुः ता वां विश्वकः हवते तनूऽकृये मा नः वि यौष्टं सख्या मु-
मोचंतं ॥ १ ॥ कया नूनं वां विऽमनाः उप स्तवत् युवं धियं ददयुः
वस्यः ऽदृष्टये ता वां विश्वकः हवते तनूऽकृये मा नः वि यौष्टं स-
ख्या मुमोचंतं ॥ २ ॥ युवं हि स्म पुरुऽभुजा इमं एधतुं विष्णा ध्वेद-
दयुः वस्यः ऽदृष्टये ता वां विश्वकः हवते तनूऽकृये मा नः वि यौष्टं
सख्या मुमोचंतं ॥ ३ ॥ उत त्वं वीरं धनुऽसां ऋजीषिणं दूरे चित्
संतं अवसे हवामहे यस्य स्वादिष्टा सुऽमतिः पितुः यथा मा नः
वि यौष्टं सख्या मुमोचंतं ॥ ४ ॥ ऋतेन देवः सविता शंऽआयते
ऋतस्य शृंगं उर्विया वि पप्रये ऋतं ससाह महि चित् पृतन्यतः
मा नः वि यौष्टं सख्या मुमोचंतं ॥ ५ ॥ ९ ॥

॥ ८७ ॥ द्युम्नी वां सोमः अश्विना क्रिविः न सेके आ गतं
मध्वः सुतस्य सः दिवि प्रियः नरा पातं गौरौऽइव इरिणे ॥ १ ॥
पिवंतं घर्मे मधुऽमंतं अश्विना आ वहिः सीदतं नरा ता सं-
दसाना मनुषः दुरोणे आ नि पातं वेदसा वयः ॥ २ ॥ आ वां
विश्वाभिः ऊतिऽभिः प्रियऽमेधाः अहूषत ता वर्तिः यातं उप
वृक्तऽवर्हिषः जुष्टं यज्ञं दिविष्टिषु ॥ ३ ॥ पिवंतं सोमं मधुऽमंतं
अश्विना आ वहिः सीदतं सुऽमत् ता ववृधानौ उप सुऽस्तुतिं
दिवः गतं गौरौऽइव इरिणं ॥ ४ ॥ आ नूनं यातं अश्विना अश्वेभिः
मुषितप्सुऽभिः दसा हिरण्यऽवर्तनी० शुभः पती पातं सोमं

६. अ० ६. व० १२.] ॥ १६९ ॥ [म० ८. अ० ९. सू० ८९.]

त० वृधा ॥ ५ ॥ वयं हि वां हवामहे विप० न्यवः विप्रासः वाज०
सातये ता वल्गू द० द० पुरु० दंससा धिया अश्विना श्रुष्टी आ
त० ॥ ६ ॥ १० ॥

॥ ८८ ॥ तं वः द० स्मं ऋति० स० ह० वसोः म० दानं अ० धंसः अ० भि व० त्सं
न स्वसरेषु धेनवः इंद्रं गीः ऽभिः न० वामहे ॥ १ ॥ द्युक्षं सु० दानुं त०
विंषीभिः आ० वृत्तं गिरिं न पुरु० भोजसं क्षुमंतं वाजं श० तिनं स०
ह० स्त्रिणं म० क्षु गो० म० तं इ० महे ॥ २ ॥ न त्वा वृ० हंतः अ० द्रयः व० रते इंद्र
वी० ळवः यत् दि० त्संसि स्तुवते मा० व० ते वसु० नकिः तत् आ० मिना०
ति० ते ॥ ३ ॥ यो० द्वा अ० सि क्रत्वा श० वसा उ० त दंसनां वि० श्वा जा० ता अ० भि
म० ज्मनां आ० त्वा अ० यं अ० र्कः ऊ० तये व० वर्त० ति यं गो० त० माः अ० जीज०
नन् ॥ ४ ॥ प्र हि रि० रि० क्षे ओ० ज० सा दि० वः अ० तेभ्यः परि० न त्वा वि० व्याच०
रजः इंद्र पार्थि० वं अनु० स्व० धां व० व० क्षि० य ॥ ५ ॥ नकिः परि० ष्टिः म० घ०
ऽवन् म० घस्य० ते यत् दा० श्रुषे द० शस्यसि अ० स्माकं वो० धि उ० चय० स्य
चो० दि० ता मं० हि० षः वाजं ऽसातये ॥ ६ ॥ ११ ॥

॥ ८९ ॥ वृ० हत् इंद्रा० य गा० यत् म० रूतः वृ० च० हं ऽत० मं येन ज्योतिः
अ० ज० नयन् ऋ० त० वृ० धः दे० वं दे० वायं जा० गृ० वि ॥ १ ॥ अपं अ० ध० म० त् अ०
भि० श० स्तीः अ० श० स्ति० ऽहा अ० यं इंद्रः द्यु० स्त्री आ० अ० न० व० त् दे० वाः ते इंद्र
स० ख्यायं ये० मिरे वृ० ह० त् भानो० म० रूत० ऽगण ॥ २ ॥ प्र वः इंद्रा० य वृ० ह० ते
म० रूतः ब्र० ह्म अ० र्च० त वृ० चं ह० न० ति वृ० च० ऽहा श० त० ऽक्र० तुः व० जे० ण श० त०
ऽप० र्व० णा ॥ ३ ॥ अ० भि प्र० भ० र धृ० ष० ता धृ० ष० त् ऽम० नः श्र० वः चि० त० ते अ०
स० त् वृ० ह० त् अ० ष० तु आपः ज० व० सा वि० मा० तरः ह० नः वृ० चं ज० यं स्वः
॥ ४ ॥ यत् जा० य० थाः अ० पू० र्यं म० घं ऽवन् वृ० च० ऽह० त्याय० तत् पृ० थि० वं

अ० ६. अ० ६. व० १४.] ॥ १७० ॥ [म० ८. अ० ९. सू० ९९.]

अप्रथयः तत् अस्तभाः उत द्यां ॥५॥ तत् ते यज्ञः अजायत तत्
अर्कः उत हस्कृतिः तत् विश्वं अभिऽभूः असि यत् जातं यत् च
जन्तवः ॥६॥ आमासु पक्वं ऐरयः आसूर्यो रोहयः दिवि घर्मन सामन्
तपत सुवृक्तिऽभिः जुष्टं गिर्वणसे बृहत् ॥७॥ १२॥

॥९०॥ आ नः विश्वा सुहव्यः इंद्रः समत्ऽसु भूषतु उप व्रक्षाणि
सर्वानानि वृत्रऽहा परमऽज्याः ऋचीषमः ॥१॥ त्वं दाता प्रथमः
राधसां असि असि सत्यः ईशानऽकृत् तु विऽद्युम्नस्य युज्या आ वृ-
णीमहे पुत्रस्य शवसः महः ॥२॥ व्रक्ष ते इंद्र गिर्वणः क्रियंते अ-
नन्ति द्युता इमा जुषस्व हरिऽअश्व योजना इंद्र या ते अमन्महि
॥३॥ त्वं हि सत्यः मघऽवन् अनानतः वृत्रा भूरि निऽऽजसे सः
त्वं श्विष्ट वज्रऽहस्त दाशुषे अर्वा च रयिं आ कृधि ॥४॥ त्वं इंद्र य-
शः असि ऋजीषी शवसः पते त्वं वृत्राणि हंसि अप्रतीनि एकः
इत् अनुक्ता चर्षणिऽधृता ॥५॥ तं ऊं त्वा नूनं असुर प्रऽचेतसं
राधः भागंऽइव इमहे महीऽइव कृत्तिः शरणा ते इंद्र प्र ते सुम्ना
नः अश्ववन् ॥६॥ १३॥

॥९१॥ कन्या वाः अवऽयती सोमं अपि सुता अविदत् अस्त
भरती अव्रवीत् इंद्राय सुनवै त्वा शक्राय सुनवै त्वा ॥१॥ असौ यः
एषि वीरकः गृहंऽगृहं विऽचाकशत् इमं जंभऽसुतं पिव धाता-
ऽवैतं करंभिणं अपूपऽवैतं उक्थिनं ॥२॥ आ च न त्वा चिकित्सा-
मः अधि च न त्वा न इमसि शनैःऽइव शनैःऽइव इंद्राय इंद्रो
परि स्रव ॥३॥ कुवित् शकत् कुवित् करत् कुवित् नः वस्यसः करत्
कुवित् पतिऽद्विपः यतीः इंद्रेण संऽगमामहे ॥४॥ इमानि वीरिणि

अ० ६. अ० ६. व० १८.] ॥ १७१ ॥ [म० ८. अ० ९. सू० ९२.]

विष्टपां तानि इन्द्र वि रोहय शिरः ततस्य उर्वरां आत् इदं मे उप
उदेर ॥५॥ असौ च या नः उर्वरा आत् इमां तन्वं मम अथो ततस्य
यत् शिरः सर्वा ता रोमशा कृधि ॥६॥ खे रथस्य खे अनसः खे युगस्य
शतऽक्रतो० अपालां इन्द्र विः पूत्वी अकृणोः सूर्यऽत्वचं ॥७॥ १४॥

॥ ९२ ॥ पातं आ वः अंधसः इन्द्रं अभि प्र गायत विश्वऽसहं श-
तऽक्रतुं मंहिष्ठं चर्षणीनां ॥१॥ पुरुऽहूतं पुरुऽस्तुतं गाथान्यं सन-
ऽश्रुतं इन्द्रः इति ब्रवीत न ॥२॥ इन्द्रः इत् नः महानां दाता वाजानां
नृतुः महान् अभिऽद्भु आ यमत ॥३॥ अपात् जुं शिप्री अंधसः
सुऽदक्षस्य प्रऽहोषिणः इंदोः इन्द्रः यवऽआशिरः ॥४॥ तं जुं अभि
प्र अर्चत इन्द्रं सोमस्य पीतये तत् इत् हि अस्य वर्धनं ॥५॥ १५॥
अस्य पीत्वा मदानां देवः देवस्य ओजसा विश्वा अभिभुवना भु-
वत् ॥६॥ त्वं जुं वः सत्राऽसहं विश्वा सु गीर्षु आऽयतं आ च्यवयसि
ऊतये ॥७॥ युध्मं संतं अनुवर्णं सोमऽपां अनपऽच्युतं नरं अ-
वार्यऽक्रतुं ॥८॥ शिक्षं नः इन्द्र रायः आ पुरु विद्वान् ऋचीषम्
अवं नः पार्ये धने ॥९॥ अतः चित् इन्द्र नः उप आ याहि शत-
ऽवाजया इषा सहस्रं वाजया ॥१०॥ १६॥ अयाम धीऽवतः धियः
अर्वत्ऽभिः शक्र गोऽदरे जयेम पृत्ऽसु वज्रिऽवः ॥११॥ वयं जुं
त्वा शतऽक्रतो० गावः न यवसेषु आ उक्थेषु रणयामसि ॥१२॥
विश्वा हि मर्त्यऽत्वना अनुऽकामा शतऽक्रतो० अगन्म वज्रिन्
आऽशसः ॥१३॥ त्वे सु पुत्र श्वसः अवृचन् कामऽकातयः न त्वां
इन्द्र अति रिच्यते ॥१४॥ सः नः वृषन् सनिष्ठया सं घो रया द्रवि-
त्वा धिया अविद्धि पुरंऽध्या ॥१५॥ १७॥ यः ते नूनं शतऽक्रतो०
इन्द्रं द्युम्निऽतमः मदः तेन नूनं मदे मदेः ॥१६॥ यः ते चित्रश्र-

अ० ६. अ० ६. व० १४.] ॥ ११० ॥ [म० ८. अ० ९. सू० ९९.]

अप्रथयः तत् अस्तभाः उत द्यां ॥५॥ तत् ते यज्ञः अजायत तत्
अर्कः उत हस्कृतिः तत् विश्वं अभिऽभूः असि यत् जातं यत् च
जत्वं ॥६॥ आमासु पक्वं ऐरयः आसूर्यं रोहयः दिवि घर्मे न सामन्
तपत सुवृक्तिऽभिः जुष्टं गिर्वणसे वृहत् ॥७॥ १२॥

॥९०॥ आ नः विश्वांसु हव्यः इंद्रः समत्ऽसु भूषतु उप ब्रह्मणि
सर्वनानि वृत्रऽहा परमऽज्याः ऋचीषमः ॥१॥ त्वं दाता प्रथमः
राधसां असि असि सत्यः ईशानऽकृत् तुविऽद्युन्नस्य युज्यां आवृ-
णीमहे पुत्रस्य शवसः महः ॥२॥ ब्रह्म ते इंद्र गिर्वणः क्रियते अ-
नन्तिद्भुता इमा जुषस्व हरिऽअश्व योजना इंद्र या ते अमन्महि
॥३॥ त्वं हि सत्यः मघऽवन् अनानतः वृत्रा भूरि निऽञ्जसे सः
त्वं शविष्ठ वज्रऽहस्त दाशुषे अर्वाचै रयिं आ कृधि ॥४॥ त्वं इंद्र य-
शः असि ऋजीषी शवसः पते त्वं वृत्राणि हंसि अप्रतीनि एकः
इत् अनुत्ता चर्षणिऽधृता ॥५॥ तं ऊं त्वा नूनं असुर प्रऽचेतसं
राधः भागंऽइव ईमहे महीऽइव कृत्तिः शरणा ते इंद्र प्र ते सुम्ना
नः अश्ववन् ॥६॥ १३॥

॥९१॥ कन्या वाः अवऽयती सोमं अपि सुता अविदत् अस्तं
भरती अब्रवीत् इंद्राय सुन वै त्वा शक्राय सुन वै त्वा ॥१॥ असौ यः
एषि वीरकः गृहंऽगृहं विऽचाकशत् इमं जभंऽसुतं पिव धाना-
ऽवैतं करंभिणं अपूपऽवैतं उक्थिनं ॥२॥ आ च न त्वा चिकित्सा-
मः अधि च न त्वा न इमसि शनैःऽइव शनैःऽइव इंद्राय इंद्रो
परि स्रव ॥३॥ कुवित् शकत् कुवित् करत् कुवित् नः वस्यसः करत्
कुवित् पतिऽद्विषः यतीः इंद्रेण संऽगमामहे ॥४॥ इमानि वीणि

अ० ६. अ० ६. व० १८.] ॥ १७१ ॥ [म० ८. अ० ९. सू० ९२.]

विष्टपां तानि इन्द्र वि रोहय शिरः ततस्य उर्वरां आत् इदं मे उप
उदेर ॥५॥ असौ च या नः उर्वरा आत् इमां तन्वं मम अथो ततस्य
यत् शिरः सर्वा तारोमशा कृधि ॥६॥ खेरथस्य खे अनंसः खे युगस्य
शतऽक्रतो० अपालां इन्द्र विः पूत्वी अकृणोः सूर्येऽत्वचं ॥७॥ १४॥

॥ ९२ ॥ पातं आ वः अंधसः इन्द्रं अभि प्र गायत विश्वऽसहं श-
तऽक्रतुं मंहिष्ठं चर्षणीनां ॥१॥ पुरुऽहूतं पुरुऽस्तुतं गाथान्यं सन-
ऽश्रुतं इन्द्रः इति ब्रवीत न ॥२॥ इन्द्रः इत् नः महानां दाता वाजानां
नृतुः महान् अभिऽजु आ यमत ॥३॥ अपात् जुं शिप्री अंधसः
सुऽदक्षस्य प्रऽहोषिणः इंदोः इन्द्रः यवऽआशिरः ॥४॥ तं जुं अभि
प्र अर्चत इन्द्रं सोमस्य पीतये तत् इत् हि अस्य वर्धनं ॥५॥ १५॥
अस्य पीत्वा मदानां देवः देवस्य ओजसा विश्वा अभिभुवना भु-
वत् ॥६॥ त्यं जुं वः सत्राऽसहं विश्वासु गीर्षु आऽयतं आ च्यवयसि
ऊतये ॥७॥ युध्मं संतं अनर्वाणं सोमऽपां अनपऽच्युतं नरं अ-
वार्यऽक्रतुं ॥८॥ शिखं नः इन्द्र रायः आ पुरु विद्वान् ऋचीषम
अव नः पार्ये धने ॥९॥ अतः चित् इन्द्र नः उप आ याहि शत-
ऽवाजया इषा सहस्रऽवाजया ॥१०॥ १६॥ अयाम धीऽवतः धियः
अवत् अभिः शक्र गोऽदरे जयेम पृतऽसु वज्रिऽवः ॥११॥ वयं जुं
त्वा शतऽक्रतो० गावः न यवसेषु आ उक्थेषु रणयामसि ॥१२॥
विश्वा हि मर्त्येऽत्वना अनुऽकामा शतऽक्रतो० अगन्म वज्रिन्
आऽशसः ॥१३॥ त्वे सु पुत्र शवसः अवृत्रन् कामऽकातयः न त्वां
इन्द्र अति रिच्यते ॥१४॥ सः नः वृषन् सनिष्ठया सं घोऽरया द्रवि-
न्त्वा धिया अविद्धि पुरऽध्या ॥१५॥ १७॥ यः ते नूनं शतऽक्रतो०
इन्द्र द्युम्निऽतमः मदः तेन नूनं मेदे मदेः ॥१६॥ यः ते चित्रश्र-

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

अथ मया नमः कृतं त्वत्पदं
कर्मैः त्वत्पदं नमः त्वत्पदं
नमः ॐ कर्मैः त्वत्पदं नमः
नमः त्वत्पदं नमः त्वत्पदं

ॐ कर्मैः त्वत्पदं नमः
मया नमः त्वत्पदं नमः
त्वत्पदं नमः त्वत्पदं
नमः त्वत्पदं नमः त्वत्पदं
नमः त्वत्पदं नमः त्वत्पदं
नमः त्वत्पदं नमः त्वत्पदं
नमः त्वत्पदं नमः त्वत्पदं
नमः त्वत्पदं नमः त्वत्पदं

अ० ६. अ० ६. व० १८.] ॥ १७१ ॥ [म० ८. अ० ९. सू० ९२.]

विष्टपां तानि इन्द्र वि रोहय शिरः ततस्य उर्वरां आत् इदं मे उप
उदे ॥५॥ असौ च या नः उर्वरा आत् इमां तन्वं मम अथो ततस्य
यत् शिरः सर्वा ता रोमशा कृधि ॥६॥ खे रथस्य खे अनसः खे युगस्य
शतऽक्रतो० अपालां इन्द्र त्रिः पूत्वी अकृणोः सूर्येऽत्वचं ॥७॥ १४॥

॥ ९२ ॥ पातं आ वः अंधसः इन्द्रं अभि प्र गायत विश्वऽसहं श-
तऽक्रतुं मंहिष्ठं चर्षणीनां ॥१॥ पुरुऽहूतं पुरुऽस्तुतं गाथान्यं सन-
ऽश्रुतं इन्द्रः इति ब्रवीत न ॥२॥ इन्द्रः इत् नः महानां दाता वाजानां
नृतुः महान् अभिऽजु आ यमत् ॥३॥ अपात् जुं शिप्री अंधसः
सुऽदक्षस्य प्रऽहोषिणः इंदोः इन्द्रः यवऽआशिरः ॥४॥ तं जुं अभि
प्र अर्चत इन्द्रं सोमस्य पीतये तत् इत् हि अस्य वर्धनं ॥५॥ १५॥
अस्य पीत्वा मदानां देवः देवस्य ओजसा विश्वा अभिभुवना भु-
वत् ॥६॥ त्यं जुं वः सत्राऽसहं विश्वा सु गीर्षु आऽयतं आ च्यवयसि
ऊतये ॥७॥ युध्मं संतं अनर्वाणं सोमऽपां अनपऽच्युतं नरं अ-
वार्यऽक्रतुं ॥८॥ शिक्षं नः इन्द्र रायः आ पुरु विद्वान् ऋचीषम
अव नः पार्ये धने ॥९॥ अतः चित् इन्द्र नः उप आ याहि शत-
ऽवाजया इषा सहस्रऽवाजया ॥१०॥ १६॥ अयाम धीऽवतः धियः
अवत्ऽभिः शक्र गोऽदरे जयेम पृतऽसु वज्रिऽवः ॥११॥ वयं जुं
त्वा शतऽक्रतो० गावः न यवसेषु आ उक्थेषु रणयामसि ॥१२॥
विश्वा हि मर्त्यऽत्वना अनुऽकामा शतऽक्रतो० अगन्म वज्रिन्
आऽशसः ॥१३॥ त्वे सु पुत्र शवसः अवृचन् कामऽकातयः न त्वां
इन्द्र अति रिच्यते ॥१४॥ सः नः वृषन् सनिष्ठया सं घोरया दृवि-
न्वा धिया अविद्धि पुरंऽध्या ॥१५॥ १७॥ यः ते नूनं शतऽक्रतो०
इन्द्र द्युम्निऽतमः मदः तेन नूनं मेदे मदेः ॥१६॥ यः ते चित्रश्र-

अ० ६. अ० ६. व० २१.] ॥ १७२ ॥ [म० ८. अ० ९. सू० ९३.]

वः॑ऽतमः यः॑ इन्द्र॒ वृत्र॒हन्॑ऽतमः यः॑ ओजः॒ऽदात॑मः मदः॥१७॥ विष्णु
 हि यः॑ ते अ॒द्रिऽवः॒ त्वाऽद॑त्तः सत्य॒ सोमऽपाः॒ विश्वा॑सु द॒स्म कृ॑ष्टि
 ॥१८॥ इन्द्रा॑य म॒वने॑ सु॒तं परि॑ स्तो॒भन्तु॑ नः गिरः॒ अर्के॑ अ॒र्चेतु॑ कारवः
 ॥१९॥ यस्मिन् वि॒श्वाः अधि॑ श्रियः॒ रणै॑ति स॒प्र संऽसदः॒ इन्द्रं॑ सुते
 ह॒वाम॒हे ॥२०॥ १८॥ विऽक॑टुकेषु चे॒तनं॑ दे॒वासः यज्ञं॑ अ॒न्नत॑ तं॒ इत्
 वर्ध॑तु नः गिरः॒ ॥२१॥ आ॒ त्वा वि॒शन्तु॑ इ॒दं वः॒ समु॑द्रं॒ऽइव॑ सि॒धवः॒
 न त्वां इन्द्र॑ अ॒ति रि॒च्यते॑ ॥२२॥ वि॒व्यक॑थं म॒हिना॑ वृषन् म॒क्षं सो॒
 मस्य॑ जा॒गृवे॒ यः इन्द्र॑ ज॒ठरे॑षु ते ॥२३॥ अ॒रं ते इन्द्र॑ कु॒क्षये॑ सोमः भ॒वतु॑
 वृत्र॑ऽहन् अ॒रं धाम॑ऽभ्यः इ॒दं वः॒ ॥२४॥ अ॒रं अ॒श्वाय॑ गा॒यति॑ श्रुत॒
 ऽक॑क्षः अ॒रं गवे॑ अ॒रं इन्द्र॑स्य धाम्ने ॥२५॥ अ॒रं हि स्म॒ सुते॑षु नः सो॒
 मेषु॑ इन्द्र॒ भूष॑सि अ॒रं ते श॒क्र दा॑वने ॥२६॥ १९॥ प॒राका॑त्तात् चि॒त्
 अ॒द्रिऽवः॒ त्वां न॑क्ष॒न्त नः॑ गिरः॒ अ॒रं गु॒माम॑ ते व॒यं ॥२७॥ ए॒व हि
 अ॒सि वी॒रऽयुः॒ ए॒व शू॒रः उ॒त स्थि॒रः ए॒व ते रा॒ध्यं मनः॑ ॥२८॥ ए॒व
 रा॒तिः तु॒विऽम॒घ वि॒श्वेभिः॑ धा॒यि धा॒तुऽभिः॑ अ॒ध चि॒त् इन्द्र॑ मे स॒या
 ॥२९॥ मो॑ सु ब्र॒ह्माऽइ॒व तं॒द्रयुः॒ भुवः॑ वा॒जानां॑ प॒ते म॒त्स्व सु॒तस्य॑
 ॥३०॥ मा नः॑ इन्द्र॒ अ॒भि आ॑ऽदि॒शः सूरः॑ अ॒क्षुषु॑ आ॒ यम॑न्
 त्वा यु॒जा व॒नेम॑ तत् ॥३१॥ त्वया॑ इत् इन्द्र॒ युजा॑ व॒यं प्रति॑ ब्रुवीमहि
 प॒थः त्वं अ॒स्माकं॑ तव॒ स्मसि॑ ॥३२॥ त्वां इत् हि त्वाऽयवः॒ अनु॑
 भ॒रते॑ न॒वतः॑ च॒रान् स॒खायः॑ इन्द्र॒ कार॑वः ॥३३॥ २०॥

वीर

भि॒न्ध इत् अ॒भि श्रु॒तऽम॒घं वृष॑भं न॒यंऽअ॒पसं॑ अ॒स्तारि॑
 वि॒ च॒न त्वा॒ व॒यः न॒वति॑ पुरः वि॒भेद॑ वा॒हुऽओज॑सा अ॒हि च॑
 ॥३॥ कु॒वित् ॥ सः नः॑ इन्द्रः शि॒वः स॒खा अ॒श्वऽवत् गोऽम॑त
 प॒तिऽद्वि॒पः य॒ती न॒ दो॒हते॑ ॥३॥ यत् अ॒द्य क॑त् च वृष॑ऽहन्

अ०६. अ०६. व०२५.] ॥ १७३ ॥ [म०८. अ०९. सू०९३.]

उत्तऽअगाः अभि सूर्य सर्वे तत् इन्द्र ते वशे ॥४॥ यत् वा प्रऽवृद्ध
सत्तऽपते न मरै इति मन्यसे उत्तो' तत् सत्यं इत् तव ॥५॥ २१॥ ये
सोमांसः पराऽवति ये अर्वाऽवति सुन्विरे सर्वान् तान् इन्द्र ग-
च्छसि ॥६॥ तं इन्द्रं वाजयामसि महे वृत्राय हंतं वेसः वृषा वृषभः
भुवत् ॥७॥ इन्द्रः सः दामने कृतः ओजिष्ठः सः मदे हितः द्युम्नी श्यो-
की सः सोम्यः ॥८॥ गिरा वज्रः न संऽभृतः सऽवलः अनपऽच्युतः
ववृक्षे ऋषः अस्तृतः ॥९॥ दुःऽगे चित् नः सुऽगं कृधि गृणानः
इन्द्र गिर्वणः त्वं च मघऽवन् वशः ॥१०॥ २२॥ यस्य ते नु चित् आ-
ऽदिशं न मिनंति स्वऽराज्यं न देवः न अधिऽगुः जनः ॥११॥ अध
ते अप्रतिऽस्तुतं देवी शुष्मं सपर्यतः उभे सुऽशिप्र रोदसी ॥१२॥
त्वं एतत् अधारयः कृष्णासु रोहिणीषु च परुष्णीषु रुशत् पयः
॥१३॥ वि यत् अहेः अध त्विषः विश्वे देवासः अक्रमुः विदत् मृ-
गस्य तान् अमः ॥१४॥ आत् ऊं मे निऽवरः भुवत् वृत्रऽहा अदिष्ट
पौंस्यं अजातऽशत्रुः अस्तृतः ॥१५॥ २३॥ श्रुतं वः वृत्रहन्ऽतमं
प्र शधं चर्षणीनां आ शुषे राधसे महे ॥१६॥ अया धिया च गव्य-
ऽया पुरुऽनामन् पुरुऽस्तुत यत् सोमेऽसोमे आ अभवः ॥१७॥
वोधितऽमनाः इत् अस्तु नः वृत्रऽहा भूरिऽआसुतिः शृणोतु श-
क्रः आऽशिषं ॥१८॥ कया त्वं नः कृत्या अभि प्र मंदसे वृषन् कया
स्तोतुऽभ्यः आ भुर ॥१९॥ कस्य वृषा सुते सचा न्त्रियुत्वान् वृषभः
रणत् वृत्रऽहा सोमऽपीतये ॥२०॥ २४॥ अभि सु नः त्वं रुयिं मंद-
सानः सहस्रिणं प्रऽयंता वोधि दाशुषे ॥२१॥ पत्नीऽवंतः सुताः
इमे उशंतः यंति वीतये अपां जग्मिः निऽचुंपुणः ॥२२॥ इष्टाः हो-
पाः अस्तुक्षत् इन्द्रं वृथासः अखरे अख्य अवऽभृपं ओजस्ता ॥२३॥
इह त्या सपऽमाद्यां हरीं हिरण्यऽकेश्या वोऽह्नां अभि प्रयः

अ० ६. अ० ६. व० २९.] ॥ १७४ ॥ [म० ८. अ० १०. सू० ९४.]

हितं ॥ २४ ॥ तुभ्यं सोमाः सुताः इमे स्त्रीणि वहिः विभाऽवसो-
 स्तोतुऽभ्यः इन्द्रं आ वह ॥ २५ ॥ २५ ॥ आ ते दद्यां वि रोचना दधत् र-
 त्ना वि दाशुपे स्तोतुऽभ्यः इन्द्रं अर्चत ॥ २६ ॥ आ ते दधामि इन्द्रियं
 उक्था विश्वा शतऽक्रतो० स्तोतुऽभ्यः इन्द्रं मृक्य ॥ २७ ॥ भद्रं भद्रं
 नः आ भर इषं ऊर्जं शतऽक्रतो० यत् इन्द्रं मृक्यासि नः ॥ २८ ॥ सः
 नः विश्वानि आ भर सुवितानि शतऽक्रतो० यत् इन्द्रं मृक्यासि
 नः ॥ २९ ॥ त्वां इत् वृत्रहन्ऽतम सुतऽवतः हवामहे यत् इन्द्रं मृक-
 यासि नः ॥ ३० ॥ २६ ॥ उप नः हरिऽभिः सुतं याहि मदानां पते उप
 नः हरिऽभिः सुतं ॥ ३१ ॥ द्दिता यः वृत्रहन्ऽतमः विदे इन्द्रः शत-
 क्रतुः उप नः हरिऽभिः सुतं ॥ ३२ ॥ त्वं हि वृत्रऽहन् एषां पाता
 सोमानां असि उप नः हरिऽभिः सुतं ॥ ३३ ॥ इन्द्रः इषे ददातु नः
 ऋभुक्षणे ऋभुं रयिं वाजी ददातु वाजिनं ॥ ३४ ॥ २७ ॥ ९॥

॥ ९४ ॥ गौः धयति मरुतां श्रवस्युः माता मघोनां युक्ता वहिः
 रथानां ॥ १ ॥ यस्याः देवाः उपऽस्थे व्रता विश्वे धारयते सूर्यामासां
 दृशे कं ॥ २ ॥ तत् सु नः विश्वे अर्यः आ सदा गृणन्ति कारवः मरुतः
 सोमंऽपीतये ॥ ३ ॥ अस्ति सोमः अयं सुतः पिबन्ति अस्य मरुतः
 उत स्वऽराजः अश्विनां ॥ ४ ॥ पिबन्ति मित्रः अर्यमा तनां पूतस्य
 वरुणः त्रिऽसधस्यस्य जाऽवतः ॥ ५ ॥ उतो नु अस्य जोषं आ इन्द्रः
 सुतस्य गोऽमंतः प्रातः होताऽइव मत्सति ॥ ६ ॥ २८ ॥ कत् अत्विषन्त
 सूरयः तिरः आपःऽइव सिधः अर्षन्ति पूतऽदक्षसः ॥ ७ ॥ कत् वः
 अद्य महानां देवानां अवः वृणे त्मनां च दस्मऽवर्चसां ॥ ८ ॥ आ
 ये विश्वा पार्थिवानि पप्रथन् रोचना दिवः मरुतः सोमंऽपीतये
 ॥ ९ ॥ त्यान् नु पूतऽदक्षसः दिवः वः मरुतः हुवे अस्य सोमस्य पी-

अ० ६. अ० ६. व० ३२.] ॥ १७५ ॥ [म० ८. अ० १०. सू० ९६.]

तये ॥ १० ॥ त्वान्नु ये वि रोदसी तस्तुभुः मरुतः हुवे अस्य सो-
मस्य पीतये ॥ ११ ॥ त्वं नु मारुतं गुणं गिरिऽस्थां वृषणं हुवे अस्य
सोमस्य पीतये ॥ १२ ॥ २९ ॥

॥ ९५ ॥ आ त्वा गिरः रथीऽइव अस्युः सुतेषु गिर्वणः अभि
त्वा सं अनूषत इंद्रं वत्सं न मातरः ॥ १ ॥ आ त्वा शुक्राः अचुच्यवुः
सुतासः इंद्रं गिर्वणः पिवं तु अस्य अंधसः इंद्रं विश्वासु ते हितं ॥ २ ॥
पिवं सोमं मदाय कं इंद्रं श्येनऽआभृतं सुतं त्वं हि शश्वतीनां पतिः
राजां विशां असि ॥ ३ ॥ श्रुधि हवै तिरथ्याः इंद्रं यः त्वा सपर्यति
सुऽवीर्यस्य गोऽमंतः रायः पूरिं महान् असि ॥ ४ ॥ इंद्रं यः ते न-
वीयसीं गिरं मद्रां अजीजनत् चिकित्वित्ऽमनसं धिर्यं प्रत्नां
ऋतस्य पिषुषीं ॥ ५ ॥ ३० ॥ तं कुं स्तवाम यं गिरः इंद्रं उकथानि
ववृधुः पुरुणिं अस्य पौंस्थां सिसांसंतः वनामहे ॥ ६ ॥ एतो
नु इंद्रं स्तवाम शुद्धं शुद्धेन साम्नां शुद्धैः उक्थैः ववृध्वांसं शुद्धः
आशीऽवान् ममत्तु ॥ ७ ॥ इंद्रं शुद्धः नः आ गृहि शुद्धः शुद्धाभिः
ऋतिऽभिः शुद्धः रयिं निधारय शुद्धः ममद्वि सोम्यः ॥ ८ ॥ इंद्रं शु-
द्धः हिनः रयिं शुद्धः रत्नानि दापुषे शुद्धः वृत्राणि जिघ्रसे शुद्धः
वाजं सिसांससि ॥ ९ ॥ ३१ ॥

॥ ९६ ॥ अस्मै उषसः आ अतिरंत यामं इंद्राय नक्तं ऊर्म्याः सु-
ऽवाचः अस्मै आपः मातरः सप्त तस्युः नृऽभ्यः तराय सिंधवः सु-
ऽपाराः ॥ १ ॥ अतिऽविद्धा विथुरेण चित् अत्वां चिः सप्त सानुं
संऽहिता गिरीणां न तत् देवः न मर्त्यः तुतुर्यात् यानिं प्रऽवृद्धः
वृषभः चकार ॥ २ ॥ इंद्रस्य वज्रः आयसः निऽमिषः इंद्रस्य बाह्वोः

[The page contains extremely faint, illegible handwritten text in Devanagari script.]

अ० ६. अ० ६. व० ३७.] ॥ १७७ ॥ [म० ८. अ० १०. सू० ९७.]

अदेवीः अभि आऽचरतीः वृहस्पतिना युजा इंद्रः ससहे ॥ १५ ॥ ३४ ॥
 त्वं ह त्यत् सप्तऽभ्यः जायमानः अशत्रुऽभ्यः अभवः शत्रुः इंद्र गूळहे
 द्यावापृथिवी अनु अविंदः विभुमतऽभ्यः भुवनेभ्यः रणं धाः
 ॥ १६ ॥ त्वं ह त्यत् अप्रतिऽमानं ओजः वज्रेण वज्रिन् धृषितः ज-
 घंथ त्वं शुष्णस्य अव अतिरः वर्धवैः त्वं गाः इंद्र शच्या इत् अविंदः
 ॥ १७ ॥ त्वं ह त्यत् वृषभ चर्षणीनां घनः वृत्राणां तविषः वभूथ त्वं
 सिंधून् असृजः तस्तभानान् त्वं अपः अजयः दासऽपत्नीः ॥ १८ ॥
 सः सुऽक्रतुः रणिता यः सुतेषु अनुत्तऽमन्युः यः अहांऽइव रेवान्
 यः एकः इत् नरि अपांसि कर्ता सः वृत्रऽहा प्रति इत् अन्यं आहुः
 ॥ १९ ॥ सः वृत्रऽहा इंद्रः चर्षणिऽधृत् तं सुऽस्तुत्या हव्यं हुवेम सः
 प्रऽअविता मघऽवा नः अधिऽवक्ता सः वाजस्य श्रवस्यस्य दा-
 ता ॥ २० ॥ सः वृत्रऽहा इंद्रः ऋभुक्षाः सद्यः जज्ञानः हव्यः वभूव
 कृण्वन् अपांसि नर्यां पुरुणिं सोमः न पीतः हव्यः सखिऽभ्यः
 ॥ २१ ॥ ३५ ॥

॥ ९७ ॥ याः इंद्र भुजः आ अभरः स्वःऽवान् असुरेभ्यः स्तोतारं
 इत् मघऽवन् अस्य वर्धय ये च त्वे वृक्तऽवर्हिषः ॥ १ ॥ यं इंद्र दधिषे
 त्वं अश्वं गां भागं अव्ययं यजमाने सुन्वति दक्षिणाऽवति तस्मिन्
 तं धेहि मा पृणौ ॥ २ ॥ यः इंद्र सस्ति अव्रतः अनुऽस्वाप्यं अदेवऽयुः
 स्वैः सः एवैः मुमुरत् पोष्यं रयिं सनुतः धेहि तं ततः ॥ ३ ॥ यत् शक्र
 असिं पराऽवति यत् अर्वाऽवति वृत्रऽहन् अतः त्वा गीऽभिः
 द्युऽगत् इंद्र केशिऽभिः सुतऽवान् आ विवासति ॥ ४ ॥ यत् वा अ-
 सिं रोचने दिवः समुद्रस्य अधिं विष्टपि यत् पार्थिवे सदेने वृत्र-
 हन्ऽतम यत् अंतरिक्षे आ गहि ॥ ५ ॥ ३६ ॥ सः नः सोमेषु सोम-

६. अ० ७. व० १.] ॥ १७८ ॥ [म० ८. अ० १०. सू० ९६.]

माः सुतेषु श्वसः पते मादयस्व राधसा सूनृताऽवता इदं राया
 रीणसा ॥ ६ ॥ मा नः इदं परा वृणक् भव नः सधऽमाद्यः त्वनः
 त्वं इत् नः आयं मा नः इदं परा वृणक् ॥ ७ ॥ अस्मे इदं सचा
 ते नि सद् पीतये मधु कृधि जरिचे मघऽवन् अवः महत् अस्मे
 इदं सचा सुते ॥ ८ ॥ न त्वा देवासः आशत न मर्त्यासः अदिऽवः वि-
 श्वा जातानि श्वसा अभिऽभूः असि न त्वा देवासः आशत ॥ ९ ॥
 विश्वाः पृतनाः अभिऽभूतरं नरं सऽजूः ततऽशुः इदं जजनुः चरा-
 जसे ऋत्वा वरिष्ठं वेरं आऽमुरि उत उग्रं ओजिष्ठं तवसे तरस्विनं
 ॥ १० ॥ ३७ ॥ सं ईरेभासः अस्वरन् इदं सोमस्य पीतये स्वःऽपतिं
 यत् ई वृधे धृतऽव्रतः हि ओजसा सं जतिऽभिः ॥ ११ ॥ नेमिं नम-
 ति चक्षसा मेघं विप्राः अभिऽस्वरा सुऽदीतयः वः अदुहः अपि
 कर्णे तरस्विनः सं ऋक्ऽभिः ॥ १२ ॥ तं इदं जोह्वीमि मघऽवानं
 उग्रं सचा दधानं अप्रतिऽस्कृतं शवांसि मंहिष्ठः गीऽभिः आ च
 यज्ञियः ववर्तत राये नः विश्वा सुऽपथा कृणोतु वजी ॥ १३ ॥ तं
 पुरः इदं चिकित् एनाः वि ओजसा शविष्ठ शक्र नाशयथै तत्
 विश्वानि भुवनानि वज्रिन् द्यावा रेजेते पृथिवी च भीषा ॥ १४ ॥
 तत् मा ऋतं इदं शूर चित्र पातु अपः न वज्रिन् दुऽइता अति प-
 पि भूरि कदानः इदं रायः आ दशस्ये विश्वऽस्त्यस्य स्पृहयाय्यस्य
 राजन् ॥ १५ ॥ ३८ ॥ ६ ॥

॥ ९६ ॥ इन्द्राय सामं गायत विप्राय बृहते बृहत् धर्मऽकृते वि-
 पःऽचिते पनस्यवे ॥ १ ॥ त्वं इदं अभिऽभूः असि त्वं सूर्यं आरोचय
 विश्वऽकर्मा विश्वऽदेवः महान् असि ॥ २ ॥ विऽभ्राजन् ज्योति
 रोचनं दिवः देवाः ते इदं सुख्याय येमि

आ इन्द्र नः गन्धिप्रियः सत्वाऽजित् अगोह्यः गिरिः न विश्वतः पृथुः
 पतिः दिवः ॥ ४ ॥ अभि हि सत्य सोमऽपाः उभे वभूय रोदसी
 इन्द्र असि सुन्वतः वृधः पतिः दिवः ॥ ५ ॥ त्वं हि शश्वतीनां इन्द्र दर्ता
 पुरां असि हन्ता दस्योः मनोः वृधः पतिः दिवः ॥ ६ ॥ १ ॥ अर्धं हि
 इन्द्र गिर्वणः उप त्वा कामान् महः ससृज्महे उदाऽइव यंतः उद-
 ऽभिः ॥ ७ ॥ वाः न त्वा यव्याभिः वर्धति शूर ब्रह्माणि ववृध्वांसं
 चित् अद्रिऽवः दिवेऽदिवे ॥ ८ ॥ युञ्जति हरीं इषिरस्य गार्थया उ-
 रौ रथे उरुऽयुगे इन्द्रऽवाहा वचःऽयुजा ॥ ९ ॥ त्वं नः इन्द्र आ भर
 ओजः नृम्यं शतऽक्रतो विऽचर्षणे आ वीरं पृतनाऽसह ॥ १० ॥
 त्वं हि नः पिता वसो त्वं माता शतऽक्रतो वभूविष्य अर्धं ते सुम्नं
 ईमहे ॥ ११ ॥ त्वां शुष्मिन् पुरुऽहूत वाजुऽयंतं उप ब्रुवे शतऽक्र-
 तो सः नः रास्व सुऽवीर्यं ॥ १२ ॥ २ ॥

॥ १९९ ॥ त्वां इदा ह्यः नरः अपीष्यन् वज्रिन् भूणीयः सः इन्द्र स्तो-
 मऽवाहसां इह श्रुधि उप स्वसरं आ गृहि ॥ १ ॥ मत्स्वं सुऽशिप्र
 हरिऽवः तत् ईमहे त्वे आ भूषति वेधसः तव श्रवांसि उपऽमानि
 उक्थ्या सुतेषु इन्द्र गिर्वणः ॥ २ ॥ आर्यंतःऽइव सूर्यं विश्वा इत् इन्द्र-
 स्य भक्षत वसूनि जाते जनमाने ओजसा प्रति भागं न दीधिम
 ॥ ३ ॥ अनर्शऽरातिं वसुऽदां उप स्तुहि भद्राः इन्द्रस्य रातयः सः अ-
 स्य कामं विधतः न रोषति मनः दानाय चोदयन् ॥ ४ ॥ त्वं इन्द्र प्र-
 ऽतूर्तिषु अभि विश्वाः असि स्पृधः अशस्तिऽहा जनिता विश्वऽतूः
 असि त्वं तूर्य तरुष्यतः ॥ ५ ॥ अनु ते शुष्मं तुरयंतं इयतुः क्षोणी
 शिष्नुं न मातरां विश्वाः ते स्पृधः अथयंत मन्यवे वृचं यत् इन्द्र तूर्व-
 सि ॥ ६ ॥ इतः ऊती वः अजरं प्रऽहेतारं अप्रऽहितं आशुं जेतारं

अ० ६. अ० ७. व० ५.] ॥ १८० ॥ [म० ८. अ० १०. सू० १००.]

हेतारं रयिऽतमं अतूतं तुग्यऽवृधं ॥ ७ ॥ इष्कर्तारं अग्निऽकृतं
सहऽकृतं शतंऽकृतिं शतऽकृतं समानं इदं अवसे हवामहे व-
सवानं वसुऽजुव ॥ ८ ॥ ३ ॥

॥ १०० ॥ अयं ते एमि तन्वा पुरस्तात् विश्वे देवाः अभि मा यंति
पश्चात् यदा मह्यं दीधरः भागं इद्र आत् इत् मया कृणवः वीर्याणि
॥ १ ॥ दधामि ते मधुनः भक्षं अग्ने हितः ते भागः सुतः अस्तु सोमः
असं च त्वं दक्षिणतः सखा मे अध वृत्राणि जघ्नावभूरि ॥ २ ॥
प्रसु स्तोमं भरत वाजऽयंतः इद्राय सत्यं यदि सत्यं अस्ति न इद्रः
अस्ति इति नेमः ऊं त्वः आह कः ईं ददर्श कं अभि स्त्वाम् ॥ ३ ॥
अयं अस्मि जरितः पश्य मा इह विश्वा जातानि अभि अस्मि
महा कृतस्य मा प्रऽदिशः वर्धयंति आऽदरिः भुवना ददरीमि
॥ ४ ॥ आ यत् मा वेनाः अरुहन् कृतस्य एकं आसीनं हर्यतस्य
पृष्ठे मनः चित् मे हृदे आ प्रति अवोचत् अचिक्कदन् शिशुऽमंतः
सखायः ॥ ५ ॥ विश्वा इत् ता ते सर्वनेषु प्रऽवाच्या या च कथं मघ-
ऽवन् इद्र सुन्वते पारावतं यत् पुरुऽसंभृतं वसु अपऽअवृणोः श-
रभाय ऋषिऽवंधवे ॥ ६ ॥ ४ ॥ प्र नूनं धावत पृथक् न इह यः वः
अवावरीत् नि सीं वृचस्य मर्मणि वज्रं इद्रः अपीपतत् ॥ ७ ॥ म-
नःऽजवाः अयमानः आयसीं अतरत् पुरं दिवै सुऽपणः गवायं
सोमं वज्रिणं आ अभरत् ॥ ८ ॥ समुद्रे अंतः शयते उन्ना वज्रः अ-
भिऽवृतः भरति अस्मै संऽयतः पुरःऽप्रसवणाः वलिं ॥ ९ ॥ यत्
वाक् वदंती अविऽचेतनानि राष्ट्रीं देवानां निऽससादं मद्रा च-
तस्रः ऊर्जं दुदुहे पर्यासि कं स्वित् अस्याः परमं जगाम ॥ १० ॥ दे-
वीं वाचं अजनयंत देवाः तां विश्वऽरूपाः पशवः वदंति सा नः

अ० ६. अ० ७. व० ८.]   ॥ १८१ ॥ [म० ८. अ० १०. सू० १०१.]

म० द्रा इषं जज्ञं दुहाना धेनुः वाक् अस्मान् उप सुऽस्तुता आ एतु
॥ ११ ॥ सखे विष्णो विऽतरं वि क्रमस्व द्यौः देहि लोकं वज्राय
विऽस्कभे हनाव वृचं रिणचाव सिंधून् इंद्रस्य यंतु प्रऽसवे वि-
ऽसृष्टाः ॥ १२ ॥ ५ ॥

॥ १०१ ॥ ऋधक् इत्या सः मर्त्यः शशमे देवऽतांतये यः नूनं
मित्रावरुणौ अभिष्टये आऽचक्रे हव्यऽदांतये ॥ १ ॥ वर्षिष्ठऽक्षत्रौ
उरुऽचक्षसा नरा राजाना दीर्घश्रुतऽतमा ता बाहुता न दंसना
रथर्यतः साकं सूर्यस्य रश्मिऽभिः ॥ २ ॥ प्र यः वां मित्रावरुणा
अजिरः दूतः अद्रवत् अयःऽशीर्षा मदऽरघुः ॥ ३ ॥ न यः संऽपृच्छे
न पुनः हवीतवे न संऽवादाय रमते तस्मात् नः अद्य संऽच्यतेः
उरुष्यतं बाहुऽभ्यां नः उरुष्यतं ॥ ४ ॥ प्र मित्राय प्र अर्यम्ये सचर्य्य
चतुऽवसो वरुथ्यं वरुणे छंदं वचः स्तोत्रं राजऽसु गायत ॥ ५ ॥
॥ ६ ॥ ते हिन्विरे अरुणं जेन्यं वसु एकं पुत्रं तिसृणां ते धामानि अ-
मृताः मर्त्यानां अदव्याः अभि चक्षते ॥ ६ ॥ आ मे वचांसि उत्-
ऽयता द्युमतऽतमानि कर्त्वा उभा यातं नासत्या सऽजोपसा प्रति
हव्यानि वीतये ॥ ७ ॥ रातिं यत् वां अरक्षसे हवामहे युवाभ्यां वा-
जिनीऽवसू प्राचीं होत्रां प्रऽतिरंतौ इतं नरा गृणाना जमत-
ऽअग्निना ॥ ८ ॥ आ नः यज्ञं दिविऽस्पृशं वायो याहि सुमन्मऽभिः
अंतः पवित्रं उपरि श्रीणानः अयं शुक्रः अयामि ते ॥ ९ ॥ वेति
अध्वर्युः पयिऽभिः रजिष्ठैः प्रति हव्यानि वीतये अधं नियुत्वः उ-
भयस्य नः पिव शुचिं सोमं गोऽआशिरं ॥ १० ॥ १ ॥ वट् महान्
असि सूर्य वट् आदित्य महान् असि महः ते सतः महिमा पन-
स्यते अद्या देव महान् असि ॥ ११ ॥ वट् सूर्य अवंसा महान् असि

अ० ६. अ० ७. व० ११.] ॥ १८२ ॥ [म० ८. अ० १०. सू० १०.]

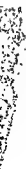
सत्रा देव महान् असि महा देवानां असुर्यः पुरःऽहितः वि-
ज्योतिः अदाभ्यं ॥ १२ ॥ इयं या नीची अर्किणी रूपा रोहि-
कृता चित्राऽइव प्रति अदर्शि आऽयती अंतः दशऽसु वा-
॥ १३ ॥ प्रऽजाः ह तिस्रः अतिऽआयं इयुः नि अन्याः अर्कं अभि-
विविश्रे वृहत् ह तस्यौ भुवनेषु अंतः पर्वमानः हरितः आ वि-
वेश ॥ १४ ॥ माता रुद्राणां दुहिता वसूनां स्वसा आदित्यानां अ-
मृतस्य नाभिः प्र नु वोचं चिकितुषे जनाय मा गां अनागां अ-
दितिं वधिष्ट ॥ १५ ॥ वचःऽविदं वाचं उतऽइरयतीं विश्वाभिः धी-
भिः उपऽतिष्ठमानां देवीं देवेभ्यः परि आऽइयुषीं गां आ मा-
अवृक्त मर्त्यः दुभऽचेताः ॥ १६ ॥ ८ ॥

॥ १०२ ॥ त्वं अग्ने वृहत् वयः दधासि देव दाशुषे कविः गृह-
ऽपतिः युवा ॥ १ ॥ सः नः ईळानया सह देवान् अग्ने दुवस्युवा चि-
कित् विऽभानो० आ वह ॥ २ ॥ त्वया ह स्वित् युजा वयं चोदिष्टेन
यविष्ठ्य अभि स्मः वाजंऽसातये ॥ ३ ॥ और्वभृगुऽवत् शुचिं अम्र-
वान्ऽवत् आ हुवे अग्निं समुद्रऽवाससं ॥ ४ ॥ हुवे वातंऽस्वनं कविं
पर्जन्यंऽक्रंघं सहः अग्निं समुद्रऽवाससं ॥ ५ ॥ १० ॥ आ सवं सवितुः य-
था भगस्यऽइव भुजिं हुवे अग्निं समुद्रऽवाससं ॥ ६ ॥ अग्निं वः वृ-
धंतं अध्वराणां पुरुऽतमं अच्छं नम्रे सहस्वते ॥ ७ ॥ अयं यथा नः
आऽभुवत् त्वष्टा रूपाऽइव तक्ष्या अस्य क्रत्वा यशस्वतः ॥ ८ ॥ अयं
विश्वाः अभि श्रियः अग्निः देवेषु पत्यते आ वाजैः उप नः गमत
॥ ९ ॥ विश्वेषां इह स्तुहि होतृणां यशःऽतमं अग्निं यज्ञेषु पूर्य ॥ १० ॥
॥ १० ॥ शीरं पावकऽशोचिषं ज्येष्ठः यः दमेषु आ दीदाय दीर्घ-
श्रुतऽतमः ॥ ११ ॥ तं अवंतं न सानसिं गृणीहि विप्र शुष्मिण

अ० ६. अ० ७. व० १४.] ॥ १८३ ॥ [म० ८. अ० १०. सू० १०३.]

मि॒त्रं न या॒त॒यत् ऽज॑नं ॥ १२ ॥ उप॑ त्वा जा॒मयः॑ गि॒रः दे॑दि॒शतीः॑
ह॒विः ऽकृ॑तः वा॒योः अ॒नीके॑ अ॒स्थिर॑न् ॥ १३ ॥ यस्य॑ चि॒ऽधातुं॑ अ॒-
वृ॑तं व॒र्हिः त॒स्थौ असं॑दि॒नं आ॑षः चि॒त् नि द॒ध प॒दं ॥ १४ ॥ प॒दं
दे॒वस्य॑ मी॒ळ॒हुषः॑ अ॒नाधृ॑ष्टाभिः कृ॒ति ऽभिः॑ भ॒द्रा सूर्यः॑ ऽइव॒ उप॑-
ऽह॒क् ॥ १५ ॥ ११ ॥ अ॒ग्ने घृ॑तस्य॒ धी॒ति ऽभिः॑ ते॒पा॒नः दे॒व शो॑चि॒षा
आ॑ दे॒वान् व॒क्षि य॒क्षि च॑ ॥ १६ ॥ तं त्वा अ॒ज॒न॒त मा॒तरः॑ क॒विं दे॒-
वा॑सः अ॒गि॒रः ह॒व्य ऽवा॑हं अ॒मर्त्यं॑ ॥ १७ ॥ प्र॒ऽचे॒त॒सं त्वा क॒वे अ॒ग्ने
दू॒तं वरे॑ण्यं ह॒व्य ऽवा॑हं नि से॒दिरे॑ ॥ १८ ॥ न॒हि मे॑ अ॒स्ति अ॒ग्न्या न
स्व॑ऽधि॒तिः वन॑न् ऽव॒ति अ॒थ ए॒ता ह॒क् भ॒रा॒मि ते॑ ॥ १९ ॥ यत् अ॒ग्ने
का॒नि का॒नि चि॒त् आ ते॑ दा॒रु॒णि द॒ध॒मसि॑ ता जुष॒स्व य॒वि॒ष्ठ्य
॥ २० ॥ यत् अ॒ग्निं उ॒प ऽजि॒ह्वि॒का यत् व॒म्रः अ॒ति ऽस॒र्प॒ति स॒र्वं तत्
अ॒स्तु ते॑ घृ॒तं ॥ २१ ॥ अ॒ग्निं इ॒धा॒नः म॒न॒सा धि॒यं स॒चे॒त॒ मर्त्यः॑ अ॒ग्निं
इ॒धे वि॒वस्व॑ ऽभिः ॥ २२ ॥ १२ ॥

॥ १०३ ॥ अ॒दर्शि॑ गा॒तु॒वित् ऽत॑मः यस्मि॑न् व्र॒तानि॑ आ॒ऽद॒धुः
उ॒पो॑ सु जा॒तं आ॒र्य॑स्य व॒र्धनं॑ अ॒ग्निं न॒क्ष॑न्त॒ नः गि॒रः ॥ १ ॥ प्र॒दैवः॑-
ऽदा॑सः अ॒ग्निः दे॒वान् अ॒च्छ न॑ म॒ज्मना॑ अनु॒ मा॒तरं॑ पृथि॒वीं वि
वृ॒ते त॒स्थौ ना॒क॑स्य सा॒न॒वि ॥ २ ॥ यस्मा॑त् रे॒ज॑न्त॒ कृ॒ष्टयः॑ च॒र्क॒त्या-
नि॑ कृ॒ण्व॒तः स॒ह॒स्र॑ ऽसां मे॒धसा॑तौ ऽइव॒ त्मना॑ अ॒ग्निं धी॒भिः स॒प॒र्य॒त
॥ ३ ॥ प्र॒ यं रा॒ये नि॒नी॒ष॒सि म॒तैः यः ते॑ व॒सो॑ दा॒श॒न्त॒ सः वी॒रं ध॒त्ते
अ॒ग्ने उ॒क्थ॑ ऽशंसि॒नं त्मना॑ स॒ह॒स्र॑ ऽपो॒षि॒णं ॥ ४ ॥ सः ह॒ळ॒हे चि॒त्
अ॒भि तृ॒ण॒क्षि वा॒जं अ॒र्व॒ता सः ध॒त्ते अ॒क्षि॑न्ति अ॒वः त्वे॑ दे॒व ऽवा
सदा॑ पु॒रु॒ ऽव॒सो॑ वि॒श्वा वा॒मानि॑ धी॒म॒हि ॥ ५ ॥ १३ ॥ यः वि॒श्वा द॒-
य॑ते वसु॑ होता॒ म॒द्रः ज॒ना॒नां म॒धोः न॑ पा॒त्रा प्र॒य॒मानि॑ अ॒स्मै प्र

खीः सऽमर्ये आ गृभ्णन्ति योषणः दश स्वसारः पार्ये दिवि ॥७॥
तं ईं हिन्वन्ति अयुवः धमन्ति वाकुरं दृतिं त्रिऽधातुं वारणं मधु
॥८॥ अभि इमं अघ्नाः उत श्रीणन्ति धेनवः शिशुं सोमं इंद्राय
पातवे ॥९॥ अस्य इत् इंद्रः मर्देषु आ विश्वा वृत्राणि जिघ्रते शूरः
मघा च मंहते ॥१०॥ १७॥

॥२॥ पवस्व देवऽवीः अतिं पवित्रं सोमं रक्षा इंद्रं इंद्रो वृषा
आ विश्वा ॥१॥ आ वच्यस्व महिं पसरः वृषा इंद्रो द्युम्रवन्तऽतमः
आ योनिं धर्णसिः सद् ॥२॥ अधुक्षत प्रियं मधु धारा सुतस्य वे-
धसः अपः वसिष्ठ सुऽक्रतुः ॥३॥ महान्तं त्वा महीः अनु आपः अ-
र्षन्ति सिंधवः यत् गोभिः वासयिष्यसे ॥४॥ समुद्रः अपऽसु ममृजे
विष्टं भः धरुणः दिवः सोमः पवित्रं अस्मऽयुः ॥५॥ १८॥ अचि-
क्रदत् वृषा हरिः महान् मित्रः न दर्शतः सं सूर्येण रोचते ॥६॥
गिरः ते इंद्रो ओजसा मर्मज्यन्ते अपस्युवः याभिः मदाय शुभंसे
॥७॥ तं त्वा मदाय घृष्टये ऊं लोकऽकृत्नुं ईमहे तव प्रऽशस्तयः
महीः ॥८॥ अस्मभ्यं इंद्रो इंद्रऽयुः मध्वः पवस्व धारया पर्जन्यः
वृष्टिमान्ऽइव ॥९॥ गोऽसाः इंद्रो नृऽसाः असि अश्वऽसाः वा-
जुऽसाः उत आत्मा यज्ञस्य पूर्यः ॥१०॥ १९॥

॥३॥ एषः देवः अमर्त्यः पर्णवीऽइव दीयति अभि द्रोणानि
आऽसदं ॥१॥ एषः देवः विपा कृतः अतिं ह्यरांसि धावति पव-
मानः अदाभ्यः ॥२॥ एषः देवः विपन्युऽभिः पवमानः ऋतयु-
ऽभिः हरिः वाजाय मृज्यते ॥३॥ एषः विश्वानि वार्या शूरः यन्-
ऽइव सत्वंऽभिः पवमानः सिसासति ॥४॥ एषः देवः रथर्यति प-

21 532 22 23

[illegible][illegible]

ति अंतरिक्षेण रारजत् ॥२॥ ई॒ळेन्यः प॒र्वमा॒नः र॒यिः वि॒ रा॒ज॒-
ति॒ द्युऽमा॒न् म॒धोः धा॒राभिः ओ॒जसा ॥३॥ ब॒र्हिः प्रा॒चीनं ओ॒-
ज॒सा प॒र्वमा॒नः स्तृ॒णन् ह॒रिः दे॒वेषु॑ दे॒वः ई॒यते ॥४॥ उ॒त् आ॒तैः
जि॒हते॒ बृ॒हत् द्वा॒रः दे॒वीः हि॒र॒ण्ययीः प॒र्वमा॒नेन सु॒ऽस्तु॒ताः ॥५॥
॥२४॥ सु॒ऽशि॒ल्ये० बृ॒हती॑ म॒ही प॒र्वमा॒नः वृ॒ष॒ण्यति॒ नक्तो॒षसा॑
न दर्श॒ते ॥६॥ उ॒भा दे॒वा नृ॒ऽचक्ष॑सा हो॒ता॒रा दै॒व्या हु॒वे प॒र्वमा॒नः
इ॒ंद्रः वृ॒षा ॥७॥ भा॒र॒तो प॒र्वमा॒नस्य॑ सर॒स्वती॒ इ॒ळा म॒ही इ॒मं नुः
य॒ज्ञं आ॒ग॒मन् ति॒स्रः दे॒वीः सु॒ऽपे॒शंसः ॥८॥ त्व॒ष्टा॒रं अ॒ग्र॒ऽजां गो॒-
पां पु॒रः॒ऽया वा॒नं आ॒हु॒वे इ॒ंद्रः इ॒ंद्रः वृ॒षा ह॒रिः प॒र्वमा॒नः प्र॒जाऽप॑-
तिः ॥९॥ व॒न॒स्पतिं॑ प॒र्वमा॒न् म॒ध्वा सं अ॒ग्नि॒ध॒ धा॒र॒या स॒हस्रं॑ऽव॒-
ल्शं ह॒रि॒तं भा॒ज॒मानं॑ हि॒र॒ण्ययी॑ ॥१०॥ वि॒श्वे दे॒वाः स्वा॒हाऽकृ॒तिं
प॒र्वमा॒नस्य॑ आ॒ ग॒त॒ वा॒युः वृ॒ह॒स्पतिः॑ सूर्यः अ॒ग्निः इ॒ंद्रः स॒ऽजी॒-
षंसः ॥११॥२५॥

॥६॥ म॒द्र॒या सो॒म॒ धा॒र॒या वृ॒षा प॒र्व॒स्व दे॒व॒ऽयुः अ॒व्यः वा॒रेषु॑
अ॒स्म॒ऽयुः ॥१॥ अ॒भि॒त्यं म॒द्यं म॒दं इ॒न्द्रो॑ इ॒न्द्रः इति॑ क्ष॒र अ॒भि वा॒जि॒-
नः अ॒र्वतः ॥२॥ अ॒भि॒त्यं पू॒र्यं म॒दं सु॒वा॒नः अ॒र्ष प॒वित्रे॑ आ॒ अ॒भि
वा॒जं उ॒त अ॒र्वः ॥३॥ अ॒नु॒द्र॒प्सासः॑ इ॒न्द्रवः॑ आ॒पः न प्र॒ऽव॒ता अ॒सर॒न्
पु॒ना॒नाः इ॒न्द्रं आ॒श॒त ॥४॥ यं अ॒त्यं॑ऽइ॒व वा॒जिनं॑ मृ॒जंति॑ योष॒णः
द॒श व॒ने क्री॒ळंतं॑ अ॒ति॒ऽअ॒विं ॥५॥२६॥ तं गो॒भिः वृ॒ष॒णं र॒सं म॒-
दा॒य दे॒व॒ऽवी॒तये॑ सु॒तं भ॒रा॒य सं सृ॒ज ॥६॥ दे॒वः दे॒वाय॑ धा॒र॒या इ॒न्द्राय॑
प॒वते॑ सु॒तः प॒यः यत् अ॒स्य॒ पी॒पय॑त् ॥७॥ आ॒त्मा य॒ज्ञस्य॑ रं॒क्षा सु॒-
स्वा॒नः प॒वते॑ सु॒तः प्र॒त्नं नि॒ पा॒ति का॒र्यं ॥८॥ ए॒व पु॒ना॒नः इ॒न्द्र॒ऽयुः
म॒दं म॒दि॒ष्ट वी॒तये॑ गु॒हां चि॒त् द॒धिषे॑ गि॒रः ॥९॥२७॥

[०६. अ० ८. व० ५.]   ॥ १९१ ॥   [म० ९. अ० १. सू० १५.]

॥१३॥ सोमः पुनानः अर्षति सहस्रं धारः अतिऽअविः वा-
 योः इन्द्रस्य निऽकृतं ॥१॥ पर्वमानं अवस्यवः विप्रं अभि प्र गा-
 यत सुस्वानं देवऽवीतये ॥२॥ पर्वते वाजं सातये सोमाः सहस्र-
 ऽपाजसः गृणानाः देवऽवीतये ॥३॥ उत नः वाजं सातये पर्वस्व
 बृहतीः इषः द्युऽमत इन्द्रो सुऽवीर्यं ॥४॥ ते नः सहस्रिणं रयिं प-
 वंतां आ सुऽवीर्यं सुवानाः देवासः इन्द्रवः ॥५॥ १॥ अत्याः हिया-
 नाः न हेतुऽभिः असृमं वाजं सातये वि वारं अव्यं आशवः ॥६॥
 वाश्राः अर्षति इन्द्रवः अभि वत्सं न धेनवः दधन्विरे गर्भस्थोः
 ॥७॥ जुष्टः इन्द्राय मत्सरः पर्वमान कनिऽकदत् विश्वाः अप द्विषः
 जहि ॥८॥ अपऽघ्नतः अराणः पर्वमानाः स्वऽदृशः योनौ ऋ-
 तस्य सीदत् ॥९॥ २॥

॥१४॥ परि प्र असिऽस्यदत् कविः सिंधोः जमां अधि श्रितः
 कारं विभ्रत् पुरुऽस्पृहं ॥१॥ गिरा यदि सऽवंधवः पंच व्राताः
 अपस्यवः परिऽकृण्वन्ति धर्णसिं ॥२॥ आत् अस्य शुष्मिणः रसे
 विश्वे देवाः अमत्सत यदि गोभिः वसायते ॥३॥ निऽरिणानः वि
 धावति जहत् शर्याणि तान्वा अच सं जिघ्रते युजा ॥४॥ न प्रोभिः
 यः विवस्वतः शुभ्रः न ममृजे युवा गाः कृण्वानः न निऽनिजं
 ॥५॥ ३॥ अति श्रिती तिरश्चतां गव्या जिगाति अण्व्या वग्मुं इयति
 यं विदे ॥६॥ अभि क्षिपः सं अमृत मर्जयतीः इषः पति पृष्टा गृ-
 ष्णत वाजिनः ॥७॥ परि दिव्यानि ममृशत् विश्वानि सोऽन पापि-
 वा वसूनि याहि अस्मऽयुः ॥८॥ ४॥

॥१५॥ एषः धिया याति अण्व्या शूरः रपेनिः आशुऽनिः

गच्छन् इन्द्रस्य निःऽकृतं ॥ १ ॥ एषः पुरु धियाऽयते बृहते देवऽ
 तये यत्र अमृतासः आसन्ते ॥ २ ॥ एषः हितः वि नीयते अंतः
 भऽवता पथा यदि तुंजंति भूर्णयः ॥ ३ ॥ एषः शृंगाणि दोधुव
 गिगीति यूथ्यः वृषा नृम्णा दधानः ओजसा ॥ ४ ॥ एषः रुक्मिऽनि
 द्र्यते वाजी शुभ्रभिः अंगुऽभिः पतिः सिंधूनां भवन् ॥ ५ ॥ एषः
 वसूनि पिच्छना परुषा ययिऽवान् अति अव शदिषु गच्छति
 ॥ ६ ॥ एतं मृजंति मर्ज्य उप द्रोणेषु आयवः प्रऽचक्राणं नहीऽयः
 ॥ ७ ॥ एतं कुं त्य दश द्वापः मृजंति सप्र धीतयः सुऽआयुधं मदिन्-
 ऽतमं ॥ ८ ॥ ५ ॥

॥ १६ ॥ प्र ते सोतारः ओण्योः रसे मदाय घृष्ये सर्गः न तृक्वि
 एतं शः ॥ १ ॥ ऋत्वा दक्षस्य रथ्य अपः वसानं अंधसा गोऽसां अ-
 खेषु सश्चिम ॥ २ ॥ अनं प्र अपऽसु दुस्तरं सोमं पवित्रे आसृज पु-
 नीहि इन्द्राय पातवे ॥ ३ ॥ प्र पुनानस्य चेतसा सोमः पवित्रे अर्ष-
 ति ऋत्वा सधऽस्थ आ असदत् ॥ ४ ॥ प्र त्वा नमःऽभिः इंदवः इंद
 सोमाः असृक्षत महे भराय कारिणः ॥ ५ ॥ पुनानः रूपे अव्ययं
 विश्वाः अर्षन् अभि श्रियः शूरः न गोषु तिष्ठति ॥ ६ ॥ दिवः न
 सानुं पिपुषी धारा सुतस्य वेधसः वृथा पवित्रे अर्षति ॥ ७ ॥ तं
 सोम विपःऽचितं तना पुनानः आयुषु अव्यः वारं वि धावति
 ॥ ८ ॥ ६ ॥

॥ १७ ॥ प्र निक्सेनऽइव सिंधवः प्रतः वृत्राणि भूर्णयः सोमाः
 असृयं आशवः ॥ १ ॥ अभि सुवानासः इंदवः वृष्टयः पृथिवीऽइव
 इंद सोमासः अक्षरन् ॥ २ ॥ अतिऽऊर्मिः मत्सरः मदः सोमः प-

अ० ६. अ० ८. व० १४.] ॥ १९५ ॥ [म० ९. अ० १. सू० २४.]

सृष्टाः अहेषत ॥ १ ॥ एते वाताः ऽइव उरवः पर्जन्यस्य ऽइव वृष्टयः
अग्नेः ऽइव भूमाः वृथा ॥ २ ॥ एते पूताः विपः ऽचितः सोमांसः
दधि ऽआशिरः विपा वि आनृषुः धियः ॥ ३ ॥ एते मृष्टाः अमर्त्याः
ससृवांसः न शश्रमुः इयक्षंतः पथः रजः ॥ ४ ॥ एते पृष्ठानि रोद-
सोः वि ऽप्रयंतः वि आनृषुः उत इदं उत ऽतमं रजः ॥ ५ ॥ तंतुं त-
न्वानं उत ऽतमं अनु प्र ऽवतः आशत उत इदं उत माय्यं ॥ ६ ॥ त्वं
सोम परि ऽभ्यः आ वसुं गव्यानि धारयः ततं तंतुं अचिक्कदः
॥ ७ ॥ १२ ॥

॥ २३ ॥ सोमाः असृगं आशवः मधोः मदस्य धारया अभि
विश्वानि काव्या ॥ १ ॥ अनु प्रत्नांसः आयवः पदं नवीयः अक्रमुः
रुचे जनंत सूर्यं ॥ २ ॥ आ पवमान नः भर अर्यः अदाशुषः गयं कृ-
धि प्रजा ऽवतीः इषः ॥ ३ ॥ अभि सोमांसः आयवः पवते मद्यं
मदं अभि कोशं मधु ऽश्रुतं ॥ ४ ॥ सोमः अर्षति धर्णसिः दधानः
इंद्रियं रसं सु ऽवीरः अभिशस्ति ऽपाः ॥ ५ ॥ इंद्राय सोम पवसे देवे-
भ्यः सध ऽमाद्यः इंदो वाजं सिसाससि ॥ ६ ॥ अस्य पीत्वा मदानां
इंद्रः वृत्राणि अप्रति जघानं जघनंत च नु ॥ ७ ॥ १३ ॥

॥ २४ ॥ प्रसोमांसः अधन्विषुः पवमानासः इंदवः श्रीणानाः
अप्सु मृजत ॥ १ ॥ अभि गावः अधन्विषुः आपः न प्र ऽवता
यतीः पुनानाः इंद्रं आशत ॥ २ ॥ प्र पवमान धन्वसि सोम इंद्राय
पातवे नृ ऽभिः यतः वि नीयसे ॥ ३ ॥ त्वं सोम नृ ऽमार्दनः पवस्व
वर्षणि ऽसहे सस्त्रिः यः अनु ऽमाद्यः ॥ ४ ॥ इंदो यत् अद्रि ऽभिः
सुतः पवित्रं परि ऽधावसि अरं इंद्रस्य धाम्ने ॥ ५ ॥ पवस्व वृत्रहन्-

अ० ६, अ० ८, व० १२.] ॥ १९४ ॥ [म० ९, अ० १, सू० २२]

नि गत्रोः सोम वृण्यं नि शुष्मं नि वयः तिर दूरे वा सतः अति
वा ॥ ७ ॥ ९ ॥

॥ २० ॥ प्र कविः देवऽवीतये अय्यः वारिभिः अर्पति सहान्
विश्याः अभि स्पृधः ॥ १ ॥ सः हि स्म जरितुऽभ्यः आ वाजं गोऽमृतं
इत्यति पर्वमानः सहस्रिणं ॥ २ ॥ परि विश्वानि चेतसा मृगसेप-
वसे मती सः नः सोम अवं विदुः ॥ ३ ॥ अभि अर्पे वृहत् यज्ञः म-
घवंतुऽभ्यः ध्रुवं रयिं इपे स्तोतुऽभ्यः आ भर ॥ ४ ॥ त्वं राजाऽइव
सुऽव्रतः गिरः सोम आ विवेगिथ पुनानः वह्ने अहुत ॥ ५ ॥ सः
वह्निः अप्सु दुस्तरः मृज्यमानः गर्भस्त्योः सोमः चमूषु सीदति
॥ ६ ॥ क्रीळुः मुखः न मंहयुः पवित्रं सोम गच्छसि दधात स्तोत्रे
सुऽवीर्यं ॥ ७ ॥ १० ॥

॥ २१ ॥ एते धावन्ति इंदवः सोमाः इंद्राय घृष्ययः मत्सरासः स्वः
ऽविदः ॥ १ ॥ प्रऽवृण्वन्तः अभिऽयुजः सुस्वये वरिवः ऽविदः स्वयं
स्तोत्रे वयः ऽकृतः ॥ २ ॥ वृथा क्रीळन्तः इंदवः सधऽस्यं अभि एकं
इत् सिंधोः ऊर्मा वि अक्षरन् ॥ ३ ॥ एते विश्वानि वार्या पर्वमा-
नासः आशत हिताः न सप्तयः रथे ॥ ४ ॥ आ अस्मिन् पिशंगं इं-
दवः दधात वेनं आऽदिशे यः अस्मभ्यं अरावा ॥ ५ ॥ ऋभुः नर-
थ्यं नवं दधात केतं आऽदिशे शुक्राः पवध्वं अर्णसा ॥ ६ ॥ एते
ऊं त्ये अवीवशन् काष्ठां वाजिनः अक्रत सतः प्र असाविषुः म-
तिं ॥ ७ ॥ ११ ॥

॥ २२ ॥ एते सोमासः आशवः रथाः ऽइव प्र वाजिनः सर्गाः

अ० ६. अ० ८. व० १४.]

॥ १९५ ॥

[म० ९. अ० १. सू० २]

सृष्टाः अहेषत ॥ १ ॥ एते वाताः ऽइव उरवः पर्जन्यस्य ऽइव वृष्टयः
अग्नेः ऽइव भूमाः वृथा ॥ २ ॥ एते पूताः विपः ऽचितः सोमांस
दधि ऽआशिरः विपा वि आन शुः धियः ॥ ३ ॥ एते मृष्टाः अमर्त्या
ससृ ऽवांसः न शश्रु मुः इयक्षंतः पथः रजः ॥ ४ ॥ एते पृष्ठानि रोद-
सोः वि ऽप्रयंतः वि आन शुः उत इदं उत ऽतमं रजः ॥ ५ ॥ तंतुं त-
न्वानं उत ऽतमं अनु प्र ऽवतः आशत उत इदं उत माय्यं ॥ ६ ॥ त्वं
सोम परि ऽभ्यः आ वसुं गव्यानि धारयः ततं तंतुं अचिक्नुदः
॥ ७ ॥ १२ ॥

॥ २३ ॥ सोमाः असृयं आशवः मधोः मदस्य धारया अभि
विश्वानि काव्या ॥ १ ॥ अनु प्रत्नासः आयवः पदं नवीयः अक्रमुः
रुचे जनंत सूर्यं ॥ २ ॥ आ पवमान नः भर अर्यः अदा शुषः गयं कृ-
धि प्रजा ऽवतीः इषः ॥ ३ ॥ अभि सोमांसः आयवः पवते मद्यं
मदं अभि कोशं मधु ऽश्रुतं ॥ ४ ॥ सोमः अर्षति धर्णसिः दधानः
इंद्रियं रसं सु ऽवीरः अभिशस्ति ऽपाः ॥ ५ ॥ इंद्राय सोम पवसे देवे-
भ्यः सध ऽमाद्यः इंद्रो वाजं सिसाससि ॥ ६ ॥ अस्य पीत्वा मदानां
इंद्रः वृत्राणि अप्रति जघान जघनत् च नु ॥ ७ ॥ १३ ॥

॥ २४ ॥ प्रसोमांसः अधन्विषुः पवमानासः इंद्रवः श्रीणानाः
पु ऽसु मृजत ॥ १ ॥ अभि गावः अधन्विषुः आपः न प्र ऽवता
तीः पुनानाः इंद्रं आशत ॥ २ ॥ प्र पवमान धन्वसि सोम इंद्राय
तवे नृ ऽभिः यतः वि नीयसे ॥ ३ ॥ त्वं सोम नृ ऽमार्दनः पवस्व
णि ऽसहे सस्त्रिः यः अनु ऽमाद्यः ॥ ४ ॥ इंद्रो यत् अद्रि ऽभिः
पवित्रं परि ऽधावसि अरं इंद्रस्य धाम्ने ॥ ५ ॥ पवस्व वृत्रहन्-

अ० ६. अ० ८. व० २०.] ॥ १९७ ॥ [म० ९. अ० २. सू० ३०.

वृषा सुतः सोमः वनेषु विश्वऽवित् ॥३॥ एषः गव्युः अचिक्नदत्
पवमानः हिरण्यऽयुः इंदुः सत्राऽजित् अस्तृतः ॥४॥ एषः सू-
र्येण हासते पवमानः अधि द्यवि पवित्रे मत्सरः मदः ॥५॥ एषः
शुष्मी असिष्यदत् अंतरिक्षे वृषा हरिः पुनानः इंदुः इंद्र आ
॥६॥ १७ ॥

॥२८॥ एषः वाजी हितः नृभिः विश्वऽवित् मनसः पतिः
अथः वारं वि धावति ॥१॥ एषः पवित्रे अक्षरत् सोमः देवेभ्यः
सुतः विश्वा धामानि आऽविशन् ॥२॥ एषः देवः शुभायते अधि
योनौ अमर्त्यः वृत्रऽहा देवऽवीतमः ॥३॥ एषः वृषा कनिक्नदत्
दशभिः जामिभिः यतः अभि द्रोणानि धावति ॥४॥ एषः
सूर्यं अरोचयत् पवमानः विऽचर्षणिः विश्वा धामानि विश्व-
ऽवित् ॥५॥ एषः शुष्मी अदाभ्यः सोमः पुनानः अर्षति देव-
ऽअवीः अघशंसऽहा ॥६॥ १८ ॥

॥२९॥ प्र अस्य धाराः अक्षरन् वृणः सुतस्य ओजसा देवान्
अनु प्रऽभूषतः ॥१॥ सप्ति मृजंति वेधसः गृणंतः कारवः गिरा
ज्योतिः जज्ञानं उक्थ्यं ॥२॥ सुऽसहा सोम तानि ते पुनानाय प्र-
भुऽवसो० वर्धं समुद्रं उक्थ्यं ॥३॥ विश्वा वसूनि संऽजयन् पवस्व
सोम धारया इनु द्वेषांसि सध्यं ॥४॥ रक्षं सु नः अररुषः स्वनात्
समस्य कस्य चित् निदः यत्र मुमुक्षहे ॥५॥ आ इंदो पार्थिवं रुयिं
दिव्यं पवस्व धारया द्युऽमंतं शुष्मं आ भर ॥६॥ १९ ॥

॥३०॥ प्र धाराः अस्य शुष्मिणः वृषा पवित्रे अक्षरन् पुनानः

अ० ६. अ० ८. व० १७.] ॥ १९६ ॥ [म० ९. अ० २. सू० २१]

ऽतम उक्थेभिः अनुऽमाद्यः शुचिः पावकः अद्भुतः ॥ ६ ॥ शुचिः
पावकः उच्यते सीमः सुतस्य मध्वः देवऽअवीः अघशंसऽहा
॥ ७ ॥ १४ ॥ १ ॥

॥ २५ ॥ पवस्व दह्यऽसाधनः देवेभ्यः पीतये हरे मरुत्ऽभ्यः
वायवे मदः ॥ १ ॥ पवमान धिया हितः अभि योनिं कनिऽकृत
धर्मेणा वायुं आ विष् ॥ २ ॥ सं देवैः शोभते वृषा कविः योनौ क-
धि प्रियः वृचऽहा देवऽवीतमः ॥ ३ ॥ विश्वा रूपाणि आऽविशन्
पुनानः याति हर्यतः यच अमृतांसः आसते ॥ ४ ॥ अरुपः जनयन्
गिरः सीमः पवते आयुषक् इन्द्रं गच्छन् कविऽकृतुः ॥ ५ ॥ आ
पवस्व मदिन्ऽतम पवित्रं धारया कवे अर्कस्य योनिं आऽसर
॥ ६ ॥ १५ ॥

॥ २६ ॥ तं अमृष्टांत वाजिनं उपऽस्ये अदितेः अधि विप्रसः
अण्व्या धिया ॥ १ ॥ तं गावः अभि अनूपत सहस्रंऽधारं अक्षितं
इंद्रं धर्तारं आ दिवः ॥ २ ॥ तं वेधां मेधया अह्यन् पवमानं अधि
द्यविं धर्णसिं भूरिऽधायसं ॥ ३ ॥ तं अह्यन् भुरिजोः धिया संऽव-
मानं विवस्वतः पतिं वाचः अदाभ्यं ॥ ४ ॥ तं सानीं अधि जामयेः
हरिं हित्वन्ति अद्रिऽभिः हर्यतं भूरिऽचक्षसं ॥ ५ ॥ तं ला हित्वन्ति
वेधमः पवमान गिराऽवृधं इंदो इंद्राय मत्सरं ॥ ६ ॥ १६ ॥

॥ २७ ॥ एषः कविः अभिऽस्मृतः पवित्रं अधि तो गते पुनातः
अन अपं मिथः ॥ १ ॥ एषः इंद्राय वायवे म्वःऽहित पति मिथ्यत
पवित्रं दह्यऽसाधनः ॥ २ ॥ एषः नृऽभिः वि नीयते दिवः मृते

॥३३॥ प्रसोमांसः विपः ऽचितः अपां न यन्ति ऊर्मयः वना-
नि महिषाः ऽइव ॥१॥ अभि द्रोणानि वभ्रवः शुक्राः ऋतस्य
धारया वाजं गोऽमंतं अक्षरन् ॥२॥ सुताः इंद्राय वायवे वरुणाय
मरुत् ऽभ्यः सोमाः अर्षति विष्णवे ॥३॥ तिस्रः वाचः उत् ईरते
गावः मिमन्ति धेनवः हरिः एति कनिकदत् ॥४॥ अभि ब्रह्मीः
अनूषत् यहीः ऋतस्य मातरः मर्मृज्यन्ते दिवः शिष्टु ॥५॥ रायः
समुद्रान् चतुरः अस्मभ्यं सोम विश्वतः आ पवस्व सहस्रिणः ॥६॥
॥२३॥

॥३४॥ प्र सुवानः धारया तना इंदुः हिन्वानः अर्षति रुजत्
हृब्हा वि ओजसा ॥१॥ सुतः इंद्राय वायवे वरुणाय मरुत् ऽभ्यः
सोमः अर्षति विष्णवे ॥२॥ वृषाणं वृष ऽभिः यतं सुन्वन्ति सोमं
अद्रि ऽभिः दुहन्ति शक्नन्ता पयः ॥३॥ भुवन् चितस्य मर्ज्यः भुवन्
इंद्राय मत्सरः सं रूपैः अज्यते हरिः ॥४॥ अभि ईं ऋतस्य विष्टपं
दुहते पृश्नि ऽमातरः चारु प्रिय ऽतमं हविः ॥५॥ सं एनं अहूताः
इमाः गिरः अर्षति सऽसुतः धेनूः वाश्रः अवीवशत् ॥६॥ २४॥

॥३५॥ आ नः पवस्व धारया पवमान रयिं पृथुं यया ज्योतिः
विदासि नः ॥१॥ इंदो समुद्रं ऽईखय पवस्व विश्वं ऽएजय रायः
धूर्तानः ओजसा ॥२॥ त्वया वीरिणं वीर ऽवः अभि स्याम पृतन्यतः
क्षर नः अभि वार्ये ॥३॥ प्र वाजं इंदुः इष्यति सिसांसन् वाज ऽसाः
ऋषिः व्रता विदानः आयुधा ॥४॥ तं गीः ऽभिः वाचं ऽईखयं पु-
नानं वासयामसि सोमं जनस्य गो ऽपतिं ॥५॥ विश्वः यस्य व्रते
जनः दाधार धर्मणः पतेः पुनानस्य प्रभु ऽवसोः ॥६॥ २५॥

वाचं दृष्यति ॥ १ ॥ इंदुः हिया नः सोतृऽभिः मृज्यमानः कनिक्कदत्
 इयति वयुं इंदियं ॥ २ ॥ आ नः शुष्मं नृऽसह्यं वीरऽवतं पुरुऽस्पृहं
 पवस्व सोम धारया ॥ ३ ॥ प्र सोमः अति धारया पवमानः अ-
 सिष्यदत् अभि द्रोणानि आऽसदं ॥ ४ ॥ अपऽसु त्वा मधुमतऽतमं
 हरिं हिन्वति अद्रिऽभिः इंदो इंद्राय पीतये ॥ ५ ॥ सुनीतं मधुमा-
 तमं सोमं इंद्राय वज्रिणे चारुं शर्धाय मत्सरं ॥ ६ ॥ २० ॥

॥ ३१ ॥ प्र सोमासः सुऽआर्धः पवमानासः अक्रमुः रयिं कृ-
 खंति चेतनं ॥ १ ॥ दिवः पृथिव्याः अधि भवं इंदो द्युम्नऽवर्धतः
 भवं वाजानां पतिः ॥ २ ॥ तुभ्यं वाताः अभिऽप्रियः तुभ्यं अर्षति
 सिंधवः सोमं वर्धति ते महः ॥ ३ ॥ आ प्यायस्व सं एतु ते विश्वतः
 सोम वृषण्यं भवं वाजस्य संऽगये ॥ ४ ॥ तुभ्यं गावः घृतं पयः व-
 भो दुदुहे अक्षितं वर्षिष्ठे अधि सानं वि ॥ ५ ॥ सुऽआयुधस्य ते सतः
 भुवनस्य पते वयं इंदो सखिऽत्वं उश्मसि ॥ ६ ॥ २१ ॥

॥ ३२ ॥ प्र सोमासः मद्ऽच्युतः अवसे नः मघोनः सुताः वि-
 दये अक्रमुः ॥ १ ॥ आत् ई चितस्य योषणः हरिं हिन्वति अद्रिऽभिः
 इंदु इंद्राय पीतये ॥ २ ॥ आत् ई हंसः यथा गुरुं विश्वस्य अवीवशत्
 मतिं अत्यः न गोभिः अज्यते ॥ ३ ॥ उभे सोम अवऽचाकशत् मृगः
 न तक्तः अर्षसि सीदन् ऋतस्य योनिं आ ॥ ४ ॥ अभि गावः अ-
 नूषत योषां जारंऽइव प्रियं अगन् आजिं यथा हितं ॥ ५ ॥ अस्मे
 धेहि द्युऽमत यशः मघवत्ऽभ्यः च मह्यं च सनि मेधां उत अवः
 ॥ ६ ॥ २२ ॥

अ० ६. अ० ८. व० ३१.] ॥ २०१ ॥ [म० ९. अ० २. सू० ४१.]

॥ ३९ ॥ आ॒प्नुः अ॒र्षं वृ॒हत् ऽम॒ते परि॒ प्रिये॑ण॒ धाम्ना॑ य॒त्र दे॒वाः
इति॑ ब्र॒वन् ॥ १ ॥ परि॒ ऽकृ॒ण्वन् अ॒निः ऽकृतं॑ ज॒नाय॑ या॒तयन्॑ इ॒षः
वृ॒ष्टिं दि॒वः परि॑ स्र॒व ॥ २ ॥ सु॒तः ए॒ति प॒वित्रे॑ आ॒ त्विषिं॑ द॒धानः
ओ॒जसा॑ वि॒ ऽचक्षा॑णः वि॒ ऽरोच॑यन् ॥ ३ ॥ अ॒यं सः यः दि॒वः परि॑
र॒घु ऽया॒मां प॒वित्रे॑ आ॒ सिंघोः॑ ऊ॒र्मा वि॒ अक्ष॑रत् ॥ ४ ॥ आ॒ ऽवि॒
चा॑सन् प॒रा ऽव॑तः अ॒घो अ॒र्वा ऽव॑तः सु॒तः इंद्रा॑य सि॒च्यते॑ म॒धु
॥ ५ ॥ सं॒ ऽई॒ची॒नाः अ॒नूष॑त॒ हरि॑ हि॒न्वन्ति॒ अद्रि॑ ऽभिः यो॒नौ कृ॒
तस्य॑ सी॒दत॒ ॥ ६ ॥ २९ ॥

॥ ४० ॥ पु॒ना॒नः अ॒क्र॒मीत् अ॒भि वि॒श्वाः मृ॒धः वि॒ ऽच॑र्व॒णिः शु॒ं
भ॑न्ति॒ विप्रं॑ धी॒ति ऽभिः॑ ॥ १ ॥ आ॒ योनिं॑ अ॒रुणः॑ रु॒हत् ग॑म॒त् इंद्रं॑ वृ॒षा
सु॒तः ध्रु॒वे स॑द॒सि सी॒दति॑ ॥ २ ॥ नु॒ नः र॒यिं म॒हां इंद्रो॑ अ॒सभ्यं॑ सो॒म
वि॒श्वतः॑ आ॒ प॒व॒स्व स॒हस्रि॑णी ॥ ३ ॥ वि॒श्वा सो॒म प॒व॒मान॒ द्यु॒म्नानि॑
इ॒न्द्रो आ॒ भ॒र वि॒दाः स॒हस्रि॑णीः इ॒षः ॥ ४ ॥ सः नः पु॒ना॒नः आ॒ भ॒र
र॒यिं स्तो॒त्रे सु॒ ऽवीर्यं॑ ज॒रितुः॑ व॒र्धय॑ गि॒रः ॥ ५ ॥ पु॒ना॒नः इंद्रो॑ आ॒
भ॒र सो॒म द्वि॒ ऽवर्ह॑सं र॒यिं वृ॒षन् इंद्रो॑ नः उ॒क्थ्यं ॥ ६ ॥ ३० ॥

॥ ४१ ॥ प्र॒ ये गा॒वः न भू॑र्ण॒यः त्वे॒षाः अ॒यासः॑ अ॒क्र॒मुः भ॑न्तः कृ॒
ष्णां अ॒पं त्व॑चं ॥ १ ॥ सु॒वि॒तस्य॑ म॒ना म॒हे अ॒ति से॑तुं दुः ऽआ॒प्यं स॒
ह्नांसः॑ द॒स्यु अ॒म॒तं ॥ २ ॥ शृ॒ण्वे वृ॒ष्टेः ऽइ॒व स्व॑नः प॒व॒मान॑स्य शु॒
प्सि॒णः च॑र॒न्ति वि॒ ऽद्युतः॑ दि॒वि ॥ ३ ॥ आ॒ प॒व॒स्व म॒ही इ॒षं गो॑ ऽम॒त्
इ॒न्द्रो हि॒र॒ण्य॑ ऽव॒त् अ॒श्वं ऽव॒त् वा॒जं ऽव॒त् सु॒तः ॥ ४ ॥ सः प॒व॒स्व
वि॒ ऽच॒र्षणे॑ आ॒ म॒ही रो॑द॒न्ती पृ॒थु॒ उ॒षाः॑ सू॒र्यः न र॒ग्नि ऽभिः॑ ॥ ५ ॥

परि नः णर्मऽयंत्या धारया सोम विष्टतः सर रसाऽइव विष्टप
॥ ६ ॥ ३१ ॥

॥ ४२ ॥ जनयन् रोचना दिवः जनयन् अपऽसु सूर्यं वसानः
गाः अपः हरिः ॥ १ ॥ एषः प्रत्नेन मन्मना देवः देवेभ्यः परि धा-
रया पवते सुतः ॥ २ ॥ ववृधानाय तूर्वेये पवते वाजऽसातये सो-
माः सहस्रऽपाजसः ॥ ३ ॥ दुहानः प्रत्नं इत् पर्यः पवित्रे परि सि-
च्यते क्रंदन् देवान् अजीजनत् ॥ ४ ॥ अभि विश्वानि वार्या अभि
देवान् ऋतऽवृधः सोमः पुनानः अर्पति ॥ ५ ॥ गोऽमत् नः सोम
वीरऽवत् अश्वऽवत् वाजऽवत् सुतः पवस्व बृहतीः इयः ॥ ६ ॥ ३२ ॥

॥ ४३ ॥ यः अत्यःऽइव मृज्यते गोभिः मदाय हर्यतः तं गीऽभिः
वासयामसि ॥ १ ॥ तं नः विश्वाः अवस्युवः गिरः श्रुमन्ति पूर्वऽथा
इंदु इंद्राय पीतये ॥ २ ॥ पुनानः याति हर्यतः सोमः गीऽभिः परि-
ऽकृतः विप्रस्य मेध्यऽअतिथेः ॥ ३ ॥ पवमान विदाः रुयिं अस्मभ्यं
सोम सुऽश्रियं इंदो सहस्रऽवर्चसं ॥ ४ ॥ इंदुः अत्यः न वाजऽसृत्
कनिंक्रन्ति पवित्रे आ यत् अक्षाः अति देवऽयुः ॥ ५ ॥ पवस्व वा-
जऽसातये विप्रस्य गृणतः वृधे सोम रास्व सुऽवीर्यं ॥ ६ ॥ ३३ ॥ ६ ॥

॥ ४४ ॥ प्र नः इंदो महे तने ऋर्मि न विभ्रन्त अर्षसि अभि दे-
वान् अयास्यः ॥ १ ॥ मती जुष्टः धिया हितः सोमः हित्वे परा-
ऽवति विप्रस्य धारया कविः ॥ २ ॥ अयं देवेषु जागृविः सुतः एति
पवित्रे आ सोमः याति विऽचर्षणिः ॥ ३ ॥ सः नः पवस्व वा-

अ० ७. अ० १. व० ४.] ॥ २०३ ॥ [म० ९. अ० २. सू० ४७.

ज॒ऽयुः च॒क्रा॒णः चा॒रुं अ॒ध्व॒रं ब॒र्हिष्मा॒न् आ वि॒वा॒स॒ति ॥४॥ सः
नः॒ भगा॑य वा॒यवे॑ विप्रं॒ऽवीरः॑ स॒दाऽवृ॑धः सी॒मः दे॒वेषु॑ आ य॒मत्
॥५॥ सः नः॒ अ॒द्य वसु॑त्तये ऋ॒तुऽवि॒त् गा॒तुवि॒त्ऽत॑मः वा॒जं जे॒षि
श्र॒वः वृ॒हत् ॥६॥ १॥

॥४५॥ सः प॒व॒स्व॒ मदा॑य कं नृ॒ऽचक्षाः॑ दे॒वऽवी॑तये इ॒ंदो॑ इ॒ंद्रा॑य
पी॒तये॑ ॥१॥ सः नः॒ अ॒र्षे अ॒भि दू॒त्यं त्वं इ॒ंद्रा॑य तो॒श॒से दे॒वान् सखि॑-
ऽभ्यः आ व॒रं ॥२॥ उ॒त त्वां अ॒रु॒णं व॒यं गो॒भिः अ॒ज्मः मदा॑य कं
वि नः॒ रा॒ये दु॒रः वृ॒धि ॥३॥ अ॒तिं जुं॑ प॒वित्रं॑ अ॒क्र॒मीत् वा॒जी धु॒रं
न या॑म॒नि इ॒ंदुः दे॒वेषु॑ प॒त्यते ॥४॥ सं ई॑ सखा॒यः अ॒स्व॒र॒न् वने॑
ऋ॒तं अ॒तिं॒ऽअ॒विं इ॒ंदुं ना॒वाः अ॒नू॒ष॒त ॥५॥ तया॑ प॒व॒स्व॒ धा॒र॒या
यया॑ पी॒तः वि॒ऽचक्षा॑से इ॒ंदो॑ स्तो॒त्रे सु॒ऽवी॒र्यं ॥६॥ २॥

॥४६॥ असृ॑यन् दे॒वऽवी॑तये अ॒त्यासः॑ कृ॒त्याऽइ॒व क्ष॑रंतः
प॒र्व॒त॒ऽवृ॑धः ॥१॥ परि॑ऽकृ॒तासः॑ इ॒ंदवः॑ योषा॑ऽइ॒व पि॒त्र्यं॒ऽवती
वा॒युं सी॒माः असृ॑क्षत ॥२॥ ए॒ते सी॒मांसः॑ इ॒ंदवः॑ प्र॒य॒स्व॒तः च॒मू॑
सृ॒ताः इ॒ंद्रं व॑र्ध॒ति क॑र्म॒ऽभिः ॥३॥ आ धा॒व॒त सु॒ऽह॒स्यः शु॒क्रा गृ॒-
भ्णी॒त म॑न्थि॒ना गो॒भिः श्रो॒णी॒त म॑त्सरं ॥४॥ सः प॒व॒स्व॒ धनं॑ऽज॒य
प्र॒ऽय॒न्ता रा॒धसः॑ म॒हः अ॒स्मभ्यं॑ सी॒म गा॒तुऽवि॒त् ॥५॥ ए॒तं मृ॒ज-
ति॒ म॒ज्यं प॑व॒मानं॑ द॒र्श क्षि॑पः इ॒ंद्रा॑य म॒त्सरं॑ म॒दं ॥६॥ ३॥

॥४७॥ अ॒या सी॒मः सु॒ऽकृ॒त्या म॒हः चि॒त् अ॒भि अ॒व॒र्ध॒त मं॑-
दानः॑ उ॒त् वृ॒ष॒ऽय॒ते ॥१॥ कृ॒ता॒नि इ॒त् अ॒स्य॒ क॒र्त्ता चे॑त॒ते द॑स्यु॒ऽत॒र्ह-

अ० ७. अ० १. व० १०.] ॥ २०५ ॥ [म० ९. अ० २. सू० ५३.

ऽतम पवित्रं धारया कवे अर्कस्य योनिं आऽसदं ॥४॥ सः पव-
स्व मदिन्ऽतम गोभिः अंजानः अक्षुऽभिः इंदो इंद्राय पीतये
॥ ५ ॥ ७ ॥

॥ ५१ ॥ अध्वर्यो अद्रिऽभिः सुतं सोमं पवित्रं आ सृज पुनीहि
इंद्राय पातवे ॥ १ ॥ दिवः पीयूषं उत्ऽतमं सोमं इंद्राय वज्रिणे
सुनोतं मधुमत्ऽतमं ॥ २ ॥ तव ते इंदो अंधसः देवाः मधोः वि
अश्रते पवमानस्य मरुतः ॥ ३ ॥ त्वं हि सोम वर्धयन् सुतः मदाय
भूर्यये वृषन् स्तोतारं ऊतये ॥ ४ ॥ अभि अर्ष विऽचक्षुण पवित्रं
धारया सुतः अभि वाजं उत श्रवः ॥ ५ ॥ ८ ॥

॥ ५२ ॥ परि द्युक्षः सनत्ऽरयिः भरत् वाजं नः अंधसा सुवानः
अर्ष पवित्रं आ ॥ १ ॥ तव प्रत्नेभिः अध्वऽभिः अभ्यः वारं परि
प्रियः सहस्रं ऽधारः यात् तना ॥ २ ॥ चरुः न यः तं ईख्य इंदो न
दानं ईख्य वधैः वधऽस्तो ईख्य ॥ ३ ॥ नि शुष्मं इंदो एषां पुरु-
ऽहूत जनानां यः अस्मान् आऽदिदेशति ॥ ४ ॥ शतं नः इंदो ऊ-
तिऽभिः सहस्रं वा शुचीनां पवस्व मंहयत्ऽरयिः ॥ ५ ॥ ९ ॥

॥ ५३ ॥ उत्ते शुष्मांसः अस्युः रक्षः भिंदतः अद्रिऽवः नुदस्व
याः परिऽस्पृधः ॥ १ ॥ अया निऽजग्निः ओजसा रथऽसंगे धने
हिते स्तवै अविभ्युषा हृदा ॥ २ ॥ अस्य व्रतानि न आऽधृषे पव-
मानस्य दुऽध्या रुज यः त्वा पृतन्यति ॥ ३ ॥ तं हिन्वति मद्ऽच्युतं
हरिं नदीषु वाजिनं इंदु इंद्राय मत्सरं ॥ ४ ॥ १० ॥

॥ ५४ ॥ अस्य प्रत्नां अनु द्युतं शुक्रं दुदुहे अहंयः पर्यः सहस्र
 ऽसां ऋषिं ॥ १ ॥ अयं सूर्यः ऽइव उप ऽदृक् अयं सरांसि धाव
 सप्त प्र ऽवतः आ दिवं ॥ २ ॥ अयं विश्वानि तिष्ठति पुनानः भुव
 ना उपरि सोमः देवः न सूर्यः ॥ ३ ॥ परि नः देव ऽवीतये वाजा
 अर्षसि गो ऽमतः पुनानः इंद्रो इंद्र ऽयुः ॥ ४ ॥ ११ ॥

॥ ५५ ॥ यवै ऽयवं नः अंधसा पुष्टं ऽपुष्टं परि स्रव सोम विश्व
 च सौमगा ॥ १ ॥ इंद्रो यथा तव स्तवः यथा ते जातं अंधसः ति
 वहिषि प्रिये सदुः ॥ २ ॥ उत नः गो ऽवित् अश्व ऽवित् पवस्व सोम
 अंधसा मक्षु ऽतमेभिः अहं ऽभिः ॥ ३ ॥ यः जिनाति न जीयते
 हंति शत्रुं अभि ऽइत्य सः पवस्व सहस्र ऽजित् ॥ ४ ॥ १२ ॥

॥ ५६ ॥ परि सोमः ऋतं वृहत् आशुः पवित्रे अर्षति वि ऽघ्नन्
 रक्षांसि देव ऽयुः ॥ १ ॥ यत् सोमः वाजं अर्षति शतं धाराः अप
 स्युवः इंद्रस्य सख्यं आ ऽविशन् ॥ २ ॥ अभि त्वा योषणः दर्श जारं
 न कन्या अनूषत मृज्यसे सोम सातये ॥ ३ ॥ त्वं इंद्राय विष्णवे स्वा
 दुः इंद्रो परि स्रव नृन् स्तोतृन् पाहि अहंसः ॥ ४ ॥ १३ ॥

॥ ५७ ॥ प्र ते धाराः असृशतः दिवः न यन्ति वृष्टयः अर्च्छ वाजं
 सहस्रिणं ॥ १ ॥ अभि प्रियाणि काव्या विश्वा चक्षाणः अर्षति हरिः
 तुं जानः आयुधा ॥ २ ॥ सः मर्मजानः आयु ऽभिः इभः राजा ऽइव
 सु ऽवतः श्येनः न वंसु सीदति ॥ ३ ॥ सः नः विश्वा दिवः वसु उतो
 पृथिव्याः अधि पुनानः इंद्रो आ भर ॥ ४ ॥ १४ ॥

अ० ७. अ० १. व० १८.] ॥ २०७ ॥ [म० ९. अ० ३. सू० ६१.]

॥ ५८ ॥ तरत्सः मंदी धावति धारा सुतस्य अंधसः तरत्सः
मंदी धावति ॥ १ ॥ उसा वेद वसूनां मर्तस्य देवी अवसः तरत्सः
मंदी धावति ॥ २ ॥ ध्वस्योः पुरुऽसंत्योः आसहस्राणि दृष्टहे तरत्सः
मंदी धावति ॥ ३ ॥ आ ययोः त्रिंशतं तनां सहस्राणि च दृष्टहे
तरत्सः मंदी धावति ॥ ४ ॥ १५ ॥

॥ ५९ ॥ पवस्व गोऽजित् अश्वऽजित् विश्वऽजित् सोम रण्य-
ऽजित् प्रजाऽवत् रत्नं आ भर ॥ १ ॥ पवस्व अत्तऽभ्यः अदाभ्यः
पवस्व ओषधीभ्यः पवस्व धिषणाभ्यः ॥ २ ॥ त्वं सोम पवमानः
विश्वानि दुःऽइता तर कविः सीद नि वर्हिषि ॥ ३ ॥ पवमानस्वः
विदः जायमानः अभवः महान् इंद्रो विश्वान् अभि इत् असि
॥ ४ ॥ १६ ॥

॥ ६० ॥ प्र गायत्रेण गायत पवमानं विऽचर्षणिं इंद्रं सहस्र-
ऽचक्षसं ॥ १ ॥ तं त्वा सहस्रं चक्षसं अथो सहस्रं भर्णसं अति
वारं अपाविषुः ॥ २ ॥ अति वारान् पवमानः असि स्यदत् कल-
शान् अभि धावति इंद्रस्य हार्दि आऽविशन् ॥ ३ ॥ इंद्रस्य सोम
राधसे शं पवस्व विऽचर्षणे प्रजाऽवत् रेतः आ भर ॥ ४ ॥ १७ ॥ २ ॥

॥ ६१ ॥ अया वीती परिस्रव यः ते इंद्रो मदेषु आ अवऽअहन्
नृप्तीः नव ॥ १ ॥ पुरः सद्यः इत्याऽधिपे दिवः ऽदासाय नवर्
अथ त्वं तुर्वशं यदु ॥ २ ॥ परि नः अश्वं अश्वऽवित् गोऽनत् इंद्रो
हिरण्यऽवत् क्षरं सहस्रिणीः इयः ॥ ३ ॥ पवमानस्य ते वयं पवित्रं

अभिऽउदतः सखिऽत्वं आ वृणीमहे ॥४॥ ये ते पवित्रं ऊर्मयः अ-
भिऽक्षरंति धारया तेभिः नः सोम मृक्य ॥५॥ १८॥ सः नः पुनानः
आ भर रयिं वीरऽवतीं इषं ईशानः सोम विश्वतः ॥६॥ एतं ऊ-
त्यं दश क्षिपः मृजंति सिंधुऽमातरं सं आदित्येभिः अख्यत ॥७॥
सं इंद्रेण उत वायुना सुतः एति पवित्रं आ सं सूर्यस्य रश्मिऽभिः
॥८॥ सः नः भगाय वायवे पूषे पवस्व मधुऽमान् चारुः मित्रे
वरुणे च ॥९॥ उच्चा ते जातं अंधसः दिवि सत् भूमिः आ ददे उप-
शर्मं महि श्रवः ॥१०॥ १९॥ एना विश्वानि अर्यः आ द्युम्नानि
मानुषाणां सिसांसंतः वनामहे ॥११॥ सः नः इंद्राय यज्यवे व-
रुणाय मरुत्ऽभ्यः वरिवऽवित् परि सव ॥१२॥ उपोऽसु जातं
अप्ऽतुरं गोभिः भुगं परिऽकृतं इंद्रं देवाः अयासिषुः ॥१३॥ तं
इत् वर्धतु नः गिरः वत्सं संशिश्वरीऽइव यः इंद्रस्य हृदंऽसनिः
॥१४॥ अर्षे नः सोम शंगवे धुक्षस्व पिषुषी इषं वर्ध समुद्रं उक्थ्य
॥१५॥ २०॥ पर्वमानः अजीजनत् दिवः चित्रं न तन्यतु ज्योतिः
वैश्वानरं वृहत् ॥१६॥ पर्वमानस्य ते रसः मदः राजन् अदुच्छुनः
वि वारं अय्यं अर्षति ॥१७॥ पर्वमान रसः तव दक्षः वि राजति
द्युऽमान् ज्योतिः विश्वं स्वः हृजे ॥१८॥ यः ते मदः वरेण्यः तेन प-
वस्व अंधसा देवऽअवीः अघशंसऽहा ॥१९॥ जग्निः वृचं अमि-
त्रियं सस्त्रिः वाजं दिवेऽदिवे गोऽसाः ऊं अश्वऽसाः असि ॥२०॥
॥२१॥ संऽमिष्यः अरुषः भव सुऽउपस्थाभिः न धेनुऽभिः सीदन्
श्येनः न योनिं आ ॥२१॥ सः पवस्व यः आविथ इंद्रं वृत्राय हंतवे
वत्रिऽवासं महीः अपः ॥२२॥ सुऽवीरांसः वयं धना जयेम सोम
मीढुः पुनानः वर्ध नः गिरः ॥२३॥ त्वाऽऊतासः तव अर्वासा
स्याम वन्तः आऽमुरः सोम व्रतेषु जागृहि ॥२४॥ अपऽघ्नन् प-

अ० ७, अ० १, व० २६.] ॥ २०९ ॥ [म० ९, अ० ३, सू० ६२.

व॒ते मृ॒धः अ॒प सोमः अ॒रा॒णः ग॒च्छन् इ॒न्द्रस्य निः॒ऽकृतं ॥ २५ ॥
॥ २२ ॥ म॒हः नः रा॒यः आ॒भर॒ पव॑मान ज॒हि मृ॒धः रा॒स्व इ॒न्द्रो वी॒-
र॒ऽवन्त॑ यशः ॥ २६ ॥ न त्वा श॒तं च॒न हु॒तः रा॒धः दि॒त्सन्तं आ॒ मि॒न् न॒-
यत् पु॒ना॒नः म॒ख॒स्यसे ॥ २७ ॥ प॒व॒स्व इ॒न्द्रो वृ॒षा सु॒तः कृ॒धि नः
य॒शसः ज॒ने वि॒श्वाः अ॒प द्वि॒षः ज॒हि ॥ २८ ॥ अ॒स्य ते स॒ख्ये व॒यं तव
इ॒न्द्रो द्यु॒मे उ॒त्त॒मे स॒स॒ह्याम॑ पृ॒त॒न्यतः ॥ २९ ॥ या ते भी॒मानि॑ आ॒-
यु॒धा ति॒ग्मानि॑ सं॒ति धूर्॒वणे॑ र॒क्ष॑ स॒म॒स्य नः नि॒दः ॥ ३० ॥ २३ ॥

॥ ६२ ॥ ए॒ते अ॒सृ॒ग्यं इ॒न्द्रवः ति॒रः प॒वित्रं आ॒श॒वः वि॒श्वानि॑ अ॒-
भि सौ॒भगा ॥ १ ॥ वि॒ऽघ्नन्तः दुः॒ऽइ॒ता पु॒रु सु॒ऽगा तो॒काय॑ वा॒जिनः
त॒ना कृ॒ण्वन्तः अ॒र्वन्ते ॥ २ ॥ कृ॒ण्वन्तः व॒रि॒वः ग॒र्वे अ॒भि अ॒र्षेति॑ सु॒-
ऽस्तु॒ति इ॒ळा अ॒स्मभ्य॑ सं॒ऽयतं ॥ ३ ॥ अ॒सा॒वि अ॒न्धुः म॒दाय॑ अ॒प॒-
ऽसु॒ द॒क्षः गि॒रि॒ऽस्थाः श्ये॒नः न यो॒निं आ॒ अ॒स॒दत् ॥ ४ ॥ शु॒भ्रं अ॒धः
दे॒व॒ऽवा॒न्तं अ॒प॒ऽसु धू॒तः नृ॒ऽभिः सु॒तः स्व॑दन्ति गा॒वः प॒यः॒ऽभिः
॥ ५ ॥ २४ ॥ आ॒त् इ॒ अ॒श्वं न हे॒तारः अ॒शूशु॒भन् अ॒मृता॑य म॒ध्वः र॒सं
स॒ध॒ऽमादे॑ ॥ ६ ॥ याः ते धा॒राः म॒धु॒ऽश्रु॒तः अ॒सृ॒ग्यं इ॒न्द्रो ज॒तये॑ ता॒-
भिः प॒वित्रं आ॒ अ॒स॒दः ॥ ७ ॥ सः अ॒र्षे इ॒न्द्राय॑ पी॒तये॑ ति॒रः रोमा॑णि
अ॒व्ययी॑ सी॒दन् यो॒ना व॒नेषु॑ आ ॥ ८ ॥ त्वं इ॒न्द्रो परि॑ स॒व॒ स्वादि॑ष्टः
अ॒ंगि॒रः॒ऽभ्यः व॒रि॒वः॒ऽवित् घृ॒तं प॒यः ॥ ९ ॥ अ॒यं वि॒ऽच॒र्षणिः
हि॒तः प॒व॒मानः सः चे॒त्ति हि॒न्वानः आ॒र्षं वृ॒हत् ॥ १० ॥ २५ ॥ ए॒षः
वृ॒षा वृ॒ष॒ऽघ्नतः प॒व॒मानः अ॒श॒स्ति॒ऽहा क॑रन्त॒वसू॑नि दा॒शुपे॑ ॥ ११ ॥
आ प॒व॒स्व स॒ह॒स्रि॒णं र॒चिं गो॒ऽमन्तं अ॒श्विनं॑ पु॒रु॒ऽच॒न्द्रं पु॒रु॒ऽम्य॑हं
॥ १२ ॥ ए॒षः स्यः परि॑ सि॒ज्यते॑ स॒मृज्य॑मानः आ॒यु॒ऽभिः उ॒रु॒ऽगा॒यः
ज॒वि॒ऽअ॒न्तुः ॥ १३ ॥ स॒ह॒स्रं॒ऽज॒तिः ग॒त॒ऽम॒यः पि॒ऽमानः र॒ज॒तः

अ० ७. अ० १. व० ३०.] ॥ २१० ॥ [म० ९. अ० ३. सू० ६३.]

कविः इंद्राय पवते मदः ॥ १४ ॥ गिरा जातः इह स्तुतः इंद्रुः इंद्राय
धीयते विः योना वसतौ इव ॥ १५ ॥ २६ ॥ पवमानः सुतः नृऽभिः
सोमः वाजं इव असरत् चमूषु शक्यना आऽसदं ॥ १६ ॥ तं वि-
ऽपृष्टे विऽवंधुरे रथे युजंति यातवे ऋषीणां सप्त धीतिऽभिः
॥ १७ ॥ तं सोतारः धनऽस्पृतं आशुं वाजाय यातवे हरिं हिनोत
वाजिनं ॥ १८ ॥ आऽविशन् कलशं सुतः विश्वाः अर्षेन् अभिश्रि-
यः शूरः न गोषु तिष्ठति ॥ १९ ॥ आ ते इंद्रो मदाय कं पयः दुहति
आयवः देवाः देवेभ्यः मधु ॥ २० ॥ २१ ॥ आ नः सोमं पवित्रं आ
सृजतं मधुमत्तमं देवेभ्यः देवश्रुतमं ॥ २२ ॥ एते सोमाः अ-
सृक्षत गृणानाः श्रवसे महे मदिन्तमस्य धारया ॥ २३ ॥ अभि
गव्यानि वीतये नृम्णा पुनानः अर्षसि सनत्तवाजः परि सव-
॥ २४ ॥ उत नः गोऽमंतीः इपः विश्वाः अर्षे परिऽस्तुभः गृणानः
जमत्तअग्निना ॥ २५ ॥ पवस्व वाचः अग्नियः सोमं चित्राभिः
ऊतिऽभिः अभि विश्वानि काव्या ॥ २६ ॥ २७ ॥ त्वं समुद्रियाः अपः
अग्नियः वाचः इरयन् पवस्व विश्वं एजय ॥ २८ ॥ तुभ्यं इमा भुव-
ना कवे महिम्ने सोम तस्यिरे तुभ्यं अर्षेति सिंधवः ॥ २९ ॥ प्रते दि-
वः न वृष्टयः धाराः यंति असश्वतः अभि शुक्रां उपऽस्तिर ॥ ३० ॥
इंद्राय इंद्रुं पुनीतन उयं दद्याय साधनं देणानं वीतिऽराधमं ॥ ३१ ॥
पवमानः चतुतः कविः सोमः पवित्रं आ असदत्त दधत् सोमं सु-
ऽवीर्यं ॥ ३२ ॥ २९ ॥

॥ ६३ ॥ आ पवस्व महिम्नि रयिं सोम सुऽवीर्यं अस्मे शरा-
मि धारय ॥ १ ॥ इपं ऊजं च पितृमे इंद्राय मत्सरिनऽतमः वमषु
आ नि मीदमि ॥ २ ॥ सुतः इंद्राय विष्णवे सोमः कलशं अश्रुत

मधुऽमान् अस्तु वायवे ॥ ३ ॥ एते असृग् आशवः अतिं हरांसि
वभ्रवः सोमाः ऋतस्य धारया ॥ ४ ॥ इंद्रं वर्धतः अपऽतुरः कृण्वतः
विश्वं आयं अपऽघ्नतः अरावणः ॥ ५ ॥ ३० ॥ सुताः अनुं स्वं आ रजः
अभि अर्षेति वभ्रवः इंद्रं गच्छतः इंद्रवः ॥ ६ ॥ अया पवस्व धार-
या यया सूर्यं अरोचयः हित्वा नः मानुषीः अपः ॥ ७ ॥ अयुक्त सूरः
एतं पवमानः मनौ अधि अंतरिक्षेण यातवे ॥ ८ ॥ उत त्याः
हरितः दश सूरः अयुक्त यातवे इंद्रुः इंद्रः इति ब्रुवन् ॥ ९ ॥ परि
इतः वायवे सुतं गिरः इंद्राय मत्सरं अब्यः वारिषु सिंचत ॥ १० ॥
॥ ३१ ॥ पवमान विदाः रुयिं अस्मभ्यं सोम दुस्तरं यः दुःऽनशः
वन्तुष्यता ॥ ११ ॥ अभि अर्षेत्सहस्रिणं रुयिं गोऽमंतं अश्विनं अभि
वाजं उत श्रवः ॥ १२ ॥ सोमः देवः न सूर्यः अद्रिऽभिः पवते सुतः
दधानः कलशे रसं ॥ १३ ॥ एते धामानि आर्या शुक्ताः ऋतस्य
धारया वाजं गोऽमंतं अक्षरन् ॥ १४ ॥ सुताः इंद्राय वज्रिणं सो-
मांसः दधिऽआशिरः पवित्रं अतिं अक्षरन् ॥ १५ ॥ ३२ ॥ प्र सोम
मधुमत्ऽतमः राये अर्षे पवित्रे आ मदः यः देवऽवीतमः ॥ १६ ॥
तं इंद्रं मृजंति आयवः हरिं नदीषु वाजिनं इंद्रुं इंद्राय मत्सरं ॥ १७ ॥
आ पवस्व हिरण्यऽवत् अश्वऽवत् सोम वीरऽवत् वाजं गोऽमंतं
आ भर ॥ १८ ॥ परि वाजं न वाजऽयुं अब्यः वारिषु सिंचत इंद्राय
मधुमत्ऽतमं ॥ १९ ॥ कविं मृजंति मज्यं धीभिः विप्राः अवस्यवः
वृषा कनिक्ता अर्षेति ॥ २० ॥ ३३ ॥ वृषणं धीभिः अपऽतुरं सोमं
ऋतस्य धारया मती विप्राः सं अस्वरन् ॥ २१ ॥ पवस्व देव आ-
युषक् इंद्रं गच्छतु ते मदः वायुं आ रोह धर्मणा ॥ २२ ॥ पवमान नि
तोशसे रुयिं सोम श्रवाय्यं प्रियः समुद्रं आ विश ॥ २३ ॥ अपऽघ्नन्
पवसे मृधः ऋतुऽवित् सोम मत्सरः नुदस्व अदेवऽयुं जनं ॥ २४ ॥

पर्वमानाः असृष्टात् सोमाः शुक्रासः इंदवः अभि विश्वानि का-
 व्या ॥ २५ ॥ ३४ ॥ पर्वमानासः आश्वः शुभ्राः असृष्टात् इंदवः घ्नंतः
 विश्वाः अर्प द्विपः ॥ २६ ॥ पर्वमानाः दिवः परि अंतरिक्षात् अ-
 सृष्टात् पृथिव्याः अधि सानवि ॥ २७ ॥ पुनानः सोम धारया इंदो
 विश्वाः अर्प सिधः जहिरक्षांसि सुऽक्रतो ॥ २८ ॥ अपऽघ्नन् सोम
 रक्षासः अभि अर्ष कनिःकदत् द्युऽमंतं शुष्मं उतऽतमं ॥ २९ ॥ अ-
 स्मे वसूनि धारय सोम दिव्यानि पार्थिवा इंदो विश्वानि वार्य
 ॥ ३० ॥ ३५ ॥

॥ ६४ ॥ वृषा सोम द्युऽमान् असि वृषा देव वृषऽव्रतः वृषा
 धर्माणि दधिषे ॥ १ ॥ वृष्णाः ते वृष्ण्यं शवः वृषा वनं वृषा मदः
 सत्यं वृषन् वृषा इत् असि ॥ २ ॥ अश्वः न चक्रदः वृषा सं गाः इंदो
 सं अर्वतः वि नः राये दुरः वृधि ॥ ३ ॥ असृष्टात् प्र वाजिनः गव्या
 सोमासः अश्वऽया शुक्रासः वीरऽया आश्वः ॥ ४ ॥ शुभमानाः
 ऋतुयुऽभिः मृज्यमानाः गर्भस्त्योः पर्वते वारं अव्यये ॥ ५ ॥ ३६ ॥
 ते विश्वा दाशुषे वसु सोमाः दिव्यानि पार्थिवा पर्वतां आ अंत-
 रिक्ष्या ॥ ६ ॥ पर्वमानस्य विश्वऽवित् प्र ते सर्गाः असृष्टात् सूर्य-
 स्यऽइव न रश्मयः ॥ ७ ॥ केतुं कृण्वन् दिवः परि विश्वा रूपा अभि
 अर्पसि समुद्रः सोम पिन्वसे ॥ ८ ॥ हिन्वानः वाचं इष्यसि पर्वमान
 विऽधर्मणि अक्रान् देवः न सूर्यः ॥ ९ ॥ इंदुः पविष्ट चेतनः प्रियः
 कवीनां मती सृजत् अश्वं रथीऽइव ॥ १० ॥ ३७ ॥ ऊर्मिः यः ते प-
 वित्रे आ देवऽअवीः परिऽअक्षरत् सीदन् ऋतस्य योनिं आ
 ॥ ११ ॥ सः नः अर्प पवित्रे आ मदः यः देवऽवीतमः इंदो इंदोय
 पीतये ॥ १२ ॥ इषे पवस्व धारया मृज्यमानः मनीषिऽभिः इंदो

रुचा अभि गाः इहि ॥ १३ ॥ पुनानः वरिवः कृधि ऊर्जे जनाय
 गिर्वणः हरे सृजानः आऽशिरं ॥ १४ ॥ पुनानः देवऽवीतये इन्द्रस्य
 याहि निःऽकृतं द्युतानः वाजिऽभिः यतः ॥ १५ ॥ ३८ ॥ प्र हिन्वा-
 नासः इंदवः अच्छं समुद्रं आशवः धिया जूताः असृक्षत ॥ १६ ॥
 मर्मृजानासः आयवः वृथा समुद्रं इंदवः अगमन् कृतस्य योनिं
 आ ॥ १७ ॥ परि नः याहि अस्मऽयुः विश्वा वसूनि ओजसा पाहि
 नः शर्म वीरऽवन्त ॥ १८ ॥ मिसाति वह्निः एतंशः पदं युजानः
 ऋक्ऽभिः प्र यत् समुद्रे आऽहितः ॥ १९ ॥ आ यत् योनिं हिरण्ययं
 आप्नुः कृतस्य सीदति जहाति अप्रंऽचेतसः ॥ २० ॥ ३९ ॥ अभि
 वेनाः अनुषत इयंक्षन्ति प्रऽचेतसः मज्जन्ति अविंऽचेतसः ॥ २१ ॥
 इन्द्राय इंदो मरुत्वन्ते पवस्व मधुमत्ऽतमः कृतस्य योनिं आ-
 ऽसदं ॥ २२ ॥ तं त्वा विप्राः वचःऽविदः परिकृण्वन्ति वेधसः सं त्वा
 मृजन्ति आयवः ॥ २३ ॥ रसं ते मित्रः अर्यमा पिबन्ति वरुणः कवे
 पवमानस्य मरुतः ॥ २४ ॥ त्वं सोम विपःऽचितं पुनानः वाचं इ-
 ष्यसि इंदो सहस्रंऽभरणसं ॥ २५ ॥ ४० ॥ उतो सहस्रंऽभरणसं वाचं
 सोम मखस्युर्वं पुनानः इंदो आ भर ॥ २६ ॥ पुनानः इंदो एषां
 पुरंऽहूत जनानां प्रियः समुद्रं आ विश ॥ २७ ॥ दविंद्युतत्या रुचा
 परिऽस्तोभन्त्या कृपा सोमाः शुक्राः गोऽआशिरः ॥ २८ ॥ हिन्वा-
 नः हेतुऽभिः यतः आ वाजं वाजी अक्रमीत् सीदन्तः वनुषः यथा
 ॥ २९ ॥ ऋधक् सोम स्वस्तये संऽजग्मानः दिवः कविः पवस्व
 सूर्यः हृशे ॥ ३० ॥ ४१ ॥ १ ॥

॥ ६५ ॥ हिन्वन्ति सूरं उखयः स्वसारः जामयः पतिं महां इंदुं
 महीयुवः ॥ १ ॥ पवमान रुचाऽरुचा देवः देवेभ्यः परि विश्वा

अ०७, अ०१, व०३८.] ॥ २१२ ॥ [म०९, अ०३, सू०६४]

पर्वमानाः असृक्षत सोमाः शुक्रासः इंदवः अभि विश्वानि का-
व्या ॥ २५ ॥ ३४ ॥ पर्वमानासः आश्वः शुभाः असृगं इंदवः भंतः
विश्वाः अप द्विषः ॥ २६ ॥ पर्वमानाः दिवः परि अंतरिक्षात् अ-
सृक्षत पृथिव्याः अधि सानवि ॥ २७ ॥ पुनानः सोम धारया इंदो
विश्वाः अप सिधः जहि रक्षांसि सुऽक्रतो ॥ २८ ॥ अपऽग्न सोम
रक्षासः अभि अर्ष कनिःकदत् द्युऽमंतं शुष्मं उत्ऽतमं ॥ २९ ॥ अ-
स्मे वसूनि धारय सोम दिव्यानि पार्थिवा इंदो विश्वानि वार्या
॥ ३० ॥ ३५ ॥

॥ ६४ ॥ वृषा सोम द्युऽमान् असि वृषा देव वृषऽवतः वृषा
धर्माणि दधिषे ॥ १ ॥ वृणाः ते वृषायं शवः वृषा वनं वृषा मदः
सत्यं वृषन् वृषा इत् असि ॥ २ ॥ अश्वः न चक्रदः वृषा सं गाः इंदो
सं अवतः वि नः राये दुरः वृधि ॥ ३ ॥ असृक्षत प्र वाजिनः गव्या
सोमासः अश्वऽया शुक्रासः वीरऽया आश्वः ॥ ४ ॥ शुभमानाः
चतुऽयुऽभिः मृज्यमानाः गर्भस्त्योः पवते वारे अब्यये ॥ ५ ॥ ३६ ॥
ते विश्वा दाशुषे वसु सोमाः दिव्यानि पार्थिवा पवतां आ अंत-
रिक्ष्या ॥ ६ ॥ पर्वमानस्य विश्वऽवित् प्र ते सर्गाः असृक्षत सूर्य-
स्यऽइव न रश्मयः ॥ ७ ॥ केतुं कृण्वन् दिवः परि विश्वा रूपा अभि
अपसि समुद्रः सोम पिन्वसे ॥ ८ ॥ हिन्वानः वाचं इष्यसि पर्वमान
विऽधर्मणि अक्रान् देवः न सूर्यः ॥ ९ ॥ इंदुः पविष्ट चेतनः प्रियः
कवीनां मती सृजत् अश्वं रथीऽइव ॥ १० ॥ ३७ ॥ कुर्मिः यः ते प-
वित्रे आ देवऽअवीः परिऽअक्षरत् सीदन् चतस्य योनिं आ
॥ ११ ॥ सः नः अप पवित्रे आ मदः यः देवऽवीतमः इंदो इंद्राय
पीतये ॥ १२ ॥ इपे पवस्व धारया मृज्यमानः मनीषिभिः इंदो

अ० ७. अ० २. व० १.]

॥ २१३ ॥

रुचा अभि गाः इहि ॥ १३ ॥ पुनानः वरि
गिर्वणः हरे सृजानः आऽशिरं ॥ १४ ॥ पुनानः
याहि निःऽकृतं द्युतानः वाजिऽभिः यतः ॥
नासः इंदवः अच्छ समुद्रं आशवः धिया जूत
मर्मृजानासः आयवः वृथा समुद्रं इंदवः अग्र
आ ॥ १७ ॥ परि नः याहि अस्मऽयुः विश्वा वसू
नः शर्म वीरऽवत् ॥ १८ ॥ मिमाति वह्निः एत
चक्रऽभिः प्र यत् समुद्रे आऽहितः ॥ १९ ॥ आ यत्
आप्नुः कृतस्य सीदति जहाति अप्रऽचेतसः ॥
वेनाः अनूपत इयक्षति प्रऽचेतसः मज्जति अवि
इंद्राय इंदो मरुत्वते पवस्व मधुमत्ऽतमः कृतस
ऽसदं ॥ २२ ॥ तं त्वा विप्राः वचःऽविदः परिकृण्वंति
मृजंति आयवः ॥ २३ ॥ रसं ते मित्रः अर्यमा पिबंति
पवमानस्य मरुतः ॥ २४ ॥ त्वं सोम विपःऽचितं पुनान
प्यसि इंदो सहस्रंऽभरणसं ॥ २५ ॥ ४० ॥ उतो सहस्रंऽभ
सोम मखस्युर्व पुनानः इंदो आ भर ॥ २६ ॥ पुनानः
पुरुऽहूत जनानां प्रियः समुद्रं आ विश ॥ २७ ॥ दविद्युत
परिऽस्तोभंत्वा कृपा सोमाः श्रुक्ताः गोऽआशिरः ॥ २८ ॥
नः हेतुऽभिः यतः आ वाजं वाजी अक्रमीत् सीदंतः वनु
॥ २९ ॥ कृधक् सोम स्वस्तये संऽजग्मानः दिवः कविः
सूर्यः हजे ॥ ३० ॥ ४१ ॥ १ ॥

॥ ६५ ॥ हिन्वंति सूरं उत्तयः स्वसारः जानयः पतिं महां
महीयुवः ॥ १ ॥ पवमान रुचाऽरुचा देवः देवेभ्यः परि वि

अ०७. अ०१. व०३८.] ॥ २१२ ॥ [म०९. अ०३. सू०६४]

पर्वमानाः असृक्षत सोमाः शुक्रासः इंदवः अभि विश्वानि का-
 व्या ॥ २५ ॥ ३४ ॥ पर्वमानासः आशवः शुभ्राः असृयं इंदवः प्रतः
 विश्वाः अप द्विपः ॥ २६ ॥ पर्वमानाः दिवः परि अंतरिक्षात् अ-
 सृक्षत पृथिव्याः अधि सानवि ॥ २७ ॥ पुनानः सोम धारया इंदो
 विश्वाः अप सिधः जहिरक्षांसि सुऽक्रतो ॥ २८ ॥ अपऽघ्न सोम
 रक्षासः अभि अर्ष कनिःकदत् द्युऽमंतं शुष्मं उतऽतमं ॥ २९ ॥ अ-
 स्मे वसूनि धारय सोम दिव्यानि पार्थिवा इंदो विश्वानि वामी
 ॥ ३० ॥ ३५ ॥

॥ ६४ ॥ वृषा सोम द्युऽमान् असि वृषा देव वृषऽघ्नतः वृषा
 धर्माणि दधिषे ॥ १ ॥ वृष्णः ते वृष्ण्यं शवः वृषा वनं वृषा मरु-
 सत्यं वृषन् वृषा इत् असि ॥ २ ॥ अश्वः न चक्रदः वृषा सं गाः इंदो
 सं अर्चतः वि नः राये दुरः वृधि ॥ ३ ॥ असृक्षत प्र वाजिनः गव्या
 सोमासः अश्वऽया शुक्रासः वीरऽया आशवः ॥ ४ ॥ शुभ्रमानाः
 ज्ञातयुऽभिः मृज्यमानाः गर्भस्त्योः पर्वते वारं अव्यये ॥ ५ ॥ ३६ ॥
 ते विश्वा दाशुपे वसु सोमाः दिव्यानि पार्थिवा पर्वतां आ अंत-
 रिक्षया ॥ ६ ॥ पर्वमानस्य विश्वऽवित् प्र ते मर्गाः असृक्षत मृय-
 म्यऽदव न रुमयः ॥ ७ ॥ केतुं कृण्वन् दिवः परि विश्वा रूपा अभि
 अर्पसि समुद्रः सोम पितृमे ॥ ८ ॥ हिन्यानः वार्चं दृष्यमि पर्वमान
 विऽधर्मणि अक्रान् देवः न मृयः ॥ ९ ॥ इंदः पविष्ट चार्तनः प्रियः
 दधीनां मती मृजत् अश्वं रुयीऽदव ॥ १० ॥ ३७ ॥ रुमिः यः ते प-
 विष्ट आ देवऽश्वीः परि अश्वगत मीदेन ज्ञातस्य योनि आ
 ॥ ११ ॥ सः नः अर्प पविष्ट आ मरुः यः देवऽधीतमः इंदो इंदो व
 पीतये ॥ १२ ॥ दृषे पवम् धारया मृज्यमानः मनीषिभिः इंदो

अ० ७, अ० २, व० १.]

॥ २१३ ॥

[म० ९, अ० ३, सू० ६५.]

रुचा अभि गाः इहि ॥ १३ ॥ पुनानः वरिवः कृधि ऊर्जं जनाय
गिर्वणः हरे सृजानः आऽशिरं ॥ १४ ॥ पुनानः देवऽवीतये इन्द्रस्य
याहि निःऽकृतं द्युतानः वाजिऽभिः यतः ॥ १५ ॥ ३८ ॥ प्र हिन्वा-
नासः इन्द्रवः अच्छ समुद्रं आशवः धिया जूताः असृक्षत ॥ १६ ॥
मर्मृजानासः आयवः वृथा समुद्रं इन्द्रवः अगमन् कृतस्य योनिं
आ ॥ १७ ॥ परि नः याहि अस्मऽयुः विश्वा वसूनि ओजसा पाहि
नः शर्म वीरऽवत् ॥ १८ ॥ मिसाति वह्निः एतंशः पदं युजानः
चक्रऽभिः प्र यत् समुद्रे आऽहितः ॥ १९ ॥ आ यत् योनिं हिरण्ययं
आशुः कृतस्य सीदति जहाति अप्रऽचेतसः ॥ २० ॥ ३९ ॥ अभि
वेनाः अनूषत इयंक्षति प्रऽचेतसः मज्जंति अविऽचेतसः ॥ २१ ॥
इन्द्राय इन्द्रो मरुत्वते पवस्व मधुमत्ऽतमः कृतस्य योनिं आ-
ऽसदं ॥ २२ ॥ तं त्वा विप्राः वचःऽविदः परि कृण्वंति वेधसः सं त्वा
मृजंति आयवः ॥ २३ ॥ रसं ते मित्रः अर्यमा पिबंति वरुणः कवे
पवमानस्य मरुतः ॥ २४ ॥ त्वं सोम विपःऽचितं पुनानः वाचं इ-
यसि इन्द्रो सहस्रऽभर्णसं ॥ २५ ॥ ४० ॥ उतो सहस्रऽभर्णसं वाचं
सोम मुखस्युर्व पुनानः इन्द्रो आ भर ॥ २६ ॥ पुनानः इन्द्रो एषां
रेऽस्तीर्भत्या कृपा सोमाः शुक्राः गोऽआशिरः ॥ २७ ॥ दर्विद्युतत्या रुचा
हेतुऽभिः यतः आ वाजं वाजी अक्रमीत् सीदंतः वनुपः यथा
॥ २८ ॥ शुधक् सोम स्वस्तये संऽजग्मानः दिवः कविः पवस्व
ः दृशे ॥ ३० ॥ ४१ ॥ १ ॥

६५ ॥ हिन्वति सूरं उषयः स्वसारः जामयः पतिं महां इन्द्रं
पुवः ॥ १ ॥ पवमान रुचाऽरुचा देवः देवेभ्यः परि विश्वां

अ० ७, अ० १, व० ३८.] ॥ २१२ ॥ [म० ९, अ० ३, सू० ६४]

पवमानाः असृक्षत सोमाः शुक्रासः इंदवः अभि विश्वानि का-
 व्या ॥ २५ ॥ ३४ ॥ पवमानासः आशवः शुभाः असृग्रं इंदवः प्रतः
 विश्वाः अप द्विषः ॥ २६ ॥ पवमानाः दिवः परि अंतरिक्षात् अ-
 सृक्षत पृथिव्याः अधि सानवि ॥ २७ ॥ पुनानः सोम धारया इंदो
 विश्वाः अप सिधः जहि रक्षांसि सुऽक्रतो ॥ २८ ॥ अपऽघ्न सोम
 रक्षसः अभि अर्ष कनिःकदत् द्युऽमतं शुष्मं उत्ऽतमं ॥ २९ ॥ अ-
 स्मे वसूनि धारय सोम दिव्यानि पार्थिवा इंदो विश्वानि वार्य
 ॥ ३० ॥ ३५ ॥

॥ ६४ ॥ वृषा सोम द्युऽमान् असि वृषा देव वृषऽघ्नतः वृषा
 धर्माणि दधिषे ॥ १ ॥ वृष्णः ते वृषाय शवः वृषा वनं वृषा मदः
 सत्यं वृषन् वृषा इत् असि ॥ २ ॥ अश्वः न चक्रद् वृषा सं गाः इंदो
 सं अवतः वि नः राये दुरः वृधि ॥ ३ ॥ असृक्षत प्र वाजिनः गव्या
 सोमासः अश्वऽया शुक्रासः वीरऽया आशवः ॥ ४ ॥ शुभमानाः
 ज्ञतयुऽभिः मृज्यमानाः गर्भस्त्योः पवते वारं अव्यये ॥ ५ ॥ ३६ ॥
 ते विश्वा दाशुपे वसु सोमाः दिव्यानि पार्थिवा पवतां आ अंत-
 रिक्ष्या ॥ ६ ॥ पवमानस्य विश्वऽवित् प्र ते सर्गाः असृक्षत सूर्य-
 स्यऽइव न रुमयः ॥ ७ ॥ केतुं कृण्वन् दिवः परि विश्वा रूपा अभि
 अपसि समुद्रः सोम पिन्वसे ॥ ८ ॥ हिवानः वाचं दुष्यसि पवमान
 विऽधर्मणि अक्रान् देवः न सूर्यः ॥ ९ ॥ इंदुः पविष्ट चेतनः प्रियः
 कवीनां मती सृजत् अश्वं रथीऽइव ॥ १० ॥ ३७ ॥ ऊर्मिः यः ते प-
 वित्रे आ देवऽअवीः परिऽअदारत् सीदन् ज्ञतस्य योनिं आ
 ॥ ११ ॥ सः नः अप पवित्रे आ मदः यः देवऽवीतमः इंदो इन्द्राय
 पीतये ॥ १२ ॥ उपे पवस्व धारया मृज्यमानः मनीषिभिः इंदो

अ० ७. अ० २. व० १.] ॥ २१३ ॥ [म० ९. अ० ३. सू० ६५

रुचा अभि गाः इहि ॥ १३ ॥ पुनानः वरिवः कृधि ऊर्जं जनार
गिर्वणः हरैः सृजानः आऽशिरं ॥ १४ ॥ पुनानः देवऽवीतये इन्द्रस्य
याहि निःऽकृतं द्युतानः वाजिऽभिः यतः ॥ १५ ॥ ३८ ॥ प्र हित्वा-
नासः इंदवः अच्छं समुद्रं आशवंः धिया जूताः असृक्षत ॥ १६ ॥
मर्मृजानासः आयवंः वृथा समुद्रं इंदवः अग्रमन् ऋतस्य योनिं
आ ॥ १७ ॥ परि नः याहि अस्मऽयुः विश्वा वसूनि ओजसा पाहि
नः शर्म वीरऽवन्त ॥ १८ ॥ मिमाति वह्निः एतंशः पदं युजानः
ऋक्ऽभिः प्र यत् समुद्रे आऽहितः ॥ १९ ॥ आ यत् योनिं हिरण्ययं
आप्नुः ऋतस्य सीदति जहाति अप्रऽचेतसः ॥ २० ॥ ३९ ॥ अभि
वेनाः अनूषत इयंक्षन्ति प्रऽचेतसः मज्जन्ति अविऽचेतसः ॥ २१ ॥
इंद्राय इंदो मरुत्वन्ते पर्वस्व मधुमतऽतमः ऋतस्य योनिं आ-
ऽसदं ॥ २२ ॥ तं त्वा विप्राः वचःऽविदः परिकृण्वन्ति वेधसः सं त्वा
मृजन्ति आयवं ॥ २३ ॥ रसं ते मित्रः अर्यमा पिबन्ति वरुणः कवे
पर्वमानस्य मरुतः ॥ २४ ॥ त्वं सोम विपःऽचितं पुनानः वाचं इ-
ष्यसि इंदो सहस्रंऽभरणसं ॥ २५ ॥ ४० ॥ उतो सहस्रंऽभरणसं वाचं
सोम मुखस्युवं पुनानः इंदो आ भर ॥ २६ ॥ पुनानः इंदो एषां
पुरुऽहूत जनानां प्रियः समुद्रं आ विश ॥ २७ ॥ दविद्युतया रुचा
परिऽस्तोभन्त्या कृपा सोमाः श्रुक्ताः गोऽआशिरः ॥ २८ ॥ हित्वा-
नः हेतुऽभिः यतः आ वाजं वाजी अक्रमीत् सीदन्तः वनुषः यथा
॥ २९ ॥ ऋधक् सोम स्वस्त्यै संऽजग्मानः दिवः कविः पर्वस्व
सूर्यः हृजे ॥ ३० ॥ ४१ ॥ १ ॥

॥ ६५ ॥ हित्वन्ति सूरं उक्षयः स्वसारः जामयः पतिं महां इंदुं
महीयुवं ॥ १ ॥ पर्वमान रुचाऽरुचा देवः देवेभ्यः परि विश्वा

अ० ७. अ० १. व० ३८.] ॥ २१२ ॥ [म० ९. अ० ३. सू० ६४]

पर्वमानाः असृष्टात् सोमाः शुक्रासः इंदवः अभि विश्वानि का-
व्या ॥ २५ ॥ ३४ ॥ पर्वमानासः आशवः शुभ्राः असृष्टात् इंदवः प्रतः
विश्वाः अप द्विषः ॥ २६ ॥ पर्वमानाः दिवः परि अंतरिक्षात् अ-
सृष्टात् पृथिव्याः अधि सानवि ॥ २७ ॥ पुनानः सोम धारया इंदो
विश्वाः अप सिधः जहिरक्षांसि सुऽक्रतो ॥ २८ ॥ अपऽघ्नन् सोम
रक्षासः अभि अर्ष कनिःक्रदत् द्युऽमन्तं शुष्मं उत्ऽतमं ॥ २९ ॥ अ-
स्मे वसूनि धारय सोम दिव्यानि पार्थिवा इंदो विश्वानि वार्य
॥ ३० ॥ ३५ ॥

॥ ६४ ॥ वृषा सोम द्युऽमान् असि वृषा देव वृषऽघ्नतः वृषा
धर्माणि दधिषे ॥ १ ॥ वृष्णः ते वृष्ण्यं शवः वृषा वनं वृषा मदः
सत्यं वृषन् वृषा इत् असि ॥ २ ॥ अश्वः न चक्रदः वृषा सं गाः इंदो
सं अवंतः वि नः राये दुरः वृधि ॥ ३ ॥ असृष्टात् प्र वाजिनः गया
सोमासः अश्वऽया शुक्रासः वीरऽया आशवः ॥ ४ ॥ शुभ्रमानाः
जुह्युऽभिः मृज्यमानाः गर्भस्त्योः पवंते वारं अव्यये ॥ ५ ॥ ३६ ॥
ते विश्वा दाशुषे वसु सोमाः दिव्यानि पार्थिवा पवंतां आ अंत-
रिक्ष्या ॥ ६ ॥ पर्वमानस्य विश्वऽवित् प्र ते सर्गाः असृष्टात् मृयं-
स्यऽइव न रुमयः ॥ ७ ॥ क्रतुं कृण्वन् दिवः परि विश्वा रूपा अभि
अपसि समुद्रः सोम पिब्वसे ॥ ८ ॥ हिन्यानः वाचं दृष्यमि पर्वमान
विऽधर्मणि अक्रान् देवः न सूर्यः ॥ ९ ॥ इंदुः पविष्ट चेतनः प्रियः
कवीनां मती मृजत् अश्वं रुथीऽइव ॥ १० ॥ ३७ ॥ ऊर्मिः यः ते प-
वित्रं आ देवऽअवीः परिऽअद्वारत् मीदन् जह्यस्य योनिं आ
॥ ११ ॥ सः नः अप पवित्रं आ मदः यः देवऽवीतमः इंदो इंदो
पीतये ॥ १२ ॥ इषे पवस्व धारया मृज्यमानः मनीषिभिः इंदो

अ० ७. अ० २. व० १.] ॥ २१३ ॥ [म० ९. अ० ३. सू० ६५.]

रुचा अभि गाः इहि ॥ १३ ॥ पुनानः वरिवः कृधि ऊर्जे जनाय
गिर्वणः हरे सृजानः आऽशिरं ॥ १४ ॥ पुनानः देवऽवीतये इन्द्रस्य
याहि निःऽकृतं द्युतानः वाजिऽभिः यतः ॥ १५ ॥ ३८ ॥ प्र हिन्वा-
नासः इंदवः अच्छ समुद्रं आशवः धिया जूताः असृक्षत ॥ १६ ॥
मर्मृजानासः आयवः वृथा समुद्रं इंदवः अगमन् ऋतस्य योनिं
आ ॥ १७ ॥ परि नः याहि अस्मऽयुः विश्वा वसूनि ओजसा पाहि
नः शर्म वीरऽवत् ॥ १८ ॥ मिमाति वह्निः एतंशः पदं युजानः
ऋक्ऽभिः प्र यत् समुद्रे आऽहितः ॥ १९ ॥ आ यत् योनिं हिरण्यं
आशुः ऋतस्य सीदति जहाति अप्रऽचेतसः ॥ २० ॥ ३९ ॥ अभि
वेनाः अनुषत् इयंक्षति प्रऽचेतसः मज्जंति अविऽचेतसः ॥ २१ ॥
इंद्राय इंदो मरुत्वते पवस्व मधुमत्ऽतमः ऋतस्य योनिं आ-
ऽसदं ॥ २२ ॥ तं त्वा विप्राः वचःऽविदः परिकृण्वंति वेधसः सं त्वा
मृजंति आयवः ॥ २३ ॥ रसं ते मित्रः अर्यमा पिबंति वरुणः कवे
पवमानस्य मरुतः ॥ २४ ॥ त्वं सोम विपःऽचितं पुनानः वाचं इ-
ष्यसि इंदो सहस्रंऽभरणं ॥ २५ ॥ ४० ॥ उतो सहस्रंऽभरणं वाचं
सोम मखस्युवं पुनानः इंदो आ भर ॥ २६ ॥ पुनानः इंदो एषां
पुरुऽहूत जनानां प्रियः समुद्रं आ विश ॥ २७ ॥ दविद्युतत्या रुचा
परिऽस्तोभत्या कृपा सोमाः शुक्राः गोऽआशिरः ॥ २८ ॥ हिन्वा-
नः हेतुऽभिः यतः आ वाजं वाजी अक्रमीत् सीदंतः वनुषः यथा
॥ २९ ॥ ऋधक् सोम स्वस्त्ये संऽजग्मानः दिवः कविः पवस्व
सूर्यः हृशे ॥ ३० ॥ ४१ ॥ १ ॥

॥ ६५ ॥ हिन्वंति सूरं उखयः स्वसारः जामयः पतिं महां इंदुं
महीयुवः ॥ १ ॥ पवमान रुचाऽरुचा देवः देवेभ्यः परि विश्वा

अ० ७. अ० १. व० ३८.] ॥ २१२ ॥ [म० ९. अ० ३. सू० ६४]

पर्वमानाः असृक्षत सोमाः शुक्रासः इंदवः अभि विश्वानि का-
 व्या ॥ २५ ॥ ३४ ॥ पर्वमानासः आशवः शुभ्राः असृयं इंदवः प्रतः
 विश्वाः अपं द्विषः ॥ २६ ॥ पर्वमानाः दिवः परि अंतरिक्षात् अ-
 सृक्षत पृथिव्याः अधि सानवि ॥ २७ ॥ पुनानः सोम धारया इंदो
 विश्वाः अपं सिधः जहिरक्षांसि सुऽक्रतो ॥ २८ ॥ अपऽप्रन् सोम
 रक्षासः अभि अर्ष कनिःकदत् द्युऽमंतं शुष्मं उतऽतमं ॥ २९ ॥ अ-
 स्मे वसूनि धारय सोम दिव्यानि पार्थिवा इंदो विश्वानि वायं
 ॥ ३० ॥ ३५ ॥

॥ ६४ ॥ वृषा सोम द्युऽमान् असि वृषा देव वृषऽमतः वृषा
 धर्मीणि दधिपे ॥ १ ॥ वृष्णाः ते वृष्ण्यं गवः वृषा वनं वृषा मरु-
 मयं वृषन् वृषा इत असि ॥ २ ॥ अश्वः न चक्रतः वृषा मं गाः इंदो
 मं अर्चतः वि नः राये दूरः वृधि ॥ ३ ॥ असृक्षत प्र वाजिनः गवा
 सोमासः अश्वऽया शुक्रासः वीरऽया आशवः ॥ ४ ॥ शुभ्रमानाः
 चातयुऽभिः मृत्पमानाः गर्भस्त्योः पर्वते वारि अय्यये ॥ ५ ॥ ३६ ॥
 ते विश्वा दाशुषं वसु सोमाः दिव्यानि पार्थिवा पर्वता आशतः
 विश्वा ॥ ६ ॥ पर्वमानस्य विश्वऽवित प्र ते सगीः अमृक्षत मृते-
 म्यऽदव न रमयः ॥ ७ ॥ कतुं कृण्वन् दिवः परि विश्वा द्या रमि
 अर्षेणि समुद्रः सोम पितृम ॥ ८ ॥ दिव्यानि वायं द्युमि पर्वमान
 विऽधर्मेणि अक्रान देवः न मृत्युः ॥ ९ ॥ इंदः पविष्ट चतनः प्रिग-
 द्योनां मती मृजत अश्वं रयीऽइव ॥ १० ॥ ३७ ॥ अग्निः यतं प-
 रिक्वे आ देवऽअधीः परिऽअद्योत मीदेन चातयं योनि रा
 ॥ ३८ ॥ स नः अर्ष पर्विषं आ मदः यऽदयऽवीत मः इंदो इंदव
 यतं देव ॥ ३९ ॥ इव द्युमन् धारया मृत्पमानः मती विऽमिः इंदो

७. अ० २. व० १.] ॥ २१३ ॥ [म० ९. अ० ३. सू० ६५.]

वा अभि गाः इहि ॥ १३ ॥ पुनानः वरिवः कृधि ऊर्जं जनाय
 त्वर्णः हरे सृजानः आऽशिरं ॥ १४ ॥ पुनानः देवऽवीतये इन्द्रस्य
 हि निःऽकृतं द्युतानः वाजिऽभिः यतः ॥ १५ ॥ ३८ ॥ प्र हिन्वा-
 नासः इन्द्रवः अख्यं समुद्रं आशवंः धिया जूताः असृक्षत ॥ १६ ॥
 मर्मजानासः आयवः वृथा समुद्रं इन्द्रवः अगमन् ऋतस्य योनिं
 आ ॥ १७ ॥ परि नः याहि अस्मऽयुः विष्वा वसूनि ओजसा पाहि
 नः शर्म वीरऽवत् ॥ १८ ॥ मिसाति वह्निः एतंशः पदं युजानः
 ऋक्ऽभिः प्र यत् समुद्रे आऽहितः ॥ १९ ॥ आ यत् योनिं हिरण्यं
 आप्नुः ऋतस्य सीदति जहाति अप्रऽचेतसः ॥ २० ॥ ३९ ॥ अभि
 वेनाः अनुषत इयंक्षति प्रऽचेतसः मज्जति अविऽचेतसः ॥ २१ ॥
 इन्द्राय इन्द्रो मरुत्वन्ते पवस्व मधुमत्तमः ऋतस्य योनिं आ-
 ऽसदं ॥ २२ ॥ तं त्वा विप्राः वचःऽविदः परिकृण्वन्ति वेधसः सं त्वा
 मृजन्ति आयवः ॥ २३ ॥ रसं ते मित्रः अर्यमा पिबन्ति वरुणः कवे
 पवमानस्य मरुतः ॥ २४ ॥ त्वं सोम विपःऽचितं पुनानः वाचं इ-
 षसि इन्द्रो सहस्रंऽभरणं ॥ २५ ॥ ४० ॥ उतो सहस्रंऽभरणं वाचं
 सोम मखस्युवं पुनानः इन्द्रो आ भर ॥ २६ ॥ पुनानः इन्द्रो एषां
 पुरुऽहूत जनानां प्रियः समुद्रं आ विश ॥ २७ ॥ दविद्युतत्या रुचा
 परिऽस्तीभत्या कृपा सोमाः शुक्राः गोऽआशिरः ॥ २८ ॥ हिन्वा-
 नः हेतुऽभिः यतः आ वाजं वाजी अक्रमीत् सीदतः वनुषः यथा
 ॥ २९ ॥ ऋधक् सोम स्वस्तये संऽजग्मानः दिवः कविः पवस्व
 सूर्यः हरे ॥ ३० ॥ ४१ ॥ १ ॥

॥ ६५ ॥ हिन्वन्ति सूरं उषयः स्वसारः जामयः पतिं महां
 महीयुवः ॥ १ ॥ पवमान रुचाऽरुचा देवः देवेभ्यः परि वि

पर्वमानाः असृक्षत सोमाः शुक्रासः इंदवः अभि विश्वानि का-
 व्या ॥ २५ ॥ ३४ ॥ पर्वमानासः आश्वः शुभाः असृयं इंदवः शंतः
 विश्वाः अपं द्विपः ॥ २६ ॥ पर्वमानाः दिवः परि अंतरिक्षात् अ-
 सृक्षत पृथिव्याः अधि सानवि ॥ २७ ॥ पुनानः सोम धारया इंदो
 विश्वाः अपं सिधः जहि रक्षांसि सुऽक्रतो ॥ २८ ॥ अपऽघ्नन् सोम
 रक्षासः अभि अर्षं कनिऽकदत् शुऽमंतं शुष्मं उत्ऽतमं ॥ २९ ॥ अ-
 स्मे वसूनि धारय सोम दिव्यानि पार्थिवा इंदो विश्वानि वायं
 ॥ ३० ॥ ३५ ॥

॥ ६४ ॥ वृषा सोम शुऽमान् असि वृषा देव वृषऽघ्नतः वृषा
 धर्मीणि दधिपे ॥ १ ॥ वृष्णाः ते वृष्ण्यं शवः वृषा वनं वृषा मदी
 सत्यं वृषन् वृषा उत् असि ॥ २ ॥ अश्वः न चक्रतः वृषा सं गाः इंदो
 सं अर्वतः वि नः राये दुरः वृधि ॥ ३ ॥ असृक्षत प्र वाजिनः गृध्रा
 सोमासः अश्वऽया शुक्रासः वीरऽया आश्वः ॥ ४ ॥ शुभमानाः
 ज्ञातयुऽभिः मृज्यमानाः गर्भस्त्योः पर्वते चारे अव्यये ॥ ५ ॥ ३६ ॥
 ते विश्वा दागुषे वसु सोमाः दिव्यानि पार्थिवा पर्वतां आ अंत-
 रिक्ष्या ॥ ६ ॥ पर्वमानस्य विश्वऽवित् प्र ते मर्गाः अमृक्षत मृष-
 स्यऽदेव न रश्मयः ॥ ७ ॥ केतुं कृण्वन् दिवः परि विश्वा रुपा अभि
 अर्पमि समुद्रः सोम पित्रमे ॥ ८ ॥ हिन्यानः वाचं दुण्मि पर्वमान
 विऽधर्मेणि अक्रान् देवः न मृत्युः ॥ ९ ॥ इंदः पविष्ट चेतनः प्रिणः
 कवीनां मती मृजत अश्व रथीऽदेव ॥ १० ॥ ३७ ॥ अग्निः यः ते प-
 विष्ट आ देवऽअयोः परि अश्वारत मीदन् ज्ञातस्य योनिं आ
 ॥ ११ ॥ नः नः अर्षं पविष्ट आ मदीः यः देवऽवीतमः इंदो इंदव
 मीतये ॥ १२ ॥ इपे पृथक् धारया मृजमानः मनीषिभिः इंदो

रुचा अभि गाः इहि ॥ १३ ॥ पुनानः वरिवः कृधि ऊर्जे जनाय
 गिर्वणः हरि सृजानः आऽशिरं ॥ १४ ॥ पुनानः देवऽवीतये इन्द्रस्य
 याहि निःऽकृतं द्युतानः वाजिऽभिः यतः ॥ १५ ॥ ३८ ॥ प्र हिन्वा-
 नासः इंदवः अच्छं समुद्रं आशवः धिया जूताः असृक्षत ॥ १६ ॥
 मर्मजा नासः आयवः वृथा समुद्रं इंदवः अगमन् कृतस्य योनिं
 आ ॥ १७ ॥ परि नः याहि अस्मऽयुः विश्वा वसूनि ओजसा पाहि
 नः शर्म वीरऽवत् ॥ १८ ॥ मिमाति वह्निः एतंशः पदं युजानः
 ऋक्ऽभिः प्र यत् समुद्रे आऽहितः ॥ १९ ॥ आ यत् योनिं हिरण्ययं
 आपुः कृतस्य सीदति जहाति अप्रऽचेतसः ॥ २० ॥ ३९ ॥ अभि
 वेनाः अनुषत् इयंक्षति प्रऽचेतसः मज्जंति अविऽचेतसः ॥ २१ ॥
 इन्द्राय इंदो मरुत्वते पवस्व मधुमत्ऽतमः कृतस्य योनिं आ-
 ऽसदं ॥ २२ ॥ तं त्वा विप्राः वचःऽविदः परिकृण्वंति वेधसः सं त्वा
 मृजंति आयवः ॥ २३ ॥ रसं ते मिचः अर्यमा पिबंति वरुणः कवे
 पवमानस्य मरुतः ॥ २४ ॥ त्वं सोम विपःऽचितं पुनानः वाचं इ-
 ष्यसि इंदो सहस्रंऽभरणं ॥ २५ ॥ ४० ॥ उतो सहस्रंऽभरणं वाचं
 सोम मुखस्युवं पुनानः इंदो आ भर ॥ २६ ॥ पुनानः इंदो एषां
 पुरुऽहूत जनानां प्रियः समुद्रं आ विश ॥ २७ ॥ दर्विद्युतत्या रुचा
 परिऽस्तोभंत्या कृपा सोमाः शुक्राः गोऽआशिरः ॥ २८ ॥ हिन्वा-
 नः हेतुऽभिः यतः आ वाजं वाजी अक्रमीत् सीदंतः वनुषः यथा
 ॥ २९ ॥ ऋधक् सोम स्वस्तये संऽजग्मानः दिवः कविः पवस्व
 सूर्यः हृशे ॥ ३० ॥ ४१ ॥ १ ॥

॥ ६५ ॥ हिन्वन्ति सूरं उष्यः स्वसारः जामयः पतिं महां इंदुं
 महीयुवः ॥ १ ॥ पवमान रुचाऽरुचा देवः देवेभ्यः परि विश्वा

अ०७. अ०१. व०३८.] ॥ २१२ ॥ [म०९. अ०३. सू०६]

पर्वमानाः असृक्षत सोमाः शुक्रासः इंदवः अभि विश्वानि क
व्या ॥ २५ ॥ ३४ ॥ पर्वमानासः आशवः शुभ्राः असृगं इंदवः घ्नं
विश्वाः अप द्विषः ॥ २६ ॥ पर्वमानाः दिवः परि अंतरिक्षात्
सृक्षत पृथिव्याः अधि सानवि ॥ २७ ॥ पुनानः सोम धारया इंदो
विश्वाः अप सिधः जहि रक्षांसि सुऽक्रतो ॥ २८ ॥ अपऽघ्नन् सोम
रक्षसः अभि अर्ष कनिःक्रदत् द्युऽमंतं शुष्मं उत्ऽतमं ॥ २९ ॥ अ
स्मे वसूनि धारय सोम दिव्यानि पार्थिवा इंदो विश्वानि वार्य
॥ ३० ॥ ३५ ॥

॥ ६४ ॥ वृषा सोम द्युऽमान् असि वृषा देव वृषऽव्रतः वृषा
धर्माणि दधिषे ॥ १ ॥ वृष्णः ते वृष्ण्यं शवः वृषा वनं वृषा मदः
सत्यं वृषन् वृषा इत् असि ॥ २ ॥ अश्वः न चक्रदः वृषा सं गाः इंदो
सं अवतः वि नः राये दुरः वृधि ॥ ३ ॥ असृक्षत प्र वाजिनः गव्या
सोमासः अश्वऽया शुक्रासः वीरऽया आशवः ॥ ४ ॥ शुभमानाः
चतुऽयुऽभिः मृज्यमानाः गर्भस्त्योः पवते वारं अव्यये ॥ ५ ॥ ३६ ॥
ते विश्वा दाशुषे वसु सोमाः दिव्यानि पार्थिवा पवतां आ अंत
रिक्ष्या ॥ ६ ॥ पर्वमानस्य विश्वऽवित् प्र ते सर्गाः असृक्षत सूर्य
स्यऽइव न रश्मयः ॥ ७ ॥ केतुं कृण्वन् दिवः परि विश्वा रूपा अभि
अर्षे सि समुद्रः सोम पिन्वसे ॥ ८ ॥ हिन्वानः वाचं इष्यसि पर्वमान
विऽधर्मेणि अक्रान् देवः न सूर्यः ॥ ९ ॥ इंदुः पविष्ट चेतनः प्रियः
कवीनां मती सृजत् अश्वं रथीऽइव ॥ १० ॥ ३७ ॥ ऊर्मिः यः ते प
वित्रे आ देवऽअवीः परिऽअक्षरत् सीदन् चतस्य योनिं आ
॥ ११ ॥ सः नः अर्ष पवित्रे आ मदः यः देवऽवीतमः इंदो इंद्राय
पीतये ॥ १२ ॥ इषे पवस्व धारया मृज्यमानः मनीषिऽभिः इंदो

अ० ७, अ० २, व० १.] ॥ २१३ ॥ [म० ९, अ० ३, सू० ६५.]

रुचा अभि गाः इहि ॥ १३ ॥ पुनानः वरिवः कृधि ऊर्जं जनाय
 गिर्वणः हरे सृजानः आऽशिरं ॥ १४ ॥ पुनानः देवऽवीतये इन्द्रस्य
 याहि निःऽकृतं द्युतानः वाजिऽभिः यतः ॥ १५ ॥ ३८ ॥ प्र हिन्वा-
 नासः इंदवः अच्छ स॒मुद्रं आशवः धिया जूताः असृक्षत ॥ १६ ॥
 म॒र्म॒जा॒नासः आयवः वृथा स॒मुद्रं इंदवः अ॒ग्मन् ऋ॒तस्य॑ योनिं
 आ ॥ १७ ॥ परि नः याहि अ॒स्म॒ऽयुः विश्वा वसूनि ओजसा पाहि
 नः शर्म वीरऽवत् ॥ १८ ॥ मिमाति वह्निः एतंशः पदं युजानः
 ऋ॒क्ऽभिः प्र यत् स॒मुद्रे॑ आऽहितः ॥ १९ ॥ आ यत् योनिं हिरण्यं
 आ॒प्नुः ऋ॒तस्य॑ सीदति जहाति अ॒प्र॒ऽचेतसः ॥ २० ॥ ३९ ॥ अभि
 वे॒नाः अ॒नू॒ष॒त इ॒यंक्ष॑न्ति प्र॒ऽचेतसः म॒ज्ज॑न्ति अ॒वि॒ऽचेतसः ॥ २१ ॥
 इ॒न्द्राय॑ इ॒ंदो म॒रु॒त्वा॒न्ते प॒व॒स्व म॒धु॒म॒त्त॒ऽतमः॑ ऋ॒तस्य॑ योनिं आ-
 ऽसदं ॥ २२ ॥ तं त्वा वि॒प्राः व॒चः ऽवि॒दः परि॑ कृ॒ण्व॑न्ति वे॒धसः॑ सं त्वा
 मृ॒ज॑न्ति आ॒यवः ॥ २३ ॥ रसं ते मि॒त्रः अ॒र्य॒मा पि॒व॑न्ति व॒रुणः॑ क॒वे
 प॒व॒मा॒नस्य॑ म॒रुतः॑ ॥ २४ ॥ त्वं सो॒म वि॒पः ऽचि॒तं पु॒ना॒नः वाचं॑ इ-
 ष्य॒सि इ॒ंदो स॒हस्रं॑ ऽभ॒र्ण॑सं ॥ २५ ॥ ४० ॥ उ॒तो स॒हस्रं॑ ऽभ॒र्ण॑सं वाचं
 सो॒म म॒ख॒स्युर्व॑ पु॒ना॒नः इ॒ंदो आ॒भ॒र ॥ २६ ॥ पु॒ना॒नः इ॒ंदो ए॒षां
 पु॒रु॒ऽहू॒त ज॒ना॒नां प्रि॒यः स॒मु॒द्रं आ॒ वि॒श ॥ २७ ॥ द॒वि॒द्यु॒त॒त्या रु॒चा
 परि॑ऽस्तोभ॑त्या कृ॒पा सो॒माः शु॒क्राः गो॑ऽआ॒शिरः ॥ २८ ॥ हिन्वा-
 नः हे॒तु॑ऽभिः यतः आ वाजं वा॒जी अ॒क्र॒मी॒त् सी॒द॑न्तः व॒नुषः॑ यथा
 ॥ २९ ॥ ऋ॒धक् सो॒म स्व॒स्त॒र्ये सं॑ऽज॒ग्मा॒नः दि॒वः क॒विः प॒व॒स्व
 सूर्यः॑ ह॒शे ॥ ३० ॥ ४१ ॥ १ ॥

॥ ६५ ॥ हि॒न्वा॒न्ति सूरं॑ उ॒स॒यः स्व॒सा॒रः जा॒म॒यः प॒तिं म॒हां इ॒दं
 म॒ही॒युवः॑ ॥ १ ॥ प॒व॒मा॒न रु॒चाऽरु॒चा दे॒वः दे॒वेभ्यः॑ परि॑ विश्वां

पर्वमानाः असृष्टा सोमाः शुक्रासः इंदवः अभि विश्वानि का-
 व्या ॥ २५ ॥ ३४ ॥ पर्वमानासः आश्वः शुभाः असृगं इंदवः घंतः
 विश्वाः अप द्विपः ॥ २६ ॥ पर्वमानाः दिवः परि अंतरिक्षात् अ-
 सृष्टा पृथिव्याः अधि सानवि ॥ २७ ॥ पुनानः सोम धारया इंदो
 विश्वाः अप सिधः जहि रक्षांसि सुऽक्रतो ॥ २८ ॥ अपऽघ्नन् सोम
 रक्षसः अभि अर्ष कनिःकदत् दुऽमंतं शुष्मं उत्ऽतमं ॥ २९ ॥ अ-
 स्मे वसूनि धारय सोम दिव्यानि पार्थिवा इंदो विश्वानि वार्यो
 ॥ ३० ॥ ३५ ॥

॥ ६४ ॥ वृषा सोम दुऽमान् असि वृषा देव वृषऽवतः वृषा
 धर्माणि दधिषे ॥ १ ॥ वृणाः ते वृषार्यं शवः वृषा वनं वृषा मदः
 सत्यं वृषन् वृषा इत् असि ॥ २ ॥ अश्वः न चक्रदः वृषा सं गाः इंदो
 सं अर्वतः वि नः राये दुरः वृधि ॥ ३ ॥ असृष्टा प्र वाजिनः ग्या
 सोमासः अश्वऽया शुक्रासः वीरऽया आश्वः ॥ ४ ॥ शुभमानाः
 चतुऽयुऽभिः मृज्यमानाः गर्भस्त्योः पर्वते वारे अय्यये ॥ ५ ॥ ३६ ॥
 ते विश्वा दाशुषे वसुं सोमाः दिव्यानि पार्थिवा पर्वतां आ अंत-
 रिक्ष्या ॥ ६ ॥ पर्वमानस्य विश्वऽवित् प्र ते सर्गाः असृष्टा सूर्य-
 स्यऽइव न रश्मयः ॥ ७ ॥ केतुं कृण्वन् दिवः परि विश्वा रूपा अभि
 अर्पसि समुद्रः सोम पिन्वसे ॥ ८ ॥ हिन्वानः वाचं इष्यसि पर्वमान
 विऽधर्मणि अक्रान् देवः न सूर्यः ॥ ९ ॥ इंदुः पविष्ट चेतनः प्रियः
 कवीनां मती सृजत् अश्वं रयीऽइव ॥ १० ॥ ३७ ॥ ऊमिः यः ते प-
 वित्रे आ देवऽअवीः परिऽअष्टारत् सीदन् चतुस्य योनिं आ
 ॥ ११ ॥ सः नः अप पवित्रे आ मदः यः देवऽवीतमः इंदो इंदो
 पीतये ॥ १२ ॥ इपे पवस्व धारया मृज्यमानः मनीषिभिः इंदो

अ० ७, अ० २, व० १.] ॥ २१३ ॥ [म० ९, अ० ३, सू० ६५.]

रुचा अभि गाः इहि ॥ १३ ॥ पुनानः वरिवः कृधि ऊर्जं जनाय
 गिर्वणः हरैः सृजानः आऽशिरं ॥ १४ ॥ पुनानः देवऽवीतये इन्द्रस्य
 याहि निःऽकृतं द्युतानः वाजिऽभिः यतः ॥ १५ ॥ ३८ ॥ प्र हिन्वा-
 नासः इंदवः अच्छं समुद्रं आशवं धिया जूताः असृक्षत ॥ १६ ॥
 मर्मजानासः आयवं वृथा समुद्रं इंदवः अगमन् ऋतस्य योनिं
 आ ॥ १७ ॥ परि नः याहि अस्मऽयुः विश्वा वसूनि ओजसा पाहि
 नः शर्म वीरऽवत् ॥ १८ ॥ मिमांति वह्निः एतंशः पदं युजानः
 ऋक्ऽभिः प्र यत् समुद्रे आऽहितः ॥ १९ ॥ आ यत् योनिं हिरण्ययं
 आशुः ऋतस्य सीदति जहाति अप्रऽचेतसः ॥ २० ॥ ३९ ॥ अभि
 वेनाः अनुषत् इयंक्षन्ति प्रऽचेतसः मज्जन्ति अविऽचेतसः ॥ २१ ॥
 इन्द्राय इंदो मरुत्वन्ते पवस्व मधुमत्ऽतमः ऋतस्य योनिं आ-
 ऽसदं ॥ २२ ॥ तं त्वा विप्राः वचःऽविदः परिकृण्वन्ति वेधसः सं त्वा
 मृजन्ति आयवं ॥ २३ ॥ रसं ते मित्रः अर्यमा पिबन्ति वरुणः कवे
 पवमानस्य मरुतः ॥ २४ ॥ त्वं सोम विपःऽचितं पुनानः वाचं इ-
 ष्यसि इंदो सहस्रंऽभरणसं ॥ २५ ॥ ४० ॥ उतो सहस्रंऽभरणसं वाचं
 सोम मखस्युर्वं पुनानः इंदो आ भर ॥ २६ ॥ पुनानः इंदो एषां
 पुरुऽहूत जनानां प्रियः समुद्रं आ विश ॥ २७ ॥ दविद्युतत्या रुचा
 परिऽस्तोभंत्या कृपा सोमाः शुक्राः गोऽआशिरः ॥ २८ ॥ हिन्वा-
 नः हेतुऽभिः यतः आ वाजं वाजी अक्रमीत् सीदंतः वनुषः यथा
 ॥ २९ ॥ ऋधक् सोम स्वस्तये संऽजग्मानः दिवः कविः पवस्व
 सूर्यः दृशे ॥ ३० ॥ ४१ ॥ १ ॥

॥ ६५ ॥ हिन्वन्ति सूरं उषयः स्वसारः जामयः पतिं महां इंदुं
 महीयुवः ॥ १ ॥ पवमान रुचाऽरुचा देवः देवेभ्यः परि विश्वा

अ०७. अ०१. व०३८.] ॥ २१२ ॥ [म०९. अ०३. सू०६४]

पर्वमानाः असृक्षत सोमाः शुक्रासः इंदवः अभि विश्वानि का-
 व्या ॥ २५ ॥ ३४ ॥ पर्वमानासः आशवः शुभ्राः असृगं इंदवः घ्नतः
 विश्वाः अर्प द्विषः ॥ २६ ॥ पर्वमानाः दिवः परि अंतरिक्षात् अ-
 सृक्षत पृथिव्याः अधि सानवि ॥ २७ ॥ पुनानः सोम धारया इंदो
 विश्वाः अर्प सिधः जहिरक्षांसि सुऽक्रतो ॥ २८ ॥ अपऽघ्नन् सोम
 रक्षासः अभि अर्ष कनिऽक्रदत् द्युऽमंतं शुष्मं उत्ऽतमं ॥ २९ ॥ अ-
 स्मे वसूनि धारय सोम दिव्यानि पार्थिवा इंदो विश्वानि वार्य
 ॥ ३० ॥ ३५ ॥

॥ ६४ ॥ वृषा सोम द्युऽमान् असि वृषा देव वृषऽवतः वृषा
 धर्माणि दधिषे ॥ १ ॥ वृष्णः ते वृष्ण्यै शवः वृषा वनं वृषा मदः
 सत्यं वृषन् वृषा इत् असि ॥ २ ॥ अश्वः न चक्रदः वृषा सं गाः इंदो
 सं अर्वतः वि नः राये दुरः वृधि ॥ ३ ॥ असृक्षत प्र वाजिनः गव्या
 सोमासः अश्वऽया शुक्रासः वीरऽया आशवः ॥ ४ ॥ शुभमानाः
 ऋतयुऽभिः मृज्यमानाः गर्भस्त्योः पर्वते वारं अव्ययै ॥ ५ ॥ ३६ ॥
 ते विश्वा दाशुषे वसु सोमाः दिव्यानि पार्थिवा पर्वतां आ अंत-
 रिक्ष्या ॥ ६ ॥ पर्वमानस्य विश्वऽवित् प्र ते सर्गाः असृक्षत सूर्य-
 स्यऽइव न रश्मयः ॥ ७ ॥ केतुं कृण्वन् दिवः परि विश्वा रूपा अभि
 अर्पसि समुद्रः सोम पिन्वसे ॥ ८ ॥ हिन्यानः वाचं दृष्यसि पर्वमान
 विऽधर्मणि अक्रान् देवः न सूर्यः ॥ ९ ॥ इंदुः पविष्ट चेतनः प्रियः
 कवीनां मती सृजत् अश्वं रथीऽइव ॥ १० ॥ ३७ ॥ ऊर्मिः यः ते प-
 वित्रे आ देवऽअवीः परिऽअष्टारत् सीदन् ऋतस्य योनि आ
 ॥ ११ ॥ सः नः अर्प पवित्रे आ मदः यः देवऽवीतमः इंदो इंदोय
 पीतये ॥ १२ ॥ इषे पवस्व धारया मृज्यमानः मनीषिऽभिः इंदो

अ० ७. अ० २. व० १.] ॥ २१३ ॥ [म० ९. अ० ३. सू० ६५.]

रुचा अभि गाः इहि ॥ १३ ॥ पुनानः वरिवः कृधि ऊर्जं जनाय
 गिर्वणः हरे सृजानः आऽशिरं ॥ १४ ॥ पुनानः देवऽवीतये इन्द्रस्य
 याहि निःऽकृतं द्युतानः वाजिऽभिः यतः ॥ १५ ॥ ३८ ॥ प्र हिन्वा-
 नासः इन्द्रवः अच्छ समुद्रं आशवः धिया जूताः असृक्षत ॥ १६ ॥
 मर्मृजानासः आयवः वृथा समुद्रं इन्द्रवः अगमन् ऋतस्य योनिं
 आ ॥ १७ ॥ परि नः याहि अस्मऽयुः विश्वा वसूनि ओजसा पाहि
 नः शर्म वीरऽवत् ॥ १८ ॥ मिमांति वह्निः एतंशः पदं युजानः
 ऋक्ऽभिः प्र यत् समुद्रे आऽहितः ॥ १९ ॥ आ यत् योनिं हिरण्ययं
 आशुः ऋतस्य सीदति जहाति अप्रऽचेतसः ॥ २० ॥ ३९ ॥ अभि
 वेनाः अनुषत् इयंक्षन्ति प्रऽचेतसः मज्जन्ति अविऽचेतसः ॥ २१ ॥
 इन्द्राय इन्द्रो मरुत्वन्ते पवस्व मधुमत्ऽतमः ऋतस्य योनिं आ-
 ऽसदं ॥ २२ ॥ तं त्वा विप्राः वचःऽविदः परिकृण्वन्ति वेधसः सं त्वा
 मृजन्ति आयवः ॥ २३ ॥ रसं ते मित्रः अर्यमा पिबन्ति वरुणः कवे
 पवमानस्य मरुतः ॥ २४ ॥ त्वं सोम विपःऽचितं पुनानः वाचं इ-
 ष्यसि इन्द्रो सहस्रंऽभरणसं ॥ २५ ॥ ४० ॥ उतो सहस्रंऽभरणसं वाचं
 सोम मखस्युर्वं पुनानः इन्द्रो आ भर ॥ २६ ॥ पुनानः इन्द्रो एषां
 पुरुऽहूत जनानां प्रियः समुद्रं आ विश ॥ २७ ॥ दविद्युतत्या रुचा
 परिऽस्तीर्भत्या कृपा सोमाः शुक्राः गोऽआशिरः ॥ २८ ॥ हिन्वा-
 नः हेतुऽभिः यतः आ वाजं वाजी अक्रमीत् सीदन्तः वनुषः यथा
 ॥ २९ ॥ ऋधक् सोम स्वस्तये संऽजग्मानः दिवः कविः पवस्व
 सूर्यः दृशे ॥ ३० ॥ ४१ ॥ १ ॥

॥ ६५ ॥ हिन्वन्ति सूरं उस्तयः स्वसारः जामयः पतिं महां इन्द्रं
 महीयुवः ॥ १ ॥ पवमान रुचाऽरुचा देवः देवेभ्यः परि विश्वा

पर्वमानाः असृक्षत सोमाः शुक्रासः इंदवः अभि विश्वानि क
 व्या ॥ २५ ॥ ३४ ॥ पर्वमानासः आशवः शुभ्राः असृगं इंदवः प्रत
 विश्वाः अप द्विषः ॥ २६ ॥ पर्वमानाः दिवः परि अंतरिक्षात् अ
 सृक्षत पृथिव्याः अधि सानवि ॥ २७ ॥ पुनानः सोम धारया इंदो
 विश्वाः अप सिधः जहि रक्षांसि सुऽक्रतो ॥ २८ ॥ अपऽघ्नन् सोम
 रक्षसः अभि अर्ष कनिःक्रदत् द्युऽमंतं शुष्मं उत्ऽतमं ॥ २९ ॥ अ
 स्मे वसूनि धारय सोम दिव्यानि पार्थिवा इंदो विश्वानि वार्या
 ॥ ३० ॥ ३५ ॥

॥ ६४ ॥ वृषा सोम द्युऽमान् असि वृषा देव वृषऽघतः वृषा
 धर्माणि दधिषे ॥ १ ॥ वृष्णः ते वृष्ण्यं शवः वृषा वनं वृषा मदः
 सत्यं वृषन् वृषा इत् असि ॥ २ ॥ अश्वः न चक्रदः वृषा सं गाः इंदो
 सं अवेतः वि नः राये दुरः वृधि ॥ ३ ॥ असृक्षत प्र वाजिनः गव्या
 सोमासः अश्वऽया शुक्रासः वीरऽया आशवः ॥ ४ ॥ शुभमानाः
 चतुऽयुऽभिः मृज्यमानाः गर्भस्त्योः पवते वारे अव्यये ॥ ५ ॥ ३६ ॥
 ते विश्वा दाशुषे वसु सोमाः दिव्यानि पार्थिवा पवतां आ अंत
 रिक्ष्या ॥ ६ ॥ पर्वमानस्य विश्वऽवित् प्र ते सर्गाः अमृक्षत सूर्य
 स्यऽइव न रगमयः ॥ ७ ॥ केतुं कृण्वन् दिवः परि विश्वा रूपा अभि
 अप मिममुदः सोम पिन्वमे ॥ ८ ॥ हिन्यानः वार्चं दृष्यसि पर्वमान
 विऽधर्मणि अक्रान् देवः न सूर्यः ॥ ९ ॥ इंदुः पविष्ट चेतनः प्रियः
 कवीनां मती मृजत् अश्व रूथीऽइव ॥ १० ॥ ३७ ॥ ऊमिः यः ते प
 विचे आ देवऽअवीः परिऽअष्टागत् सीदन् चतुऽम्य योनिं आ
 ॥ ११ ॥ सः नः अप पविचे आ मदः यः देवऽवीतमः इंदो इंदो
 पीतये ॥ १२ ॥ इपे पवस्व धारया मृज्यमानः मनीषिभिः इंदो

अ० ७. अ० २. व० १.] ॥ २१३ ॥ [म० ९. अ० ३. सू० ६५.

रुचा अभि गाः इहि ॥ १३ ॥ पुनानः वरिवः कृधि ऊर्जं जनाय
 गिर्वणः हरे सृजानः आऽशिरं ॥ १४ ॥ पुनानः देवऽवीतये इन्द्रस्य
 याहि निःऽकृतं द्युतानः वाजिऽभिः यतः ॥ १५ ॥ ३८ ॥ प्र हिन्वा-
 नासः इन्द्रवः अच्छं समुद्रं आशवंः धिया जूताः असृक्षत ॥ १६ ॥
 मर्मजानासः आयवंः वृथा समुद्रं इन्द्रवः अगमन् कृतस्य योनिं
 आ ॥ १७ ॥ परि नः याहि अस्मऽयुः विश्वा वसूनि ओजसा पाहि
 नः शर्म वीरऽवन्त ॥ १८ ॥ मिमांति वह्निः एतंशः पदं युजानः
 ऋक्ऽभिः प्र यत् समुद्रे आऽहितः ॥ १९ ॥ आ यत् योनिं हिरण्यं
 आप्नुः कृतस्य सीदन्ति जहाति अप्रऽचेतसः ॥ २० ॥ ३९ ॥ अभि
 वेनाः अनुषत् इयंक्षन्ति प्रऽचेतसः मज्जन्ति अविऽचेतसः ॥ २१ ॥
 इन्द्राय इंदो मरुत्वन्ते पवस्व मधुमत्ऽतमः कृतस्य योनिं आ-
 ऽसदं ॥ २२ ॥ तं त्वा विप्राः वचःऽविदः परिकृण्वन्ति वेधसः सं त्वा
 मृजन्ति आयवंः ॥ २३ ॥ रसं ते मित्रः अर्यमा पिबन्ति वरुणः कवे
 पवमानस्य मरुतः ॥ २४ ॥ त्वं सोम विपःऽचितं पुनानः वाचं इ-
 ष्यसि इंदो सहस्रंऽभरणं ॥ २५ ॥ ४० ॥ उतो सहस्रंऽभरणं वाचं
 सोम मखस्युवं पुनानः इंदो आ भर ॥ २६ ॥ पुनानः इंदो एषां
 पुरऽहूत जनानां प्रियः समुद्रं आ विश ॥ २७ ॥ दविद्युतत्या रुचा
 परिऽस्तीभत्या कृपा सोमाः शुक्राः गोऽआशिरः ॥ २८ ॥ हिन्वा-
 नः हेतुऽभिः यतः आ वाजं वाजी अक्रमीत् सीदन्तः वनुषः यथा
 ॥ २९ ॥ ऋधक् सोम स्वस्तये संऽजग्मानः दिवः कविः पवस्व
 सूर्यः ह्यशे ॥ ३० ॥ ४१ ॥ १ ॥

॥ ६५ ॥ हिन्वन्ति सूरं उंसयः स्वसारः जामयः पतिं महां इंदुं
 महीयुवं ॥ १ ॥ पवमान रुचाऽरुचा देवः देवेभ्यः परि विश्वां

अ०७. अ०१. व०३८.] ॥ २१२ ॥ [म०९. अ०३. सू०६४

पर्वमानाः असृष्टात् सोमाः शुक्रासः इंदवः अभि विश्वानि का-
 व्या ॥ २५ ॥ ३४ ॥ पर्वमानासः आश्वः शुभ्राः असृष्टात् इंदवः घ्नंतः
 विश्वाः अपं द्विषः ॥ २६ ॥ पर्वमानाः दिवः परि अंतरिक्षात् अ-
 सृष्टात् पृथिव्याः अधि सानवि ॥ २७ ॥ पुनानः सोम धारया इंदो
 विश्वाः अपं सिधः जहिरक्षांसि सुऽक्रतो ॥ २८ ॥ अपऽघ्न सोम
 रक्षासः अभि अर्ष कनिःक्रदत् द्युऽमंतं शुष्मं उत्ऽतमं ॥ २९ ॥ अ-
 स्मे वसूनि धारय सोम दिव्यानि पार्थिवा इंदो विश्वानि वायो
 ॥ ३० ॥ ३५ ॥

॥ ६४ ॥ वृषा सोम द्युऽमान् असि वृषा देव वृषऽघ्नतः वृषा
 धर्माणि दधिषे ॥ १ ॥ वृष्णः ते वृष्ण्यं शवः वृषा वनं वृषा मदः
 सत्यं वृषन् वृषा इत् असि ॥ २ ॥ अश्वः न चक्रदः वृषा सं गाः इंदो
 सं अर्वतः वि नः राये दुरः वृधि ॥ ३ ॥ असृष्टात् प्र वाजिनः गृया
 सोमासः अश्वऽया शुक्रासः वीरऽया आश्वः ॥ ४ ॥ शुभमानाः
 जृत्तयुऽभिः मृज्यमानाः गर्भस्त्योः पर्वते वारे अय्यये ॥ ५ ॥ ३६ ॥
 ते विश्वा दाशुषं वसुं सोमाः दिव्यानि पार्थिवा पर्वतां आ अंत-
 रिह्या ॥ ६ ॥ पर्वमानस्य विश्वऽवित् प्र ते सर्गाः असृष्टात् मृय-
 स्यऽदव न रुमयः ॥ ७ ॥ केतुं कृण्वन् दिवः परि विश्वा रूपा अनि
 अपमि समुदः सोम पिन्वमे ॥ ८ ॥ हिन्वानः वार्चं द्युमि पर्वमान
 विऽधर्मणि अक्रान् देवः न मृयः ॥ ९ ॥ इंदुः पविष्ट चेतनः प्रियः
 कवीनां मती मृजत् अश्वं रुयीऽइव ॥ १० ॥ ३७ ॥ ऊमिः यः ते प-
 वित्रं आ देवऽअवीः परिऽअश्वान् मीदन् जृत्तस्यं यानि आ
 ॥ ११ ॥ मः नः अपं पवित्रं आ मदः यः देवऽवीतमः इंदो इंदुऽ
 पीतय ॥ १२ ॥ दुपे पवस्व धारया मृज्यमानः मनीषिभिः इंदो

अ० ७. अ० २. व० १.]

॥ २१३ ॥

[म० ९. अ० ३. सू० ६]

रुचा अभि गाः इहि ॥ १३ ॥ पुनानः वरिवः कृधि जर्जे जनानः
गिर्वणः हरैः सृजानः आशिरं ॥ १४ ॥ पुनानः देवः वीतये इन्द्रस्य
याहि निःऽकृतं द्युतानः वाजिऽभिः यतः ॥ १५ ॥ ३८ ॥ प्र हिन्वा-
नासः इंदवः अच्छं समुद्रं आशवः धिया जूताः असृक्षत ॥ १६ ॥
मर्मृजानासः आयवः वृथा समुद्रं इंदवः अगमन् कृतस्य योनिं
आ ॥ १७ ॥ परि नः याहि अस्मऽयुः विश्वा वसूनि ओजसा पाहि
नः शर्म वीरऽवन्त ॥ १८ ॥ सिमांति वहिः एतंशः पदं युजानः
कृकऽभिः प्र यत् समुद्रे आऽहितः ॥ १९ ॥ आ यत् योनिं हिरण्ययं
आप्नुः कृतस्य सीदन्ति जहान्ति अप्रऽचेतसः ॥ २० ॥ ३९ ॥ अभि
वेनाः अनूषत इयक्षन्ति प्रऽचेतसः मज्जन्ति अविऽचेतसः ॥ २१ ॥
इंद्राय इंदो मरुत्वन्ते पवस्व मधुमत्ऽतमः कृतस्य योनिं आ-
ऽसदै ॥ २२ ॥ तं त्वा विप्राः वचःऽविदः परि कृण्वन्ति वेधसः सं त्वा
मृजन्ति आयवः ॥ २३ ॥ रसं ते मित्रः अर्यमा पिबन्ति वरुणः कवे
पवमानस्य मरुतः ॥ २४ ॥ त्वं सोम विपःऽचितं पुनानः वाचं इ-
मं मुखस्युवं पुनानः इंदो आ भर ॥ २६ ॥ पुनानः इंदो एषां
ऽहूत जनानां प्रियः समुद्रं आ विश ॥ २७ ॥ दविद्युतत्या रुचा
ऽस्तोभत्या कृपा सोमाः शुक्राः गोऽआशिरः ॥ २८ ॥ हिन्वा-
तुऽभिः यतः आ वाजं वाजी अक्रमीत् सीदन्तः वनुषः यथा
॥ ३० ॥ ४१ ॥ १ ॥

५ ॥ हिन्वन्ति सूरं उषयः स्वसारः जामयः पतिं महां इंदुं
॥ १ ॥ पवमान रुचाऽरुचा देवः देवेभ्यः परि विप्रा

पर्वमानाः असृक्षत सोमाः शुक्रासः इंदवः अभि विश्वानि का-
 व्या ॥ २५ ॥ ३४ ॥ पर्वमानासः आशवः शुभाः असृयं इंदवः प्रतः
 विश्वाः अप द्विषः ॥ २६ ॥ पर्वमानाः दिवः परि अंतरिक्षात् अ-
 सृक्षत पृथिव्याः अधि सानवि ॥ २७ ॥ पुनानः सोम धारया इंदो
 विश्वाः अप सिधः जहि रक्षांसि सुऽक्रतो ॥ २८ ॥ अपऽघ्नन् सोम
 रक्षसः अभि अर्ष कनिःकदत् द्युऽमंतं शुष्मं उत्ऽतमं ॥ २९ ॥ अ-
 स्मे वसून्ति धारय सोम दिव्यानि पार्थिवा इंदो विश्वानि वार्य
 ॥ ३० ॥ ३५ ॥

॥ ६४ ॥ वृषा सोम द्युऽमान् असि वृषा देव वृषऽवतः वृषा
 धर्माणि दधिषे ॥ १ ॥ वृष्णः ते वृष्ण्यं शवः वृषा वनं वृषा मरु-
 सत्यं वृषन् वृषा इत् असि ॥ २ ॥ अश्वः न चक्रदः वृषा सं गाः इंदो
 सं अवतः वि नः राये दुरः वृधि ॥ ३ ॥ असृक्षत प्र वाजिनः गव्या
 सोमासः अश्वऽया शुक्रासः वीरऽया आशवः ॥ ४ ॥ शुभमानाः
 चतुऽयुऽभिः मृज्यमानाः गर्भस्त्योः पवन्ते वारे अव्यये ॥ ५ ॥ ३६ ॥
 ते विश्वा दाशुपे वसु सोमाः दिव्यानि पार्थिवा पवन्तां आ अंत-
 रिक्ष्या ॥ ६ ॥ पर्वमानस्य विश्वऽवित् प्र ते सर्गाः असृक्षत सूर्य-
 स्यऽइव न रश्मयः ॥ ७ ॥ केतुं कृण्वन् दिवः परि विश्वा रूपा अभि
 अपसि समुद्रः सोम पिब्यसे ॥ ८ ॥ हिन्यानः वाचं दृष्यमि पर्वमान
 विऽधर्मणि अक्रान् देवः न सूर्यः ॥ ९ ॥ इंदुः पविष्ट चेतनः प्रियः
 कवीनां मती मृजत् अश्व रथीऽइव ॥ १० ॥ ३७ ॥ ऊर्मिः यः ते प-
 दिवे आ देवऽअवीः परिऽअदागत् मीदन् चतुऽस्य योनिं आ
 ॥ ११ ॥ सः नः अप पवित्रे आ मरुः यः देवऽवीतमः इंदो इंदो
 पीतये ॥ १२ ॥ इपे पवस्व धारया मृज्यमानः मनीषिभिः इंदो

अ० ७. अ० २. व० १.]

॥ २१३ ॥

[म० ९. अ० ३. सू० ६]

रुचा अभि गाः इहि ॥ १३ ॥ पुनानः वरिवः कृधि ऊर्जं जन
गिर्वणः हरे सृजानः आऽशिरं ॥ १४ ॥ पुनानः देवऽवीतये इन्द्र
याहि निःऽकृतं द्युतानः वाजिऽभिः यतः ॥ १५ ॥ ३८ ॥ प्र हिन्वा
नासः इंदवः अच्छ समुद्रं आशवः धिया जूताः असृक्षत ॥ १६ ॥
मर्मृजानासः आयवः वृथा समुद्रं इंदवः अगमन् कृतस्य योनिं
आ ॥ १७ ॥ परि नः याहि अस्मऽयुः विश्वा वसूनि ओजसा पाहि
नः शर्म वीरऽवत् ॥ १८ ॥ मिमांति वह्निः एतंशः पदं युजानः
चक्रऽभिः प्र यत् समुद्रे आऽहितः ॥ १९ ॥ आ यत् योनिं हिरण्ययं
आप्नुः कृतस्य सीदति जहाति अप्रऽचेतसः ॥ २० ॥ ३९ ॥ अभि
वेनाः अनूषत इयंक्षंति प्रऽचेतसः मज्जंति अविऽचेतसः ॥ २१ ॥
इंद्राय इंदो मरुत्वते पर्वस्व मधुमत्ऽतमः कृतस्य योनिं आ-
ऽसदं ॥ २२ ॥ तं त्वा विप्राः वचःऽविदः परिकृण्वंति वेधसः सं त्वा
मृजंति आयवः ॥ २३ ॥ रसं ते मित्रः अर्यमा पिबंति वरुणः कवे
पर्वमानस्य मरुतः ॥ २४ ॥ त्वं सोम विपःऽचितं पुनानः वाचं इ-
ष्यसि इंदो सहस्रऽभर्णसं ॥ २५ ॥ ४० ॥ उतो सहस्रऽभर्णसं वाचं
सोम मुखस्युवं पुनानः इंदो आ भर ॥ २६ ॥ पुनानः इंदो एषां
पुरुऽहूत जनानां प्रियः समुद्रं आ विश ॥ २७ ॥ दविद्युतत्या रुचा
परिऽस्तोभंत्या कृपा सोमाः श्रुक्ताः गोऽआशिरः ॥ २८ ॥ हिन्वा-
नः हेतुऽभिः यतः आ वाजं वाजी अक्रमीत् सीदंतः वनुषः यथा
॥ २९ ॥ कृधक् सोम स्वस्तये संऽजग्मानः दिवः कविः पर्वस्व
सूर्यः हृशे ॥ ३० ॥ ४१ ॥ १ ॥

॥ ६५ ॥ हिन्वंति सूरं उषयः स्वसारः जामयः पतिं महां इंदुं
हीयुवः ॥ १ ॥ पर्वमान रुचाऽरुचा देवः देवेभ्यः परि विश्वा

पर्वमानाः असृक्षत सोमाः शुक्रासः इंदवः अभि विश्वानि का-
 व्या ॥२५॥३४॥ पर्वमानासः आश्वः शुभ्राः असृगं इंदवः प्रतः
 विश्वाः अप द्विषः ॥२६॥ पर्वमानाः दिवः परि अंतरिक्षात् अ-
 सृक्षत पृथिव्याः अधि सानवि ॥२७॥ पुनानः सोम धारया इंदो
 विश्वाः अप सिधः जहि रक्षांसि सुऽक्रतो ॥२८॥ अपऽघ्न सोम
 रक्षसः अभि अर्ष कनिक्कदत् द्युऽमंतं शुष्मं उत्ऽतमं ॥२९॥ अ-
 स्मे वसूनि धारय सोम दिव्यानि पार्थिवा इंदो विश्वानि वार्यो
 ॥३०॥३५॥

॥६४॥ वृषा सोम द्युऽमान् असि वृषा देव वृषऽघतः वृषा
 धर्मीणि दधिषे ॥१॥ वृष्णः ते वृष्ण्यं शवः वृषा वनं वृषा मदः
 सत्यं वृषन् वृषा इत् असि ॥२॥ अश्वः न चक्रदः वृषा सं गाः इंदो
 सं अर्वतः वि नः राये दुरः वृधि ॥३॥ असृक्षत प्र वाजिनः गव्या
 सोमासः अश्वऽया शुक्रासः वीरऽया आश्वः ॥४॥ शुभमानाः
 ज्ञातयुऽभिः मृज्यमानाः गर्भस्त्योः पर्वते वारे अव्यये ॥५॥३६॥
 ते विश्वा दागुपे वसु सोमाः दिव्यानि पार्थिवा पर्वतां आ अंत-
 रिह्या ॥६॥ पर्वमानस्य विश्वऽवित् प्र ते सर्गाः असृक्षत सूर्य-
 स्यऽदेव न रश्मयः ॥७॥ केतुं कृण्वन् दिवः परि विश्वा रूपा अभि
 अर्पमि समुदः सोम पिचमे ॥८॥ हित्वानः वार्यं द्युमि पर्वमान
 विऽधर्मणि अक्रान् देवः न सूर्यः ॥९॥ इंदुः पविष्ट चेतनः प्रियः
 कवीनां मती मृजत् अर्थ रूयीऽदेव ॥१०॥३७॥ ऊमिः यः ते प-
 वित्रं आ देवऽअवीः परिऽअक्षरत् मीदन् ज्ञातस्य योनिं आ
 ॥११॥ मः नः अप पवित्रं आ मदः यः देवऽवीतमः इंदो इंदो
 पीतये ॥१२॥ दुपे पवस्व धारया मृज्यमानः मनीषिभिः इंदो

अ० ७. अ० २. व० १.]

॥ २१३ ॥

[म० ९. अ० ३. सू०]

रुचा अभि गाः इहि ॥ १३ ॥ पुनानः वरिवः कृधि जर्जं ज
गिर्वणः हरे सृजानः आऽशिरं ॥ १४ ॥ पुनानः देवऽवीतये इ
याहि निःऽकृतं द्युतानः वाजिऽभिः यतः ॥ १५ ॥ ३८ ॥ प्र हिन्वा
नासः इंदेवः अच्छ समुद्रं आशवः धिया जुताः असृक्षत ॥ १६ ॥
मर्मृजानासः आयवः वृथा समुद्रं इंदेवः अगमन् ऋतस्य योनि
आ ॥ १७ ॥ परि नः याहि अस्मऽयुः विश्वा वसूनि ओजसा पाहि
नः शर्म वीरऽवत् ॥ १८ ॥ मिमांति वह्निः एतंशः पदं युजानः
ऋक्ऽभिः प्र यत् समुद्रे आऽहितः ॥ १९ ॥ आ यत् योनिं हिरण्ययं
आभुः ऋतस्य सीदति जहाति अप्रऽचेतसः ॥ २० ॥ ३९ ॥ अभि
वेनाः अनूषत इयंक्षति प्रऽचेतसः सज्जंति अविऽचेतसः ॥ २१ ॥
इंद्राय इंदो मरुत्वते पवस्व मधुमत्ऽतमः ऋतस्य योनिं आ-
ऽसदं ॥ २२ ॥ तंत्वा विप्राः वचःऽविदः परि कृण्वंति वेधसः संत्वा
मृजंति आयवः ॥ २३ ॥ रसं ते मित्रः अर्यमा पिबंति वरुणः कवे
पवमानस्य मरुतः ॥ २४ ॥ त्वं सोम विपःऽचितं पुनानः वाचं इ-
षसि इंदो सहस्रऽभर्णसं ॥ २५ ॥ ४० ॥ उतो सहस्रऽभर्णसं वाचं
सोम मुखस्युवं पुनानः इंदो आभर ॥ २६ ॥ पुनानः इंदो एषां
पुरुऽहूत जनानां प्रियः समुद्रं आ विश ॥ २७ ॥ दविद्युतत्या रुचा
परिऽस्तोभंत्या कृपा सोमाः शुक्राः गोऽआशिरः ॥ २८ ॥ हिन्वा-
तः हेतुऽभिः यतः आ वाजं वाजी अक्रमीत् सीदंतः वनुषः यथा
२९ ॥ ऋधक् सोम स्वस्तये संऽजग्मानः दिवः कविः पवस्व
यः दृशे ॥ ३० ॥ ४१ ॥ १ ॥

॥ ६५ ॥ हिन्वांति सूरं उत्तयः त्वसारः जामयः पतिं मुहां इंदुं
युवः ॥ १ ॥ पवमान रुचाऽरुचा देवः देवेभ्यः परि विश्वा

अ० ७. अ० २. व० १.] ॥ २१३ ॥ [म० ९. अ० ३. सू० ६५.

रुचा अभि गाः इहि ॥ १३ ॥ पुनानः वरिवः कृधि ऊर्जे जनाय
 गिर्वणः हेरे सृजानः आऽशिरं ॥ १४ ॥ पुनानः देवऽवीतये इन्द्रस्य
 याहि निःऽकृतं द्युतानः वाजिऽभिः यतः ॥ १५ ॥ ३८ ॥ प्र हिन्वा-
 नासः इंदेवः अच्छं समुद्रं आशवः धिया जूताः असृक्षत ॥ १६ ॥
 मर्मृजानासः आयवः वृथा समुद्रं इंदेवः अगमन् कृतस्य योनिं
 आ ॥ १७ ॥ परि नः याहि अस्मऽयुः विश्वा वसूनि ओजसा पाहि
 नः शर्म वीरऽवत् ॥ १८ ॥ मिमांति वह्निः एतंशः पदं युजानः
 ऋक्ऽभिः प्र यत् समुद्रे आऽहितः ॥ १९ ॥ आ यत् योनिं हिरण्यं
 आप्नुः कृतस्य सीदति जहाति अप्रऽचेतसः ॥ २० ॥ ३९ ॥ अभि
 वेनाः अनुषत् इयंक्षति प्रऽचेतसः मज्जंति अविऽचेतसः ॥ २१ ॥
 इंद्राय इंदो मरुतंते पवस्व मधुमत्ऽतमः कृतस्य योनिं आ-
 ऽसदं ॥ २२ ॥ तं त्वा विप्राः वचःऽविदः परिकृण्वंति वेधसः सं त्वा
 मृजंति आयवः ॥ २३ ॥ रसं ते मित्रः अर्यमा पिबंति वरुणः कवे
 पवमानस्य मरुतः ॥ २४ ॥ त्वं सोम विपःऽचितं पुनानः वाचं इ-
 ष्यसि इंदो सहस्रंऽभर्णसं ॥ २५ ॥ ४० ॥ उतो सहस्रंऽभर्णसं वाचं
 सोम मखस्युवं पुनानः इंदो आ भर ॥ २६ ॥ पुनानः इंदो एषां
 पुरुऽहूत जनानां प्रियः समुद्रं आ विश ॥ २७ ॥ दविद्युतत्या रुचा
 परिऽस्तीर्भत्या कृपा सोमाः शुक्राः गोऽआशिरः ॥ २८ ॥ हिन्वा-
 नः हेतुऽभिः यतः आ वाजं वाजी अक्रमीत् सीदंतः वनुषः यथा
 ॥ २९ ॥ ऋधक् सोम स्वस्तये संऽजग्मानः दिवः कविः पवस्व
 सूर्यः हृशे ॥ ३० ॥ ४१ ॥ १ ॥

॥ ६५ ॥ हिन्वंति सूरं उषयः स्वसारः जामयः पतिं महां इंदुं
 महीयुवः ॥ १ ॥ पवमान रुचाऽरुचा देवः देवेभ्यः परि विश्वा

अ० ७. अ० २. व० २१.] ॥ २१९ ॥ [म० ९. अ० ४. सू० ६९.

वि॒ऽवेवि॑दत् अ॒भिऽव॒जन् अ॒क्षितं॑ पा॒जः आ॒ द॒दे ॥३॥ सः मा॒तरा॑
वि॒ऽचर॑न् वा॒जय॑न् अ॒पः प्र मे॒धिरः स्व॒धया॑ पि॒न्वते॑ प॒दं अ॒ंशुः
यवे॑न पि॒पि॒शे य॒तः नृ॒ऽभिः सं जा॒मिऽभिः न॑स॒ते रक्ष॑ते शि॒रः
॥४॥ सं द॒क्षेण॑ म॒नसा॑ जा॒यते॑ क॒विः ऋ॒तस्य॑ गर्भः निऽहि॑तः य॒मा
परः॑ यू॒ना ह॒ संता॑ प्र॒थमं॑ वि ज॒ज्ञतुः॑ गु॒हा हि॒तं ज॒निम॑ नेमं॒ उत्-
ऽय॑तं ॥५॥ १९॥ म॒द्रस्य॑ रू॒पं वि॒वि॒दुः म॒नी॒षिणः॑ श्ये॒नः यत् अ॒ंधः
अ॒भर॑त् प॒राऽव॑तः तं म॒र्जय॑न् सु॒ऽवृधं॑ न॒दीषु॑ आ उ॒श॑तं अ॒ंशुं प॒रि-
ऽय॑तं ऋ॒ग्मि॒यं ॥६॥ त्वां मृ॒जंति॑ द॒श यो॒षणः॑ सु॒तं सोमं॑ ऋ॒षिऽभिः
म॒तिऽभिः॑ धी॒तिऽभिः॑ हि॒तं अ॒व्यः वा॒रेभिः॑ उ॒त दे॒वहू॑तिऽभिः नृ-
ऽभिः॑ य॒तः वा॒जं आ॒ दु॒र्षि सा॒तये॑ ॥७॥ प॒रिऽप्र॑य॒तं व॒य्यं सु॒ऽसं॒सदं॑
सोमं॑ मे॒नीषाः॑ अ॒भि अ॒नूष॑त॒ स्तुभः॑ यः धा॒रया॑ म॒धुऽमा॒न् ऊ॒र्मि-
णां॑ दि॒वः इ॒य॒ति वा॒चं र॒यिषा॑द् अ॒मर्त्यः॑ ॥८॥ अ॒यं दि॒वः इ॒य॒ति
वि॒श्वं आ॑ र॒जः सोमः॑ पु॒नानः॑ क॒लशेषु॑ सी॒दति॑ अ॒त्ऽभिः गो॒भिः
मृ॒ज्यते॑ अ॒द्रिऽभिः॑ सु॒तः पु॒नानः॑ इ॒ंदुः व॒रिवः॑ वि॒दत् प्रि॒यं ॥९॥ ए॒व
नः सोम॑ प॒रिऽसि॒च्यमा॑नः व॒यः द॒धत् चि॒त्रऽत॑मं प॒वस्व॑ अ॒द्वेषे॑
द्या॒वापृथि॒वी हु॒वेम॑ दे॒वाः ध॒त्त र॒यिं अ॒स्मे सु॒ऽवीरं॑ ॥१०॥ २०॥

॥६९॥ इषुः न ध॒न्वन् प्र॒ति धी॒यते॑ म॒तिः व॒त्सः न मा॒तुः उ॒प
सृ॒जि ऊ॒धनि॑ उ॒रुधा॑राऽइ॒व दु॒हे अ॒र्ये आ॒ऽय॒ती अ॒स्य व॒तेषु॑ अ॒पि
सोमः॑ इ॒ष्यते॑ ॥१॥ उ॒पो म॒तिः पृ॒च्यते॑ सि॒च्यते॑ म॒धुं म॒द्रऽअ॒ज॒नो
चो॒द॒ते अ॒तः आ॒स॒नि प॒व॒मानः॑ सं॒ऽत॒निः प्र॒घ्नतां॑ऽइ॒व म॒धुऽमा॒न्
दृ॒प्सः प॒रि वा॒रं अ॒र्षति॑ ॥२॥ अ॒व्ये व॒धूऽयुः प॒वते॑ प॒रि त्व॒चि अ॒धी॒ते
न॒ग्नीः अ॒दि॒तेः ऋ॒तं य॒ते ह॒रिः अ॒क्रान् य॒ज॒तः सं॒ऽय॒तः म॒दः नृ॒म्णा
शि॒शानः॑ म॒हिषः॑ न शो॒भते॑ ॥३॥ उ॒क्षा मि॒मा॒ति प्र॒ति य॑न्ति॒ धे॒नवः॑

एषः तुन्नः अभिऽस्तुतः पवित्रं अति गाहते रक्षाऽहा वारं अ-
व्ययं ॥ २० ॥ १६ ॥ यत् अंति यत् च दूरकेभ्यं विंदति मां इह पव-
मान वि तत् जहि ॥ २१ ॥ पवमानः सः अद्य नः पवित्रेण वि-
चर्षणिः यः पोता सः पुनातु नः ॥ २२ ॥ यत् ते पवित्रं अर्चिषि
अग्ने विऽतंतं अंतः आ ब्रह्म तेन पुनीहि नः ॥ २३ ॥ यत् ते पवित्रं
अर्चिऽवत् अग्ने तेन पुनीहि नः ब्रह्मऽसवैः पुनीहि नः ॥ २४ ॥ उ-
भाभ्यां देव सवितः पवित्रेण सवेन च मां पुनीहि विश्वतः ॥ २५ ॥
॥ १७ ॥ त्रिऽभिः त्वं देव सवितः वर्षिष्टैः सोम धामऽभिः अग्ने दक्षैः
पुनीहि नः ॥ २६ ॥ पुनंतु मां देवऽजनाः पुनंतु वसंवः धिया विश्वे
देवाः पुनीत मा जातऽवेदः पुनीहि मा ॥ २७ ॥ प्र ष्यायस्व प्र स्व-
दस्व सोम विश्वेभिः अंशुऽभिः देवेभ्यः उत्ऽतमं हविः ॥ २८ ॥ उप-
प्रियं पनिप्रतं युवानं आहुतिऽवृधं अगन्म विभ्रतः नमः ॥ २९ ॥
अलाय्यस्य पुरशुः ननाश तं आ पवस्व देव सोम आखुं चित्
एव देव सोम ॥ ३० ॥ यः पावमानीः अधिऽएति ऋषिऽभिः सं-
ऽभृतं रसं सर्वं सः पूतं अश्नाति स्वदितं मातरिश्चना ॥ ३१ ॥ पा-
वमानीः यः अधिऽएति ऋषिऽभिः संऽभृतं रसं तस्मै सरस्वती
दुहे क्षीरं सर्पिः मधु उदकं ॥ ३२ ॥ १८ ॥ ३ ॥

॥ ६८ ॥ प्र देवं अच्छं मधुऽमंतः इंदवः असिंस्यदंत गावः आ
न धेनवः वह्निऽसदः वचनाऽवंतः ऊर्ध्वऽभिः परिऽसुतं उस्त्रियाः
निऽनिजं धिरे ॥ १ ॥ सः रोहवत् अभि पूर्वाः अचिक्कदत् उप-
ऽआरुहः अथयन् स्वादते हरिः तिरः पवित्रं परिऽयन् उरुजयः
नि शयीणि दधते देवः आ वरं ॥ २ ॥ वि यः ममे यम्या संऽयती
मदः साकंऽवृधा पयसा पिब्वत् अक्षिता मही अपारे रजसी

विऽवेविदत् अभिऽवजन् अक्षितं पाजः आ ददे ॥ ३ ॥ सः मातरा
 विऽचरन् वाजयन् अपः प्र मेधिरः स्वधया पिबन्ते पदं अंशुः
 यवेन पिपिषे यतः नृऽभिः सं जामिऽभिः नसन्ते रक्षन्ते शिरः
 ॥ ४ ॥ सं दक्षेण मनसा जायते कविः ऋतस्य गर्भः निऽहितः यमा
 परः यूना ह संता प्रथमं वि जज्ञतुः गुहा हितं जनिम नेमं उत्-
 ऽयतं ॥ ५ ॥ १९ ॥ मंदस्य रूपं विविदुः मनीषिणः श्येनः यत् अंधः
 अभरत् पराऽवतः तं मर्जयन् सुऽवृधं नदीषु आ उशतं अंशुं परि-
 ऽयतं ऋग्मियं ॥ ६ ॥ त्वां मृजन्ति दर्श योषणः सुतं सोमं ऋषिऽभिः
 मतिऽभिः धीतिऽभिः हितं अय्यः वरेभिः उत देवहूतिऽभिः नृ-
 ऽभिः यतः वाजं आ दर्षि सातये ॥ ७ ॥ परिऽप्रयतं वय्यं सुऽसंसदं
 सोमं मनीषाः अभि अनूषत् स्तुभः यः धारया मधुऽमान् ऊर्मि-
 णा दिवः इयति वाचं रयिषाट् अमर्त्यः ॥ ८ ॥ अयं दिवः इयति
 विश्वं आ रजः सोमः पुनानः कलशेषु सीदति अत्ऽभिः गोभिः
 मृज्यते अद्रिऽभिः सुतः पुनानः इंदुः वरिवः विदत् प्रियं ॥ ९ ॥ एव
 नः सोम परिऽसिच्यमानः वयः दधत् चित्रऽतमं पवस्व अद्वेषे
 द्यावापृथिवी हुवेम देवाः धत्त रयिं अस्मे सुऽवीरं ॥ १० ॥ २० ॥

॥ ६९ ॥ इषुः न धन्वन् प्रति धीयते मतिः वत्सः न मातुः उप
 सर्जि ऊधनि उरुधाराऽइव दुहे अये आऽयती अस्य व्रतेषु अपि
 सोमः इष्यते ॥ १ ॥ उपो मतिः पृच्यते सिच्यते मधु मंदऽअजनी
 चोदते अंतः आसनि पवमानः संऽतनिः प्रघ्नतांऽइव मधुऽमान्
 द्रुप्तः परिवारं अर्षति ॥ २ ॥ अयं वधूऽयुः पवते परि त्वचि अथीते
 नृप्रीः अदितेः ऋतं यते हरिः अक्रान् यजतः संऽयतः मदः नृम्णा
 शिशानः महिषः न शोभते ॥ ३ ॥ उक्षा मिमाति प्रति यन्ति धेनवः

देवस्य देवीः उप यंति निःऽकृतं अति अक्रमीत् अर्जुनं वारं अ-
व्ययं अत्कं न निक्तं परि सोमः अव्यत ॥ ४ ॥ अमृक्तेन रुग्ता वा-
संसा हरिः अमर्त्यः निःऽनिजानः परि व्यत दिवः पृष्ठं वह्णं
निःऽनिजे कृत उपऽस्तरणं चम्बोः नभस्मयं ॥ ५ ॥ २१ ॥ सूर्यस्व-
ऽइव रश्मयः द्रवयित्तवः मत्सरासः प्रऽसुपः साकं ईरते तंतु तंतं
परि सर्गासः आश्वः न इन्द्रात् चृते पवते धाम किं चन ॥ ६ ॥
सिंधोःऽइव प्रवणे निम्ने आश्वः वृषऽच्युताः मदासः गातुं आ-
शत शं नः निऽवेणे द्विऽपदे चतुःऽपदे अस्मे वाजाः सोम तिष्ठतु
कृष्टयः ॥ ७ ॥ आ नः पवस्व वसुऽमत् हिरण्यऽवत् अश्वऽवत् गो-
ऽमत् यवऽमत् सुऽवीर्यं यूयं हि सोम पितरः मम स्थनं दिवः
मूर्धानः प्रऽस्थिताः वयःऽकृतः ॥ ८ ॥ एते सोमाः पवमानासः
इंद्र रथाःऽइव प्रययुः सातिं अच्छं सुताः पविचं अति यंति अश्वं
हित्वी वविं हरितः वृष्टिं अच्छं ॥ ९ ॥ इंदो इंद्राय वृहते पवस्व सु-
ऽमृच्छीकः अनवद्यः रिगादाः भर चंद्राणि गृणते वसूनि देवः
द्यावापृथिवी प्र अवत नः ॥ १० ॥ २२ ॥

॥ १० ॥ विः अस्मि सप्त धेनवः दुदुहे सत्यां आऽगिरं पूर्यं वि-
ऽओमनि चत्वारि अन्या भुवन्नानि निःऽनिजे चारुणि चक्रं यत्
चृतेः अवर्धत ॥ १ ॥ सः भिष्टामाणः अमृतस्य चारुणः उभे द्यावा
कार्येन वि गृथ्ये ते जिष्टाः अपः मंहना परि व्यत यदि देवस्य
श्रवसा सदः विदुः ॥ २ ॥ ते अस्य संतु केतवः अमृत्यवः अदाभ्यामः
जनुषी उभे अनु येभिः नृम्णा च देव्या च पुनते आत् उत रा-
जानं मननाः अगृभ्णत ॥ ३ ॥ सः मृज्यमानः दृगऽभिः मुक्म-
ऽभिः प्र मध्यमामु मातृपुं प्रऽमे मचा व्रतानि पानः अमृतस्य

चारुणः उ॒मे नृ॒ऽचक्षाः अनु॑ पश्यते॒ विशौ ॥ ४ ॥ सः म॒र्मृजानः
इन्द्रियाय॑ धायसे॒ आ उ॒मे अंतः॑ रोद॒सी हृष॑ते॒ हितः॑ वृषा॑ शु॒ष्मेण
वा॒धते॒ वि दुः॒ऽमतीः॑ आ॒ऽदेदि॑शानः॒ शर्य॑हा॒ऽइव॑ शु॒रुधः ॥ ५ ॥
॥ २३ ॥ सः मा॒तरा॑ न द॒ह॒शानः॑ उ॒स्रियः॑ नान॑दत् ए॒ति म॒रुता॑ऽइव
स्व॒नः जा॒नन् ऋ॒तं प्र॒ध॒मं यत् स्वः॑ऽनरं॒ प्रऽश॑स्तये कं अ॒वृणी॑त्
सु॒ऽक्रुतुः ॥ ६ ॥ रु॒वति॑ भी॒मः वृष॑भः त॒वि॒षया॑ शृ॒गे शि॒शानः॑
हरि॒णी वि॒ऽचक्षु॑णः आ यो॒निं सोमः॑ सु॒ऽकृतं॑ नि सी॒दति॑ ग॒-
व्ययी॑ त्वक् भ॒वति॑ निः॒ऽनिक् अ॒व्ययी॑ ॥ ७ ॥ शुचिः॑ पु॒नानः॑ त॒न्व
अ॒रे॒पसं॑ अ॒व्ये॒हरिः॑ नि अ॒धा॒विष्ट॑ सान॑वि जुष्टः॒ मि॒त्राय॑ वरु॒णाय
वा॒यवे॑ चि॒ऽधातु॑ मधु॒ क्रिय॑ते सु॒कर्म॑ऽभिः ॥ ८ ॥ प॒व॒स्व सोम॑ दे॒व-
ऽवी॒तये॑ वृषा॑ इ॒न्द्रस्य॑ हा॒दि सोम॑ऽधा॒नं आ वि॒श पु॒रा नः॑ वा॒धात्
दुः॒ऽइ॒ता अ॒ति पा॒रय॑ क्षे॒त्रऽवि॒त् हि दि॒शः आह॑ वि॒ऽपृच्छ॑ते ॥ ९ ॥
हि॒तः न स॒मिः अ॒भि वा॒जं अ॒र्षे इ॒न्द्रस्य॑ इ॒न्द्रो ज॒ठरं॑ आ प॒व॒स्व ना॒-
वा न सि॒धुं अ॒ति प॒र्षि वि॒द्वान् शूरः॑ न यु॒ध्यन् अव॑ नः॒ नि॒दः
स्यः० ॥ १० ॥ २४ ॥

॥ ७१ ॥ आ दक्षि॑णा सृ॒ज्यते॒ शुष्मी॑ आ॒ऽसदं॑ वेति॒ दुहः॑ र॒क्षसः॑
पा॒ति जागृ॑विः हरिः॒ ओ॒प॒शं कृ॒णुते॒ नभः॑ पयः॒ उ॒प॒ऽस्तिरे॑ च॒न्वोः
ब्र॒ह्म निः॒ऽनिजं॑ ॥ १ ॥ प्र कृ॒ष्टिहा॑ऽइव॒ शूषः॑ ए॒ति रो॒रुवत् अ॒मुर्यं
व॒रुं नि रि॒णीते॒ अस्य॑ तं जहा॑ति व॒त्रिं पि॒तुः ए॒ति निः॒ऽकृतं॑ उ॒ग-
ऽप्रुतं॑ कृ॒णुते॒ निः॒ऽनिजं॑ तना॑ ॥ २ ॥ अ॒द्रिऽभिः॑ सु॒तः प॒व॒ते ग॒म-
स्त्वोः॑ वृष॑ऽयते॒ नभ॑सा वे॒पते॒ मती॑ सः नो॒दते॒ नम॑ते सा॒धते॒ गिरा॑
ने॒ति॒क्ते अ॒प॒ऽसु य॒जते॒ परो॑मणि॑ ॥ ३ ॥ परि॑ द्यु॒क्षं सह॑सः प॒व॒तऽवृ॒धं
न॒व्यः सि॒चंति॑ ह॒र्म्यस्य॑ स॒क्षरि॑ आ यस्मिन् गा॒वं सु॒हुत॑ऽअ॒दः

ऊर्ध्वनि मूर्धन् श्रीणन्ति अग्रियं वरीमऽभिः ॥ ४ ॥ सं ईं रथं न
भुरिजोः अहेषत् दशं स्वसारः अदितेः उपऽस्थे आ जिगात् उप
जयति गोः अपीच्यं पदं यत् अस्य मतुथाः अजीजनन् ॥ ५ ॥ २५ ॥
श्येनः न योनिं सदनं धिया कृतं हिरण्ययं आऽसदं देवः आ ईष-
ति आ ईं रिणन्ति वहिषि प्रियं गिरा अश्वः न देवान् अपि एति
यज्ञियः ॥ ६ ॥ परा विऽअक्तः अरुषः दिवः कविः वृषा त्रिऽपृष्टः
अनविष्ट गाः अभि सहस्रऽनीतिः यतिः पराऽयतिः रेभः न पू-
र्वीः उषसः वि राजति ॥ ७ ॥ त्वेषं रूपं कृणुते वर्णः अस्य सः य-
अशयत् संऽअता सेधति सिधः अप्साः याति स्वधया दैव्यं जनं
सं सुऽस्तुती नसते सं गोऽअग्रया ॥ ८ ॥ उक्षाऽइव यूथा परिऽयन्
अरावीत् अधि त्विषीः अधित सूर्यस्य दिव्यः सुऽपर्णः अव चक्षत्
क्षां सोमः परि क्रतुना पश्यते जाः ॥ ९ ॥ २६ ॥

॥ ७२ ॥ हरिं मृजन्ति अरुषः न युज्यते सं धेनुऽभिः कलशे सोमः
अज्यते उत् वाचं ईरयति हिन्वते मती पुरुऽस्तुतस्य कति चित्
परिऽप्रियः ॥ १ ॥ साकं वदन्ति वहवः मनीषिणः इन्द्रस्य सोमं त्र-
टरे यत् आऽदुहुः यदि मृजन्ति सुऽगभस्तयः नरः सऽनीकाभिः
दशऽभिः काम्यं मधु ॥ २ ॥ अरममाणः अति एति गाः अभि सूर्य-
स्य प्रियं दुहितुः तिरः रवं अनु अस्मि जोषं अभरत् विनंऽगुसः सं
द्वयीभिः स्वसृऽभिः द्योति जामिऽभिः ॥ ३ ॥ नृऽधृतः अद्रिऽसुतः
वह्निषि प्रियः पतिः गवां प्रऽदिवः इंदुः ऋत्विजः पुरंधिऽवान्
मनुषः यज्ञऽमार्धनः शुचिः धिया पवते सोमः इंदु ते ॥ ४ ॥ नृवा-
हुऽभ्यां चोदितः धारया सुतः अनुऽस्वधं पवते सोमः इंदु ते आ
अप्राः क्रतुं सं अजः अश्वरे मतीः वेः न दुऽमत चम्वोः आ अ-

अ० ७. अ० २. व० ३०.] ॥ २२३ ॥ [म० ९. अ० ४. सू० ७३.

सदत् हरिः ॥ ५ ॥ २७ ॥ अंशुं दुहन्ति स्तनयंतं अक्षितं कविं कवयः
 अपसः मनीषिणः सं ईं गावः मतयः यन्ति संऽयतः ऋतस्य यो-
 नां सदेने पुनः ऽभुवः ॥ ६ ॥ नाभां पृथिव्याः धरुणः महः दिवः
 अपां ऊर्मौ सिंधुषु अंतः उक्षितः इंद्रस्य वज्रः वृषभः विभुऽवसुः
 सोमः हृदे पवते चारु मत्सरः ॥ ७ ॥ सः तु पवस्व परि पार्थिवं रजः
 स्तोत्रे शिक्षन् आऽधून्वते च सुऽक्रतो० मा नः निः भाक् वसुनः
 सदनऽस्पृशः रयिं पिशंगं बहुलं वसीमहि ॥ ८ ॥ आ तु नः इंद्रो
 शतऽदातु अश्वं सहस्रं दानु पशुऽमत् हिरण्यऽवत् उप मास्व
 बृहतीः रेवतीः इषः अधि स्तोत्रस्य पवमान नः गहि ॥ ९ ॥ २८ ॥

॥ ७३ ॥ स्रक् द्रुपस्य धमतः सं अस्वरन् ऋतस्य योनां सं अ-
 रन्त नाभयः चीन् सः मूर्ध्नः असुरः चक्रे आऽरभे सत्यस्य नावः
 सुऽकृतं अपीपरन् ॥ १ ॥ सम्यक् सम्यंचः महिषाः अहेपत सिंधोः
 ऊर्मौ अधि वेनाः अवीविपन् मधोः धाराभिः जनयंतः अके इत्
 प्रियां इंद्रस्य तन्वं अवीवृधन् ॥ २ ॥ पवित्रं वतः परि वाचं आ-
 सते पिता एषां प्रत्नः अभि रक्षति व्रतं महः समुद्रं वरुणः तिरः
 दधे धीराः इत् शेकुः धरुणेषु आऽरभे ॥ ३ ॥ सहस्रं धारे अवन्ते सं
 अस्वरन् दिवः नाके मधुऽजिह्वाः असश्रतः अस्य स्पर्शः न नि
 मिषन्ति भूर्ययः पदेऽपदे पाशिनः सन्ति सेतवः ॥ ४ ॥ पितुः मातुः
 अधि आ ये संऽअस्वरन् ऋचा शोचंतः संऽदहंतः अमृतान् इंद्र-
 ऽद्विष्टां अप धमन्ति मायया त्वचं असिं ह्रीं भूमनः दिवः परि ॥ ५ ॥
 ॥ २९ ॥ प्रत्नात् मानात् अधि आ ये संऽअस्वरन् द्यौकं ऽयंचामः
 रभसस्य मंतवः अप अन्नक्षासः वधिराः अहामत् ऋतस्य पंचां
 न तरन्ति दुःऽकृतः ॥ ६ ॥ सहस्रं धारे विऽतते पवित्रे आ वाचं पु-

नन्ति कवयः मनीषिणः रुद्रासः एषां इषिरासः अद्रुहः स्पृशः सु-
 ऽअंचः सुऽदृशः नृऽचक्षुः ॥ ७ ॥ ऋतस्य गोपाः न दभाय सु-
 ऽक्तुः वी सः पवित्रा हृदि अंतः आ दधे विद्वान् सः विश्वाभुव-
 ना अभि पश्यति अव अजुष्टान् विध्यति कर्ते अवतान् ॥ ८ ॥
 ऋतस्य तंतुः विऽतंतः पवित्रे आ जिह्वायाः अग्ने वरुणस्य मा-
 यया धीराः चित् तत् संऽदनक्षतः आश्रुत अव कर्ते अव पदाति
 अमऽभुः ॥ ९ ॥ ३० ॥

॥ ७४ ॥ शिशुः न जातः अव चक्रदत् वने स्वः यत् वाजी अरुषः
 सिषासति दिवः रेतसा सचते पयः ऽवृधा तं ईमहे सुऽमती शर्मस-
 ऽप्रयः ॥ १ ॥ दिवः यः स्कंभः धरुणः सुऽआततः आऽपूरुः अंशुः
 परिऽएति विश्वतः सः इमे मही रोदसी यक्षत् आऽवृता सं-
 ऽईचीने० दाधार सं इपः कविः ॥ २ ॥ महि पसरः सुऽकृतं सोम्यं मधु
 उर्वी गव्यूतिः अदितेः ऋतं यते ईशे यः वृष्टे इतः उस्त्रियः वृषा
 अपां नेता यः इतः ऽऊतिः ऋग्मियः ॥ ३ ॥ आत्मन्ऽवत् नभः
 दुह्यते घृतं पयः ऋतस्य नाभिः अमृतं वि जायते संऽईचीनाः सु-
 ऽदानवः प्रीणन्ति तं नरः हितं अव मेहन्ति पेरवः ॥ ४ ॥ अरावीत्
 अंशुः सचमानः ऊर्मिणा देवऽअय्यं मनुषे पिन्वति त्वचं दधाति
 गर्भं अदितेः उपऽस्थे आ येन तोकं च तनयं च धामहे ॥ ५ ॥ ३१ ॥ स-
 हस्रं धारे अव ताः असश्चतः तृतीयं संतु रजसि प्रजाऽवती च-
 तस्रः नाभः निऽहिताः अव दिवः हविः भरन्ति अमृतं घृतऽश्रुतः
 ॥ ६ ॥ श्वेतं रूपं कृणुते यत् सिषासति सोमः मीढ्वान् असुरः वेदभू-
 मनः धिया शमी सचते सः ई अभि प्रऽवत् दिवः कवंधं अव दर्षत्
 उद्विणं ॥ ७ ॥ अर्धं श्वेतं कलशं गोभिः अक्तं कार्प्यं न आ वाजी अक्र-

मीत्सुसुऽवान् आहिन्विरेमनसा देवऽयंतः कक्षीवन्ते शतऽहि-
माय गोनां ॥ ६ ॥ अतऽभिः सोमं पपृचानस्य ते रसः अब्यः वारं
वि पवमान धावति सः मृज्यमानः कविऽभिः मदिनऽतम
स्वदंस्व इंद्राय पवमान पीतये ॥ ९ ॥ ३२ ॥

॥ ७५ ॥ अभिप्रियाणि पवते चनःऽहितः नामानि यहुः अधि
येषु वर्धते आ सूर्यस्य बृहतः बृहन अधि रथं विष्वचं अरुहत्
विऽचक्षुणः ॥ १ ॥ ऋतस्य जिह्वा पवते मधु प्रियं वक्ता पतिः
धियः अस्याः अदाभ्यः दधाति पुत्रः पित्रोः अपीच्यं नामं तृतीयं
अधि रोचने दिवः ॥ २ ॥ अवं द्युतानः कलशान् अचिक्कदत्
नृऽभिः येमानः कोशे आ हिरण्यये अभि ई ऋतस्य दोहनाः अनू-
षत् अधि विऽपृष्ठः उषसः विराजति ॥ ३ ॥ अद्रिऽभिः सुतः मति-
ऽभिः चनःऽहितः प्रऽरोचयन् रोदसी मातरां शुचिः रोमाणि
अव्यासमया विधावति मधोः धारां पिन्वमाना दिवेऽदिवे ॥ ४ ॥
परि सोमं प्रधन्व स्वस्तये नृऽभिः पुनानः अभि वासय आऽशिरं
येते मदाः आऽहनसः विऽहायसः तेभिः इंद्रं चोदय दातवे मधं
॥ ५ ॥ ३३ ॥ २ ॥

॥ ७६ ॥ धृता दिवः पवते कृत्यः रसः दक्षः देवानां अनुऽमाद्यः
नृऽभिः हरिः सृजानः अत्यः न सत्वंऽभिः वृषां पाजांसि कृणुते
नदीषु आ ॥ १ ॥ शूरः न धत्ते आयुधा गभस्त्योः स्वं० सिसांसन्
रधिरः गोऽङ्घ्रिषु इंद्रस्य शुष्मं ईरयन् अपस्युऽभिः इंद्रुः हिन्वानः
अज्यते मनीषिऽभिः ॥ २ ॥ इंद्रस्य सोमं पवमानः ऊर्मिणां तवि-
षमाणः जटरेषु आ विश प्रनः पिन्व विऽद्युत् अभाऽइव रोदसी

धिया न वाजान् उपमासि शश्वतः ॥ ३ ॥ विश्वस्य राजा पवते
 स्वः ऽदृशः ऋतस्य धीतिं ऋषिषाद् अवीवशत् यः सूर्यस्य असि-
 रेण मृज्यंते पिता मतीनां असंमष्टकायः ॥ ४ ॥ वृषां ऽइव यूथा
 परि कोशं अर्षेति अपां उपस्थे वृषभः कनिक्कदत् सः इंद्राय
 पवसे मत्सरिन् ऽतमः यथा जेषाम संस्थे त्वा ऽजंतयः ॥ ५ ॥ १ ॥

॥ ७७ ॥ एषः प्रकोशे मधुऽमान अचिक्कदत् इंद्रस्य वज्रः वपुषः
 वपुः ऽतरः अभि ई ऋतस्य सुऽदुघाः घृतऽश्रुतः वाश्राः अर्षेति
 पर्यसा ऽइव धेनवः ॥ १ ॥ सः पूर्यः पवते यं दिवः परिश्येनः मथा-
 यत् इषितः तिरः रजः सः मध्यः आ युवते वेविजानः इत् कृशानोः
 अस्तुः मनसा अहं विभ्युषा ॥ २ ॥ ते नः पूर्वासः उपरासः इंद्रवः
 महे वाजाय धन्वन्तु गोऽमंते ईक्षेण्यासः अहः न चारवः ब्रह्म-
 ऽब्रह्म ये जुजुषुः हविः ऽहंविः ॥ ३ ॥ अयं नः विद्वान् वनवत् वनु-
 ष्यतः इंद्रः सवाचा मनसा पुरुऽस्तुतः इनस्य यः सद्ने गर्भे आऽदधे
 गवां उरुजं अभि अर्षेति व्रजं ॥ ४ ॥ चक्रिः दिवः पवते कृत्यः रसः
 महान् अदब्धः वरुणः हुरुक् यते असाविमित्रः वृजनैषु यज्ञियः
 अत्यः न यूथे वृषऽयुः कनिक्कदत् ॥ ५ ॥ २ ॥

॥ ७८ ॥ प्रराजा वाचं जनयन् असि स्य दत् अपः वसानः अभि
 गाः इयक्षति गृभ्णाति रिप्रं अविः अस्य तान्वां शुद्धः देवानां
 उप याति निः ऽकृतं ॥ १ ॥ इंद्राय सोमं परि सिच्यसे नृऽभिः नृ-
 ऽचक्षाः ऊर्मिः कविः अज्यसे वने पूर्वीः हिते सुतयः संति यातवे
 सहस्रं अश्वः हरयः चमूऽसदः ॥ २ ॥ समुद्रियाः अपसरसः मनीषिणः
 आसीनाः अंतः अभि सोमं अक्षरन् ताः ई हिन्वन्ति हर्म्यस्य सद्य-

णिं याचते सुम्नं पवमानं अक्षितं ॥ ३ ॥ गोऽजित नः सोमः रथ-
 ऽजित हिरण्यऽजित स्वःऽजित अपऽजित पवते सहस्रऽजित यं
 देवासः चक्रिरे पीतये मदं स्वादिष्टं द्रुप्सं अरुणं मयःऽभुवं ॥ ४ ॥
 एतानि सोम पवमानः अस्मऽयुः सत्यानि कृण्वन् द्रविणानि
 अर्षेसि जहि शत्रुं अंतिके दूरे च यः उर्वी गच्छति अभयं च
 नः कृधि ॥ ५ ॥ ३ ॥

॥ ७९ ॥ अचोदसः नः धन्वंतु इदं वः प्र सुवानासः बृहत् दिवेषु
 हरयः विच नशन् नः इषः अरांतयः अर्यैः नशन्त सनिषंत नः धियः
 ॥ १ ॥ प्र नः धन्वंतु इदं वः मदऽच्युतः धना वा येभिः अवतः जुनी-
 मसि तिरः मर्तस्य कस्य चित् परिऽहृतिं वयं धनानि विश्वधा
 भरेमहि ॥ २ ॥ उत स्वस्याः अरांत्याः अरिः हि सः उत अन्यस्याः अ-
 रांत्याः वृकः हि सः धन्वंन् न तृष्णां स अरीत तान् अभि सोमं जहि
 पवमान दुःऽआध्यः ॥ ३ ॥ दिवि ते नाभा परमः यः आऽददे पृथि-
 व्याः ते रुरुहुः सानं विक्षिपः अद्रयः त्वा वप्सति गोः अधि त्वचि
 अपऽसु त्वा हस्तैः दुदुहुः मनीषिणः ॥ ४ ॥ एव ते इंदो सुऽभ्वं सुऽपे-
 शंसं रसं तुंजति प्रथमाः अभिऽश्रियः निर्दऽनिदं पवमान नि
 तारिषः आविः ते शुष्मः भवतु प्रियः मदः ॥ ५ ॥ ४ ॥

॥ ६० ॥ सोमस्य धारां पवते नृऽचक्षंसः ऋतेन देवान हवते
 दिवः परिवृहस्पतैः रवथेन वि दिद्युते समुद्रासः न सर्वनानि वि-
 व्युचुः ॥ १ ॥ यं त्वा वाजिन अघ्न्याः अभि अनूषत अयःऽहतं योनिं
 आ रोहसि द्युऽमान मघोना आयुः प्रऽतिरन् महिं श्रवं इद्राय
 सोम पवसे वृषां मदः ॥ २ ॥ आ इंद्रस्य कुक्षा पवते मदिनऽतमः

ऊर्जं वसानः श्रवसे सुऽमंगलः प्रत्यङ् सः विश्वा भुवना अभि
 पप्रथे क्रीळन् हरिः अत्यः स्यन्दते वृषा ॥३॥ तं त्वा देवेभ्यः मधुमा
 ऽतमं नरः सहस्रऽधारं दुहते दशं क्षिपः नृऽभिः सोम प्रऽच्युत
 यावऽभिः सुतः विश्वान् देवान् आ पवस्व सहस्रऽजित ॥४॥ तं
 त्वा हस्तिनः मधुऽमंतं अद्रिऽभिः दुहन्ति अपऽसु वृषभं दशं क्षिपः
 इंद्रं सोम मादयन् दैव्यं जनं सिंधोः ऽ इव ऊर्मिः पवमानः अर्षसि
 ॥ ५ ॥ ५ ॥

॥ ८१ ॥ प्र सोमस्य पवमानस्य ऊर्मयः इंद्रस्य यन्ति जठरं सुऽपे-
 शंसः दध्ना यत ई उतऽनीताः यशसा गवां दानाय शूरं उतऽअम-
 दिषुः सुताः ॥ १ ॥ अच्छ हि सोमः कलशान् असिस्तदत् अत्यः न
 वोळ्हा रघुऽवर्तेनिः वृषा अथ देवानां उभयस्य जन्मनः विज्ञान
 अश्रोति अमुतः इतः च यत ॥ २ ॥ आ नः सोम पवमानः किर कम्
 इंद्रो भव मघऽवा राधसः महः शिष्टा वयऽधः वसवे सु चेतना
 मानः गयं अरे अस्मत् परां सिचः ॥ ३ ॥ आ नः पूषा पवमानः सु-
 ऽरातयः मिचः गच्छन्तु वरुणः सुऽजोपसः बृहस्पतिः मरुतः वायुः
 अश्विना त्वष्टा सविता सुऽयमा सरस्वती ॥ ४ ॥ उभे द्या वा पृथि-
 वी विश्वं ऽ इन्वे० अर्यमा देवः अदितिः विऽधाता भगः नृऽगंसः
 उरु अंतरिक्षं विश्वे देवाः पवमानं जुषन्त ॥ ५ ॥ ६ ॥

॥ ८० ॥ असां वि सोमः अरुपः वृषा हरिः राजा ऽ इव दम्सः अग्नि
 गाः अचिक्कदत् पुनानः वारं परि एति अव्ययं गयेनः न योनिं पृ-
 तऽवतं आऽसर्द ॥ १ ॥ कविः वेधस्या परि एपि माहिने अत्यः न
 मृशः अग्नि वार्ज अयेमि अपऽमेधन् दुऽइता सोम मृश वृषा

वसानः परियासि निःऽनिजं ॥ २ ॥ पर्जन्यः पितामहिषस्य परिणः
नाभां पृथिव्याः गिरिषु क्षयं दधे स्वसारः आपः अभिगाः उत अ-
सरन् संयावऽभिः न सते वीते अध्वरे ॥ ३ ॥ जायाऽइव पत्यौ अधि-
शेवं मंहसे पजायाः गर्भे शृणुहि ब्रवीमि ते अंतः वाणीषु प्रचर-
सु जीवसे अनिन्द्यः वृजने सोम जागृहि ॥ ४ ॥ यथा पूर्वैभ्यः शतऽसाः
अमृधः सहस्रऽसाः परिऽअयाः वाजं इंद्रो एव पवस्व सुविताय
नयसे तव व्रतं अनु आपः सचन्ते ॥ ५ ॥ ७ ॥

॥ ८३ ॥ पवित्रं ते विऽतंतं ब्रह्मणः पते प्रऽभुः गात्राणि परि एषि
विश्वतः अतं प्रऽतनूः न तत् आमः अश्रुते शृतासः इत् वहंतः तत्
सं आशत ॥ १ ॥ तपोः पवित्रं विऽतंतं दिवः पदेशो चंतः अस्य तंत-
वः वि अस्थिरन् अवन्ति अस्य पवितारं आशवः दिवः पृष्ठं अधि-
तिष्ठन्ति चेतसा ॥ २ ॥ अरुरुचत् उषसः पृश्निः अप्रियः उक्षा वि-
भर्ति भुवनानि वाजऽयुः मायाऽविनः मसिरे अस्य मायया नृ-
ऽचक्षसः पितरं गर्भे आ दधुः ॥ ३ ॥ गंधर्वः इत्या पदं अस्य रक्षति
पाति देवानां जनिमानि अद्भुतः गृभ्णाति रिपुं निऽधया निधा-
ऽपतिः सुकृतऽतमाः मधुनः भक्षं आशत ॥ ४ ॥ हविः हविष्मः महिं
सद्मं दैव्यं नभः वसानः परियासि अध्वरं राजा पवित्रं रथः वाजं
आ अरुहः सहस्रं भृष्टिः जयसि श्वं वृहत् ॥ ५ ॥ ८ ॥

॥ ८४ ॥ पवस्व देवऽमादनः विऽचर्षणिः अप्साः इंद्राय वरु-
णाय वायवे कृधि नः अद्य वरिवः स्वस्तिऽमत उरुऽक्षितौ गृ-
णीहि दैव्यं जने ॥ १ ॥ आ यः तस्यौ भुवनानि अमर्त्यः विश्वानि
सोमः परितानि अर्पेति कृण्वन् संऽचृतं विऽचृतं अभिष्टये इंद्रः

त्वं समुद्रः असि विश्वऽवित् कवे तव इमाः पंच प्रऽदिशः विश्व-
 र्मेणि त्वं द्यां च पृथिवीं च अति जभिषे तव ज्योतींषि पवमान-
 सूर्यः ॥ २९ ॥ त्वं पवित्रे रजसः विश्वर्मेणि देवेभ्यः सोम पवमान-
 पूयसे त्वां उजिजः प्रथमाः अगृभ्णत तुभ्यं इमा विश्वा भुवनानि
 येमिरे ॥ ३० ॥ १७ ॥ प्र रेभः एति अति वारं अव्ययं वृषा वनेषु अत्र
 चक्रदत् हरिः संधीतयः वावशानाः अनुषत शिशुं रिहन्ति मतयः
 पनिप्रतं ॥ ३१ ॥ सः सूर्यस्य रश्मिऽभिः परि व्यत तंतुं तन्वानः वि-
 ऽवृतं यथा विदेनयन् ऋतस्य प्रऽशिषः नवीं यसीः पतिः जनीनां
 उपयाति निऽकृतं ॥ ३२ ॥ राजां सिंधूनां पवते पतिः दिवः ऋतस्य
 याति पथिऽभिः कनिऽकदत् सहस्रं धारः परि सिच्यते हरिः पुना-
 नः वाचं जनयन् उपऽवसुः ॥ ३३ ॥ पवमान महि अरिः विधावसि
 सूरः न चित्रः अव्ययानि पव्यया गर्भस्तिऽपूतः नृऽभिः अद्रि-
 ऽभिः सुतः महे वाजाय धन्याय धन्वसि ॥ ३४ ॥ इषं ऊर्जं पवमान
 अभि अर्षे सिश्येनः न वंसु कलशेषु सीदसि इंद्राय मघां मघं मदं
 सुतः दिवः विष्टंभः उपऽमः विऽचक्षुणः ॥ ३५ ॥ १८ ॥ सप्त स्वसारः
 अभि मातरः शिशुं नवं जज्ञानं जेन्यं विपऽचितं अपां गंधर्व
 दिव्यं नृऽचक्षुसं सोमं विश्वस्य भुवनस्य राजसे ॥ ३६ ॥ ईशानः इमा
 भुवनानि वि ईयसे युजानः इंद्रो हरितः सुऽपर्ययः ताः ते क्षरंतु
 मधुऽमत घृतं पर्यः तव व्रते सोम तिष्ठंतु कृष्टयः ॥ ३७ ॥ त्वं नृऽचक्षाः
 असि सोम विश्वतः पवमान वृषभ ता वि धावसि सः नः पवस्व
 वसुऽमत हिरण्यऽवत् वयं स्याम भुवनेषु जीवसे ॥ ३८ ॥ गोऽवित्
 पवस्व वसुऽवित् हिरण्यऽवित् रेतऽधाः इंद्रो भुवनेषु अपितः
 त्वं सुऽवीरः असि सोम विश्वऽवित् तं त्वा विप्राः उप गिरा इमे
 आसते ॥ ३९ ॥ उत्तमर्धः ऊर्मिः वननाः अतिस्थिपत् अपः वसा-

नः म॒हिषः वि गा॒हते राजां प॒वित्रं ऽरथः वाजं आ अ॒रुह॒त् सह-
 सं ऽभृष्टिः ज॒यति श्रवः वृ॒हत् ॥ ४० ॥ १९ ॥ सः भ॒दनाः उत् इ॒यति
 प्र॒जा ऽव॒न्तीः वि॒श्व ऽआ॒युः वि॒श्वाः सु॒भराः अ॒हः ऽदि॒वि ब्र॒ह्म प्र-
 जा ऽव॒न्त॒रयि॑ अ॒श्वं ऽप॒स्यं पी॒तः इ॒न्दो॑ इ॒न्द्रं अ॒स्मभ्यं या॒चता॒त् ॥ ४१ ॥
 सः अ॒ये अ॒ह्नां हरिः ह॒र्यतः म॒दः प्र चे॒तसा चे॒तय॑ते अ॒नु द्यु॒भिः द्वा
 जना॑ या॒तय॑न् अ॒न्तः इ॒यते न॒राशं॑ स॒ च दै॒व्यं च ध॑र्तेरि ॥ ४२ ॥ अ॒जते॑
 वि अ॒जते॑ सं अ॒जते॑ ऋ॒तुं रि॒हन्ति॑ म॒धुना॑ अ॒भि अ॒जते॑ सि॒न्धोः उत्-
 ऽश्व॒से प॒तय॑न्त॒ उ॒क्षरं॑ हि॒रण्य॑ ऽपा॒वाः प॒शुं आ॒सु गृ॒ह्णते॑ ॥ ४३ ॥
 वि॒पः ऽचि॒ते प॒व॒माना॑ य गा॒यत॑ म॒ही न धा॒रा अ॒ति अ॒धः अ॒र्षति॑
 अ॒हिः न जू॒णा अ॒ति स॒र्पेति॑ त्वचं अ॒त्यः न क्री॒ळन् अ॒सर॑त् वृ॒षा
 हरिः ॥ ४४ ॥ अ॒ये ऽगः॑ राजां अ॒प्यः त॒विष्य॑ते वि॒मानः॑ अ॒ह्नां भुव॑-
 नेषु अ॒र्पितः॑ हरिः घृ॒त ऽक्षुः॑ सु॒दृशी॑ कः अ॒र्णवः॑ ज्यो॒तिः ऽर॑थः प॒वते॑
 रा॒ये ओ॒क्थः ॥ ४५ ॥ २० ॥ अ॒स॒र्जि स्तं॒भः दि॒वः उत् ऽय॑तः म॒दः परि॑
 चि॒धत्तुः॑ भुव॑नानि अ॒र्षति॑ अ॒शुं रि॒हन्ति॑ म॒तयः॑ प॒नि॒भ्रतं॑ गि॒रा
 यदि॑ निः ऽनि॒जं ऋ॒ग्मि॒णः यु॒युः ॥ ४६ ॥ प्र ते॒ धाराः॑ अ॒ति अ॒र्णानि॑
 मे॒थः पु॒ना॒नस्य॑ सं ऽय॑तः य॒न्ति र॒ह्यः यत् गो॒भिः इ॒न्दो॑ च॒म्बोः सं-
 ऽअ॒ज्यसे॑ आ सु॒वानः॑ सो॒म क॒लशेषु॑ सी॒दसि॑ ॥ ४७ ॥ प॒व॒स्व सो॒म
 ऋ॒तु ऽवि॒तनः॑ उ॒क्थ्यः॑ अ॒व्यः वा॒रे परि॑धा॒व म॒धु प्रि॒यं ज॒हि वि॒श्वान्
 र॒क्षसः॑ इ॒न्दो॑ अ॒चि॒णः वृ॒हत् व॒देम॑ वि॒दथे॑ सु॒वीराः॑ ॥ ४८ ॥ २१ ॥

॥ ८७ ॥ प्र॒तु द्र॒व परि॑ को॒शं नि॒सीद॑ नृ॒भिः पु॒ना॒नः अ॒भि वाजं॑
 अ॒र्षे अ॒श्वं न त्वा॒ वा॒जिनं॑ म॒र्जय॑न्तः अ॒च्छं व॒र्हिः र॒शना॑भिः न॒यन्ति॑
 ॥ १ ॥ सु॒द आ॒युधः॑ प॒वते॑ दे॒वः इ॒न्दुः अ॒शस्ति॑ ऽहा वृ॒ज न॑ र॒क्षमा॑णः पि॒-
 ता दे॒वानां॑ ज॒निता॑ सु॒दक्षः॑ वि॒ष्टंभः॑ दि॒वः ध॒रुणः॑ पृथि॒व्याः ॥ २ ॥

यः वने आ सृज्यमानः वृथा पाजांसि कृणुते नदीषु जनः न युधां
महतः उपच्छिः इयति सोमः पवमानः ऊर्मि ॥ ५ ॥ एते सोमाः
अति वाराणि अथा दिव्याः न कोशासः अभ्रऽवर्षाः वृथा समुद्रं
सिंधवः न नीचीः सुतासः अभि कुलशान असृयन् ॥ ६ ॥ शुष्मी
शर्धः न मारुतं पवस्व अनभिऽशस्ता दिव्या यथा विद् आपः न
मक्षुसुऽमतिः भवनः सहस्रंऽअप्साः पृथनाषाद् न यज्ञः ॥ ७ ॥ राज्ञः
नुते वरुणस्य व्रतानि बृहत् गभीरं तव सोम धाम शुचिः त्वं असि
प्रियः न मित्रः दुक्षाय्यः अर्यमाऽइव असि सोम ॥ ८ ॥ २४ ॥

॥ ८९ ॥ प्रोऽस्यः वह्निः पृथ्याभिः अस्यान् दिवः न वृष्टिः पवमा-
नः अक्षाः सहस्रंऽधारः असदत्त नि असे मातुः उपऽस्ये वने आ
च सोमः ॥ १ ॥ राजा सिंधूनां अवसिष्ट वासः ऋतस्य नाव आ अ-
रुहत् रजिष्ठां अप्सु द्रुप्तः ववृधे श्येनऽजूतः दुहे ई पिता दुहे
ई पितुः जां ॥ २ ॥ सिंहं न संत मध्वः अयासं हरिं अरुषं दिवः अस्य
पतिं शूरः युतऽसु प्रथमः पृच्छते गाः अस्य चक्षसा परि पाति
उक्षा ॥ ३ ॥ मधुऽपृष्ठं घोरं अयासं अश्वं रथं युजंति उरुऽचक्रे
ऋष्वं स्वसारः ई जामयः मर्जयंति सऽनाभयः वाजिनं ऊर्जयंति
॥ ४ ॥ चतस्रः ई घृतऽदुहः सचंते समाने अंतः धरुणे निऽसंताः
ताः ई अर्षति नमसा पुनानाः ताः ई विश्वतः परि संति पूर्वीः
॥ ५ ॥ विष्टंभः दिवः धरुणः पृथिव्याः विश्वाः उत क्षितयः हस्ते
अस्य असंत ते उत्सः गृणते नियुत्वान् मध्वः अंशुः पवते इन्द्रि-
याय ॥ ६ ॥ वन्वन् अवांतः अभि देवऽवीति इन्द्राय सोम वृ-
चऽहा पवस्व शग्धि महः पुरुऽचंद्रस्य रायः सुऽवीर्यस्य पतयः
स्याम् ॥ ७ ॥ २५ ॥

पुरुऽकृत् पुरुऽक्षो॥५॥ ए॒व पु॒ना॒नः अ॒पः स्वः गाः अ॒स॒भ्यं तो॒का
त॒न॒या॒नि भूरि॒शं नः॒ स्त्रे च॑ उ॒रु॒ज्योतो॑षि सो॒म॒ज्योक् नः॒ सूर्ये॑ दृ॒श्ये
रि॒रीहि॒ ॥ ६ ॥ १ ॥

॥९२॥ परि॒सु॒वा॒नः हरिः अं॒शुः प॒वित्रै॑ रथः न स॒र्जि॑ स॒नये॑ हिया॒-
नः आ॒पत् क्षो॒कं इं॒द्रियं॑ पू॒यमा॑नः प्र॒ति दे॒वान् अ॒जुष॑त् प्र॒यः ऽभिः
॥ १ ॥ अ॒च्छं नृ॒ऽचक्षाः॑ अ॒स॒रत् प॒वित्रे॑ नामं द॒धानः॑ क॒विः अ॒स्य
यो॒नौ सी॒दन् होता॑ ऽइ॒व स॒दने॑ च॒मूषु॑ उ॒प ई॒ अ॒ग्मन् ऋ॒षयः॑ स॒प्त
वि॒प्राः ॥ २ ॥ प्र सु॒ऽमे॒धाः गा॒तुऽवि॒त् वि॒श्वऽदे॒वः सोमः॑ पु॒ना॒नः
स॒दः ए॒ति॒ नित्यं॑ भु॒वंत् वि॒श्वेषु॑ का॒व्येषु॑ र॒तां अ॒नु॒जना॑न् य॒तते॑ पंच॒
धीरः॑ ॥ ३ ॥ त॒व॒त्ये सो॒म॒ प॒व॒मान॑ नि॒रये॑ वि॒श्वे दे॒वाः च॒यः ए॒का॒द॒-
शा॒सः द॒श॒स्व॒धाभिः॑ अ॒धि॒सानौ॑ अ॒थै॒मृज॑ति॒त्वा न॒द्यः स॒प्त॒य॒ह्नीः
॥ ४ ॥ त॒त् नु स॒त्यं प॒व॒मान॑स्य अ॒स्तु यत्र॑ वि॒श्वे का॒रवः॑ सं॒ऽन॒संत॑
ज्यो॒तिः यत् अ॒ह्ने अ॒कृ॒णोत् जुं॑ लो॒कं प्र आ॒वत् म॒नुं द॒स्य॒वे कः॑
अ॒भी॒कं ॥ ५ ॥ परि॒स॒न्नं ऽइ॒व प॒शुऽम॑न्ति होता॑ रा॒जा न स॒त्यः सं॒ऽइ॒-
तीः इ॒या॒नः सोमः॑ पु॒ना॒नः क॒ल॒शां अ॒या॒सीत् सी॒दत् मृ॒गः न
म॒हिषः॑ व॒नेषु॑ ॥ ६ ॥ २ ॥

॥९३॥ सा॒कं॑ ऽउ॒क्षः म॒र्जय॑न्त् स्वसा॒रः द॒श॒धीर॑स्य धी॒तयः॑ ध॒नु॒वीः
हरिः॑ परि॒अ॒द्र॒वत् जाः॑ सूर्य॑स्य द्रो॒णं न॒न॒क्षे अ॒त्यः न वा॒जी ॥ १ ॥ सं
मा॒तृ॒ऽभिः न शि॒शुः वा॒व॒शानः॑ वृषा॑ द॒ध॒न्वे पु॒रु॒ऽवा॒रः अ॒त॒ऽभिः
म॒र्यैः न योषा॑ अ॒भि निः॑ कृ॒तं यन् सं ग॒च्छ॒ते क॒ल॒शे उ॒स्रिया॑भिः
॥ २ ॥ उ॒त् प्र पि॒थे ऊ॒धः अ॒घ्या॑याः इ॒दुः धा॒राभिः॑ स॒च॒ते सु॒ऽमे॒धाः
मू॒धानं॑ गा॒वः प॒यंसा॑ च॒मूषु॑ अ॒भि श्री॑ण॒न्ति व॒सु॑ऽभिः न नि॒क्षैः

॥३॥ सः नः देवेभिः पवमानरदुदंदो रयिं अश्विनं वावशानः रमि
रायतां उशती पुरं धिः अस्मद्यक् आ दावने वसूनां ॥४॥ नु नः
रयिं उप मास्व नृऽवंतं पुनानः वातायं विश्वऽचंद्रं प्र वंदित
इंदो तारि आयुः प्रातः मधु धियाऽवसुः जगम्यात् ॥५॥ ३॥

॥९४॥ अधि यत् अस्मिन् वाजिनिऽइव शुभः स्पर्धते धियः सुयै
न विशः अपः वृणानः पवते कविऽयन् प्रजं न पशुऽपीताय
मन्म ॥९॥ हिता चिऽऊर्णन् अमृतस्य धामं स्वऽविदे भुवनानि
प्रयंत धियः पिन्वानाः स्वसरेन गावः ज्ञातुऽयंतीः अभिवापुषे
इंद्रं ॥१॥ परियत् कविः काव्या भरते शूरः न रथः भुवनानि विषां
देवेषु यगः मतीय भूपन् दद्याय रायः पुरुऽभृषु नव्यः ॥३॥ श्रिये
जातः श्रिये आ निः इयाय श्रियं वयः जस्तिऽभ्यः दपाति श्रिये
वमानाः अमृतऽत्वं आयन् भवति सत्या संऽइथा मिताऽइंद्रं ॥४॥
इयं कर्त अभि आपे अर्थं गां उरु ज्योतिः कृणुहि सति देवान
विशानि हि मुऽमहा तानि तृभ्यं पवमान वाधमो सोमं प्रभूत
॥ ५ ॥ ४ ॥

॥९५॥ कनिऽकति हरिः आ मृत्यमानः सीदन् वनेऽयं नदी पु
न्यः नृऽभिः यतः कृणुते निऽनिर्ग गाः अतः मतीः वनवत्
स्वभानिः ॥१॥ हरिः मृजानः पथ्या वातय इत्यति या नै दधिता
इंद्रं नार्य देवः देवानां गुह्यानि नाम आ विः कृणाति वसिनि
प्रऽवाये ॥२॥ अपाऽइव दत्त इमेयः तर्तुगणाः प्र मनीषाः इत
मन्म कृच्छ नस्मर्यतीः इये व र्यति स च आ वि विर्गतिः ॥३॥
इत्यति ॥४॥ तं स्मृत्तानं सति धनं मानो अर्जु दूतिः ॥५॥ मि

रिऽस्यां तं वावृणानं म॒तयः स॒च॒न्ते त्रि॒तः वि॒भ॒र्ति व॒रु॒णं स॒मु॒द्रे
॥४॥ इ॒यं न वाचं उ॒प॒व॒क्ताऽइ॒व होतुः पु॒ना॒नः इ॒ंदो॒ वि॒स्य म॒नी॒षां
इ॒ंद्रः च॒ यत् क्षय॑धः सौ॒भ॒गाय सु॒वीर्य॑स्य प॒त॒यः स्या॒म् ॥५॥५॥

॥९६॥ प्र॒से॒नाऽनीः प्रूरः अ॒यै र॒धा॒नां ग॒व्य॒न् ए॒ति ह॒र्ष॒ते अ॒स्य
से॒ना भ॒द्रान् कृ॒ण्वन् इ॒ंद्रऽह॒वान् स॒खिऽभ्यः आ सो॒मः व॒स्त्रा र॒भु॒
सा॒नि दु॒ह्ने ॥१॥ सं अ॒स्य ह॒रि॒ह॒र॒यः मृ॒जंति अ॒श्वऽह॒यैः अ॒निऽशितं
नमःऽभिः आ ति॒ष्ठ॒ति रथं इ॒ंद्र॑स्य स॒खा वि॒द्वान् ए॒न् सु॒म॒तिं या॒
ति अ॒च्छं ॥२॥ सः नः दे॒व दे॒वऽता॒न्ते प॒व॒स्व म॒हे सो॒म प॒र॒से इ॒ंद्र॑
ऽपा॒नः कृ॒ण्वन् अ॒पः वर्ष॑यन् द्यां उ॒त इ॒मा उ॒रोः आ नः व॒रि॒व॒स्य
पु॒ना॒नः ॥३॥ अ॒जी॒त॒ये अ॒ह॒न्त॒ये प॒व॒स्व स्व॒स्त्यै स॒र्वऽता॒न्त॒ये वृ॒ह॒ते
तत् उ॒शंति॒ विश्वे॑ इ॒मे स॒खायः तत् अ॒हं व॒श्मि प॒व॒मान॒ सो॒म ॥४॥
सो॒मः प॒व॒ते ज॒नि॒ता म॒ती॒नां ज॒नि॒ता दि॒वः ज॒नि॒ता पृ॒थि॒व्याः
ज॒नि॒ता अ॒ग्नेः ज॒नि॒ता सूर्य॑स्य ज॒नि॒ता इ॒ंद्र॑स्य ज॒नि॒ता उ॒त वि॒ष्णोः
॥५॥६॥ ब्र॒ह्मा दे॒वानां प॒दऽवीः क॒वी॒नां ऋ॒षिः वि॒प्रा॒णां म॒हिषः
मृ॒गाणां श्ये॒नः गृ॒ध्राणां स्व॒धितिः व॒नानां सो॒मः प॒वित्रं अ॒ति
ए॒ति रे॒भन् ॥६॥ प्र अ॒वी॒वि॒प॒त् वा॒चः ऊ॒र्मि न सि॒धुः गि॒रः सो॒मः
प॒व॒मानः म॒नी॒षाः अ॒न्तः प॒श्यन् वृ॒जनां इ॒मा अ॒व॒रा॒णि आ ति॒ष्ठ॒
ति वृ॒षभः गो॒षु जा॒नन् ॥७॥ सः म॒त्सरः पृ॒तऽसु व॒न्वन् अ॒वा॒न्तः स॒ह॒
सं॒रे॒ताः अ॒भि वा॒जं अ॒र्षे इ॒द्रा॒य इ॒ंदो॒ प॒व॒मानः म॒नी॒षी अ॒ंशोः
ऊ॒र्मि ई॒र॒य॒गाः इ॒ष॒ण्यन् ॥८॥ परि॑ प्रि॒यः क॒ल॒शे दे॒वऽवा॒न्तः इ॒द्रा॒य
सो॒मः र॒ण्यः म॒दा॒य स॒हस्रं॑ धा॒रः श॒तऽवा॒जः इ॒ंदुः वा॒जी न स॒न्निः
स॒म॒ना जि॒गा॒ति ॥९॥ सः पू॒र्यः व॒सु॒ऽवि॒त् जा॒य॒मानः मृ॒जा॒नः अ॒प्
ऽसु दु॒दु॒हानः अ॒दौ अ॒भि॒श॒स्ति॒ऽपाः भु॒व॒न॒स्य रा॒जा वि॒द॒त् गा॒तुं

वसन्ते पूयमानः ॥ १० ॥ ७ ॥ त्वया हि नः पितरः सोम पूर्व कर्माणि
 चक्रुः पवमान धीराः वन्वन् अवातः परिधीन अप ऊर्ण वीरि-
 भिः अश्वैः सघऽवाभवन् ॥ ११ ॥ यथा अप वधाः मनवे वयऽधाः
 अमित्रऽहा वरिवऽवित् हविष्मान् एव पवस्व द्रविणं दधानः
 इद्रे संतिष्ठ जनय आयुधानि ॥ १२ ॥ पवस्व सोम मधुऽमान ऋत-
 ऽवा अपः वसानः अधि सानो अये अव द्रोणानि घृतऽवति
 सीद मदिन्ऽतमः मात्सरः इन्द्रऽपानः ॥ १३ ॥ वृष्टिं दिवः शतऽधारः
 पवस्व सहस्रऽसाः वाजऽयुः देवऽवींती संसिधुऽभिः कलशे वा-
 वशानः सं उस्त्रियाभिः प्रऽतिरन् नः आयुः ॥ १४ ॥ एषः स्यः सोमः
 मतिऽभिः पुनानः अत्यः न वाजी तरति इत् अरातीः पयः न दुग्धं
 अदितेः दुषिरं उरुऽइव गातुः सुऽयमः न वोढ्वा ॥ १५ ॥ ६ ॥ सुऽआ-
 युधः सोतृऽभिः पूयमानः अभि अर्घ्यं गुह्यं चारु नाम अभि वाजं
 सन्निऽइव अयस्या अभि वायुं अभि गाः देव सोम ॥ १६ ॥ शिष्टं
 जज्ञानं हर्यतं मृजंति शुभंति वहि मरुतः गणेन कविः गीऽभिः
 काव्येन कविः सन् सोमः पवित्रं अति एति रेभन् ॥ १७ ॥ ऋषिः
 ऽमनाः यः ऋषिऽकृत् स्वऽसाः सहस्रऽनीयः पदऽवीः कवीनां
 तृतीयं धाम महिषः सिसासन् सोमः विऽराजं अनु राजति सुप्
 ॥ १८ ॥ चमूऽसत् श्येनः शकुनः विऽभृत्वा गोऽविन्दुः द्रुप्तः आयु-
 धानि विभ्रत् अपां ऊर्मि सचमानः समुद्रं तुरीयं धाम महिषः
 म्नेधाभिः ॥ १९ ॥ हंरियैः न शुभ्रः तन्वं मृजानः अत्यः न सृत्वा सनये
 विवाक्ते ॥ १९ ॥ भान्या परि कोशं अर्धेन कनिक्कदत् चम्बोः आ-
 धनानां वृषाऽइव यूइव दो पवमानः महऽभिः कनिक्कदत् परि-
 विवेश ॥ २० ॥ १० ॥ पवस्व अपम्बोः आ विश पूयमानः इन्द्रं ते रसः म-
 वाराणि अर्घ्यं क्रीळन् च हिधाराः वृहतीः असृयन् अक्तः गोभिः
 दिरः ममत्तु ॥ २१ ॥ प्र अस्य

कलशान् आ विवेण् सामं कृण्वन् सामन्यः विपऽचित् क्रै-
दन् एति अभि सख्युः न जामिं ॥ २२ ॥ अपऽघ्नन् एषि पवमान
शत्रून् प्रियां न जारः अभिऽगीतः इंदुः सीदन् वनेषु शकुनः
न पत्वां सोमः पुनानः कलशेषु सत्ता ॥ २३ ॥ आ ते रुचः प-
वमानस्य सोम् योषाऽइव यन्ति सुऽदुषाः सुऽधाराः हरिः
आऽनीतः पुरुऽवारः अपऽसु अचिक्कदत् कलशे देवऽयूनां
॥ २४ ॥ १० ॥ ५ ॥

॥ ९७ ॥ अस्य प्रेषा हेमनां पूयमानः देवः देवेभिः सं अपृक्त
रस्सं सुतः पवित्रं परि एति रेभन् मिताऽइव सन्नं पन्नुऽमन्ति
होता ॥ १ ॥ भद्रा वक्तां समन्या वसानः महान् कविः निऽव-
चनानि शंसन् आ वच्यस्व चम्बोः पूयमानः विऽचक्षुणः
जागृविः देवऽवीतौ ॥ २ ॥ सं जुं प्रियः मृज्यते सानौ अव्ये य-
शऽतरः यशसां क्षैतः अस्मे अभि स्वर धन्वं पूयमानः यूयं
पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ३ ॥ प्र गायत अभि अर्चाम् देवान्
सोमं हिनोत महते धनाय स्वादुः पवाते अति वारं अव्यं आ
सीदाति कलशं देवऽयुः नः ॥ ४ ॥ इंदुः देवानां उप सख्यं आ-
ऽयन् सहस्रऽधारः पवाते मदाय नृऽभिः स्तवानः अनु धामं
पूर्वं अगन् इंद्रं महते सौभगाय ॥ ५ ॥ ११ ॥ स्तोत्रे राये हरिः अर्ध
पुनानः इंद्रं मदः गच्छतु ते भराय देवैः याहि सऽरथं राधः
अच्छं यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ६ ॥ प्र काव्यं उशनाऽइव
ब्रुवाणः देवः देवानां जनिम विवक्ति महिऽव्रतः शुचिऽबन्धुः
पावकः पदा वराहः अभि एति रेभन् ॥ ७ ॥ प्र हंसासः तृपलं
मन्युं अच्छं अमात् अस्तं वर्षऽगणाः अयासुः आंगूर्यं पव-

मानं सखायः दुःसमर्षं साकं प्र वदन्ति वाणं ॥ ८ ॥ सः रंहते उ
 ऽगायस्य जूतिं वृथां क्रीळंतं मिमते न गावंः परीणसं कृ
 तिग्मऽशृंगः दिवां हरिः ददंशे नक्तं ऋजः ॥ ९ ॥ इंदुः वाजी प
 गोऽन्योधाः इंद्रे सोमः सहः इन्वन मदाय हन्ति रक्षः वाधते प
 अरांतीः वरिवः कृण्वन् वृजनस्य राजा ॥ १० ॥ ११ ॥ अर्धं धार
 मधां पृचानः तिरः रोमं पवते अद्रिऽदुग्धः इंदुः इंद्रस्य सख्यं
 षाणः देवः देवस्य मत्सरः मदाय ॥ ११ ॥ अभि प्रियाणि प
 पुनानः देवः देवान् स्वेन रसेन पंचन इंदुः धर्माणि ऋतुऽप
 वसानः दशक्षिपः अव्यत सानौ अव्ये ॥ १२ ॥ वृषां शोणः अभिऽक
 निक्कदत् गाः नदयन् एति पृथिवी उत द्यां इंद्रस्यऽइव वपुः आ
 शृण्वे आजौ प्रऽचेतयन् अर्षति वाचं आ इमां ॥ १३ ॥ रसायः प
 सा पिन्वमानः ईरयन् एषि मधुऽमंतं अंशुं पवमानः संऽतनि
 एषि कृण्वन् इद्राय सोम परिऽसिच्यमानः ॥ १४ ॥ एव पवत्
 मद्रिः मदाय उदऽयाभस्य नमयन् वधऽसैः परि वरीं भारमा
 रुर्गतं गव्युः नः अर्षे परि सोम सिक्तः ॥ १५ ॥ १६ ॥ जुष्टी नः इंदो
 सुऽपथां सुऽगानि उरौ पवस्व वरिवांसि कृण्वन् घनाऽइव वि
 प्वक् दुःऽइतानि विऽघ्नन् अधि स्तुनां धन्व सानी अव्ये ॥ १७ ॥
 वृष्टिं नः अर्षे दिव्यां जिगत्सुं इळाऽवती गंऽगयीं जीरऽदाम्
 स्तुकाऽइव वीता धन्व विऽचिन्वन् वंधून् इमान् अवरान् इंदो
 वायून् ॥ १८ ॥ ग्रंथिं न विस्य ग्रथितं पुनानः ऋजुं च गातुं वृजिन्
 च सोम अत्यः न क्रदुः हरिः आ मृजानः मर्येऽदेव धन्व पस्यऽवान्
 ॥ १९ ॥ जुष्टः मदाय देवऽताति इंदो परि स्तुनां धन्व सानी अव्ये म
 हसंऽधारः सुरभिः अदव्यः परि स्रव वाजंऽसाती नृऽमये ॥ २० ॥
 अरुग्मानः ये अरयाः अयुक्ताः अत्यासः न समृजानामः आ श्री

अ०७. अ०४. व०१७.] ॥२४५॥ [म०९. अ०६. सू०९७.

एते शुक्रासः धन्वन्ति सोमाः देवांसः तान् उप यातु पिवध्वै
 ॥२०॥१४॥ एव नः इंदो अभिदेवऽवीतिं परिस्रव नभः अर्णः च-
 मूषु सोमः अस्मभ्यं काम्यं वृहंतं रयिं ददातु वीरऽवंतं उयं ॥२१॥
 तक्षंत यदि मनसः वेनंतः वाक् ज्येष्ठस्य वा धर्मणि श्लोः अनीके
 आत् ई आयन् वरं आ वावशानाः जुष्टं पतिं कलशं गावः इंदुं
 ॥२२॥ प्रदानुऽदः दिव्यः दानुऽपिन्वः ऋतं ऋताय पवते सुऽमेधाः
 धर्मा भुवत् वृज्यस्य राजां प्र रश्मिऽभिः दशऽभिः भारि भूमं
 ॥२३॥ पवित्रेभिः पवमानः नृऽचक्षाः राजां देवानां उत मर्त्यानां
 द्विता भुवत् रयिऽपतिः रयीणां ऋतं भरत् सुऽभृतं चारु इंदुः
 ॥२४॥ अवीन्ऽइव श्रवंसे सातिं अच्छं इंद्रस्य वायोः अभि वीतिं
 अर्षे सः नः सहस्रा वृहतीः इषं दाः भवं सोम द्रविणऽवित् पु-
 नानः ॥२५॥१५॥ देवऽअव्यः नः परिऽसिच्यमानाः क्षयं सुऽवीरं
 धन्वन्तु सोमाः आऽयज्यवंः सुऽमतिं विश्वऽवाराः होतारः न दि-
 विऽयजं मंद्रऽतमाः ॥२६॥ एव देव देवऽतांते पवस्व महे सोम
 प्सरसे देवऽपानं महः चित् हि स्मसिं हिताः सुऽमर्ये कृधि सु-
 ऽस्थाने० रोदसी पुनानः ॥२७॥ अश्वः न ऋदः वृषऽभिः युजानः
 सिंहः न भीमः मनसः जवीयान् अर्वाचीनैः पथिऽभिः ये रजिष्ठाः
 आ पवस्व सौमनसं नः इंदो ॥२८॥ शतं धाराः देवऽजाताः असृ-
 यन् सहस्रं एनाः कवयः मृजन्ति इंदो सनिचं दिवः आ पवस्व पुरः-
 ऽएता असि महतः धनस्य ॥२९॥ दिवः न सर्गाः असृयं अह्रां रा-
 जां न मित्रं प्र मिनाति धीरः पितुः न पुत्रः ऋतुंऽभिः यतानः आ
 पवस्व विशे अस्यै अजीतिं ॥३०॥१६॥ प्र ते धाराः मधुंऽमतीः अ-
 सृयन् वारां यत् पूतः अतिऽएषिं अव्यान् पवमान पवसे धामं
 गोनां जज्ञानः सूर्य अपिन्वः अकैः ॥३१॥ कनिं ऋदत् अनु पंथां

ऋतस्य शुक्रः विभामि अमृतस्य धाम सः इंद्राय पयमे मम
 ऽवान् हिन्वानः वाचं मतिऽभिः कवीनां ॥३२॥ दिव्यः सुऽपरे
 अव चक्षि सोम पिबन् धाराः कर्मेणा देवऽवीतौ आ इंद्रो वि
 कल्मषं सोमऽधानं क्रंदन इहि मूर्धस्य उप रग्मिं ॥३३॥ तिस्रः वा
 चः ईरयति प्र वह्निः ऋतस्य धीतिं वत्स्रणः मनीषां गावः यंति
 गोऽपंति पृच्छमानाः सोमं यंति मतयः वावगानाः ॥३४॥ सोमं
 गावः धेनवः वावगानाः सोमं विप्राः मतिऽभिः पृच्छमानाः
 सोमः सुतः पूयते अज्यमानः सोमे अर्काः विऽस्तुभः सं नवते
 ॥३५॥ ११॥ एव नः सोम परिऽसिच्यमानः आ पवस्व पूयमानः
 स्वस्ति इंद्र आ विष् वृहता रवेण वर्धय वाचं जनय पुरं ऽधि ॥३६॥
 आ जागृविः विप्रः ऋता मतीनां सोमः पुनानः असदत् चमूषु
 सपंति यं मियुनासः निऽकांमाः अव्वर्यवः रयिरासः सुऽहस्ताः
 ॥३७॥ सः पुनानः उपं सुरे न धाता आ उभे अप्राः रोदसी विसः
 आवः० प्रिया चित् यस्य प्रियसासः ऊती सः तु धनं कारिणे न प्र
 यंसत् ॥३८॥ सः वर्धिता वर्धनः पूयमानः सोमः मीढान् अभिनः
 ज्योतिषा आवीत् येन नः पूर्वे पितरः पद्ऽज्ञाः स्वऽविदः अभि
 गाः अर्द्रि उष्णन् ॥३९॥ अक्रान् समुद्रः प्रयमे विऽधर्मन् जनयन्
 प्रऽज्ञाः भुवनस्य राजा वृषां पवित्रे अधिसानौ अथे वृहत् सोमः
 ववृधे सुवानः इंद्रुः ॥४०॥ १८॥ महत् तत् सोमः महिषः चकार अपां
 यत् गर्भः अवृणीत देवान् अदधात् इंद्रं पवमानः ओजः अजं
 नयत् सूर्ये ज्योतिः इंद्रुः ॥४१॥ मत्सिं वायुं इष्ट्ये राधसे च मत्सिं
 मित्रावरुणा पूयमानः मत्सिं शर्धः मारुतं मत्सिं देवान् मत्सिं
 द्यावापृथिवी देव सोम ॥४२॥ ऋजुः पवस्व वृजिनस्य हंता अपं
 अमीवां वाधमानः मृधः च अभिऽश्रीणन् पयः पयंसा अभि

ऋतस्य शुक्रः विभासि अमृतस्य धाम सः इंद्राय पवसे मत्स्य
 ऽवान् हिन्वानः वाचं मतिऽभिः कवीनां ॥३२॥ दिव्यः सुऽपते
 अवचक्षि सोम पिन्वन धाराः कर्मणा देवऽवीती आ इंद्रो वि
 कलशं सोमऽधानं क्रंदन इहि सूर्यस्य उप रश्मिं ॥३३॥ तिस्रः वा
 चः ईरयति प्र वह्निः ऋतस्य धीतिं ब्रह्मणः मनीषां गावः यंति
 गोऽपंतिं पृच्छमानाः सोमं यंति मत्तयः वावशानाः ॥३४॥ सोमं
 गावः धेनवः वावशानाः सोमं विप्राः मतिऽभिः पृच्छमानाः
 सोमः सुतः पूयते अज्यमानः सोमे अर्काः चिऽस्तुभः स नृपति
 ॥३५॥ १७॥ एव नः सोम परिऽसिच्यमानः आ पवस्व पूयमानः
 स्वस्ति इंद्रं आ विण्वतृता रवेण वर्धय वाचं जनय पुंरऽधि ॥३६॥
 आ जागृयिः विप्रः ऋता मतीनां सोमः पुनानः असदत चमप
 सपति यं मिषुनासः निऽकासाः अध्वर्यवः रणिरासः सुऽतसाः
 ॥३७॥ सः पुनानः उप सूरं न धाता आ जुमे अप्राः रोदसी विमः
 आवः प्रिया चित यम्यं प्रियमासः कृती सः तु धनं कामिणेन प्र
 यमत ॥३८॥ सः वर्धिता वर्धनः पूयमानः सोमः सीद्धान् अमिक्त
 आतिषा आभीत येन नः पूर्य पितरः पदऽज्ञाः स्वऽविदं जनि
 गाः अर्द्धिऽश्वान ॥३९॥ आक्रान्त समुद्रः प्रणमे विदधमीन जनयेन
 प्रजाः नृपनम्य राजा वृषा पवित्रं अधिसानी अयं वृत्त सोमः
 वृषं सुवानः ईदृः ॥४०॥ १८॥ असदत तत सोमः सतिपः चकार अपा
 मर गन्तः अकृणीत देवान् अदधात ईदृ पवमानः आ जः अने
 नयत सुये रंदातिः ईदृः ॥४१॥ सतिपं वायुं दृष्ट्यै राधेयं च सति
 निऽवचमणा पूयमानः सतिपं गयेः सादतं सतिपं देवा त सतिपं
 अकृणीत देव सोम ॥४२॥ आ वृः पवस्व वृजिनये तता अपा
 अलीकं यः सानः वृषः च अलिऽश्वीणन ययः पयसा अलि

गोनां इंद्रस्य त्वं तव वयं सखायः ॥ ४३ ॥ मध्वः सूर्दं पवस्व वस्वः
उत्तं वीरं च नः आ पवस्व भगं च स्वदस्व इंद्राय पवमानः इंद्रो
रयिं च नः आ पवस्व समुद्रात् ॥ ४४ ॥ सोमः सुतः धारया अत्यः न
हित्वा सिंधुः न निम्नं अभि वाजी अष्टाः आ योनिं वन्यं असदत्
पुनानः सं इंद्रः गोभिः असरत् सं अतऽभिः ॥ ४५ ॥ १९॥ एषः स्यः ते
पवते इंद्र सोमः चमूषु धीरः उग्रते तव स्वान् स्वः ऽ चक्षाः रथिरः
सत्यऽ शुष्मः कामः न यः देवऽ यतां असंजि ॥ ४६ ॥ एषः प्रत्नेन व-
यं सा पुनानः तिरः वर्षी सिदुहितुः दधानः वसानः शर्मं त्रिऽ वरुथं
अप्ऽ सुहोताऽ इव याति समनेषु रेभं ॥ ४७ ॥ नु नः त्वं रथिरः देव
सोम परि स्रव चम्बोः पूयमानः अप्ऽ सु स्वादिष्ठः मधुऽ मान
ऋतऽ वा देवः न यः सविता सत्यऽ मन्मा ॥ ४८ ॥ अभि वायुं वीती
अर्षे गृणानः अभि मित्रावरुणा पूयमानः अभि नरं धीऽ जवनं
रथेऽ स्थां अभि इंद्रं वृषणं वज्रं ऽ बाहुं ॥ ४९ ॥ अभि वस्त्रां सुऽ वस-
नानि अर्षे अभि धेनूः सुऽ दुधाः पूयमानः अभि चंद्रा भर्तृवे नः
हिरण्या अभि अश्वान् रथिनः देव सोम ॥ ५० ॥ २० ॥ अभिनः अर्षे
दिव्या वसूनि अभि विश्वां पार्थिवा पूयमानः अभि येन द्रविणं
अश्व वाम अभि आपर्षेयं जमदग्निऽ वतनः ॥ ५१ ॥ अया पवा पवस्व
एना वसूनि मांश्चत्वे इंद्रो सरंसि प्र धन्व ब्रध्नः चित् अत्र वातः न
जूतः पुरुऽ मेधः चित् तर्कवे नरं दात् ॥ ५२ ॥ उत्त नः एना पवया प-
वस्व अधि श्रुते श्रवाय्यस्य तीर्थे षष्टिं सहस्रां नैगुतः वसूनि वृक्षं
न पक्कं धून वत् रणाय ॥ ५३ ॥ महिं इमे अस्य वृषनामं शूषे मांश्चत्वे
वा पृशने वा वधत्वे अस्वापयत् निऽ गुतः स्नेहयत् च अपं अमि-
त्रान् अपं अचितः अच इतः ॥ ५४ ॥ सं वी पवित्रां विऽ तंतानि
एषि अनु एकं धावसि पूयमानः असि भगः असि दात्रस्य दा-

ऋतस्य शुक्रः विभासि अमृतस्य धामं सः इंद्राय पवसे मत्स
 ऽवान् हिन्वानः वाचं मतिऽभिः कवीनां ॥३२॥ दिव्यः सुऽपण
 अवचक्षि सोम पिन्वन धाराः कर्मणा देवऽवीतौ आ इंद्रो वि
 कलशं सोमऽधानं क्रंदन इहि सूर्यस्य उप रश्मिं ॥३३॥ तिस्रः वा
 चः ईरयति प्र वह्निः ऋतस्य धीतिं ब्रह्मणः मनीषां गावः यंति
 गोऽपंति पृच्छमानाः सोमं यंति मतयः वावशानाः ॥३४॥ सोमं
 गावः धेनवः वावशानाः सोमं विप्राः मतिऽभिः पृच्छमानाः
 सोमः सुतः पूयते अज्यमानः सोमे अर्काः त्रिऽस्तुभः सं नवते
 ॥३५॥ १७॥ एव नः सोम परिऽसिच्यमानः आ पवस्व पूयमानः
 स्वस्ति इंद्रं आ विश्व वृहता रवेण वर्धय वाचं जनय पुरं ऽधि ॥३६॥
 आ जागृविः विप्रः ऋता मतीनां सोमः पुनानः असदत् चमूषु
 सपंति यं मिथुनासः निऽकामाः अध्वर्यवः रथिरासः सुऽहस्ताः
 ॥३७॥ सः पुनानः उपं सुरै न धाता आ उभे अप्राः रोदसी विसः
 आवः० प्रिया चित् यस्य प्रियसासः ऊती सः तु धनं कारिणेन प्र
 यंसत् ॥३८॥ सः वर्धिता वर्धनः पूयमानः सोमः मीढान् अभिनः
 ज्योतिषा आवीत् येन नः पूर्वं पितरः पदऽज्ञाः स्वऽविदः अभि
 गाः अद्रिं उष्णन् ॥३९॥ अक्रान् समुद्रः प्रथमे विऽधर्मन जनयत्
 प्रऽजाः भुवनस्य राजा वृषां पवित्रे अधिसानी अथै वृहत् सोमः
 ववृधे सुवानः इंद्रुः ॥४०॥ १८॥ महत् तत् सोमः महिषः चकार अपां
 यत् गर्भैः अवृणीत् देवान् अदधात् इंद्रं पवमानः ओजः अज-
 नयत् सूर्यं ज्योतिः इंद्रुः ॥४१॥ मत्सिं वायुं इष्टये राधसे च मत्सिं
 मित्रावरुणा पूयमानः मत्सिं शर्धः मारुतं मत्सिं देवान् मत्सिं
 द्यावापृथिवी देव सोम ॥४२॥ ऋजुः पवस्व वृजिनस्य हंता अप
 अमीवां वाधमानः मृधः च अभिऽश्रीणन् पर्यः पर्यसा अभि

गोनां इंद्रस्य त्वं तव वयं सखायः ॥ ४३ ॥ मध्वः सूर्दे पवस्व वस्वः
उत्तं वीरं च नः आ पवस्व भगं च स्वर्दस्व इंद्राय पवमानः इंद्रो
रयिं च नः आ पवस्व संमुद्रात् ॥ ४४ ॥ सोमः सुतः धारया अत्यः न
हिवा सिंधुः न निम्नं अभि वाजी अद्याः आ योनिं वन्यं असदत्
पुनानः सं इंद्रुः गोभिः असुरत् सं अतऽभिः ॥ ४५ ॥ १९॥ एषः स्यः ते
पवते इंद्र सोमः च मूर्धु धीरः उज्जते तव स्वान् स्वः चक्षाः रथिरः
सत्यऽशुष्मः कामः न यः देवऽयतां असर्जि ॥ ४६ ॥ एषः प्रत्नेन व-
यसा पुनानः तिरः वर्षी सिदुहितुः दधानः वसानः शर्मन्त्रिऽवरुथं
अप्सु होताऽइव याति समनेषु रेभन ॥ ४७ ॥ नु नः त्वं रथिरः देव
सोम परि स्रव चम्बोः पूयमानः अप्सु स्वादिष्ठः मधुऽमान
ऋतऽवा देवः न यः सविता सत्यऽमन्मा ॥ ४८ ॥ अभि वायुं वीती
अर्धं गृणानः अभि मित्रावरुणा पूयमानः अभि नरं धीऽजवनं
रथेऽस्यां अभि इंद्रं वृषणं वज्रं वाहुं ॥ ४९ ॥ अभि वस्त्रां मुऽवस-
नानि अर्धं अभि धेनूः मुऽदुघाः पूयमानः अभि चंद्रा भर्तृवे नः
हिरण्या अभि अश्वान् रथिनः देव सोम ॥ ५० ॥ २० ॥ अभि नः अर्धं
दिव्या वसूनि अभि विश्वां पार्थिवा पूयमानः अभि येन द्रविणं
अश्ववाम अभि अर्षेयं जमदग्निऽवतनः ॥ ५१ ॥ अया पवा पवस्व
एना वसूनि मांश्चत्वे इंद्रो सरसि प्र धन्व ब्रध्नः चित् अत्र वातः न
जुतः पुरुऽमेधः चित् तर्कवे नरं दात् ॥ ५२ ॥ उत नः एना पवया प-
वस्व अधि श्रुते श्रवाय्यस्य तीर्थे षष्टिं सहस्रां नैगुतः वसूनि वृक्षं
न पक्वं धूनवत्तरणाय ॥ ५३ ॥ महि इमे अस्य वृषनामं शूषे मांश्चत्वे
वा पृशने वा वधवे अस्वापयत् निऽगुतः स्नेहयत् च अपं अमि-
चान् अपं अचितः अच इतः ॥ ५४ ॥ सं वी पवित्रां विऽतंतानि
एषि अनु एकं धावसि पूयमानः असि भगः असि दात्रस्य दा-

ऋतस्य शुक्रः विभासि अमृतस्य धामं सः इंद्राय पवसे मत्स
 ऽवान् हिन्वानः वाचं मतिऽभिः कवीनां ॥३२॥ दिव्यः सुऽपर्ण
 अवचस्त्रिसोमपिन्वन धाराः कर्मणा देवऽवीतौ आ इंद्रो वि
 कलशं सोमऽधानं क्रंदन इहि सूर्यस्य उप रश्मिं ॥३३॥ तिस्रः वा
 चः ईरयति प्र वह्निः ऋतस्य धीतिं ब्रह्मणः मनीषां गावं यंति
 गोऽपंतिं पृच्छमानाः सोमं यंति मत्तयः वावशानाः ॥३४॥ सोमं
 गावं धेनवं वावशानाः सोमं विप्राः मतिऽभिः पृच्छमानाः
 सोमः सुतः पूयते अज्यमानः सोमे अर्काः त्रिऽस्तुभः सं नवते
 ॥३५॥ १७॥ एव नः सोम परिऽसिच्यमानः आ पवस्व पूयमानः
 स्वस्ति इंद्रं आ विश्वृहता रवेण वर्धय वाचं जनय पुरंऽधि ॥३६॥
 आ जागृविः विप्रः ऋता मतीनां सोमः पुनानः असदत्त चमूषु
 सपंति यं मिथुनासः निऽकामाः अध्वर्यवः रथिरासः सुऽहस्ताः
 ॥३७॥ सः पुनानः उप सूरं न धाता आ उभे अप्राः रोदसी विसः
 आवः० प्रिया चित् यस्य प्रियसासः ऊती सः तु धनं कारिणेन प्र
 यंसत् ॥३८॥ सः वर्धिता वर्धनः पूयमानः सोमः मीढ्वान अभिनः
 ज्योतिषा आवीत् येन नः पूर्वे पितरः पदऽज्ञाः स्वऽविदः अभि
 गाः अद्रिं उष्णन् ॥३९॥ अक्रान् समुद्रः प्रथमे विऽधर्मन् जनयन्
 प्रऽजाः भुवनस्य राजा वृषां पवित्रे अधिसानौ अव्ये वृहत् सोमः
 ववृधे सुवानः इंद्रुः ॥४०॥ १८॥ महत्तत् सोमः महिषः चकार अपां
 यत् गर्भः अवृणीत देवान् अदधात् इंद्रं पवमानः ओजः अज-
 नयत् सूर्ये ज्योतिः इंद्रुः ॥४१॥ मत्सि वायुं इष्टये राधसे च मत्सि
 मित्रावरुणा पूयमानः मत्सि शर्धः मारुतं मत्सि देवान् मत्सि
 द्यावापृथिवी देव सोम ॥४२॥ ऋजुः पवस्व वृजिनस्य हंता अप
 अमीवां बाधमानः मृधः च अभिऽश्रीणन् पयः पयसा अभि

गोनां इंद्रस्य त्वं तव वयं सखायः॥४३॥ मध्वः सूदं पवस्व वस्वः
उत्तं वीरं च नः आ पवस्व भगं च स्वदस्व इंद्राय पवमानः इंद्रो
रयिं च नः आ पवस्व संमुद्रात्॥४४॥ सोमः सुतः धारया अत्यः न
हिवा सिंधुः न निम्नं अभि वाजी अद्याः आ योनिं वयं असदत्
पुनानः सं इंद्रुः गोभिः असुरत् सं अतः भिः॥४५॥ १९॥ एषः स्यः ते
पवते इंद्र सोमः चमूपुं धीरः उणते तवस्वान् स्वः ऽ चक्षाः रथिरः
सत्यः शुष्मः कामः न यः देवः यतां असंजि ॥४६॥ एषः प्रत्नेन व-
यंसा पुनानः तिरः वर्षीसि दुहितुः दधानः वसानः शर्मन् विवह्यं
अप्सु होताः इव याति समने पुरेभ्यः॥४७॥ नु नः त्वं रथिरः देव
सोम परि स्रव चम्वोः पूयमानः अप्सु स्वादिष्ठः मधुः मान
ऋतः वा देवः न यः सविता सत्यः मन्मा ॥४८॥ अभि वायुं वीती
अर्षे गृणानः अभि मित्रावरुणा पूयमानः अभि नरं धीः जवनं
रथेऽस्थां अभि इंद्रं वृषणं वज्रं वाहुं॥४९॥ अभि वस्त्रा सुवस-
नानि अर्षे अभि धेनूः सुदुधाः पूयमानः अभि चंद्रा भर्तवे नः
हिरण्या अभि अश्वान् रथिनः देव सोम ॥५०॥ २०॥ अभि नः अर्षे
दिव्या वसूनि अभि विश्वां पार्थिवा पूयमानः अभि येन द्रविणं
अश्रवां अभि अर्षेयं जमदग्निः वतनः॥५१॥ अया पवा पवस्व
एना वसूनि मांश्चत्वे इंद्रो सरसि प्र धन्व ब्रध्नः चित् अत्र वातः न
जूतः पुरुः मेधः चित् तर्कवे नरं दात् ॥५२॥ उत नः एना पवया प-
वस्व अधि श्रुते श्रवाय्यस्य तीर्थे षष्टिं सहस्रा नैगुतः वसूनि वृक्षं
न पक्ष्म धूनवत् रणाय॥५३॥ महि इमे अस्य वृषनामं शूषे मांश्चत्वे
वा पृश्ने वा वधवे अस्वापयत् निः गुतः स्नेहयत् च अपं अभि-
चान् अपं अचितः अच इतः॥५४॥ सं वी पवित्रां विऽतंतानि
एषि अनु एकं धावसि पूयमानः असि भगः असि दावस्य दा-

ऋतस्य शुक्रः विभासि अमृतस्य धामं सः इंद्राय पवसे मत्स-
 ऽवान् हिन्वानः वाचं मतिऽभिः कवीनां ॥३२॥ दिव्यः सुऽपर्णः
 अवचक्षि सोम पिबन् धाराः कर्मणा देवऽवीतौ आ इंद्रो वि-
 कलर्णं सोमऽधानं क्रंदन् इहि सूर्यस्य उप रश्मिं ॥३३॥ तिस्रः वा-
 चः ईरयति प्र वह्निः ऋतस्य धीतिं ब्रह्मणः मनीषां गावः यंति
 गोऽपंतिं पृच्छमानाः सोमं यंति मतयः वावशानाः ॥३४॥ सोमं
 गावः धेनवः वावशानाः सोमं विप्राः मतिऽभिः पृच्छमानाः
 सोमः सुतः पूयते अज्यमानः सोमं अर्काः त्रिऽस्तुभः सं नवते
 ॥३५॥ १७॥ एव नः सोम परिऽसिच्यमानः आ पवस्व पूयमानः
 स्वस्ति इंद्रं आ विश्व वृहता रवेण वर्धय वाचं जनय पुरं धिं ॥३६॥
 आ जागृविः विप्रः ऋता मतीनां सोमः पुनानः असदत् चमूषु
 सपंति यं मिथुनासः निऽकांमाः अध्वर्यवः रथिरासः सुऽहस्ताः
 ॥३७॥ सः पुनानः उप सूरं न धाता आ उभे अग्राः रोदसी विसः
 आवः० प्रिया चित् यस्य प्रियसासः ऊती सः तु धनं कारिणेन प्र
 यंसत् ॥३८॥ सः वर्धिता वर्धनः पूयमानः सोमः मीढ्वान् अभिनः
 ज्योतिषा आवीत् येन नः पूर्वं पितरः पदऽज्ञाः स्वऽविदः अभि
 गाः अद्रिं उष्णन् ॥३९॥ अक्रान् समुद्रः प्रथमे विऽधर्मन् जनयन्
 प्रऽजाः भुवनस्य राजा वृषां पवित्रे अधिसानौ अव्ये वृहत् सोमः
 ववृधे सुवानः इंद्रुः ॥४०॥ १८॥ महत् तत् सोमः महिषः चकार अपां
 यत् गर्भैः अवृणीत देवान् अदधात् इंद्रं पवमानः ओजः अज-
 नयत् सूर्ये ज्योतिः इंद्रुः ॥४१॥ मत्सि वायुं इष्टये राधसे च मत्सि
 मित्रावरुणा पूयमानः मत्सि शर्धः मारुतं मत्सि देवान् मत्सि
 द्यावापृथिवी देव सोम ॥४२॥ ऋजुः पवस्व वृजिनस्य हुंता अप
 अमीवां वार्धमानः मृधः च अभिऽश्रीणन् पर्यः पर्यसा अभि

गोनां इंद्रस्य त्वं तव वयं सखायः ॥ ४३ ॥ मध्वः सूर्यं पवस्व वस्वः
उत्तं वीरं च नः आ पवस्व भगं च स्वदस्व इंद्राय पवमानः इंद्रो
रयिं च नः आ पवस्व संमुद्रात् ॥ ४४ ॥ सोमः सुतः धारया अत्यः न
हित्वा सिंधुः न निम्नं अभि वाजी अद्याः आ योनिं वर्यं असदत्
पुनानः सं इंद्रुः गोभिः असरत् सं अत्तः भिः ॥ ४५ ॥ १९॥ एषः स्यः ते
पवते इंद्र सोमः च मूषु धीरः उग्रते तव स्वान् स्वंऽ चक्षाः रथिरः
सत्यऽ शुष्मः कामः न यः देवऽ यतां असर्जि ॥ ४६ ॥ एषः प्रत्नेन व-
र्यसा पुनानः तिरः वपीं सिदुहितुः दधानः वसानः शर्मं चिऽ वरुणं
अप्ऽ सुहोताऽ इव याति समने पुरेभ्यः ॥ ४७ ॥ नु नः त्वं रथिरः देव
सोम परि सव च म्वोः पूयमानः अपऽ सु स्वादिष्ठः मधुऽ मान
ऋतऽ वा देवः न यः सविता सत्यऽ मन्मा ॥ ४८ ॥ अभि वायुं वीती
अर्षे गृणानः अभि मित्रावरुणा पूयमानः अभि नरं धीऽ जवनं
रथेऽ स्यां अभि इंद्रं वृषणं वज्रं वाहुं ॥ ४९ ॥ अभि वस्त्रां सुऽ वस-
नानि अर्षे अभि धेनूः सुऽ दुधाः पूयमानः अभि चंद्रा भर्तृवे नः
हिरण्यं अभि अश्वान् रथिनः देव सोम ॥ ५० ॥ २० ॥ अभि नः अर्षे
दिव्या वसूनि अभि विश्वां पार्थिवा पूयमानः अभि येन द्रविणं
अश्रवांम अभि अर्षेयं जमदग्निऽ वत् नः ॥ ५१ ॥ अया पवा पवस्व
एना वसूनि मांश्चत्वे इंद्रो सरसि प्र धन्व व्रध्नः चित् अत्र वातः न
जुतः पुरुऽ मेधः चित् तर्कवे नरं दात् ॥ ५२ ॥ उत्त नः एना पवया प-
वस्व अधि श्रुते श्रवाय्यस्य तीर्थे षष्टिं सहस्रां नैगुतः वसूनि वृक्षं
न पक्वं धून वत् रणां य ॥ ५३ ॥ महि इमे अस्य वृषनामं शूषे मांश्चत्वे
वा पृश्ने वा वधत्वे अस्वापयत् निऽ गुतः स्नेहयत् च अपं अमि-
त्रान् अपं अचितः अच इतः ॥ ५४ ॥ सं वी पवित्रां विऽ तंतानि
एषि अनु एकं धावसि पूयमानः असि भगः असि दावस्यं दा-

ऋतस्य शुक्रः विभासि अमृतस्य धामं सः इंद्राय पवसे मत्स
 ऽवान् हिन्वानः वाचं मतिऽभिः कवीनां ॥३२॥ दिव्यः सुऽप
 अवचक्षि सोम पिन्वन धाराः कर्मणा देवऽवीतौ आ इंद्रो वि
 कलशं सोमऽधानं क्रंदन इहि सूर्यस्य उप रश्मिं ॥३३॥ तिस्रः वा
 चः ईरयति प्र वहिः ऋतस्य धीतिं ब्रह्मणः मनीषां गावं यंति
 गोऽपंति पृच्छमानाः सोमं यंति मतयः वावगानाः ॥३४॥ सोमं
 गावं धेनवं वावगानाः सोमं विप्राः मतिऽभिः पृच्छमानाः
 सोमः सुतः पूयते अज्यमानः सोमं अर्काः त्रिऽस्तुभः सं नवंते
 ॥३५॥ १७॥ एव नः सोम परिऽसिच्यमानः आ पवस्व पूयमानः
 स्वस्ति इंद्रं आ विश्व वृहता रवेण वर्धय वाचं जनयं पुरं धिं ॥३६॥
 आ जागृविः विप्रः ऋता मतीनां सोमः पुनानः असदत्तं चमृषु
 सपंति यं मिथुनासः निऽकांमाः अध्वर्यवः रथिरासः सुहस्ताः
 ॥३७॥ सः पुनानः उप सूरं न धातां आ उभे अप्राः रोदसी विस
 आवः० प्रिया चित् यस्य प्रियसासः ऊती सः तु धनं कारिणे न प्र
 यंसत् ॥३८॥ सः वर्धिता वर्धनः पूयमानः सोमः मीढान् अभिन
 ज्योतिषा आवीत् येन नः पूर्वं पितरः पदऽज्ञाः स्वऽविदः अनि
 गाः अद्रिं उष्णन् ॥३९॥ अक्रान् समुद्रः प्रथमे विऽधर्मन् जनयन्
 प्रऽज्ञाः भुवनस्य राजा वृषां पवित्रे अधिसानौ अथे वृहत् सोमः
 ववृधे सुवानः इंद्रुः ॥४०॥ १८॥ महत् तत् सोमः महिषः चकार अपां
 यत् गर्भैः अवृणीत देवान् अदधात् इंद्रं पवमानः ओजः अज
 नयत् सूर्ये ज्योतिः इंद्रुः ॥४१॥ मत्सि वायुं इष्टये राधसे च मत्सि
 मित्रावरुणा पूयमानः मत्सि शर्धः मारुतं मत्सि देवान् मत्सि
 द्यावापृथिवी देव सोम ॥४२॥ ऋजुः पवस्व वृजिनस्य हुंता अप
 अमीवां वार्धमानः मृधः च अभिऽश्रीणन् पर्यः पर्यसा अभि

गोनां इंद्रस्य त्वं तव वयं सखायः ॥ ४३ ॥ मध्वः सूर्दे पवस्व वस्वः
उत्तं वीरं च नः आ पवस्व भगं च स्वदेस्व इंद्राय पवमानः इंद्रो
रयिं च नः आ पवस्व समुद्रात् ॥ ४४ ॥ सोमः सुतः धारया अत्यः न
हिवा सिंधुः न निम्नं अभि वाजी अक्षाः आ योनिं वन्यं असदत्
पुनानः सं इंद्रुः गोभिः असुरत् सं अतऽभिः ॥ ४५ ॥ १९ ॥ एषः स्यः ते
पवते इंद्र सोमः च मूपु धीरः उग्रते तव स्वान् स्वः ऽ चक्षाः रथिरः
सत्यऽ शुष्मः कामः न यः देवऽ यतां असंजि ॥ ४६ ॥ एषः प्रत्नेन व-
यं सा पुनानः तिरः वपी सिद्धितुः दधानः वसानः शर्मं त्रिऽ वरुणं
अप्ऽ सुहोताऽ इव याति समनेषु रेभन ॥ ४७ ॥ नु नः त्वं रथिरः देव
सोम परि स्रव चम्बोः पूयमानः अपऽ सु स्वादिष्ठः मधुऽ मान
चतऽ वा देवः न यः सविता सत्यऽ मन्मा ॥ ४८ ॥ अभि वायुं वीती
अर्षे गृणानः अभि मित्रावरुणा पूयमानः अभि नरं धीऽ जवनं
रथेऽ स्यां अभि इंद्रं वृषणं वज्रं वाहुं ॥ ४९ ॥ अभि वस्तां सुऽ वस-
नानि अर्षे अभि धेनूः मुऽ दुघाः पूयमानः अभि चंद्रा भर्तृवे नः
हिरण्या अभि अश्वान् रथिनः देव सोम ॥ ५० ॥ २० ॥ अभि नः अर्षे
दिव्या वसूनि अभि विश्वां पार्थिवा पूयमानः अभि येन द्रविणं
अश्व वाम अभि आर्षेयं जमदग्निऽ वतनः ॥ ५१ ॥ अया पवा पवस्व
एना वसूनि मांश्चत्वे इंद्रो सरसि प्र धन्व ब्रध्नः चित् अत्र वातः न
जुतः पुरुऽ मेधः चित् तर्कवे नरं दात् ॥ ५२ ॥ उत्त नः एना पवया प-
वस्व अधि श्रुते श्रवाय्यस्य तीर्थे षष्टिं सहस्रां नैगुतः वसूनि वृक्षं
न पृक्षं धून वतरणां य ॥ ५३ ॥ महिं इमे अस्य वृषनामं शूषे मांश्चत्वे
वा पृशने वा वधत्वे अस्वां पयत् निऽ गुतः स्नेहयत् च अपं अमि-
त्रान् अपं अचितः अच इतः ॥ ५४ ॥ सं वी पवित्रां विऽ तंतानि
एषि अनु एकं धावसि पूयमानः असि भगः असि दात्रस्यं दा-

ता असि मघऽवां मघवन्तऽभ्यः इंदो ॥ ५५ ॥ २१ ॥ एषः विश्वऽवि
पवते मनीषी सोमः विश्वस्य भुवनस्य राजा द्रुप्तान् ईरयन् वि
देषेषु इंदुः वि वारं अयं समया अति याति ॥ ५६ ॥ इंदुं रिं
महिषाः अटव्याः पदे रेभन्ति कवयः न गृध्राः हिन्वन्ति धीराः दु
ऽभिः क्षिपाभिः सं अजते रूपं अपां रसेन ॥ ५७ ॥ त्वया वयं पव
मानेन सोम भरे कृतं वि चिनुयाम् शश्वत् तत् नः मित्रः वरुण
ममहन्तां अदितिः सिंधुः पृथिवी उत द्यौः ॥ ५८ ॥ २२ ॥

॥ ९८ ॥ अभिनः वाजऽसातमं रयिं अर्षे पुरुऽस्पृहं इंदो सहस्र-
ऽभरणं सं तुविऽद्युम्नं विभ्वऽसहं ॥ १ ॥ परिस्यः सुवानः अव्ययं रथेन
वमे अव्यत इंदुः अभि दुणां हितः हियानः धाराभिः अक्षाः ॥ २ ॥
परिस्यः सुवानः अक्षाः इंदुः अयं मदऽच्युतः धारां यः ऊर्ध्वः अ-
ध्वरे भ्राजा न एति गव्यऽयुः ॥ ३ ॥ सः हि त्वं देव शश्वते वसुं मर्ताय
दाशुषे इंदो सहस्रिणं रयिं शतऽआत्मानं विवाससि ॥ ४ ॥ वयं ते
अस्य वृत्रऽहन् वसो वस्वः पुरुऽस्पृहः नि नेदिष्ठऽतमाः इषः
स्यामं सुमन्त्रस्य अधिऽगो ॥ ५ ॥ द्विः यं पंचं स्वऽयं शंसं स्वसारः अ-
द्रिऽसंहतं प्रियं इंद्रस्य काम्यं प्रऽज्ञापयन्ति ऊर्मिणं ॥ ६ ॥ २३ ॥ परि-
त्यं हर्यतं हरिं वभुं पुनन्ति वारेण यः देवान् विश्वान् इत परिमदेन
सह गच्छन्ति ॥ ७ ॥ अस्य वः हि अवसा पातः दुक्षऽसाधनं यः सूरिषु
श्रवः बृहत् दुधे स्वं न हर्यतः ॥ ८ ॥ सः चां यज्ञेषु मानवी इंदुः जनिष्ठ
रोदसी देवः देवी गिरिऽस्थाः अस्मै धनं तं तुविऽस्वनि ॥ ९ ॥ इंद्राय
सोम पातं वे वृत्रऽघ्ने परि सिच्यसे नरे च दक्षिणाऽवते देवाय स-
दुनऽसदे ॥ १० ॥ ते प्रत्नासः विऽउंष्टिषु सोमाः पवित्रे अक्षरन्
अपऽप्रोथतः सनुतः हुरऽचितः प्रातः तान् अप्रऽचेतसः ॥ ११ ॥

०१. अ० ४. व० २८.]   ॥ २४९ ॥   [म० ९. अ० ६. सू० १००.]

सखायः पुरःऽरुचं यूयं वयं च सूरयः अग्याम वाजंऽगंधं सनेमं
वाजंऽपस्त्यं ॥ १२ ॥ २४ ॥

॥ ९९ ॥ आ हवैताय धृणवे धनुः तन्वन्ति पौंस्यं शुक्रां वयन्ति
असुराय निःऽनिजं विपां अग्रे महीयुवः ॥ १ ॥ अर्धं क्षपा परि-
ऽकृतः वाजान् अभिप्रगाहते यदि विवस्वतः धियः हरिहिन्व-
ति यातवे ॥ २ ॥ तं अस्य मर्जयामसि मदः यः इंद्रऽपातमः यं गावः
आसऽभिः दधुः पुरा नूनं च सूरयः ॥ ३ ॥ तं गाधया पुराण्या पुनानं
अभिअनूषत उतो कृपंत धीतयः देवानां नाम विभ्रंतीः ॥ ४ ॥ तं
उक्षमाणं अव्यये वारं पुनन्ति धर्णसि दूतं न पूर्वऽचित्तये आ शा-
सते मनीषिणः ॥ ५ ॥ २५ ॥ सः पुनानः मदिनऽतमः सोमः चमूषु सी-
दति पशौ नरेतः आऽदधत पतिः वचस्यते धियः ॥ ६ ॥ सः मृज्यते
सुकर्मऽभिः देवः देवेभ्यः सुतः विदे यत् आसु संऽददिः महीः अपः
विगाहते ॥ ७ ॥ सुतः इंद्रो पवित्रे आ नृऽभिः यतः विनीयसे इंद्राय
मत्तरिन्ऽतमः चमूषु आ नि सीदसि ॥ ८ ॥ २६ ॥

॥ १०० ॥ अभिनवन्ते अद्रुहः प्रियं इंद्रस्य काम्यं वत्सं न पूर्वे आ
युनिजातं रिहन्ति मातरं ॥ १ ॥ पुनानः इंद्रो आभरसोमं द्विऽवहं
रयिं त्वं वसूनि पुष्यसि विश्वानि दाशुषः गृहे ॥ २ ॥ त्वं धियं मन-
ऽयुजं सृज वृष्टिं न तन्यतुः त्वं वसूनि पार्थिवा दिव्या च से-
पुष्यसि ॥ ३ ॥ परिते जिग्युषः यथा धारां सुतस्य धावति रंहमा
विअव्ययं वारं वाजीऽइवसानसि ॥ ४ ॥ ऋत्वे दक्षां यनः कवे
स्व सोम धारया इंद्राय पातवे सुतः मित्राय वरुणाय च ॥ ५ ॥
पवंस्व वाजऽसातमः पवित्रे धारया सुतः इंद्राय सोमं वि

देवेभ्यः मधुमत्तमः ॥ ६ ॥ त्वं रिहंति मातरं हरिं पवित्रं अदुहं
 वत्सं जातं न धेनवं पवमानं विधर्मणि ॥ ७ ॥ पवमानं महिषं
 चित्रेभिः यासि रश्मिभिः शर्धेन तमांसि जिघ्रसे विश्वानि दा-
 शुषः गृहे ॥ ८ ॥ त्वं द्यां च महिः पृथिवी च अति जम्भिषे प्रति-
 द्रापिं अमुंचथाः पवमानं महिः त्वना ॥ ९ ॥ २८ ॥ ४ ॥

॥ १०१ ॥ पुरः जिती वः अंधसः सुताय मादयित्वे अपश्चान-
 ष्ठाष्टिन सखायः दीर्घः जिह्व ॥ १ ॥ यः धारया पावक्या परि-
 ऽमस्यंदते सुतः इंदुः अश्वः न कृत्स्नः ॥ २ ॥ तं दुरोषं अभिनरः सोमं
 विश्वाच्या धिया यज्ञं हिन्वन्ति अद्रिभिः ॥ ३ ॥ सुतासः सधुमा-
 ऽतमाः सोमाः इंद्राय मंदिनः पवित्रं वतः अक्षरन् देवान ग-
 चंतु वः मदाः ॥ ४ ॥ इंदुः इंद्राय पवते इति देवासः अनुवन् वाचः
 पतिः मणस्यते विश्वस्य ईशानः ओजसा ॥ ५ ॥ १ ॥ सत्संभाः
 पवते समुद्रः वाचं ऽईश्वर्यः सोमः पतिः रयीणां सणा इंद्रेण दिवं
 ऽदिव ॥ ६ ॥ अयं पूषा रयिः भगः सोमः पुनानः अपेति पतिः नि-
 श्वस्य भूर्मनः वि अस्थत रोदसी उभे ॥ ७ ॥ सं कुं प्रियाः अनुपा-
 गाथः मदाय घृष्ट्वयः सोमामः कृण्वते पथः पवमानासः इंदवः
 ॥ ८ ॥ यः आजिघ्रत आभार पवमानश्च वाय्यं यः पंच चरुणीः अभि-
 रयिं येन वनामहि ॥ ९ ॥ सोमाः पवते इंदवः अस्मभ्यं मातुनि-
 तः तमाः मिथाः सुवानाः अपसः सुः आथः स्वः ऽविदः ॥ १० ॥
 सुः स्वानासः वि अद्रिभिः चितानाः गोः अधि त्वि ३५
 अस्थस्य अनितः सं अस्मन् वसुः विदः ॥ ११ ॥ एतं पृताः नि-
 ऽचितः सोमामः दधिः आजिगः सृयीमः न दर्शतामः निगतामः
 धृवाः वृते ॥ १२ ॥ प्र सुन्यान्म्यं अपसः सतेः न युत तत य दः अपे

श्वानं अराधसं हत मुखं न भृगवः ॥ १३ ॥ आ जामिः अत्के अव्यत
 भुजे न पुत्रः ओण्योः सरत जातः न योषणां वरः न योनिं आऽसदं
 ॥ १४ ॥ सः वीरः दक्षऽसाधनः वि यः तस्तंभं रोदसी हरिः पवित्रं
 अव्यत वेधाः न योनिं आऽसदं ॥ १५ ॥ अव्यः वारंभिः पवते सोमः
 गव्ये अधित्वचिकनिः क्रदत् वृषां हरिः इंद्रस्य अभि एति निःऽकृतं
 ॥ १६ ॥ ३ ॥

॥ १०२ ॥ क्राणा शिशुः महीनां हिन्वन् ऋतस्य दीधितिं
 विश्वां परि प्रिया भुवत् अर्धं द्विता ॥ १ ॥ उप वितस्य पाथ्योः
 अभंक्त यत् गुहां पदं यज्ञस्य सप्त धामंऽभिः अर्धं प्रियं ॥ २ ॥
 चीणिं वितस्य धारया पृष्ठेषु आ ईरय रयिं मिमीते अस्य यो-
 जना वि सुऽक्रतुः ॥ ३ ॥ जज्ञानं सप्त मातरं वेधां अशासत्
 श्रिये अयं ध्रुवः रयीणां चिकेत यत् ॥ ४ ॥ अस्य व्रते सऽजो-
 षसः विश्वे देवासः अदुहः स्यार्हाः भवन्ति रंतयः जुषंतं यत्
 ॥ ५ ॥ ४ ॥ यं ईं गर्भं ऋतऽवृधः दृशे चारुं अजीजनन् कविं मं-
 हिष्ठं अध्वरे पुरुऽस्पृहं ॥ ६ ॥ संऽईचीने० अभि त्मना यज्ञी-
 ऋतस्य मातरां तन्वानाः यज्ञं आनुषक् यत् अंजते ॥ ७ ॥ कत्वा
 शुक्तेभिः अक्षऽभिः ऋणोः अपं व्रजं दिवं हिन्वन् ऋतस्य
 दीधितिं प्र अध्वरे ॥ ८ ॥ ५ ॥

॥ १०३ ॥ प्र पुनानायं वेधसे सोमाय वचः उत्तयंतं भृतिं न
 भर मतिऽभिः जुजोषते ॥ १ ॥ परि वाराणि अव्यया गोभिः अं-
 जानः अर्षति ची सधऽस्यां पुनानः कृणुते हरिः ॥ २ ॥ परि कोशं
 मधुऽश्रुतं अव्यये वारं अर्षति अभि वारणीः ऋषीणां सप्त

देवेभ्यः मधुमतऽतमः ॥ ६ ॥ त्वां रिहन्ति मातरः हरिं पवित्रे अद्रुहः
 वत्सं जातं न धेनवः पर्वमान विधर्मणि ॥ ७ ॥ पर्वमान महि श्रवः
 चित्रेभिः यासि रश्मिऽभिः शर्धेन तमांसि जिघ्रसे विश्वानि दा-
 शुषः गृहे ॥ ८ ॥ त्वं द्यां च महिऽवत पृथिवी च अति जम्निषे प्रति
 द्रापिं अमुंचथाः पर्वमान महिऽत्वना ॥ ९ ॥ २८ ॥ ४ ॥

॥ १०१ ॥ पुरऽजिती वः अंधसः सुताय मादयित्वे अपश्चान्
 अथिष्टन सखायः दीर्घऽजिह्व ॥ १ ॥ यः धारया पावकया परि-
 ऽप्रस्यंदते सुतः इंदुः अश्वः न कृत्यः ॥ २ ॥ तं दुरोषं अभि नरः सोमं
 विश्वाच्या धिया यज्ञं हिन्वंति अद्रिऽभिः ॥ ३ ॥ सुतासः मधुमतः
 ऽतमाः सोमाः इन्द्राय मंदिनः पवित्रऽवतः अक्षरन् देवान् ग-
 च्छंतु वः मदाः ॥ ४ ॥ इंदुः इन्द्राय पवते इति देवासः अनुवन् वाचः
 पतिः मुखस्यते विश्वस्य ईशानः ओजसा ॥ ५ ॥ १ ॥ सहस्रऽधाः
 पवते समुद्रः वाचंऽईखयः सोमः पतिः रयीणां सखा इंद्रस्य दिवे-
 ऽदिवे ॥ ६ ॥ अयं पूषा रयिः भगः सोमः पुनानः अर्षेति पतिः वि-
 श्वस्य भूमनः वि अख्यत् रोदसी उभे ॥ ७ ॥ सं जुं प्रियाः अनुषत्
 गावः मदाय घृष्वयः सोमासः कृण्वते पथः पर्वमानासः इंदवः
 ॥ ८ ॥ यः ओजिष्ठः तं आभर पर्वमान श्रवाय्यं यः पंच चर्षणीः अभि
 रयिं येन वनामहै ॥ ९ ॥ सोमाः पवते इंदवः अस्मभ्यं गांतुवि-
 तऽतमाः मित्राः सुवानाः अरेपसः सुऽआध्यः स्वऽविदः ॥ १० ॥ २ ॥
 सुऽस्वानासः वि अद्रिऽभिः चितानाः गोः अधि त्वचि इयं
 अस्मभ्यं अभितः सं अस्वरन् वसुऽविदः ॥ ११ ॥ एते पूताः विपः-
 ऽचितः सोमासः दधिऽआशिरः सूर्यासः न दर्शतासः जिगत्नवः
 भ्रुवाः घृते ॥ १२ ॥ प्र सुन्वानस्य अंधसः मर्तः न वृत्त तत् वचः अप

श्वानं अराधसं हत मुखं न भृगवः ॥ १३ ॥ आ जामिः अर्क्ते अव्यत
 भुजेन पुत्रः ओण्योः सरत् जारः न योषणां वरः न योनिं आऽसदं
 ॥ १४ ॥ सः वीरः दुष्टऽसाधनः वि यः तस्तंभं रोदसी हरिः पवित्रे
 अव्यत वेधाः न योनिं आऽसदं ॥ १५ ॥ अव्यः वारैभिः पवते सोमः
 गव्ये अधित्वचिकनिःकदत् वृषा हरिः इंद्रस्य अभि एति निःऽकृतं
 ॥ १६ ॥ ३ ॥

॥ १०२ ॥ क्राणा शिष्टुः महीनां हिन्वन कृतस्य दीधितिं
 विश्वां परि प्रिया भुवत् अर्धं द्विता ॥ १ ॥ उप वितस्य पाथ्योः
 अभक्त यत् गुहा पदं यज्ञस्य सप्त धामऽभिः अर्धं प्रियं ॥ २ ॥
 वीणिं वितस्य धारया पृष्ठेषु आ ईर्य रयिं मिमीते अस्य यो-
 जना वि सुऽकृतुः ॥ ३ ॥ जज्ञानं सप्त मातरः वेधां अशासत
 श्रिये अयं भ्रुवः रयीणां चिकेत यत् ॥ ४ ॥ अस्य व्रते सऽजो-
 षसः विश्वे देवासः अदुहः स्यार्हाः भवन्ति रंतयः जुषन्तं यत्
 ॥ ५ ॥ ४ ॥ यं ईं गर्भं कृतऽवृधः दृशे चारुं अर्जो जनन् कविं मं-
 हिष्ठं अध्वरे पुरुऽस्पृहं ॥ ६ ॥ संऽईचीने० अभि त्मनां यद्भी-
 कृतस्य मातरां तन्वानाः यज्ञं आनुषक् यत् अंजते ॥ ७ ॥ कृत्वा
 शुक्रेभिः अक्षऽभिः कृणोः अप व्रजं दिवः हिन्वन कृतस्य
 दीधितिं प्र अध्वरे ॥ ८ ॥ ५ ॥

॥ १०३ ॥ प्र पुनानायं वेधसे सोमाय वचः उतऽयंतं भृतिं न
 भूर मतिऽभिः जुजोषते ॥ १ ॥ परि वाराणि अव्ययां गोभिः अं-
 जानः अर्षति वी सधऽस्थां पुनानः कृणुते हरिः ॥ २ ॥ परि कोशं
 मधुऽश्रुतं अव्यये वारै अर्षति अभि वारुणैः कृषीणां सप्त

देवेभ्यः मधुमतऽतमः ॥ ६ ॥ त्वां रिहन्ति मातरं हरिं पवित्रं अद्रुहं
 वत्सं जातं न धेनवः पर्वमान विऽधर्मणि ॥ ७ ॥ पर्वमान महि श्वः
 चित्रेभिः यासि रश्मिऽभिः शर्धेन तमांसि जिघ्रसे विश्वानि दा-
 शुपः गृहे ॥ ८ ॥ त्वं द्यां च महिऽवत पृथिवी च अति जभिषे प्रति
 द्रापि अमुंचथाः पर्वमान महिऽत्वना ॥ ९ ॥ २८ ॥ ४ ॥

॥ १०१ ॥ पुरऽजिती वः अंधसः सुताय मादयित्वे अप श्वान
 अथिएन सखायः दीर्घऽजिह्व ॥ १ ॥ यः धारया पावकया परि-
 ऽप्रस्यंदते सुतः इंदुः अश्वः न कृत्व्यः ॥ २ ॥ तं दुरोषं अभि नः सोमं
 विश्वाच्या धिया यज्ञं हिन्वंति अद्रिऽभिः ॥ ३ ॥ सुतासः मधुमत-
 ऽतमाः सोमाः इद्राय मंदिनः पवित्रं वतः अक्षरन् देवान ग-
 च्छंतु वः मदाः ॥ ४ ॥ इंदुः इद्राय पवते इति देवासः अनुवन् वाचः
 पतिः मुखस्यते विश्वस्य ईशानः ओजसा ॥ ५ ॥ १ ॥ सहस्रं धा-
 पवते समुद्रः वाचं ऽईखयः सोमः पतिः रयीणां सखा इंद्रस्य दिवे-
 ऽदिवे ॥ ६ ॥ अयं पूषा रयिः भगः सोमः पुनानः अर्षेति पतिः वि-
 श्वस्य भूमनः वि अख्यत् रोदसी उभे ॥ ७ ॥ सं जुं प्रियाः अनूपत
 गावः मदाय घृष्वयः सोमासः कृण्वते पथः पर्वमानासः इंदवः
 ॥ ८ ॥ यः ओजिष्ठः तं आभर पर्वमान श्रवाय्यं यः पंच चर्षणीः अभि
 रयिं येन वनामहै ॥ ९ ॥ सोमाः पवते इंदवः अस्मभ्यं गां तु वि-
 तऽतमाः मित्राः सुवानाः अरेपसः सुऽआध्यः स्वः ऽविदः ॥ १० ॥ १ ॥
 सुऽस्वानासः वि अद्रिऽभिः चितानाः गोः अधि त्वचि इधं
 अस्मभ्यं अभितः सं अस्वरन् वसुऽविदः ॥ ११ ॥ एते पूताः विपु-
 ऽचितः सोमासः दधिऽआशिरः सूर्यासः न दर्शतासः जिगल्वः
 ध्रुवाः घृते ॥ १२ ॥ प्र सुन्वानस्य अंधसः मर्तः न वृत्त तत् वचः अप

अ० ७. अ० ५. व० ६.] ॥ २५१ ॥ [म० ९. अ० ६. सू० १०३.]

श्वानं अ॒रा॒ध॒सं ह॒त॒ म॒खं न भृ॒गवः ॥ १३ ॥ आ जा॒मिः अ॒क्तं अ॒व्य॒त॒
भुजे॒न पु॒त्रः अ॒ण्योः सर॑त् जा॒रः न योष॑णां व॒रः न योनिं॑ आ॒ऽसदं॑
॥ १४ ॥ सः वी॒रः द॒क्ष॒ऽसाध॑नः वि॒ यः त॒स्तंभं॑ रोद॑सी॒ हरिः॑ प॒वित्रे॑
अ॒व्य॒त॒ वे॒धाः न योनिं॑ आ॒ऽसदं॑ ॥ १५ ॥ अ॒व्यः वा॒रेभिः॑ प॒वते॑ सोमः
ग॒व्ये अ॒धित्व॑ चि॒कनि॑ क्र॒दत् वृषा॑ हरिः इ॒न्द्रस्य॑ अ॒भि ए॒ति निः॑ऽकृतं
॥ १६ ॥ ३ ॥

॥ १०२ ॥ क्रा॒णा शि॒शुः म॒हीनां॑ हि॒न्वन् अ॒तस्य॑ दी॒धितिं॑
वि॒श्वा परि॑ प्रि॒या भुव॑त् अ॒र्धं द्वि॒ता ॥ १ ॥ उप॑ चि॒तस्य॑ पा॒थ्योः
अ॒भक्त॑ यत् गु॒हा प॒दं य॒ज्ञस्य॑ स॒प्त धाम॑ऽभिः अ॒र्धं प्रि॒यं ॥ २ ॥
त्रीणि॑ चि॒तस्य॑ धा॒रया॑ पृ॒ष्ठेषु॑ आ ई॒र्य र॒यिं मिमी॑ते अ॒स्य यो॒
ज॒ना वि सु॑ऽकृतुः ॥ ३ ॥ ज॒ज्ञानं॑ स॒प्त मा॒तरः वे॒धां अ॒शास॑त्
अ॒त्रिये॑ अ॒यं ध्रुवः॑ र॒यीणां॑ चि॒कैत॑ यत् ॥ ४ ॥ अ॒स्य व्र॑ते स॒ऽजो॒
ष॒सः वि॒श्वे दे॒वासः॑ अ॒द्रुहः॑ स्या॒र्हाः भ॒वन्ति॑ र॒तयः॑ जु॒षतं॑ यत्
॥ ५ ॥ ४ ॥ यं ई॒र्गमं॑ अ॒तऽवृ॒धः दृ॒शे चा॒रुं अ॒र्जी॑जनन् क॒विं मं॒
हि॒ष्ठं अ॒ध्वरे॑ पु॒रुऽस्पृ॒हं ॥ ६ ॥ स॒ऽई॒ची॒ने० अ॒भि त्म॑नां य॒ह्नी
अ॒तस्य॑ मा॒तरां त॒न्वा॒नाः य॒ज्ञं आ॒नुष॑क् यत् अ॒ंज॒ते ॥ ७ ॥ क्रा॒त्वा
शु॒क्रेभिः॑ अ॒क्ष॒ऽभिः॑ अ॒णोः अप॑ व्र॒जं दि॒वं हि॒न्वन् अ॒तस्य॑
दी॒धितिं॑ प्र अ॒ध्वरे ॥ ८ ॥ ५ ॥

॥ १०३ ॥ प्र पु॒ना॒नाय॑ वे॒धसे॑ सोमा॒य वचः॑ उ॒तऽय॑तं भृ॒तिं न
भ॒र॒ म॒तिऽभिः॑ जु॒र्जो॑षते ॥ १ ॥ परि॑ वा॒राणि॑ अ॒व्ययां॑ गो॒भिः अं॒
जा॒नः अ॒र्षेति॑ त्री॒ स॒धऽस्यां॑ पु॒ना॒नः कृ॒णु॒ते हरिः॑ ॥ २ ॥ परि॑ को॒शं
म॒धुऽश्रु॑तं अ॒व्यये॑ वा॒रे अ॒र्षेति॑ अ॒भि वा॒णीः अ॒पी॒णां स॒प्त

देवेभ्यः मधुमतऽतमः ॥ ६ ॥ त्वां रिहन्ति मातरं हरिं पवित्रं अद्रुहं
 वत्सं जातं न धेनवः पर्वमान विऽधर्मणि ॥ ७ ॥ पर्वमान महि श्रवः
 चित्रेभिः यासि रश्मिऽभिः शर्धेन तमांसि जिघ्रसे विश्वानि दा-
 शुषः गृहे ॥ ८ ॥ त्वं द्यां च महिऽव्रत पृथिवी च अति जभिषे प्रति-
 द्रापि अमुंचथाः पर्वमान महिऽत्वना ॥ ९ ॥ २८ ॥ ४ ॥

॥ १०१ ॥ पुरऽजिती वः अंधसः सुताय मादयित्व वे अपश्चान्
 अथिष्टन सखायः दीर्घऽजिह्व ॥ १ ॥ यः धारया पावकया परि-
 ऽप्रस्यंदते सुतः इंदुः अश्वः न कृत्स्नः ॥ २ ॥ तं दुरोषं अभि नः सोमं
 विश्वाच्या धिया यज्ञं हिन्वंति अद्रिऽभिः ॥ ३ ॥ सुतासः मधुमत-
 ऽतमाः सोमाः इन्द्राय मंदिनः पवित्रं व्रतः अक्षरन् देवान ग-
 च्छंतु वः मदाः ॥ ४ ॥ इंदुः इन्द्राय पवते इति देवासः अनुवन् वाच-
 पतिः मुखस्यते विश्वस्य ईशानः ओजसा ॥ ५ ॥ १ ॥ सहस्रं धा-
 पवते समुद्रः वाचं ऽईखयः सोमः पतिः रयीणां सखा इंद्रस्य दिवे-
 ऽदिवे ॥ ६ ॥ अयं पूषा रयिः भगः सोमः पुनानः अर्षेति पतिः वि-
 श्वस्य भूमनः वि अख्यत् रोदसी उभे ॥ ७ ॥ सं जुं प्रियाः अनुषत्
 गावः मदाय घृष्वयः सोमासः कृण्वते पथः पर्वमानासः इंदवः
 ॥ ८ ॥ यः ओजिष्ठः तं आभर पर्वमान श्रवाय्यं यः पंच चर्षणीः अभि-
 रयिं येन वनामहे ॥ ९ ॥ सोमाः पवन्ते इंदवः अस्मभ्यं गातुवि-
 तऽतमाः मित्राः सुवानाः अरेपसः सुऽआध्यः स्वः ऽविदः ॥ १० ॥ २ ॥
 सुऽस्वानासः वि अद्रिऽभिः चितानाः गोः अधि त्वचि इषं
 अस्मभ्यं अभितः सं अस्वरन् वसुऽविदः ॥ ११ ॥ एते पूताः विपः-
 ऽचितः सोमासः दधिऽआशिरः सूर्यासः न दर्शतासः जिगल्वः
 ध्रुवाः घृते ॥ १२ ॥ प्र सुन्वानस्य अंधसः मर्तः न वृत्त तत् वचः अप

अ० ७. अ० ५. व० ६.] ॥ २५१ ॥ [म० ९. अ० ६. सू० १०३.]

अनं अ॒रा॒ध॒सं॒ ह॒त॒ म॒खं॒ न॒ भृ॒गं॒ वः॑ ॥ १३ ॥ आ॒ जा॒मिः॒ अ॒क्तं॒ अ॒व्य॒त॒
भु॒जे॒न॒ पु॒त्रः॒ ओ॒ण्योः॒ सर॑त् जा॒रः॒ न॒ योष॑णां व॒रः॒ न॒ योनिं॑ आ॒ऽस॒दं
॥ १४ ॥ सः॒ वी॒रः॒ द॒क्ष॒ऽसा॒ध॒नः॒ वि॒ यः॒ त॒स्त॒भं॒ रो॒द॒सी॒ हरिः॑ प॒वित्रं॑
अ॒व्य॒त॒ वे॒धाः॒ न॒ योनिं॑ आ॒ऽस॒दं॑ ॥ १५ ॥ अ॒व्यः॒ वारै॑भिः प॒व॒ते॒ सोमः॑
ग॒व्ये॒ अ॒धि॒त्व॒चि॒क॒नि॒क्र॒द॒त् वृषा॑ हरिः इ॒न्द्र॒स्य॒ अ॒भि॒ ए॒ति॒ निः॒ऽकृ॒तं
॥ १६ ॥ ३ ॥

॥ १०२ ॥ क्रा॒णा शि॒शुः॒ म॒ही॒नां॑ हि॒न्वन्॒ ऋ॒त॒स्य॑ दी॒धि॒तिं
वि॒श्वा॒ परि॑ प्रि॒या भु॒व॒त् अ॒र्धं॒ द्वि॒ता ॥ १ ॥ उ॒प॒ चि॒त॒स्य॑ पा॒ण्योः
अ॒भ॒क्त॒ यत् गु॒हां प॒दं॒ य॒ज्ञ॒स्य॑ स॒प्त॒ धा॒मं॒ऽभिः॑ अ॒र्धं॒ प्रि॒यं ॥ २ ॥
ची॒णिं चि॒त॒स्य॑ धा॒र॒या पृ॒ष्ठे॒षु आ॒ ई॒र्य॒ र॒यिं॑ मि॒मी॒ते अ॒स्य॒ यो॒
ज॒ना वि॒ सु॒ऽकृ॒तुः ॥ ३ ॥ ज॒ज्ञा॒नं स॒प्त॒ मा॒तरः॑ वे॒धां अ॒शा॒स॒त॒
श्रि॒ये अ॒यं ध्रु॒वः॒ र॒यी॒णां चि॒क॒ेत॒ यत् ॥ ४ ॥ अ॒स्य॒ व्र॒ते स॒ऽजो॒
ष॒सः॒ वि॒श्वे॒ दे॒वा॒सः॒ अ॒दु॒हः॒ स्या॒र्हाः॒ भ॒व॒न्ति॒ र॒त॒यः॒ जुष॑न्तं यत्
॥ ५ ॥ ४ ॥ यं ई॒ ग॒र्भं॒ ऋ॒त॒ऽवृ॒धः॒ दृ॒शे चा॒रुं॒ अ॒जी॒जन॑न् क॒विं मं॒
हि॒ष्ठं अ॒ध्व॒रे पु॒रु॒ऽस्पृ॒हं ॥ ६ ॥ सं॒ऽई॒ची॒ने॒ अ॒भि॒ त्म॒ना य॒ह्नी॑
ऋ॒त॒स्य॑ मा॒तरा॑ त॒न्वा॒नाः॒ य॒ज्ञं आ॒नु॒षक्॑ यत् अं॒ज॒ते ॥ ७ ॥ क्रा॒त्वा
शु॒क्रे॒भिः॒ अ॒क्ष॒ऽभिः॒ ऋ॒णोः॒ अप॑ व्र॒जं दि॒वं हि॒न्वन्॒ ऋ॒त॒स्य॑
दी॒धि॒तिं प्र॑ अ॒ध्व॒रे ॥ ८ ॥ ५ ॥

॥ १०३ ॥ प्र पु॒ना॒नाय॑ वे॒ध॒से॒ सोमा॑य व॒चः॒ उ॒त॒ऽय॒तं॒ भृ॒तिं॒ न
भृ॒त्ति॑ऽभिः जु॒जो॑षते ॥ १ ॥ परि॑ वा॒रा॒णि अ॒व्य॒यां गो॒भिः॒ अं॒
जा॒नः॒ अ॒र्ष॑ति ची॒ स॒ध॒ऽस्थां पु॒ना॒नः॒ कृ॒णु॑ते हरिः ॥ २ ॥ परि॑ को॒शं
म॒धु॒ऽश्रु॒तं अ॒व्य॒ये॒ वारै॑ अ॒र्ष॑ति अ॒भि॒ वा॒णीः॒ ऋ॒षी॑णां स॒प्त

नूषत ॥३॥ परि नेता मतीनां विश्वदेवः अदाभ्यः सोमः पु-
नानः चम्बोः विशत् हरिः ॥४॥ परि दैवीः अनु स्वधाः इद्रेण
याहि सऽरथं पुनानः वाघत् वाघत्सभिः अमर्त्यः ॥५॥ परि
सभिः न वाजऽयुः देवः देवेभ्यः सुतः विऽआनशिः पवमानः
वि धावति ॥ ६ ॥ ६ ॥ ६ ॥

॥ १०४ ॥ सखायः आ नि सीदत् पुनानायं प्र गायत् शिशुं
न यज्ञैः परि भूषत् श्रिये ॥१॥ सं ई वत्सं न मातृऽभिः सृजत्
गयऽसाधनं देवऽअव्यं मदं अभि द्विऽशंवसं ॥२॥ पुनात् दक्ष-
ऽसाधनं यथा शर्धाय वीतये यथा मित्राय वरुणाय शंसतमः
॥३॥ अस्मभ्यं त्वा वसुऽविदं अभि वाणीः अनूषत् गोभिः ते
वर्णं अभि वासयामसि ॥४॥ सः नः मदानां पते इदो देव-
ऽप्सराः असि सखाऽइव सख्ये गातुवितऽतमः भव ॥५॥ सनेमि
कृधि अस्मत् आ रक्षसं कं चित् अत्रिणं अप अदेवं द्युं अंहः
युयोधि नः ॥ ६ ॥ ७ ॥

॥ १०५ ॥ तं वः सखायः मदाय पुनानं अभि गायत् शिशुं न यज्ञैः
स्वदयन्त गूर्तिऽभिः ॥१॥ सं वत्सऽइव मातृऽभिः इदुः हिन्वानः
अज्यते देवऽअवीः मदः मतिऽभिः परिऽकृतः ॥२॥ अयं दक्षाय
साधनः अयं शर्धाय वीतये अयं देवेभ्यः मधुमतऽतमः सुतः ॥३॥
गोऽमन्त नः इदो अश्वऽवत् सुतः सुऽदक्ष धन्व शुचिं ते वर्णं अधि
गोषु दीधरं ॥४॥ सः नः हरीणां पते इदो देवप्सरऽतमः सखाऽइव
सख्ये नर्यः रुचे भव ॥५॥ सनेमि त्वं अस्मत् आ अदेवं कं चित्
अत्रिणं सहान इदो परि वाधः अप द्युं ॥ ६ ॥ ८ ॥

॥ १०६ ॥ इन्द्रं अर्च्य सुताः इमे वृषणं यंतु हरयः श्रुष्टी जातासः
इंद्रवः स्वःऽविदः ॥ १ ॥ अयं भराय सानसिः इंद्राय पवते सुतः
सोमः जैवस्य चेतति यथा विदे ॥ २ ॥ अस्य इत् इंद्रः मर्देषु आ
याभं गृभ्णीत सानसिं वज्रं च वृषणं भरत सं अप्सुऽजित ॥ ३ ॥
प्र धन्व सोम जागृविः इंद्राय इंद्रो परि सव ह्युऽमंतं शुष्मं आ
भर स्वःऽविदं ॥ ४ ॥ इंद्राय वृषणं मर्दं पवस्व विश्वऽदर्शतः
सहस्रंऽयामा पथिऽकृत् विऽचक्षुणः ॥ ५ ॥ ॥ १ ॥ अस्मभ्यं गातु-
वितऽतमः देवेभ्यः मधुमतऽतमः सहस्रं याहि पथिऽभिः क-
निऽक्रदत् ॥ ६ ॥ पवस्व देवऽवीतये इंद्रो धाराभिः ओजसा आ
कलशं मधुऽमान सोम नः सद् ॥ ७ ॥ तव द्रप्ताः उदऽमुतः इंद्रं
मदाय ववृधुः त्वां देवासः अमृताय कं पपुः ॥ ८ ॥ आ नः सुतासः
इंद्रवः पुनानाः धावत रयिं वृष्टिऽद्यावः रीतिऽआपः स्वःऽविदः
॥ ९ ॥ सोमः पुनानः ऊर्मिणां अब्यः वारं वि धावति अये वाचः
पवमानः कनिऽक्रदत् ॥ १० ॥ १० ॥ धीभिः हिन्वंति वाजिनं वने
क्रीळंतं अतिऽअविं अभि विऽपृष्ठं मतयः सं अस्वरन् ॥ ११ ॥
असर्जि कलशान् अभि मीळे सप्तिः न वाजऽयुः पुनानः वार्चं
जनयन् असिऽस्यदत् ॥ १२ ॥ पवते हर्यतः हरिः अतिं ह्वरांसि रंथां
अभिऽअर्पेन् स्तोतृऽभ्यः वीरऽवन्त यशः ॥ १३ ॥ अया पवस्व
देवऽयुः मधोः धाराः असृक्षत रेभन् पवित्रं परि एषि विश्वतः
॥ १४ ॥ ११ ॥

॥ १०७ ॥ परि इतः सिंचत सुतं सोमः यः उतऽतमं हविः
दधन्वान् यः नयः अप्सु अंतः आ मुस्तावं सोमं अद्रिऽभिः ॥ १ ॥
नूनं पुनानः अविऽभिः परि सव अदव्यः सुरभिऽतंरु सुते

चित्त्वा अप्सु मदासः अंधसा श्रीणतः गोभिः उत्तरं ॥ २ ॥
 परिसुवानः चक्षसे देवमादनः क्रतुः इंदुः विचक्ष्णः ॥ ३ ॥ पु-
 नानः सोमधारया अपः वसानः अर्घसि आ रत्नधाः योनिं
 ऋतस्य सीदसि उत्सः देव हिरण्ययः ॥ ४ ॥ दुहानः ऊधः दिव्यं मधु
 प्रियं प्रत्नं सधस्य आ असदत् आऽपृच्छयं धरुणं वाजी अर्पति
 नृभिः धूतः विचक्ष्णः ॥ ५ ॥ १२ ॥ पुनानः सोम जागृविः अयः
 वारं परिप्रियः त्वं विप्रः अभवः अंगिरऽतमः मध्वा यज्ञं मिमिक्ष
 नः ॥ ६ ॥ सोमः मीढान् पवते गातुवित्तमः ऋषिः विप्रः वि-
 चक्ष्णः त्वं कविः अभवः देववीतमः आ सूर्यरोहयः दिवि ॥ ७ ॥
 सोमः ऊं सुवानः सोतृभिः अधिस्तुभिः अवीनां अश्वया इव
 हरितां याति धारया मद्रयां याति धारया ॥ ८ ॥ अनुपे गोमान
 गोभिः अक्षाः सोमः दुग्धाभिः अक्षाः समुद्रं न संवरणानि
 अग्नमन्दी मदाय तोशते ॥ ९ ॥ आ सोम सुवानः अद्रिभिः ति-
 वाराणि अव्ययां जनः न पुरि चर्स्वोः विशत हरिः सदः वनेषु
 दधिषे ॥ १० ॥ १३ ॥ सः समृजे तिरः अखानि मेयः मीढे सभिः न
 वाजस्युः अनुमाद्यः पर्वमानः मनीषिभिः सोमः विप्रेभिः
 ऋक्भिः ॥ ११ ॥ प्रसोम देववीतये सिंधुः न पिष्ये अणीसा अंगोः
 पर्यसा मदिरः न जागृविः अच्छं कोर्णं मधुश्चुतं ॥ १२ ॥ आ ह्येतः
 अजेने अक्ते अव्यत प्रियः सुनुः न मज्यैः तं ई हिन्वन्ति अपसं यमा
 रयं नदीषु आ गर्भस्त्योः ॥ १३ ॥ अभि सोमासः आयवः पर्वते मर्ध
 मर्दं समुद्रस्य अधि विष्टपि मनीषिणः मात्सरासः स्वऽविदः
 ॥ १४ ॥ तरत समुद्रं पर्वमानः ऊर्मिणा राजा देवः ऋतं बृहत् अयेत
 मित्रस्य वरुणस्य धर्मेणा प्र हिन्वानः ऋतं बृहत् ॥ १५ ॥ १४ ॥ नृ-
 षभिः येमानः ह्येतः विचक्ष्णः राजा देवः समुद्रियः ॥ १६ ॥

इन्द्राय पवते मदः सोमः मरुत्वते सुतः सहस्रधारः अति
 अव्यं अर्षति तं ईं मृजंति आयवः ॥ १७ ॥ पुनानः चमू जनयन्
 मतिं कविः सोमः देवेषु रणयति अपः वसानः परि गोभिः
 उत्तरः सीदन् वनेषु अव्यत ॥ १८ ॥ तव अहं सोम रण
 सख्ये इंदो दिवेऽदिवे पुरुणि वभ्रो नि चरंति मां अव परि-
 ऽधीन् अति तान् इहि ॥ १९ ॥ उत अहं नक्तं उत सोम ते
 दिवा सख्याय वभ्रो ऊर्धनि घृणा तपंतं अति सूर्य परः
 शकुनाऽइव पप्रिम ॥ २० ॥ १५ ॥ मृज्यमानः सुहस्त्य समुद्रे
 वाचं इन्वसि रयिं पिशंगं बहुलं पुरुऽस्पृहं पवमान अभि
 अर्षसि ॥ २१ ॥ मृजानः वारं पवमानः अव्यये वृषा अव चक्रदः
 वने देवानां सोम पवमान निऽकृतं गोभिः अंजानः अर्षसि
 ॥ २२ ॥ पवस्व वाजंऽसातये अभि विश्वानि काव्या त्वं समुद्रं
 प्रथमः वि धारयः देवेभ्यः सोम मत्सरः ॥ २३ ॥ सः तु पवस्व
 परि पार्थिवं रजः दिव्या च सोम धर्मऽभिः त्वां विप्रांसः मति-
 ऽभिः विऽचक्षुणं शुभ्रं हिन्वन्ति धीतिऽभिः ॥ २४ ॥ पवमानाः
 असृक्षत पवित्रं अति धारया मरुत्वतः मत्सराः इन्द्रियाः हयाः
 मेधां अभि प्रयांसि च ॥ २५ ॥ अपः वसानः परि कोशं अर्षति
 इंदुः हियानः सोतृऽभिः जनयन् ज्योतिः मंदनाः अवीवशत
 गाः कृण्वानः न निऽनिजं ॥ २६ ॥ १६ ॥

॥ १०८ ॥ पवस्व मधुमतऽतमः इन्द्राय सोम क्रतुवितऽतमः
 मदः महिं द्युक्षऽतमः मदः ॥ १ ॥ यस्य ते पीत्वा वृषभः वृषऽयते
 अस्य पीता स्वऽविदः सः सुऽप्रकेतः अभि अक्रमीत् इषः अच्छं
 वाजं न एतंशः ॥ २ ॥ त्वं हि अंग दैव्या पवमान जनिमानि द्यु-

सिमहेसमर्येऽराज्ये वाजान् अभिपवमानप्रगाहसे ॥२॥ अजी-
जनः हि पवमानसूर्य विऽधारे शर्कना पयः गोऽजीरया रं-
माणः पुरंऽध्या ॥३॥ अजीजनः अमृतमर्त्येषु आ ऋतस्य धर्मेन
अमृतस्य चारुणः सदा असुरः वाजं अच्छसनिंस्यदत् ॥४॥ अभि-
ऽअभि हि श्रवसा ततर्दिथ उत्सं न कंचित् जनऽपानं अक्षितं
शर्याभिः नभरंमाणः गर्भस्त्योः ॥५॥ आत ईके चित् पश्यमानासः
आप्यं वसुऽरुचः दिव्याः अभि अनुषत वारं न देवः सविता वि-
जुर्णुते ॥६॥ २॥ त्वे सोमप्रथमाः वृक्तऽवर्हिषः महे वाजाय श्रवसे
धियं दधुः सः त्वं नः वीरवीर्याय चोदय ॥७॥ दिवः पीयूषं पूर्य यत्
उक्थ्यं सहः गाहात् दिवः आ निः अधुक्षत इंद्रं अभि जायमानं
सं अस्वरन ॥८॥ अध यत् इमे पवमान रोदसी इमा च विश्वा
भुवना अभि मज्जना यूथे न निऽस्याः वृषभः वि तिष्ठते ॥९॥
सोमः पुनानः अय्यये वारे शिषुः न क्रीळन् पवमानः अक्षाः
सहस्रंऽधारः शतंऽवाजः इंदुः ॥१०॥ एषः पुनानः मधुऽमान ऋत-
ऽवा इंद्राय इंदुः पवते स्वादुः ऊर्मिः वाजऽसनिः वरिवऽवित्
वयऽधाः ॥११॥ सः पवस्व सहमानः पृतन्यून सेधन रक्षांसि अप-
दुऽगहानि सुऽआयुधः ससहान सोम शर्वून ॥ १२ ॥ २३ ॥

॥१११॥ अया रुचा हरिण्या पुनानः विश्वा द्वेषांसितरतिस्व-
युग्वंऽभिः सूरः नस्वयुग्वंऽभिः धारा सुतस्य रोचते पुनानः अरुषः
हरिः विश्वा यत् रूपा परिऽयाति ऋक्ऽभिः सप्रऽआस्येभिः ऋ-
क्ऽभिः ॥१॥ त्वं त्यत् पणीनां विदुः वसुं सं मातृऽभिः मर्जयसि स्वे
आ दमे ऋतस्य धीतिऽभिः दमे पुराऽवतः न सामं तत् यव रणति
धीतयः त्रिधातुऽभिः अरुषीभिः वयः दुधे रोचमानः वयः दुधे ॥२॥

पूर्वा अनु प्रऽदिशं याति चेकित्त सं रश्मिऽभिः यत्ते दर्शतः
 रथः दैव्यः दर्शतः रथः अग्मन् उक्थानि पौंस्या इंद्रं जैत्राय हर्ष-
 यन् वज्रः च यत् भवथः अनपऽच्युता समतऽसु अनपऽच्युता
 ॥ ३ ॥ २४ ॥

॥ ११२ ॥ नानानं वै ऊं नः धियः विव्रतानि जनानां तक्षा रिष्टं
 रुतं भिषक् ब्रह्मा सुन्वंतं इच्छति इंद्राय इंद्रो परि स्रव ॥ १ ॥ जरती-
 भिः ओषधीभिः पुष्पैर्भिः शकुनानां कामारः अश्वमंभिः ह्युभिः
 हिरण्यऽवंतं इच्छति इंद्राय इंद्रो परि स्रव ॥ २ ॥ कारुः अहं ततः
 भिषक् उपलऽप्रक्षिणी नना नानाऽधियः वसुऽयवः अनुगाः-
 ऽइव तस्थिम इंद्राय इंद्रो परि स्रव ॥ ३ ॥ अश्वः वोह्वा सुखं रथं
 हसनां उपऽमन्त्रिणः शेषः रोमणऽवंतौ भेदौ वाः इत् मंडूकः इ-
 च्छति इंद्राय इंद्रो परि स्रव ॥ ४ ॥ २५ ॥

॥ ११३ ॥ शर्यणाऽवन्ति सोमं इंद्रः पिवतु वृत्रऽहा वलं दधानः
 आत्मनि करिष्यन् वीर्यं महत् इंद्राय इंद्रो परि स्रव ॥ १ ॥ आपवस्व
 दिशां पते आजीकात् सोम मीढुः ऋतऽवाकेन सत्येन अङ्गया
 तपसा सुतः इंद्राय इंद्रो परि स्रव ॥ २ ॥ पर्जन्यऽवृद्धं महिषं तं सू-
 र्यस्य दुहिता आ अभरत् तं गंधर्वाः प्रति अगृह्णन् तं सोमै रसं आ
 अद्धुः इंद्राय इंद्रो परि स्रव ॥ ३ ॥ ऋतं वदन् ऋतऽह्युस सत्यं वदन्
 सत्यऽकर्मन् अङ्गां वदन् सोम राजन् धात्रा सोम परिऽकृतः इं-
 द्राय इंद्रो परि स्रव ॥ ४ ॥ सत्यऽउयस्य बृहत्तः सं स्रवन्ति संऽस्रवाः
 सं यन्ति रसिनः रसाः पुनानः ब्रह्मणा हरे इंद्राय इंद्रो परि स्रव
 ॥ ५ ॥ २६ ॥ यत्र ब्रह्मा पवमानं छंदस्यां वाचं वदन् यावणां सोमे

महीयते सोमेन आऽनंदं जनयन् इंद्राय इंद्रो परि स्रव ॥ ६ ॥ यत्र
ज्योतिः अजस्रं यस्मिन् लोके स्वः हितं तस्मिन् मां धेहि पवमान
अमृतं लोके अक्षिते इंद्राय इंद्रो परि स्रव ॥ ७ ॥ यत्र राजा वैव-
स्वतः यत्र अवऽरोधनं दिवः यत्र अमूः यद्गतीः आपः तत्र मां
अमृतं कृधि इंद्राय इंद्रो परि स्रव ॥ ८ ॥ यत्र अनुऽकामं चरणं
त्रिऽनाके त्रिऽदिवे दिवः लोकाः यत्र ज्योतिष्मतः तत्र मां अमृतं
कृधि इंद्राय इंद्रो परि स्रव ॥ ९ ॥ यत्र कामाः निऽकामाः च यत्र
ब्रधस्य विष्टपं स्वधा च यत्र तृप्तिः च तत्र मां अमृतं कृधि इंद्राय
इंद्रो परि स्रव ॥ १० ॥ यत्र आऽनंदाः च मोदाः च मुदः प्रऽमुदः
आसते कामस्य यत्र आप्राः कामाः तत्र मां अमृतं कृधि इंद्राय
इंद्रो परि स्रव ॥ ११ ॥ २७ ॥

॥ ११४ ॥ यः इंद्रोः पवमानस्य अनु धामानि अक्रमीत तं आहु-
सुऽप्रजाः इति यः ते सोम अविधत् मनः इंद्राय इंद्रो परि स्रव ॥ १ ॥
ऋषे मंत्रऽकृतां स्तोमैः कश्यप उतऽवर्धयन् गिरः सोमं नमस्य
राजानं यः जज्ञे वीरुधां पतिः इंद्राय इंद्रो परि स्रव ॥ २ ॥ सप्त दिशः
नानाऽसूर्याः सप्त होतारः ऋत्विजः देवाः आदित्याः ये सप्त तेभिः
सोम अभि रक्षन् इंद्राय इंद्रो परि स्रव ॥ ३ ॥ यत् ते राजन् शृतं ह-
विः तेन सोम अभि रक्षन् अरातिऽवा मा नः तारीत मो च नः
किं चन आममत् इंद्राय इंद्रो परि स्रव ॥ ४ ॥ २८ ॥ ७ ॥ ९ ॥

॥ इति नवमं मंडलं समाप्तं ॥

॥१॥ अग्नें बृहन् उषसां ऊर्ध्वः अस्थात् निः ऽजगन्वान् तमसः
 ज्योतिषा आ अगात् अग्निः भानुनां रुशता सुऽअंगः आ जातः
 विश्वां सन्नानि अप्राः ॥१॥ सः जातः गर्भैः असि रोदस्योः अग्नें
 चारुः विऽभृतः ओषधीषु चित्रः शिशुः परि तमांसि अकून् प्र
 मातुऽभ्यः अधिकनिःक्रदत् गाः ॥२॥ विष्णुः इत्था परमं अस्य वि-
 द्वां जातः बृहन् अभि पाति तृतीयं आसा यत् अस्य पयः अक्रीत
 स्वं सऽचैतसः अभि अर्चति अत्र ॥३॥ अतः ऊं त्वा पितुऽभृतः
 जनित्रीः अन्नऽवृधं प्रति चरन्ति अनैः ताः ईं प्रति एषि पुनः अन्य-
 ऽरूपाः असि त्वं विष्णु मानुषीषु होतां ॥४॥ होतारं चित्रऽरथं अ-
 ध्वरस्य यज्ञस्य ऽयज्ञस्य केतुं रुशतं प्रति ऽअर्धि देवस्य ऽदेवस्य महा
 श्रिया तु अग्निं अतिथिं जनानां ॥५॥ सः तु वस्त्राणि अध पेशना-
 नि वसानः अग्निः नाभां पृथिव्याः अरुषः जातः पदे इळायाः
 पुरऽहितः राजन् यक्षि इह देवान् ॥६॥ आ हि द्यावापृथिवी
 अग्ने उभे सदा पुत्रः न मातरां ततथं प्र याहि अच्छ उशतः यविष्ठ
 अथ आ बृह सहस्य इह देवान् ॥ ७ ॥ २९ ॥

॥२॥ पिप्रीहि देवान् उशतः यविष्ठ विद्वान् ऋतून् ऋतुऽपते
 यज्ञ इह ये दैव्याः ऋत्विजः तेभिः अग्ने त्वं होतृणां असि आऽयजि-
 ष्ठः ॥१॥ वेषि होत्रं उत पोत्रं जनानां मंधाता असि द्रविणऽदाः
 ऋतुऽवां स्वाहा वयं कृण्वाम हवीषि देवः देवान् यज्ञतु अग्निः
 अहेन ॥२॥ आ देवानां अपि पंथां अगन् यत् शक्रवाम तत् अनुं
 प्रऽवोळ्ळुं अग्निः विद्वान्सः यजात् सः इत् ऊं होतां सः अध्वरान्
 सः ऋतून् कल्पयाति ॥३॥ यत् वः वयं प्रऽमिनामं व्रतानि विदु-
 षां देवाः अविदुऽतरासः अग्निः तत् विष्य आ पृणाति विद्वान् ये-

भिः देवान् ऋतुऽभिः कल्पयाति ॥४॥ यत् पाकऽत्रा मनसा
 दीनऽदक्षाः न यज्ञस्य मन्वते मर्त्यासः अग्निः तत् होता ऋतु-
 ऽवित् विऽजानन् यजिष्ठः देवान् ऋतुऽशः यजाति ॥५॥ विश्वेषां
 हि अध्वराणां अनीकं चित्रं केतुं जनिता त्वा जजान सः आ
 यजस्व नृऽवतीः अनु द्वाः स्पर्हाः इषः क्षुऽमतीः विश्वऽजन्ताः
 ॥६॥ यं त्वा द्यावापृथिवी यं त्वा आपः त्वष्टा यं त्वा सुऽजनिमा
 जजान पंथां अनु प्रऽविद्वान् पितृऽयानं द्युऽमत अग्ने सं-
 ऽद्धानः वि भाहि ॥७॥३०॥

॥३॥ इनः राजन् अरतिः संऽइन्द्रः रौद्रः दक्षाय सुसुऽमानश्च-
 दर्शि चिकित् विभाति भासा बृहता असिंक्नी एति रुग्ती अप-
 ऽअर्जन ॥१॥ कृष्णं यत् एनीं अभि वर्षेसा भूत जनयन् योषां बृहता
 पितुः जां ऊर्ध्व भानुं सूर्यस्य स्तभायन् दिवः वसुऽभिः अरतिः वि
 भाति ॥२॥ भद्रः भद्रया सचमानः आ अगात् स्वसारं जारः अभि
 एति पश्चात् सुऽप्रकेतैः द्युऽभिः अग्निः विऽतिष्ठन् रुग्ताऽभिः वतीः
 अभि रामं अस्थात् ॥३॥ अस्य यामासः बृहताः न वयून् उंधानाः
 अग्नेः सख्युः शिवस्य ईदृजस्य वृष्णाः बृहताः सुऽआसः भामासः या-
 मन् अक्तवः चिकित् ॥४॥ स्वनाः नयस्य भामासः पर्वते रोचमा-
 नस्य बृहताः सुऽदिवः ज्येष्ठेभिः यः ते जिष्ठेः क्रीकुमतऽभिः वधि-
 ष्ठेभिः भानुऽभिः नष्टाति द्यां ॥५॥ अस्य शुष्मासः दहृगानऽपर्वः
 जेहमानस्य स्वनयन् नियुतऽभिः प्रत्नेभिः यः रुग्ताऽभिः देव-
 ऽतमः विरभतऽभिः जराः तः भाति विऽभ्या ॥६॥ सः आ वा
 नः आ चर्मि दिवऽपृथि नः अग्निः
 सुऽतुकेभिः अरभस्यतः गम्याः

॥४॥ प्र ते यस्मि प्र ते इयस्मि मन्मभुवः यथा वंद्यः नः हवेषु ध-
 न्वन्ऽइव प्रऽपा असि त्वं अग्ने इयस्मिन् पूरवे प्रत्न राजन् ॥१॥ यं
 त्वा जनांसः अभि संऽचरन्ति गावः उष्णंऽइव व्रजं यविष्ठ दूतः दे-
 वानां असि मर्त्यानां अंतः महान् चरसि रोचनेन ॥२॥ शिशुं न
 त्वा जेय्यं वर्धयंती माता विभर्ति सचनस्यमाना धनोः अधि प्र-
 ऽवतां यासि हर्येन जिगीषसे पशुःऽइव अवऽसृष्टः ॥३॥ मूराः
 अमूरन वयं चिकित्वः महिऽत्वं अग्ने त्वं अंग वित्से शयै वव्रिः चर-
 ति जिह्वा अदन रेरिह्यते युवतिं विशपतिः सन ॥४॥ कूऽचित्
 जायते सनयासु नव्यः वने तस्थौ पलितः धूमऽकेतुः अस्ताता
 आपः वृषभः न प्र वेति सऽचेतसः यं प्रऽनयंत मर्ताः ॥५॥ तनूत्य-
 जाऽइव तस्करा वनगू रशनाभिः दशऽभिः अभि अधीता इयं ते
 अग्ने नव्यंसी मनीषा युष्ट्व रथं न शुचयंतऽभिः अंगैः ॥६॥ ब्रह्म च
 ते जातऽवेदः नमः च इयं च गीः सदैव इत वर्धनी भूत रक्ष नः अग्ने
 तनयानि तोका रक्ष उत नः तन्वंः अप्रऽयुच्छन् ॥७॥ ३२ ॥

॥५॥ एकः समुद्रः धरुणः रयीणां अस्मत् हृदः भूरिऽजन्मा वि
 चष्टे सिसंक्ति ऊधः निणयोः उपऽस्य उत्संस्य मध्ये निऽहितं
 पदं वेः ॥१॥ समा न नीळं वृषणः वसानाः सं जग्मिरे महिषाः
 अर्वतीभिः अतस्य पदं कवयः नि पाति गुहां नामानि दधिरे
 पराणि ॥२॥ अतऽयिनीं मायिनीं सं दधाते मित्वा शिशुं
 जज्ञतुः वर्धयंती विश्वस्य नाभिं चरंतः ध्रुवस्य कवेः चित्तं तंतुं
 मनसा विऽयंतः ॥३॥ अतस्य हि वर्तनयः सुऽजातं इषं वाजाय
 प्रऽदिवः सचन्ते अधीवासं रोदसी ववसाने घृतैः अन्नैः ववृ-
 धाते मधूनां ॥४॥ सप्त स्वसृः अरुषीः वावशानः विद्वान् मय्यः

उत्तजुभारुहणे कं अंतः येमे अंतरिष्टो पुराऽजाः इच्छन् वचिं अवि-
दत्तं पूषणस्य ॥५॥ सप्त मर्यादाः कवयः तत्तद्गुः तासां एका इत्त-
भि अंहुरः गात् आयोः ह स्तंभः उपऽमस्य नीळे पथां विऽस-
धुरुणेषु तस्थौ ॥६॥ असत् च सत् च परमे विऽओमन् ददास्य
जन्मन् अदितेः उपऽस्ये अग्निः ह नः प्रथमऽजाः ऋतस्य पूर्वं
आयुनि वृषभः च धेनुः ॥ ७ ॥ ३३ ॥ ५ ॥

॥६॥ अयंसः यस्य शर्मेन अवऽभिः अग्नेः एधते जरिता अभिष्टौ
ज्येष्ठेभिः यः भानुऽभिः ऋषूणां परिऽएति परिऽवीतः विभाऽवा
॥१॥ यः भानुऽभिः विभाऽवा विऽभाति अग्निः देवेभिः ऋतऽवा
अजंसः आ यः विवायं सख्या सखिऽभ्यः अपरिऽहृतः अत्यः न
सन्निः ॥२॥ ईशं यः विश्वस्याः देवऽवीतः ईशं विश्वऽआयुः उपसः
विऽउष्टौ आ यस्मिन् मना हवीषि अग्नौ अरिष्टऽरथः स्तुभाति
श्रूषैः ॥३॥ श्रूषेभिः वृधः जुषाणः अकैः देवान् अच्छं रघुऽपत्वा जि-
गाति मंद्रः होता सः जुह्वा यजिष्ठः संऽमिष्टः अग्निः आ जिघति
देवान् ॥४॥ तं उसां इंद्रं न रेजमानं अग्निं गीऽभिः नमऽभिः आ
कृणुध्वं आ यं विप्रांसः मतिऽभिः गृणंति जातऽवेदसं जुह्वं सहा-
नां ॥५॥ सं यस्मिन् विश्वा वसूनि जग्मुः वाजेन अश्वः सन्निऽवतः
एवैः अस्मे जतीः इंद्रं वातऽतमाः अर्वाचीनाः अग्ने आ कृणुध्व
॥६॥ अध हि अग्ने महानिऽसद्य सद्यः जज्ञानः हव्यः वभूयंत ते दे-
वासः अनुं केतं आयुन् अध अवर्धत प्रथमासः ऊमाः ॥७॥ १॥

॥७॥ स्वस्ति नः दिवः अग्ने पृथिव्याः विश्वऽआयुः धेहि यज-
थाय देव सचेमहि तव दस्स प्रऽकेतैः उरुप नः उरुऽभिः देव शंसैः

॥१॥ इ॒माः अ॒ग्ने म॒तयः तुभ्यं जा॒ताः गोभिः अ॒ग्धैः अ॒भि गृ॒णंति रा॒-
 धः य॒दा ते म॒तैः अनु॒भोगं आ॒नन्द॒ वसो॑ द॒धानः म॒तिऽभिः सु॒ऽजात॒
 ॥२॥ अ॒ग्निं म॒न्ये पि॒तरं अ॒ग्निं आ॒पिं अ॒ग्निं भ्रा॒तरं स॒दं इ॒त् सखा॑यं
 अ॒ग्नेः अ॒नीकं वृ॒हतः स॒पर्य॑ दि॒वि शु॒क्रं य॒जतं सूर्य॑स्य ॥३॥ सि॒ध्वाः
 अ॒ग्ने धि॒यः अ॒स्मे स॒नुवीः यं वा॒यसे द॒मे आ॒ नित्यं॑ऽहो॒ता ऋ॒त-
 ऽवा॒ सः रो॒हितऽअ॒श्वः पु॒रुऽष्टुः द्युऽभिः अ॒स्मै अ॒हंऽभिः वा॒सं
 अ॒स्तु ॥४॥ द्युऽभिः हि॒तं सि॒वंऽइ॒व प्र॒योर्गं प्रा॒प्तं ऋ॒त्विजं अ॒-
 ध्व॒रस्य॑ जा॒रं वा॒हुऽभ्यां अ॒ग्निं आ॒यवं अ॒ज॒न॒तं वि॒ष्टु हो॒तारं नि
 अ॒सा॒द॒य॒त ॥५॥ स्व॒यं य॒ज॒स्व दि॒वि दे॒व दे॒वान् किं॒ते पा॒कः कृ॒ण-
 व॒त् अ॒प्रऽचे॒ताः य॒था अ॒य॒जः ऋ॒तुऽभिः दे॒व दे॒वान् ए॒व य॒ज॒स्व
 त॒न्वं सु॒ऽजा॒त ॥६॥ भ॒वं नः अ॒ग्ने अ॒वि॒ता उ॒त गो॒पाः भ॒वं व॒यः-
 ऽकृ॒त उ॒त नः व॒यऽधाः रा॒स्वं च॒ नः सु॒ऽम॒हः ह॒व्यऽदा॒तिं वा॒स्वं
 उ॒त नः त॒न्वं अ॒प्रऽयु॒च्छन् ॥ ७ ॥ २ ॥

॥८॥ प्र॒के॒तुना॑ वृ॒हता या॒ति अ॒ग्निः आ॒ रो॒द॒मी वृ॒षभः रो॒र॒षीति॑
 दि॒वः चि॒त् अ॒न्ता॑न उ॒पऽमा॒न् उ॒त आ॒न॒न्द अ॒पां उ॒पऽन्ये म॒ति॒पः
 व॒व॒र्ध ॥१॥ सु॒मो॒द॒ग॒र्भः वृ॒षभः क॒कु॒तऽमा॒न् अ॒ग्ने॒मा वा॒तः नि॒मो-
 ऽवा॒न् अ॒रा॒वी॒त॒सः दे॒वऽता॑ति उ॒तऽयं॒तानि कृ॒ण॒न् स्वे पु॒ष्टा॒न् पु॒-
 प्र॒य॒मः जि॒गा॒ति ॥२॥ आ॒ चः सू॒र्या॒न् पि॒त्रोः अ॒र॒व्य नि॒र॒व्यो द॒धि॒रु॒-
 म॒रः अ॒र॒व्यः अ॒स्य॑ पा॒त॒नं अ॒रु॒षीः अ॒यं॑ऽवृ॒ष्ठाः ऋ॒त॒न्ये यो॒नी त॒न्वः
 कृ॒ष॒त ॥३॥ उ॒षऽउ॒षः हि॒ व॒सो अ॒यं द॒धि॒त्वं व॒स॒योः अ॒न॒या वि॒-
 भा॒ऽवा॒ ऋ॒ता॒न् सु॒प्र द॒धि॒षे प॒दानि॑ ज॒न॒यन् नि॒वं त॒न्वं स्व॒र्या ॥४॥
 भु॒वः प॒रुः सु॒हः ऋ॒त॒न्ये गो॒पाः भु॒वः व॒रु॒णः उ॒त ऋ॒ता॒न् दे॒वि भु॒वः
 अ॒पां न॒मा॒त् जा॒तऽपे॒दा भु॒वः द॒ताः य॒न् ह॒व्यं वृ॒जो॒मः ॥५॥ भु॒वः

यज्ञस्य रजसः च नेता यत्र नियुतऽभिः सचसे शिवाभिः दिविमू-
 धानं दधिपे स्वऽसां जिह्वां अग्ने चकृपे हव्यऽवाहं ॥ ६ ॥ अस्य
 चितः क्रतुना वप्रे अंतः इच्छन् धीतिं पितुः एवैः परस्य सचस्य
 मानः पित्रोः उपऽस्ये जामि द्रुवाणः आयुधानि वेति ॥ ७ ॥ सः
 पित्र्याणि आयुधानि विद्वान् इंद्रऽइषितः आप्यः अभिअयुध्यत्
 त्रिऽशीर्षाणं सप्रऽरंशिमं जघन्वान् त्वाष्ट्रस्य चित् निःसृजे त्रि-
 तः गाः ॥ ८ ॥ भूरि इत् इंद्रः उत्ऽइनेक्षंतं ओजः अव अभिनत् सत्-
 ऽपतिः मन्यमानं त्वाष्ट्रस्य चित् विश्वऽरूपस्य गोनां आऽचक्रा-
 णः चीणि शीर्षा परां वक्त्रे ॥ ९ ॥ ४ ॥

॥ ९ ॥ आपः हि स्य मयऽभुवः ताः नः ऊर्जे दधातु न महे रणाय
 चक्षसे ॥ १ ॥ यः वः शिवऽतमः रसः तस्य भाजयत् इह नः उशतीः-
 ऽइव मातरं ॥ २ ॥ तस्मै अरंगमाम वः यस्य क्षयाय जिन्वथ आपः
 जनयथ च नः ॥ ३ ॥ शं नः देवीः अभिष्टये आपः भवन्तु पीतये शं योः
 अभि स्रवन्तु नः ॥ ४ ॥ ईशानाः वार्याणां क्षयंतीः चर्षणीनां अपः
 याचामि भेषजं ॥ ५ ॥ अपऽसु मे सोमः अब्रवीत् अंतः विश्वानि
 भेषजा अग्निं च विश्वऽशंभुवं ॥ ६ ॥ आपः पृणीत भेषजं वरुणं तन्वे
 मम ज्योक् च सूर्यं दृशे ॥ ७ ॥ इदं आपः प्र वहत यत् किं च दुऽइत्
 मयि यत् वा अहं अभिऽदुद्रोहं यत् वा शेषे उत् अनृतं ॥ ८ ॥ आपः
 अद्य अनु अचारिषं रसेन सं अगस्महि पयस्वान् अग्ने आ गृहि-
 तं मा सं सृज वर्वसा ॥ ९ ॥ ५ ॥

॥ १० ॥ ओ चित् सखायं सख्या ववृत्त्यां तिरः पुरु चित् अर्णवं
 जगन्वान् पितुः नपांत आ दधीत वेधाः अधि क्षमि प्रऽतरं दी-

ध्यानः॥१॥ न ते सखा सख्यं वष्टि एतत् सऽलंक्ष्मा यत् विष्णुऽरूपा
 भवाति महः पुत्रासः असुरस्य वीराः दिवः धर्तारः उर्विया परि
 ख्यन् ॥२॥ उशंति घ ते अमृतांसः एतत् एकस्य चित् त्यजसं
 मर्त्यस्य नि ते मनः मनसि धायि अस्मे जन्तुः पतिः तन्वं आ
 विविश्याः ॥३॥ न यत् पुरा चकृम कत ह नूनं ऋता वदतः अनृतं
 रपेम् गंधर्वः अप्सु अथा च योषां सा नः नाभिः परमं जामि
 तत् नौ ॥४॥ गर्भे नु नौ जनिता दंऽपती० कः देवः त्वष्टा सविता
 विश्वऽरूपः न किं अस्य प्रमिनंति व्रतानि वेद नौ अस्य पृथिवी
 उत्त द्यौः ॥५॥ ६॥ कः अस्य वेद प्रथमस्य अहः कः ईदृशं कः इह प्र
 वोचत् वृहत् मित्रस्य वरुणस्य धाम क्रतुं ब्रवः आह नः वीच्या
 नून ॥६॥ यमस्य मा यम्यं कामः आ अग्न समाने योनौ सह
 ऽश्वेभ्यो य जायाऽइव पत्ये तन्वं रिरिच्यां विचित् वृहे वरथ्याऽइव
 चक्रा ॥७॥ न तिष्ठंति न निमिषंति एते देवानां स्पशः इह ये चरंति
 अन्येन मत् आह नः याहि तूयं तेन वि वृह रथ्याऽइव चक्रा ॥८॥
 रात्रीभिः अस्मै अहंऽभिः दशस्येत् सूर्यस्य चक्षुः मुहुः उत्त मिमी-
 यात् दिवा पृथिव्या मिथुना सऽबंधू यमीः यमस्य विभृयात्
 अजामि ॥९॥ आ घ ता गच्छान् उत्तऽतरा युगानि यत्र जामयः
 कृण्वन् अजामि उपर्वृहि वृषभाय वाहुं अन्यं इच्छस्व सु-
 ऽभगे पतिं मत् ॥१०॥ १॥ किं भ्राता असत् यत् अनाथं भवाति किं
 जुं स्वसा यत् निऽऽश्रुतिः निऽगच्छात् कामऽमृता बहु एतत्
 रपामि तन्वां मे तन्वं संपिपृग्धि ॥११॥ न वै जुं ते तन्वां तन्वं संपि-
 पृच्यां पापं आहुः यः स्वसारं निऽगच्छात् अन्येन मत् प्रऽमुदः
 कल्पयस्व न ते भ्राता सुऽभगे वष्टि एतत् ॥१२॥ वतः वत असि
 यमन एव ते मनः हृदयं च अविदाम अन्या किलंत्वां कक्ष्याऽइव

युक्तं परि स्वजाते लिबुजाऽइव वृक्षं ॥ १३ ॥ अन्यं जुं सु त्वं यमि
 अन्यः जुं त्वां परि स्वजाते लिबुजाऽइव वृक्षं तस्य वा त्वं मन
 इच्छ सः वा त्वं अध कृणुष्व संऽविदं सुऽभद्रां ॥ १४ ॥ ८ ॥

॥ ११ ॥ वृषा वृष्णे दुदुहे दोहंसा दिवः पर्यासि यहुः अदितेः अ-
 दाभ्यः विश्वं सः वेद वरुणः यथा धिया सः यज्ञियः यजतु यज्ञि-
 यान् अतून ॥ १ ॥ रपंत गंधर्वीः अथा च योषणा नदस्य नादे परि
 पातु मे मनः इष्टस्य मध्ये अदितिः नि धातु नः भ्राता नः ज्येष्ठः
 प्रथमः वि वोचति ॥ २ ॥ सो चित्तनुभद्रा द्युऽमती यशस्वती उ-
 षाः उवास मनवे स्वऽवती यत् ई उशंतं उशतां अनु क्रतुं अग्निं
 होतारं विदयाय जीजनन ॥ ३ ॥ अध त्वं द्रुप्सं विऽभ्वं विऽचक्षत्
 विः आ अभरत् इषितः श्येनः अध्वरे यदि विशः वृणते द्रुप्सं
 आर्याः अग्निं होतारं अध धीः अजायत ॥ ४ ॥ सदा असि रणः
 यवसाऽइव पुष्यते होत्राभिः अग्रे मनुषः सुऽअध्वरः विप्रस्य वा
 यत् शशमानः उक्थ्यं वाजं ससऽवान् उपऽयासि भूरिऽभिः
 ॥ ५ ॥ ९ ॥ उत् ईरय पितरां जारः आ भगं इयंक्षति हर्यतः दृक्षः इष-
 ति विवक्ति वह्निः सुऽअपस्यते मखः त विष्यते असुरः वेपते मती
 ॥ ६ ॥ यः ते अग्रे सुऽमतिं मतीः अष्टांत सहसः सूनो अति सः प्र
 शृण्वे इपं दधानः वहमानः अश्वैः आ सः द्युऽमान् अमऽवान्
 भूपति द्यून् ॥ ७ ॥ यत् अग्रे एषा संऽइतिः भवाति देवी देवेषु य-
 जता यजत्र रणा च यत् विऽभजासि स्वधाऽवः भागं नः अथ
 वसुऽमंतं वीतात् ॥ ८ ॥ युधि नः अग्रे सदर्ने सुधऽस्ये युत्स्व रथ
 अमृतस्य द्रवितुं आ नः वह रोदसी देवऽपुत्रे माकिः देवानां
 अप भूः इह स्याः ॥ ९ ॥ १० ॥

॥१२॥ द्यावाहृक्षामां प्रथमे ऋतेन अभिऽश्रावे भवतः सत्यः
 ऽवाचा देवः यत् मतीन् यजथाय कृण्वन् सीदत होता प्रत्यङ् स्वं
 असुं यन् ॥१॥ देवः देवान् परिऽभूः ऋतेन वह नः हव्यं प्रथमः चि-
 कित्वान् धूमऽकैतुः संऽइधा भाऽऽर्जुजीकः मद्रः होता नित्यः
 वाचा यजीयान् ॥२॥ स्वावृक् देवस्य अमृतं यदि गोः अतः जा-
 तासं धारयन्ते उर्वीं विश्वे देवाः अनु तत् ते यजुः गुः दुहे यत्
 एनीं दिव्यं घृतं वाः ॥३॥ अर्चामि वां वर्धाय अपः घृतऽसू०
 द्यावाभूमी शृणुतं रोदसी मे अहा यत् द्यावं असुऽनीतिं अयन्
 मध्वानः अत्र पितरां शिशीतां ॥४॥ किं स्विन्नः राजा जगृहे कत्
 अस्य अतिं व्रतं चकृम कः वि वेद मित्रः चित हि स् जुहुराणः
 देवान् श्लोकः न यातां अपि वाजः अस्ति ॥५॥ ११॥ दुऽमंतुं अत्र
 अमृतस्य नामं सऽलक्ष्मा यत् विषुऽरूपा भवाति यमस्य यः
 मनवन्ते सुऽमंतुं अग्ने तं ऋष्व पाहि अप्रऽयुच्छन् ॥६॥ यस्मिन्
 देवाः विदथे मादयन्ते विवस्वतः सदर्ने धारयन्ते सूर्ये ज्योतिः अ-
 दधुः मासि अक्लून् परि द्योतनिं चरतः अजंसा ॥७॥ यस्मिन्
 देवाः मन्मनि संऽचरन्ति अपीच्ये न वयं अस्य विद्म मित्रः नः
 अत्र अदितिः अनांगान् सविता देवः वरुणाय वोचत ॥८॥
 श्रुधिनः अग्ने सदर्ने सधऽस्ये युष्व रथं अमृतस्य द्रवितुं आ नः
 वह रोदसी देवऽपुत्रे माकिः देवानां अपभूः इह स्याः ॥९॥ १२॥

॥१३॥ युजे वां व्रतं पूर्वनमऽभिः वि श्लोकः एतु पथ्याऽइव
 सूरैः शृण्वन्तु विश्वे अमृतस्य पुत्राः आ ये धामानि दिव्यानि तस्युः
 ॥१॥ यमेऽइव यतमाने यत् एतं प्र वां भरन् मानुषाः देवऽयन्तः
 आ सीदन्तं स्वं ऊं लोकं विदाने सुऽआतस्ये भवन्तं इदं वे नः

॥ २ ॥ पंचं पदानि रूपः अनु अरोहं चतुःऽपदी अनु एमि
व्रतेन अक्षरेण प्रति मिमे एतां चतस्य नामौ अथि म
पुनामि ॥ ३ ॥ देवेभ्यः कं अवृणीत मृत्युं प्रऽजायै कं अमृतं
न अवृणीत वृहस्पतिं यज्ञं अकृण्वत ऋषिं प्रियां यमः तन्व
प्र अरिचीत ॥ ४ ॥ सप्त क्षरन्ति शिखरे मरुत्वते पित्रे पुत्राः
अपि अवीवतन् चतुः उभे इत् अस्य उभयस्य राजतः उभे
यतेते उभयस्य पुष्यतः ॥ ५ ॥ १३ ॥

॥ १४ ॥ परेयिऽवांसं प्रऽवतः महीः अनु बहुऽभ्यः पयां अनु
ऽपस्पशानं वैवस्वतं संऽगमनं जनानां यमं राजानं हविषा
वस्य ॥ १ ॥ यमः नः गातुं प्रथमः विवेद न एषा गव्यंतिः अपंऽभतव
जं यत्र नः पूर्वे पितरः पराऽइयुः एना जज्ञानाः पथ्याः अनु स्वाः
॥ २ ॥ मातली कथ्यैः यमः अंगिरःऽभिः वृहस्पतिः ऋक्ऽभिः ववृ
धानः यान् च देवाः ववृधुः ये च देवान् स्वाहा अन्ये स्वधयां ऋच्य
मदन्ति ॥ ३ ॥ इमं यम प्रऽस्तरं आ हि सीदं अंगिरःऽभिः पितृऽभिः
संऽविदानः आत्वा मंत्राः कविऽगस्ताः वहंतु एनाराजन् हविषा
मादयस्व ॥ ४ ॥ अंगिरःऽभिः आ गहि यज्ञियैभिः यमं वैरूपैः इह
मादयस्व विवस्वतं हुवे यः पिता ते अस्मिन् यज्ञे वहिषि आ
निऽसद्यं ॥ ५ ॥ १४ ॥ अंगिरसः नः पितरः नवंऽग्वाः अयं वाणः भृ
गवः सोम्यामः तेषां वयं सुऽमतौ यज्ञियांनां अपि भद्रे सोमनमे
स्याम ॥ ६ ॥ प्र इहि प्र इहि पथिऽभिः पूर्यैभिः यत्र नः पूर्वे पितरः प
राऽइयुः उभाराजानां स्वधयां मदता यमं पर्यामि वहन्तं च देवं
॥ ७ ॥ सं गच्छस्व पितृऽभिः सं यमेनं इष्टापूतेन परमे विऽशोमन
हित्वायं अवद्यं पुनः अस्मै आ इहि सं गच्छस्व तन्वां सुऽवर्चाः

॥८॥ अप इत् वि इत् वि च सर्पत अतः अस्मै एतं पितरः लोकं
 अक्रन् अहःऽभिः अत्ऽभिः अक्तुऽभिः विऽअक्तं यमः ददाति
 अवऽसानं अस्मै ॥९॥ अति द्रव सारमेयौ श्वानौ चतुःऽअक्षौ
 श्वलौ साधुना पथा अथ पितृन् सुऽविद्वान् उप इहि यमेन
 ये सधऽमादं मदति ॥१०॥ १५॥ यौ ते श्वानौ यम रक्षितारौ च-
 तुःऽअक्षौ पथिऽरक्षी० नृऽचक्षसौ ताभ्यां एनं परि देहि राजन्
 स्वस्ति च अस्मै अनमीवं च धेहि ॥११॥ उरुऽनसौ असुऽतृपौ उ-
 दुंबलौ यमस्य दूतौ चरतः जनान् अनु तौ अस्मभ्यं दृश्ये सूर्याय
 पुनः दातां असुं अद्य इह भद्रं ॥१२॥ यमाय सोमं सुनुत यमाय जु-
 हुत हविः यमं ह यज्ञः गच्छति अग्निऽदूतः अरंऽकृतः ॥१३॥ यमाय
 घृतऽवत हविः जुहोत प्र च तिष्ठत सः नः देवेषु आ यमत दीर्घ
 आयुः प्र जीवसे ॥१४॥ यमाय मधुमतऽतमं राज्ञे हव्यं जुहोत न इदं
 नमः ऋषिऽभ्यः पूर्वऽजेभ्यः पूर्वैभ्यः पथिकृतऽभ्यः ॥१५॥ त्रिऽक-
 दुकेभिः पतति षट् उर्वीः एकं इत वृहत त्रिऽस्तु प्गायत्री छंदांसि
 सर्वा ता यमे आऽहिता ॥ १६ ॥ १६ ॥

॥१५॥ उत् ईरतां अवरे उत् परांसः उत् मध्यमाः पितरः सो-
 म्यासः असुं ये ईयुः अवृकाः ऋतुऽज्ञाः ते नः अवंतु पितरः हवेषु
 ॥१॥ इदं पितृऽभ्यः नमः अस्तु अद्य ये पूर्वोसः ये उपरासः ईयुः ये
 पार्थिवे रजसि आ निऽसंताः ये वा नूनं सुऽवृजनांसु विष्णु ॥२॥
 आ अहं पितृन् सुऽविद्वान् अविस्ति नपातं च विऽक्रमणं च
 विष्णोः वह्निऽसदः ये स्वधयां सुतस्य भजंत पितरः ते इह आऽगं-
 मिष्टाः ॥३॥ वह्निऽसदः पितरः ऊती अर्वाक् इमा वः हव्या चकृन्
 जुषध्वं ते आ गत अवसा शंसतमेन अपनः शं योः अरपः दधात

॥४॥ उप॑ऽहूताः पि॒तरः सो॒म्यासः व॒र्हिषे॑षु नि॒ऽधिषु॑ प्रि॒येषु॑ ते
 ग॒मन्तु॑ ते इ॒ह श्रु॑वन्तु अ॒धि ब्रु॑वन्तु ते अ॒वन्तु॑ अ॒स्मान् ॥५॥ १७॥ अ॒ऽ
 अ॒च्यं जा॒नुं द॒क्षिण॑तः नि॒ऽसद्य॑ इ॒मं य॒ज्ञं अ॒भि गृ॑णीत वि॒श्वे मा
 हिं॒सिष्ट॑ पि॒तरः के॒न चि॒त् नः॒ यत् वः॒ आगः॑ पु॒रुष॑तां करा॒म ॥६॥
 आसी॑नासः अ॒रुणी॑नां उ॒पऽस्यै॑ र॒यिं ध॒त्त दा॑शु॒षे म॒त्याय॑ पु॒त्रेभ्यः॑
 पि॒तरः तस्य॑ व॒स्वः प्र॒ यच्छ॑त ते इ॒ह ऊ॒र्जी द॒धात॑ ॥७॥ ये नः॒ पू॒र्व
 पि॒तरः सो॒म्यासः॑ अ॒नुऽऊ॒हिरे सो॒मऽपी॒यं वसि॑ष्टाः तेभिः॒ यमः॑
 संऽर॒राणः ह॒वीषि॑ उ॒गन् उ॒गत्ऽभिः॑ प्र॒तिऽका॑मं अ॒नु ॥८॥ ये तः
 तू॒षुः दे॒वऽचा॑ जेह॒मानाः हो॒त्राऽवि॑दः स्तो॒मऽत॑ष्टासः अ॒र्कः आ
 अ॒ग्ने या॒हि सु॑ऽवि॒द्वेभिः॑ अ॒र्वाङ् स॒त्यैः क॒थ्यैः पि॒तृऽभिः॑ य॒मसा॑
 ऽभिः॑ ॥९॥ ये स॒त्यासः॑ ह॒विःऽअ॒दः ह॒विःऽपाः॑ इ॒द्रेण॑ दे॒वैः स॒ऽर॒ष
 द॒धा॒नाः आ अ॒ग्ने या॒हि स॒हस्रं॑ दे॒वऽवै॑दः प॒रैः पू॒र्वैः पि॒तृऽभिः॑ य॒म
 स॒तऽभिः॑ ॥१०॥ १८॥ अ॒ग्निंऽस्वा॒त्ताः पि॒तरः॑ आ इ॒ह गच्छ॑त सः
 ऽस॒दः स॒द॒त् सु॑ऽप्र॒नीत॑यः अ॒न्न ह॒वीषि॑ प्र॒य॑तानि व॒र्हिषि॑ अ॒ब
 र॒यिं स॒र्वेऽवी॑रं द॒धात॑न ॥११॥ त्वं अ॒ग्ने इ॒क्रि॒तः जा॒तऽवे॒दः अ॒र्वाङ्
 ह॒व्यानि॑ सु॒भी॒षिणं॑ कृ॒त्वा प्र॒ अ॒दाः पि॒तृऽभ्यः॑ स्व॒धया॑ ते अ॒दान
 अ॒दि त्वं दे॒व प्र॒य॑ता ह॒वीषि॑ ॥१२॥ ये च॒ इ॒ह पि॒तरः॑ ये च॒ न इ॒ह
 या॒न् च॒ वि॒द्म या॒न् ऊं च॒ न प्र॒वि॒द्म त्वं वे॒त्य यति॑ ते जा॒तऽवे॒दः
 स्व॒धाभिः॑ य॒ज्ञं सु॑ऽकृ॒तं जु॒प॒स्व ॥१३॥ ये अ॒ग्निऽद॒ग्धाः॑ ये अ॒र्नवि॑
 ऽद॒ग्धाः॑ म॒थ्यं दि॒वः स्व॒धया॑ मा॒द॒र्यते॑ तेभिः॒ स्वऽरा॑ट् अ॒मुंऽनी॑ति
 ए॒तां य॒याऽव॑गं त॒न्यं क॒ल्प॒य॒स्व ॥ १४ ॥ १९ ॥

॥१६॥ मा ए॒नं अ॒ग्ने वि॒दहः॑ मा अ॒भि गो॒चः मा अ॒म्य त॒र्वे वि॒
 शि॒पः मा ग॒रीरं॑ य॒दा श्रु॑तं कृ॒णवः॑ जा॒तऽवे॒दः अ॒र्च्यं इ॒ ए॒नं प्र॒दि॒क्षुः

तात् पितृभ्यः ॥१॥ श्रुतं यदा करंसि जातवेदः अथ ई एनं
परि दत्तात् पितृभ्यः यदा गच्छाति असुनीति एतां अथ
देवानां वशनीः भवति ॥२॥ सूर्यं चक्षुः गच्छतु वातं आत्मा द्यां
च गच्छ पृथिवी च धर्मणा अपः वा गच्छ यदि तत्र ते हितं ओष-
धीषु प्रति तिष्ठ शरीरैः ॥३॥ अजः भागः तपसा तं तपस्व तं ते
शोचिः तपतु तं ते अर्चिः याः ते शिवाः तन्वंः जातवेदः ता-
भिः वह एनं सुकृतां जं लोकं ॥४॥ अवं सृज पुनः अग्ने पितृभ्यः
यः ते आहुतः चरति स्वधाभिः आयुः वसानः उप वेतु शेषः
सं गच्छतां तन्वां जातवेदः ॥५॥ २० ॥ यत् ते कृणः शकुनः आ-
स्तुतोदं पिपीलः सर्पः उत वा श्वापदः अग्निः तत् विश्वेभ्यः अत
अगदं कृणोतु सोमः च यः ब्राह्मणान् आदिविवेश ॥६॥ अग्नेः वर्म
परि गोभिः व्ययस्व सं प्र ऊर्णेष्व पीवसा मेदसा च न इत् त्वा
धृष्णुः हरसा जहषाणः दधृक् विधक्ष्यन् परि अंखयाति ॥७॥
इमं अग्ने चमसं मा वि जिह्वरः प्रियः देवानां उत सोम्यानां
एषः यः चमसः देवपानः तस्मिन् देवाः अमृताः मादयन्ते ॥८॥
ऋष्येभ्यः अदं अग्निं प्र हिणोमि दूरं यमराज्ञः गच्छतु रिप्रवाहः
इह एव अयं इतरः जातवेदाः देवेभ्यः हव्यं वहतु प्रजानन् ॥९॥
यः अग्निः ऋष्येभ्यः अत प्रदिविवेश वः गृहं इमं पश्यन् इतरं जात-
वेदसं तं हरामि पितृयज्ञाय देवं सः घर्म इन्वात् परमे सध-
स्ये ॥१०॥ २१ ॥ यः अग्निः ऋष्येभ्यः अत प्रजानन् यक्षत चतुर्वयः
प्र इत् जं हव्यानि वोचति देवेभ्यः च पितृभ्यः आ ॥११॥ उशंतः
त्वा नि धीमहि उशंतः सं इधीमहि उशन उशतः आ वह पितृन्
हविषे अक्षवे ॥१२॥ यत्वं अग्ने सं अदहः तं जं निः वापय पुनः
कियां वुं अवं रोहतु पाकदूर्वा वि अंक्लगा ॥१३॥ गीतिके

गीतिकाऽवति ह्लादिके ह्लादिकाऽवति मंडुक्या सुसंगमः इमं
सु अग्निं हर्षय ॥ १४ ॥ २२ ॥ १ ॥

॥ १७ ॥ त्वष्टा दुहिते वहतुं कृणोति इति इदं विश्वं भुवनं सं-
ति यमस्य माता परिऽउत्समाना महः जाया विवस्वतः नना-
॥ १ ॥ अपं अगूहन् अमृतां मर्त्येभ्यः कृत्वा सऽवर्णा अददुः वि-
वस्वते उत अश्विनौ अभरत् यत् तत् आसीत् अजहात् जं वा
मिथुना सरण्यूः ॥ २ ॥ पूषा त्वा इतः च्यवयत् प्र विद्वान् अ-
नष्टऽपशुः भुवनस्य गोपाः सः त्वा एतेभ्यः परि ददत् पितृऽभ्यः
अग्निः देवेभ्यः सुऽविद्विद्येभ्यः ॥ ३ ॥ आयुः विश्वऽआयुः परि
पासति त्वा पूषा त्वा पातु प्रऽपथे पुरस्तात् यत्र आसते सु-
ऽकृतः यत्र ते ययुः तत्र त्वा देवः सविता दधातु ॥ ४ ॥ पूषा
इमाः आशाः अनु वेद सर्वाः सः अस्मान् अभयऽतमेन नेपथ
स्वस्तिऽदाः आर्घृणिः सर्वऽवीरः अप्रऽयुच्छन् पुरः एतु प्र-
ऽजानन् ॥ ५ ॥ २३ ॥ प्रऽपथे पथां अजनिष्ट पूषा प्रऽपथे दिव-
प्रऽपथे पृथिव्याः उभे अभि प्रियऽतमे सधऽस्थे आ च
परा च चरति प्रऽजानन् ॥ ६ ॥ सरस्वती देवऽयंतः हवन्ते सर-
स्वती अध्वरे तायमाने सरस्वती सुऽकृतः अहयन्त सरस्वती
दाशुषे वार्यं दात ॥ ७ ॥ सरस्वति या सऽरथं ययार्थं स्वधाभिः
देवि पितृऽभिः मदन्ती आऽसद्यं अस्मिन् वहिषि मादयस्व
अनमीवाः इषः आ धेहि अस्मे ॥ ८ ॥ सरस्वती यां पितरः ह-
वन्ते दक्षिणा यज्ञं अभिऽनक्षमाणाः सहस्रऽअर्घं इळः अत्र
भागं रायः पोषं यजमानेषु धेहि ॥ ९ ॥ आपः अस्मान् मातरः
शुधयन्तु घृतेन नः घृतऽध्वः पुनन्तु विश्वं हि रिप्तिं प्रऽवर्हति

अ० ७. अ० ६. व० २७.] ॥ २७५ ॥ [म० १०. अ० २. सू० १८.

देवीः उत इत् आभ्यः शुचिः आ पूतः एमि ॥ १० ॥ २४ ॥ द्रुप्सः च स्कंद
प्रथमान् अनुं घून् इमं च योनिं अनुं यः च पूर्वः समानं योनिं
अनुं संऽचरंतं द्रुप्सं जुहोमि अनुं सप्त होवाः ॥ ११ ॥ यः ते द्रुप्सः
स्कंदंति यः ते अंशुः बाहुऽच्युतः धिषणायाः उपऽस्यात् अध्वर्योः
वा परि वा यः पवित्रात् तं ते जुहोमि मनसा वर्षट्ऽकृतं ॥ १२ ॥
यः ते द्रुप्सः स्कन्नः यः ते अंशुः अवः च यः परः सुचा अयं देवः
वृहस्पतिः सं तं सिंचतु राधसे ॥ १३ ॥ पयस्वतीः ओषधयः
पयस्वत् माम्कं वचः अपां पयस्वत् इत् पयः तेन मा सह
शुंधत ॥ १४ ॥ २५ ॥

॥ १८ ॥ परं मृत्योः अनुं परां इहि पंथां यः ते स्वः इतरं देवऽया-
नात् चक्षुष्मते शृणुते ते ब्रवीमि मा नः प्रऽजां रिरिषः मा उत
वीरान् ॥ १ ॥ मृत्योः पदं योपयंतः यत् ऐतं द्राघीयः आयुः प्रऽतरं
दधानाः आऽप्यायमानाः प्रऽजयां धनेन शुद्धाः पूताः भवत य-
ज्ञियास्तः ॥ २ ॥ इमे जीवाः विमृतैः आ अववृचन् अभूत भद्रा देव-
ऽहूतिः नः अद्य प्रांचः अगाम नृतये हसांय द्राघीयः आयुः प्रऽतरं
दधानाः ॥ ३ ॥ इमं जीवेभ्यः परिऽधिं दधामि मा एषां नु गात् अ-
परः अयं एतं शतं जीवंतु शरदः पुरुचीः अंतः मृत्युं दधतां पर्वतेन
॥ ४ ॥ यथा अहानि अनुऽपूर्व भवन्ति यथा ऋतवः ऋतुऽभिः यंति
साधु यथा न पूर्व अपरः जहांति एव धातुः आयूषि कल्पय एषां
॥ ५ ॥ २६ ॥ आ रोहन् आयुः जरत् वृणानाः अनुऽपूर्व दतमानाः
यतिं स्पृहत्वष्टां नुऽजनिमा सुऽजोषां दीर्य आयुः कुरति जीवसे
वः ॥ ६ ॥ इमाः नारीः अविधवाः नुऽपत्नीः आऽअंजनेन नृपिषां
सं विंशतु अनुश्रवंः अनुमीवाः नुऽरत्नाः आ रोहन्तु जनयः दोनिं

शीतिकाऽवति ह्लादिके ह्लादिकाऽवति मंडूक्यां सुसंगमः इ
सु अग्निं हर्षय ॥ १४ ॥ २२ ॥ १ ॥

॥ १७ ॥ त्वष्टा दुहित्रे वहतुं कृणोति इति इदं विश्वं भुवनं सं
ति यमस्य माता परिऽउह्यमाना महः जाया विवस्वतः नना
॥ १ ॥ अपं अगृह्णन् अमृतां मर्त्येभ्यः कृत्वा सऽवर्णा अददुः वि
वस्वते उत अश्विनौ अभरत् यत् तत् आसीत् अजहात् जुं वा
मिथुना सरण्यूः ॥ २ ॥ पूषा त्वा इतः च्यवयत्तु प्र विद्वान् अ
नष्टऽपशुः भुवनस्य गोपाः सः त्वा एतेभ्यः परि ददत् पितृऽभिः
अग्निः देवेभ्यः सुऽविद्वत्रियेभ्यः ॥ ३ ॥ आयुः विश्वऽआयुः परि
पासति त्वा पूषा त्वा पातु प्रऽपथे पुरस्तात् यत्र आसते सु
ऽकृतः यत्र ते ययुः तत्र त्वा देवः सविता दधातु ॥ ४ ॥ पूषा
इमाः आशाः अनु वेद सर्वाः सः अस्मान् अभयऽतमेन नेषत्
स्वस्तिऽदाः आघृणिः सर्वऽवीरः अप्रऽयुच्छन् पुरः एतु प्र
ऽजानन् ॥ ५ ॥ २३ ॥ प्रऽपथे पथां अजनिष्ट पूषा प्रऽपथे दिवः
प्रऽपथे पृथिव्याः उभे अभि प्रियऽतमे सधऽस्ये आ च
परा च चरति प्रऽजानन् ॥ ६ ॥ सरस्वती देवऽयंतः हवते सर
स्वती अध्वरे तायमानि सरस्वती सुऽकृतः अह्वयंत सरस्वती
दाश्रुषे वार्यं दात ॥ ७ ॥ सरस्वति या सऽरथं ययार्थं स्वधाभिः
देवि पितृऽभिः मदती आऽसद्यं अस्मिन् वहिषि मादयस्व
अनमीवाः इषः आ धेहि असे ॥ ८ ॥ सरस्वती यां पितरः ह
वते दक्षिणा यज्ञं अभिऽनक्षमाणाः सहस्रऽअर्घं इळः अत्र
भागं रायः पोषं यजमानेषु धेहि ॥ ९ ॥ आपः अस्मान् मातरः
शुंध्यंतु घृतेन नः घृतऽष्वः पुनंतु विश्वं हि रिप्रं प्रऽवर्हति

अ० ७. अ० ६. व० २७.] ॥ २७५ ॥ [म० १०. अ० २. सू० १६.

देवीः उत इत् आभ्यः शुचिः आ पूतः एमि ॥ १० ॥ २४ ॥ द्रुप्सः च स्कंद
प्रथमान अनु दून इमं च योनिं अनु यः च पूर्वः समानं योनिं
अनु संऽचरंतं द्रुप्सं जुहोमि अनु सप्त होवाः ॥ ११ ॥ यः ते द्रुप्सः
स्कंदति यः ते अंशुः बाहुऽच्युतः धिषणायाः उपऽस्थात् अध्वर्योः
वा परि वा यः पवित्रात् तं ते जुहोमि मनसा वर्षट्ऽकृतं ॥ १२ ॥
यः ते द्रुप्सः स्कन्नः यः ते अंशुः अवः च यः परः सुचा अयं देवः
वृहस्पतिः सं तं सिंचतु राधसे ॥ १३ ॥ पयस्वतीः ओषधयः
पयस्वत् मामकं वचः अपां पयस्वत् इत् पयः तेन मा सह
शुधत् ॥ १४ ॥ २५ ॥

॥ १६ ॥ परं मृत्योः अनु परा इहि पंथा यः ते स्वः इतरः देवऽया-
नात् चक्षुष्मते शृण्वते ते ब्रवीमि मा नः प्रऽजां रिरिषः मा उत
वीरान् ॥ १ ॥ मृत्योः पदं योपयंतः यत् ऐतं द्राघीयः आयुः प्रऽतरं
दधानाः आऽप्यायमानाः प्रऽजयां धनेन शुद्धाः पूताः भवत य-
ज्ञियासः ॥ २ ॥ इमे जीवाः विमृतैः आ अववृचन् अभूत भद्रा देव-
ऽहूतिः नः अद्य प्रांचः अगाम नृतये हसां य द्राघीयः आयुः प्रऽतरं
दधानाः ॥ ३ ॥ इमं जीवेभ्यः परिऽधिं दधामि मा एषां नु गात् अ-
परः अर्थ एतं शतं जीवन्तु शरदः पुरुचीः अंतः मृत्युं दधतां पर्वतेन
॥ ४ ॥ यथा अहानि अनुऽपूर्व भवन्ति यथा अतवः अतुऽभिः यन्ति
साधु यथा न पूर्व अपरः जहान्ति एव धातुः आयूपि कल्पय एषां
॥ ५ ॥ २६ ॥ आ रोहन्त आयुः जरसं वृणानाः अनुऽपूर्व यतमानाः
यतिं स्पृहत्वष्टां सुऽजनिं मा सुऽजोषाः दीर्घ आयुः कुरति जीवसे
वः ॥ ६ ॥ इमाः नारीः अविधवाः सुऽपत्नीः आऽअंजनेन सर्पिषां
सं विशन्तु अनश्रवंः अनमीवाः सुऽरत्नाः आ रोहन्तु जनयः दोनिं

अये ॥ ७ ॥ उत ईर्ष्वं नारि अभि जीवऽलोकं गतऽअसुं एतं उप
 शेपे आ इहि हस्तऽयाभस्य दिधिपोः तव इदं पत्युः जनिऽत्वं अभि
 सं वभूय ॥ ८ ॥ धनुः हस्तात् आऽददानः मृतस्य अस्मे द्वात्रयव-
 चंसे बलाय अत्र एव त्वं इह वयं सुऽवीराः विश्वाः स्पृधः अभि-
 ऽमांतीः जयेम ॥ ९ ॥ उप सर्पे मातरं भूमिं एतां उरुऽव्यचंसं पृथि-
 वी सुऽशेवां ऊर्णेऽमदाः युवतिः दक्षिणाऽवते एषा त्वा पातु
 निऽकृतेः उपऽस्यात् ॥ १० ॥ २७ ॥ उत श्वंचस्व पृथिवि मा नि
 बाधयाः सुऽउपायना अस्मि भव सुऽउपवंचना माता पुत्रं यथा
 सिचा अभि एनं भूमे ऊर्णेहि ॥ ११ ॥ उतऽश्वंचमाना पृथिवी सु
 तिष्ठतु सहस्रं मितः उप हि श्रयतां ते गृहासः घृतऽश्रुतः भवतु
 विश्वाहा अस्मि शरणाः संतु अत्र ॥ १२ ॥ उत ते स्तभामि पृथिवी
 त्वत् परि इमं लोगं निऽदधत् मो अहं रिपं एतां स्यूणां पितरं
 धारयंतु ते अत्र यमः सदना ते मिनोतु ॥ १३ ॥ प्रतीचीने मां अहनि
 इष्वाः पर्णेऽइव आ दधुः प्रतीची जय भवाचं अश्वं रश्नया यथा
 ॥ १४ ॥ २८ ॥ ६ ॥

॥ १९ ॥ नि वर्तध्वं मा अनु गात अस्मान् सिसृक्त्वेवतीः अयो-
 धीमा पुनःऽवसू अस्मे धारयतं रयिं ॥ १ ॥ पुनः एनाः नि वर्तय
 पुनः एनाः नि आ कुरु इंद्रः एनाः नि यच्छतु अग्निः एनाः उप-
 ऽअजंतु ॥ २ ॥ पुनः एताः नि वर्ततां अस्मिन् पुष्यंतु गोऽपंतौ इह
 एव अये नि धारय इह तिष्ठतु या रयिः ॥ ३ ॥ यत् निऽयानं नि-
 ऽअयनं संऽज्ञानं यत् पराऽअयनं आऽवर्तनं निऽवर्तनं यः गोपाः
 अपि तं हुवे ॥ ४ ॥ यः उतऽआनंदं विऽअयनं यः उतऽआनंदं
 पराऽअयनं आऽवर्तनं निऽवर्तनं अपि गोपाः नि वर्ततां ॥ ५ ॥

आ निऽवर्त नि वर्तय पुनः नः इन्द्र गाः देहि जीवाभिः भुनजा-
महे ॥६॥ परि वः विश्वतः दधे ऊर्जा घृतेन पर्यसा ये देवाः के
च यज्ञियाः ते रय्या सं सृजंतु नः ॥७॥ आ निऽवर्तन वर्तय नि
निऽवर्तन वर्तय भूम्याः चतस्रः प्रऽदिशः ताभ्यः एनाः नि वर्तय
॥८॥ १॥

॥२०॥ भद्रं नः अपि वातय मनः ॥१॥ अग्निं ईळे भुजां यविष्ठं
शासा मित्रं दुऽधरीतुं यस्य धर्मं न स्वः एनीः सपर्यति मातुः ऊधः
॥२॥ यं आसा कृपऽनीळं भासाऽकेतुं वर्धयति भ्राजते श्रेणिऽदन्
॥३॥ अर्यः विशां गातुः एति प्र यत् आनन्द दिवः अंतान कविः
अभ्रं दीद्यानः ॥४॥ जुषत् हव्या मानुषस्य ऊर्ध्वः तस्यौ ऋभ्वा यज्ञे
मिन्वन सन्नं पुरः एति ॥५॥ सः हि क्षेमः हविः यज्ञः श्रुष्टी इत् अस्य
गातुः एति अग्निं देवाः वाशीऽमंतं ॥६॥ २॥ यज्ञऽसहं दुवः इषे अ-
ग्निं पूर्वस्य शेवस्य अद्रेः सूनुं आयुं आहुः ॥७॥ नरः ये के च अस्मत्
आ विश्वा इत् ते वामे आ स्युः अग्निं हविषां वर्धतः ॥८॥ कृष्णः
श्वेतः अरुषः यामः अस्य व्रधः ऋजः उत् शोणः यशं स्वान हिरण्य-
ऽरूपं जनिता जजान ॥९॥ एव ते अग्ने विऽमदः मनीषां ऊर्जः
नपात् अमृतेभिः सऽजोषाः गिरः आ वक्षत् सुऽमतीः इयानः
इषं ऊर्जं सुऽक्षितिं विश्वं आ अभाः ॥ १० ॥ ३ ॥

॥२१॥ आ अग्निं न स्ववृत्तिभिः होतारं त्वा वृणीमहे यज्ञाय
स्तीर्णऽवर्हिषे वि वः मदे शीरं पावकऽशोचिषं विवक्षसे ॥१॥ त्वां
ऊं ते सुऽआभुवः शुभंति अश्वं राधसः वेति त्वां उपऽसेचनी वि
वः मदे ऋजीतिः अग्ने आऽहुतिः विवक्षसे ॥२॥ त्वे धर्माणः आ-

सते जुहूभिः सिंचतीऽइव कृष्णारूपाणि अर्जुना विवः मदे विश्वाः अधि श्रियः धिषे विवक्षसे ॥३॥ यं अग्ने मन्यसे रयिं सहसाऽवन अमर्त्यं तं आ नः वाजं सातये वि वः मदे यज्ञेषु चित्रं अभर विवक्षसे ॥४॥ अग्निः जातः अथर्वणा विदत् विश्वानि काव्या भुवत् दूतः विवस्वतः वि वः मदे प्रियः यमस्य काम्यः विवक्षसे ॥५॥४॥ त्वां यज्ञेषु ईळते अग्ने प्रऽयति अध्वरे त्वं वसूनि काम्या वि वः मदे विश्वा दधासि दाशुषे विवक्षसे ॥६॥ त्वां यज्ञेषु ऋत्विजं चारुं अग्ने नि सेदिरे घृतं प्रतीकं मनुषः वि वः मदे शुक्रं चेतिष्ठ अक्षऽभिः विवक्षसे ॥७॥ अग्ने शुक्लेण शोचिषा उरु प्रथयसे बृहत् अभिऽक्रंदन वृषऽयसे वि वः मदे गर्भं दधासि जामिषु विवक्षसे ॥ ८ ॥ ५ ॥

॥२२॥ कुहं श्रुतः इंद्रः कस्मिन् अद्य जने मित्रः न श्रूयते ऋषीणां वा यः क्षये गुहां वा चक्रेषे गिरा ॥१॥ इह श्रुतः इंद्रः असे अद्य स्तवे वजी ऋचीषमः मित्रः न यः जनेषु आ यशः चक्रे असामि आ ॥२॥ महः यः पतिः शवसः असामि आ महः नृणां स्य तूतुजिः भर्ता वज्रस्य धृष्णोः पिता पुत्रं इव प्रियं ॥३॥ युजानः अश्वा वातस्य धुनी देवः देवस्य वज्रिऽवः स्यंता पथा विरुक्मता सृजानः स्तोषि अध्वनः ॥४॥ त्वं त्या चित् वातस्य अश्वा आ अगाः ऋजात्मना वहध्यै ययोः देवः न मर्त्यः यंता नकिः विदाय्यः ॥५॥६॥ अथ गमंता उशना पृच्छते वां कतऽअर्थानः आ गृहं आ जग्मयुः पराकात् दिवः च गमः च मर्त्य ॥६॥ आ नः इंद्र पृक्षसे अस्माकं ब्रह्म उतऽयंतं तत् त्वा याचामहे अवः शुष्णं यत् हन् अमानुषं ॥७॥ अकर्मा दस्युः अभिनः अमंतुः अन्यऽवतः अमानुषः त्वं तस्य अ-

मित्रऽहन् वधः दासस्य दंभय ॥ ८ ॥ त्वं नः इंद्र पूर पूरैः उत त्वा-
 ऽजंतासः वर्हेणां पुरुऽत्रा ते वि पूर्तयः नवंत क्षोणयः यथा ॥ ९ ॥
 त्वं तान् वृत्रऽहत्यै चोदयः नृन् कार्पाणे पूर वज्रिऽवः गुहा यदि
 कवीनां विशां नक्षत्रऽश्वसां ॥ १० ॥ ७ ॥ मक्षुता ते इंद्र दानऽअ-
 भ्रसः आक्षारे पूर वज्रिऽवः यत् ह शुष्णस्य दंभयः जातं विश्वं
 सयावऽभिः ॥ ११ ॥ मा अकुर्ध्वक् इंद्र पूर वस्वीः असे भूवन्
 अभिष्टयः वयंऽवयं ते आसां सुप्ते स्याम वज्रिऽवः ॥ १२ ॥ असे
 ता ते इंद्र संतु सत्या अहिंसंतीः उपऽस्पृशः विद्यामं यासां भुजः
 धेनुनां न वज्रिऽवः ॥ १३ ॥ अहस्ता यत् अपदीं वर्धत क्षाः शची-
 भिः वेद्यानां शुष्णं परि प्रऽदक्षिणित विश्वऽआयवे नि शिष्णयः
 ॥ १४ ॥ पिवऽपिव इत् इंद्र पूर सोमं मा रिषणयः वसवान् वसुः
 सन् उत त्रायस्व गृणतः मघोनः महः च रायः रेवतः कृधि नः
 ॥ १५ ॥ ८ ॥

॥ २३ ॥ यजामहे इंद्रं वज्रं दक्षिणं हरीणां रथ्यं विऽव्रंतानां प्र
 श्मश्रुं दोधुवत् कुर्वऽथा भूत् वि सेनाभिः दयमानः वि राधंसा
 ॥ १ ॥ हरीं नु अस्य या वने विदे वसु इंद्रः मघैः मघऽवा वृत्रऽहा भु-
 वत् ऋभुः वाजः ऋभुक्षाः पत्यते शवः अवं क्षणौ मि दासस्य नामं
 चित् ॥ २ ॥ यदा वज्रं हिरण्यं इत् अघं रथं हरीं यं अस्य वहंतः वि
 सूरिऽभिः आ तिष्ठति मघऽवा सनंऽश्रुतः इंद्रः वाजस्य दीर्घऽअ-
 वसः पतिः ॥ ३ ॥ सो चित् नु वृष्टिः यूथ्यां स्वा सचां इंद्रः श्मश्रूणि
 हरिता अभि मुष्णते अवं वेति सुऽक्षयं सुते मधु उत इत् धूनोति
 वातः यथा वनं ॥ ४ ॥ यः वाचा विऽवाचः मृधऽवाचः पुरु सहस्रां
 अशिं वा जघानं तत् तत् इत् अस्य पौत्स्यं गृणी मसि पिताऽइव

यः तविंषी ववृधे शवः ॥ ५ ॥ स्तोमं ते इंद्र विमदा
अजीजनन् अपूर्व्य पुरुऽतमं सुदानवे विद्म हि अस्य भो-
जनं इनस्य यत् आ पशुं न गोपाः करामहे ॥ ६ ॥ माकिः नः
एना सख्या वि यौषुः तवं च इंद्र विमदस्य च ऋषेः विद्म हि
ते प्रऽमंति देव जामिऽवत् असे ते संतु सख्या शिवानि
॥ ७ ॥ ९ ॥

॥ २४ ॥ इंद्र सोमं इमं पिव मधुऽमंतं चमू सुतं असे रयिनि
धारय विवः मदे सहस्रिणं पुरुऽवसो विवक्षसे ॥ १ ॥ त्वां यज्ञेभिः
उक्थैः उप ह्वयेभिः इमहे शचीऽपते शचीनां वि वः मदे श्रेष्ठं नः
धेहि वार्यं विवक्षसे ॥ २ ॥ यः पतिः वार्याणां असि रघस्य चोदिता
इंद्र स्तोतृणां अविता वि वः मदे द्विषः नः पाहि अंहसः विवक्षसे
॥ ३ ॥ युवं शक्रा मायाऽविना संऽईची निः अमंथतं विऽमदेन
यत् ईळिता नासंत्या निःऽअमंथतं ॥ ४ ॥ विश्वे देवाः अकृपंत सं-
ऽईच्योः निःऽपतंत्योः नासंत्यौ अब्रुवन् देवाः पुनः आ वहतात्
इति ॥ ५ ॥ मधुऽमत मे पराऽअयनं मधुऽमत पुनः आऽअयनं ता
नः देवा देवतया युवं मधुऽमतः कृतं ॥ ६ ॥ १० ॥

॥ २५ ॥ भद्रं नः अपि वातय मनः दक्षं उत क्रतुं अध ते सख्ये अ-
धंसः वि वः मदे रणं गावं न यवसे विवक्षसे ॥ १ ॥ इदिऽस्पृशः ते
आसते विश्वेषु सोम धामऽसु अध कामाः इमे मम वि वः मदे वि-
तिष्ठंते वसुऽयवः विवक्षसे ॥ २ ॥ उत व्रतानि सोम ते प्र अहं मि-
नामि पाक्या अध पिताऽदेव सूनवे वि वः मदे मृक नः अमि-
चित् वधात् विवक्षसे ॥ ३ ॥ सं जुं प्र यंति धीतयः सर्गांसः अब्रु-
वन् ॥ ४ ॥

तान्ऽइव क्रतुं नः सोम जीवसे वि वः मदे धारय चमसान्ऽइव
विवक्षसे ॥४॥ तव त्वे सोम शक्तिऽभिः निऽकां मासः वि ऋषिरे
गृत्संस्य धीराः तवसः वि वः मदे व्रजं गोऽमंतं अश्विनं विवक्षसे
॥५॥ ११॥ पशुनः सोम रक्षसि पुरुऽत्रा विऽस्थितं जगत्संऽआकृ-
णोषि जीवसे वि वः मदे विश्वा संऽपश्यन् भुवना विवक्षसे ॥६॥
त्वं नः सोम विश्वतः गोपाः अदाभ्यः भव सेध राजन् अप सिधः
वि वः मदे मानः दुऽशंसः ईशत् विवक्षसे ॥७॥ त्वं नः सोम सुऽक्रतुः
वयःऽधेयांय जागृहि क्षेत्रवितऽतरः मनुषः वि वः मदे दुहः नः
पाहि अंहसः विवक्षसे ॥८॥ त्वं नः वृत्रहन्ऽतम इंद्रस्य इंदो शिवः
सखा यत् सी हवते संऽइथे वि वः मदे युध्यमानाः तोकऽसातौ
विवक्षसे ॥९॥ अयं घसः तुरः मदः इंद्रस्य वर्धत प्रियः अयं कक्षी-
वंतः महः वि वः मदे मतिं विप्रस्य वर्धयत् विवक्षसे ॥१०॥ अयं
विप्राय दाश्रुषे वाजान् इयति गोऽमंतः अयं सप्तऽभ्यः आ वरं
वि वः मदे प्र अंधं श्रोणं च तारिषत् विवक्षसे ॥ ११ ॥ १२ ॥

॥२६॥ प्र हि अच्छं मनीषाः स्यार्हाः यन्ति निऽयुतः प्र दसा नि-
युतऽरथः पूषा अविष्टु माहिनः ॥१॥ यस्य त्यत् महिऽत्वं वाताप्यं
अयं जनः विप्रः आ वंसत् धीतिऽभिः चिकेत सुऽस्तुतीनां ॥२॥
सः वेद सुऽस्तुतीनां इंदुः न पूषा वृषा अभि प्सुरः प्रुषायति व्रजं नः
आ प्रुषायति ॥३॥ मंसी महि त्वा वयं अस्माकं देव पूषन् मतीनां
च साधनं विप्राणां च आऽधवं ॥४॥ प्रतिऽअधिः यज्ञानां अश्व-
ऽहयः रथानां ऋषिः सः यः मनुऽहितः विप्रस्य यवयत् सऽखः
॥५॥ १३॥ आऽधीषमाणायाः पतिः शुचायाः च शुचस्य च वासः-
ऽवायः अवीनां आ वासांसि मर्मजत् ॥६॥ इनः वाजानां प-

धी ज॒रि॒मा॒णः त॒र॒न्ति॒ ॥ २१ ॥ वृ॒क्षेऽवृ॒क्षे निऽय॒ता मी॒म॒य॒त॒गौः त॒तः
व॒यः प्र॒प॒ता॒न् पु॒रुष॑ऽअ॒दः अ॒थ इ॒दं वि॒श्वं भु॒व॒नं भ॒या॒ते इ॒न्द्रा॒य
सु॒न्व॒त् ऋ॒षये च॒ शि॒क्षा॒न्त॒ ॥ २२ ॥ दे॒वा॒नां मा॒ने प्र॒थ॒माः अ॒ति॒ह॒न॒
कृ॒त॒चा॒त् ए॒षां उ॒प॒राः उ॒त् आ॒य॒न् त्र॒यः त॒प॒न्ति॒ पृ॒थि॒वी अ॒नू॒पाः
द्वा वृ॒वू॒कं व॒ह॒तः पु॒री॒षं ॥ २३ ॥ सा ते जी॒वा॒तुः उ॒त् त॒स्य वि॒दि॒मा
स् ए॒ता॒ह॒क् अ॒प॒ गू॒हः स॒ऽम॒र्ये आ॒विः स्वः० कृ॒णु॒ते गू॒ह॒ते वु॒स॒सः
पा॒दुः अ॒स्य निऽनि॒जः न मु॒च्य॒ते ॥ २४ ॥ १९ ॥

॥ २८ ॥ वि॒श्वः हि अ॒न्यः अ॒रिः आऽज॒गाम॑ म॒म इ॒त् अ॒हं च॒गुः
न आ ज॒गाम॑ ज॒क्षी॒यात् धा॒नाः उ॒त् सोमं॑ प॒पी॒यात् सुऽआ॒गितः
पु॒नः अ॒स्तं ज॒गा॒यात् ॥ १ ॥ सः रो॒ह॒व॒त् वृ॒षभः॑ ति॒ग्मऽशृ॒गः व॒ष्म॒न्
त॒स्थी॒ वरि॑म॒न् आ पृ॒थि॒व्याः वि॒श्वे॒षु ए॒नं वृ॒ज॒ने॒षु पा॒सि॒ यः मे
धी॑ सु॒तऽसो॑मः पृ॒णा॒न्ति ॥ २ ॥ अ॒द्रि॒णा ते मं॒दि॒नः इ॒न्द्र तृ॒यान्
सु॒न्व॒न्ति॒ सोमा॑न् पि॒ब॒सि॒ त्वं ए॒षां प॒च॑न्ति ते वृ॒षभान्॑ अ॒स्मि ते॒षां
पृ॒थे॒ण॒ यत् म॒घऽव॒न् हू॒य॒मा॒नः ॥ ३ ॥ इ॒दं सु॒मे ज॒रि॒तः आ चि॒कि॒शि॒
प्र॒तिऽइ॒षं गा॒य॒ न॒द्यः व॒ह॑न्ति लो॒पा॒णः सि॒ंहं प्र॒त्य॒ च आ॒त्माः आ॒श
व॒रा॒हं निः अ॒त॒स्त॒ क॒शा॒न्त॒ ॥ ४ ॥ क॒या ते ए॒त॒त् अ॒हं आ चि॒क्रे॒त॒ गृ॒
त्स॒म्य पा॒कः त॒व॒सः म॒नी॒षां त्वं नः॑ वि॒द्वान् चा॒तुऽया वि॒यो॒वः
यं अ॒र्ध॒ते म॒घऽव॒न् द्यो॒म्या धृः ॥ ५ ॥ ए॒व हि मां त॒व॒सं वृ॒धे॒यि॒ति दि॒क्
चि॒त् मे वृ॒ह॒तः उ॒त् त॒रा धृः पु॒रु॒स॒ह॒स्रा नि॒गि॒गा॒मि॒मा॒कं अ॒नू॒
हि मा॒ ज॒नि॒ता ज॒ज्ञानं॑ ॥ ६ ॥ ० ॥ ए॒व हि मां त॒व॒सं त॒नुः उ॒य॒क॒मे॒न
ऽक॒मे॒न वृ॒ष॒णं इ॒न्द्र दे॒वाः व॒धीं वृ॒षं व॒ज्रे॒ण मं॒द॒मानः॑ अ॒प॒ वृ॒षं
म॒हि॒ना दा॒यु॒षे वं ॥ ७ ॥ दे॒वा॒सः आ॒य॒न् पा॒शु॒न् अ॒वि॒व॒न् य॒ना वृ॒
अ॒न्तः अ॒नि॒ वि॒रऽनिः॑ आ॒य॒न् नि॒ म॒ऽदृ॒ द॒ध॒तः व॒श॒मा॒य॒ य॒व॒

पी० तं अनु तत् दहति ॥८॥ शशः क्षुरं प्रत्यंचं जगार अद्रिं लोकेन वि
अभेदं आरात वृहंतं चित् अहते रंध्यानि वयंत वत्सः वृषभं शू-
शुवानः ॥९॥ सुऽपुणः इत्या नखं आ सिसाय अवऽरुद्धः परिऽपदं
न सिंहः निऽरुद्धः चित् महिषः तर्थाऽवान् गोधा तस्मै अयर्थं
कर्षत एतत् ॥१०॥ तेभ्यः गोधा अयर्थं कर्षत एतत् ये ब्रह्मणः प्रति-
ऽपीर्यति अन्नैः सिमः उद्गणः अवऽसृष्टान् अदंति स्वयं वलानि
तन्वंः शृणानाः ॥११॥ एते शमीभिः सुऽशमी अभूवन् ये हिन्विरे
तन्वंः सोमे उक्थैः नृऽवत् वदन् उपनः माहि वाजान् दिवि अवः
दधिषे नाम वीरः ॥ १२ ॥ २१ ॥

॥२९॥ वने न वा यः नि अधायि चाकन् शुचिः वां स्तोमः भुर-
णौ अजीगः यस्य इत् इन्द्रः पुरुऽदिनेषु होता नृणां नयः नृऽतमः
क्षपाऽवान् ॥१॥ प्र ते अस्याः उपसः प्र अपरस्याः नृती स्याम
नृऽतमस्य नृणां अनु त्रिऽशोकः शतं आ अवहत् नृन् कुत्सेन रयः
यः असत् ससऽवान् ॥२॥ कः ते मदः इन्द्र रत्यः भूत् दुरः गिरः अभि
उयः वि धाव क्त वाहः अर्वाक् उप मा मनीषा आ त्वा शक्यां
उपऽमं राधः अन्नैः ॥३॥ कत् ऊं ह्युसं इन्द्र त्वाऽवतः नृन् कया धिया
करसे कत् नः आ अगन् मित्रः न सत्यः उरुऽगाय भृत्यै अन्नैः स-
मस्य यत् असन् मनीषाः ॥४॥ प्र ईरय मूरः अर्पे न पारं ये अस्य
कामं जनिधाः इव गमन् गिरः च ये ते तु विऽजात पूर्वीः नरः इन्द्र
प्रतिऽशिर्क्षति अन्नैः ॥५॥ २२॥ मात्रैः नु ते सुऽमिते इन्द्र पूर्वी द्यौः
मज्जनां पृथिवी काप्येन वराय ते घृतऽवतः सुतामः स्वान्नं
भवंतु पीतये मधूनि ॥६॥ आ मध्वः अस्मै अमित्रे च अन्नं च इन्द्राय
पूर्णं सः हि सत्यऽराधाः सः वृषे वरिन्न ह्य पृथिव्याः अग्नि

क्रत्वा नर्यैः पौंस्यैः च ॥ ७ ॥ वि आनट् इंद्रः पृतनाः सुऽओजाः आ
अस्मै यतंते सख्याय पूर्वीः आ स् रथं न पृतनासु तिष्ठ यं भद्रया
सुऽमृत्या चोदयासे ॥ ८ ॥ २३ ॥ २ ॥

॥ ३० ॥ प्र देवऽत्रा ब्रह्मणे गातुः एतु अपः अच्छ मनसः न प्रऽयु-
क्ति मही मित्रस्य वरुणस्य धासिं पृथुऽजयसे रीरध सुऽवृत्ति ॥ १ ॥
अध्वर्यवः हविष्मंतः हि भूत अच्छ अपः इत उशतीः उशंतः अव
याः चष्टे अरुणः सुऽपर्णः तं आ अस्य ध्वं ऊर्मि अद्य सुऽहस्ताः ॥ ११ ॥
अध्वर्यवः अपः इत समुद्रं अपां नपांतं हविषा यजध्वंसः वः ददत
ऊर्मि अद्य सुऽपूतं तस्मै सोमं मधुऽमंतं सुनोत ॥ ३ ॥ यः अनिध्मः
दीदयत् अपऽसु अंतः यं विप्रांसः ईळते अध्वरेषु अपां नपात्
मधुऽमतीः अपः दाः याभिः इंद्रः ववृधे वीर्याय ॥ ४ ॥ याभिः सोमः
मोदते हर्षते च कल्याणीभिः युवतिऽभिः न मर्यैः ताः अध्वर्यो
अपः अच्छ परा इहि यत् आऽसिंचाः ओषधीभिः पुनीतात्
॥ ५ ॥ २४ ॥ एव इत् यूने युवतयः नमंत यत् ई उशन उशतीः एति
अच्छ सं जानते मनसा सं चिकित्ते अध्वर्यवः धिषणा आपः च
देवीः ॥ ६ ॥ यः वः वृताभ्यः अकृणोत् ऊं लोकं यः वः मद्याः अभि-
ऽशंस्तेः अमुंचत् तस्मै इंद्राय मधुऽमंतं ऊर्मि देवऽमादनं प्र हि-
णोत न आपः ॥ ७ ॥ प्र अस्मै हिनोत् मधुऽमंतं ऊर्मि गर्भैः यः वः
सिंधवः मध्वः उत्सः घृतऽपृष्ठं ईड्य अध्वरेषु आपः रेवतीः शृणुत
हव मे ॥ ८ ॥ तं सिंधवः मत्सरं इंद्रऽपानं ऊर्मि प्रहेत यः उभे इर्यति
मदऽच्युतं औशानं नभऽजां परि विऽतंतुं विऽचरंत उत्स ॥ ९ ॥
आऽववृत्ततीः अध नु द्विऽधाराः गोषुऽयुधः न निऽयवं चरंतीः
चष्टे जनित्रीः भुवनस्य पत्नीः अपः वंदस्व सऽवृधः सऽयोनीः

॥१०॥ २५॥ हि॒नोत॑ नः अ॒ध्वरं॑ दे॒वऽय॒ज्या हि॒नोत॑ ब्रह्मं स॒नयै॑ ध॒नानां॑
 ऋ॒तस्य॑ यो॒गे वि॒स्य॒ध्वं ऊ॒धः श्रु॒ष्टीऽव॒रीः भू॒तन॑ अ॒स्मभ्य॑ आ॒पः
 ॥११॥ आ॒पः रे॒वतीः॑ क्ष॒यं य॒हि व॒स्वः क्र॒तुं च॒ भद्रं॑ वि॒भृथ॑ अ॒मृतं॑ च॒
 रा॒यः च॒ स्थ सु॒ऽअ॒पत्य॑स्य॒ पत्नीः॑ सर॒स्वती॑ तत् गृ॒णते॑ व॒यः धा॒तु
 ॥१२॥ प्र॒ति य॒त् आ॒पः अ॒हंश्रं॑ आ॒ऽय॒तीः घृ॒तं प॒यांसि॑ वि॒भ्रतीः॑ म॒धू-
 नि॑ अ॒ध्वर्यु॑ऽभिः म॒नसा॑ सं॒ऽवि॒दा॒नाः इं॒द्राय॑ सोमं सु॒ऽसु॒तं भ॑र॒तीः
 ॥१३॥ आ॒ इ॒माः अ॒ग्म॒न् रे॒वतीः॑ जी॒वऽध॑न्याः अ॒ध्वर्य॑वः सा॒दय॑त
 स॒खायः॑ नि व॒र्हिषि॑ ध॒त्तन॑ सो॒म्यासः॑ अ॒पां न॒प्रां सं॒ऽवि॒दा॒नासः॑
 ए॒नाः ॥१४॥ आ॒ अ॒ग्म॒न् आ॒पः उ॒श॒तीः व॒र्हिः आ॒ इ॒दं नि॑ अ॒ध्वरे॑
 अ॒स॒द॒न् दे॒वऽय॑तीः अ॒ध्वर्य॑वः सु॒नुत॑ इं॒द्राय॑ सोमं अ॒भूत् ऊं॑ वः
 सु॒ऽश॒कां दे॒वऽय॒ज्या ॥ १५ ॥ २६ ॥

॥३१॥ आ नः दे॒वानां॑ उ॒प वे॒तु शंसः॑ वि॒श्वेभिः॑ तू॒रैः अ॒वसे॑ य॒जत्रः॑
 तेभिः॑ व॒यं सु॒ऽस॒खायः॑ भ॒वेम॒ तर॑तः वि॒श्वा दुः॒ऽइ॒ता स्या॒म ॥१॥
 परि॑चि॒त् म॒तैः द्र॒वि॒णं म॒मन्या॑त् ऋ॒तस्य॑ प॒थान॑ म॒सा आ॒ वि॒वा-
 से॒त् उ॒त स्वे॒नं क्र॒तुना॑ सं व॒देत् श्रे॒यांसं॑ द॒क्षं म॒नसा॑ ज॒गृभ्या॑त् ॥२॥
 अ॒धा॒यि॒धीतिः॑ अ॒संसृ॑यं अं॒शाः ती॒र्थेन॑ द॒सं उ॒प य॑न्ति ऊ॒माः अ॒भि
 आ॒न॒श्म सु॒वि॒तस्य॑ श्रूषं न वे॒दसः॑ अ॒मृता॑नां अ॒भूम॒ ॥३॥ नि॒त्यः
 चा॒क॒न्यात् स्वऽप॑तिः द॒मूनाः॑ यस्मै ऊं दे॒वः सु॒वि॒ता ज॒जान॑ भ॒गाः
 वा॒गोभिः॑ अ॒र्य॒मा ई॒ अ॒न॒ज्या॑त् सः अ॒स्मै चा॒रुः छ॒द॒य॒त् उ॒त स्या॑त्
 ॥४॥ इ॒यं सा॒ भूयाः॑ उ॒षसां॑ऽइ॒व द्वाः॑ यत् ह॒स्तुऽम॑तः श॒वंसा॑ सं॒ऽआ-
 य॑न॒ अस्य॑ स्तु॒तिं ज॒रितुः॑ भि॒क्षमा॑णाः आ नः श॒ग्मासः॑ उ॒प य॑न्तु
 वा॒जाः ॥५॥ २७॥ अ॒स्य इ॒त् ए॒षा सु॒ऽम॒तिः प॒प्र॒धा॒ना अ॒भ॒वत् पू-
 र्वा॒भूम॑ना गौः अ॒स्य स॒ऽनी॒ळाः अ॒सुर॑स्य यो॒नौ स॒माने॑ आ॒भरणे॑

विभ्रमाणाः॥६॥ किंस्वित्वनंकः ऊंसः वृक्षः आसयतः द्यावा
 पृथिवी निःस्ततक्षुः संस्तस्थाने० अजरे इतःस्तुती० अहानि
 पूर्वीः उषसः जरंत॥७॥ न एतावत् एना परः अन्यत् अस्ति उक्षा
 सः द्यावापृथिवी विभर्ति त्वचं पवित्रं कृणुत स्वधाऽवान यत्
 ईसूर्येन हरितः वहति॥८॥ स्तेगः न क्षां अति एति पृथ्वीमिह न
 वातः विहवाति भूममित्रः यत्र वरुणः अज्यमानः अग्निः वनेन
 विअसृष्ट शोकं॥९॥ स्तूरीः यत्सूतसद्यः अज्यमाना व्यथिः अय-
 थीः कृणुत स्वऽगोपा पुत्रः यत्पूर्वः पित्रोः जनिष्ट शस्यां गौः
 जगार यत् ह पृच्छान्॥१०॥ उत कण्वं नृऽसदः पुत्रं आहुः उत
 श्यावः धनं आ अदत्त वाजी प्र कृणाय रुशत् अपिन्वत् ऊधः
 ऋतं अच नकिः अस्मै अपीपेत्॥११॥ २८॥

॥३२॥ प्रसुग्मंता धियसानस्य सक्षणि वरेभिः वरान अभिसु
 प्रऽसीदंतः अस्माकं इंद्रः उभयं जुजोषति यत् सोम्यस्य अंधसः
 बुबोधति॥१॥ वि इंद्र यासि दिव्यानि रोचना वि पार्थिवानि
 रजसा पुरुऽस्तुत ये त्वा वहति मुहुः अध्वरान उप ते सु वन्वतु व-
 ग्वनान् अराधसः॥२॥ तत् इत् मे छत्सत् वपुषः वपुःऽतरं पुषः
 यत् जानं पित्रोः अधिऽइयति जाया पतिं वहति वयुना सुऽमत्
 पुंसः इत् भद्रः वहतुः परिऽकृतः॥३॥ तत् इत् सधऽस्य अभि चारु
 दीधय गावः यत् शासनं वहतुं न धेनवः माता यत् मंतुः यूयस्य
 पूर्वा अभि वाणस्य सप्रऽधातुः इत् जनः॥४॥ प्र वः अर्च्छ रिचि
 देवऽयुः पदं एकः रुद्रेभिः याति तुर्वणिः जरा वा येपु अमृतेषु दा-
 वने परि वः ऊमेभ्यः सिंचत् मधु॥५॥२९॥ निऽधीयमानं अप-
 ऽगूहं अप्सु प्र मे देवानां व्रतऽपाः उवाच इंद्रः विद्वान् अतु

हित्वा च चक्षुं तेन अहं अग्ने अनुऽशिष्टः आ अगां ॥ ६ ॥ अक्षे च
 ऽवित् क्षे च ऽविदं हि अमाद् सः प्र एति क्षे च ऽविदां अनुऽशिष्टः
 एतत् वै भद्रं अनुऽशासनस्य उत स्तुतिं विंदति अंजसीनां ॥ ७ ॥
 अद्य इत् ऊं प्र आनीत् अममन् इमा अहा अपि ऽवृतः अधयत्
 मातुः ऊधः आ ई एनं आप ज रिमा युवानं अहेळन् वसुः सुऽम-
 नाः वभूव ॥ ८ ॥ एतानि भद्रा कलश क्रियाम् कुरुऽश्रवण ददंतः
 मयानि दानः इत् वः सघऽवानः सः अस्तु अयं च सोमः हृदि यं
 विभर्मि ॥ ९ ॥ ३० ॥ ७ ॥

॥ ३३ ॥ प्र मा युयुजे प्रऽयुजः जनानां वहामि स् पूषणं अंतरिण
 विश्वे देवासः अध मां अरक्षन् दुऽशासुः आ अगात् इति घोषः
 आसीत् ॥ १ ॥ सं मा तपंति अभितः सपत्नीः ऽइव पशेवः नि वा-
 धते असंतिः नग्रतां जसुः वेः न वे वीयते मतिः ॥ २ ॥ मूपः न गिन्ना
 वि अदंति मा आऽध्यः स्तोतारं ते शतऽक्रतो० सकृत् सु नः मघ-
 ऽवन् इन्द्र मृळ्य अध पिता ऽइव नः भव ॥ ३ ॥ कुरुऽश्रवणं अपृणि
 राजानं चासंदस्यवं मंहिष्ठं वाघतां अ पिः ॥ ४ ॥ यस्य ना हरितः
 रथे तिस्रः वहंति साधुऽया स्तविं सहसं ऽदक्षिणे ॥ ५ ॥ १ ॥ यस्य प्र-
 ऽस्वादसः गिरः उपमऽश्रवसः पितुः क्षे च न रणं ऊक्षुषे ॥ ६ ॥ अधि
 पुत्र उपमऽश्रवः नपात् मित्रऽअतिपेः इहि पितुः ते अस्मि वंदि-
 ता ॥ ७ ॥ यत् ईशीय अमृतानां उत वा मर्त्यानां जीवेत् इत् मय-
 ऽयां समं ॥ ८ ॥ न देवानां अति प्रतं शतऽस्मात्मा च न जीवति तया
 युजा वि वृते ॥ ९ ॥ २ ॥

॥ ३४ ॥ मायेपाः मा दृहतः मादन्ति प्रदातेऽजाः हरिरे वदे-

तानाः सोमस्यऽइव मौजऽवत्स्य भक्षः विऽभीदकः जागृवि
 मह्यं अच्छान् ॥ १ ॥ न मा मिमेथ न जिहीळे एषा शिवा सखि-
 ऽभ्यः उत मह्यं आसीत् अक्षस्य अहं एकऽपरस्य हेतोः अनुऽवत्
 अप जायां अरोधं ॥ २ ॥ द्वेष्टि श्वश्रूः अप जाया रुणद्धि न नाथितः
 विंदते मर्डितारं अश्वस्यऽइव जरतः वस्यस्य न अहं विंदामि कि-
 तवस्य भोगं ॥ ३ ॥ अन्ये जायां परि मृशंति अस्य यस्य अगृधत
 वेदने वाजी अक्षः पिता माता भ्रातरः एनं आहुः न जानीमः न-
 यत वद्धं एतं ॥ ४ ॥ यत् आऽदीध्ये नद विषाणि एभिः परायतऽभ्यः
 अव हीये सखिभ्यः निऽउन्नाः च वभ्रवः वाचं अक्रत एमि इत्
 एषां निऽकृतं जारिणीऽइव ॥ ५ ॥ ३ ॥ सभां एति कितवः पृच्छ-
 मानः जेष्यामि इति तन्वां शूश्रुजानः अक्षासः अस्य वि तिरंति
 कामं प्रतिऽदीवै दधतः आ कृतानि ॥ ६ ॥ अक्षासः इत् अंकुशिनः
 निऽतोदिनः निऽकृत्वानः तपनाः तापयिष्णवः कुमारऽदेष्णाः
 जयतः पुनऽहनः मध्वां संऽपृक्ताः कितवस्य वर्हणा ॥ ७ ॥ त्रिऽपं-
 चाशः क्रीळति वातः एषां देवऽइव सविता सत्यऽधर्मा उयस्य
 चित् मन्यवै न नमंते राजां चित् एभ्यः नमः इत् कृणोति ॥ ८ ॥
 नीचा वर्तते उपरि स्फुरंति अहस्तासः हस्तऽवंतं सहंते दिव्याः
 अंगाराः इरिणे निऽउन्नाः शीताः संतः हृदयं निः दहंति ॥ ९ ॥ जाया
 तप्यते कितवस्य हीना माता पुत्रस्य चरतः क्व स्वित् ऋणऽवा
 बिभ्यत धनं इच्छमानः अन्येषां अस्तं उपनक्त एति ॥ १० ॥ ४ ॥ स्त्रियं
 दृष्ट्वाय कितवं तताप अन्येषां जायां सुऽकृतं च योनिं पूर्वाह्णे
 अश्वान युयुजे हि बभ्रून सः अग्नेः अंतं वृषलः पपाद ॥ ११ ॥ यः वः
 सेनाऽनीः महतः गणस्य राजा वातस्य प्रथमः वभ्रूव तस्मै कृणो-
 मि नधना रुणध्मि दशं अहं प्राचीः तत् ऋतं वदामि ॥ १२ ॥ अक्षैः

मा दीव्यः कृषिं इत् कृषस्व विन्ने रमस्व बहु मन्यमानः तत्र गावः
 कितव तत्र जाया तत् मे वि चष्टे सविता अयं अर्यः ॥ १३ ॥ सिवं
 कृणुध्वं खलु मृळत नः मा नः घोरेण चरत अभि घृणु नि वः नु
 मन्युः विशतां अरांतिः अन्यः वभ्रूणां प्रऽसितौ नु अस्तु ॥ १४ ॥ ५ ॥

॥ ३५ ॥ अबुधं जुं त्ये इद्रं वतः अग्रयः ज्योतिः भरतः उपसः
 विऽउष्टिषु मही द्यावा पृथिवी चेततां अपः अद्य देवानां अवः
 आवृणीमहे ॥ १ ॥ दिवः पृथिव्योः अवः आवृणीमहे मातृन सिंधून
 पर्वतान् शर्यणाऽवतः अनागाऽत्वं सूर्य उपसं ईमहे भद्रं सोमः
 सुवानः अद्य कृणोतु नः ॥ २ ॥ द्यावा नः अद्य पृथिवी अनांगसः
 मही चायेतां सुविताय मातरां उपाः उच्छंती अप वाधतां अयं
 स्वस्ति अग्निं संऽइधानं ईमहे ॥ ३ ॥ इयं नः उसा प्रयना सुऽदेव्यं
 रेवत् मनिऽभ्यः रेवती वि उच्छतु आरे मन्युं दः विद्वत्स्य धीमहि
 स्वस्ति अग्निं संऽइधानं ईमहे ॥ ४ ॥ प्र याः सिसंते सूर्यस्य रग्नि-
 ऽभिः ज्योतिः भरतीः उपसः विऽउष्टिषु भद्राः नः अद्य अवमे वि
 उच्छत स्वस्ति अग्निं संऽइधानं ईमहे ॥ ५ ॥ ६ ॥ अनमीवाः उपसः
 आ चरंतु नः उत अग्रयः जिहतां ज्योतिषा बृहत असुंदातां अ-
 श्विना तूतुं जि रपं स्वस्ति अग्निं संऽइधानं ईमहे ॥ ६ ॥ अष्टं नः अद्य
 सवितः वरेण्यं भागं आ सुवसः हिरन्ऽधाः अग्निं रायः जनिवी
 धिपणा उपं ब्रुवे स्वस्ति अग्निं संऽइधानं ईमहे ॥ ७ ॥ पिपंतु मा
 तत् अतस्य प्रऽवाचनं देवानां यत् मनुष्याः अमन्महि विद्याः
 शत उसाः स्यद् उत एति सूर्यः स्वस्ति अग्निं संऽइधानं ईमहे
 ॥ ८ ॥ अष्टेषः अद्य पृथिव्यः स्तरीमहि याव्यां योगे मन्मनः माधे
 ईमहे आदित्यानां मन्महि स्याः भूर्य्यमि स्वस्ति अग्निं संऽइ-

धानं ईमहे ॥९॥ आ नः बर्हिः सधऽमादे बृहत् दिवि देवान ईमहे
 सादय सप्र होतृन् इदं मित्रं वरुणं सातये भगं स्वस्ति अग्निं
 संऽइधानं ईमहे ॥१०॥ ७॥ ते आदित्याः आ गत सर्वतातये वृषे न
 यज्ञं अवत सऽजोषसः बृहस्पतिं पूषणं अश्विनां भगं स्वस्ति
 अग्निं संऽइधानं ईमहे ॥११॥ तत् नः देवाः यच्छत सुऽप्रजा वरं
 हृदिः आदित्याः सुऽभरं नृऽपाय्यं पशे तोकाय तनयाय नीलसे
 स्वस्ति अग्निं संऽइधानं ईमहे ॥१२॥ विश्वे अद्य मरुतः विश्वे जती
 विश्वे भवंतु अमयः संऽइद्धाः विश्वे नः देवाः अवसा आ गमन्तु
 विश्वे अस्तु द्रविणं वाजः अस्मे ॥१३॥ यं देवासाः अवश पातं
 ऽसाती यं वायं ये यं पिपृथ अति अंतः यः वः गोऽपीषे न भयस्य
 वेदं ते स्याम देवऽवीतये तुरासः ॥१४॥ ६॥

॥ ३६ ॥ उपमानकता बृहतीः सुऽपेर्णसा आवाप्यामा यम
 मित्रः अर्षमा इदं नृषे मरुतः पर्वतान अपः आदित्याना आनीप
 गिषी अपः स्तः ॥१॥ ह्यः च नः पृथिवी च प्रऽचेतमा वातः ॥२॥
 गीऽप्याता अंतमा गिषः मा दुऽविदवा निऽजातिः नः देवत तत
 देवाना अर्षः अद्य वृणी मंत ॥३॥ विश्वेणात नः आदितिः पातु
 अंतमा माता मित्रस्य अर्षमात्य रयतः स्तऽवत जातिः अद्य
 नमोऽर्षित तत देवाना अर्षः अद्य वृणी मंत ॥४॥ आनी वेदं स्या
 मस्य निऽप्यात सुऽस्वप्न निऽजाति विश्वे अर्षिणी आदित्ये मंत
 मरुतः अर्षे अर्षित तत देवाना अर्षः अद्य वृणी मंत ॥५॥ ह्यः दे
 वसि सीऽस्तु मित्रता इन्द्रा यूरयतिः सायऽभिः सऽहः सऽहः
 सुऽअर्षितः सीऽवेदं स्यामी अर्षित तत देवाना अर्षः अद्य वृणी मंत
 ॥६॥ इति विद्वन्मनीषः अर्षमा अर्षिणा जीऽदः स्यामी सुऽ

सुस्रं इष्टये प्राचीनं ऽरश्मिं आऽहुतं घृतेन तत् देवानां अवंः अद्य
वृणीमहे ॥ ६ ॥ उपहृये सुऽहवं मारुतं गणं पावकं ऋष्वं सख्याय
शंऽभुवं रायः पोषं सौध्रवसाय धीमहि तत् देवानां अवंः अद्य
वृणीमहे ॥ ७ ॥ अपां पेरु जीवऽधन्यं भिरामहे देवऽअव्यं सुऽहवं
अध्वरऽश्रियं सुऽरश्मिं सोमं इंद्रियं यमीमहि तत् देवानां अवंः
अद्य वृणीमहे ॥ ८ ॥ सनेमं तत् सुऽसनितां सनित्वं ऽभिः वयं जी-
वाः जीवऽपुत्राः अनांगसः ब्रह्मऽद्विषः विष्वक् एनं भरेरत तत्
देवानां अवंः अद्य वृणीमहे ॥ ९ ॥ येस्य मनोः यज्ञियाः ते ऋणो-
तन यत् वः देवाः ईमहे तत् ददातुन जैवं क्रतुं रयिमत् वीरऽवंत
यशः तत् देवानां अवंः अद्य वृणीमहे ॥ १० ॥ १० ॥ महत् अद्य महतां
आ वृणीमहे अवंः देवानां वृहतां अनर्वणां यथा वसु वीरऽजातं
नशामहे तत् देवानां अवंः अद्य वृणीमहे ॥ ११ ॥ ११ ॥ महः अग्नेः संऽइ-
धानस्य शर्मणि अनांगाः मित्रे वरुणे स्वस्तये श्रेष्ठे स्याम सवितुः
सर्वामनि तत् देवानां अवंः अद्य वृणीमहे ॥ १२ ॥ १२ ॥ ये सवितुः सत्य-
ऽसंवस्य विश्वे मित्रस्य व्रते वरुणस्य देवाः ते सौभगं वीरऽवंत
गोऽमंत अन्नः दधातुन द्रविणं चित्रं अस्मे ॥ १३ ॥ १३ ॥ सविता पृथा-
तां तसविता पुरस्तां तसविता उत्तरां तसविता अधरां तसविता
सविता नः सुवतु सर्वऽतांतिं सविता नः रासतां दीर्य आयुः
॥ १४ ॥ १४ ॥

॥ ३९ ॥ नमः मित्रस्य वरुणस्य चक्षाने नृहः देवाय तत् ऋतं
सुपयंत दूरेऽष्टमे देवऽजाताय केतवे दिवः पृथायं सुयोमं संसुत
॥ १ ॥ सा सा सत्यऽउक्तिः परिमातु विश्वतः छावा च यवतुतनन
सहानि च विश्वं सत्यत निविमते यत् सजति विश्वहां स्यामः

विष्वाहा उत एति सूर्यः ॥२॥ न ते अदेवः प्रऽदिवः नि वासते म
 एतशेभिः पतरैः रथर्यसि प्राचीनं अन्यत् अनु वर्तते रजः उत अ
 न्येन ज्योतिषा यासि सूर्य ॥३॥ येन सूर्य ज्योतिषा बाधसे तमः
 जगत् च विष्वं उतऽइयपि भानुना तेन अस्मत् विष्वा अमिता
 अनाहुति अप अमीवां अप दुःऽस्वप्न सुव ॥४॥ विष्वस्व हि प्र
 ऽइषितः रक्षसि पतं अहेळयन् उतऽचरसि स्वधाः अनु यात अ
 ता सूर्य उपऽब्रवांमहे तं नः देवाः अनु मंसीरत का ॥५॥ तं नः
 सावापृथिवी तत नः आपः इंद्रः पृथ्वीं तु मरुतः तवैव चतः सा पुन
 भूम सूर्येभ्य संऽहृणि भद्रं जीवंतः जरणां अशीमहि ॥६॥ १०॥ वि
 ष्वाहा ला सुऽमनसः सुऽचक्षसाः प्रजाऽवैतः अनमी वाः अना
 गमाः पतऽयां ता मिचऽमातः दिवेऽदिवे लोक जीवाः प्रति
 पश्येम सूर्य ॥ ७॥ महि ज्योतिः विभ्रतं ता विऽचक्षण भावत
 चक्षुषऽचक्षुषे मयः आऽरोतं वृहतः पाजसाः परि वर्य जी वा
 प्रति पश्येम सूर्य ॥८॥ यस्य ते विष्वा भुवनानि कर्तुना प्रच ईति
 नि न वि रजतं अकुऽभिः अनागाऽत्वेन हृदि केश सूर्य अहो वा
 हानां चक्षसाऽचक्षसा उत इति ॥९॥ अं नः भव चक्षसा अं नः
 अहो अं नानुता अं रिमा अं मृतेन यथा अं अज न अं अमोद
 रोम तत सूर्य इति गं महि वि वं ॥१०॥ अयाकी दे वाः अया
 तन्मं अये मरुत इति पदे चतुऽपदे अदत पिपित कृतेममात
 यमिने वत अये अं वाः अयाऽदयातन ॥११॥ यत वादे वाः
 अयाऽदयातन वा मृद मरुत वा प्रऽमृती दे व इति कृते अया वा मरु
 त इति अयाऽदयातन मते मरुत इति मरुत मया वस इति मरुत ॥१२॥

अ० ७. अ० ८. व० १४.] ॥ २९४ ॥ [म० १०. अ० ३. सू० ३२.]

प्रअवसातये यत्र गोऽसाता धृषितेषु खादिषु विष्वक् पतति
 दिद्यवः नृऽसह्ये ॥ १ ॥ सः नः ह्युऽमंतं सदेने वि ऊर्णुहि गोऽअर्णसं
 रयिं इंद्र अवाय्यं स्यामं ते जयतः शक्रमेदिनः यथा वयं उश्मसि
 तत् वसो कृधि ॥ २ ॥ यः नः दासः आर्यः वा पुरुऽस्तुत अदेवः इंद्र
 युधये चिकेतति अस्माभिः ते सुऽसहां संतु शत्रवः त्वया वयं तान्
 वनुयामसं गमे ॥ ३ ॥ यः दुभेभिः हव्यः यः च भूरिऽभिः यः अभीके
 वरिवऽवित् नृऽसह्ये तं विऽखादे सस्ति अद्य श्रुतं नरं अर्वाचं
 इंद्रं अवसे करामहे ॥ ४ ॥ स्वऽवृजं हित्वा अहं इंद्र शुश्रवं अननुऽदं
 वृषभरघऽचोदं प्रमुंचस्व परिकुत्सात इह आगहि किं जुं त्वा-
 ऽवान् मुष्कयोः वृद्धः आसते ॥ ५ ॥ १४ ॥

॥ ३९ ॥ यः वां परिऽज्मा सुऽवृत् अश्विना रथः दोषां उषसः ह-
 व्यः हविष्मता शश्वत्ऽतमासः तं जुं वां इदं वयं पितुः न नामं
 सुऽहवं हवामहे ॥ १ ॥ चोदयंतं सूनृताः पिन्वंतं धियः उत्त पुरंऽधीः
 इरयंतं तत् उश्मसि यशसं भागं कृणुतं नः अश्विना सोमं न चारुं
 मघवंतऽसु नः कृतं ॥ २ ॥ अमाऽजुरः चित् भवथः युवं भगः अना-
 शोः चित् अवितारा अपमस्यं चित् अंधस्यं चित् नासत्या कृ-
 शस्यं चित् युवां इत् आहुः भिषजा रुतस्यं चित् ॥ ३ ॥ युवं चवानं
 सनयं यथा रथं पुनः युवानं चरथाय तक्षुः निः तैग्यं ऊह्युः
 अत्तऽभ्यः परि विश्वा इत् ता वां सर्वनेषु प्रऽवाच्यां ॥ ४ ॥ पुराणा
 वां वीर्यां प्रव्रवजने अथो ह आस्युः भिषजा मयऽभुवा ता वां
 नु नव्यौ अवसे करामहे अयं नासत्या अत् अरिः यथा दधत्
 ॥ ५ ॥ १५ ॥ इयं वां अहे नृणुतं मे अश्विना पुत्रायऽइव पितरां मह्यं
 शिक्षतं अनापिः अज्ञाः असजात्या असंतिः पुरा तस्याः अ-

भिऽशंस्तेऽवस्पृतं ॥ ६ ॥ युवं रथेन विऽमदायं शुंध्युर्व नि ऊह्य
 पुरुऽमित्रस्य योषणां युवं हवें वध्निऽमत्याः अगच्छतं युवं सुऽसु
 तं चक्रयुः पुरंऽधये ॥ ७ ॥ युवं विप्रस्य जरणां उपऽईयुषः पुनः
 कलेः अकृणुतं युवं त वयः युवं वंदनं अश्वयऽदात् उत ऊपयुः युवं
 सद्यः विऽपलां एतवे कृयः ॥ ८ ॥ युवं हरेभं वृषणा गुहां हितं उत ऐ-
 रयतं समुऽवांसं अश्विना युवं अवीसं उत तं अत्रये ओमन-
 ऽवंतं चक्रयुः सप्तऽवधये ॥ ९ ॥ युवं श्वेतं पेटवे अश्विना अश्वं नव-
 ऽभिः वाजैः नवती च वाजिनं चकृत्यं ददयुः द्रव्यतऽसखं भगं न
 नृऽभ्यः हव्यं मयऽभुवें ॥ १० ॥ १६ ॥ न तं राजानौ अदिते कुतः च न न
 अंहः अश्वोति दुऽइतं न किं भयं यं अश्विना सुऽहवा रुद्रऽवर्तनी
 पुरऽरथं कृणुथः पत्या सह ॥ ११ ॥ आ तेन यातं मनसः जवीयसा
 रथं यं वां अभवः चक्रुः अश्विना यस्य योगे दुहिता जायते दिवः
 उभे अहनी सुऽदिने विवस्वतः ॥ १२ ॥ ता वर्तिः यातं जयुषां
 वि पर्वतं अपिन्वतं शयवे धेनुं अश्विना वृकस्य चित वर्तिकां
 अंतः आस्यात् युवं शचीभिः यसितां अमुंचतं ॥ १३ ॥ एतं वां
 स्तोमं अश्विनौ अकर्म अतक्षाम भृगवः न रथं नि अमृक्षाम यो-
 षणां न मयै नित्यं न सूनुं तनयं दधानाः ॥ १४ ॥ १७ ॥

॥ ४० ॥ रथं यातं कुहं कः ह वां नरा प्रतिं द्युऽमंतं सुवितायं भूय-
 ति प्रातः ऽयावानं विऽभ्वं विजेऽविजे वस्तोऽवस्तोः वहमानं
 धिया शमिं ॥ १ ॥ कुहं स्वित दोषा कुहं वस्तोः अश्विनां कुहं अभि-
 ऽपित्वं करतः कुहं ऊपतुः कः वां शयुऽवा विधवाऽइव देवरं मयै
 न योषां कृणुते सद्यऽस्ये आ ॥ २ ॥ प्रातः जरेये जरणाऽइव कार्पया
 वस्तोऽवस्तोः यजता गच्छयः गृहं कस्य च्चसा भवयः कस्य वा

नरा राजपुत्राऽइव सर्वना अवं गच्छथः ॥३॥ युवां मृगाऽइव
 वारणा मृगण्यवः दोषा वस्तोः हविषा नि ह्यामहे युवं होत्रां
 ऋतुऽथा जुहते नरा इषं जनाय वहथः शुभः पती ॥४॥ युवां ह
 घोषां परिअश्विना यती राज्ञः ऊचे दुहिता पृच्छे वां नरा भूतं मे
 अहे उत भूतं अक्तवे अश्वऽवते रथिने शक्तं अर्वते ॥५॥ १८॥ युवं
 कवी स्थः परिअश्विना रथं विशः न कुत्सः जरितुः न शायथः युवोः
 ह मक्षां परिअश्विना मधु आसां भरत निऽकृतं न योषणा ॥६॥
 युवं ह भुज्युं युवं अश्विना वशं युवं शिंजारं उशनां उप आरथुः यु-
 वोः ररावा परि सख्यं आसते युवोः अहं अवसा मुमं आ चके ॥७॥
 युवं ह कृशं युवं अश्विना शयुं युवं विधतं विधवां उरुष्यथः युवं
 सनिऽभ्यः स्तनयंतं अश्विना अपं व्रजं ऊर्णुथः सप्तऽआस्यं ॥८॥ ज-
 निष्ट योषां पतयंत कनीनकः वि च अरुहन् वीरुधः दंसनाः अनुं
 आ अस्मै रीयंते निवनाऽइव सिंधवः अस्मै अहे भवति तत् पति-
 ऽत्वनं ॥९॥ जीवं रुदंति विमयंते अध्वरे दीर्घा अनुं प्रऽसितिं दीधि-
 युः नरः वामं पितृऽभ्यः ये इदं संऽएरि मयः पतिंऽभ्यः जनयः परि-
 ऽस्वजे ॥१०॥ १९॥ न तस्य विद्म तत् ऊं सुप्र वोचत युवां ह यत् युव-
 त्याः क्षेतिं योनिषु प्रियऽउंसियस्य वृषभस्य रेतिनः गृहं गमेम
 अश्विना तत् उश्मसि ॥११॥ आ वां अगन् सुऽमतिः वा जिनी-
 ऽवसू नि अश्विना हतऽसु कामाः अयंसत् अभूतं गोपा मिथुना
 शुभः पती प्रियाः अर्यम्णः दुर्यान् अशीमहि ॥१२॥ ता मंदसाना
 मनुषः दुरोणे आ धत्तं रयिं सहऽवीरं वचस्यवे कृतं तीर्थं सुऽप्र-
 पानं शुभः पती स्थाणुं पथेऽस्यां अपं दुऽमतिं हतं ॥१३॥ कं स्वित्
 अद्य कतमासुं अश्विना विक्षु द्वा मादयेते शुभः पती कः ई नि
 येमे कतमस्यं जग्मतुः विप्रस्य वा यजमानस्य वा गृहं ॥१४॥ २०॥

॥४१॥ स॒मा॒नं॒ जं॒त्यं॒ पु॒रु॒ऽहू॒तं॒ उ॒क्थ्यै॒ रथे॑ वि॒ऽच॒क्रं॒ स॒र्व॒ना॒ ग॒नि॒-
 ग॒म॒तं॒ प॒रि॒ऽज्मा॒नं॒ वि॒द॒थ्यै॒ सु॒वृ॒त्ति॒ऽभिः॒ व॒यं॒ वि॒ऽउ॒ष्टौ॒ उ॒ष॒सः॒ ह॒-
 वा॒म॒हे ॥ १ ॥ प्रा॒तः॒ऽयु॒जं॒ ना॒स॒त्या॒ अ॒धि॒ ति॒ष्ठ॒थः॒ प्रा॒तः॒ऽया॒वा॒नं॒
 म॒धु॒ऽवा॒ह॒नं॒ रथे॑ वि॒शः॒ येन॑ ग॒च्छ॒थः॒ य॒ज्व॒रीः॒ न॒रा॒ की॒रेः॒ चि॒त् य॒ज्ञं॒
 हो॒तृ॒ऽम॒न्तं॒ अ॒श्वि॒ना ॥ २ ॥ अ॒ध्व॒र्यु॒ वा॒ म॒धु॒ऽपा॒णिं॒ सु॒ऽह॒स्यै॒ अ॒ग्नि॒धं॒
 वा॒ धृ॒त॒ऽद॒क्षं॒ द॒मू॒न॒सं॒ वि॒प्र॒स्य॒ वा॒ य॒त् स॒र्व॒ना॒नि॒ ग॒च्छ॒थः॒ अ॒तः॒ आ॒
 या॒तं॒ म॒धु॒ऽपे॒यं॒ अ॒श्वि॒ना ॥ ३ ॥ २१ ॥

॥४२॥ अ॒स्ता॒ऽइ॒व॒ सु॒प्र॒ऽत॒रं॒ ला॒यं॒ अ॒स्य॑ न॒ भू॒ष॒न॒ऽइ॒व॒ प्र॒भ॒र॒
 स्तो॒मं॒ अ॒स्मै॒ वा॒चा॒ वि॒प्राः॒ त॒र॒त॒ वा॒चं॒ अ॒र्यैः॒ नि॒र॒म॒य॒ ज॒रि॒तः॒ सो॒मे॒
 इ॒न्द्रं ॥ १ ॥ दो॒हे॒न॒ गां॒ उ॒प॒ शि॒क्षु॒ स॒खा॒यं॒ प्र॒ बो॒ध॒य॒ ज॒रि॒तः॒ जा॒रं॒ इ॒न्द्रं॒
 को॒शं॒ न॒ पू॒र्णं॒ व॒सु॒ना॒ नि॒ऽऋ॒ष्टं॒ आ॒ च्य॒ व॒य॒ म॒घ॒ऽदे॒या॒य॒ शू॒रं ॥ २ ॥ किं॒
 अंग॑ त्वा॒ म॒घ॒ऽव॒न॒ भो॒जं॒ आ॒हुः॒ शि॒शी॒ हि॒ मा॒ शि॒श॒यं॒ त्वा॒ शू॒णो॒ मि॒
 अ॒भ्र॒स्व॒ती॒ म॒म॒ धीः॒ अ॒स्तु॒ श॒क्र॒ व॒सु॒ऽवि॒दं॒ भ॒गं॒ इ॒न्द्र॒ आ॒भ॒र॒ नः ॥ ३ ॥
 त्वां॒ ज॒नाः॒ म॒म॒ऽस॒त्ये॒षु॒ इ॒न्द्र॒ सं॒ऽत॒स्या॒नाः॒ वि॒ ह॒यं॒ ते॒ सं॒ऽई॒के॒ अ॒न॒
 यु॒जं॒ कृ॒णु॒ते॒ यः॒ ह॒वि॒ष्मा॒न॒ न॒ अ॒मु॒न्व॒ता॒ स॒ख्यं॒ व॒ष्टि॒ शू॒रः ॥ ४ ॥ ध॒नं॒
 न॒ स्य॑न्द्रं॒ ब॒हु॒लं॒ यः॒ अ॒स्मै॒ ती॒व्रा॒न॒ सो॒मा॒न॒ आ॒ऽसु॒नो॒ति॒ प्र॒य॒स्वा॒न॒
 त॒स्मै॒ श॒चू॒न॒ सु॒ऽतु॒का॒न॒ प्रा॒तः॒ अ॒हः॒ नि॒ सु॒ऽअ॒ष्टा॒न॒ यु॒व॒ति॒ हं॒ति॒ वृ॒त्रं॒
 ॥ ५ ॥ २२ ॥ य॒स्मि॒न् व॒यं॒ द॒धि॒म॒ शंसं॑ इ॒न्द्रे॒ यः॒ शि॒थ्या॒य॒ म॒घ॒ऽवा॒ का॒र्म॒
 अ॒स्मे॒ आ॒रा॒त् चि॒त् स॒न॒ भ॒य॒तां॒ अ॒स्य॑ श॒त्रुः॒ नि॒ अ॒स्मै॒ द्यु॒म्ना॒ ज॒न्या॒
 न॒म॒न्तां ॥ ६ ॥ आ॒रा॒त् श॒त्रुं॒ अ॒पं॒ वा॒ध॒स्व॒ दूरं॑ उ॒यः॒ यः॒ शं॒वः॒ पु॒रु॒ऽहू॒त॒
 ते॒न॒ अ॒स्मे॒ धे॒हि॒ य॒वं॒ऽम॒त् गो॒ऽम॒न्त॒ इ॒न्द्र॒ कृ॒धि॒ धि॒यं॒ ज॒रि॒ने॒ वा॒ज॒-
 ऽर॒त्नां ॥ ७ ॥ प्र॒यं॒ अ॒न्तः॒ वृ॒ष॒ऽस॒वा॒सः॒ अ॒ग॒म॒न् ती॒व्राः॒ सो॒माः॒ ब॒हु॒ल॒-
 ऽअ॒न्ता॒सः॒ इ॒न्द्रं॒ न॒ अ॒हं॒ दा॒मा॒नं॒ म॒घ॒ऽवा॒ नि॒यं॒ स॒त् नि॒मु॒न्व॒ते॒ व॒ह॒ति॒

भूरि वामं ॥ ८ ॥ उत प्रहा अतिऽदीव्यं जयाति कृतं यत् श्वऽघ्नी
विऽचिनोति काले यः देवऽकामः न धनारुणद्धि सं इत् तं राया
सृजति स्वधाऽवान् ॥ ९ ॥ गोभिः तरेम अमंति दुः एवा यवेन क्षुधं
पुरुऽहूत विश्वा वयं राजऽभिः प्रथमाः धनानि अस्माकेन वृज-
नेन जयेम ॥ १० ॥ बृहस्पतिः नः परि पातु पश्चात् उत उतऽतर-
स्मात् अधरात् अघऽयोः इंद्रः पुरस्तात् उत मध्यतः नः सखा
सखिऽभ्यः वरिवः कृणोतु ॥ ११ ॥ २३ ॥ ३ ॥

॥ ४३ ॥ अच्छं मे इंद्रं मतयः स्वऽविदः सध्रीचीः विश्वाः उशतीः
अनुषत् परि स्वजंते जनयः यथा पतिं मयं न शुभ्यं मघऽवानं
ऊतये ॥ १ ॥ न घ त्वद्रिक् अप वेति मे मनः त्वे इत् कामं पुरुऽहूत
शिश्रय राजाऽइव दस् नि सदः अधि वर्हिषि अस्मिन् सु सोमे
अवऽपानं अस्तु ते ॥ २ ॥ विषुऽवृत् इंद्रः अमंते उत क्षुधः सः इत्
रायः मघऽवा वस्वः ईशते तस्य इत् इमे प्रवणे सप्त सिंधवः वयः
वर्धति वृषभस्य शुष्मिणः ॥ ३ ॥ वयः न वृक्षं सुऽपलाशं आ असदन्
सोमासः इंद्रं मंदिनः चमूऽसदः प्र एषां अनीकं शवंसाद विद्युत्तत्
विदत् स्वः मनवे ज्योतिः आर्य ॥ ४ ॥ कृतं न श्वऽघ्नी वि चिनोति
देवने संऽवर्गं यत् मघऽवा सूर्यं जयत् न तत् ते अन्यः अनु वीर्यं
शक्तं न पुराणः मघऽवन न उत नूतनः ॥ ५ ॥ २४ ॥ विशंऽविशं मघ-
ऽवा परि अशायत् जनानां धेनाः अवऽचाकं शत् वृषा यस्य अहं
शक्रः सवनेषु रण्यति सः तीव्रैः सोमैः सहते पृतन्यतः ॥ ६ ॥ आपः
न सिंधुं अभियत् संऽअक्षरन् सोमासः इंद्रं कुल्याऽइव हृदं वर्ध-
ति विप्राः महः अस्य सदने यवं न वृष्टिः दिव्येन दानुना ॥ ७ ॥ वृषां
न क्रुद्धः पतयत् रजःऽसु आ यः अर्यऽपत्नीः अकृणोत् इमाः अपः

सः सुन्वते मघऽवा जीरऽदानवे अविंदत् ज्योतिः सनवे हविषां
 ॥८॥ उत् जायतां परशुः ज्योतिषा सह भूयाः ऋतस्य सुऽदुधा प
 राणऽवत् वि रोचतां अरुषः भानुनां शुचिः स्वः न शुक्रं शुभ्र
 चीत् सतऽपतिः ॥९॥ गोभिः तरेम अमतिं दुऽएवां यवेन द्यु
 पुरुऽहूत विश्वा वयं राजऽभिः प्रथमाः धनानि अस्माकेन वृज-
 नेन जयेम ॥१०॥ बृहस्पतिः नः परिपातु पश्चात् उत् उत्तऽतरसात्
 अधरात् अघऽयोः इंद्रः पुरस्तात् उत् मध्यतः नः सखा सखिऽभ्यः
 वरिवः कृणोतु ॥ ११ ॥ २५ ॥

॥४४॥ आ यातु इंद्रः स्वऽपतिः मदाय यः धर्मेणा तूतृजानः तु-
 विष्मान् प्रऽत्वष्टाणः अति विश्वा सहांसि अपारेण महता वृ-
 ष्येन ॥१॥ सुऽस्यामा रथः सुऽयमा हरी ते मिम्यष्टा वज्रः नृऽपते
 गभंस्ती शीर्भै राजन् सुऽपथा आ याहि अर्वाङ् वधीम ते पपुषः
 वृष्ण्यानि ॥२॥ आ इंद्रऽवाहः नृऽपतिं वज्रऽवाहुं उयं उयामः
 तविपासः एनं प्रऽत्वष्टासं वृषभं सत्यऽशुष्मं आ ई अस्मऽत्रा
 सधऽमादः वहंतु ॥३॥ एव पतिं द्रोणऽसाचं सऽचेतसं ऊजः संभ
 धरुणो आ वृषऽयमे ओजः कृष्व सं गृभाय त्वे अपि असः यया
 केऽनिपाना इनः वृधे ॥४॥ गर्मन् अस्मे वसूनि आ हि गंसिपं मु-
 ऽआ गिपं भरं आ याहि सोमिनः त्वं देगिपे सः अस्मिन् आ सुमि
 वहिपि अनाधृष्या तव पात्राणि धर्मेणा ॥५॥ २६॥ पृथक् प्र आ-
 यन् प्रथमाः देवऽहंतयः अकृण्वत अयस्यानि दुस्तरा न ये गेहः
 यजिर्या नाव आऽरुह देमा एव ते नि अविगंत केषयः ॥६॥ एव
 एव अपाक अपरे संतु दुऽध्यः अश्वः येषां दुऽयुजः आऽयुयं
 उया ये प्राक् उपरे संति दावने पुरुणि यत्र युयुनानि मोक्षना

॥७॥ गिरीन अजान रेजमानान अधारयत् द्यौः क्रंदत् अंतरि-
 क्षाणि कोपयत् संऽईचीने० धिषणे० वि स्तुभायति वृष्णः पीत्वा
 मदै उक्थानि शंसति ॥८॥ इमं विभर्मि सुऽकृतं ते अंकुशं येन आ-
 ऽरुजासिं मघऽवन जफऽआरुजः अस्मिन् सु ते सर्वने अस्तु
 ओक्यं सुते इष्टौ मघऽवन वोधि आऽभंगः ॥९॥ गोभिः तरेम अ-
 मंतिं दुऽएवां यवेन क्षुधं पुरुऽहूत विश्वा वयं राजऽभिः प्रथमाः
 धनानि अस्माकैन वृजनैन जयेम ॥१०॥ बृहस्पतिः नः परि पातु
 पश्चात् उत उतऽतरस्मात् अधरात् अघऽयोः इंद्रः पुरस्तात् उत
 मध्यतः नः सखां सखिऽभ्यः वरिवः कृणोतु ॥ ११ ॥ २७ ॥

॥४५॥ दिवः परि प्रथमं जज्ञे अग्निः अस्मत् द्वितीयं परि जात-
 ऽवैदाः तृतीयं अपऽसु नृऽमनाः अजसं इंधानः एनं जरते सु-
 ऽआधीः ॥१॥ विद्म ते अग्ने वेधा च्याणि विद्म ते धामं विऽभृता
 पुरुऽवा विद्म ते नामं परमं गुहा यत् विद्म तं उत्सं यतः आऽज-
 गंधं ॥२॥ समुद्रे त्वा नृऽमनाः अपऽसु अंतः नृऽचक्षाः इधे दिवः
 अग्ने ऊधन् तृतीयं त्वा रजसि तस्थिऽवांसं अपां उपऽस्ये महि-
 षाः अवर्धन ॥३॥ अक्रंदत् अग्निः स्तनयन्ऽइव द्यौः क्षामरिहित
 वीरुधः संऽअंजन सद्यः जज्ञानः वि हि ई इहः अख्यंत आ रोदसी
 भानुनां भाति अंतः ॥४॥ श्रीणां उतऽआरुधरुणः रवीणां मनी-
 पाणां प्रऽअपेणः सोमऽगोपाः वसुः सूनुः सहस्रः अपऽसुराजां वि-
 भाति अये उपसां इंधानः ॥५॥ विश्वस्य केतुः भुवनस्य गर्भः आ रो-
 दसी अपृणात् जायमानः वीकुं चित् अद्रिं अग्निनत् पराऽव-
 जनां यत् अग्निं अयं जंत पंच ॥६॥ २८ ॥ उगिक् पावकः अरि-
 सुऽमेधाः सतेपु अग्निः अमृतः नि धामि इमंति धूमं अरुधं भि

भत्तत् शुक्लेण शोचिषां छां इन्द्रान् ॥ ७ ॥ हृष्टानः रुच्यः उभिः
 वि अद्यौत् दुःसर्षे आयुः स्थिमे रुचानः अयिः अमृतः अमृत
 वयःऽभिः यत् एनं ह्यीः जनयत् सुरेताः ॥ ८ ॥ यः ते अद्य कृतं
 भद्रं शोचे अपूर्वं देव घृतं वतं अये प्रतं नय प्रतरे तस्य अज
 ह्यभि सुखं देवऽभक्तं यविह ॥ ९ ॥ आतं भज सी अतसेपु अये उत
 ऽउजगे आ भज गत्यमाने प्रियः सूर्ये प्रियः अथा भवति ज
 तातेनं भिनदंत उत जनिऽतिः ॥ १० ॥ तां अये यत्तमानाः अ
 नूनं रिषां तम् दुधिरं तार्याणि तयां साह दविणं दत्तमाना
 तजं गोऽभेतं उगि नः विवृणुः ॥ ११ ॥ अस्मा वि अयिः नमः सुदं
 विमानाः पापिदभिः गोमं गोपाः अद्येऽपि ह्यापो पृथिवी दुमे
 देवाः धृव रयि अयं सुदवीरे ॥ १२ ॥ २० ॥ ६ ॥ ७ ॥

अ० ८. अ० १. व० ३.] ॥ ३०३ ॥ [स० १०. अ० ४. सू० ४९.

॥४६॥ प्र होता जातः महान् नभः ऽवित् नृऽसद्वा सीदत् अ-
पां उपऽस्थे दधिः यः धायि सः ते वयांसि यन्ता वसूनि विधत्ते
तन् नृऽपाः ॥१॥ इमं विधन्तः अपां सधऽस्थे पशुं न नृं पदैः अनु-
गमन् गुहा चततं उशिजः नमः ऽभिः इच्छन्तः धीराः भृगवः अ-
विदन् ॥२॥ इमं चितः भूरि अविदन् इच्छन् वैभुऽवसः मूर्धनि
अघ्नायाः सः शेऽवृधः जातः आ हर्म्येषु नाभिः युवा भवति रो-
चनस्य ॥३॥ मद्रं होतारं उशिजः नमः ऽभिः प्राचं यज्ञं नेतारं अ-
ध्वराणां विशां अकृण्वन् अरतिं पावकं हव्यऽवाहं दधतः मानु-
षेषु ॥४॥ प्र भूः जयंतं महां विपः ऽधा मूराः अमूरं पुरां दर्माणां
नयंतः गर्भं वनां धियं धुः हिरिऽश्मश्रुं न अवीणां धनं ऽअर्चं
॥५॥ नि पस्त्यासु चितः स्तभुऽयन् परिऽवीतः योनौ सीदत्
अंतः अंतः संऽगृभ्यं विशां दमूनाः विऽधर्मणा अयंचैः इयते
नृन् ॥६॥ अस्य अजरांसः दमां अरिचाः अर्चतऽधूमासः अग्नयः
पावकाः श्रितीचयः श्वाचासः भुरणयवः वनऽसदः वायवः न
सीमाः ॥७॥ प्र जिह्या भरते वेपः अग्निः प्र वयुनानि चेतसां
पृथिव्याः तं आयवः शुचयंतं पावकं मद्रं होतारं दधिरे यजिष्ठं
॥८॥ द्यावां यं अग्निं पृथिवीं जनिष्ठां आपः त्वष्टा भृगवः यंसहः-
ऽभिः ईळेन्यं प्रथमं मातरिश्वा देवाः ततस्तुः मनवे यजत्रं ॥९॥
यं त्वा देवाः दधिरे हव्यऽवाहं पुरुऽस्पृहः मानुषासः यजत्रं सः
यामन् अग्ने स्तुवते वयः धाः प्र देवऽयन् यशसः सं हि पूर्वीः
॥१०॥ २॥

॥४७॥ जगृभ्मते दक्षिणं इंद्र हस्तं वसुऽयवः वसुऽपते वसू-
नां विद्म हि त्वा गोऽपतिं शूर गोनां अस्मभ्यं चित्रं वृषणां रयिं

मृत्यवे अव तस्ये कदा चन सोमं इत् मा सुवन्तः याचत वसु न
मे पूरवः सख्ये रिषायन् ॥५॥५॥ अहं एतान् शाश्वसतः द्वाऽद्वा
इंद्रं ये वज्रं युधये अकृण्वत आऽह्वयमानान् अव हन्मना अहन्त
दृळा वदन् अनमस्युः नमस्विनः ॥६॥ अभि इदं एकं एकः
अस्मि निष्पाद अभि द्वा किं जुं चयः कुरन्ति खले न पर्षान् प्रति
हन्मि भूरि किं मा निदन्ति शत्रवः अनिद्राः ॥७॥ अहं गुंगुऽभ्यः
अतिथिऽग्वं इष्करं इषं न वृत्रऽतुरं विष्णु धारयं यत् पर्णयऽघ्ने
उत वा कुरजऽहे प्र अहं महे वृत्रऽहत्ये अर्भुश्रवि ॥८॥ प्र मे नमी
सायः इषे भुजे भूत् गवां एषे सख्या कृणुत द्विता दिद्युं यत् अस्य
संऽइथेषु मंहयं आत् इत् एनं शंस्यं उक्थ्यं कुरं ॥९॥ प्र नेमस्मिन्
दृहशे सोमः अंतः गोपाः नेमं आविः अस्या कृणोति सः ति-
ग्मऽशृगं वृषभं युयुत्सन् दुहः तस्यौ बहुले वद्धः अंतः ॥१०॥
आदित्यानां वसूनां रुद्रियाणां देवः देवानां न मिनामि धाम ते
मा भद्राय शवसे ततक्षुः अपराऽजितं अस्तृतं अषाळ्हं ॥११॥६॥

॥४९॥ अहं दां गृणते पूर्वं वसु अहं ब्रह्म कृणवं मह्यं वर्धनं
अहं भुवं यजमानस्य चोदिता अयज्वनः साक्षि विश्वस्मिन् भरे
॥१॥ मां धुः इंद्रं नाम देवता दिवः च गमः च अपां च जंतवः अहं
हरीं वृषणा विऽप्रता रघू अहं वज्रं शवसे धृष्णु आ ददे ॥२॥
अहं अर्त्तं कवये शिष्मयं हयैः अहं कुत्सं आवं आभिः ऊतिऽभिः
अहं शुष्णस्य अर्षिता वधः यमं न यः ररे आर्यं नाम दस्यवे ॥३॥
अहं पिताऽइव वेतसून् अभिष्टये तुयं कुत्साय स्मत्ऽइमं च रंधयं
अहं भुवं यजमानस्य राजनिं प्र यत् भरे तुजये न प्रिया आऽधृषं
॥४॥ अहं रंधयं मृगं यं श्रुतर्वरे यत् ना अजिहीत वसुनां चन आ-

नुषक् अहं वे शं नम्रं आयवे अकरं अहं सव्याय पटऽगृभिं अरंधयं
 ॥ ५ ॥ ७ ॥ अहं सः यः नवऽवास्त्वं वृहत् ऽरथं सं वृत्राऽइव दासं वृ-
 त्तऽहा अरुजं यत् वर्धयंतं प्रथयंतं आनुषक् दूरे पारे रजसः रोच-
 ना अकरं ॥ ६ ॥ अहं सूर्यस्य परि यामि आशुऽभिः प्र एत श्रेभिः
 वहमानः ओजसा यत् मा सावः मनुषः आह निःऽनिजे अर्धक्
 कृषे दासं कृत्यं हयैः ॥ ७ ॥ अहं सप्तऽहा नहुषः नहुऽतरः प्र अ-
 श्रवयं शर्वसा तुर्वशं यदुं अहं नि अन्यं सहसा सहः करं नववा-
 धतः नवतिं च वक्षयं ॥ ८ ॥ अहं सप्त स्रवतः धारयं वृषा द्विविन्वः
 पृथिव्यां सीराः अधि अहं अणोसि वि तिरामि सुऽक्तुः युधा
 विदं मनवे गातुं इष्टये ॥ ९ ॥ अहं तत् आसु धारयं यत् आसु न
 देवः च न त्वष्टा अधारयत् रुशत् स्पाहं गवां ऊधःऽसु वक्षणासु
 आ मधोः मधु श्वाच्यं सोमं आऽशिरं ॥ १० ॥ एव देवान् इंद्रः विभे
 नृन् प्र च्यौत्नेन मघऽवा सत्यऽराधाः विश्वा इत् ता ते हरिऽवः
 शचीऽवः अभि तुरासः स्वऽयशः गृणंति ॥ ११ ॥ ८ ॥

॥ ५० ॥ प्र वः महे मंदमानाय अंधसः अर्चं विश्वानराय वि-
 श्वऽभुवे इंद्रस्य यस्य सुऽमखं सहः महि श्रवः नृमणं च रोदसी
 सपर्यतः ॥ १ ॥ सः चित् नु सख्या नयैः इनः स्तुतः चर्कृत्यः इंद्रः
 माऽवते नरे विश्वा सु धूःऽसु वाजऽकृत्येषु सत् ऽपते वृत्रे वा अप-
 ऽसु अभि श्रूर मंदसे ॥ २ ॥ के ते नरः इंद्र ये ते इषे ये ते सुमं सऽध्वं
 इयंक्षान् के ते वाजाय असुर्याय हिन्विरे के अपऽसु स्वासु उर्व-
 रासु पौंस्ये ॥ ३ ॥ भुवः त्वं इंद्र वक्षणा महान् भुवः विश्वेषु सर्वनेषु
 यज्ञियः भुवः नृन् च्यौत्नः विश्वस्मिन् भरे ज्येष्ठः च मंत्रः विश्व-
 ऽचर्षणे ॥ ४ ॥ अर्चं नु कं ज्यायान् यज्ञऽवनसः मही ते ओमावा

कृष्टयः विदुः असः नु कं अजरः वर्धाः च विश्वा इत् एता सर्वना
तूतुमा कृषे ॥ ५ ॥ एता विश्वा सर्वना तूतुमा कृषे स्वयं सूतोः स-
हसः यानि दधिषे वराय ते पात्रं धर्मणे तना यज्ञः मंत्रः ब्रह्म उत्-
ऽयंत वचः ॥ ६ ॥ ये ते विप्र ब्रह्मऽकृतः सुते सचा वसूनां च वसुनः
च दावने प्र ते सुमनस्य मनसा पथा भुवन् मदे सुतस्य सोम्यस्य
अंधसः ॥ ७ ॥ ८ ॥

॥ ५१ ॥ महत् तत् उल्वं स्थविरं तत् आसीत् येन आऽविष्टितः
प्रऽविवेशिष्य अपः विश्वाः अपश्यत् बहुधा ते अग्ने जातऽवेदः
तन्वः देवः एकः ॥ १ ॥ कः मा ददर्श कतमः सः देवः यः मे तन्वः व-
हुधा परिऽअपश्यत् कं अहं मित्रावरुणा क्षियंति अग्नेः विश्वाः
संऽइधः देवऽयानीः ॥ २ ॥ ऐच्छाम त्वा बहुधा जातऽवेदः प्रऽविष्टं
अग्ने अपऽसु ओषधीषु तं त्वा यमः अचिकेत चित्रऽभानो
दशऽअंतरुष्यात् अतिऽरोचमानं ॥ ३ ॥ होत्रात् अहं वरुण
विभ्यत् आयं न इत् एव मा युनजन् अत्र देवाः तस्य मे तन्वः
बहुधा निऽविष्टाः एतं अर्थं न चिकेत अहं अग्निः ॥ ४ ॥ आ इहि
मनुः देवऽयुः यज्ञऽकामः अरंऽकृत्य तमसि क्षेपि अग्ने सुऽगान्
पथः कृणुहि देवऽयानान् वहं हव्यानि सुऽमनस्यमानः ॥ ५ ॥ १० ॥
अग्नेः पूर्वे भ्रातरः अर्थं एतं रथीऽइव अध्वानं अनु आ अवरीवुः
तस्मात् भिया वरुण दूरं आयं गौरः न क्षेप्नोः अविजे ज्यायाः ॥ ६ ॥
कुर्मः ते आयुः अजरं यत् अग्ने यधा युक्तः जातऽवेदः न रिष्याः
अथ वहासि सुऽमनस्यमानः भागं देवेभ्यः हविषः सुऽजात ॥ ७ ॥
प्रऽयाजान् मे अनुऽयाजान् च केवलान् ऊर्जस्वंतं हविषः दत्त
भागं घृतं च अपां पुरुषं च ओषधीनां अग्नेः च दीर्घं आयुः अमृत

अ० ८. अ० १. व० १३.] ॥ ३०८ ॥ [म० १०. अ० ४. सू० ५३.]

देवाः ॥ ८ ॥ तव प्रयाजाः अनुयाजाः च केवले जज्ञस्वतः ह-
विषः संतु भागाः तव अग्ने यज्ञः अयं अस्तु सर्वः तुभ्यं नमतां प्र-
दिशः चतस्रः ॥ ९ ॥ ११ ॥

॥ ५२ ॥ विश्वे देवाः शास्तन मा यथा इह होता वृतः मनवै यत्
निऽसद्यं प्र मे ब्रूत भागऽधेयं यथा वः येनं पया हव्यं आ वः वहा-
नि ॥ १ ॥ अहं होता नि असीदं यजीयान् विश्वे देवाः मरुतः मा
जुनन्ति अहःऽअहः अश्विना आध्वर्यवं वां ब्रह्मा संऽइत् भवति सा
आऽहुतिः वां ॥ २ ॥ अयं यः होता किः ऊं सः यमस्य कं अपि
ऊहे यत् संऽअजंति देवाः अहःऽअहः जायते मासिऽमासि अ-
देवाः दधिरे हव्यऽवाहं ॥ ३ ॥ मां देवाः दधिरे हव्यऽवाहं अप-
ऽम्लुक्तं बहु कृच्छ्रा चरंतं अग्निः विद्वान् यज्ञं नः कल्पयाति पंच-
ऽयामं त्रिऽवृत्तं सप्तऽतंतुं ॥ ४ ॥ आ वः यक्षि अमृतऽत्वं सुऽवीरं
यथा वः देवाः वरिवः कराणि आ वाहोः वज्रं इंद्रस्य धेयां अ-
इमाः विश्वाः पृतनाः जयाति ॥ ५ ॥ वीणिं शता वी सहस्राणि अ-
ग्निं त्रिंशत् च देवाः नवं च असपर्यन् औक्षन् घृतैः अस्तृणन्
वर्हिः अस्मै आत् इत् होतारं नि असादयन्त ॥ ६ ॥ १२ ॥

॥ ५३ ॥ यं ऐच्छाम मनसा सः अयं आ अगात् यज्ञस्य विद्वान्
परुषः चिकित्वान्सः नः यक्षत् देवऽतांता यजीयान् नि हिसत्तत्
अंतरः पूर्वं अस्मत् ॥ १ ॥ अराधि होता निऽसदा यजीयान् अभि-
प्रयांसि सुऽधितानि हि ख्यत् यजामहै यज्ञियान् हंतं देवान् ई-
ळामहै ईड्यान् आज्येन ॥ २ ॥ साध्वीं अकः देवऽवीतिं नः अद्य य-
ज्ञस्य जिह्वां अविदाम गुह्यां सः आयुः आ अगात् सुरभिः वसानः

भद्रां अक्रः देवऽहूतिं नः अद्य ॥३॥ तत् अद्य वाचः प्रथमं मसीय
येन असुरान् अभिदेवाः अस्मां ऊर्जऽअदः उत यज्ञियासः पंच
जनाः समं होत्रं जुषध्वं ॥४॥ पंच जनाः समं होत्रं जुषतां गोऽजा-
ताः उत ये यज्ञियासः पृथिवी नः पार्थिवात् पातु अंहसः अंत-
रिक्षं दिव्यात् पातु अस्मान् ॥५॥ १३॥ तंतुं तन्वन् रजसः भानुं
अनुं इहि ज्योतिष्मतः पथः रक्ष धिया कृतान् अनुत्खणं वयत्
जोगुंवां अपः मनुः भव जनय दैव्यं जनं ॥६॥ अक्षऽनहः नह्यत न
उत सोम्याः इष्कृणुध्वं रशनाः आ उत पिंशत अष्टाऽवंधुरं वहत
अभितः रथं येन देवासः अनयन् अभि प्रियं ॥७॥ अश्मन्ऽवती
रीयते सं रभध्वं उत तिष्ठत प्र तरत सखायः अत्र जहाम ये असन्
अशेवाः शिवान् वयं उत तरेम अभि वाजान् ॥८॥ त्वष्टा मायाः
वेत् अपसां अपःऽतमः विभ्रत् पात्रा देवऽपानानि शंऽतमा
शिशीते नूनं परशुं सुऽआयसं येन वृश्वात् एतंशः ब्रह्मणः पतिः
॥९॥ सुतः नूनं कवयः सं शिशीत वाशीभिः याभिः अमृताय त-
क्षथ विद्वांसः पदा गुह्यानि कर्तन् येन देवासः अमृतऽत्वं आनृषुः
॥१०॥ गर्भे योषां अदधुः वत्सं आसनि अपीच्येन मनसा उत जि-
ह्या सः विश्वाहा सुऽमनाः योग्याः अभि सिसासनिः वनते
कारः इत् जितिं ॥११॥ १४॥

॥५४॥ तां सुते कीर्तिमघऽवन् महिऽत्वा यत् त्वा भीते रोद-
सी अहूयेतां प्र आवः देवान् आ अतिरः दासं ओजः प्रऽजायै
त्वस्यै यत् अशिष्ः इंद्र ॥१॥ यत् अचरः तन्वा ववृधानः बलानि
इंद्र प्रऽब्रुवाणः जनेषु माया इत् सा ते यानि युद्धानि आहुः न अद्य
शत्रुं ननु पुरा विवित्से ॥२॥ के ऊं नु ते महिमनः समस्य अस्मत्

पूने आपे गः अंतं आपुः गत् मातरं च पितरं च माकं अजनययाः
तनः स्तायाः ॥ ३ ॥ चत्तारि ते असुर्गीणि नाम अदाभ्यानि महि-
षस्य संति तं द्यौं तानि निशानि वित्ते येभिः कर्माणि मघऽवन्
चकथे ॥ ४ ॥ तं विष्ठा दधिषे केवलानि यानि आविः या च गुहा
वसूनि कामं इत् मे मघऽवन् मा वि तारीः तं आऽज्ञाता तं इंद्र
असि दाता ॥ ५ ॥ यः अदधात् ज्योतिषि ज्योतिः अंतः यः असृ-
जत् मधुना सं मधूनि अध प्रियं शूपं इंद्राय मन्म ब्रह्मऽकृतः बृह-
त्ऽउक्तात् अवाचि ॥ ६ ॥ १५ ॥

॥ ५ ॥ दूरे तत् नाम गुह्यं पराचिः यत् त्वा भीते अहंयेतां व-
यःऽधे उत् अस्तभ्राः पृथिवीं द्यां अभीके भ्रातुः पुत्रान् मघऽवन्
तित्विषाणः ॥ १ ॥ महत् तत् नाम गुह्यं पुरुऽस्पृक् येन भूतं जनयः
येन भव्यं प्रत्नं जातं ज्योतिः यत् अस्य प्रियं प्रियाः सं अविशंत
पंच ॥ २ ॥ आ रोदसी अपृणात् आ उत् मथ्यं पंच देवान् ऋतुऽशः
सप्तऽसप्त चतुःऽचिंशता पुरुधा वि चष्टे सऽरूपेण ज्योतिषा वि-
ऽघंतेन ॥ ३ ॥ यत् उपः औच्छः प्रथमा विऽभानां अजनयः येन
पुष्टस्य पुष्टं यत् ते जामिऽत्वं अवरं परस्याः महत् महत्याः असु-
रऽत्वं एकं ॥ ४ ॥ विऽधुं दद्राणं समने बहूनां युवानं संतं पलितः
जगार देवस्य पश्य काव्यं महिऽत्वा अद्य ममारं सः ह्यः सं आन
॥ ५ ॥ १६ ॥ शाकन्नं शाकः अरुणः सुऽपर्णः आ यः महः शूरः स-
नात् अनीळः यत् चिकेत सत्यं इत् तत् न मोघं वसुं स्पार्हं उत्
जेता उत् दाता ॥ ६ ॥ आ एभिः ददे वृषायां पौंस्यानि येभिः औ-
क्षत् वृचऽहत्यां य वजी ये कर्मणः क्रियमाणस्य महा ऋतेऽकर्म
उत्ऽअजायंत देवाः ॥ ७ ॥ युजा कर्माणि जनयन् विश्वऽओजाः

अ० ८, अ० १, व० १९.]   ॥ ३११ ॥   [म० १०, अ० ४, सू० ५७.

अशस्तिऽहा विश्वऽमनाः तुराषाट् पीत्वी सोमस्य दिवः आ वृ-
धानः शूरः निः युधा अधमत् दस्यून् ॥ ८ ॥ १७ ॥

॥ ५६ ॥ इदं ते एकं परः ऊं ते एकं तृतीयैर्न ज्योतिषा सं विश्व-
स्व संऽवेशने तन्वः चारुः एधि प्रियः देवानां परमे जनित्रे ॥ १ ॥
तनूः ते वाजिन् तन्वं नयती वामं अस्मभ्यं धातुं शर्मै तुभ्यं अर्हुतः
महः धरुणाय देवान् दिविऽईव ज्योतिः स्वं आ मिमीयाः ॥ २ ॥
वाजी असि वाजिनेन सुऽवेनीः सुवितः स्तोमं सुवितः दिवं गाः
सुवितः धर्मं प्रथमा अनु सत्या सुवितः देवान् सुवितः अनु पत्नं
॥ ३ ॥ महिम्नः एषां पितरः च न ईशिरे देवाः देवेषु अदधुः अपि
क्रतुं सं अविद्युः उत यानि अत्विषुः आ एषां तनूषु नि विवि-
शुः पुनः ॥ ४ ॥ सहः ऽभिः विश्वं परि चक्रमुः रजः पूर्वा धामानि
अमिता मिमानाः तनूषु विश्वा भुवना नि येमिरे प्र असारयन्त
पुरुध प्रऽजाः अनु ॥ ५ ॥ द्विधा सूनवः असुरं स्वः ऽविदं आ अ-
स्यापयन्त तृतीयैर्न कर्मणा स्वां प्रऽजां पितरः पित्र्यं सहः आ
अवरिषु अदधुः तन्तुं आऽतंतं ॥ ६ ॥ नावा न क्षोदः प्रऽदिशः पृ-
थिव्याः स्वस्ति ऽभिः अति दुःऽगानि विश्वा स्वां प्रऽजां बृहत्-
ऽउक्थः महिऽत्वा आ अवरिषु अदधात् आ परेषु ॥ ७ ॥ १८ ॥

॥ ५७ ॥ मा प्र गाम् पथः वयं मा यज्ञात् इदं सोमिनः मा अं-
तः स्युः नः अरातयः ॥ १ ॥ यः यज्ञस्य प्रऽसार्धनः तन्तुः देवेषु आ-
ऽतंतः तं आऽहुतं न शीमहि ॥ २ ॥ मनः नु आ हुवां महे नारागं सेनं
सोमैर्न पितृणां च मन्मऽभिः ॥ ३ ॥ आ ते एतु मनः पुनः क्रत्वे
दक्षाय जीवसे ज्योक् च सूर्यं हरे ॥ ४ ॥ पुनः नः पितरः मनः द-

अ० ८. अ० १. व० २२.] ॥ ३१२ ॥ [म० १०. अ० ४. सू० ५९.]

दातु दैव्यः जनः जीवं व्रातं सचेमहि ॥ ५ ॥ वयं सोम व्रते तव मनः
तनूधुं विभ्रतः प्रजाऽवतः सचेमहि ॥ ६ ॥ १९ ॥

॥ ५८ ॥ यत्ते यमं वैवस्वतं मनः जगाम दूरकं तत्ते आ वर्त-
यामसि इह क्षयाय जीवसे ॥ १ ॥ यत्ते दिवं यत् पृथिवीं मनः ज-
गाम दूरकं तत्ते आ वर्तयामसि इह क्षयाय जीवसे ॥ २ ॥ यत्ते
भूमिं चतुःऽभृष्टिं मनः जगाम दूरकं तत्ते आ वर्तयामसि इह
क्षयाय जीवसे ॥ ३ ॥ यत्ते चतस्रः प्रऽदिशः मनः जगाम दूरकं
तत्ते आ वर्तयामसि इह क्षयाय जीवसे ॥ ४ ॥ यत्ते समुद्रं अर्णवं
मनः जगाम दूरकं तत्ते आ वर्तयामसि इह क्षयाय जीवसे ॥ ५ ॥
यत्ते मरीचीः प्रऽवतः मनः जगाम दूरकं तत्ते आ वर्तयामसि
इह क्षयाय जीवसे ॥ ६ ॥ २० ॥ यत्ते अपः यत् ओषधीः मनः ज-
गाम दूरकं तत्ते आ वर्तयामसि इह क्षयाय जीवसे ॥ ७ ॥ यत्ते
सूर्यं यत् उषसं मनः जगाम दूरकं तत्ते आ वर्तयामसि इह क्ष-
याय जीवसे ॥ ८ ॥ यत्ते पर्वतान् बृहत्तः मनः जगाम दूरकं तत्
ते आ वर्तयामसि इह क्षयाय जीवसे ॥ ९ ॥ यत्ते विश्वं इदं जगत्
मनः जगाम दूरकं तत्ते आ वर्तयामसि इह क्षयाय जीवसे ॥ १० ॥
यत्ते पराः पराऽवतः मनः जगाम दूरकं तत्ते आ वर्तयामसि
इह क्षयाय जीवसे ॥ ११ ॥ यत्ते भूतं च भव्यं च मनः जगाम दूरकं
तत्ते आ वर्तयामसि इह क्षयाय जीवसे ॥ १२ ॥ २१ ॥

॥ ५९ ॥ प्र तारि आयुः प्रऽतरं नवीयः स्थाताराऽइव ऋतुऽम-
ता रथस्य अध च्यवानः उत्तवीति अर्थं पराऽतरं सु निःऽञ्च-

तिः जिहीतां ॥ १ ॥ सामन् नु राये निधिऽमत् नु अन्नं करामहे सु
 पुरुध श्रवांसि ता नः विश्वानि जरिता ममत्तु पराऽतरं सु निः-
 ऽच्छतिः जिहीतां ॥ २ ॥ अभि सु अर्यः पौंस्यैः भवेम द्यौः न भूमिं
 गिरयः न अजान् ता नः विश्वानि जरिता चिकेत पराऽतरं सु
 निःऽच्छतिः जिहीतां ॥ ३ ॥ मो' सु नः सोम मृत्यवे परा दाः प-
 श्येम नु सूर्यं उतऽचरंतं द्युऽभिः हितः जरिमा सु नः अस्तु परा-
 ऽतरं सु निःऽच्छतिः जिहीतां ॥ ४ ॥ असुऽनीते मनः अस्मासु धा-
 रय जीवातवे सु प्रतिर नः आयुः ररंधि नः सूर्यस्य संऽदृशि घृतेन
 त्वं तन्वं वर्धयस्व ॥ ५ ॥ २२ ॥ असुऽनीते पुनः अस्मासु चक्षुः पुनः
 प्राणं इह नः धेहि भोगं ज्योक् पश्येम सूर्यं उतऽचरंतं अनुऽमते
 मृळय नः स्वस्ति ॥ ६ ॥ पुनः नः असु पृथिवी ददातु पुनः द्यौः देवी
 पुनः अंतरिक्षं पुनः नः सोमः तन्वं ददातु पुनः पूषा पथ्या या
 स्वस्तिः ॥ ७ ॥ शं रोदसी सुऽबंधवे यद्वाही ऋतस्य मातरा भरतां
 अप यत् रपः द्यौः पृथिवि क्षमा रपः मो' सु ते किं च न आममत्
 ॥ ८ ॥ अव द्रके अव चिका दिवः चरन्ति भेषजा क्षमा चरिण्यु ए-
 ककं भरतां अप यत् रपः द्यौः पृथिवि क्षमा रपः मो' सु ते किं
 च न आममत् ॥ ९ ॥ सं इन्द्र ईरय गां अनडाहं यः आ अवहत् उ-
 शीनराण्याः अनः भरतां अप यत् रपः द्यौः पृथिवि क्षमा रपः
 मो' सु ते किं च न आममत् ॥ १० ॥ २३ ॥

॥ ६० ॥ आ जनं त्वेषऽसंहं माहीनानां उपऽस्तुत अगन्म वि-
 भ्रतः नर्मः ॥ १ ॥ असमातिं निऽतोशनं त्वेषं निऽययिनं रघं भजे-
 ऽरघस्य सत्ऽपतिं ॥ २ ॥ यः जनान् महिषान्ऽइव अतिऽतस्यौ
 पवीरवान् उत अपवीरवान् युधा ॥ ३ ॥ यस्य इक्ष्वाकुः उप व्रते

रेवान्मरायी एधते दिविऽइव पंच कृष्टयः ॥४॥ इदं दद्यात् अस्मा-
 तिषुरथऽप्रोष्ठेषु धारय दिविऽइव सूर्ये हरे ॥५॥ अगस्त्यस्य नत्-
 ऽभ्यः सप्ती युनक्षि रोहिता पृणीन् नि अक्रमीः अभि विश्वान्
 राजन् अराधसः ॥६॥ २४॥ अयं माता अयं पिता अयं जीवातुः
 आ अगमत् इदं तव प्रऽसर्पणं सुऽवंधो० आ इहि निः इहि ॥७॥ य-
 था युगं वरत्रया नह्यंति धरुणाय कं एव दाधार ते मनः जीवातवे
 न मृत्यवे अथो अरिष्टऽतातये ॥८॥ यथा इयं पृथिवी मही दाधार
 इमान् वनस्पतीन् एव दाधार ते मनः जीवातवे न मृत्यवे अथो
 अरिष्टऽतातये ॥९॥ यमात् अहं वैवस्वतात् सुऽवंधोः मनः आ
 अभ्रं जीवातवे न मृत्यवे अथो अरिष्टऽतातये ॥१०॥ न्यक्वातः
 अव वाति न्यक्तपति सूर्यः नीचीनं अग्न्या दुहे न्यक्भवतु ते रपः
 ॥११॥ अयं मे हस्तः भगऽवान् अयं मे भगवत्तरः अयं मे वि-
 श्वऽभेषजः अयं शिवऽअभिमर्शनः ॥१२॥ २५॥ ४॥

॥६१॥ इदं इत्या रौद्रं गूर्तंऽवचाः ब्रह्मं कृत्वा शर्च्या अंतः आ-
 जौ क्राणा यत् अस्य पितरा मंहनेऽस्याः पथत् पक्वे अहन् आ
 सप्त होतृन् ॥१॥ सः इत् दानाय दभ्याय वचन् चवानः सूर्यः अ-
 मिमीत् वेदिं तूर्वयाणः गूर्तं वचःऽतमः क्षोदः नरेतः इतःऽऊति
 सिंचत् ॥२॥ मनः न येषु हवनेषु तिग्मं विपः शर्च्या वनुषः द्रव-
 ता आ यः शर्याभिः तुविऽनृम्णः अस्य अश्रीणीत् आऽदिशं ग-
 भस्तौ ॥३॥ कृष्णा यत् गोषु अरुणीषु सीदत् दिवः नपाता अश्वि-
 ना हुवे वां वीतं मे यज्ञं आ गतं मे अन्नं ववच्चांसां न इयं अस्मृ-
 तऽधू० ॥४॥ प्रथिष्ट यस्य वीरऽकर्म इष्णत् अनुऽस्थितं नु नयः
 अप औहत् पुनः तत् आ बृहति यत् कनायाः दुहितुः आ अनु-

ऽभृतं अन॒र्वा ॥५॥ २६॥ म॒ध्या यत् क॒र्विं अ॒भ॒वत् अ॒भी॒कै॒कामं॑ कृ॒-
 ण्वा॒ने पि॒तरि॑ यु॒व॒त्यां म॒ना न॒क॒रेतः॑ ज॒ह॒तुः वि॒ऽय॒न्ता॒ सानौ॑ नि॒-
 ऽसि॒क्तं सु॒ऽकृत॑स्य॒ योनौ॑ ॥६॥ पि॒ता यत् स्वां॑ दु॒हित॒रं अ॒धि॒ऽस्कन्
 ष्म॒या रे॒तः सं॒ऽज॒ग्मा॒नः नि॒ सि॒ंचत् सु॒ऽआ॒र्ध्यः अ॒ज॒न॒यन् ब्र॒ह्म
 दे॒वाः वा॒स्तोः प॒तिं व्र॒त॒ऽपां निः अ॒त॒क्षन् ॥७॥ सः ई॒वृषा॑ न फेनं
 अ॒स्यत् आ॒जौ स्मत् आ॒ परा॑ ऐ॒त् अप॑ द॒भ्रऽचै॒ताः सर॑त् प॒दा न
 दक्षि॑णा प॒रा॒ऽवृ॒क्न ताः॑ नु मे पृ॒थ॒न्यः ज॒गृ॒भे ॥८॥ म॒क्षु न व॒ह्निः
 प्र॒ऽजा॒याः उ॒प॒च्छिः अ॒ग्निं न न॒म्रः उ॒प॑ सी॒दत् ऊ॒धः स॒नि॒ता इ॒ध्मं
 स॒नि॒ता उ॒त वा॒जं सः ध॒र्ता ज॒ज्ञे स॒ह॒सा य॒वि॒ऽयुत् ॥९॥ म॒क्षु क॒ना॒-
 याः स॒ख्यं न व॑ऽग्वाः ऋ॒तं व॑द॒तः ऋ॒त॒ऽयु॒क्तिं अ॒ग॒मन् द्वि॒ऽव॒हंसः॑
 ये उ॒प॑ गो॒पं आ॒ अ॒गुः अ॒द॒क्षि॒णा॒सः अ॒च्यु॒ता दु॒ध॒क्षन् ॥१०॥ २७॥
 म॒क्षु क॒ना॒याः स॒ख्यं न वी॑यः रा॒धः न रे॒तः ऋ॒तं इ॒त् तुर॑ण॒यन् श्रु॒चिं
 यत् ते रे॒क्काः आ॒ अ॒य॒ज॒न्त स॒वः ऽदु॒र्घा॒याः प॒यः उ॒स्त्रि॒या॒याः ॥११॥
 प॒श्वा यत् प॒श्वा वि॒ऽयु॒ता वु॒ध॒न्त इति॑ व्र॒वी॒ति वृ॒क्षरि॑ र॒रा॒णः व॒सोः
 व॒सु॒ऽत्वा का॒र॒वः अ॒ने॒हा वि॒श्वं वि॒वेष्टि॑ द्र॒वि॒णं उ॒प॑ क्षु ॥१२॥ तत्
 इ॒त् नु अ॒स्य प॒रि॒ऽस॒द्वा॒नः अ॒ग॒मन् पु॒रु॒स॒द॒तः ना॒र्म॒दं वि॒भित्स॑न्
 वि श्रु॒ण॑स्य सं॒ऽय॒थि॒तं अ॒न॒र्वा वि॒दत् पु॒रु॒ऽप्र॒जा॒त॒स्य गु॒हा॑ यत्
 ॥१३॥ भ॒र्गैः ह॒ नाम॑ उ॒त य॒स्य दे॒वाः स्वः॑ न ये त्रि॒ऽस॒ध॒स्ये नि॒ऽसे॒दुः
 अ॒ग्निः ह॒ नाम॑ उ॒त जा॒त॒ऽवे॒दाः श्रु॒धि नः॒ हो॒तः ऋ॒त॒स्य॑ हो॒ता अ॒-
 धु॒क् ॥१४॥ उ॒त त्या॑ मे रौ॒द्रौ अ॒र्चि॒ऽम॒न्ता॑ ना॒स॒न्त्यौ इ॒न्द्र॒ गूर्त॑ये॒ य॒-
 ज॒ध्वे म॒नु॒ष्यत् वृ॒क्षऽव॑हिषे र॒रा॒णा म॒न्दू॑ हि॒त॒ऽप्र॒य॒सा वि॒क्षु य॒ज्युः
 ॥१५॥ २८॥ अ॒यं स्तु॒तः राजा॑ व॒न्दि वे॒धाः अपः॑ च॒ वि॒प्रः त॒र॒ति
 स्व॒ऽसे॒तुः सः क॒क्षी॒वंत॑ रे॒ज॒यत् सः अ॒ग्निं ने॒मिं न च॒क्रं अ॒र्वतः॑ र॒-
 घु॒ऽदु ॥१६॥ सः द्वि॒ऽव॒धुः वै॒त॒र॒णः य॒ष्टा स॒वः ऽधुं॑ धे॒नुं अ॒स्व॑ दु॒ह॒-

आ॒न॒श॒ते॒भ्यः॒ भ॒द्रं॒ अ॒गि॒र॒सः॒ वः॒ अ॒स्तु॒ प्र॒ति॒ गृ॒भ्णी॒त॒ मा॒न॒वं॒ सु॒ऽमे॒ध॒सः॒ ॥१॥ ये॒ उ॒त् सु॒ऽआ॒ज॒न् पि॒तरं॑ गो॒ऽम॒यं व॒सुं॒ ऋ॒तेन॑ अ॒भि॒दन्
प॒रि॒व॒त्स॒रे व॒लं दी॒र्घा॒यु॒ऽत्वं अ॒गि॒र॒सः॒ वः॒ अ॒स्तु॒ प्र॒ति॒ गृ॒भ्णी॒त॒ मा॒न॒वं॒ सु॒ऽमे॒ध॒सः॒ ॥२॥ ये॒ ऋ॒तेन॑ सू॒र्यं आ॒ अ॒रो॒ह॒यन् दि॒वि अ॒प्र॒थ॒यन्
पृ॒थि॒वीं मा॒तरं॑ वि॒ सु॒प्र॒जाः॒ऽत्वं अ॒गि॒र॒सः॒ वः॒ अ॒स्तु॒ प्र॒ति॒ गृ॒भ्णी॒त॒ मा॒न॒वं॒ सु॒ऽमे॒ध॒सः॒ ॥३॥ अ॒यं ना॒भा व॒दति॑ व॒ल्गु वः॒ गृ॒हे दे॒वं॒ऽपु॒त्राः॒ ऋ॒ष॒यः॒ तत् शृ॒णो॒त॒न॒ सु॒ऽब्र॒ह्म॒ण्यं अ॒गि॒र॒सः॒ वः॒ अ॒स्तु॒ प्र॒ति॒
गृ॒भ्णी॒त॒ मा॒न॒वं॒ सु॒ऽमे॒ध॒सः॒ ॥४॥ वि॒ऽरू॒पा॒सः॒ इत् ऋ॒ष॒यः॒ ते इत्
गं॒भीर॑ऽव॒प॒सः॒ ते अ॒गि॒र॒सः॒ सू॒न॒वं॒ ते अ॒ग्नेः॒ परि॑ ज॒ज्ञिरे॒ ॥५॥ १॥
ये अ॒ग्नेः॒ परि॑ ज॒ज्ञिरे॒ वि॒ऽरू॒पा॒सः॒ दि॒वः॒ परि॑ न॒वं॒ऽग्वः॒ नु द॒शं॒ऽग्वः॒
अ॒गि॒रः॒ऽत॒मः॒ स॒चा दे॒वेषु॑ म॒ह॒ते ॥६॥ इं॒द्रेण॑ यु॒जा निः॒ सृ॒ज॒न्त॒ वा॒घ॒तः॒ ब्र॒जं गो॑ऽम॒तं अ॒श्वि॒नं स॒ह॒स्रं मे॒ द॒द॒तः॒ अ॒ष्ट॒ऽक॒र्ण्यैः॒ अ॒वः॒ दे॒वेषु॑ अ॒क्र॒त॒ ॥७॥ प्र॒ नू॒नं जा॒य॒तां अ॒यं म॒नुः॒ तो॒क्म॑ऽइ॒व रो॒ह॒तु॒ यः॒
स॒ह॒स्रं॒ श॒त॒ऽअ॒श्वं॒ स॒द्यः॒ दा॒नाय॑ म॒ह॒ते ॥८॥ न॒ तं अ॒श्रो॒ति कः॒ च॒न
दि॒वः॒ऽइ॒व सा॒नु आ॒ऽर॒भं सा॒व॒र्ण्यस्य॑ दक्षि॒णा वि॒ सिं॒धुः॒ऽइ॒व प॒॒प्र॒ये ॥९॥ उ॒त दा॒सा प॒रि॒ऽवि॒षे॒ स्मत्॒ऽदि॒ष्टी॒ गो॑ऽप॒री॒ण॒सा य॒दुः॒
तु॒र्वः॒ च॒ म॒म॒हे ॥१०॥ स॒ह॒स्र॒ऽदाः॒ याम॒ऽनीः॒ मा रि॒ष॒त् म॒नुः॒ सू॒र्येण॑
अ॒स्य॒ य॒त॒मा॒ना ए॒तु दक्षि॑णा सा॒व॒र्णेः॒ दे॒वाः॒ प्र ति॒र॒न्तु॒ आ॒युः॒ य॒स्मिन् अ॒श्रां॒ताः॒ अ॒स॒ना॒म वा॒जं ॥११॥ २॥

॥६३॥ प॒रा॒ऽव॒तः॒ ये दि॒धि॒प॒न्ते आ॒प्यं म॒नु॑ऽप्री॒ता॒सः॒ ज॒नि॒म
वि॒व॒स्व॒न्तः॒ य॒या॒ते॒ ये न॒हु॒ष्य॑स्य व॒र्हि॒षि॑ दे॒वाः॒ आ॒स॒न्ते॒ ते अ॒धि॒ ब्रु॒॒व॒न्तु॒ नः॒ ॥१॥ वि॒श्वो॒ हि वः॒ न॒म॒स्या॒नि व॒द्या॒ ना॒मा॒नि दे॒वाः॒ उ॒त
य॒ज्ञि॒या॒नि वः॒ ये स्य॑ जा॒ताः॒ अ॒दि॒तेः॒ अ॒त्ऽभ्यः॒ परि॑ ये पृ॒थि॒व्याः॒ ते

मे इह श्रुत हवँ ॥२॥ येभ्यः माता मधुऽमत् पिबन्ते पयः पीयूषं
 द्यौः अदितिः अद्रिऽवर्हाः उक्थऽशुष्मान् वृषऽभरान् सुऽअ-
 प्रसः तान् आदित्यान् अनु मद् स्वस्तये ॥३॥ नृऽचक्षासः अति-
 ऽमिषन्तः अर्हणा वृहत् देवासः अमृतऽत्वं आनशुः ज्योतिःऽर-
 थाः अर्हिऽमायाः अनागसः दिवः वर्ष्माणं वसते स्वस्तये ॥४॥
 संऽराजः ये सुऽवृधः यज्ञं आऽययुः अपरिऽहृताः दधिरे दिवि
 क्षयं तान् आ विवास नमसा सुवृक्तिऽभिः महः आदित्यान् अ-
 दितिं स्वस्तये ॥५॥३॥ कः वः स्तोमं राधति यं जुजोषय विश्वे दे-
 वासः मनुषः यतिं स्थनं कः वः अध्वरं तु विऽजाताः अरं कृत यः
 नः पर्वन् अति अंहः स्वस्तये ॥६॥ येभ्यः होवां प्रथमां आऽयेत्रे
 मनुः समिद्धऽअग्निः मनसा सप्त होतुं ऽभिः ते आदित्याः अमयं
 गर्भं यच्छत सुऽगा नः कर्तुं सुऽपर्या स्वस्तये ॥७॥ ये ईगिरिभुव-
 नस्य प्रऽचेतसः विश्वस्य स्थातुः जगन्तः च मन्तवः ते नः कृतात्
 अकृतात् एनसः परि अद्य देवासः पिपृत स्वस्तये ॥८॥ भेर्यु उदं
 सुऽहवँ हवामहे अंहः ऽमुचँ सुऽकृतं दैव्यं जनं अग्निं मित्रं वरुणं
 सातये भगं द्यावापृथिवी मरुतः स्वस्तये ॥९॥ सुऽचामाणं पृ-
 थिवीं द्यां अनेहसं सुऽगर्भाणं अदितिं सुऽप्रनीतिं देवीं नार्यं सु-
 ऽअरिवां अनागसं अस्रवन्तीं आ रुहेम स्वस्तये ॥१०॥४॥ विश्वं
 यजत्राः अधि वोचत ऊतये त्रायध्वं नः दुःऽएवायाः अभिऽहृतः
 सत्यया वः देवऽहूत्या हुवेम शृण्वतः देवाः अवसे स्वस्तये ॥११॥
 अपं अमीवां अपं विश्वां अनाहुतिं अपं अरातिं दुःऽविदवां
 अद्यऽयतः अरि देवाः द्वेपः अस्मत् युयोत न उरु नः गर्भं यच्छत
 स्वस्तये ॥१२॥ अरिष्टः सः मर्तः विश्वः एधते प्र प्रऽजामिः जायते
 धर्मणः परि यं आदित्यासः नयय सुनीतिऽभिः अति विश्वानि

ऽइता स्वस्तये ॥ १३ ॥ यं देवासुः अवथ वाजं ऽसातौ यं मूर-
 साता मरुतः हिते धने प्रातः ऽयावानं रथं इंद्र सा नसिं अरिथंतं
 आरुहेम स्वस्तये ॥ १४ ॥ स्वस्ति नः पथ्यासु धन्वं ऽसु स्वस्ति अप-
 ऽसु वृजने स्वः ऽवति स्वस्ति नः पुत्र ऽकृषेष्णु योनिषु स्वस्ति राये
 मरुतः दधातु ॥ १५ ॥ स्वस्तिः इत् हि म ऽपंथे श्रेष्ठारेकणस्वती
 अभि या वामं एतिं सानः अमा सो अरणे नि पातु सु ऽआवेशा
 भवतु देव ऽगोपा ॥ १६ ॥ एव स्रतेः सूनुः अवीवृधत् वः विश्वे आ-
 दित्याः अदिते मनीषी ईशानासः नरः अमर्त्येन अस्तावि जनः
 दिव्यः गर्येन ॥ १७ ॥ ५ ॥

॥ ६४ ॥ कथा देवानां कृतमस्यं यामनि सु ऽमंतु नामं शृण्वतां
 मनामहे कः मृळाति कृतमः नः मयः कर्तु कृतमः ऊती अभि
 आ ववर्तति ॥ १ ॥ ऋतु ऽयंति ऋतवः दृत् ऽसु धीतयः येनंति चे-
 नाः पतयंति आ दिशः न मर्दिता विद्यते अन्यः एभ्यः देवेषु मे
 अधि कामाः अयंसत ॥ २ ॥ नराशंसं वा पूषणं अगोत्वं अग्निं देव-
 ऽइदं अभि अर्चसे गिरा सूर्यामासा चंद्रमसा यमं दिवि चितं
 वातं उपसं अक्तुं अश्विना ॥ ३ ॥ कथा कविः तुवि ऽरवान् कथां
 गिरा बृहस्पतिः ववृधते सुवृक्ति ऽभिः अजः एकं ऽपात् सु ऽहवे-
 भिः अक्तुं ऽभिः अहिः शृणोतु बुभ्यः हवीमनि ॥ ४ ॥ दद्यान्व वा
 अदिते जन्मनि मृते राजाना मित्रावरुणा आ विवामन्मि अत-
 तं ऽपंथाः पुरु ऽरयः अयमा मन्त्र ऽहोता विषु ऽरूपेषु जन्म ऽसु
 ॥ ५ ॥ ६ ॥ ते नः अर्चतः हवन् ऽश्रुतः हवं विश्वे शृण्वन्तु वाजिनः
 मित ऽद्रवः महस् ऽसाः मेधसातौ ऽइव त्मनां नृहः ये धने नं ऽइ-
 पेष्णु जभिरे ॥ ६ ॥ म वः वायुं रप ऽसुजं पुरं ऽधि स्तोमः वृत्तुं न-

ख्यायं पृथगं ते हि देवस्य सवितुः सवीमनि क्रतुं सचंते मऽचितः
 सऽचेतसः ॥ ७ ॥ त्रिः सप्त सप्ताः नद्यः महीः अपः वनस्पतीन्
 पर्वतान् अग्निं ऊतये कृणानुं अमृतं तिथिं सधऽस्ये आ रुद्रं रुद्रेषु
 रुद्रियं हवामहे ॥ ८ ॥ सरस्वती सुरयुः सिंधुः ऊर्मिऽभिः महः महीः
 अवसा आ यंतु वटानीः देवीः आपः मातरः सृष्टयित्वः घृतऽवत्
 पयः मधुऽमत् नः अचेत ॥ ९ ॥ उत माता बृहत् ऽदिवा शृणोतु नः
 त्वष्टा देवेभिः जनिऽभिः पिता वचः ऋभुष्टाः वाजः रथः पतिः
 भगः रत्नः शंसः शशमानस्य पातु नः ॥ १० ॥ ७ ॥ रत्नः संऽष्टौ
 पितृमान् ऽइव क्षयः भद्रा रुद्राणां मरुतां उपऽस्तुतिः गोभिः
 स्याम यशसः जनेषु आ सदा देवासः उक्तया सचेमहि ॥ ११ ॥ यां
 मे धियं मरुतः इंद्र देवाः अर्ददात वरुण मित्र यूयं तां पीपयत् प-
 र्यसा ऽइव धेनुं कुवित् गिरः अधि रथे वहाय ॥ १२ ॥ कुवित् अंग
 प्रति यथा चित् अस्य नः सऽजात्यस्य मरुतः बुबोधय नामां यत्र
 प्रथमं संऽनसामहे तत्र जामिऽत्वं अदितिः दधातु नः ॥ १३ ॥ ते
 हि द्यावा पृथिवी मातरां मही देवी देवान् जन्मना यज्ञिये इ-
 तः उभे विभृतः उभयं भरीमऽभिः पुरुरेतांसि पितृऽभिः च सिं-
 चतः ॥ १४ ॥ विसा होत्रा विश्वं अश्नोति वार्यं बृहस्पतिः अरमतिः
 पनीयसी ग्रावा यत्र मधुऽसुत् उच्यते बृहत् अवीवशंत मति-
 ऽभिः मनीषिणः ॥ १५ ॥ एव कविः तुविऽरवान् ऋतुऽज्ञाः द्र-
 विणस्युः द्रविणसः चकानः उक्थेभिः अत्र मतिऽभिः च विप्रः
 अपीपयत् गयः दिव्यानि जन्म ॥ १६ ॥ एव स्रते सूनुः अवीवधत्
 वः विश्वे आदित्याः अदिते मनीषी ईशानासः नरः अमर्त्येन अ-
 स्तावि जनः दिव्यः गयेन ॥ १७ ॥ ८ ॥

८. अ० २. व० ११.] ॥ ३२१ ॥ [म० १०. अ० ५. सू० ६५.]

॥ ६५ ॥ अग्निः इन्द्रः वरुणः मित्रः अर्यमा वायुः पूषा सरस्वती
जोषसः आदित्याः विष्णुः मरुतः स्वः बृहत् सोमः रुद्रः अ-
रिः ब्रह्मणः पतिः ॥ १ ॥ इन्द्राग्नी वृत्रहृत्सु सतः पंती० मिथः
हन्वाना तन्वा संऽओकसा अंतरिक्षं महि आ प्रुः ओजसा सो-
मः घृतऽग्नीः महिमानं ईरयन् ॥ २ ॥ तेषां हि महा महतां अनव-
णां स्तोमान् इयमि ऋतऽज्ञाः ऋतऽवृधां ये अप्सवं अर्णवं चि-
त्रऽराधसः ते नः रासतां महये सुऽमित्राः ॥ ३ ॥ स्वःऽनरं अंत-
रिक्षाणि रोचना द्यावाभूमी पृथिवी स्कम्भुः ओजसा पूक्षाऽइव
महयंतः सुऽरातयः देवाः स्तवंते मनुषाय सूरयः ॥ ४ ॥ मित्राय
शिक्ष वरुणाय दाप्नुवे या संऽराजा मनसा न प्रऽयुच्छतः ययोः
धर्मधर्मेणा रोचते बृहत् ययोः उभे रोदसी नाधसी वृता ॥ ५ ॥
॥ ९ ॥ या गौः वर्तन्ति परिऽएति निऽकृतं पयः दुहाना व्रतऽनीः
अवारतः सा प्रऽब्रुवाणा वरुणाय दाप्नुवे देवेभ्यः दाशत् हविषा
विवस्वते ॥ ६ ॥ दिवक्षसः अग्निऽजिह्वाः ऋतऽवृधः ऋतस्य यो-
निं विऽमृशंतः आसते द्यां स्कुभिती अपः आ चक्रुः ओजसा यज्ञं
जन्तिती तन्वि नि ममृजुः ॥ ७ ॥ परिऽक्षितां पितरां पूर्वऽजाव-
री० ऋतस्य योनां क्षयतः संऽओकसा द्यावापृथिवी वरुणाय
सऽव्रते० घृतऽवत् पयः महिषाय पिबतः ॥ ८ ॥ पर्जन्यावाता वृ-
षभा पुरीषिणा इन्द्रवायू वरुणः मित्रः अर्यमा देवान् आदि-
त्यान् अदितिं हवामहे ये पार्थिवासः दिव्यासः अपऽसु ये ॥ ९ ॥
त्वष्टारं वायुं ऋभवः यः ओहते दैव्या हीतारौ उषसं स्वस्तये बृह-
स्पतिं वृत्रऽखादं सुऽमेधसं इन्द्रियं सोमं धनऽसाः जुं ईमहे ॥ १० ॥
॥ १० ॥ ब्रह्मगां अश्वं जनयंतः ओषधीः वनस्पतीन् पृथिवीं पर्व-
तान् अपः सूर्यं दिवि रोहयंतः सुऽदानवः आर्यो व्रता विऽसु

जंतः अधि क्षमि ॥ ११ ॥ भुज्युं अंहसः पिपृथः निः अश्विना श्या
 पुवं वध्निऽमत्याः अजिन्वतं कमऽद्युवं विऽमदाय ऊहयुः यु
 विष्णां प्वं विश्वकाय अव सृजयः ॥ १२ ॥ पावीरवी तन्यतुः एव
 ऽपात् अजः दिवः धर्ता सिंधुः आपः समुद्रियः विश्वे देवासः
 एवन् वचांसि मे सरस्वती सह धीभिः पुरं ऽध्या ॥ १३ ॥ विश्वे दे
 वाः सह धीभिः पुरं ऽध्या मनोः यजत्राः अमृताः ऋतऽज्ञाः रा
 तिऽसाचः अभिऽसाचः स्वः ऽविदः स्वः गिरः ब्रह्म सुऽउक्तं जु
 षेरत ॥ १४ ॥ देवान् वसिष्ठः अमृतान् ववन्दे ये विश्वा भुवना अ
 भि प्रऽतस्थुः ते नः रासंतां उरुऽगायं अद्य यूयं पात स्वस्तिऽभिः
 सदा नः ॥ १५ ॥ ११ ॥

॥ ६६ ॥ देवान् हुवे बृहत् ऽश्रवसः स्वस्तये ज्योतिः ऽकृतः अ
 ध्वरस्य प्रऽचेतसः ये ववृधुः प्रऽतरं विश्वऽवेदसः इंद्रऽज्येष्ठसः
 अमृताः ऋतऽवृधः ॥ १ ॥ इंद्रऽप्रसूताः वरुणऽप्रणिष्टाः ये सूर्यस्य
 ज्योतिषः भागं आनशुः मरुत् ऽगंगे वृजने मन्म धीमहि माघेति
 यज्ञं जनयंत सूरयः ॥ २ ॥ इंद्रः वसुं ऽभिः परि पातु नः गयं आदि
 त्यैः नः अदितिः शर्म यच्छतु रुद्रः रुद्रेभिः देवः मृकृयाति नः तष्टा
 नः ग्राभिः सुवितायं जिन्वतु ॥ ३ ॥ अदितिः द्यावापृथिवी ऋतं
 महत् इंद्राविष्णू मरुतः स्वः बृहत् देवान् आदित्यान् अयसे ह
 वामहे वसून् रुद्रान् सवितारं सुऽदंसं ॥ ४ ॥ सरस्यान् धीभिः
 वरुणः धृतऽवतः पूषा विष्णुः महिमा वायुः अश्विना ब्रह्म ऽकृतः
 अमृताः विश्वऽवेदसः शर्म नः यंसन् त्रिऽवक्ष्यं अंहमः ॥ ५ ॥
 ॥ १२ ॥ वृषा यज्ञः वृषणः संतु यज्ञियाः वृषणः देवाः वृषणः हविः
 ऽकृतः वृषणा द्यावापृथिवी ऋतऽवरी० वृषा प्रजेन्यः वृषणः

अ० ८. अ० २. व० १५.] . ॥ ३२३ ॥ [म० १०. अ० ५. सू० ६७.

वृषऽस्तुभः ॥ ६ ॥ अग्नीषोमा वृषणा वाजऽसातये पुरुऽप्रशस्ता
वृषणौ उप ब्रुवे यौ ईजिरे वृषणः देवऽयज्यया ता नः शर्मं त्रि-
ऽवरूथं वि यंसतः ॥ ७ ॥ धृतऽव्रताः क्षत्रियाः यज्ञनिऽकृतः वृ-
हत्ऽदिवाः अध्वराणां अभिऽश्रियः अग्निऽहोतारः ऋतऽसापः
अद्रुहः अपः असृजन् अनु वृत्ततूर्यै ॥ ८ ॥ द्यावापृथिवी जनयन्
अभि व्रता आपः ओषधीः वनिनानि यज्ञिया अंतरिक्षं स्वः आ
पमुः ऊतये वशं देवासः तन्वि नि ममृजुः ॥ ९ ॥ धर्तारः दिवः ऋ-
भवं सुऽहस्ताः वातापर्जन्या महिषस्य तन्यतोः आपः ओषधीः
प्र तिरंतु नः गिरः भगः रातिः वाजिनः यंतु मे हवं ॥ १० ॥ १३ ॥
समुद्रः सिंधुः रजः अंतरिक्षं अजः एकऽपात् तनयित्तुः अर्णवः
अहिः बुध्न्यः शृणवत् वचांसि मे विश्वे देवासः उत सूरयः मम
॥ ११ ॥ स्याम वः मनवः देवऽवीतये प्रांचं नः यज्ञं प्र नयत् साधु-
ऽया आदित्याः रुद्राः वसवः सुऽदानवः इमा ब्रह्म शस्यमानानि
जिन्वत ॥ १२ ॥ दैव्या होतारा प्रथमा पुरऽहिता ऋतस्य पथां अ-
नु एमि साधुऽया क्षेवंस्य पतिं प्रतिऽवेशं ईमहे विश्वान् देवान्
अमृतान् अप्रऽयुच्छतः ॥ १३ ॥ वसिष्ठासः पितृऽवत् वाचं अक्रत
देवान् ईळानाः ऋषिऽवत् स्वस्तये प्रीताऽईव ज्ञातयः कामं
आऽइत्य अस्मे देवासः अव धूनुत वसु ॥ १४ ॥ देवान् वसिष्ठः
अमृतान् ववदे ये विश्वा भुवना अभि प्रऽतस्थुः ते नः रासंतां उ-
रुऽगायं अद्य यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदानः ॥ १५ ॥ १४ ॥

॥ ६७ ॥ इमां धियं सप्तऽशीष्णीं पिता नः ऋतऽप्रजातां बृहतीं
अविंदत् तुरीयं स्वित् जनयत् विश्वऽजन्यः अयास्यः उक्थं इंद्राय
शंसन् ॥ १ ॥ ऋतं शंसतः ऋजु दीधानाः दिवः पुत्रासः असुरस्य

वीराः विप्रं पदं अंगिरसः दधानाः यज्ञस्य धाम प्रथमं मनन्त ॥
हंसैः ऽइव सखिऽभिः वावदत् ऽभिः अश्मन् ऽमयानि नहन्
विऽअस्यन् वृहस्पतिः अभिऽकनिऽक्रदत् गाः उत प्र अस्तौत् उ
च विद्वान् अगायत् ॥ ३ ॥ अवः द्वाभ्यां परः एकया गाः गुहां ति
ष्ठंतीः अनृतस्य सेतौ वृहस्पतिः तमसि ज्योतिः इच्छन् उत उसा
आ अकः वि हि तिस्रः आवः ० ॥ ४ ॥ विऽभिद्यं पुरं शयथा ई अ
पाचीनिः त्रीणि साकं उदऽधेः अकृतत् वृहस्पतिः उषसं सूर्यं ग
अर्के विवेद स्तनयन् ऽइव द्यौः ॥ ५ ॥ इंद्रः बलं रक्षितारं दुधानां
कोरणं ऽइव वि चर्कते रवेण स्वेदां जिऽभिः आऽशिरं इच्छमा-
नः अरोदयत् पणिं आ गाः अमुष्णात् ॥ ६ ॥ १५ ॥ सः ई सत्येभिः
सखिऽभिः शुचत् ऽभिः गोऽधायसं वि धनऽसैः अर्द्धः ० ब्रह्मणः
पतिः वृषऽभिः वराहैः घर्मऽस्वेदेभिः द्रविणं वि आनत् ॥ ७ ॥
ते सत्येनं मनसा गोऽपतिं गाः इयानासः इषण्यन्त धीभिः वृह-
स्पतिः मिथः ऽअवद्यपेभिः उत उस्त्रियाः असृजत् स्वयुक् ऽभिः
॥ ८ ॥ तं वर्धयंतः मतिऽभिः शिवाभिः सिंहऽइव नानदतं सध-
ऽस्थे वृहस्पतिं वृषणं शूरऽसातौ भरेऽभरे अनु मदेम जिष्णुं ॥ ९ ॥
यदा वाजं असनत् विश्वऽरूपं आ द्यां अरुक्षत् उतऽतराणि सप्रं
वृहस्पतिं वृषणं वर्धयंतः नाना संतः विभ्रतः ज्योतिः आसा
॥ १० ॥ सत्यां आऽशिषं कृणुत वयः ऽधै कीरिं चित् हि अवय स्वे-
भिः एवैः पश्चा मृधः अपभवंतु विश्वाः तत् रोदसी शृणुत विश्व-
ऽइन्वे ० ॥ ११ ॥ इंद्रः महा महतः अर्णवस्य वि मूर्धानं अभिनत्
अर्बुदस्य अहन् अहिं अरिणात् सप्रं सिंधून् देवैः द्यावापृथिवी
प्र अवतन् नः ॥ १२ ॥ १६ ॥

॥ ६८ ॥ उद्ऽप्रुतः न वयः रक्षमाणाः वावदतः अभ्रियस्य-
 ऽइव घोषाः गिरिऽभ्रजः न ऊर्मयः मदतः वृहस्पतिं अभि अर्काः
 अनावन् ॥ १ ॥ सं गोभिः आंगिरसः नक्षमाणाः भर्गऽइव इत्
 अर्यमणं निनाय जनै मित्रः न दंऽपती० अनृक्त्ति वृहस्पते वाजयं
 आप्नून्ऽइव आजौ ॥ २ ॥ साधुऽअर्याः अतिथिनीः इषिराः स्या-
 हीः सुऽवर्णाः अनवद्यऽरूपाः वृहस्पतिः पर्वतेभ्यः विऽतूर्यं निः
 गाः ऊपे यवैऽइव स्थिविऽभ्यः ॥ ३ ॥ आऽप्रुषायन् मधुना ऋत-
 स्य योनिं अवऽक्षिपन् अर्कैः उल्कांऽइव द्यौः वृहस्पतिः उद्धरन्
 अश्विनः गाः भूम्याः उद्गाऽइव वि त्वचं विभेद ॥ ४ ॥ अपं ज्योति-
 षा तमः अंतरिक्षात् उद्गः शीपालंऽइव वातः आजत् वृहस्पतिः
 अनुऽमृश्यं वलस्यं अभ्रंऽइव वातः आ चक्रे आ गाः ॥ ५ ॥ यदा
 वलस्यं पीयतः जसुं भेत् वृहस्पतिः अग्नि तपःऽभिः अर्कैः दत्ऽभिः
 न जिह्वा परिऽविष्टं आदत् आविः निऽधीन् अकृणोत् उस्त्रिया-
 णां ॥ ६ ॥ १११ ॥ वृहस्पतिः अमंत हित्यत् आसां नाम स्वरीणां स-
 दने गुहां यत् आडाऽइव भित्त्वा शकुनस्य गर्भं उत् उस्त्रियाः पर्व-
 तस्य त्मना आजत् ॥ ७ ॥ अश्ना अपिऽनडं मधुं परि अपश्यत् म-
 त्स्यं न दीने उदनिं क्षियंतं निः तत् जभार चमसं न वृक्षात् वृह-
 स्पतिः विऽरवेणं विऽकृत्यं ॥ ८ ॥ सः उषां अविंदत् सः स्वः० सः
 अग्निं सः अर्केणं वि ववाधे तमांसि वृहस्पतिः गोऽवपुषः वलस्यं
 निः मज्जानं न पर्वणः जभार ॥ ९ ॥ हिमाऽइव पर्णा मुषिता वना-
 नि वृहस्पतिना अकृपयत् वलः गाः अनुऽकृत्यं अपुनः चकार
 यात् सूर्यामासा मिथः उत्ऽचरातः ॥ १० ॥ अभि श्यावं न कृश-
 नेभिः अश्वं नक्षत्रेभिः पितरः द्यां अपिंशन् रात्र्यां तमः अदधुः
 ज्योतिः अहन् वृहस्पतिः भिनत् अर्द्रिं विदत् गाः ॥ ११ ॥ इदं अ-

अ० ८, अ० २, व० २०.] ॥ ३२६ ॥ [म० १०, अ० ६, सू० ६]

कर्म नमः अभियाय यः पूर्वीः अनु आऽनोनवीति वृहस्पति
सः हि गोभिः सः अश्वैः सः वीरेभिः सः नृभिः नः वयः धा
॥ १२ ॥ १८ ॥ ५ ॥

॥ ६९ ॥ भद्राः अग्नेः वह्निऽअश्वस्य संऽदृगः वामी प्रऽनीति
सुऽरणाः उपऽइतयः यत् ई सुऽमित्राः विगः अग्ने इधते घृतेन
आऽहुतः जरते दविद्युतत् ॥ १ ॥ घृतं अग्नेः वह्निऽअश्वस्य वधेन
घृतं अन्नं घृतं ऊं अस्य मेदनं घृतेन आऽहुतः उर्विया विप्रये
सूर्यः इव रोचते सर्पिः आसुतिः ॥ २ ॥ यत् ते मनुः यत् अनीकं
सुऽमित्रः संऽइधे अग्ने तत् इदं नवीयः सः रेवत् शोच सः गिरः
जुपस्व सः वाजं दर्षि सः इह श्रवः धाः ॥ ३ ॥ यं त्वा पूर्वं इक्रितः
वह्निऽअश्वः संऽइधे अग्ने सः इदं जुपस्व सः नः स्तिऽपाः उत भव
तनुऽपाः दात्रं रक्षस्व यत् इदं ते अस्मे ॥ ४ ॥ भव द्युम्नी वाग्निः
ऽअश्व उत गोपाः मा त्वा तारीत् अभिऽमातिः जनानां शूरः
इव धृष्णुः च्यवनः सुऽमित्रः प्र नु वोचं वाग्निऽअश्वस्य नाम
॥ ५ ॥ सं अज्या पर्वत्या वसूनि दासा वृत्राणि आर्या जिगेय शूरः
इव धृष्णुः च्यवनः जनानां त्वं अग्ने पृतनाऽयून् अभिस्याः ॥ ६ ॥
॥ १९ ॥ दीर्घऽतंतुः वृहत्ऽउक्षा अयं अग्निः सहस्रऽस्तरीः शत-
ऽनीथः ऋभ्वा द्युमान् द्युमतऽसु नृभिः मृज्यमानः सुऽमित्रेषु
दीदयः देवयत्ऽसु ॥ ७ ॥ त्वे धेनुः सुऽदुधा जातऽवेदः असश्वता-
इव समना सवः धुक् त्वं नृभिः दक्षिणावत्ऽभिः अग्ने सुऽमि-
त्रेभिः इध्यसे देवयत्ऽभिः ॥ ८ ॥ देवाः चित् ते अमृताः जातऽवेदः
महिमानं वाग्निऽअश्व प्र वोचन् यत् संऽपृच्छ मानुषीः विगः
आयन् त्वं नृभिः अजयः त्वाऽवृधेभिः ॥ ९ ॥ पिता इव पुत्रं अ-

विभः उपऽस्थे त्वां अग्ने वधिऽअश्वः सपर्यन् जुषाणः अस्य सं-
 ऽइधं यविष्ठ उत पूर्वान् अवनोः ब्राधंतः चित् ॥ १० ॥ शश्वत् अ-
 ग्निः वधिऽअश्वस्य शत्रून् नृऽभिः जिगाय सुतसौमवत्ऽभिः स-
 मंतं चित् अदहः चित्रऽभानो० अव ब्राधंतं अभिनत् वृधः चित्
 ॥ ११ ॥ अयं अग्निः वधिऽअश्वस्य वृत्रऽहा सनुकात् प्रऽइधः न-
 मंसा उपऽवाक्यः सः नः अजामीन् उत वा विऽजामीन् अभि-
 तिष्ठ शर्धंतः वाधिऽअश्व ॥ १२ ॥ २० ॥

॥ ७० ॥ इमां मे अग्ने संऽइधं जुषस्व इळः पदे प्रति हुर्यं घृता-
 चीं वर्षन् पृथिव्याः सुदिनऽत्वे अह्नां ऊर्ध्वः भव सुऽक्रतो० देव-
 ऽयज्या ॥ १ ॥ आ देवानां अयऽयावा इह यातु नराशंसः विश्व-
 ऽरूपेभिः अश्वैः ऋतस्य पथा नमंसा मियेधः देवेभ्यः देवऽतमः
 सुसूदत् ॥ २ ॥ शश्वत्ऽतमं इळते दूत्याय हविष्मंतः मनुष्यासः अ-
 ग्निं वहिष्ठैः अश्वैः सुऽवृता रथेन आ देवान् वक्षि नि सद इह होता
 ॥ ३ ॥ वि प्रथतां देवऽजुष्टं तिरश्चा दीर्घं द्राघ्मा सुरभि भूतु अस्मे
 अहेळता मन्सा देव वहिः इंद्रऽज्येष्ठान् उशतः यक्षि देवान् ॥ ४ ॥
 दिवः वा सानुं स्पृशत वरीयः पृथिव्या वा मात्रया विश्रयध्वं उ-
 शतीः द्वारः महिना महत्ऽभिः देवं रथं रथऽयुः धारयध्वं ॥ ५ ॥ २१ ॥
 देवी दिवः दुहितरां सुऽशिल्पे० उषसान् क्तां सदतां नि योनौ आ
 वां देवासः उशती उशंतः उरौ सीदन्तु सुऽभगे० उपऽस्थे ॥ ६ ॥ ऊ-
 र्ध्वः यावा वृहत् अग्निः संऽइधः प्रिया धामानि अदितेः उपऽस्थे
 पुरऽहितौ ऋत्विजा यज्ञे अस्मिन् विदुऽतं रा द्रविणं आ यजेथां
 ॥ ७ ॥ तिस्रः देवीः वहिः इदं वरीयः आ सीदत चक्रुम वः स्योनं
 मनुष्यत् यज्ञं सुऽधिता हवींषि इळां देवी घृतऽपदी जुषन्त ॥ ८ ॥

देवत्वष्टः यत् ह चारुऽत्वं आनदं यत् अंगिरसां अभवः सचाऽभुः
 सः देवानां पार्थः उपं प्र विद्वान् उग्रन् यक्षि द्रविणःऽदः सुऽर
 त्तः ॥ ९ ॥ वनस्पते रणनया निऽयूय देवानां पार्थः उपं वक्षि वि
 द्वान् स्वदाति देवः कृणवत् हवींषि अवतां द्यावापृथिवी हवमे
 ॥ १० ॥ आ अग्ने वह वरुणं इष्टये नः इन्द्रं दिवः मरुतः अंतरिक्षात्
 सीदंतु वहिः विश्वे आ यजत्राः स्वाहा देवाः अमृताः मादयतां
 ॥ ११ ॥ २२ ॥

॥ ७१ ॥ बृहस्पते प्रथमं वाचः अग्रं यत् प्र ऐरत नामऽधेयं द-
 धानाः यत् एषां श्रेष्ठं यत् अरिप्रं आसीत् प्रेणा तत् एषां निऽहितं
 गुहा आविः ॥ १ ॥ सक्तुंऽइव तितं उना पुनंतः यत्र धीराः मनसा
 वाचं अक्रेत अत्र सखायः सख्यानि जानते भद्रा एषां लक्ष्मीः
 निऽहिता अधि वाचि ॥ २ ॥ यज्ञेन वाचः पदऽवीर्यं आयन् तां
 अनु अविन्दन् ऋषिषु प्रऽविष्टां तां आऽभृत्य वि अदधुः पुरुञ्चा
 तां सप्त रेभाः अभि सं नवंते ॥ ३ ॥ उत त्वः पश्यन् न ददर्श वाचं
 उत त्वः शृण्वन् न शृणोति एनां उतो त्वस्मै तन्वं विससे जाया-
 ऽइव पत्ये उशती सुऽवासाः ॥ ४ ॥ उत त्वं सख्ये स्थिरऽपीतं आहुः
 न एनं हिन्वन्ति अपि वाजिनेषु अधेन्वा चरति मायया एषः वा-
 चं श्रुश्रुऽवान् अफलां अपुष्पां ॥ ५ ॥ २३ ॥ यः तित्याज सचिऽविदं
 सखायं न तस्य वाचि अपि भागः अस्ति यत् ईं शृणोति अलंकं
 शृणोति न हि प्रऽवेदं सुऽकृतस्य पंथां ॥ ६ ॥ अक्षरऽवंतः कर्ण-
 ऽवंतः सखायः मनःऽजवेषु असमाः बभूवुः आदमासः उपऽक-
 क्षासः ऊं त्वे हृदाऽइव स्नात्वा ऊं त्वे दह्ये ॥ ७ ॥ हृदा तद्वेषु मनसः
 जवेषु यत् ब्राह्मणाः संऽयजते सखायः अत्र अहं त्वं वि जहुः वे-

द्याभिः ओहं ऽ ब्रह्माणः वि चरन्ति जुं त्वे ॥ ८ ॥ इमे ये न अर्वाक् न
 परः चरन्ति न ब्रह्मणासः न सुते ऽ क्रासः ते एते वाचं अभि ऽ पद्यं
 पापया सिरीः तच्च तन्वते अप्र ऽ जज्ञयः ॥ ९ ॥ सर्वे नन्दन्ति यशसा
 आ ऽ गतेन सभा ऽ सहेन सख्या सखायः किल्बिष ऽ स्पृत् पितु ऽ स-
 निः हि एषां अरं हितः भवन्ति वाजिनाय ॥ १० ॥ ऋचां त्वः पोषं
 आस्ते पुपुष्वान् गायचं त्वः गायति शक्करीषु ब्रह्मा त्वः वर्दति जा-
 त ऽ विद्यां यज्ञस्य माचां वि मिमीते जुं त्वः ॥ ११ ॥ २४ ॥ २ ॥

॥ ७२ ॥ देवानां नु वयं जानां प्र वोचाम विपन्यया उक्थेषु
 शस्यमानेषु यः पश्यात् उत्तरे युगे ॥ १ ॥ ब्रह्मणः पतिः एता सं
 कर्मारः ऽ इव अधमत् देवानां पूर्व्य युगे असंतः सत् अजायत ॥ २ ॥
 देवानां युगे प्रथमे असंतः सत् अजायत तत् आशाः अनु अजा-
 यन्त तत् उत्तान ऽ पदः परि ॥ ३ ॥ भूः जज्ञे उत्तान ऽ पदः भुवः आशाः
 अजायन्त अदितेः दक्षः अजायत दक्षात् जुं अदितिः परि ॥ ४ ॥
 अदितिः हि अजनिष्ट दक्ष या दुहिता तव तां देवाः अनु अजायन्त
 भद्राः अमृतं ऽ वधवः ॥ ५ ॥ १ ॥ यत् देवाः अदः सलिले सु ऽ सैरव्याः
 अतिष्ठत अचं वः नृत्यन्तां ऽ इव तीव्रः रेणुः अपं आयत ॥ ६ ॥ यत्
 देवाः यतयः यथा भुवन्नानि अपिन्वत अचं समुद्रे आ गूळ्हं आ
 सूर्यं अजभर्तन् ॥ ७ ॥ अष्टौ पुत्रासः अदितेः ये जाताः तन्वः परि
 देवान् उपं प्र ऐत् सप्त ऽ भिः परां मातां ऽ आस्यत् ॥ ८ ॥ सप्त ऽ भिः
 पुत्रैः अदितिः उपं प्र ऐत् पूर्व्य युगं प्र ऽ जायै मृत्यवे त्वत् पुनः
 मातां ऽ आ अभरत् ॥ ९ ॥ २ ॥

॥ ७३ ॥ जनिष्ठाः उयः सहसे तुराय मद्रः ओजिष्ठः बहुल ऽ अ-

भिमानः अवर्धन् इन्द्रं मरुतः चित् अत्र माता यत् वीरं दधन्
 धनिष्ठा ॥१॥ दुहः निऽसत्ता पृथ्वी चित् एवैः पुरु शंसन् ववृधुः
 ते इन्द्रं अभिवृताऽइव ता महाऽपदेन ध्वांतात् प्रऽपित्वात् उत
 अरन्त गर्भाः ॥२॥ ऋषा ते पादा प्र यत् जिगांसि अवर्धन् वाजाः
 उत ये चित् अत्र त्वं इन्द्र सालावृकान् सहस्रं आसन् दधिषे अ-
 श्विना आ ववृत्याः ॥३॥ समना तूष्णिः उष यासि यज्ञं आ नासत्या
 सख्याय वक्षि वसाव्यां इन्द्र धारयः सहस्रा अश्विना शूर ददतुः
 मघानि ॥४॥ मंदमानः ऋतात् अधि प्रऽजायै सखिऽभिः इन्द्रः
 इषिरेभिः अर्थे आ अभिः हि मायाः उष दस्युं आ अगात् मिहः
 प्र तन्नाः अवपत् तमांसि ॥५॥३॥ सऽनामाना चित् ध्वसयः नि
 अस्मै अव अहन् इन्द्रः उषसः यथा अनः ऋषैः अगच्छः सखि-
 ऽभिः निऽकामैः साकं प्रतिऽस्था हृद्या जघंथ ॥६॥ त्वं जघंथ न-
 मुचिं मुखस्युं दासं कृण्वानः ऋषये विऽमायं त्वं चकर्थ मनवे
 स्योनान् पथः देवऽवा अजसाऽइव यानान् ॥७॥ त्वं एतानि प्र-
 मिषे वि नाम ईशानः इन्द्र दधिषे गर्भस्तौ अनु त्वा देवाः शर्वसा
 मदन्ति उपरिऽबुधान् वनिनः चकर्थ ॥८॥ चक्रं यत् अस्य अप-
 ऽसु आ निऽसत्तं उतो तत् अस्मै मधु इत् चच्छद्यात् पृथिव्यां
 अतिऽसितं यत् ऊर्धः पयः गोषु अदधाः ओषधीषु ॥९॥ अश्वात्
 इयाय इति यत् वदन्ति ओजसः जातं उत मन्ये एनं मन्योः इयाय
 हर्म्येषु तस्थौ यतः प्रऽजज्ञे इन्द्रः अस्य वेद ॥१०॥ वयः सुऽपर्णाः
 उष सेदुः इन्द्र प्रियऽमेधाः ऋषयः नाधमानाः अप ध्वातं ऊर्गुहि
 पृथि चक्षुः मुमुग्धि अस्मान् निधयाऽइव वद्वान् ॥११॥४॥

॥ ७४ ॥ वसूनां वा चकृपे इयं दान् धिया वा यज्ञैः वा रोदसीः

अवेतः वा ये रयिऽमंतः सातौ वनुं वा ये सुऽश्रुणं सुऽश्रुतः धुः०
 ॥१॥ हवः एषां असुरः नक्षत द्यां श्रवस्यता मनसा निसत क्षां
 चक्षाणाः यव सुविताय देवाः द्यौः न वारिभिः कृण्वंत स्वैः ॥२॥
 इयं एषां अमृतानां गीः सर्वऽताता ये कृपणंत रत्नं धियं च यज्ञं
 च साधंतः ते नः धांतु वसव्यं अस्मि ॥३॥ आ तत् ते इंद्र आयवः
 पतंत अभि ये ऊर्वं गोऽमंतं तितृत्सान् सकृत्ऽस्वं ये पुरुऽपुत्रां
 महीं सहस्रं धारां बृहतीं दुधुक्षन् ॥४॥ शचीऽवः इंद्रं अवसे कृ-
 णुध्वं अनानतं दमयंतं पृतन्यूनं कृभुक्षणं मघऽवानं सुऽवृक्तिं
 भर्ता यः वज्रं नयं पुरुऽक्षुः ॥५॥ यत् ववानं पुरुऽतमं पुराषाद्
 आ वृवऽहा इंद्रः नामानि अप्राः अवेति प्रऽसहः पतिः तुवि-
 प्मान् यत् ई उश्मसिं कर्तवे कर्त तत् ॥६॥५॥

॥७५॥ प्र सु वः आपः महिमानं उत्तमं कारुः वोचाति स-
 दने विवस्वतः प्र सप्तऽसप्त वेधा हि चक्रसुः प्र सृत्वंरीणां अति
 सिंधुः ओजसा ॥१॥ प्र ते अरदत् वरुणः यातवे पयः सिंधो यत्
 वाजान् अभि अद्रवः त्वं भूम्याः अधि प्रऽवता यासि सानुना यत्
 एषां अयं जगतां इरज्यसि ॥२॥ दिवि स्वतः यत्ते भूम्या उपरि
 अनंतं शुष्मं उत् इयति भानुना अभ्रात्ऽइव प्र स्तनयति वृष्टयः
 सिंधुः यत् एति वृषभः न रोहवत् ॥३॥ अभित्वा सिंधो शिष्टु इत्
 न मातरं वाग्धाः अर्षेति पयसाऽइव धेनवः राजाऽइव युध्वा न-
 यसि त्वं इत् सिचौ यत् आसां अयं प्रऽवतां इतक्षति ॥४॥ इमं मे
 गंगे यमुने सरस्वति शतुद्रि स्तोमं सचत् परुणि आ अमिक्ष्या
 मरुत्ऽवृधे वितस्तया आजीकीये शृणुहि आ सुऽसोमया ॥५॥६॥
 नृष्टऽअमया प्रयमं यातवे सऽजूः सुऽसत्वा रत्नया श्वेत्या त्या त्वं

सिंधोः कुर्भया गोऽमतीं क्रुमुं मेहन्त्वा सुऽरथं याभिः ईयसे ॥ ६ ॥
 ऋजीती एनी रुशती महिऽत्वा परि जयांसि भरते रजांसि अ-
 दब्धा सिंधुः अपसां अपः ऽतमा अश्वा न चित्रा वपुषीऽव दर्श-
 ता ॥ ७ ॥ सुऽअश्वा सिंधुः सुऽरथा सुऽवासाः हिरण्ययी सुऽकृता
 वाजिनीं ऽवती ऊर्णा ऽवती युवतिः सीलमा ऽवती उत अधि-
 वस्ते सुऽभगा मधुऽवृधं ॥ ८ ॥ सुऽखं रथं युयुजे सिंधुः अश्विनं तेन
 वाजं सन्निपत् अस्मिन् आजौ महान् हि अस्य महिमा पन-
 स्यते अदब्धस्य स्वऽयशसः विऽरुष्णिनः ॥ ९ ॥ ७ ॥

॥ ७६ ॥ आ वः ऋजसे ऊर्जा विऽउष्टिषु इदं मरुतः रोदसी'
 अनक्तन उभे यथा नः अहनी सचाऽभुवा सदः ऽसदः वरिव-
 स्यातः उतऽभिदा ॥ १ ॥ तत् ऊं श्रेष्ठं सर्वनं सुनोतन अन्यः नह-
 स्तऽयतः अद्रिः सोतरि विदत् हि अर्यः अभिऽभूति पौंस्यं महः
 राये चित् तरुते यत् अर्वतः ॥ २ ॥ तत् इत् हि अस्य सर्वनं विवे-
 अपः यथा पुरा मनवे गातुं अश्रेत् गोऽअर्णसि त्वाष्ट्रे अश्वऽनि-
 निर्जि प्र ई अध्वरेषु अध्वरान् अशिश्नयुः ॥ ३ ॥ अप हत रक्षसः
 भंगुरऽवतः स्कभायत निः ऽऋतिं सेधत अमतिं आ नः रयिंस-
 वैऽवीरं सुनोतन देवऽअर्थं भरत श्लोकं अद्रयः ॥ ४ ॥ दिवः चित्
 आ वः अमवत्ऽतरेभ्यः विऽभ्वना चित् आश्वपः ऽतरेभ्यः व्रायोः
 चित् आ सोमरभः ऽतरेभ्यः अग्नेः चित् अर्चं पितुकृत् ऽतरेभ्यः
 ॥ ५ ॥ ८ ॥ भुरंतु नः यशसः सोतुं अंधसः यावाणः वाचा दिविता
 दिवित्मता नरः यत्र दुहते काम्यं मधुं आऽघोषयंतः अभितः मि-
 थः ऽतुरः ॥ ६ ॥ सुवन्ति सोमं रथिरासः अद्रयः निः अस्य रसं
 गोऽइषः दुहन्ति ते दुहन्ति ऊधः उपऽसेचनाय कं नरः हव्या न

अ० ८. अ० ३. व० १२.] ॥ ३३३ ॥ [म० १०. अ० ६. सू० ७८.]

म॒र्ज॒य॒न्ते॒ आ॒सऽभिः॥७॥ ए॒ते न॒रः सु॒ऽअ॒प्र॒सः अ॒भू॒त॒न॒ ये इ॒न्द्रा॒य सु॒-
नु॒थ सो॒मं अ॒द्र॒यः वा॒मं॒ऽवा॒मं वः दि॒व्या॒य धा॒मै वसु॑ऽवसु वः पा॒-
थि॑वा॒य सु॒न्व॒ते ॥८॥ ९॥

॥७७॥ अ॒भ्रऽप्रुषः न वा॒चा प्रुष॑ वसु॑ ह॒विष्म॑तः न य॒ज्ञाः वि॒-
ऽजा॒नुषः सु॒ऽमा॒रुतं न ब्र॒ह्मा॒णं अ॒र्हसै॑ ग॒णं अ॒स्तोषि॑ ए॒षां न शो॒-
भसै॑ ॥१॥ अ॒श्रिये म॒र्यासः अ॒ंजीन् अ॒कृ॒ण्वत् सु॒ऽमा॒रुतं न पू॒र्वीः अ॒-
ति॑ क्ष॒पः दि॒वः पु॒त्रासः ए॒ताः न ये॒तिरे॒ आ॒दि॒त्यासः ते अ॒क्राः न
व॒वृ॒धुः ॥२॥ प्र ये दि॒वः पृ॒थि॒व्याः न ब॒र्ह॒णा त्म॒ना रि॒रि॒चे अ॒भ्रात्
न सूर्यः पा॒ज॒स्व॒तः न वी॒राः प॒न॒स्य॒वः रि॒शाद॑सः न म॒र्याः अ॒-
भिऽद्य॑वः ॥३॥ यु॒ष्माकं॑ वु॒धे अ॒पां न या॒म॒नि वि॒धुर्य॑ति न म॒ही
अ॒थर्य॑ति वि॒श्वऽप्सुः य॒ज्ञः अ॒र्वाक् अ॒यं सु॒ वः प्र॒य॒स्व॒तः न स॒त्राचः
आ ग॒त ॥४॥ यू॒यं धूः॒ऽसु प्र॒ऽयु॒जः न र॒श्मिऽभिः ज्योति॑ष्म॒तः न
भा॒सा वि॒ऽउ॒ष्टिषु॑ श्ये॒नासः न स्व॑ऽय॒शसः रि॒शाद॑सः प्र॒वासः न
प्र॒ऽसि॒तासः प॒रि॒ऽप्रुषः ॥५॥ १०॥ प्र यत् ब॒र्ह॒ध्वे म॒रुतः॑ प॒रा॒कात्
यू॒यं म॒हः सं॒ऽव॒र॒णस्य॑ व॒स्वः वि॒दा॒नासः व॒स॒वः रा॒ध्वस्य॑ आ॒रात्
चि॒त् द्वे॒षः स॒नुतः यु॒यो॒त ॥६॥ यः उ॒त्ऽऽचि॑ य॒ज्ञे अ॒ध्वरे॑ऽस्थाः
म॒रुत्ऽभ्यः॑ न मा॒नुषः द॒दा॒शत् रे॒वत् सः व॒यः द॒ध॒ते सु॒ऽवीरं॑ सः
दे॒वानां॑ अ॒पि गो॑ऽपी॒थे अ॒स्तु ॥७॥ ते हि य॒ज्ञेषु॑ य॒ज्ञिया॑सः ऊ॒माः
आ॒दि॒त्येन॑ ना॒म्ना शं॑ऽभ॒वि॒ष्टाः ते नः अ॒व॒न्तु र॒थऽतूः म॒नी॒षां म॒हः
च॒ या॒म॒न् अ॒ध्वरे॑ च॒कानाः ॥८॥ ११॥

॥७८॥ वि॒प्रासः न म॒न्म॑ऽभिः सु॒ऽआ॒ध्यः दे॒वऽअ॒व्यः न य॒ज्ञेः
सु॒ऽअ॒प्र॒सः रा॒जा॒नः न चि॒त्राः सु॒ऽस॒दृ॒शः स्मि॒ती॒नां न म॒र्याः अ॒-

अ० ८. अ० ३. व० १४.] ॥ ३३४ ॥ [म० १०. अ० ६. सू० ७९.]

रेपसः ॥ १ ॥ अग्निः न ये भ्राजसा रुक्मऽवदसः वातासः न स्व-
 ऽयुजः सद्यः ऽर्जतयः प्रऽज्ञातारः न ज्येष्ठाः सुऽनीतयः सुऽशमीणः
 न सोमाः ऋतं यते ॥ २ ॥ वातासः न ये धुनयः जिगत्नवः अग्नीनां
 न जिह्वाः विऽरोकिणः वर्मणऽवतः न योधाः शिमीऽवतः पि-
 तृणां न शंसाः सुऽरातयः ॥ ३ ॥ रथानां न ये अराः सऽनाभयः
 जिगीवांसः न शूराः अभिऽद्यवः वरेऽयवः न मर्याः घृतऽप्रुयः
 अभिऽस्वर्तारः अर्के न सुऽस्तुभः ॥ ४ ॥ अश्वांसः न ये ज्येष्ठांसः
 आशवः दिधिषवः न रथ्यः सुऽदानवः आपः न निम्नैः उदऽभिः
 जिगत्नवः विश्वऽरूपाः अंगिरसः न सामऽभिः ॥ ५ ॥ १२ ॥ या-
 वाणः न सूरयः सिंधुऽमातरः आऽददिरासः अद्रयः न विश्वहा
 शिपूलाः न क्रीळयः सुऽमातरः महाऽग्रामः न यामन् उत ति-
 षा ॥ ६ ॥ उषसां न केतवः अध्वरऽश्रियः शुभंऽयवः न अंजिऽभिः
 वि अश्वितन् सिंधवः न ययियः भ्राजन्तऽऽष्टयः पराऽवतः न
 योजनानि ममिरे ॥ ७ ॥ सुऽभागान् नः देवाः कृणुत सुऽरत्नान्
 अस्मान् स्तोतृन् मरुतः ववृधानाः अधि स्तोत्रस्य सख्यस्य गात
 सनात् हि वः रत्नऽधेयानि संति ॥ ८ ॥ १३ ॥

॥ ७९ ॥ अपश्यं अस्य महतः महिऽत्वं अमर्त्यस्य मर्त्यासु विष्णु
 नाना हनू विऽभृते० सं भरेते असिन्वती वप्संती भूरि अतः
 ॥ १ ॥ गुहा शिरः निऽहितं ऋधक् अक्षी असिन्वन् अति जिह्वा
 वनानि अत्राणि अस्मै पटऽभिः सं भरन्ति उन्नानऽहस्ताः नर्मसा
 अधि विष्णु ॥ २ ॥ प्र मातुः प्रऽतरं गुह्यं इच्छन् कुमारः न वीरुधः
 सर्पत् उर्वीः ससं न पक्वं अविदत् शुचन्तं रिरिह्वांसं रिपः उपऽस्मै
 अंतः ॥ ३ ॥ तत् वां ऋतं रोदसी प्र ववीमि जायमानः मातरा

गर्भः अति न अहं देवस्य मर्त्यः चिकेत अग्निः अंग विऽचेताः सः
 प्रऽचेताः ॥४॥ यः अस्मै अन्नं तृषु आऽदधाति आज्यैः घृतैः जु-
 होति पुष्यति तस्मै सहस्रं अक्षऽभिः वि चक्षे अग्ने विश्वतः प्रत्यङ्
 असि त्वं ॥५॥ किं देवेषु त्यजः एनं चकर्थ अग्ने पृच्छामि नु त्वां अ-
 विद्वान् अक्नीळन् क्रीळन् हरिः अतवे अदन् वि पर्वऽशः च-
 कर्त गांऽइव असिः ॥६॥ विषूचः अश्वान् युयुजे वनेऽजाः ऋजी-
 तिऽभिः रश्नाभिः गृभीतान् चक्षदे मित्रः वसुऽभिः सुऽजातः
 सं आनृधे पर्वऽभिः ववृधानः ॥७॥ १४ ॥

॥८०॥ अग्निः सप्तिं वाजंऽभरं ददाति अग्निः वीरं श्रुत्यं कर्म-
 निऽस्यां अग्निः रोदसी वि चरत् संऽअंजन् अग्निः नारीं वीर-
 ऽकुक्षिं पुरंऽधिं ॥१॥ अग्नेः अप्रसः संऽइत् अस्तु भद्रा अग्निः मही
 रोदसी आ विवेश अग्निः एकं चोदयत् समत्ऽसु अग्निः वृत्राणि
 दयते पुरुणि ॥२॥ अग्निः हृत्यं जरतः कर्णे आव अग्निः अत्ऽभ्यः
 निः अदहत् जरुथं अग्निः अत्रिं घर्मे उरुष्यत् अंतः अग्निः नृऽमेधं
 प्रऽजया असृजत् सं ॥३॥ अग्निः दात् द्रविणं वीरऽपैशाः अग्निः
 ऋषिं यः सहस्रां सनोति अग्निः दिवि हव्यं आ ततान् अग्नेः धा-
 मानि विऽभृता पुरुऽवा ॥४॥ अग्निं उक्थैः ऋषयः वि ह्वयन्ते
 अग्निं नरः यामनि वाधितासः अग्निं वयः अंतरिक्षे पतंतः अ-
 ग्निः सहस्रां परि याति गोनां ॥५॥ अग्निं विशः ईळते मानुषीः
 याः अग्निं मनुषः नहुषः वि जाताः अग्निः गांधर्वीं पथ्यां ऋतस्य
 अग्नेः गव्यूतिः घृते आ निऽसंता ॥६॥ अग्नये ब्रह्मं ऋभवं ततक्षुः
 अग्निं महां अवोचाम् सुऽवृक्तिं अग्ने प्र अव जरितारं यविष्ठ
 अग्ने महिं द्रविणं आ यजस्व ॥७॥ १५ ॥

॥ ८१ ॥ यः इमा विश्वा भुवन्नानि जुहत् ऋषिः होता नि
 असीदत् पिता नः सः आऽशिषा द्रविणं इच्छमानः प्रथमः
 ऽछत् अवरान् आ विवेश ॥ १ ॥ किं स्वित् आसीत् अधिऽस्थानं
 आऽरंभणं कृतमत् स्वित् कथा आसीत् यतः भूमिं जनयन् वि-
 श्वऽकर्मा वि द्यां और्णोत् महिना विश्वऽचक्षाः ॥ २ ॥ विश्वतः-
 ऽचक्षुः उत विश्वतःऽमुखः विश्वतःऽबाहुः उत विश्वतःऽपात्
 सं बाहुऽभ्यां धमन्ति सं पतत्रैः द्यावाभूमीं जनयन् देवः एकः ॥ ३ ॥
 किं स्वित् वनं कः ऊं सः वृक्षः आस यतः द्यावापृथिवी निः-
 ततक्षुः मनीषिणः मनसा पृच्छत इत् ऊं तत् यत् अधिऽअतिष्ठत्
 भुवन्नानि धारयन् ॥ ४ ॥ या ते धामानि परमाणि या अवमा-
 या मध्यमा विश्वऽकर्मन् उत इमा शिषां सखिऽभ्यः हविषि स्व-
 धाऽवः स्वयं यजस्व तन्व वृधानः ॥ ५ ॥ विश्वऽकर्मन् हविषा ववृ-
 धानः स्वयं यजस्व पृथिवीं उत द्यां मुह्यंतु अन्ये अभितः जनांसः
 इह अस्माकं मघऽवा सूरिः अस्तु ॥ ६ ॥ वाचः पतिं विश्वऽकर्मां
 ऊतये मनःऽजुवं वार्जे अद्य हुवेम सः नः विश्वानि हवन्नानि
 जोषत् विश्वऽशंभूः अवसे साधुऽकर्मा ॥ ७ ॥ १६ ॥

॥ ८२ ॥ चक्षुषः पिता मनसा हि धीरः घृतं एने अजन्त नम-
 माने यदा इत् अंताः अदहन्त पूर्वे आत् इत् द्यावापृथिवी अ-
 प्रथेतां ॥ १ ॥ विश्वऽकर्मा विऽमनाः आत् विऽहायाः धाता वि-
 ऽधाता परमा उत संऽदहक्तेषां इष्टानि सं इषा मदन्ति यत्र सप्र-
 ऽऽक्षुषीन् परः एकं आहुः ॥ २ ॥ यः नः पिता जनिता यः विऽधा-
 ता धामानि वेद भुवन्नानि विश्वा यः देवानां नामऽधाः एकः
 एव तं संऽप्रश्नं भुवन्ना यन्ति अन्या ॥ ३ ॥ ते आ अयजन्त द्रविणं सं

अ० ८. अ० ३. व० १८.] ॥ ३३७ ॥ [म० १०. अ० ६. सू० ८३.

अस्मै ऋषयः पूर्वे जरितारः न भूना असूते सूते रजसि निऽसृते
ये भूतानि संऽअकृण्वन् इमानि ॥ ४ ॥ परः दिवा परः एना पृथि-
व्या परः देवेभिः असुरैः यत् अस्ति कंस्वित् गर्भे प्रथमं दधे आपः
यत् देवाः संऽअपश्यन्त विश्वे ॥ ५ ॥ तं इत् गर्भे प्रथमं दधे आपः
यत् देवाः संऽअगच्छन्त विश्वे अजस्य नाभौ अधि एकं अपितं
यस्मिन् विश्वानि भुवनानि तस्थुः ॥ ६ ॥ न तं विदाथ यः इमा
जजानं अन्यत् युष्माकं अंतरं बभूव नीहारेण प्रावृताः जल्पा च
असुऽतृपः उक्थऽशसः चरन्ति ॥ ७ ॥ १७ ॥

॥ ८३ ॥ यः ते मन्यो' अविधत् वज्र सायक सहः ओजः पुष्यति
विश्वं आनुषक् स ह्यम दासं आयं त्वया युजा सहः ऽकृतेन सहसा
सहस्वता ॥ १ ॥ मन्युः इंद्रः मन्युः एव आस देवः मन्युः होता वरुणः
जातऽवेदाः मन्युं विशः ईकृते मानुषीः याः पाहि नः मन्यो' त-
पसा सऽजोषाः ॥ २ ॥ अभि इहि मन्यो' तवसः तवीयान् तपसा
युजा वि जहि शत्रून् अमित्रऽहा वृत्रऽहा दस्युऽहा च विश्वा व-
सूनि आ भर त्व नः ॥ ३ ॥ त्वं हि मन्यो' अभिभूतिऽओजाः स्वयं-
ऽभूः भामः अभिमातिऽसहः विश्वऽचर्षणिः सहुरिः सहावान्
अस्मासु ओजः पृतनासु धेहि ॥ ४ ॥ अभागः सन् अपं पराऽइतः
अस्मि तव क्रत्वा तविषस्य प्रऽचेतः० तं त्वा मन्यो' अक्रतुः जि-
हीकृ अहं स्वा तनूः बलऽदेयाय मा आ इहि ॥ ५ ॥ अयं ते अस्मि
उप मा आ इहि अर्वाङ् प्रतीचीनः सहुरे विश्वऽधायः मन्यो' व-
ज्रिन् अभि मां आ ववृस्व हन्ता व दस्यून् उत वोधि आपेः ॥ ६ ॥
अभि प्र इहि दक्षिणतः भव मे अर्धं वृत्राणि जंघना वभूरि जुहो-
मि ते धरुणं सध्वः अयं उभौ उपऽअंशु प्रघमा पिवाव ॥ ७ ॥ १८ ॥

॥ ८४ ॥ त्वया मन्यो' सऽरथं आऽरुजंतः हर्षमाणासः धृषित
मरुत्वः तिग्मऽईषवः आयुधा संऽशिशांनाः अभि प्रयंतु नरः
मिऽरूपाः ॥ १ ॥ अग्निःऽइव मन्यो' त्विषितः सहस्व सेनाऽनीः
सहुरे हूतः एधि हत्वाय शत्रून् विभजस्व वेदः ओजः मिमानः
मृधः नुदस्व ॥ २ ॥ सहस्व मन्यो' अभिऽमातिं अस्मे' रुजन्मृण
प्रऽमृणन् प्र इहि शत्रून् उग्रं ते पाजः ननु आरुध्वे वशी वर्शन्
यसे एकऽजत्वं ॥ ३ ॥ एकः बहूनां असि मन्यो' ईक्षितः विशऽवि
युधये सं शिशाधि अकृत्तऽरुक् त्वया युजा वयं द्युऽमंतं घोषं वि
ऽजयाय कृणमहे ॥ ४ ॥ विजेषऽकृत् इंद्रःऽइव अनवऽव्रवः
स्माकं मन्यो' अधिऽपाः भव इह प्रियं ते नाम सहुरे गृणीमसि
विद्म तं उत्सं यतः आऽवभूथं ॥ ५ ॥ आऽभूत्या सहऽजाः वज्र
सायक सहः विभर्षि अभिऽभूते उत्ऽतरं क्रत्वा नः मन्यो' सहमे
दी एधि महाऽधनस्य पुरुऽहूत संऽसृजि ॥ ६ ॥ संऽसृष्टं धनं उभयं
संऽआकृतं अस्मभ्यं दत्तां वरुणः च मन्युः भियं दधानाः हृदयेषु
शचवः पराऽजितासः अपं नि लयंतां ॥ ७ ॥ १९ ॥ ६ ॥

॥ ८५ ॥ सत्येनं उत्तमिता भूमिः सूर्येण उत्तमिता द्यौः ऋतेन
आदित्याः तिष्ठन्ति दिवि सोमः अधि श्रितः ॥ १ ॥ सोमेन आदि
त्याः वलिनः सोमेन पृथिवी मही अथो' नदां चारणां एषां उप
ऽस्थे सोमः आऽहितः ॥ २ ॥ सोमं मन्यते पपिऽवान् यत् संऽपि
पन्ति ओपधिं सोमं यं ब्रह्माणः विदुः न तस्य अग्राति कः च
॥ ३ ॥ आच्छत्ऽविधानैः गुपितः बार्हतेः सोमं रुदितः प्राच्या

इत् पृथ्वन् तिष्ठसि न ते अश्नाति पार्थिवः ॥४॥ यत् त्वा देव प्र-
 ऽपि वन्ति ततः आ प्यायसे पुनः वायुः सोमस्य रक्षिता समानां
 मासः आ ऽकृतिः ॥५॥ २०॥ रैभी आसीत् अनुऽदेयी नाराशंसी
 निऽओचनी सूर्यायाः भद्रं इत् वासः गार्धया एति परिऽकृतं ॥६॥
 चित्तिः आः उपऽवर्हणं चक्षुः आः अभिऽअंजनं द्यौः भूमिः को-
 शः आसीत् यत् अयात् सूर्या पतिं ॥७॥ स्तोमाः आसन् प्रतिऽध-
 यः कुरीरं छंदः ओपशः सूर्यायाः अश्विना वरा अग्निः आसीत्
 पुरऽगवः ॥८॥ सोमः बधूऽयुः अभवत् अश्विना आस्तां उभा
 वरा सूर्या यत् पत्ये शंसंती मनसा सविता अर्ददात् ॥९॥ मनः
 अस्याः अनः आसीत् द्यौः आसीत् उत छदिः शुक्रौ अनुद्वाहि
 आस्तां यत् अयात् सूर्या गृहं ॥१०॥ २१॥ चृक् ऽसामाभ्यां अभि-
 ऽहितौ गावौ ते सामनौ इतः श्रोचंते चक्रे आस्तां दिवि पंथाः
 चराचरः ॥११॥ शुचीं ते चक्रे यात्याः विऽअनः अर्धाः आऽहतः
 अनः मनुस्मयं सूर्या आ अरोहत् प्रऽयती पतिं ॥१२॥ सूर्यायाः
 बहतुः प्र अगात् सविता यं अवऽअसृजत् अयासुं हन्यते गावः
 अर्जुन्योः परि उत्यते ॥१३॥ यत् अश्विना पृच्छमानौ अयातं वि-
 ऽचक्रेण बहतुं सूर्यायाः विश्वे देवाः अनु तत् वां अजानन् पुत्रः
 पितरौ अवृणीत् पूषा ॥१४॥ यत् अयातं शुभः पती वरेऽयं सूर्या
 उपं ऊं एकं चक्रं वां आसीत् ऊं देष्टाय तस्पृष्टुः ॥१५॥ २२॥ दे ते
 चक्रे सूर्ये प्रक्षारणः क्षतुऽपा विदुः अपं एकं चक्रं यत् गुहां तत्
 अयातयः इत् विदुः ॥१६॥ सूर्याय देवभ्यः मित्राय वरुणाय च दे
 भूतस्य प्रऽचेतसः इदं तेभ्यः अक्षरं नमः ॥१७॥ पूर्वऽअपरं चरतः
 मायसा एतौ निष्पूः श्रीकृतौ परि यातः अक्षरं विश्वानि अन्यः
 भुवना अभिऽअष्टे क्षतून् अन्यः विऽदधत् जगते पुनः ॥१८॥

नवःऽनवः भवति जायमानः अहाँ केतुः उपसाँ एति अयं भागं
 देवेभ्यः विदधाति आऽयन् प्रचंद्रमाः तिरते दीर्घं आयुः ॥१९॥ सु-
 ऽकिंशुकं शुल्मलिं विश्वऽरूपं हिरण्यऽवर्णं सुऽवृतं सुऽचक्रं आ-
 रोह सूर्ये अमृतं स्य लोकं स्योनं पत्ये वहतुं कृणुष्व ॥२०॥ २३॥ उत्-
 ईर्ष्य अतः पतिऽवती हि एषा विश्वऽवसुं नमसा गीऽभिः ईर्ष्य
 अन्यां इच्छ पितृऽसदं विऽअक्तां सः ते भागः जनुषा तस्य विद्धि
 ॥२१॥ उत् ईर्ष्य अतः विश्वऽवसो० नमसा ईळा महे त्वा अन्यां
 इच्छ प्रऽफुर्यं सं जायां पत्या सृज ॥२२॥ अनृष्टाराः ऋजवः संतु
 पंथाः येभिः सखायः यंति नः वरेऽयं सं अर्यमा सं भगः नः नि-
 नीयात् सं जाः पत्यं सुऽयमं अस्तु देवाः ॥२३॥ प्र त्वा मुंचामि व-
 रुणस्य पाशात् येन त्वा अवभात् सविता सुऽशेवः ऋतस्य योनौ
 सुऽकृतस्य लोके अरिष्टां त्वा सह पत्या दधामि ॥२४॥ प्र इतः मुं-
 चामि न अमृतः सुऽवद्धां अमृतः करं यथा इयं इंद्र मीद्वः सुऽपुत्रा
 सुऽभगा असंति ॥२५॥ २४॥ पूषा त्वा इतः नयतु हस्तऽगृह्य अ-
 श्विना त्वा प्र वहतां रथेन गृहान् गच्छ गृहऽपत्नी यथा असः व-
 शिनी त्वं विदथ्यं आ वदासि ॥२६॥ इह प्रियं प्रऽजयाते सं ऋथ-
 तां अस्मिन् गृहे गार्हऽपत्याय जागृहि एना पत्या तन्वं सं सृजस्व
 अध जिघ्रीं विदथ्यं आ वदाथः ॥२७॥ नीलऽलोहितं भवति कृ-
 त्या आसक्तिः वि अज्यते एधते अस्याः ज्ञातयः पतिः वधेषु व-
 ध्यते ॥२८॥ परा देहि शामुल्यं ब्रह्मऽभ्यः वि भज वसु कृत्या एषा
 पत्ऽवती भूत्वा आ जाया विशते पतिं ॥२९॥ अश्रीरा तनूः भ-
 वति रुशंती पापया अमुया पतिः यत् वध्वः वाससा स्व अंगं अ-
 भिऽधित्सते ॥३०॥ २५॥ ये वध्वः चंद्रं वहतुं यक्ष्माः यंति जनात्
 अनु पुनः तान् यज्ञियाः देवाः नयंतु यतः आऽगताः ॥३१॥ मा

दन् परिऽपंथिनः ये आऽसीदंति दंऽपंती० सुऽगेभिः दुऽगं
 ति इतां अपं द्रांतु अरांतयः ॥३२॥ सुऽमंगलीः इयं वधूः इ-
 मां संऽएतं पश्यंत सौभाग्यं अस्यै दत्वायं अर्थं अस्तं वि परा इ-
 त् ॥३३॥ तृष्टं एतत् कटुकं एतत् अपाष्टवत् विषवत् एतत्
 अन्नं वे सूर्या यः ब्रह्मा विद्यात्सः इत् वाधूऽयं अर्हति ॥३४॥ आ-
 ऽशसनं विऽशसनं अथो अधिऽविकर्तनं सूर्यायाः पश्य रूपा-
 णि तानि ब्रह्मा तु शुंधति ॥३५॥ २६॥ गृभ्णामि ते सौभगऽत्वायं
 हस्तं मया पत्या जरत् अष्टिः यथा असः भगः अर्यमा सविता
 पुरंऽधिः मह्यं त्वा अदुः गार्हंऽपत्याय देवाः ॥३६॥ तां पूषन्
 शिवऽतमां आ ईरयस्व यस्यां बीजं मनुष्याः वपंति या नः ऊरु-
 उशती विऽश्रयाति यस्यां उशंतः प्रऽहराम शेषं ॥३७॥ तुभ्यं अग्ने
 परि अवहन् सूर्या वहतुना सह पुनः पतिऽभ्यः जायां दाः अग्ने
 प्रऽजया सह ॥३८॥ पुनः पत्नी अग्निः अदात् आयुषा सह वचंसा
 दीर्घऽआयुः अस्याः यः पतिः जीवाति शरदः शतं ॥३९॥ सोमः प्र-
 धमः विविदे गंधर्वः विविदे उत्तरः तृतीयः अग्निः ते पतिः तु-
 रीयः ते मनुष्यऽजाः ॥४०॥ २७॥ सोमः ददत् गंधर्वाय गंधर्वः ददत्
 अग्नये रयिं च पुत्रान् च अदात् अग्निः मह्यं अथो इमां ॥४१॥ इह
 एव स्तं मा वि योष्टं विश्वं आयुः वि अश्रुतं क्रीळंतौ पुत्रैः नमृ-
 ऽभिः मोदमानौ स्वे गृहे ॥४२॥ आ नः प्रऽजां जनयतु प्रजाऽप-
 तिः आऽजरसायं सं अनक्तु अर्यमा अदुऽमंगलीः पतिऽलोकं
 आ विश शं नः भव द्विऽपदे शं चतुऽपदे ॥४३॥ अघोरऽचक्षुः
 अपतिऽघ्नी एधि शिवा पशुऽभ्यः सुऽमनाः सुऽवर्चाः वीरऽसूः
 देवऽकामा स्योना शं नः भव द्विऽपदे शं चतुऽपदे ॥४४॥ इमां
 त्वं इंद्र मीढुः सुऽपुत्रां सुऽभगां कृणु दशं अस्यां पुत्रान् आ

अ० ८. अ० ४. व० २.] ॥ ३४२ ॥ [म० १०. अ० ७. सू० ८६.

धेहि पतिं एकादशं कृधि ॥४५॥ संऽराज्ञीं श्वशुरि भव संऽराज्ञीं
श्वश्र्वां भव ननांदरि संऽराज्ञीं भव संऽराज्ञीं अधि देवपुं ॥४६॥
सं अंजंतु विश्वे देवाः सं आपः हृदयानि नौ सं मातरिषां सं
धाता सं ऊं देष्टीं दधातु नौ ॥४७॥ २८॥ ३॥

॥ ८६ ॥ वि हि सोतोः असृष्टत न इदं देवं असंसत यत्र अम-
दत् वृषाकपिः अर्यः पुष्टेषु मत्सखा विश्वस्मात् इदंः उत्तरः
॥ १ ॥ परा हि इदं धावसि वृषाकपेः अति व्यथिः नो अहं प्र वि-
दसि अन्यत्र सोमं ऽपीतये विश्वस्मात् इदंः उत्तरः ॥ २ ॥ किं अयं
त्वां वृषाकपिः चकार हरितः मृगः यस्मिं इरस्यसि इत् ऊं नु अयं
वा पुष्टिं मत् वसु विश्वस्मात् इदंः उत्तरः ॥ ३ ॥ यं इमं वृषा-
कपिं प्रियं इदं अभिऽरथासि श्वा नु अस्य जंभिपत् अपि कर्म व-
राहऽयुः विश्वस्मात् इदंः उत्तरः ॥ ४ ॥ प्रिया तृष्टानि मे कपिः
विऽअक्ता वि अदृदुपत् गिरः नु अस्य राविपं न सुऽगं दुः कर्म
भुवं विश्वस्मात् इदंः उत्तरः ॥ ५ ॥ १ ॥ न मत् स्वी सुभसतः
रा न सुयाणुं उत्तरा भुवत् न मत् प्रतिऽच्यवीयसी न मक्विषं ता-
ऽयमीयसी विश्वस्मात् इदंः उत्तरः ॥ ६ ॥ उवे अं व सुताभिं
यथाऽदव अंग भविष्यति भसत मे अं व सक्विषं मे गिरः मे वि-
ऽदेव दृष्यति विश्वस्मात् इदंः उत्तरः ॥ ७ ॥ किं सुऽवाहो सु-
ऽअंगुरे पृथुऽस्तो पृथुऽजघने किं शूरऽपत्ति नः तं अभि
मीपि वृषाकपिं विश्वस्मात् इदंः उत्तरः ॥ ८ ॥ अवीराऽदव
मां अयं गरातः अभि मन्यते उत अहं अस्मि वीरिणी इदंऽपत्ति
मन्तऽमेवा विश्वस्मात् इदंः उत्तरः ॥ ९ ॥ संऽहो वं स्म पुरा ता-
री ममेनं वा अयं गच्छति वेधाः अतस्य वीरिणी इदंऽपत्ति म-

हीयते विश्वस्मात् इन्द्रः उत्त० त० ॥ १० ॥ २ ॥ इंद्राणीं आसु नारिषु
 सु० भगां अहं अश्वं न हि अस्याः अपरं च न जरसा मरते पतिः
 विश्वस्मात् इन्द्रः उत्त० त० ॥ ११ ॥ न अहं इंद्राणि ररण सख्युः वृ-
 पाकपेः ऋते यस्य इदं अर्थं हविः प्रियं देवेषु गच्छति विश्वस्मात्
 इन्द्रः उत्त० त० ॥ १२ ॥ वृषाकपायि रेवति सु० पुत्रे आत् ऊं सु-
 ० सुपे घसत् ते इन्द्रः उ० क्षणः प्रियं काचित् ० करं हविः विश्वस्मात्
 इन्द्रः उत्त० त० ॥ १३ ॥ उ० क्षणः हि मे पंच ० दश साकं पचति विंशतिं
 उत्त० अहं अग्नि पीवः इत् उ० भा कुक्षीं पृणति मे विश्वस्मात् इन्द्रः
 उत्त० त० ॥ १४ ॥ वृषभः न तिग्म ० शृंगः अंतः यूथेषु रोहवत् मयः
 ते इन्द्रं गृह्णते यं ते सुनोति भावयुः विश्वस्मात् इन्द्रः उत्त० त० ॥ १५ ॥
 ॥ ३ ॥ न सः इ० गे यस्य रं वते अंतरा मुख्या कपृत् सः इत् इ० गे यस्य
 रोमणं नि० से दुपः वि० जृंभते विश्वस्मात् इन्द्रः उत्त० त० ॥ १६ ॥ न
 सः इ० गे यस्य रोमणं नि० से दुपः वि० जृंभते सः इत् इ० गे यस्य रं वते
 अंतरा मुख्या कपृत् विश्वस्मात् इन्द्रः उत्त० त० ॥ १७ ॥ इ० गे यस्य
 वृषाकपिः परं स्वतं हतं वि० दत् अग्निं सूनां नयं यं सत् स० गत
 अतः आ० चितं विश्वस्मात् इन्द्रः उत्त० त० ॥ १८ ॥ इ० गे यस्य वि-
 ० चाकागत् वि० चिन्वन् दासं स्याम पिपासि पाण्डु० सुतनः स० गि
 धीरं स० चाकागं विश्वस्मात् इन्द्रः उत्त० त० ॥ १९ ॥ ध० गे यस्य स० गतं
 च कति स्थित ता वि मोक्षता नेदीयतः वृषाकपे अतः स० गत इति
 गृहान् उ० यं विश्वस्मात् इन्द्रः उत्त० त० ॥ २० ॥ ध० गे यस्य इति स०
 पावपे सुविता कृत्स्नमायुर्हि सः स० यः स्तु० ० न० गतः स० गतं स० गि स०
 पा पुनः विश्वस्मात् इन्द्रः उत्त० त० ॥ २१ ॥ ध० गे यस्य वृषाकपे
 गृहं इ० गे स० गतं स० गतं स० गतः स० गतः स० गतः स० गतः स० गतः
 विश्वस्मात् इन्द्रः उत्त० त० ॥ २२ ॥ ध० गे यस्य ह० गतं स० गतं स० गतं स०

सू० विंशतिं भद्रं भलं त्यस्यै अभूत् यस्याः उदरं आमयत् विश्व-
स्मात् इन्द्रः उत्तरः ॥ २३ ॥ ४ ॥

॥ ८७ ॥ रक्षः ऽहनं वाजिनं आ जिघर्मि मित्रं प्रथिष्टं उप या-

मि शर्म शिशानः अग्निः क्रतुऽभिः सं ऽइन्द्रः सः नः दिवा सः रिपः

पातु नक्तं ॥ १ ॥ अयः ऽदंष्ट्रः अर्चिषा यातुऽधानान् उप स्पृश जा-

त ऽवेदः सं ऽइन्द्रः आ जिह्या मूरऽदेवान् रभस्व क्रव्यऽअदः वृ-

क्त्वा अपि धत्स्व आसन् ॥ २ ॥ उभा उभयाविन् उप धेहि दंष्ट्रा

हिंस्रः शिशानः अवरं परं च उत अंतरिक्षे परि याहि राजन्

जभैः सं धेहि अभि यातुऽधानान् ॥ ३ ॥ यज्ञैः इषूः सं ऽनममानः

अग्ने वाचा शल्यान् अशनिं ऽभिः दिहानः ताभिः विध्य हस्ते

यातुऽधानान् प्रतीचः बाहून् प्रति भङ्गि एषां ॥ ४ ॥ अग्ने न

यातुऽधानस्य भिंधि हिंसा अशनिः हरसा हंतु एनं प्र पर्वी

जात ऽवेदः शृणीहि क्रव्यऽअत् क्रविष्णुः वि चिनोतु वृकणं ॥ ५

॥ ५ ॥ यत्र इदानीं पश्यसि जात ऽवेदः तिष्ठंतं अग्ने उत वा चरंतं य

वा अंतरिक्षे पृथि ऽभिः पतंतं तं अस्ता विध्य शर्वा शिशानः ॥ ६

उत आऽलब्धं स्पृणुहि जात ऽवेदः आऽलेभानात् ऋष्टिऽभिः या

तुऽधानात् अग्ने पूर्वेः नि जहि गोशु चानः आमऽअदः स्विंका

तं अदंतु एनीः ॥ ७ ॥ इह प्र ब्रूहि यतमः सः अग्ने यः यातुऽधानः

यः इदं कृणोति तं आ रभस्व सं ऽइधा यविष्ठ नृऽचक्षासः चक्षुषे

रंधय एनं ॥ ८ ॥ तीक्ष्णेन अग्ने चक्षुषा रक्षा यज्ञं प्रांचै वसुऽभ्यः प्र

नय प्रऽचेतः ० हिंस्रं रक्षांसि अभि गोशु चानं सा त्वा दभन् यातु-

ऽधानाः नृऽचक्षाः ॥ ९ ॥ नृऽचक्षाः रक्षाः परि पश्य विद्यु तस्य

चीणिं प्रति शृणीहि अया तस्य अग्ने पृथीः हरसा शृणीहि त्रेधा

नूलं यातुऽधानस्य वृश्च ॥ १०॥ ६॥ त्रिः यातुऽधानः प्रऽसितिं ते
 एतु चतुः यः अग्ने अन्तेन हन्ति तं अर्चिषा स्फूर्जयन् जातुऽवेदः
 संऽअक्षं एनं गृणते नि वृद्धिः ॥ ११॥ तत् अग्ने चक्षुः प्रति धेहि रे मे
 शफऽआरुजं येन पश्यसि यातुऽधानं अथर्वऽवत् ज्योतिषा दै-
 व्येन सत्यं धूर्वतं अचितं नि ओष ॥ १२॥ यत् अग्ने अद्य मिथुना
 शपातः यत् वाचः तृष्टं जनयंत रेभाः मन्योः मनसः शरव्या जा-
 यंते या तया विध्य हृदये यातुऽधानान् ॥ १३॥ परां शृणीहि तप-
 सा यातुऽधानान् परां अग्ने रक्षः हरसा शृणीहि परां अर्चिषा
 मूरऽदेवान् शृणीहि परां असुऽनृपः अभि शोभुऽचानः ॥ १४॥ प-
 रां अद्य देवाः वृजिनं शृणुतु प्रत्यक् एनं शपथाः यंतु तृष्टाः वाचा-
 ऽस्तेन शरवः चृच्छंतु मर्मन् विश्वस्य एतु प्रऽसितिं यातुऽधानः
 ॥ १५॥ ७॥ यः पौरुषेयेण ऋचिषा संऽअंक्ते यः अश्वेन पशुना या-
 तुऽधानः यः अघ्रायाः भरति क्षीरं अग्ने तेषां शीर्षाणि हरसा
 अपि वृश्च ॥ १६॥ संवत्सरीणं पर्यः उस्त्रियायाः तस्य मा अशीत्
 यातुऽधानः नृऽचक्षः पीयूषं अग्ने यतमः तितृप्सात् तं प्रत्यंचं अ-
 र्चिषा विध्य मर्मन् ॥ १७॥ विषं गवां यातुऽधानाः पिवंतु आ वृ-
 श्वंतां अदितये दुऽएवाः परां एनान् देवः सविता ददातु परां
 भागं ओषधीनां जयंतां ॥ १८॥ सनात् अग्ने मृणसि यातुऽधानान्
 न त्वा रक्षांसि पृतनासु जिग्युः अनु दह सहऽमूरान् ऋव्यऽअदः
 मा ते हेत्याः मुक्षत दैव्यायाः ॥ १९॥ त्वं नः अग्ने अधरात् उदक्तात्
 त्वं पश्चात् उत रक्ष पुरस्तात् प्रति ते ते अजरासः तपिष्ठाः अघ-
 ऽशंसं शोभुऽचतः दहंतु ॥ २०॥ ८॥ पश्चात् पुरस्तात् अधरात् उद-
 क्तात् कविः कार्वेन परि पाहि राजन् सखे सखायं अजरः जरि-
 म्णे अग्ने मर्तान् अमर्त्यः त्वं नः ॥ २१॥ परि त्वा अग्ने पुरं वयं वि

सू० विंशतिं भद्रं भूलत्यस्यै अभूत् यस्याः उदरं आमयत् वि
स्मात् इन्द्रः उत्तरः ॥ २३ ॥ ४ ॥

॥ ८७ ॥ रक्षः ऽहनं वाजिनं आ जिघर्मि मित्रं प्रथिष्ठं उप य
मि शर्म शिशानः अग्निः क्रतुऽभिः सं ऽइन्द्रः सः नः दिवा सः रिष
पातु नक्तं ॥ १ ॥ अयः ऽदंष्ट्रः अर्चिषा यातुऽधानान् उप स्पृश जा
तऽवेदः सं ऽइन्द्रः आ जिह्वा मूरऽदेवान् रभस्व क्रव्यऽअदः वृ
क्ती अपि धत्स्व आसन् ॥ २ ॥ उभा उभयाविन् उप धेहि दंष्ट्र
हिंस्रः शिशानः अवरं परं च उत अंतरिक्षे परि याहि राजन्
जभैः सं धेहि अभि यातुऽधानान् ॥ ३ ॥ यज्ञैः इषूः सं ऽनममानः
अग्ने वाचा शल्यान् अशनिऽभिः दिहानः ताभिः विध्य हृदये
यातुऽधानान् प्रतीचः वाहून् प्रति भङ्गि एषां ॥ ४ ॥ अग्ने त्वं
यातुऽधानस्य भिंधि हिंसा अशनिः हरसा हंतु एनं प्र पर्वणि
जातऽवेदः शृणीहि क्रव्यऽअत् क्रविष्णुः वि चिनोतु वृक्कं ॥ ५ ॥
॥ ५ ॥ यत्र इदानीं पश्यसि जातऽवेदः तिष्ठतं अग्ने उत वा चरंतं यत्
वा अंतरिक्षे पृथिऽभिः पतंतं तं अस्ता विध्य शर्वी शिशानः ॥ ६ ॥
उत आऽलब्धं स्पृणुहि जातऽवेदः आऽलेभानात् ऋषिऽभिः या
तुऽधानात् अग्ने पूर्वं नि जहि शोष्चानः आमऽअदः द्विंकाः
तं अदंतु एनीः ॥ ७ ॥ इह प्र ब्रूहि यतमः सः अग्ने यः यातुऽधानः
यः इदं कृणोति तं आ रभस्व सं ऽइधा यविष्ठ नृऽचक्षाः चक्षुषे
रंधय एनं ॥ ८ ॥ तीक्ष्णेन अग्ने चक्षुषा रक्ष यज्ञं प्रांच वसुऽभ्यः प्र
नय प्रऽचेतः ० हिंस्रं रक्षांसि अभि शोष्चानं मा त्वा दभन् यातु
ऽधानाः नृऽचक्षाः ॥ ९ ॥ नृऽचक्षाः रक्षाः परि पश्य विष्टु तस्य
चीणिं प्रति शृणीहि अग्रा तस्य अग्ने पृथीः हरसा शृणीहि त्रेधा

मूलं यातुऽधानस्य वृश्च ॥ १० ॥ ६ ॥ त्रिः यातुऽधानः प्रऽसितिं ते
एतु ऋतं यः अग्ने अनृतेन हन्ति तं अर्चिषा स्फूर्जयन् जातुऽवेदः
संऽअक्षं एनं गृणते नि वृद्धिः ॥ ११ ॥ तत् अग्ने चक्षुः प्रति धेहि रेभे
शफऽआरुजं येन पश्यसि यातुऽधानं अथर्वऽवत् ज्योतिषा दै-
व्येन सत्यं धूर्वतं अचितं नि ओष ॥ १२ ॥ यत् अग्ने अद्य मिथुना
शपातः यत् वाचः तृष्टं जनयंत रेभाः मन्योः मनसः शरव्या जा-
यते या तया विध्य हृदये यातुऽधानान् ॥ १३ ॥ परां शृणीहि तप-
सा यातुऽधानान् परां अग्ने रक्षः हरसा शृणीहि परां अर्चिषा
मूरऽदेवान् शृणीहि परां असुऽतृपः अभि शोऽनुचानः ॥ १४ ॥ प-
रां अद्य देवाः वृजिनं शृणुं प्रत्यक् एनं शपथाः यंतु तृष्टाः वाचा-
ऽस्तेनं शरवः ऋच्छंतु मर्मन् विश्वस्य एतु प्रऽसितिं यातुऽधानः
॥ १५ ॥ ७ ॥ यः पौरुषेयेण ऋविषा संऽअंक्ते यः अथ्वेन पशुना या-
तुऽधानः यः अघ्यायाः भरति क्षीरं अग्ने तेषां शीर्षाणि हरसा
अपि वृश्च ॥ १६ ॥ संवत्सरीणं पर्यः उस्त्रियायाः तस्य मा अशीत्
यातुऽधानः नृऽचक्षुः पीयूषं अग्ने यतमः तितृप्सात् तं प्रत्यचं अ-
र्चिषा विध्य मर्मन् ॥ १७ ॥ विषं गवां यातुऽधानाः पिवंतु आ वृ-
थ्यंतां अदितये दुःऽएवाः परां एनान् देवः सविता ददातु परां
भागं ओषधीनां जयंतां ॥ १८ ॥ सनात् अग्ने मृणसि यातुऽधानान्
न त्वा रक्षांसि पृतनासु जिग्युः अनु दह सहऽमूरान् ऋव्यऽअदः -
मा ते हेत्याः मुक्षत देव्यायाः ॥ १९ ॥ त्वं नः अग्ने अधरात् उदक्तात्
त्वं पश्चात् उत रक्ष पुरस्तात् प्रति ते ते अजरासः तपिष्ठाः अघ-
ऽशंसं शोऽनुचतः दहंतु ॥ २० ॥ ८ ॥ पश्चात् पुरस्तात् अधरात् उद-
क्तात् कविः काव्येन परि पाहि राजन् सखे सखायं अजरः जरि-
म्ये अग्ने मर्तान् अमर्त्यः त्वं नः ॥ २१ ॥ परि त्वा अग्ने पुरं वयं विप्रं

सू० विंशतिं भद्रं भल० त्यस्यै अभूत् यस्याः उदरं आमयत् विश्वं
स्मात् इन्द्रः उत्तरः ॥ २३ ॥ ४ ॥

॥ ८१ ॥ र०ः ऽहनं वाजिनं आ जिघमि मित्रं प्रथिष्टं उप या-
मि शर्म शिर्षानः अग्निः क्रतुऽभिः सं ऽइन्द्रः सः नः दिवा सः रिपुः
पातु नक्तं ॥ १ ॥ अयः ऽदंष्ट्रः अर्चिषा यातुऽधानान् उप स्पृश जा-
तऽवेदः सं ऽइन्द्रः आ जिह्या मूरऽदेवान् रभस्व क्रथऽअदः वृ-
क्षी अपि धत्स्व आसन् ॥ २ ॥ उभा उभयाविन् उप धेहि दंष्ट्रा
हिंस्रः शिर्षानः अवरं परं च उत अंतरिक्षे परि याहि राजन्
जभैः सं धेहि अभि यातुऽधानान् ॥ ३ ॥ यज्ञैः इषूः सं ऽनममानः
अग्ने वाचा शल्यान् अशनिऽभिः दिहानः तामिः विध्य हृदये
यातुऽधानान् प्रतीचः वाहून् प्रति भङ्गि एषां ॥ ४ ॥ अग्ने त्वं
यातुऽधानस्य भिंधि हिंसा अशनिः हरसा हंतु एनं प्र पर्वणि
जातऽवेदः शृणीहि क्रथऽअत् क्रविष्णुः वि चिनोतु वृकं ॥ ५ ॥
॥ ५ ॥ यत् इदानीं पश्यसि जातऽवेदः तिष्ठतं अग्ने उत वा चरतं यत्
वा अंतरिक्षे पथिऽभिः पतंतं तं अस्ता विध्य शर्वा शिर्षानः ॥ ६ ॥
उत आऽलेब्धं स्पृशुहि जातऽवेदः आऽलेभानात् ऋष्टिऽभिः या-
तुऽधानात् अग्ने पूर्वेः नि जहि शोशुचानः आमऽअदः द्विंकाः
तं अदंतु एनीः ॥ ७ ॥ इह प्र ब्रूहि यत्तमः सः अग्ने यः यातुऽधानः
यः इदं कृणोति तं आ रभस्व सं ऽइधा यविष्ट नृऽचक्षासः चक्षुषे
रंधय एनं ॥ ८ ॥ तीक्ष्णेन अग्ने चक्षुषा रक्ष यज्ञं प्रांच वसुऽभ्यः प्र
नय प्रऽचेतः ० हिंस्रं रक्षांसि अभि शोशुचानं मा त्वा दभन् यातु-
ऽधानाः नृऽचक्षाः ॥ ९ ॥ नृऽचक्षाः रक्षाः परि पश्य विद्यु तस्य
चीणिं प्रति शृणीहि अया तस्य अग्ने पृथीः हरसा शृणीहि त्रेधा

मूलं यातुऽधानस्य वृश्च ॥ १०॥ ६॥ त्रिः यातुऽधानः प्रऽसितिं ते
 एतु चतुतं यः अग्ने अन्तेन हन्ति तं अर्चिषा स्फूर्जयन् जातुऽवेदः
 संऽअक्षं एनं गृणते नि वृद्धिः ॥ ११॥ तत् अग्ने चक्षुः प्रति धेहि रेभे
 शफऽआरुजं येन पश्यसि यातुऽधानं अथर्वऽवत् ज्योतिषा दै-
 व्येन सत्यं धूर्वितं अचितं नि ओष ॥ १२॥ यत् अग्ने अद्य मिथुना
 शपातः यत् वाचः तृष्टं जनयंत रेभाः मन्योः मनसः शूरव्या जा-
 यन्ते या तया विध्य हृदये यातुऽधानान् ॥ १३॥ परां शृणीहि तप-
 सा यातुऽधानान् परां अग्ने रक्षः हरसा शृणीहि परां अर्चिषा
 मूरऽदेवान् शृणीहि परां असुऽतृपः अभि शोभुचानः ॥ १४॥ प-
 रां अद्य देवाः वृजिनं शृणुतु प्रत्यक् एनं शपथाः यंतु तृष्टाः वाचा-
 ऽस्तेन शरवः चृच्छंतु मर्मेन् विश्वस्य एतु प्रऽसितिं यातुऽधानः
 ॥ १५॥ ७॥ यः पौरुषेयेण ऋविषा संऽअंक्ते यः अर्ध्वेन पशुना या-
 तुऽधानः यः अघ्यायाः भरति क्षीरं अग्ने तेषां शीर्षाणि हरसा
 अपि वृश्च ॥ १६॥ संवत्सरीणं पयः उस्त्रियायाः तस्य मा अशीत्
 यातुऽधानः नृऽचक्षः पीयूषं अग्ने यतमः तितृप्सात् तं प्रत्यंचं अ-
 र्चिषा विध्य मर्मेन् ॥ १७॥ विषं गवां यातुऽधानाः पिबंतु आ वृ-
 श्यंतां अदितये दुऽएवाः परा एनान् देवः सविता ददातु परां
 भागं ओषधीनां जयंतां ॥ १८॥ सनात् अग्ने मृणसि यातुऽधानान्
 न त्वा रक्षांसि पृतनासु जिग्युः अनु दह सहऽमूरान् क्रव्यऽअदः
 मा ते हेत्याः मुक्षत दैव्यायाः ॥ १९॥ त्वं नः अग्ने अधरात् उदक्तात्
 त्वं पश्चात् उत रक्ष पुरस्तात् प्रति ते ते अजरांसः तपिष्ठाः अघ-
 ऽशंसं शोभुचतः दहंतु ॥ २०॥ ८॥ पश्चात् पुरस्तात् अधरात् उद-
 क्तात् कविः कार्येन परि पाहि राजन् सखे सखायं अजरः जरि-
 म्णे अग्ने मर्तान् अमर्त्यः त्वं नः ॥ २१॥ परि त्वा अग्ने पुरं वयं विप्रं

सू० विंशतिं भद्रं भल० त्यस्यै अभूत् यस्याः उदरं आमयत् विश-
स्मात् इन्द्रः उत्तरः ॥ २३ ॥ ४ ॥

॥ ८७ ॥ र॒क्षः ऽह॒नं वा॒जिनं॑ आ जि॒घर्मि॑ मि॒त्रं प्रथि॑ष्टं उप॒या-
मि॒श॒र्म॑ शि॒शानः॑ अ॒ग्निः क्रतु॑ ऽभिः सं ऽइ॒न्द्रः सः नः॑ दि॒वा सः रि॒पः
पा॒तु न॑क्तं ॥ १ ॥ अ॒यः ऽदंष्ट्रः॑ अ॒र्चिषा॑ या॒तु ऽधा॒नान् उप॑ स्पृश॒ जा-
त॑ ऽवे॒दः सं ऽइ॒न्द्रः आ जि॒ह्वाया॑ मूर॑ ऽदे॒वान् र॒भस्व॑ क्र॒व्य ऽअ॒दः वृ-
क्षी॑ अपि॒ धा॒स्व आ॒सन् ॥ २ ॥ उ॒भा उ॒भया॑ वि॒न् उप॑ धेहि दंष्ट्रां
हिं॒स्रः शि॒शानः॑ अ॒वरं परं॑ च॒ उत् अ॒न्तरि॑क्षे परि॒ याहि॑ राजन्
ज॒भैः सं धेहि॑ अ॒भि या॒तु ऽधा॒नान् ॥ ३ ॥ य॒ज्ञैः इषूः॑ सं ऽन॑म॒मानः॑
अ॒ग्ने वा॒चा श॒ल्यान् अ॒शनि॑ ऽभिः दि॒हानः॑ ता॒भिः वि॒ध्य हृ॒दये॑
या॒तु ऽधा॒नान् प्र॒तीचः॑ वा॒हून् प्र॒ति भ॒ङ्गि ए॒षां ॥ ४ ॥ अ॒ग्ने त्वं
या॒तु ऽधा॒नस्य॑ भि॒न्धि हिं॒स्रा अ॒शनिः॑ ह॒रसा॑ ह॒न्तु ए॒नं प्र॑ प॒र्वणि॑
जा॒त ऽवे॒दः शृ॒णीहि॑ क्र॒व्य ऽअ॒त् क्र॒विष्णुः॑ वि॒चि॒नो॒तु वृ॒कणं॑ ॥ ५ ॥
॥ ५ ॥ य॒त्तं इ॒दानीं॑ पश्य॑सि जा॒त ऽवे॒दः ति॑ष्ठ॒तं अ॒ग्ने उत्॑ वा॒ चर॑तं यत्
वा॒ अ॒न्तरि॑क्षे प॒थि ऽभिः॑ प॒त॑तं तं अ॒स्ता वि॒ध्य श॒र्वी शि॒शानः॑ ॥ ६ ॥
उ॒त् आ॒ऽले॒ब्धं स्पृ॒णुहि॑ जा॒त ऽवे॒दः आ॒ऽले॒भाना॑त् ऋ॒ष्टि॑ ऽभिः या॒-
तु॑ ऽधा॒नात् अ॒ग्ने पू॒र्वैः नि॒जहि॑ शो॒ष्म॒चानः॑ आ॒म ऽअ॒दः द्वि॑त्वाः
तं अ॒द॑न्तु ए॒नीः ॥ ७ ॥ इ॒ह प्र॑ ब्रूहि॒ यत॑मः सः अ॒ग्ने यः या॒तु ऽधा॒नः
यः इ॒दं कृ॑णोति॒ तं आ॑ र॒भस्व॑ सं ऽइ॒धा य॒विष्ट॑ नृ॒ ऽच॒क्षासः॑ च॒क्षुषे॑
र॒धय॑ ए॒नं ॥ ८ ॥ ती॒क्ष्णेन॑ अ॒ग्ने च॒क्षुषा॑ र॒क्ष य॒ज्ञं प्रा॑च॒ वसु॑ ऽभ्यः प्र॒-
नय॑ प्र॒ ऽचे॒तः ० हिं॒स्रं र॒क्षांसि॑ अ॒भि शो॒ष्म॒चानं॑ मा॒ त्वा द॒भन् या॒तु-
ऽधा॒नाः नृ॒ ऽच॒क्षाः ॥ ९ ॥ नृ॒ ऽच॒क्षाः र॒क्षाः परि॑ पश्य॒ वि॒द्यु तस्य॑
ची॒णिं प्र॒ति शृ॒णीहि॑ अ॒ग्रा तस्य॑ अ॒ग्ने पृ॒थीः ह॒रसा॑ शृ॒णीहि॑ त्रे॒धा

मूलं यातुऽधानस्य वृश्च ॥ १०॥ ६॥ त्रिः यातुऽधानः प्रऽसितिं ते
 एतु कृतं यः अग्ने अन्तेन हन्ति तं अर्चिषा स्फूर्जयन् जातऽवेदः
 संऽअक्षं एनं गृणते नि वृद्धि ॥ ११॥ तत् अग्ने चक्षुः प्रति धेहि रेभे
 श्फऽआरुजं येन पश्यसि यातुऽधानं अथर्वऽवत् ज्योतिषा दै-
 व्येन सत्यं धूर्वतं अचितं नि ओष ॥ १२॥ यत् अग्ने अद्य मिथुना
 शपातः यत् वाचः तृष्टं जनयंत रेभाः मन्योः मनसः शूरव्या जा-
 यन्ते या तया विध्य हृदये यातुऽधानान् ॥ १३॥ परां शृणीहि तप-
 सा यातुऽधानान् परां अग्ने रक्षः हरसा शृणीहि परां अर्चिषा
 मूरऽदेवान् शृणीहि परां असुऽतृपः अभि शोभुंचानः ॥ १४॥ प-
 रां अद्य देवाः वृजिनं शृणुतु प्रत्यक् एनं शपथाः यंतु तृष्टाः वाचा-
 ऽस्तेनं शरवः कृच्छंतु मर्मेन् विश्वस्य एतु प्रऽसितिं यातुऽधानः
 ॥ १५॥ ७॥ यः पौरुषेयेण क्रविषा संऽअंक्ते यः अश्वेन पशुना या-
 तुऽधानः यः अघ्यायाः भरन्ति क्षीरं अग्ने तेषां शीर्षाणि हरसा
 अपि वृश्च ॥ १६॥ संवत्सरीणं पयः उस्त्रियायाः तस्य मा अशीत्
 यातुऽधानः नृऽचक्षुः पीयूषं अग्ने यतमः तितृप्सात् तं प्रत्यंच अ-
 र्चिषा विध्य मर्मेन् ॥ १७॥ विषं गवां यातुऽधानाः पिवंतु आ वृ-
 श्यन्तां अदितये दुःऽएवाः परां एनान् देवः सविता ददातु परां
 भागं ओषधीनां जयन्तां ॥ १८॥ सनात् अग्ने मृणसि यातुऽधानान्
 न त्वा रक्षांसि पृतनासु जिग्युः अनु दह सहऽमूरान् क्रव्यऽअदः -
 मा ते हेत्याः मुक्षत दैव्यायाः ॥ १९॥ त्वं नः अग्ने अधरात् उदक्तात्
 त्वं पश्चात् उत रक्ष पुरस्तात् प्रति ते ते अजरासः तपिष्ठाः अघ-
 ऽशंसं शोभुंचतः दहंतु ॥ २०॥ ८॥ पश्चात् पुरस्तात् अधरात् उद-
 क्तात् कविः काव्येन परि पाहि राजन् सखे सखायं अजरः जरि-
 म्णे अग्ने मर्तान् अमर्त्यः त्वं नः ॥ २१॥ परि त्वा अग्ने पुरं वयं विप्रं

सू० वं विंशतिं भद्रं भलत्पस्यै अभूत् यस्याः उदरं आमयत् विश्व-
स्मात् इन्द्रः उत्तरः ॥ २३ ॥ ४ ॥

॥ ८७ ॥ रक्षः ऽहनं वाजिनं आजिघर्म्मि मित्रं प्रयिष्टं उपया-
मि शर्म शिशानः अग्निः क्रतुऽभिः संऽइन्द्रः सः नः दिवा सः रिपुः
पातु नक्तं ॥ १ ॥ अयः ऽदंष्ट्रः अर्चिषा यातुऽधानान् उपस्पृश जा-
तऽवेदः संऽइन्द्रः आजिह्वया मूरऽदेवान् रभस्व क्रव्यऽअदः वृ-
क्षी अपि धत्स्व आसन् ॥ २ ॥ उभा उभयाविन् उप धेहि दंष्ट्रा
हिंस्रः शिशानः अवरं परं च उत अंतरिक्षे परि याहि राजन्
जभिः सं धेहि अभि यातुऽधानान् ॥ ३ ॥ यज्ञैः इषूः संऽनममानः
अग्ने वाचा शल्यान् अशनिऽभिः दिहानः ताभिः विध्य हृदये
यातुऽधानान् प्रतीचः वाहून् प्रति भङ्गि एषां ॥ ४ ॥ अग्ने त्वं
यातुऽधानस्य भिंधि हिंसा अशनिः हरसा हुंतु एनं प्र पर्वणि
जातऽवेदः शृणीहि क्रव्यऽअत् क्रविष्णुः विचिनोतु वृकणं ॥ ५ ॥
॥ ५ ॥ यत्र इदानीं पश्यसि जातऽवेदः तिष्ठंतं अग्ने उत वा चरंतं यत्
वा अंतरिक्षे पृथिऽभिः पतंतं तं अस्ता विध्य शर्वा शिशानः ॥ ६ ॥
उत आऽलेब्धं स्पृणुहि जातऽवेदः आऽलेभानात् ऋष्टिऽभिः या-
तुऽधानात् अग्ने पूर्वेः निजहि शोशुचानः आमऽअदः द्विंकाः
तं अदंतु एनीः ॥ ७ ॥ इह प्र ब्रूहि यतमः सः अग्ने यः यातुऽधानः
यः इदं कृणोति तं आ रभस्व संऽइधा यविष्ट नृऽचक्षासः चक्षुषे
रंधय एनं ॥ ८ ॥ तीक्ष्णेन अग्ने चक्षुषा रक्ष यज्ञं प्राचै वसुऽभ्यः प्र
नय प्रऽचेतः ० हिंस्रं रक्षांसि अभि शोशुचानं मा त्वा दभन् यातु-
ऽधानाः नृऽचक्षाः ॥ ९ ॥ नृऽचक्षाः रक्षाः परि पश्य विष्टु तस्य
चीणिं प्रति शृणीहि अग्रा तस्य अग्ने पृष्टीः हरसा शृणीहि त्रेधा

मूलं यातुऽधानस्य वृश्च ॥ १०॥ ६॥ त्रिः यातुऽधानः प्रऽसितिं ते
 एतु चतुतं यः अग्ने अनृतेन हन्ति तं अर्चिषा स्फूर्जयन् जातुऽवेदुः
 संऽअक्षं एनं गृणते नि वृद्धि ॥ ११॥ तत् अग्ने चक्षुः प्रति धेहि रेभे
 शफऽआरुजं येन पश्यसि यातुऽधानं अथर्वऽवत् ज्योतिषा दै-
 व्येन सत्यं धूर्वतं अचितं नि ओष ॥ १२॥ यत् अग्ने अद्य मिथुना
 शपातः यत् वाचः तृष्टं जनयंत रेभाः मन्योः मनंसः शरव्या जा-
 यन्ते या तया विध्य हृदये यातुऽधानान् ॥ १३॥ परां शृणीहि तप-
 सा यातुऽधानान् परां अग्ने रक्षः हरसा शृणीहि परां अर्चिषा
 मूरऽदेवान् शृणीहि परां असुऽतृपः अभि शोशुचानः ॥ १४॥ प-
 रां अद्य देवाः वृजिनं शृणुतु प्रत्यक् एनं शपथाः यंतु तृष्टाः वाचा-
 ऽस्तेनं शरवः ऋच्छंतु मर्मेन् विश्वस्य एतु प्रऽसितिं यातुऽधानः
 ॥ १५॥ ७॥ यः पौरुषेयेण ऋचिषा संऽअंक्ते यः अश्वेन पशुना या-
 तुऽधानः यः अघ्यायाः भरन्ति क्षीरं अग्ने तेषां शीर्षाणि हरसा
 अपि वृश्च ॥ १६॥ संवत्सरीणं पयः उस्त्रियायाः तस्य मा अशीत्
 यातुऽधानः नृऽचक्षः पीयूषं अग्ने यतमः तितृप्सात् तं प्रत्यचं अ-
 र्चिषा विध्य मर्मेन् ॥ १७॥ विषं गवां यातुऽधानाः पिबंतु आ वृ-
 श्व्यंतां अदितये दुऽएवाः परां एनान् देवः सविता ददातु परां
 भागं ओषधीनां जयंतां ॥ १८॥ सनात् अग्ने मृणसि यातुऽधानान्
 न त्वा रक्षांसि पृतनासु जिग्युः अनु दह सहऽमूरान् ऋव्यऽअदः
 मा ते हेत्याः मुक्षत देव्यायाः ॥ १९॥ त्वं नः अग्ने अधरात् उदक्तात्
 त्वं पश्चात् उत रक्ष पुरस्तात् प्रति ते ते अजरासः तपिष्ठाः अघ-
 ऽशंसं शोशुचतः दहंतु ॥ २०॥ ८॥ पश्चात् पुरस्तात् अधरात् उद-
 क्तात् कविः कार्वेन परि पाहि राजन् सखे सखायं अजरः जरि-
 म्णे अग्ने मर्तान् अमर्त्यः त्वं नः ॥ २१॥ परि त्वा अग्ने पुरं वयं विप्रं

सू० विंशतिं भद्रं भूलत्यस्यै अभूत् यस्याः उदरं आमयत् विश्व-
स्मात् इन्द्रः उत्तरः ॥ २३ ॥ ४ ॥

॥ ८७ ॥ रक्षः ऽहनं वाजिनं आ जिघर्मि मित्रं प्रथिष्टं उप या-
मि शर्म शिशानः अग्निः क्रतुऽभिः सं ऽइन्द्रः सः नः दिवा सः रिषः
पातु नक्तं ॥ १ ॥ अयः ऽदंष्ट्रः अर्चिषा यातुऽधानान् उप स्पृश जा-
तऽवेदः सं ऽइन्द्रः आ जिह्या मूरऽदेवान् रभस्व क्रव्यऽअदः वृ-
क्ती अपि धत्स्व आसन् ॥ २ ॥ उभा उभयाविन् उप धेहि दंष्ट्रा
हिंस्रः शिशानः अवरं परं च उत अंतरिक्षे परि याहि राजन्
जभैः सं धेहि अभि यातुऽधानान् ॥ ३ ॥ यज्ञैः इषूः सं ऽनममानः
अग्ने वाचा शल्यान् अशनिऽभिः दिहानः ताभिः विध्य हृदये
यातुऽधानान् प्रतीचः वाहून् प्रति भङ्गि एषां ॥ ४ ॥ अग्ने त्वं
यातुऽधानस्य भिंधि हिंसा अशनिः हरसा हंतु एनं प्र पर्वणि
जातऽवेदः शृणीहि क्रव्यऽअत् क्रविष्णुः वि चिनोतु वृक्कणं ॥ ५ ॥
॥ ५ ॥ यत्र इदानीं पश्यसि जातऽवेदः तिष्ठंतं अग्ने उत वा चरंतं यत्
वा अंतरिक्षे पथिऽभिः पतंतं तं अस्ता विध्य शर्वा शिशानः ॥ ६ ॥
उत आऽलब्धं स्पृणुहि जातऽवेदः आऽलेभानात् ऋष्टिऽभिः या-
तुऽधानात् अग्ने पूर्वेः नि जहि शोणुचानः आमऽअदः द्विंकाः
तं अदंतु एनीः ॥ ७ ॥ इह प्र ब्रूहि यतमः सः अग्ने यः यातुऽधानः
यः इदं कृणोति तं आ रभस्व सं ऽइधा यविष्ट नृऽचक्षाः चक्षुषे
रंधय एनं ॥ ८ ॥ तीक्ष्णेन अग्ने चक्षुषा रक्ष यज्ञं प्रांचं वसुऽभ्यः प्र
नय प्रऽचेतः ० हिंस्रं रक्षांसि अभि शोणुचानं मा त्वा दभन् यातु-
ऽधानाः नृऽचक्षाः ॥ ९ ॥ नृऽचक्षाः रक्षाः परि पश्य विष्टु तस्य
चीणिं प्रति शृणीहि अग्रा तस्य अग्ने पृष्टीः हरसा शृणीहि त्रेधा

मूलं यातुऽधानस्य वृश्च ॥ १०॥ ६॥ त्रिः यातुऽधानः प्रऽसितिं ते
 एतु कृतं यः अग्ने अनृतेन हन्ति तं अर्चिषा स्फूर्जयन् जातुऽवेदः
 संऽअक्षं एनं गृणते नि वृद्धि ॥ ११॥ तत् अग्ने चक्षुः प्रति धेहि रेभे
 शफऽआरुजं येन पश्यसि यातुऽधानं अथर्वऽवत् ज्योतिषा दै-
 व्येन सत्यं धूर्वतं अचितं नि ओष ॥ १२॥ यत् अग्ने अद्य मिथुना
 शपातः यत् वाचः तृष्टं जनयंत रेभाः मन्योः मनसः शरव्या जा-
 यते या तया विध्य हृदये यातुऽधानान् ॥ १३॥ परां शृणीहि तप-
 सा यातुऽधानान् परां अग्ने रक्षः हरसा शृणीहि परां अर्चिषा
 मूरऽदेवान् शृणीहि परां असुऽतृपः अभि शोशुचानः ॥ १४॥ प-
 रां अद्य देवाः वृजिनं शृणुतु प्रत्यक् एनं शपथाः यंतु तृष्टाः वाचा-
 ऽस्तेन शरवः कृच्छंतु मर्मन् विश्वस्य एतु प्रऽसितिं यातुऽधानः
 ॥ १५॥ ७॥ यः पौरुषेयेण क्रविषा संऽअंक्ते यः अश्वेन पशुना या-
 तुऽधानः यः अघ्यायाः भरति क्षीरं अग्ने तेषां शीर्षाणि हरसा
 अपि वृश्च ॥ १६॥ संवत्सरीणं पयः उस्त्रियायाः तस्य मा अशीत्
 यातुऽधानः नृऽचक्षः पीयूषं अग्ने यतमः तितृप्सात् तं प्रत्यंच अ-
 र्चिषा विध्य मर्मन् ॥ १७॥ विषं गवां यातुऽधानाः पिबंतु आ वृ-
 श्यंतां अदितये दुःऽएवाः परां एनान् देवः सविता ददातु परां
 भागं ओषधीनां जयंतां ॥ १८॥ सनात् अग्ने मृणसि यातुऽधानान्
 न त्वा रक्षांसि पृतनासु जिग्युः अनु दह सहऽमूरान् क्रव्यऽअदः
 मा ते हेत्याः मुक्षत देव्यायाः ॥ १९॥ त्वं नः अग्ने अधरात् उदक्तात्
 त्वं पश्चात् उत रक्ष पुरस्तात् प्रति ते ते अजरांसः तपिष्ठाः अघ-
 ऽशंसं शोशुचतः दहंतु ॥ २०॥ ८॥ पश्चात् पुरस्तात् अधरात् उद-
 क्तात् कविः काव्येन परि पाहि राजन् सखे सखायं अजरं जरि-
 म्णे अग्ने मर्तान् असमर्त्यः त्वं नः ॥ २१॥ परि त्वा अग्ने पुरं वयं विप्रं

सू० विंशतिं भद्रं भूल तस्यै अभूत् यस्याः उदरं आमयत् विश्व-
स्मात् इन्द्रः उत्तरः ॥ २३ ॥ ४ ॥

॥ ८७ ॥ र॒ष्ट्रः ऽह॒नं वा॒जिनं॑ आ॒ जिघ॒र्मि मि॒त्रं प्र॒यिष्टं॑ उ॒प या॒-
मि॒ शर्म॑ शि॒शानः॑ अ॒ग्निः क्र॒तुऽभिः सं॒ ऽइ॒न्द्रः सः नः॑ दि॒वा सः रि॒पः
पा॒तु न॒क्तं ॥ १ ॥ अ॒यः ऽदं॒ष्ट्रः अ॒र्चिषा॑ या॒तुऽधा॒नान् उ॒प स्पृ॒श जा॒-
त॒ ऽवे॒दः सं॒ ऽइ॒न्द्रः आ॒ जिह्वा॑ या॒ मूर॑ ऽदे॒वान् र॒भस्व॑ क्र॒व्यऽअ॒दः वृ॒-
क्षी अ॒पि ध॒त्स्व आ॒सन् ॥ २ ॥ उ॒भा उ॒भया॑ वि॒न् उ॒प धेहि॑ दंष्ट्रा
हिं॒स्रः शि॒शानः॑ अ॒वरं॑ परं च उ॒त अ॒न्तरि॑क्षे परि या॒हि रा॒जन्
ज॒भिः सं धेहि॑ अ॒भि या॒तुऽधा॒नान् ॥ ३ ॥ य॒ज्ञैः इ॒षूः सं॒ नम॑मानः
अ॒ग्ने वा॒चा श॒ल्यान् अ॒शनि॑ ऽभिः दि॒हानः॑ ता॒भिः वि॒ध्य इ॒दये॑
या॒तुऽधा॒नान् प्र॒तीचः॑ वा॒हून् प्र॒ति भ॒ङ्गि ए॒षां ॥ ४ ॥ अ॒ग्ने त्वं
या॒तुऽधा॒नस्य॑ भि॒न्धि हिं॒स्रा अ॒शनिः॑ हर॒सा ह॑न्तु ए॒नं प्र॑ प॒र्वणि
जा॒त॒ ऽवे॒दः शृ॒णीहि॑ क्र॒व्यऽअ॒त् क्र॒विष्णुः॑ वि॒चिनो॑तु वृ॒कणं॑ ॥ ५ ॥
॥ ५ ॥ य॒त्र इ॒दानीं॑ प॒श्यसि॑ जा॒त॒ ऽवे॒दः ति॒ष्ठेत् अ॒ग्ने उ॒त वा॒ चर॑तं यत्
वा अ॒न्तरि॑क्षे प॒थिऽभिः॑ प॒त॑तं तं अ॒स्ता वि॒ध्य श॒र्वा शि॒शानः॑ ॥ ६ ॥
उ॒त आ॒ऽल॒ब्धं स्पृ॒णुहि॑ जा॒त॒ ऽवे॒दः आ॒ऽले॒भाना॑त् कृ॒ष्टिऽभिः॑ या॒-
तुऽधा॒नात् अ॒ग्ने पू॒र्वैः नि॒जहि॑ शो॒शु॒चानः॑ आ॒मऽअ॒दः स्वि॑काः
तं अ॒द॑न्तु ए॒नीः ॥ ७ ॥ इ॒ह प्र॑ ब्रूहि य॒तमः॑ सः अ॒ग्ने यः या॒तुऽधा॒नः
यः इ॒दं कृ॒णोति॑ तं आ॒ र॒भस्व॑ सं॒ ऽइ॒धा य॒विष्ट॑ नृ॒ऽचक्ष॑सः चक्षुषे
र॒न्धय॑ ए॒नं ॥ ८ ॥ ती॒क्ष्णेन॑ अ॒ग्ने चक्षु॑षा र॒क्ष य॒ज्ञं प्रा॑चं वसु॒ऽभ्यः प्र॑
न॒य प्र॑ऽचे॒तः ० हिं॒स्रं र॒क्षांसि॑ अ॒भि शो॒शु॒चानं॑ मा॒ त्वा द॒भन् या॒तुऽ-
धा॒नाः नृ॒ऽचक्षः॑ ॥ ९ ॥ नृ॒ऽचक्षः॑ र॒क्षः परि॑ प॒श्य वि॒क्षु तस्य॑
ची॒णिं प्र॒ति शृ॒णीहि॑ अ॒ग्रा तस्य॑ अ॒ग्ने पृ॒थीः हर॑सा शृ॒णीहि॑ वे॒धा

मूलं यातुऽधानस्य वृश्च ॥ १० ॥ ६ ॥ विः यातुऽधानः प्रऽसितिं ते
 एतु चतुतं यः अग्ने अनृतेन हन्ति तं अर्चिषा स्फूर्जयन् जातुऽवेदः
 संऽअक्षं एनं गृणते नि वृद्धि ॥ ११ ॥ तत् अग्ने चक्षुः प्रति धेहि रेभे
 श्फऽआरुजं येन पश्यसि यातुऽधानं अथर्वऽवत् ज्योतिषा दै-
 व्येन सत्यं धूर्वतं अचितं नि ओष ॥ १२ ॥ यत् अग्ने अद्य मिथुना
 शपातः यत् वाचः तृष्टं जनयंत रेभाः मन्योः मनसः शूर्या जा-
 यन्ते या तया विध्य हृदये यातुऽधानान् ॥ १३ ॥ परां शृणीहि तप-
 सा यातुऽधानान् परां अग्ने रक्षः हरसा शृणीहि परां अर्चिषा
 मूरऽदेवान् शृणीहि परां असुऽतृपः अभि शोशुचानः ॥ १४ ॥ प-
 रां अद्य देवाः वृजिनं शृणुतु प्रत्यक् एनं शपथाः यंतु तृष्टाः वाचा-
 ऽस्तेनं शरवः चृच्छंतु मर्मन् विश्वस्य एतु प्रऽसितिं यातुऽधानः
 ॥ १५ ॥ ७ ॥ यः पौरुषेयेण ऋविषा संऽअंक्ते यः अध्येन पशुना या-
 तुऽधानः यः अघ्यायाः भरति क्षीरं अग्ने तेषां शीर्षाणि हरसा
 अपि वृश्च ॥ १६ ॥ संवत्सरीणं पर्यः उसियायाः तस्य मा अशीत्
 यातुऽधानः नृऽचक्षः पीयूषं अग्ने यतमः तितृप्सात् तं प्रत्यचं अ-
 र्चिषा विध्य मर्मन् ॥ १७ ॥ विषं गवां यातुऽधानाः पिबंतु आ वृ-
 श्यंतां अदितये दुऽएवाः परां एनान् देवः सविता ददातु परां
 भागं ओषधीनां जयंतां ॥ १८ ॥ सनात् अग्ने मृणसि यातुऽधानान्
 न त्वा रक्षांसि पृतनासु जिग्युः अनु दह सहऽमूरान् ऋव्यऽअदः
 मा ते हेत्याः मुक्षत दैव्यायाः ॥ १९ ॥ त्वं नः अग्ने अधरात् उदक्तात्
 त्वं पश्चात् उत रक्ष पुरस्तात् प्रति ते ते अजरांसः तपिष्ठाः अघ-
 ऽशंसं शोशुचतः दहंतु ॥ २० ॥ ८ ॥ पश्चात् पुरस्तात् अधरात् उद-
 क्तात् कविः काव्येन परि पाहि राजन् सखे सखायं अजरं जुरि-
 म्ये अग्ने मर्तान् असमर्त्यः त्वं नः ॥ २१ ॥ परि त्वा अग्ने पुरं वयं विप्रं

सहस्रधीमहि धृषत् ऽवर्णं दिवे ऽदिवे हन्तारं भंगुर ऽवतां ॥ २२ ॥
 विषेणं भंगुर ऽवतः प्रति स्मरुक्षसः दह अग्ने तिग्मेन शोचिष
 तपुः ऽअग्राभिः ऋष्टि ऽभिः ॥ २३ ॥ प्रति अग्ने मिथुना दह यातु
 ऽधाना किमीदिना सं त्वा शिणामि जागृहि अदव्यं विप्र मन्म
 ऽभिः ॥ २४ ॥ प्रति अग्ने हरसा हरः शृणीहि विश्वतः प्रति यातु
 ऽधानस्य रुक्षसः बलं वि रुज वीर्यं ॥ २५ ॥ ९ ॥

॥ ८८ ॥ हविः पातं अजरं स्वः ऽविदि दिवि ऽस्पृशि आ ऽहुतं
 जुष्टं अग्नौ तस्य भर्मेणे भुवनाय देवाः धर्मेणे कं स्वधया पप्रथत
 ॥ १ ॥ गीर्णं भुवनं तमसा अप ऽगूळ्हं आविः स्वः अभवत् जाते
 अग्नौ तस्य देवाः पृथिवी द्यौः उत आपः अरणयन् ओषधीः स-
 ख्ये अस्य ॥ २ ॥ देवेभिः नु इषितः यज्ञियेभिः अग्निं स्तोषाणि अ-
 जरं वृहंतं यः भानुना पृथिवीं द्यां उत इमां आ ऽततानं रोदसी
 अंतरिक्षं ॥ ३ ॥ यः हीता आसीत् प्रथमः देव ऽजुष्टः यं सं ऽआजन्
 आज्येन वृणानाः सः पतन्वि इत्वरं स्याः जगात् यत् श्वात्रं अग्निः
 अकृणोत् जात ऽवेदाः ॥ ४ ॥ यत् जात ऽवेदः भुवनस्य मूर्धन् अ-
 तिष्ठः अग्ने सह रोचनेन तं त्वा अहेम मत्ति ऽभिः गीः ऽभिः उक्थैः
 सः यज्ञियः अभवः रोदसि ऽप्राः ॥ ५ ॥ १० ॥ मूर्धा भुवः भवति नक्तं
 अग्निः ततः सूर्यः जायते प्रातः उत ऽयन् मायां ऊं तु यज्ञियानां
 एतां अपः यत् तूष्णीं चरति प्र ऽजानन् ॥ ६ ॥ हृशेयः यः महिना
 सं ऽइडः अरोचत दिवि ऽयोनिः विभा ऽवा तस्मिन् अग्नौ सूक्त-
 ऽवाकेन देवाः हविः विश्वे आ अजुहवुः तनू ऽपाः ॥ ७ ॥ सूक्त ऽवाकं
 प्रथमं आत् इत् अग्निं आत् इत् हविः अजनयन्त देवाः सः एषां
 यज्ञः अभवत् तनू ऽपाः तं द्यौः वेद तं पृथिवी तं आपः ॥ ८ ॥ यदे-

वासः अजन्तयन्त अग्निं यस्मिन् आ अजुहवुः भुवनानि विश्वा
 सः अर्चिषा पृथिवीं द्यां उत इमां ऋजुऽयमानः अतपत् महि-
 ऽत्वा ॥ ९१ ॥ स्तोमैर्न हि दिवि देवासः अग्निं अजीजनन् शक्तिऽभिः
 रोदसिऽप्रां तं जुं अकृण्वन् वेधा भुवे कंसः ओषधीः पचति वि-
 श्वऽरूपाः ॥ १० ॥ ११ ॥ यदा इत् एनं अदधुः यज्ञियासः दिवि देवाः
 सूर्यं आदितेयं यदा चरिष्णु मिथुनौ अभूतां आत् इत् प्र अपश्यन्
 भुवनानि विश्वा ॥ ११ ॥ विश्वस्मै अग्निं भुवनाय देवाः वैश्वानरं
 केतुं अह्नां अकृण्वन् आ यः ततानं उषसः विऽभातीः अपो जु-
 णोति तमः अर्चिषा यन् ॥ १२ ॥ वैश्वानरं कवयः यज्ञियासः अ-
 ग्निं देवाः अजन्तयन् अजुर्ये नक्षत्रं प्रत्नं अमिनत् चरिष्णु यक्षस्य
 अधिऽअक्षं तविषं वृहतं ॥ १३ ॥ वैश्वानरं विश्वहा दीदिऽवांसं
 मंत्रैः अग्निं कविं अच्छ वदामः यः महिम्ना परिऽवभूव उवी उत
 अवस्तात् उत देवः परस्तात् ॥ १४ ॥ द्वे सुतो अश्रूण्वं पितॄणां
 अहं देवानां उत मर्त्यानां ताभ्यां इदं विश्वं एजत् सं एति यत् अ-
 तरा पितरं मातरं च ॥ १५ ॥ १२ ॥ द्वे संऽईची० विभृतः चरन्तं शीर्ष-
 तः जातं मनसा विऽमृष्टं सः प्रत्यङ् विश्वा भुवनानि तस्थौ अ-
 प्रऽयुच्छन् तरणिः भ्राजमानः ॥ १६ ॥ यत्र वदेते अवरः परः च
 यज्ञऽन्योः कतरः नौ वि वेद् आ शेकुः इत् सधऽमादं सखायः न-
 क्षत यज्ञं कः इदं वि वोचत् ॥ १७ ॥ कति अग्नयः कति सूर्यासः कति
 उषसः कति जुं स्वित् आपः न उपऽस्मिजं वः पितरः वदामि
 पृच्छामि वः कवयः विद्मने कं ॥ १८ ॥ यावत्ऽमात्रं उषसः न प्र-
 तीकं सुऽपर्ययः वसन्ते मातरिश्च तावत् दधाति उप यज्ञं आऽयन्
 ब्राह्मणः होतुः अवरः निऽसीदन् ॥ १९ ॥ १३ ॥

॥ ८९ ॥ इन्द्रं स्तव नृत्तमं यस्य महा विऽववाधे रोचना
 ज्मः अंतान् आ यः प्रमौ चर्षेणिऽधृत् वरःऽभिः प्रसिंधुऽभ्यः रि-
 चानः महिऽत्वा ॥ १ ॥ सः सूर्यः परि उरु वरांसि आ इन्द्रः वृ-
 त्यात् रथ्याऽइव चक्रा अतिष्ठंत अपस्यं न संगं कृणा तर्मा-
 त्विषा जघान् ॥ २ ॥ समानं अस्मै अनपऽवृत् अर्चं क्षमया दिव-
 असमं ब्रह्म नव्यं वि यः पृष्टाऽइव जनिमानि अर्यः इन्द्रः चिक्रा-
 न सखायं ईषे ॥ ३ ॥ इन्द्राय गिरः अनिंशितऽसर्गाः अपः प्र ईर-
 सगरस्य बुधात् यः अक्षेणऽइव चक्रिया शचीभिः विष्वक्तस्त-
 पृथिवीं उत द्यां ॥ ४ ॥ आपांतऽमन्युः तृपलंऽप्रभर्मा धुनिः जि-
 मीऽवान् गरुऽमान् ऋजीपी सोमः विश्वानि अतसा वनाति
 न अर्वाक् इन्द्रं प्रतिऽमानानि देभुः ॥ ५ ॥ १४ ॥ न यस्य द्यावापृथि-
 वी न धन्वं न अंतरिक्षं न अद्रयः सोमः अक्षाः यत् अस्य मन्युः
 अधिऽनीयमानः शृणाति वीरु रुजति स्थिराणि ॥ ६ ॥ जघान्
 वृचं स्वऽधितिः वनाऽइव रुरोज पुरः अरदत् न सिंधून् विभेद-
 गिरिं नवं इत् न कुंभं आ गाः इन्द्रः अकृणुत् स्वयुक्ऽभिः ॥ ७ ॥ तं
 ह त्यत् ऋणऽयाः इन्द्र धीरः असिः न पर्व वृजिना शृणासि प्र ये
 मित्रस्य वरुणस्य धाम युजं न जनाः मिनन्ति मित्रं ॥ ८ ॥ प्र ये
 मित्रं प्र अर्यमणं दुऽएवाः प्र संऽगिरः प्र वरुणं मिनन्ति नि अ-
 मित्रेषु वधं इन्द्र तुमं वृषन् वृषाणं अरुषं शिशीहि ॥ ९ ॥ इन्द्रः दिवः
 इन्द्रः ईशे पृथिव्याः इन्द्रः अपां इन्द्रः इत् पर्वतानां इन्द्रः वृधां इन्द्रः इत्
 मेधिराणां इन्द्रः क्षेमे योगे हव्यः इन्द्रः ॥ १० ॥ १५ ॥ प्र अर्कुऽभ्यः इन्द्रः
 प्र वृधः अहंऽभ्यः प्र अंतरिक्षात् प्र समुद्रस्य धासेः प्र वातस्य प्र-
 थसः प्र ज्मः अंतात् प्र सिंधुऽभ्यः रिऽरिचे प्र क्षितिऽभ्यः ॥ ११ ॥
 प्र शोशुचत्याः उषसः न केतुः असिन्वा ते वर्ततां इन्द्र हेतिः अशमा-

अ० ८. अ० ४. व० १८.] ॥ ३४९ ॥ [म० १०. अ० ७. सू० ९०.]

इव विध्यदिवः आसृजानः तर्पिष्ठेन हेषसा द्रोघऽमित्रान् ॥ १२ ॥
 अनु अहं मासाः अनु इत् वनानि अनु ओषधीः अनु पर्वतासः
 अनु इंद्रं रोदसी वावशाने अनु आपः अजिहत् जायमानं
 ॥ १३ ॥ कर्हि स्वित्सा ते इंद्र चेत्या असत् अघस्य यत् भिनदः रक्षः
 आऽईषत् मित्रऽऽकुर्वः यत् शसने न गावः पृथिव्याः आऽपृक्
 अमुया शयंते ॥ १४ ॥ शत्रुऽयंतः अभि ये नः तत्तस्मै महिं ब्राधंतः
 ओगुणासः इंद्र अंधेनं अमित्राः तमसा सचंतां सुऽज्योतिषः अ-
 क्तवः तान् अभि स्युः ० ॥ १५ ॥ पुरुणिं हित्वा सर्वना जनानां ब्र-
 ह्माणि मंदन् गृणतां ऋषीणां इमां आऽघोषन् अवसा सऽहूतिं
 तिरः विश्वान् अर्चंतः याहि अर्वाङ् ॥ १६ ॥ एव ते वयं इंद्र भुंज-
 तीनां विद्यामं सुऽमतीनां नवानां विद्यामं वस्तोः अवसा गृ-
 णंतः विश्वामित्राः उत ते इंद्र नूनं ॥ १७ ॥ श्रुनं हुवेम मघऽवानं
 इंद्रं अस्मिन् भेरं नृऽतमं वाजऽसातौ श्रुण्वंतं उयं ऊतये समत्सु
 मंतं वृचाणि संऽजितं धनानां ॥ १८ ॥ १६ ॥

॥ १९ ॥ सहस्रंऽशीर्षा पुरुषः सहस्रंऽअक्षः सहस्रंऽपात् सः भू-
 मिं विश्वतः वृत्वा अंति अतिष्ठत् दशऽअंगुलं ॥ १ ॥ पुरुषः एव इंद्रं
 सर्वं यत् भूतं यत् च भव्यं उत अमृतंऽत्वस्य ईशानः यत् अन्वेन अ-
 तिऽरोहति ॥ २ ॥ एतावान् अस्य महिमा अतः ज्यायान् च पुरुषः
 पादः अस्य विश्वा भूतानि विऽपात् अस्य अमृतं दिवि ॥ ३ ॥ वि-
 ऽपात् ऊर्ध्वः उत ऐत् पुरुषः पादः अस्य इह अभवत् पुनः ततः
 विषंङ् वि अक्रामत् साशन्नानश्ने अभि ॥ ४ ॥ तस्मात् विऽराट्
 अजायत् विऽराजः अधि पुरुषः स जातः अतिं अरिच्यत् पश्चात्
 भूमिं अयो पुरः ॥ ५ ॥ १७ ॥ यत् पुरुषेण हविषा देवाः यज्ञं अतन्वत

वसंतः अस्य आसीत् आज्यं यीष्मः इध्मः शरत् हविः ॥ ६ ॥
वर्हिषि मञ्जौष्मन् पुरुषं जातं अग्रतः तेन देवाः अग्रजंत स
चषयः च ये ॥ ७ ॥ तस्मात् यज्ञात् सर्वेऽहुतः संऽभृतं पृषत्
पशून् तान् चक्रे वायुव्यान् आरण्यान् ग्राम्याः च ये ॥ ८ ॥ तस्मात्
यज्ञात् सर्वेऽहुतः ऋचः सामानि जज्ञिरे छंदांसि जज्ञिरे तम
मजुः तस्मात् अजायत ॥ ९ ॥ तस्मात् अश्वः अजायत मेके
भयादतः गावः ह जज्ञिरे तस्मात् तस्मात् जाताः अजायत ॥ १० ॥
॥ १० ॥ यत् पुरुषं वि अर्धधुः कतिधा वि अकल्पयन् मुनिं वि
की नाहू' की ऊरू' पादौ उच्येते ॥ ११ ॥ ब्राह्मणः अस्य मुखं
सीत् नाहू' राजन्यः कृतः ऊरू' तत् अस्य गतं चक्षुः पतद्भ्यां
अजायत ॥ १२ ॥ चंद्रमाः मनसः जातः चक्षीः सूर्यः अजायत
गतां दंढः च अग्निः च प्राणात् वायुः अजायत ॥ १३ ॥ नाभाः
सीत् अंतर्विष्टां गीष्मः ह्योः सं अग्रजंत पतद्भ्यां भूमिः दिग्गोः
जात तया लोकान् अकल्पयत् ॥ १४ ॥ सप्त अग्न्य आगन् पति
ऽग्नयः विः सप्त संऽदभः कृताः देवाः यत् यज्ञं तन्नानाः अ
पुण्यं यज्ञं ॥ १५ ॥ यज्ञेन यज्ञं अग्रजंत देवाः तानि धर्मानि प्र
मानि आगन् तत् त नाकं सहिमानः सवन्त यज्ञं पुं प्रमाणाः सति
द सा ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥

१७ ॥ सं जायतऽग्निः ज्ञा सागः उग्रतं दमे दग्नाः अग्रजंत
ऽग्नाः संद विअप्य ज्ञातां दग्निः यज्ञेन विदग्नाः विदग्नाः विदग्नाः
ऽग्नाः संद विअप्य ज्ञातां दग्निः यज्ञेन विदग्नाः विदग्नाः विदग्नाः
चने विदग्नाः विदग्नाः विदग्नाः विदग्नाः विदग्नाः विदग्नाः
ऽग्नाः संद विअप्य ज्ञातां दग्निः यज्ञेन विदग्नाः विदग्नाः विदग्नाः

सि सुऽक्तुः अग्ने कविः काव्येन असि विश्वऽवित् वसुः वसूनां
 अयसि त्वं एकः इत् द्यावा च यानि पृथिवी च पुष्यतः ॥ ३ ॥ प्र-
 ऽजातन् अग्ने तव योनिं जृत्वियं ऽर्कायाः पदे घृतऽवतं आ अ-
 सदः आ ते चिकित्वे उपसां ऽइव एतयः अरेपसः सूर्यस्य ऽइव र-
 श्मयः ॥ ४ ॥ तव श्रियः वर्यस्य ऽइव विऽद्युतः चित्राः चिकित्वे उ-
 पसां न केतवः यत् ओषधीः अभिऽसृष्टः वनानि च परि स्वयं
 चिनुपे अन्नं आस्ये ॥ ५ ॥ २० ॥ तं ओषधीः दधिरे गर्भं जृत्वियं तं
 आपः अग्निं जनयन्त मातरः तं इत् समानं वनिनः च वीर्यः
 अंतऽवतीः च सुवते च विश्वहा ॥ ६ ॥ वार्तऽउपधृतः इपितः व-
 शान् अनु तृषु यत् अन्ना वैविपत् विऽतिष्ठमे आ ते यतते रजः
 यथा पृथक् गर्धामि अग्ने अजराणि धरन्तः ॥ ७ ॥ मेधाऽअरं वि-
 द्यस्य प्रऽसार्धनं अग्निं होतारं परिऽभृतं स मतिं तं इत् जने ह-
 विषि आ समानं इत् तं इत् मति वृणते न क्षमं नत ॥ ८ ॥ त्वं इत्
 अर्च वृणते त्वाऽययः होतारं अग्ने दिदमेषु वेधमः नत देवऽनतः
 दधति प्रयांसि ते हविष्यतः मनवः दत्तऽवर्णिषः ॥ ९ ॥ तव मति
 होचं तव पीचं जृत्वियं तव नेष्टं त्वं क्षमिन् सृष्टऽमनः तव प्र-
 ऽणस्त्वं त्वं अथरिऽयसि मत्ता च क्षमिन् गृहऽपतिः च नः दम
 ॥ १० ॥ २१ ॥ यः तुभ्यं अग्ने क्षमतां य मर्त्यः सऽवृथा दासत इत् वा
 हविः ऽयति तस्य होतां भूपसि मासि इत्ये उव इष्टे यजमि ह-
 मरिऽयसि ॥ ११ ॥ इमाः क्षमन् मृतयः पाचः वृणन्त इत् क्षम-
 गिरः सऽक्षुतायः सऽक्षुतः पतुऽययः पतये जृत् त्वे रमे वृष्टात्
 पितृ यधेनः मासं पावन्तः ॥ १२ ॥ इमाः क्षमन् सऽक्षुतं वृष्टात्
 मसी विदेरे क्षमिन् वृष्टे पतये जृत् त्वे रमे वृष्टात्
 ऽयमे क्षमन् वृष्टे पतये जृत् त्वे रमे वृष्टात्

ऋषभासः उक्षणाः वशाः मेपाः अवऽसृष्टासः आऽहुताः व
 लालऽपे सोमऽपृष्टाय वेधसे हृदा मतिं जनये चारुं अग्नये ॥ १ ॥
 अहावि अग्ने हविः आस्ये ते सुचिऽइव घृतं चम्बिऽइव स
 मः वाजऽसनिं रयिं अस्मे सुऽवीरं प्रऽशस्तं धेहि यशसं वृह
 ॥ १५ ॥ २२ ॥

॥ ९२ ॥ यज्ञस्य वः रथ्यं विप्रतिं विशां होतारं अक्तोः अति
 थिं विभाऽवसुं शोचन् शुष्कासु हरिणीषु जर्भुरत् वृषां केतुः य
 जतः द्यां अशायत् ॥ १ ॥ इमं अंजऽपां उभये अकृण्वत् धर्मा
 अग्निं विदयस्य साधनं अक्तुं न यज्ञं उषसः पुरऽहितं तनूऽ
 नपातं अरुषस्य निंसते ॥ २ ॥ वट् अस्य नीथा वि पणेः च मन्महे
 वयाः अस्य प्रऽहुताः आसुः अत्तवे यदा घोरासः अमृतऽत्वं आ
 शत आत् इत् जनस्य दैव्यस्य चर्किरन् ॥ ३ ॥ ऋतस्य हि प्रऽसितिः
 द्यौः उरु व्यचः नमः मही अरमतिः पनीयसी इंद्रः मित्रः वरुणः
 सं चिकिचिरे अथो भगः सविता पूतऽदक्षसः ॥ ४ ॥ प्र रुद्रेण य
 यिनां यंति सिंधवः तिरः मही अरमतिं दधन्विरे येभिः परिऽज्मा
 परिऽयन् उरु जयः वि रोहवत् जठरं विश्वं उक्षते ॥ ५ ॥ २३ ॥ ऋ
 णाः रुद्राः मरुतः विश्वऽकृष्टयः दिवः श्येनासः असुरस्य नीळयः
 तेभिः चष्टे वरुणः मित्रः अर्यमा इंद्रः देवेभिः अर्वशेभिः अर्वशः
 ॥ ६ ॥ इंद्रं भुजं शशमानासः आशत सूरः दृशी के वृषणः च पौंसि
 प्र ये नु अस्य अर्हणा ततक्षिरे युजं वज्रं नृऽसदनेषु कारवः ॥ ७ ॥
 सूरः चित् आ हरितः अस्य रीरमत् इद्रात् आ कः चित् भयते त
 वीयसः भीमस्य वृष्णः जठरात् अभिऽश्वसः दिवेऽदिवे सहुरि
 स्तन् अवाधितः ॥ ८ ॥ स्तोमं वः अद्य रुद्राय शिक्से क्षयत्ऽवीराय

नमसा दिदिष्टन् येभिः शिवः स्वऽवान् एवयावऽभिः दिवः सि-
संक्ति स्वऽयंशः निकांमऽभिः ॥ ९१ ॥ ते हि प्रऽजायाः अभरंत वि-
श्रवः वृहस्पतिः वृषभः सोमऽजामयः यज्ञैः अथर्वा प्रथमः वि-
धारयत् देवाः दक्षैः भृगवः सं चिकिचिरे ॥ १० ॥ २४ ॥ ते हि द्यावा-
पृथिवी भूरिऽरेतसा नराशंसः चतुःऽअंगः यमः अदितिः देवः
त्वष्टा द्रविणः ऽदाः ऋभुक्षणः प्र रोदसी मरुतः विष्णुः अहिरे
॥ ११ ॥ उत स्यः नः उशिजां उर्विया कविः अहिः शृणोतु बुध्यः
हवीमनि सूर्यामासां विऽचरंता दिविऽक्षिता धिया शमीनहु-
षी अस्य बोधतं ॥ १२ ॥ प्र नः पूषा चरथं विश्वऽदेव्यः अपां नपात्
अवतु वायुः इष्टये आत्मानं वस्यः अभि वातं अर्चत तत् अश्वि-
ना सुऽह्वा यामनि श्रुतं ॥ १३ ॥ विशां आसां अभयानां अधि-
ऽक्षितं गीऽभिः जुं स्वऽयंशसं गृणीमसि ग्राभिः विश्वाभिः अ-
दितिं अनर्वणं अक्तोः युवानं नृऽमनाः अध पतिं ॥ १४ ॥ रेभत्
अत्र जनुषां पूर्वं अंगिराः यावाणः ऊर्ध्वाः अभि चक्षुः अध्वरं
येभिः विऽहायाः अभवत् विऽचक्षणः पार्थः सुऽमेकं स्वऽधितिः
वनन्ऽवति ॥ १५ ॥ २५ ॥

॥ ९३ ॥ महि द्यावापृथिवी भूतं उवी नारी यही न रोदसी
सदं नः तेभिः नः पातं सद्यंसः एभिः नः पातं शूषणि ॥ १ ॥ यज्ञे-
ऽयंज्ञे सः मर्त्यः देवान् सपर्यति यः सुसै दीर्घश्रुतऽतमः आ-
ऽविवासाति एनान् ॥ २ ॥ विश्वेषां इरज्यवः देवानां वाः सहः
विश्वे हि विश्वऽमहसः विश्वे यज्ञेषु यज्ञियाः ॥ ३ ॥ ते घ राजानः
अमृतस्य मद्राः अर्यमा मित्रः वरुणः परिऽज्मा कत् रुद्रः नृणां
स्तुतः मरुतः पूषणः भगः ॥ ४ ॥ उत नः नक्तं अपां वृषणऽवसू०

सूर्या॒मासा॑ स॒देना॑य स॒ऽध॒न्या॑ स॒चा यत् सादि॑ ए॒षां अ॒हिः वृ॒षे
 वृ॒ध्मः ॥५॥ २६॥ उ॒त नः॑ दे॒वा अ॒श्विना॑ शु॒भः प॒ती॑ धा॒मऽभिः॑ मि॒
 चाव॑रु॒णौ उ॒रुष्य॑तां म॒हः सः रा॒यः आ ई॒पते॑ अ॒ति ध॒न्यऽइ॒व दुः॑
 इ॒ता ॥६॥ उ॒त नः॑ रु॒द्रा चि॒त् मृ॒कृतां॑ अ॒श्विना॑ वि॒श्वे दे॒वासः॑ र॒षः
 प॒तिः भ॒गः ऋ॒भुः वा॒जः ऋ॒भुष्ठा॑णः प॒रिऽज्मा॑ वि॒श्वऽवे॒दसः॑ ॥७॥
 ऋ॒भुः ऋ॒भुष्ठाः॑ ऋ॒भुः वि॒धतः॑ म॒दः आ ते॒ हरी॑ जू॒जुवा॑नस्य वा॒
 जिना॑ दु॒स्तरं॑ यस्य॑ सा॒मं चि॒त् ऋ॒धक् य॒ज्ञः न मा॑नु॒पः ॥८॥ कृ॒धि
 नः अ॒ह्यः दे॒व स॒वितः॑ सः च॒ स्तु॒पे म॒घोनां॑ स॒हो नः॑ इ॒ंद्रः व॒हिः
 ऽभिः॑ नि ए॒षां च॒र्षणी॑नां च॒क्रं र॒श्मिं न यो॒युवे॑ ॥९॥ आ ए॒षु द्या॑
 वा॒पृथि॒वी॑ धा॒तं म॒हत् अ॒स्मे वी॒रिषु॑ वि॒श्वऽच॒र्षणि॑ अ॒वः पृ॒क्ष
 वा॒जस्य॑ सा॒तये॑ पृ॒क्षं रा॒या उ॒त तु॒र्वणे॑ ॥१०॥ २७॥ ए॒तं शंसं॑ इ॒ंद्र अ॒
 स्मऽयुः॑ त्वं कू॒ऽचि॒त् संतं॑ स॒हसा॑ऽवन् अ॒भिष्ट॑ये स॒दा पा॒हि अ॒भि॒
 ष्ट॑ये मे॒दतां॑ वे॒दता॑ व॒सो ॥११॥ ए॒तं मे स्तो॒मं त॒ना न सूर्ये॑ द्यु॒तः
 ऽया॒मानं॑ व॒वृध॑न्त नृ॒णां संऽव॑नन् न अ॒श्व्यं त॒ष्टाऽइ॒व अ॒नपऽच्यु॑तं
 ॥१२॥ व॒वर्ते॑ येषां रा॒या यु॒क्ता ए॒षां हि॒र॒ण्ययी॑ नेमऽ॒र्धिता॑ न पौ॒
 स्या॑ वृ॒थाऽइ॒व वि॒ष्टऽअ॑तां ॥१३॥ प्र तत् दुः॒ऽशीमे॑ पृथ॒वाने॑ वे॒ने
 प्र रा॒मे वो॒चं अ॒सुरे॑ म॒घव॑न्तऽसु ये यु॒क्ताय॑ पंच॒शता॑ अ॒स्मऽयु॑ प॒
 था वि॒ऽआवि॑ ए॒षां ॥१४॥ अ॒धि इ॒त् नु अ॒व स॒प्रति॑ च॒ सप्र॑ च॒ सद्यः॑
 दि॒दिष्ट॑ ता॒न्वः स॒द्यः दि॒दिष्ट॑ पा॒र्थ्यः स॒द्यः दि॒दिष्ट॑ मा॒यवः॑ ॥१५॥ २८॥

॥९४॥ प्र ए॒ते व॒दन्तु॑ प्र व॒यं व॒दाम॒याव॑ऽभ्यः वाचं व॒दत॑ व॒दतः॑
 ऽभ्यः यत् अ॒द्रयः॑ प॒र्वताः॑ सा॒कं आ॒शवः॑ द्यौकं घोषं भ॒रय॑ इ॒ंद्राय॑
 सो॒मिनः॑ ॥१॥ ए॒ते व॒दन्ति॑ श॒तऽव॑न्तः स॒हस्रं॑ऽवन्तः अ॒भि क्र॑दन्ति ह॒
 रि॒तेभिः॑ आ॒सऽभिः॑ वि॒ष्टी या॒वाणः॑ सु॒ऽकृतः॑ सु॒ऽकृत्य॑या होतुः

चित् पूर्वे हविः ऽअद्य आशुत ॥२॥ एते वदन्ति अविदन् अना मधु
नि जंखयन्ते अधि पक्वे आमिषि वृक्षस्य शाखां अरुणस्य वपसंतः
ते सूभर्वाः वृषभाः प्र ईं अराविषुः ॥३॥ बृहत् वदन्ति मदिरेणं मं-
दिनां इंद्रं क्रोशंतः अविदन् अना मधु सं ऽरभ्य धीराः स्वसृं ऽभिः
अनर्तिषुः आ ऽघोषयंतः पृथिवीं उपच्छिं ऽभिः ॥४॥ सु ऽपृणाः
वाचं अक्रत उप घंवि आ ऽखरे कृणाः इषिराः अनर्तिषुः न्यक्
नि यन्ति उपरस्य निः ऽकृतं पुरे रतः दधिरे सूर्ये ऽश्वितः ॥५॥ २९॥
उग्राः ऽइव प्र ऽवहंतः सं ऽआयंसुः साकं युक्ताः वृषणः विभ्रतः
धुरः यत् श्वसंतः जयसानाः अराविषुः शृण्वे एषां प्रोथयः अर्व-
तां ऽइव ॥६॥ दशावनि ऽभ्यः दशं ऽकक्ष्येभ्यः दशं ऽयोक्तेभ्यः दशं-
ऽयोजनेभ्यः दशाभीशु ऽभ्यः अर्चत अजरेभ्यः दशं धुरः दशं युक्ताः
वहंत ऽभ्यः ॥७॥ ते अद्रयः दशं ऽयंचासः आशवः तेषां आ ऽधानं
परि एति ह्यंत ते जं सुतस्य सोम्यस्य अंधसः अंशोः पीयूषं प्रथ-
मस्य भेजिरे ॥८॥ ते सोम ऽअदः हरीं इंद्रस्य निसते अंशुं दुहंतः
अधि आसते गवि तेभिः दुग्धं पपि ऽवान् सोम्यं मधु इंद्रः वर्धते
प्रथते वृष ऽयते ॥९॥ वृषा वः अंशुः न किल रिषाथन् इळां ऽवंतः
सदं इत् स्थन् आशिताः रैवत्या ऽइव महसा चारवः स्थन् यस्य
यावाणः अजुषध्वं अध्वरं ॥१०॥ ३०॥ तृदिलाः अतृदिलासः अ-
द्रयः अश्रमणाः अश्रुथिताः अमृत्यवः अनातुराः अजराः स्थ-
अमविष्णवः सु ऽपीवसः अतृषिताः अतृष्णा ऽजः ॥११॥ ध्रुवाः एव
वः पितरः युगे ऽयुगे क्षेमं ऽकामासः सदसः न युंजते अजुर्यासः
हरि ऽसाचः हरिद्रवः आद्यां रवेण पृथिवीं अशुश्रुवुः ॥१२॥ तत्
इत् वदन्ति अद्रयः वि ऽमीचने यामन् अंजः पाः ऽइव घ इत् उ-
पच्छिं ऽभिः वपंतः वीजं ऽइव धान्यं ऽकृतं पृचन्ति सोमं न मिनन्ति

वप्सतः ॥ १३ ॥ सुते अ॒ध्वरे अ॒धि वाचं अ॒क्रत आ॒ क्रीळयः न मा॒
तरं तु॒दंतः वि सु मुंच सु॒सुऽवुषः म॒नीषां वि व॒र्तेतां अ॒द्रयः चा॒
यमानाः ॥ १४ ॥ ३१ ॥ ४ ॥

॥ ९५ ॥ ह॒ये जा॒र्ये म॒नसा तिष्ठ॑ घो॒रे वचांसि॑ मि॒श्रा कृ॒णवा॒वृहे
नु न नौ म॒न्वाः अ॒नुदिता॑सः ए॒ते म॒र्यः क॒रन् परं॑ऽतरे च॒न अ॒हं
॥ १ ॥ किं ए॒ता वा॒चा कृ॒णव॒ तव॑ अ॒हं प्र अ॒क्रमि॑षं उ॒षसां अ॒ग्रिया॒
ऽइव॑ पु॒रुरवः पु॒नः अ॒स्तं परा॑ इ॒हि दुः॑ऽआ॒प॒ना वा॒तः ऽइव॑ अ॒हं
अ॒स्मि ॥ २ ॥ इ॒षुः न श्रि॒ये इ॒षुऽधेः अ॒स॒ना गो॑ऽसाः श॒तऽसाः न
र॒हिः अ॒वीरं॑ क॒तौ वि द॒विद्यु॑त् न उ॒रा न मा॒युं चि॒त॒यन् धु॒नयः
॥ ३ ॥ सा वसु॑ द॒धती॑ श्व॒शुराय॑ व॒र्यः उ॒षः य॒दि व॒ष्टि अ॒न्तिऽगृ॒हात्
अ॒स्तं न॒न॒क्षे यस्मि॑न् चा॒कन् दि॒वा न॒क्तं अ॒धिता॑ वै॒तसे॑नं ॥ ४ ॥
विः स्म मा॒ अ॒हः अ॒थयः॑ वै॒तसे॑नं उ॒त स्म मे॒ अ॒व्यत्यै॑ पृ॒णासि॑ पु॒रु॒
रवः अ॒नु ते के॑तं आ॒यं रा॒जा मे वो॒र त॒न्वः तत् आ॒सीः ॥ ५ ॥ १ ॥
या सु॑ऽजू॒र्णिः श्रे॒णिः सु॒क्षेऽआ॒पिः हृ॒देऽच॑क्षुः न यं॒धिनी॑ च॒रण्युः
ताः अं॒जयः॑ अ॒रुण॑यः न स॒सुः श्रि॒ये गा॒वः न धे॒नवः॑ अ॒न॒वन्त॑
॥ ६ ॥ सं अ॒स्मिन् जा॒र्यमा॑ने आ॒स॒त॒ ग्राः उ॒त ई॒ अ॒व॒र्धन् न॒द्यः
स्वऽगू॑र्ताः म॒हे यत् त्वा पु॒रुरवः॑ र॒णा॒य अ॒व॒र्धय॑न् द॒स्युऽह॒त्याय॑
दे॒वाः ॥ ७ ॥ स॒चा यत् आ॒सु ज॑हतीषु अ॒क्तं अ॒मानु॑षीषु मा॒नुषः॑ नि॒
ऽसे॒वे अ॒पं स्म म॒त् तर॑संती न भु॒ज्युः ताः अ॒व॒सन् र॒थऽस्यू॑शः न
अ॒श्वः ॥ ८ ॥ यत् आ॒सु म॒तः अ॒मृता॑सु नि॒ऽस्यू॑क् सं क्षो॒णीभिः॑ कृ॒
तुं॑ऽभिः न पृ॒क्ते ताः आ॒त॒यः न त॒न्वः श्रु॑भ॒त॒ स्वाः अ॒श्वः सः न क्री॒
ळयः॑ दं॒द॒शानाः॑ ॥ ९ ॥ वि॒द्युत् न या प॑तंती द॒विद्यो॑त् भ॒रती॑ मे
अ॒प्या का॒म्यानि॑ जनि॒ष्टो अ॒पः न॒र्यः सु॑ऽजा॒तः प्र उ॒र्वशी॑ तिर॒त

दीर्घं आयुः ॥ १० ॥ २ ॥ जज्ञिषे इत्या गोऽपीध्याय हि दुधार्थं तत्
 पुरुरवः मे ओजः अशांसं त्वा विदुषीं सस्मिन् अहन् न मे आ
 अमृणोः किं अभुक् वदासि ॥ ११ ॥ कदा सूनुः पितरं जातः इच्छात्
 चक्रन् न अश्रुं वर्तयत् विजानन् कः दंऽपती० सऽमनसा वि
 दूयोत् अधं यत् अग्निः श्वशुरिषु दीदयत् ॥ १२ ॥ प्रतिं ब्रवाणि वर्त-
 यते अश्रुं चक्रन् न क्रदत् आऽध्ये शिवायै प्र तत् ते हिनव यत् ते
 अस्मे परा इहि अस्तं नहि मूरमा आपः ॥ १३ ॥ सुऽदेवः अद्य प्र-
 ऽपतेत् अनावृत् पराऽवतं परमां गंतवै जुं अधं शयीत निऽञ्च-
 तेः उपऽस्थे अधं एनं वृकाः रभसासः अद्युः ॥ १४ ॥ पुरुरवः मा मृ-
 थाः मा प्र पन्नः मा त्वा वृकासः अशिवासः जुं क्षन् न वै स्त्रैणानि
 सख्यानि संति साला वृकाणां हृदयानि एता ॥ १५ ॥ ३ ॥ यत् वि-
 ऽरूपा अचरं मर्त्येषु अवसं रात्रीः शरदः चतस्रः घृतस्य स्तोत्रं
 सकृत् अहः आश्नां तात् एव इदं तत्तृपाणा चरामि ॥ १६ ॥ अंत-
 रिक्षुऽप्रां रजसः विऽमानो उपं शिक्षामि उर्वशीं वसिष्ठः उपं
 त्वा रातिः सुऽकृतस्य तिष्ठात् नि वर्तस्व हृदयं तप्यते मे ॥ १७ ॥
 इति त्वा देवाः इमे आहुः ऐळ यथा ई एतत् भवसि मृत्युऽवंधुः
 प्रऽजा ते देवान् हविषा यजाति स्वःऽगे जुं त्वं अपि मादयासे
 ॥ १८ ॥ ४ ॥

॥ ९६ ॥ प्रते महे विदये शंसिषं हरीं प्रते वन्वे वनुषः हूर्यतं मदं
 घृतं न यः हरिऽभिः चारुं सेचते आत्वा विशंतु हरिऽवर्षसं गिरः
 ॥ १ ॥ हरिं हि योनिं अभि ये संऽअस्वरन् हिन्वंतः हरीं दिव्यं
 यथा सदः आ र्यं पृणंति हरिऽभिः न धेनवः इन्द्राय श्रूषं हरि-
 ऽवंतं अर्चन् ॥ २ ॥ सः अस्य वज्रः हरितः यः आयसः हरिः नि-

ऽकामः हरिः आ गर्भस्त्योः द्युम्नी सुऽग्निप्रः हरिमन्युऽसायक
 इंद्रे नि रूपा हरिता मिमिक्षिरे ॥३॥ दिवि न केतुः अधिधावि
 हर्यतः विव्यचत् वज्रः हरितः न रंक्षा तुदत् अहिं हरिऽग्निप्रः यः
 आयसः सहस्रऽशोकाः अभवत् हरिऽभरः ॥४॥ त्वंऽत्वं अहर्यया
 उपऽस्तुतः पूर्वेभिः इन्द्र हरिऽकेण यज्वंऽभिः त्वं हर्यसि तव विषं
 उक्थ्यं असांमिराधः हरिऽजात हर्यतं ॥५॥५॥ ता वज्रिणं मां
 स्तोम्यं मदं इन्द्रं रथे वहतः हर्यता हरीं पुरुषिणं अस्मै सर्वना
 हर्यते इन्द्राय सोमाः हरयः दुधन्विरे ॥६॥ अरं कामाय हरयः
 धन्विरे स्थिराय हिन्वन् हरयः हरीं तुरा अवैत् ऽभिः यः हरि
 ऽभिः जोषं ईयते सः अस्य कामं हरिऽवंतं आनृणे ॥७॥ हरि
 ऽश्मशरुः हरिऽकेण आयसः तुरऽपेये यः हरिऽपाः अवर्धत
 अवैत् ऽभिः यः हरिऽभिः वाजिनीं ऽवसुः अतिं विश्वा दुऽइता
 पारिषत् हरीं ॥८॥ सुवांऽइव यस्य हरिणीं विऽपेततुः शिमे
 वाजाय हरिणीं दविध्वतः प्र यत् कृते चमसे मर्मजत् हरीं पीता
 मदस्य हर्यतस्य अंधसः ॥९॥ उत स्म सन्नं हर्यतस्य पस्त्योः अत्यः
 न वाजं हरिऽवान् अचिक्कदत् मही चित् हि धिषणा अहर्यत्
 ओजसा वृहत् वयः दधिपे हर्यतः चित् आ ॥१०॥६॥ आ रोदसी
 हर्यमाणः महिऽत्वा नव्यंऽनव्यं हर्यसि मन्मनु प्रियं प्र पस्त्यं अ-
 सुर हर्यतं गोः आविः कृधि हरये सूर्याय ॥११॥ आत्वा हर्यतं प्र-
 ऽयुजः जनानां रथे वहंतु हरिऽग्निप्रं इन्द्र पिव यथा प्रतिऽभृतस्य
 मध्वः हर्यन् यजं सधऽमादे दगंऽओणिं ॥१२॥ अपाः पूर्वेपां हरि-
 ऽवः सुतानां अयो इदं सर्वनं केवलं ते ममदि सोमं मधुऽमतं
 इन्द्र सचा वृषन् जठरे आ वृषस्व ॥१३॥७॥

॥ ९७ ॥ याः ओषधीः पूर्वाः जाताः देवेभ्यः त्रिऽयुगं पुरा मनै
 नु वभूणां अहं शतं धामानि सप्त च ॥ १ ॥ शतं वः अंव धामानि
 सहस्रं उत वः रुहः अधं शतऽक्रत्वः यूयं इमं मे अगदं कृत ॥ २ ॥ ओ-
 षधीः प्रति मोद्ध्वं पुष्पंऽवतीः प्रऽसूवरीः अश्वःऽइव सऽजि-
 त्वरीः वीरुधः पारयिष्वः ॥ ३ ॥ ओषधीः इति मातरः तत् वः दे-
 वीः उपं ब्रुवे सनेयं अश्वं गां वासः आत्मानं तव पुरुष ॥ ४ ॥ अ-
 श्वत्थे वः निऽसदनं पर्ये वः वसतिः कृता गोऽभार्जः इत् किल
 असथ यत् सनवथ पुरुषं ॥ ५ ॥ ८ ॥ यत् ओषधीः संऽअग्मत रा-
 जानः समितौऽइव विप्रः सः उच्यते भिषक् रक्षाऽहा अमीव-
 ऽचातनः ॥ ६ ॥ अश्वऽवती सोमऽवती ऊर्जयती उतऽओजसं आ
 अवित्ति सर्वाः ओषधीः अस्मै अरिष्टं तातये ॥ ७ ॥ उत शुष्माः
 ओषधीनां गावः गोस्थात्ऽइव ईरते धनं सन्निप्यन्तीनां आत्मानं
 तव पुरुष ॥ ८ ॥ इष्कृतिः नाम वः माता अथो यूयं स्थ निऽकुं-
 तीः सीराः पतत्रिणीः स्थन् यत् आमयति निः कृष ॥ ९ ॥ अति
 विश्वाः परिऽस्थाः स्तेनऽइव व्रजं अक्रमुः ओषधीः प्र अचुच्युः
 यत् किं च तन्वः रपः ॥ १० ॥ ९ ॥ यत् इमाः वाजयन् अहं ओष-
 धीः हस्ते आऽदधे आत्मा यक्षस्य नश्यति पुरा जीवऽगृभः यथा
 ॥ ११ ॥ यस्य ओषधीः प्रऽसर्पेय अंगंऽअंगं परुऽपरुः ततः यक्षसं
 वि बाधध्वे उयः मध्यमशीऽइव ॥ १२ ॥ साकं यक्ष प्र पत चापेण
 किकिदीविनां साकं वातस्य धाज्या साकं नश्य निऽहाकया
 ॥ १३ ॥ अन्या वः अन्या अवतु अन्या अन्यस्याः उपं अवत ताः
 सर्वाः संऽविदानाः इदं मे प्र अवत वचः ॥ १४ ॥ याः फलिनीः
 याः अफलाः अपुष्पाः याः च पुष्पिणीः बृहस्पतिऽप्रसूताः ताः
 नः मुंचंतु अहंसः ॥ १५ ॥ १० ॥ मुंचंतु मा अपुष्यात् अपो वरुण्यात्

अ० ८. अ० ५. व० १२.] • ॥ ३६० ॥ [म० १०. अ० ८. सू० ६६]

उ॒त अ॒थो॑ य॒मस्य॑ प॒ङ्गी॒शात् स॒र्वस्मात् दे॒वऽक्लि॒व॒पात् ॥ १६ ॥
अ॒वऽप॒त॑तीः अ॒वद॑न् दि॒वः ओष॑धयः परि॒ यं जी॒वं अ॒श्र॒वा॒र्मह॑
न सः रि॒प्या॒ति पु॒रुषः ॥ १७ ॥ याः ओष॑धीः सोम॑ऽराज्ञीः व॒ह्नीः
श॒तऽवि॒चक्ष॑णाः तासां॑ त्वं अ॒सि उ॒त्त॒मा अ॒रं का॒माय॑ शं॒द्दे
॥ १८ ॥ याः ओष॑धीः सोम॑ऽराज्ञीः वि॒ऽस्थि॒ताः पृथि॒वीं अनु॑
ह॒स्पति॑ऽप्रसू॒ताः अ॒स्यै सं द॒त्त वी॒र्यं ॥ १९ ॥ मा वः रि॒पत् ख॒नि
यस्मै॑ च अ॒हं ख॒नामि॑ वः द्वि॒ऽपत् च॒तुःऽपत् अ॒स्माकं॑ स॒र्वे अ॒रु
अ॒ना॒तुरं ॥ २० ॥ याः च इ॒दं उ॒पऽश्रु॑ण्व॒न्ति याः च दूरं॑ प॒राऽग॑ताः
स॒र्वाः संऽग॑त्य वी॒रुधः॑ अ॒स्यै सं द॒त्त वी॒र्यं ॥ २१ ॥ ओष॑धयः सं व॒द॒ते
सोमे॑न स॒ह रा॒ज्ञा यस्मै॑ कृ॒णोति॑ ब्रा॒ह्म॒णः तं रा॒जन् पा॒रया॑म॒सि
॥ २२ ॥ त्वं उ॒त्त॒मा अ॒सि ओष॑धे त॒व वृ॑क्षाः उ॒प॒स्तयः॑ उ॒प॒सिः
अ॒स्तु सः अ॒स्माकं॑ यः अ॒स्मान् अ॒भिऽदा॑स॒ति ॥ २३ ॥ ११ ॥

॥ १८ ॥ वृहस्पते प्रति मे देवतां इहि मित्रः वा यत् वरुणः वा
असि पूषा आदित्यैः वा यत् वसुऽभिः मरुत्वान्सः पर्जन्यं शंस्त-
नवे वृषयः ॥ १ ॥ आ देवः दूतः अजिरः चिकित्वान् त्वत् देवऽआपे
अभि मां अगच्छत् प्रतीचीनः प्रति मां आ ववृत्स्व दधामि ते
द्युऽमतीं वाचं आसन् ॥ २ ॥ अस्मे धेहि द्युऽमतीं वाचं आसन्
वृहस्पते अनुमीवां इपिरां यया वृष्टिं शंस्तनवे वनाव दिवः दृ-
प्सः मधुऽमान् आ विवेण ॥ ३ ॥ आ नः दृप्साः मधुऽमन्तः विगन्तु
इदं देहि अधिऽरयं सहस्रं नि सीद होत्रं ऋतुऽथा यज्ञस्व देवान्
देवऽआपे हविषा सपर्य ॥ ४ ॥ आर्ष्टिपेणः होत्रं ऋषिः निऽसीदन्
देवऽआपिः देवऽसुमतिं चिकित्वान्सः उत्तरस्मात् अर्धं म-
मुदं अपः दिव्याः असृजत् वर्षाः अभि ॥ ५ ॥ अस्मिन् ममुदे अधि

अ० ८, अ० ५, व० १४.] ॥ ३६१ ॥ [म० १०, अ० ८, सू० ९९.

उत्त० रस्मिन् आपः देवेभिः निऽवृताः अतिष्ठन् ताः अद्रवन्
 आर्द्धिषेणेन सृष्टाः देवऽआपिना प्रऽईषिताः मृक्षिणीषु ॥ ६ ॥
 ॥ १२ ॥ यत् देवऽआपिः शं० तनवे पुरऽहितः हो० वायं वृतः कृप-
 यन् अदीधेत् देवऽश्रुतं वृष्टिऽवनिं रराणः बृहस्पतिः वाचं अ-
 स्मै अयच्छत् ॥ ७ ॥ यं त्वा देवऽआपिः शुश्रुचानः अग्ने आर्द्धिषेणः
 मनुष्यः संऽईधे विश्वेभिः देवैः अनुऽमद्यमानः प्र पर्जन्यं ईरय वृ-
 ष्तिऽमंतं ॥ ८ ॥ त्वां पूर्वे ऋषयः गीऽभिः आयन् त्वां अध्वरेषु पुरु-
 ऽहूत विश्वे सहस्राणि अधिऽरथानि अस्मे आ नः यज्ञं रोहित-
 ऽअश्व उषं याहि ॥ ९ ॥ एतानि अग्ने नवतिः नवत्वे आऽहुतानि
 अधिऽरथा सहस्रा तेभिः वर्धस्व तन्वंः शूर पूर्वीः दिवः नः वृष्टिं
 इषितः रिरीहि ॥ १० ॥ एतानि अग्ने नवतिं सहस्रां सं प्र यच्छ वृष्णे
 इंद्राय भागं विद्वान् पयः ऋतुऽशः देवऽयानान् अपि औलानं
 दिवि देवेषु धेहि ॥ ११ ॥ अग्ने वाधस्व वि मृधः वि दुऽगहा अपं
 अमीं वां अपं रक्षांसि सेध अस्मात् समुद्रात् बृहत् दिवः नः अ-
 पां भूमानं उषं नः सृज इह ॥ १२ ॥ १३ ॥

॥ ९९ ॥ कं नः चित्रं इषण्यसि चिकित्वान् पृष्ठुऽग्मानं वाश्रं
 ववृधधै कत् तस्य दातुं शर्वसः विऽउष्टौ तक्षत् वज्रं वृत्रऽतुरं
 अपिन्वत् ॥ १ ॥ सः हि द्युता विऽद्युता वेति सामं पृथुं योनिं अस्तु-
 रऽत्वा आससाद् सः सऽनीळिभिः प्रऽसहानः अस्य भातुः न च्युते
 सप्रपस्य मायाः ॥ २ ॥ सः वाजं याता अपंदुऽपदा यन् स्वः सऽसा-
 ता परि सद्त् सन्निषन् अनु० वा यत् शतऽदुरस्य वेदः भन् शिघ्र-
 ऽदेवान् अभि वर्षसा भूत् ॥ ३ ॥ सः यद्वाः अवनीः गोषु अर्वा आ
 जुहोति प्रऽधन्यासु ससिः अपादः यत्र युज्यासः अरथाः द्रोणि-

ऽअश्वासः ईरते घृतं वाः०॥४॥ सः रुद्रेभिः अर्शस्तऽवारः ऋभ्रा
 हित्वी गयं आरेऽअवद्यः आ अगात् वमस्य मन्ये मिथुना विऽव-
 व्री० अन्नं अभिऽइत्य अरोदयत् मुषायन् ॥५॥ सः इत् दासं तु वि-
 ऽरवं पतिः दन् षट्ऽअक्षं त्रिऽशीर्षाणं दमन्यत् अस्य वितः तु
 ओजसा वृधानः विपा वराहं अयःऽअग्रया हन् ॥६॥१४॥ सः
 दुहणे मनुषे ऊर्ध्वसानः आ साविषत् अर्शसानायं शरं सः नृ-
 ऽतमः नहुषः अस्मत् सुऽजातः पुरः अभिनत् अर्हन् दस्युऽहये
 ॥७॥ सः अभियः न यवसे उदन्यन् क्षयाय गातुं विदत् नः अस्मै
 उप यत् सीदत् इदं शरीरैः श्येनः अयःऽअपाष्टिः हन्ति दस्युन्
 ॥८॥ सः ब्राधतः श्वसानेभिः अस्य कुत्साय शुष्णं कृपणं परा अ-
 दात् अयं कविं अनयत् शस्यमानं अत्कं यः अस्य सनिता उत नृ-
 णां ॥९॥ अयं दशस्यन् नर्येभिः अस्य दुस्मः देवेभिः वरुणः न मा-
 यी अयं कनीनः ऋतुऽपाः अवेदि अमिमीत अररं यः चतुः-
 ऽपात् ॥१०॥ अस्य स्तोमेभिः औशिजः ऋजिश्वा व्रजं द्रयत् वृ-
 षभेण पिप्रोः सुत्वा यत् यजतः दीदयत् गीः पुरः इयानः अ-
 वर्षसा भूत् ॥११॥ एव महः असुर वक्षथाय वमकः षट्ऽभिः उ-
 सर्पत् इदं सः इयानः करति स्वस्तिं अस्मै इषं ऊर्जं सुऽक्षिति
 विश्वं आ अभाः० ॥१२॥१५॥८॥

॥१००॥ इदं दृष्ट्यं मघऽवन् त्वाऽवन् इत् भुजे इह स्तुतः स्तुत-
 ऽपाः वोधि नः वृधे देवेभिः नः सविता प्र अवतु श्रुतं आ सर्व-
 ऽतातिं अदितिं वृणीमहे ॥१॥ भराय सुभरत् भागं ऋत्वियं प्र वा-
 यवे शुचिऽपे क्रंदत् ऽइष्टये गौरस्यं यः पर्यसः पीतिं आनगे आ
 सर्वऽतातिं अदितिं वृणीमहे ॥२॥ आ नः देवः सविता साविषत्

अ० ८, अ० ५, व० १८.] ॥ ३६३ ॥ [म० १०, अ० ९, सू० १०१.]

वयः ऋजुऽयते यजमानाय सुन्वते यथा देवान् प्रतिऽभूषेम् पा-
 कऽवत् आ सर्वऽतांति अदितिं वृणीमहे ॥ ३ ॥ इंद्रः अस्मे सुऽम-
 नाः अस्तु विश्वहा राजा सोमः सुवितस्य अधि एतु नः यथाऽय-
 था मित्रऽधितानि संऽद्ध्युः आ सर्वऽतांति अदितिं वृणीमहे
 ॥ ४ ॥ इंद्रः उक्थेन शर्वसा परुः दधे बृहस्पते प्रऽतरीता असि आ-
 युषः यज्ञः मनुः प्रऽमंतिः नः पिता हि कं आ सर्वऽतांति अदितिं
 वृणीमहे ॥ ५ ॥ इंद्रस्य नु सुऽकृतं दैव्यं सहः अग्निः गृहे जरिता मे-
 धिरः कविः यज्ञः च भूत् विदथे चारुः अंतमः आ सर्वऽतांति अ-
 दितिं वृणीमहे ॥ ६ ॥ १६ ॥ न वः गुहा चकृम भूरि दुऽकृतं न आ-
 विऽत्यं वसवः देवऽहेळनं माकिः नः देवाः अनृतस्य वर्षसः आ
 सर्वऽतांति अदितिं वृणीमहे ॥ ७ ॥ अपं अमीवां सविता सावि-
 पत् न्यक् वरीयः इत् अपं सेधंतु अद्रयः यावा यव मधुऽसुत् उ-
 च्यते बृहत् आ सर्वऽतांति अदितिं वृणीमहे ॥ ८ ॥ ऊर्ध्वः यावा
 वसवः अस्तु सोतरि विश्वा द्वेषांसि सनुतः युयोत्सः नः देवः स-
 विता पायुः ईड्यः आ सर्वऽतांति अदितिं वृणीमहे ॥ ९ ॥ ऊर्जं गा-
 वः यवसे पीवं अन्नं ऋतस्य याः सदेने कोशे अङ्घ्रे तनूः एव
 तन्वंः अस्तु भेषजं आ सर्वऽतांति अदितिं वृणीमहे ॥ १० ॥ ऋतु-
 ऽप्रावा जरिता शश्वतां अवः इंद्रः इत् भद्रा प्रऽमंतिः सुतऽवतां
 पूर्यं ऊधः दिव्यं यस्य सिक्तये आ सर्वऽतांति अदितिं वृणीमहे
 ॥ ११ ॥ चित्रः ते भानुः ऋतुऽप्राः अभिष्टिः संति स्पृधः जरिणि-
 ऽप्राः अर्धृष्टाः रजिष्ठया रज्या पृथ्व्या गोः तूतूर्पति परि अयं दु-
 वस्युः ॥ १२ ॥ १७ ॥

॥ १०१ ॥ उत् बुध्यध्वं सऽमंनसः सुखायः सं अग्निं इध्वं बृहवंः
 सऽनीळाः दधिऽक्तां अग्निं उपसं च देवीं इंद्रऽवतः अवसे नि

ह्ये वः ॥१॥ मद्रा कृणुध्वं धियः आ तनुध्वं नावँ अरित्रऽपरणी
 कृणुध्वं इष्कृणुध्वं आर्युधा अरं कृणुध्वं प्रांचं यज्ञं प्र नयत सखायः
 ॥२॥ युनक्तं सीरां वि युगा तनुध्वं कृते योनौ वपत इह बीजं गिरा
 च श्रुष्टिः सऽभराः असत् नः नेदीयः इत् सूर्यः पक्वं आ इयात्
 ॥३॥ सीरां युजंति कवयः युगा वि तन्वते पृथक् धीराः देवेषु सुष-
 ऽया ॥४॥ निः आऽहावान् कृणोत न सं वरत्राः दधात न सिंचा-
 महे अवतं उद्विणं वयं सुऽसेकं अनुपऽक्षितं ॥५॥ इष्कृतऽआहावं
 अवतं सुऽवरचं सुऽसेचनं उद्विणं सिंचे अक्षितं ॥६॥ १८॥ प्री-
 णीत अश्वान् हितं जयाथ स्वस्तिऽवाहं रथं इत् कृणुध्वं द्रोण-
 ऽआहावं अवतं अश्वमऽचक्रं असं वऽकोशं सिंचत नृऽपानं ॥७॥
 व्रजं कृणुध्वं सः हि वः नृऽपानः वमं सीव्यध्वं बहुला पृथूनि पुरं
 कृणुध्वं आयसीः अधृष्टाः मा वः सुसोत् चमसः दंहत तं ॥८॥ अ-
 वः धियं यज्ञियां वर्ते जतये देवाः देवीं यजतां यज्ञियां इह सानः
 दुहीयत् यवंसाऽइव गत्वी सहस्रंऽधारा पर्यसा महीगौः ॥९॥ आ-
 तु सिंच हरिं ईं द्रोः उपऽस्थे वाशीभिः तक्षत अश्वमन्ऽमयीभिः
 परि स्वजध्वं दशं कक्ष्याभिः उभे धुरौ प्रति वह्निं युनक्त ॥१०॥
 उभे धुरौ वह्निः आऽपिच्छमानः अंतः योनौऽइव चरति द्विऽजा-
 निः वनस्पतिं वर्ते आ अस्थापयध्वं नि सु दधिध्वं अखनंतः उत्तं
 ॥११॥ कपृत् नरः कपृथं उत् दधात न चोदयत खुदत वाजंऽसा-
 तये निष्टिग्यः पुत्रं आ च्यवय जतये इद्रंऽसुवाधः इह सोमंऽपी-
 तये ॥१२॥ १९॥

॥१०२॥ प्र ते रथं मिथुऽकृतं इद्रंः अवतु धृष्णुऽया अस्मिन्
 आजौ पुरुऽहूत अवाय्ये धनऽभक्षेपुनः अव ॥१॥ उत् स्म वातः

वहति वासः अस्याः अधिऽरथं यत् अजयत् सहस्रं रथीः अभूत्
 मुद्गलानीं गोऽङ्घ्रौ भरे कृतं वि अचेत् इन्द्रऽसेना ॥२॥ अंतः यच्छ
 जिघांसतः वज्रं इन्द्र अभिऽदासतः दासस्य वा मघऽवन् आर्यस्य
 वा सन्तुतः यवय वधं ॥३॥ उद्गः हृदं अपिबत् जह्मिषाणः कूटं स्म
 तृहत् अभिऽमांति एति प्र मुष्कऽभारः श्रवः इच्छमानः अजिरं
 वाहू अभरत् सिसांसन् ॥४॥ नि अक्रंदयन् उपऽयंतः एतं अ-
 मेहयन् वृषभं मध्ये आज्ञेः तेन सूर्भवं शतऽवत् सहस्रं गवां मुद्ग-
 लः प्रऽधने जिगाय ॥५॥ कर्कद्वे वृषभः युक्तः आसीत् अवाव-
 चीत् सारथिः अस्य केशी दुधेः युक्तस्य द्रवतः सह अनंसा वृच्छं-
 ति स्म निःऽपदः मुद्गलानीं ॥६॥ २०॥ उत प्रऽधिं उत अहन् अस्य
 विद्वान् उप अयुनक् वंसंगं अत्र शिक्षन् इन्द्रः उत आवत् पतिं अ-
 ध्यानां अरंहत पद्याभिः ककुत्ऽमान् ॥७॥ शुनं अष्टाऽवी अच-
 रत् कपदी वरवायां दारु आऽनह्यमानः नृमणानि कृषन् वहवे
 जनाय गाः पस्पशानः तविषीः अधत् ॥८॥ इमं तं पश्य वृषभस्य
 युंजं काष्ठायाः मध्ये दुऽघनं शयानं येन जिगाय शतऽवत् सहस्रं
 गवां मुद्गलः पृत्नाज्येषु ॥९॥ अरे अघा कः नु इत्या दृदर्शं यं युं-
 जंति तं जुं आ स्यापयंति न अस्मै तृणं न उदकं आ भरंति उत-
 ऽतरः धुरः वहति प्रऽदेदिशत् ॥१०॥ परिवृक्ताऽइव पतिऽविद्यं
 आनृ पीष्याना कूचक्रेणऽइव सिंचन् एषऽएषां चित् रथ्यां
 जयेन् सुऽमंगलं सितंऽवत् अस्तु सातं ॥११॥ त्वं विश्वस्य जगतः
 चक्षुः इन्द्र असि चक्षुषः वृषां यत् आजिं वृषणा सिसांसति द्रोद-
 यन् वधिरा मुजा ॥१२॥ २१॥

अ० ८. अ० ५. व० २३.] ॥ ३६६ ॥ [म० १०. अ० ९. सू० १]

च॒र्षणी॒नां संऽक्रंद॑नः अ॒निऽमि॒षः ए॒कऽवी॒रः श॒तं से॒नाः अ॒
यत् सा॒कं इंद्रः॥ १॥ संऽक्रंद॑नेन अ॒निऽमि॒षेण॑ जि॒ष्णुना॑ यु॒त्स॒क
रेण॑ दुः॒ऽच्य॒वने॑न धृ॒ष्णुना॑ तत् इं॒द्रेण॑ ज॒यत॑ तत् स॒ह॒ध्वं यु॒धः न
इषु॑ऽह॒स्तेन॑ वृ॒ष्णा ॥ २॥ सः इषु॑ऽह॒स्तैः सः नि॒षंगि॑ऽभिः व॒शी सं
ऽस्र॑ष्टा सः यु॒धः इंद्रः॑ गु॒णेन॑ संसृष्टऽजि॒त् सोम॑ऽपाः वा॒हुऽश्वी
उ॒ग्रऽध॑न्वा प्र॒तिऽहि॒ताभिः॑ अ॒स्ता ॥ ३॥ वृ॒ह॒स्पते॑ परि दी॒य रथे॑न
र॒क्षुऽहा॑ अ॒मि॒त्रान् अप॑ऽवा॒ध॒मानः॑ प्रऽभं॒जन् से॒नाः प्रऽमृ॑णः
यु॒धा ज॑यन् अ॒स्माकं॑ ए॒धि अ॒वि॒ता रथा॑नां ॥ ४॥ व॒ल्गुऽवि॒ज्ञायः॑
स्य॒वि॒रः प्रऽवी॒रः स॒ह॒स्वान् वा॒जी स॒ह॒मानः॑ उ॒ग्रः अ॒भिऽवी॒रः
अ॒भिऽस॑त्वा स॒हऽजा॑ जै॒त्रं इंद्र॑ रथं आ तिष्ठ गोऽवि॒त् ॥ ५॥ गो॒त्र
ऽभि॑दै॒ गोऽवि॑दै॒ वज्र॑ऽवा॒हुं ज॑यंतं अ॒ज्मं प्रऽमृ॑णंतं ओज॑सा इ॒मं
स॒ऽजा॒ताः अनु॑ वी॒र॒य॒ध्वं इंद्र॑ स॒खायः॑ अनु॑ सं र॒भ॒ध्वं ॥ ६॥ २२॥ अ॒
भि गो॒त्राणि॑ स॒ह॒सा गा॒ह॒मानः॑ अ॒द॒यः वी॒रः श॒तऽम॑न्युः इंद्रः दुः॒
ऽच्य॒वनः पृ॒त॒ना॒षाट् अ॒यु॒ध्यः अ॒स्माकं॑ से॒नाः अ॒व॒तु प्र॑ यु॒त्स॒मु
॥ ७॥ इंद्रः॑ आ॒सां ने॒ता वृ॒ह॒स्पतिः॑ दक्षि॑णा य॒ज्ञः पु॒रः ए॒तु सोमः॑
दे॒वऽसे॒नानां॑ अ॒भिऽभं॒ज॒तीनां॑ ज॒य॒तीनां॑ म॒रुतः॑ यंतु अ॒ग्रं ॥ ८॥
इंद्र॑स्य वृ॒ष्णाः व॒रुण॑स्य रा॒ज्ञः आ॒दि॒त्यानां॑ म॒रुतां॑ श॒र्धः उ॒ग्रं म॒हा
ऽम॑नसां भु॒वन्ऽच्य॒वानां॑ घो॒षः दे॒वानां॑ ज॒य॒तां उ॒त् अ॒स्यात् ॥ ९॥
उ॒त् ह॒र्ष॒य म॒घऽव॑न् आ॒र्यु॒धानि॑ उ॒त् स॒त्वंनां॑ मा॒म॒कानां॑ म॒नांसि॑
उ॒त् वृ॒त्रऽह॑न् वा॒जिनां॑ वा॒जि॒नानि॑ उ॒त् रथा॑नां ज॒य॒तां यंतु॑ घो॒
षाः ॥ १०॥ अ॒स्माकं॑ इंद्रः॑ संऽवृ॒त्तेपु॒ध्वजेपु॑ अ॒स्माकं॑ याः इ॒षवः॑ ताः
ज॒य॒न्तु अ॒स्माकं॑ वी॒राः उ॒त्ऽते॒रेभ॑वंतु अ॒स्मान् कुं॑ दे॒वाः अ॒व॒तु ह॒
वेपु॑ ॥ ११॥ अ॒मीषां॑ चि॒त्तं प्र॒तिऽलो॑भय॒ती गृ॒हाण॑ अंगानि अ॒प्य॒म
रा इ॒हि अ॒भि प्र॑ इ॒हि निः॑ द॒ह॒ इ॒त्सु॑ गी॒कः अ॒धेन॑ अ॒मि॒त्राः त॒मसा॑

अ० ८. अ० ५. व० २५.] ॥ ३६७ ॥ [म० १०. अ० ९. सू० १०४.

सचंतां ॥ १२ ॥ प्र इत् जयत नरः इंद्रः वः शर्म यच्छतु उग्राः वः
संतु वाहवः अनाधृष्याः यथा असंय ॥ १३ ॥ २३ ॥

॥ १०४ ॥ असां वि सोमः पुरुऽहूत तुभ्यं हरिऽभ्यां यज्ञं उप याहि
तूयं तुभ्यं गिरः विप्रऽवीराः इयानाः दधन्विरे इंद्र पिवं सुतस्य ॥ १ ॥
अपऽसु धूतस्य हरिऽवः पिवं इह नृऽभिः सुतस्य जठरं पूणस्व
मिमिक्षुः यं अद्रयः इंद्र तुभ्यं तेभिः वर्धस्व मदं उक्थऽवाहः ॥ २ ॥
प्र उग्रां पीति वृष्णे इयमि सत्यां प्रऽयै सुतस्य हरिऽअश्व तुभ्यं इंद्र
धेनाभिः इह मादयस्व धीभिः विश्वाभिः शच्यां गृणानः ॥ ३ ॥ ऊ-
ती शचीऽवः तव वीर्येण वयः दधानाः उशिजः ऋतऽज्ञाः प्रजा-
ऽवन्त इंद्र मनुषः दुरोणे तस्युः गृणन्तः सधऽमाद्यासः ॥ ४ ॥ प्रनी-
तिऽभिः ते हरिऽअश्व सुऽस्तोः सुऽसुप्तस्य पुरुऽरुचः जनासः
महिष्ठां ऊतिं विऽतिरे दधानाः स्तोतारः इंद्र तव सूनृताभिः
॥ ५ ॥ २४ ॥ उप ब्रह्माणि हरिऽवः हरिऽभ्यां सोमस्य याहि पीतये
सुतस्य इंद्र त्वा यज्ञः क्षममाणं आनद् दाश्वान् असि अध्वरस्य
प्रऽकेतः ॥ ६ ॥ सहस्रऽवाजं अभिमातिऽसहं सुतेऽरणं मघऽवानं
सुऽवृक्तिं उप भूषन्ति गिरः अप्रतिऽइतं इंद्र नमस्याः जरितुः पन्त
॥ ७ ॥ सप्त आपः देवीः सुऽरणाः अमृक्ताः याभिः सिंधुं अतरः इंद्र
पूऽभित् नवतिं स्रोत्याः नव च सर्वतीः देवेभ्यः गातुं मनुषे च
विंदः ॥ ८ ॥ अपः महीः अभिऽशस्तेः अमुचः अजांगः आसु अधि
देवः एकः इंद्र याः त्वं वृत्रऽतूयै चकथ ताभिः विश्वऽआयुः तन्व
पुपुष्याः ॥ ९ ॥ वीरेण्यः क्रतुः इंद्रः सुऽशस्तिः उत अपि धेना पुरु-
ऽहूतं इंद्रे आर्दयत् वृचं अकृणोत् ऊं लोकं ससहे शक्रः पृतनाः
अभिष्टिः ॥ १० ॥ शुनं हुवेम मघऽवानं इंद्र अस्मिन् भरे नृऽतमं

वाजंऽसातौ मृखंतं उग्रं ऊतये समत्ऽसुं घंतं वृत्राणि संऽजितं
धनानां ॥ ११ ॥ २५ ॥

॥ १०५ ॥ कदा वसो स्तोत्रं हर्यते आ अव शमशा रुधत् वाः
दीर्घं सुतं वाताप्याय ॥ १ ॥ हरीं यस्य सुऽयुजा विऽव्रता वेः
अर्वता अनु शेपा उभा रजी न केशिना पतिः दन् ॥ २ ॥ अप योः
इंद्रः पापजे आ मर्तः न शश्रमाणः विभीवान् शुभे यत् युयुजे
तविषीऽवान् ॥ ३ ॥ सचा आयोः इंद्रः चर्कृषे आ उपानसः सप-
र्यन् नदयोः विऽव्रतयोः मूरः इंद्रः ॥ ४ ॥ अधि यः तस्यौ केशऽवता
व्यचस्वता न पुष्ट्यै वनोति शिप्राभ्यां शिप्रिणीऽवान् ॥ ५ ॥ २६ ॥
प्र अस्तौत् ऋष्यऽओजाः ऋषेभिः ततश्च मूरः शर्वसा ऋभुः न
क्रतुऽभिः मातरिश्वा ॥ ६ ॥ वज्रं यः चक्रे सुऽहनाय दस्यवे हिरी-
मशः हिरीमान् अरुतऽहनुः अद्भुतं न रजः ॥ ७ ॥ अव नः वृजि-
ना शिशीहि ऋचा वनेम अनृचः न अव्रंसा यज्ञः ऋधक् जोष-
ति त्वे ॥ ८ ॥ ऊर्ध्वा यत् ते चेतिनी भूत् यज्ञस्य धूः सु सन्नन् सऽजूः
नावं स्वऽयंशसं सचा आयोः ॥ ९ ॥ श्रिये ते पृश्निः उपऽसेचनी
भूत् श्रिये दर्विः अरेपाः यया स्वे पात्रे सिंचसे उत् ॥ १० ॥ शतं वा
यत् असुर्यं प्रतित्वा सुऽमित्रः इत्या अस्तौत् दुःऽमित्रः इत्या अ-
स्तौत् आवः यत् दस्युऽहत्ये कुत्सऽपुत्रं प्र आवः यत् दस्युऽहन्
कुत्सऽवत्सं ॥ ११ ॥ २७ ॥ ५ ॥

॥ १०६ ॥ उभौ ऊं नूनं तत् इत् अर्थयेथे वितन्वाथे धियः व-
क्ता अपसाऽइव सध्रीचीना यातवे प्र ई अजीगः सुदिनाऽइव
पृक्षः आ तंसयेथे ॥ १ ॥ उष्टाराऽइव फर्वरेषु अयेथे प्रायोगाऽइव

अ० ८. अ० ६. व० ३.] ॥ ३६९ ॥ [म० १०. अ० ९. सू० १०७.

श्व॒च्या श॒सुः आ इ॒थः दू॒ताऽइ॒व हि स्थः य॒शसा॑ जने॑षु मा अप॑
 स्था॒तं म॒हिषाऽइ॒व अ॒वऽपा॒नात् ॥ २ ॥ सा॒कं॑ऽयु॒जा श॒कुन॑स्य॑ऽइ॒व
 प॒क्षा प॒श्वाऽइ॒व चि॒त्रा य॒जुः आ ग॒मिष्टं॑ अ॒ग्निःऽइ॒व दे॒वऽयोः दी॒-
 दि॒वांसा॑ परि॒ज्मानाऽइ॒व य॒जथः॑ पु॒रुऽत्रा ॥ ३ ॥ आ॒पी॑ वः अ॒-
 स्मे पि॒तरा॑ऽइ॒व पु॒त्रा उ॒ग्राऽइ॒व रु॒चा नृ॒पती॑ऽइ॒व० तु॒र्यै इ॒र्याऽइ॒व
 पु॒ष्ट्यै कि॒रणा॑ऽइ॒व भु॒ज्यै श्रु॒धीवा॑नाऽइ॒व ह॒वँ आ ग॒मिष्टं॑ ॥ ४ ॥ वं॒-
 सं॒गाऽइ॒व पू॒ष्या शि॒वाता॑ मि॒त्राऽइ॒व ऋ॒ता श॒तरा॑ शा॒तप॑ता
 वा॒जाऽइ॒व उ॒च्चा व॒यसा॑ घ॒र्म्येऽस्था मे॒षाऽइ॒व इ॒षा स॒पर्या॑ पु॒रीषा॑
 ॥ ५ ॥ १ ॥ सु॒ण्याऽइ॒व ज॒र्भरी॑ तु॒र्फरी॑तू नै॒तोशा॑ऽइ॒व तु॒र्फरी॑ प॒र्फ॒-
 री॒का उ॒दन्य॑जाऽइ॒व जे॒मना॑ म॒देरू॑ ता मे ज॒रायु॑ अ॒जरं॑ म॒रायु॑
 ॥ ६ ॥ प॒जाऽइ॒व च॒चरं॑ जा॒रं म॒रायु॑ क्ष॒न्नंऽइ॒व अ॒र्थेषु॑ त॒र्तरी॑थः उ॒-
 ग्रा ऋ॒भू न आ॒पत् ख॒रम॒जा ख॒रऽजुः वा॒युः न प॒र्फर॑त् क्ष॒यत् र॒-
 यी॒णां ॥ ७ ॥ घ॒र्माऽइ॒व म॒धु ज॒ठरे॑ स॒नेरू॑ भ॒गेऽअ॒विता॑ तु॒र्फरी॑
 फा॒रिवा॑ अ॒रं प॒तरा॑ऽइ॒व च॒चरा॑ च॒न्द्रऽनि॒र्निक् मनः॑ऽऽङ्गा म॒-
 न॒न्या न ज॒ग्मी ॥ ८ ॥ वृ॒हन्ता॑ऽइ॒व ग॒भरे॑षु प्र॒तिऽस्थां पा॒दाऽइ॒व
 गा॒धं त॒रंते वि॒दाथः॑ क॒र्णाऽइ॒व श॒सुः अ॒नु हि स्म॒राथः॑ अं॒शाऽइ॒व
 नः भ॒जतं॑ चि॒त्रं अ॒भ्रः ॥ ९ ॥ आ॒रं॒ग्राऽइ॒व म॒धु आ ई॒रये॑थे सार॒-
 घाऽइ॒व ग॒वि नी॒चीन॑ऽवा॒रे की॒नारा॑ऽइ॒व स्वेदं॑ आ॒ऽसि॒स्विदा॒-
 ना क्षा॒मंऽइ॒व ऊ॒र्जा सु॒यव॑स॒ऽअत् स॒चेथे॑ ॥ १० ॥ ऋ॒ध्याम॑ स्तोमं
 स॒नुयाम॑ वा॒जं आ नः॑ म॒वं स॒रथा॑ इ॒ह उप॑ या॒तं यशः॑ न प॒क्कं म॒धु
 गो॒षु अ॒न्तः आ भू॑तऽअं॒शः अ॒श्विनोः॑ का॒मं अ॒प्राः ॥ ११ ॥ २ ॥

॥ १०७ ॥ आ॒विः अ॒भूत् म॒हि मा॒घो न॑ ए॒षां वि॒श्वं जी॒वं तम॑सः
 निः अ॒मो॒चि म॒हि ज्योतिः॑ पि॒तृऽभिः॑ द॒त्तं आ अ॒गात् उ॒रुः प॒ंथाः

दक्षिणायाः अदग्निं ॥ १ ॥ उच्चा दिवि दक्षिणाऽवतः अस्युः ये अ-
 श्वऽदाः सह ते सूर्येण हिरण्यऽदाः अमृतऽत्वं भजन्ते वासऽदाः
 सोमं प्रतिरन्ते आयुः ॥ २ ॥ दैवीं पूतिः दक्षिणा देवऽयज्यां न कव-
 ऽअरिभ्यः नहि ते पूरन्ति अथ नरः प्रयतऽदक्षिणासः अवद्य-
 ऽभिया वहवः पूरन्ति ॥ ३ ॥ शतऽधारं वायुं अर्कं स्वऽविदं नृ-
 ऽचक्षसः ते अभि चक्षते हविः ये पूरन्ति प्र च यच्छति संऽगमेते
 दक्षिणां दुहते सप्तऽमातरं ॥ ४ ॥ दक्षिणाऽवान् प्रथमः हूतः एति
 दक्षिणाऽवान् ग्रामऽनीः अग्रं एति तं एव मन्ये नृऽपतिं जना-
 नां यः प्रथमः दक्षिणां आऽविवायं ॥ ५ ॥ ३ ॥ तं एव ऋषिं तं ऊं
 ब्रह्माणं आहुः यज्ञऽन्यं सामऽगां उक्थऽशसं सः शुक्रस्य तवः
 वेद तिस्रः यः प्रथमः दक्षिणया रराध ॥ ६ ॥ दक्षिणा अश्वं दक्षि-
 णा गां ददाति दक्षिणा चंद्रं उत यत् हिरण्यं दक्षिणा अन्नं वनुते
 यः नः आत्मा दक्षिणां वर्मं कृणुते विऽजानन् ॥ ७ ॥ न भोजाः म-
 मुः न निऽअर्थं ईयुः न रिप्यन्ति न व्यथन्ते ह भोजाः इदं यत् विश्वं
 भुवन्नं स्वः० च एतत् सर्वं दक्षिणा एभ्यः ददाति ॥ ८ ॥ भोजाः जि-
 ग्युः सुरभिं योनिं अग्रं भोजाः जिग्युः वध्वं या सुऽवासाः भोजाः
 जिग्युः अंतऽपेयं सुरायाः भोजाः जिग्युः ये अहूताः प्रऽयन्ति ॥ ९ ॥
 भोजाय अश्वं सं मृजन्ति आशुं भोजाय आस्ते कन्या शुभमाना
 भोजस्य इदं पुष्करिणीऽइव वेश्मं परिऽकृतं देवमानाऽइव चित्रं
 ॥ १० ॥ भोजं अश्वाः सुष्ठुऽवाहः वहन्ति सुऽवृत् रथः वर्तते दक्षि-
 णायाः भोजं देवासः अवत भरेषु भोजः शत्रून् संऽअनीकेषु
 जेता ॥ ११ ॥ ४ ॥

॥ १०८ ॥ किं इच्छन्ती सरमा प्र इदं आनत् दूरे हि अथा जगुरिः

पराचैः का अस्मेऽहिंतिः का परिऽतक्म्या आसीत् कथं रसायाः
 अतरः पर्यासि ॥१॥ इंद्रस्य दूतीः इषिता चरामि महः इच्छंती
 पणयः निऽधीन् वः अतिऽस्कदः भियसा तत् नः आवत् तथा
 रसायाः अतरं पर्यासि ॥२॥ कीदृङ् इंद्रः सरमे का हृशीका यस्य इदं
 दूतीः असरः पराकात् आ च गच्छात् मित्रं एन दधाम अथ गवां
 गोऽपतिः नः भवाति ॥३॥ न अहं तं वेदु दभ्यं दभत् सः यस्य इदं
 दूतीः असरं पराकात् न तं गूहंति सवतः गभीराः हुताः इंद्रेण
 पणयः शयध्वे ॥४॥ इमाः गावः सरमे याः ऐच्छः परि दिवः अं-
 तान् सुऽभगे पतंती कः ते एनाः अव सृजात् अयुध्वी उत अ-
 स्माकं आयुधा संति तिग्मा ॥५॥५॥ अमेन्या वः पणयः वचांसि
 अनिषव्याः तन्वः संतु पापीः अधृष्टः वः एत वै अस्तु पंधाः बृहस्प-
 तिः वः उभया न मृळात् ॥६॥ अयं निऽधिः सरमे अद्रिऽद्युभः
 गोभिः अश्वेभिः वसुऽभिः निऽच्छृष्टः रक्षंति तं पणयः ये सुऽगोपाः
 रेकु पदं अलंकं आ जगंथ ॥७॥ आ इह गमन् क्षुपयः सोमंऽनि-
 ताः अयास्यः अंगिरसः नवऽग्वाः ते एतं ऊर्वे वि भजंत गोनां
 अथ एतत् वचः पणयः वमन् इत् ॥८॥ एव च त्वं सरमे आऽज-
 गंथं प्रऽवाधिता सहसा दिव्येन स्वसारं त्वा कृण्वे मा पुनः गाः
 अप ते गवां सुऽभगे भजाम ॥९॥ न अहं वेदु भानुऽत्वं नो स्वमृ-
 ऽत्वं इंद्रः विदुः अंगिरसः च घोराः गोऽक्तामाः ने अछदयन् यत्
 ज्ञायं अप अतः इत् पणयः वरीयः ॥१०॥ दूरं इत् पणयः वरीयः
 उत् गावः संतु मिनुतीः अतेन बृहस्पतिः याः अविंदत् निऽगृ-
 ष्ठाः सोमः आवाणः क्षुपयः च विमाः ॥११॥ ६।

लः मातरिष्वी वीकुऽहराः तपः उग्रः मयःऽभूः आपः देवीः
 यमऽजाः ऋतेन ॥ १ ॥ सोमः राजा प्रथमः ब्रह्मऽजायां पुनः
 अयच्छत् अहणीयमानः अनुऽअर्तिता वरुणः मित्रः आसी
 अग्निः होता हस्तऽगृह्य आ निनाय ॥ २ ॥ हस्तेन एव ग्राह्यः आ
 ऽधिः अस्याः ब्रह्मऽजाया इयं इति च इत् अवोचन् न दूताय प्र
 ऽह्ये तस्ये एषा तथा राष्ट्रं गुपितं द्वात्रियस्य ॥ ३ ॥ देवाः एतस्या
 अवदन्त पूर्वे सप्तऽऋषयः तपसे ये निऽसेदुः भीमा जाया ब्राह्म-
 णस्य उषऽनीता दुऽधां दधाति परमे विऽओमन् ॥ ४ ॥ ब्रह्म-
 ऽचारी चरति वेविषत् विषः सः देवानां भवति एकैऽअंगं तेन जा-
 यां अनुऽअविन्दत् बृहस्पतिः सोमेन नीतां जुह्वं न देवाः ॥ ५ ॥ पुनः
 वै देवाः अददुः पुनः मनुष्याः उत राजानः सत्यं कृत्वा नाः ब्रह्म-
 ऽजायां पुनः ददुः ॥ ६ ॥ पुनः ऽदाय ब्रह्मऽजायां कृत्वा देवैः निऽकि-
 ल्विषं ऊर्जं पृथिव्याः भक्ताय उरुऽगायं उषं आसते ॥ ७ ॥ ७ ॥

॥ ११० ॥ संऽइन्द्रः अद्य मनुषः दुरोणे देवः देवान् यजसि जा-
 तऽवेदः आ च वह मित्रऽमहः चिकित्वान् त्वं दूतः कविः असि प्र-
 ऽचेताः ॥ १ ॥ तनूऽनपात् पथः ऋतस्य यानान् मर्वा संऽअंजनं
 स्वदय सुऽजिह्व मन्मानि धीभिः उत यज्ञं ऋधन् देवऽत्रा च कृ-
 णुहि अश्वरं नः ॥ २ ॥ आऽजुह्वानः इन्द्रः वंघ्र्यः च आ याहि अग्ने
 वसुऽभिः सऽजोषाः त्वं देवानां असि यज्ञे होता सः एतान् यज्ञि
 इपितः यजीयान् ॥ ३ ॥ प्राचीनं वहिः प्रऽदिगा पृथिव्याः वस्तीः
 अस्याः वृज्यते अग्ने अहो वि ऊं प्रयते विऽतरं वरीयः देवेभ्यः
 अदितये स्योनं ॥ ४ ॥ व्यचंस्वतीः उर्विया वि अयंतां पतिऽभ्यः
 न जनयः शुभमानाः देवीः द्वारः बृहतीः विश्वंऽइन्द्राः देवेभ्यः भ-

अ० ८. अ० ६. व० १०.] ॥ ३७३ ॥ [म० १०. अ० ९. सू० १११.

वत् सुप्रऽअयन्ताः ॥ ५ ॥ ८ ॥ आसुस्वर्यंती यजुते उपकि उषसा-
नक्ता सदतां नि योनौ दिव्ये योषणे बृहती सुऽरुक्मे० अधि
श्रियं शुक्रऽपिशं दधाने ॥ ६ ॥ दैव्या होतारा प्रथमा सुऽवाचा
मिमाना यज्ञं मनुषः यजंथै प्रऽचोदयन्ता विदथेषु कारु प्रा-
चीनं ज्योतिः प्रऽदिशं दिशन्ता ॥ ७ ॥ आ नः यज्ञं भारती तूयं एतु
इळा मनुष्यत् इह चेतयंती तिस्रः देवीः बर्हिः आ इदं स्योनं स-
रस्वती सुऽअपसः सदंतु ॥ ८ ॥ यः इमे द्यावापृथिवी जनित्री
रूपैः अपिशत् भुवनानि विश्वा तं अद्य होतः इषितः यजीयान्
देवं त्वष्टारं इह यष्टि विद्वान् ॥ ९ ॥ उपऽअवसृज त्वन्या संऽअं-
जन् देवानां पायः ऋतुऽया हवींषि वनस्पतिः श्रमिता देवः
अग्निः स्वदंतु हव्यं मधुना घृतेन ॥ १० ॥ मद्यः जातः वि अमिमीत
यज्ञं अग्निः देवानां अभवत् पुरःऽगाः अस्य होतुः प्रऽदिशि ऋ-
तस्य वाचि स्वाहाऽकृतं हविः अदंतु देवाः ॥ ११ ॥ १॥

॥ १११ ॥ मनीषिणः प्रभूरध्वं मनीषां यथाऽयथा मृतयः सं-
ति नृणां इदं सत्यैः आ ईरयाम कृतेभिः सः हि वीरः गिर्वरुन्धुः
विदानः ॥ १ ॥ ऋतस्य हि सदसः धीतिः अद्योत् नं गाष्टमः वृष्-
भः गोभिः आनुत् उत् अतिष्ठत् त्विषेण रवेण नृहांति चित् नं
विप्याच रजांसि ॥ २ ॥ इदं किल श्रुत्य अस्य वेद सः हि जिष्णुः
पृष्टिऽकृतसूर्याय ज्ञात्मेनां कृण्वन् अच्युतः भुवन्तोः पतिः दि-
वः सन्ऽजाः अमतिऽइतः ॥ ३ ॥ इदं मुहा नृहृतः अर्णवन् मृता
अमितात् अंगिरःऽनिःगृणानः पृष्टिऽचित् नितृतात् रजांसि
दाधारं यः धरुणं मृतऽताता ॥ ४ ॥ इदं दिवः मतिऽमनं पृष्टि-
प्याः विषां वेद मयना हन्ति शृणुं नृही चित् द्यौं आ अतृतात्

अ० ८. अ० ६. व० १३.] ॥ ३७४ ॥ [म० १०. अ० ९. सू० ११३]

सूर्येण चास्कंभ चित् स्कंभनेन स्कभीयान् ॥५॥१०॥ वजेण हि
वृत्रऽहा वृत्रं अस्तः अदेवस्य शूशुवानस्य मायाः विधृणो अत्र
धृपता जघंथ अथ अभवः मघऽवन् वाहुऽओजाः ॥६॥ सचैत
यत् उषसः सूर्येण चित्रां अस्य केतवः रां अविन्दन् आ यत् नक्षत्रं
ददृशे दिवः न पुनः यतः न किः अद्वा नु वेद ॥७॥ दूरं किल प्रथमाः
जग्मुः आसां इंद्रस्य याः प्रऽसवे ससुः आपः कं स्वित् अयं कं वु-
धः आसां आपः मध्यं कं वः नूनं अंतः ॥८॥ सृजः सिंधून् अहिना
जग्यसानान् आत् इत् एताः प्र विविजे जवेन मुमुक्षमाणाः उत
याः मुमुचे अर्ध इत् एताः न रमन्ते निऽतिक्ताः ॥९॥ सध्रीचीः सिंधुं
उशतीऽइव आयन् सनात् जारः आरितः पूऽभित् आसां अस्त
आ ते पार्थिवा वसूनि अस्मे जग्मुः सूनृताः इंद्र पूर्वीः ॥१०॥११॥

॥११२॥ इंद्रं पिवं प्रतिऽका मं सुतस्य प्रातःऽसावः तव हि पू-
र्वऽपीतिः हर्षस्व हंतवे शूर शत्रून् उक्येभिः ते वीर्या प्र व्रवाम
॥१॥ यः ते रथः मनसः जवीयान् आ इंद्र तेन सोमऽपेयाय याहि
तूयं आ ते हरयः प्र द्रवंतु येभिः यासि वृषऽभिः मंदमानः ॥२॥ ह-
रित्वता वर्चसा सूर्यस्य श्रेष्ठैः रूपैः तन्वं स्पर्शयस्व अस्माभिः इंद्र
सखिऽभिः हुवानः सध्रीचीनः मादयस्व निऽसद्य ॥३॥ यस्य त्यत्
ते महिमानं मर्देषु इमे मही रोदसी न अविंविक्तां तत् ओकः
आ हरिऽभिः इंद्र युक्तैः प्रियेभिः याहि प्रियं अन्नं अच्छ ॥४॥ यस्य
शश्वत् पपिऽवान् इंद्र शत्रून् अननुऽकृत्या रण्या चकर्थ सः ते पु-
रैऽधि तविंषी इयति सः ते मदाय सुतः इंद्र सोमः ॥५॥१२॥ इंद्र ते
पात्रं सनऽवित्तं इंद्र पिवं सोमं एना शतऽक्रतो० पूर्णः आऽहावः
मदिरस्य मध्वः यं विश्वे इत् अभिऽहयति देवाः ॥६॥ वि हि तां

अ० ८. अ० ६. व० १५.] ॥ ३७५ ॥ [म० १०. अ० १०. सू० १०.]

इंद्र पुरुधा जनांसः हितऽप्रयसः वृषभ ह्वयंते अस्माकं ते
मत्तऽतमानि इमा भुवन् सर्वता तेषु ह्वयं ॥ ७ ॥ प्रते इंद्र पू
प्रनूनं वीर्यं वोचं प्रथमा कृतानि सती नऽमन्युः अश्रय
सुऽवेदनां अकृणोः ब्रह्मणे गां ॥ ८ ॥ नि सुसीद गणऽपते ग
आहुः विप्रऽतमं कवीनां न ऋते त्वत् क्रियते किं च न अ
अकं मघऽवन् चिचं अर्चं ॥ ९ ॥ अभिऽख्या नः मघऽव
मानान् सखे वोधि वसुऽपते सखीनां रणं कृधि रणऽव
ऽशुष्म अभक्ते चित् अभज राये अस्मान् ॥ १० ॥ १३ ॥ १०

॥ ११३ ॥ तं अस्य द्यावापृथिवी सऽचैतसा विश्वेति
नु शुष्म आवतां यत् ऐत् कृण्वानः महिमानं इंद्रियं
स्य ऋतुऽमान् अवर्धत ॥ १ ॥ तं अस्य विष्णुः महि
अंशुं दधन्वान् मधुनः वि रप्सते देवेभिः इंद्रः मघऽव
वृचं जघन्वान् अभवत् वरेण्यः ॥ २ ॥ वृचेण यत् अ
आयुधा संऽअस्थिधाः युधये शंसं आऽविदे विश्वे
सह त्मना अवर्धन् उग्र महिमानं इंद्रियं ॥ ३ ॥ ज
अवाधत स्पृधः प्र अपश्यत् वीरः अभि पौंस्यं र
अवं सऽस्यदः सृजत् अस्तं भात् नाकं सुऽअपस्य
इंद्रः सत्वा तविषीः अपत्यत् वरीयः द्यावापृथिव
अभरत् धृषितः वज्रं आयसं शेवं मित्राय वरु
॥ १४ ॥ इंद्रस्य अवं तविषीभ्यः विऽरप्शनः व
मन्यवे वृचं यत् उग्रः वि अवृश्चत् ओजसा अप

अ० ८. अ० ६. व० १७.] ॥ ३७६ ॥ [म० १०. अ० १०. सू० ११४]

पत्यत ॥ ७ ॥ विश्वे देवासः अध वृषायां नि ते अवर्धयन् सोमं ऽवत्या
वचस्यया रडं वृचं अहिं इन्द्रस्य हन्मना अग्निः न जभैः तृषु अव
आवयत् ॥ ८ ॥ भूरि दक्षेभिः वचनेभिः ऋक् ऽभिः सख्येभिः स
ख्यानि प्र वोचत् इन्द्रः धुनिं च चुमुरि च दंभयन् अद्या ऽमनस्या
शृणुते दभीतये ॥ ९ ॥ त्वं पुरुषि आभर सु ऽअश्या येभिः मंसैः नि
ऽवचनानि शंसन् सु ऽगेभिः विश्वा दुः ऽइता तरेम विदो सु नः
उर्विया गाधं अद्य ॥ १० ॥ १५ ॥

॥ ११४ ॥ घर्मा सं ऽअंता त्रि ऽवृत्तं वि आपतुः तयोः जुष्टि मा
तरिश्वा जगाम दिवः पर्यः दिधिषाणाः अवेपन् विदुः देवाः स
ह ऽसामानं अर्कं ॥ १ ॥ तिस्रः देष्टार्य निः ऽअंतीः उप आसते दीर्य
ऽश्रुतः वि हि जानन्ति वह्नयः तासां नि चिक्वुः कवयः नि ऽदानं
परेषु याः गुह्येषु व्रतेषु ॥ २ ॥ चतुः ऽकपर्दा युवतिः सु ऽपेगाः घृत
ऽप्रतीका वयुनानि वस्ते तस्यां सु ऽपर्णा वृषणा नि सेदतुः यत्र
देवाः दधिरे भाग ऽधेयं ॥ ३ ॥ एकः सु ऽपर्णः सः समुद्रं आ विवेग
सः इदं विश्वं भुवनं वि चष्टे तं पाकेन मनसा अपश्यं अंतितः तं
माता रेळ्हि सः ऊं रेळ्हि मातरं ॥ ४ ॥ सु ऽपर्णे विप्राः कवयः व
चः ऽभिः एकं संतं बहुधा कल्पयन्ति छंदांसि च दधतः अखरेषु य
हान् सोमस्य मिमते द्वादश ॥ ५ ॥ १६ ॥ षट् ऽत्रिंशान् च चतुरः क
ल्पयंतः छंदांसि च दधतः आ ऽद्वादशं यज्ञं वि ऽमायं कवयः मनी
षा ऋक् ऽसामाभ्यां प्र रयं वर्तयन्ति ॥ ६ ॥ चतुः ऽदश अन्ये महि
मानः अस्य तं धीराः वाचा प्र नयन्ति सप्त आप्रानं तीर्थं कः इह प्र
वोचत् येन पया प्र ऽपिर्वते सुतस्य ॥ ७ ॥ सहस्रधा पंच ऽदशानि
उक्त्वा यावत् द्वावापृथिवी तावत् उन्तत् सहस्रधा महिमानः

अ० ८, अ० ६, व० १९.] ॥ ३७७ ॥ [स० १०]

सहस्रं यावत् ब्रह्म विऽस्थितं तावती वाक् ॥
 आ वेद् धीरः कः धिषण्यां प्रति वाचं पपाद्
 शूरं आहुः हरीं इंद्रस्य नि चिकाय कः स्वित् ॥
 एकं चरन्ति रथस्य धूऽसु युक्तासः अस्थुः अम
 एभ्यः यदा यमः भवति हस्ये हितः ॥ १० ॥ १७

॥ ११५ ॥ चिचः इत् शिशौः तरुणस्य वृक्षस्य
 पिऽएति धातवे अनूधाः यदि जीजन्त अ
 महिं दूत्यं चरन् ॥ १ ॥ अग्निः ह नाम धायि दन
 वना युवते भस्मना दत्ता अभिऽप्रमुरा जुह्वा
 प्रीयमानः यवसे वृषा ॥ २ ॥ तं वः विं न दुऽ
 प्रीयंतं प्रऽवपंतं अरुणं आसा वह्निं न शोचि
 हिऽप्रतं न सुरजंतं अर्ध्वनः ॥ ३ ॥ वि यस्य ते
 धक्षोः न वाताः परिसंति अप्युताः आ रय
 त्वनं चितं नृगंतं प्र शिपंतः इष्टये ॥ ४ ॥ सः इत्
 काणं सखा अर्यः परस्य अंतरस्य तरुणः अग्नि
 मिः सूरीन् अग्निः ददातु तेषां अवः नः ॥ ५ ॥
 माय सत्यसे सुऽपिच्य नृषु प्यवानः अनु जात
 यः पूषता वरं सुते महिन्ऽतमाय धन्यना इत्
 अग्निः सितः सह सूरिऽभिः वसुः स्तुवे सहनः
 वासः न ये सुऽधिताः श्रुतऽयवः छावः न द्यु
 तयान ॥ ६ ॥ नृभिः नृपान् नृपान् नृपान् नृपान्

अ० ८. अ० ६. व० २२.] ॥ ३७८ ॥ [म० १०. अ० १०. सू० ११७]

अ० पयः अ० वोचन् तान् च पा० हि गृणतः च सू० रीन् वपट् वपट् इति
ऊ० र्धासः अन० दान् नमः नमः इति ऊ० र्धासः अन० दान् ॥ ११९ ॥

॥ ११६ ॥ पिव सोमं महते इन्द्रियाय पिव वृत्राय हंतवे श्विष्ठ
पिव राये श्वसे हूयमानः पिव मध्वः तृपत् इन्द्र आ वृषस्व ॥ १ ॥
अस्य पिव द्युऽमतः प्रऽस्थितस्य इन्द्र सोमस्य वरं आसुतस्य स्व-
स्तिऽदाः मनसा मादयस्व अवाचीनः रेवते सौमगाय ॥ २ ॥ म-
मन्तु त्वा दिव्यः सोमः इन्द्र ममन्तु यः सूयते पार्थिवेषु ममन्तु येन व-
रिवः चक्रे ममन्तु येन निऽरिणासि शत्रून् ॥ ३ ॥ आ द्विऽवर्हाः अ-
ग्निनः यातु इन्द्रः वृषा हरिऽभ्यां परिऽसिक्तं अंधः गवि आसुतस्य
प्रऽभृतस्य मध्वः सूत्रा खेदां अरुणऽहा आ वृषस्व ॥ ४ ॥ नि ति-
ग्मानि भ्राशयन् भ्राश्यानि अव स्थिरा तनुहि यातुऽजूनां उग्राय
ते सहः वलं ददामि प्रतिऽइत्यं शत्रून् विऽगृहेषु वृश्च ॥ ५ ॥ २० ॥
वि अर्यः इन्द्र तनुहि श्रवांसि ओजः स्थिराऽइव धन्वतः अभि-
ऽमातीः अस्मद्वाक् ववृधानः सहऽभिः अनिऽभृष्टः त्वं ववृ-
धस्व ॥ ६ ॥ इदं हविः मघऽवन् तुभ्यं रातं प्रति संऽराट् अह्णानः
गृभाय तुभ्यं सुतः मघऽवन् तुभ्यं पक्कः अद्वि इन्द्र पिव च प्रऽस्थि-
तस्य ॥ ७ ॥ अद्वि इत् इन्द्र प्रऽस्थिता इमा हवीषि चनः दधिष्व प-
चता उत सोमं प्रयस्वतः प्रति हूर्यामसि त्वा सत्याः संतु यजमा-
नस्य कामाः ॥ ८ ॥ प्र इन्द्राग्निऽभ्यां सुऽवचस्यां इयमि सिंधौऽइव
प्र ईरयं नावं अर्केः अयाऽइव परि चरन्ति देवाः ये अस्मभ्यं ध-
नऽदाः उतऽभिदः च ॥ ९ ॥ २१ ॥

॥ ११७ ॥ न वै ऊ० देवाः क्षुधं इत् वधं ददुः उत आशितं उपग-

अ० ८. अ० ६. व० २४.] ॥ ३७९ ॥ [म० १०. अ० १०. सू० ११८.

च्छंति मृत्यवः उतो रयिः पृणतः न उप दस्यति उत अपृणन् म-
 र्दितारं न विन्दते ॥ १ ॥ यः आधाय चक्रमानाय पितृः अन्नं ऽवान्
 सन् रफिताय उप ऽजग्मुषे स्थिरं मनः कृणुते सेवते पुरा उतो
 चित्सः मर्दितारं न विन्दते ॥ २ ॥ सः इत् भोजः यः गृहवे ददाति
 अन्नं ऽकामाय चरते कृशाय अरं अस्मै भवति यामं ऽहूतौ उत
 अपरीषु कृणुते सखायं ॥ ३ ॥ न सः सखा यः न ददाति सख्ये स-
 चा ऽभुवे सचमानाय पितृः अपं अस्मात् प्र इयात् न तत् ओकः
 अस्ति पृणतं अन्यं अरणं चित् इच्छेत् ॥ ४ ॥ पृणीयात् इत् नाध-
 मानाय तव्यान् द्राघीयांसं अनु पश्येत् पंथां ओ हि वर्तते रथ्या-
 ऽइव चक्रा अन्यं ऽ अन्यं उप तिष्ठन् रायः ॥ ५ ॥ २२ ॥ मोघं अन्नं विं-
 दते अप्रं ऽचेताः सत्यं ब्रवीमि वधः इत् सः तस्य न अर्यमणं पुष्य-
 ति नो सखायं केवलं ऽअघः भवति केवलं ऽआदी ॥ ६ ॥ कृषन्
 इत् फालः आशितं कृणोति यन् अध्वानं अपं वृक्ते चरित्रैः वदन्
 ब्रह्मा अवदतः वनीयान् पृणन् आपिः अपृणतं अभि स्यात्
 ॥ ७ ॥ एकं ऽपात् भूयः द्विऽपदः वि चक्रमे द्विऽपात् त्रिऽपादं अ-
 भि एति पश्चात् चतुः ऽपात् एति द्विऽपदां अभिऽस्वरे सं ऽपश्यन्
 पंक्तीः उप ऽतिष्ठमानः ॥ ८ ॥ समौ चित् हस्तौ न समं विविष्टः सं-
 ऽमातरां चित् न समं दुहाते यमयोः चित् न समा वीर्याणि ज्ञा-
 ती चित् संतौ न समं पृणीतः ॥ ९ ॥ २३ ॥

॥ ११८ ॥ अग्ने हंसि नि अचिरं दीद्यत् मर्त्येषु आ स्वे क्षये शु-
 चिऽमृत ॥ १ ॥ उत् तिष्ठसि मुऽआहुतः घृतानि प्रति मोदमे यत्
 त्वा सुचः सं ऽअस्तिरन् ॥ २ ॥ सः आऽहुतः वि रोचते अग्निः इन्ने-
 न्यः गिरा सुचा प्रतीकं अज्यते ॥ ३ ॥ घृतं न अग्निः सं अज्यते मधु-

अ० ८. अ० ६. व० २७.] ॥ ३८० ॥ [म० १०. अ० १०. सू० ११९]

ऽप्रतीकः आऽहुतः रोचमानः विभाऽवसुः ॥ ४ ॥ जरमाणः सं-
ध्यसे देवेभ्यः हव्यऽवाहनं तं त्वा हवन्तं मर्त्याः ॥ ५ ॥ २४ ॥ तं मर्ताः
अमर्त्यं घृतेन अग्निं सपर्यत अदाभ्यं गृहऽपतिं ॥ ६ ॥ अदाभ्येन
गोचिपा अग्ने रक्षाः त्वं दह गोपाः ऋतस्य दीदिहि ॥ ७ ॥ सः त्वं अग्ने
प्रतीकेन प्रति ओष यातुऽधान्यः उरुऽक्षयेषु दीद्यत् ॥ ८ ॥ तं त्वा
गीऽभिः उरुऽक्षयाः हव्यऽवाहं सं ईधिरे यजिष्ठं मानुषे जने
॥ ९ ॥ २५ ॥

॥ ११९ ॥ इति वै इति मे मनः गां अश्वं सनुयां इति कुवित् सो-
मस्य अपां इति ॥ १ ॥ प्रवाताऽऽइव दोधतः उत् मा पीताः अयं-
सत् कुवित् सोमस्य अपां इति ॥ २ ॥ उत् मा पीताः अयंसत् रयं
अश्वऽऽइव आश्वः कुवित् सोमस्य अपां इति ॥ ३ ॥ उप मा म-
तिः अस्थित वाश्रा पुत्रंऽइव प्रियं कुवित् सोमस्य अपां इति
॥ ४ ॥ अहं तष्टाऽइव वंधुरं परि अचामि हृदा मतिं कुवित् सोमस्य
अपां इति ॥ ५ ॥ नहि मे अक्षिऽपत् च न अच्छात्सुः पंच कृष्यः
कुवित् सोमस्य अपां इति ॥ ६ ॥ २६ ॥ नहि मे रोदसी उभे अन्यं
पक्षं च न प्रति कुवित् सोमस्य अपां इति ॥ ७ ॥ अभि द्यां महिना
भुवं अभि इमां पृथिवीं महीं कुवित् सोमस्य अपां इति ॥ ८ ॥ हंतं
अहं पृथिवीं इमां नि दुधानि इह वा इह वा कुवित् सोमस्य अपां
इति ॥ ९ ॥ ओषं इत् पृथिवीं अहं जंघनानि इह वा इह वा कुवित्
सोमस्य अपां इति ॥ १० ॥ दिवि मे अन्यः पक्षः अधः अन्यं अची-
कृषं कुवित् सोमस्य अपां इति ॥ ११ ॥ अहं अस्मि महाऽमहः अ-
भिऽनभ्यं उत्ऽईषितः कुवित् सोमस्य अपां इति ॥ १२ ॥ गृहः या-
मि अरंऽकृतः देवेभ्यः हव्यऽवाहनः कुवित् सोमस्य अपां इति
॥ १३ ॥ २७ ॥ ६ ॥

अ० ८. अ० ७. व० ३.] ॥ ३८१ ॥ [म० १०. अ० १०. सू० १२१.]

॥ १२० ॥ तत् इत् आस भुवनेषु ज्येष्ठं यतः जज्ञे उग्रः त्वेषऽनृ-
 म्णः सद्यः जज्ञानः नि रिणाति शत्रून् अनु यं विश्वे मदति ऊमाः
 ॥ १ ॥ ववृधानः शर्वसा भूरिऽओजाः शत्रुः दासाय भियसं दधाति
 अविऽअनत् च विऽअनत् च सस्ति सं ते नवंत् प्रऽभृता मदेषु
 ॥ २ ॥ त्वे ऋतुं अपि वृजंति विश्वे द्विः यत् एते त्रिः भवंति ऊमाः
 स्वादोः स्वादीयः स्वादुना सृज सं अदः सु मधु मधुना अभि यो-
 धीः ॥ ३ ॥ इति चित् हि त्वा धना जयंतं मदेऽमदे अनुऽमदति वि-
 प्राः ओजीयः धृष्णो स्थिरं आ तनुषु मा त्वा दुभन् यातुऽधानाः
 दुःऽएवाः ॥ ४ ॥ त्वया वयं शाश्वहे रणेपु प्रऽपश्यंतः युधेन्यानि
 भूरि चोदयामि ते आयुधा वचःऽभिः सं ते शिशुसि बल्लणा व-
 यांसि ॥ ५ ॥ १ ॥ स्तुपेय्यं पुरुऽवर्षसं ऋभ्वं इतऽतमं आभ्यं आभ्यानां
 आ दुर्पते शर्वसा सप्त दानून् प्र साष्टते प्रतिऽमानानि भूरि ॥ ६ ॥
 नि तत् दधिषे अवरं परं च यस्मिन् आविष अर्वसा दुरोणे आ
 मातरा स्थापयसे जिगलू अतः इतोपि कर्वरा पुरुषि ॥ ७ ॥ इ-
 मा बल वृहत्ऽदिवः विवृत्ति इंद्राय शूषं अग्नि यः स्वःऽमाः महः
 गोक्षस्य क्षयति स्वऽराजः दुरः च विष्वाः अवृणोत् अपं स्वाः
 ॥ ८ ॥ एव महान् वृहत्ऽदिवः अपर्वा अपो चत् स्वां तन्वं इंद्रे एव
 स्वसारः मातरिभ्वरीः अरिप्राः हिन्वति च शर्वसा वर्धयति च
 ॥ ९ ॥ २ ॥

॥ १२१ ॥ हिरण्यऽगूर्भः सं अर्धतत् ज्येष्ठं भूतस्य जातः मतिः स-
 वाः आसीत् सः दाधार पृथिवीं द्यां उत दुमां वल्मि देवाय हविषां
 विधेम ॥ १ ॥ सः आत्तऽदाः दुल्लऽदाः मत्स्यं विधि इतऽअमते प्र-
 ऽगिषं मत्स्यं देवाः मत्स्यं छाया अमृतं मत्स्यं मृत्युः कर्म देवाय ह-

विषा विधेम ॥२॥ यः प्राणतः निऽमिषतः म॒हिऽत्वा एकः इत्
 राजा जगतः व॒भूव॑ यः ई॒र्गे अस्य॑ दिऽपदः चतुः॑ऽपदः कस्मै॑ देवाय
 ह॒विषा॑ विधेम ॥३॥ यस्य॑ इ॒मे हि॒मऽव॑तः म॒हिऽत्वा यस्य॑ स॒मुद्रं॑ र-
 सया॑ स॒ह आ॒हुः यस्य॑ इ॒माः प्रऽदि॑शः यस्य॑ वा॒हू कस्मै॑ देवाय ह॒-
 विषा॑ विधेम ॥४॥ येन॑ द्यौः उ॒ग्रा पृथि॑वी च॒ ह॒व्हा येन॑ स्वः० स॒-
 भितं॑ येन॑ नाकः यः अ॒न्तरि॑क्षे रज॑सः वि॒ऽमानः॑ कस्मै॑ देवाय ह॒वि-
 षा॑ विधेम ॥५॥३॥ यं क्र॑द॒सी अ॒वसा॑ त॒स्त॒भाने॑ अभि॒ ऐक्षे॑तां म॒-
 नसा॑ रेज॒माने॑ यत्र॑ अधि॒ सूरः॑ उ॒त्ऽईतः॑ वि॒ऽभाति॑ कस्मै॑ देवाय
 ह॒विषा॑ विधेम ॥६॥ आपः॑ ह॒ यत् वृ॒हतीः॑ विश्वे॑ आ॒यन् गर्भे॑ दधा॒-
 नाः ज॒नय॑तीः अ॒ग्निं ततः॑ दे॒वानां॑ सं अ॒वर्त॑त अ॒सुः एकः॑ कस्मै॑ दे॒-
 वाय॑ ह॒विषा॑ विधेम ॥७॥ यः चि॒त् आपः॑ म॒हिना॑ परिऽअ॒पश्य॑त्
 दक्षं॑ दधा॒नाः ज॒नय॑तीः य॒ज्ञं यः॑ दे॒वेषु॑ अधि॒ देवः॑ एकः॑ आसीत् क॒-
 स्मै॑ देवाय॑ ह॒विषा॑ विधेम ॥८॥ मा नः॑ हिंसीत् ज॒निता॑ यः पृथि॒-
 व्याः यः वा दि॒वँ स॒त्यऽध॑र्मा ज॒जानं॑ यः च॒ अपः॑ च॒न्द्राः वृ॒हतीः ज॒-
 जानं॑ कस्मै॑ देवाय॑ ह॒विषा॑ विधेम ॥९॥ प्रजा॑पते न त्वे॒तान्य॒न्यो
 विश्वा॑ जा॒तानि॑ परि॒ ता व॒भूव॑। यत्का॑मास्ते जुहु॒मस्त॒न्नो अ॒स्तु व॒यं
 स्याम॑ पत॒यो रयी॑णां ॥ १० ॥४॥

॥ १२२ ॥ वसु॑ न चि॒त्रऽम॑हसं गृणी॒षे वा॒मं शेव॑ अति॒यिं अ॒ग्नि-
 षे॒ण्यं सः रा॒सते॑ श्रु॒रुधः॑ वि॒श्वऽधा॑यसः अ॒ग्निः होता॑ गृहऽप॒तिः
 सुऽवी॒र्यं ॥ १ ॥ जुषा॑णः अ॒ग्ने प्र॒ति ह॒र्य मे॑ वचः॑ वि॒श्वानि॑ वि॒द्वान्
 व॒युना॑नि सुऽ॒क्रतो॑ घृ॒तऽनि॒र्निक् ब्र॑ह्म॒णे गा॑तुं आ ई॒रय॑ तव॑ दे॒-
 वाः अ॒ज॒न॒यन् अ॒नु व्र॑तं ॥ २ ॥ स॒प्र धा॑मानि परि॒ऽयन् अ॒मर्त्यः॑ दा॒-
 गन् दा॑शु॒षे सुऽकृ॑ते म॒म ह॒स्व सुऽवी॒रेण॑ र॒यिणा॑ अ॒ग्ने सुऽआ॑भुवा

यः ते आनन्दं संऽइधा तं जुषस्व ॥ ३ ॥ यज्ञस्य केतुं प्रथमं पुरःऽहितं
 हुविष्मंतः ईळते सप्त वाजिनं शृण्वंतं अग्निं घृतंऽपृष्ठं उक्षरं पृ-
 णंतं देवं पृणते सुऽवीर्यं ॥ ४ ॥ त्वं दूतः प्रथमः वरेण्यः सः हूयमानः
 अमृताय मत्स्वत्वां मर्जयन् मस्तः दाशुषः गृहेत्वां स्तोमैभिः भृ-
 गवः विरूचुः ॥ ५ ॥ ५ ॥ इषं दुहन् सुऽदुघां विश्वऽधाय स यज्ञऽप्रिये
 यजमानाय सुऽऋतो अग्ने घृतंऽस्तु विः ऋतानि दीद्यत् वृत्तिः
 यज्ञं परिऽयन् सुऽऋतुऽयसे ॥ ६ ॥ त्वां इत् अस्याः उषसः विऽउष्टिषु
 दूतं कृण्वानाः अयजन्त मानुषाः त्वां देवाः मह्याय्याय ववृधुः
 आज्यं अग्ने निऽमृजंतः अध्वरे ॥ ७ ॥ नि त्वा वसिष्ठाः अहन्त वा-
 जिनं गृणंतः अग्ने विदर्येषु वेधसः रायः पोषं यजमानेषु धारय
 यूयं पात स्वस्तिऽभिः सदा नः ॥ ८ ॥ ६ ॥

॥ १२३ ॥ अयं वेनः चोदयत् पृथ्विऽगर्भाः ज्योतिःऽजरायुः र-
 जसः विऽमाने इमं अपां संऽगमे सूर्यस्य शिष्नुं न विप्राः मृति-
 ऽभिः रिहन्ति ॥ १ ॥ समुद्रात् ऊर्मिं उत् इयति वेनः नभःऽजाः पृष्ठं
 हर्यतस्य दर्शि ऋतस्य सानौ अधि विष्टपि भ्राट् समानं योनिं
 अभि अनुषत् प्राः ॥ २ ॥ समानं पूर्वीः अभि वावशानाः तिष्ठन्
 वत्सस्य मातरः सऽनीळाः ऋतस्य सानौ अधि चक्रमाणाः रि-
 हन्ति मध्वः अमृतस्य वाणीः ॥ ३ ॥ जानंतः रूपं अकृपन्त विप्राः
 मृगस्य घोषं महिषस्य हि गमन् ऋतेन यंतः अधि सिधुं अस्युः
 विदत् गंधर्वः अमृतानि नाम ॥ ४ ॥ अप्सराः जारं उपऽसिप्सि-
 याणा योषां विभर्ति परमे विऽओमन् चरन् प्रियस्य योनिषु
 प्रियः सन् सीदत् पक्षे हिरण्यये सः वेनः ॥ ५ ॥ ७ ॥ नाके नृऽपरीं
 उप यत् पतंत इदा वेनंतः अभि अर्चयत त्वा हिरण्यऽपदां वरु-

अ० ८. अ० ७. व० १३.] ॥ ३८५ ॥ [म० १०. अ० १०. सू० १२६.

वीभत्सूनां सऽयुजं हंसं आहुः अपां दिव्यानां सख्ये चरंतं अनु-
ऽस्तुभं अनु चर्चुर्यमाणं इंद्रं नि चिक्षुः कवयः मनीषा ॥ ९॥ १० ॥

॥ १२५ ॥ अहं रुद्रेभिः वसुंऽभिः चरामि अहं आदित्यैः उत
विश्वेदेवैः अहं मित्रावरुणा उभा विभर्मि अहं इंद्राग्नी अहं
अश्विना उभा ॥ १ ॥ अहं सोमं आहनसं विभर्मि अहं त्वष्टारं उत
पूषणं भगं अहं दधामि द्रविणं हविष्मते सुप्रऽअर्थे यजमानाय
सुन्वते ॥ २ ॥ अहं राष्ट्रीं संऽगमन्ती वसूनां चिकितुषीं प्रथमा यज्ञि-
यानां तां मादेवाः वि अद्ध्युः पुरुऽत्रा भूरिऽस्यात्रां भूरि आऽवे-
शयंती ॥ ३ ॥ मया सः अन्नं अत्ति यः विऽपश्यति यः प्राणिति यः
इं ऋणोति उक्तं अमंतवः मां ते उप क्षियंति श्रुधि श्रुत अद्भिऽवं
ते वदामि ॥ ४ ॥ अहं एव स्वयं इंद्रं वदामि जुष्टं देवेभिः उत मानु-
षेभिः यं कामयेतंऽतं उयं कृणोमि तं ब्रह्माणं तं ऋषिं तं सुऽमेधां
॥ ५ ॥ ११ ॥ अहं रुद्राय धनुः आ तनोमि ब्रह्मऽद्विषे शरवे हंत वै जं
अहं जनाय सऽमदं कृणोमि अहं द्यावापृथिवी आ विवेश ॥ ६ ॥
अहं सुवे पितरं अस्य मूर्धन् मम योनिः अप्सु अंतः समुद्रे
ततः वि तिष्ठे भुवना अनु विश्वा उत अमूं द्यां वर्ष्मणा उप स्पृ-
शामि ॥ ७ ॥ अहं एव वातःऽइव प्र वामि आऽरभमाणा भुव-
नानि विश्वा परः दिवा परः एना पृथिव्या एतावती महिना मं
वभूव ॥ ८ ॥ १२ ॥

॥ १२६ ॥ न तं अहं न दुऽइतं देवांसः अष्ट मर्त्यं नऽजोपंसः यं
अयं सा मित्रः नयंति वरुणः अति द्विषः ॥ १ ॥ तत् हि वयं वृक्षीमहे
वरुण मित्रं अयं मन् येन निः अहंसः यूयं पाप नृप च मर्त्यं अ-

अ० ७. व० १७.] ॥ ३८७ ॥ [म० १०. अ० ११. सू० १२९.]

नमह्यं नमंतां प्रऽदिशः चतस्रः त्वया अधिऽअक्षेण पृतनाः
म॥ १॥ मम देवाः विऽहवे संतु सर्वे इंद्रऽवंतः मरुतः विष्णुः
मेः मम अंतरिक्षं उरुऽलोकं अस्तु मह्यं वातः पवतां कामे
स्मिन् ॥ २॥ मयि देवाः द्रविणं आ यजंतां मयि आऽशीः अस्तु
यि देवऽहूतिः दैव्याः होतारः वनुषंत पूर्वे अरिष्टाः स्याम तन्वा
ऽवीराः ॥ ३॥ मह्यं यजंतु मम यानि हव्या आऽकूतिः सत्या म-
तसः मे अस्तु एनः मा नि गां कतमत् च न अहं विश्वे देवासः अ-
धि वोचत नः ॥ ४॥ देवीः पृष्ट उर्वीः उरु नः कृणोत विश्वे देवासः
इह वीरयध्वं मा हास्महि प्रऽजया मा तनूभिः मा रधाम द्विषते
सोम राजन् ॥ ५॥ १५॥ अग्ने मृत्युं प्रतिऽनुदन् परेषां अदव्यः गो-
पाः परि पाहि नः त्वं प्रत्यंचः यंतु निऽगुतः पुनः ते अमा एषां
चित्तं प्रऽबुधां वि नेशत् ॥ ६॥ धाता धातृणां भुवनस्य यः पतिः
देवं चातारं अभिमातिऽसहं इमं यज्ञं अश्विना उभा बृहस्पतिः
देवाः पांतु यजमानं निऽअर्थात् ॥ ७॥ उरुऽव्यचाः नः महिषः
शर्म यंसत् अस्मिन् हवे पुरुऽहूतः पुरुऽक्षुः सः नः प्रऽजायै हरि-
ऽअश्व मृळय इंद्रं मानः रिषिषः मा परा दाः ॥ ८॥ ये नः सऽपत्नाः
अपते भवंतु इन्द्राग्निऽभ्यां अव वाधामहे तान् वसवः रुद्राः आ-
दित्याः उपरिऽस्पृशं मा उग्रं चेत्तारं अधिऽराजं अक्रन् ॥ ९॥ १६॥
॥ १०॥

॥ १२९॥ न असत् आसीत् नो सत् आसीत् तदानीं न आ-
सीत् रजः नो विऽओम परः यत् किं आ अवरीवः कुहं कस्य श-
र्मन् अंभः किं आसीत् गर्हनं गभीरं ॥ १॥ न मृत्युः आसीत् अमृतं
न तर्हि न रात्र्याः अहः आसीत् प्रऽकेतः आनीत् अवातं स्वधया
तत् एकैतस्मात् ह अन्यत् न परः किं च न आस ॥ २॥ तमः आसीत्

तममा गृह्णन् अये अमऽकेतं सलिलं सर्वे आः इदं तु च्येन आभु
अपिऽहितं यत् आसीत् तपसः तत् महिना अजायत एकं ॥३॥
कामः तत् अये सं अवर्तत अधि मनसः रेतः प्रथमं यत् आसीत्
मृतः बंधुं असीति निः अविंदन् हृदि प्रतिऽदृश्यं कवयः मनीषा
॥४॥ तिरुष्पीनः विऽततः रुग्मिः एषां अधः स्वित् आसीत् उ-
परि स्वित् आसीत् रेतःऽधाः आसन् महिमानः आसन् स्वधा
अवस्तात् प्रऽयतिः परस्तात् ॥५॥ कः अडा वेद कः इह प्र वोचत्
कुतः आऽजाता कुतः इयं विऽसृष्टिः अर्वाक् देवाः अस्य विऽसर्ज-
नेन अयं कः वेद यतः आऽवभूव ॥६॥ इयं विऽसृष्टिः यतः आ-
ऽवभूव यदि वा दधे यदि वा न यः अस्य अधिऽअष्टाः परमे वि-
ऽओमन् सः अंग वेद यदि वा न वेद ॥७॥ १७॥

॥१३०॥ यः यज्ञः विश्वतः तंतुऽभिः ततः एकऽशतं देवऽकर्म-
भिः आऽयतः इमे वयंति पितरः ये आऽययुः प्र वय अप वय इति
आसते तते ॥१॥ पुमान् एनं तनुते उत् कृण्वति पुमान् वि तले
अधि नाके अस्मिन् इमे मयूखाः उप सेदुः जुं सदेः सामानि च-
क्रुः तसराणि ओतवे ॥२॥ का आसीत् प्रऽमा प्रतिऽमा किं नि-
ऽदानं आज्यं किं आसीत् परिऽधिः कः आसीत् छंदः किं आ-
सीत् प्रउंगं किं उक्थं यत् देवाः देवं अयजंत विश्वे ॥३॥ अग्नेः गा-
यत्री अभवत् सऽयुग्वा उष्णिहया सविता सं वभूव अनुऽस्तुभा
सोमः उक्थैः महस्वान् बृहस्पतेः बृहती वाचं आवत् ॥४॥ वि-
ऽराट् मित्रावरुणयोः अभिऽश्रीः इंद्रस्य त्रिऽस्तुप् इह भागः अहं
विश्वान् देवान् जगती आ विवेश तेन चाकृप्रे ऋषयः मनुष्याः
॥५॥ चाकृप्रे तेन ऋषयः मनुष्याः यज्ञे जाते पितरः नः पुरा खेप-

अ० ८, अ० ७, व० २०,] ॥ ३८९ ॥ [म० १०, अ० ११, सू० १३२.

श्यन् मन्ये मनसा चक्षसा तान् ये इमं यज्ञं अयजन्त पूर्वे ॥ ६ ॥ सु-
हऽस्तोमाः सहऽर्चदसः आऽवृतः सहऽप्रमाः ऋषयः सप्त दैव्याः
पूर्वेषां पंथां अनुऽदृश्य धीराः अनुऽआलेभिरे रथ्यः न रश्मीन्
॥ ७ ॥ १८ ॥

॥ १३१ ॥ अपं प्राचः इन्द्र विश्वान् अमित्रान् अपं अपाचः अ-
भिऽभूते नुदस्व अपं उदीचः अपं शूर अधराचः उरौ यथा तव
शर्मेन् मर्दमे ॥ १ ॥ कुवित् अंग यवऽमन्तः यवं चित् यथा दांति
अनुऽपूर्वे विऽयूय इहऽइह एषां कृणुहि भोजनानि ये वर्हिषः
नमःऽवृक्तिं न जग्मुः ॥ २ ॥ नहि स्थूरि ऋतुऽथा यातं अस्ति न
उत श्रवः विविदे संऽगमेषु गन्धन्तः इन्द्रं सख्याय विप्राः अश्व-
ऽयन्तः वृषणं वाजयन्तः ॥ ३ ॥ युवं सुरामं अश्विना नमुचौ आसुरे
सचा विऽपिपाणा शुभः पती इन्द्रं कर्मऽसु आवतन् ॥ ४ ॥ पुवंऽइव
पितरौ अश्विना उभा इन्द्रं आवथुः काथैः दंसनाभिः यत् सुऽरामं
वि अपिवः शचीभिः सरस्वती त्वा मघऽवन् अभिष्णाक् ॥ ५ ॥
इन्द्रः सुऽचामा स्वऽवान् अवःऽभिः सुऽमृळीकः भवतु विश्व-
ऽवेदाः वाधतां द्वेषः अभयं कृणोतु सुऽवीर्यस्य पतयः स्याम ॥ ६ ॥
तस्य वयं सुऽमृतौ यज्ञियस्य अपिभद्रे सौमनसे स्याम सः सुऽचा-
मा स्वऽवान् इन्द्रः अस्मे आरात् चित् द्वेषः सन्तुतः युयोतु ॥ ७ ॥ १९ ॥

॥ १३२ ॥ ईजानं इत् द्यौः गूर्तऽवसुः ईजानं भूमिः अभि प्रऽभू-
षणि ईजानं देवौ अश्विनौ अभिमुन्नैः अवर्धतां ॥ १ ॥ ता वां मि-
त्रावरुणा धारयत्ऽक्षिन्तीं सुऽसुम्ना इपितवतां यजामस्ति युवोः
क्राणाय सख्यैः अभि स्याम रक्षसः ॥ २ ॥ अपं चित् नु यत् दि-

अ० ८. अ० ७. व० २९.] ॥ ३९० ॥ [म० १०. अ० ११. सू० १३३]

धिषामहे वां अभि प्रियं रेक्णः पत्यमानाः दृष्टान् वा यत् पुषति
रेक्णः सं जुं आरन् नकिः अस्य मघानि ॥ ३ ॥ असौ अन्यः अ-
सुर सूयत द्यौः त्वं विश्वेषां वरुण असि राजा मूर्धा रयस्य चाकन-
न एतावता एनसा अंतकऽध्रुक ॥ ४ ॥ अस्मिन् सु एतत् शक-
ऽपूते एनः हिते मित्रे निऽगंतान् हन्ति वीरान् अवोः वा यत्
धातत् नूषु अवः प्रियासु यज्ञियासु अर्वा ॥ ५ ॥ युवोः हि माता अ-
दितिः विऽचेतसा द्यौः न भूमिः पर्यसा पुपूतनि अव प्रिया दि-
दिष्टन सूरः निनिक्त रश्मिऽभिः ॥ ६ ॥ युवं हि अप्रऽराजौ असी-
दतं तिष्ठत् रथं न धूः ऽसदं वनऽसदं ताः नः कणूकऽयंतीः नृऽमेधः
तत्रे अंहसः सुऽमेधः तत्रे अंहसः ॥ ७ ॥ २० ॥

॥ १३३ ॥ प्रो सु अस्मै पुरः ऽरथं इंद्राय नूपं अर्चत अभी केचित्
जुं लोकऽकृत् संऽगे समत् ऽसु वृचऽहा अस्माकं वोधि चोदिता
नभंतां अन्यकेषां ज्याकाः अधि धन्वऽसु ॥ १ ॥ त्वं सिंधून् अव अ-
सृजः अधराचः अहन् अहिं अशत्रुः इंद्र जज्ञिषे विश्वं पुषसि
वार्यं तं त्वा परि स्वजामहे नभंतां अन्यकेषां ज्याकाः अधि धन्व-
ऽसु ॥ २ ॥ वि सु विश्वाः अरातयः अर्यः न गंत नः धियः अस्मा अ-
सि शत्रवे वधं यः नः इंद्र जिघांसति या ते रातिः ददिः वसु नभंतां
अन्यकेषां ज्याकाः अधि धन्वऽसु ॥ ३ ॥ यः नः इंद्र अभितः जनः
वृकऽयुः आऽदिदं गति अधः ऽपदं तं इंद्र कृधि विऽबाधः अस्मिन्
महिः नभंतां अन्यकेषां ज्याकाः अधि धन्वऽसु ॥ ४ ॥ यः नः इंद्र अ-
भिऽदामति मऽनाभिः यः च निष्ठयः अव तस्य बलं तिर मही-
ऽदेव द्यौः अर्धत्मना नभंतां अन्यकेषां ज्याकाः अधि धन्वऽसु ॥ ५ ॥
वयं इंद्र त्वा यवः मग्निऽत्वं आ रभामहे वातस्य नः पथा नृप अति

विश्वानि दुःऽइता नभंतां अन्यकेषां ज्याकाः अधि धन्वऽसु ॥६॥
 अस्मभ्यं सु त्वं इंद्र तां शिष्य या दोहते प्रति वरं जरिचे अच्छिद्र-
 ऽजमी पीपयत् यथा नः सहस्रं धारा पयसा मही गौः ॥७॥ २१ ॥

॥१३४॥ उभे यत् इंद्र रोदसी आऽपमार्थ उषाःऽइव महांतं
 त्वा महीनां संऽराजं चर्षणीनां देवी जनित्री अजीजनत् भद्रा
 जनित्री अजीजनत् ॥१॥ अवं स्म दुःऽहनायतः मर्तस्य तनुहि
 स्थिरं अधःऽपदं तं ईं कृधि यः अस्मान् आऽदिदेशति देवी ज-
 नित्री अजीजनत् भद्रा जनित्री अजीजनत् ॥२॥ अवं त्याः बृह-
 तीः इषः विश्वऽचंद्राः अमित्रऽहन् शचीभिः शक्र धूनुहि इंद्र वि-
 श्वाभिः ऊतिऽभिः देवी जनित्री अजीजनत् भद्रा जनित्री अजी-
 जनत् ॥३॥ अवं यत् त्वं शतऽक्रतो० इंद्र विश्वानि धूनुषे रयिं न
 सुन्वते सचा सहस्रिणीभिः ऊतिऽभिः देवी जनित्री अजीजनत्
 भद्रा जनित्री अजीजनत् ॥४॥ अवं स्वेदाःऽइव अभितः विष्वक्
 पतंतु दिद्यवः दूर्वायाःऽइव तंतवः वि अस्मत् एतु दुःऽमतिः दे-
 वी जनित्री अजीजनत् भद्रा जनित्री अजीजनत् ॥५॥ दीर्घं हि
 अंकुशं यथा शक्तिं विभर्षि मंतुऽमः पूर्वेण मघऽवन् पदा अजः
 वयां यथा यमः देवी जनित्री अजीजनत् भद्रा जनित्री अजीज-
 नत् ॥६॥ नकिः देवाः मिनीमसि नकिः आ योपयामसि मंच-
 ऽश्रुत्यं चरामसि पक्षेभिः अपिऽकक्षेभिः अवं अभि सं रभामहे
 ॥७॥ २२ ॥

॥१३५॥ यस्मिन् वृक्षे सुऽपलाशे देवैः संऽपिवर्ते यमः अवं
 नः विशपतिः पिता पुराणान् अनु वेनति ॥१॥ पुराणान् अनु-

अ० ८. अ० ७. व० २५.] ॥ ३९२ ॥ [म० १०. अ० ११. सू० १३९]

ऽवेनैतं चरंतं पापया अमुया असूयन् अभि अचाकशं तस्मै अ-
स्पृह्यं पुनः ॥२॥ यं कुमारं न वरथं अचक्रं मनसा अकृणीः एक-
ऽईषं विश्वतः प्रांचं अपश्यन् अधि तिष्ठसि ॥३॥ यं कुमारं प्र-
वर्तयः रथं विप्रेभ्यः परितं सामं अनु प्र अवर्तत सं इतः नावि-
आऽहितं ॥४॥ कः कुमारं अजनयत् रथं कः निः अवर्तयत् कः
स्वित्तत् अद्य नः ब्रूयात् अनुऽदेयीं यथा अभवत् ॥५॥ यथा अ-
भवत् अनुऽदेयीं ततः अग्रं अजायत पुरस्तात् बुधः आऽततः प-
श्चात् निःऽअयनं कृतं ॥६॥ इदं यमस्य सदनं देवऽमानं यत् उच्यते
इयं अस्य धम्यते नाळीः अयंगीः ऽभिः परितऽकृतः ॥७॥ २३॥

॥ १३६ ॥ केशी अग्निं केशी विषं केशी विभर्ति रोदसी केशी
विश्वं स्वः दृशे केशी इदं ज्योतिः उच्यते ॥१॥ मुनयः वातं ऽरशनाः
पिशंगां वसते मलां वातस्य अनु धार्जिं यन्ति यत् देवासः अवि-
क्षत ॥२॥ उत् ऽमदिताः मौनेयेन वातान् आ तस्थिम वयं शरी-
रा इत् अस्माकं यूयं मर्तांसः अभि पश्यथ ॥३॥ अंतरिक्षेण पतति
विश्वा रूपा अवऽचाकशत् मुनिः देवस्य ऽदेवस्य सौकृत्याय स-
खा हितः ॥४॥ वातस्य अश्वः वायोः सखा अथो देवऽईषितः मु-
निः उभौ समुद्रौ आ क्षेति यः च पूर्वः उत् अपरः ॥५॥ अपसरसां
गर्वाणां मृगाणां चरणे चरन् केशी केतस्य विद्वान् सखा स्वा-
तमः ॥६॥ वायुः अस्मै उप अमंयत् पिनष्टि स्म कुन-
पात्रेण यत् रुद्रेण अपिवत् सह ॥७॥ २४॥

वाः अवऽहितं देवाः उत् नयथ पुनः उत्

अ०८. अ०७. व० २६.] ॥ ३९३ ॥ [म० १०. अ० ११. सू० १३८.

आगः चक्रुषं देवाः देवाः जीवयथ पुनः ॥ १ ॥ द्वौ इमौ वातौ वातः
 आसिंधोः आ पराऽवतः दक्षं ते अन्यः आ वातु परा अन्यः वातु
 यत् रपः ॥ २ ॥ आ वात वाहि भेषजं वि वात वाहि यत् रपः त्वं हि
 विश्वऽभेषजः देवानां दूतः ईर्यसे ॥ ३ ॥ आ त्वा अगमं शंतातिऽभिः
 अथो अरिष्टतातिऽभिः दक्षं ते भद्रं आ अभार्षे परा यक्ष्मं सुवा-
 मि ते ॥ ४ ॥ चायंतां इह देवाः चायंतां मरुतां गृणः चायंतां विश्वा
 भूतानि यथा अयं अरयाः असत् ॥ ५ ॥ आपः इत् वै ऊं भेषजीः
 आपः अमीवऽचातनीः आपः सर्वस्य भेषजीः ताः ते कृण्वन्तु
 भेषजं ॥ ६ ॥ हस्ताभ्यां दर्शऽशाखाभ्यां जिह्वा वाचः पुरऽग्वी
 अनामयित्नुऽभ्यां त्वा ताभ्यां त्वा उप स्पृशामसि ॥ ७ ॥ २५ ॥

॥ १३८ ॥ तवत्ये इन्द्र सख्येषु बहूयः ऋतं मन्वानाः वि अर्ददिरुः
 वलं यत्र दशस्यन् उषसः रिणन् अपः कुत्साय मन्मन् अत्यः च
 दंसयः ॥ १ ॥ अव असृजः प्रऽस्वः श्वंचयः गिरीन् उत् आजः उ-
 साः अपिंवः मधु प्रियं अवर्धयः वनिनः अस्य दंससा शुशीचं
 सूर्यः ऋतऽजातया गिरा ॥ २ ॥ वि सूर्यः मध्ये अमुचत् रयं दिवः
 विदत् दासाय प्रतिऽमानं आर्यः हृच्छानि पिप्रोः अमुरस्य मा-
 यिनः इन्द्रः वि आस्यत् चक्रुऽवान् अजिष्वना ॥ ३ ॥ अनाधृष्टानि
 पृषितः वि आस्यत् निऽधीन् अदेवान् अमृणात् अयास्यः मा-
 साऽदेव सूर्यः वसु पुयं आ ददे गृणानः गच्छन् अमृणात् विरु-
 रन्ता ॥ ४ ॥ असृष्टऽसेनः विऽर्वा विऽमिंदता दामत् वृचऽहा तु-
 ज्यानि तेजते इन्द्रस्य वजात् अदिभेत् अग्निऽधमः प्र अत्रानत्
 गुंभूः अजहात् उषाः रुनः ॥ ५ ॥ एता त्वा ते श्रुत्यानि केवला यत्

अ० ८. अ० ९. व० २८.] ॥ ३९४ ॥ [म० १०. अ० ११. सू० १४०.]

एकः एकं अकृणोः अयजं मासां विऽधानं अदधाः अधि दधि
त्वया विऽभिन्नं भरति प्रऽधिं पिता ॥ ६ ॥ २६ ॥

॥ १३९ ॥ सूर्येऽरश्मिः हरिऽकेशः पुरस्तात् सविता ज्योतिः
उत् अयान् अजसं तस्य पूषा प्रऽसवे याति विद्वान् संऽपश्यन्
विश्वा भुवनानि गोपाः ॥ १ ॥ नृऽचक्षाः एषः दिवः मध्ये आस्ते
आपप्रिऽवान् रोदसी अंतरिक्षं सः विश्वाचीः अभि चष्टे घृता-
चीः अंतरा पूर्वं अपरं च केतुं ॥ २ ॥ रायः बुधः संऽगमनः वसूनां
विश्वा रूपा अभि चष्टे शचीभिः देवऽइव सविता सत्यधर्मा
इंद्रः न तस्थौ संऽअरे धनानां ॥ ३ ॥ विश्वऽवसुं सोम गंधर्व आपः
दहशुषीः तत् कृतेन वि आयन् तत् अनुऽअवेत् इंद्रः ररहाणः
आसां परि सूर्यस्य परिऽधीन् अपश्यत् ॥ ४ ॥ विश्वऽवसुः अभि
तत् नः गृणातु दिव्यः गंधर्वः रजसः विऽमानः यत् वा घ सत्यं उत
यत् न विद्म धियः हिन्वानः धियः इत् नः अब्याः ॥ ५ ॥ सस्रिं अविं-
दत् चरणे नदीनां अप अवृणोत् दुरः अश्मंऽवजानां प्र आसां
गंधर्वः अमृतानि वोचत् इंद्रः दक्षं परिजानात् अहीनां ॥ ६ ॥ २७ ॥

॥ १४० ॥ अग्ने तव श्वः वयः महि भ्राजंते अर्चयः विभाऽव-
सो० वृहत्ऽभानो० शवसां वाजं उक्थ्यं दधासि दाशुषे कवे ॥ १ ॥
पावकऽवर्चाः शुक्रऽवर्चाः अनूनऽवर्चाः उत इयधि भानुना पु-
त्रः मातरा विऽचरन् उप अवसि पृणक्षि रोदसी उभे ॥ २ ॥ ऊ-
जैः नपात् जातऽवेदः सुशस्तिऽभिः मंदस्व धीतिऽभिः हितः ते
इषः सं दधुः भूरिऽवर्षसः चित्रऽऊतयः वामऽजाताः ॥ ३ ॥ इर-
ज्यन् अग्ने प्रथयस्व जंतुऽभिः अस्मे रायः अमर्त्य सः दर्शतस्व व-

अ० ८. अ० ९. व० ३०.] ॥ ३९५ ॥ [म० १०. अ० ११. सू० १४२.

पुषः विराजसि पृणक्षि सानसि क्रतुं ॥४॥ इष्कर्तारं अध्वरस्य प्र-
ऽचेतसं क्षयंतं राधसः महः रातिं वामस्य सुऽभगां मही इषं द-
धासि सानसि रयिं ॥५॥ ऋतऽवानं महिषं विश्वऽदर्शतं अग्निं
सुम्नाय दधिरे पुरः जनाः श्रुतऽकर्णं सप्रथःऽतमं त्वा गिरा दैव्यं
मानुषा युगा ॥६॥ २८ ॥

॥१४१॥ अग्ने अच्छ वद इह नः प्रत्यङ् नः सुऽमनाः भव प्र नः
यच्छ विशः पते धनऽदाः असि नः त्वं ॥१॥ प्र नः यच्छतु अर्यमा
प्र भगः प्र बृहस्पतिः प्र देवाः प्र उत सूनृता रायः देवी ददातु नः
॥२॥ सोमं राजानं अवसे अग्निं गीःऽभिः हवामहे आदित्यान्
विष्णुं सूर्यं ब्रह्माणं च बृहस्पतिं ॥३॥ इन्द्रवायू बृहस्पतिं सुऽहवा
इह हवामहे यथा नः सर्वैः इत् जनः संऽगन्त्यां सुऽमनाः असन्त
॥४॥ अर्यमणं बृहस्पतिं इन्द्रं दानाय चोदय वातं विष्णुं सरस्वतीं
सवितारं च वाजिनं ॥५॥ त्वं नः अग्ने अग्निऽभिः ब्रह्म यज्ञं च व-
र्धय त्वं नः देवऽतातये रायः दानाय चोदय ॥६॥ २९ ॥

॥१४२॥ अयं अग्ने जरिता त्वे अभूत् अपि सहसः सूनो नहि
अन्यत् अस्ति आर्यं भद्रं हि शर्मं बिऽवरूपं अस्ति ते आरे हिमा-
नां अपं दिद्युं आ कृधि ॥१॥ प्रऽवत्ते अग्ने जनिम पितुऽपतः मा-
चीऽइव विष्वा भुवना नि ऋजुमे प्र सप्तमः प्र मनिपत नः धियः
पुरः चरन्ति पशुपाःऽइव त्वना ॥२॥ उत वै ऊं परि वृक्षानि वपन्त
यहीः अग्ने उलपस्य स्वपाऽवः उत खिल्याः उर्वरायां भवन्ति
मा ते हेति तविषीं चुक्राम ॥३॥ यत् उतऽवतः निऽवतः यामि

आ० ८. अ० ९. व० २६.] ॥ ३९४ ॥ [म० १०. अ० ११. सू० १४०.]

एकैः एकैः अकैः गोः सायुजं मासां वि० मानं अदधाः अग्निं यवि
नमां वि० भिनं भर्ति प्र० भिं पिता ॥ ६ ॥ २६ ॥

॥ १३९ ॥ सूर्यैऽरश्मिः हरिऽकेगः पुरस्तात् सविता ज्योतिः
उत् अगान् अजसं तस्य पूषा प्र० सुवे याति वि० हान् सं० पश्यन्
वि० भां भुवनानि गो० पाः ॥ १ ॥ नृ० चक्षाः एषः दिवः मध्ये आस्ते
आप० मि० वान् रोदसी अंतरि० दां सः वि० आचीः अभि च० घृता-
चीः अंतरा पूर्वे अपरं च केतुं ॥ २ ॥ रा० यः यु० ध्नः सं० गमनः वसूनां
वि० भां रू० पा अभि च० घृता गचींभिः देवऽदेव सविता सत्य० धर्मा
इंद्रः न तस्यो सं० अरे धनानां ॥ ३ ॥ विश्व० वंसुं सोम० गंधर्व० आपः
द० द्युषीः तत् ज्ञातेन वि० आयन् तत् अनु० अवैत् इंद्रः र० राहाणः
आसां परि सूर्यस्य परि० धीन् अप० श्रयत् ॥ ४ ॥ विश्व० वंसुः अभि
तत् नः गृणातु दि० व्यः गंधर्वः रजसः वि० मानः यत् वा घ० सत्यं उत
यत् न वि० द्य धियः हि० न्वानः धियः इत् नः अ० व्याः ॥ ५ ॥ सस्ति अ० विं-
दत् चर० णे न० दीनां अप० अवृणोत् दुरः अ० रमं व्रजानां प्र० आसां
गंधर्वः अ० मृतानि वोचत् इंद्रः दक्षं परि० जानात् अ० हीनां ॥ ६ ॥ २७ ॥

॥ १४० ॥ अग्ने तव अ० वः वयः महि० भ्राजंते अ० र्चयः वि० भा० व-
सो० वृहत्० भानो० शर्वसा वाजं उ० कथ्यं दधासि दा० शुषे कवे ॥ १ ॥
पा० व० क० व० र्चाः शुक्र० व० र्चाः अनू० न० व० र्चाः उत इ० य० धि० भानुना पु-
त्रः मा० त० रां वि० चरन् उप० अव० सि० पृ० णक्षि० रोदसी उ० भे ॥ २ ॥ ऊ-
जैः न० पात् जा० त० वेदः सु० श० स्ति० भिः मंद० स्व० धी० ति० भिः हि० तः ते
इषः सं द० धुः भूरि० व० र्पसः चि० त्र० उ० तयः वा० म० जा० ताः ॥ ३ ॥ इ०
ज्यन् अ० ग्रे प्र० थय० स्व० ज० तु० भिः अ० स्मे रा० यः अ० म० त्य० सः दर्श० तस्य० व-

अ० ८. अ० ९. व० ३०.] ॥ ३९५ ॥ [म० १०. अ० ११. सू० १४२.

पुषः विराजसि पृणक्षिं सानसिं क्रतुं ॥४॥ इष्कर्तारं अध्वरस्यं प्र-
ऽचेतसं क्षयंतं राधसः महः रातिं वामस्यं सुऽभगां महीं इषं द-
धासि सानसिं रयिं ॥५॥ ऋतऽवानं महिषं विश्वऽदर्शतं अग्निं
सुम्नायं दधिरे पुरः जनाः श्रुतऽकर्णं सप्रथःऽतमं त्वा गिरा दैव्यं
मानुषा युगा ॥६॥ २८॥

॥१४१॥ अग्ने अर्च्छ वद इह नः प्रत्यङ् नः सुऽमनाः भव प्र नः
यच्छ विशः पते धनऽदाः असि नः त्वं ॥१॥ प्र नः यच्छतु अर्यमा
प्र भगः प्र बृहस्पतिः प्र देवाः प्र उत सूनृता रायः देवी ददातु नः
॥२॥ सोमं राजानं अवसे अग्निं गीःऽभिः हवामहे आदित्यान्
विष्णुं सूर्यं ब्रह्माणं च बृहस्पतिं ॥३॥ इन्द्रवायू बृहस्पतिं सुऽहवा
इह हवामहे यथा नः सर्वः इत् जनः संऽगत्यां सुऽमनाः असन्त
॥४॥ अर्यमणं बृहस्पतिं इन्द्रं दानाय चोदय वातं विष्णुं सरस्वतीं
सवितारं च वाजिनं ॥५॥ त्वं नः अग्ने अग्निऽभिः ब्रह्म यज्ञं च व-
र्धय त्वं नः देवऽतातये रायः दानाय चोदय ॥६॥ २९॥

॥१४२॥ अयं अग्ने जरिता त्वे अभूत् अपि सहसः सूनो नृहि
अन्यत् अस्ति आप्यं भद्रं हि शर्मं विऽत् ॥१॥ प्रऽवत पातिभिःऽइव धा-
नां अपं दिष्टुं आ कृधि ॥१॥ प्रऽवत चोऽइव विष्णो भुवना नि चो-
पुरः चरन्ति पशुपाःऽइव त्वना ॥२॥ उत व-
बहोः अग्ने उलपस्य स्वधाऽवः उत खिल्याः उव-
मा ते हेति तविषीं चुक्रुधाम ॥३॥ यत् उतऽवतः निऽवतः

वपसत् पृथक् एषि प्रगृधिनीऽइव सेना यदा ते वातः अनुऽवाति
 शोचिः वप्राऽइव शमश्रु वपसि प्रभूम॥४॥ प्रति अस्य श्रेणयः दह-
 श्रे एकं निऽयानं वहवः रथासः वाहू यत् अग्रे अनुऽमर्मजानः
 न्यङ् उत्तानां अनुऽएषिभूमिं॥५॥ उत् ते शुष्माः जिहता उत् ते
 अर्चिः उत् ते अग्रे शृगमानस्य वाजाः उत् श्वं च स्व नि नम वर्ध-
 मानः आत्वा अद्य विश्वे वसंवः सदन्तु॥६॥ अपां इदं निऽअयनं
 समुद्रस्य निऽवेशनं अन्यं कृणुषु इतः पंथां तेन याहि वशान् अनु
 ॥७॥ आऽअयने ते पराऽअयने दूर्वाः रोहंतु पुष्पिणीः हृदाः च
 पुंडरीकाणि समुद्रस्य गृहाः इमे॥८॥ ३०॥७॥

॥१४३॥ त्वं चित् अत्रिं ऋतुऽजुरं अर्थं अश्वं न यातवे कक्षी-
 वंतं यदि पुनः रथं न कृणुष्यः न वै॥१॥ त्वं चित् अश्वं न वाजिनं
 अरेणवः यं अलत हृळ्हं यं धिं न वि स्यतं अत्रिं यविष्ठं आ रजः
 ॥२॥ नरा दंसिष्ठौ अत्रये शुभ्रा सिसांसतं धियः अथ हि वां दिवः
 नरा पुनः स्तोमः न विऽशसे॥३॥ चित्ते तत् वां सुऽराधसा रातिः
 सुऽमतिः अश्विना आ यत् नः सदेने पृथौ समने पर्वथः नरा
 ॥४॥ युवं भुज्युं समुद्रे आ रजसः पारे ईखितं यातं अच्छ पतत्रि-
 ऽभिः नासत्या सातये कृतं॥५॥ आ वां सुमैः शंयूऽइव० मंहिषा
 विश्वऽवेदसा मंस्म भूवसतं नरा उत्सं न पिपुषीः इयः॥६॥१॥

॥ अयं हि ने ह्यप्रनार्यः इंदुः अत्यः न पत्यते दक्षः विश्व-

वेधसे॥१॥ अस्मासु काव्यः ऋभुः वज्रः दास्वते अयं

मतिं ऊर्ध्वं न कृत्व्यं मदं॥२॥ घृषुः श्येनायं

कृत्वने आसु स्वासु ॥३॥ यंसुऽपणः

अ० ८. अ० ८. व० ४.] ॥ ३९७ ॥ [म० १०. अ० ११. सू० १४६.]

पराऽवतः श्येनस्य पुत्रः आ अभरत् शतऽचक्रं यः अह्यः वर्तनिः
॥४॥ यं ते श्येनः चारुं अवृकं पदा आ अभरत् अरुणं मानं अंधसः
एना वयः वि तारि आयुः जीवसे एना जागार बंधुता ॥५॥ एव
तत् इंद्रः इंदुना देवेषु चित् धारयाते महित्यजः क्रत्वा वयः वि ता-
रि आयुः सुऽक्रतो० क्रत्वा अयं अस्मत् आ सुतः ॥६॥ २॥

॥१४५॥ इमां खनामि ओषधिं वीरुधं बलं वत्समां यया स-
ऽपत्नीं वार्धते यया संऽविंदते पतिं ॥१॥ उत्तानऽपणे सुऽभगे दे-
वऽजूते सहस्वति सऽपत्नीं मे परां धम पतिं मे केवलं कुरु ॥२॥
उत्सतरा अहं उत्सतरे उत्सतरा इत् उत्सतराभ्यः अथ सऽपत्नीं
या मम अंधरा सा अंधराभ्यः ॥३॥ नहि अस्याः नाम गृभ्णामि
नो' अस्मिन् रमते जने परां एव पराऽवतं सऽपत्नीं गमयामसि
॥४॥ अहं अस्मि सहमाना अथ त्वं असि ससहिः उभे' सहस्वती'
भूत्वा सऽपत्नीं मे सहावहे ॥५॥ उप ते अधां सहमानां अभित्वा
अधां सहीयसा मां अनु मते मनः वत्सं गौऽइव धावतु पपा
वाऽइव धावतु ॥६॥ ३॥

॥१४६॥ अरण्यानि अरण्यानि असौ या मऽइव नश्यति कु-
पा यामं न पृच्छसि न त्वा भीऽइव विंदती ॥१॥ वृषऽरुवायं
वदते यत् उपऽअवति चिह्निकः आघाटिनिऽइव धावमन् अर-
ण्यानिः महीयते ॥२॥ उत् गावऽइव अदति उत् वेगमऽइव ह-
न्यते उत्तो' अरण्यानिः सायं शकुटीऽइव मूर्धति ॥३॥ गां शृंग
एषः आ हृमति दारुं शृंग एषः अयं अदधीत वनं अरण्यानां
सायं अशुषात् इति मृत्यते ॥४॥ न वै अरण्यानिः हन्ति अयः इ

न स्यात् पृथक् एपि प्रगृहिणीऽद्वयमेना यदा ते वातः अनुऽवाति
 रोचिः वस्राऽद्वयममयं वपसि प्रभूम॥४॥ प्रति अस्य श्रेणयः दृष्ट-
 ये एकै निऽयानं बहवः रयामः बाहू यत् अग्रे अनुऽमर्मजानः
 न्यङ् उक्तानां अनुऽएपि भूमिं॥५॥ उत् ते शुष्माः जिह्वा उत ते
 अचिः उत ते अग्रे शृङ्गमानस्य बाजाः उत श्वचस्व नि नम वर्ध-
 मानः आत्मा अद्य विश्वे वसवः सदन्तु॥६॥ अपां इदं निऽअयनं
 समुद्रस्य निऽवेगनं अन्यं कृणुषु द्रुतः पंथां तेन याहि वगान् अनु
 ॥७॥ आऽअयने ते पराऽअयने दूर्वाः रोहन्तु पुष्पिणीः हृदाः च
 पुंडरीकाणि समुद्रस्य गृहाः दुमे॥८॥ ३०॥७॥

॥१४३॥ त्वं चित् अत्रिं ऋतुऽजुरं अयं अश्वं न यातवे कष्टी-
 वंतं यदि पुनः रथं न कृणुथः नवं॥१॥ त्वं चित् अश्वं न वाजिनं
 अरेणवः यं अलन्त दृढं यं यिं न वि स्यतं अत्रिं यविष्ठं आ रजः
 ॥२॥ नरा दंसिष्ठौ अत्रये शुभ्रा सिसासतं धियः अयं हि वां दिवः
 नरा पुनः स्तोमः न विऽशसे॥३॥ चित्ते तत् वां सुऽराधसा रातिः
 सुऽमतिः अश्विना आ यत् नः सदनं पृथौ समने पर्वथः नरा
 ॥४॥ युवं भुज्यं समुद्रे आ रजंसः पारे इखितं यातं अच्छं पतत्रि-
 ऽभिः नासत्या सातये कृतं॥५॥ आ वां सुमैः शंयूऽइव० मंहिष्ठा
 विश्वऽवेदसा मंस्म भूषसतं नरा उत्सं न पिपुषीः इषः॥६॥१॥

॥१४४॥ अयं हि नेऽऽनर्थः इंदुः अत्यः न पत्यते दक्षः विश्व-
 ऽआयुः वेधसे॥१॥ श्वेयं अस्मासु काव्यः ऋभुः वज्रः दास्वते अयं
 विभर्ति ऊर्ध्वऽकृशनं वमदं ऋभुः न कृत्व्यं मदं॥२॥ घृषुः श्वेनायं
 कृत्वने आसु स्वासु वंसर्गः अवं दीधेत् अहीशुवः॥३॥ यंसुऽपर्णः

श्रुधि हवँ इन्द्र पूर पृथ्याः उत स्तवसे वेन्यस्य अकैः आ यः ते योनिं
घृतऽवतं अस्वाः ऊर्मिः न निमैः द्रवयन्त वक्त्राः ॥५॥ ६॥

॥१४९॥ सविता यंचैः पृथिवीं अरम्णात् अस्कंभने सविता
द्यां अहं हत् अश्वं ऽइव अधुक्षत् धुनिं अंतरिक्षं अतूर्ते वडं सविता
समुद्रं ॥१॥ यत्र समुद्रः स्कुभितः वि औनन्त अपां नपात् सविता
तस्य वेद अतः भूः अतः आः उत्थितं रजः अतः द्यावा पृथिवी अ-
प्रथेतां ॥२॥ पश्चा इदं अन्यत् अभवत् यजत्रं अमर्त्यस्य भुवनस्य
भूना सुऽपूर्णः अंग सवितुः गरुत्मान् पूर्वेः जातः सः ऊं अस्य
अनु धर्मं ॥३॥ गावः ऽइव ग्रामं युयुधिः ऽइव अश्वान् वाश्रा ऽइव
वत्सं सुऽमनाः दुहान्ता पतिः ऽइव जायां अभि नः नि एतु धर्ता
दिवः सविता विश्वऽवारः ॥४॥ हिरण्यऽस्तूपः सवितुः यथा त्वा
आंगिरसः जुह्वे वाजं अस्मिन् एव त्वा अवेन् अवसे वंदमानः
सोमस्य ऽइव अंशुं प्रति जागर अहं ॥५॥ ७॥

॥१५०॥ संऽइन्द्रः चित्सं इध्यसे देवेभ्यः हव्यऽवाहन आदित्यैः
रुद्रैः वसुऽभिः नः आ गृहि मृक्कीकार्यं नः आ गृहि ॥१॥ इमं यजं
इदं वचः जुजुपाणः उपऽआगृहि मर्तासः त्वा संऽदधान हवा-
महे मृक्कीकार्यं हवामहे ॥२॥ त्वां ऊं जातऽवेदमं विश्वऽवारं गृणे
धिया अग्ने देवान् आ वह नः प्रियऽमंतान् मृक्कीकार्यं प्रियऽमं-
तान् ॥३॥ अग्निः देवः देवानां अनुवत् पुरऽहितः अग्निं ननुषाः
अयं सः इधिरं अग्निं महः धनं ऽमाता अहं हुवे मृक्कीकं धनं-
ऽमातये ॥४॥ अग्निः अग्निं भरत् ऽवाजं गविधिरं प्र अवावत् नः

इत् न अभिऽगच्छति स्वादोः फलस्य जग्ध्वाय यथाऽकामे नि
पद्यते ॥ ५ ॥ आंजनऽगंधिं सुरभिं बहुऽअन्नां अकृषिऽवलां प्र
अहं मृगाणां मातरं अरण्यानि अशंसिषं ॥ ६ ॥ ४ ॥

॥ १४७ ॥ अत् ते दधामि प्रथमाय मन्यवे अहन् यत् वृचं तयं
विवेः अपः उभे यत् त्वा भवतः रोदसी अनु रेजते शुष्मात् पृ-
थिवी चित् अद्रिऽवः ॥ १ ॥ त्वं मायाभिः अनवद्य मायिनं अव-
स्यता मनसा वृचं अर्देयः त्वां इत् नरः वृणते गोऽइष्टिषु त्वां वि-
श्वसु हव्यासु इष्टिषु ॥ २ ॥ आ एषु चाकंधि पुरुऽहूत सूरिषु वृधासः
ये मघऽवन् आन शुः मघं अर्चति तो केतनये परिष्टिषु मेघऽसा-
ता वाजिनं अर्हये धने ॥ ३ ॥ सः इत् नु रायः सुऽभृतस्य चाकनत्
मदं यः अस्य रक्षं चिकेतति त्वाऽवृधः मघऽवन् दाशुऽअध्वरः
मृक्षु सः वाजं भरते धना नृऽभिः ॥ ४ ॥ त्वं शर्धाय महिना गृणानः
उरु कृधि मघऽवन् शग्धि रायः त्वं नः मित्रः वरुणः न मायी पि-
त्वं न दस्म दयसे विऽभक्ता ॥ ५ ॥ ५ ॥

॥ १४८ ॥ सुस्वानासः इन्द्र स्तुमसि त्वा ससऽवांसः च तु विऽनृ-
म्ण वाजं आ नः भर सुवितं यस्य चाकन् तमनो तना सनुयाम
त्वाऽऊताः ॥ १ ॥ ऋषः त्वं इन्द्र शूर जातः दासीः विशः सूर्येण स-
ह्याः गुहा हितं गुह्यं गूळहं अपऽसु विभृमसि प्रऽसर्वणे न सोमं
॥ २ ॥ अर्यः वा गिरः अभि अर्च विद्वान् ऋषीणां विप्रः सुऽमतिं
चकानः ते स्याम ये रणयंत सोमैः एना उत तुभ्यं रथऽओळ्ह भ-
क्षैः ॥ ३ ॥ इमा ब्रह्म इन्द्र तुभ्यं शंसि दाः नृऽभ्यः नृणां शूर शर्वः ते-
भिः भव सऽक्रतुः येषु चाकन् उत चायस्व गृणतः उत स्तीन् ॥ ४ ॥

श्रुधि हवँ इन्द्र पूर पृथ्याः उत स्तवसे वेन्यस्य अर्कैः आ यः ते योनिं
घृतऽवतं अस्वाः ऊर्मिः न निम्नैः द्रवयन्त वक्त्राः ॥५॥ ६॥

॥१४९॥ सविता यंचैः पृथिवीं अरम्णात् अस्कंभने सविता
धां अहंहत् अश्वंऽइव अधुक्षत् धुनिं अंतरिक्षं अतूर्ते वृद्धं सविता
समुद्रं ॥१॥ यत्र समुद्रः स्कुभितः वि औनत् अपां नपात् सविता
तस्य वेद अतः भूः अतः आः उत्थितं रजः अतः द्यावापृथिवी अ-
पयेतां ॥२॥ पृथा इदं अन्यत् अभवत् यजचं अमर्त्यस्य भुवनस्य
मूना सुऽपर्णैः अंग सवितुः गरुत्मान् पूर्वेः जातः सः ऊं अस्य
अनु धर्म ॥३॥ गावःऽइव यामं युयुधिःऽइव अश्वान् वाश्राऽइव
तत्सं सुऽमनाः दुहाना पतिःऽइव जायां अभि नः नि एतु धर्ता
देवः सविता विश्वऽवारः ॥४॥ हिरण्यऽस्तूपः सवितुः यथा त्वा
आगिरसः जुह्वे वाजे अस्मिन् एव त्वा अर्चन् अवसे वंदमानः
गोमस्यऽइव अंशुं प्रति जागर अहं ॥५॥ ७॥

॥१५०॥ संऽइदः चित्सं इध्यसे देवेभ्यः हव्यऽवाहन आदित्यैः
दैः वसुऽभिः नः आ गृहि मृळीकाय नः आ गृहि ॥१॥ इमं यज्ञं
दं वचः जुजुषाणः उपऽआगृहि मर्तासः त्वा संऽइधान हवा-
हि मृळीकाय हवामहे ॥२॥ त्वां ऊं जातऽवेदसं विश्वऽवारं गृणे
ध्या अग्ने देवान् आ वह नः प्रियऽव्रतान् मृळीकाय प्रियऽव-
तान् ॥३॥ अग्निः देवः देवानां अभवत् पुरःऽहितः अग्निं मनुष्याः
सर्पयः सं इधिरे अग्निं मूहः धनंऽसातौ अहं हुवे मृळीकं धनं-
सातये ॥४॥ अग्निः अर्चि भरत्वाजं गविर्धिरं प्र आवत् नः

अ० ८. अ० ८. व० १७.] ॥४०२॥ [म० १०. अ० १२. सू० १५०]

जेष्म धनं ऽ धनं ॥१॥ यया गाः आ ऽ करा महे सेनया अग्ने तव ऊ-
त्या तां नः हिन्य मयत्तये ॥२॥ आ अग्ने स्थूरं रयिं भर पृथुं गो ऽ मंतं
अश्विनं अङ्घ्रि खं वर्तय पणिं ॥३॥ अग्ने नक्षत्रं अजरं आ सूर्यो रो-
हयः दिवि दधत् ज्योतिः जनेभ्यः ॥४॥ अग्ने केतुः विशां असि मे-
ष्टः श्रेष्टः उपस्य ऽ सत् बोध स्तोत्रे वयः दधत् ॥५॥ १४॥

॥१५७॥ इमा नु कं भुवना सीसधाम इंद्रः च विश्वे च देवाः
॥१॥ यज्ञं च नः तन्वं च प्र ऽ जां च आदित्यैः इंद्रः सह चीकृपाति
॥२॥ आदित्यैः इंद्रः स ऽ गणः मरुत ऽ भिः अस्माकं भृतु अविता
तनूनां ॥३॥ हत्वाय देवाः असुरान् यत् आयन् देवाः देव ऽ त्वं अ-
भि ऽ रक्षमाणाः ॥४॥ प्रत्यं च अर्के अनयन् शचीभिः आत् इत्
स्वधां इषिरां परि अपश्यन् ॥५॥ १५॥

॥१५८॥ सूर्यः नः दिवः पातु वातः अंतरिक्षात् अग्निः नः पा-
थिवेभ्यः ॥१॥ जोष सवितः यस्य ते हरः शतं सवान् अर्हति पाहि
नः दिद्युतः पतंत्याः ॥२॥ चक्षुः नः देवः सविता चक्षुः नः उत
पर्वतः चक्षुः धाता दधातु नः ॥३॥ चक्षुः नः धेहि चक्षुषे चक्षुः
वि ऽ ख्यै तनूभ्यः सं च इदं वि च पश्येम ॥४॥ सु ऽ संदृशं ता वयं प्र-
ति पश्येम सूर्य वि पश्येम नृ ऽ चक्षांसः ॥५॥ १६॥

॥१५९॥ उत असी सूर्यः अगात् उत अयं मामकः भगः अहं
तत् विद्वत्ता पतिं अभि असाक्षि वि ऽ स सहिः ॥१॥ अहं केतुः अहं
मृधा अहं उग्रा वि ऽ वार्चनी मम उत अनु क्रतुं पतिः मेहानायाः
उप ऽ आचरित् ॥२॥ मम पुत्राः शत्रु ऽ हनः अयो मे दुहिता वि-

अ० ८. अ० ८. व० १९.] ॥ ४०३ ॥ [म० १०. अ० १२. सू० १६१.

ऽराट् उत अहं अस्मि संऽजया पत्यौ मे श्लोकः उत्ऽतमः ॥३॥
येन इंद्रः हविषा कृत्वी अभवत् द्युम्नी उत्ऽतमः इदं तत् अन्निदे-
वाः असपत्ना किल अभुवं ॥४॥ असपत्ना सपत्नऽघ्नी जयंती
अभिऽभूवरी आ अवृक्षं अन्यासां वचैः राधः अस्थेयसांऽइव
॥५॥ सं अजैषं इमाः अहं सऽपत्नीः अभिऽभूवरी यथा अहं अ-
स्य वीरस्य विऽराजानि जनस्य च ॥६॥ १७ ॥

॥ १६० ॥ तीव्रस्य अभिऽवयसः अस्य पाहि सर्वऽरथा वि ह-
री' इह मुंच इंद्र मा त्वा यजमानासः अन्ये नि रीरमन् तुभ्यं इमे
सुतासः ॥१॥ तुभ्यं सुताः तुभ्यं जुं' सोत्वासः त्वां गिरः श्वाच्याः आ
ह्वयन्ति इंद्र इदं अद्य सर्वनं जुषाणः विश्वस्य विद्वान् इह पाहि
सोमं ॥२॥ यः उशता मनसा सोमं अस्मै सर्वऽहृदा देवऽकामः
सुनोति न गाः इंद्रः तस्य परा ददाति प्रऽशस्तं इत् चारुं अस्मै कृ-
णोति ॥३॥ अनुऽस्पष्टः भवति एषः अस्य यः अस्मै रेवान् न सु-
नोति सोमं निः अरत्नौ मघऽवा तं दधाति ब्रह्मऽद्विषः हन्ति अ-
ननुऽदिष्टः ॥४॥ अश्वऽयंतः गव्यंतः वाजयंतः हवामहे त्वा उप-
ऽगंतवै जुं' आऽभूषंतः ते सुऽमतौ नवायां वयं इंद्र त्वा श्रुनं हुवेम
॥५॥ १८ ॥

॥ १६१ ॥ मुंचामि त्वा हविषा जीवनाय कं अज्ञातऽयक्ष्मात्
उत राजऽयक्ष्मात् पाहिः जयाह यदि वा एतत् एनं तस्याः इंद्रा-
ग्नी' प्र मुमुक्षुं एनं ॥१॥ यदि क्षितऽआयुः यदि वा पराऽइतः यदि
मृत्योः अंतिकं निऽइतः एव तं आ हरामि निऽऽहतेः उपऽस्यात्
अस्पार्षि एनं शतऽशारदाय ॥२॥ सहस्रऽअक्षेणं शतऽशारदेन श-

तऽआयुषा हविषा आ अहापे पुनं गतं यया दुर्मं गुरदः नयाति
 इदं विषस्य दुःऽदुर्म्यं पारं ॥३॥ गतं जीव गुरदः वर्धमानः गतं
 हेमंतान् गतं ऊं वसंतान् गतं इंद्राग्नी सविता बृहस्पतिः गतः
 ऽआयुषा हविषा दुर्मं पुनः दुः ॥४॥ आ अहापे ता अविदं ता पुनः
 आ अगाः पुनः ऽनव सर्वे ऽअंग सर्वे ते चक्षुः सर्वे आयुः च ते अ-
 विदं ॥५॥ १९॥

॥ १६२ ॥ ब्रह्मणा अग्निः सं ऽविदानः रक्षाः ऽहा वाधतां इतः
 अमीवा यः ते गर्भं दुः ऽनामा योनिं आ ऽगये ॥१॥ यः ते गर्भं अ-
 मीवा दुः ऽनामा योनिं आ ऽगये अग्निः तं ब्रह्मणा सह निः क्रव्य-
 ऽअदं अनीन गत ॥२॥ यः ते हंति पतयंतं निऽसत्सुं यः सरीसृपं
 जातं यः ते जिघांसति तं इतः नाशयामसि ॥३॥ यः ते ऊरु वि-
 ऽहरति अंतरा दं ऽपती० गये योनिं यः अंतः आ ऽरेव्हि तं इतः
 नाशयामसि ॥४॥ यः त्वा भ्राता पतिः भूत्वा जारः भूत्वा निऽपद्यते
 प्रऽजां यः ते जिघांसति तं इतः नाशयामसि ॥५॥ यः त्वा स्वभ्रतं
 तमंसा मोहयित्वा निऽपद्यते प्रजां यः ते जिघांसति तं इतः ना-
 शयामसि ॥६॥ २०॥

॥ १६३ ॥ अक्षीभ्यां ते नासिकाभ्यां कर्णीभ्यां छुवुंकात् अधि
 यक्ष्मं शीर्षण्यं मस्तिष्कात् जिह्वायाः वि वृहामि ते ॥१॥ यीवा-
 भ्यः ते उणिहाभ्यः कीकसाभ्यः अनुक्यात् यक्ष्मं दोषण्यं अंसाभ्यां
 बाहुऽभ्यां वि वृहामि ते ॥२॥ आंवेभ्यः ते गुदाभ्यः वनिष्ठोः इदं
 यात् अधि यक्ष्मं मतंस्ताभ्यां यक्नः आशिऽभ्यः वि वृहामि ते ॥३॥
 ऊरुऽभ्यां ते अष्टीवत्ऽभ्यां पाणिंऽभ्यां प्रऽपंदाभ्यां यक्ष्मं श्री-

अ० ८, अ० ८, व० २३.] ॥ ४०५ ॥ [म० १०, अ० १२, सू० १६५,

णिऽभ्यां भासदात् भंससः वि वृहामि ते ॥ ४ ॥ मेहनात् वनंऽकर-
णात् लोमंऽभ्यः ते नखेभ्यः यक्ष्मं सर्वस्मात् आत्मनः तं इदं वि
वृहामि ते ॥ ५ ॥ अंगात्ऽअंगात् लोमःऽलोमः जातं पर्वणि-
ऽपर्वणि यक्ष्मं सर्वस्मात् आत्मनः तं इदं वि वृहामि ते ॥ ६ ॥ २१ ॥

॥ १६४ ॥ अपं इहि मनसः पते अपं क्राम परः चर परः निः-
ऽचृत्यै आ चक्ष्व बहुधा जीवतः मनः ॥ १ ॥ भद्रं वै वरं वृणते भद्रं
युजंति दक्षिणं भद्रं वै वस्वते चक्षुः बहुऽवा जीवतः मनः ॥ २ ॥ यत्
आऽशसा निःऽशसा अभिऽशसा उपऽआरिम जायतः यत् स्व-
पंतः अग्निः विश्वानि अपं दुःऽकृतानि अर्जुष्टानि आरे अस्मत्
दधातु ॥ ३ ॥ यत् इंद्र ब्रह्मणः पते अभिऽद्रोहं चरामसि प्रऽचेताः
नः आंगिरसः द्विपतां पातु अंहसः ॥ ४ ॥ अजंम अद्य असनाम
च अभूम अनागसः वयं जायतऽस्वप्नः संऽकल्पः पापः यं द्विप्मः
तंसः चृच्छतु यः नः द्वेष्टि तं चृच्छतु ॥ ५ ॥ २२ ॥

॥ १६५ ॥ देवाः कपोतः इषितः यत् इच्छन् दृतः निःऽचृत्याः
इदं आऽजगाम तस्मै अर्चाम कृण्वाम निःऽकृतिं गं नः अस्तु
द्विऽपदे शं चतुःऽपदे ॥ १ ॥ शिवः कपोतः इषितः नः अस्तु अना-
गाः देवाः शकुनः गृहेषु अग्निः हि विप्रः जुपतां हविः नः परि हे-
तिः पक्षिणी नः वृणक्तु ॥ २ ॥ हेतिः पक्षिणी न दमाति अस्मान्
आष्ट्यां पदं कृणुते अग्निऽधाने गं नः गोभ्यः च पुरुषेभ्यः च अस्तु
मा नः हिंसीत् इह देवाः कपोतः ॥ ३ ॥ यत् उदृक्कः वदति मोघं
एतत् यत् कपोतः पदं अग्नौ कृणोति यत्स्य दृतः प्रऽहितः स्यः स-
तत् तस्मै यमाय ननः अस्तु मृत्यवे ॥ ४ ॥ चृचा कपोतं नृदत् प्र-

अ० ८. अ० ८. व० २६.] ॥४०६॥ [म० १०. अ० १२. सू० १६८.]

ऽनोदं इपै मदैतः परि गां नयध्वं संऽयोपयंतः दुःऽइतानि विश्वा
हित्वा नः ऊर्जे प्र पृतात् पतिष्ठः ॥५॥ २३॥

॥१६६॥ ऋपभं मा सुमानानां सुऽपत्नानां विऽससहिं हंतारं
शत्रूणां कृधि विऽराजं गोऽपतिं गवां ॥१॥ अहं अस्मि सपत्न-
ऽहा इंद्रऽइव अरिष्टः अक्षातः अधः सुऽपत्नाः मे पदोः इमे सर्वे
अभिऽस्थिताः ॥२॥ अत्र एव वः अपि नृह्यामि उभे आर्त्ता-
ऽइव० ज्यया वाचंः पते नि सेध इमान् यथा मत् अधरं वदान्
॥३॥ अभिऽभूः अहं आ अगमं विश्वऽकर्मण धाम्ना आ वः चितं
आ वः व्रतं आ वः अहं संऽइति ददे ॥४॥ योगऽद्योमं वः आऽदाय
अहं भूयासं उत्ऽतमः आ वः मूर्धानं अक्रमी अधऽपदात् मे उत्
वदत मंडूकाऽइव उदकात् मंडूकाः उदकात्ऽइव ॥५॥ २४॥

॥१६७॥ तुभ्य इदं इंद्र परि सिच्यते मधु त्वं सुतस्य कलशस्य
राजसित्वं रयिं पुरुऽवीरां ऊं नः कृधि त्वं तपः परिऽतप्य अजयः
स्वः० ॥१॥ स्वऽजितं महि मदानं अंधसः हवामहे परि शक्रं सु-
तान् उप इमं नः यज्ञं इह वोधि आ गृहि स्पृधः जयंतं मघऽवानं
इमहे ॥२॥ सोमस्य राज्ञः वरुणस्य धर्मणि बृहस्पतेः अनुऽमत्याः
ऊं शर्मणि तव अहं अद्य मघऽवन् उपऽस्तुतौ धातः विऽधातः०
कलशान् अभक्षयं ॥३॥ प्रऽसूतः भक्षं अकरं चरौ अपि स्तोमं च
इमं प्रथमः सूरिः उत् मृजे सुते सातेन यदि आ अगमं वां प्रति
विश्वा मित्रजमदग्नी दमे ॥४॥ २५॥

॥१६८॥ वातस्य नु महिमानं रथस्य रुजन् एति स्तनयन्

अ० ८, अ० ८, व० २८.] ॥४०७॥ [म० १०, अ० १२, सू० ११०.

अस्य घोषः दिविऽस्य कृयाति अरुणानि कृण्वन् उतो एति पृ-
थिव्या रेणुं अस्यन् ॥१॥ सं प्र ईरते अनु वार्तस्य विऽस्थाः आ एनं
गच्छन्ति समनं न योषाः ताभिः सऽयुक् सऽरथं देवः ईयते अस्य
विश्वस्य भुवनस्य राजा ॥२॥ अंतरिक्षे पथिऽभिः ईयमानः न नि
विशते कतमत् च न अहः अपां सखा प्रथमऽजाः कृतऽवा कं
स्वित् जातः कुतः आ बभूव ॥३॥ आत्मा देवानां भुवनस्य गर्भः
यथाऽवशं चरति देवः एषः घोषाः इत् अस्य पृथिविरे न रूपं तस्मै
वाताय हविषा विधेम ॥४॥ २६॥

॥१६९॥ मयऽभूः वातः अभि वातु उसाः ऊर्जस्वतीः ओष-
धीः आ रिशन्तां पीवस्वतीः जीवऽधन्याः पिबन्तु अवसाय पत्-
ऽवते रूद्र मृळ ॥१॥ याः सऽरूपाः विऽरूपाः एकऽरूपाः यासां
अग्निः इष्ट्या नामानि वेद याः अंगिरसः तपसा इह चक्रुः ताभ्यः
पुर्जन्य महि शर्म यच्छ ॥२॥ याः देवेषु तन्वं ऐरयन्त यासां सोमः
विश्वा रूपाणि वेद ताः अस्मभ्यं पयसा पिबन्मानाः प्रजाऽव-
तीः इन्द्र गोऽस्ये रिरीहि ॥३॥ प्रजाऽपतिः मह्यं एताः रराण
विश्वैः देवैः पितृऽभिः संऽविदानः शिवाः सतीः उप नः गोऽस्य
आ अक्रः तासां वयं प्रऽजयां सं सदेम ॥४॥ २७॥

॥११०॥ विऽभ्राट् बृहत् पिबन्तु सोम्यं मधु आयुः दधत् य-
ऽपंतौ अविऽहुतं वार्तऽजूतः यः अभिऽरक्षति त्मनां प्रऽजाः
पोष पुरुधा वि राजति ॥१॥ विऽभ्राट् बृहत् सुऽभृतं वाजऽसा
धर्मन् दिवः धरुणं सत्यं अपितं अमित्रऽहा वृत्रऽहा दस्युह
ऽतमं ज्योतिः जज्ञे असुरऽहा सपत्नऽहा ॥२॥ इदं श्रेष्ठं ज्योतिः

अ० ८. अ० ८. व० २६.] ॥४०६॥ [म० १०. अ० १२. सू० १६८.]

ऽनोदं इपं मदंतः परिगां नयध्वं संऽयोपयंतः दुःऽदुतानि विश्वा
हिता नः ऊर्जे प्रपतात् पतिष्ठः ॥५॥ २३॥

॥१६६॥ ऋषभं मासमानानां सुऽपत्नानां विऽससहिं हंतारं
शत्रूणां कृधि विऽराजं गोऽपतिं गवां ॥१॥ अहं अस्मि सपत्न-
ऽहा इंद्रऽइव अरिष्टः अघातः अधः सुऽपत्नाः मे पदोऽइमे सर्वे
अभिऽस्थिताः ॥२॥ अत्र एव वः अपि नह्यामि उभे आर्त्ता-
ऽइव० ज्यया वाचं पते निसेध इमान् यथा मत् अघरं वदान्
॥३॥ अभिऽभूः अहं आ अगमं विश्वऽकर्मण धाम्ना आ वः चितं
आ वः व्रतं आ वः अहं संऽइति ददे ॥४॥ योगऽक्षेमं वः आऽदाय
अहं भूयासं उत्तमः आ वः मूर्धानं अक्रमी अधऽपदात् मे उत्
वदत् मंडूकाऽइव उदकात् मंडूकाऽउदकात्ऽइव ॥५॥ २४॥

॥१६७॥ तुभ्य इदं इंद्र परि सिच्यते मधु त्वं सुतस्य कलशस्य
राजसित्वं रयिं पुरुऽवीरां ऊं नः कृधि त्वं तपः परिऽतप्य अजयः
स्वः० ॥१॥ स्वऽजितं महि मंदानं अंधसः हवामहे परि शक्रं सु-
तान् उप इमं नः यज्ञं इह वोधि आ गहि स्पृधः जयंतं मघऽवानं
इमहे ॥२॥ सोमस्य राज्ञः वरुणस्य धर्मणि बृहस्पतेः अनुऽमत्याः
ऊं शर्मणि तव अहं अद्य मघऽवन् उपऽस्तुतौ धातः विऽधातः०
कलशान् अभक्षयं ॥३॥ प्रऽसूतः भक्षं अकरं चरौ अपि स्तोमं च
इमं प्रथमः सूरिः उत् मृजे सुते सातेन यदि आ अगमं वां प्रति
विश्वामित्रमदग्नीं दमे ॥४॥ २५॥

॥१६८॥ वार्तस्य नु महिमानं रथस्य रुजन् एति स्तनयन्

अ० ८. अ० ८. व० २८.] ॥४०७॥ [म० १०. अ० १२. सू० ११०.

अस्य घोषः दिविऽस्पृक्याति अरुणानि कृण्वन् उतो एति पृ-
थिव्या रेणुं अस्यन् ॥१॥ सं प्र ईरते अनु वार्तस्य विऽस्थाः आ एनं
गच्छन्ति समनं न योषाः तामिः सऽयुक् सऽरथं देवः ईयते अस्य
विश्वस्य भुवनस्य राजा ॥२॥ अंतरिक्षे पथिऽभिः ईयमानः न नि
विशते कतमत् च न अहः अपां सखा प्रथमऽजाः ऋतऽवा कं
स्वित् जातः कुतः आ वभूव ॥३॥ आत्मा देवानां भुवनस्य गर्भः
यथाऽवशं चरति देवः एषः घोषाः इत् अस्य शृण्वरे न रूपं तस्मै
वाताय हविषा विधेम ॥४॥ २६॥

॥१६९॥ मयऽभूः वार्तः अभि वातु उसाः ऊर्जस्वतीः ओष-
धीः आ रिशतां पीवस्वतीः जीवऽधन्याः पिवन्तु अवसाय पत-
ऽवर्ते रुद्र मृळ ॥१॥ याः सऽरूपाः विऽरूपाः एकऽरूपाः यासां
अग्निः इष्ट्या नामानि वेद याः अंगिरसः तपसा इह चक्रुः ताभ्यं
पर्जन्य महिं शर्मे यच्छ ॥२॥ याः देवेषु तन्वं ऐरयन्त यासां सोमं
विश्वं रूपाणि वेद ताः अस्मभ्यं पयसा पिबन्मानाः प्रजाऽव-
तीः इन्द्र गोऽस्थे रिरिहि ॥३॥ प्रजाऽपतिः मह्यं एताः रराय
विश्वैः देवैः पितृऽभिः संऽविदानः शिवाः सतीः उप नः गोऽ-
आ अक्रः तासां वयं प्रऽजया सं सदेम ॥४॥ २७॥

॥११०॥ विऽभ्राट् वृहत् पिवन्तु सोम्यं मधु आयुः दधन्त य-
ऽपंतौ अविऽहुतं वार्तऽजूतः यः अभिऽरक्षन्ति त्वनां प्रऽजा-
पोप पुरुधा वि राजति ॥१॥ विऽभ्राट् वृहत् सुऽभृतं वाजऽस-
धर्मेन् दिवः धरुणं सत्यं अर्पितं अमित्रऽहा वृत्रऽहा दस्यु-
ऽतमं ज्योतिः जुज्ञे अमुरऽहा सपत्नऽहा ॥२॥ इदं श्रेष्ठं ज्यो-

अ० ८. अ० ८. व० ३१.] ॥४०८॥ [म० १०. अ० १२. सू० १७३.]

ज्योतिः उत्तमं विश्वजित् धनजित् उच्यते बृहत् विश्व-
ऽभ्राट् भ्राजः महि सूर्यः दृशे उरु पप्रथे सहः ओजः अच्युतं ॥३॥
विऽभ्राजन् ज्योतिषा स्वः अगच्छः रोचनं दिवः येन इमा विश्वा
भुवनानि आऽभूता विश्वऽकर्मणा विश्वदेव्यऽवता ॥४॥ २८॥

॥१७१॥ त्वं त्यं इंद्रं रथं इंद्रं प्र आवः सुतऽवतः अशृणोः सो-
मिनः हव ॥१॥ त्वं मुखस्य दोधतः शिरः अव त्वचः भरः अगच्छः
सोमिनः गृहं ॥२॥ त्वं त्यं इंद्रं मर्त्यं आस्वऽबुधाय वेन्यं मुहुः अथाः
मनस्य वै ॥३॥ त्वं त्यं इंद्रं सूर्यं पश्चा संतं पुरः कृधि देवानां चित्
तिरः वशं ॥४॥ २९॥

॥१७२॥ आ याहि वनसा सह गावः सचंत वर्तनिं यत् ऊध-
ऽभिः ॥१॥ आ याहि वस्या धिया मंहिष्ठः जारयत् ऽमखः सुदा-
नुऽभिः ॥२॥ पितुऽभृतः न तंतुं इत् सुऽदानवः प्रति दध्मः यज्ञा-
मसि ॥३॥ उषाः अप स्वसुः तमः सं वर्तयति वर्तनिं सुऽजाततां
॥४॥ ३०॥

॥१७३॥ आ त्वा अहार्यं अंतः एधि ध्रुवः तिष्ठ अविऽचाच-
लिः विणः त्वा सर्वाः वांछंतु मा त्वत् राष्ट्रं अधि भ्रशत् ॥१॥ इह
एव एधि मा अप च्योष्टाः पर्वतः ऽद्व अविऽचाचलिः इंद्रः ऽद्व
इह ध्रुवः तिष्ठ इह राष्ट्रं ऊं धारय ॥२॥ इमं इंद्रः अदीधरत् ध्रुवं ध्रु-
वेण हविषा तस्मै सोमः अधि ब्रवत् तस्मै ऊं ब्रह्मणः पतिः ॥३॥
ध्रुवा द्यौः ध्रुवा पृथिवी ध्रुवासः पर्वताः इमे ध्रुवं विश्वं इंद्रं जगत्
ध्रुवः राजा विष्णो अयं ॥४॥ ध्रुवं ते राजा वरुणः ध्रुवं देवः बृहस्प-

अ० ८. अ० ८. व० ३४.] ॥४०९॥ [म० १०, अ० १२, सू० १७६.

तिः ध्रुवं ते इन्द्रः च अग्निः च राष्ट्रं धारयतां ध्रुवं ॥५॥ ध्रुवं ध्रुवेण
हविषा अभि सोमं मृशमसि अथो ते इन्द्रः केवलीः विशः व-
लिऽहतः करत् ॥६॥ ३१॥

॥१७४॥ अभिऽवर्तेन हविषा येन इन्द्रः अभिऽववृते तेन अ-
स्मान् ब्रह्मणः पते अभि राष्ट्राय वर्तय ॥१॥ अभिऽवृत्य सऽप-
त्नान् अभि याः नः अरातयः अभि पृतन्यतं तिष्ठ अभि यः नः इ-
रस्यति ॥२॥ अभि त्वा देवः सविता अभि सोमः अवीवृतत् अभि
त्वा विश्वा भूतानि अभिऽवर्ते यथा असंसि ॥३॥ येन इन्द्रः हवि-
षा कृत्वी अभवत् द्युस्नी उत्ऽतमः इदं तत् अग्नि देवाः असपत्नः
किल अभुव ॥४॥ असपत्नः सपत्नऽहा अभिऽराष्ट्रः विऽससहिः
यथा अहं एषां भूतानां विऽराजानि जनस्य च ॥५॥ ३२॥

॥१७५॥ प्र वः ग्रावाणः सविता देवः सुवतु धर्मणा धूऽसु
युज्यध्वं सुनुत ॥१॥ ग्रावाणः अप दुच्छुनां अप सेधत दुऽमतिं
उसाः कर्तन मेषजं ॥२॥ ग्रावाणः उपरेषु आ महीयन्ते सऽजोष-
सः वृष्णे दधतः वृष्यय ॥३॥ ग्रावाणः सविता नु वः देवः सुवतु
धर्मणा यजमानाय सुन्वते ॥४॥ ३३॥

॥१७६॥ प्र सूनवः ऋभूणां वृहत् नवन्त वृजना क्षाम ये वि-
श्वऽर्थायसः अश्वन् धेनुं न मातरं ॥१॥ प्र देवं देव्या धिया भरत जा-
तऽवेदसं हव्या नः वक्षत् आनुषक् ॥२॥ अयं जुं स्यः प्र देवऽयुः
होता यज्ञाय नीयते रथः न योः अभिऽवृतः घृणिऽवान् चेतति

अ० ६, अ० ६, न० ३९। ॥ ४१० ॥ | म० १०, अ० १२, म० ११०

नमो ॥ ३॥ अयं अधिः जुह्यति अमृतात् इव जन्मनः सह
नित् सदीयान् देवः जीवातेने कृतः ॥ ४॥ ३४॥

॥ ११११ ॥ पतंगं अक्तं अमुरस्य मायया दृढा पश्यन्ति मनस
विषः अनितः समुदे अंतः कवयः वि चक्षते मरीचीनां पदं दुच्छं
ति नैधसः ॥ १॥ पतंगः वाचं मनसा विभृति तां गंधर्वः अवद
गर्भं अंतः तां द्योतमानां स्वयं मनीषां ज्ञातस्य पदे कवयः नि
पांति ॥ २॥ अपश्यं गोऽपां अनिऽपद्यमानं आ च परा च पथि-
ऽभिः चरंतं सः सधीचीः सः विपूचीः वसानः आ वरीवर्ति भुव-
नेषु अंतः ॥ ३॥ ३५॥

॥ १११८ ॥ त्वं ऊं सु वाजिनं देवऽजृत्तं सहऽवानं तरुतारं रथा-
नां अरिष्टऽनेमिं पृतनार्जं आप्णुं स्वस्तये ताक्ष्यं इह हुवेम ॥ १॥
इंद्रस्यऽइव रातिं आऽजोहुवानाः स्वस्तये नावऽइव आ रुहेम उ-
चीं न पृथीं बहुले गभीरे मा वां आऽइतौ मा पराऽइतौ रि-
षाम ॥ २॥ सद्यः चित् यः शवसा पंचं कृषीः सूर्यःऽइव ज्योतिषा
अपः ततानं सहस्रऽसाः शतऽसाः अस्य रंहिः न स्म वरंते युवतिं
न शयी ॥ ३॥ ३६॥

॥ १११९ ॥ उत तिष्ठत अवं पश्यत इंद्रस्य भागं ऋत्विग्यं यदि
आतः जुहोतं न यदि अआतः ममत्तनं ॥ १॥ आतं हविः ओं सु
इंद्र प्र याहि जगामं सूरः अध्वनः विऽमंध्यं परि त्वा आसते नि-
धिऽभिः सखायः कुलऽपाः न ब्राजऽपतिं चरंतं ॥ २॥ आतं मन्ये

अथानि प्रातं अग्रौ मुऽप्रातं मन्वे तत् श्रुतं नवीयः साध्यं दिनस्य
मवतस्य दग्धः पिवं इंद्रं वज्रिन् पुत्रऽकृत् जुषाणः ॥३७३९॥

॥११०॥ प्रममहिषे पुत्रऽहूतं शर्वन् ज्येष्ठः ते शुष्मः इह रातिः
अमृदं आभर दक्षिणेन वसूनि पतिः सिंधूनां असिरेवतीनां
॥१॥ नृणां न भीमः कृचरः गिरिऽस्याः पराऽवतः आ जगंय प-
रिणः मृवं मंऽगायं पविं इंद्रं तिग्मं वि शर्वन् ताऽग्निं वि मृधः
॥२॥ इंद्रं दधं अभि वामं ओजः अजाययाः वृषभ चप-
गीतां अमं अनुदः जनं अमिचऽयंतं उरुं देवेभ्यः अकृणोः जं
मोवं ॥३॥ ३५॥

॥१११॥ प्रयः च यस्यं मुऽप्रयः च नानं आनुऽस्तुभस्य हविषः
तिथेः यत् धातुः घृतांनात् सवितुः च विष्णोः रयंऽतरं आ ज-
॥१॥ अविदन् ते अतिऽहितं यत् आसीत् यज्ञस्य
धातुः घृतांनात् सवितुः च विष्णोः भरत्-
॥२॥ अविदन् मनसा दीध्यानाः
धातुः घृतांनात् सवितुः च विष्णोः
॥३॥ अविदन् एते ॥३॥ ३६॥

॥११२॥ धामति नृपुं कुऽगहां तिरः पुनः नेपत् अघऽगं-
॥१॥ अविदन् ते अतिऽहितं यत् आसीत् यज्ञस्य
धातुः घृतांनात् सवितुः च विष्णोः भरत्-
॥२॥ अविदन् मनसा दीध्यानाः
धातुः घृतांनात् सवितुः च विष्णोः
॥३॥ अविदन् एते ॥३॥ ३७॥

अ० ८. अ० ८. व० ४४.] ॥४१२॥ [म० १०. अ० १२. सू० १५]

हंतुं वै ऊं क्षिपत् अशस्तिं अप दुःसमितिं हन् अयं कर्त यजमानाय शं योः ॥३॥४०॥

॥१८३॥ अपश्यं त्वा मनसा चेकितानं तपसः जातं तपसं विऽभूतं इह प्रऽजां इह रयिं रराणः प्र जायस्व प्रऽजया पुत्रऽकाम ॥१॥ अपश्यं त्वा मनसा दीधानां स्वायां तनूः ऋत्ये नाधमानो उप मां उच्चा युवतिः वभूयाः प्र जायस्व प्रजया पुत्रऽकामे ॥२॥ अहं गर्भे अद्धां ओषधीषु अहं विश्वेषु भुवनेषु अंतः अहं प्रऽजा अजनयं पृथिव्यां अहं जनिऽभ्यः अपरीषु पुत्रान् ॥३॥४१॥

॥१८४॥ विष्णुः योनिं कल्पयतु त्वष्टा रूपाणि पिंशतु आसिं चतु प्रजाऽपतिः धाता गर्भं दधातु ते ॥१॥ गर्भं धेहि सिनीवालि गर्भं धेहि सरस्वति गर्भं ते अश्विनौ देवौ आ धत्तां पुष्करऽस्रजा ॥२॥ हिरण्ययीं अरणीं यं निःसमं यतः अश्विना तं ते गर्भं हवा महे दशमे मासि सूतवे ॥३॥४२॥

॥१८५॥ महि वीणां अवः अस्तु द्युक्षं मित्रस्य अर्यम्णाः दुःस्राधर्षं वरुणस्य ॥१॥ नहि तेषां अमा च न न अर्धं सु वारुणेषु ईशे रिपुः अघऽशंसः ॥२॥ यस्मै पुत्रासः अदितेः प्र जीवसे मर्त्यां य ज्योतिः यच्छति अजसं ॥३॥४३॥

॥१८६॥ वातः आ वातु भेषजं शंऽभु मयःऽभु नः हृदे प्र नः आयूषि तारिषत् ॥१॥ उत वात पिता असि नः उत भ्राता उत

अ० ८. अ० ८. व० ४८.] ॥४१३॥ [म० १०. अ० १२. सू० १९०.]

नः सखा सः नः जीवातवे कृधि ॥२॥ यत् अदः वात ते गृहे अमृ-
तस्य निऽधिः हितः ततः नः देहि जीवसे ॥३॥४४॥

॥१८७॥ प्र अग्रये वाचं इरय वृषभाय क्षितीनां सः नः पर्षत्
अति द्विषः ॥१॥ यः परस्याः पुराऽवतः तिरः धन्व अतिऽरोचते
सः नः पर्षत् अति द्विषः ॥२॥ यः रक्षांसि निऽजूवति वृषा शुक्लेण
शोचिषा सः नः पर्षत् अति द्विषः ॥३॥ यः विश्वा अभि विऽपश्यति
भुवना सं च पश्यति सः नः पर्षत् अति द्विषः ॥४॥ यः अस्य पारे
रजसः शुक्रः अग्निः अजायत सः नः पर्षत् अति द्विषः ॥५॥४५॥

॥१८८॥ प्र नूनं जातऽवेदसं अश्वं हिनोत वाजिनं इदं नः
वर्हिः आऽसदे ॥१॥ अस्य प्र जातऽवेदसः विप्रऽवीरस्य मीळहुषः
मही इयमि सुऽस्तुति ॥२॥ याः रुचः जातऽवेदसः देवऽवा हव्य-
ऽवार्हनीः तामिः नः यज्ञं इन्वतु ॥३॥४६॥

॥१८९॥ आ अयं गौः पृथ्विः अक्रमीत् असदत् मातरं पुरः
पितरं च प्रऽयन् स्वः ॥१॥ अंतः चरति रोचना अस्य प्राणात्
अपऽअनती वि अख्यत् महिषः दिवं ॥२॥ चिंशत् धामं वि रा-
जति वाक् पतंगाय धीयते प्रति वस्तोः अहं द्युऽभिः ॥३॥४७॥

॥१९०॥ अतं च सत्यं चाभीं द्वात्तपसोऽध्यजायत ततो रात्रं-
जायत ततः समुद्रो अर्णवः ॥१॥ समुद्रादर्णवादधि संवत्सरो अं-
जायत अहोरात्राणि विदधद्विष्यस्य निपतो वृणी ॥२॥ मृदा चं-

अ०८. अ०८. व०४९.] ॥ ४१४ ॥ [म०१०. अ०१२. सू०१९१.

द्रुमसौ धाता यथापूर्वमकल्पयत् । दिवं च पृथिवीं चांतरिक्ष-
मथो स्वः ॥ ३ ॥ ४८ ॥

॥ १९१ ॥ संऽसं इत् युवसे वृषन् अग्ने विश्वानि अर्यः आ इळः
पदे सं इध्यसे सः नः वसूनि आ भर ॥ १ ॥ सं गच्छध्वं सं वदध्वं सं
वः मनांसि जानतां देवाः भागं यथा पूर्वे संऽजानानाः उपऽआ-
सते ॥ २ ॥ समानः मंत्रः संऽइतिः समानी समानं मनः सह चित्रं
एषां समानं मंत्रं अभि मंत्रये वः समानेन वः हविषा जुहोमि
॥ ३ ॥ समानी वः आऽकूतिः समाना हृदयानि वः समानं अस्तु
वः मनः यथा वः सुऽसंह असति ॥ ४ ॥ ४९ ॥ ८ ॥ ८ ॥ १२ ॥ १० ॥

॥ इति दशमं मंडलं समाप्तं ॥

॥ इति शर्मण्यदेशोत्पन्नेनंगलंडदेशनिवासिना भट्टमीक्ष-
मूलरेण द्वितीयवारं श्रेष्ठादर्शकमत्येन परिशो-
धितर्ग्वेदसंहिता समाप्ता ॥

Dowson. A Grammar of the Urdu or Hindustani Language. By John Dowson, M.R.A.S. 12mo. cloth, pp. xvi. and 264. 10s. 6d.

Dowson. A Hindustani Exercise Book. Containing a Series of Passages and Extracts adapted for Translation into Hindustani. By John Dowson, M.R.A.S., Professor of Hindustani, Staff College. Crown 8vo. pp. 100, limp cloth. 2s. 6d.

Elliot. The History of India, as told by its own Historians. The Muhammadan Period. Edited from the Posthumous Papers of the late Sir H. M. Elliot, K.C.B., East India Company's Bengal Civil Service, by Professor John Dowson, M.R.A.S., Staff College, Sandhurst.

Vols. I. and II. With a Portrait of Sir H. M. Elliot. 8vo. pp. xxxii. and 542, x. and 580, cloth. 18s. each.

Vol. III. 8vo. pp. xii. and 627, cloth. 24s.

Vol. IV. 8vo. pp. x. and 563, cloth. 21s.

Elliot. Memoirs of the History, Folklore, and Distribution of the Races of the North-Western Provinces of India; being an amplified edition of the original Supplementary Glossary of Indian Terms. By the late Sir Henry M. Elliot, K.C.B., of the Hon. East India Company's Bengal Civil Service. Edited, revised, and re-arranged by John Beames, M.R.A.S., Bengal Civil Service; Member of the German Oriental Society, of the Asiatic Societies of Paris and Bengal, and of the Philological Society of London. In 2 vols. demy 8vo. pp. xx., 370, and 396, cloth. With two lithographic Plates, one full-page coloured Map, and three large coloured folding Maps. 36s.

Goldstücker. A Dictionary, Sanskrit and English, extended and improved from the second edition of the Dictionary of Professor H. H. Wilson, with his sanction and concurrence. Together with a Supplement, Grammatical Appendices, and an Index, serving as a Sanskrit-English Vocabulary. By Theodor Goldstücker. Parts I. to VI. 4to. pp. 400. 1856-1863. 6s. each.

Goldstücker. Panini: His Place in Sanskrit Literature. An Investigation of some Literary and Chronological Questions which may be settled by a study of his Work. A separate impression of the Preface to the facsimile of MS. No. 17 in the Library of Her Majesty's Home Government for India, which contains a portion of the Manava-Kalpa-Sutra, with the Commentary of Kumarila-Swamin. By Theodor Goldstücker. Imperial 8vo. pp. 268, cloth. 21s.

Goldstücker. On the Deficiencies in the Present Administration of Hindu Law; being a paper read at the Meeting of the East India Association on the 8th June, 1870. By Theodor Goldstücker, Professor of Sanskrit in University College, London, &c. Demy 8vo. pp. 56, sewed. 1s. 6d.

Griffith. Scenes from the Ramayana, Meghaduta, etc. Translated by Ralph T. H. Griffith, M.A., Principal of the Benares College. Second edition. Crown 8vo. pp. xviii. and 244, cloth. 6s.

CONTENTS.—Preface—Ayodhya—Ravan Doomed—The Birth of Rama—The Heir Apparent—Manthara's Grief—Dasmatha's Oath—The Stepmother—Mother and Son—The Triumph of Love—Farewell!—The Hermit's Son—The Trial of Truth—The Forest—The Rape of Sita—Rama's Despair—The Messenger Cloud—Kumbhakarna—The Suppliant Doré—True Glory—Feed the Poor—The Wise Scholar.

Griffith. The Rāmāyan or Vālmiki. Translated into English Verse. By Ralph T. H. Griffith, M.A., Principal of the Benares College. Vol. I., containing Books I. and II. 8vo. pp. xxxii. and 440, cloth. 1870. 18s.

Vol. II., containing Book III., with additional Notes and Index of Names. 8vo. pp. 504, cloth. 18s.

Vol. III. pp. v. and 371, cloth. 1872. 15s.

Hunter. A Comparative Dictionary of the Languages of India and High Asia, with a Dissertation, based on the Hodgson Lists, Official Records, and Manuscripts. By W. W. Hunter, B.A., M.R.A.S., Honorary Fellow Ethnological Society, of Her Majesty's Bengal Civil Service. Folio, pp. vi. and 224, cloth. 2l. 2s.

Ikhwānu-s Safā. Ikhwānu-s Safā; or, Brothers of Purity. Describing the contention between Men and Beasts as to the Superiority of the Human Race. Translated from the Hindustani by Professor J. Dowson, Staff College, Sandhurst. Crown 8vo. pp. viii. and 156, cloth. 7s.

अ० ६, अ० ८, व० १२.] ॥ १९४ ॥ [म० ९, अ० १, सू० २२]

नि शत्रोः सोम वृषण्यं नि शुष्यं नि वयः तिर दूरे वा सतः अति
वा ॥ ७ ॥ ९ ॥

॥ २० ॥ प्र कविः देवऽवीतये अव्यः वोरिभिः अर्षति सहान्
विश्वः अभि स्पृधः ॥ १ ॥ सः हि स्म जरितुऽभ्यः आ वाजं गोऽमृतं
इन्वति पर्वमानः सहस्रिणं ॥ २ ॥ परि विश्वानि चेतसा मृशसे प-
र्वसे मती सः नः सोम श्रवः विदः ॥ ३ ॥ अभि अर्ष वृहत् यज्ञः म-
घवत्ऽभ्यः ध्रुवं रुयिं इषं स्तोतुऽभ्यः आ भर ॥ ४ ॥ त्वं राजाऽइव
सुऽव्रतः गिरः सोम आ विवेशिथ पुनानः वह्ने अद्भुत ॥ ५ ॥ सः
वहिः अप्सु दुस्तरः मृज्यमानः गर्भस्त्योः सोमः चमूषु सीदति
॥ ६ ॥ क्रीकृः मुखः न मंहयुः पवित्रं सोम गच्छसि दधात् स्तोत्रे
सुऽवीर्यं ॥ ७ ॥ १० ॥

॥ २१ ॥ एते धावन्ति इंदवः सोमाः इंद्राय घृष्ययः मत्सरासः स्वः-
ऽविदः ॥ १ ॥ प्रऽवृण्वन्तः अभिऽयुजः सुस्वये वरिवःऽविदः स्वयं
स्तोत्रे वयःऽकृतः ॥ २ ॥ वृथा क्रीकृतः इंदवः सधऽस्य अभि एकं
इत् सिंधोः ऊर्मा वि अक्षरन् ॥ ३ ॥ एते विश्वानि वार्या पर्वमा-
नासः आशत हिताः न सप्तयः रथे ॥ ४ ॥ आ अस्मिन् पिशंगं इं-
दवः दधात वेनं आऽदिशे यः अस्मभ्यं अरावा ॥ ५ ॥ ऋभुः नर-
थ्यं नवं दधात केतं आऽदिशे शुक्राः पवध्वं अणीसा ॥ ६ ॥ एते
जं त्ये अवीवशन् काष्ठां वाजिनः अक्रत सतः प्र असाविषुः म-
ति ॥ ७ ॥ ११ ॥

॥ २२ ॥ एते सोमासः आशवः रथाःऽइव प्र वाजिनः सर्गाः

अ० ६. अ० ८. व० १४.] ॥ १९५ ॥ [म० ९. अ० १. सू० २४.]

सृष्टाः अहेषत ॥ १ ॥ एते वाताः ऽइव उरवः पर्जन्यस्य ऽइव वृष्टयः
अग्नेः ऽइव भूमाः वृथा ॥ २ ॥ एते पूताः विपः ऽचितः सोमांसः
दधि ऽआशिरः विपा वि आनप्नुः धियः ॥ ३ ॥ एते मृष्टाः अमर्त्याः
ससृवांसः न शश्रमुः इयक्षंतः पथः रजः ॥ ४ ॥ एते पृष्ठानि रोद-
सोः वि ऽप्रयंतः वि आनप्नुः उत इदं उत ऽतमं रजः ॥ ५ ॥ तंतुं त-
न्वानं उत ऽतमं अनु प्र ऽवतः आशत उत इदं उत माय्यं ॥ ६ ॥ त्वं
सोम पणि ऽभ्यः आ वसुं गव्यानि धारयः ततं तंतुं अचिक्कदः
॥ ७ ॥ १२ ॥

॥ २३ ॥ सोमाः असृग्रं आशवः मधोः मदस्य धारया अभि
विश्वानि काव्या ॥ १ ॥ अनु प्रत्नासः आयवः पदं नवीयः अक्रमुः
रुचे जनंत सूयं ॥ २ ॥ आ पवमान नः भर अर्यः अदाप्नुषः गयं कृ-
धि प्रजा ऽवतीः इषः ॥ ३ ॥ अभि सोमांसः आयवः पवते मद्यं
मदं अभि कोशं मधु ऽश्रुतं ॥ ४ ॥ सोमः अर्षति धर्णसिः दधानः
इंद्रियं रसं सु ऽवीरः अभिशस्ति ऽपाः ॥ ५ ॥ इंद्राय सोम पवसे देवे-
भ्यः सध ऽमाद्यः इंद्रो वाजं सिसाससि ॥ ६ ॥ अस्य पीत्वा मदानां
इंद्रः वृचाणि अप्रति जघानं जघनत् च नु ॥ ७ ॥ १३ ॥

॥ २४ ॥ प्रसोमांसः अधन्विषुः पवमानासः इंद्रवः श्रीणानाः
अप् ऽसु मृजत ॥ १ ॥ अभि गावः अधन्विषुः आपः न प्र ऽवता
यतीः पुनानाः इंद्र आशत ॥ २ ॥ प्र पवमान धन्वसि सोम इंद्राय
पातवे नृ ऽभिः यतः वि नीयसे ॥ ३ ॥ त्वं सोम नृ ऽमार्दनः पवस्व
चर्षणि ऽसहे सस्त्रिः यः अनु ऽमाद्यः ॥ ४ ॥ इंद्रो यत् अद्रि ऽभिः
सुतः पवित्रं परि ऽधावसि अरं इंद्रस्य धान्नं ॥ ५ ॥ पवस्व वृत्रहन्-

अ० ६, अ० ८, व० १२.] ॥ १९४ ॥ [म० ९, अ० १, सू० २२]

नि शत्रोः सोम वृण्यं नि शुष्मं नि वयः तिर दूरे वा सतः अति
वा ॥ ७ ॥ ९ ॥

॥ २० ॥ प्र कविः देवऽवीतये अव्यः वरिभिः अर्षति सहान्
विश्वः अभि स्पृधः ॥ १ ॥ सः हि स्म जरितृऽभ्यः आ वाजं गोऽर्मतं
इत्वंति पर्वमानः सहस्रिणं ॥ २ ॥ परि विश्वानि चेतसा मृशसे प-
वसे मती सः नः सोम श्रवः विदः ॥ ३ ॥ अभि अर्ष वृहत् यशः म-
घवन्तऽभ्यः ध्रुवं रयिं इषं स्तोतृऽभ्यः आ भर ॥ ४ ॥ त्वं राजाऽइव
सुऽव्रतः गिरः सोम आ विवेशिथ पुनानः वहे अद्भुत ॥ ५ ॥ सः
वहिः अप्सु दुस्तरः मृज्यमानः गर्भस्त्योः सोमः चमूष सीदति
॥ ६ ॥ क्रीळुः मखः न मंहयुः पवित्रं सोम गच्छसि दधात स्तोत्रे
सुऽवीर्यं ॥ ७ ॥ १० ॥

॥ २१ ॥ एते धावन्ति इंदवः सोमाः इंद्राय घृष्ययः मत्सरासः स्वः
ऽविदः ॥ १ ॥ प्रऽवृण्वन्तः अभिऽयुजः सुस्वये वरिवः ऽविदः स्वयं
स्तोत्रे वयः ऽकृतः ॥ २ ॥ वृथा क्रीळन्तः इंदवः सधऽस्य अभि एकं
इत् सिंधोः ऊर्मा वि अक्षरन् ॥ ३ ॥ एते विश्वानि वार्या पर्वमा-
नासः आशत हिताः न सप्रयः रथे ॥ ४ ॥ आ अस्मिन् पिशंगं इ-
द्वः दधात वेनं आऽदिशे यः अस्मभ्यं अरावा ॥ ५ ॥ ऋभुः नर-
थ्यं नवं दधात केतं आऽदिशे शुक्राः पवध्वं अणसा ॥ ६ ॥ एते
जं त्ये अवीवशन् काष्ठां वाजिनः अक्रत सतः प्र-
ति ॥ ७ ॥ ११ ॥

॥ २२ ॥ एते सोमासः आशवः रथाः ऽ

अ० ६. अ० ८. व० १४.]   ॥ १९५ ॥   [म० ९. अ० १. सू० २४.]

सृष्टाः अहेषत ॥ १ ॥ एते वाताः ऽइव उरवः पर्जन्यस्य ऽइव वृष्टयः
 अग्नेः ऽइव भूमाः वृथा ॥ २ ॥ एते पूताः विपः ऽचितः सोमांसः
 दधि ऽआशिरः विपा वि आनभुः धियः ॥ ३ ॥ एते मृष्टाः अमर्त्याः
 ससृ ऽवांसः न शश्रमुः इयक्षंतः पथः रजः ॥ ४ ॥ एते पृष्ठानि रोद-
 सोः वि ऽप्रयंतः वि आनभुः उत इदं उत ऽतमं रजः ॥ ५ ॥ तंतुं त-
 न्वानं उत ऽतमं अनु प्र ऽवतः आशत उत इदं उत माय्यं ॥ ६ ॥ त्वं
 सोम पणि ऽभ्यः आ वसुं गव्यानि धारयः तंतं तंतुं अचिक्कदः
 ॥ ७ ॥ १२ ॥

॥ २३ ॥ सोमाः असृगं आशवः मधोः मदस्य धारया अभि
 विश्वानि काव्या ॥ १ ॥ अनु प्रत्नासः आयवः पदं नवीयः अक्रमुः
 रुचे जनंत सूर्यं ॥ २ ॥ आ पवमान नः भर अर्यः अदाभुषः गयं कृ-
 धि प्रजा ऽवतीः इषः ॥ ३ ॥ अभि सोमांसः आयवः पवन्ते मद्यं
 मदं अभि कोशं मधु ऽश्रुतं ॥ ४ ॥ सोमः अर्षति धर्णसिः दधानः
 इन्द्रियं रसं सु ऽवीरः अभिशस्ति ऽपाः ॥ ५ ॥ इन्द्राय सोम पवसे देवे-
 भ्यः सध ऽमाद्यः इंदो वाजं सिसाससि ॥ ६ ॥ अस्य पीत्वा मदानां
 इंद्रः वृत्राणि अप्रति जघान जघनत् च नु ॥ ७ ॥ १३ ॥

॥ २४ ॥ प्रसोमांसः अधन्विषुः पवमानासः इंदवः श्रीणानाः
 अप्सु मृजत ॥ १ ॥ अभि गावः अधन्विषुः आपः न प्र ऽवता
 यतीः पुनानाः इंद्रं आशत ॥ २ ॥ प्र पवमान धन्वसि सोमं इन्द्राय
 भिः यतः वि नीयसे ॥ ३ ॥ त्वं सोम नृ ऽमादनः पवस्व
 यः अनु ऽमाद्यः ॥ ४ ॥ इंदो यत् अद्रि ऽभिः
 अरं इंद्रस्य धाम्ने ॥ ५ ॥ पवस्व वृत्रहन्-